ქართული საგანძური

VIII

Академия наук Грузинской ССР
ИНСТИТУТ ЭКОНОМИКИ И ПРАВА

ПАМЯТНИКИ ГРУЗИНСКОГО ПРАВА

Том VIII

СУДЕБНЫЕ ПРОЩЕНИЯ С ПРИКАЗАМИ И ЧАСТНО-ПРАВОВЫЕ АКТЫ

Тексты издал, примечаниями и указателями снабдил
проф. И. С. ДОЛИДЗЕ

ИЗДАТЕЛЬСТВО «МЕЦНИЕРЕБА»
ТБИЛИСИ
1985

960

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია
ეკონომიკისა და სამართლის ინსტიტუტი

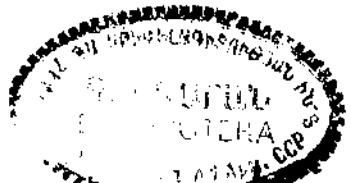
ქართული სამართლის ძეგლები

ტომი VIII

სასამართლო არზა-ოქმები და კერძო-სამართლებრივი აქტები

ტექსტები გამოსაცემად მოამზადა და შენიშვნები დაურთო
პროფ. ი. დოლიძემ

გამომცემლობა „მეცნიერება"
თბილისი
1985

34 (С41) (09)
34 (47.922) (09)
ქ 279

„ქართული სამართლის ძეგლების“ VIII ტომი შეიცავს XVIII—XIX სს. სასამართლო არზა-ოქმებს (1789—1853 წწ.) და XV—XVIII სს. კერძო-სამართლებრივ აქტებს. ამ ხელნაწერი საბუთების დიდი ნაწილი პირველად ქვეყნდება. ტომში შესულ საბუთებს დიდი მნიშვნელობა აქვთ არა მარტო სამართალწარმოებისა და სასამართლო წყობილების ისტორიის, არამედ **გეოეკონომიკური ისტორიის შესასწავლადაც.**

ტომს ერთვის წინასიტყვაობა, არქეოლოგიური შენიშვნები, საკუთარ სახელთა და ტერმინთა სახსნებლები.

დ 1201000000/M 607(06)—85 210—85

© გამომცემლობა „მეცნიერება“, 1985

წინასიტყვაობა

წინამდებარე ტომით მთავრდება პუბლიკაცია „ქართული სამართლის ძეგლების“ რვატომეულისა, რომლის პირველი ტომი 1963 წელს გამოქვეყნდა. აქ საჭიროდ მიგვაჩნია მოკლედ მაინც შევჩერდეთ ქართული საისტორიო საბუთების შეკრება-გამოქვეყნების ისტორიაზე.

ვახუშტი ბატონიშვილის შემდეგ ქართული სიგელ-გუჯრების შესწავლის საშვილიშვილო საქმის მოთავე ალბათ მარი ბროსე იყო, რომელიც თავის წერილებში ქართველ მოღვაწეებს დაბეჯითებით სთხოვდა ამ ტიპის საბუთების შეკრებასა და გადმოწერას. „თქვენ კეთილად შენიშნეთ ესე, წერდა პ. იოსელიანი მ. ბროსეს 1839 წ., რომ უგუჯრებოდ ისტორიისა ქმნა და კრიტიკისა პოვნა სრულიად შეუძლებელია“. სიგელ-გუჯრების დიდ სამეცნიერო მნიშვნელობას კვლავაც რომ ხაზგასმით აღნიშნავდა, მ. ბროსე 1857 წ. სწერდა დ. ბაქრაძეს: „პირველი წყარო ქართული ისტორიისა უნდა იყვნენ გუჯრები და ზედწარწერები... ეს არის პირველი ნამდვილი წყარო და საფუძველი ისტორიისა“.

ქართული სიგელ-გუჯრები პერიოდულ გამოცემებში უკვე XIX ს. შუა წლებიდან იბეჭდებოდა („ცისკარი“, „დროება“, „ივერია“ და სხვ.). 1866 წლიდან მოყოლებული არაერთი მნიშვნელოვანი საბუთი გამოქვეყნდა „АКАК“-ის ტომებში.

სიგელ-გუჯრების სისტემური პუბლიკაცია პირველად ცნობილმა იურისტმა და მწიგნობარმა დიმიტრი ფურცელაძემ (1818—1890) წამოიწყო. ხელნაწერთა ინსტიტუტის А—76 ნუსხას 248-ე გვერდზე ბოლოში ასეთი მინაწერი აქვს: „Читал Д. Пурцеладзе. 1852 г. декабря 10“. აქედან ჩანს, რომ დ. ფურცელაძეს ქართული საისტორიო საბუთების შესწავლა ჯერ კიდევ ახალგაზრდობის წლებში დაუწყია. გაზეთ „Кавказ“-ის 1864 წლის 84-ე ნომერში გამოქვეყნებული წერილის — „О крепостном состоянии в Грузии“ — სქოლიოში ის შენიშნავდა: „К этому убеждению привело нас прочтение всех княжеских и дворянских грамот, хранящихся в тифлисском депутат-

ском собрании". წერილში იგი ხშირად იმოწმებს ამჟამად საქართველოს ცენტრარქივში დაცულ საისტორიო საბუთების პირების დავთრებს (59 წიგნი), რომლებიც გადაწერილია XIX ს. ოციან წლებში

წლების განმავლობაში მრავალრიცხოვანი ხელნაწერი საბუთების შესწავლისა და თარგმნის შედეგად, ვან რუსულ ენაზე გამოაქვეყნა ქართული სიგელ-გუჯრების სამი წიგნი: „Дворянские грамоты", „Крестьянские грамоты" და „Церковные гуджари", რომლებიც თბილისში 1881 წლის სექტემბერში გამართულ V არქეოლოგიური ყრილობის მასალებად იყო წარდგენილი.

დ. ფურცელაძის დასახელებულმა პუბლიკაციამ დიდი როლი შეასრულა საქართველოს ისტორიის მრავალფეროვანი საკითხების მეცნიერული შესწავლის საქმეში. საუკუნის განმავლობაში მას იმოწმებდნენ და დღესაც იმოწმებენ საქართველოს ისტორიის ყველა დარგის ქართველი, რუსი და უცხო მკვლევარნი.

მაგრამ, როგორც პირველ სერიოზულ ცდას, ამ გამოცემას მნიშვნელოვანი შეცდომები და ხარვეზებიც თან ახლდა, რომელთა მკაცრი კრიტიკა ჯერ კიდევ თ. ჟორდანიამ მოგვცა: „ჩვენ განხილული გვაქვს უმეტესი ნაწილი იმ საბუთებისა, რომელნიც შემოკლებით დაუბეჭდავს დ. ფურცელაძეს და სამწუხაროდ დავრწმუნდით, რომ ეს საბუთები გადამახინჯებით შემოტანილია დ. ფურცელაძის „Iუჯარ"-ებში. გარდა ამისა, იმ საბუთებისაგან, რომელნიც დ. ფურცელაძეს თარიღებიანად აქვს აღნიშნული და წლებს უსხამს, სრულიად უთარიღონი აღმოჩნდნენ, ხოლო თარიღებიანს გუჯრებშიც ისე გადაურევია თარიღები და ქრონოლოგია, რომ ამაებზედ დამყარება სამეცნიერო გამოკვლევისა შეუძლებელი ხდება" („შიონღვიმის საბუთები", 1896, გვ. IV). შემდეგ გვერდებზე (V—VI) თ. ჟორდანიას მოყავს საბუთების დ. ფურცელაძისეული გამოცემის მცდარი დათარიღების ცხრილი.

დ. ფურცელაძის პუბლიკაციის მთავარი ნაკლის შესახებ ივ. ჯავახიშვილი ჯერ კიდევ 1918 წელს წერდა: „მართალია, პირველად დ. ფურცელაძემ დაიწყო ამ დარგში მუშაობა, მაგრამ მან თავის ხელითვე ძირი გამოუთხარა ამ საქმეს და მისი განვითარება შეუძლებელი გახდა იმიტომ, რომ თვით საბუთების ქართული ტექსტის დაბეჭდვის მავიერ მან მხოლოდ მათი რუსული შემოკლებული თარგმანები დაბეჭდა" („მრავალთავი", V, 1975, გვ. 255).

1892—1897 წლებში გამოქვეყნდა თ. ჟორდანიას „ქრონიკების" ორი დიდი ტომი. ბ-ნ ივანეს სიტყვებით, „თ. ჟორდანიამაც, რომელსაც ამ დარგში საპატიო ღვაწლი მიუძღვის, თავის შრომას სანახევროდ ღირსება დაუკარგა მით, რომ საბუთები შემოკლებით გამოაქვეყნა და ისინი მრავალი სხვა წყაროების ცნობებში აქა-იქ ჩაურთო და ამის გამო მათ მხოლოდ დამხმარე ხასიათის თვისება მიანიჭა" (იქვე, გვ. 255).

1899—1910 წლებში ექ. თაყაიშვილმა გამოსცა „საქართველოს სიძველენის" სამი დიდი ტომი, რომელშიც შევიდა XI—XIX საუკუნეების უმნიშვნელოვანესი საისტორიო საბუთები. „ბატონ თაყაიშვილმა საისტორიო ძეგლების და საბუთების გამოცემით ეგოდენ დიდი სამსახური გაუწია ქართულ საისტორიო მეცნიერებას, რომ თანამედროვე მკვლევარი იმის მეათედსაც ვერ გააკეთებდა ბატონ თაყაიშვილის მრავალ ნაშრომს რომ საამისოდ ნიადაგი არ მოემზადებინა" (იქვე, გვ. 256).

1913 წელს ს. კაკაბაძემ გამოაქვეყნა „ისტორიული საბუთები" ხუთ წიგნად. კრებული უმთავრესად შეიცავს XV—XVIII საუკუნეების იმ საბუთების სრულ ტექსტებს, ხელნაწერის ორთოგრაფიისა და განკვეთილობის ნიშნების დაცვით, რომელიც შემოკლებით იყო დაბეჭდილი თ. ჟორდანიას „ქრონიკებში". მანვე 1921 წელს ორ წიგნად გამოსცა „დასავლეთ საქართველოს საეკლესიო საბუთები" (XV—XIX სს.). ტექსტები გამოქვეყნებულია შემოკლებით, საბუთების ღვთისმეტყველური შესავლისა და კრულობითი ნაწილის გამოტოვებით. დასახელებულ პუბლიკაციას სხვა მნიშვნელოვანი ნაკლოვანებებიც აქვს, რასაც თვით გამომცემელიც კარგად გრძნობდა, როცა აღნიშნავდა: „მე იძულებული ვიყავი დავკმაყოფილებულიყავი საბუთების არა სრული გადმოწერით, ღვთისმეტყველურ წინა და ბოლო სიტყვაობათა გამოკლებით, რადგანაც მუშაობა სწარმოებდა არახელსაყრელ პირობებში და მე ვისწრაფოდი მოკლე ხანში რაც შეიძლება მეტი საბუთის გადაწერას. ამ გარემოებამ იქონია გავლენა წინამდებარე გამოცემის სასიათზე. მასში მოთავსებული საბუთები დაბეჭდილია ისე, როგორც თავის დროზე გადმოწერილ იქმნა. შეჯერება დედნებთან და მით უმეტეს გადმოუწერელ ტექსტების შესწება, საბუთების გადატანის გამო ჩრდილოეთ კავკასიაში ჯერ კიდევ 1915 წ., ამჟამად შეუძლებელი იყო. ამისდა მიხედვით ამ გამოცემას შეიძლება მისცემოდა წინასწარ გამოცემის ხასიათი. დროებით, რასაკვირველია, სანამ შესაძლებელი იქმნება საბუთების ჯეროვანი გამოცემა, ასეთს გამოცემასაც შეუძლია ჩვენს ისტორიულ მეცნიერებას სამსახური გაუწიოს". მართლაც, მიუხედავად გამომცემლის ასეთი მკაცრი თვითკრიტიკული შეფასებისა, ამ გამოცემამ დიდი სამსახური გაუწია ქართულ საისტორიო მეცნიერებას. დასახელებული პუბლიკაციის მნიშვნელობა იმ

მხრივაც დიდია, რომ მასში შესული ბევრი საბუთი სამოქალაქო ომის დროს ჩრდილოეთ კავკასიაში სამუდამოდ განადგურდა.

ქართული საისტორიო საბუთების რევოლუციამდელი პუბლიკაციების მეცნიერულ მნიშვნელობას რომ აფასებდა, ივ. ჯავახიშვილი წერდა: „იმ დიდი და უცილობელი ღვაწლისდა მიუხედავად, რომელიც ზემოდ დასახელებულ გამომცემელთ მიუძღვით, უნდა აღინიშნოს, რომ არცერთი მათი გამოცემათაგანი თანამედროვე მეცნიერულ მოთხოვნილებას არ აკმაყოფილებს, არცერთს მათგანს გამოქვეყნებული საბუთები გამოცემამდე თავისდათავად ვითარცა დიპლომატიკის ძეგლი, არ შეუსწავლიათ და დაუფასებიათ და სწორედ ამიტომაც არის, რომ აქ ნამდვილი და ნატყუარი საბუთები ერთიერთმანეთშია არეული და ყალბი ნამდვილად არის მიჩნეული. ყველა ამ თვისებისა და ნაკლის გამო ზემოაღნიშნული კრებულები შეიძლება მხოლოდ წინასწარ გამოცემად ჩაითვალოს და მათი ხელახალი ჯეროვანი გამოცემა ახლო მომავალში აუცილებელია“ („ქართული დიპლომატია“, 1926, გვ. 19).

როგორც „ქართული სამართლის ძეგლების“ III ტომში აღვნიშნეთ, სამართლის ძეგლების პირველ სანიმუშო გამოცემას წარმოადგენს ლ. მუსხელიშვილის „ვაჰანის ქუაბთა განგება“ (1939 წ.).

რაც შეეხება ქართულ საისტორიო საბუთებს, ტექსტების კრიტიკული გამოცემის პირველ ცდად უნდა ჩაითვალოს აკად. ნ. ბერძენიშვილის პუბლიკაციები: „მასალები საქართველოს ეკონომიური ისტორიისათვის“, ტ. I—III (1938—1955 წწ.) და „დოკუმენტები საქართველოს სოციალური ისტორიიდან“, ტ. I—II (1940 1953 წწ.).

1936 წელს ივ. ჯავახიშვილის მიერ შედგენილი ქართული საისტორიო წყაროების საგამომცემლო გეგმის პროექტის მიხედვით, იურიდიული ტექსტების ხაზით პირველ რიგში გამოსაცემად უნდა მომზადებულიყო ქვემოთ დასახელებული სამართლის ძეგლები:

1. „დიდი სჯულის კანონის“ ყველა რედაქცია.
2. ეფთჳნე მთაწმინდელის „მცირე სჯულის კანონი“.
3. ეფთჳმე მთაწმინდელის „კანონნი შეცოდებულთანი“.
4. „ქართული საერო სამართლის ძეგლები“.

(იხ. „შრომათმოძღვარი“, V, 1975, გვ. 269).

დიდი მოძღვრის ეს ანდერძი დღეს ძირითადად შესრულებულია. ხელნაწერთა ინსტიტუტის მეცნიერ თანამშრომელთა მიერ გამოცემულია „დიდი სჯულისკანონისა“ და „მცირე სჯულისკანონის“ კრიტიკული ტექსტები. გამოქვეყნებულია ვახტანგ VI-ის „დასტურლამალი“ და „სამართლის წიგნი“, ხოლო ქართული სამართლის სხვა ძეგლები (ბექა-აღბუღას სამართალი, გიორგი ბრწყინვალის ძეგლის დადება და კათალიკოსთა სამართალი) გამოცემულია უძველესი ნუსხების მიხედვით. გამოქვეყნებულია აგრეთვე საქართველოში მოქმედი ბერძნული და სომხური კანონები, რომლებიც XVIII ს. დამდეგს ვახტანგ მეექვსემ თავის სამართლის წიგნთა კრებულში შეიტანა. მართალია, ეს გამოცემები საბოლოოდ დადგენილ კრიტიკულ ტექსტებს არ წარმოადგენენ, მაგრამ რამდენადაც ისინი უძველეს ნუსხებს ემყარებიან, დღესდღეობით სანდო და რიგიან გამოცემებად უნდა ჩაითვალოს.

ქართული საერო სამართლის წიგნებს გარდა, გამოცემულია აგრეთვე უმნიშვნელოვანესი საერო საკანონმდებლო და საეკლესიო საკანონმდებლო აქტებიც (იხ. ქართული სამართლის ძეგლები, ტ. II, 1965 და ტ. III, 1970).

ქართული სამართლის სხვა წერილობით წყაროებს შორის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სასამართლო განჩინებანი და სასამართლო არზა-ოქმები, რომლებშიც ასახულია სასამართლო პრაქტიკის მდიდარი მასალა. ამ მასალების დიდი ნაწილი, ხელნაწერთა ფონდებში რომ არის დაცული, პირველად გამოქვეყნდა „ქართული სამართლის ძეგლებში“ IV, V, VI, VII და VIII ტომებში, სადაც მოცემულია სასამართლო აქტების მეცნიერული კლასიფიკაციის ცდა.

„ქართული სამართლის ძეგლების“ წინამდებარე მერვე ტომი, როგორც მეშვიდე ტომის უშუალო გაგრძელებაა, შეიცავს სასანძართლო არზა-ოქმებს 1789 წლის აგვისტოდან 1853 წლის მაისამდე. აღმოსავლეთ საქართველოს რუსეთთან შეერთების და ქართლ-კახეთის სამეფოს გაუქმების პირველ წლებში, როგორც წესი, მთხოვნელები არზებით სამოქალაქო მმართებლობას მიმართავდნენ.

ჩვენი მასალების მიხედვით დავით მეშკვიდრე გამგებლის უკანასკნელი ოქმი წარწერილია არზაზე 1801 წლის 26 აგვისტოს, ვახტანგ მატონაშვილისა — 1802 წლის 21 მარტს, დარეჯან დედოფლისა — 1803 წლის 6 მარტს, ხოლო ანტონ II-ისა — 1808 წლის 8 სექტემბერს (იხ. საბ. №№ 777, 783, 788 და 791). მაგრამ მაშინაც რეალური სასამართლო ხელისუფლებით ისინი უკვე აღარ სარგებლობდნენ.

ჩვენი პუბლიკაციის მიხედვით საქართველოს სამოქალაქო მმართებლობის პირველი ოქმი, რომელიც წარწერილია არზაზე, 1801 წლის 27 იანვისით თარიღდება (საბ. № 774). ოქმს ხელს აწერენ: „გენერალ-

მაიორი ლაზარევი, თავადი იოანე ჩოლაყოვი, თავადი სულხან თუმანოვი და თავადი ეგნატი თუმანოვი. 1801 წლის 13 სექტემბრიდან ამ ხელრთვებს ემატება ზაალ ბარათოვის, ხოლო 1802 წლის მარტიდან მდივნების შიოშ თუმანოვისა და სერგი ქობულოვის ხელმოწერები.

ტომში იბეჭდება სამეგრელოს სამთავროს უკანასკნელი წლების (1840—1856) უმნიშვნელოვანესი საკანონმდებლო აქტები, რომლებშიც ჩამოყალიბებულია სამთავროს ადმინისტრაციული მმართველობის, სასამართლოს წყობილებისა და სამართალწარმოების წესები და ინსტიტუტები. აქვე ქვეყნდება სამეგრელოს უკანასკნელი მთავრის დავით დადიანის რამდენიმე ოქმიანი არზა, რომლებიც თავისი ფორმითა და ტერმინოლოგიით განსხვავდება ქართლ-კახეთის არზა-ოქმებისაგან.

წინამდებარე ტომში დაბეჭდილი 798 არზა-ოქმიდან მხოლოდ ორ საბუთს არა აქვს ოქმი (საბ. №№ 66 და 332), ხოლო ერთი საბუთი (№ 513) სასამართლო განჩინებაა. დანარჩენი საბუთები ოქმიან არზებს წარმოადგენენ.

ყოველი ხალხის სამართლის ისტორიის შესწავლისათვის პირველხარისხოვანი მნიშვნელობა აქვს ე. წ. კერძო სამართლებრივ აქტებს (ნასყიდობის, გაცვლილობის, ანდერძის, აზატობის, თავდებობის, სესხის, ჩუქების, გირავნობის, ქირავნობის, იჯარის, შეყრილობის, სახლისყაცობის, საფიცრის, ამხანაგობის, მიბარების და სხვ. წიგნებს). ასეთ ხელშეკრულება-გარიგებებში ბევრი ისეთი ცნობაა დაცული, რომელიც სამართლის წიგნთა ნორმებში არ მოიპოვება. ამიტომ სწორედ მათი შესწავლით ხერხდება ვალდებულებითი სამართლის უმნიშვნელოვანესი ინსტიტუტების შინაარსის გამოკვლევა.

წინამდებარე ტომში იბეჭდება 125 ტიპიური კერძო-სამართლებრივი აქტი, რომლებიც XV—XVIII სს. მოიცავს. ამ საბუთების მნიშვნელოვანი ნაწილი, ხელნაწერთა ფონდებში რომ არის დაცული, პირველად ქვეყნდება. აქვე იბეჭდება ორიოდე ოფიციალური (საჯარო) ხასიათის საბუთიც (№№ 842, 855, 865, 878, 941), რომლებიც კერძო-სამართლებრივ გარიგებებს არ მიეკუთვნება.

კერძო-სამართლებრივი აქტებიდან დიდ ნაწილს ნასყიდობის წიგნები შეადგენენ. ნასყიდობა ქართული სამოქალაქო სამართლის უძველესი ინსტიტუტია. პირველი ცნობა ნასყიდობის შესახებ ჩვენამდე შემონახულ საბუთებს შორის დაცულია წყისეს წარწერაში (616—619 წწ.). რაც შეეხება ნასყიდობას, როგორც დიპლომატიკურ საბუთს, ჩვენამდე მოღწეულ საბუთთა შორის უძველესია IX—X საუკუნის მიჯნაზე (893—918) შედგენილი —

ფავნელთა ნასყიდობის დაწერილი („ქართული სამართ. ძეგ.“, ტ. I, 1963, № 1). წინამდებარე ტომში XV—XVIII სს. ნასყიდობის რამდენიმე ტიპიური საბუთი იბეჭდება.

ნასყიდობის თავდაპირველი ფორმა, როგორც ცნობილია, გაცვლილობა იყო. უხსოვარი დროიდან ადამიანები ნივთს ნივთზე, საქონელს საქონელზე ცვლიდნენ. ფულის გაჩენის შემდეგაც კი ნასყიდობა დიდხანს ინარჩუნებს გაცვლილობის ბუნებას, გაცვლილობის ადრინდელი წიგნების დიდი ნაწილი დაკარგული ჩანს. ტომში შესული გაცვლილობის წიგნებიდან უძველესია 1671 წლის საბუთი.

აღსანიშნავია, რომ ვახტანგ VI-ის სამართლის წიგნში გირავნობის უფლების მომწესრიგებელი ნორმები და თვით ტერმინიც „გირაო“ არ მოიპოვება. „გირაო სხვათა ენაა, ქართულად წინდი ჰქვიან“ (საბა). გირაო სპარსული სიტყვაა, რომელიც გვიან შემოდის ქართულში. ძველ ქართულ სამართალში მის ნაცვლად წინდი იხმარებოდა. ჩვენს ხელთ არსებული მასალის მიხედვით (იხ. საბ. № 850) ტერმინი გირაო, თუ არ ვცდებით, XVII საუკუნიდან მკვიდრდება, მაგრამ აღნიშნული საუკუნის მიწურულის ვალისა და გირაოს მხოლოდ რამდენიმე წიგნია შემონახული (იხ. საბ. №№ 864, 867, 877, 880). უფრო დაწვრილებით გირავნობის უფლების შესახებ იხ. ჩვენი „ძველი ქართული სამართალი“, 1953, გვ. 177—185; „საქართველოს ჩვეულებითი სჯული“ 1960, გვ. 93—102.

ქართულ ორიგინალურ საისტორიო წყაროებში უძველესი ცნობები ანდერძის შესახებ დაცულია სერაპიონ ზარზმელისა და გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრებათა წიგნებში. ანდერძის წიგნის სახით კი ჩვენამდე მოღწეულია სამი უძველესი საბუთი: ორი ანდერძი დავით აღმაშენებლისა (1123 და 1125 წლ.) და ანდერძი გრიგოლ ქართლის ერისთავთ-ერისთავისა, რომელიც შედგენილია 1247—1249 წლებში („ქართ. სამართ. ძეგლები“. II. 1966, საბ. №№ 7, 8 და 18). გრიგოლ ერისთავთ-ერისთავის საბუთი წარმოადგენს ანდერძის წიგნის ტიპიურ სამაგალითო ნიმუშს. წინამდებარე ტომში ქვეყნდება 1477 წ. ანდერძი მამისა მეჯინიბეთუხუცესისა, რომელიც მთლიანად დედნის სახით ჩვენამდე მოღწეულ ანდერძის წიგნის უძველეს საბუთს წარმოადგენს. XVI—XVIII სს. ანდერძის წიგნები დაკარგული ჩანს. წინამდებარე ტომში XVIII ს. მხოლოდ ათიოდე ანდერძის წიგნი იბეჭდება. ანდერძის წიგნები საკმაო რაოდენობითაა შემონახული XIX საუკუნიდან.

ჩვენი პუბლიკაციის მიხედვით გაყრილობის უძველესი წიგნი 1523 წლით თარიღდება („ქართ. სამართ. ძეგლები“, IV,

1972, № 1). წინამდებარე ტომში დაბეჭდილი უძველესი **შ ე ყ რ ი ლ ო ბ ი ს წ ი გ ნ ი** კი 1624 წელსაა შედგენილი.

რაც შეეხება **ა ზ ა ტ ო ბ ი ს, თ ა ვ დ ე ბ ო ბ ი ს ა** და **შ ვ ი ლ ად ა ყ ვ ა ნ ი ს** წიგნებს, XVII ს. მხოლოდ ორიოდე საბუთი იბეჭდება.

ტომში შესული ყველა დანარჩენი კერძო-სამართლებრივი აქტი შედგენილია XVIII—XIX საუკუნეებში.

ტომის დანართში იბეჭდება XI—XIX სს. მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო აქტები, რომელთა დიდი ნაწილი ბოლო წლებში გამოვავლინეთ.

სამ ათეულ წელზე მეტი ვიმუშავეთ ქართული სამართლის ძეგლების ხელნაწერ ტექსტებზე და გავაკეთეთ, რის გაკეთებაც შეეძლით. ვისაც ხელნაწერებზე გულდადგინებულ და საქმის სიყვარულით უმუშავნია, მან კარგად იცის, თუ რაოდენ მძიმეა ეს შრომა და ამასთან რაოდენ დიდია ის სიამოვნება, რასაც მკვლევარი განიცდის ძნელად გასარჩევი ტექსტების წაკითხვის, ტექსტის ხარვეზის ან დაზიანებული ადგილის მართებული აღდგენის დროს. მაგრამ სიბარულს სინანულიც თან ახლავს, თითქმის არ ხერხდება ტექსტების უშეცდომოდ გამოცემა.

„ქართული სამართლის ძეგლების“ რვატომეულის გამოცემით საქმე არ გთავრდება. ჯერ კიდევ დიდი მუშაობაა საჭირო **ქ ა რ თ უ ლ ი ს ა მ ა რ თ ლ ი ს წ ი გ ნ ე ბ ი ს კ რ ი ტ ი კ უ ლ ი ტ ე ქ ს ტ ე ბ ი ს დ ა დ გ ე ნ ი ს ა თ ვ ი ს**. ახლა, როცა უკვე დაიწყო „საისტორიო საბუთების კორპუსის“ გამოცემა, იურიდიული ტექსტების ხაზით მთავარი ყურადღება სწორედ სამართლის წიგნების კრიტიკული ტექსტების მომზადებას უნდა მიექცეს. მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმთან არსებული „საქართველოს ისტორიის წყაროების“ კომისიასთან **ს ა მ ა რ თ ლ ი ს ძ ე გ ლ ე ბ ი ს კ რ ი ტ ი კ უ ლ ი ტ ე ქ ს ტ ე ბ ი ს** გამოსაცემად მომზადებისათვის შექმნილია სპეციალური ჯგუფი, რომელიც სათავეში უდგას ამ საქმეს.

დღესდღეობით კი „ქართული სამართლის ძეგლების“ რვატომეულის სახით მკითხველსა და მკვლევარს ხელთ აქვს ქართული სამართლის უმნიშვნელოვანესი წერილობითი წყაროები, რომლებშიც ასახულია ჩვენი ქვეყნის **ს ა ხ ე ლ მ წ ი ფ ო ე ბ რ ი ვ ი ც ი ვ ი ლ ი ზ ა ც ი ი ს ა** და **ს ა მ ა რ თ ლ ე ბ რ ი ვ ი კ უ ლ ტ უ რ ი ა** განვითარების დონე.

ი. დოლიძე

ტექსტები

1. არზა სამრევლო გლეხებისა გამოსაღების თაობაზე იულონ და იოანე გატონიშვილების ოქმებით

1789 წ. 29 აგვისტო.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1829. დედანი. ქაღალდი. 22,5×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მათის უგანათლებულესობის ბედნიერის ჯელმწიფის ძისა და თვით ჩვენის ჯელმწიფის ი უ ლ ო ნ ი ს ჭირი ერთობით სამროვლო გლეხს კაცებს მოსცეს.

რაც ამ ხელად ჯარისაგან მარტო სამროვლო აოხრდა, თქვენს უმაღლესობას მოხსენებული ექნება.

სამი წელიწადია რუისში ხის ნაყოფი თვალით არ გვინახავს და წელს თქვენის ბედნი[ერებით] იმედს ვხედევდით. ...*რამე და...** ხუთი ხარვარი პური და ერთ[ი]... მიგვი[რთმევია]... [აგვისტოს] კე, ქორონიკონს **უოზ.**

თავში

ქ. ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი ი უ ლ ო ნ და ი ო ა ნ ე გიბძანებთ ვინც სურსათის მოასილები ხართ! ამ არზის პატრონები ამ არზით რომ ასე ჩივიან, ამათი მოხსენებული სულ ჭეშმარიტი არის. დიაღ, ძალა დაემართათ ჯარისაგანა. ხუთი ხარვარი კი გამორთმევიათ და შვიდი ხარვარი დარჩება. თქვენ ჯელი აიღევით; ამიტომ. რომ მეტიც დაზარჯვიათ და კიდევაც გავლა-გამოვლაში ბევრი მოგვინდება და ბევრიც დაეხარჯებათ ხოლმე. აგვისტოს კთ, ქორონიკონს **უოზ.**

ორი ბეჭედი:

1. ტომ-აბესით არ ნაკლისაგან ი უ ლ ო ნ ირაკლისაგან.
2. სასოებად მაქვს ძელი ცხოველი, მრჩობლსა ცხოვრებას მისგან მოველი ი ო ა ნ ე.

---

* აკლია ორი სიტყვა.

** ბოლო მოხეულია.

2. არზა მთავარეპისკოპოს პაისიოსისა სურსათის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1788 წ. 6 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10369. დედანი. ქაღალდი. 21×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან უმაღლესის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს მათს მლოცველს მთავარეპისკოპოსს პ ა ი ს ი ო ს ს.

თქვენის უმაღლესობისაგან ჩვენის ეკლესიის ყმათა ორის წლის სითარხნე ებოძა. ერთი წელიწადი გასულა, ერთი კიდევ გვაქლია. ახლა ამ მაისს კიდევ ოქმი გებოძებინათ: იასაულნო, ვადამდინ ნურას სათხოვარს ნურასა სთხოვეთო. ახლა სურსათი გვაწერია და ეს ოქმიც იასაულებმა არ იყაბულეს თუ სხვა ოქმი არ მოგვივაო.

წყალობას ვითხოვთ, ვადამდ[ინ ეს] თქვენი წყალობა აღგვისრულდეს, იასაულნი დაგვეხსნენ. ეგების ამ საკირის დაწვა შევიძლო, ჩემო ჯელმწიფევ. სექდემბერს **ვ.** ქორონიკონს **უოზ.**

თავში.

ქ. სურსათის იასაულებო, რაც ამათ სურსათი ეწეროს, ეკლესიას აკეთებენ, გვიპატივებია დ[ა]ეხსენით. ენკენისთვის **ვ.** ქორონიკონს **უოზ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მეკმობს ძენ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

3. არზა ეფიფანესი და ფარსადანისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1789 წ. 9 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1228. დედანი. ქაღალდი. 19,8×10,4 სმ. თავი მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სტრიქონის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მათის უმაღლესობის ჩვენის ხემწიფის დედოფლის ჭირი მოსცეს მათ მდაბალს მონათ ე ფ ი ფ ა ნ ე ს ა და ფ ა რ ს ა დ ა ნ ს.

ჩვენო ხემწიფევ, გ რ დ ა ნ შ ი თქვენი წყალობა მამულები გვაქ,

ჩვენ იქიდამ ვერასა ვრჩებით სიშორით და ხან მოუცლელობით; ჩვენი განაყოფები იმ დროს ხან აქ დაესწრებიან, ხან ჩამოვლენ და აიღებენ და ჩვენ წილს არ გვაძლევენ მართებულათ.

ამ წყალობას ვითხოვთ, ღმერთი ჩვენს ხემწიფეს და უცხო შვილებს გიდღეგრძელებს, ერთი ბეჯითი ოქმის წყალობა გვიყავით ჩვენ **სიძე გ ო გ ი ა უ ზ ბ ა შ ს ა** და მილახვრის შვილებზე, რომ თქვენის ბძანებით ჩვენი წილი მამული იმათ ებარებოდესთ; და ისინი აიღებდნენ ჩვენს წილს ღალას და შეგვინახევდნენ; როცა მოვიკითხოთ, ულაპარაკოთ მოგვაბარონ. არცარა თქვენი საწინააღმდეგოა და დიდი წყალობაც იქნება, რომ უშფოთრათ ჩვენს წილს ავიღებდეთ და არ დაგვეკარგოს. ჩვენო ხემწიფევ, დიდათ გეველრებით.

თავში

ქ. უს[ბაშო] გ ო გ ი ა ვ და [მილახვრ]ის შვილო...* მერე ამ არზის [პატრონებს] ასე რომ მოუხსენებია, [რომ გრდანს] მამულები აქვსთ და სიშ[ორის] მიზეზით თავის დროზე ვერ მოვლენ, რომ იმ მამულების ღალა აიღონ, ის მამულები თქვენ გებარებოდესთ; და თავის დროზე იმ მამულის ღალას აიღებდე ხოლმე და ამ არზის პატრონებს შეუნახევდე და როცა მოგთხოვდენ. მისცემდეთ ხოლმე; თუ იმ მამულის ღალის ასაღებლათ ლაპარაკი დაგიწყოთ ვინმემ და არ დაგანებოს, ჩხუბს ნურავის უზამთ, თქვენ ჩვენ მოგვახსენე[თ და სამა]რთლიანის სა[ქმით გავარი]გებთ...* წილში აქვსთ გომურები, იმის სარგოსაც აიღებდეთ სამართლიანის საქმით და მოაბარებდეთ. ამაზე ბეჯითნი უნდა იყვნეთ. სექდემბრის თ, ქორონიკონს **უოზ.**

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

4. არზა ივანე სამგლისშვილისა გამოსაღების თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1789 წ. 12 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2944. დედანი. ქაღალდი. 19×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფე დედოფლის ჭირი მოსცეს ჭიკანურს მათს ყმას **ს ა მ გ ლ ი ს შ ვ ი ლ ს ი ვ ა ნ ე ს.**

შარშან ღორებში დავიკარგე, ვალი ავიღე, ოც თუმნად თავი დავიხ-

* მოხეულია ერთი სიტყვის ადგილი.

960

სენ, მოვალები შინ მისხედან და მაწუხებენ, ჩემისთანის ტყვის მოწყალე ბრძანდებით, ორის წლის კოდისპურსა მთხო[ვ]ენ, ერთის წლისა პური და აბრეშუმი მომირთმევია და შარშანდელი მაპატიეთ, ღმერთი გადღეგრძელებს. სეკდემბერს **ი**, ქორონიკონს **უოზ**.

თავში

ქ. გავაზის მოურაო რ ე ვ ა ზ და ნაცვალო ი ვ ა ნ ე ვ! მერმე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, თუ ამისი მოხსენებული ჭეშმარიტი არის და მართლა ასეა, როგორც მოუხსენებია, შარშანდელი კოდისპურიც გვიპატივებია და სხვა ჩვენი გამოსაღებიც.

თქვენ ეს კარგად შეიტყევით, თუ მართლა ეს დაკარგულა, კოდისპური შარშანდელიც გვიპატივებია და ჩვენი სათხოვარი და გამოსაღებიც. სეკდემბრის **იბ**, ქორონიკონს **უოზ**.

ქ. და თუ ვალი დასდებია.*

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

5. არზა რამინ ამირეჯიბის უფლისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1789 წ. 14 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3013. დედანი. ქაღალდი. 20,5×12,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი ერთობრივ აბელებს ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ი რ ა მ ი ნ ი ს ყმათ მოსცეს.

მერე ამას მოვახსენებთ ჩვენს ჯელმწიფეს. ღმერთმან ასე თქვენს მტერს გაუჭიროს საქმე, როგორც ჩვენ გვიჭირდეს. ჯერ ღმერთმან ასე წაგვახდინა სეტყვითა, რომ ჩვენს ჭირნახულში ნამგალი არ შეგეცტანია. ასე ველი ავიღევით. ამას გარდა ლეკი მოგვიხდა, ორი კომბლი კაცი დაგვეკარგა, და საქონელი ასე დაგვეკარგა, რომ ერთი ხბო არ დაგვრჩენია.

ჩემო ჯელმწიფევ, რაც შეგვძლებია, არასდროს თქვენი სამსახური არ დაგვიკლი[ა]. კ ო ბ ი ა შ ვ ი ლ ი და ქ ა რ უ მ ი ძ ე იქ გახლდნენ. იმათ თქვენი მზე აფიცეთ, რომ ჩვენი საბძლები იმათ ნახეს და დიდათ გვიბრალებდნენ, რომ არა მოგვსვლია რა. ღმერთი გაგიმარჯვებს, თქვენის მრავლად მოწყალის თვალით შეგვიბრალეთ. სეკდემბერს **იდ**, ქორონიკონს **უოზ**.

* ოქმი დაუნახავრებელი ჩანს.

ქ. ჩვენი ბძანება არის ერთობილ აბელებო. მერე თქვენ, რომ ოცდაშვიდი კოდი პური გაწერიათ სურსათით, პური გვიპატივებია და თხუთმეტი კოდი სიმინდი უნდა მოგვართვათ და ჩვენ ჩამოვიტანთ მაგ სიმინდსა. თქვენ არ ჩამოგვატანინებთ. სეკდემბერს **იდ**, ქორონიკონს **უოზ**. სურსათის იასაულებმაც ასე იცოდნენ.

* ბეჭედი: ქნარს მიცემს. დავით მიქმობს ძედ კახეთის ნეფედ ცხებულს ე რ ე კ ლ ე.

კზ. ქ. ამით ოცდაშვიდი კოდი პური ჰპატიებია.
იდ. ქ. ნაპატიები ამ ოქმებით ხარვალი თოთხმეტი ლ[ი]ტრ[ა].

6. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1789 წ. 16 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3062. დედანი. ქაღალდი. 23,6×16,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ოქმის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მათს მიწას თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ს ნ ი კ ო ლ ა ო ზ ს მოსცეს.

მერმე მ ა ნ უ ჩ ა რ მდივანს ოქმი აუღია პ ე ტ რ ე ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ზ ე დ: ხუთი ურემი პური წაართვი და მანუჩარს მოაბარეო. ღმერთი გაგიმარჯვებს, თუ ამბარდანი ვიყავ, როგორ არავინ იცის; თუ მემართა, თამასუქი ექნება და მიჩვენოს; თუ მოვპარე, მთხრობელი ეყოლება; თუ ყმებს წაეართვი; ცოცხლები გახლავან, დაიბარეთ და მოგახსენონ. თუ საბუთი მიყოს, წამართვი და უბოძეთ. თუ არადა, ამდენი ტყუილად ჩემი ტანჯვა თქვენთან დაკვლა მოიკითხეთ, ერთს სნეულს კაცს რათ მტანჯავს და თქვენთვის თავს მაწყენინებს.

ღმერთი თქვენს უსასყიდლოს შეილებს გიდღეგრძელებს, ამდენის უსამართლოსაგან გამომიხსენ. მრავალი ტყვე დაგიხსნია, მეც დამიხსენ; იმის გარდამკიდე მკვდარიც დატყვევებული მყავს, ქვრივიცა, თორემ გუში[ნ]სწინ არზაც მოგერთოთ, თუ მმართებს რამე, ქალაქს გიახლები, იქავე გამომმართოს. იასაულს მულათი უბოძეთ და ერთი ოქმი მიბოძეთ, რაც სამართალმა დამადოს, გამომართოს. ენკენისთვის **ივ**, ქორონიკონს **უოზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ავალის შვილო ეშიკაღაბაშო პეტრე! მერე ამ არზით ნიკოლოზ თუმანიშვილს ასე რომ მოუხსენებია, ღვთით ჩვენ რომ ქალაქს ჩავალთ, ეს ნიკოლოზ[ი]ც იქ უნდა ჩამოვიდეს და სამართალში მანუჩარ იქ ელაპარაკოს და სამართალი იქ მიეცემათ. ახლა ხელი აიღევ. სეკდემბერს ზ, ქორონიკონს უოზ.

ახლა ნურას და[ა]ღონებ, ხელი აიღევ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს. დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ. ცხებულს ერეკლე.

7. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1788 წ. 17 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 167. დედანი. ქაღალდი. 22×16 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მათს მიწას თუმანიშვილს ნიკოლოზს მოსცეს.

მერმე ოქმი აუღია მანუჩარ მდივანს; პეტრე ავალიშვილი იასაული არის, რუისს ვენაჯზედ ჯელი აუმართეო და სიგლებიც წა[ა]რთვიო. სამოცდათხუთმეტის წლის ნახყიდობის სიგელი ერთი მაქვს, ორმოცდათხუთმეტის წლის სიგელიც ერთი არის. ორი წელიწადია ის ვენაჯი გამოვიტანე, თქვენი რისხვა არა მაქვს, ან გორჯასპი მდივანს ენახოს, ან მამაჩემს და ან მანუჩარის პაპას და ან პაპაჩემს შიოშ მდივანს. მე გამოვიტანე შარშან; ხომ მოგეხსენებათ, თრთვილმა წა[ა]ჯდინა წელს, ცოტა რამ შერჩა, სამუშაოს ფასიც არ გამოვა. ჩემთვის მიმუშავნია, არას მუშაკს ჯელი არ მოეჭრება.

იმდენი თქვენი წყალობა მაქვს, რამდენი ბეითალმანი ვენაჯი კარგი ჩვენს სამს სოფელში იყოს, იმუშაოს და თავისთვის ჰქონდეს. ამაზედ უსამართლოს ნუ მიზამ, ღმერთი გაგიმარჯვებსთ. იასაულზედ ოქმი მიბოძეთ, როდესაც სამართალში მიბძანოთ, თუ არ გიახლო, ჯელიც ამიმართეთ და იმას უბოძეთ, ტყუილად რათ მტანჯავს?

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ავალის შვილო ეშიკაღაბაშო პეტრე და მამაცაშვილო იოსებ!

მერე ამ არზით ნიკოლოზ თუმანიშვილს ასე რომ მოუხსენებია, შადამიდისინ მანუჩარ მდივანი და ეს ნიკოლოზ ერთად სამართალში არ ილაპარაკებენ, მაგ ვენახზედ ჯელს ვერ აუნართამთ, ჯელი აიღევით.

მშვიდობა არის, ქალაქს რომ ჩავალთ, ნიკოლოზიც იქ ჩამოვა და სამართალი იქ გადასწყდება. ენკენისთვის იზ, ქორონიკონს უოზ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეუფედ ცხებულს. ერეკლე.

8. არზა ივანე კოგერიძისა გამოსალების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1789 წ. 22 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 658. დედანი. ქაღალდი. 13×10 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს ფალავანდის შვილის ზურაბის ყმას კობერიძე ივანეს.

ოსისა და ლეკისაგან წამხდარი კაცი გახლავარ. ერთი ოქმის წყალობა მიყ[ავით], რომ სხვის ხარჯი მე არ გადამხდეს. ერთი თოფი ეხლაც დაკარგული მაქვს სხვის ხარჯისათვის, მტრისგანაც წამხდარი ვარ. გოგია უზბაშის ქვრივი და ობლებიც მაწუხებენ, ჩემი სარჩენნი არიან. სეკდენბრის ით, ქორონიკონს უოზ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, ვინცავინ მოასილნი იქნებოდეთ! ამას რაც თავისი წილი ეწეროს ხოლმე, იმას კი გამოართმევდეთ და სხვის მეზობლისას და მისის ბატონის ყმის წილს ამას ნურას გამოართმევთ, იცოდეთ. სეკდენბრის კბ, ქორონიკონს უოზ.

ამას რომ თოფი წართმევია სხვის გულისათვის, ის თოფი კისაც გქონდესთ, ამასვე მიეცით. და ვისაც აკლდეს, იმას გამოართვით.

ქარუმიძევ და კოკრიაკვიძე, ეგ თოფი თქვენ გაქუსთ, ამას მოეცით და ვისაც აკლდეს, იმას გამოართვით.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს. დავით ნიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს. ერეკლე.

9. არზა ატოცელებისა გამოსალების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1789 წ. 22 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 492. დედანი. ქაღალდი. 15,7×16,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მოსცეს საბრალო გლახა წმინდის გიორგის ყმას ატოცელებს.

მერმე ამას მოვახსენებთ ჩვენს მოწყალეს. რვა კობლი კაცნი დავრჩომივართ. ამ რვა კობლს ოცის კობლისას გვაწერენ. ჩვენ ამისი მიცემა რით შევიძლოთ. რაც ამ რვა კობლს შეგვეძლოს, ის გვიმსახურეთ. ღმერთ[ი] გაგიმარჯვე[ბს], ამისი სამართალი გვიყავით.

აღიწერა ენკენისთვის **კა, ქორონიკონს უ[ოზ]**.

ოთხი კობლი აიყარა და კახეთს გახვეწილან:[1] პირიბნელა შვილი ქალვის(?) არის, ჰონიაშვილი იმერეთს წავიდა, ქაქლაშიძე ცხინვალს არის, ჰონიასშვილი ცხინვალს არის, აბულაძე დირბს არის. ესენი, ჩემო ჴემწიფევ, თქვენგან გათ[არ]ხნებული არის და არცერთი არ გვიდგებიან.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, ვინც ამ ატოცელების სურსათის მოასილნი იყვნეთ. ამ არზით რვა კომლი მოუხსენებიათ, ამათ რვა კომლის ქაცისა უნდა გამოართოთ, ოცდაოთხი კოდი იქნება, ეს უნდა გამოართოთ. სხვა რაც მეტი ეწეროთ, ის გვიპატივებია. ნულარ გამოართმევთ. სეკდემბრის **კბ, ქორონიკონს უოზ.**

მდივანო იოსებ, რომელიც ამათი კაცი ან იმერეთში გარდასულიყოს და ან კახეთს გარდასულიყოს, უნდა ჴეშმარიტებით გამოიძიო, დავთრიდამ უნდა მოუჭრა, რომ იმათი შენაწერი ამათ აღარ ეთხო[ო]ს. ამაზედ ჩვენ თავი აღარ გვაწყინონ. მუჩალგაც უნდა გამოართოთ წერილით, რამთონიც კომლი აყროდეთ, ჰ[ა]ლბათ, ჰ[ა]ლბათ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯობს ძუძ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

მინაწერი: **გ 0** ქ. ამათ პატიებია სამაორვალნახევარი და ათი ლიტრა.

10. არზა კარალელი გლეხებისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1789 წ. 28 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 415. დედანი. ქაღალდი. 33×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი მოსცეს თქვენს ყმას ერთობლივ კარალელთ.

მარიამობის თვეს აქეთ გამოგვრთმევია:

[1] გახლეწნ.

ქ. ბატონისაგან შემოწერილი პური გამოგვერთვა კალაურის მოურავის ხელით ორმოცი კომლი.

ქ. ბატონისშვილის იოვანეს ბარათით ქერი[1] კოდი ექვსი; ერთი ძროხაც გორს ბატონიშვილისათვინ გამოგვართვეს.

ქ. კიდევ ოცდასამი კოდი პური აქ გორს მიეგებარეთ.

ქ. ბატონიშვილმა იულონმა ღახარჯა უბარათოდ ფქვილი კოდი ხუთი, ქერი კოდი ათი, ძროხაც ერთი, ორი მინალთუნი ღვინო.

ქ. თქვენი შვილიშვილი იოვანე გვიდგა ჯარით ხუთი დღე, რაც დაგვემართებოდა, თქვენი გონება უწყის.

ქ. ორი ხარვარი ქერი გუშინ მივაბარეთ.

ქ. ახლა კიდევ გვთხოვენ, იასაულები გვიდგანან: ოთხს ძროხასა, ოთხს ცხვარსა, კომბლზე ქათამსა და ერბოსა. შეუძლებელი გახლავართ, ღმერთი გაგიმარჯვებს, უსამართლობას ნუ გვიზამთ. სეკტემბრის **კჱ, [ქორონიკონს] უოზ.**

მინაწერი სხვა ხელითა და მელნით:

ბ [ორი] ქ. ძროხა; **ბ** [ორი] ქ. ცხვარი; **გ** [სამი] ქ. ქათამი; **0** [ნახევარი] ქ. ერბო ლიტრა.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, ამათი მოასილი ვინც ხართ, ამათ დიაღ ძალი დამართებიათ და რაც ამათ აწერიათ, ნახევარი კი გამოართვით და **ნახევარი კი გვიპატივებია. ენკენისთვის კჱ, ქორონიკონს უოზ.**

ქ. ეს ნახევარი ამიტომ ვაპატივეთ რომ, დიაღ, ძალადამართებულნი არიან.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯობს ძუძ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

11. არზა არაშენდელთა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1789 წ. 29 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 499. დედანი. ქაღალდი. 20,5×16.2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მოსცეს საქათალიკოზოს ვინცავინ არაშენდას გახლავართ.

[1] ქკერი.

ჩვენო მოწყალევ, თქვენი შვილი რომ აქ ბძანდებოდა, ერთი სამასპინძლო გაგვლევით ერთი ძროხა. ახლა ერთი ძროხა, ერთი ცხვარი და ოთხი ქათამი გვაწერია. მოგეხსენება, რომ ვენახიდამ, სამინდიდამ ჯარმა მეტათ გაგვლეწა. თქვენმა შვილმაც იმედი გვიბძანა შეძლების. ჩვე[ნ] ოთხი-ხუთი კომბლი გახლავართ და არ შეგვიძლია, ღარიბები და ეალის პატრონი გახლავართ.

ღმერთ[ი] გაგიმარჯვებს, ერთი რამ შალავათი გვაღირსეთ, მეტათ შეღონებული გახლავართ და შეუძლებელი. მოხსენებისათვის ნუ გაგვიწყრებით.

თავში

ქ. იასაულებო! ამ არზის პატრონებს ძალა დამართვიათ, ძროხა გვიპატივებია. ცხვარი და ქათმები გამოართვით. ენკენისთვის კთ, ქორონიკონს უოზ.

ბეჭედი: ქნარს ჰიცემს, დავით მეჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

verso: არაშენდელი ნაპატივები ძროხა ა (ერთი).

სათაური: ქ. ნაპატივების ოქმები ზა[ა]ლ დავითისშვილისა.

12. არზა ვარიანელებისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1788 წ. 30 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3022. დედანი. ქაღალდი. 17,5×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი მოსცეს ერთობით ვარიანელებს.

მერე ამას მოგახსენებთ: ზოგი აიყარა, თოთხმეტი კვამლი კი გახლავართ. მეტად სიღარიბემ კი შეგვაწუხა, თორემ[1] თავს კი არ გაწყენდით. რა თქვენი შვილები და თქვენ მობძანებუ[ლ]ხართ, რვა ხარვალი პური და ქერი გამოგვართმევია. სამი ძროხა გამოგვართმევია.

ახლა ივანე ბატონისშვილი გვიდგა. ამას გარდა, დავით ბატონიშვილი გვიდგა; ორი კვირა რომ ხარჯი არსიდამ მოსვლია, სულ ჩვენ ვემსახურებოდით; ცხინვალს რომ ბძანდებოდა, ორი ხარვალი პური იქ გამოგვართვა და ორი ძროხა.

[1] თურმე.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, სამ ძროხას, სამს ცხვარს, ექვს ქათამს, ნახევარ ლიტრა ერბოს, ახლა შინ იასაული გვიდგას. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამაზე შებრალება გვაღირსეთ. ენკენისთვის კს. ქორონიკონს უოზ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის, ვინცავინ ამ არზის პატრონების მოასილნი ხართ, ამათ რაც აწერიათ და სთხოვთ, ნახევარი გვიპატივებია და ნახევარი გამოართვით. სეკდემბრის ლ. ქორონიკონს უოზ.

ქ. რაც ამათ აწერიათ, ხუთათ გაყავით: ორი წილი გვიპატიებია, სამის წილიდამ. რაც მეთოდის კაცთ შეხვდებათ, იმათთვის გვიპატივებია. და სხვა კი გამოართვით ამ მეთოდის კაცთ. ჯაბრით ნამეტნავი არ უნდა დააწერონ, სწორეთ უნდა გაიყონ.

ბატონო სალთხუცესო მუხრანის ბატონო, შენ აქავ ასე გაუყავ და ისე გამოართმევინე, რაც შეხვდესთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მეჯმობს ძედ. კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

verso

ქ. ჩვენ, მეთოდის კაცებს ამ სამასპინძლოსი ცხვარნახევარი შემოგვხვდა.

ნაპატივები ცხვარი ა 0 (ერთნახევარი).

ქ. ამ ზემო ცხვარნახევარს გარდა, ამათ ორის წილისა ეპატივა ძროხა ერთნახევარი და ერბო ერთი ლიტრა.

13. არზა მოურდლის უფლებისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1789 წ. 2 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 447. დედანი. ქაღალდი. 21,5×16 სმ. მარჯვენა ზემოდან მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი [მოსცეს მათ მონ]ას მორ[დ]ლის ცმებს სამ კომლს კაცს მოს...* სამი მილანთუნი საკლავის ფასათ თქვ[ენმა] შვილებმა გამოგვართვეს. ახლა კიდევ შამოგიწერიათ: ერთი ძროხა, ერთი ცხვარი, ქათამი რა მოსახსენებელია. სამს კომლს კაცს ეს არ შეგვიძლია.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამ წყალობა[ს] ვითხოვთ: რაც ამ სამა კაცს

* აკლია რამდენიმე ასო.

შეგვეძლოს, ისე გვიმსახურეთ. ძროხა არ შეგვიძლია, ცხვარს ფას ყასაბს მივაბარებთ. ამას დაგვჯერდით, ღმერთი გაგიმარჯვებსთ. ულეკოთ ამდენის შეუცლებელის შამოსაწერით დავიკარგებით, სულ ასე გვაწვრენ. ნება თქვენია. ე[ნ]კენისთვის ბ, ქორონიკონს **უოზ.**

თავში

ქ. იასაულებო, ორს ცხვარს დავსჯერებივართ, სხვა გვიპატივებია, დაეხსენით. ღვინობისთვის **ბ**, ქორონიკონს **უოზ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

verso

დ (ოთხი) ქ. [გვი]პატიებია ქათმი.
გ (სამი) ქ. ძროხისა და ცხვარისაცა.
ნაპატივები ძროხა მორდლისა **ა** (ერთი).

14. არზა გიორგი მირზა იბრეიმას შვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1789 წ. 25 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 784. დედანი. ქაღალდი. 22×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია აქა-იქ თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მომცეს მირზა იბერეიმას შვილს გიორგის ნასაღჩიბაშის ნაიბს.

ჩემო ჯელმწიფევ, ორს ოსიაურელს კაცს — კოჩაძეს და მეტივისშვილს ვენაკები დაუყიდიათ. თუ იმ კაცს ვალი მართებსთ და ან ეჭირება, მოვიდეს, მოგვახსენოს და მე მივსცემ. თუ არადა, ჩემს მამულს სამართლით არ გაიასყიდვინებ. მოგეხსენებათ, რის მამულის მქონებელი ვარ, რომ მამული გავსყიდო. ერთის ოქმის წყალობა მიყავით, ჩემი მამული მე დამნებდეს. თუ სიტყვა აქვს რამე, მოგახსენოსთ. გაუჭირებლივ ჩემს მამულს არ გავასყიდვინებ. თუ უჭირს, მე მივცემ თეთრს. ღვინობისთვის **გ**, ქორონიკონს **უოზ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის სურამის მოურავო ბერო! მერე ამ არზით გოგია ნასაღჩიბაშის ნაიბს რომ ასრე მოუხსენებია, ამის კაცებს ვენაკები რომ დაუყიდიათ, ამის შეუკითხავად არ უნდა გაეყიდნათ ის ვენახები. ახლა იმ კაცებს დაახსნევინე და ამას დაანებე.

და თუ გაჭირებული საქმე აქვსთ და იმისთვის დაუყიდიათ, მოვიდნენ და ჩვენ მოგვახსენონ და ჩვენ გზას მიესცემთ. თავადისშვილის **ყმა** სხვის მებატონეს მამულს ვერ მიჰყიდის, თუ არ თავისის მებატონის შეკითხვითა და დასტურით. ოქდონბერს **კე**, ქორონიკონს **უოზ.**

თუ იმ გლეხ კაცს ტყვეობის მიზეზი აქვს და [ს]ხვა ილაჯი არ ექნება რა, გაჰყიდის; და ან ასეთი მიზეზი აქვს, მამულის გასყიდვის მეტი ილაჯი [არ] აქვს რა, მებატონეს ჰკითხამს. თუ ტყვე არის, აღარა **ჰკითხამს**. და თუ ტყვე არ არის, თავის მებატ[ონე]ს თუ არ ჰკითხავს, ვერ გაჰყიდის. თუ თავისი ბატონი უპოვის რასმე, არ გაასყიდვინებს, **თუ** სხ[ვას] უპოვის.

სხვა ხელით

თუ თავისის მებატონისათვის უკითხავს და ისე გაუყიდია, თავისი ბატონი ველარას შეუა. და თუ შეუკითხავთ გაუყიდია, ის კი ბათილი იქმნება ნოემბერს **კთ**, ქორონიკონს **უპდ.**

ის მამული ისევ გამოერთმევა. თუ ამაში სიტყვა არა ჰქონდეს რა, ნუ გაირჯება, თორემ ზიანი[2] აქვს ამაში.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

აბაშიძე სალთხუცესო გიორგი, მერე ამ ნასაღჩიბაშის ნაიბს გიორგის შენ უნდა თეთრი გამოართვა და ვისაც ამის მამული აქვს, თეთრი იმას უნდა მისცე და მამული ამას დაანებე. და თუ სიტყვა აქვს, მოგვახსენოს.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

15. არზა იოთამ ტატიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1789 წ. 5 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 46. საბუთი № 3. პირი. ქაღალდი. მხედრული. შდრ. 1787 წ. 19 თებერვლის არზა-ოქმს.

[2] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს ტატიშვილს იოთამს.

ყაყნიასა და ოთარის მამულზედ ზა[ა]ლ დავითიშვილი მედავებოდა, ვილაპარაკეთ და თქვენი სამართლით მე დამრ-

1 ბატონის. 2 ზნიანი.

ჩა, განაჩენი მებოძა და ოქმი ამილახვარზე: ამას ხელი აუმართე და თავისი მამული და[ა]ნებეო და რაც აქამდი ღალა დაჰკლებოდეს, ისიც გამოურთვი და მიეცო. ამილახორმა ხელი ამართა, ერთი წლის ღალაც გამომირთვა და მამცა. მასუკან ამილახორი რომ ჭირის სანც[ვ]ლო [გახდა], ათი წელიწადი ვჩივ[ი]. ოკდომბერს ლ, ქორონიკონს **უოზ.**

თითონ რო[მ] გამტყუნდა, ახლა თავისი აზნაურშვილი ამიტეხა და ის მართმევს მამულს; მამიხდა[1], მამული ისევ წამართვეს. ახლა მიველ ო თ ა რ ა მ ი ლ ა ხ ო რ თ ა ნ, ვიჩივლე, თქვენ[ი] განაჩენი მიუტანე და ი ე ს ე ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი ს ა, იმანაც ხელი ამართა და დამანება. ახლა ზაალ დავითიშვილმა ხელიც მოგლიჯა და მამულიც წამართვა, ცხრა წლის ღალა უნდა მამცემოდა თქვენის განაჩენის ძალით. სამართალი მაღირსეთ. ღმერთი გაგიმარჯვებს.

თავში

ჩემი ბძანება არის ნასახჩიბაშო გლახავ! ამ არზის პატრონს ეს მოხსენებული მამული სამართლიდამ მიცემულის განაჩენებით აქვს დანებებული; ჩვენგანც დამტკიცებული არის ის განაჩენი და სამართლითაც ამისი არის. ამის განაყოფს რომ არ დაუნებებია, შენ უნდა ახლავ ჯელი აუმართო და ამას მოაბარო. და რაც ამ მამულის ღალა აუღია, უკლებად უნდა გამოურთვა და ამას მოაბარო. თუ ასე არ აღასრულე, იცოდე დიდად გიწყენთ. ნოემბრის ე, ქორონიკონს **უოზ.**

თუ სი[ტ]ყვა ჰქონდეს, სამართალში მოვიდეს. □

16. არზა გიორგი ლომაშვილისა და ბერუა ქიტიაშვილისა გამოსალების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1789 წ. 6 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3003. დედანი. ქაღალდი. 16,7×10,4 სმ. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს გ ო რ ი ჯ ვ რ ი ს ყმას ლ ო მ ა შ ვ ი ლ ს გ ი ო რ გ ი ს ა და ქ ი ტ ი ა შ ვ ი ლ ს ბ ე რ უ ა ს.

ქ. ჩვენ ორნივ უძლური ბერიკაცნი ვართ. ორივ ტყვეობიდამ მოსული. თითო შვილი გვყავს უცოლშვილონი. ახლა სამ-სამს კოდს ფქვილსა გვთხოვენ. გვეშინია შვილები არსაით გაგვექცნენ, რომ მიცემა არ შეუძლიათ, არა გვაბადია რა.

[1] გავხდათ.

ჩვენ გორისჯვრის წმინდის გიორგის კარს გახლავართ და თქვენს ჯელმწიფობასა ვლოცავთ. გევედრებით, თქვენი მლოცველი გვამყოფეთ და ეს სურსათი გვაპატიეთ. ხვნა არა გვაქვს და თესვა, მთხოვლობთ ღა ისე ვრჩებით. და ნება თქვენია. ნოემბერს ე, ქორონიკონს **უოზ.**

ბ, ქ. ამით ნაპატიები სამი კოდი.

თავში

ქ. რომელნიც ამისი მოასილი იყვნეთ, ამ ორის გორისჯვრელთს კაცებს სამი კოდი პური გამოართვით, სამი კი გვიპატიებია. ნოემბერს ვ, ქორონიკონს **უოზ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლეს.

17. არზა ავთანდილ ბაგალაშვილისა ძმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1789 წ. 10 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 407. დედანი. ქაღალდი. 31,8×18 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი ბ ა ბ ა ლ ა შ ვ ი ლ ს ა ვ თ ა ნ დ ი ლ ს მომცეს.

მერე ს ო ლ ა ღ ა ს ნაყმევი ჩილდირელი ჰ ა ი რ ა პ ე ტ ა ს ა თ ვ ი ს სოლაღას ორმოცი ყურუში ხარჯი ეთხოვნა, ან უნდა გათათრებულიყო და ან უნდა ის ორმოცი ყურუში მიეცა. მიცემის შეძლება რომ არა ჰქონდა, აიყარა და აქ გ ო რ ს ჩემს ყმათ მოვიდა და სარჩო და სულადი მიეცი და ვარჩინე. ამასაც რაც შეძლება ჰქონდა, ისე მსახურა. ესენი თქვენი ჭირის სანაცვლო შეიქნენ.

ამათ აქ ორი ვაჟიშვილი მიეცათ; ეს ორი ობოლიც გავზარდე და შინა მყვანდნენ. მასუკან ხელოსანს მივაბარე და ხელობა ვასწავლე, ცოლი შევრთევი და ცალკე სახლობენ. ორმოცი წელიწადი არის რა რომ ამის მამა მომსვლია და ამ ორმოცს წელიწადში ანათი მოდაევ არავინ არ ყოფილა.

ახლა სარდლის შვილს ი ო ა ნ ე ს თქვენთვის არზა მოურთმევია, რომ ერთი ყმა მყავსო, ოქმი და იასაული მიბოძეო, რომ ამიყაროსო. და თქვენც აყრის ოქმი და იასაული გიბოძებიათ. კაცი ამიყარეს. ერთი გოგო ე რ ე დ ვ ს გაუბარებია და ეს ორი ძმანი იქ დაჭერილნი ჰყავს. მრავალი უცია და წიგნი უთხოვნია ბატონყმობისა.

წყალობას ვითხოვ: ერთი ოქმი მებოძოს, რომ სამართლამდის ის კაცნი გაუშვას და თქვენს სამართალში მელაპარაკოს, თუ სიტყვა აქვს რამ. და როგორც სამართალმა გვიბძანოს, ისე ჰქნას. ნოენბერს **ც,** ქორონიკონს **უოზ.**

თავში

ჩვენი ბძანება არის ციციშვილო ნასახჩიბაშო გლახავ! ამ არზით ბაბალაშვილი რომ ასე ჩივის, იმ კაცის აყრა არ იქნება, ისევ თავის ადგილს დააყენოს თავისის ცოლ-შვილითა. და მასუკან ორბელიანი[1] მინბაში იოანე. და ეს ბაბალაშვილი ორნივ სამართალში ალაპარაკე და სამართალს მიუცემთ. ნოენბერს **ი,** ქორონიკონს **უოზ.**

თუ ორბელიანის იოანეს კაცი არის, ელაპარაკოს. და თუ სწორეთ იმისი კაცი არ არის, ნუღარ ელაპარაკება, დაეხსნას და კელიც აიღოს. და თუ ელაპარაკება, სამართალში რომელიც გამტყუნდება, თარჯიმანი უნდა გასწიოს.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს. დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

18. არზა დავით ბოგიბაშვილისა უმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1788 წ. 14 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 661. დედანი. ქაღალდი. 42,7×16 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს გოგ[ი]ბაშვილს დავითს.

მერე ჩემო კემწიფევ, ჩემი საქმე ხომ მოგახსენდათ, ნასყიდობის წიგნები ხელში მიჭირავს და თქვენ მოწმე[ე]ბზედ მიაგდევით. წყალობას ვითხოვ, რომ თქვენის ბძანებით და ოქმით ეინც მოწმე[ე]ბი მყავს, ებძანოს; იმ მოწმე[ე]ბმა რაც მოგახსენოსთ, თუ შეიწყნარებოდეს, ჩემის წყალობა დამემართოს. და თუ იმათი მოხსენებული მოწმობა არ შეიწყნარებოდეს, თქვენის ჭირის სანაც[ვ]ლო იყოს. ერთი ოქმი მიბოძეთ. ამ მოწმე[ე]ბმა რაც იცოდნენ, სწორე მოგახსენონ. ნოენბრის **იდ,** ქორონიკონს **უოზ.**

თავში

[1] ორბილიანი.

ქ. ჩვენი ბძანება არის ხალვათხანის ეშიკაღაბაშო ავალიშვილო პეტრე! ამ არზით ეს გოგიბაშვილი რომ ასე ჩივის, ღმერთს გაფიცებთ და შენს სარწმუნოებასა, რაც ამათი საქმე იცოდე, ამაზე მოწმობა მოაწერე. და პეტრეს გარდა კიდევ ვინცავინ სხვათ იცოდეთ რამე, თქვენც ღმერთს გაფიცებთ, ამაზე ჭეშმარიტებით მოწმობა მოუწეროთ. ღმერთმა გკითხოთ და გადაგახდეინოსთ, რაც იცოდეთ, თუ სწორე არ მოუწეროთ. ნოენბერს **იდ,** ქორონიკონს **უოზ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს. დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

ჩვენს კემწიფესა მოწმობა ებძანა გოგიბაშვილისა და პოვნიას ნასყიდობისა. მე პეტრე ეშიკაღაბაში[1] ჯერ ღმერთსა ვფიცამ, მერმე თქვენს მზესა, რომ ტყუილად არ უმოწმო. ასრე ვიცი: პოვნია დაეყიდნათ ცოლითა და შვილითა. პოვნია გამოპაროდათ, ჩამოვიდა და გიორგი გოგიბაშვილს შემოეხვეწა ცოლ-შვილი დამიხსენ, ჩემს თავსაც ნასყიდობით მოგცემო. გიორგიმ ცოლ-შვილი დაუხსნა, თავია თავიც ნასყიდობით მისცა. ორი სამი წელიწადი ახლდა და ემსახურებოდა. მერე გიორგი თქვენი ჭირი[ს] სანაც[ვ]ლო შეიქნა. მასუკან აიყარა და აბაშიძეს მიუვიდა და მას დაუსახლდა შუა ტყესა. ჩასუკან იქიდამ აიყარა და თაქთაქისშვილ ელისბართან გადმოვიდა და იყო. მე ეს ჭეშმარიტი მამიხსენებია, ჭეშმარიტებას ვფიცამ. ნება თქვენი მოწყალებისა არის. ნოენბერს **იე,** ქორონიკონს **უოზ.**

მე, სვიმონ ედიშერიშვილი, ამ ზემო წერილის მოწამე ვარ ჭეშმარიტად.

მე, თევდორე ინანიკაშვილი, ღვთის წინაშე ამ ზემო წერილის მოწამე ვარ.

ქ. მე, ერასტი განძიელი, ოთხმოცდაათის წლის კაცი ვარ, უსინათლო და ღმერთს ვფიცამ: პოვნია თვისის ცოლ-შვილით გიორგი გოგიბაშვილმ[ა] დაიხსნა. ამისი მოწამე და დამსწრე ვარ; და ნება მათის უმაღლესობისა აღსრულდეს.

[1] ეშიყაბაში.

19. არზა იესე მურვანიშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1789 წ. 17 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1166. დედანი. ქაღალდი. 33,5×10,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მ უ რ ვ ა ნ ი შ ვ ი ლ ს ი ე ს ე ს მოსცეს.

მერე ჩემი საჩივარი ა ბ ი ს [ს] ა ც მოგახსენე, მ ა ჭ ა ვ ა რ ი ა ნ ი ს ა და ჩემი საჩივარი. მაჭაჭარიანი სუფრაზე იჯდა თავის ბატონთანა და მეც იქ გახლდით. მაჭაჭარიანი სუფრიდამ ადგა და წავიდა. გამობრუნდა და ს უ რ ა მ ს მოგვიხდა. გამოუდგა თავისი ბატონი, მოვეწიენით. თავის ბატონი უწინ მივიდა.

სანამ მე მივიდოდი, თავისი ბატონისთვის თოფი წაერთმია. მე რომ მიველ, მაჭავარიანმა დისწულს დაუძახა: ნუ მოუშვებ მურვანიშვილსა. მაჭავარიანს ის იამა, გადიქნია ორჯელ თავისი ბატონი და ვერ დასცა. მესამეზე მუხლი და[ა]კვრევინა, მუხლი გაუტეხა.

მერე დამიძახა: «არა გრცხვენიან იასე?», მივეშველე, ორივე თოფი წავართვი. მაჭავარიანმა ეს იხუვა, ერთი ხმალი თავის ბატონს შესცა, ერთიც მე შემამკრა.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამისი სამართალი მაღირსე. გიორგობის **ივ,** ქორონიკონს **უოზ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ეშიკაღაბაშო თ ა მ ა ზ! ამ არზით მურვანიშვილი იესე რომ მაჭავარიანს ბერს ასე უჩივის, ამათ ერთი იასაული დააყენე. ესე და ბერი მაჭავარიანი და ამათი მოწმე[ე]ბი ყველანი ჩვენს **სამართალში მოაყვანინე და ალაპარაკე. ნოენბრის ოზ, ქორონიკონს უოზ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჭმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

20. არზა ზაალ დავითიშვილისა ჯამის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1789 წ. 28 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8069. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ღმერთმან ბედნიერის ხელწიფის ჰირი დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ს ზ ა ა ლ ს მოსცეს.

მერე ამას მოვახსენებ: ბედნიერის ხემწიფე ნეტარად ხსენებულის ბატონის დროს მამაჩემი და ბიძა ჩემები გაიყარნენ. ბ ა ღ ა თ ა რ ტ ა ტ ი შ ვ ი ლ ი თავისის ძმით ბიძაჩემს ერგო — ე ლ ი ზ ბ ა რ ი ს მამასა; და ბატონის გასამყრელოთ ს ო მ ხ ი თ შ ი სოფელი გჳქონდა, ის მივართვით. ბატონმა ის ხარაბა სოფელი აღარ ინება და ბაღათარ თავისის ძმითა და ორის სახლისკაცით გასამყრელოთ მი[ი]რთვა. ეს ბაღათარ რომ ბატონმა მიირთვა, რათგან ბარათაში ჩავარდნილი იყო, ამისი მაგიერი ფარდი ძმებმა აუყენეს და ბიძაჩემს მისცეს. ოცდაცამეტი წელიწადი ბაღათარ თქვენ გახლდით და ამისი ფარდი ელიზბარს ეჭირა.

ჩემო ხემწიფევ, თქვენს უმაღლესობას თავი ვაწყინე. ეს ჩვენ[ი] გასამყრელო გთხოვთ თქვენმა უხვმა მოწყალებამ შემიწყალა და მიბოძეთ. აჰა თქვენი წყალობის სიგელი.

რათგან ეს რომ მიბოძეთ, წამოდგა ჩემი ბიძაშვილი ელიზბარ, მდივანბეგებთან მიჩივლა: რათგან ბატონმა მაგას წყალობა უყო, ეგ ჩემის ბარათის არისო, ეგ მე მამცესო; და რაც მაგისი მაგიერი ფარდი ან ყმა ან მამული მიჭირამსო, ის მაგას მიეცითო.

ეს მოხსენება მდივანბეგებმა გაუგონეს, ეს თქვენი წყალობა ჩამამართვეს, იმას მისცეს; და მე მისი მაგიერი ფარდი უნდა მამცემოდა, არც ის მამეცა, არც ეს თქვენი წყალობა. აქამდინ მეუბნა — მოგცემო. ან რაც დამეხარჯა აღარა მამცა რა.

უმაღლესობას ამაზე თავს ვაწყენ და ვევედრები; ერთი ოქმი მებოძოს ამილახვარზე: ან რომელიც თქვენგან წყალობა დამემართა და თქვენი წყალობის სიგელი და ნეტარად ხსენებულის ბატონისავან ბძანებული ოქმი აცხადებდეს, ისიც მებოძოს; ან არა იმისი მაგიერი საფარდო მამეცეს, რათგან თქვენი წყალობა დამემართა.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ოქმის წყალობა მიყავით, ამაზე გაგვასწროს. მუდამ შფოთში ვართ, რომ გაგვშველდეთ. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ჩვენი ანბავი კარგათ მოგეხსენებათ. ჩვენ რაღა შფოთი გვეჭირება. ნოენბერს **კბ,** ქორონიკონს **უოზ.**

თავში

ბატონო ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ო ო თ ა რ, ამ არზით რომ დავითიშვილი ზაალ ასე ჩივის, ამას ან ისიც ბაღათარ რომ გასამყრელოდ აგვიყვანია თავისის სახლის კაცებით გ ო გ ი ა და რ ო ს ტ ო მ და ამ ზაალისათვის წყალობა გვიქმნია და გვიბოძებია, ისიც გამოურთვი ელიზბარსა და მოაბარე.

და თუ იმას არ მოსცემს, იმისი საფარდო რომ უჭირავს ელიზ-

ბარს, ის გამოურთვი და ამ ზაალს მოაბარე. ეს ხომ არ იქნება, რომ ის ბალათარც იმას ეჭიროს და იმისი სამაგიეროც.

თუ ამაში სიტყვა ჰქონდეს რამე, შენთანვე ალაპარაკე და სამართლიანის საქმით გაასწორე. და თუ სიტყვა არა ჰქონდეს რა, ახლავ გამოურთვი და მოაბარე, ნუღარ აჩივლებს, ამაზედ სამართლიანის საქმით გაუსწორდეს, თორემ ვერ მოუწონებთ. ნოემბრის კგ, ქორონიკონს უოზ.

21. არზა ნიკოლოზ მღვდლიშვილისა გამოსაღების თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1789 წ. 7 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448, საბ. № 3027. დედანი. ქაღალდი. 19,8×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ოქმის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფე დედოფლის ჭირი მოსცეს თქვენს ყმას, ველისციხელს ი ო ბ მ ღ უ დ ლ ი ს შვილს ნ ი კ ო ლ ო ზ ს.

ჩემო მოწყალევ. ვ ე ლ ი ს ც ი ხ ე ს პირველად ჩვენ დავსახლებულვართ და ოჯაღი ვყოფილვართ თქვენის წყალობითა. მაგრამ ახლა სიღარიბემ ასე შამაწუხა, რომ დარჩენაც გამჭირვებია და ორი წლის კულუხი და კოდისპური ვერ მომიცია.

მარტოჯელი და მწარედ ნაილაჯი გახლავარ. გევედრები, ბედნიერის ჯელმწიფის სადღეგრძელოთ მაპატიოთ, რომ ფეხის მოკიდება და თქვენი სამსახური შავიძლო. დეკემბერს ზ, ქორონიკონს უოზ.

ორი კვირა არის აქ გახლავარ. მოვალის შ[იშ]ით ვერ მივსულვარ. ათი თუმანი ვალი [მმართ]ებს. ღმერთი არის მოწამე.

თავში

ქ. ველისციხის მ ო უ რ ა ო ს ვ ი მ ო ნ და ნაცვალო! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, თუ ამისი მოხსენებული ჭეშმარიტი იყოს, ორის წლის კოდისპური გვიპატივებია და ორის წლის კულუხი კი უნდა სარქაში მოაბაროს. ამ ორის წლის კოდისპურს ნუ სთხოვთ და კულუხი კი უნდა გამოერთვას. ღვინობისთვის ზ, ქორონიკონს უოზ.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

22. არზა გოგია ფითიკაშვილისა გამოსაღების თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1789 წ. 11 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 2950. დედანი. ქაღალდი 17×10,5. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან სრულიად საქართველოს დედოფლის ჭირი მოსცეს გავაზელს თ ი თ ი კ ა შ ვ ი ლ ს გ ო გ ი ა ს.

ქ. შარშან გიორგობის თვეში დავსტყვევდი. კარდანახელმა კაცმა ღამიხსნა და მამიყვანა. ახლა ცოლ-შვილით იმისი გირაო ვზივარ. გევედრები, ღმერთი შვილებს გიცოცხლებს, სანამ ამ ქალს მოვრჩებოდე, ერთი ოქმი მებოძოს, რომ არა მეთხოვებოდეს რა. ერთი ღარიბი კაცი ვარ სხვის გირაო. ქრისტიშობის ი, ქორონიკონს უოზ.

გავაზის მოურავის სიტყვით დამიხსნა იმ კაცმა, თეთრი რომ ვეღარ უშოვნე, გირაოთა ვყავარ ცოლ-შვილით.

თავში

ქ. გავაზის მოურაო რევაზ! მერე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, თუ ამისი მოხსენებული ჭეშმარიტია, შენ კარგად გეცოდინება, ეს შეუძლებელია თუ შეძლებული[1]. თუ ნაილაჯი იყოს და მიცემა არაფი შეეძლოს, ორი წლით გაგეიაზატებია. არც საჩვენო სათხოვარში უნდა გარიოთ და არც საქვეყნოში. რადგან თავი აქუს დასახსნელი, გამოსაღებში ნუღარას გარევთ. დეკემბრის ია, ქორონიკონს უოზ.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

23. არზა გოგია თუთარაულისა სითარხნის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1789 წ. 18 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 421. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 33,5×20,5 ს.მ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსც[ეს თ]ე თ ა რ ა უ ლ ს ახალს სახასოს გ ო გ ი ა ს.

მერმე ამას მოგახსენებ ჩემო ჯელმწიფევ: მ ე ფ ი ს კ ო ს ტ ა ნ ტ ი ნ ე ს ა გ ა ნ [ბოძებული] სიგელი მქონებია აზნაურშვილობისა და

[1] შეძლებული] შიუძლებელი.

სითარხნისა. თქვენის ჯელმწიფობისაგანაც მოწყალება დაგ[ვემართა] და წიგნები გვაქვს აზნაურშვილობისა და [სითარხნისა]. და ძველთაგანაც თარხანი გხლებივართ და ახლაც [ამას ვი]თხოვთ თქვენის მოწყალებისაგან, ჩემო ჯელმწიფევ, [თქ]ვენის შვილების სადღეგრძელოდ ეს მოწყალება მოიღოთ: ერთის ოქმის წყალობა გვიყოთ და ომან მდივანს მიგვაბაროთ, რომ უბრალოს გლეხკაცურს ხარჯში არაში გაგვრიონ თქვენმა მოჯელეებმა. და როგორც ჩვენი თანამდებობა ი[ყოს], ისე გმსახუროთ. ჩემო ჯელმწიფევ, რაც მამული მაქვს, სულ [ნასყ]იდობა არის და ამაზე გახლავარ. დეკენბრის **იგ, ქორონიკონს უოზ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ლაშქარნივისო ო[მ ა ნ]. ამ კაცზედ თვალი და [ყ]ური გეჭიროს, უსამართლოდ არავინ შე[აწუ]ხოს. დეკენბრის... **[ქორონიკონს] უოზ.**

ეს კაცი შენ გებარებოდეს. თუ სიტყვა აქვს [ვის]მე, მოგვახსენოს.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

24. არზა ჯავახიშვილებისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1780 წ. 15 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8824. დედანი. ქაღალდი. 32,8×24 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი და მძიმე.

ქ. ღმერთმან მისის სიმაღლის, ყოვლად მოწყალის ჯელმწიფის ჰირი მომცეს [მ]ათს მლოცველს ჯავახიშვილის გოშპარის შვილიშვილს, მღვდელს იოსებს, მანუჩარს და გაბრიელს.

მარადღე თქვენი მლოცველი გახლავარ და თქვენის მოწყალებით ვიზრდები. ღმერთს ვფიცავ და თქვენს მზესა, რასაც დღიურად თქვენის სიმაღლისა და ქვეყნის წყალობით ლუკმას არ ვშოობ და იმითი არ ნუგეშვცემ ჩემს სიღარიბეს და ჩემს სახლობას, იმის მეტი ჩემს კერძად არა არის რა, და აქამდე ამისთვის ვერ გავბედე წამოდგომა თქვენს წინაშე. და ახლაც თქვენმა ღვთის მსახურებამ და პირუთნებელმა მსჯავრმა გამაბედვინა და წარმოდგომილვარ წინაშე ღვთისა და თქვენსა.

ნე ჩემი პაპის შვილობისაგან და ჩემის სამკვიდრებელისაგან ცალიერი ვარ ჩემის სახლის კაცებისაგან. მე თქვენს მეტი მოწყალე არავინ მყავს, იმათ ბევრნი ჰყვანან.

გოშპარ ჯავახიშვილი — პაპაჩემი რომ გხლებია, იმისი დიდად მწყალობელი ბძანებულა ჯელმწიფე პაპათქვენი მეფე ერეკლე. აგრეთვე პაპაჩემიც დიდად ერთგული და თავდადებული გხლებიათ. ქართლის მებატონეს იმ დროს პაპაჩემი თქვენის ერთგულებისათვის აუკლიათ და დიდათ დაუგლახაკებიათ. მოგეჯსენებათ, უწინ გახშირებული თათრობა ყოფილა და კითხვა რად იქნებოდა თათრობათათვის.

გოშპარს გლურჯიძის ქალი ჰყოლია. მამაჩემი რომ დაბადებულა, მეფეს ერეკლეს პაპაჩემი კარავში ხლებია. მისულა მახარობელი და გოშპარისათვის შვილის ყოლა, მამის ჩემის შობა, უხარებია. ჯელმწიფე მეფე ასე მწყალობელი ბძანებულა, რომ მძიმის დარაიბაბით მჯარი აუხვევია.

ესენი ბუშის შვილს მეძახიან; ბუშს რა სამახარობლოს გაღება უნდოდა.

სამ წელიწადს გოშპარ ერევნის ხანად გხლებიათ. ჩემის ბებიის გარდა კიდევ იქ, ერევანს, ვართაპეტის და გამოუთხოვნია და იმასთან ორი ქალ-ვაჟი ჰყოლია, იქიდამ ქუჯაოთი მოუსხამს. გოშპარ მოხუცებული აქ მიიცვალა და ჩვენის ბებიის მეტი ცოლი არა ჰყოლია. და ჩვენს გვარში ჩვენს მეტი არავინ არის.

სვიმონ გოშპარისა ბიძაშვილი იყო და სვიმონას შვილი დათუა იყო, რომ გლურჯიძის ზედ სიძე იყო, და სვიმონს მაგათი მამიდა ჰყვანდა ცოლად, სწორედ ავთანდილის და, ასე შორიელნი განაყოფნი ვართ.

მაგრამ ახლა საგზადას მაცთურს ლოთს შეადგნენ და ამ გოშპარის ძმისწულ დათუას მამული იქრთამეს და დაამტკიცებინ[ეს] და ამაზედ ჩვენ გვბრიყვობენ.

დიდი ხანია მამაჩემი გამოსცლიათ ობლობით და სიღარიბით. გოშპარის ძმა მანგლელად გხლებიათ. იმას წიგნი უსწავლებია. გოშპარ რომ მომკვდარა, მისულა მამაჩემი და ქუთათლისათვის უმსახურია. ამას დიდი ვერცხლის თასი უბოძებია და გოშპარის მოვალეებს წაურთმევიათ.

თუ შვილი არ იყო, გოშპარის ვალისათვის მამაჩემს რად სტანჯვედენ. ისინი ამბობენ, გოშპარის მუშები არიანო; წამოაყენონ ჩვენს მეტი სხვა შვილი ვინ ჰყოლია.

მაგათ ჩვენთან საქმე არა ჰქონია, ჩვენ მაგათთან კი გვაქვს. ქვენადრისი საკუთრად ჩვენია და ხოვლეშიაც წილი გვიძეს, მთასა და ბარში, სასაფლაოში და ყოველს ადგილს.

ჭვენადრისი რომ გაოხრებულა, მამაჩემი ქალაქში ჩამოსულა, შოქალაქის ქალი შეურთავს, მაგათ გამოსცლია და მღვდელობაზედ დადგრომილა. აქა-იქ უცლია. მერმე ნეტარჯსენებულს მეფეს თეიმურაზს ისპაანს აბდულა-ბეგის ქალისათვის გაუტანებია, იქ მომკვდარა. ხუთის წლის ობოლი დავრჩი და თქვენის მოწყალებით გამოვიზარდე.

ახლა ამას ვეეედრები თქვენს მართლმსაჯულებას: თქვენს დროში მრავალნი დავრდომილნი აღემართნენ. ვითხოვ, რომ მეც სამართალი დამემართოს; უსამართლოდ და მძლავრებით მამულიდამ ჯელაღებული ვარ ამათგან. შერმაზანის მამა და გოშპარის მამა და პაპა რომ გაყრილან, აგრეთვე ფარემუზის მამა და პაპა, გოშპარის შვილისშვილები ჩვენს მეტი არავინ დარჩომილა.

ჩვენი ამბავი ბასილი მღვდელ-მონაზონმა კარგად იცის. ამ მოხუცებულს ბერს ჰკითხეთ და იმისი მოწმობაც [ხე]ლთ [აქ]ვს რომ გოშპარის შვილისშვილები ვართ.

დედის ჩემის პირის სან[ახა]ვ[ი] კაცები უჭირავს. მოციქული მიუგზავნე, ვთხოვე და არ დანანებეს: სხვაც ბევრი გვაქვს სადაო, [რადგ]ან იმას გვედავები, ესენი რომ დაგანებოთო. ჩვენი წიგნები ბკლებაში დაგვკარგვია, მაგათ ჩაუგდიათ და აქვთ.

გუშინ წინ ფარეშთხუ[ცესის] სახლში გახლდი. იქ შემოვიდა თეიმურაზ, მითხრა: შენ გითქვამსო, რომ გოშპარის შვილი ვარო, მე არ უარვჰყავ. წამოდგა, მომწვდა, გასალახავად მომინდომა; არ გაუშვეს, თორემ ეგეების კიდეც მოვეკალ; მრავალი მაგინა, მამა და დედა და თავი.

ღმერთი განგაძლიერებს, მისაჯეთ. თქვენამდის სამართალში აღარ მომაწევინა. დავრდომილისა და დამდაბლებულის შემწეო, აღმადგინე და მისაჯე მე, რამეთუ დამთრგუნა მე კაცმან. იანვარს თ, წელსა ჩლჳ.

თავში

ქ. უფალნო მსაჯულნო! ამ არზის პატრონი და ამისი მოდავე თქვენთან ალაპარაკეთ და ღვთის წინაშე რასაც მიხვდეთ, კარგის გამოძიებით და გაჩხრეკით ამათი სამართალი ჭეშმარიტებით საჯეთ.

ეშიკაღასბაშო გარსევან! ესენი მსაჯულთ სამართალშიდ შენ მიაყუანინე და ალაპარაკე. იანვრის იე. ქორონიკონს ωოზ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს. დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

25. არზა თეიმურაზ ჯავახიშვილისა საჭირნახულოს თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 18 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10000. დედანი. ქაღალდი. 21,3×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს ჯავახიშვილს თეიმურაზს.

ჩემო ხემწიფევ! მოეხსენება თქვენს სიმაღლეს, ჩემი ძმები რო[მ] გავიყარენით, იმათ საუფროსო და საუმცროსო აიღეს და ჩემთვის საჭი[რ]ნახულო არ მოუციათ. თქვენი ოქმიცა მაქვს და მსაჯულთ განჩინებაც და არა მომეცა რა.

ღმერთი ადიდებს შენს ხემწიფობას! ბეცია თარხნიშვილზე ერთი ოქმი მებოძოს, ჩემი რაც მერგებოდეს, გამომირთოს და მომცეს, რომ ჩემს ძმებთან სალაპარაკო და საძულილო არა იყოს რა. ღმერთი გაგიმარჯვებს. იანვრის იე, ქორონიკონს ωოზ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის თარხნიშვილო ბეციავ! მერე ამ არზით ჯავახიშვილს თეიმურაზს რომ ასე მოუხსენებია, შენ დაადეგ იასაულათ ამის ძმებსა და როგორც ჩვენი განაჩენი ამ თეიმურა[ზ]ს უცხადებდეს, ისე გაურიგე. იანვრის იზ, ქორონიკონს ωოზ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს. დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

26. არზა იოანე მამუჩიშვილისა ყმის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1790 წ. 21 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1450, დავთარი № 53. საბუთი № 9. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[7] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ძის ვახტანგის ჰირი მოსცეს მათს მონას მამუჩიშვილს იოანეს.

მერე ამას მოვახსენებ მათს სიმაღლეს. თქვენ რომ ოქმი მიბოძეთ და ურიათუბნელი თქვენის ხიზნის ობლები, იმ დედაკაცმა არც თქვენი ოქმი ილმა, არც ის ობლები დამანება და ასე მითხრა: არც

ბატონიშვილსა აქვსო ჩემთან ჯელიო და არც შენაო, იმერლები არიანო — ეს პასუხი მომცა.

ახლა ჩემო ხემწიფევ, უფროსი შვილი თქვენის ჭირის სანაცვლო შეიქნა და ორი ბიჭი დარჩა — ერთი ექვსის წლისა არის და ერთი ოთხისა გახლავთ. ჩემო ჯელმწიფევ, ის·ელიოზ მღვდელი თქვენი იყო და ის კაცი ზედსიძედ ჰყვანდა შეყვანილი. იმ ობლების დედა გათხოვდა; და თქვენის ბრძანებით იმ ობლებს არ მანებებს.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამთენი თქვენი მოწყალება დამემართოს, რომ ერთი ოქმი მებოძოს, რომ ის ობლები დამნებდეს. ღმერთი გადღეგრძელებს.

თავში

ბატონიშვილი ვახტანგ გიბძანებ პა[ა]ტა მაჭავარიანო! მერე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, ეს ობოლი ბიჭები ახლავ აყარე და ამ არზის პატრონს მიაბარე. იანვარს კა, ქორონიკონს უოჱ.

ეს კაცი ჩვენი ყმა იყო და რომლისამე მიზეზით ამ არზის პატრონ[ს] უბოძეთ და ახლა წართმევა როგორღა იქნება.

მამუჩიშვილო ივანე! ეს მიქელ[ა]ს ობლები შენთვის გვიბოძებია და ამასთან ხელი არავის აქუს. და თუ ჭეშმარიტი სიტყვა გაქუსთ ვისმე, ჩვენ მოგვახსენეთ. მაისის გ, ქორონიკონს უოჱ.

27. არზა მანუჩარ ლაშქარნივისია გამოსალების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 24 იანვარი

საქართველოს სიძველენი, ტ. III, ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით, 1910 წ. გვ. 529—530. საბუთი № 548.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი ლაშქარნივისს მანუჩარს მამცეს.

მერე ამას მოვახსენებ: ჰამაქარას ქალაქს მოსახლე შვიდის კომლის კაცის სურსათი შემოუწერია ჩემთვის. ფიცით ვარწმუნებ თქვენს სიმაღლეს, რომ ერთის კომლის კაცის მეტი მხვნელ-მთესველი არა მყავს და სხვანი ხელთუბნის წახდენის უკან აქ ხიზნათ გახლავან, რომ ამათიც მსახურები გვყავს. ორი მსახური ჩემს ძმასთან გახლავს და იმათს ცოლ-შვილს სარჩოს მე ვაძლევ; და სურსათი ვის გამოვართო და მოგართო?

ერთისა მსახურიც აქ მე მყავს, ერთიც მწარეთ უმოწყალ, გლახა და ღარიბი გახლავს, თუთხ[მ]ეტის თუმნის მოვალე, რომ ამას ახლა იმერლები უდგანან სახლში, ცოლი და წვრილი შვილები გარეთ უყრია, სახლში თუ რამ უბრალო რაგინდა რა ჰქონია, ის სულ აუკლიათ და გაუფუჭებიათ და სახლსაც უქცევენ, ბოძებს უყრიან და უწვევენ.

ერთისაც ობლები გახლავან და არა შეუძლიათ რა. მოწყალეო ჯელმწიფევ, თუნდა ეს ზემოხსენებული მიზეზები არა ჰქონდესთ, ესაში თქვენი მოწყალება ყოველს სულზე ასე ყოფილა: თუ რომელიმე კაცი ან სამსახურზე წარგიგზავნიათ და ან ერთი რამ განსაცდელი მისდგომია, თქვენი ნუგეშისცემა არა ჰკლებია.

ჩემი ძმა ხომ აგერ რა ერთი ხანია სამსახურზე გახლავს, იმის წასვლის უკან მე რამთენი რიგი განსაცდელი და შეწუხება მამდგომია, ესეც მოგეხსენებათ. წყალობას ვითხოვ: ამ სურსათის წყალობაც მოიღოთ და ჩემის ძმის მოსვლამდინაც აღარაზე შემაწუხონ. იანვრის იზ, ქორონიკონს უოჱ.

თავში

ქ. ჩვენო მოხელენო! ამ არზით მდივანს მანუჩარს რომ ასე მოუხსენებია, რაც სურსათი შეგიწერიათ, ისიც გვიპატივებია, და სანამდინ მდივანი სულხან მოვიდოდეს, მანამდინ ნუღარს სხვას რასმე შეაწერთ. იანვრის კდ, ქორონიკონს უოჱ, ალბათ. ერეკლე

28. არზა ივანე ჯამაძისა მამულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1790 წ. 27 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1071. დედანი. ქაღალდი. 21×13,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან მეფის ძის ვახტანგის ჭირი მოსცეს ჯაბაძე ივანეს მაღრანელს.

ქ. თქვენის ოქმითა და იასაულით ჩემის განაყოფიდამ ერთი საბელი ვენახი მერგო შემუშავებული. ახლა ჩემს განაყოფს თქვენთან უჩივლია, რომ იმ ვენახისა ნახევარი გამოსავალი სამართლით მე მერგებაო. თქვენ ოქმი გიბოძებიათ მოსე ნაცვალზე: სამართლიანი

საქმით ამ კაცს თავისი ვენახის ნახევარი გამოსავალი მიეცო. ერთი წელიწადი მე საკუთრათ შევიმუშავე და საკუთრათ იმ ჩემ[ე]ა განაყოფმა წაიღო გამოსავალი, რომ ყურძენიც არ მიჭამია იმ ვენახისა და გამოსაღები კი მე მიმიცია ჩემი წილი. თუ რომ ის იმ ერთის საბლის ვენახის გამოსავალს გამიყოფს, მე იმ ერთის წლის იმ ვენახის გამოსავალსა ვითხოვ სამართლით. თებერვალს კვ, ქორონიკონს **უოწ**.

თავში

ქ. ბატონისშვილი ვახტანგ გიბძანებთ მაღნარის მოურაო და ნაცვალო! მერე ამ ჯამაძეების საქმე ამას წინათაც თქვენ მოგწერეთ და ახლაც თქვენთვის გვიბძანებია. ორი სხვა სოფლის კაცი თქვენთან დაისწარით, რაც ამათი სადაო და საჩივარი იყოს, ყველა თქვენ გაუსწორეთ. და როგორც ამათი სამართალი გარდასწყვიტოთ, განაჩენი დაუწერეთ და ჩვენ გვაჩვენეთ, რომ ჩვენც დაუმტკიცებთ. ღმრთის წინაშენ სისწორით მოიქეცით. ფებერვლის კზ, კორონიკონს **უოწ**.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

29. არზა სოლომონ ბებურიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1780 წ. 4 მარტი

ცსსა. ფ. 1448, საბ. № 355. დედანი. თავი დაზიანებული. 22,3×13 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმა ყოველად მოწყალის ჯემწიფის ძის გიორგის ჰირი მოსცეს ბებურისშვილს სოლომანს.

მერე ჩემო ჯემწიფევ ამას მოგახსენებ. ღმრთისაგანაც დაქცეული მე შევიქენ და ჩემის მეზობლისაგანაც. თუ თქვენ არას მიშველით, დამკარგვენ. თქვენს მზესა და თქვენის მამის მზესა ვფიცავ, ე[ს] არბაბობას უწინ მოსული ერთი კომლი კაცი, მამაჩენი და ბიძაჩემი რომ გაყრილან, მე ხომ არ მახსოვს[1], მე მრგებია, ბარათი ისევ ჯელთ მიჭირავს.

შარმაზანს აფხაზის შვილს ჩემი და ყვანდა. მამაჩემს რომ თქვენი ჰირი წაუღია, მეორეს წელიწადს დედაჩემს ერთი საქოხე საპახლე უთხოვნია, ისე დაუსახლებია. მანამდის ჩვენს მამულში იდგა, ჩემთვის უმსახურნია. ჩემს ბეგარაზე უვლია, დღეანდლამდი დავთარში ჩემსში სწერია, ჯარში ისე დავიდოდა, დღეს ავყარე, ქრისტეშობის თვეში მამულზედ დავასახლე.

ბეროზაშვილი ჩამოვიდა და მიჩივლა, ოქმი მაიტანა, არც მე[1] მაჩვენა, არც სოფელს აჩვენა, წამოვიდა, კიდევ მიჩივის.

ამის უსამართლოს ნუ გამჯდი. ღმერთი გაგიმარჯვებს, არც სოფლის სიტყვა და არც ჩემი სიტყვა სიმართლე და [ა]რც სიმტყუნე. გოგია მორდალი მანდ გახლავთ, მაგას კითხეთ[2], თუ მაგის მეტი მოღავე მყოლოდეს ვინმე, მრავალჯერ გვილაპარაკნია[3] ბატონთან: და ნეტარხსენებულის ღვთანის სამართალში ჩვენ დაგ[ვ]რჩომია. და [დ]ღეს ახლა ეგ მედავება მამულის თხოვებისთვინ ბეროზაშვილი. დაიწერა თებერვალს კზ, [ქორონიკონს **უოწ**].

თავში

ქ. ბატონისშვილო გიო[რგი], სიკეთით სახსო[ვარო ე]ში[კალა]თბაშო აიდემურ. მერე ბებურის შვილს სოლომანს ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია და ჩივის, ამას შენ კაცნი დაუსხი და რიგიანისა და სამართლიანის გზით გა[ა]რიგე. თუ ჩვენი სიყვარული გაქვს, ეს საქმე კარგათ დ[ა] რიგიანა[თ] შენ [გაა]რიგე [და] გარდუწყვიტე-

შარტის დ, ქორონიკონს **უოწ**. გიორგი

30. არზა იოანე მუხრანბატონიშვილისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1780 წ. 18 მარტი

ცსსა. ბ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი 1461. რვეული № 3. საბუთი № 50. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[80v]. ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის დედოფლის ჰირი მოსცეს მუხრანის ბატონისშვილს იოანეს.

მერე ჩემი მოხსენება ეს არის. ჩემის პაპისა და მამის ნასყიდი მიწები გახლავთ. ჩემი ძმისწულები, რომელიც კარგია, იმას ყიდიან და რომელიც ავია, ის კი რჩება. ერთმა ცხრა დღისა გაყიდა, კიდევაც ყიდიან და მე ამისი სამაგიერო არა მიჭირავს რა. მუხრან-ბატონმაც მოგვცა კაცები, მაგრამ არ დაუჯერეს.

წყალობას ვითხოვ, რომ მუხრანის ბატონს უბძანოთ, ამისი სა-

[1] მახსვამს.

[1] + შე. [2] + და. [3] გვილაპარაკნია.

მაგიეროც მამცეს და სხვა რაც იმასთან არის ნასყიდი მიწები, ისიც გაგვიყოს, ოქმით ებძანოს. მოხსენებისათვის ნუ გამიწყრებით. ქორონიკონს **უოწ.**

თავში

ქ. მუხრანის ბატონო სალთხუცესო ი ო ვ ა ნ ე! ამ არზით თქვენი სახლის კაცი თავის ძმისწულს ასე რომ უჩივის, ამათი საქმე თქვენ გაშინჯეთ და სამართლიანის საქმით მოარიგეთ. და რაც გასაყოფი ჰქონდესთ, გაუყავით. მარტის **ით,** ქორონიკონს **უოწ.**

31. არზა სულხან ხიმშიაშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 1 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 6797. დედანი. ქაღალდი. 21,2×9,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ქელმწიფის ჰირი მოსცეს სულხან ხიმშიაშვილს. ამთონი ხანია თავს გაწყენთ ამ ჩვენის მამულის დავაზედა. ჩვენი სამართალი ხომ გადასწყდა, განაჩენიც იმათ უჭირავსთ და მამულიცა, ჩვენ ცარიელნი ვართ. როგორც თქვენი ოქმი აცხადებს, სანუქფო მამული უნდა ეჩვენებინათ და მერე ისე უნდა დაეფიცათ. არც სანუქფო მამული გვიჩვენეს და არც დაიფიცეს.

ახლა წყალობას ვითხოვთ: ერთის მაგარის ოქმისა და იასაულის წყალობა გვიყავით, რომ ჩვენი საქმე გადასწყდეს.

მარტის **ლა,** ქორონიკონს **უოწ.**

თავში

ქ. ეშიკაღასბაშო გ ა რ ს ე ვ ა ნ! ხიმშიაშვილს სულხანს რომ ასე მოუხსენებია, ამაზედ ბეჯითი იასაული მიეც, რომ ამისმა სახლისკაცებმა ჯერ იმ ბ უ ლ ა ჩ ა უ რ ი ს საფარდო უნდა აჩვენონ, რომ ამის საფარდოთ შენ ეს გიჭირავსთ. და მასუკანით როგორც ფიცი აძესთ და განაჩენი უცხადებსთ, ისე უნდა დაიფიცონ. აპრილის **ა,** ქორონიკონს **უოწ.**

ამაზედ ბეჯითი კაცი აჩინე, რომ ასე აღასრულოს.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს. დავით მიჯობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

სხვა ხელით

ქ. ძმაო ქ ა ი ხ ო ს რ ო ტ უ ს ი ს შ ვ ი ლ ო, ეს ბატონის ბძანება შენ გაურიგე. აპრილის **დ,** ქორონიკონს **უო.** ხელრთვა: გ ა რ ს ე ვ ა ნ.

32. არზა ლიკოაშვილის ქვრივ-ობლისა მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1790 წ. 18 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3152. დედანი. ქაღალდი. 22,2×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი ხაზით (:—).

ქ. ღმერთმან მის უწმიდესობას საქართველოს პ ა ტ რ ი ა რ ხ ი ს მეფის ძის უფალის ა ნ ტ ო ნ ი ს ჰირი მოსცეს სვეტისცხოვლის შეწირულის ყმას ახალქალაქელს ლ ი პ ო ა შ ვ ი ლ ი ს ქვრივს და ობოლს.

ჩვენო მოწყალევ, ჩვენი პატრონი თქვენის ჰირის სანაცვლოდ რომ შეიქნა, ქვრივ-ობლები დავრჩით მწარედ შესაბრალისი. რომელიც სვეტისცხოვლის წყალობა იმის შეწირული ან მამული და ან სახლ-კარი გვქონდა, თ ა რ ხ ა ნ ი ა ნ თ და კიდევ სხვებს დაუზავებიათ. და ეს თქვენი ყმის ობოლი ასე ყელგადაგდებული დარჩომილა. სიგელიც გვიახლებია, გასინჯეთ და ამ თქვენის ყმის ობოლს სამართალი აღირსეთ. აპრილის **ე,** ქორონიკონს **უოწ.**

თავში

ქ. სალთხუცის შვილო მ ა ღ ა ლ ა ძ ე დ ა ვ ი თ! ამ არზის პატრონს რომ ასე მოუხსენებია, შენ ამის საქმეზე უნდა გაისარკვო და ვისაც ამისი მამული ქონდეს, უნდა გამოურთო და ამას მოაბარო.

და თუ სიტყვა ჰქონდესთ რამე, ჩვენ მოგვახსენონ. სახლის აღგილიც დაანებებინე, რომ აიწეოს. აპრილის **იწ,** წელსა ჩღე.

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

33. არზა დავით ვოლარეთხუცისა ყმა-მამულის თაობაზე დიდებანელთა ოქმით

1790 წ. 24 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 33. საბუთი № 27. პირი. ქაღალდი. ნახედრული. აგრეთვე საბუთი № 28.

[19v] ღმერთმან საქართველოსა მსაჯულთ ბატონი მდივანბეგებისა ჰირი მოსცეს მ ო ლ ა რ ე თ ხ უ ც ე ს [ს] დ ა ვ ი თ ს ა.

მერე რომელიც თქვენგან გასამართლებული ბძანება მომეცა ხ ი მ შ ი ა შ ვ ი ლ ი ს ა და ჩვენის სადაოსი, ასე რომ ორს წლამდის

თუ იმას ჩემი მოსაცემი სრულათ თეთრი ებო[ძ]ა და მოეცა, ორის წლის იმ თეთრის სარგებელი აღარ უნდა მეთხოა და იმის მოცე-მ[20]ულს ყმებს კი ჩემთვის უნდა ემსახურათ ვადამდის და ვადაზე სრულათ თეთრი რომ თავისის ანგარიშით მომცემოდა, იმისგან მო-ცემულ მამულთან და ყმებთან საქმე აღარა მექნებოდა რა.

ახლა იმ ვადაზე რამდენიმე თვეც გასულა მეტი, რომ თეთრის მოცემა ეელარ შეიძლო. ახლა თქვენის სიმართლით დარჩა, რომ ორის წლის ამ თეთრის სარგებელი მაბლალი იქნება, არც სარგებლის პატ-რონი შევიქენ და არც იმისგან მოცემული ყმები მიმსახურებია.

ახლა ამ წყალობას ვითხოვ, რადგან თქვენის სამართლით ორ წლამდის ჩვენი სადაო საქმე დამდგარიყო, ერთის ბეჯითის იასაუ-ლის წყალობა მიბოძოთ, ხელმეორეთ მე მომაბარონ როგორც მჭე-როდეს მამულიც და ყმებიც. და იმ ყმებს რომ ორი წელიწადი მე-ტია, რომ ჩემთვის არ უმსახურიათ რა და მე მაბლალი თეთრის სარ-გებელი დამკლებია, ვის როგორც შეძლება ჰქონდეს, ამ ორის წლი-სა ისე მემსახურონ. აპრილის **კ, ქორონიკონს უოზ.**

ის კაცნი თავ-თავის შაძლებით ამ ორის იასაულმა გამომირთოს.

თავში

საქართველოს მსაჯულთშეკრებილება მოგიწერთ მ ე ღ კ ი ნ ე თ-ხ უ ც ი შ ვ ი ლ ო თ ო მ ა ვ! მერე ამ სადაოსი ამის უწინარეს იასაუ-ლი შენ იყავ და ახლაც შენა გწერთ. რადგან ამ განაჩენში ასე იყო განჩენილი: თუ ორს წლამდინ რ ა მ ა ზ ამას თავის თეთრს მისცემდა, უნდა მოლარეთხუცეს[ს] ყმა და მამული დაენებებინა, მაგრამ რამა-ზის ყმასა და მამულს უნდა ამისთვის ემსახურნა, რადგან სარგებელი მოუჭერით.

ამ ორის წლის ვადაც გასულია და იმ განჩინებისაებრ უნდა აღსრულდეს. და ამ ორს წელიწადში იმ კაცებს რომ ამ მოლარეთხუ-ცის დავითისთვის არ უმსახურიათ თავისის შეძლებით, უნდა ამ ორის წლის სამსახური ახლაც თავ-თავის შეძლებით გამოართო და მო-ლარეთხუცეს დავითს და ამის ძმებს მოსცე. და ამას აქეთ ბატონ-ყმურის სამსახურით უნდა ემსახურნენ. აპრილის **კდ,** ქოროხიკონს **უოზ.**

. ახლა ეს ასე აღასრულე. მეცხრე კომლი რომ მ ა ც ა ც ა შ ვ ი-ლ ი ა, რამაზასაგან მოსყიდული საცა იდგეს, აუყარე და მოაბარე ამ მოლარეთხუცეს დავითს.

ამ მსაჯულთ წერილს ჩვენც ასე ვამტკიცებთ. თომავ! ასეევე აღა-სრულე. აპრილის **კზ,** ქორონიკონს **უოზ.**

34. არზა პაატა თოფჩიბაშისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 9 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 662. დედანი. ქაღალდი. 32×13,2 სმ. მხედრული. **განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე.**

ქ. ღმერთმან მოწყალის კ ე ლ მ წ ი ფ ი ს ძ ი ს გ ი ო რ გ ი ს ჭირი მოსცეს თოფჩიბაშს პ ა ა ტ ა ს.

მერმე ამას მოვახსენებ მათს უგანათლებულესობას: ქორონი-კონს **უიზ,** ამ წელს ა ი დ ე მ უ რ ს ნ უ კ რ ი ა ნ შ ი თქვენთვის არზი მოერთმევინა და მოეხსენებინა, რომ ჩემი მამული თოფჩიბა-შის კაცმა წამართვაო. ეს ასრე არის ჩემო კელმწიფევ, რომ ამ ოცდა-ხუთს წელიწადს უწინ ჩემს კაცსა და იმის კაცს მამულები გაეცვა-ლათ და იმ აიდემურ[ი]ს კაცს ერთი უხმარი ალაგი რიყიანი მოეცა და ამ ჩემს კაცს ერთი სასახლე ხეხილიანი და ერთი იმოდენი მიწაც ხ ლ ი ა მიეცა. იმისგან მოცემული ალაგი ასეთი უხმარი იყო, რომ იმ კაცს ის გაცვლილი მიწა თხუთმეტ მინალთუნათ მიეცა სხვისათვისა და გამოუყენებელი რომ ყოფილიყო, ისევ შეშლოდნენ და აღარ ეწ-ღომებინათ.

ადგნენ ამ ჩემმა კაცებმა – ხუთმა სულმა, ეს ოცდახუთი წელი-წადი არის, რომ თავეთი სისხლი შიგ ჩაღვარეს, დაუწყეს შენება და ეცხოს მამულად გააკეთეს, ვენაჯებად გააკეთეს და სახლიც შიგ უღ-ვით, რომ დღეს ორას თუმნადა ღირს. ამ მამულის ამბავი ასრე არის ჩემო კელმწიფევ.

და თქვენ რომ იქ ნუკრიანში ოქმი გებოძათ აიდემურისათვის, რომ თქვენთვის ყალათათ გაეშინჯებინა, ის ოქმი იმასვე აქვს და გ ე ი უ დ რ ე ბ ი თ, რომ ან ის ოქმი ჩამოართოთ, რადგან ტყუილად მო-გ ა ხ ს ე ნ ა თ და ან ერთი სხვა ოქმი იმ თქვენის ოქმის გამბათილებელი და წინა აღმდგი ოქმი მიბოძოთ, რომ შემდგომადაცა იმ ოქმის ძა-ლით ლაპარ[აკი აღ]არსად დაიწყოს.

ვედრებით ვითხოვ ამის აღსრულებას უგანათლებულესო კელ-მწიფის ძეო, რომ[ელი]ც ის მამული მამის თქვენის სამართლით და მ ე უ ნ ის სამართლით და განაჩენით ის მამული მცეე დამნებდა. რომ იმას საქმე აღარა ჰქონდა რა და ტყუილად მედავებოდა. და გეცედ-

რები რომ ერთი ოქმი ამ არზაზედ მიბოძოთ და მეორეც ამისთანავე ოქმი სხვა მე მიბოძოთ, რომ ამ ჩემს კაცს მივსცემ, თავისთვის ჰქონდეს და მეორეს აქ მე შევინახავ, რომლისათვისაც დიდად მადლობელი და თაყვანისმცემელი გახლდები. მაისის **ც**, ქორონიკონს **უოც**.

თავში

ქ. ბატონო ეშიკაღაბაშო აიდემურ! მერე[1] თოფჩიბაში ამას რომ ასე სწერს, ორი თვე ვადა არის, თუ რამ სიტყვა გექნება, თუ ამ ორის თვის გასვლამდინ მოიტან, ხომ ის არის, თუ არადა, ჩვენი ოქმი დაყენებული იქნება, რომ ერთ ფულათ აღარ ეღირება. ასე უნდა იცოდე. მაისის **თ**, ქორონიკონს **უოც**.

თუ არ მოხვედით და არ ილაპარაკეთ სამართალშია და ის ოქმი არ მოი[ტა]ნეთ არაფერი გამოსაყენებელი არა იქნება რა შენის კაცისათვის. ამ ორ თვეს უკან ის ჩვენგან მოცემული ოქმი დაგვიყენებია. გორგი

ეშიკაღაბაშო აიდემურ! თოფჩიბაში კიდევ ამას ამბობს, რომ მისის სიმაღლის ბატონის ბრძანებითაო და მდივანბეგების სამართლითაო გადაწყვეტილი არისო, ის ადგილიო ამ ჩვენს კაცს დარჩაო; ეს ჩვენ ხომ არ ვიცით. თუ ეს მართალი არის, ეგ ჩვენი ოქმი და წიგნი რაღას გარგებს, აქ უნდა მოგვიტანო.

თუ კიდევ ასე არ არის, ეს ორი თვე ვადა მოგვიცია, თუ რამ სიტყვა გაქვს და მოხვალ ელაპარაკები, ხომ ის არის. თუ არა, ეგ ჩვენი ოქმი ჩვენვე დაგვიყენებია და შენ აღარას გამოგადგება. და ეგ მამულიც ამ თოფჩიბაშის კაცისა არის და იქნება.

თუ კიდევ ბატონისაგან გადაწყვეტილია და მაინც კიდევ სიტყვა აღარა გექნება რა, ჩვენი წიგნი ახლავ მოგვიტანე. გორგი

35. არზა ლევან აბაზაძისა საჭართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1790 წ. 24 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1221. დედანი. ქაღალდი. 19,7×15,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნაბმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფე დედოფლის ჭირი მოსცეს მათს მონას აბაზაძე ლევანს.

[1] +ამ.

მერე ამას მოვახსენებ ,მათს სიმაღლეს: მურვანის შვილი და გვრიტი მამასახლისი რომ ჩიოდენ და მურვანისშვილს ფიცი დაედვა, რომ გვრიტისათვის უნდა შე[ე]ფიცნა ერთის კაცით; ჩემი კაცი მურვანისშვილის ნათლია არის, იმ ჩემის კაცისათვის მურვანისშვილს გული ეჯერებინა და ფიცში მიეყოლებინა და ისე დაეფიცნა. და გვრიტი მურვანისშვილს დარჩა, რომ განაჩენიც ხელთ უჭირავს.

იმ ფიცს უკან იმ ჩემს კაცს ცოლი მოუკვდა, დიაღ, სწრაფად და შვილი და ძმისწული. ყოველი კაცი ამას მეუბნება: ფიცმა უწიაო. ის გვრიტი ისევ ბატონმა გამოართვა და განაჩენი ისევ მურვანს აქვს. ერთი კომლი კაცი ამამიწყდა.

ჩემო ხემწიფე, ერთი ბიჭი დამრჩომია. წყალობას ვითხოვ, რომ ის განაჩენი გამოერთვას და ჩემს კაცს ფიცი აუხსნას, რომ ერთი ოჯახი არ ამოწყდეს. და თუ სიტყვა რამ ქონდეს, თქვენ მოგახსენოს. ჩემო ხემწიფე[1], ამისი სამართალი მაღირსეთ, რომ ეს ერთი ბიჭი მაინც არ ამომიწყდეს. ღმერთი გაგიმარჯვებს. მაისის **კბ**, ქორონიკონს **უოც**.

თავში

დედოფალი დარეჯან გიბძანებ სურამის მოურაო ფავლენიშვილო ბერო! ამ არზით აბაზაძეს ასე რომ მოუხსენებია, თუ მართლა ასე არის, ეს მეტად უსამართლობა მამხდარა, მურვანიშვილს ის კაცი ჩამორთმევია და სახასოთ შეჭნილა, და განაჩენი იმასვე აქვს. ის განაჩენი ახლავ უნდა [გ]ამოართო და ჩვენთან [უნ]ღა მოიტანო, არც გამოურთმევლობა იქნება.

და თუ მურვანიშვილს ერთი რამ სიტყვა ჰქონდეს[2], ახლავ ჩვენს აქ ყოფნაში მოვიდეს და მოგვახსენოს. მაისის **კდ**, ქორონიკონს **უოც**.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

36. არზა პაპუნა მარიამიშვილისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1790 წ. 24 მაისი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 937. ბირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფე დედოფლის ჭირი მოსცეს მათ ყმას გორში მოსახლე თქვენგან ჯაფა გაწევით ნაშოვნს მარიამის შვილს პაპუნას.

[1] სემწიფე.
[2] +რამ.

ჩემო ჯელმწიფევ, გორს რომ გიახელ, ღმერთმან თქვენი მოწყალება ნუ მოაკლოს თაყინაშვილს ზა[ა]ლსა, ბეითალმანი იპოვნა თქვენის ყმის და მოგართვათ, რომ მრავალნი სულნი ამისი მიზეზით ჩამოემტრნენ და წა[ა]ხდინეს. მე იმ ადგილზედ დიდი ჯაფა გავწიე, კლდე გამოვკაფე და ერთი სახლი ავაშენე ჩემის ხარჯით. ახლა მუდამ მე მემუქრებიან და გამოგდებას მიპირობენ.

ამ მოწყალებას ვითხოვ: ყმა თქვენი ვარ და ბეითალმანი თქვენი ყმისა არის და ამდენი დანახარჯი მაქვს. მე შევლება არა მაქვს, რომ ან თქვენ მოგართვათ ფეშქაში და ან თქვენს მოხელებსა. ნუღარავის შემახვეწებ, იმ მცირე ადგილის წყალობა მიყავით და სამუდამოთ მიმსახურეთ. მაისის **კდ,** ქორონიკონს **უოᲩ.**

თავში

ქ. დედოფალი დარეჯან გიბრძანებ ამ არზის პატრონო! შენ რომ, ეს ადგილი გითხოვნია, შენგან აშენებულიც არის, შენც ჩვენი ყმა ხარ, ეგ ადგილიც ჩვენი ყმის ბეითალმანი ყოფილა, შენთვის გვიბოძებია. მაგის მცილე ვერავინ გეყოლება.

გორის მამასახლისო, შენც ასე იცოდე. მაისის **კდ,** ქორონიკონს **უოᲩ.**

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

37. არზა დეკანოზ გართლმღვისი მორიგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 26 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 664. დედანი. ქაღალდი. 21,5×11,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მარადის თქვენს მლოცველს გორიჯვრის დეკანოზს ბ ა რ თ ლ ო მ ე ს მოსცეს.

ჩემო ხემწიფევ, თქვენის ბძანებით მორიგიდამ ორი კაცი გორიჯვრის ციხეში იდგა. ახლა ლაშქარნივისებს სანი უნახავთ, ნაკლებში დაუწერიათ ეს ორი კაცი. იმისი შენახვა საჭიროც არის და ქვეყნისაც შესამატია და ამისი შენახვა თქვენგანაც წყალობათ სჭირდა.

ახლა ნება თქვენის უმაღლესობისა ასრულდეს. მაისის **კდ,** ქორონიკონს **უოᲩ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ლაშქარნივისებო! გორიჯვრის ყმა რაც მორიგეთა სწერია, გორიჯვარში უნდა იდგნენ. ამათ ნაკლებში ნუ დასწერთ. მაისის **კვ,** ქორონიკონს **უოᲩ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ე რ ე კ ლ ე.

38. არზა იასე გასიტაშვილისა ყმოგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 26 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1502. კრებული. საბ. № 32. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[19]. ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი თქვენგან შეწირულს რუისის მღთეების ყმას გ ა ს ი ტ ა შ ვ ი ლ ს ი ა ს ე ს მოსცეს.

ამას მოვახსენებ: რადგან რომ ამ ეკლესიას შემწირეთ, ამ წყალობას ვითხოვ: საციციანო მოხელეებს ჩემთან ხარჯი სათხოვნელათ ჯელი არა ჰქონდესთ, რისაც შემძლებელი ვარ, ეკლესიის საყმოში ვემსახურები.

მეორე ესე, რომ: ჩემგან აშენებული ვენახი მეჭირა, რომ წრეულობით არა წამართვან რა და შემოდგომას იქით მე შიგ აღარ გავიელი.

ამის ოქმის წყალობა ტ ე ტ ი ა კ ა ლ ა ტ ო ზ ი ს შ ვ ი ლ ზ ე მიყავით, რომ წინამძღვრიშვილმა წუხება არა დამაწყებინოს რა და ჩემი თავი ეკლესიას არ დაუკარგოს. უნდა თქვენს სადღეგრძელოთ ეკლესიის კარზედ გახლდეთ. მაისის **კდ,** ქორონიკონს **უოᲩ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, როგორც ზ ა ქ ა რ ი ა ც ი ც ი ს შ ვ ი ლ ი ს ყმისა და მამულისა აზნაურშვილები და მოხელენი იმყოფებით, ამ გასიტაშვილთან თქვენ საქმე არა გაქვთ რა. ბარჯიც ეკლესიის ყმებთან უნდა აძლიოს და რადგან უმამულოდ შევსწირეთ ეკლესიასა, წელს კი თავისი შემუშავებული ვენახი უნდა მოისთლოს და შემოდგომაზე კი უნდა აიყაროს და ეკლესიის მამულში დასახლდეს და თავის მამულზე ჯელი აიღოს. მაისის **კვ,** ქორონიკონს **უოᲩ.**

მე შემიწირავს და ვეღარ გამოვსწირავ. ერეკლე

39. არზა გორელი მეღვინეებისა გამოსალების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 29 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. აან. № 3018. დედანი. ქაღალდი. 20×9 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი წისქვილის პატრონებს[1] გორელებს მოსცეს.

ამას მოვახსენებ ჩვენს მოწყალეს: ერთს თვალს წისქვილზე ხუთი კოდი პური გიბძანებია. ჩვენ რასაც გემსახურებით, ჩვენის მამულიდამ გემსახურებით. თარხანი არ გახლავართ. რაც გორზე თქვენი ბძანება სამსახური მოდის, უკლებრივ გახლავართ. ხუთი წელიწადია ვენახი და სხვა მამული, რომ ჩვენი აღარ არის, ჯარისაგან წახდება. თითო თვალი წისქვილი დაგვრჩონია, თქვენს სამსახურს ამით ვწევთ. ამას გარდა, რაც თქვენი სამსახური და ბძანება გამოდის, ჩვენს მეზობლებთან უკლებლათ გახლავართ.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, სხვა შეწუხებას დაგვაჯერეთ. ამის წყალობა გვაღირსეთ, რომ არ გამოგერთვას. მაისის **კზ**, ქორონიკონს **უოზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, ვინც ამათი მოასილი ხარ! წისქვილის პატრონებს დაეხსენ. ვისაც წისქვილებში საფქვა[ვ]ები ჰქონდესთ, იმას გამოართვით და, როგორც ფასობს, იმ ფას[ს] მივცემთ. მაისის **კთ**, ქორონიკონს **უოზ**.

ქ. ფქვილი გამოართვით და ფასი მიეცემათ. რა ერთიც აწერიათ, იმდენი გჯმოართვით, მეტს ნუ სთხოვთ. ყველამ ნეტ-ნაკლებობით გაიყონ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს. დავით მიჯმობს ძენ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

[1] პატრონებს.

40. არზა ერეკლე ფალავანდიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 29 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 31. საბუთი № 44. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[21] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი ფალავანდიშვილს ერეკლეს მოსცეს.

მერე ანას მოვახსენებ, ჩემო ჯელმწიფევ, ჩემი მოხსენება და ვედრება ეს არის. თითო-ოროლა კაცები მყავს აქა-იქ დაფანტული. ერთი კომლი ფარჩოსაძე საერისთოში თავის მოყვრებში არის. ამტენი თქვენი წყალობა იყოს და იასაული მებობოს, რომ ამიყაროს და მე მომაბაროს ჩემი კაცები. ღმერთი გაგიმარჯვებს. მაისის **კზ**, ქორონიკონს **უოზ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის დავითიშვილო ასლამაზ! მერე ამ ფალავანდიშვილის ერეკლეს ყმა საცა იყოს ან მეკომურე და ან ობოლი იყოს, ყველა აუყარე და მოაბარე, რომ აუყრელობა არას საქმით არ იქნება. მაისის **კთ**, ქორონიკონს **უოზ**.

თუ სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, მოგვახსენოს, მაგრამ თუ გამტყუნდა, უფრო ავი იქნება.

41. არზა მაია ქვრივისა ყმა-მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1790 წ. 31 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 6740. დედანი. ქაღალდი. 21,7×16,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან სრულიად საქართველოს დედოფლის ჰირი მოსცეს ნაზირის იოვანეს და მაიას ქვრივს და ოჯერს უმოწყალეოს.

ღმერთი თქვენს ჯელმწიფობას უმეტესად განაძლიერებს. ჩემს არზას ყური მოუგდეთ, ჩემი ვედრება და მოკსენება ეს არის, თუმცა საჩივარი ბევრი მაქვს, მარამ მოკლეთ მოგახსენებდესთ: მაია უმაღლესობა ბატონი რომ აქ ბძანდებოდა, მაშინ ჩემი საჩივარი სრულებით მოვახსენე, წყალობა მიყო, ოქმი მიბოძა. ჩემმა მაზლებმა არაფერი არა მამცეს რა. არცარა კაცნი დამნებდა, რომელიც რომ ჯემწიფისაგან მებოძა. ასე უმოწყალოთ ვარ. მრავალი ქვრივი თავისის

ყმითა და მამულით რჩომილა. მეც ჩემის ქრმის წილი ყმა და მამული მებოძოს რომ იმან დამარჩინოს.

თქვენის ყმის ვალი რაც დარჩა, მოვალეები სულ მუდამ მე მაწუხებენ მე საიდამ მიცსცე; ან ჩემი ყმა და მამული დამნებდეს, რომ იმან გარდასწყვიტოს. მე ჩემი თავი ვერ მირჩენია.

მოწყალებას ვითხოვ, ამისი პასუხი მებოძოს. მწარეთ უმოწყალეო გლახაკი გახლავარ. თქვენს მეტი კი ჩემი მოწყალე არავინ არის. მაისის **კდ,** ქორონიკონს **უოწ.**

თავში:

ქ. დედოფალი დარეჯან გიბძანებ თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ო ნ ი კ ო ლ ო ზ! შენს რძალს ეს არზა ასე რომ მოუცია, ჩვენ ამას გწერთ, რომ რადგან ამგვარად ჩივის, ს უ ლ ხ ა ნ მდივნის მოსვლამდინ შენ უნდა კარგად თვალყური მიაპყრო, გააძლებინო და თავისი წილი ყმა და მამული უნდა მოხმარდეს და იმან არჩინოს. ამისი შენახვა ერთი საჭირო არა არის რა, თავისის წილის ყმისა და მამულიდამ არჩინე. და ღმრთით როდესაც სულხან მდივანი მოვა, მასუკან სხვ[ა] გზით სამართალი მიეცემა. და იმის მოსვლამდინ შენ უნდა ამრიგად შეინახო. მაისის **ლა,** ქორონიკონს **უოწ.**

ქ. ღმერთის გულისათვის ნუღარ აჩიქნებ, კარგად ყური მიუგდე და შენის შეძლებით გააძლებინე.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

42. არზა ელიზბარ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 6 ივნისი

საქართველოს სიძველენი. ტ. II, ე. თ ა ყ ა ი შ ვ ი ლ ი ს რედაქტორობით, 1910 წ. გვ. 499. საბუთი № 471.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი ე ლ ი ს ა ბ ა რ დ ა დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ს მოსცეს!

ჩემო ჯელმწიფევ, ჩემს სახლიკაცს ზ ა[ა]ლ ს ეჩიელა, შემოდგომაზე ოქმები აეღო ამილახვარზე. თუ ჩემთან საბუთი აქვს რამე, ეს ექვსი თვე არის, ჯერ არ გამოუჩენია ამას. მის მიზეზი იყო, თქვენ რომ აქ მოსაბძანებელი იყავით, ამიტომ ესეც პასუხს მომცემსო. ახლა თუ ერთი თქვენი ბძანება არა დამიგდეთ რა, ახლა მოვა, ყმას და მამულს სულ ამიკლებს. ამდენი თქვენი მოწყალეობა იყოს, სანამ ერთად ვილაპარაკებდეთ, დადგეს. ერთი ოქმი მეც მიბოძეთ, რომ ყმა და მამული არ შემიწუხოს. არაფერი საშური არა აქვს რა. ივნის **ბ,** ქორონიკონს **უოწ.**

თავში

ქ. ბატონო ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ო ო თ ა რ! ამ არზით ელისბარ დავითიშვილი რომ ესე ჩივის ზ ა ა ლ დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ი ს ა თ ვ ი ს, ჩვენ თუ ოქმი მიგვცეს რამე, დააყენე. ჩვენთან მოიტანონ და ჩვენთან ილაპარაკონ. მთიბათვის **ე,** ქორონიკონს **უოწ.**

ქ. სულ ყველანი ერთიანად უნდა მოიყვანო ესენი და ამათი ყმები და თავიანთ უჯათებიც[1] მოიტანონ, და ღვთით ჩვენ გავასწორებთ. განაჩენები ჰქონდესთ, თუ ოქმი, ყველა ჩვენთან მოიტანონ და ჩვენ გავარჩევთ. ერეკლე

43. არზა დავით მაყაშვილისა ყმის თაობაზე იულონ გატნიაშვილის ოქმით

1790 წ. 19 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 676. დედანი. ჰაღალდი. 21×13,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხ ე ლ მ წ ი ფ ი ს ძ ი ს ი უ ლ ო ნ ი ს ჭირი მოსცეს მათს ფერჯთა მიწა-მტვერს მ ა ყ ა შ ვ ი ლ ს დ ა თ უ ა ს.

მერე ამას მოვახსენებ მოწყალე ჯელმწიფეს: თქვენგან მოწყალება ოქმი მებოძა ჩემის ყმის თათრის აყრისა მალხაზე და ვერ მოიცალა.

ამ მოწყალებას გევედრები, რო[მ] ა ლ ი ა ღ ა ზ ე ერთი ოქმი მებოძოს, რო[მ] ჩემი დამანებოს. თქვენის შვილების სადღეგრძელოდ, ნიადაგ თქვენი მოწყალება ჩვენს ოჯახზე უკლებელი არის და ყოფილა.

ამის მოწყალებასაც გევედრები, რომ ეგება ჩემი ცოდვილი თავი უკლებელი იყოს თქვენს წინაშე. და რაც მეგულება, ღმერთმან ისე აღმასრულებინოს. ერთი ბიჭი გახლავს, ჩემი ცხენის მომ[ვ]ლელი ის არის. და ოქმის წყალობა მოიღეთ, თქვენს გასამარჯვებლად. ივნობისთვის **იწ,** ქორონიკონს **უოწ.**

1 ოჯათებიც.

თავში

ქ. ბატონიშვილი იულონ გიბძანებ ქაფანაქჩი ალიაღა! მერე ამ დავით მაყაშვილისა ერთი კომლი კაცი მოსულა მანდ შენთან. ეგ კაცი ამისი არის, ახლავ აუყარე და ამ მაყაშვილს მოეც. და თუ სხვა საბუთი ჰქონდეს რამე, ჩვენ მოგვახსენე. ღვინობისთვის ით, ქორონიკონს უოჱ.

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

44. არზა მაყაშვილებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 28 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 586. ღედანი. ქაღალდი. 22,2×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს ერთობლივ მაყაშვილებს.

მერე თქვენი წყალობა გვჭირს და მარიამჯვარი გვიჭირავს და რა თქვენგან გვბოძებია, სულ შემოფარგვლით გვიჭირავს და ღალასაც ნიადაგ ვიღებთ. და შარშან გხლებიან გიორგი წმინდელები და მოუხსენებიათ: აქამდის მაყა[ა]ნთი არ არისო; და ჩვენგან აღებული ღალა აუღიათ და სულ წაუღიათ თორმეტი ხარვარი.

ჩვენ ამდენის დარბაისელთაგან მოცემული განაჩენი ხელთ გვიჭირავს და სანატრელის ცხებულის მეფის ბატონის მამის თქვენისა და თქვენის უმაღლესობისაგან დამტკიცებული გვაქვს: და იმისი მიჯნები თითვეულად გარჩევით სწერია. და ჩვენ მაგ წიგნს გარეთ სხვას მეტს მამულს იმათ არას ვეცილებით. და ახლა ისინი სულ ერთიან გვეცილებიან და გვართმევენ. და ეს წიგნიც მანდ მოგვირთმევია. და თქვენმა უმაღლესობამ გაშინჯოს და ისე სამართლის წყალობა დაგვემართოს. თქვენი წყალობა არის და ნება თქვენია. ივნისის კა, ქორონიკონს უოჱ.

თავში

ქ. ეშიკაღასბაშო გარსევან! ამ არზის პატრონებს განაჩენი აქვსთ სანატრელის მამის ჩვენისაგან დამტკიცებული, რომ იმ განაჩენის ძალით გიორგიწმინდელთ საქმე არა აქვსთ რა. თუ იმ განაჩენის თარიღს შემდგომი იმისი გასამტყუნებელი წიგნი და მეფეთაგან ბოძებული განაჩენი არა აქვს, რომელიც მამული ამ მაყაშვილების განაჩენით შემოფარგლული არის, ამაში გიორგიწმინდელთ საქმე

არა აქვსთ რა, მაყაშვილებს უნდა დანებდეს. როგორც მოგვიწერია, ასე აღასრულე. ივნისის კგ, ქორონიკონს უოჱ.

თუ ამათს განაჩენს შემდგომად დაწერილია, როგორც ზემო დაგვიწერია, ამათი გასამტყუნებელი წიგნი აქვსთ, მოგვიტანონ და ვიყაბულებთ. თუ არა, დაეხსნან.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჰმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

45. არზა შარასდან ნაზარაშვილისა ყმობის თაობაზე გიორგი გაბონიშვილის ოქმით

1790 წ. 24 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 444. ღედანი. ქაღალდი. 20×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის გიორგის ჭირი მოსცეს ბეცია თარხნიშვილის ყმას ნაზარაშვილს შარსადა[ნ]სა.

მერე ჩემო მოწყალეო, საგარეჯოს ალებ-მიცემაზე გახლავარ და ბატონს ჩემსაც იმითი ვემსახურები და ჩემს ბიზა[ნ]საც იმითი ვარჩენ, თითო-[ო]როლს ქოშსა ვკერავ.

და ამ მოწყალებას გევედრებით, რომ ან იოაკიმ წინამძღვარსა და ან ჯამასპი მოურავს მიმაბაროთ, რომა უბრალოთ არავინ არ გამგლიჯოს და ან არავინ დამჯაბროს, თქვენად სადღეგრძელოდ და თქვენად წვილების სამლოცველოდ. თიბათვის კბ, ქორონიკონს უოჱ.

თავში

ქ. უფალო არხიმანდრიტო იოაკიმ! მერე ამ არზის პატრონი თქვენთვის მოგვიბარებია; ამაზედ კარგათ თვალყური დაიჭირეთ და ამას ხარჯსა, ბეგარაში ნურვის გა[ა]რევინებთ და ნურც არავის რაზედ შეაწუხებინებთ. კარგად თვალყური მიუგდევით და ვაჟლებინეთ. ივნისის კდ, ქორონიკონს უოჱ. გიორგი

46. არზა ქრისტეს საფლავის ყმის ზაქარიასი გაქცის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1790 წ. 15 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 38. საბუთი № 228. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[169] ღმერთმან ბედნიერი ჴემწიფე დედოფლის ჰირი მოსცეს დირბელი [ქ]რისტე[ს] საფლავის ყმას ზ ა ქ ა რ ი ა ს ა. ჩემო მოწ[ყალე]ო, თქვენს უმაღლესობასაც მოეხსენება, რ[ომ ქრისტეს] საფლავის ყმასა ბაჟი არსად არ [გამოერ]თმევა და თქვენის დოვლათითა კიდე სად ვაძლევეთ[1], მაგრამ იმერეთში ბაჟს ყოველს[2] ალაგს იღებენ და გზაზედ გაგვრჯიან[3].

ამ წყალობას ვითხოვთ, რომ ერთი წიგნის წყალობა გვიყოთ, რომე, როგორც [არსად] და არასდროს არ გამოგვრთმევია, ასე ახლა არავი[ნ] რაზედ შეგვაღონონ. მე ერთი გლახა კაცი გახლავარ, ჩემი ბაჟი რა გახდება, მაგრამა, რადგან უდებს საქმეს გვიშვრებიან, ამაზედ მოგახსენეთ: მკათათვის **ზ**, ქორონიკონს **უოჱ**.

თავში

[168v] დ ე დ ო ფ [ალ] დ ა რ ე ჯ ა ნ ი ს [მარ]ად სიკეთით [სახ]ოვარო ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ო ბ ე ჟ ა ნ, ჩვენ მიერ მოკითხვა გეუწყოს. მერმე ამ არზის პატრონს [ქრისტე]ს საფლავის ყმას ასე რომ მოუხსენებია, ამაზედ ჩვენს შვილიშვილს, მის უმაღლესობის მ ე ფ ე ს ს ო ლ ო მ ო ნ ს ა ც წიგნი მოვართვით და შენც ამას საქმეზედ ჩვენს შვილიშვილთან უნდა დაეხმარო და მაგარი ოქმი უნდა გაურიგო, რომ რადგანც ქრისტეს საფლავის ყმა არის, ამას ბაჟი არ ეთხოება; არც ჩვენს ქვეყანაში ეთხოებათ და არც იმერეთში. როგორც შენგან ვიცოდეთ, ამაზედ იმრიგათ ბეჯითათ უნდა მოიქცე და გაურიგო, რომ რადგან ამ არზის პატრონი ქრისტეს საფლავის ყმა არის, მაგის სადღეგრძელო საქმე იქნება. ივლისის **იე**, ქორონიკონს **უოჱ**.

[1] ვალძლევთ. [2] მლიას. [3]+ვალიმე.

47. არზა გასპარა შართას შვილისა გამოსალების თაობაზე ალექსანდრე ბატონიშვილის ოქმით

1790 წ. 28 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5259. დედანი. ქაღალდი. 22×11,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი, ორწერტილი ან სამწერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჴ ე ლ მ წ ი ფ ი ს ძ ი ს ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ს ჰირი მოსცეს ჭის[ი]ყის იჯარადარს შ ა რ თ ა ს შ ვ ი ლ ს გ ა ს პ ა რ ა ს.

ჩვენო მოწყალევ, მოგეხსენებათ, ჩემი იჯარა გადაწყვეტილი მაქვს. იმთავათ დახარჯული არის მოხელ[ე]ბის მარიფათითა და ბატონის მუფაზაც ხელში მიჭირამს. ამისი საბაბობაზე მაბლალი ვალი დამედო, რომ იმ თავათ დახარჯეს.

ახლა ბ ე ბ უ რ ი ს შ ვ ი ლ ი ს თ ვ ი ს ერთი თუმნის ბარათი გიბოძებიათ. თავიც რომ გამაგდებინო, მე იმისი მიცემა არ შემიძლია. ნეტაი იმთენი აუვიდე, რომ ეს ჩემს ვალებს მოვარჩე[1]. თქვენის ხათრითა ბატონს არ შევატყობინე, ბატონის ოქმიცა მაქვს და ბძანებაცა.

ღმერთი გადღეგრძელებს, ერთი ოქმის წყალობა მაღირსე, რომ ჩემზე ხელი აიღოს, ჩემი ზარალიც[2] თქვენია, ვიცი რომ ჩვენი მოწყალე ბძანდებით. [მ]კათათვის **კგ**, ქორონიკონს **უოჱ**.

თავში

ქ. ეშ[ი]კაღ[ა]თბაშო ბ ე ბ უ რ ი ს შ ვ ი ლ ო გ ა რ ს ე ვ ა ნ! მერე შენ რომ ამას წინათ ბეჭდის იჯარადარს შარუაშვილს გასპარაზედ ერთი თუმნის ბარათი რომ გიბოძეთ, და ახლა ასე შევიტყევით, რომ აღარა დარჩომილა რა ამ შარუას შვილზედ და სულ დაუხარჯამთ. და შენ ხელი აიღე ნუღარ შეაწუხებ. და მაგის სანუქაფოს მოგცემთ საითმე. და ვისაც სხვას ქონდესთ ბარათი ჩვენი ნაბოძები, იმათაც ხელი აიღონ. [მ]კათათვის **კგ**, ქორონიკონს **უოჱ**. ალექსანდრე

[1] მოვარჩე. [2] ზარარიც.

48. არზა სოლომონ გებურიშვილისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1790 წ. 26 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1157. დედანი. ქაღალდი 21,2×14,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. მარცხენა კიდე ალაგ-ალაგ ამოხეულია.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის დედოფლის ჰირი ბებურისშვილის ომანის შვილს მოსცეს.

მერმე ამას მოვახსენებთ მათ სიმაღლეს: ეს ოცი წელიწადია, მეტიც, რომ მამაჩემი და ბიძაჩემი ბებურ გაიყარნენ, უყო ჩხუბი ბებურისშვილმა ნინიამ და ავად მოეპყრა. იმაზედ გახდა ავად და თქვენი ჰირის სანაცვლო შეიქნა. მასუკან დავრჩით სამი ობოლი, არც გამოუშვა თვე და არც კვირა, რომ ჩხუბი და შფოთი არ გვექნა. ახლა ორი ძმა მყვანდა, თქვენი ჰირის სანაცვლო შეიქნენ. დავრჩი ერთი მელა.

ღმერთი თქვენს კელმწიფობას უმეტესად აღამაღლებს, უსამართლოდ ჩემს თავს ნუ მ[ო]აკვლევინებთ. ამ თვის ოცს [მ]ღვდელი გამოეგზავნა და შემოეთვალა: მომერიდეო, საცა მე ვიყოვო, შენ იქ ნურსად გაიელიო. დავიწყე ს[ია]რ[ულ]ი და მოველ ში[ნ] და გახლდი. შუაღამისას გვეძინა, მომვპარა თოფით [დ]ა სი[კვ]დილს მიპირებდა. შეუტყევით და ღმერთმა და თქვენმა დოვლათმა მე მომკა იმის თავი სასიკვდილოთ, მაგრამ არ მოვკალ.

ამას გევედრები, რო[მ] თუ დამნაშავე გახლავარ და ავი კაცი, თქვენ გადამახდევინეთ. ჩემი დამნაშავე თავი თქვენ წინ მომიტანია, და თქვენ როგორც გენებოსთ, ისე გადამახდევინეთ, თუ დანაშაული მქონდეს.

ერთი საცოდავი და უძლური დედა მყავს, მუდამ იმას ელდით და ჯავრით სული არ უდგას. მე იქ აღარ მედგომილება იმის გადამკიდე. ყმა და მამული თქვენთვის [მო]მირთმევია; გ[ე]ნებოსთ იმას უბოძეთ და თუ გენებოსთ, თქვე[ნ] მი[ი]რთვით.

გევედრები, [ე]რთი საქმეზე [ად]გილი მიბოძოთ, რომ ერთი უძლური დედა მყავს თქვე[ნ]ის [დ]ოვლათით [გადავარ]ჩინო, რომ ერთი ოჯახიდამ მელა დავრჩომილვარ, რომ ან სულით არ დავიკარგო და ან ხორცით. იელისის კე. ქორონიკონს უოზ.

თავში

ქ. დედოფლის დარეჯანის სიკეთით სახსოვარო დავით სალთხუცესო, ყორიასაულბაშო ლუარსაბ, გავაზის მოურაო რევაზ, გიორგი ბებურიშვილო! მერე ბებურ და იმის ძმისწული ომანის შვილი სოლომან სასახლეზე. რომ ჩხუბობენ და ლაპარაკო[ბენ] უნდა თქ[ვე]ნ მიხვიდეთ და გაურჩიო[თ] და გაუმი[ჯნო]თ.

თუ [თ]ქვენს სამართალს არ დასჯერდნენ, [ჩვენ]ს სამართალში უნდა გამოგზავნოთ. მაგრამ ბებურიშვილის ნინიას ჩხუბი გეესმის თავის სახლისკაც სოლომონ[ს] თურმე ეჩხუბება, თუ არ დაიშალა და ჩვენს სამართლამდინ არ დააცალა, იცოდეს, რომ არ შევარჩენთ. ივლისის კვ, ქორონიკონს უოზ.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

49. არზა გლახა ცაბაძისა სამართლის მიცემაზე იულოს გაბოზიშვილის ოქმით

1790 წ. 31 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1842. დედანი. 21,5×16,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ჩვენთვის მრავლად მოწყალის მეფის ძის იულონის ჰირი მოსცეს ხერხეულიძე ომან ლაშქარნიესის ყმას ცაბაძე გლახას.

მერე ამას მოვახსენებთ: ერთი ჩემი სიძე ჩემთან იდგა. ბატონის ჩვენის მამულზე და საბძელზე ჩხუბი გამოგვერივა. ხელი მოვახვედრე და ცხვირი გაუტყდა. წავიდა, ამილახვართან შიჩივლა. გამოესია ამილახვარს კაცი დირბის დეკანოზიშვილი კიკოლა; ერთი ჯარი ბყუანდა და წამართვეს და შვიდი აბაზი თეთრი. ჩაველ, ამილახვართან ვიჩივლე და ეს პასუხი მამცა: თავი გაგიტეხიაო და იმაში წაგართვიო. ექვსი შაური კი მოაცემინა; ჯარი და ხუთი აბაზი კი წამართვეს.

ამისთანას დროს გამოვარდი მარტოკა, მსხალტბას ლეკები დამხვდნენ, კინაღამ დავიკარგე და აქედანაც არ ვიცი, მოვიწევ თუ არა.

ერთი ასეთი ოქმი მიბოძეთ, რომ ჩემი ჯარი მამცენ. ღმერთი გაგიმარჯვებთ, ასეთი ოქმი მიბოძეთ, რომ მეორეთ აღარ გამომაბრუნოს.

---

[1] + ლეკები.

სწორეთ რომ თავი გამეტეხა, მაინც რა საქმე აქვს ჩემთან ამილახვარს რომ ჯარი წამართვას. [მ]კათათვის **ლ**, ქორონიკონს **უოჱ**.

თავში

ბატონო ამილახვარო ოთარ, მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით ასე რომ ჩივის, ამას თავისი ხარი ისევ უნდა მიაცემინო. საბრალო კაცი არის. თუ გიყვარდე, ამ კაცს თავისი გაურიგებინე და მოაცემინე. ეხლაც კინაღამ არ დაკარგულა გზაზედ. ივლისის **ლა**, ქორონიკონს **უოჱ**.

არც სამართალია მაგ ხარის გამორთმევა, ეის რა საქმე აქვს.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

50. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1780 წ. 8 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 554. დედანი. ქაღალდი. 21,7×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მათს მონას დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ს ზ ა ა ლ ს მოსცეს.

მერე ამას მოვახსენებ ბედნიერს ხელმწიფეს. უმაღლესობას მოეხსენება ზ ა რ დ ი ა შ ვ ი ლ ი ჩემი ყმა არის, მაგრამ მძლავრობით წართმეული მყამს. თქვენთვინ მრავალჯერ მიწყენია თავი. ოქმები მაქვს, სამართალს გიბოძებო.

ახლა, ჩემო ხემწიფევ, საცრისთოდამ მამულსა და ყმას მეცილება, თუ ზარდიაშვილი წამერთმევა. ყმასა და მამულს ხომ ვერ გავატან თანა.

ამდენი თქვენი მოწყალება დამემართოს: სამართლამდინ ყმა და მამული მე დამნებდეს და როსცა თქვენს წინ სამართალში გავიაროთ, თუ გამამტყუნოს, დიდათ ჯარიმით გარდამახდევინე და ერთი იმდონი იმისთვინ მიმაცემინე. ამისთანა ღეთის რისხვა როგორ იქნება ჩემ[მ]ა აზნაურიშვილმა თავიც წამართვას, სხვას ქვეყანას იყოს და იქიდამ ყმას და მამულს მედავებოდეს. ეს თქვენს დროში არ მომხდარა. ასე ყმა თავის ბატონს მორეოდეს და ნურც მე მამრემ ჩემს ყმასა, მიშველე რამე, ღმერთი გაგიმარჯვებს. ამ ყოფას სიკვდილი მირჩევნია, სხვა ქვეყნიდამ ჩემი ყმა მამიხდეს, ავათაც მამეპყრას და ყმასაც და მამულსაც მართმევდეს. ორი კვამლი ჯ ო ხ ა ძ ე არის თავისის მამულით თიხრეველი და[1] თქვენს მოწყალებას ვევედრები: სამართლამდინ ეს ჩემი სამკვიდრო ყმა და მამული მე დამნებდეს, ჩემი მიცემული ლია, იმას ხომ თან არ მოყოლია და რათგან სამართალში თავსაც წამართმემს და ყმას და მამულსაცა, ჩემი თავი თქვენის ჭირის სანაცვლო იყოს. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამისი წყალობა მიყავით. აგვისტოს **ე**, ქორონიკონს **უოჱ**.

თავში

ქ. ბატონო ამილახვარო ოთარ! ეს ზაალ რომ ასე ჩივის იმ ზარდიაშვილს თუ ან ჩვენი და ან მდი[ვ]ანბეგების განაჩენი არა ჰქონდეს რა, ხომ რასაც ყმასა და მამულს ამ ზაალს ედავებოდეს, ის ყმა და მამული ამ ზაალს დაანებე სამართლამდის. და მასუკან სამართალი თუ მისცემს იმ ზარდიაშვილს, მაშინ მიეცემა. და თუ განაჩენი აქვს რამე იმ ზარდიაშვილს, ხომ ჩვენ რა ვქნათ; თუ სამართლით განაჩენი მისცემია და იმ განაჩენის ძალით ედავება და ის მოგვახსენოს.

და თუ განაჩენი არა ჰქონდეს რა[2], ის ყმა-მამულები ახლავ ამ ზაალს დაანებე. ზარდიაშვილი ვინღაც არის, მაგას რათ მერჩივება, რომ ამგვარებს იწერება. ზაალს ზარდიაშვილი რათ უნდა მერჩიოს. აგვისტოს **ც**, ქორონიკონს **უოჱ**.

რასაც ყმასა და მამულს უგანაჩენოთ და უსაბუთოთ ედავებოდეს, ის ყმა და მამული ახლავ ამ ზაალს უნდა დაანებო, მანამ სამართალშიდ გაიელიდნენ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

51. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1780 წ. 8 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8066. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი მათს მონას დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ს ზ ა ა ლ ს მოსცეს.

მერე ამას მოვახსენებ ბედნიერს ხემწიფეს: უმაღლესობისაგან ტ ა ტ ი შ ვ ი ლ ი ს წყალობა დამემართა. ის ჩემ ბიძაშვილს ყამს.

1+ მამული. 2+ და.

გ ო რ ს რომ ბრძანდებოდით, არზიც მოგართვით და თქვენი წყალობის სიგელიცა და იმ არზით თვითეულათ მოგახსენე როგორც იყო. ამილახვარზე ოქმი მებოძა: როგორც გვიბოძებია და განგვიწესებიაო, ისე აღასრულეო; და თუ რამ ერთმანეთში სალაპარაკო ჰქონდეს, ისიც გა[ა]სწორეო.

ამილახვარმა თაღაფული კრა, ზოგი ჯარიანობის მიზეზით, ზოგი მოუცლელობით და ჩვენ ერთმანეთში შფოთი მოგვივა.

წყალობას ვითხოვ, ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთი ოქმი მიბოძეთ ამილახვარზე. როგორც ბძანებული იყოს, გამირიგოს და ერთმანეთს მოგვაშოროს მშვიდობიანათ. აგვისტოს **ვ**, ქორონიკონს **უოჩ**.

თავში

ქ. ბატონო ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ო ო თ ა რ, ამ არზით რომ ეს ზაალ ასე ჩივის, ამ საქმეზედ როგორც ჩვენი ან განაჩენი იყო ან ჩვენი ნაბოძები სიგელი და ოქმი აცხადებდეს, ისე გაარიგე ეს საქმე. და ამ ზაალს მოაბარე.

და თუ ამ საქმეზედ ან განაჩენი და სიგელი არა იყოს რა, ეცადე რომ საშართლიანის საქმით შენ მოარიგო. და თუ შენ ვერ მოარიგო, ორნივ ჩვენთან გამოგზავნე. აგვისტოს **ჱ**, ქორონიკონს **უოჩ**.

ქ. მაგრამ თუ ან განაჩენი იყოს და ან ჩვენგან ბოძებული სიგელი ჰქონდეს ზაალს, სწორედ იმაზედ დააყენე, როგორც ის აცხადებდეს. იმას ნურც მოუნატებ და ნურც ღააკლებ. ერეკლე

52. არზა გოგიანი გამოსალეგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 22 აგვისტო

ცსსა. ფონდი 1448, საბ. № 422. დედანი. მარჯვენა კიდე მოხეულია. ქაღალდი 21×11,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჰ[იო]...* შ ვ ი ლ ს გ ო გ ი ა ს მაძცეს.

მერე არას მოვახსენებთ: ერთი დეღნა[მა მიტოვე]ბული მარტოხელი გახლავარ, ყოვე[ლ უპატრონო]ბედ და სნეულ[ბედ თქვენი მოწყალება გა[მოლეზუ]ლია და მეც უწოწყალეოთ და უ[ნუგეშო[დ ნუ] დამაგდეთ. ჩემო კელმწიფევ, ერთი სნეული გახლავარ, რომ მიჭირდეს, მღუდლის დამაძახებელს ვერ ვიშოვნი, ასეთი უპატრონო და უნუგეშო ვარ.

ჩემო მოწყალევ, ა ხ ა ლ დ ა ბ ა ს ერთი კომლი ღარიბი გლეხი მყავს და იმის სახლიდამ ერთი მე ვახლდა აქამდისინ და იმედი ჰქონდა ჩემგან, რომ იმის ხლების სამაგიეროს იმის ოჯახს ან სითარხნით და ან სხვაფრივ შევმატებდი რასმე. მაგრამ ნე რომ დავსწყლდი, ისიც ჩემს თავს მოვანდომე და ჩემი შეძლებაცა. ახლა ადგა და ისევ გამექცა. ჩემი გამაძლებინებელი და ოითო-ოროლა კოდის სულიდის მამცემიც ის გლეხი გახლავთ. ახლა ის მსახურიც წამოვიდა და ნე ავანტყოფი ბარტო დავრჩი.

თქვენის შვილების საღღეგრძელოთ ამ ერთის კომლის გლეხის თავ[ი] თავს შემოიგლეთ და მოხელე[ე]ბს უბძანეთ, დავთრიდამ ამოუშვან. მუდამ სნეული გახლავარ და ერთი მოძღელი მეჭირება. თუ თქვენის დოვლათით კარგათ ვიქნები, მეცა და ჩემი კაციც თქვენს სამსახურში გახლდებით. თქვენ ბზეს ვფიცამ, რომ დღესაც ექიმი მადგია და მწამლოფს. ღმერთი გადღეგრძელებთ, ჟნუგეშოს სუ დამაგდეფთ. მოგეხსენება ახალდაბა რამტელჯერ...*

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ჩვენო მოხელეებო! შერმე ამ არზის პატრონის ერთი კომლი კაცი ოთხი წელიწადს გაგვიაზატებია, ნუღარა შეაწუხებთ. და ვინცავინ მოასილნი მისვიდეთ...*

ოთხს წელიწადს უკან კიღევ მოგვახსენე და პასუხი მოგეცემა. აგვისტოს **კბ**, ქორონიკონს **უოჩ**.

ბეჭდი: ქნარს მიეცემს, დაეთ მიჯმობს ძედ კახეთის მღუდე ცხებულს ე რ ე კ ლ ე.

53. არზა მანუჩარ ლაშქარნივისისა გამოსალეგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 3 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 169. დედანი. ქაღალდი. 19,5×10,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი ლ ა შ ქ ა რ ნ ი ვ ი ს ს ა ნ უ ჩ ა რ ს მაძცეს.

მერე რა მდივანი თქვენს სამსახურზე გაგისტუმრებიათ, ბევრი რიგი მწუხარება მამდგომია და დღესაც დიდს მწუხარებაშ[ი] გახლავარ, მაგრამ თქვენთვის თავი არ მიწყენია.

* აქლია რამდენიმე სიტყვა.

* აქლია რამდენიმე ასო.

ოცდაცამეტი სული შესანახავი გვყავ, ამათ სასმელ-საჭმელი და ტანთსაცმელი მცირე არ ეყოფათ. ასრეთვე თორმეტს პირუტყვს ცხენსა და ჯორს ვინახავთ. ამათს ხარჯს, თქვენის წყალობით, ორნი ძმანი რის ღონისძიებით ავდიოდით; ახლა მარტოკა მე რის შემძლებელი ვარ, რომ ამათ ხარჯი მე შემეძლოს?

დღეში რვა ლიტრა ფქვილი და რვა ლიტრა ქერი გვინდება და ჩვენს სახელზე ერთის დღის მიწა არ მოიხვნება და ამთენის პურისას და ქერისას სულ სყიდვით გახლავართ.

რაც თქვენი ბედნიერი თვალი მე და ჩემს ძმისწულს არა გვხედავთ ტანთ ჩაცმულს, სხვანი ვინცა ვინ გვყვანან, თითქმის სულ შიშველნი გახლავან და იქაური მდიღნის ცხოვრებაც ხომ მოგეხსენებათ.

თქვენ მუდამ ამ მოწყალების ჩვეულება გაქვსთ, რომ, რომელიც კაცი თქვენსა და ქვეყნის სამსახურზე გაგისტუმრებიათ, იმისი გლეხნი თქვენის და ქვეყნის სათხოვრიდამ გითარხნებიათ და თავისი ბატონი გაუძლებინებიათ.

მეც ამ წყალობას ვითხოვ, რომ მდივნის ხლებამდინ, ის მოწყალებაც ინებოთ და წრევანდელი ჩვენის გლეხების სურსათი ამთენის სულის გამოსაზრდელათ გებოძოთ, რომ სხვა ილაჯი არსით გვაქვს. მარიამობის კგ, ქორონიკონს უოჱ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის: ვინცა ვინ წრევანდელის სურსათის მოსილნი იყვნეთ. მერე რაც სულხან მდივნის ყმას ჩვენის მოხელეებისაგან სურსათი შესწერებოდეს, სულ სულხან მდივნის და მანუჩარ მდივნისათვის გვიბოძებია, თქვენ კი კელი აიღევით და ამათ გამოართვან თავიანთთვინ. ენკენისთვის გ, ქორონიკონს უოჱ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

54. არზა მანუჩარ ლაშქარნივისისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1780 წ. 22 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14878. დედანი. ქაღალდი. 21×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჴირი მათს მონას ლაშქარნივისს მანუჩარს მამცეს.

მე ამას წინათ ჩემის სახლისკაცის საჩივარი რომ მოგახსენე, თქვენის მოუცლელობისაგან სამართალი არ მომეცა. მე რაც იმისგან უსამართლო მჭირდეს, ღმერთმან თავისი მოწყალება ისე მამცეს და იმას ჩემგან რაც უსამართლობა სჭირდეს, ღმერთმან თავისი მოწყალება იმას ისე მისცეს.

ეს უსამართლო თქვენს საბძანებელში არავის დამართვია, რომ მე დამემართა. გაუყოფელს მამულებს მიყიდოს და ან მსყიდავი რომლის სამართლით სყიდულობს, მაგრამ ხედვენ, რომ სამართალი ვერ ეიშოვე და ამისთვის მოქმედობენ.

მე ამ მოწყალებას ვითხოვ, რომ თქვენმა ღმრთის-მოყვარეობამ ასე შემიბრალოს, რომ ამ უსამართლოს საქმის მიხედვით მე მოუთმენლობისაგან ერთი განსაცდელი არ მამაყენოს, თორემ მოსაზართლეთ მერე სამართლის მოცემა დაუმძიმდებათ. მე ამას სამართლით ვითხოვ, რომ ოქმი მებოძოს, ვენახი და ვენახის გამოსავალი მე დამებედეს, მსყიდავმა თავისი თეთრი მიმსყიდაოს გამოართოს და მერე ჩემი სახლისკაცი სამართალში მელაპარაკოს. თუ ასე არ ინებებთ, ჩვენში შფოთი მოხდება და წყალობას ვითხოვ, რომ შფოთისაგან გამომიხსნათ. ენკენისთვის ოგ, ქორონიკონს უოჱ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის იასაულო...* მერე მანუჩარ ლაშქარნივისის სახლისკაცს რუისს რომ ვენახი გაუყიდნია, მანამ არ გაიყრებიან, მანამდის არცერთის მამულის გასყიდვა არ შეუძლიანთ. და ვინც იყიდოს, იმისი ნასყიდობაც ცუდი იქნება. ახლავ ის ვენახიც და იმისი გამოსავალიც მანუჩარს მოაბარე. მსყიდავმა თავისი პასუხი ქისთვისაც თეთრი მიეცეს, იმას გამოართოს.

და თუ ამის სახლისკაცს სიტყვა ჰქონდეს რამე, ჩვენ მოგვახსენოს. სულხან მდივნის მოსულამდინ რაც ერთმანერთში საღაპარაკო ექნებათ, იმაში ჩვენ გავასწორებთ. და როდესაც სულხან მდივანი მოვა, მაშინ გაყრისა თითონ იციან. უიმისოთ არც გაყრა იქნება და არც გაუყოფარის მამულის გასყიდვა. სექტემბრის კბ, ქორონიკონს უოჱ.

ქ. იასაულმა ამ მამულის გამოსავალი ერთს ალაგს უნდა ჩაასხას, დაბეჭდოს სამართლამდინ და მერე სამართალმა იცის. თუ გასაყოფი იქნება[1], მასუკან უნდა გაიყონ. თუ არადა, ვისაც სამართალი მისცეს. იმას უნდა მიეცეს.

[1] + იქნება.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი სახელისა და გვარის ჩასაწერად.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მეჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

55. არზა გერო კილარიძისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 24 სექტემბერი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 355. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს რაჰიდამ გადმოსულს ზაქარია[ს] შვილს ქილარიძეს გეროს.

ჩემს ქვეყანაში აზნაურშვილი გახლდი. ახლა თქვენს საფარველს მოვაშურე და შალვაურში ვსახლობვარ. ახლა გლეხკაცთან ბეგარასა და გასაღებში მრევენ. გეევდრები, ღმერთი გაგიმარჯვებს, რომ ჩემი აზნაურიშვილობა არ ამოიხოცოს და გლეხკაცურად ბეგარასა და გასაღებში არ ვერიო. რაც სამსახური აზნაურიშვილისა იყოს, იმ სამსახურით შიმსახუროთ. სექდემბრის **კე**, ქორონიკონს **უოწ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მოლარეთხუცესო და შალვაურის მოურაო დავით! ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, ამ აზნაურს გლეხის კაცის ხარჯსა და გამოსაღებში ნუ გარევ. როგორც აზნაურიშვილს ეთხოვებოდეს რამე, ესეც ისე გაიღებს. მეტს ნურაზედ შეაწუხებ. სექდენბრის **კდ**, ქორონიკონს **უოწ**.

თუ სიტყვა ვისმე ჰქონდეს, ჩვენ მოგვახსენოს. ერეკლე

ქ. ჩვენ, მეფის ძე იულონ, ამ ბატონის მამის ჩვენის ბრძანებას ვამტკიცებ. სექდენბრის **კვ**, ქორონიკონს **უოწ**.

56. არზა ელენე ბებურიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 8 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 221. დედანი. ქაღალდი. 28,3×18. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოველად მოწყალის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს მათს მლოცველსა ომან ბებურისშვილის ქერევსა და ობოლს ელენეს და სოლომანს.

მერე ამას მოვახსენებთ ქვრივისა და ობლის მოწყალეს ჯემწიფეს. ჩემო ჯემწიფევ! ამთენი ხანია, რომ შფოთსა და მწუხარებაში გახლავართ, ასე შენი ჭირიმე რომ, რომელიც რომ ბარათით ყმა და მამული მომცემია, მამული წართმეული მაქუს და კაცი მე მიჭირავს.

მეორე ეს, კიდევ კაცი წართმეული მყავს ჩემის მახლისაგან და მამული მევე მაქვს.

ერთს კიდევ სხვა ჩემს ბარათში ნარგებს კაცს მამული წაართო და თითონ დაკრიფა.

ამას გარდა საერთო ეკლესია გვაქვს და არც იმაში გვიდებს წილსა. შემოსილი მღვდელი გამოგვიგდო საყდრიდამ.

ამას გარდა, სადაც ან ბეითალმანი მამული და ან მამა-პაპის ხოდაბუნია, შიგ არ გაგვატარ[ა], მუდამ ამაზე შფოთი და ცემა და კაცის კულა არის.

ღმერთი გაგიმა[რ]ჯვებს ბედნიაროო ჯემწიფევ, ამას გევედრები, რომ ამისი სამართალი გვაღირსოთ. ერთი ობოლი დამრჩომია, ან არავინ მოკლას და ან არავის შეაკუდეს. ჩუენს სიმართლესა და სიმტყუნეს ბარათები აცხადებს. ოქდონბრის **ჱ**, ქორონიკონს **უო[ჱ]**.

თავში

ქ. უფალნო კახეთის მსაჯულნო ქაიხოსრო, ბეჟან და ოტია! ამ არზით ბებურიშვილი ომანის ქვრი[ვი] და ობოლი რომ ასე ჩივიან, თქვენ ჩადით კარდანახს, ამ ბებურიანთ ნათესავნი და მოყვარენი — ყველანი თქვენთან დაისწარით, ამათი სადაო მამულები ყველა გაშინჯეთ, ალაპარაკეთ და ღმრთის წინაშე რასაც მიხვდეთ, ჭეშმარიტი სამართალი მიეცით. და რაც თქვენ ვერ [გა]დასწყვიტოთ, ის ჩვენზე მოაგდევით. ქალაქს ჩამოვიდნენ და იმის სა[მა]რთალს ჩვენ უსჯით. ოქდომბერს **ჱ**, ქორონიკონს **უოწ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მეჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

57. არზა იასე საყვარელიძისა მამულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1790 წ. 16 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5280. დედანი. ქაღალდი. 32×14,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალე ხელმწიფის ძის ვახტანგის ჰირი საყვარელიძეს იასეს მოსცეს.

ამას მოვახსენებთ: ჩემო ხემწიფევ, მოგეხსენებათ ოთხის ძმის პატრონი გახლდი და ყველა თქვენს სამსახურში დამეხოცნენ. ახლა მე დავრჩომილვარ ერთი შეუძლებელი ბერი კაცი და ოთხი წ[ვ]რილი ვაჟის პატრონი, რომ დიდებულს ხელმწიფეს თქვენთვინ უბოძებივართ. ჩემო ხელმწიფევ, ასე ნაილაჯი გახლავარ, რომ ერთი კვალი შამული არ მაქვს, რომ მოვახვნევინო ვისმე და თქვენი წვრილი მოსამსახურო ყმაწვილები დავზარდო და თქვენი სამსახური შეიძლონ.

ჩემო ხემწიფევ. მოგეხსენებათ, რომ ფავლენიანთ ტბეთს რაც მამული მქონდა, იმაზე იფიცეს და ხელი ამაღებინეს. და იორდანეს შვილისა ნახევარ საკომბლო მქონდა და არავინ არ წამამდაუებია და არც ფიცში ჩაუტანებიათ და არას დროში არავინ მდავებია. და ახლა ჩემო ხემწიფევ, ნეტარხსენებულის ლევანის ხელში არაუის უდაენია. და ახლა ეს ნახევარ საკომბლო ბიძინას შვილისაგან მაქვს წართმეული. ავთანდილ ხერხეულიძეზე ოქმი მქონდა და ხელი ამაღებინა თავისი მოსვლითა.

ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ერთის ოქმის წყალობა მიყავით ავთანდილ ხერხეულიძეზე, რომ ჩემი წართმეული მევე მამაბაროს, რომ თქვენი მამული არც თქვენთვის დამეკარგოს და არც ჩემთვინ. ღვინობისთვის **იდ, ქორონიკონს უოზ.**

თავში

ქ. ხერხეულიძე ავთანდილ! ამ არზის პატრონისთვის რომ მამული წაგირთმევია, რომლისაც საბუთით ამას ფავლენისშვილი ბიძინა ედავება, სანამდის ისიც თავის საბუთს ჩვენთან გამოაცხადებდეს და იჩივლებდეს, მანამდის ეგ მამულიც ამ არზის პატრონსვე მოაბარე. და მა[თი] მიწებიდამ რაც ბარა აელოსთ, ისიც უკლებრად მოაბარე. ამისი გაურიგებლობა არ იქნება. და თუ მეტი საბუთი აქუს ვისმე და ჩვენთან ელაპარაკოს. ოკდომბერს **ივ, ქორონიკონს უოზ.**

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

58. არზა ერეკლე ფალავანდიშვილისა უმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 16 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 31. საბუთი № 36. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[15v] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მოსცეს ფალავანდიშვილს ერეკლეს.

ნერე ამას მოგახსენებ რომ ჩემს აზნაურშვილს თავისი კაცები ზედგინიძისათვის დაუგირაოებია.

ამ მოწყალებას ვითხოვ, რომ ერთი ოქმის და იასაულის წყალობა მიყავით, რომ ის კაცები როგორც არიან გირაოთ, [16] ის მიმაცემინოს და ის კაცები მე დამანებოს. ღმერთი გაგიმარჯვებს.

თავში

ჩვენი ბრძანება არის ხერხეულიძე დავით! მერე ამ არზის პატრონს რომ ასე მოუხსენებია, ამის აზნაურშვილებს რომელიც თავისი კაცნი ზედგინიძისთვის დაეგირავებინოს, თავისი გირაოს თეთრი ამ არზის პატრონს გამოართვას და თავისის აზნაურიშვილის ყმანი დაახსნევინოს.

და თუ ჰეშმარიტი საბუთი და სიტყვა ჰქონდეს ზედგინიძეს, ჩვენ მოგვახსენოს. ოკდონბერს **ივ, ქორონიკონს უოზ.**

59. არზა იოანე ბერძნიშვილისა გოგოს თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1790 წ. 18 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 52. საბუთი № 66. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[51v] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ძის ვახტანგის ჭირი მოსცეს მათს მონას ბერძნიშვილს იოანეს.

ამას მოვახსენებ. ერთმა კუდაროელმა ოსმა ყულბამ ერთი თავისი შვილი გოგო ჩამოიყვანა და მონყიდა. მეც იმ ჩემს უბედურს შვილს ტეტიას მოვანათვლინე და ქრისტიანათ მყვანდა და ჩემის შვილის მაგიერათ იმას უყურებდი. სამის წლისა ვიყიდე შვიდ თუმნათ და ახლა თექვსმეტის წლისა არის.

ახლა რომ თქვენ იმერეთს გამგზავნეთ, ჩამოსულიყვნენ იმ გოგოს ნამა და იმისი ნათესავები. ერთს დღეს პური წაელოთ და მეორე დღეს გოგო წაეყვანათ და მიფიარეთს ჰყავთ.

მერე თქვენგან ოქმი და იასული მებოძა, მომატყუეს — გოგოს მოგცემთო და აღარ მომცეს. გევედრები, მირზაშვილს თამა-

ზას და თედეულს გალეგას უბძანოთ და თავს დაადვათ[1] და ასანბეგს, რომ ამათ შეუძლიათ იმ გოგოს გამორთმევა და ამათ გამომირთონ.

ღმერთი[2] გაგიმარჯვებს, მე რომ ავი კაცი [ვ]იყო და თქვენ გაწუხებდეთ, ჩემის მიზეზით იმ ერთს ქრისტიანს სულს ღმერთს ნუ დაუკარგავთ. ოკდომბრის **ივ**, ქორონიკონს **უოჱ**.

თავში

ბატონისშვილი ვახტანგ გიბრძანებს მოურაო მირზაშვილო თამაზ! მერე ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, შენ ახლავ წადი და ყულაბანს რომ ამ ნინიასათვის გოგო მოუყიდნია, შენ ის გოგო ახლავ ყივლას და ბაბათასთან მიდი და იმათ თუ ის გოგო ახლავ არ მოაყვანინე ჩვენთან, ჩვენს პირს ვეღარც შენ იხილავ და ვეღარც ისინი. ახლავ გაარიგე, თორემ დიდად გ[ი]წყენთ, შენც და იმათაც დიდად გადაგხდება. ოკდომბრის **იჱ**, ქორონიკონს **უოჱ**.

60. არზა იასე საყვარელიძისა მორიგის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1790 წ. 28 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3954. დედანი. ქაღალდი. 21×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი. ა-მეტი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერ ხელმწიფის ძის ვახტანგის ჭირი საყვარელიძე იასეს მოსცეს.

ამას მოვახსენებთ: ჩვენო ხემწიფევ. ერთი შვილი უფრო[ს]ი, რომელიც მყვანდა, თქვენ მოგართვი და წვრილები დამრჩნენ საზრდელათა[3]. და ერთი ბერი კაცი ვარ, მორიგეში ვწერივარ და ამ მორიგეს გარდა რაც ჯარის ძახილი იქნება ხოლმე[4], ქარუმიძე ჩვენი მოურავია, მე რომ წასვლა არ შემიძლია, ეს ქარუმიძე ნაკლებში დამწერს ხოლმე[5].

ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ერთი ოქმის წყალობა მიყავით, რომ ვინც ჯარის იას[ა]ულნი იყვნენ, რომ ჩემგნით ხელთ აიღებდნენ. თქვენის მეტი იმედი და მოწყალე არავინ არის ჩვენთვისა. ღვინობისთვის **იჱ**, ქორონიკონს **უოჱ**.

თავში

ქ. ამ არზის მომრთმევი ამ ხელად ჯარიდამ დაგვითხოვნია, რომელიც მოასილნი იყვნეთ, ნურას უსაყვედურებთ. ოქტომბრის **კგ**, ქორონიკონს **უოჱ**.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

61. არზა იასე საყვარელიძისა თამასუქის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1790 წ. 28 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14545. დედანი. ქაღალდი. 21,5×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ძის ვახტანგის ჭირი საყვარელიძე იასეს მოსცეს.

ამას მოვახსენებთ: შერმაზანას შვილს ჩემი ერთის თუმანის თამასუქი აქვს და თავისი და სარგებელი მიმიბარებია ორი კოდი პური სარგებელში, თამასუქს მიხუთამს. სინემ ჩემი ძმები ცოცხალი იყვნენ, მანამდი იტყუებოდა: მოგცემო. ახლა ის ჩემი ძმები თქვენის ჭირის სანაცვლო შეიქნენ. ახლა ვთხოვ თამასუქსა და ასე მეუბნება: მთლივ გმართებსო. ასე ფიცი შემიძლია ორის კოდის პურის მეტი აღარა მემართოს რა ამ თამასუქისა.

ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ერთი ოქმის წყალობა მიყავით ქონჭახაძე გაბრიელზე, ჩემი თამასუქი გამომირთვას. ღვინობისთვის **იჱ**, ქორონიკონს **უოჱ**.

თავში

ქ. ბატონისშვილი ვახტანგი გიბძანებთ კვანჭახაძე გაბრიელ! მერე ამ არზით რომ ეს ასე ჩივის, ამას თავისი თამასუქი ახლავ უნდა გამოუტრთო შერმაზანას შვილსა და პატრონს მოაბარო. ოკდომბრის **კგ**, ქორონიკონს **უოჱ**.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

[1] თავს დაადვათ] თავის დადვათ. [2] ღ˜თნ. [3] სასდელათა. [4] ხაელმე. [5] ხელმე.

62. არზა ბაღნიაშვილისა ყმობის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1790 წ. 23 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 31. საბუთი № 30. ბირი. ქაღალდი. მხედრული.

[12] ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ძის ვახტანგის ჰირი მოსცეს თქვენს ყმას ბაღნიაშვილს.

მერე ამას მოვახსენებ. ყიზილბაშობას აქეთ თქვენს მამულში თქვენს ყმათ გახლავარ და ჩემი მოდავე არავინ ყოფილა. ახლა ერეკლე ფალავანდიშვილისათვის ვიღასაც უთქვამ[ს] — თქვენი არისო[1] ბაღნიაშვილიო[2] და ოქმი აუღია ასლამაზ დავითიშვილზედ და ახლა შინ მიდგია და მყრის.

ამას გეედრები, ერთი ოქმი მიბოძოთ, რომელმა ერეკლე ფალავანდიშვილს უთხრა — ბაღნიაშვილი შენი ყმა არისო, იმან ეკლესიაში დაიფიცოს, რომ მე ერეკლე ფალავანდიშვილის ყმა ვიყო და მას უკან ავიყრები. და თუ ვერ დაიფიცადა, თქვენი ყმა გახლავარ და ვიქნები. ღვინობისთვის **კგ, ქორონიკონს უოწ.**

თავში

ბატონიშვილი ვახტანგ გიბძანებ დავითიშვილო ასლამაზ! მერმე ამ არზის პატრონი რომ ფალავანდიშვილს ასე უჩივის, ამას შენ ნუ აყრი, ამაზედ შენ ხელი აიღევ, სანამ ამ არზის პატრონი და ფალავანდიშვილი ჩვენს სამართალში ილაპარაკებდეს. ღვინობისთვის **კგ, ქორონიკონს უოწ.**

63. არზა ამილბარ სალთხუცესისა გამოსალების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1808. დედანი. ქაღალდი. 19,8×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს სალთხუცეს ამილბარს.

მერე ამას მოვახსენებ ჩვენს ჯელმწიფეს: თქვენის მოწყალებით რაღასაც კოშკს მოვუე და სიმაგრეს, რაც შვიდიოდ კომლი კაცი მყავს, ზამთარ და ზაფხულ მეტად ძალი დაემართათ იმისი მუშაობით.

ამ მოწყალებას ვთხოვთ: თქვენს სადღეგძელოთ ორიოდ სამი წელიწადი შალავათი დაემართოს. ღმერთი გაგიმარჯვებს, თუ ის სიმაგრე გაკეთდა, მგონია არც თქვენი დასაკლისი იყოს და ჩვენის ქვეყნისაც დიდი შესამატი იქნება. და თქვენის მოწყალებისაგან ასეთი იმედი მაქვს, რომ სხვარიგათაც შეგვეწევნეთ. ოქტომბერს **კგ, ქორონიკონს უოწ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ყოველნო ჩვენნო მოხელენო და მოსაქმენო! მერე ამ არზის პატრონის კაცნი ერთს წელიწადს ყოვლისა სათხოვრისაგან განგვითავისუფლებია. ნურასფერს ნურასა სთხოვთ. და თუ წლეულ იმუშავა რამე და იმ კოშკს დაატყო რამე და დასჭირდა, მეორეს წელიწადსაც განვათავისუფლებთ. და თუ დასჭირდა კიდევ, მესამეს წელიწადსაც ასე უზამთ. და თუ წლეულობით არას იმუშავებს და არცარას დაატყობს, ერთის წლის მეტს ვერ ვაპატიებთ. ოქტომბრის **კდ, ქორონიკონს უოწ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

64. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1790 წ. 27 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 14214. დედანი. ქაღალდი. 21×11,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-მეტი.

ქ. ღმერთმან ჩემის მოწყალის ხემწიფის ძის ვახტანგის ჰირი დავითიშვილს ზაალს მოსცეს.

მერმე ამას მოვახსენებ: ჩემმა კაცმა ჭავჭავაძე გლახამ რომ მიჩივლა, ზა[ა]ლის ყმა არა ვარო, გერათ მოვუევ ჭავჭავაძესაო და ექვსი წელიწადის მეტი არ ვყოფილვარ ამის ყმათაო, თქვენმა წრფელმან[1] გონებამ ხომ მოიკითხა, თითონ იმასაც კითხეთ და მეც მოწამე მოგართვი, რომ ორმოცი წელიწადი ჩემთან არის. ამ ორმოცს წელში დაიკარგა, ტყეობიდამ მოვიდა და ჩემთან რომელსაც მამულზე ესახლა, იმავ მამულზე დასახლდა. ეს მოხსენებები იმისის პირისაგანაც მოგხსენდა და ჩემგანაცა. ასე ებძანა თქვენის მართალი მოსარჯულო-

1 უარისო. 2 ღაღნიაშვილი.

1 გწრფელამან.

ბისაგან: მაგ ხნის საქმეს ვერ მოვშლიო და ვერც გამოგართმეო, და თუ მის უმაღლესობასთან იჩივლებო, იმისი შენ იციო.

მეც ამას გეუბედრები: როგორც ბძანეთ, ისე მებძანოს ამ არზაზე. თუ ერთი უჯათი არა მიჭირამს რა თქვენი. ღმერთმან ამრაცლოს თქვენი ძმები და ძმისწულები, რომელსაც და[ა]ხელებს მივა და კიდევ თავის სიცრუეს მოახსენებს, ერთი ბეწვი რომ ეწყინოს რამე. და მის უმაღლესობას თუ მოახსენებს, იმისი მე ვიცი. და თქვენთან გაელილი საჩივარი კი წერილით ბძანეთ. ღმერთი გაგიმარჯვებ[ს]. ოკდომბერს **კდ**, ქორონიკონს **უოწ**.

თავში

ქ. გლახა ჭავჭავაძე თავის ბატონს ზაალ დავითისშვილს ყმობაზე უჩიოდა. ჩვენთან ილაპარაკეს და ეს კაცი ამ ზაალს ვერ წავართვით, რადგან ამასთან დიდის ხნის მოსული იყო; და ვგონებთ, რომ ვერც მისის სიმაღლის საშარ:თლით გაიტანოს თავი ამ კაცმა ზაალის ყმობიდამ. ოკდომბრის **კზ**, ქორონიკონს **უოწ**.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

65 არზა გვარამაძეებისა ყმის თაობაზე მრეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 30 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 32. საბუთი № 383. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[213v] ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯემწიფის ჭირი მოსცეს მათ მიწას გვარამაძე სოლომონსა და გრიგოლსა.

ამას მოვახსენებთ თქვენს ღვთის მოყვარებასა. ბადურის შვილმა გლახამა ჩვენი სამკვიდრო მამული გაგვიყიდა — ნახევარი ალექსანდრე სარდალს მიყიდა და ნახევარი ჭალანთარსა. ჩვენი ყმებიც ჭალანთარს მიგვიყიდა. ერთი ჩემი მემკვიდრე გლეხი ჯავახეთს **[214]** გარდავარდნილიყო მამესწრასშვილი. მასუკან ჯავახეთიდამ გადმოსულიყო და შინდის[ს] დავით მირზაშვილს მიკედლებოდა.

გლახა ციციშვილს შე[ე]ტყო, მისულიყო და ზედ მიეყიდნა. მასუკან ნეტარხსენებულს ბატონს შე[ე]ხვეწნენ მამაჩემი და

ბიძაჩემი — ყმა დაგვახსნევინოსო; ოქმი ებოძებინა, რომ: მირზაშვილო, დაახსნევინეო ყმა გლახასგან გაყიდული[ო]. ასე გეყიდნია სხვა იმათიული კაცი ხომ არა მყავს, მამული თქვენგან ბოძებული რუის[ს] მიჭირავს ათი დღის მიწა, თქვენი ოქმიცა გვაქვს, რომ არც თქვენთან და არც თქვენს კაცთან ჩემს მეტს ხელი არავისა აქვსო. დღეს [ს]აცა დგეხარ, მანდავ იდეგო, მერე საცა ჩვენი ნება არის, იქ დაგაყენებთო.

ახლა უთქვენოს ბძანებოთ რამაზმა დამიჭირა, ხელები შემიკრა, თოფი და ხმალი წამართვა, თითონ ჭეკვით წავიდა, ჩემი კაცები გოგია ციციშვილისათვის დაუგირავებია[1]. გოგიამაც ასე მითხრა, რომ ორმოცი თუმანი მივეც შენს კაცებშიო. ჩვენ ასე გვითხრა: თუ თავს არ დამიკრაო, დაგიჭერთო და ახალგორს [v] ყარში ჩაგყრიტო.

ჩემო ხემწიფევ, ყმა ხომ ნასყიდი გვყავს, მამული თქვენი გვჭირავს, ბადურის შვილის ყმა და მამული რომ გოგიამ დაიგირაოს, ჩვენთან რა საქმე აქვს ან ბადურის შვილსა და ან გოგიასა. თქვენს მეტს ჩვენთან ხელი არავისა აქვს. რათ უნდა, რომ კაცზედ ხელი აგვიმართო და ღმერთი გაგიმარჯვებს, სამართალი გვაღირსეთ. აღიწერა ღვინობისთვის კი, ქორონიკონს **უოწ**.

თავში

[213] ჩვენი ბძანება არის გვარამაძე სოლომან და გრიგოლ! მერე ამ არზით ასე რომ მოგიხსენებიათ, ციციშვილმა გლახამ თქვენი მამულები და გლეხები ხომ სულ დაგვყიდათ და მერე ბატონის მამის ჩვენის ბძანებით და ჩვენის ბძანებით თქვენი ყმები თქვენვე დაიხსენით და ჩვენს საბასოს მამულზე დაგვაყენეთ და [v] აქა დგეხართ, რომ ციციშვილის რამაზისა არცარა გეყუედრებათ რა და არცარა გიჭირავსთ რა. თქვენთან საბატონყმოთ ჩვენს მეტს არავის საქმე არა აქვს, არც ციციშვილებს და არც სხვათ.

როგორც დღეს აქნობამდინ თქვენი გლეხნი თქვენა გყოლიათ და ყოფილხართ და დღეის იქითაც თქვენი გლეხნი თქვენ უნდა გყვანდეთ. თქვენ თქვენის გლეხით ჩვენი ყმანი ხართ. და თუ რამაზ მოვა და თქვენ გამოისათ სიტყვა ექნება რამე, რამაზმა ჩვენ მოგვახსენოს და იმისი პასუხი ჩვენგან მიეცემა. ღვინობისთვის **ლ**, ქორონიკონს **უოწ**.

[1] დაუგრება.

66. მოხსენება ქაიხოსრო და ოტია მდივანბეგებისა ერეკლე II-სადმი ბებურისა და ომანის შვილის მამულის თაობაზე

1790 წ. 1 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1846. დედანი. ქაღალდი. დაზიანებული. 28×15,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მრავალმოწყალის, ბედნიერ[ი]ს ხემწიფის ჳ[ი]რი მათ მონას, მდივანბეგს [ქ]აიხოსროს და ოტიას მოსცეს. მა[თს] უმალლესობას ბედნიერს კალ[თ]ას კოცნას გაუბედავეთ.

მერე ამას მოგახსენებთ, ჩვენ კარდანებს გიახელით ბებურისა და ომანის შვილის მამულის გასარჩევლათ.

თქვენის ბძანებით ვაჩნაძიანი სულ ერთათ შემოეკრიბეთ. დიდათ ვეცადენით ბებურისა და ომანის შვილის მამულის გარჩევას და დაზავებასა, მოვიღალენით. არ იქნა ჩვენგან ამათი გარიგება და გარჩევა. ბევრს ვეცადენით, ჩვენი სიტყვა ვერ შევასმინეთ.

თქვენი ბძანებაც ასე იყო: თუ თქვენ ვერ გა[ა]რიგოთთო, მაღალს კარს გამოგზავნეთო. ბძანება თქვენი აღსრულდეს. გიორგობის თვეს ა, ქორონიკონს ჳოჱ.

ამათს ამბავს დიმიტრი გურამიშვილი მოგახსენებს, იასაულიც ეს იყო.

ორი ბეჭედი
1. ქაიხოსრო
2. მონა ღვთისა ოტია.

67. არზა სნეული ქალისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 8 ნოემბერი

ცსსა. პ. ქარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რვეული № 3. საბუთი № 114. პირი. ქაღალდი. მხედრული. დაზიანებული.

[49v] ქ. ღმერთმან ჩვენის მოწყალ[ის ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს მათს მონას]... შვილ[ს]...

ჩემო მოწყალ[ევ, ისე ღმერთმან თქვენი ორგ]ული შეაწუხოს, როგორც მე ვწუხვარ ძუძუების ტკივილით. მრავალი ექიმი მოიღალა და ვერა მარგეს რა. საექიმოს თეთრის მიცემით დავიღალენით. იმ საექიმოს მიცემაც აღარ შემიძლიან.

წყალობას ვითხოვ: ხუთი თუმანი აწერია ჩვენს საყმოს და იასაული აწუხებს[1]. ეს ხუთი თუმანი მე მებოძოს, რომ ექიმებს მივცე. თუ არა, ჩემო მოწყალევ, მოხსენება ნუ გეწყინებათ.

თავში

ქ. [ჩვენი] ბძანება [არის], რომელ[იც]... რის ხართ: თხუთმეტი... ფული კი გვიბატივებია და დარჩომილი გამოართვით. გიორგობის ჱ, ქორონიკონს ჳოჱ.

ეს გაცემული დიდი ხანი არის. ეს თეთრი სხვას უნდა მიეცეს.

ერეკლე

68. არზა კავლე მღვდლისა გამოსაღების თაობაზე ალექსანდრე ბატონიშვილის ოქმით

1790 წ. 9 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2926. დედანი. ქაღალდი. 25×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ბედნიერის მეფის ძის ალექსანდრეს ჭირი მოსცეს თქვენს ყმას დიღმელს წმინდის გიორგის დეკანოზის შვილს, მარადის თქვენს მლოცველს პავლე მღვდელს.

ჩემო მოწყალეო, მოიკითხეთ თუ ძველათგანვე რაოდენი მეფეთგან სითარხნისა და აზატობის წიგნები მაქვს, არაფერი სათხოვარი — არც ღალა და არცარა სხვარამ მეთხუება. ყოველს წელიწადს ამ წმინდის გიორგის ეკლესიაში თორმეტს საუფლო ღღეს თქვენის უბაღლესობის კელმწიფობისათვის და კეთილწარმართებისათვის პარაკლის[ს] და მსხვერპლს უნდა შევსწირავდეთ, და[2] მეფობისა თქვენის წარსამართებლად ყოველთაგანვე დამტკიცებული წიგნები მაქვს.

და იმ ეკლესიას თითო-ოროლი დღის მიწა ქონია და თქვენის მამის ოქმიცა მაქვს, რომ ვინც მოხნავდეთო, ღალას ამ ღღელს მისცემდეთო და როგორ ეჭირება, ეკლესიას მოახმარებსო.

ჩემო კემწიფევ, შარშან თქვენმა ძმამ რომ ხოდაბუნები დააკვნევინა, ღმერთსა და იმ ეკლესიას და თქვენს თავს ვფიცამ, რომ სწორეთ ჩემი ალალი მამული ექვსის ღღისა მოჯნეს შარშან თქვენის ძმი-

1 აწუხებენ.
2 და] + წ.

სათვის და წელს კიდევ თქვენთვის; სხვა მიწა კი არა მქონდა. მართალია, ოთხიოთ დღის მიწა ბეითალმანში მოვკან და მოიკითხეთ, რარიგათ მომიცდა, რომ თესლს ვერ გამოვრჩი.

ეხლა რომ კალოს უკან ღალის პური შესწერდა დ ი ღ ო მ ს, მეც მთხოვდენ. მ ა რ ტ ყ ო ფ ს თქვენს ძმასთან მოველ, ოქმი მიბოძა, მაგრამ არ შეიწყნარეს. მე აქ გახლდი, ხასადრის კაცს და გ ლ ა ხ ა ჩ ა ჩ ი კ ა შ ვ ი ლ ს ა ჩემი ორმო აუგლეჯიათ და სამი კოდი პური ამოუღიათ.

გვევდრებით, თქვენად და თქვენის ძმის სადღეგრძელოთ, ამაზე ოქმი მიყოთ, რომ ისევ მომცენ ჩემი პური, რათა უმეტეს იდიდოს სახელი თქვენი. ნოემბრის **ჱ**, ქორონიკონს **უოჱ**.

თავში

ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე გიბძანებს ჩ ა ჩ ი კ ა შ ვ ი ლ ო გ ლ ა ხ ა ვ და ც ა ბ ა ძ ე დ ა ვ ი თ ა ვ! უწინდელი სიმართლის წიგნები ხომ აქვს და ჩვენი ძმის ოქმიცა, რომ ნურაკინ რას გამოართმევთო: არც მე მინდა ეკლესიის საწყენი. როგორც ამ არზაში მოუხსენებია, რაც წაგვერთმიოსთ, ისევ უკანვე მიეცით, თორემ დიდათ გვეწყინება თქვენგან. გიორგობისთვის **თ**, ქორონიკონს **უოჱ**.

69. არზა გოდერძი ჟურახულისა მოფიცარის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1790 წ. 18 ნოემბერი

ცსსა. ბ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი 1451. რვეული № 13. საბუთი № 131. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[77] ქ. ღმერთმან ბედნიერის ქელმწიფის დედოფლის ჭირი მოსცეს მათს მონას ქ უ რ ხ უ ლ ს გ ო დ ე რ ძ ი ს ა.

ამას მოგახსენებთ. მე და დ რ ე ი ძ ე პ ა პ უ ა ვჩიოდით მამულზედა. მდივანბეგებმა განაჩენი გვიბოძეს, რომ უმტერ-უმოყვაროს კაცით უნდა შემოეფიცა.

ახლა ჩემო ქელმწიფევ, ერთი უღვდლო-უმოძღვრო კაცი წამოაყენა, რომ შვილებისაგან გამოგდებული, ერთი იოხსული, სამ ცოლგამოცვლილი კაცი არის. პირველათ რომ მოვიდა ის მოფიცარი, მთელს სოფლის კაცთან გავამტყუნე, რომ ის მოფიცარი ცრუ და ტყვილი ქათამის მოციქული იყო.

იასაულისათვის ქათამი მიეცათ და იმ იასაულსა და ჩემს მოდავეს ჩემი ძმა მოეტყუებინათ და ეს ცრუ-ტყვილი კაცი წაეყვანათ და

დაეფიცებინათ. რომ ფიცემდა, მე მივედი და მაშინვე უთხარი, რომ: შენ ნუ ფიცამ, მე ყაბული არა მაქვს მეთქი, მაგრამ არ დაიშალეს, ჯავრზედ რასაც მედავებოდნენ, ისიც დაიფიცეს და ჩემი ალალი სამკვიდრო მამულიც თან გაატანეს.

ახლა ამას გეხვეწებით თქვენის შვილების სადღეგრძელოთ: ერთი ოქმი და იასაული მებოძოს ნაცვალზედ და სოფლის უფროს კაცზედა, მოკითხული ქნან. თუ ის კაცი სარწმუნო ჭ უ შ მ არ ი ტ ი კაცი იყოს, ჩემი თავი თქვენის ჭირის სანაცვლო იყოს. თუ ტყვილი, ცრუ, იოხსული კაცი იყოს და მიშველე რამე.

ღმერთი გადღეგრძელებს, როგორც ნაცვლისაგან და სოფლის კაცისაგან მოგხსენდესთ, ის მოფიცარიცა და ჩემი მოდავეც აქ ჩამოიყვანონ და სამართალი ისე მაღირსეთ. ღმერთი გადღეგრძელებს. გიორგობის **იჱ**, ქორონიკონს **უოჱ**.

თავში

მდივანბეგ ეშიკაღაბაშო თ ე ი მ ურ ა ზ! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, ამაზე ერთი იასაული უჩიხე, რომ ნაცვლისაგან და სოფლის უფროს-უფროსის კაცისაგან გამოიკითხოს და კარგათ შეიტყოს, რომ ის მოფიცარი კაცი როგორი სარწმუნო და მოძღვრიანი კაცია და ამათი საქმე კარგათ გამოიკითხოს, ნაცვალს და სოფლის უფროს-უფროს კაცთაგან მუჯალამა გააკეთებინოს და წამოიღოს და დამფიცებელიც და მოფიცარიც აქ ჩვენ სამართალში ჩამოიყვანოს.

ეს ჩვენი ბძანება ასე აღასრულებინე. ნოემბრის **იჱ**, ქორონიკონს **უოჱ**.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ

70. არზა იოსებ ციხისთვის შვილისა ნაჭურდალის თაობაზე მდივანბეგის ოქმით

1790 წ. 18 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8158. დედანი. ქაღალდი. 32,8×9 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ხახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბატონის მდივანბეგების ჭირი მოსცეს ციხისთვის შვილს ი ო ს ე ბ ს.

ერთი საპალნის ქოცო ვქონდა, ღვინით სავსე; ის ღვინო მომპარეს, რომ ერთის საპალნისაგან შვიდი ჩაფი ძლივღა ამოვიდა ნაწურითა.

ბევრი ვიკითხე, მაგრამ ვერა გავიგე რა. მასუკან გიორგი ლეკს რძალი გაეჯავრებინა და ქვეყანაში დაეძახნა: «იოსების ღვინო რომ მოიპარეო და ამა და ამ ქოცოებში რომ ჩაასხიო და ლოთობდიო, ის დღე კარგათ დაისწავლეო». ამ სიტყვის თქმაზედ მრავალნი დასწრებოდენ. და კიდევ ვისთვინაც აღსარებასავით გასტეხოდა და ეთქვა: «შვიდი ჩაფი მოვიპარეო», ისიც მოგხსენდებათ.

ამ ლაპარაკების ძალით მოურავთან ვიჩივლეთ. ეს მოწმე[ე]ბიც მოაყვანინა; ვილაპარაკეთ, ქვეყანამ გა[ა]მტყუნა, ოცის ჩაფის ღვინისათვის ისევ ოცი ჩაფი ღვინო მოაცემინეს, რომ ნახევარი[1] წყალი და აყროლებული იყო, რომ ორი სამი ჩაფი ღვინო კიდეც გადავღვარე; ეს არის იმისი მოხაცემი.

[ქ.] ღმრთის წინაშე მე, ხოჯაანთ ნონე[1+] ამას მოვახსენებ. ბატონს მდივანბეგებს: გიორგი ლეკს თავისმა რძალმა წააყვედრა: «იქ გახლდი და სხვაც ბევრნი გახლდნენ, იოსების ღვინო რომ მოიპარეო და ლოთობდიო», ქოცოები დაუსახელა, აქ რომ ჩაასხიო. ქვეყანას ესმოდა ეს მოხსენება. მე დავაწერინე და ამის მოწამეცა ვარ ღმრთის წინაშე.

ქ. ღმრთის წინაშე მე, ზათიასშვილი მამუკა, ასე მოგახსენებ: მათე მოძღვარი გახლდათ და ექვსი შვიდი კაცნი ვახლდით სადილათა. ეს გიორგი ლეკი იქ იყო. იმ სუფრაზედ წამოიძახა გიორგი ლეკმა: «ამთენი ღვინო რაში გამომართვესო, თუ მოვიპარეო; თუობით მოგახსენათ, შვიდი ჩაფი მოვიპარეო და მთელი ღვინო წამართვესო». ეს სიტყვა ყველამ გაიგონა, და სიცილი დავიწყევით, რომ შვიდ ჩაფობით გამოაჩინა.

ქ. უმცროსას შვილი კაკასშვილი ღმრთის წინაშე ღმერთსა ეფიცავ: რაც წინა[1] ხოჯაანთ ნონეს მოხსენებული არის, ერთად გახლდით, რომ იმისმა რძალმა წააყვედრა.

ეს მოხსენება ამ მოწმე[ე]ბის სიტყვით მე, დავით დიაკონმა დავწერე აქ ზათიასშვილის სახლში, რომ ჩემთან მოვიდნენ, დამაწერინებნეს; სხვანიც არიან მოწმენი. მაგრამ თუ არ მოვიდოდნენ, ვერ დავწერდი. მაისის თ, ქორონიკონს უოჱ.

თავში

ქ. ჩოლოყასშვილო მოურაო ნიკოლოზ! ამ არზის პატრონი რომ ამ არზით ასე ჩივის, მრავალმა უმოწმეს და შვიდი ჩაფი მოუპარავსთ. ეს შვიდი ჩაფი ვისაც მოეპაროს, შვიდეულათ უნდა გამოართო ახლავ. ნოემბერს იჱ, ქორონიკონს უოჱ. ფიცისადან

1 ნახევალი.
1+ ნონე.

71. მოხსენება იასე ნაცვალისა პაპუა დრეიძისა და გოდერძის საქმეზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 27 ნოემბერი

ცნსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი. 1461. რვეული № 13. საბუთი № 132. პირი. ქაღალდი. ხელნაწერი.

[78] ქ. ჩვენს კელმწიფეს დედოფალს პაპუა დრეიძისა და ქურხულის გოდერძის სადაოს შამულზედ ოქმი ებოძა და იასაული. ამათი ფიცის ანბავი ებძანა მათის მონის იესესა და სოფლის უფროსის კაცებისათვის.

ჩვენს კელმწიფეს ასე მოხსენდეს. ჯერ წინა დღეს ჩასულიყვნენ იმ სადაოს შამულში, რომ ჩვენს მოკელეებს არ შეგვიტყვია. იმ დღეს არც მოფიცარი მოყოლოდა და ვერცარა გაერიგებინათ. მეორე დღეს კაცი გამეგზავნათ, ჩემთვის და ქურხული მღვდლისათვი[ს] — ჩამოდით, გაგვაშველეთო, და ჩავყევით. ჩვენ გვინდოდა, რომ უფიცარათ გაგეშველებინა. ჩვენი სიტყვა არ დაიჯერეს. ვერც იმ მოფიცარს ვერწმუნენით, რომელიც პაპუას მისდევდა. ჩვენ ფიცში არავინ დავესწარით მოკელეები, ავდექით და წამოვედით.

ჩვენ, ნაცვალს და [მ]ღვდელს, ეს მოგვიხსენებია. ეგ კაცი და მაგისი წერილი მანდ გახლავსთ და ნება თქვენის სიმაღლის აღსრულდეს.

ქ. ტოპეშაშვილი აღდგომელი, ქ. ილაურიაბრამა, ქ. ხუციშვილი გიორგი, ქ. გრატიაშვილი პეტრე და სხვანი უფროსნი კაცნი ფიცით ამას მოგახსენებთ, რომ ეს პაპუას მოფიცარი არსად გვენახოს ამგვარს საქმეში გარეული. ჩვენი ამისი კარის მეზობლები ვართ. ამ მამულისა არც სყიდვა ვიცით და არც უსყიდველობა.

მე, პეტრე მღუდელს, ამათის სიტყვით დამიწერია წინაშე ღვთისა. ნოემბრის კა, ქორონიკონს უოჱ.

თავში

ქ. მდივანბეგ ეშიკაღაბაშო თეიმურაზ! რომელიც ამ წიგნში მოწმე[ე]ბი სწერიან, აქ ჩვენს სამართალში უნდა გამოგზავნო. ამათი ჩამოუყვანელობა არას გზით არ იქნება. ახლავ აქ უნდა ჩამოაყვანინო. ნოემბრის კჱ, ქორონიკონს უოჱ.

72. არზა მანუჩარ ლაშქარნივისისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1790 წ. 4 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14371. დედანი. ქაღალდი. 21×12 სმ. დაზიანებული. მარცხენა ქვემო კუთხე მოხეულია. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი. ამავე ინსტიტუტის Qd ფონდში (9037, რმზ) დაცულია საბუთის პირი, რომლის მიხედვითაც აღვადგენთ დედნის ხარვეზებს.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი ლაშქარნივისს მანუჩარს მამცეს.

მერე ჩემს ყმას ალიხანას რუისს ერთი ნავენახობი ჰქონდა. ახლა შევიტყე, რომ ის ნავენახობი გაუყიდნია.

წყალობას ვითხოვ, რომ ერთი ოქმი მიბოძოთ, რომ იმ ჩემის ყმის ნავენახობი არავინ იყიდოს, ამისთვის რომ იმ ჩემს ყმას ორი-სამი შვილი ჰყავს და თვითონ ღარი[ბი და ბედოვლათი] არის. იმან რომ თავისი მამუ[ლი გაყიდოს, შვი]ლები მწარეთ უმოწყალონი [დამრჩებიან და კიდ]ეც დამეკარგებიან.

უნდა შევიტყო, რომ რის მიზეზით ჰყიდის, თუ მოვალის გული-[სა]თვის [ყიდის, სხვის სყიდვას ჩემის კაცისა **რომ მევე შევისყიდო,** ჩემი უპრიანია; ამისთვის, რომ ისევ] იმ ჩემის [ყმის შვილებს] მამუ-ლ[ი] ეჭირებათ და იმით იცხ[ოვრებე]ნ. ქრისტეშობის **გ,** ქორონიკონს **უოწ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მროველის სალთხუცესო მამაცა შვილო იოსებ! მერე ლაშქარნივისი მანუჩარ რომ ამ არზით ასე ჩივის, ვისაც ამისი ყმის მამული უყიდნია, იმ მამულისა სჩვისავან სყიდვა არ ექნება; ამისთვის რომ, თუ ამის ყმას ერთი ასეთი მიზეზი **არა აქვს, რომ იმ მამულის გასყიდვა არ იქნება, სულ ვერ გაჰყიდის.**

და თუ ასეთი მიზეზი აქვს, რომ თუ არ იმ მამულის გასყიდვა, სხვა გზა არ ექნება, მაშინც უთავისბატონოთ ვერ გაჰყიდის; ამისთვის რომ თუ თავის ბატონს ენდომება იმ მამულის სყიდვა, იმისი უპრიანია და იმან უნდა იყიდოს.

და თუ იმის ბატონს არ ენდომება სყიდვა, დასტურს დასცემს წერილის მიცემით; და მერე ვისაც უნდა მიჰყიდოს. დეკემბერს **დ,** ქორონიკონს **უოწ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჰმობს ძედ ქახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

73. არზა გოდერძი ქურხულისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1790 წ. 11 დეკემბერი

ცსსა. ჰ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი 1461. რეესტრი № 13. საბუთი № 133. პირი. ქაღალდი. მხედრული. შდრ. 1790 წ. 18 და 27 ნოემბრის **არზა-ოქმებს. ოქმის ქორონიკონი მცდარი ჩანს.**

[79] ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფე დედოფლის ჰირი ქურხულს გოდერძის მომცეს.

მერმე ამას მოგახსენებთ, რომ დრეიძე პაპუა და მე მამულზე ვდაობდით. თქვენი ბძანებით მდივანბეგ ეშიკაღაბაშთან მივედით და ვლაპარაკობდით. იქ გაბლდნენ მღუდელი იოსებ, ნაცვალი იასე და ყანდარელი ზაზა და იმათთან თავისი ფიცი თითონვე დააყენა; და მუჩალგის წიგნი მისცა მდივანბეგს და ამ სამღუდელოს და საეროს კაცთ, რომ: ამ მოწმე[ე]ბმა და ამან დაიფიცოს და რომ ამის მამული იყოს და მე ტყუილათ დამეფიცნოს და დამინებებიაო. ის მუჩალგის წიგნი თქვენ მოგართვით დასამტკიცებლათ და დაამტკიცეთ.

იმ ჩემ[მ]ა მოდავემ რომ თქვენგნით დამტკიცება შეიტყო, რომელიც განაჩენი მდივანბეგებისაგან მიცემული ჰქონდა, რომ თვითონვე დააყენა, ის განაჩენი მოურთმევია მოტყუებით და დაუმტკიცებინებია თქვენგნით. და ახლა ეს ჩემი მუჩალგის წიგნი, რომელიც თქვენგან დამტკიცებულია, ეს იმ დამტკიცებით დადგა.

წყალობას ვითხოვთ, რომ ეს თქვენი დამტკიცებული აღარ მოგვიშალოთ. ჩვენ ასე გვგონია, რომ თუ ის განაჩენი გაგესინჯოთ, აღარ დაამტკიცებდით, მაგრამ მოტყუებით დაუმტკიცებინებია იმის მომრთმევს. და წყალობას ვითხოვთ და გევედრებით, რომ ერთი მტკიცე ოქმი გვიბოძოთ მდივანბეგ ეშიკაღაბაშზე, რომ როგორც თავის მოცემული მუჩალგის წიგნი აცხადებდეს და თქვენგნით დამტკიცებული იყოს, ისე აღასრულოს.

ღმერთი ბედნიერს ჯელმწიფეს გიდღეგრძელებს. დეკემბრის **ია,** ქორონიკონს **უოწ.**

თავში

ქ. მდივანბეგ ეშიკაღაბაშო თეიმურაზ! ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, და იმის მოდავეს პაპუა დრეიძეს განაჩენი დაუმტკიცებინებია ჩუენგან, რადგან ბატონის დამტკიცებული იყო, ჩვენც იმისთვის დავამტკიცეთ და კარგათ გასჩხრეკით გავსინჯეთ,

რადგან იმ დრეიძეს თავისი ფიცი თვითონვე დაუყენებია და მუჩალგის წიგნი დაუდვია. რომ ჩვენგანაც არის ის მუჩალგის წიგნი დამტკიცებული. და იმ მუჩალგის წიგნის დამტკიცების შემდგომათ იმ ამისმა მოდავემ განაჩენი დაგვამტკიცებინა, ჩვენ ის განჩხრეკით და კარგათ გასინჯვით ვერ გავსინჯეთ, თორემ არ დავამტკიცებდით.

ჩვენი დამტკიცებული ისევ დაგვიყენებია და როგორც მუჩალგის წიგნში აცხადებდეს და ჩვენგანაც დამტკიცებული არის, ისე აღასრულე.

და კიდევ ეს ამას რომ ჩიეის, რომ რადგან იმან ტყუილათ დაიფიცაო და ახლა მე მაფიცებს ორის მოფიცრით, თუ ამ ორის მოფიცარით დავიფიცო, უნდა მომეცესო, ამისი სამართალმან იცის, როგორც რიგია და განწესება. იანვრის **გ**, ქორონიკონს **უოწ**.

ქ. როგორც მუჩალგის წიგნში აცხადებს, რომ თავის ფიცი თვითონვე დაუყენებია, ჩვენს წინაშე სამართალში ასე აღიარა, რომ ჩემი ფიცი მეკე დამიყენებიაო.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ

74. არზა ბარძიმ ამილახორიშვილის გამოსალეგის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1790 წ. 18 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. II 752. დედანი. 21×12 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალე ხელმწიფის ძის გიორგის ჰირი მოსცეს დავით ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ქვრივ ობოლს ბ ა რ ძ ი მ ს.

თ ა თ რ ი შ ვ ი ლ ი მყავს მცკუჭნავე. ერთი ნატყვეცარია და მეორეც ახლა დასახლდა. მე ხომ აქ გახლავარ და ყოყლის ღონიდამ მოკლებული ვარ. ღმერთმა ნუ დავიკარგოთ, თქვენის წოწყალებით ვიზდებით.

ამილახორს ამ ორის კაცისათვის ექვსი კოდი პური შემოუწერია და სთხოვენ. იმათ ამისი მიცემის ილაჯი არა აქვსთ და დამეკარგებიან.

ღმერთი შვილებს გაცოცხლებს, მიშველე რამე, ქრისტეს სიყვარულისათვის ერთი ოქმი მიბოძეთ, რომ იასაულმა ხელი აიღოს. ჩემი მოწყალე და პატრონი არავინა მყავს და ამან გამაბედინა მოხსენება. ღმერთს გარდა თქვენ გხედავ მოწყალედ.

თავში

ქ. ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი გიბრძანებთ, რომელიც ამათი იასაული იმყოფებით! ამ ქვრივის ორს კაცსა ექვს კოდს პურს რომა სთხოვთ, ნუღარ გამოართმევთ. ამთები რომ შეიძლონ, თავიანთ ბატონის ქვრივსა და ობოლს რომ ემსახურონენ. ნეტი აღარა შე[ე]ძლებათ რა. ახლავე ხელი აიღე. ნურას გამოართმევთ. დეკენბრის **იწ**, ქორონიკონს **უოწ**.

გიორგი

75. არზა სოლომონ მეითარისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 8 იანვარი

ხელნაწერია ინსტიტუტში. IId 2861. დედანი. ქაღალდი. 21,5×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს თქვენს მეითარს ს ო ლ ო მ ო ნ ს.

მერე ამას მოვახსენებ მათს სიმაღლეს: წრეულ ჩემი ორი კომლნი კაცნი ფ ა ფ ა ქ ე რ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი ს ი ღ ნ ა ღ ს ჩაყოლნენ. ცოლშვილი აქ დაყარეს და თითონ იქ გახლავან. აქ ხარჯს იმათ მაგიერ სხვას მთხოვენ.

გევედრები, ერთი ოქმი მიბოძოთ მოურავზედ, რომ მებოძოს. ერთს აქა ყამთ ცოლშვილი და ერთმა იქ შეირთო. ჩემი საშკვიდრო ყმანი გახლავან, და თუ სიტყვა აქვს ვისმე, თქვენს სამართალში მელაპარაკოს. იანვარს **ზ**, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

ქ. ბატონო ქისიყის მოურაო ზ ა ქ ა რ ი ა ვ! ამ არზით მეითარს სოლომონს რომ ასე მოუხსენებია, ამაში თუ სიტყვა არავისა ჰქონღეს, თავისი კაცები აუყარე[1] და მოაბარე. და თუ სიტყვა ვისმე ჰქონღეს, ჩვენ მოგვახსენოს. მაგრამ თუ სამართალში გაბტყუნდა, ღმართებული იქნება. იანვრის **ზ**, ქორონიკონს **უოთ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძიდ კახეთის მეფედ ცხებულს ე რ ე კ ლ ე.

[1] აუყარე.

76. არზა დიმიტრი საგინაშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 10 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 30. საბუთი № 62. პირი. ქალალდი. მხედრული. შდრ. 1784 წ. 12 ივნისის არზა-ოქმს.

[47v] ღმერთმან ბედნიერის ყელმწიფის ჭირი **ს ა გ ი ნ ა შ ვ ი ლ ს დ ი მ ი ტ რ ი ს** მომცეს.

მერე ამას მოგახსენებ: თქვენი წყალობა ოქმი მებოძა თქვენ შვილს **გ ი ო რ გ ი ზ ე დ** ჩემის კაცების აყრისა, მაგრამ ავმა დრომ და ჟამმა არ შემაძლებინა, რომ ამეყარა და [48] ეროს ალაგს დამესახლებინა.

ახლა ამ წყალობას გევედრები: ან **ო ქ ი ო ს** და ან **ა ხ ა ტ ე ლ ს**-**შ ი** მოვასხა ჩემი კაცნი და იქ დავასახლო, რომ ღვთით და თქვენის დოვლათით მეც მეცხოვრებოდეს, თქვენს საფარველს ქვეშ.

შვიდი-რვა სული ხიზანი შესანახი მყავს და მოგეხსენება ქალაქში ამდენს სულს რა შენახვა უნდა. მე ერთი რამ საიდგანმე სარჩო არსად არა მაქვს რა, თუ არ თქვენის მოწყალების მეტი. და ეგების მეც თქვენის დოვლათით იქ[1] ჩემის ხიზნით მივიდე და ერთი ლუკმა პურის ჭამა შევიძლო. აქ რაღაც ორიოთ კომლი კაცნი მყვანან, ისინიც იქ მიწევენ.

ერთი ოქმის წყალობა დამმართეთ თქვენს შვილს **ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ზ ე დ**, რომ რომელნიც კახეთში ჩემი კაცნი გახლავან, ისინი გამიყრევინოს და სადაც თქვენი ნება [იყ]ოს, იქ მიმისხმევინოს. იანვრის **დ**, ქორნიკონს **უოთ**.

თავში

ჩვენო ღვთის წყალობავ შვილო ბატონო **ა ლ მ ა ს ხ ა ნ**. მერე ამ არზით საგინაშვილი დიმიტრი რომ ასე ჩივის, ამაზედ ერთი ბეჭითი იასაული აჩინე, კახეთში ამის კაცნი საცა დაფანტულნი არიან, სულ ერთათ თავი თავს შემოუყაროს და **ა ხ ა ტ ე ლ შ ი** და **ო ქ ი ო შ ი**, საცა ამას უნდოდეს, იქ დააყენოს. იასაულს ყადაღა უყავ, რომ ამაზედ ბეჭითად მოიქცეს და ეს ასე აღასრულოს. იანვრის **ი**, ქორონიკონს **უოთ**.

და თუ ჰეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, თქვენც სამართალში ალაპარაკე.

[1] + მეც.

თუ მამის ჩვენის რუსეთს წასვლას უწინ ჩამოსულან ამისნი კაცნი და **ამას მანდედა[ნ]** მსახურებია და ან მიბარებული ჰყოლია ვისთანმე, ახლაც ამის იქნებიან. თუ არც უმსახურებია და არც არავისთვის მიბარებული ჰყოლია, არაფერი საქმე არ ექნება.

და თუ მამის ჩვენის რუსეთს წასვლის უკან ჩამოსულან ამისი კაცნი, ამის იქნებიან, ასე იცოდნენ ეს ბინა ქართლსა და კახეთში ახლა ასე დაიდვა.

77. არზა ამილღაბარ ციციშვილისა საგართლის მიცემაზე იულონ ბაგრატიონიშვილის ოქმით

1791 წ. 11 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 408. დედანი. ქაღალდი 20×14,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის **მ ე ფ ი ს ძ ი ს ი უ ლ ო ნ ი ს** ჭირი მათს მონას **ა მ ი ლ ღ ა მ ბ ა რ ც ი ც ი შ ვ ი ლ ს** მამცეს.

მოგეხსენებათ, მე და ჩემი ძმა რომ თქვენს წინ გავიყარენით, მამა-პაპისა ერთი კომლი აზნაურშვილი გვყავს **კ ლ ი მ ი ა შ ვ ი ლ ი**, ერთ-სახლათ არიან გაუყრელი, ის აზნაურშვილი ჩემიც არის და იმისიცა. ახლა ის აზნაურშვილი ამ მამულს გორელს კაცს უგირავებს. თუ კი მამულს დამიგირავებს და გამიყიდის, რიღასი აზნაურშვილი იქნება.

ამ წყალობას ვითხოვ: ერთი ოქმი გვიბოძეთ, რომ რაც ჩემი საწილო იყოს, ნურც და[ა]გირავებს... შვილების პატრონი ვახლავართ, ჩემს საწილოს ნურც ყმას და[ა]გირავებს და გაჰყიდის, ნურც მამულსა. ამ ჩემს წილთან ნურც ჩემს ძ[მას] ექნება ხელი, ნურც [აზნაური]-შვილსა. აღიწერა იანვრის [**ი**, ქორონიკონს **უპვ**].

თავში

ქ. **ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი ი უ ლ ო ნ** გიბძანებთ **ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი**-**შ ვ ი ლ ო ე რ ა ს ტ ი**! მერე ამ არზით ამილღაბარ ციციშვილი თავის აზნაურიშვილს კლიმიაშვილს რომ უჩივის, ამილღაბარ და კლიმიაშვილი ორნივ ჩვენს სამართალში დააყენე, რომ ამათი საქმე სამართლიანის **გზით გავარიგოთ. იანვრის ია**, ქორონიკონს **უპვ**.

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან **ი უ ლ ო ნ** ირაკლისაგან.

78. არზა გოგია მარღიშვილის ქალებისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1781 წ. 18 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 37. საბუთი № 83. პირი. ქაღალდი. მხედრული. ოქმის ქრონიკონი მცდარი ჩანს შდრ. 1786. წ. 6 აგვისტოს. არზა-ოქმს.

[52v] ღმერთმან ბედნიერის საქართველოს დედოფლის ჭირი მოსცეს თუმანიშვილის ზურაბის ყმის მარღიშვილის გოგიას ქალებს.

მამაჩვენი რომ ჯავახეთს მოკლეს, ოთხი ობო[58]ლი დავრჩით — ორნი ვაჟნი და ორნი ქალნი. ერთათ დგომა ვეღარ შევიძელით, ჩვენის ბატონის ხელით გავიყარენით. რაც ჩვენ ორს დას მოგვცეს, იმ ჩვენის სარჩოთი, ერთი გათხოვილი და გვყვანდა, იმან თავისთან წაგვასხა. როდესაც ჩვენი თანმიტანილი სარჩო გამოგვართვა, შეუბრალებ[ლა]თ ორნივ კარზედ გამოგვყარა. სხვის კარზედ სამადლოთ ვრჩებით.

გევედრებით, ერთის ოქმის წყალობა მოიღოთ ჩვენს ბატონს თუმანიშვილს ზურაბზედა, რაც ჩვენი რამ წეერთმევინოს ჩვენს დასა, გამოგვირთვას და მოგვცეს. იანვრის **იწ,** ქორონიკონს **უოთ.**

თავში

დედოფალი დარეჯან გიბრძანებთ თუმანისშვილო ზურაბ! მერმე ამ არზის პატრონთ ასე რომ მოუხსენებიათ, [თუ] ამათი მოხსენებული ჰეშმარიტი იყოს, რაც ამათ თავის გათხოვილს დასთან მიჰყოლოდეს და მიეტანოს, სამართლიანის საქმით გამოურთვი და მოეც. და თუ ჰეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს, ოთხიოდ მოხუცებული კაცი შენთან დაისწარ და სამართლიანის საქმით და რიგიანის გზით სამართალი უსაჯეთ. ასე მოიქეც, რომ არცერთ მხარეს უსამართლობა არ მოხდეს რა და სისწორით სამართალი მოეცით. იანვრის... ქორონიკონს **უოწ.**

თუ ამათი გათხოვილი და შენი ყმის ცოლი იყოს, როგორც მოგვიწერია, ისე აღასრულე. და თუ შენის ყმის ცოლი არ [იყოს] და სხვის ყმის ცოლი იყოს, იმის ბატონიც შენთან დაისწარ და ოთხიოთ მართებულნი და ჭკვიანნი კაცნიც დაისწარით და სამართლიანის გზით სამართალი უსაჯეთ.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან

79. არზა დარჩიაშვილის ქვრივისა უმოგზის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1781 წ. 18 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 568. პირი. ქაღალდი. მხედრული. შდრ. 1775 წლის 20 მარტის არზა-ოქმს.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ყელმწიფის დედოფლის ჭირი მოსცეს ველისციხელს მათს ყმას დარჩიაშვილის გოგიას ქვრივსა.

მოგეხსენებათ ეს თექვსმეტ-ჩვიდმეტი წელიწადია თაქთაქისშვილის იოანესაგან დაგვიხსენით და ველისციხეში თქვენს ყმათ დაგვასახლეთ. ჩემი პატრონი თქვენის ჭირის სანაცვლოდ გაგვიხდა. ორი ვაჟი დამრჩა და ერთი მაზლი.

გევედრებით, ერთის წიგნის წყალობა გვიყოთ, რომ თქვენი მოწყალების ტკივფარი ყელთ გვეჭიროს, რომ ჟამიერად მოდავე არავინა გვყვანდეს. ღმერთი გადღეგრძელებს. დეკენბრის **იდ,** ქორონიკონს **უოწ.**

თავში

ქ. დედოფალი დარეჯან გიბრძანებ ამ არზის პატრონო! ასე რომ მოგიხსენებია, შენ ჩვენგან დახსნილი ხარ, ჩვენ დაგიხსენით თაქთაქისშვილისაგან და ჩვენს ყმათ დაგადგინეთ. ჩვენი ყმა ხარ, შენთან ჩვენს მეტს საბატონყმოთ ყელი არავისა აქვს, ასე იცოდე. იანვრის **ით,** ქორონიკონს **უოთ.**

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან

80. არზა მაისურაძეებისა უმოგზის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1781 წ. 2 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. 1422. დედანი. 20,5×8 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სტრიქონის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ყელმწიფის ჭირი მოსცეს ქრცხინვალელს მაისურაძეს სესიას, გოგიასა და ივანეს.

ქ. შარშანსწინ რომ ომანისშვილმა ზურაბმა გვიჩივლა ჩვენ, თქვენსა და ბატონის დედოფლის სამართალში გავიარეთ, ბატონის დედოფლის ოქმიც გვებოძა ჭისიყის მოურავზე, რომ: ეს მაისურაძე[ე]ბი ჩვენი ყმანი არიანო და შენთვის მოგვიბარებიაო.

ჩვენ ახე გვეგონა, ამ ოქმის ძალით ბებურიშვილი ახლო ველარ გაგვი[ვ]ლისო. ახლა უმცროსი ძმა წამოგვედავა ალმასხან ბატონიშვილის ოქმით.

ახლა ამ ერთ სახლში ცხრა კაცი გახლავართ. ნუ დაგვკარგავთ, თქვენი ყმანი ვართ. წყალში რომ ჩაგვყაროთ, მაინც იმისი ყმობა არ შეგვიძლია. იანვარს კ, ქორონიკონს უოთ.

თავში

ქ. ბებურისშვილო პაპავ, ბებურისშვილო მებურ და ბებურისშვილო აიდემურ! მერე ამ არზის მომრთმევთ საქმე თქვენთვის გვიკითხავ[ს]. ღმერთი ნუ წაგწყმენდსთ და შვილებს გიცოცხლებსთ, როგორც იცოდეთ, ისე სწორეთ და ჭეშმარიტებით ცალ-ცალკე დაწერილი აღიღათი მოგვახსენეთ, რომ ამათი კახეთს ჩამოსვლა რამთენი წელიწადი იქნება, ის შეგვატყობინეთ. თებერვლის ბ, ქორონიკონს უოთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჭრობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

81. არზა ბექან ფავლენიშვილისა ყმის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1791 წ. 7 თებერვალი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 49. საბუთი № 128. ბირი. ქაღალდი. მხედრული.

[98] ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის იულონის ჭირი მოსცეს ფალავნისშვილს ბეჟანს.

მერმე ჩემი მოხსენება ეს არის. მე და ჩემი სახლ[ხ]აცი ნინია რომ ვჩიოდით დედის ჩემის ნამზითვს ბიჭსა და გოგოზე და თქვენს სამართალში ვილაპარა[ვ]კეთ და თქვენმა სამართალმაც მე მომცა, თქვენგან განაჩენიც მებოძა.

ახლა თქვენთან უჩიველიათ, ოქმი და იასაული გიბოძებიათ, ერთი თვე არის აქ გახლავარ ცხენით და კაცით შეწუხებული. არსად გიახლათ, რომ გველაპარაკნა.

გევედრები, თქვენის ბრწყინვალე შვილების სადღეგრძელოთ ერთი ოქმი მეც მიბოძოთ, რომ თქვენს სამართალში ლაპარაკი დამცალდეს. ფებერვლის ია, ქორონიკონს უოთ.

თავში

ბატონიშვილი იულონ გიბძანებს ფავლენიშვილო ნინია. მერე შენ რომ ოქმი წ[ა]იღე, ამ შენის ს[ა]ხლისკაცის დავაზედ, ახლავ აქ უნდა ჩამოხვიდე. ეს შენი სახლისკაცი აქ არის და სამართალში უნდა ელაპარაკო. ულაპარაკოთ მაგისი წაყვანა არ იქნება. ფებერვლის ზ, ქორონიკონს უოთ.

ესეც ჩავ[ი]ს და რომ არ ილაპარაკოთ, უმართებულო იქნება.

82. არზა იოვანე მუხრანბატონისშვილისა სასისხლო საქმეზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 12 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 250. დედანი. ქაღალდი. 21,5×15,5. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჭელმწიფის ჭირი მოსცეს მუხრანის ბატონისშვილს იოვანესა.

მერე ამას მოგახსენებ: ჩემი[1] ძმისწულისაგან დაჭრილი გახლავარ და თქვენს სამართალში გიახელ. ის კი აქ არ გახლავთ, თელავს გახლავთ დახიზნული ყორჩიბაშის შვილს ბეჟანთანა.

ამ წყალობას ვითხოვ, რომ ოქმი და იასაული მებოძოს, რომ აქ გიახლონ თქვენს სამართალში. ქორონიკონს უოთ.

თავში

ჩვენო შვილისშვილო ორბელიანო მიმბაშო იოანე და შეითარო სოლომონ! ახლა რომ თელავს მიხვალთ, ის მუხრანბატონის შვილის სვიმონის შვილი გოგია თან ამოიყვანეთ რომ ამ თვის ბიძაშვილს ამ საჩივრის პასუხი მოსცეს. თებერვლის იბ, ქორონიკონს უოთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჭრობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

---

1 ჩემა.

83. არზა იოსებ და ბირთველ მდივნებისა მაყულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1781 წ. 2 მარტი

ცსსა. ფონდი 1449. საბეთი № 959. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჰირი მოსცეს მდივანს იოსებს და ბირთველს.

მერმე ჩვენი სასახლის ალაგი გორს ჩვენის ყურის მიღგდებლობით დ[ა]უჭერიათ უბრალო მისულ კაცებს და დაუყვიათ, რომ არცრა ვისგან უყიდიათ და არც ნასყიდობის წიგნი აქვსთ. რასაც გორის ციხის კარის გზა ჩამოიტანს ენდრონიკაანთ მიდგმამდის და იქით ჩვენისავე სასახლის მიდგმამდის, ის სასახლის ალაგი სულ ჩვენი არის.

ამ წყალობას ვითხოვთ: ერთი ოქმი გვიბოძოთ გორის მამასახლისზედ, გორის მწერალი და ორიოდ კაციც სხვა დაისწროს და ის მამული გაგვირჩიოს და რომელიც ჩვენი იყოს, ჩვენ დაგვანებოს. და კიდევ ორსაოდე ალაგსაც ჩვენის გლეხების სახლების ალაგი არის და ისიც გაგვირჩიოს. ღმერთი გაგიმარჯვებს. ფებერვლის კ, ქორონიკონს **უოთ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის გორის მამასახლისო ზურაბ. მერე ამ არზის პატრონებს რომ ასე მოუხსენებიათ, შენ უნდა გორის მწერალი და რამდენიმე ქეთხუდა შენთან დაისწრა და ამათი მამული რომელიც იყოს, სამართლიანის საქმი[თ] გაურჩიოთ და მოაბაროთ. მარტის **ბ,** ქორონიკონს **უოთ.**

თუ სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, ჩვენ მოგვახსენონ, თუ არადა, თავეთ მამული ამათვე დაანებონ. ასეთი კაცნი დაისწარ, რომ არც ერთის მხრისა ან მტერი არ იყოს და ან მოყვარე და ისე გაარჩიეთ ღმრთის წინაშე სამართლიანის საქმით. ერეკლე

84. არზა მაღალაშვილებისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1781 წ. 15 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 2624. დედანი. ქაღალდი. 34×13,5. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჰირი მოსცეს მცხეთის მოურავს, დავითს, სვიმონს და იაკობს.

ჩვენო კელმწიფევ, პაპის ჩვენის ძმას ნიკოლოზ არხიმანდრიტს იმერეთს ერთი მხლებელი უყიდნია თავისის ბუშით უკანბერიძისაგან და მამის ჩვენის სოლომონ მდივანისათვის მიუცია: მლუდლათ გაზარდე და შენი იყოსო.

მასუკან მაჩუტაძე გესამანის წინამძღვარი წამოსდავებია და იქაური გლეხი კაცი რიკაძე წინამძღვარი თავისის ეკლესიის ყმობით წამოსდავებია და რიკაძე თავისის ბუშობით ქეფინისხეველი სვიმონ ბატონისშვილთან ეჩივლათ და კიდევ ფასი მიეცემინებინათ და ხელმეორეთ იმათგანც დაეხსნა, რომელიც რომ სვიმონ ბატონისშვილის განაჩენი აცხადებდა. ის ბიჭი მამა ჩვენს მღვდლათ გაეზარდა, რომ თქვენც კარგად იცნობდით იმ გიორგი მღუდელსა.

გორა რომ ბძანდებოდით კოტოშაშვილის სახლშია, იქ იჩივლეს თქვენთანა ორთავ მამა-შვილთ მღუდელთა. ის წერილები რომ გაშინჯეთ, მაშინვე გვიბოძეთ ორნივ მამაშვილნი.

მასუკან თქვენს შვილს გიორგის შეხვეწნოდნენ კიდევ, რომ თავი დაგვახსნევინონ. მერე ჩვენთვის ოქმი ებოძებინა თქვენს შვილს: ეს მღუდლები მეხვეწებიანო და თავი დაახსნევინეთო. ის ოქმი ხელში გვიჭირავს. რადგან მღვდლები იყვნენ და მამის ჩვენის ჰირნახული იყვნენ, ვერც თავი დავახსნევინეთ და ვერც ბარათში ჩავაგდეეთ და ჩვენს ეკლესიას მივართვით ბეთლემისა მღვთისმშობელს.

ომარხან რომ გამოვიდა და სოფლები აიყარა, იმ არეულობაში წიგნები დაგვპარეს და ქალაქს ჩამოვიდნენ. იქიდამ აქომამდე ესენი ჩვენნი ნასყიდი ყმები იყვნენ, რომ არავინ გვდავებია. აქ რომ ჩამოვიდნენ შანშე მილახვარი წამოგვადავეს, რომ შენი ყმანი ვართო. იმან სწორე და ჭეშმარიტი რომ შეიტყო, ხელი აიღო, რომ იმისი ყმა არ იყო.

მერე დავითისშვილის ყმის რიკაძის წიგნები ეშოვნა სადღაც და ზაალ დავითისშვილთან მისულიყო, რომ შენი ყმა ვარ რიკაძეო და წიგნები ეჩვენებინა. მერე ზაალს ეთქვა, ეს წიგნები რიკაძისა არის, მაგრამ შენ კი არ ვიცი. მართლა რიკაძე ხარ თუ არაო. წადი, მაღალანთაგან თავი გამოიტანე, გული დამაჯერებინე და მერმე გიყმობო.

ამ სიტყვით ზაალმაც ხელი აიღო. მოდავე კი არავინა გვყავს და თავის თავს ესენი ძალით გვართმევენ. პაპა ამათი ჩვენ ხელში გარდაიცვალა, მამა ამათი სანოცდათხუთმეტის წლისა იქნება და ახლა ესენი თავის თავს ძალით გვართმევენ. ასი წელიწადი მეტი არის, რომ ესენი ჩვენი ნასყიდი ყმანი არიან. თუ რიკაძე იყო და ან წიგნები ჰქონდა, თქვენს უმაღლესობასთან რომ იჩივლა, რატომ არ მოგართოთ

ის წიგნები და ან თქვენს შვილს გიორგის რომ ეხვეწებოდა, თავი და[ა]
მახსნევინონ, იმას რატომ არ უჩვენა, თუ კი ჰქონდათ ის წიგნები.

თქვენის უმაღლესობისათვის თავი უწყენია, რომ მ ა ღ ა ლ ა
ა ნ თ ყმა არა ვარო და ოქმი გიბოძებიათ: ვინც ა[მისი] მოდავენ
ხართ, მოდით და სამართალში ელაპარაკენითო. გხლებიეართ, ჩვენო
ჯელმწიფევ, ღმერთი უმეტესად აღამაღლებს თქვენს ჯელმწიფობას
ამისი სამართალი გვალირსეთ. არას კაცს ნასყიდობა არ მოშლია დ
ნურც ჩვენ მოგვიშლი. ღმერთი გაგიმარჯვებს. მარტს **იბ, ქორონიკონს**
უოთ.

მთელს გაღმა მხარში მოიკითხეთ თავადსა და აზნაურში და გლეხ
ში თუ ესენი ჩვენი ყმანი არ იყვნენ და თავის დახსნასაც არ გვეხვე
წებოდნენ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ყორიასაულბაშო ზ ა ა ლ! ამ არზის პატ
რონი ამ არზით ვისაც უჩივის, ორნივ მდივანბეგებთან უნდა მიიყვანო
და ალაპარაკონ და ჭეშმარიტი სამართალი მისცენ ღვთის წინაშე, რა
საც მიჰვდნენ. მარტის **იე, ქორონიკონს უოთ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს
ე რ ე კ ლ ე.

85. არზა ოსეფა გარსუაშვილის დედისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 19 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13140. დღდანი. ქაღალდი. 34,8×1,2 სმ. მხედ
რული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტი
ლი. ტექსტში ხმოვანი ასოები გამოტოვებულია.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ხელმწიფის ჰირი გ ა რ ს უ ა
შ ვ ი ლ ს ო ს ე ფ ა მემანდრე[ს] დედას მო[ს]ცეს.

ჩვენო მოწყალევ ხელმწიფევ, ჩვენი მოხსენება ეს არი[ს]: ოსეფა
ვალში ჩაეარ[ღ]ა, ვერ აათავა, წყალი გაევლო, წავიდა ქვეითა ქვეყ
ნებში. მუდამ თქვენი შვილების იასაული ედგა.

ჩემო ხელმწიფევ, ახლა ერთი პატარა შვილი მყავს, დაბალის შა
გირდა[დ] გახლავთ, ოთხსა სულს გვინახავს. ჩემო ხელმწიფევ, სულ
უწინ რომ შ უ შ ა გახლდათ, იქ თორმეტი თუმანი აუღია. ახლა
იმის იასაული მადგას. ეს ერთი საწყალი შვილი მყავს, ესეც მეკარ
გება.

ჩემო ხელმწიფევ, ერთი ქოხი მქონდა ჩემი ზითვისა, ისიცა გი
რაოთ აქვს მო[ვ]ალე[ე]ბს, მე სხვის დაქცეულს ოთახში გახლავარ.

ამას გევედრები: თქვენათ სადღეგრძელოთ, თქვენი შვილების
სადღეგრძელოთ, მრავლის მწუხარება შაგსმენიათ, ჩემი მწუხარება
შაიწყნარეთ. ღმერთი ბრწყინვალე დედოფალს გიცოცხლებთ. ჩემო
ხელმწიფევ, ოსეფაც ამ სადგო[მს] მოვიდეს [ბძანე]ბითა, ისევ თქვენ
საფარველში უნდა მოსლა.

ამ მოწყალებას ვითხოვ: ერთი წიგნი უბოძოთ, რომ თავის ცოლ
შვილს მაეპატრონოს. თქვენათ სადღეგრძელოთ, ხ ა დ კ უ ა თ ა კა
კ ა ლ უ ა მიდის, თ ა ვ რ ი ზ ს გახლავთ, თქვენი შვილების სადღე
გძელოთ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის: ვინც ამ არზის პატრონს ვალსა სთხოვთ
და აწუხებთ, რადგან შეძლება არა აქვს, მანამდის შვილი მოუვიდო
დეს, დააცალეთ. და როდესაც შვილი მოუა, მაშინ მოგცემსთ. მარტის
ით, ქორონიკონს უოთ.

ქ. თუ რომ იცით რომ აქვს, მოგვახსენეთ და ჩვენ გამოგირთმევთ
და მოვაცემინებთ. და თუ არა აქვს რა, მაშ, რას უზამთ რომ არ და
[ა]ცლით, ხომ ვერ ღა[ა]რჩობთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს
ე რ ე კ ლ ე.

86. არზა ამირალანთ ოსეგას ჯალაბისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1791 წ. 25 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14352. დღდანი. ქაღალდი. 24,5×10.5 სმ. მხედ
რული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის საქართველოს დედოფლის ჰირი
ა მ ი რ ა ლ ა ნ თ ო ს ე გ ა ს ჯალაბს მომცეს.

ჩემო ჯილმწიფევ, ა მ ი რ ა ლ ა ს შვილის თ ა მ ა ზ ა ს მამა და
ჩემი პატრონი გაუყრელნი ძმები იყვნენ. სანამ რომ ცოცხალი გახლ
დათ თამაზას მამა, ჩემს პატრონზედ კიდევ თვალი და ყური ეჭირა.
იმან რომ თქვენი ჰირი წაიღო, შვილებმაც ვერ შეიტყო. თამაზას
მძლავრობა თქვენს უმაღლესობაც მოეხსენებათ.

ხუთი ქალი მყავს და ორი პატარა ვაჟი; ქალებმა ცალკე გამიჭი
რეს საქმე და მოვალე[ე]ბმა ცალკე. ერთი პატარა ვაჟი აქ გირაოთა

მყავს. ჩემო ჯელმწიფევ, ორი წიგნი აქვს თამაზას: ერთი მამიდამ გულქანას ანდერძისა და მეორე წიგნი ჯაშინათ ავთანდილას ჯელის ნუსხა. ეს ორი წიგნი თქვენმა უმაღლესობამ მოატანინოს და ჩვენს სიმტყუნეს და სიმართლეს ის წიგნები გამოაცხადებენ. თუ აშას იქს, ის ჩენს ფიცს არ დაიჯერებს, მე იმის ფიცსა ვჯერვარ.

და თუ გაყრილობას მოგახსენებს, მთელი გორელები აქ გახლავან, ძველი მამასახლისის შვილი და ახლის მამასახლისისა ორნივე აქ გახლავან და თითონ მამასახლისიცა; ან გაგონილი ექნებათ და [ა]ნ წიგნის და გაყრილობის მოწამენი და დამსწრენი იქნებიან. ამთენი ხანია ამისაგან ასე შეწუხებული გახლავარ. ეს სიმდიდრეს იკეებს, რომ ბევრს დავხარჯამო და მე გაჯობებო სამართალშიაო.

მე, ჩემო ჯელმწიფევ, მაგის ლაპარაკი სად შემიძლიან, თეთრათაც სულ ღარიბი და გლახა ვარ და ჩემი პატრონიც ერთი უენო და საწყალი გახლავს. სად შეგვიძლიან მაგისი ბრძოლა. ახლა სულ უძლური შეიქნა, რომ იმას ჩვენი დარჩენა აღარ შეუძლიან.

მოწყალებას ვითხოვ ჯელმწიფის გასამარჯ[ვ]ებლად, ამ შეწუხებიდამ გამომიხსნა და ერთ[ი] სამართალი მომეცეს. ღმერთი შენს ჯელმწიფობას უმეტესად აღამაღლებს. მარტის **იდ**, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

დედოფალი დარეჯან გიბძანებს ამირაღაშვილო თამაზ! ამ არზის პატრონი ასე რომ გიჩივის, ამას პასუხი უნდა მოსცე. თუ ჰეშმარიტი სიტყვა გაქვს რამე, ჩენ მოგვახსენე; და თუ სიტყვა არა გაქვს რა, სამართლით მოურიგდი.

ოქრომჭედლიშვილო დავით! ამ ოქმით თამაზა ამირაღაშვილს შენ უნდა გამოუცხადო და ამისი პასუხი მოგვახსენოს. მარტის კე, ქორონიკონს **უოთ**.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

87. არზა ბეცია თარხნიშვილისა, უმის თაოგაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1781 წ. 8 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 28. საბუთი № 16. პირი. ჭიღალდი. მხედრული.

[18v] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს თარხნისშვილი ბეროს ობოლს [19] ბეციას.

ამას მოვახსენებ: გედევანისშვილს ფარულათ არზა მოურთმევია, უჩივლია, კაცს მიყრის, ბევრი ხანი არის დაობს მ[ა]მ[ა]ჩემსაც ედავა, მაგრამ სამართალი არ აძლევს.

გეედრები, თქვენ[ა]თ გასამარჯვებლათ, სამართალში ვ[ი]ლ[ა]პ[ა]რ[ა]კათ პატონისშვილს გიორგისთან, მან[ა]მ კაცი არ ამიყაროს უბრალოთ; ს[ა]მ[ა]რთ[ა]ლი ვის[ა]ც მისცემს, რა ძალი იხმარება, ოქმი გვიბოძოს სამართლამდინ დაცლისა, თქვენ[ი]ს შვ[ი]ლების საღეგრძელ[ო]თ. გლ[ე]ხი კაცი ცოდვა არის უბრალოთ გაისარჯოს. ნება თქვენი ასრულდეს.

თავში

ჩვენი ბძანება არის გედევანიშვილო სარდალო ბეციავ! მერე შენ რომ ამ არზის პატრონს ერთს კომლს კაცს უყრი, ჩვენის ოქმით სამართლამდინ ვერ აუყრი. მშვიდობა არის. კვირაცხოვლობის კვირას უკანა ჩვენს შვილს გიორგის იახელით, მდივანბეგებიც თავისთან დაისწრას და სამართალი გასინჯონ. ვისაც სამართლით დარჩესთ, ის კაცი იმან წაიყვანოს. აპრილის **ც**, ქორონიკონს **უოთ**.

იასაულო ამილღაბარ! ამ ვადაზედ სამართალში შენ უნდა მი[ი]ყვანო. [ ]

88. არზა თამაზა ამირაღაშვილისა ყმა-მამულის საჭმეზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1781 წ. 10 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. 11d 13017. დედანი. ჭიღალდი. 21,5×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფე დედოფლის ჭირი მათ ყმა ამირაღაშვილს თამაზას მოსცეს.

ბიძის ჩემის ჯალაბს არზი მოურთმევია და უჩივლია. ბიძაჩემი რომ გორს გახლავს და სოფელშია დადის სავაჭროთ, ის რომ სამართალში გა[ა]ხლოს და თითვან შინ დაჯდეს, ის არა ზჯოფს.

მე შვიდის წლისა გხლებივარ, რომ მამაჩემი მაგის ქმარს გაყრია, ერთმანეთისათვინ გარდაწყვეტის წიგნებიც მ[ი]უცია. მას დღეს აქეთ რამდენიმე წელიწადი გამოსულა. მამაჩემიც ცოცხალი გახლდათ, რომ მაგის ქმარს არა უდავნია რა. მაგ დედაკაცმა თუ ეს გაყრა არ იცოდა, ეს ხომ იცოდა, ჩვენგან წილში ნარგები დუქანი შარშან მე მამყიდა მაგისმა ქმარმა.

ამას გარდა თუ ან საბუთი აქვს და ან მოწამე ჰყავს მაგისი, ან მე და ან ჩემს ძმებს მაგისი გვეჭიროს რამე, მაგისი ქმარი სამართალში მელაპარაკოს ჩვენს მეზობლებთან. თუ რამე დამადვას, ერთი-ორათ მიეცემ, თუ არადა, ტყვილს მოჩივარსაც დატუქსვა რომ ებძანოს, დიახ, კარგი იქნება.

მთელმა გორმა იცის, მოკითხული ბძანდთ. ასე სულ ჩემს ნასყიდობაზე ვდგავარ ყმითა და მამულითა, ერთი მტკაცული მამა-პაპისა არა ვიცი რა, მაგის ქრმისა რა მექნება, ნე თუ მექნება, გორელებიც არ დაუშალავენ. მარტის **კზ**, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

ქ. ბატონო ამილ[ა]ხვარო ოთარ! ამ არზის პატრონს თავისი რძალი რომ გაყრაზედ უჩივის, გორის მამასახლისი, ორი სამღვდელო კაცი, ოთხი ქეთხუდა შენთან დაისწარ, რაც წიგნები ჰქონდეს, ორთავე მიატანინე. კარგათ გამოიძიე და ღმრთის წინაშე სამართლიანათ მოარიგე, კარგათ გაფთხილდი, ამ დედაკაცს უსამართლო არ დაემართოს. აპრილის **ი**, ქორონიკონს **უოთ**.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან

89. არზა იუსტინე ურგველისა ყმა-მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 1 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 410. დედანი. ქაღალდი. 32,2×13,7 სმ. მხედრული. გაწკეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ჩვენის ყოველად მოწყალის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს მათის უმაღლესობის მარაძის მლოცველს ურბნელს იუსტინეს.

ჩემო ხელმწიფევ თქვენმა უმაღლესობამ ბრძანება ღვაწლი დადო თავდების[1] მღთისმშობლის ყმისა და მამულის გამოძიებაზედ და თქვენგან განაჩენი ებოძა და საბჭერ ხელი აემართ. კისაც იმ ხატის მამული და ყმა ეჭირათ, ისევ თქვენი ბრძანება შეუწერაცყვეს და იმათვე დაიჭირეს მძლავრებით და ის მონასტერი ყოველითურთ უნაწილო არის თავის ყმისა და მამულისაგან.

ამ წყალობას ვითხოვ: ის თქვენი განაჩენი გვებოძოს და იმისგული, როგორაც იმ განაჩენში იყოს ბრძანებული, ისრე აღასრულოს და თავისის მამულისა ღალა, კულუხი ეკლესიას მიეცეს. და რომელიც თქვენ ბრძანებას უკან გაუყიდოსთ ვისმე, ისიც მოკითხული იქნას და. მაბული ეკლესიისათვის დაიღოს. და ვისაც გაუყიდნია და ან დაუგირა[ვ]ებია, პასუხი იმანვე გასცეს. მამულები ხატს დანებდეს. რაც ან ღალა და ან კულუხი აიღოს. თქვენმა იასაულმა ეკლესიის ყმას ნიებაროს, სია მოგერთოსთ და როგორც თქვენი ნება იყოს, ისე მოხმარდეს ხატს. და ან ვისაც ბეგარა სამთლის, საკმლის და ზეთისა ემართოს, ისიც გამოერთოს.

მუჯირის პირი. რომელიც რომ თქვენ გადააწერინეთ, ისიც ფასადან მაჩაბელს აქვს[2], ისიც გვებოძოს, რომ დებულობაები იმაზედ აიღონ, ჩემო ჯელმწიფევ. მაისის **ა**, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

ქ. უწმინდესო, ჩვენო ღმრთის წყალობავ, კათალიკოზ-პატრიარქო ანტონი! ყოვლად სამღვდელოს უფალს ურბნელს იუსტინეს ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, ჩემგან დადებული განაჩენი თქვენ უნდა გამინჯოთ თაედების ღმრთისმშობლის ყმისა და მამულისა, ბატონს დედათქვენს აბარია, ის უნდა გამოართვათ და ახლა რომ ზეით მიბძანდებით, თან წაიღოთ. იქ კარგა გამოძიებით გამინჯოთ, როგორც იმ განაჩენში ეწეროს იმ ეკლესიის საქმე, ისე უნდა აღასრულოთ.

ვისაც იმ ეკლესი[ი]სა ყმა და მამული მიმძლავრებული[2] და ან გასყიდული ჰქონდეს ვისმე, უკანვე უნდა დაუბრუნოთ და ისევ ეკლესი[ი]სათვის დაზღვათ. და ვისაც გაუყიდნია, მსყიდველს პასუხი იმან უნდა გასცეს.

და ან კიდევ იმ ეკლესი[ი]ს მამულის ღალა და კულუხი ვისაც მოეტაცნოს და წაეღოს, უკლებრივ იმ ეკლესი[ი]სათვისვე უნდა მიაცემინოთ. და როგორც იმ ჩვენს განაჩენში ეწეროს, ყველაყა ისე უნდა აღასრულოთ ალბათ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მაყმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

[1] თავდებბის.

[1] აჰქვს, [2] მიმძლავრებული.

90. არზა ზაალ საამისშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 19 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 11. საბუთი № 170. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[170v] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი მათს მონას ყორიასაულბაშს საამისშვილს ზაალს მოსცეს.

მოგეხსენებათ, რომ ჩვენი სამკვიდრო მამული გაურარხი რას ძალითა და უსამართლობით გვერთმევა. თქვენის სამართლით თქვენგან განაჩენი გვებოძა, ასე რომ ეშიკაღასბაშ დემეტრეს ორმოცდაათი კაცი უნდა შემოეფიცებინა და ფიცს უკან გაურარხი იმას დარჩომოდა. მაგრამ ერთი თავი წყალი [171] რასაც მიწას ეყოფა, ის მიწა და წყალი იალაღებითა ჩემთვის უნდა მოეცა, დაეფიცათ, მით უნდა მოეცათ, და ვერ დაიფიცევდნენ კიდევ მით უნდა მოეცათ საკუთრათ ჩემთვის.

მოგეხსენებათ რომ ვერ შემოგვფიცა და არც მამული დაგვანება. თქვენს სიმაღლეს მოვახსენეთ - - ვერ შემოგვფიცა და არც მამულს გვანებებსო. თქვენ ბატონისშვილს გიორგის უბძანეთ: დემეტრე ეშიკაღასბაშს უთხარო ან შეჰფიცოს და ან მამული დაანებოსო. ეშიკაღასბაშმა მოგახსენათ — ტყეილათ ვერ შევფიცავთო მერმე თქვენ გვიბძანეთ, მაშ, ცოტას ხანს დამაცალეთ და კარგათ გაგიგებთო. ჩვენ კურთხეულის ბატონისშვილის ანნას წყენასა და შეწუხებას მოუგრიდენით და თავი ვეღარ გაწყინეთ აქამდინ.

ახლა ამასაც არ დამაჯერა, ოთხიოთ კომლი თათარი მყავს, თავის სამკვიდრო მამულზედ იდგნენ; ახლა იქ მისულა თამაზ და იმ მამულს მართმევს, თახთებს შევკრაო. ჩემს მამულს რათ მართმევს.

თუ **[v]** თქვენი ბძანება აქვს, რა სიტყვა მაქვს, თუ არა, თავის ძალით რათ მართმევს. მოგეხსენებათ ნაჩალთუკევი მიწა შვიდს წელიწადს აღარ გამოდგება.

ერთის ოქმისა და კაცის წყალობა მიყავით, რომ ხელი აიღოს, ამისთანა ძალი და უსამართლო აქ არსად მინახავს. თუ სიტყვა აქვს რამე, თქვენს სამართალში მელაპარაკოს. სამასი წელიწადია ის მამული ჩემი თათრებისაა. მაისის **ც**, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

[170] ეშიკასბაშო თამაზ! ამ არზით ყორიასულბაში ზა[ა]ლ რომ ასე ჩივის, ამისი მოხსენებული **[v]** მართალი არის, პასუხი უნდა მოსცე. ამისის თათრებისათვის რომ მამული გამოგირთმევია, თუ მართალია და ჩალთუკად მოხნას, თურმე მოხნას აპირებ, მანამდის ჩვენთან სამართალში არ ელაპარაკო, ნუ მოხნავ. ახლავ ეს ოქმი რომ მოგვივიდეს, ხელი აიღე და ჩვენს სამართალში ელაპარაკე, თორემ დიდად გვეწყინება. მაისის **იბ**, ქორონიკონს **უოთ**.

მე მეწყინება, რომ შენ ბევრი კაცი გიჩიოდეს და მერე შენი მეზობელი, არ სჯობს. თუ არ მოგეხნას, ნუ მოხნავ: და თუ მოგეხნას, ნუ დასთეს.

91. არზა თევდორე მაჩხიძისა მამულის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1791 წ. 29 მაისი

საქართველოს სიძველენი ტ. II, ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით, 1909 წ., გვ. 462—463. საბუთი № 419.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ძის გიორგის ჰირი მოსცეს მათ ყმას მაჩხიძე თევდორეს!

ამას მოვახსენებთ: მე ხომ წმინდას სამებას შემწირეთ, და ეს არ ვიცი, ჩემის მამულით შემწირე, თუ უმამულოთა. ჩემს მამულს კორინთელი სჭამს და მე არას მანებებს. ჩემი მამული ნასყიდიც იმას ჭმირავს და უსყიდიც და უმამულოთ გახლავარ. ხატსაც ვემსახურები და თქვენცა. უმამულოთ როგორ შევიძლო? ვევედრებით, შფოთისაგან დამიხსნათ და რომელიც ჩემი მამული არის, ან ნასყიდი და ან უსყიდი, მებოძოს. ღმერთი გაგიმარჯვებს. მაისის კთ, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

ქ. არჯევან საღთხუცესო! მერე ეს მაჩხიძე ჩვენ თავისის მამულით შევსწირეთ წმინდის სამების ეკლესიას, და რაც ამას ან სამკვიდრო და ნასყიდი მამული აქვს და სამარ[თ]ლიანის საქმით ამისი არის, სულ უკლებრივ თავისი მამული, ნასყიდიცა და უსყიდიც, ამას უნდა დაანებო, რომ კორინთელს დიაკონს ამასთან და ამის მამულთან საქმე არა აქვს რა. ამას თავისი მამული უკლებრივ მიაბარე და ნულარ აჩივლებ. მაისის კთ, ქორონიკონს **უოთ**. გიორგი

92. არზა ელიზბარ თაქთაქიშვილისა მამულის თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით

1791 წ. 14 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 28. საბუთი № 58. პირი. ჭაღალდი. მხედრული.

[არზა]

[ჩ4] ღმერთმან საქართველოს მსაჯულთ შეკრებულების ჰირი მოსცეს მათ მიწას თაქთაქიშვილს ელიზბარს.

მისის სიმაღლის დედოფლის ბძანებით ჩვენ და მაჩაბლის ურია რომ ვლაპარაკობდით თქვენს წინ ვენახების გირაობის [v] საქმეზედ, თქვენის ჭეშმარიტის სამართლით გვებრძანა: იმ ურიამ შენი ვენახები ისევ აშენებული უნდა მოგცესო და შენ ხუთი თუმანი უნდა მისცე, როდესაც აშენებულს ვენახებს მოგცემსო.

ამ წყალობას ვითხოვ, რომ განაჩენი მებოძოს, როგორც სამართალი მომცემდეს ჩემს ვენახებს. ივნისის **ც,** ქორონიკონს **უოთ.**

(განჩინება)

მის სიმაღლეს დედოფალს ებძანა — ეს ურია რომ უჩივის თაქთაქიშვილს იესეს ალაპარაკეთ და სამართალი მოეცითო, ვალაპარაკეთ და ეს სამართალი მივეცით.

რადგან იესეს ორი ვენახი ხვითს გირაოდ მოუცია ური[ი]საგან, რომ ურია უჩიოდა: ჩემი თეთრი მომეციო და შენს ვენახებს მოგცემო.

იესე მიუგებდა: როგორც ვენახები აშენებული მოგაბარე, იმისთან[ა] მომაბარე და შენს თეთრს მოგცემო, რომ ამ მეჯვალამის ძალით ხუთი თუმანი მე შენ უნდა მოგცეო და შენ ჩემი ვენახები უნდა მომაბაროო; ახლა სულ გადაგიხარაბაებია და დაქცეულებს მაძლევო.

რადგან სამართალი სწერს, როგორც ვენახი კაცმა კაცს დაუგიროს აშენებული, ისე აშენებული უნდა მოაბაროსო, რადგან ეს ურია შეუძლებელია და ორისავ ვენახის აშენება არ შეუძლიან, ერთი როგორც დიდი ვენახი იყოს, ის ერთი ვენახი აუშენოს ამ ურიამა, ერთი აშენებული როგორც მიუბარებია იესეს, ისევ ისეთი აშენებული მოაბაროს და ერთი აუშენებელი; და იესემ ხუთი თუმანი მოსცეს.

სალთხუცესო აბაშიძე გიორგი! ეს ასე აღასრულებინე.

იუნისის **იდ,** ქორონიკონს **უოთ.**

თავში

[ჩ3v] ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა და კახეთისა და სხვათა დედოფალი ბატონის დადიანის ასული პატრონი დარეჯან, ამ მსაჯულთ განჩინებას ვამტკიცებთ.

სალთხუცესო გიორგი! ასე აღასრულე. მკათათვის **ვ,** ქორონიკონს უოთ.

93. არზა ზაალ ყაფლანიშვილისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 28 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13598., დედანი. ჭაღალდი. 28×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ქელმწიფის ჰირი მათს ფეხთა მტუერს ყაფლანიშვილს ზაალს მისცეს.

ახლა ამას მოვახსენებ ყოვლად მოწყალეს ქელმწიფეს: განჯა დამ რომ ქისიყს მობძანდით, თალიღა მიბოძეთ, რომ ჩემს მოვალეებს დაეცალათ და სარგებელი ეპატიებინათ[1] მანამდინ ჩემი საქონელი მამესხა ახალციხიდამ, გამეყიდა და მიმეცა. ის საქონელი აღარ მომცეს.

მოგეხსენებათ, ახლა ჩემს შვილს თარხანაღას შვილისათვინ ორმოცი თუმანი მიუცია, მამაჩემს ვალები გარდაუხადეო. იმდენი თქუენი წყალობა მაქუს, რამდენი ორმოც თუმანზე მეტი მე მემართოს.

ხომ მოგეხსენებათ, რომ ილაჯი არა მაქვს თუნიერ თქუენის მოწყალებისა. სხვისათვინაც ბევრისათვის გიქნიათ ეს მოწყალება, მეც ამ მოწყალებას ვითხოვ, რომ ერთი ოქმი მიბოძოთ.

ვისაც რა ერგოსთ, თავნი მივცე და სარგებელი მეპატიოს, ღმერთი უმეტესად აღგამაღლებსთ, ყოვლად მოწყალევ ქელმწიფევ. ასეთი უმეტესად აღგამაღლებსთ, ყოველად მოწყალევ ქელმწიფევ. ასეთი ოისაც არავისია, რომ იმას დააკლდე[ს]. მთიბათვის **იგ,** ქორონიკონს **უოთ.**

ი ქ. გიორგი ლარაძის მმართებს ათი თუმანი.
კგ ქ. მირზა გურგინასი მმართებს ოცდა ექვსი თუმანი.
ი ქ. ხანუმა დალალისა მმართებს ათი თუმანი.
ზ ქ. თელეთელის ბაყალი ბეჟანასი შვიდი თუმანი.
ვ ქ. განჯას რომ წავედით, მაშინ ავიღე ვალი, ცხენები ვიყიდე — ექვსი თუმანი.

[1] ებატიებინათ.

გ ქ. ანა დალალისა მმართებს სამი თუმანი.
[გ] ქ. მამულასშვილისა მმართებს სამი თუმანი.
გ ქ. გორელი დავრიშაშვილის მმართებს სამი თუმანი.

თავში

ქ. უფალნო მსაჯულნო, ამ ზაალს რომ ასე მოუბსენებია, თქვენც იცით, რომ ამ გვარი საქმე ბევრი მომხდარა და ესეც ვალის პატრონი არის, რომ მიცემა არ შეუძლიან და უნდა რომ ამისმა მოვალეებმა სარგებელი აპატიონ და თავს დასჯერდნენ. თორემ თუ ასე არ იქმონენ, თავის მიცემაც იქნება ვეღარ შეიძლოს და სულაც დაეწოსთ და რა სარგებელი იქნება მაგათი? ივნისის **კგ,** ქორონიკონს **უოთ.**

ქ. თუ შეუძლიან, საბუთი უყონ და გამოართონ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ ქახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

კიდეზე

მისის უმაღლესობის ბრძანებისაებრ უნდა აღსრულდეს. აპრილის **კდ,** ქორონიკონს **უპგ.**

სამი ბეჭედი:
1. ბეფემ წყო ერთა მსაჯულად, ღმერთს ვედრებ ვიქმნა მარჯულად, ქაიხოსრო.
2. მეთოდი.
3. მსაჯული სამეფოთა ზედა და მდივანი მეფისა სოლომონ.

94. არზა დიმიტრი ციციშვილისა ვენახის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 27 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 855. დედანი. 21,5×16,5 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ქელმწიფის ჭირი მოსცეს ციციშვილს დიმიტრისა.

მერე თქვენს ყმას რუისელს გივიაშვილს ოქრუას ჩემი თავი შემოუბეზღებია, რომ ჩემი ვენახი ნაძალადევათ უჭირავსო; თქვენი ოქმი მიუტანეო და არ იოქმაო. ესეც თქვენის მზის ფიცით მოეხსენებია, რომ თუ იმას წიგნი ჰქონდესო, მე თვალები დამიდვიაო. ღმერთმან შენი რისხვა მამცეს, თუ მე თქვენი ოქმი მენახოს ან ეჩვენებინოს, თორემ რა ძალა მქონდა, თქვენის ოქმის წინააღმდეგობისა.

ჩემო ხელმწიფეე, მაგის ის ვენახი გორელის ღანბარაშვილისათვის მიუყიდნიათ და მერე ღანბარაშვილისაგან პაპაჩემს უყიდნია. ეს ნასყიდობის წიგნიც აქ ხელთა მაქვს, თქვენგანაც დამტკიცებული არის; და ის ღანბარაშვილის წიგნიც აქ ხელში მაქვს მაგათგან მიყიდულობისა.

ახლა კიდევ ოქმი გებოძათ ამილახვარისათვის და იმ ვენახზედ ხელი ამიმართეს.

მოწყალებას ვითხოვ: ეს წიგნები გასინჯეთ, თუ შესაწყნარებელი იყოს, ხომ რას მემართლება, ერთი ობოლი კაცი გახლავარ, მუდამ ამ ტანჯვასა და თქვენს წინ ბეზღებასა. თუ შესაწყნარებელი არ იყოს და მძლავრობით მეჭიროს, ჯარიმით გადამხდეს.

მამაჩემი და დედაჩემი რომ თქვენის ჭირის სანაცლო შეიქნა, მე ხომ პატარა გახლდით. მაშინ ბაგის მამასაც ეჩივლა, ეს ჩემი ნასყიდობის წიგნები თქვენს ბედნიერს თვალს გაესინჯა, გაგემტყუნებინათ და ეს წიგნი მაშინ დაგემტკიცებინათ. და ახლა ეგ კიდევ ასე ტყუვილათ თავს გაწყენთ.

სამართალს ვითხოვ, ღმერთი გაგიმარჯვებს, რას მემართლება, ამისთანას დროს აქ ჩა[მო]მიყვანა, ხომ მოგეხსენებათ ჩემი სისაწყლობის ამბავი. გევედრებით, რომ დროიანათ გადამიწყვიტოთ, რომ ერთი მარტოხელი გახლავარ, დროიანათ წავიდე. ღმერთი გაგიმარჯვებს. მთიბათვის **კვ,** ქორონიკონს **უოთ.**

თავში

ქ. ბატონო ამილახვარო ოთარ! მერე გივიაშვილის ვენახის საქმეზედ ჯელის ამართვის ოქმი რომ მოგწერეთ, მადამდისინ ჩვენს სამართალში მაგ ვენახის დავა გადასწყდებოდეს, ჯელს ნუ აუმართამ; რომელსაც უჭირამს ეგ ვენახი, ისევ იმასვე ეჭიროს სამართლამდისინ. სამართლით რომელსაც დარჩება, იმას სამართალი გამოაჩენს. მთიბათვის **კზ,** ქორონიკონს **უოთ.** და არც ხელის ასამართავის გამორთმევა იქნება, მადამდისინ მათი დავა არ გადასწყდება.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ ქახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

95. არზა იოანე შავლეთიშვილისა მამულის თაობაზე იულონ გატონიშვილის ოქმით

1791 წ. 1 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 17. საბუთი № 171. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[174v] ღმერთმან ბედნიერის ქელმწიფის ძის იულონის ჭირი მოსცეს მათს ფერხთა მიწა-მტვერს შავლეთიშვილს იოანეს თავისის შვილებით.

მერე ამას მოვახსენებ: პირველად ღმერთი და მერე თქვენა ხართ ჩვენი ნუგეში, თქვენს მეტი შემწყნ[ა]რებელი და მოწყალე ჩვენ არავინა გვყავს. ამას გევედრებით, რომ ტყვიავიდამ ამბიათარმა რომ კაცი აჰყარა, იმისი მამული ბეითალმანი გახლავთ, ერთი ვენახი და პატარა ბაგა არის ხუთიოდე დღის მიწა და ახლო არის ჩვენზე ეს მამული.

თქვენს გასამარჯვებლად და თქვენის შვილების სადღეგრძელოთ იმის მოწყალებას გევედრებით, რომ გვებოძოს და მეც მარად თქვენი და თქვენის შვილების ჭირი სანაცვლოდ მამყოფოს ღმერთმა ცოლითა და შვილით. ჩენთვის დიდი შესამატია და თქვენთ[175]ვის არაფრად დასაკლისი. ნება ჩემის ჯელმწიფისა აღსრულდეს. მთიბათვის **ლ**, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

[174] ბატონიშვილი იულონ გიბრძანებთ ფაელენის-შვილო ნინიავ! მერე ამ არზით რომ მეითალმ[ალი] მამული გითხოვნია ტყვიავში პაპუნა[ს] შვილი გოგიას ნაქონი, ის ხომ აბიათარმა აჰყარა და წაიყვანა, იმისი ყმა იყო. ახლა ეს იმისი მამული [v] შენთვის გვიბოძებია, სხვას საქმე არავისა აქვს. მკათათვის **ა**, ქორონიკონს **უოთ**.

თუ ერთი რამ საბუთიანი საცილებელი სიტყვა ჰქონდეს რამე, ის კი ჩვენ უნდა შეგვატყობინონ. მკათათვის **ა**, ქორონიკონს **უოთ**.

96. არზა ზაალ დავითიშვილისა სასიცოცხლო საქმეზე

ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 12 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2157. დედანი. ქაღალდი. 43,8×16,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი, ⁂-მეტ-ნაკლული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი დავითიშვილს ზაალს მოსცეს.

მერე ამას მოვახსენებ ბედნიერს ხემწიფეს. ღმერთმან იმდენი გამარჯვება მოგცეს, რამდენი ქაცი სიმაღლიდამ ჩამოვარდნილიყოს და სიმდაბლიდამ ამაღლებულიყოს. მაგრამ დამდაბლებულის ქაცისათვინ თავის ყმას ეს საქმე არ ექნას, რაც მე მჭირს ზარდიაშვილისაგან, თავიც წამართვა, ყმა და მამულიცა და კიდეც მკლამს.

ქ. ჩემო ხემწიფევ! არზი ვა[ა]ხელ უმაღლესობას: ზარდიაშვილმა თავი წამართვა და ყმასა და მამულსაც მართმემს მეთქი; ოქმი გებოძათ ამილახორზე: რასაც ყმას და მამულს დაობდენ, ამ ზაალს მოაბარეო ჩვენს სამართლამდინაო და როდესაც ჩვენს სამართალში გაივლიან, რომელსაც დარჩება, მერე ჩვენ ვიცითო. ამილახვარმა ბძანებისამებრ აღასრულა. გამოვიდა რვა თვე.

მას უკან ზარდიაშვილს უმაღლესობისათვინ არზი მიერთმია — ტყვილი მოუხსენებიაო. ოქმი გებოძათ ამილახვარზე: როგორც ზაალს მიაბარე, ისევ გამოაბ[ა]რე და ამ ზარდიაშვილს მოაბარეო, მერე შენთან ალაპარაკეო. თუ შენ ვერ გა[ა]რიგო, ჩვენთან გამოგზავნე ორნიეო.

ამილახვარს კაცი გამოეგზავნა, ბზობას დღეს მოვიდა, როგორც თქვენი ბძანება იყო, ისე აღასრულა იასაულმა. დაუჭირა იასაულს ზარდიაშვილმა: აყარე, საერისთოში გავიყვანო. არც თქვენი ბძანება იყო, არც იასაული ყაბულობდა — თავისის მამულიდამ როგორ ავყაროო. ამ მამულით ზაალს მიბარებიაო, მეც ასე მოგაბარებო, ბძანებაც ასე არისო; ხელი ამართა, მიაბარა. კიდევ არ მოეშვა, ნიჭოზში კაცს რას ვაქნევ, საცა მე ვარ, იქ წავიყვანო.

ეს მე არა ვქენ: ამ კაცს თავისის მამულიდამ არ მოგაშლევინებ და არც ბატონს უბძანებია მეთქი, სამართალში გავიაროთ, თუ დაგრჩეს, მასუკან გინდა აყარე, გინდა აქ იყოს მეთქი.

აქა[ო]ბაში ერთი იმისი ბიჭი წამოდგა, დიაღ, მაღალი სიტყვები მითხრა: დიაღ ავყრითო. მე ის მეწყინა, ერთი ჯოხი გადავკარ ამ ბიჭსა. ღმერთმა ისე თქვენს ორგულს მიაპყროს თავისი რისხვა, რაც მე ვისინი მამეპყრენ ან სიტყვით ან საქმით: ორთ ბატონ-ყმათ თოფები დაცეცხლეს — ყმამ ჩემზე, ბატონმა ჩემ შვილზე. ფეხზე შესხეს, საპირისწამლე გამოუცვალეს.

ღმერთმან უმაღლოს ზურაბ ფალავანდიშვილს და თქვენი წყალობა მისცეს, იმან დაგვიხსნა ორივ მამა-შვილი სიკვდილისაგან. თქვენი რისხვა არა მაქვს, თუკი არ მოუცდენდათ და გამოიცლებოდა, ორნივ დახოცილნი ვიქნებით.

როგორც მოხდა, თვითვეულათ რომ მოგახსენო, დიაღ, გაგძელდება. და თქვენი მზე აფიცეთ ნიქოზელს და იმ დღის დღესასწაული, თავისი ღვდელთმთავრობა, თითონაც მოგახსენოს, თავის სოფლის კაცთათაც კითხოს, როგორც ენახოსთ ან რის დანაშაულისათვინ გეხოცდა ორს მამა-შვილს, თვითვეულათ წერილით მოგახსენოსთ და აგრეთვე ზურაბ ფალავანდიშვილსა.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ეს ჩემი ამოწყვეტა მოიკითხეთ და სამართალი მაღირსეთ. მრავალჯელ გაწყინე თავი იმ ზარდიაშვილზე, მაგრამ

ასეთს სიმძლავრეში იყო, არა მეშველა რა: და ახლა კიდეც ამომწყვიტა. იმ გზობით სასამართლოთ არ გეცალათ, კერც თავი გაწყინე: და ეს მოიკითხეთ და საწართალი ისე მიბოძეთ. ღმერთი გაგიმარჯვებს, იცლისის **ზ**, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

ყოველად სამღვდელო უფალო ნიქოზელო ათანასე და ფალავანდიშვილო ზურაბ! ამ არზით ზაალ დავითიშვილი ასე რომ ჩიტის, ამაზედ ღმერთს გაფიცებთ, რაც გეხახოსთ თქვენცა და სოფლის კაცთაც. ამაზეც სწორე მოაწერეთ, რომ საწართალი თქვენს მოწყალებაზედ მოხდება. და ვეტ-ნაკლები არა მოაწეროთ რა. ღმრთის წინაშე რაც გენახოსთ, ის მოაწერეთ. ივლისის **იბ**, ქორონიკონს **უოთ**.

ბეჭედი: ქრისტე ნიკოლოზ, დაგით ნიკოლობს ძედ ქახეთის მეფედ ცხებულს ვრცელი.

ქ. მე, ზებედე მღდელი, ამისი მნახავი ვარ ღმრთის წინაშე, ზარდიაშვილი[ს] კაცმა მაღალი სიტყვა უთხრა ამ ზაალს. ზაალმა ერთი ჯოხი გადაკრა ბიჭს. ეს ზარდიაშვილმა იწყინა, ავი სიტყვაც უთხრეს და თოფიც ფეხზე შესვეს და ამ ზაალს და ამის შვილს გულში ჩაუღვეს.

ქ. მე, კობერაული მოსე, ღმრთის წინაშე ამისი მნახავი ვარ; რაც ამ ზემოწერილი აცხადებს, ამისი მოწამე და მნახავი ვარ, **ასე** იყო.

ქ. მე, მახარებლიძე, ამისი მნახავი და მოწამე კარ: რაც ეს ზემოწერილი აცხადებს, ასე იყო ღმრთის წინაშე.

ქ. მე, ღავითა ოსი, ღმრთის წინაშე ამისი მნახავი და მოწამე ვარ: რაც ამ ზემოწერილი აცხადებს, ასე იყო: თოფი ფეხზე შესმული ორთავ მამა-შვილო გულში ჩაუდგეს.

ქ. მე, გოგია ლობნაძე, ამ ზემოწერილის მოწამე და მნახავი ვარ. თოფი გულში ჩაუდგეს.

ქ. მე, ხოსია ლობლაძე, ამ ზემოწერილის მნახავი და მოწამე ვარ ღმრთის წინაშე. თოფი გულში ჩაუდგეს, ფეხზე შეაყენეს.

ქ. მე, კოკზიაშვილი გოდერძი, ღმრთის წინაშე ამისი მნახავი და მოწამე ვარ. ამ ზემოწერილის საქმე ასე იყო: ფეხშესმ[ული თოფი გულში ჩაუდგეს.

ამათ წიგნი არ იცოდნენ: მე, ნიქოზელს[1] ათანასის, დამაწერინეს. ეს ჩემი ხელი არის. ივლისის **იგ**, ქორონიკონს **უოთ**.

ხელთა: ნიქოზელი[2].

[1] მიქოზელს. [2] მიქოზელი.

კიდეზე

ქ. მის სიმაღლეს ჩემა ხელმწიფეს ჩემთვინ მოწმობა ებძანებინა ღავითისშვილ[ის] ზაალ[ი]ს და ზარდიაშვილ[ი]ს.

ღმრთის წინაშე მე, ზურაბ, ამის მოწამე ვარ და მნახავ[ი]: ზაალ და მე გარეთ ვისხედით და იმ სოფლის კაცნ[ი]ც, და ვლაპარაკობდით. ზარდიასშვილის კაც[ი] მოვიდა, ხმამაღლა დაიწყო ლაპარაკი: ავყარათო, წავიყვანთო. ზაალ წამოდგა, ჯოხ[ი] გადაკრა. გამობრუნდა, იქიდამ. ზარდიასშვილი მოეგება, ორივ ერთათ შეყარეს, ორთავ თოფება ხელ[ი] გაიმოკრეს, ორსავ მე უტაც[ე] ხელი, ორთავ ფეხზ[ე]შესმული გამოვართვი — ერთი ზარდიაშვილს ასლი და ლაფაჩ[ან] თავის ბატონს ჩასამართ[ი] ხელი უტაცა, თოფები[2] ფეხზ[ე]შესმული გამოვართვით. ღმრთის წინაშე, ეს ასე იყო. მკათათვის კ, ქორონიკონს **უოთ**.

97. არზა პართენ გერისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოჯახით

1791 წ. 18 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 423. უქდანი. ქაღალდი. 22,7×11,8 სმ. ეხლებრივი. ვანკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახვრეტია წერტილი ან მძიმე.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მომცეს მათს მაგიერად მლოცველს ნატყვევარს უღირსს პართენ ბერს.

ჩემო კელმწიფევ, ზაქარია ციციშვილის კაცებისათვის შარშან თხუთმეტი თუმნის ბარათი მიბოძებია გივი ავალიშვილზედა. ცხრა თუმანი კი მომცა, ექვსი თუმანი დარჩა. ეს ერთი წელიწადი მეუბნა[3] მოგცემო. ახლა ასე მოგახსენათ: წადი, ბატონს მოახსენო. თავადისშვილებმა არა მომცეს რაო. და ვერას მოგცემო.

ღმერთი უმეტესად განგაძლიერებსთ. ეს ერთი წელიწადია ამაზედ გავცდი, ეხლაც სიმაღლეს ამისთვის ვიახელ. ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, იმასკე უბძანებთ თუ ახლა რომ მეითრიშვილები დაეიან სამოასილოთ, თუ სხეაგნიდამ საილამაც გსუბაედესთ, წყალობა დამემართოს. თქვენს სადღეგრძელოთ. წლის ათზრდო ეხლა უხდა მეთხოვნა და მეღვაწა. ახლაც ამისთვის აქ გიახელ, დავრჩი უთხოვარი და უსაზრდოო. და ამას გარდა გზაზე მუდამ განსაცდელში ვარ, მტრისა ბეწინიან. ეხლაც რა შიშები ვნახეთ.

ღმერთი განგაძლიერებსთ, ჩემი მებოძოს, რომ ჩემს ალაგს გიახლო და ჩემის ცოლვილის პირით მლოცველი გახლდე. და ამდენის სიარუ-

[1] ლაფაჩმან] ლაფაჩ იმან. [2] თოფების. [3] ნეეუბნა.

ლისაგან მოერჩე თქვენს სამლოცველოდ. იელისის **იზ**, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის გიო ავალიშვილო. მერე ამ პართენ ბერს რომ შენზედ ბარათი ჰქონდა, ცხრა თუმანი კი მოგეცია და ექვსი თუმანი ჯერ ისევ დარჩომილი არის და არ მიგიცია. ეს ექვსი თუმანი ან შენ მიე[ც], შენ ხომ არა გაქვს რა, მარამ საიდამაც იყოს მიე[ც] და ან ვიზედაც დარჩომილი იყოს, იმას გამოართვი და მიე[ც]. ან აქამდი რატომ არ გამოურთვი და არ მოეცი. ალბათ ეს ჩვენი ოქმი რომ მოგვივიდეს, ვიზედაც იყოს დარჩომილი, გამოურთვი და მოეც. მიუცემელს ნუღარ დააგდებ, თორემ იცოდე შენ წაგართმევთ და მივცემთ. მკათათვის **იზ**, ქორონიკონს **უოთ**.

ჩ. თუ ახლავ არ გაურიგე, ერთი კომლი კაცი ხომ მაინცა გყავს, სხვა ხომ კეთილი არა გჭირს რა, იმ ერთს კომლს კაცს წაგართმევთ და მონასტერს შევწირაყთ, თუ ასე არ ჰქმენ, ალბათ.

ბეჭედი: ქრარს მიცემს, ღავით მიჭრობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

98. არზა თეიმურაზ ფარეშთხუცესისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1781 წ. 28 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 45. საბუთი № 160. ბირი. ქაღალდი. მხედრული.

[107] ღმერთმან ხელმწიფე ღეთოფლის ჭირი მოსცეს ფარეშთხუცეს თეიმურაზს.

მე და აბიათარის შვილი თქვენის სიმაღლის წინაშე მამულზედ ვლაპარაკობდით. ამ ლაპარაკზედ ბედნიერი ხელმწიფეც იქ მობძანდა და ჩვენი საჩივარი მისმა უმაღლესობამ კარგათ მოიხსენა. რომელიც აბიათარის შვილმა წიგნები მოიტანა, ჩემს საბუთათ ჩემ[მ]ა წიგნებმა ბათილი გახადა და ვე[ა]მტყუნა. ეხლა ეს მოგახსენით: ამ წიგნებს გარდა სხვა წიგნი მაქვსო.

მოწყალებას ვითხოვ, თქვენი ბძანება და ოქმი მებოძოს ვიზედაც თქვენი ნება იყოს, რაც წიგნები ქონდეს, ძირი მოაცხენინოთ და სამართალი გვიყოთ. და ცრთის გზით მოგვარჩინოთ. მკათათვის **კ3**, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

[196v] სახლთხუცესო აბანიძე გიორგი და მდივანო სოლომონ! მერმე ამ არზის პატრონი ფარეშთუხუცესი თეიმურაზ აბიათარის შვილს კაკოლას ამ არზით ასე რომ უჩივის, ამათმა ლაპარაკმა ჩვენთან გაიარა. და კაკოლამ ეს მიზეზი თქვა, რომ წიგნი აქ არა მაქვსო.

ახლა ორნი ჭრცხინვალს იმყოფებით და ორისავ მხრის საბუთები მიატანინეთ, ალაპარაკეთ და რაც ღმერთმან გაგონოსთ, ღვთის წინაშე ისე სამართალი მიეცით და გარდუწყვიტეთ. ორისავ მხარეს რაც წიგნები ჰქონდა, ის ხომ გასინჯული არის, ნაგრამ თქვენც მიატანინეთ და გასინჯეთ. და რომლის წიგნის მიზეზი თქვა, რომ აქ არა მაქვსო, ის წიგნიც ჩოსთხოეთ და მიატანინეთ და გასინჯეთ და სამართლიანის საქმით ღვთის წინაშე სამართალი უსაჯეთ. მკათათვის **კ3**, ქორონიკონს **უოთ**.

დასწერეთ და იმ წერილით ჩვენ შეგვატყობინეთ, როგორც გაიაროს.

99. არზა ფალავანდიშვილებისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 28 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qძ 8023. ცალდანი, ქაღალდი. 21×16,6 სმ. მხედრული. გასვეთილობს ნიშნად ყოკული სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ძისა იულონის ჭირი მოსცეს ფალავანდიშვილს გლახას, როსტომას, ზურაბს, ბერს და იაკობს.

მერე ამას მოგახსენებ: სასახლე და ციხე ნახევარ[ი] ჩვენია და სახეკარი ერეკლე ფალავანდიშვილის; გიორგი მეფეს გაუყრივართ და იმისი გარიგებული საქმე და განჩინებულობა იმასაც უჭირამს და ჩვენც. ახლა რომ ძალინა აშენდა, ციხეში შეგვასწრო და ჩვენი წილი ალარ დაგვიტოვა. მანამდინ, ამას ჯერ ჩვენ ჩვენი გვეჭირა და იმას თავისი წილი. ახლა ალარ დაგვიტოვა.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ეხლა იასაული გვეპოვოთ, რომ თქვენთან გიახლოთ და გვალაპარაკოთ. თქვენმა ბედნიერმა თავლმა გა[ა]რჩიოს, ჩვენი სამართალი გადაასწყვეტოთ. ის კაცი შფოთს გვიშ[კ]რებს. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამას გეეჭვებით, რომ უშფოთოთ გაგაშველოთ. [მ]კათათვის **კზ**, ქორონიკონს **უოთ**.

1+ ძის.

თავში

ქ. ბატონიშვილი იულონ გიბძანებ[ია] რევაზ მაჩაბელო[ს]: მერე ამ არზით ფალავანდიშვილები რომ ასე ჩივიან, შენ მიდი ერეკლე ფალავანდისშვილთან, ან იქავ გაუსწორდეს ამ თავის განაყოფებს და ან არადა, ყველანი ჩვენს სამართალში მოიყვანე. [მ]ათათვის კმ, ქორონიკონს უოთ.

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

100. არზა რუისელთა ყულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 6 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9886. დედანი. ქაღალდი 46,2×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ჩვენის კელმწიფის დედუფლის ჭირი მოსცეს ერთობით რუისელთ — სახასოს, სადედოფლო, სამროველოთ, საციციანოს და გარეშე რუის[ს] მსახლობელთ.

ყოველთვინ ჩვენი მწუხარება თქვენთვინ მოგვიხსენებია, უწინაც ასე ყოფილა და ახლაც ასე არის. თქვენი ოქმი მოუვიდა ქალაქის მოურავს: რუისის რუ გა[ა]კეთებინე როგორც ძველთაგან ყოფილიყოს და რიგიც ისე მიეც. თავისი აზნეურშვილები გამოგვატანა და წაველით და როგორც ძველთაგან ყოფილიყო რუ და წყალი ისე მოვიყვანეთ და რიგიც ისე მიეცა.

წასულიყო ზაზა მაღალაშვილი, ის რუ ასე წაგვიხდინა, ცვარი წყალი ველარ მოვიყვანეთ, ზოგი არაშენდას წაიყვანა წყალი და ზოგი მინდორს მისცა. დავრჩით უწყლო.

მოურავს შევატყობინეთ. თითონ წაბძანდა და ორასი მუშა წავიყვანა. ამ რუს რომ კეთება დაუწყეთით, ისივ ნაღალაშვილი მოვიდა. მოურავმა კითხა: ეს რუ შენ წა[ა]ხდინე? და იმან მოახსენა, დიაღ, მე წავახდინე. მოურავმა უთხრა: მეფე[ე]ბის განაჩენია და დედოფლებისა და ახლა კიდევ ოქმი მომივიდა დედოფლისა და იმის ბძანებით გავაკეთე ეს რუ და რათ წა[ა]ხდინე. ახლა იმან უთხრა: ტყუილათ აკეთებთ, რომ წახვალთ, ისევ წავახდენ. ეს მოურავს ეწყინა და ერთი პანღური ამოაკვრევინა.

ქათალიკოზი რომ გადმობძანდა იმერეთიდამა, ტყუილათ მოახსენეს ქათალიკოზს: ამთენი ცემა მოურავმა მაღალაშვილს, რომ მოკვდა[ო]. ახლა რასაკვირველია, რომ ამაზედ კათალიკოზს გა[ა]ჯავრებდენ. ქათალიკოზს ამილახვარისათვინ წივნი ებოძა: ახლავ კაცი გაგზავნე, თითონ რუისელები წაიყვანოს, ის რუ გაჭრან და არაშენდას ჩაიყვანონ წყალი.

მოვიდა ამილახვარის კაცი და ის[ი]ვ მაღალაშვილი რომ მოკვდა, წაგვრეკეს ისევ ჩვენ გაგვაჭრევინეს რუ და წაგვართვეს წყალი, აღარცა გვაქვს დასალევი წყალი; და ვენახი და ფეტვი და სიმინდი რომ მოვრწყოთ, რასაკურველია, აღარ გვექნება.

მოურავს შევატყობინეთ და მოურავი გაგვიჯავრდა და ასე გვითხრა: კელმწიფე გყავთ და შეატყობინეთ. მოგეხსენებათ, არც არაშენდა ყოფილა და არც ლელის თავი; არაშენდა მიტომ ქვიან, არც აქვს წყალი და არც წისქვილი. ახლა ორი სოფელი გა[ა]კეთეს, წყალი წაგვართვეს და წაიყვანეს. თქვენი განაჩენები გვაქვს, ნეტარსენებულის მეფის თეიმურაზის განაჩენი გვაქვს და ძველის მეფე[ე]ბისა და დედოფლების განაჩენები გვაქვს. რატომ უნდა დაგვემართოს ესე. თქვენ ცოცხალი უნდა გვყვანდეთ, მაღალაშვილმა და კვალიაშვილმა წყალი უნდა წაგვართვას და აყრასა, დაკარგვას უნდა ვაპირებდეთ.

ღმერთი გადღეგძელებთ და თქვენს შვილებს გ[ი]დღეგძელებთ, ერთი გზა მოგვეცით და მოგვიარეთ რამე; ან სულ აგვყარეთ და სხვაგან დაგვასახლეთ. მეფეს თამარს აქეთ წივნები გვაქვს: და მეფე[ე]ბისა და თქვენი ოქმი გვაქვს და ვერცერთი ვერ გავიყვანეთ მაღალაშვილზედა და კვალიაშვილზედა. ღვთის გულისათვის გვიშველეთ რამე, წყურვილით ვირჩობით. თუ თქვენი ბძანება და ოქმი ჩქარა არ მოგვეშველა, დიაღ, ძალა დაგვემართება უწყლობით. ივლისს ლა, ქორონიკონს უოთ.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად სარდალ ქალაქის მოურავს დავითს ასე უამბეთ. მერე მაღალაშვილს რომ კათალიკოზისათვის მოუხსენებია და რუისის რუ წაუხდენიათ, როგორც აქამდინ ის რუ ყოფილიყოს, ახლა ისევ ისრე გააკეთებინე ის რუისის რუ და მერე არაშენდელები და რომელნიც იმათი მოლაპარაკენი და წინ[ა]ღმდეგნი რუისელნი იყვნენ, იმათი სია სახელდობრ დასწერე, შენი ძმა და შენი კაცები იქ იმათ დაუგდე, რომ ისინი გამორეკონ: აქ ჩამოვიდნენ, ჩვენთან ილაპარაკონ და სამართალს ჩვენ უზამთ. აგვისტოს ვ, ქორონიკონს უოთ.

ქ. ეს თუ ასე არა ჰქმენ, არას საქმით არ იქნება. მარამ რომელნიც გამტყუნდებიან, გარდავახდევინებთ ჯარიმით.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფეთ ცხებულს, ერეკლე

მიწაწერი: ქ. ღვთით ჩვენს ქელს დედოფალს მიერთოს.

101. არზა გაბრიელ ქალაქოზიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 8 აგვისტო

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 429. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მოსცეს ქალაქოზიშვილს გაბრიელს და მის ძმებს.

ჩვენო ხელმწიფევ, ჩვენი სახლის კაცები მძლავრობით მამულს იპერენ. მკ[ვ]იდრი მამული ორი წილი ჩემია და ერთი წილი იმათია. თუ რომ ნასყიდობა აქუსთ ჩემზედ მეტი, წურილი გამოაცხადონ და ღმერთმან მოახმაროთ. თუ არა სიცრუით და ტყუილათ იჩემებენ, იპერენ.

ამ წყალობას ვითხოვ: ტეტია დიასამიძესზედ ერთი ოქმი მებოძოს, მოატანინოს წერილები და რაც რომ ნასყიდობა ჰქონდეს, ღმერთმან მოახმაროს. და რაც არა, იმას გარდა ორი წილი ჩემი იქნება[1] და ერთი წილი იმისი, რომ ორის ძმის წილობა მე ვარ და ერთისა ის.

ვენახში სამნები ამომიყარა, დაგლიჯა და მიწებშიაც ამომიყარა. ესეც განისინჯოს იმ იასაულისაგან და ისე სამართალი მებოძოს. აგვისტოს ბ, ქორონიკონს უოთ.

თაგში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მინბაშო დიასამიძევ ტეტიავ! მერე ამ არზის პატრონი თავის სახლის კაცებს რომ ასე უჩივის, იმათი წიგნებიც გამოატანინე, გაშინჯე. ამის წიგნებიც გაშინჯე და როგორც ამ ორისავე მხრის წიგნები აცხადებდეს, ისე აღასრულე[2]. აგვისტოს ჱ, ქორონიკონს უოთ. ერეკლე

102. არზა უარანგოზიშვილის ქვრივისა მამულის თაობაზე ვახტანგ გაბონიშვილის ოქმით

1791 წ. 16 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2549. ქაღალდი. 24×11 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ღმერთმან უმაღლესის მეფის ძის ვახტანგის პირი მოსცეს მათს ფეხთა მიწა-მტვერს საცოდავს უარანგოზიშვილის ქვრივსა და ობლებსა.

[1] იქნება. [2] აღასრული.

მერე ამას მოგახსენებთ ჩემო ხემწიფევ: ელიბო სულიკაშვილი მოვიდა თქვენს ყმასთანა ამ პირობითა: მამული სთხოვა, შვილი მსახურათ უთხრა, ოთხი კოდი ყალანი უთხრა, ოღონც იმ მამულზე დამაყენეო. მარამ თქვენს ყმას, დიაღ, შორს ეჭირა. მასუკან როდესაც მამადგა, მისცა. ამ პირობით მისცა; მერე, ჩემო ხემწიფევ, იმას არც ერთი არა მოუცია.

ამ წყალობას ვითხოვ, თქვენი ყმა თქვენვე მი[ი]რთოთ, ჩემი მამული მევე მებოძოს, ჩემო ხემწიფევ. ან როგორც მისცემია, მოიკითხეთ, თუ ვტყუოდეთ.

თაგში

ქ. ამ არზით ასე რომ მოგიხსენებიათ, ეს ელიბოშვილი სამართალში მოვაყვანინეთ, მაგრამ ვერც ნასყიდობის წიგნი მოიტანა და ვერც მოწამე და საბუთი, რომ ნასყიდი ქონდეს თქვენგან და ამისის მიზეზით ეს მამული ისევ თქვენ დაგრჩათ. აგვისტოს იე, ქორონიკონს უოთ.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ღომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

103. არზა ვარდახასი ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 20 აგვისტო

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 23 საბუთი № 132. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[129v] ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფე დედოფლის ჭირი მოსცეს გაგიას ძმისწულს მარდახს.

ამას მოგახსენებ: აღათანგის რომ ჩემი კაცი ეჭირა, რამთენიმე წელიწადი იმსახურა, მეტათ გაღარიბდნენ და ათი თუმანიც ვალიც დაედვა. ახლა ღმერთმან, თქვენმა დოვლათმა სამართლით მე მიბოძა ის კაცნი. ახლა ხარჯს ისევ აწუხებს, ისევ იმსახურებს. ჩემი რაღა ყმა იქნება, თუ იმან ხელი არ აიღო.

[ღმერთი] გად[ღ]გძელებს, ერთი ოქმი მებოძოს მოხელებზე, ის კაცი იმაზე მოიშალონ და ჩემზე დასწერონ.

თაგში

[129] მდივანო ეგნატი! ამ არზით გოგიას ძმისწულს მარდახას ასე რომ მოუხსენებია, რადგან ახალი ქართლი შენგან არის აწერილი, ახლა დავთარში აღათანგი ხერხეულიძის კაცები

საცა გეწეროს, ის მოიკითხე და იმას რომელიც კაცი მოუხსენებია ქ ო კ ო ზ ა შ ვ ი ლ ი. ამისი ნასყიდი არის. ის ამისი კაცი იმისის კაცებიდამ უნდა ამოხოცო და ამის ყმათ უნდა დასწერო, [v] ერთი კვამლი კაცი სახელდობ აღათანგის კაცებიდამ უნდა გამოიყვანო. და ეს ოქმი მან[დ]ვე უნდა შეინახო და როდესაც აღათანგიმ გითხრას რამე, ამ ოქმით უნდა ესრეთ გამოეცხადოს. აგვისტოს კ, ქორონიკონს უოთ.

104. არზა ქაიხოსრო ჩიკოიძისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 8 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 161134. დედანი. ქაღალდი. 33×13,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს ჩ ი კ ო ი ძ ე ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს.

მერე ამას მოვახსენებთ მოწყალეს ხემწიფეს. ეხლა რომ ამილახვარი გიახლათ, აქა ერთი ცხენი მყვანდა, თქვენი მოლაშქრე კაცი ვიყავ და მუდამ ლაშქარს მოველოდი. წამამიარა ამილახვარმა, წამართვა ჯოქში შერივა, შვიდი კოდი ფქვილი აჰკიდა და აქ ჩამოიყვანა. ასრე წამხდარიყო, რომ ტყავი აღარ ეკრა ზურგზედა. მე ხომ თხოვნა არ შემეძლო და კიდევ საპალნე აჰკიდა და თან წაიყვანა.

ამას გარდა, თქვენი ბძანება იყო თ უ თ ა ს შ ვ ი ლ ი უნდა დაგვეჭირა და დავიჭირეთ, აქ ქალაქში მოგართვით, სამი ამილახვარის საუფლისწულო კაცი გახლდა იასაულად და ერთი მე. იმ ბიჭის ცხენი ჩვენ ოთხთ გავყიდეთ თორმეტ მინალთუნადა.

მერე თქვენთან მიჩივლა მ ი რ ზ ა ს შ ვ ი ლ მ ა და იმ ცხენის მაგიერად ჩემი ცხენი წამართვეს და მირზასშვილს მისცეს თავის ცხენის მაგიერად. მერე თქვენს სიმაღლესთან ვიჩივლე და ოქმი მებოძა, რომ ოთხთ ამხანაკთ იმ ცხენის ფასი თოთხმეტი მინალთუნი უნდა მოგვეცა და ჩემი ცხენი მე მამცემოდა.

ახლა ჩემო ხემწიფევ, ჩემი წილი თეფრიც მაშინვე მიეცა და ცხენიც არ მამეცა, თეთრიც მიცემული მაქვს და ცხენიც წართმეული მყავს. ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ამის სამართალი მალირსეთ და ერთის ოქმისა და იასაულის წყალობა მოიღვაწეთ, რომ ჩემი ცხენი მამეცეს.

თქვენი ოქმიც მამირთმევია, რომ ამილახვარმა არ მოაცემინა. მოსამართლე ხემწიფე ბძანდებით და უსამართლოს საქმ[ი]თ ვ[ი]რჯები,

ოროლი ცხენი წართმეული მყავს და მე ერთი ბერი კაცი გახლავართ. წყალობას ვითხოვთ, სამართალი დამემართოს. სექდემბრის ბ, ქორონიკონს უოთ.

თაშე

ქ. ჩვენი ბძანება არის მდივანო ე გ ნ ა ტ ი! მერე ამ ქ ა ი ხ ო ს რ ო ჩ ი კ ვ ა ი ძ ე ს ამხანაგებით თორმეტი მინალთუნი გამოართვი და მ ი რ ზ ა შ ვ ი ლ ს ნ ი კ ო ლ ო ზ მღვდელს მოეც; და ამ ნიკოლოზ მღვდელს ცხენი გამოართვი და ამ ქაიხოსრო ჩიკვაიძეს მოეცი. უამისობა და ამის დაგვიანება არ იქნება. როგორადაც ამ ოქმით გვიბძანებია, ასე უნდა აღასრულო.

და ახლა რომ კიდევ ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ს ო თ ა რ ს ამისთვის ცხენი გამოურთმევია, ის ცხენიც გამოურთვი ოთარ ამილახვარს და მოეც. მოუცემლობა არ იქნება. სექდემბერს ბ, ქორონიკონს უოთ. ალბათ

ამ ჩიკვაიძეს თავისი წილი გამორთმევია და ამისმა ამხანაგებმაც უნდა მისცენ, რომ ამას თავისი ცხენი არ დაეკარგოს. ამილახვარმა ის ცხენი იმიტომ უნდა მისცეს, რომ რადგანც სახლის კაცებში ერთმანერთთან არეულობა აქვთ, ამის მიზეზით ვერ დაუჭერს.

და თუ სახლის კაცებს ერთმანერთში არეულობა არა ჰქონდესთ და ისე წაერთმევინოს, ის სხვა რიგი საქმე იქნება. სახლის კაცებში რომ არეულობა დაგვიწერია, ესენიც გაგდებულსავით არიან და ამისთვის უნდა მისცეს. მიუცემლობა არ იქნება.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძედ ქახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

105. არზა წინამძღვარ იოაკიმესი სალაშქრო სამსახურის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 6 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1284. დედანი. ქაღალდი 35×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის საქართველოს მეფის ჭირი მოსცეს მათს სამარადისოდ მლოცველს, წმინდის დავით-გარეჯის მონასტრის უღირსს წინამძღვარს ი ო ა კ ი მ ს.

ჩვენო ყოვლად მოწყალეო, თქვენის მლოცველის და სამარადისოდ შემხსენებელის მონასტრის ანბავს მოიხსენებთ. ოცდაათი ლეკი მიჯდომოდა დღისით. მონასტრის ახლო რომ მივა კაცი, ერთი გზა ქვე-

მოთ გველაშაპის ქვეისაკენ შაღა მონასტერში და ერთი ზევიდან გადაუვლის. იქ რომ მისულიყვნენ, ორათ გაყოფილიყვნენ მისაპარავათ. მონასტრიდამ უწინვე დაენახათ კოშკებიდამ და გვირაბიდამ, მზათ დახდომოდენ. იმ დროს მე ქ ი ს ი ყ ს გახლდი. ყარაულები სოფელში გხლებოდენ. ახლო აღარ მიეცადნათ, ბერებს თოფები დაეშინათ. სისხლი ენახათ დაღვრილი. მე, რომ ქიზიყიდამ გიახელ, პურის საღვაწად გახლდი, ეს ანბავი დამახვედრეს. რომელიღაც დაწყევლილი ბელადი არის, იმან აგვიჩემა, ოთხჯერ მოსულა ამ რიგათ.

ახლა თქვენს უმაღლესობას მონასტრის ყმისათვის ორმოცი კაცი ეთხოვნა ჯარათ. ჯერ ორმოცი სად არი, ათი კაცი ახლა გავგზავნე მონასტერში ყარაულათ, სხვა რაც დარჩა, ქისიყს რაც პური ვიშოვნე, იმის მოსატანათ გავგზავნე, მოვატანინო და მონასტერში გავგზავნო, რომ თქვენი მლოცველი ბერები გამოიზარდნენ.

ვევედრებით თქვენს უმაღლესობას, ყოველთვის თქვენგან წყალობა სჭირვებია, მონასტრის ყმა ჯარათ არ გაგიყვანიათ. მონასტერი უნდა შაინახონ. ორივ არ შეუძლიათ.

წყალობას ვითხოვთ, მონასტერი შეანახვინოთ და ჯარათ არ გაიყვანოთ. თუ არადა, ჩვენი თავიც და ესენიც თქვენის ჭირის სანაცვლო ვიყვნეთ.

მოხსენებისათვის ნუ გაგვიწყრებით, ჩვენო ყოვლად მოწყალეო. სეკდემბრის **გ, ქორონიკონს უოთ.**

თავში

ქ. მაღალ ღირსო არხიმანდრიტო იოაკიმ! ამ არზით, რომ მოგიწერია, ვითომ რომ მე ჯარი მეთხოვნოს თქვენის კაცებისათვის, შენმა მადლმა, რომ არც მითხოვნია, არც მომგონებია და არც გონებაშიდ გამ[ივ]ლია. ეგების მდივანს როგორმე შესცთა და სიაში ჩააგდო, თორემ მე არ მითხოვნია.

რომელიც მოასილი ხარ, დაეხსენ, ამათ კაცებზე ჯელი აიღე. ამათი ჯარში გამოყვანა არ იქნება. სეკდემბრის **ვ, ქორონიკონს უოთ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჴმობს ძედ ქახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

106. არზა ზაზა ამირეჯიბისა წყლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1781 წ. 7 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1155. დედანი. ქაღალდი. 20,8×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-მეტნაკლული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერი ხემწიფის ჭირი მოსცეს ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ს ზ ა ზ ა ს.

მერე ამას მოგახსენებთ: ს ა ღ ო ლ ა შ ე ნ ს სოფელს არა ეშველა რა. ა ვ ა ლ ი ა [ნ] თ წყალი არ დაგვანებეს. განაჩენი გვებოძა, ამილახვარმა უთხრა, არ დაუჯერეს.

ღმერთმა ისე თქვენს მუხანათს გაუჭიროს საქმე, როგორც იმ სოფელს გაუჭირდა საქმე უწყალობით. მოგეხსენება სარწყავს ალაგს უწყალობით არა მოვა რა. ეხლაც ორი კომლი[1] ამიყარა და ზემოთ ქართლში წასულა. ერთი კოშკი ამიშენებია თქვენის მოწყალებითა და ფეხი მამიკიდნია და ახლა ნულარა გამახარაბებინებ. თქვენის თავის მზემა, კაცი ველარა დავაყენე, რო[მ] უწყალობით მოსავალი არ მოზდისთ.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთი ბეჯითი ოქმი და იასაული გვიბოძეთ, რო[მ] თავის წილი წყალი დაგვანებოთ. ხელმიორეთ აღარა გახარაბავდეს, თქვენ სამლოცველოთ დაკეთეს ენკენისთვის **დ, ქორონიკონს უოთ.**

თავში

ქ. ჩვენო ღმრთის წყალობავ შვილო ბატონო ი უ ლ ო ნ და ბატონო ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ო ო თ ა რ! მერე ამ არზით ამირეჯიბი მინბაში ზაზა ასე რომ ჩივის, როგორც განაჩენი ჰქონდეს და გაგვერიგებინოს წყლის საქმე, ისე უნდა გა[ა]რიგოთ. რომელიც არ იჯერებდეს იმ გარიგებას, უნდა დააჯერებინოთ. თუ რომ ისე არ გა[ა]რიგეთ, იულონ, შენ ჩვენს მამაშვილობაზედ ჯელი უნდა აიღო და ამილახვარო შენ ჩვენს ბატონყმობაზედ ჯელი უნდა აიღო, ასე იცოდეთ. სეკდემბერს **ზ, ქორონიკონს უოთ.**

ქ. ამასთან სალაპარაკო არა აქვსთ რა, ისეც უნდა გა[ა]რიგოთ. და თუ რამ სიტყვა აქვსთ ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ე ბ ს, მე მომახსენონ. ეს როგორც მოგვიწერია თავეთის წყალის წილის საქმე, ეს კი ასე უნდა

[1] კომლი.

გა[ა]რიგოთ. და თუ რომ ჩვენ მოგვახსენებენ ა ვ ა ლ ი ა ნ ი და მას-უკან გამტყუნდებიან, კიდეც გადავახდევინებთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჰბობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ე რ ე კ ლ ე.

ქ. ფარეშთხუცესო თ ე ი მ უ რ ა ზ და მინბაშო ტ ე ტ ი ა ვ! ეს ასე გა[ა]რიგეთ ახლავ. მარტის [3], ქორონიკონს **უპ**.

107. არზა ივანე მოურავისა მამულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1791 წ. 10 სექტემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 25. საბუთი № 77. ბარი. ქაღალდი. მხედრული. აგრეთვე საბუთი № 78.

[89v] ღმერთმან ჩვენთვის მოწყალის ჯ ე ლ მ წ ი ფ ი ს ძ ი ს ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი ს ჰირი მოსცეს თ რ უ ს ო ს მოურავს ი ვ ა ნ ე ს. მათ სიმაღლეს მოხსენდეს: მე რომ არზი მოგართვი, ხევს ს ი ო ნ ს რომ ჩემი მამული გახლავსთ, იმ მამულზე ორი ოქმი მივ[ი]ტანე, არც სამართალში მამყვა, არცარა პასუხი მამცა.

ამ მოწყალებას ვითხოვთ. სიტყვა არა აქვსთ რა, ჩემი მამული დამანებოს. ორჯელ მოვიპატიჟე სამართალში, არ მამყვა, იასაულმა გამორეკა, გზიდამ გაგვეპარნენ, ღმერთსა ვფიცამ და თქვენს მზესა, ნება თქვენი აღსრულდეს. სექდემბრის **ც**, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

[89] ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი ვ ა ხ ტ ა ნ გ გიბძანებთ ბ უ რ დ უ ლ ო! მერე რომელსაც მამულს ეს თრუსოს მოურაჲი დაობს, ეგ მამული ამას დაანებე. ამის მოდაევეს ხელი ნუ ეჭნება; ამისთვის, რომ სამართალში გამოუპატიჟნია და არ მოჰყოლია. და თუ მაინც სიტყვა ჰქონდეს, სამართალში მოჰყვეს და სამართლით გაიტანოს. სექდემბრის **ი**, ქორონიკონს **უოთ**. □

108. არზა ურია ბათიანაშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1791 წ. 18 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1183. დედანი. ქაღალდი. 17×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად მხოლოდ ერთ ადგილას ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯ ე ლ მ წ ი ფ ი ს ძ ი ს ი უ ლ ო ნ ი ს ჰირი მოსცეს თქვენს სახასო ყმას ბ ა თ ი ნ ა შ ვ ი ლ ს ურიას.

მერმე ამას მოვახსენებ: მე და დ ა ნ ი ე ლ ა რომ ერთნი გახლდით და დიდი ხანია რომ გაყრილნი გახლავართ და ჩემი ნარგები მიწა დანიელამ გამიყიდა, გ ი ო რ გ ი მღვდელს მიყიდა. ვილაპარაკეთ და განაჩენითაც მე დამრჩა, რომ თქვენ დაბეჭდეთ, მაგრამ მაინც არ დამანება. დანიელამაც აძლია თეთრი, მაგრამ არც მით დამანება.

და თქვენგან ამ მოწყალებას ვითხოვ, რომ ერთი ოქმი და იასაული მებოძოს, რომ ჩემი გამომირთვას და მომცეს. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ენკენისთვის **იბ**, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

ქ. ბატონისშვილი იულონ გიბრძანებ მ უ რ ვ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ო ლ უ ა რ ს ა ბ! მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით ასე რომ ჩივის, ჩვენგანაც დამტკიცებული აქვს განაჩენი. როგორც იმ განაჩენში უცხადებდეს, ისე უნდა გაურიგო, თავისი მიწები გამოურთვა და ამ არზის პატრონს მოაბარე, გაურიგებელს ნუ დაუგდებ. ენკენისთვის **იგ**, ქორონიკონს **უოთ**.

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან ი უ ლ ო ნ ირაკლისაგან.

109. არზა ზაზა ამირეჯიბისა ყმების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 21 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1094. დედანი. ქაღალდი. 22×16,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს თქვენს მონას ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ს ზ ა ზ ა ს.

ჩემო მოწყალევ, მოგეხსენებათ, რომ ჩემი კაცები ჯ ა რ დ ა ნ ე შიკალაბაშს ებარა, ოქმები თქვენი წყალობა ორიცა მაქვს, მაგრამ ჯარდანის შვილი ერთი ყმაწვილი არის.

ერთი ოქმი მიბოძე როსეფ მაყაშვილზედ, უწინაც ლუარსაბ იყო იასაული და ახლაც ეგ იმის ძმა არის. ებძანოს, რომ როგორც ჯარდანის წიგნები აცხადებდეს და ან თქვენი ოქმები, იმ გზით მამაბაროს ჩემი კაცები. ეგების თქვენის წყალობით მოვიხმაროთ რითმე, დიდი ხანია ამის საქმე გადაწყვეტილია[1], ჩემო მოწყალევ. სექდემბრის ით, ქორონიკონს **უოთ.**

თავში

ქ. მაყაშვილო მინბაშო როსეფ! ამ არზის პატრონს როგორც ჯარდან ეშიკაღასის პირობის წიგნი ჰქონდეს, იმ პირობის ძალით ჯავახიშვილები და დათუნაშვილი უნდა ახლავ აუყაროთ და მოაბაროთ. მიბარებული ჰყოლია და რას ემართლება, რომ არ დაანებებს. ახლავ უნდა აუყაროთ. სექდემბრის კა, ქორონიკონს **უოთ.**

გიგოლაშვილებიც უნდა აუყაროთ და მოაბაროთ.

[1] ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

110. არზა სტეფანესი შენობის გაყიდვის თაობაზე ალექსანდრე ბატონიშვილის ოქმით

1791 წ. 28 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 645. დედანი. ქაღალდი. 19,7×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერი ჯელმწიფის ძის ალექსანდრეს ჰირი მოსცეს მათ მონას ნაცვალი აკოფას ძმას სტეფანეს.

ამას მოვახსენებ ჩემს მოწყალეს: ექვსი თუმანი დავხარჯე და ერთი გომური ავაშენე ლასურიანთ წყაროს თავში. ახლა საქონელი კი აღარა მაქვს, მოვალე[ე]ბიც მაწუხებენ და იმ გომურს ვყიდი [და] ყორჩიბაშისშვილები არ მასყიდვინებენ. ღმერთი გაგიმარჯვებს, წყალობა მაღირსე. სექტემბერს კგ, ქორონიკონს **უოთ.**

თავში

ქ. ბატონისშვილის ალექსანდრეს სიკეთით სახსოვარნო ყორჩიბაშიანო. მერე ამ არზის პატრონს ამ არზით, რომ ასე მოუხსენებია, თავის აშენებულს გომურს რას ემართლებით, რომ არ ასყიდვინებთ. როგორც სხვას გაეყიდნოს, ესეც ისე გაჰყიდის; იმ გომურზედ ამასთან საქმე ნურა გაქვსთ რა. და თუ სამართლიანი სიტყვა გქონდესთ, სამართალში ელაპარაკენით. ენკენისთვის კგ, ქორონიკონს **უოთ.**

[1] გადაწყვეტილია] გადაწყვეტი ამის საქმე.

ბეჭედი: დავითის რტო სახელ მძესა ალექსანდრე მეფის ძესა.

111. არზა იოთამ ტატიშვილისა ვალის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1791 წ. 8 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6570. დედანი. ქაღალდი. 19×14,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ძის იულონის ჰირი მოსცეს ტატიშვილ იოთამს.

მერე ამას მოგახსენებთ: მერეთს ერთი კომლი[1] კაცი მყვანდა. ის კაცი ამამიწყდა და იმისი ქვრივი და ობოლი დარჩა. და ის ერთი ხელოსანი კაცი გახლდა, თუ რამ ჰქონდა რამე, აქა-იქ გაცემული ჰქონდა და მკვდარიც ისევ დაუმარხავი არი და ქვრივი და ობოლიც მწარეთ შეწუხებული გახლანან, რომ არსაით ილაჯი არ აქთ და ვისაც რამ მართებთ[2], არას აძლევენ და სიღარიბისაგან მწარეთ ნაილაჯი გახლანან.

ქვრივისა და ობლის მოწყალე ბძანდებით და ერთი საწყალობელი გახლავთ. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ა[მა]ზედ ერთი ოქმი და იასაული [გვიბოძე]თ, რომ ვისაც ემართოს რამე, გამოურთვან და ებოძოს. ჩვენი მოხსენება ეს არი და ნება მათი უმაღლესობისა ასრულდეს. აღიწერა ოქტომ[ბრ]ის თვის ვ, ქორონიკონს **უოთ.**

თავში

ქ. ბატონიშვილი იულონ გიბძანებ ბოქოულთხუცესო ფირან! მერე ამ არზით ტატიშვილი იოთამ რომ ასე ჩივის, ერთი იასაული გაგზავნე და ვისაც იმ მკვდრისა ემართოს რამე, ყვე[ლას] უკლებლად გამოერთვას და მოსცეს. ღვინობისთვის ფ, ქორონიკონს **უოთ.**

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

[1] კომლი. [2] უმართებთ.

112. არზა თომაშვილებისა მამულის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით

1781 წ. 11 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4057. დედანი. ქაღალდი. 34×14,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბატონიშვილის დავითის ჰირი მოსცეს მათს მიწა ფეხთა მტევრს თომაშვილს გიორგის, ვახტანგსა და ღვთისიასა.

ამას მოვახსენებ: ცხრას ძმას მამული გ[ვ]იბოძეთ, არ დამნებდა. მასუკან საკორინთლოს ნაბიჭ[ვ]რიშვილის ბეითალმანი მიბოძეთ. თქვენმა ძმამაც იასაული დამაყენა. ხე ტყე მამ[ა]ჭრევინა. კორინ[თ]ლიანი არ მანებებენ. ოქმი მქონდა თქვენი წყალობა, ის ოქმი დამეკარგა.

ამდენი მოწყალება მიყაენით, ერთი ოქმი და იასაული მებოძოს, ხელი ამიმართონ. სანამ თოვლი მოვიდოდეს სახლი აგიშენო. ბე[ი]თალმანია, საქმე არავის აქ[ვ]ს და ნათლულები გახლავართ. ჩემი ძმისწული თქვენ ალექსიშვილს დავითს უბოძეთ. ამილახვრიანი თავ[ი]ანთს მამულში აღარ გვაყენებენ. ხო ვეღარ გაურჯულოვდებით, თუ ეს მამული არ გვებოძა, უნდა დავიკარგნეთ.

თავში

ქ. ბატონ[ი]შვილის დავით[ის სიკე]თით სახსოვარო შვილო ქაიხოსრო. მერე [ამ არზის] პატრონს ასე, რომ მოუხსენებია, ამას [ოქ]მი ამას წინათაც მიეცით და დაჰკარგვია და კორინთლები თურმე არ ანებებენ.

ახლა შენ ახლავ მიდი და ის ნაბიჭვრიშვილის ბეითალმანი მამული ამ ნაოსრებს მოაბარე. ამათთვის გვიბოძებია. ახლავ უნდა სახლი ააშენონ.

რაც ნაბიჭვრიშვილის ნაქონი მამული იყოს ყველაზედ ხელი ამართე და ამათ მოაბარე. ამათთვის სამკვიდროდ გვიბოძებია. კორინთლებს ხელი არა აქუსთ. ასე იცოდნენ. ოქტომბრის **ია, ქორონიკონს უოთ.**

ბეჭედი: ერთს ღმერთსა ვესავ სამობით დავით ღთის მამის ტომობით.

113. არზა მღებრიშვილებისა გამოსალების თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1781 წ. 12 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 644. დედანი. ქაღალდი. 31×16,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის იულონის ჰირი მეჯვრისხეველს მღებრიშვილს თამაზს და გლახას მოსცეს.

ჩვენი მამა-პაპა რომ მეჯვრისხევს მოსულა, თვისის თეთრით მამულები უყიდია და იმაზედა დასახლებულა. შანშე [ე]რისთავს რომ ციხის გაკეთება მოუნდომებია, ჩვენს მამულში გაუკეთებია. ამ ჩვენის მამულის მაგიერად სხვა მამული მოუცია. როგორც ჩვენს ნასყიდს მამულს ღალა და კულუხი არ სდებია, ისე იმის ნაბოძებს მამულს ღალა და კულუხი არ დაუდვია და ისე უბოძებია. და მამულის წიგნებიც თქვენ გახლავს. ერთი აღაპი დაუდვია: აღდგომას ერთი ბატკანი უნდა დაეკლათ ბატო[ნისათვის], ერთი ზურგიელი უნდა გაეჭრათ; ამის მეტი არა გვდებია, გუჯარიც ისე აცხადებს. ახლა თქვენი მოხელე[ე]ბი კულუხსა გვთხოვენ. ღმერთი გაგიმარჯვებთ, უსამართლოს და უდებს ნუ დაგვადებთ. არას დროს არ გამოგვართმევია რა, ნურც ახლა გამოგვართმევთ. ღვინობისთვის **იბ**, ქორონიკონს **უო[თ]**.

თავში

ქ. ბატონიშვილი იულონ გიბძანებ თულაშვილო ნაზირო იოსებ! მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით რომ ასე ჩივის, რაც დავთარში არ ედვას, იმის მეტს ნურას გამოართმევთ. რაც მაწული უჭირავს, იმ მამულში რაც დებულობა ჰქონია, ის უნდა გამოართვათ. რაც დავთარში არ ეწეროს, იმის[1] მეტს ნურას გამოართმევთ. ღვინობისთვის **იბ**, ქორონიკონს **უოთ.**

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

1 + იმის.

114. არზა ზაქარია ჩიქლაძისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1791 წ. 18 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7195. დედანი. ქაღალდი. 28,7×10,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი. აკლია ხმოვნები: ა, ე, ი. საბუთის მეორე დედანი დაცულია იქვე (Hd 2216).

ქ. ღმერთმან ყოველად მოწყალის ხელმწიფის ძის იულონის ჭირი მოსცეს მათ მლოცველს ცოდვილ ხუცეს ტყვიავს მსახლობელს ჩიქლაძე ზაქარიას.

ახლა ამას მოვახსენებ მათს უმაღლესობას: როდესაც ტყვიავის წმინდის მღთისმშობლის ეკლესია აშენდა, ერთი პარტახტიც შესწირეს ხუთის ექვსის კოკისა. ასე იყო შენი ჭირიმე. სოფლის კაცი თითო კონას სარს მიიტანდენ: შეიმუშავებდენ, რაც გაგივიდოდა, ნახევარს ეკლესიას მიართმემდენ ხილსა, თუ თივასა, თუ ტკბილსა. იმ ეკლესიის გვერდზედ მარანი იყო, იქავ ჩაასხმიდენ[1]. ქარელი მდივანი კი ყმა შეიქნა და იმ სოფლის მოხელე შეიქნა. აღარც სოფელს ამუშავა, ის პარტახტი თითონ დაიჭირა და ის ქვევრებიც ამოყარა და შინ წაიღო; ეკლესიას სამთელს უქრობს, თითონ სჭამს.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, მოიკითხე აზნაურშვილები გახლანან და გლეხნი. თუ ეს ჩემი მოხსენებული ტყუილი იყოს, დამსაჯე.

თქვენის დოვლათით დურგლები შეპირებული მყამს, ამ ზამთარ კანკელის გაკეთებას ვაპირებ. ქარელი გლახა არას მანებებს, არც ტკბილსა, არცა კაკალსა. ან რა ვასვა იმ დურგლებს ან რა ვაჭამო.

ღმერთი გაგიმარჯვებს ამისი საძართალი მაღირსეთ, მამყოფეთ თქვენი მლოცველი.

თავში

ქ. ბატონიშვილი იულონ გიბრძანებთ ტყვიავის მოურაო ჩერქეზიშვილო ფირან და მამასახლისო ჩიქლაძე. მერე ტყვიავს რომ ღმრთის მშობლის ეკლესია არის, ის ეკლესია ჩვენთვის დაგვიდვია. სხვას საქმე არაფისა აქვს, ან რაც იმ ეკლესიის შეწირულობა არის, საკუთრად იმას უნდა დანებდეს და იმ ეკლესიას მოხმარდეს. ჩიქლაძე მღდელი ზაქარიაც ასე უნდა იყოს მანდ ეკლესიაში, როგორც აქამდინ ყოფილა. წირვა და ლოცვა, როგორც შეეძლოს. ისე განუწყვეტლად უნდა იყოს. ღვინობისთვის იგ, ქორონიკონს **ωοτ**.

1 ჩასხვდნ.

რაც შემოსავალი აქვს იმ ეკლესიას, ის ჩვენ უნდა შევიტყოთ, რაც მღვდელის მართებულია, იმას ჩვენ მივცემთ. და სხვა რაც მორჩება, იმ ეკლესიას უნდა მოხმარდეს.

კიდეზე

ქ. ვინც ტყვიავში უფროსნი კაცნი ხართ ღმერთს გაფიცებთ, როგორც იცოდეთ ამისი აღილათი, ჭეშმარიტებით მოგვახსენეთ. ღვინობისთვის გ, ქორონიკონს **ωοτ**.

ბეჭედი: ტომ-სჭესით არ ნაკლისაგან ი უ ლ ო ნ ირაკლისაგან.

ქ. ღმერთს ვფიცამ და შენს მზესა გიგუაშვილი ბერუა ამ ვენახში ქარელს ხელი არა აქვს, ძველთაგან ეკლესიისაა. ეს **ჩემი ხელია.**

ქ. ღმერთს ვიფიცამ მე, გოგია უვრთულიშვილი და შენს მზესა, ეს ვენახი წმინდა მხთიშობლის არის, ქარელს ხელი არა აქვს ჭეშმარიტათ.

ქ. ღმერთს ვფიცამ და შენს მზეს მე, ჯაკაშვილი გიორგი, რომ ეს ვენ[ა]ხი ამ ხთ[ი]შობლის არის. ოთხმო[ცი] წლის კაცი გახლავარ.

ქ. ღმერთს ვფიცამ და შენს მზესა სულ ერთობით ტყვიავთანი აზნაურიშვილი და გლეხნი, არას კაცს ამ ვენახში ხელი არა აქვს, არც ქარელსა არც არავის სხვასა, წმინდის მხთისშობლისაა. როდესაც ეს ეკლესია აშენებულა, მას აქეთ ამ ეკლესიისაა. ნება თქვენია. დაიწერა ამათის სიტყვით.

ქ. მოწმეები ებძანა. ეგენი [ს]წორად მოგ[ვ]ხსენდა. აწ რაკი გვახსენებენ, ეს ვენახი ხატის არის ჭეშმარიტათ.

115. არზა დავით აფხაზისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 17 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 45. საბუთი № 34. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[19v] ღმერთმან ბელნიერის ხემწიფის ჭირი მოსცეს დავით აფხაზს.

ჩემო ხემწიფევ, ერთობივ იმის ყმას ჩემს ხემწიფეს ამას მოვახსენებთ: შარშან ოქმი მებოძა თქვენის სიმაღლისაგან და მდივანბეგები გვებოძა, იასაული არ გვყვანდა და ჩვენ თავი თავს ვერ მოუყარეთ მდივანბეგებს.

ახლა ამას გეუბნებით, რომ ეს ჩემი საჩივარი ცოტა საქმე არის და ახლა ბევრს საქმეში ბძანებით; ღმერთმან რომ მშვიდობა მოგცეს და დაბრუნდეთ, მაშინ ერთი ოქმის და იასაულის წყალობა გვიყავით, რომ მდივანბეგები შემოყაროს და სამართალი გვიყოს. ამათი უმამულობის ცოდვა მაწუხებს და მეც თქვენ გაწყენთ თავს. თქვენის შვილების სადღეგრძელოთ და თქვენათ გასამარჯვებლათ ამ საცოდავებს მოწყალებით მოხედე. ჩემო ხემწიფევ. ღვინობისთვის **იე**, ქორონიკონს **უოთ**.

ჩემო ხემწიფევ, ნა[**20**]ფიცი რომ წამერბენა; თავიჲნთ ძალით საყოველთაოთ წამართვეს.

ქ. ორი იმთენი სხვა წამართვეს, რაც რომ მაგათ ნაფიცში დამ[რ]ჩა. ერთის ჩემის კაცის ფირას ვენახი და [სა]სახლე აიდემურმა, გიორგიმ და ბებურმა წამართვა. და [ა]ხლა ვინც უკანა მხარში მიჯნები ამოყარა, აიდემურ, გიორგი და ბებურ მოგახსენებსთ;

ქ. ორი მიწა ძეძვში ნაფუზარი გიორგიმ, ბებურმა[1] და აიდემურმა წამართვეს, რომ თექვსმეტის დღისა იქნება.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ხატიაშვილო სვიმონ! ნე[რე] ესენი შსაჯულთ სამართალში უნდა ერთად შემოჰყარო და ალაპარაკოთ და სამართალი მისცენ. ოკდომბრის **იზ**, ქორონიკონს **უოთ**.

116. არზა ბერისა გამოსალეგიზ თაოგაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1791 წ. 28 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 375. დედანი. ქალალდი. 21,4×10,6 სმ. მხედრული. განკეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ძის გიორგის ჰირი მომცეს მათს ყმას და თქვენის მოახლის წუნარისახარის ძმისწულს ბერსა.

ჩემო მოწყალევ, ორჯელ ტყვეობიდამ თავი დამიხსნია ვალითა და ვახშით და ისევ თქვენს საფარველს ქვეშ გხლებივარ. ხიდისთავს გახლავარ და ლამის რომ მესამედ დამატყვევონ. რაც სული ხიზანი მყავს შესანახავი, იმათი შენახვა ცალკე მაწუხებს და სათხოვარშიაც ცალკე მაწუხებენ.

[1] ბებურსა.

თქვენი ყმა და მონა გახლავარ, ნუ დამყარგავთ, ღმერთი გადღეგრძელებსთ, შებრალებით გამიკითხეთ, ერთი მტკიცე ოქმის წყალობა მიყავით, რომ ხარჯში არავინ შამაწუხოს და არ მეთხოვებოდეს. ღმერთი გადღეგრძელებსთ. ოკ[დ]ემბერს კა, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

ქ. ბატონო ამილახვარო ოთარ, მერე ამ არზის პატრონს ეს ასე რომ მოუხსენებია, ეს კაცი შენ გებარებოდეს, ნურც ხარჯში და გამოსაღებში გარევთ, რადგან ასე შეუძლებელი და ვალის პატრონია. და რომელნიც მოახილნი მიხვიდეთ, თქვენც ასე უნდა იცოდეთ, რომ ამას არა გამოერთმევა რა და ნურც შეაწუხებთ.

ბატონო ამილახვარო, ეს წიგნი ისევ ამას უბოძე და ნურავის გა[ა]გლეჯინებ. ღვინობისთვის კგ, ქორონიკონს **უოთ**. გიორგი

117. არზა ზურაბ ფალავანდიშვილისა უმის თაოგაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1791 წ. 27 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 659. დედანი. ქაღალდი. 26,2×13,2 სმ. მხედრული. განკეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი ან ორწერტილი.

ქ. ღმერთმან მეფის ძის გიორგის ჰირი მოსცეს ფალავანდიშვილს ზურაბს.

ერთი გიორგი ფალავანდიშვილის ნაყმევი კაცი პირველად რომ ღრაფი გადმოვიდა, ის კაცი მაშინ თან გადმოყვა. პირველად რა [რ]ომ მორიგე აიწერა, ჩემ ყმათ თავისი თავი დაეწერინებინა. იმ დღიდამ მოკიდებული იმისი მორიგობა თუ ლაშკარი ან გადასახადი ჩემის ყმებისათვის მიხდეინებია, იმის წილს ჯარში ჩემი მსახური მირო[ნ]ინებია. ამას გარდა, რაც შემძლებია მიცემითა თუ რითაც ფერით, შევწევივარ. დედოფალთანაც მიჩივლა და გავამტყუნე.

ახალდაბას მობძანდა ბატონი; თავათ მე მოვიყვანე, ვიჩივლე და იქაც გავამტყუნე. იოსებ მდივანს უბძანა, ფალავა[ნ]დიენთ დასწრებით იქაც ვალაპარაკე, იქაც გამტყუნდა და ისევ ბატონობაზე შემარიგა იოსებ მდივანმა, სულ ერთობით ფალავა[ნ]დიე[ნ]თ.

ახლა თქვენთვის თავი უწყენია; მე თქვენს სამართალს ვჯერვარ, თქვენს სამართალში მოიყვანეთ და გვალაპარაკეთ. ღმერთი გაგიმარჯვებთ. აღიწერა ღვინობის[თვის] კა, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

ქ. ბატონიშვილი გიორგი გიბრძანებთ ჯ მ უ ხ ა ძ ე ვ ა ნ დ რ ი ა ვ! მერმე ამ არზით ეს ასე რომ მოუხსენებია ზურაბსა და ორგან სამართალში ულაპარაკებიხარ და ამასვე დარჩენიხარ ყმათა, ეს ბატონი იქნება და შენ ამას რიგიანათ ემსახურე. ძალას ვერც ეს გიზამს. თუ კიდევ სხვა სიტყვა გაქ[ვს] რამე, სამართალში ელაპარაკე. მაგრამ თუ სამართალში გამტყუნდები, უფრო ავი იქნება. გიორგობის კზ, ქორონიკონს უოთ.

ეს ზურა[ბ] რომ ამბობს, ამთენი სამართალში გამტყუნებულხარ და რალა სიტყვა გაქვს. მაინცა და მაინც თუ ალარ ღაიშლი. სამართალში მოდი, ელაპარაკე. მაგრამ თუ გამტყუნდები, ავი იქნება.

გიორგი

118. არზა გივი ავალიშვილის ყმა-მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1791 წ. 18 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 170. დედანი. ქაღალდი. 23×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მოწყალე კემწიფის ჰირი მათს მონას ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ს გ ი ვ ს მოსცეს.

მართალია, მე და ჩემს ძმას ერთმანერთთან ლაპარაკი მოგვიხდა, ერთად ვეღარ დავდეგით, ო ტ ი ა მდივანბეგი გადმოეყვანა, მამული გაყო, არც გაყრა მინდოდა, არც ბარათები ვინდომე.

ჩემი ძმა თქვენის ჰირის სანაცვლო შეიქნა. ჩემი რძალი ფიცხლავ ჩემთან შემოვიდა, რაც შემეძლო მკუდარიც დავმარხე და ჩემს რძალსაც ვინახევდი.

ჩემ[მ]ა მტრებმა ჩემი რძალი ჩემთან ალარ დააყენეს. მოგეხსენება, ჩვენი ყმა და მაწული გასაყოფი არა არის რა.

თუ ინებებს ჩემი რძალი, მტრის ქართულს არ აპყვება, რაც შემეძლება პატივით შევინახავ. და თუ არ ინებებს ჩემთან დგომას, როგორც სხვას განწესებია პური, ღვინო და საცმელი, ჩემს რძალსა და ობოლსაც ისე განუწესეთ და მეტობით მიმაცემინეთ; ობოლი როცა გაიზარდოს, რაც შემეძლება, ისე გავასტუმრებ.

თუ ასე არ ინებებთ, ჩემი თავი თქვენის ჰირის სანაცვლო ქმნას ღმერთმან. ბრძანება თქვენი აღსრულდეს. გიორგობის ი, ქორონიკონს უოთ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ო გ ი ო! შენ ხათრიჯაში იყავი, შენის ძმის ი ო ა ნ ე ს წილი ყმა და მამული შენ არ გამოგერთმევა, შენთვის გვიბოძებია. შენი რძალიცა და შენი ძმისწული ობოლიც შენ უნდა შეინახო; ობოლი გაზარდო და გა[ა]თხოო და შეძლებისამებრ გაისტუმრო.

და რაც შენს ძმას ვალი დარჩენია გ ე ლ ი ა შ ი ნ ჯ ი კ ა შ ვ ი ლ ი ს ა, ესეც შენ უნდა მისცე და მოიშოროო. ამაზედ ჩვენთან ნულარ ილაპარაკებ. გიორგობისთვის იგ, ქორონიკონს უოთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ე რ ე კ ლ ე.

119. არზა გიორგი ავილახვარიშვილისა მამულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1791 წ. 17 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 716. დედანი. ქაღალდი. 15,5×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ჩვენთვის უღირსად მოწყალის კელმწიფის ძის ვ ა ხ ტ ა ნ გ ი ს ჰირი მოსცეს მათს ფერხთა მიწას ა მ ი ლ ა ხ ო რ ი ს შ ვ ი ლ ს გ ი ო რ გ ი ს.

მერე ამას მოვახსენებთ მათს სიმაღლესა: რაც მე აქ ფ ხ ვ ე ნ ი ს[ს] მამულის მოწყალება მიყავით, იმ მამულიდამ ერთი მიწა ზ ე დ გ ი ნ ი ძ ე მ გამომართო ჩემის ნებაყოფლობითა, აია იქნება რაო, ეს მიწა მაჩუქე, მამულს მცირე კაცი ვარო და მეც ბევრს თქვენის ხ[ა]თრისთვის, მეც იმის ვარ, მიწაცა და ზედგინიძეცა მეთქი, ჩემს გუნებაში ვთქვი. ახლა თურმე სიცრუით გამომართო და აქაურს კაცზე ჩემს შეუტყობლად ოთხს თუმნად გაუყიდნია.

ახლა ამ მოწყალებას ვითხოვ, რომ ერთი ოქმი გვებოძოს, რომ ის მიწა ისევ შეუშალოს. მე მანამ ცოცხალი გახლავარ, ხომ მოწყალებათ გიბოძებია. საბოლო[ო]თ თქვენთვის არ დაიკარგოს. ამას გარდა რაც რამ კიდევ მამული მომკაელით და იმას უბოძეთ, იმას[ა]ც ყიდის თუ იმისი ოქმი არ უბოძეთ, შენი რისხვა არა მაქვს, ჩემს თავს რომ გაბუზღებდათ მამულს ყიდისო, ახლა მოკითხული ბძანეთ, რომელი ყიდის, დეკემბრის ია, ქორონიკონს უოთ.

თავში

ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი ვ ა ხ ტ ა ნ გ გიბძანებ ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ე ა ღ ა თ ა ნ გ ი! მერე ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი შ ვ ი ლ ი გ ო გ ი ა რომ ასე

უჩოვის. რომელიც მიწა ამისთვის ზედგინიძეს გამოერთმიოს და გაეყიდოს, ახლავ უნდა წა[ა]რთო ეგ მიწა ვისაც ეყიდოს და თეთრი ზედგინიძეს მიაცემინო და ყადაღა უყავ, რომ მაგისგან მამული არავინ იყიდოს, თორემ წაერთმევათ და თეთრიც დაეკარგებათ. დეკემბრის **იზ, ქორონიკონს უო[თ]**.

120. არზა გიორგი რუსეფაშვილისა ნაშვილების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 8 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2671. დედანი, ქაღალდი. 22×11,5 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ქელმწიფის ჰირი მჭადიჯვარს მოსახლე რუსეფაშვილს გიორგის მოსცეს.

ჩემო მოწყალეე, მე ჯავახეთიდამ ვარძიის დეკანოზიშვილი გახლავარ, ერთი ყმარწვილი შვილათ ამიყვანია და გამიზდია. ციციშვილი ზაქარია რომ აქიდამ გაიქცა, მაშინ მჭადისჯვარს ამ ჩემის შვილით გიახელ.

ახლა ბეჟან რატიშვილი მეჭიდება და ამ ჩემს გაზდილს შვილს მართმევს, ჩემის ყმის ბიძაშვილი არისო. ჩემო ხელმწიფეე, მე არც მაგისი ყმობით წამამიყვანია და არც სხვისა. ჯავახეთს ობოლი ამიყვანია და შვილათ გამიზდია და ამაგი დამიდვია. მაგას რა საქმე აქვს, ეს ბიჭიც დაკარგვის გზაზე დამდგარა.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, და ღმერთი ამ შეჭირვებისაგან დაგიხსნით, მიშველე რამე, ერთი ბეჯითი ოქმი მიბოძეთ, რომ ბეჟანს ამ ბიჭთან საქმე არა ჰქონდეს, თქვენი შვილების სადღეგრძელოთ. იანვრის **გ, ქორონიკონს უპ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის იასაული ეშიკაღაბაშო აიდემურ! მერე ამ არზის პატრონს ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, ლაბარიშვილი ბასილა და გოგია ზაქარია ციციშვილის ნაყმევნი არიან; და ესენი ორნივ ძმანი ჩვენ ბეჟან რატიშვილს უბოძეთ. და ერთი ამათი ბიძაშვილი ნასყიდა რომ [რო]სეფაშვილს გიორგის გერათ ჰყოლია და ეს ბიძაშვილები ამ ნასყიდ[ა]ზედ ჯელს არ იღებენ, ვერ მოვშორდებითო, ახლა ეს ლაბარიშვილის ნასყიდაც ამ ბეჟან რატიშვილისათვის გვიბოძებია. შენ მიდი მჭადისჯვარს, ეს კაცი აჰყარე და ბეჟან რატიშვილს მოაბარე, ჩვენ ბეჟანისთვის გვიბოძებია. ამაში არცარა საქმე ჩვენს შვილებსა აქვს და არც არავის სხვასა. იანვრის **ც, ქორონიკონს უპ.**

ქ. როგორც ზემოთ დაგვიწერია, ამათი ბიძაშვილი ნასყიდაც ბეჟანისათვის გვიბოძებია. თუ ამ ნასყიდაში სხვას სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, ჩვენ მოგვახსენოს ალბათ.

ბეჭედი: ჭნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

121. არზა არხიმანდრიტ იოაკიმისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 30 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 1998. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან მათის უმაღლესობის ყოვლად მოწყალის საქართველოს მეფის ჰირი მოსცეს მათს სამარადისოდ მლოცველს უღირსს წინამძღვარს იოაკიმს.

მერმეთ ამას მოვახსენებ. თქვენის ნეტარად ხსენებულთა მამა-პაპათაგან წმიდის მონასტრის შემოწირული სოფელია მთაში ჟატი თავის სამძღვრით მთით. ის სოფელი და იმის მთა პატარძეულელთ ღორს მოაჭამეს.

წყალობას ვითხოვთ: ოქმი გვებოძოს, თავის სამართლით საბალახე მოსცენ მონასტერს, ჩვენო ყოვლად მოწყალეო. იანვრის **ც, ქორონიკონს უპ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ნაცვლიშვილო დავით და ონაშ'ვილო ტეტიავ! მერე ამ არზით ამ არხიმანდრიტს იოაკიმს ასრე რომ მოუხსენებია, ის ჟატი სოფელი წმიდის დავით-გარესჯის მონასტრის შეწირული არის. იქ პატარძეულელთ თუ სხვათ ღორი რომ ჰყოლიათ, თქვენ უნდა მიხვიდეთ და სამართლიანის საქმით საბალახე აართვათ და ამ არხიმანდრიტს მოაბაროთ. თუნდა იქ მდგარიყვნენ და თუნდა სხვაგან, თუ ის სოფელი მოუჭმევიათ საბალახე უნდა მოსცენ. იანვრის **ლ, ქორონიკონს უპ.**

თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, მოგვახსენოს. თუ არადა, ტყუილად ნურავინ ილაპარაკებს, თორემ დიდათაც უწყენთ, ასრე იცოდენ. ერეკლე

122. არზა მეღვინეთხუცისშვილებისა ყმის თაობაზე
დარეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 4 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 409. დედანი. ქაღალდი. 34,3×19.5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მისის უმაღლესობის ჯემწიფის ძის გიორგის ჰირი მოგვცეს მ ე ღ ვ ი ნ ე თ ხ უ ც ი ს შ ვ ი ლ ს თ ო მ ა ს ა და პ ა ა ტ ა ს.

ქ. ამას მოვახსენებთ ჩვენს მოწყალეს ჯემწიფეს: თქუენის ჯემწიფე მამისაგან და თქუენგან რომ წ ე დ ი ს ი ს მამულის წყალობა დაგეუმართა, რაც წედელი კაცი იყო, იმას გარდა იქავ ოთხი კომლი ჯავახი იდგა და ის სოფელი რომ გლეხზედ მცირე იყო, იმ ჯავახებით მოწყალება მოიღო და ისე წყალობა.

იმ ჯავახებიდამ თურმე ერთი კაცი თქუენის შვილის ი ო ა ნ ე ს გამდლის წ ყ ნ ა რ ი ს ა ხ ა რ ი ს ძმა ყოფილიყო და ორს სამს წელიწადს უკან თქვენის შვილის იოანესათვის თავის გამდელს თავი ეწყინა და შეეწუხებინა, ის ჩემი ძმა გამოიხსენო.

თქუენი შვილი მდივანბეგებთან მიბძანებულიყო. ჩვენთვინ ებძანებინა და ვიახელით; გვიბძანა: მართალია, ეს ჯავახები, პაპაჩემსა და მამაჩემს ასპინძას რომ გამარჯვებიათ, იმყამათ აუყრიათ და გადმოუყვანიათ და მასუკან თქუენთვის უბოძებიათ, მაგრამ ეს ერთი კაცი მე უნდა დამანებოთ.

ჩვენ იმ ჩვენს ჯემწიფის შვილს ეს მოვახსენეთ: თუნდა[1] რომ თქუენის მამის და პაპისაგანაც ბოძებული არ იყოს და ჩვენი თეთრით ნასყიდი იყოსო, რადგან აგრე მოგინდომებიათ, რა სიტყვა გვაქვსო, ჩვენი თავი თქუ[ე]ნის ჰირის სანაცვლო იყოსო.

ამ ჩვენს მოხსენებაზედ მას უკან მდივანბეგებმა მოახსენეს: რადგან ეს კაცი მოგინდომებია, ამასთან კი ხელი ნუღარ ექნებათ, მაგრამ თქუენს მამასა და პაპას რომ უბოძებიათ, რადგან გამოართმევთ მაგიერი კი უნდა უბოძოთო.

მერმე თქუენმა შვილმა გვიბძანა: მანამდინ მაგიერს კაცს გიშოვნიდე, ეს კაცი თქუ[ე]ნვე იმსახურეთო. ჩვენ დიდი მადლობა მოვაკსენით, მაგრამ მას დღეს აქეთ თვალითაც აღარ გვინახავს ის კაცი.

ახლა იმის განაყოფს, რომ დღეს იქ გვისახლობს, თქუენთვის თავი უწყენია და არზა მოურთმევია — ღარიბი ვარ და თქვენი ყმა ვარო და სათხოვარში ძალას მატანებენო, შალავათი დამემართოსო; ახლა თქვენ ოქმი გიბოძებიათ ამილახვარზედ: ამ კაცზედ თვალი დაიჭირეთ, უბრალოთ ძალასა და უსამართლოს ნურავის აჭნევინებთ. ის ოქმი და არზა ჩვენ არ გვინახავს, მაგრამ იმისმა მეზობლებმა ჩვენმა კაცებმა ასე მოგ[ე]ახსენეს, რომ ასე სწერიაო.

ამას გევედრები: იმ უწინდელს კაცზედაც თქუენის შვილის მაყურებელნი გახლდით, თვარემ თქვენს მოხსენებას ვაპირებდით. ახლა თქუენის მამის მზესა ვფიცავთ და თქვენს მზესა, რომ თუ ის კაციც გამოგვერთვა, თქვენი წყალობა სიგელი სულ მოგვეშლება და ნება თქუენი აღსრულდეს. დეკე[მ]ბერს **ლა**, ქორონიკონს **უოთ**.

თავში

ქ. ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი გიბძანებთ ჯ ა ვ ა ხ ო ბ ე რ უ ა ვ! მერე შენ რომ მოგვახსენე, თქვენი ყმა ვარო და ოქმი გამოგვართვი, და ახლა მეღვინეთხუცისშვილი ამ არზით ასე რომ ჩივის, რასაც დროს ეს ჩვენი ოქმი მოგვიდეს, მაშინვე ეგ ჩვენი ოქმიც თან უნდა წამოიღო და აქ სამართალში ჩვენთან ჩამოხვიდე, რომ არ დაიგვიანო. ფებერვალს **დ**, ქორონიკონს **უპ**.

[1] თუ უნდა.

123. არზა არტოზნელთა და გულგულელთა მაჩხლის თაობაზე
დარეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 6 თებერვალი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი 2056. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან მათის უმაღლესობის საქართველოს ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს ხახულის ღმრთისმშობლის ყმათა არტვანზელთა და გულგულელთა.

ხახულის ღმრთისმშობლის ეკლესიაც თქვენია, მთაცა და ბარიც თქვენის მამა-პაპის ნასყიდი და შეწირული არის და ჩვენი თავიც თქვენგან შეწირული და ნასყიდი არის.

გვცემს ვინმე, ჩვენი პატრონი თქვენა ბრძანდებით და დავას დაგვიჭერს ვინმე, თქვენის მოწყალებით სიმართლის ძალით თ[ქ]ვენ უნდა ყური მოუგდოთ[1] ჩვენს უღონობასა და ეკლესიასა.

მ ა ყ ა ა ნ თ დაგვიჯოცეს კაცები და ეკლესი[ი]ს მამულს თავისას ეძახიან.

ახლა მ გ ა ლ ო ბ ლ ი ს შ ვ ი ლ ი აგვტეხია და ეკლესიის ძირამდინ ჯარით მოგვიხდა, რომ აქამდინ მერისა არისო. მის უწმინდესო-

[1] მოეგდოთ.

ბის საქართველოს პატრიარხისათვის - მოუხსენებიათ მ გ ა ლ ო ბ ლ ი ს შ ვ ი ლ ე ბ ს ა და მერელებსა: ჩვენ მთაში ღორები დაასუქესო; უბოძებია ოქმი მ ა ყ ა ს შ ვ ი ლ ს დ ა თ უ ა ზ ე დ ა: ახლავ დაადგითო და საბალახე გამოართვიო.

ჩვენ თქვენის შვილის ბრძანების წინააღმდეგობა რას გამოგვადგება. თქვენვე უწყით, ეკლესიაცა და ჩვენცა თქვენნი გახლავართ, გუჯარიც მოგვირთმევია. თქვენის მოწყალების მეტი არცავინ შეგვეწევა და არცა ვისი პასუხის მიცემა ძალგვიცს და თქვენს უბძანებელი ვერცა ვის ჩხუბს გაუბედავთ.

ამას ვეედრებით თქვენს ბედნიერობასა, რომე ეს გუჯარი გასინჯოთ და თქვენი ალალის ფასით ნასყიდი და შეწირული სამართლიანათ გაარჩიოთ, ეკლესიას არ დაეკარგოს. შვიდი საკომლო მამული მ ე რ ე შ ი არის, რომ სიგელი ამისი ცალკე არის. ამისი მთა და ბარი მერელებს უჭირავს, დაიკარგება. და ახლა ეკლესიის ძირამდინ გვედავებიან. თქვენის მეტი მომკითხავი და ყურის მიმგდები არც ეკლესიისა და არც ჩვენი; თუ თქვენი მოწყალება არ შეგვეწია, ბევრი კაცი მოკვდება ერთმანეთში. ფებერვლის **დ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. ჩვენო ღმრთის წყალობავ შვილო ბატონო ა ლ მ ა ს ხ ა ნ! მერე ამ არზით გულგულა-არტოზელნი რომ ჩივიან, მ ა ყ ა [ა] ნ ი ც თქვენ თან მიუწოდე და მგალობლისშვილები და მერლებიც მიაყვანინე, ხახულისა ღმრთისმშობლის გუჯრებიც მიატანინე, კახეთის მდივანბეგებიც შენთან დაისწარ და როგორც გუჯარი აცხადებდეს ან მთას და [ა]ნ ბარს გულგულა-არტოზნელნი, მაყა[ა]ნი და მგალობლიანი და მერლები ერთმანეთს რიგიანად მოაშველე და გა[ა]რიგე. გაურიგებელი თუ და[ა]გდევ, დაგემდურებით. ამ საქმეს ბეჯითად მოექეც. ფებერვლის **ვ**, ქორონიკონს **უპ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ე რ ე კ ლ ე.

124. არზა ღთისია მღვდელთმთავრისა ჯამაგირის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 15 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 9688. დედანი. ქაღალდი. 11×9 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჰირი მოსცეს ღ თ ი ს ი ა შემანდარს.

ქ. ჩემო კელმწიფევ! თქვენი წყალობა წელიწადში ორი თუმანი ჯამაგირი მჭონდა, აღარ მეძლევა; აღარც ულუფა მეძლევა. აღარც არა სარგებელი ლეკებიდამა მაქვს; დავსწვრილშვილდი და გავღარიბდი. ქალი გავათხოვე და ვალი დამედვა. თქვენს მეტი ხელის ამპყრობელი არავინა მყავს.

გევედრები, ღმერთი გაგიმარჯვებს, სიბერის დროს ამ თქვენს განწესებულს ჯამაგირსა და ულუფას ნუ მამიშლით. ფებერვალს **ია**. ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. მოხელეებო! ამ არზის პატრონს რაც განწესებული ულუფა და ჯამაგირი ჰქონდეს, გაურიგეთ და მოეცით. ფებერვალს **იე**, ქორონიკონს **უპ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ე რ ე კ ლ ე.

125. არზა პაპაანთ სტეფანესი სახლის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1792 წ. 28 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 780. დედანი. ქაღალდი. 22,5×16,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კ ე ლ მ წ ი ფ ი ს ძის გ ი ო რ გ ი ს ჰირი პ ა პ ა [ა] ნ თ ს ტ ე ფ ა ნ ე ს მოსცეს.

ამას მოვახსენებ: ჩემს ბიძაშვილს გ ო დ ე რ ძ ა ს ამას წინათ თქვენთან ეჩივლა და თქვენმა იასაულმა ჩემს სახელებზედ ხელი ამიმართა, მაგას მიაბარა.

ახლა კიდევ თქვენი ოქმი აუღია დ ი ა ს ა მ ი ძ ე ტ ე ტ ი ა ზ ე დ - - სამართალში გამოგზავნეო; და არ მამეშვა გამამაგზავნა.

ჩემო კელმწიფევ, რადგან მუდამ ასეთ შფოთში ვყეფარ, მე ასე მიხდოდა: როდესაც თქვენი იქ მობძანება იქნებოდა, თქვენს ბედნიერს თვალს ენახა ის ჩემი სახლი და როგორც თქვენ სამართალს ბძანებდი, მე ისე ყაბული მჭონდა. და ამიტომაც ჯერ ვერ მოვდიოდი. რომ სახლში ავათმყოფი მყვანდა და ვერ გამეშვა.

ახლა ამ მოწყალებას ვითხოვ: თქვენს მობძანებამდინ დამაცალოთ და მაშინ ველაპარაკები. და თუ არ დამაცლით, ის ჩემი ბიძაშვილი ი ო ს ე ფ ა ჩამოვიდეს, ორნივ ერთათ იყვნენ და ისე ველაპარაკო, რომ მერე იმას სიტყვა აღარა ჰქონდეს. და იმის ჩამოსვლამდინ მეც

ორიოთ კვირე მულათი მიბოძოთ, რომ ჩემს ავათმყოფს მოეპატრონო. თებერვლის **კგ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. ბატონისშვილის გიორგის სიქეთით სახსოვარი დ ი ა ს ა მ ი ძ ე მინბაშო დ ი მ ი ტ რ ი! მერე ამ არზის პატრონი ასე რომ ჩივის, ამაზედ ქელი უნდა აიღო და და[ა]ცალო. როდესაც რომ პაპა[ა]ნთ ოსეფა წამოვიდეს სამართალში, ესეც მაშინ გამოგზავნე და ორთავ ერთათ ილაპარაკონ სამართალში. მანამდის ამას ნურაზედ შეაწუხებ. თებერვლის **კვ**, ქორონიკონს **უპ**. გიორგი

126. არზა არღუთაშვილებისა სპილენძის წილის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 8 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 47. საბუთი № 50. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[40v] ღმერთმან ბედნიერის ქელმწიფის ჰირი მოსცეს არღუთაშვილებს რევაზასა და გოგიასა.

მოწყალე ხელმწიფევ, მამა-პაპით მთელი არღუთელებისაგან დამტკიცებული წიგნი გვიჩირავს, ჰაცუტის სოფელიც წილში ჩვენ გერგებია და ჩვენი არის. ღვთისა და თქვენის წყალობით სპილენძის მადანი რომ იქ გაიმართა, რადგან ჩვენი სამკვიდრო იყო, შეგვიბრალეთ და იქიდამ სპილენძის წილი გან[ა]წესეთ ჩვენთკის. ეს თქვენი წყალობა რომ დაგვემართა, ჩვენ არ გვეძლევა.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთი ოქმის წყალობა გვიყავით სარდალზედ, რომ იმის ხელით მოგ[ვ]ბარდეს. და თუ ვინმე მოდავე იყოს, თქვენს სამართალში გიახლენ; თუ არა, ჩვენ მოგვეცეს თქვენი წყალობა. ორი ოქმი კიდევ ხელთ გვიჭირავს. მესამესაც ამას გეევედრებით. ჩვენც ვალის პატრონი ვართ და მწარეთ შეწუხებული. ღმერთი შვილებს გიდღეგრძელებს. ამის მოწყალება მოიღეთ, ღმერთი გაგიმარჯვებს. თებერვლის **კმ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

მოხელეებო, ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, ამას ჩვენი ოქმებიცა აქვს. თქვენც მოიკითხეთ და რომლისაც მამული იყოს, ჩვენი

წყალობა იმას უნდა მიეცეს. არღუთაშვილებისაგანაც და სხვათაგანაც ბეჯითათ მოიკითხეთ და ისე გაურჩიეთ. მარტის **ც**, ქორონიკონს **უპ**.

მელიქის შვილებიც არიან, რომ რადგანც იმათს მამულში მადანი გამოჩნდა, იქიდამ ჩვენგან წყალობა სჭირთ და მაბლაღი ეძლევათ. და ეს სპილენძის მადანი რომლისაც მამული იყოს, ჩვენი წყალობა იმას უნდა მიეცეს. სხვას საქმე არავისა აქვს.

127. არზა დავითაშვილისა მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1792 წ. 9 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 435. დედანი. ქაღალდი. 32,6×10,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. ოქმს კათალიკოსის ხელრთვა არა აქვს. საბუთის უკანა მხარეზე უშნო ხელით მიწერილია ქართლში მცხოვრებ რაჭის ერისთვის ასულის მარიამის თხოვნა საკაბის ან საქათიბის ბოძების შესახებ, რასაც ჩვენ საბუთთან კავშირი არა აქვს.

ქ. ღმერთმან უწმინდესის პატრიარხის მეფის ძის ჰირი მოსცეს დ ა ვ ი თ ა შ ვ ი ლ ს.

მერე ამას მოვახსენებ: ტ ა ტ ა ნ ა შ ვ ი ლ მ ა გ ო გ ი ამ მამულიც გამიყიდა; ბატონმა იასაული დამაყენა, ვალი ამაღებინა, მამული დავიხსენ; მამული თ უ ხ ა რ ე ლ ს უჭირავს და ჩემი თეთრი სარგებლით ტატანაშვილს უჭირავს.

ღმერთი გადღეგრძელებს, სამართალი მაღირსეთ და ამდენი ცემისაგან დამიხსენით. თუ სამართალი არ დამემართა, აქ დგომის თავი აღარა მაქვს წვრილშვილი გახლავარ[1], შვიდი წიგნი ამილია და სამართალი არ მამეცა. მარტს **ც**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. სალთხუცისშვილო დ ა ვ ი თ! ამ არზით ასე რომ მო[უხსენ]ებია, დავითაშვილს, თავისი მამული უნდა დარჩეს, იმას უნდა მიაბარო. და ტატანაშვილმა თუხარელს თავისის თეთრის პასუხი უნდა გასცეს. ეს ასე უნდა აღასრულო. მარტს თ, ქორონიკონს **უპ**.

(მინაწერი თ. ჟორდანიას ხელით): „ალექსანდრე დავითის ძის მაჩაბლის წიგნებიდან“.

1 გაგლავარ.

128. არზა გიორგი პარკაძისა მამულის თაობაზე
მერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 9 მარტი

ცსსა. ფონდით 1449. საბუთი № 203. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს მათს სამარადისოდ მლოცველს მღვდელს პარკაძე გიორგის.

ჩემო კელმწიფევ. მუდამ თავს გაწყენ, მაგრამ რა ვქნა, ჩემის მამულისას არას მანებებენ ამილახორიანი. ამთონი თქვენი წყალობა იყოს, ერთი ოქმი მებოძოს თქვენს შვილს ფარნაოზ[ზ]ე, რომ ჩემი მამული იმან გამოარჩიოს და დამანებოს, თვარემ ისინი არას მანებებენ. მარტის **ც**, ქორონიკონს **უპ**.

როგორც ამილახორმა იესემ მოიკითხა ჩემი მამული და ქაიხოსრო ამილახორიშვილს დავთარში მომაძებნინა და იმან ამოაწერინა, ნუსხა გააკეთა ქაიხოსრომ და ქაიხოსროს ბეჭედი ზედ დასვა, ის ნუსხა შინა მაქვს, იმ ნუსხით[1] უნდა მებოძოს ჩემი მამული.

თავში

ჩვენო ღმრთის წყალობავ შვილო ფარნაოზ! როგორც რომ ამ პარკაძე მღვდელს მოუხსენებია, ეს მამული უნდა გაურჩიო. რაგვარადაც ამილახვარს გაურჩევიო და მოუძებნია, იმ კვალად უნდა მოუძებნო. და თუ სიმრუდე და უსამართლობა შეატყო რამე და შენ ვერ შეიძლო, ჩვენ მოგვახსენე და ჩვენ მოვიკითხავთ. და მასუკან სამართალს ჩვენ უზამთ. მარტის თ, ქორონიკონს **უპ**.

ან აქეთ არ მოხდეს უსამართლო და ან იქითა.

129. არზა ვახტანგ უაფლანიშვილისა სამართლის მოცემაზე
მერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 15 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11326. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მათს მონას ყაფლანიშვილს ვახტანგს მოსცეს.

მერე ამას მოგახსენებ მათს სიმაღლეს: თქვენის ოქმით და ბძანებით მდივანბეგებმა სამართალი მოგვცეს. რომელსაც მე უჩივოდი, ის გა[ა]მტყუნეს და მე განაჩენი დამიწერეს და მომცეს... და თქვენს სიმაღლეს მოვართვი განაჩენი, და დამტკიცება არ ინებეთ; ასე მებძანა, ჩვენ უნდა გავშინჯოთო. იმ ჟამად საქმეებში ბძანდებოდით და თავი ვერარ გაწყინეთ. წინაზედ არზა მოგართვი და პასუხი აღარ გამომომივიდა.

დიდათ მეშინიან ამდენი თქვენის თავის წყენისათვის, რომ ერთხელ არ გამირისხდეთ, მაგრამ რა ვქნა, ჩემო კელმწიფევ; განაჩენზედ სამდივანბეგო გამსვლია და მე ბელში არა მიჭირავს რა. ამაში უსამართლო მემართება, ჩემო კელმწიფევ.

თუ თქვენის სიმაღლის ნება იქნებოდეს, ის ჩემი მოდავე იქ დაიბარეთ და თქვენთან გვალაპარაკეთ. თუ ამას არ ინებებდეთ, ერთს თქვენს შვილზედ ოქმი მიბოძეთ და ღმრთის წინაშე სამართალი გვიბოძონ; თვარადა, ნება თქვენის სიმაღლისა არის. უმჯობესი თქვენს სიმაღლეს უფრო მოეხსენება. მარტის **იბ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. ჩვენო ღმრთის წყალობავ შვილო ბატონო გიორგი! მერე ამ არზით ვახტანგ ყაფლანის[შვილს] რომ ასე მოუხსენებია, მდივანბეგებიც შენთან დაისწარ და ღმრთის წინაშე ჰეშმარიტი სამართალი უსაჯეთ რასაც მიხვდეთ. მარტის **იე**, ქორონიკონს **უპ**.

ქ. ამ სამართალში მელიქი ავეტიქაც დაისწარ.

130. არზა ზაალ დავითიშვილისა უმეზის თაობაზე
მერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 19 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 565. დედანი. ქაღალდი. 31,2×18 სმ. მხედრული. განკეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს თქვენს მონას დავითიშვილს ზა[ა]ლს.

მერე ამას მოვახსენებ ჩენს მოწყალეს: ღმერთმან იმდენი გამარჯვება მოქცეს, რამდენი კაცი საქართველოსი ავის დროთი მიფარული იყოს და დაკარგული იყოს და ზოგნი ერთმანეთისაგან დაყიდული მძლავრობით და ნამეტნავათ ჩემი იყოს, ამიტომ რომ არსად ბინა მქონდა და არსად მამული და ჩემსას ვინ არ წარიტაცებდა და [ა]ნ ვინ არ მამერეოდ[ა].

1 ნუხსით.

ახლა ამას მოგახსენებ თქვენს მოწყალებას, რომ ერთი ოქმი მე-
ბოძოს: თქვენს საბძანებელში საცა ჩემი მემკვიდრე კაცი იყოს და
[ა]ნ მიფარებული ან გამძლავრებული რომ ავის დროთი და უმამუ-
ლობით ვერ გამოჩენილიყოს და რადგან ღმრთით[1], თქვენის ბედნიე-
რობით და დოვლათით ეს მშვიდობა ჩამოვარდა, საქართველოში ვინც
ჩემი კაცი ან თავის ნებით მოვიდეს ან მე მივიგნო, ყველასი წყალობა
დამემართოს, ვისაც ან მამის ჩემისაგან და ან ბიძის ჩემისაგან მისყი-
დული არ იყოს ან მოთაბარი მოწამე არა ჰყვანდეს და ან სიგელი არა
ქონდეს, ნურავინ წამომედავება. და თუ მედაოს ვინმე, თქვენს სა-
მართალში მომყვეს. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამისი მოწყალება მალირ-
სეთ. ღმრთითა და თქვენის წ[ყ]ალობით იქით-აქეთ თითო[ო]როლა
კაცი მიჰნდება და შიშით ვერ გამოსულან, ვაითუ ისევ აგვყარონო;
და ასე გვეტყვიან, ამდენი ხანია ჩვენი ხარო. ამის მიზეზი ზემოთაც
მოგახსენე და კიდევაც მოგახსენებ — ავის დროს მიზეზით და ჩემის
უბინაობით. თუ სხვას უსაბუთოთ წავედავო ვისმე, ჯარიმით გადა-
გვახდევინე[2]. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამისი ოქმის წყალობა მიყავით;
ეგების ღმრთითა და თქვენის წყალობით ცეცხლი დავანებო და ვი-
ცხოვრო. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ეს ჩემი ვედრება შეისმინეთ თქვე-
ნის შვილების სადღეგრძელოთ. მარტის **ივ, ქორონიკონს უპ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის. მერმე ამ არზით ამ ზაალს ასრე რომ მო-
უხსენებია, ვისაც ამისი ყმა გყუანდესთ, რომ თუნდა, დიაღ, დიდის
ხნის მოსულიც გყუანდესთ, ან ნასყიდობის წიგნი არა გქონდესთ იმი-
სის მამა-ბიძისაგან და ან ერთი სწორე და ჭეშმარიტი საბუთიანი სიტყ-
ვა არა გქონდესთ რა. თავისი კაცი ნოეცით. და კიდევ თუ თავისის
ნებით ამას თავისი ყმა მოუვიდეს საითმე, იმას ძალით ნუღარავინ
აუყრით. და თუ სიტყვა გქონდესთ რამე, ჩვენთან მოდით, ელაპარა-
კენით და სამართალს მოგცენთ. მარტის **ით, ქორონიკონს უპ.**

თუ მოსლოდეს ვინმე თავისი ყმა, ნურცავინ იმას აუყრით უჩვენ-
ბძანებოთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჴმობს ძედ კ[ა]ხეთის მეფედ ცხებულს,
ე რ ე კ ლ ე.

[1] ღ[მრთ]ნ.
[2] დადავგახდევინე.

131. არზა რევაზ ანდრონიკაშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 25 მარტი

ცხსა. პ. კ ა რ ბ ე ლ ა შ ვ ი ლ ი ს პირადი ფონდი 1461. რვეული № 6. საბუთი № 53. პირი. ქალალდი. მხედრული.

[151] ქ. ღმერთმან მისი სიმაღლისა ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი რ ე ვ ა ზ ა ნ დ რ ო ნ ი კ ა შ ვ ი ლ ს მოსცეს.

მერე ქაიხოსრო მდივანბეგის ყმამ ჰ ა ნ ყ ო ს შ ვ ი ლ მ ა ი ვ ა ნ ე მ, წ ნ ო რ ი ა ს შ ვ ი ლ მ ა მ უ ს ა მ ა და გ ი ო რ გ ი მ მამულები გაცვალეს. ის დრო იყო, რომა საღალუღის ციხესა რომ შენობის [v] ბინა დაზდეთით, ამას წნორიაშვილმა მუსამა სასახლე მისცა და ჰანყოსშვილმა ვ ე ჯ ი ნ ს სოფლის ბოლოს ორის დღის მიწა მოსცა და ერთი ქვევრი მო[ს]ცა, რომ დღეს ის ქვევრი შინა აქვს.

დღეს აქნობამდისინა ის სასახლე ამ ჰანყოშვილს ეჭირა და ამ წნორიასშვილმა ვენახათ ააშენა, რომ, დიახ, უცხო ვენახია, რომ ას თუმნათ ღირს.

დღეს ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს მ დ ი ვ ა ნ ბ ე გ ს დაუჟინია[1] ამავე ვენახს გამოვართმევ, ჩემთვის ვენახათ მინდაო; თქვენთვის მოუხსენებია — ჩემს ყმას რომ სასახლე მოცესო, ეკლესიისა არისო.

ქაიხოსროს უბძანეთ, რომა საბუთი ქნას, რომ ეკლესიის მამული იყოს. თუ საბუთსა იქს, მასუკან[2] როგორც სამართალი მიბძანებს, ისე ვიქ. მე ხომ ღმრთით[3] განაჩენიც ხელთ მიჰირავს და არც ეკლესიისა არის და სოფლის მოწმობაც. თუ ახლა ის გამოაჩენს და იმისი არ ვიცი. მე მუქთათ ასის თუმნის მამულს ვერ მივართმევ. მარტის **კე, ქორონიკონს უპ.**

თავშე

ქ. მდივანბეგო ქ ა ი ხ ო ს რ ო! ამ არზით რომ შენი ბიძაშვილი რევაზ ასე ჩიევის, ამ ხნის გაცვლილს მამულს ვეღარ გამოართმევ. და ასე რომ სჩივი: იმისი გაცვლილი მამული ხატისა არისო, იმაზე საბუთი უნდა ჰქმნათ, რომ ის ხატისა იყოს და მაშინ სიტყვა გექნება. და სანამდინ საბუთს არ უზამ, მანამდინ მაგ მამულთან შენ საქმე არა გაქვს რა. მარტის **კე, ქორონიკონს უპ.**

ქ. ასეთი საბუთი უნდა ჰქმნა, რომ ეკლესიის მამულად გამოაცხა-

[1] დაუნიჭნია. [2] მასკვნა. [3] ღ[მრთ]. 4+რომ.

დი, რომ მოსამართლეს სიტყვა აღარა ჰქონდეს. და თუ ამისთანა სა-
ბუთს ვერა იქ, და საქმე არა გექნება რა. ერეკლე

132. არზა დავით გარეჯის წინამძღვრის იოაკიმისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 29 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 402. დედანი. ქაღალდი. 31×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მათის უმაღლესობის ჩვენის ყოვლად მოწყალის საქართველოს მეფის ჰირი მოსცეს მათის სამარადისოდ მლოცველს წმიდის დავით გარესჯის მონასტრის წინამძღუარს უღირს არხიმანდრიტს იოაკიმს.

მერმე ამას მოვახსენებთ ჩვენს ყოვლად მოწყალეს: მოეხსენება მათს სიმაღლეს კალაურელთაგან რამთენი ძვირი შეგვამთხვივეს მონასტრის მამულისათვის ახურას ბოლოს საჯვავზე. ახლა კიდევ მონასტრის მთაში ღორი უდგათ, აძოებენ და აჭმევენ, საბალახეს არ გვაძლევენ, მძლავრებით გვეკიდებიან.

წყალობას ვითხოვთ: ერთი ოქმი და იასაული გვებოძოს, სა-
მ[ა]რთლით ჩვენი მოგვეცეს, მონასტერს არ დაეკარგოს თაღისი. თქვენის სიმაღლის სამარადისოდ მლოცველი გვამყოფოთ, ჩვენო ყოვლად მოწყალევ. მარტის კთ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ქურუხულო აბრამ! მერმე ამ არ-
ზით ამ წმიდის დავით გარესჯის მონასტრის არხიმანდრიტი ასრე რომ ჩივის, შენ უნდა წახვიდე და კალაურელთ ამის მონასტრის მთასა და მამულში ღორი რომ უდგათ სადმე და აჭმევენ მონასტრის მამულს, რაც რიგიანი და სამართლიანი საბალახე იყოს, აიღო და მოაბარო. უიმისობა არ იქნება. რას ემართლებიან, რომ არ აძლევენ? ჰ[ა]ლბათ რომ უნდა გამოურთვა და ბოსცე. მარტის კთ, ქორონიკონს უპ.

იცოდე, თუ ეს ასრე არ აღასრულე, დიდათ გიწყენთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს. ერეკლე.

133. არზა ზაზა ბარათაშვილისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1792 წ. 2 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 26. საბუთი № 12. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი № 15.

[10] ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ხელმწიფე დედოფლის ჰირი თქვენს მონას მსაჯულის შვილს ზაზას მომცეს.

ამას მოვახსენებთ. მამა ჩემ[მ]ა ჩხეიძეებისაგან ღორის-
თავს სოფელი იყიდა, სიგელი ძველი და ახალი ერთობით ყველა მოსცეს. ეს ოცდაოთხი წელიწადია, რომ ჩვენი მცილე და მოდავე არავინ ყოფილა. ამას წინათ აბაშისშვილი დავით წამოედავა მამაჩემს, ბატონთან გვიჩივლა. ბატონმა მოწმობა მოგვეთხოვა საბარათაშვილოს მოხუცებულს კაცთაგან მანგლელისაგან, ნიკოლოზ ქავთარის შვილისაგან და იოთამის შვილის რევაზისაგან. ამათ მოწმობა წერილით მიართვეს, რომ ჩვენ დაგვრჩა. ბატონმა განაჩენი გვიბოძა. ახლა მე რომ ავათ გახლდი, ჩემს მალვით არზა მოურთმევია დავითს თქვენის სიმაღლესათვინ, ოქმი, და იასაული უთხოვნია — ღორისთავის საბალახე მე უნდა ავიღოო. ოქმი გიბოძებიათ, არა გცოდნიათ ჩვენი [v] მამული არის თუ არა, არც იმას მოუხსენებია.

ჩემო ხელმწიფევ! ჩემს მამულთან მაგას რა საქმე აქვს. გვევდრებით ერთი ოქმის წყალობა მოიღოთ, რომ ჩემის ნასყიდის მამულის ოქმი იმას რათ აუღია. თუ უნდა, ბატონთან სამართალში მელაპარაკოს, მაგრამ არკი გამტყუნდა და განაჩენი მე მიბოძა. ამის სამართალი მაღირსეთ, ღმერთი გაგაცოცხლებსთ. აქამდინ სად იყო, მბრიყ[ვ]ობს, მაგრამ ვერ მიბრიყვებს თქვენის წყალობით. მარტის კვ, ქორონიკონს უპ.

თავში

[9v] აბაშისშვილო დავით! მერე მსაჯულის შვილს ზა-
ზას რომ ასე მოუხსენებია, როდესაც მე შენ ოქმი გამოგიართვი, მაშინ მე ეს საქმეები არ მახსომდა, თორემ მეც კარგათ ვიცოდი, როგორც გარდასწყდა ეს საქმე. ამას ბატონისაგან განაჩენიც აქვს. რომ მოწმე[ე]ბიცა ჰყვანდა: თუ მომგონებოდა, ბატონის ჩემის ოქმით როგორ დავაყენებდი. ახლა რადგან ასე არის, ის ჩემი ოქმი მეფე დამიყენებია. რადგან სამართლით ბატონს ამისთვის მიუცია და ნასყიდი ჰქონიათ, რო[მ] მონასყიდობის ძველი და ახალი სიგლები ხელთ უპირაეს, მე ჩემს ოქმზედ ხელი ამიღია და გამიბათილებია.

თუ რომ რაც ამას წერილები ხელთ უჭირავს და ან ბატონის განაჩენი აქვს, [10] თუ იმისი წინააღმდეგი სიტყვა გექნება, რომ სამართალში შემოსატანი იქნებოდეს, მის უმაღლესობას მეფესთან ელაპარაკე. მე ამასაც გწერ შენის ვაის მდგომობით, თუ რომ საბუთიანი და ჰეშმარიტი სიტყვა აღარა გქონდეს რა, სამართალში ნუღარ ელაპარაკები და ჯაფას ნუღარ გაწევ. თუ არადა, შენ იცი. აპრილის ბ, ქორონიკონს უპ.

134. არზა ზაალ დავითაშვილისა უმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 9 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 544. დედანი. ქაღალდი. 22,2×14,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-მეტი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი მათს მონას დავითაშვილს ზაალს მოსცეს. მერე ამას მოეახსენებ: ერთი ჩემი მემკვიდრე ყმა სა[ა]ვალიშვილოში თურმე იყო, მე არ ვიცოდი, ზურაბ ავალიშვილმა მითხრა, შენი მემკვიდრე კაცი ყამს ბეციასაო და მე მაძლემსო. მე დავითხოე, რათგან ჩემი ყმა არის და შენას პირით მეუბნები, ჩემს კაცს ნუ გამოართმევ, სხვა გამოართვი, რაც შენი მართებს.მეთქი. არ დაიშალა, გამოართვა. ახლა ის ჩემი კაცი თავის ნებით ჩემთან მოვიდა. არ მეშვებიან, მართმევენ. მზეჭაბუკ მდივანბეგი და თეიმურაზ ასე მეუბნებიან: ეგ მაგას მოეცო, შენ, ვინც ზურაბას მისცაო, იმას ედავეო.

ჩემო ხენწიფევ, ჩემი საქონელი ამდენი ხანია მაკლია, ახლა ღმერთმან კარზე მამაყენა, რათ უნდა წამერთვას; ვინც ჩემი კაცი მისცა, იმას ედაოს: ეს სხვის კაცი რათ მამეო. და თუ ჩემთან სიტყვა აქვს რამე, ის მედაოს; ნასყიდობის წიგნი არ უჩამს მამიჩემისა და ჩემის სახლის კაცისა, მოწამე არა ყამთ; ამაზე მედავებიან: დიდი ხანიაო, მე მაკლია.

ამ საქმეზე არზი გა[ა]ხელი, ოქმი მებოძა: თუნდა დიდის ხნის მასული გყვანდესთ ვისმეო, ნურავინ დაუჭერთ თავის კაცსაო; თუ ან ნასყიდნი არა გყვანდესთო, ან ერთი საბუთი ან სიტყვა არავის ქონდესთო, თაყისის ნებით ამისი კაცი რომ მიყიდესო, უწევნებძანებოთ ნუ აყრითო. არც ეს თქვენი ბძანება იყაბულეს და კაცს მართმევენ.

ამდენი თქვენი მოწყალება დამემართოს, ეს ჩემი კაცი არ წამერთვას თქვენს სამართლამდინ და თქვენს წინ მელაპარაკნენ. და თქვენის სამართლით რაც უნდა გადამხდეს. თუ უთქვენოსამართლოთ ეს კაცი წამერთვა, რაცა მყავს, ისინიც წამოველენ. თორამ სხვა მამივიდეს და თქვენი ოქმიც გამიტყდება; ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამისი მოწყალება მაღირსეთ. აპრილის ზ, ქორონიკონს უპ.

თაყვა

ქ. ჩვენი ბძანება არის. მერმე ეს დავითაშვილი ზაალ ასრე რომ ჩივის, ის თავის კაცი ამასვე რომ მისვლია, იმისი აყრა უჩვენოთ აღარ იქნება, ვისაც სიტყვა აქვს, ჩვენს სამართალში ელაპარაკოს. თუ ეს მოხსენება მართალი არის და სწორედ ამისი ყმა არის, რომ არცა ეს ნასყიდობა უჩანს და არცავის მოწამე ჰყავს, რომ ამათგან ეყიდოს ვისმე, რას ემართლებით, რომ თავის ყმას ართმევთ; იმ ზურაბ ავალიშვილს ვისგანაც მისცემია ის კაცი, ის იმას ედაოს. და თუ იმას ჰეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს რამე ამ ზაალთან, მოვიდეს და ჩვენს სამართალში ელაპარაკოს და ღმრთით სამართალს მივცემთ. და ჰეშმარიტი სიტყვა არავისა ჰქონდეს, კი ნუღარავინ ელაპარაკება. აპრილის თ, ქორონიკონს უპ.

ბეჭედი: ჭნარს მიცემს, დავით მოკმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

135. არზა დავით ენდრონიკაშვილისა გაყრის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 27 აპრილი

ცსსა. ჰ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი 1461. რველი № 13. საბუთი № 67. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[42] ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცესთ მათს მონათ დავით ენდრონიკაშვილს და იმის შვილებს.

მოწყალევ ჯელმწიფევ! გაყრას უკან ჩემის სახლის კაცებისაგან რაც წამართმევია, ეს არის.

ქ. ორი სასახლისაგან ასე ცარიელი ვართ, რომ არცერთში წილი არა გვაქვს რომ დავდგეთ.

ქ. მეორე ესე, ჩემის მამა-პაპის სასაფლაოში შიგ აღარ შემიშვეს. მამა იქ მიმარხია და ძმა.

ქ. მესამე ესე, პირველი საუფროსო კაცი დათო უტიასშვილი საუფროსოთ ავიღე და იმისი სასახლე კი წამართვეს..

ქ. მეოთხე ესე, გურჯაანში ზანდრისშვილის საკომლო ბეითალმად მერგო, ბარათი ჯელში მიჭირავს, წაგვართვეს და ვასილმა გაყიდა.

ქ. მეხუთე ესე, ბარათში მერგო ორი კომლი კაცი. მას უკან დავით სარდალმა და მუხრანბატონმა გვიჩივლეს თქვენთან — ჩვენი ყმანი არიანო. თქვენის ბძანებით აყარეს, წა[ა]სხეს და მე იმათი მაგიერი აღარა მომცეს რა. და იმათი მაგიერი იმათ უჭირავს.

ქ. მეექვსე ესე, რვა კომლი კაცი ავიღე საუფროსოთ, ერთი ისევ იმათ წამართვეს და შვიდიღა დამრჩა.

ქ. მეშვიდე, თათარი რაც ყმა გვყავს, არც საუფროსო მოგვცეს და ნახევარი ხომ ჩემი იყო, არც ნახევარი.

ქ. მერვე, ზიარს რაფიასშვილის საკომლო ნახევარი ჩემი იყო და არც ის მომცეს.

ქ. მეცხრე, რაც კაჭრეთში საკომლო არის, არც ნაბეჭვარი მომცეს და არც საუფროსო.

ქ. მეათე ესე, ხუთი კომლი კაცი ერთობაში ნაშოვნი იყო, რომ გავიყარენით, იმაში წილი აღარ დამიდგეს და ჩემს ნაშოვარში კი წილი დაიდგეს.

ქ. მეათერთმეტე, უტიასშვილი და ოდიშასშვილი ორნივ ჩემნი ყმანი გახლდნენ. უტიასშვილს კაცი შემოაკვდა, ოდიშასშვილს ათის დღის ნაფუძარი გამოეართვი და უტიასშვილის სისხლში მიეცა. ახლა უტიაშვილი რომ იმათ ერგოთ, იმის მაგიერს აღარას მაძლევენ.

ქ. მეათორმეტე, თუ მაგათს ყმაზედ და მამულზედ ჭირნახული მჭონდეს, საჭირნახულო მომეცეს. და თუ ერთს სხვას არავისა ბოძებია, ნურც მე მიბოძებთ.

რაც ამ არზით [v] მომიხსენებია, ამაზედ ბევრჯელ თავიც მიწყენია თქვენთვის, ოქმებიცა მაქვს, რომ ყური არ მოუგდიათ. ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ერთხელ მოგვარჩინეთ ამ საქმეს. ამთვენი ხანია ჩვენი ყმა და მამული გვაკლია.

თუ ჩემო ჯელმწიფევ, ან ჩხუბი შემძლებოდა და ან თქვენი წინაალმდეგი საქმე, ერთხელაც არის ჩხუბს უზამდი ამაზედ, მაგრამ მე ღმრთითა და თქვენი სამართლით მინდა ყველა. აპრილის **კბ**, ქორონიკონს **უპ.**

თავში

ქ. მდივანბეგო ოტიავ! ამ არზით დავით ენდრონიკაშვილი რომ ასე გიჩივის, ეს ოქმი რომ მოგივიდეს, მაშინვე ჩვენთან უნდა წამოხვიდე და სამართალში ელაპარაკო. შენი წამოუსელელობა არ იქნება. აპრილის **კბ**, ქორონიკონს **უპ.** ერკალე

ქ. ეშიკაბაშო რევაზ და ყორჩიბაშის შვილო ბეჟან! ოტია მდივანბეგს ეს ოქმი თქვენ უჩვენეთ და ისევ ამ თავის პატრონსვე მოეცით; ეს ოქმი არ დაკარგოთ. ერეკლე

136. არზა ამილღამბარ ციციშვილისა ყმის მიბარებაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 22 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 404. დედანი. ქაღალდი. 17,6×15,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი. ოქმის თარიღი მცდარი ჩანს.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი ამილღამბარ ციციშვილს მოსცეს.

ამას მოვახსენებთ: რადგან თქვენი მოწყალება დამემართა და ჩემი მზითვის კაცი მე მებოძა, მერე ჩემი შეწუხებაც ხომ მოგეხსენებათ, მოვალე[ე]ბი ცალკე მაწუხებდნენ და ჩემი სიღარიბე ცალკე. ახლა ეს კაცი ეფთვიმე წინამძღვარს მივყიდე.

ახლა ამ წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი მიბოძეთ აქაზ უზბაშზე, რომ ეს კაცი ხორხელში დგას, აჰყაროს და წინამძღვარს მა[ა]ბაროს. მაისის **კბ**, ქორონიკონს **უპ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ეშიკაღაბაში გარსევან! ამაზედ კაცი აჩინე. ბერე შენ უნდა მიხვიდე ხორხელში და ამ არზის პატრონისა ერთი კომლი კაცი რომ არის, ის კაცი უნდა აუყარო და წინამძღვარს ეფთვიმეს მოაბარო. და თუ რომ ამ კაცთან ან სოფელსა და ან სოფლის მოჯელეს სიტყვა ჰქონდეს რამე ასეთი, რომ სამართალში შეიტანებოდეს, ელაპარაკონ. თუ სამართალში შემოსატანი სიტყვა არა ჰქონდესთ რა, ეს კაცი და[ა]ნებონ, აუყარე და წინამძღვარს ეფთვიმეს მოაბარე. მაისის **იდ**, ქორონიკონს **უპ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჰმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

verso

ქ. მამა(?) ბატონო ეშიკაღასაშო ალექსანდრე, ეს ბატონის ბძანება შენ აღუსრულე. იანვრის კე, ქორონიკონს უპა. გარსევან

137. არზა ამილახვრის ქალის მაიასი მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1793 წ. 27 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10012. დედანი. ქაღალდი. 24,3×15,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს მათს მონას მაიას.

მოწყალევ ჯელმწიფევ, ჩემი ვედრება ეს არის: თქვენგან სამართლით განსჯილის განაჩენით ბოძებული ავნევი ჩემ[მ]ა დედამ მე მამცა აღსასრულის ჟამს; და მანამ ცოცხალი ვარ, ვალი დამდევ: მიცვალებულთ მოხსენების დღეებში წირვას ნუ დამაკლებო და სანთელს ნუ გამიქრობო. და თავისის პირით თქვენს უმაღლესობასაც მოახსენა: ამ ჩემის შვილისათვის მიმიციაო და თქვენც უბოძეთო.

თქვენს ღმრთაებრ[ივ]ს მოწყალებას ვევედრები: მებოძოს, რომ მანამ ცოცხალი ვარ, ჩემს მამასა და დედასა თავისის დანარჩენით ვემსახურო. ჩემო ჯელმწიფევ, ერთი ოქმი და იასაული მებოძოს, რომ მომბარდეს. მაისის იე, ქორონიკონს უპ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის! მერე ამ არზით ასე რომ მოუხსენებიათ, ჩვენც ასე გაგვიგონია და სხვათაც მრავალთ იმოწმეს, რომ ავნევი სანატრელის ბეგუმისაგან. თავის მზითვით ნასყიდი იყო და ამილახვრიანთ საქმე არა ჰქონდათ რა. და კურთხეულმა ბეგუმმა ეს თავის მზითვით ნასყიდი ავნევი თავის ქალს მაიას მისცა.

ეშიკაღასო თამაზ! შენ უნდა მიხვიდე, ჯელი ამართო და ავნევი მაიას მოაბარო. სხვათ ამილახვრის შვილებს ამასთან საქმე არა აქვსთ რა, და ნურც არავინ ამაზედ ლაპარაკს იკადრებს. ამისი არის და ამისთვის გვიბოძებია სამართლით. მაისის კზ, ქორონიკონს უპ.

ამაზედ იასე მორდალი გაგზავნე და ეს ასე აღასრულებინე ალბათ.

ზეპედი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძედ ქახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

138. არზა ვიორგი აარკაძისა გამოსახლების თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1793 წ. 6 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8886. დედანი. ქაღალდი. 21×12 სმ. მხედრულად. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ძის ვახტანგის ჭირი მოსცეს მათს მონას და სამარადისოდ მლოცველს მღვდელს პარკაძე გიორგის.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ქარუმიძე ფარსადანისაგან ილაჯი აღარა მაქვს. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ჩამომხსენ. მოწყალება მოიღე. მეც ერთი აზნაურიშვილი ვარ და ჩემ[მ]ა ტოლმა კაცმა ასე რათ უნდა მიბრიყვოს და მაწუხებდეს. თუ თქვენ კი არ გამიწყრებით, ქრისტემ ნუ მოგაკლოს გამარჯვება და დღეგრძელობა, ჩემი ხემწიფე თქვენ ბძანდებით, ამას ჩემთან რა საქმე აქვს.

ერთი საცოდავი დაშავებული კაცი მყავს წრიელაშვილი. ამას თქვენი მოწყალებით სავსე ოქმიცა აქვს. მდივანს შევეხვეწე და დავთრიდამ ბატონის ბძანებით ამოვაშლევინე, რომ აღარა ეთხოვება რა. და ფარსადან მოურავი, რაც იასაული და სათხოვარი მოვა, იასაულს უწინ ამას მოაყენებს კარს, ასე მტერობს.

ღმერთი გაგიმარჯვებს და ღმერთი მრავალს წელიწადს გაცოცხლებს, ჩემო ხემწიფევ, ერთი მაგარი ოქმის წყალობა მიყავ, რომ დაეხსნას ამ კაცს, შენის ხემწიფე მამის სადღეგრძელოდ. მაისის ლა, ქორონიკონს უპ.

თავში

ქ. ბატონიშვილი ვახტანგ გიბძანებ ქარუმიძე ფარსადან! მერმე ამ არზის პატრონს რომ ასე მოუხსენებია, ამას დაეხსენ, ხელი აიღევ, ნუ შეაწუხებ. კვლავაც გვიბძანებია და ახლაც კიდევ გიბძანებთ, ნუ აჩივლებთ. თიბათვის ვ, ქორონიკონს უპ.

ზეპედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

139. არზა გიორგი პარკაჭისა ძმის თამაზაზე ფარნაოზ გატონიშვილის ოქმით

1792 წ. 6 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8887. დედანი. ქაღალდი. 21,4×11,4 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ძის ფარნაოზის ჰირი მოსცეს მათს მარად მლოცველს მღვდელს პარკაძეს გიორგის.

ერთი დაშავებული კაცი მყავს წრიელაშვილი და ის კაცი თქვენის ძმის ვახტანგისაგან განთავისუფლებულია, რომ ჯარში ეურ წაიყვანენ და ბატონის დავთრიდამაც მოშლილია, არა ეთხოება რა: ეგნატე მდივნის ბარათი ხელთა მაქვს. და გადამკიდებია ფარსადან ქარუმიძე, ვინც იასაული გაჩნდება, იმაზე მოუშვერს ხელს და აწუხებენ.

ჩემი ტოლი კაცი ასე რათ მჩაგრავს, არ ვიცი რა მიზეზია. მიშველე რანე, ღმერთი გაგიმარჯვებს და გაცოცხლებს, ერთი ოქმი მიბოძეთ, რომ დაეხსნას ამ კაცს. ივნისის **ვ**, ქორონიკონს **უპ**.

და ბატონის ბძანებაცა გაქვსთ ხომ, რომ ყური და თვალი უნდა გეჭიროსთ ჩემზე, მიშველე რამე.

თავში

ქ. ბატონიშვილი ფარნაოზ გიბძანებს ქარუმიძე მოურაო ფარსადან! მერმე ამ არზით რომ ასე ჩივის გიორგი დეკანოზი, ასე რატომ აწუხებ ამის კაცს წრიელაშვილს. ამას ხომ ჩვენის ძმის ოქმიცა აქვს და ბატონის დავთარშიაც ამოშვებულია, რომ მდივანს ეგნატეს მოუწერია შენთვის. თუ ჩვენი ან სიყვარული და თავაზა გქონდეს, დაეხსენ წრიელაშვილს, ნურასფერს ჩვენს სათხოვარში და ბატონის სათხოვარში ნუ გარევ და ნურცა რას სთხოვ. ჩვენ ძმასაც უბძანებია შენთვის და ჩვენც ამას გწერთ, წრიელაშვილზე ხელი აიღე, თორემ დიდათ გვეწყინება შენგან. თუ კიდევ იჩივლა ამან ჩვენთან, ხომ იცი, ეს პარკაძე იასე ჩვენი ყულუხჩია, დაეხსენ ამის კაცს: და დაეხსენ ახლაცა და კელავაც. ივნისის **ვ**, ქორონიკონს **უპ**. გირჩევ, ნუ აჩივლებ.

ბეჭედი. ღვთის მშობელმან წიაღით მფარნა ვაზ კეთილთა რტოდ მეც შემიწყნარა.

140. არზა ზემოქართლის სამღვდელოთა ახპატის გორძაკლოგის თამაზაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 16 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2083. დედანი. ქაღალდი. 30×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს ქვემოთ მოხსენებულთ მარადის მათს მლოცველთ ზემო ქართლის სამღუდელოთ.

ამას წინად ახპატის გორძაკლობა გორის პატარა ტერ-საკას ეჭირა. თუ რაგვარ უსამართლობით და მძლავრობით გვეკიდებოდა ჩვენა თუ ჩვენს ძმათ, წერილით მოხსენება გაგვიჭირდება.

მუდამ შფოთში და საჩივარში ვიყავით, რომ თქუენს უმაღლესობასაც მოხსენებია. მის უწმიდესობას პატრიარქსაც და ახპატის ეპიზკოპოზისათვისაც მრავალჯერ მოგვიხსენებია.

შემდგომად ჩვენმა ეპიზკოპოზმა თავისი სახელო გორძაკლობა ჩამოართვა, თქვენის ბძანებითაც, რომ თქუენი ნაბოძები ოქმიც ვიხილეთ და ღმერთს მადლი შევასხით.

მოწყალე ჯელმწიფევ! ახლა კიდეც ცდილობს სხვადასხვა საქმით გორძაკლობა იშოროს. როგორც აქნობამდე უსამართლობით მოქცეულა, იმავ გზით მოიქცეს და მუდამ შფოთში გუამყოფოს.

ღმერთი თქვენს ჯელმწიფობას უმეტესად გააძლიერებს, ახპატის ეპისკოპოსზე ოქმი გვიბოძეთ, რომ ჯელმეორედ იმ კაცის ჯელში ტყვედ ნუ მიგვცემს, რომ არას დროს ხუცისგან ხუცის ხეზე მიკურუა და გალახვა არ გაგონილა, მაგრამ ის ჩადიოდა ამგვარ საქმეებს და სხვა რომელი ერთი მოგახსენოთ. ივნისის **ა**, ქორონიკონს **უპ**.

ქ. გორელი დეკანოზი, ახალ საღდრის დეკანო[ზი] ტერ-ყაზარა.

ქ. მე, გორელი ახალი საყდრის კრებული ტერ-სტეფანა.
ქ. ცხინვალელი იარალაშვილი ტერ-მელქისეთ.
ქ. მე, გორელი ხითარაშვილი ტერ-არსტაკესა.
ქ. მე, გორელი ტერ-გრიქორა.
ქ. მე, მუხრანის დეკანოზი ტერ-არუთინა.
ქ. მე, კარალელი ტერ-ბარსელა.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ტერ-საკავ! მერე მართალია, შენ **ამას** წინათ მოგვახსენე და ჩვენ ოქმიც გიბოძეთ, მაგრამ ახლა ეს საქმე რომ გავსინჯეთ, ასე უნდა მოხდეს: როგორც რომ შენს წინამძღვარს **უნებებია** და ან ამისი ნება არის, [ისე] უნდა იქმნას და ჩამორთმეუ-

ლიც გაქვს სადმე გორძაკლობა. და თუ ამ შენს ამხანაგებთან სიტყვა გაქვს რამე, სამართალში ელაპარაკე და აგრევე წინამძღვართანა. თუ სალაპარაკო გქონდეს, იმასაც ელაპარაკე; და, რაც ახპატის შემოსავალი იყოს, იმისი ანგარიშიც უნდა მოსცე.

ჩვენ არც ჩამოგვირთმევია ჩვენის ოქმით გორძაკლობა და არც მოგვიცია. რომელიც შენს წინამძღვარს უმოქმედებია, ისე უნდა იქმნას. თუ ჩემის წერილით მეტნაკლებობა მოგსვლია რამე, ის ჩვენ არ ვიცით. შენი ჩამოუსვლელობა არას გზით არ იქნება, უნდა რომ ჩამოხვიდე.

მინბაშო დიმიტრი! შენ უნდა გამოუცხადო ეს ჩვენი ბძანება და აქ ჩვენთან გამოგზავნო. მთიბათვის **იგ**, ქორონიკონს **უპ**.

ბეჭედი: ჭნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

141. არზა გლახა მაღაცაშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 18 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 48. საბუთი № 31. ბარი. ქალაქდი. მხედრული.

[20] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს მამაცაშვილს ადამ ნაზირის შვილიშვილს გლახას.

იასე ამილახვარზედ რომ ოქმი მიბოძეთ, ჩემს მეზობლებს რომ ჩემი ვენახი გაეყიდნათ, ვენახი კი ჯელთ მიჭირამს, მაგრამ იმ თარიღში ამილახვარი თქვენის ჭირის სანაცვლო შეიქნა და მონასყიდეს თეთრი არ მისცემია და მევე მაწუხებს და ნახევარს ტკბილს მართმევს.

წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი გებოძა, ვისთვისაც თეთრი მიეცეთ, მონასყიდეს პასუხი იმათ მისცენ. ამდენი ხანია ჩემი მა[ძ]ული ზიანათ ესეც მეყოფა. როგორც სასოფლოთ გაუყიდიათ, სოფელმა მისცეს პასუხი. ღმერთი გაგიმარჯვებს. ივნისის იე, ქორონიკონს უპ.

ჩემის სიღარიბით ვეღარ გიახელ და თავი ვერ გაწყინე და ამდენ ხანს დარჩა.

თავში

ჩვენი ბძანება არის კალატოზიშვილო დიმიტრი! მერმე ამ არზის პატრონს ასრე რომ მოუხსენებია, ვისაც ის ამისი ვენახი გაუყიდნია და ფასი აუღია, ის ისევ უნდა გამოურთვა, ფასი მონასყიდეს მოსცე. და ვენახი კი ამისი[ა] და ამას ასე უნდა დანებდეს. ივნისის იზ, ქორონიკონს უპ.

უამისო არ იქნება, ასრე უნდა აღასრულოთ. და თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს, მოვიდეს, გვითხრას. □

142. არზა ნათლისმცემლის მონასტრის კრებულისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 24 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 2784. ბარი. ქაღალდი. მხედრული.

ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი მოსცეს ნათლისმცემლის მონასტრის ერთობით კრებულთა.

მერე ამას მოვახსენებთ: ამ ქალაქსა ერთს ადგილსა ნასყიდი ადგილი არის მონასტრისათვისა, მსყიდველნი გახლიან რომ სიგელი ხელთ გვიჭირავს; ხარიტონ წინამძღვარი, ბესარიონ, სიმონ, საბა, იოანე და ერთობით მონასტრის კრებულნი სწერიან, რომ უყიდნიათ მეჩახჩუხე ფასუასაგანა, ამისი შვილი გიორგისაგანა და თუმანასაგანა ხარასხანის თავში უმიკაანთ სახლებთანა. ამათ გარდა სიგელში ნიშნობლივ სწერია სამძღვრები, რომ სიგელიც ხელთ გვიჭირავს.

წყალობას ვითხოვთ, ერთი ოქმი გვებოძოს იოანე პენტელას შვილზედ, რომ წინაშე ღმრთისა ის სიგელიც გაშინჯოს და ადგილებიცა წვრილითა და გარჩევით მოგახსენოსთ; და რომელიც ნება თქვენი იყოს, მერე ისე აღასრულეთ. მთიბათვის **კდ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამაქარავ პენტელას შვილო იოანე! მერე შენ უნდა მიხვიდე, ნათლისმცემლის მონასტრის კრებულთა ნასყიდობის წიგნი რომ აქვსთ, ის ჩვენც გვინახავს. ის უნდა გაშინჯო, კარგათ, გარჩევით შეიტყო ადგილობაცა, მიჯნაცა წინაშე ღმრთისა, გარჩევით ამ არზის ზურგზედ მოაწერო და ჩვენ გვიჩვენოთ. უნდა ამ საქმის კარგათ გარჩევასა ეცადო, მონასტერს ნასყიდობა არ დაეკარგება. ასე უნდა იცოდეთ. მთიბათვის **კდ**, ქორონიკონს **უპ**.

მელიქ-მამასახლისიც იქ უნდა დაგესწრათ და ნაცვალიცა.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

143. არზა თეიმურაზ ჯავახიშვილისა სამართლის მიცემაზე მდივანბეგეგბის ოქმით

1792 წ. 24 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9858. დედანი. ქაღალდი. 22×12,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან მდი[ვ]ანბეგეგბის ჭირი მამცეს თეიმურაზ ჯავახიშვილს.

მერმე ერთი კომლი კაცი ნინიაშვილები ორ კომლათ იყუნენ გაყრილნი — ერთი კომლი მე მერგო და ერთი ჩემს ძმას. ვენახი და ნაფუზარი გაყოფილი აქუს და სხვა მამული რაცა აქუს, გაუყოფარია ზოგიერთი, ახლა ის კაცი ძალას უშურება ჩემს კაცს და წილს ღალაში არას უდებს.

ამას გევედრებით, რომ გლახა თარხნიშვილს უბძანოთ, ის ღალა მოკრიფოს, ერთ ალაგს შეინახოს, და ის კაცი თქვენ სამართალში ჩამოიყვანოს და ღვთის წინაშე სამართალი გვისაჯეთ. მთიბათვის **იგ,** ქორონიკონს **უპ.**

თავში

ქ. საქართველოს მსაჯულთშეკრებულებისა მიერ ასე ეუწყოს თქვენს ბრწყინვალებას ბატონო თარხნიშვილო გლახავ, რომ: ეს კაცნი რომ სამართალში ასე ჩივიან, სამართალში მოსვლამდინ ეგ ღალა ერთს ალაგს შეინახე დაბეჭდილი და ეგ მოდავენი თუ მანდ ვერ მ[ო]ჯარიგო, აქ სამართალში გამოგზავნე და ვისაც სამართალმა მისცეს, ისე დაჯერდენ. ივნისის **კდ,** ქორონიკონს **უპ.**

სამი ბეჭედი: 1. ღთად კაცად გესაე ქრისტესა, მჭუ მექმენ აბაშიძესა ნიკოლოზ
2. მდივანბეგი
3. მზეჭაბუკ

144. არზა იუსტინე ძროველისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 25 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1502. კრებული. საბ. № 44. ბირი. ქაღალდი. მხედრული.

[27] ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს მროველ მიტროპოლიტს იუსტინეს.

ავალიანი და დიასამიძე მამულს გვართმევს. თქვენი ბძანება ასე იყო: ან იმათ უნდა დაეფიცნა და ან ჩვენ. ერთი ოქმი გვებოძოს ერთს თავადიშვილზე, ჩვენს კაცს ჯვარს მივსცემთ და ჩაიაროს, სადამდისაც ჩვენი მამული იყოს. და თუ უნდათ, მოვიდენ, ჯვარი გამოართვან ჩვენს კაცთ და დაიფიცონ და დავანებებთ.

თუ ასე არა, ღმერთი გაგიმარჯვებს, მძლავრობით ეკლესიას ნუ წაერთმევა მამული. თქვენი მოსაკითხავია, მოწყალის თვალით მოხედე ეკლესიას. ღმერთი გაგიმარჯვებს. ივნისის **იგ,** ქორონიკონს **უპ.**

და სადაც გადაწყდეს, სამძღვარი ჩაჰყარონ. სამნები რომ აღარ აირიოს.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არჯს ამირეჯიბო მიმბაშო ზაზავ! მერე ამ არზით მროველი რომ ასე ჩივის, შენ მიდი, ავალიანიც იმ სადაოს მიჯნებზე მიიყვანე, დიასამიძეებიცა და მროვლის ღმანიცა. და როგორც ამათ მოუხსენებიათ, თუ უნდოდეთ, ავალიშვილებმა ესენი დიასამიძეებმაც დააფიცონ: და თუ უნდოდეთ, თითონ დაიფიცონ და ეს საქმე ჭარდაწყვიტონ და მიჯნები ჩა[ა]სხით. და ავალიშვილებს თუ სხვა სიტყვა ჰქონდესთ და ჩვენ მოგვახსენონ. თიბათვის **კჱ,** ქორონიკონს **უპ.** ერეკლე

ქ. ბატონიშვილი დავით გიბძანებთ ამირეჯიბო ზაზავ! მერე ამ ოქმით როგორც კურთხეულს ბატონს პაპა ჩვენს უბოძებია და ეს ოქმი აცხადებს, ასე აღასრულე. მაისის **ი,** ქორონიკონს **უპჱ.**

დავით

145. არზა თეიმურაზ ფავლენიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 7 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 45. საბუთი № 191. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[127] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი მოსცეს ფარეშთხუცეს ფ ა ვ ლ ე ნ ი შ ვ ი ლ ს თ ე ი მ უ რ ა ზ ს.

ამას მოვახსენებ. ტ ბ ე თ ს ჩვენს მამულებს შუა ერთი გორა არის, ირგვლივ ჩვენი მამულები ახვევია და ის გორაც ჩვენია, მით დროში იმაზედ კაცი არ მდგარა. ერთხელ იმ გორაზედ დ ე შ ე ტ რ ე ამილახვარისშვილი ციხეს აშენებდა, ჩემ[მ]ა ძმამ ი ვ ა ნ ე მ თქვენის ბძანებით ისევ დაუქცია და ხელი ააღებინა. ახლა ბ ე ჟ ი ა ნ ა შ უ რ ა ძ ე მ ნათხოვარსავით ოსები და ოსის მიმყოლნი კაცნი დააყენა ჩემს მამულში, ხდენითა და ქურდობით აღარას უშვებენ.

ერთის ოქმისა და იასაულის წყალობას გ ე ვ ე დ რ ე ბ ი თ, რომ ის ჩვენი მამული დაგვიცალონ და საცა ბეჟიას მამა-პაპა მდგარი იყოს და ან კაცი სახლებოდეს, იქ დააყენოს და ჩვენის მამულიდამ [v] ხელი აიღოს. ღმერთი გაგიმარჯვებს. თუ სიტყვა აქვს რამე, ის ტბეთის გარეშემო კაცნი მოიყვანოს და იასაულმა იმათ გაგვირჩევინოს. თუ არადა, ჩვენის მამულიდამ ხელი აიღოს. ან იმ გირაოს გარდა, საცა ჩვენი მამული ეჭიროს, ისიც იასაულმა გარჩევით და სამართლიანის საქმით დაგვანებოს. თიბათვის **ზ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ამირეჯიბო მინბაშო ზ ა ზ ა ვ! მერმე ამ ფავლენიშვილებს ასრე რომ მოუხსენებიათ ორი-სამი ცხინვალელი ქეთხუდა კაცი და გარე კიდევ ნ ი ქ ო ზ ი დ ა მ და ხ ვ ი თ ი დ ა მ რამდენიმე იმ მამულების მცოდნე კაცნი უნდა მიიყვანო და როგორც ამათ მოუხსენებიათ, იმ ტბეთის მამულები ისრე გაურჩევინე და თავთავისი დაანებე.

და გორაზედ რომ ჩივის, თუ იმაზედ ჭ ე შ მ ა რ ი ტ ი სიტყვა არაისა ჰქონდეს, ისიც ამას მოაბარე. და რომელიც ციხის მამულში იდგეს, რომ ამათი ნება არ იყოს, ისიც დაუცლევინე, ტბეთში იყოს თუ ნიქოზში. ღვთის წინაშე ამაზედ სამართლიანად მოიქეც. მკათათვის **ზ**, ქორონიკონს **უპ**.

თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, მოგვახსენოს.

146. არზა ვექილხარჯ აბელასი გამოსალების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 9 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14887. დედანი. ქაღალდი. 32×16,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-მეტი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს მათ მონას ვ ე ქ ი ლ ხ ა რ ჯ ი ა ბ ე ლ ა ს.

მერმე ამას მოვახსენებ ჩემს მოწყალეს. ღმერთმან თქვენი მუხანათი და ორგული შეაწუხოს, როგორც მე დაღონებული გახლავარ. ღმერთს[1] ვფიცულობ და თქვენს ბედნიერს თავს, რომ მობარებისათვის და სტუმრებისათვის და ქარხნის ხარჯისათვის ასე შეჭირვებაში გახლავარ, შინადამ კარში ვერ გამოვსულვარ, თუ სადმე ვიმალები, მამიხდებიან შინ, კარებს მიმტვრევენ და ცოლშვილთან ავათ მეპყრობიან, მუდამ ამ სატანჯველში გახლავარ, ეხტიბარი აღარ დამრჩომია.

ამ წყალობას ვითხოვ თქვენს მოწყალებისაგან: მრაველის დაღონებულის და შეწუხებულის მოწყალე ბძანებით, ან ერთი ჰოქმი მიბოძოთ, ცოტახანს ჩემზედ ბარათი არ დაიწეროს, არც სტუმრისათვის და არც ქარხნისათვის არა შემაწუხონ, მანამ ჩემი ანგარიში მოხელე[ე]ბთან გავასწორო; თუ სარქრისა დამედოს რამე, შვილები გავყიდო და მივართო; თუ ჩემი სარქარზედ დარჩეს, მებოძოს, რომა ისევ სამსახური შევიძლო.

ჩემო ჯელმწიფევ, მოხელე[ე]ბს ბევრჯერ მოვახსენე და შევტირე, ყურს არავინ არა მიგდებს. წელს გორის იჯარაზედ ბარათი მამცეს. ერთი ფული არა მამეცა, ბარათი უკან მამიტანეს.

ღმერთი[1] შვილებს გიდღეგრძელებსთ, მოწყალება მოიღეთ ჩემზედ. ამ შეჭირვებასა და სატანჯველს მამარჩინეთ. ღმერთმან ყოველსა სატანჯველისაგან დაგიფაროს. [მ]კათათვის **დ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. მელიქო ა ვ ე ტ ი ქ და მდივანო მ ა ნ უ ჩ ა რ! ახლა რომ ქ ა ლ ო ჰ ა ნ ე ზ ა ს საქონელი ვიყიდეთ, იქიდამ ამ ვექილხარჯს ოცის თუმნისა მოეცით და თავილათ დაწერეთ. მკათათვის **ი**, ქორონიკონს **უპ**. ერეკლე

verso

[1] ღ[მერთ]ი.

მელიქისაგან და მანუჩარ მდივნისაგან ა[მ] ბარათის თალღა[1] მა[მ]ბარდა მე, აბელ ვექილხარჯს.

ჯ წ (ოცი თუმანი და ოთხი მინალთუნი). ქ. ამაში მიეცა მარმარი თოფი ჩვიდმეტი ა, ც (ერთი თუმანი და ორი მინალთუნი) იქნება.

147. არზა მელვინე ფესიარას ქვრივისა ღალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 12 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 32. საბუთი № 280. ბარი. ქაღალდი. მხედრული.

[137v] ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი მელვინე ფ ე ს ი ა რ ა ს ქვრივს და ობოლს მოსცეს.

ჩემო მოწყალევ! [138] ობლები წვრილები დარჩნენ, არც ერთს მოგება არ შეუძლიან, ორი ბიჭია და სამი ქალი, არსაით ილაჯი არა მაქვს ამათი საზ[რ]დოსი. დ ი ღ ო მ შ ი თქვენი წყალობა მამული მაქვს. იმ ჩემის მამულის ღალა მუდამ მე მამცემია.

ახლაც ამას გევედრები თქვენი შვილების სადღეგრძელოთ, ქვრივის და ობლის მოწყალევ, ერთი მაგარი ოქმი მიბოძოთ, რომ ის ჩემი მამული უჩემოთ არავინ მოხსნას; და ვისაც მოვახვნევინო, ღალა მე მებოძოს, რომ მეც ეს ობლები შევინახო. ყმა თქვენი არიან. [მ]ქათათვის **იდ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის დიღმის მოურავო და მამასახლისო! მერე ამ არზის პატრონს რომ ასე მოუხსენებია, ამას თქვენ ყური მიუგდევით რომ თავისის მიწის ღალა არავინ დაუჭიროს. და ვისიც ამის ნება არ იყოს, ნურც ამის მიწას მოხვნენ უამისოდ, თუ ამას არ შეეკითხნენ.

და თუ ამ ქვრივმა ამგვარად კიდევ იჩივლა, თქვენგან გვეწყინება. და ვინც ამაზე იმძლავრებთ, იცოდეთ გადავახდევინებთ. ივლისის **იბ**, ქორონიკონს **უპ**.

[1] თალთა.

148. არზა ალა მეჩეჩურესი ბურჯლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 14 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sძ 322. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 20,4×16,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან [ბე]დნიერის ხელმწიფის ჭირი მოსცე[ს] თქვენს მოსამსახურეს ა ღ ა ს მ ე ჩ ე ნ უ რ ე ს.

მერე ამას მოგახსენებ ჩემო ხელმწიფევ: ღმერთმა ასე თქვენი ორგული შეაწუხოს, როგორათაც მოვალებისაგან [ჭურ]ჭლის რთმევისაგან შეღონებული მე გახლდე. ვალს კიღებ, ვაკეთებ. თქვენი შვილი და შვილიშვილები სამ[ა]სობით, ორასობით მიაქვთ: ერთი ძმა ჩემი ვალს გაექცა, ერთი მარტოკა მე დავრჩომილვარ. აქამდინ ორ მილანთუნათ ვყიდულობდით ტყვიასა, ახლა ოთხ[ა]თ გახ[ა]დეს.

ჩემო ხელმწიფევ, ღმერთი გადღეგრძელებს, გამაძლებინე. ერთი ოქმის წყალობა მიყავით, რომ უთქვენბარათოთ ვერც თქვენმა შვილებმა გამომართოს, ვერც თქვენმა შვილიშვილებმა, თორემ აღარ შემიძლიან, უნდა დავიკარგო.

თავში

ქ. ჩვენი [ბრძა]ნება არის, ამ არზის პატრონი ამ არზით რომ ასე ჩივის, ამას უჩვენს ბარათოთ ჭურჭელი არავინ გამოართვათ, თორემ დიდად ჩვენი საწყენი იქნება, ასე იცოდეთ ყველამა. ჭელი აიღევით, დაეხსენით. [მ]ქათათვის **იდ**, ქორონიკონს **უპ**.

ქ. ჩვენო ღვთის წყალობანო, შვილო ბატონო გ ი ო რ გ ი. ი უ ლ ო ნ, ა ლ მ ა ს ხ ა ნ, ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე, ფ ა რ ნ ა ვ ა ზ და ერთობით ჩვენო შვილიშვილებო!

პირველად თქვენი სახელი არ დავწერეთ, მაგრამ ახლა თქვენთვის პირდაპირ მოგვიწერია, რომ ამათ თქვენ ბარათით ნურას გამოართმევთ, თუ არ ხელდახელ სყიდვითა.

ჩემგან უფრო მეცნიერნი ხართ და ჩემგან უფრო ღმრთის მოშიშნი და რას ემართლებით, რომ აწუხებთ. ჩვე[ნ] კი არა გვმართებს რა ამისი, ვაძლევთ. და თქვენ რაღას ემართლებით, რომ არ აძლევთ. ჩემგან უკეთ იცით, რომ ცოდვა არის და ღმრთის წინააღმდეგი საქმე არის და რატომ იქთ ამასა.

ბეჭედი: ქხარს მიცემა, დაყით ბიჭმობა ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ე რ ე კ ლ ე.

149. არზა დავით ოქრომჭედლიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 17 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 31. საბუთი № 206. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი № 207.

[146v] ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჰირი მოსცეს ო ქ რ ო მ ჭ ე დ ლ ი ს შ ვ ი ლ ს დ ა ვ ი თ ს.

მერე ამას მოვახსენებთ: ა ბ ი თ ა რ ი ს შვილს მოუხსენებია დ ვ ა ნ ს მამული მაქვს ნასყიდიო და არ მანებებსო, თუ ნასყიდი აქვს, ნასყიდობის წიგნი[1] წამოაყენოს, სამართალში გამიმტყუნოს და ერთიორათ წამერთვას და ისე მიეცეს. თუ არადა, ნიადაგ ამისგან რათ უნდა ვიტანჯებოდე. იმას რომ ბევრი თეთრი ქონდეს და ხარჯებდეს, მე უბრალო ვარ.

ერთის ოქმის და იასაულის წყალობას ვითხ[ო]ვთ, რომ რაც იმას თავის ძალით მოუტაცნია მძლავრობითა, გამომირთვას და მომცეს. თუ გამიმტყუნებს სამართალში, ერთიორათ მომაცემინეთ. თუ არადა, ის თავის მამასავით სიცრუეს ეწყობა. თუ სიტყვა ქონოდა რამე, ისიც აქ [147] გახლდა და მეც, რატომ სამართალში არ მელაპარაკა.

ღმერთი გაგიმარჯვებთ, ერთი ოქმი და იასაული მებოძოს. ან სხვას ვისაც ჩემს მამულში ედგას რამე, ისიც გამომირთვას და მამცეს, თქვენის შვილების სადღეგრძელოთ, მეტათ საქმე გვიჭირს. მკათათვის ი, ქორონიკონს უპ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ე ვ ა ღ ა თ ა ნ გ ი და ქ ვ ა ნ ჭ ა ხ ა ძ ე ე ბ ო! მერე ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩიეის, აბიათარის შვილსა და სხვას ვისაც ამის მამულის ღალა წაელოსთ, ახლავ გამოურთვით და ამას მოაბარეთ. და თუ ჰეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, სამართალში ალაპარაკეთ. ივლისის იზ, ქორონიკონს უპ.

[1]+წიგნი.

150. არზა ერასტი ჩოლოყაშვილისა სახელოს თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 25 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2292. დედანი. 29,5×18,5. ქაღალდი. მხედრული. არზის მხოლოდ მცირე ნაწილია შემორჩენილი, დანარჩენი მოხეულია.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირ[ი] მოსცეს ჩ ო ლ ა ყ ა შ ვ ი ლ ს ე რ ა ს ტ ი ს. მ[ერე ამას მოგახსენებ ჩ]ემო ჯელმწიფევ: [თქვენის ბრძანებით ჰიაურელთ მოურა]ობა მებოძა...*

ამისთან[ა] არზი სხვა მოგართვით, ოქმიცა ბძანეთ. მას უკან აღარ ინებეთ. ახლა როგორიც თქვენი ნება იყოს, ისეთი ოქმი მიბოძეთ. გევედრებით...**

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ჩ ო ლ ა ყ ა ს შ ვ ი ლ ს თიანეთის მოურავს ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს ასე უამბეთ: მერე შენი ძ[მის]წული ერასტი ამ არზით ასე რომ ჩივის, ჰიაურელთ მოურაობა კურთხეულს შენს ძმას, მამა ამის ო მ ა ნ ს ქონდა ნაბოძები და მანამ ის ცოცხალი იყო, იმას ეჭირა და იმის სიკვდილს უკან იმის შვილს — ერასტის უბოძეთ და იმას უნდა ეჭიროს.

თვითონ შენ თიანეთის მოურაობა გიჭირავს; ჩვენის შვილის ი უ ლ ო ნ ი ს ნაზირობა შენს შვილს დ ი მ ი ტ რ ი ს უჭირავს; და კიდევ ჩვენის შვილის ა ლ მ ა ს ხ ა ნ ი ს სალთხუცობა შენს შვილს გ ი ო რ გ ი ს უჭირავს.

ეს სახელოები შენცა და შენმ[ა] შვილებმაც თქვენთვის უნდა იმსახუროთ და ჰიაურელთ მოურაობა რომ ამისთვის გვიბოძებია ამას უნდა ეჭიროს და ამ სახელოთი ამასაც უნდა გაეძლებინებოდეს.

და თუ შენ ამაზედ სიტყვა გქონდეს, ის მოგვახსენე და იმისი პასუხი ჩვენგან მოგეცემა. აღიწერა მკათათვის კე, ქორონიკონს უპ.

უფროსი ძმა ომან იყო. შენცა და შენს ძმას ჯ ი მ შ ე რ ს აც თქვენს სახლზე დიდი ჰირნახული გაქვსთ. მაგრამ ომან, თქვენი ძმა, ბიჭსავით გემსახურებოდათ, და რატომ უნდა მოხდეს, რომ იმისი შვილი მშიერი იყოს [და] თქვენის სახლიდამ არა სცხოვრობდეს, რომ თქვენს ძმას ომანს თქვენზე უფრო ჰირნახულიც ჰქონდა, ბიჭსავით და

* აკლია შვიდი სტრიქონი. შემორჩენილია ცალკეული სიტყვები.
** აკლია ოთხი სტრიქონი.

შსახურსავით გემსახურებოდათ და თქვენის სახლის ყარაუ[ლი] იყო და შემნახავიც იყო.

ბეჭედი: ჭნარს მიცემს, დავით მიჴმობს ბედ კახეთის შეფედ ცხებულს ერეკლე.

151. არზა ახალშენელთა მამულის თაობაზე
ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 8 აგვისტო

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი 1461. რვეული № 13. საბუთი № 115. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[65v] ქ. ღმერთმან სრულიად საქართველოს დედოფლის ჭირი მოსცეს ერთობით ახალშენელთ.

ჩვენო მოწყალევ! ოთხი წელიწადია ამ ჩვენს მამულზე ვდაობთ. ოთხი წელიწადია უხნავ-უთესი ვრჩებით. არც სადაოში გაგვაროინეს შიგა და არც უდაოში. წელს არც ფეტვი გვინახავს, არც ანიული. ორი განაჩენი მიგვიტანია, მაგრამ არც ერთით არა გვეშველა რა. ქაიხოსრო დიამბეგი იასაული იყო, როგორც განაჩენი აცხადებდა, ისე გაზომა, მაგრამ ველისციხელთ არ იყაბულეს და განაჩენი დააყენეს.

ახლა რადგანაც არ გააყოფინეს, ბატონს არზა მოართვა დიამბეგმა და ხელი აიღო. თორმეტი დღეა აქ გახლავართ. ღმერთი პატიოსანს შვილებს გიცოცხლებს, სამართალი გვაღირსეთ. ერთი სოფელი კაცი ვიკარგებით და ნება თქვენია. სანამ აქედამ ერთს პასუხს არ მივიტანთ, ვერცარა ხვნენ და ვერცარასა სთესვენ. ამისი პასუხი დროზე გვეგმანოს, ჩვენო მოწყალევ. აგვისტოს გ, ქორონიკონს უპ.

თავში

ქ. ბატონო მდივანბეგო ქაიხოსრო! ამ არზის პატრონები რომ ასე ჩივიან, როგორც მისის უმაღლესობის მეფის განაჩენი იყოს, ეხლანდელი განაჩენი რომ არის, — არშიაზედაც აწერია, - როგორც იმ განაჩენში ეწეროს, ისე აღასრულე. ვინც არ დაგიჯეროს დაიჭირე და ბატონს მოართვი. აგვისტოს გ, ქორონიკონს უპ.

რომელსაც განაჩენზედ ეხლა ბატონმა არშიაზედ მოაწერა, როგორც იმ განაჩენში ეწეროს, ისე გაარიგე. და რომელმაც არ დაგიჯეროს დაიჭირე და ხელშეკრული ბატონს მოართვი.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

152. არზა ზაალ დადაშთიშვილისა ამის თაობაზე
ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 5 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 549. დედანი. ქაღალდი. 31×16,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-მეტნაკლები.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი მათს მონას დავითშვილს ზაალს მოსცეს. მერმე ამას მოვახსენებ.

ქ. ჩემო ხემწიფევ, მრავალჯერ მიწყენია თავი ზარდიაშვილის საქმეზე და კიდევ უნდა გაწყინო თავი, თუ სამართალი არ დამემართა. არზი მოგართვი, რაც ჩემი კაცი ეპირა და საერისთოში ყვანდა და თავის მამულზე გამოვიდენ, ამას მედავება-მეთქი. ოქმი გებოძათ ამ ილახვარზე: ეგ კაცები ზაალს მოაბარეო და ჩვენთან მოვიდენ და სამართალს მივცემთო. ამილახვარმა ბძანებისაებ აღასრულა, გამოუშვა ხანი, სამართალში კი არ მამყვა.

ქ. მოსულიყო, არზა მოერთმია. ტყუილათ მოუხსენებიაო. ახლა იმისთვის გებოძა ოქმი: ამილახვარო, ისევ ზარდიაშვილს მოაბარეო; ამილახვარს კაცი გამოეგზავნა, მოაბარა; ზარდიაშვილი იმ მიბარებას არ სჯერდებოდა, ყრიდა, საერისთოში მიუდიოდა; თავის მამულის აშვებინება მე იქ წასაყვანათ არ დავანებე, ბატონს არ უბძანებია, სამართალში მივიდეთ, შენც ჩემი ყმა ხარ, თორამ ეს ორი კაცია, ამას სამართალი ვერ წამართმემს მეთქი. ამაზე ჩხუბი მიყო, ორნივ მამაშვილნი კინალამ თოფებით დაგვხოცა: ეს მოხსენებულიც გაქვსთ, აღიღათიც ნაკითხი გაქვსთ, ოქმი არის, მაგრამ სამართალში არ მამყვა.

წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი მებოძოს ამილახვარზე, ეს კაცები ისევ მე მამებაროს და ის ზარდიაშვილი ორნივ ძმანი აქ სამართალში გამოგზავნოს. ახლაც მიხდომია ჩემს კაცს და ძროხა წაურთმევია, ჩემს შვილს ჩემს მამულში ღალა აუღია, თავისთავათ რათ მიუხდა, მძლავრობით მიშვრება.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთის გზით მამარჩინე მე და [ა]მ ჩემის ყმისაგან ამ ყოფას ვერ გავძლებ და ძნელიც არის. კაცს თავის ყმა წაუიდეს, იქავ მეზობლის მამულში იდგეს და ამ ყოფაში ყვანდეს, არავის დამართია თავისის ყმისაგან და მეც მიშველე რამ ქრისტეს სიყვარულისათვინ, ჩემო მოწყალევ. აგვისტოს გ, ქორონიკონს უპ.

თავში

ქ. ბატონო ამილახვარო ოთარ! ეს ზაალ რომ ასე ჩივის, ეგ ზარდიაშვილები ახლავ აქ გამოგზავნე, გალახვასაც უჩივის და კაცებსაც ედავება. ახლავ ჩამოვიდენ, სამართალში გაუსწორდეს, თო-

რემ მაგ კაცებზედ ჯელს აუმართავთ და ამ ზაალს მივცემთ. და მას უკან ვეღარას უშველის. აგვისტოს ე, ქორონიკონს უპ.

ამით ორი და სამი ოქმი მოგვიწერია და სამართალშიდ დაგვიბარებია, რატომა იქ რომ ან შენ არა გზავნი და ეგ არ მოსდევს სამართალში. ახლავ გამოგზავნე, თორემ თითონ იცის, სადაო კაცებიც თან გამოატანე.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

153. არზა ეგნატი და პაპუა თუმანიშვილებისა ღალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 9 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9325. დედანი. ქაღალდი. 25×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მათს მიწა მტვერს თუმანიშვილს პაპუასა და ეგნატის მოგვცეს.

მერე რეხას ჩვენის ყმის მიწიდამ თუმანიშვილს ნიკოლაოზს ღალა მოუტაცნია და წაუღია. მამები გადიცვალნენ და არავის უდავნია, ჩვენ თითქმის დავბერდით და არავინ წამოგვდავებია.

ამ წყალობას ვითხოვთ, ერთი ოქმი და იასაული გვებოძოს, საიდამაც ჩვენის მიწებიდან ან რეხიდამ და ან ახალდაბიდამ ღალა წაეღოს და მოეტაცნოს, ის უკლებრათ გამოგვ[ი]რთვას და მოგვცეს.

მას უკან თუ სადაო აქვს სამართალში გველაპარაკოს. მოტაცებითა და მძლავრობით რათ უნდა მოქმედებდეს, თქვენ ხელმწიფეთ ბძანდებოდეთ. აგვისტოს თ, ქორონიკონს უპ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამილახვარიშვილო მინბაშო ბეჟან! მერე ამ არზით თუმანისშვილი პაპუა და მდივანი ეგნატი რომ ასე უჩივიან თუმანისშვილს ნიკოლოზს, რაც ამათის მამულებიდამ ღალა მოეტაცოს, ჯერ ის უკლებრად გამოართვი, ამათ მოეც, რადგანც მძლავრობით მოუტაცნია. და მასუკან თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს რამე, ჩვენ მოგვახსენოს. აგვისტოს თ, ქორონიკონს უპ.

თუ შარშანა და შარშანწინ იმას უღია, ის მოტაცნა აღარ ყოფილა. თუ არ აუღია და ისევ მოსცეს, თორემ ერთს ორად წავართმევთ, რათ მოსტაცა თავის თავად.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

154. არზა გოგია ნასალჩიბაშის ნაიბისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 19 აგვისტო

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 36, საბუთი № 257. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი № 266.

[167v] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს ნასალჩიბაშის ნაიბს გოგიას.

მერე ამას მოვახსენებთ, რომ ჩხეიძე[ე]ბი ოსიაურში მამულს მედავებიან. ჯერ ერთი ეს, რომ ჩემს კაცებს სულ ნასყიდი აქვსთ; მეორე, ამას გარდა ეს საბუთი მაქვს, რომ სანატრელს ცხებულს მეფეს ბატონს ჩამოურთმევია.

ერთი ოქმი მებოძოს იესე მურმანიშვილზე და აბელ მღდელზედ, რომ თუ სიტყვა ჰქონდესთ რამე, თქვენს სამართალში ჩამოვიდნენ და მელაპარაკნენ. თუ სიტყვა არა ჰქონდესთ რა, ამ ოქმზედ ჯელი მამ[ი]წერონ, რომ ჩემთან სადაო აღარა ქონდესთ რა. და ვადა უბძ[ა]ნეთ, რომ იმ ვადაზედ სამართალში გიახლონ და მიზეზი აღარა თქვან რა მასუკან. ღმერთი გაგიმარჯვებთ. აგვისტოს თ, ქორონიკონს უპ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის იასე მურვანისშვილო და აბელ მღვდელო. მერმე ამ არზით პატრონი რომ ასე ჩივის[1], ჩხეიძეებს უთხარით, რომ სამართალში ჩამოვიდნენ და ელაპარაკნენ. ექვსი თვე ვადა მიგვცია. ამ ექვს თვეზედ თუ არ ჩამოვიდნენ და არ გაუსწორდნენ, მამული ამისი იქნება იცოდნენ და ვეღარას შეუვლენ მასუკან. აგვისტოს ით, ქორონიკონს უპ.

155. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 20 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 543. დედანი. ქაღალდი. 19,3×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-მეტი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი მათს მონას დავითიშვილს ზაალს მოსცეს.

[1] ჩვენის.

მერე ამას მოვახსენებ: ყ ვ ა რ ე ლ შ ი ერთი ჩემი კაცი გახლამსთ, კ ო კ ო რ ა შ ვ ი ლ ს მღვდელს აბარია თქვენის ბძანებით და თავდებიც ის არის. წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი და იასაული მიბოძოთ, ავყაროთ: იქ მე კაცი არას მარგებს. მოგეხსენებათ, როგო[რ]ი ახლო მანძილია მე და იმა[ს] შუა. ღმერთი გაგიმარჯვებს, წყალობა მიყავით. აგვისტოს **ზ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. ეშიკაღაბაშო გ ა რ ს ე ვ ა ნ! ამ არზით დავითიშვილი ზაალ რომ ასე ჩივის, ერთი იასაული მიეც. რადგანაც ეს თავისი კაცი ყვარელში მიბარებული ჰყოლია და კოკორაშვილის მღვდლის წიგნიც ჯელთ უჭირავს, ახლავ აუყაროს და მოსცეს. აგვისტოს **კ**, ქორონიკონს **უპ**.

თუ იმ კაცს სიტყვა ქონდეს, მოგვახსენოს იმ კაცმა.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ე რ ე კ ლ ე.

156. არზა ახალდაბელებისა წყლის თაობაზე
ერეკლე II-ის ოქმით

1782 წ. 28 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2043. დედანი. ქაღალდი. 29,5×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოგვცეს აოხრებულს ახალდაბელთ.

ერე მოგეხსენებათ, სამჯერ ლეკმა აგვაოხრა და ამოგვწყვიტა. ექვსი კაციც იმერეთს გზაზედ დაგვეკარგა, ჯარი რომ გარდაგზავნეთ. დავრჩით რვა კომლი კაცი. ახლა ერთი სარწყავი რუ გვქონდა, ისიც ვარიანელმა ბ უ ზ ა ლ ა ძ ე მ დაგვიხევა, წისქვილი დააბრუნა; სადაც წისქვილი ჰქონია, ის მოიკითხეთ, იქავ დააბრუნოს. ჩვენის უღონობით სადაც ჰქონდა ის ალაგი, და[ა]გდო და სხვაგან ამენა და ჩვენი წყალი მოგვიჭრა.

ერთის ოქმისა და იასაულის წყალობა გვაღირსოთ, საცა ბრუნებულა, იქავ დააბრუნოს და ჩვენი წყალი ისევ დაგვნებდეს, რომ თქვენის დოვლათით ჩვენც ვიცხოვროთ. და თუ ეს წყალი არ დაგვნებდება, ჩვენი დგომა არ იქნება.

ღმერთი გადღეგრძელებს, ამისი მოწყალება მოიღოთ. მარიამობის **კბ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ა მ ი ლ ა ხ ვ რ ი ს შ ვ ი ლ ო მიხბაშო ბ ე ქ ა ნ! მერე ამ არზის პატრონებს ასე რომ მოუხსენებიათ, შენ უნდა მიხვიდე და სწორედ მოიკითხო. თუ იმას იქ წისქვილი არა ბრუნებოდეს, ვერც ახლა დააბრუნებს, ისევ უნდა მოუშალო ის წისქვილი. და სადაც უწინ ბრუნებულა, იქავ დააბრუნოს. სოფელს წყალს ვერ მოუჭრით. აგვისტოს **კგ**, ქორონიკონს **უპ**.

ეს ასე გაარიგე, როგორც გვიბრძანებია.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ე რ ე კ ლ ე.

მასუკან თუ სიტყვა ჰქონდეს, მოგვახსენოს.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ე რ ე კ ლ ე.

157. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე
ერეკლე II-ის ოქმით

1782 წ. 28 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 547. დედანი. ქაღალდი. 19×12.8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი მათს მონას დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ს ზ ა ა ლ ს მოსცეს. მერმე ამას მოვახსენებ. ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი ზ უ რ ა ბ კაცზე რომ მედავებოდა, ჩვენმა საჩივარმა თქვენ წინ გაიარა ხ ა შ მ ზ ე. თქვენგან ეს სამართალი შებძანა ოცს აპრილსა: ამაღლებამდინ თუ მამიჩემის გასყიდულობის წიგნი მოეტან[ა] ან ასეთი მოწამე რომ სამართალს შე[ე]წყნარებინა, რომ ის იყო. თუ არა ჩემთან საქმე აღარა ექნებოდა რა.

ჩემო ხემწიფევ, თქვენი ბძანებული ოქმი ეს მეოთხე თვე მიდის, ვერცერთი წამოაყენა; და ამ წყალობას ვითხოვ თქვენის მოწყალებისაგან, რომ ეს თქვენი ბოძებული ბძანება დამემტკიცოს. ღმერთი გაგიმარჯვებს. აგვისტოს **ი**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის. მერე ამ არზით ზაალ დავითიშვილს ასე რომ მოუხსენებია, ამათმა ლაპარაკმა საშმზედ ჩვენთან გაიარა, რომ ჩვენი ოქმიც ზაალს ჯელთ უჭირამს. ზურაბ ავალიშვილს ამაღლებამდის ვადა დაუდევით, რომ ვადაზედ საბუთი უნდა მოეტანა. თუ საბუთს მოიტანდა, სამართალში უნდა ელაპარაკნა. ახლა მაღლებას უკან მესამე თვეს გაუვლია, რომ საბუთი ვერა მოიტანა რა. ეს კაცი ზაალ

დავითიშვილისა არის. თუ საბუთს მოიტანს რასმე, სამართალში ელაპარაკოს. და თუ რომ საბუთი ვერასფერი ვერ მოიტანა, ვისგანაც ზურაბს უყიდნია ის კაცი, იმას ედაოს და სამართალი მიეცემა. ამ ზაალთან საქმე არა აქვს რა. ვისგანაც უყიდნია, იმას ედაოს. აგვისტოს **კვ, ქორონიკონს უპ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჴმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

158. არზა ფალავანდიშვილებისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 31 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3641. დედანი. ქაღალდი. 31,7×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მისის უმაღლესობის, ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს ფალავანდიშვილს როსტომს, ელიაზარს და ბეჟანს.

მერე ამას მოვახსენებთ: ღმერთმან იმდენი ღღეგრძელობა და გამარჯვება მოგცესთ, რამდენი კომლი კაცი იმერელი თქვენს საბრძანებელში გადმოსულიყოს და აგრევე ქართლიდამ იმერეთში გადასულიყოს; მაგრამ ძალით, მოხდომით და მოტაცებით, არც თქვენი ყმა იმერეთის მეფესა და თავადებს არ აეყაროსთ და არც თქვენს უმაღლესობასა და თქვენს თავადებს მოეტაცოს და აეყაროს იმერეთიდამ კაცი.

რაც ახლა ჩვენზედ არ წესდება[1] ეს საქმე ბები[ი]ს ჩვენისა მზითვისა...* ურია გვყვანდა და ცხინვალს თქვენს საფარველს ქვეშ გვესახლა. პირველს ხარჯს თქვენს ყმებთანაც აძლევდ[ე]ნ და ამას გარდა ჩვენც...** გვემსახურებოდა და იოლათ მივდიოდით. და ერთს დღეს ორმოცის კაცით ქუთათლისა და ვახუშტი წერეთლისა ძმა გიორგი მოსულიყო. იმ დღეს ცხინვალის ვენახებში დამალულიყო, დაელამებინა და ვახშმობისას შემოსულიყო ცხინვალში, აეყარა და წაეყვანა ის ურია, ამ წასრულს მკათათვეში აგვიყარა და წაიყვანა.

ამგვარი საქმე და ასე მოტაცება თქვენს საბძანებელსა და იმერეთში არასდროს არ მამხდარა. და ამას გევედრებით და წყალობას ვითხოვთ, რომ ერთის ბეჯითის წიგნის წყალობა გვიყოთ, რომ ჩვენი ყმა მოგვცენ; ჯერ მზითევი არის და მასუკან ძალას მოგვტაცებს და წაიყვანეს. და ავალიშვილი ბეჟანიც აქ გახლავსთ და მაგასაც რომ ბეჯითათ ებრძანოს, დიდი მოწყალება იქნება. აგვისტოს **კგ, ქორონიკონს უპ.**

[1] წეესდება.

* წაშლილია ორი სიტყვა.

** წაშლილია ერთი სიტყვა.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ბატონს წერეთელს სალთხუცესს ზურაბს და სარდალს ქაიხოსროს და მოლარეთუხუცესს გიორგის მრავალი მოკითხვა უამბეთ.

მერე ამ არზით ფალავანდიშვილები ასე რომ ჩივიან, ეს როგო[რ]ი საკადრისი საქმე არის. ეს თქვენც კარგად იცით, რომ ჩემს ქვეყანაში რომელიც იმერელი კაცი მოსულა და თავის ნამზითვსა და ნასისხლს კაცზედ უდავნია. ის კაცი მაშინვე თავისის ცოლ-შვილით მიგვიცია და წამოუყვანია. ევ ურიაც ამათი ნამზითვი არის და უნდა რომ ამათ თავეთი კაცი მოსცეთ; თავისის ცოლ-შვილითა და საქონლითა უკლებრათ უნდა მოაბაროთ. ამგვარი საქმე არ ვარგა და არც საკადრისი არის. ნურც ჩვენს შვილისშვილს მეფეს სოლომონს უზამთ, რომ ამ გვარებში აწუხებდნენ.

ეს ურია გიორგი მოლარეთუხუცესს აუყრია. რატომ იქმთ, მოყვრები არა ვართ და ერთმანერთის სიკეთისა და კაისმდომნი? ამგვარი საქმე არც ჩვენის ქვეყნიდამ უნდა მოხდეს მაგ ქვეყანაში და არც მაგ ქვეყნიდამ ჩვენს ქვეყანაში. ურიგო საქმე არის და ავათ დასანახავი. ამას ნუ იქმთ, რომ ეგ ურია მოუცემელი დაგდოთ.

მუხრანისბატონის სარდალ სალთხუცის იოანეს კაცისა ერთ[ი] საბალნე ბამბა ჰქონია მაგ ური[ა]სა და ისიც თან გადმოუტანია. ეგ ურია თავისის ცოლშვილითა და საქონლით უნდა რომ უკლებრათ ამ თავის მებატონეს მოაბაროთ და წამოიყვანონ. აგვისტოს **ლა, ქორონიკონს უპ.**

ბეჭედი: მე ფეხთ განბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე.

159. არზა იოანე დეკანოზისა ბამუღლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 7 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 266. დედანი. ქაღალდი. 21.2×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან მისის უმაღლესობის ყოვლად მოწყალის ჯელმწიფის ჰირი მომცეს სიონის დეკანოზს იოანეს.

სიონთა ღმრთისმშობელს მამული აქვს ნასყიდი ერტისს თურქისტანისშვილისაგან მოსყიდული. სარწმუნო მოწმიანი სიგელი მაქვს. ახლა ამ ნასყიდობაში სასახლის ადგილს თურქისტანიშვილი ტეტია თამაზის შვილი გვეცილება და არ გვანებებს. წყალობას ვითხოვ, ან თქვენთან გვალაპარაკოთ და ან რომელსამე თქვენს შვილს უბძანოთ სამართალი და ან მდივანბეგებზედ გვიბოძოთ ოქმი, რომ სამართალი მოგვცენ. სეკდემბერს **ზ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. უფალნო მსაჯულნო! ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, ეს დეკანოზი იოანე და თურქისტანიშვილები თქვენთან ალაპარაკეთ და ღმრთის წინაშე ჭეშმარიტი სამართალი უსაჯეთ. სეკდემბრის **ზ**, ქორონიკონს **უპ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჴმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

160. არზა ტლაშაძეებისა ყმოზის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1782 წ. 14 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13768. დედანი. ქაღალდი. 34×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჰირი ტლაშაძე[ე]ბს იასეს, იოსებს მოსცეს.

მერმე ამას მოვახსენებთ: უწინაც სახასო ვყოფილვა[რ]თ და ახლაც ხიდი[ს]თავს ჩვენს მამულზედ მიეედით, აქამდი დოეს[ს] ზაქარიე ციციშვილს წილათ ვიყავით და დავთარშიაც იქ ვეწერეთ და გამოსაღებაშიაც აქ ვდგებოდით.

ახლა გვეედრებით, რომ ერთი ოქმი გვიბოძოთ გლურჯიძეზედა, დავთარ[შ]იაც იქ დაგვწერონ და რაც შეგვიძლია გამოსაღებშიაც იქ მიუდგებით. ღმერთსა ვფიცამთ, რომ ჩვენთან საქმე არავის [ა]რა აქვს რა. თქვენი სახასო ვყოფილვართ, პაპის თქვენის წიგნებიცა გვაქვს და ღმერთი გაგიმარჯვებთ, გვაწუხებენ და ყველანი გველჯენ და სამართალი გველირსეთ. სეკდემბრის **ია**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის გლურჯიძე მოლარეთხუცესო ნიკოლაოზ! მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით რომ ასე ჩივის, ეს ჩვენს სახასოობას ამბობს, რომ ჩვენი სახასო ყოფილაყოს ატენელი; ახლაც მანდ შენს სამოუაროს ატენელებში დააყენე. თვალი და ყური მიუგდე, უბრალოთ არავის გააგლეჯინო. და თუ სიტყვა ვისმე აქვს, ჩვენ მოგვახსენოს. სეკდემბრის **იდ**, ქორონიკონს **უპ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჴმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

161. არზა მატნელებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1782 წ. 19 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1858. დედანი. ქაღალდი. 43,2×17,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჰირი მოსცეს ერთობილთ მატნელებს.

თქვენის მოწყალებით აგერ ორმოცდაათი წელიწადია იქ გალავანი აშენებულია და იქ ვდგევართ, თქვენც გემსახურებით და ქვეყანასაც და რაც შეგვიძლია მტერსაც პასუხს ვაძლევთ. აქამდინ მოსვენებით ვიყავით.

ეს ორი სამი წელიწადია, რომ მარილელნი და ნამეტნავათ ჯუგაშვილი და იმისი შვილი — ესენი მივიდნენ ქაიხოსრო სალთხუცესთან, ისიც მოებირებინათ, ფშაველებს გამოსძლომოდნენ და ნახევარი მატნის მამული ეჩვენებინათ, რომ ეს მამულები ხატის შეწირული არისო და თქვენს მამულს ნუ დაანებებთო.

მას აქეთ ორჯელ სამჯერ ფშაველები შეყრილნი მოგვხდომიან და გვაწიოკებენ. ვინც ამ ბაღჩას გავაკეთებთ ან ბოსტანს, ისინი გვიხდენენ, ველარა მოვხანით რა და ვერა ვიკეთილეთ რა. ჩვენც გული გვიხდება, მუდამ აკლებას გვიქადიან და სიკვდილსა.

ჩვენ თუ ერთი ბინა და წყალობა არა დაგვემართა რა თქვენგან, ჩვენ იქ დგომა არ შეგვიძლიან; ეხლაც ავიყარენით და თქვენი ოქმი და ბძანება მოგვივიდა და ისევ მივედით. და თუ რამ ნამუშევარი გვქონდა[1], გაგვიფუჭდა იმათის მიზეზით; ეხლაც გუთნები ვერ შეგვიბამს, სულ კომლათ კაცნი აქ გახლავართ. ახლა თუ ერთი გზა და მიჯნა არ გვებოძა, იქ ვერ დავსდგებით; და სხვაგან კახეთში ყველგან თქვენი მამული არის, იქ ვიცხოვრებთ.

ეს ჩვენი ამრევი გარშაული და ჯუგაშვილი არის და

[1] +და.

იმისი შვილი. ეს ის ჯუგაშვილი არის რომ ლეკებს მოუძღვა და შეუტყევით და ლეკები დაუხოცეთ. ის დაჭრილი გუუანდათ, თვალებს სთხრიდით და გაგაშვებინესთ. მას დღეს იქით აგვიმტერდა და მტრათ გარდაგვეკიდა.

მოგეხსენებათ მტრის ალაგზედ და გზაზედ ვდგევართ; კომლზედ კაცნი აქ გახლავართ. წყალობას ვითხოვთ ამ არზის პასუხი დროზედ გვებოძოს. დეკემბრის **იწ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ბატონო კახეთის მოსამართლენო — მდივანბეგო ბ ე ჟ ა ნ და მდივანბეგო ო ტ ი ა ვ და მდივანო ს ვ ი მ ო ნ.

მერმე თქვენ უნდა წახვიდეთ მ ა ტ ა ნ ს ა და საყდრიონის აზნაურშვილები სალთხუცესი გ ლ ა ხ ა და მდივანი მ გ ა ლ ო ბ ლ ი შ ვ ი ლ ი დავით და ვარჯან მსაჯული და ბოქაულთხუცესი დ ა ვ ი თ — ესენი თან უნდა წაიყვანოთ.

და თუ მანდ მატანის მამულის გუჯარი[1] ქონდესთ, ისიც მონახონ და საყდრიონელთ თან წამოიღონ; და აგრეთვე ბ ი კ ტ ო რ მოძღვართ-მოძღვარიც თან წაიყვანეთ.

მიდით მატანსა და რომელიც ან იმ მატნელებსა ან ფშაველებსა და ან მარილელთ სალაპარაკო ქონდესთ, ფშაველნიც ხომ მანდ იქნებიან სართილოთ ჩამოსულნი, მაგათი უფროსი კაცნიც თქვენთან მი[ი]ყვანეთ. ესენი თქვენ სამართალში ალაპარაკეთ. სამართლით ამათი მამულები უნდა გა[ა]რჩიოთ; რომელიც ეკლესი[ი]ს მამული იყოს, ეკლესიას უნდა და[ა]ნებოთ; რომელიც ჩ ო ლ ა ყ ა შ ვ ი ლ ი ს მამული იყოს საბატონო, ამათ უნდა და[ა]ნებოთ; და რომელიც ფშაველთ მამული იყოს, ფშაველთ და[ა]ნებოთ. და აგრეთვე მარილელთა სამართლით თავ-თავისი მამულები თქვენ უნდა გაურჩიოთ და განაჩენი დაუწეროთ და მისცეთ.

და რომელიც სამართლით მისცეთ წერილით განაჩენი, ის ჩვენთან უნდა მოიტანონ და ჩვენც სამართლით დაუმტკიცოთ. სექტემბრის **ით**, ქორონიკონს **უპ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ე რ ე კ ლ ე.

[1] + თუ.

162. არზა ერეკლე ფალავანდიშვილისა გალახვისა და მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1782 წ. 25 სექტემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 31. საბუთი № 71. პირი. ქალაღდი. მხედრული.

[30] ღმერთმან ბედნიერის ჯემწიფის ჰირი მოსცეს ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ს ე რ ე კ ლ ე ს.

ამას მოგახსენებ ჩემო მოწყალეო ჯელმწიფევ! ა ვ ნ ე ვ ს მამულები მაქვს სამკვიდრო და ნასყიდობა ჩემი საბლისკაცისაგან, ნასყიდ მამულში მკვლენ, არ მანებებენ. ნასყიდობის წიგნებიც ხელში მიჭირავს, თქვენი ოქმებიც მაქვს, მაინც [v] არა მეშველა რა.

შ ა მ შ ე ერისთვის შვილმა, თქვენს ალაყაფის კარზედ ვიჯექი, მამეხვნენ ხუთნი ძმანი, ავათ გამლახეს. თქვენს კარზედ რომელს გლეხს კაცს დამართები[ა] ამათგან; ეს უსამართლობა მოიღეს ჩემზ[ე]დ, თქვენს კარზედ დამემართა, თქვენი მოსაკითხავია, თქვენს მეფობაშიდ თავადიშვილს არ დამართებია, ნურც მიზამთ უსამართლობას. ნასყიდობის წიგნებიც ნახეთ ჩემი. ღმერთი გაგიმარჯვებს, თქვენ მეტი მოწყალე არავინა მყავს, ჩემს მამულშიდ მკვლენ შამშე და იმის კაცი.

სამართალი მოიღეთ, ჩემო ხემწიფევ, თქვენ კარზედ გალახვის. სეკდემბრის **კგ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

უფალნო მსაჯულნო! მერე ამ არზით ფალავანდიშვილი ერეკლე ერისთვის შვილის შანშესაგან გალახვას რომ ჩივის, შანშეც და ესეც ორნივ თქვენს სამართალში მიაყუანინეთ და ჩვენს კარზედ რომ გაულახავს, იმ გალახვაზედ ჭეშმარიტი სამართალი მოეცით. და რომელს მამულზედაც რომ დაობენ, ორისავ მჯრიდამ წერილები თუ ჰქონდესთ, მოატანინეთ და იმ წერილების მიხედვით ჭეშმარიტი სამართალი უსაჯეთ და თავ-თავის მამული თავ-თავისას დაანებეთ. ერეკლეს ჩვენგან ნაბოძვარი ოქმებიც აქვს და ის ოქმებიც გასინჯეთ და ისე მოეცით სამართალი.

დ ა თ უ ლ ა შ ვ ი ლ ო დ ა თ უ ა ვ! მერე ეს ერეკლეც და შანშეც — ორნივ მდივანბეგებთან უნდა მი[ი]ყვა[ნო], რომ როგორც გვიბძანებია, ისე აღასრულონ. სეკდემბრის **კე**, ქორონიკონს **უპ**.

163. არზა ზაალ დავითისშვილისა ყმის თაობაზე
ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 1 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2237. დედანი. 25×15 სმ. ქაღალდი. მხედრული. ა-ნეტი. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მათს მონას დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ს ზ ა ა ლ ს მოსცეს.

ჩემო ხელმწიფევ, ეს ოცი წელიწადია მუდამ თავს გაწყენ, ზ ა რ დ ი ა შ ვ ი ლ ი ჩემი ყმა არის და მძლავრობით თავს მართმევს-მეთქი. ოქმებიც მაქვს სამართლის ბოძების დაპირებისა და ეს სამი წელია მუდამ ხშირად გაწყინე თავი. ამისი ოქმებიც მაქვს, მაგრამ არა გაეწყო რა. ეს არ ვიცი რა ანბავია.

ეხლა რომ წ ა ვ კ ი ს [ს] ბრძანდებოდით, კიდ[ე]ვ გაწყინე თავი. ოქმი მიბოძეთ ამილახვარზე: თუ ახლავ არ ჩამოვიდენო, კაცებზე რომ დაობენ, ამ ზაალს უბოძებო და მას უკან იდაოსო.

ამ სიტყვამ შეაშინა, ჩამოვიდენ, ერთი კვირა გა[ა]თიეს, ისევ წავიდენ. არ მამყვნენ სამართალში. კაცებს ცალკე მართმევენ. ორივ მამაშვილი დახოცილი ვართ. ამ ზაფხულს კიდევ ჩემს კაცს მიხდომიან. თავისთავათ ძროხა წაურთმევიათ უბრალოს კაცისათვის.

გაზაფხულზე ხ ა შ მ ზ ე რომ ბრძანდებოდით, იმ სადაოს კაცს ეჩიელა, ოქმი გებოძათ ჩემთანაცა და იმასთანაცა, ამ კაცს დაეხსნითო. სამართალმდინაო. ჩემთან აღარ მოუშვა ის თქვენი ბრძანება, აქ ქალაქში წაერთმია, ამისთანას ძალას ჩადის, თქვენს ბძანებას ამგვარათ წინ უდგება და არ ვიცი, რის ძალით ჩადის.

ახლა ჩემო მოწყალევ, ამდენი წყალობა დამემართოს, ეს ჩემი ორი კაცი ჯ ო ხ ა ძ ე [ე] ბ ი მე მებოძოს, იმისი სამკვიდრო ხომ არ არის, ნასყიდობით დაობს და თუ შემამივიდეს ჯარიმით გადამახდევინე. თავის თავსაც ეედავები, რომ ჩემი ყმა არის. ამ ჩემს სამკვიდრო კაცებზედაც მკლამს. აწ უბრალოს სხვას ჩემს კაცს რომ თავისთავათ ძროხა წაართვა, ესეც მებოძოს. ამ გვარი საქმე იმისთანას კაცისაგან მეტად ძნელია; და ნება უმაღლესობისა აღსრულდეს. ღვინობისთვის ლა, ქორონიკონს უპ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ბატონო ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ო ო თ ა რ! მერე შენ უნდა ზარდიაშვილები ახლავ ავად მოჰყრობით სამართალში მოიყვანო, რომ ამ ზაალს პასუხი მოსცეს. თუ ახლავ არ ჩამოვიდნენ, მამულზედაც ელი აუმართე. იმ სადაოს კაცებზედაც და ამას მოაბა-

რე. მასუკან ეგენი მოვიდნენ და ილაპარაკონ. ნოემბრის ა, ქორონიკონს უპ..

ეს უნდა ახლავ ასე აღასრულო. ჩვენ რომ დავიბარეთ, ჩამოვიყვანეთ და ერთს კვირას არ მოიცადეს და ისევ წავიდნენ, რატომ ქნეს, ამისის კაცისათვის რომ ძროხა წაურთმევია, ისიც გამოურთვი.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

164. არზა ამილახვარის ქალის მაიასი ყმის თაობაზე
იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1792 წ. 4 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი. 1450. დავთარი № 36. საბუთი № 193. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[125] ღმერთმან ჩემის მოწყალის მ ე ფ ი ს ძ ი ს ი უ ლ ო ნ ი ს ჭირი მოსცეს ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი ს ქალს მ ა ი ა ს.

ჩემო ხელმწიფის შვილო, ერთი ჩემთან შეზრდილი მოახლე განსაცდელებში გამითხოვდა, მეჯვრისხევს ერთმა ხიზანმა[1] გ ლ ა ხ ა მ კაცმა შეირთო.

ამ მოწყალებას ვითხოვ, რომ ერთი ოქმი მიბოძოთ, აქ ჩამოიყვანოს და რომელიც სამართალია, ის სამართალი მებოძოს. თქვენგან წყალობით ბოძებული იქნება ისიც, ჩემო ხელმწიფის შვილო. სეკდემბრის ბ, ქორონიკონს უპ.

თავში

ბატონისშვილის იულონის კეთილსახსოვარო მორდალო ი ა ს ე! მერე ამ არზით ასე რომ ჩივის, ჩემი მოახლე მეჯვრისხევს ერთმა ხიზანმა კაცმა შეირთოო, ახლავ ბელი უნდა აუმართო ამ კაცსა და ამილახორის ქალს მაიას მოსცე ყმათა. თუ მებატონე ჰყავს ვინმე, იმან დაიხსნას და სისხლი იმან მოსცეს. თუ არადა, ამისი ყმა იქნება, სხვას საქმე არავის აქვს. ნოემბრის დ, ქორონიკონს უპ.

თუ ერთი რამ საბუთი ან ჭეშმარიტი სიტყვა აქვს რამე იმ კაცსა, სამართალში მოვიდეს და ელაპარაკოს. □

[1] ყაზანმა.

165. არზა ოსეფა ფეიქარისა მორიგის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1792 წ. 15 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 25. საბუთი № 54. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი № 55.

[68] ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის იულონის ჭირი მათს ყმას ფეიქარს ოსეფას მოსცეს.

ჩემო მოწყალევ! ერთი შეწუხებული სნეული კაცი გახლავარ. მორიგის იასაულები ამოვიდნენ, სხვის ქსელი დამიჭრეს და წაიღეს. მიმველე რამე, თქვენს მზ[ცხ]ესა ვფიცამ, რომ შეუძლებელი გახლავარ, თორემ მორიგისათვინ თქვენ როგორ შეგაწუხებთ. აღაპის ქარი მაქვს ჩამოსული.

გევედრებით თქვენის შვილების სადღეგრძელოთ მიპატრონე, ერთი ბეჯითი ოქმი მიბოძეთ, რომ რაც წაერთმიოთ, ისიც ისევ მამცენ და ჩემზედაც ხელი აიღონ. გიორგობის **იდ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ლაშქარნივისებო! მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით ასე რომ **ჩივის** — სნეული ვარო და მორიგეს მთხოვენო, თქვენც გასინჯეთ; თუ მართალი იყოს ამისი სნეულება, ძნელი არის ამისი მორიგის თხოვნა, ნუღარ შეაწუხებთ. ნოემბრის **იე**, ქორონიკონს **უპ**.

166. არზა ასა აბაშვილისა მოხელის განწესებისა და ნილის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1792 წ. 24 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hძ 2201. დედანი. ქაღალდი. 22×17,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბატონიშვილი ვახტანგის ჭირი ალმასიანში მსახლობელს აბაშვილს ასას მოსცეს.

ახლა ამას მოგახსენებ, თქვენის ბძანებ[ი]თ დავდეგ და სოფელიც ავაშენე, რომ ეხლა რვა კომ[ლ]ი კაცი გახლავს. ამას მოგახსენებთ, ვინც მთას გადმოვა, ყველა ჩვენი შემაწუხებელი გახლავთ. ამას გევედრები, რომ ერთი უფროსი გაგვიჩინო და ერთს მართებულს კაცს მიგვაბარო, რომ ჩვენც მოგვიაროს და თქვენ თავსაც გვამსახუროს.

ახლა ამასაც მოგახსენებთ: ეს ამთენი ქარავანი სულ ჩვენ სოფელში დგება, თივა გვეხარჯება და ცეცხლი და ერთს საპალნეს კი არავინ გვანებებს. ამ მოწყალებ[ას] ვითხოვ, რომ მეც წილი დამედოს, რომ მეც ვიცხოვრ[ო]. თუ წილი არ დამედება, ამას გევედრები, რომ ჩვენთან აღარ ჩამოხდენ, უბრალო ხარჯი მოგვდის. ნოემბერს **კგ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. ბატონისშვილი ვახტანგი გიბრძანებ ვინცავინ ჩვენის ბრძანების მორჩილნი ხართ! მერე ალმასიანი ჩვენ აგაშენეთ და ეს კაცნი ჩვენ დავასახლეთ. ამას მანამდის ერთს მოხელეს გაუჩენდეთ, ნურავინ რას შესცოდებთ, თორემ ჩვენად შეცოდებათ მოგკითხავთ. და რომელიც ქარავანი ამ სოფელში დადგება, იმათ ბარგს ამათაც უნდა წააღებინებდეთ; რაც ერგებოდესთ, ამათაც წილს უნდა მისცემდეთ. ნოემბერს **კდ**, ქორონიკონს **უპ**.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

167. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 8 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sძ 379. დედანი. ქაღალდი. 34×21 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მათს მიწას თუმანისშვილს ნიკოლოზს მომცეს.

თქვენი ოქმი მქონდა: ვინც ეგ საყდრის ვენაკი წაახდინოსო, შენ გარდაგაკდევინებთო. ათჯერ და კიდევ მეტათ. მსხმოვიარე ვენაკი გააფუჭა გუთნეულით ანესაშვილებმა, არც ხვეწნა გაგეწყო და [ა]რც კარზედ მირეკა. შაბათს დღეს ყამნაწირის მღვდელის გასალაყავათაც იწივეს და მრავალი ტპატიური გინებაც მიიღეს. მე. დიაღ, მეწყინა, თქვენის ოქმით რომ დღესაც აქა მაქვს. სიტყვით უთხარ: მამულიც შენ გაუფუჭე და შენვე აგინებ; არც დამიკრავს არც მიგინებია. ამოაძრო ხანჯალი იაკობამ და ასე მითხრა: ეხლავე შენს სისხლს აქ დავაქცევო. ჩემს მამულში, ჩემს კარზედ მრავალი მაგინა მამა, დედა, სახლობა და კიდეც მკლევდა. თქვენს ოქმზედ კიდეც იწევდა. სამართალს ვითხოვ.

წყალზედ ჩემი პატარა ბიჭი ნახა, ჩემიდამ რომ გააბრუნეს, მერე რომ ბიჭს შეუტიეს ხანჯალგაკრულმა.

ქ. ამას წინათ კიდევ გიჟიყრელი სვიმონ იასაული იყო, თქვენს სამსახურს ვარიგებდით. ამ იაკობამ და მეორემ ძმამ თქვენი ოქმი თავზედ დამაწყვიტა. ვიჯექ, დიაღ, მრავალი მაგინა, რაც რამ მყვანდა ცოცხალი თუ მკვდარი.

ქ. კიდევ ამასწინათ ჩვენი ყმის შვილი ქალწული ქალი ამისმა ძმამ შერმაზანამ გააწბილა. დედა-ძენი რომ იყრებოდნენ, ორნივე დაიკოცნენ. თქვენი ოქმი მაქვს, მაგრამ არად შემეპუებნენ. ამდენი უსამართლოთ ლანძღვა, ჩემზედ საქვდაეთ წევა და თქვენის ოქმის წინააღმდეგობა მოიკითხეთ და სამართალი მაღირსეთ.

ერთის გლეხის კაცისაგან როგორ დავთმობდი, მაგრამ მრავალჯერ გამიგონია თქვენგან: ვისგანაც უსამართლო რამ მოგადგესთო, თაეისთავათ ნურავინ გარდააჯდეეინებთო, სამართალში მოდითო. ახლა თქვენის სამართლისათვის მომიმართავს. ქრისტიშობის **ვ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის თომა ჩიქვაიძეკ! მერე ამ არზით თუმანისშვილი ნიკოლოზ რომ ანისაშვილებს უჩივის, ესენი ჩვენს სამართალში ალაპარაკე, დეკემბერს **თ**, ქორონიკონს **უპ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით ნიკომობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

168. არზა ნიკოლოზ და ქაიხოსრო აბაშიძეებისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 19 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1270. დედანი. 36,3×18 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მათის უმაღლესობის ჩვენი მოწყალის კელმწიფის ჭირი მოგეცეს მათს მონათ მდივანბეგს აბაშიძეს ნიკოლოზს და აბაშიძე ქაიხოსროს.

შერმე მე მდივანბეგი ნიკოლაოს ამას მოვახსენებ: მოგეხსენებათ, მოხუცებულების ჟამში მიწევნილი გახლავარ და ჩემზე სიკუდილი მსწრაფლია. ჩემი ძმისწული ქაიხოსრო გახლავს და მუდამ სნეულობს. არც არავინ ჩვენს ქვეყანაში გვეგულება ასეთი ჩვენი ყმა რომ ჩვენი ოჯახის ამბავი იცოდეს. და მტრისაგან როგორ აოხრდა ჩვენი

ქვეყანა, ისიც მოგეხსენებათ; თუ რამ თქვენი წყალობა წიგნები გვქონდა, იქ დაგვეკარგა.

ახლა თუ ვინმე თქვენს საბძანებელში და სახელმწიფოში ჩვენი მოდაეე ვინმე გახლდეს და იყოს — ან დიდებული თავადი და ან საბატიო კაცის შვილი, ან აზნაურშვილი ან გლეხი, ან სამღვდელო და ან საერო ჩვენი მოდავე იყოს ვინმე, ან სისხლზე ან ვალზე, ან მამულსა და აღგილსა და ყმაზე, ან მიწასა და წყალზე. ან მთასა და ბარზე, ან გვემართოს ვისიმე, ან უსამართლოთ გვეჭიროს ვისიმე, თქვენს უმაღლესობას მოხსენდეს და გველაპარაკოს სამართალში, რომ ჩვენს სიცოცხლეში ჩვენი საქმე ჩვენივე გაეწმინდოთ რომ ჩვენმა ძმამ და შვილმა და შვილისშვილმა ჩვენს სიკვდილს უკან ჩვენ გინება აღარ დაგვიწყონ და ავათ ხსენება.

ამ წყალობას ვითხოვთ, რომ თქვენი უმაღლესობისაგან ერთი ოქმი გვებოძოს. რომელიც თქვენი ნება იყოს ამ საქმეზედ, ეს მოწყალება დაგვემართოს. ამიტომ გავბედეთ ეს მოხსენება, რომ ჩვენს ძმასა და შვილებს ჩვენს სიკუდილს უკან აღარავინ ედაოს. დეკემბერს **ბ**, ქორონიკონს **უპ**.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ქართლისა და კახეთისა თავადაზნაურთა და გლეხთ ასე უამბეთ. მერე ამ არზით მდივანბეგს აბაშიძეს ნიკოლოზს და აბაშიძე ქაიხოსროს რომ ასე მოუხსენებიათ, რომელსაც თავადსა, აზნაურსა თუ გლეხს ამათთან სადაო და სალაპარაკო გქონდეს, ჩვენს სამართალში ელაპარაკენით და სამართალი მიიღეთ. როგორც ამ არზით მოუხსენებიათ, ვისაც სალაპარაკო გქონდეს, სადაოდ ნუღარ დააგდებთ. დეკემბერს **ივ**, ქორონიკონს **უპ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჰმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

ქ. ბატონო ამილახვარო ოთარ! ამ საქმეზე ერთი შენი აზნაურიშვილი გაგზავნე და შენს სასარდლოში ყველგან ასე შეატყობინე თავადთა და აზნაურთაც და გლეხთაცა გორსა, ქცხინვალსა...* სურამსა და გაღმა საციციანოსაცა, რომ ეს არავინ თქვას: არ შეგვიტყვიაო, ყველამ ასე იცოდეს, ვინც ამათსავ სიცოცხლეში არ ედაეება და არ გაიტანს, ამას უკან ამათს ძმებსა და შვილებს რომ ედაოს, სამართალი აღარ მიეცემა. დეკემბერს **ით**, ქორონიკონს **უპ**.

ქ. თუ ვინიცობა არის, ასეთს კაცს სადაო ექნება რამე, რომ ამ

* ერთი სიტყვა არ იკრჩევა.

ქვეყანაში არ იქნება, მასუკან მოვა და მასუკან წაედავება და ან წიგნი ვისმე ექნება დაკარგული და მასუკან იპოვნის, ამათ სამართალი მიეცემათ, როგორც მოსამართლე მიხვდება და განსჯის. თუ სამართალი არგენს, არგენენ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ახებულს, ერეკლე.

169. არზა ივანე ლანჩავაშვილისა მორიგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792 წ. 20 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1325. დედანი. ქაღალდი. 20,7×15,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს ზაზა ამირეჯიბის ყმას თიღველს ლანჩავაშვილს ივანეს.

ღვინობისთვის მორიგე გახლავარ. ღვინობისთვეში ვერ გიახელ მორიგეში, ამის მიზეზით რომ ძმა მომიკვდა და იმის დამარხვას მოუნდი. ვერ მოვიცალე და მიცვალებულს ვერ უმტყუენე, რომ ჩემს მეტი პატრონი არავინა ჰყავდა. ახლა ამ თვეში გახლავარ თვის გასათავებლათ. ახლა მარბევლები წასულან.

გევედრები, ღმერთი გაგიმარჯვებს, შებრალება მაღირსეთ და ოქმის წყალობა მიყავით, რომ არ დამარბიონ. დეკემბრის ით, ქორონიკონს უბ.

ღვინობის წინა თვეს თქვენის ჭირის სანაცვლო შეიქნა ჩემი ძმა. იმ თვეს დავაკლდი. და ეს ქრისტეშობის თვეს ვიხდი. ერთი საწყალი გახლავარ, ღმერთს აპატივეთ, ნუ დამარბევთ.

ეს წერილი მუჩალგათ მომირთმევია.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მინბაშო ბეჟან! მერე ამ არზის პატრონს თუ წლეულ ძმა მოჰკდომია, ამას ნუ დაარბევ. და თუ წელს არ მოჰკვდომია, უნდა რომ და[ა]რბიო. და თუ წელს მოჰკვდომია, ვერ დაარბევ. ამ თვეშიაც თვე უნდა გადაიხადოს. დეკემბერს კ, ქორონიკონს უბ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

170. არზა მურვანიშვილებისა საბართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1793 წ. 7 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1442. დედანი. ქაღალდი. 20,8×12,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი. ხაზით (:—).

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მათს მონათ ერთობით მურვანისშვილებს მოგვცეს.

ამას მოვახსენებთ: როდესაც ჩვენი მამაპაპანი სურამს გხლებიან, იმ დღიდამ იმ ჩვენს მამაპაპათ დამღაწაშვილისაგან მამულიც უყიდნიათ სასაფლაო და საყდარიცა, რომ წერილი აცხადებს. იმ დღიდამ დღევანდლამდის არცავინ გვდაეებიან და არცავის ჩვენთან სადაოდ საქმე ჰქონიათ. საყდარი ღაქცეული ყოფილა და პაპათ ჩვენებს თავი მოუდგამსთ და გაუახლებიათ.

ახლა ბებიაშვილები და ორიოდ კომლნი კიდევ სხვა კაცნი მისულან თავიანთ თავად და იმ საყდრიდამ ჩვენის მამა-პაპათ სახელი გამოუქცევიათ და საყდარიც წაურთმევიათ.

ღმერთი თქვენს ჯელმწიფობას განაძლიერებს, ერთის ოქმის წყალობა მოიღევით ბეჟან მოურავს და მროველზედ, სამართალი და საბუთები გაგვისინჯონ და რომელიც სამართალი ღმერთმან დაანახვოსთ, წერილით მოგახსენონ. და იმათის მოხსენებულის მიხედვით თქვენგან სამართალი გველირსოს. იანვრის ზ, ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. ყოვლად სამღვდელოვ მროველო იუსტინე და ამილახვარიშვილო სურამის მოურაო ბეჟან მინბაშო! მერმე ამ არზით ეს მურვანიშვილები რომ ასე ჩივიან, თქვენ გიდით სურამს, მოიკითხეთ და რაც შეიტყოთ, ღმრთის წინაშე ჭეშმარიტებით მოგვწერეთ. ღმრთის გულისათვის ამ საქმეზე ბეჯითნი იყავით. იანვრის ზ, ქორონიკონს უპა.

ბეჭედი: ტომ-სქესათ არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

171. არზა ნოდარიშვილებისა სოფლის აშენების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 10 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 247. დედანი. ქაღალდი. 22×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია მძიმე.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კემწიფის ჰირი მოსცეს ნოდარიშვილს გიორგის, იმის შვილს იოსებს და როსტომს.

ჩვენო კემწიფევ, ნაფარეულსა და გრემს შუა ორი-სამი სასოფლო ალაგი არის. და ზურაბის ჩალის ბოლოში ქუდურზედ რომ საყდარი დგას, თუ თქვენი ნებაც იქნება, იქ სოფლის აშენება გვინდა. ათს კომლს კაცს თავის ცოლ-შვილით და საქონლით ჩვენსას მოგართმევთ და თქვენს ყმათ იქ დავასახლებთ, იქ სოფელს ავაშენებთ, ყმანი თქვენი იყვნენ, ვინც იქ დავასახლოთ და სახელოთ ჩვენ გვიბოძეთ.

სხვა კაცნიც ბევრი გვყვანან შემოპირებულნი და თქუენის დოვლათით წლამდის მგონია ორმოცამდის კომლი დასახლდეს. ყმანი თქვენი იყვნენ და სახელოთ ჩვენ გვიბოძეთ, თქვენიც შესამატი იქნება და ჭვეყნისაც და მტრის ფეხის მოსაკვეთიც იქნება. ის კაცნი ჩქარობენ რომ ამ ზამთრობით სახლები იმუშაონ, ზაფხულში გუთნებს ვერ მორჩებიან. და რაც ინებოთ, ახლავე გვიბძანეთ.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, დაგვიანება არა სჯობს. იანვრის **ც**, ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრონებო! მერე თქვენ რომ ასე მოგიხსენებიათ, ჩვენ ამისი ყაბული გვაქვს. თქვენ ამ ზამთრობით ის კაცნი მიიყვანეთ, ამუშავეთ, რაც შეიძლონ ამ ზამთრობით. და ღმრთით როდესაც ჩვენ იქ გამოვალთ, იმ ადგილს ჩვენ გავსინჯავთ და როგორც მუნასიბი იქნება, იმ რიგად მოგიხაზავთ და დაგაყენებთ. იანვრის **ი**, ქორონიკონს **უპა.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მეჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

172. არზა სვიმონა ფეიქრისა უძოგის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 16 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 51. საბუთი № 200. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[176v] ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ძის გიორგის ჰირი მოსცეს ნატყვევარს ფეიქარს სვიმონასა.

ჩემო მოწყალევ! ორი წელიწადი თეთრის ზღვის პირზედ ლათაჩია თათარს ვყვანდი. სხვაგნით რომ არა მეშველა რა, ღმერთმან ეს მამაგონა: ერთს ქრისტიანეს [177] ბერძენს შევეხვეწე და უთხარი მე ქრისტეს საფლავის ყმა ვარ და შენის ქრისტეს სიყვარულისათვის მიშველე რამე. ღმერთმან დაუმადლოს, ეს სიტყვა რომ უთხარი, ამაზედ დიდათ მოიწადინა და მიხსნა, გამამიშო და თქვენის ბედნიერობით ამ საქრისტიანოში მოსვლა მეღირსა.

ჯერ ერთი ესე, რომ ნატყვევარი გახლავარ და ნატყვევარის განწესებაც ხომ კარგად მოგეხსენებათ; მეორედ ესე, რომ ქრისტეს საფლავის სახელობით იმ ქრისტიანისაგან დახსნილი გახლავარ.

რადგან ქრისტეს საფლავის საყმოთ მეურვე თქვენა ბძანდებით, ამისთვის გეუდრებით თქვენად სადღეგრძელოთ, ერთი ასეთი ოქმი მებოძოს, რომ ჩემი გათვისება სხვამ არამ კაცმა არ მოინდომოთ. და ჩემი შეძლებისამებრ ქრისტეს საფლავს ვმსახურებდე საუკუნოდ და თქვენის შვილების მლოცავი ვიმყოფებოდე. იანვრის **ი**, ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ბატონიშვილი გიორგი გიბრძანებთ ამ არზის პატრონო. რადგან პატარა დაკარგულხარ და შენს ტყვეობაში შენი თავი იერუსალიმისათვის შეგიწირავს და რომელსაც ბერძენს შენ დაუხსნიხარ და იმასაც ნება მოუცია იერუსალიმის შეწირვისა, მისის სიმალლის ბატონის ბძანებაც ისე არის განწესებული: რომელიც ტყვე ძოვა, ვისთანაც უნდა მივა. შენ უცოლშვილო კაცი ხარ, მხოლოდ შენი თავი იერუსალიმისათვის[1] მიგირთმევია[2], შენთან საქმე არავის აქვს, შენც იერუსალიმის ყმებში უნდა იყო და შენის შეძლებით მსახურო იერუსალიმსა, უბრალოთ უსამართლოთ ვერავინ შეგაწუხებს. იან[ვრ]ის **ივ**, ქორონიკონს **უპა.** გიორგი

1 იელუხარიმისათვის. 2+არავის.

173. არზა დიმიტრი ჯავახიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 19 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9861. დედანი. ქაღალდი. 34,7×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჰირი მოსცეს ჯავახიშვილს დიმიტრის.

ჩემო კელმწიფევ, თუ არ გამჭირებოდა, ღმერთსა ვფიცავ, რომ თავს არ გაწყენდი. მაგრამ გამიჭირდა და ამისთვის ვჩივი. ერთი ნიკოლოზ ჯავახიშვილის მამული, გოშპარის მამული, სვიმონის მამული და ნაბერლი შვილისა და ერასტის მამული — ამ ხუთის კაცის მამული სულ მაგათ უჭირავსთ. უფროსი კაცის შვილი მე ვარ და უმცროსისა ეგენი. შეყრილობის წიგნიცა მაქვს, მაგრამ ამაებს არ ეულაღები. ღმერთმან მოახმაროსთ.

მაგრამ ამას კი მოგახსენებთ, რომ იმ განაყოფების მამულში ციხე ააგეს, ჩემს კაცებსაც უმუშავნიათ, და თუნდა არც კი ემუშავნოსთ ჩემს კაცებს, მაინც რადგანც ამდენი მამული იმათ უჭირავსთ, ამაგიც რომ არა მქონდეს, უფროსის კაცის შვილი მე ვარ. და გეეჭვრები რომ ერთი კოშკი და ერთი სახლის ალაგი მიჭირავს და ნიადაგ მაწუხებენ, რომ დაგვანებეო, — იმის წყალობა დამემართოს, რომ ეს კოშკი და ერთი სახლის ალაგი დამანებონ. რომ დაეღგა.

ამას გარდა არც მთის სალბაშს მაძლევენ და არც საბალახის წილს მიდებენ. ამის მეტი არა არის რა.

უძმო, უშვილო, მარტოხელი გახლავარ და თქვენს კარზედ ვგდივარ, იმათ რომ მიბრიყვონ[1] და დამჩაგრონ, თქვენ არ უნდა მიყოთ, ყური უნდა მიყოთ, ყური უნდა მომიგდოთ, თქვენს მეტი პატრონი არავინა მყავს.

გეეჭვრები, რომ ეს ერთი კოშკი და სახლის ალაგი დაანებებინოთ, ღმერთი გაგიმარჯვებს; და რაც ჩემი წილი სალბაში და საბალახე იყოს, ისიც მოაცემინოთ. თუ არადა, თქვენთვის მაინც ნუ დაჰკარგავთ — ნურც მთასა და ნურც ყმასა და ნურც მამულს. რადგანაც ამ ხუთის კვამლის კაცის მამული მაგათ უჭირავსთ, ეს მე დამანებონ და იმაებს აღარ ეედავები. თქვენი ოქმიცა მაქვს, მაგრამ მაინც არ მანებებენ. ერთი ღედა მყავს, ერთი ცოლი და ორი ობოლი და მყავს. თუ ამასაც არ დამანებებენ, რა ვქნა, სად წავიდე, საქმე მიჭირს და მიშველე რამე. ღმერთი გაგიმარჯვებს. ერთი იასაულის წყალობა მიყავით, რომ ესენი დამანებონ თქვენის შვილების სადღეგრძელოთ. იანვრის **იდ**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ქ. თარხნისშვილო ბეციავ! ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, შენ უნდა ამის განაყოფებს ასე გამოუცხადო, რომ ეს ერთი კოშკი და ერთი სახლის ალაგი ამას დაანებონ არა იქნება რა, მაგათაც ხომ სამყოფი კოშკები დარჩებათ. ეს ამასაც ამბობს, რომ ხუთის განაყოფის მამული იმათ უჭირავსთო, ეს დამანებონ და იმას აღარ ვედავებიო; და თუ არ დაანებებენ ამ კოშკსა და სახლის ალაგს და ამაზედ ილაპარაკებენ, მასუკან ეს ლაპარაკს დაიწყებს და სამართალი მიეცემა, ისი სჯობს რომ ამაზედ აღარ ილაპარაკონ და ეს ერთი კოშკი და სახლი დაანებონ. იანვრის **ით**, ქორონიკონს **უპა**.

შენ უნდა ეს კოშკი და სახლის ალაგი ამას მოაბარო; და თუ სიტყვა ჰქონდესთ რამე, ჩვენ მოგვახსენონ. ასე ვთქოთ, რომ სწორეთ თქვენი იყოს. ეს ერთი კაცი არის, ამისი მანდ დგომა ხომ თქვენი შესამატი არის. მე გირჩევ, რომ ეს ამას დაანებოთ, თორემ არამც უფრო სამართალში შემოგვიდესთ და უფრო ბევრი გაიტანოს.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

ქ. ჩვენ, ივანე თარხნისშვილი, ამ ოქმის იასაული ვიყავით. ერთი კოშკი და ერთის სახლის ალაგი და[ა]ნებეს დიმიტრის ჯავახიანთ ბატონის ბძანებით. დაიწერა მარტის **ი**, ქორონიკონს **უპა**.

ბეჭედი: მონა ღთისა თარხნისშვილი ივანე.

ქ. ჩვენ, მეფე სრულიად ქართლისა, კახეთისა და სხვათა გიორგი კურთხეულის მეფის ბატონის მამისჩვენის ბძანებისა ამას ვამტკიცებთ. ოქტომბრის **კზ**, ქორონიკონს **უპზ**. მეფე გიორგი

174. არზა ბირთველ თუმანიშვილისა ყმის გაყრის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 20 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 17. საბუთი № 181. ქაღალდი. მხედრული.

[182v] ღმერთმან საქართველოს მეფის ძის და უფლისწულის გიორგის ჰირი მათს მონას თუმანისშვილს ბირთველს მოჰსცეს.

[1] მიბვრიყონ.

თქვენი წყალობა აქ ჩემი კაცნი ბარხუდარაშვილები გახლავან აბელა და არუთენა. აბელას თქვენთვის არზით მოუხსენებია: ჩემს ძმას არუთენას მინდა გავეყაროო და თქვენც ოქმი გიბოძებიათ ამათის გაყრისა.

ჩემო ხელმწიფევ, მეც თქვენი მონა გახლავარ და ჩემი კაცია. მაგრამ თუ გაყრა არის, მე უნდა გავეყარო ესენი. და თუ მორიგება იქნება, კიდევ მევე უნდა მოვარიგო. ჩემს კაცთან ვის რა საქმე აქვს.

წყალობას ვითხოვ, ის ოქმი დააყენოთ, თუ მე მოვარიგე და ან სამართლიანად გავყარე, რომ არცერთს მხარეზედ ნაკლები საქმე არა მოვახდინო რა, რომ რაღა სიტყუა ექნებათ და თუ მე ვერ მოვარიგებ და ან ვერ გავყარი, მაშაჩემს გიორგის დავიბარებ და ის, დიალ, კარგად და სამართლიანად ან მოარიგებს და ან გაყრის. ჩემს ყმებს აქვს რამე, ისიც ვიცი; და არა აქუსთ რა, ისიც კარგად ვიცი. იანვრის **ით,** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ამ არზით ასე რომ მოგიხსენებია, შენის ყმის ეხტიარი გაქვს, როგორც გინდოდეს, სამართლიანად ისე გა[ა]რიგე. ჩვენო იასაულებო, ხელი აიღევით. იანვრის **კ,** ქორონიკონს **უპა.**

სამართლიანად და კარგად, [ა]სე უნდა გაურიგო.

175. არზა ბივი უმიკაშვილისა გამოსალეგის თაობაზე იულონ გატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 25 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1828. დედანი. ქაღალდი. 21,4×10 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აბზაცების ბოლოს ნახმარია ორი წერტილი ხაზით (:—).

ქ. ღმერთმან ყოველად ბედნიერის მეფის ძის იულონის ჭირი მოსცეს უმიკაშვილს გივის.

მერმეთ ამას მოგახსენებთ: მთელ მეჯურისკევზე მოკითხული ბძანეთ, თუ ან მამაჩემს და ან მე კულუხი გამამრთმეოდეს. შანშე ერისთვისა და დავითის წყალობის წიგნიცა მაქვს, და ახლა კიდევ ეს ერისთვისშვილები უფრო შეწუხებულნი გახლდნენ, მაგრამ არც მაგათგან გამომრთმევია.

ახლა ნაზირი კულუხს მაწუხებს. გეეჭდრებით, რომ ერთი ოქმი მიბოძოთ. ერისთვიანთ დროს არ გამომრთმევია და არც ახლა გამომერთოს. იანვრის **ე,** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ქ. ბატონიშვილი იულონ გიბრძანებ თულასშვილო ნაზირო იოსებ! მერე ამ უმეკასშვილს ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, თუ ამისი მოხსენებული ჭეშმარიტი იყოს და კულუხი არ გამორთმეოდეს, ნურც ახლა გამოართმევ. იანვრის **კე,** ქორონიკონს **უპა.**

ქ. თუ გათარხნებული არის და ან წიგნები აქვს, დაეხსენით.

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

176. არზა ავალ ავალიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 10 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1446. დედანი. ქაღალდი. 21,5×11,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აჭა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ყელმწიფის ძის გიორგის ჭირი ავალიშვილს ავალს მოსცეს.

ამას მოგახსენებთ ჩემო ყელმწიფევ! ამისთანა უსამართლო არავის დამართებია, რომ მე დამემართა; ოცდახუთს თუმნად ხომ ის კაცი მყვანდა აყვანილი და ორთუმანნახევარიც განაჩენზედ დავხარჯე. ეს თეთრიც დაკარგული მაქვს და არც კაცი მეძლევა.

ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ერთი ოქმი მიბოძეთ ამილახვარისშვილს ბეჟანზედ, რომ ჩემი კაცი მომაბაროს. და თუ სიტყვა აქვს რამ, დავითისშვილს ბეციას ვარისს ედაოს. ამ წყალობას ვითხოვ. თებერვლის **თ,** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ქ. ბატონიშვილის გიორგის სიკეთით სახსოვარო ამილახვარისშვილო მინბაშო ბეჟან! მერე ამ ავალისშვილის ავალ[ს] საქმე შენ უნდა გაურიგო. ამას ეს თეთრიც რომ დაეკარგოს და კაცი, ხომ უსამართლო იქნება. ეგ კაცი ამას მოაბარე. და თუ სიტყვა აქვს რამე, დავითისშვილს ბეციას ვარისს ელაპარაკოს. თებერვლის **ი,** ქორონიკონს **უპა.** გიორგი

177. არზა ტერ არუთინასი მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 12 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 720. დედანი. ქაღალდი. 21×10.5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის გიორგის ჰირი სიღნაღიდამ მარადის თქვენს მლოც[ა]ვს ტერ-არუთინას მოსცეს.

ამას მოვახსენებთ: ერთი ტყე ეყიდათ, სამის კაცის ხელი გამოევლო, მეოთხეთ მე ვიყიდე, ათი წელიწადია ტყე გამიტეხია, ვენახი და ბაღჩა ამიშენებია.

ახლა ამას გეუდრებით: ერთი ოქმი გვიბოძეთ ან მამული დამნებდეს ან რაც ჯაფა და ხარჯი წამსვლია, ის მამცენ თქვენის შვილების სადღეგრძელოთ.

ოქმი ხიზიყის მოურავზე გვიბოძეთ, რომ უსამართლო არ დამემართოს, ხუთასი ადლი შესაღობავი არის. ფებერვლის **ია**, ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ქ. ბატონო ქიზიყის მოურაო ზაქარიავ და ნაცვალო ნარიმან. მერე ამ არზის პატრონი ასე რომ ჩიევის, სამს კაცს უწინ უყიდნია და მეოთხე მონასყიდე ეს არის და ამდენი ჯაფა უნახავს და ხარჯი ნოსვლია და, დიაღ, უსამართლო იქნება, რომ ამას ეგ მამული წაერთვას. ამის საქმე კარგათ სამართლით გაშინჯეთ, და ან თავისი ნასყიდი მამული დაანებეთ და ან რაც ფასი გასვლია და ან მაგის კეთებაზედ დახარჯვია და ჯაფა უნახავს, ესე[ე]ბი ყველა უკლებრივ მიაცემინეთ და მაშინ კელს აიღებს. თუ არადა, ამას მამული არ წაერთმევა. და ამისი საქმე ასე სამართლით გაურიგეთ. ფებერვლის **იბ**, ქორონიკონს უპა.

გიორგი

178. არზა ტერ არუთინასი მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 12 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1407. დედანი. ქაღალდი. 20.8×14.5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აბზაცების ბოლოს ნახმარია ორ-წერტილი ხაზით (—).

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჰირი მარადის მათს მლოცველს და ყმას, სიღნაღს მოსახლეს, უაზახელს ტერ-არუთიასა მოსცეს.

ჩვენო მოწყალეო! მოგეხსენებათ, რომ სიღნაღელთ ებძანათ უმაღლესობისაგან: სიღნაღს უმამულოდ არ გაუშვებო. მე ერთი ტყე ვიყიდე და გავტეხე, ვენახათ და ბაჰჩათ ავაშენე.

ჩემს უწინ სამგზით სხუასა და სხუას კაცს ეყიდნა ეს ტყე და ვერ გაეტეხათ. მერე მესამის მონასყიდისაგან მე ვიყიდე და სიმწუხარით გავტეხე და თქუენის ბედნიერობით ბაჰჩა და ვენახი ავაშენე. ამისი მოწამე მთელი ქიზიყი და სიღნაღელნი გახლავან.

ახლა ამ მამულს ზაქარია მოურავი მართმევს[1] ამ მიზეზითა: პირველს გამსყიდავს ალხანაშვილს რომ გაუყიდნია, თავისი არა ყოფილა, ქურდაშვილისა არისო. ეს ქურდაშვილი იმ ალხანასშვილს ედავება. ამისთვის ჩემი გაკეთებული ნასყიდი მამული მერთმევა.

ახლა ჩემი ვედრება ეს არის, რომ თქვენად სადღეგრძელოდ ეს ჩემი ნასყიდი მამული არ წამერთვას. და თუ ქურდაშვილს ალხანაშვილთან სიტყვა და საბუთი ჰქონდეს რამე, მამული, დიაღ, მრავალი სხუაცა აქუს. თუ ჩვენი მოწყალის ნებაც იყოს, მაგიერი სხუა მამული მისცეს. მეც თქუენი ყმა გახლავარ და ჩემი მამულიც თქუენი არის.

თქუენის შვილების სადღეგრძელოდ სამართალი მაღირსეთ და უსამართლობით ჩემს თავს ნუ დააკარგვინებთ. თებერვალს ე, ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ქიზიყის მოურაეს ზაქარიას ასე უამბეთ: მერე ამ ტერტერას ასე, რომ მოუხსენებია, ეს ტერტერა მეოთხე მონასყიდე არის მაგ მამულისა. ამას სამართლით არ წაერთმევა, ამისთვის, რომ სამჯერ სხვაგან გასყიდულა და მეოთხეთ ამას უყიდნია;

[1] მართებს.

და ასეც ამბობს, რომ დიდი ჯაფა და ჭირნახული მოსვლოდეს. თუ კი ქურდაშვილისა იყო, საჯერო რომ გაისყიდა, მაშინ რატომ არ ედავა.

მაგ ალხანაშვილსაც აქვს მამული და თუ ქურდაშვილს სადაო აქვა ალხანაშვილთან, მანდ შენთან ალაპარაკე და სამართალი შენ მიეც. და თუ მანდ ვერ მოარიგო, თავახთის ნოწილებით აქ ჩვენს სამართალში გამოგზავნე ალხანაშვილიცა და ქურდაშვილიცა. ამ ტერტერას დაეწყინან და ხუ აწუხებენ, ამასთან საქმე არავისა აქვს. ფებერვლის **იბ,** ქორონიკონს **უპა.**

ქ. ამ საქმის გადაწყვეტის ოქმი ქ უ რ დ ა შ ვ ი ლ ი ს პ ა ა ტ ა მზარეულისათვის გვიბოძებია. ისე უნდა გარიგდეს. ამ ტერტერასთან საქმე არავისა აქვს ამ მამულის სადაოზედა.

ბუნებრივ: ქნარს მიცემს, დავით მეუმობს ძველ კახეთის ნეფედ ცხებულს, ე რ ე კ ლ ე.

179. არზა გიორგისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1793 წ. 14 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 10283. დედანი. ქაღალდი. 28,4×13,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფე დედოფლის ჭირი ნასაჩრბაშის ნაიბს გ ი ო რ გ ი ს მოამცეს.

მერე ამას მოვახსენებთ: ჩემი და ც ი ც ი ა ნ თ დავა კარგად მოგეხსენებათ, რომ თქვენს ტახტზედ სისხლი დაღვრილი არის. ჩემი მიწისა და წყლის დავაზედ არა ჰქონიათ და არა აქვსთ. მანამდის მამკლუკდენ, ეს უნდა კოქვა: ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ს არ აუღია, დედოფლის შვილს გ ლ ა ხ ს არ აუღია, ქალანთარს არ აუღია, დ ე მ ე ტ რ ე ც ი ც ი შ ვ ი ლ ს არ აუღია, ზ ა ქ ა რ ი ა ს არ აუღია და თითვან მოურავს არ აუღია, რაც ახლა მძლავრებით არ ჩადგა და მე ჩაუჯერ.

ამ დავას ბედნიერის კელმწიფესთანაც ვლაპარაკობდით ამ ათის დღის წინათ. ახლა გავიგოთ, რომ ოქმი გიბოძებიათ.

კელმწიფეც! თუ არ მიწყრებით, ეს ოქმი არ უნდა გებოძებინათ და თუ მიწყრებით, ღმერთმან ნურც სიცოცხლე მაცლეს.

ვედრებით თქვენს ღთიურს მოწყალებას, რომ ერთის ოქმით წყალობა დამმართოთ, რომ ის თქვენი ნაბოძარი ოქმი სამართლაბდის დააყენოთ. სამართალში ვილაპარაკოთ და ღვთის მოწყალებისაგან ვეღირსებ სამართლით მე დამწრჩეა და ნება სამართლისა. ფებერვლის **იდ,** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ქ. ა ნ ი ლ ა ხ ვ რ ი ს შ ვ ი ლ ო მიხბაშო ბ ე ჟ ა ნ! მერე ამ არზის პატრონს საფიჩხულეზედ რომ ლაპარაკობს, ჩვენ იმას საქმეზედ ოქმი მოგწერეთ. ის ოქმი აქამდის მოგსლოდეს, თუ ან მოგივიდეს, ამ ოქმის ძალით კელი აიღე ამისთვის, რომ ეს მაგ საფიჩხულეზედ სამართალში ლაპარაკობს. მარამდინ ეგ საქმე გაიჩხრიკებოდეს, კელი აიღე. ფებერვლის **იდ,** ქორონიკონს **უპა.**

ორი ბუნებრივ: დ ე დ ო ფ ლ ი ღ ა რ ე ჯ ა ნ.

180. არზა კაცია ფავლენიშვილისა ყმა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1793 წ. 15 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5566. დედანი. ქაღალდი. 33,5×20,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი ფ ა ლ ა ვ ნ ი შ ვ ი ლ ს კ ა ც ი ა ს მოამცეს.

ამას მოვახსენებთ: აპრილში თქვენს შვილს იულონს ვეახელი. იმ ჟამად ი უ ლ ო ნ ბ ა ტ ო ხ ი შ ვ ი ლ ი საქმეში გახლდათ და რომელიც საქმე მიბძანა. მარიამობის თვემდინ იმ სამსახურში გახლდი. მერე მარიამობის თვეში თქვენი რისხვა მივიდა ერისთავიანზედ და ბატონიშვილიც ქ ა რ თ ლ ს მოპრძანდა და რაც სამსახური თქვენის ბრძანებით მიბძანა, სულ ამისრულებია. მერე თქვენი უმაღლესობაც გ ო რ ს მობძანდა. და დ ა ვ ი თ მ ე ფ ი ს კაცი მოდიოდა და მუხრან ბატონიშვილთან წიგნი მოაქონდა: ის კაციც დავიჭირე, კელშეკრული მოგართვით და იმასთან მოწერილი წიგნიც მოგართვით. და თქვენგანაც წყალობის იმედი მებძანა და ამ სამსახურის მაგიერად თქვენის ბძანებით ტ უ ვ ი ა ვ ს ერთი კომლი გლეხი და ერთი ბაკომლო მამული ბატონიშვილმა იულონმა მიბოძა.

ამ ზაფხულს ტყვიავი რომ ქ ა ი ხ ო ს რ ო ლეკანიშვილისათვის გეთხოვებინათ, ზემ მტრებს შემოვევეზღვებინე, რომ ფალავნიშვილმა ორი კომლი კაცი და ერთი საკომლო მამული წაართვათ. მე, რომელიც ზემოთ მომიხსენებია. ამ საქმით მჭერია და თუ ტყვილს მოგახსენებ, ბატონიშვილს იულონს უბძანეთ და იმისგან მოიხსენეთ.

აწ ვედრება ეს არის: იმ ყმასა და მამულზედ კელი აგვიმართოს და ორმოც კოკა ღვინოსაც სხვასა გვთხოვებს. ათი კოკა ღვინო ოსისა გვეღირგა, ის წაგვართვეს და იმ ოცდაათის კოკა ღვინოთი გკალონებენ.

ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, გაკითხვა გვაღირსოთ და მტრის ენით ნუ შეგვიბეზღიებთ. ჩემო ჯელმწიფევ. ფებერვალს ვ, ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ტყვიავის მამასახლისო ჩიქლაძე გოგია და ქარელო გლახა! მერე ამ არზით ფავლენისშვილი კაცია რომ ასე ჩივის, ჩვენ რომ ქაიხოსრო აბაშიძეს ტყვიავი ვათხოვეთ, როცა იმის ოქმი დაუწერეთ და მივეცით, რაც იმ ჟამად ჩვენი სახასო გლეხი კაცი ტყვიავში იყო, ის ვათხოვეთ. იმ წიგნის მიცემას უწინ ტყვიავში ჩვენ მიგვიცია ვისთვისმე მამული თუ ჩვენს შვილს იულონსა, იმასთან ქაიხოსრო აბაშიძეს და იმისს სახლობას საქმე არა აქვს რა. ამაებზედ თქვენ სადმე აწუხებთ, ხან რას ლაპარაკობთ და ხან რასა. რაც გამოგერთმიოსთ, ისიც უკანვე მიეცით და ჯელი აიღევით, უბრალოთ ნურავის აწუხებთ, თორემ ჩვენი საწყენი იქნება. და თუ ვისმე ან ჩვენგან არ მისცემოდეს და ან ჩვენის შვილის იულონისაგანა და თავის თავად ან იპარევდეს და ან ძლავრობით ეჭიდებოდეს. ის ჩვენ მოგვახსენეთ და ავათაც მოვეპყრობით და ისე განვართმევთ. ფებერვლის იე, ქორონიკონს უპა.

რომელიც წიგნი ქაიხოსრო აბაშიძეს მე მივეც, ის წიგნი მე ჩამომიტანეთ და თუ იმაში დაჰკლებია რამე, ჩვენ სხვაგნიდამ შეუსრულებთ; და გაცემულს მამულებს კი დაუხსენით. თუ ეგ წიგნი ვერ გამოგზავნოთ, პირი მაინც გამოგზავნეთ მაგისი, რომ შევიტყოთ როგორ მიგვიცია.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ ქახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

181. არზა იუსტინე ციციშვილისა გამოსალების თაობაზე ვახტანგ გაბაშვილის ოქმით

1798 წ. 18 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 359. დედანი. ქაღალდი. 16,8×11,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-აქ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ძის ვახტანგის ჭირი მოსცეს მათს მარად მლოცველს მროველს იუსტინეს.

ხარებაშვილს გიორგი მღვდელს აბისი სოფელი მივაბარე სანახევროთ, რაც ეშოა, შუაზე უნდა გაეყო. და თორმეტი შინალთუნი თეთრი უშოვია და ოცდათხი კოდი პური. ახლა არას იძლევება. და რადგან თქვენი ყმა იყო, ჩვენგან ძალა არ დაიტანებოდა.

წყალობას ვითხოვ ერთი ოქმი მებოძოს იმის მოურავზე, ნახევარი გამომირთოს და მომცეს.

მე იმერეთს გახლდი და ცოლ-შვილით აყრილიყო და შინდის [ს] გხლებოდა და ეს თეთრი და პურიც მაშინ წაელო. თებერვალს ი, ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. ბატონიშვილი ვახტანგ გიბძანებ ხერხეულიძე აღათანგი! მერე მის ყოვლად სამღვდელოს მროველს იუსტინეს ხარებაშვილის გიორგის მღვდლისათვის აბისის სოფელი რომ მოუბარებია სანახევროთ, რაც იქიდამ ეშოვნა, შუა უნდა გაეყოთ. ახლა რაც უშოვია, აღარას აძლევს. სამართლიანის საქმით გამოურთვი და მოეც.

თუ სიტყვა ჰქონდეს, ჩვენ მოგვახსენო[ს]. ფებერვლის ივ, ქორონიკონს უპა.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ შეფის ძეობით.

182. არზა ზურაბ თუმანიშვილისა უმის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 19 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2805. დედანი. ქაღალდი. 22×11,5 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ ნახმარია თითო ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის გიორგის ჭირი მოსცეს მათს მონას ზურაბ თუმანიშვილს. ჩემო მოწყალევ, ტყვეობიდამ ათოა სახელობით კაცი გიახლათ და თავის სებით ჩემი ყმობა მაინდომა და რაც შემძლებოდა მეც ხელი გაუმართე და სარჩოს გზაზე დავაყენე. ყმობის წიგნი დამიწერა და ბედნიერმა ჯელმწიფემ ალაპარაკა ის კაცი და წიგნიც დამიმტკიცა.

შემდგომად ის ტყვეობიდან მოსული კაცი თქვენ მოგეკითხათ. თქვენც ალაპარაკეთ ის კაცი და იმისგან მოცემული წიგნიც ივანე აბაშიძის ჯელით მოგართვით და გასინჯეთ. ახლა მე ხომ აქ გახლავარ და ანტონს ავალიშვილს ის კაცი დაურბევია.

ჩემო მოწყალევ, კარგათ მოგეხსენებათ, რომ ეს ახლანდელი გარიგებული საქმე არ არის, ეს განწესება საზოგათოთოვის განწესებულა და ჩემი კაცნიც დაკარგულან და მოსულან, სხვას ჰყმობიან; რისგან

უნდა დამემართოს, თუ ჩემს კაცს[1] სხვასთან მისვლა შეუძლია, მე რაღა დამიშავებია.

ოქმის წყალობას გევედრები, რომ ანტონმა ჯელი აიღოს ჩემის ნაყმევის კაცისაგან და ნარბევიც მისცეს, რომ ერთი უბრალო ხიფათი არ მოგვიხდეს რა. ღმერთი ბრწყინვალე შვილებს გიცოცხლებს და გიდღეგრძელებს. თებერვლის **იწ**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ქ. ბატონისშვილი გიორგი გიბრძანებთ ამ არზის პატრონო! მერე ამ არზით ეს ასე რომ მოგიხსენებია, როგორც მისის სიმაღლის ბატონის ბრძანება არის და განუწესებია ტყ[ე]ეობიდამ მოსულის კაცისა შენცა და სხვანიცა იმ ბრძანებაზედ უნდა დასდგნეთ და ამ ბატონის ბრძანება აღასრულოთ. ახტონ ავალიშვილო! ამის კაცი რომ დაგირბევია, ის ნარბევი ისევ მოეცი. თებერვლის **ით**, ქორონიკონს **უპა**.

თუ ეს სწორე არის, ასე აღასრულე: თუ არადა, ისიც შეგვატყობინეთ. გიორგი

183. არზა ზაქარია მაყაშვილისა ძმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1793 წ. 25 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8275. პირი. ქაღალდი. მხედრული. დაზიანებული.

ღმერთმან ყოვლად მოწყალის სელმწიფის ჰირი მომცეს მაყაშვილს ზაქარიას.

მერე ამას გევედრები ჩემო ხელმწიფევ. ამას წიწათ ერთი ყმა გაგვექცა პეტრე ლაჩაშვილი გალმა მხარს, ახალქალაქს თურმე დგას, ჩვენ კი არ დაგვანებებს სოფელი.

გევედრებით, ერთი ბეჯითი ოქმი გვებოძოს დაჯით მდივანზე, რომ გამოგვიყვანოს ის კაცი, ისევ თავის სამკვიდრო მამულზე დაგვიყენოს, რომ თავის მოვალე თუშს თავისი თეთრი გარდუწყვიტოს და თითონ[აც] ირგოს რამ იმ მამულიდამ და ჩვენც [გვარგოს].

თავათ რაც შეგვიძლიან აღარაფერზე აღა[რ შევა]წუხებთ. თუ კიდევ შევაწუხოთ, თქვენი რისხვა გვქონდეს, სხვა რაღა უნდა იმ კაცს. ღმერთი გაგიმარჯვებს. იანვრის **კე**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის მდივანო დაჯით! ზაქარია მაყაშვილი ამ არზით რომ ჩივის და მემკვიდრე კაცი აჰყრია და ნაქალაქარში მისულა, აუყრევინე და თავისავ მამულზე დაუსახლე. თებერვლის **კე**, ქორონიკონს **უპა**.

ქ. თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, მოგვახსენოს.

ერეკლე

184. არზა ოთარ ეგიტაშვილისა ძმოგის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 2 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4298. დედანი. ქაღალდი. 20,8×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის გიორგის ჰირი მოსცეს ტყეობიდან მოსულს ებიტასშვილს ოთარსა.

ამას მოვახსენებთ: თაობითაც ბატონის ჩვენისაგან თავდახსნილი ვიყავით მეცა და ჩემი ძმებიცა, რომ ჩვენის ბატონის მოცემული წიგნი ჯელში უჭირამსთ ჩემს ძმებსა და თელავს გახლავან ბატონის ყმათა. მერმე მე დავიკარგე. ცხრამეტი წელიწადი ტყეთ გახლდი. მერე ეშიკაღ[ა]ბაწმა ალექსანდრემ მოჯამაგირეთ დაძჭირა. ორიოდე წელი იმასთან გახლდი. ახლა სამი წელი არის გოშპარის წისქვილში გახლდი. ოთხი თუმანი ვალი დამედო.

დიდის ვედრებით გევედრებით, ორი ვაჟიშვილი მყავს, ერთი მე გახლავარ, ჩვენი თავი თქვენთვის მოგვირთმევია და ამ შეჭირვებისაგან დამიხსენ. ამისთანა შეწუხება ტყეობაშიაც არ გამიწევია, რომ ახლა თეთრის ბატრონები მაწუხებენ.

ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, მოწყალება ნოიღევით ჩემი შვილები თქვენ მიირთვით და ჩემთან კი საბატონყოთ საქმე არავისა ჰქონდეს და ჩემის შეძლებით გემსახურებით. მარტის **ბ**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ქ. ბატონისშვილი გიორგი გიბრძანებთ ამ არზის პატრონო! შენ რომ ამ არზით ასრე მოგიხსენებია, თავდახსნილიც ყოფილხარ და ტყეობიდამაც მოსული ყოფილხა[რ] და შენი თავი ჩვენ-

[1] ჩემი კაცი.

თვის გიყმია. თუ შენთან სადაო ჰქონდეს ვისმე საბატონყმოთა, ჩვენ მოგვახსენოს. ამას გარდა ვალიც დაგდებია.

ეშიკაღ[ა]ბაშო ალექსანდრე! ჩვენის თეთრიდამ ოთხი თუმანი ამას მოეც, თავის ვალში მისცეს, რადგან შეუძლებელი, ღარიბი, უმამულო კაცია. ამას თავის მოვალეებმა თავნი კი უნდა გამოართვან და სარგებელზედ კი ჯელი უნდა აიღონ. თუ შეძლება ჰქონდეს, სარგებელიც უნდა მისცეს, მაგრამ არ შეუძლია.

ეს კაცი ჩვენს ყმებთან დააყენე და თვალყური შენ მიუგდე. ეშიკაღ[ა]ბაშო ალექსანდრე! უსამართლოთ ნურავის გა[ა]გლეჯინებ, თუ გიყვარვარ. მარტის ბ, ქორონიკონს უპა.

გიორგი

185. არზა გოგია ნასახჩიბაშის ნაიბისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 8 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8864. დედანი. ქაღალდი. 35,2×11,2 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი წერტილი. ა-მეტი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს ნასახჩიბაშის ნაიბს გოგიას.

მერე ამას მოვახსენებ: ჩემი ციციანთ დავა თქვენ მოგეხსენებათ. მაწუხებენ და მე მუდამ თქვენ გაწუხებ, რომელსაც თქვენი გული უნდობოდეს, ფიცით უბძანეთ, რომ თქვენს მაგიარად ნიკოლოზ ციციშვილს ჰკითხოს ამ მამულის დავა, რომ უფროსობა მამული ნიკოლოზისა არის, რას მედავებიან. ერთის ციციშვილის ოდენი შესავალი მეღვინეთხუცესშვილს თომას ჰქონდა, რომ იმათი სალთხუცესი იყო, იმასაც ჰკითხონ ფიცითა, იმათი ნალაპარაკევი თქვენ წერილით მოიხსენოთ, ჩემს სიმართლეს და სიმტყუნეს იქიდამ შეიტყობთ ჩემო ხემწიფევ. მარტის ბ, ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ციციშვილო ნიკოლოზ და მეღვინეთხუცესშვილო თომავ!

მერმე ციციანთ და ეს ჩვენი ნასახჩიბაშის ნაიბი გიორგი მამულზედ რომ დაობენ, ამაზედ ღმერთს გაფიცებთ, სარწმუნოებას და ჩვენს ბატონყმობასა, რომ რაც ამ დავაზედ ჭეშმარიტი იცოდეთ, ის წერილით მოგვახსენოთ. თქვენ იცით და თქვენმა სულმა რასაც ჭეშმარიტებას დასწერთ.

გაბაშვილო ზაზავ! ეს ჩვენი ბძანება შენ უნდა გამოუცხადო ნიკოლაოზსა და თომასა. და თუ კიდევ იმგვარნი სხვა კაცნიც იყვნენ რომ იმ დავისა სწორე და ჭეშმარიტი იცოდნენ რამე, აფიცო და რაც იცოდნენ კიდეც მოაწერინო და კიდეც მოგვახსენო. მარტის გ, ქორონიკონს უპა.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს დავით მაჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს. ერეკლე.

186. არზა იასე გასიტაშვილისა უმოგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 8 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1502. კრებული. საბ. № 33. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[19] ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯემწიფის ჭირი თქვენგან შეწირულს რუისის მღთეების ყმას გასიტაშვილს იასეს მოსცეს.

სანატრელის თქვენის დის ანას და კათალიკოზის სახელზე შეწირული გახლავარ, რომ წელიწადში ორი წირვა მაძევს თქვენგან იმ სანატრელთ მიცვალებულთათვის. ზაქარია[ს] რაც ყმა ჰყამდა რუისში და ანდუყაფარს რომ ებოძა, მღთეების შეწირულს გარდა, მიბოძებ[ი]ა.

ახლა ჩემი ძმისწულებიც გადამბირა ლუა წინამძღვრისშვილმა თქვენგან შეწირული და თავისთვინ დაიჭირა. ორის დღის ნასყიდი მიწა მჭონდა, შეწირულობაში შიგ ვეწერა, ის წამართვა, ნასყიდი ქვევრები მჭონდა, ისიც წამართვა. ასე ცარიელი გამომაგდო. ახლა კიდევ ასაყრელს ნუსხაში დაუწერივარ. ოქმიც მებოძა. შეწირულობას გარდა, რომ ჩემზე ჯელი [v] უნდა აეღო ლუასა.

ერთი ბრმა და შეუძლებელი კაცი გახლავარ მწარედ ღარიბი. ღმერთი გაგაძლიერებთ, დამიხსენით ამ ლუას ხელიდამ და ამ ეკლესიას ნუღარ გამომწირამთ, თორემ დაკარგვის მეტი ღონე არა მაქვს. მარტის ჱ, ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის. მერე ეს გასიტაშვილი იესე სანატრელის ჩვენის დის ანასათვის და სანატრელის ჩვენ[ი]ს ძმის მისის უწმიდესობისა ანტონისათვის რუისის ეკლესიის მღთეებას სიგლით შევსწირეთ უმამულოდ. ამასთან ეკლესიას გარდა საბატონყმოთ ხელი არავისა აქვს და ხარჯიც თავის შეძლებით ეკლესიის ყმასთან უნდა გაიღოს.

წ ი ნ ა მ ძ ღ ვ ა რ ი შ ვ ი ლ ო ლ უ ა! ამას ნუღარ აწუხებ, თორემ დიდათ გიწყენთ. მარტის **ც**, ქორონიკონს **უპა.**

უმამულოდ შეგვიწირავს ეკლესიისათვის, როგორც ჩვენგან ბოძებულს სიგელში აცხადებდეს. ერეკლე

187. არზა ნასახჩიბაშის ნაიბის გოგიანი მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 26 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4816. დედანი. ქაღალდი. 29,7×21 სმ. მხედრული. გაწყვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს მათ ძონას ნასახჩიბაშის ნაიბს გ ო გ ი ა ს.

ჩემო ხემწიფევ! ჩემი და ციციანთ დავა ხომ მოგეხსენებათ ამ ო ს ი ა უ რ ი ს წყალზე და მიწაზედ, რომ თქვენს პალატაში სისხლიც დამაღვრევინეს. ამას გეკვდრებით, ვისაც თქვენი გული ენდობოდეს, იმისის ჰირით და ოქმით ც ი ც ი შ ვ ი ლ ს გ ი ო რ გ ი ს და გ ლ ა ხ ა ც ი ც ი შ ვ ი ლ ს ნასახჩიბაშს და ნ ი კ ო ლ ო ზ ს ებძანოს ღმრთის ფიცით, რომ ღღეს მოსწრებულნი და ოჯახშიც უფროსნი კაცნიც ესენი არიან, მამულის ამბავი ამათ უფრო იციან, თვითონ სჭერიათ და ან თავიანთ მამათ, თუ არა რომელიც იცოდნენ, ფიცით გარწმუნონ და ხელი მოაწერონ. და თუ გავმტყუნდე, კიდეც გარდამხდეს; თუ არა სამართალი მომცეს. ჩემო ხემწიფევ. მარტის **იზ**, ქორონიკონს **უპა.**

თაში

ქ. ჩვენი ბძანება ც ი ც ი შ ვ ი ლ ს გიორგის ნასახჩიბაშს, ც ი ც ი შ ვ ი ლ ს გლახას და ც ი ც ი შ ვ ი ლ ს ნიკოლოზს ასრე ეუწყოსთ. მერმე ჩვენს ნასახჩიბაშის ნაიბს გოგიასა და თქვენ ციციანთ ოსიაურის წყალსა და მიწაზედ დავა რომ გაქვსთ, ღღეს ციციანთში მოხუცებულნი და უფროსნი კაცნი თქვენა ხართ და იმ მიწისა და წყლის საქმე თქვენ კარგათ იცით. ღმერთს გაფიცებთ, თქვენს წმიდას სარწმუნოებას, თქვენს სულსა და შვილებს და ჩვენს ბატონყმობას, რომ რომელიც ჰეშმარიტი და სწორე იცოდეთ იმ მიწა-წყლისა, ან თქვენა გჭერიათ და ან მამა თქვენებსა, თუ არა ყველა სისწორით და ჰეშმარიტებით ჯელი მოაწეროთ და ისრე სწორე გვაცნობოთ. მარტის **კვ**, ქორონიკონს **უპა.**

ქ. გ ა ბ ა შ ვ ი ლ ო ზ ა ზ ა ვ! ეს ჩვენი ბძანება ამათ შენ უნდა გამოუცხადო ფიცით და ჰეშმარიტება მოაწერონ.

ბეჭედი: ჭნარს მიცემს, დავით მიჯნობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ე რ ე კ ლ ე.

verso

ქ. მისს სიმაღლეს ჩვენს ჯელმწიფეს ამ ოსიაურის წყალისა და მიწის აღიღათი ფიცით რომ ეკითხა, მე, გ ი ო რ გ ი ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ჰეშმარიტებით ამას მოვახსენებ ღმრთის წინაშე, რომ რა ახლა მოურავის დ ა ვ ი თ ი ს გ ა ნ[1] არასდროს იმაზედ დავა არ გამიგონია და არც ვიცი, არც მამის ჩემის დროს და არც ჩემს დროში, არც იქითის მხრიდამ და არც აქეთის მხრიდამ, არც ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ს ა გ ან და არც სხვა ციციანთაგან. და ნება ჯელმწიფისაა. მარტის **ლა**, ქორონიკონს **უპა.** არც ვიცი ჩვენია და[1] არც სხვისა, ვინც იცოდეს, იმან იდაოს და მე კი ასრე ვიცი, რომელიც მომიხსენებია. გიორგი

ქ. მე, გ ლ ა ხ ა ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ამას მოვახსენებ წინაშე ღმრთისა ჰეშმარიტებით, რომ არც მამის ჩემისა ვიცი და არცავისგან ციციანთაგან დავა გამიგონია [ა]მ ოსიაურის წყალსა და მიწაზედ. ახლა დავით მოურავმა კი მისის სიმაღლის დედოფლისაგან განაჩენი აიღო. და ნება მისის უმაღლესობისა არის ახლა. მარტის **ლა**, ქორონიკონს **უპა.**

ხელრთვა

ქ. მე, ნ ი კ ო ლ ა ო ზ ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ღმრთის წინაშე ასრე მოვახსენებ, რომ როგორც ამ გიორგისა და გლახას მოუხსენებია, მეც ასრე ვიცი, რომ არას ც ი ც ი შ ვ ი ლ ს, არც ალექსანდრეს და არც სხვათ, იმ ოსიაურის წყალსა და მიწაზედ არ უდავიათ და არც გამიგონია, რაც ახლა მოურავი არ ჩიოდა. და ნება სიმაღლისაა. მარტის **ლა**, ქორონიკონს **უპა.** არც მამაჩვენება უდავიათ, და არც ბიძაჩვენებს, რომელნიც გახლდნენ და რომელიც მახსოვან.

ბეჭედი: ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ.

ქ. მე, პაატა შვილი ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი გ ო გ ი ა, ფიცით მოვახსენებ, რომ როგორც ამ ბიძაჩემებს მოუხსენებიათ, მეც ჰეშმარიტებით მოვახსენებ, რომ არც მამის ჩემისაგან და არც სხვა ციციანთაგან იმ ოსიაურის წყალსა და მიწაზედ დავა არ გამიგონია და ნება ჯელმწიფისაა. მარტს **ლა**, ქორონიკონს **უპა.**

ბეჭედი: ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი.

ქ. მე, გ ა ბ ა შ ვ ი ლ ს ზ ა ზ ა ს, მებძანა მისის სიმაღლის ჩვე-

[1] +არ.

ნის ჯელმწიფისაგან ამ ოქმით, მე ეს ბძანება ამ ციციშვილებს გამოუცხადე. და ამათ ასრე ფიცით მეუე მომაწერინეს. ღმრთის წინაშე სწორედ და ჴეშმარიტებით იმათი თქმული დამიწერია. ზოგისა ბეჭდები სხედს და ზოგმა ხელი ჩართო. აპრილის **ა,** ქორონიკონს **უპა.**

ბეჭედი: გაბაშვილი ზაზა.

კიდეზე

ქ. მე, მდივანბეგი თეიმურაზ, ამ ციციანთ თანაყმა ვარ. აპრილის **იგ, [ქორონიკონს უპა]**.

ბეჭედი თეიმურაზ.

188. არზა პაპაანთ სტეფანესი სახლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 26 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 781. დედანი. ქაღალდი. 35×15,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი გორელს პაპა[ა]ნთ სტეფანეს მომცეს.

მერე ამას წინათ ახალციხიდამ რომ გიახელ ჩემის ბიძაშვილის ამოწყვეტილის ვარისობა თქვენის ოქმით მებოძა და ჩემის შეძლებით ხარჯშიაც გემსახურები. ერთი ამ ჩემის ბიძაშვილის თავისი წილი სახლი ჩემს ბიძაშვილს პაპა მწერლის ძმას იოსებს უჭირავს. დღევანდლამდის ამისთვის არ ველაპარაკე რომ ბატონის წყალობად მეგონა ბოძებული. ახლა იმისი წერილი ვნახე, რომ არც თქვენგან წყალობა აქვს ნაბოძარი და ამ ჩემის ბიძაშვილის სახლობისაგან ძალადობით წიგნი გამოურთმევია და ისე უჭირავს და არცარას ხარჯში გემსახურებათ.

ამ წყალობას გეუედრები, რადგანაც ვარისობის წყალობა თქვენგან მე მაქვს ნაბოძარი და ხარჯსაც მე ეუწეი. ერთი ოქმი და იასაული მებოძოს, რომ ის სახლი მე დამწებდეს. და თუ სიტყვა რამ ჰქონდესთ, ჩამოვიდნენ და სამართალში მელაპარაკნენ; და იმ დედაკაცის მიცემული წიგნიც თან ჩამოიტანონ. თებერვლის **კზ,** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ქ. ორბელიანო ეშიკაღასბაშო თამაზ! ამ არზის პატრონი ასე რომ ჩივის, ამას ერთი კაცი უჩინე ვინმე, რომ ორნივ ჩვენს სამართალში ჩამოასხას; და წიგნი თუ აქვს რამე იმ დედაკაცისაგან მიცემული, ისიც თან ჩამოიტანოს. უიმისობა არ იქნება. ჰალბათ რომ უნდა ჩამოვიდნენ და ჩვენთან ილაპარაკონ. მარტის **კვ,** ქორონიკონს **უპა.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ვრეკლე.

189. არზა არუთენა ბარხუდარაშვილისა ვალის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1793 წ. 2 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 17. საბუთი № 180. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[182] ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის ვახტანგის ჭირი თუმანიშვილის ბირთველის ყმას ბარხუდარაშვილს არუთენას მომცეს.

ჩემი მოხსენება და ვედრება ეს არის: ერთი ჩემი გაყრილი ძმა გახლავს აბელა. იმას ჩემი ცოტა რამ ფული მართებს, რომ თამასუქი ხელთ მიჭირავ[ს]. ღმერთი გაგაძლიერებს, ერთი ოქმი და იასაული მიბოძეთ, რომ ჩემი ახი მამცეს და თავისი თამასუქი დაიხსნას. მეც სხვისგან ამიღია ვალათ და ნიადაგ იასაული კარს მადგას და მაწუხებს. **აპრილის ბ,** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

[181v] მეფის ძე ვახტანგ გიბრძანებ ჯავახისშვილო ჰეტრე! მერე ამ არზის პატრონი თავის გაყრილს ძმას აბელას რომ ასე უჩივის, შენ მიდი და რაც ამისი თამასუქით **[182]** ემართოს, ახლავ უკლებრად გამოურთვი და ამ არუთენას თავისი მოაბარე და ამის ძმასაც. თუ ერთი რამ ჭეშმარიტი საბუთი ჰქონდეს, ჩვენთან მოიყვანე და ალაპარაკე. მაგრამ თუ გამტყუნდება, ავად მოპყრობით გარდახდება. **აპრილის ბ,** ქორონიკონს **უპა.**

190. არზა ფალავანდიშვილებისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 8 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 14. საბუთი № 138. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[171v] ღმერთმან ბედნიერის ყელმწიფის ჭირი მოსცეს ფალავანდიშვილებს მზეჭაბუკის შვილებს გლახას, გოგიას და თეიმურაზს.

თქვენ რომ იორზედ გაიმარჯვეთ, მანჩემი მაშინ თქვენის ჭირის სანაცვლო შეიქნა. ჩვენ ობლები თქვენს საფარველს ქვეშე დავიზარდენით. ახლა **[172]** ჩვენი აზნაურიშვილი ნაგლაძე გხლებიათ და თქვენ ოქმი გიბოძებიათ: შენთან საქმე არავის აქვსო.

ახლა ჩვენც აქ გახლავართ, თქვენი წყალობა წერგნებიცა ნახეთ და სამართლის წყალობას ვითხოვთ. სამჯერ-ოთხჯერ ხელშეკრული თქვენც გიბოძე[ბ]იათ. ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, მოწყალებას ვითხოვთ, არ გაგვიწყრეთ და არ წაგვართოთ. თქვენგან სხვის წყალობის მოიმედეც გახლავართ.

თუ [უ]ნდა, მამულზედ დგომას ხომ არავინ უშლის, და თუ არ[ა], მამულს ხომ მაინც თან არ გავატანთ. რაც კაცი არის, მოიკითხეთ, თავადიშვილები გახლავან და მოგახსენებენ ამის კაცობას.

თავში

[171] ჩვენი ბძანება არის ნაგალაძევ! მერე შენ ამისი აზნაურშვილი ხარ, ბატონყმობიდან ვერსად წაუხვალ. შენი ყმა და მამული შენ უნდა გეჭიროს და ამას აზნ[v]აურშვილობის რიგით მსახურო. თუ არ დაიშლი, რადგანც აზნაურშვილი ხარ, მამულსა და ყმას კი არ მოგცემს და შენ უმამულოდ და უყმოდ ვისთა[ნ]ც გინდა მიდი, თავისუფალი ხარ.

და თუ მამულსა და ყმას ინდომებ, ამათი ყმა იქნები. ამ შენს საქმეზედ სხვა ოქმებიცა აქვს ჩვენგან ნაბოძები. კარგია, იკმარე, ნუღარც შენ ირჯები და ნუღარც ჩვენ გვაწყენ თავს. აღიწერა აპრილის **გ**, ქორონიკონს **უპა**.

თუ ჭეშმარიტი სიტყვა გაქვს, ახლაე სამართალში მოჰყევ, ელაპარაკე და სამართლითა განწმინდე შენი საქმე.

191. არზა იოვანე გედევანიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 1 მაისი

ცსსა. ფონდი. 1450. დავთარი № 38. საბუთი № 193. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[144] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მოსცეს გედევანიშვილს სარდალს იოვანეს.

მერე ამას ვევედრები თქვენს დიდებულებას. ამას წინათ ჩემ[მ]ა რძალმა რომ თავი გაწყინათ და კაცი გამიყიდა, საქართველოს ჩვეულება კი არ იყო, მაგრ[ამ] იმ დედაკაცმა ჩემზე ისე მოახდინა. ოქვენი ბძანება იყო რომ თეორი[1] მიმეცა, კაცი მე უნდა დამეხსნა. ხიდიდამ ოცდაათი თუმანი მისცემია.

ჩემო ხელმწიფევ, ჩემი მოხსენება ეს არის: ჩემი სახლისკაცები თქვენის დოვლათით სახსორს აშენებენ, მე იქ მისაყვანი და მეკვიდრე კაცი იმის მეტი არა მყავს.

ამას გევედრებით, იქიდამ არ გამოვიხსნა და წილი არ ამამეკვეთოს. მართალია, შეუძლებელი გახლავარ, მაგრამ სხვას ყმებს დავაგირავებ და ის კი უნდა დავიხსნა, მეტი შეუძლებელი გახლა[v]ვარ. თუ რასმე მაპატიებთ, დიდი ღთიური მოწყალება იქნება, მეც ეკლესიის ყმა გახლავარ და ისინიცა, და დასტური მებოძოს, რომ დავიხსნა. იმ სოფლის გაკეთება იმ ეკლესიის შესამატიც იქნება.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამას გევედრები რომ შემაძლებინო. აპრილის **იე**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ამილბარ სალთხუცესო! მერე რადგანაც პირობა ასე ყოფილა, შენ მათს უწმინდესობას, ჩვენ შვილს, კათალიკოზს ანტონის მოახსენე, რომ რაც ამ გლეხში ეკლესიის თეთრი გასულიყოს, ის თეთრი სარდალს იოანესაგან მიირთვას და თავისი კაცი აძასვე უბოძოს. და თუ ცოტას რასმე აპატიებს, იმისიც ნება აქვს. მაისის **ა**, ქორონიკონს **უპა**. ჰალბათ.

ამაზედ თუ სიტყვა იყოს სათქმელი, ჩვენ მოგვახსენე.

[1] +რომ.

192. არზა მელიქი ავეტიქასი სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 6 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 13. საბუთი № 16. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[14] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მიწა-მტველს ავეტიქას მოსცეს. თარხან-აღას შვილი რომ კოსტანტას უმობაზედ ედავება, ამისი ჰაღიღათის მოხსენება გებძანათ, თარხან-აღა რომ ბასრიდამ მომავალებულა, ამ კოსტანტას დედა თავისის შვილის ძიძათ წამოუყვანია და ეს კოსტანტაც თან წამოჰყოლია, ქალაქს მოსულა, ამ კოსტანტას დედა ძიძათ ჰყოლია და ეს შინ მოსამსახურეთ.

მერმე კოსტანტას ცოლი შეურთავს და თარხან-აღას ბაღში დაუყენებია და რაც მებაღის წილი ყოფილა, უძლევია. ამ ხანებში ბაღისთვის წნელის მოსაჭრელად წასულა და ლეკებს წაუყვანიათ. ამის სახსრად შვიდი თუმანი და ორი მინალთული თარხან-აღას მიუცია. ოცდაექვსი მინალთული თითონ კოსტანტას მოუთხოვნია და ასრე ტყეეობიდამ დახსნილა.

ახლა თარხან-აღას შვილი ამითი ედავება.— ბასრიდამ მამაჩემ[მ]ა მოგიყვანაო და მერმე ტყეეობიდამ დაგიხსნაო, ამ მიზეზით ჩემი ყმა ხარო.

კოსტანტა ეუბნება: ბასრიდამ რომ დედაჩემი მამაშენმა ძიძათ წამოიყვანა, იმისი სასიძო და ჩემი ნამსახურობის ჯამაგირი ემართაო და ეს შვიდი თუმანი და ორი მინალთუნი იმაში მამცაო.

მაგრამ ამისი საბუთი ვერა უყო რა, რომ მართლა [v] ამაში მიეცა ეს[1] თეთრი. იმას აქეთ თვრამეტი წელიწადია, რომ ეს თეთრი კოსტანტასთან არის, თავი რომ შვიდი თუმანი და ორი მინალთუნი ამას აძლევს კოსტანტა; და თარხან-აღას შვილი ეუბნება: მამაჩემს ის თეთრი ყმობის პირობაზედ მოუციაო.

რადგან რამდენიმე წელიწადია რომ ქალაქის დავთარშია, ამ მიზეზით სამართალი ვერ გადავწყვიტე. სამართალს ჯელმწიფე ბძანებს, თუ სხვათა უბძანებს, ბძანება ჯელმწიფისა[2] აღსრულდეს. თებერვლის **კზ**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის საამის შვილო ბეციავ! მერმე როგორც მელიქს მოუხსენებია, რომ ეს ქაცი თარხან-აღას ბასრიდამ წამოუყვანია და მერმე ლეკთაგანაც ტყეეობიდამ დაუხსნია და ამის უჯათათ[1] ერთი უწინდელი ჩვენი ოქმიცა აქვს, ამას ყმათ უნდა დაანებო ეს ქაცი, ვერ წაეართმევთ. ამ თარხან-აღას შვილებისათვის გვიბოძებია. მაისის **ვ**, ქორონიკონს **უპა**.

თუ დაიუნებს, მდივანბეგებთან მიიყვანე; და თუ ამაზედ გამტყუნდეს, ხუთასი ჯოხი დაჰკრან ამას კაცს.

[1] + ეს. [2] ჯელმწიფე.

193. არზა არუთინა ბარხუდარაზვილისა გაჯრის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 18 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 224. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს ხელთუბნელს ბარხუდარას შვილს არუთინას.

მერე მე და ჩემს მამას ერთმანერთ[თ]ან სალაპარაკო გვაქვს[2] გაყრაზედა.

მოწყალებას ვითხოვ, რომ ერთი ოქმი გვებოძოს ჩვენს ბატონს თუმანის შვილ გოგიაზედ, როგორც სამართალი იყოს, ისე ჩვენმა ბატონმა გაგვასამართლოს; სხვას ვისამე მოსამართლეს საქმე არა ჰქონდეს რა, რადგანაც რიგი არის, ყმა თავისმა ბატონმა უნდა გაასამართლოს. მაისს **იბ**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ქ. თუმანის შვილო გიორგი! ამ არზის პატრონი და ამისი მამა გაყრაზედ რომ ლაპარაკობენ, რადგან ორნივ შენი ყმანი არიან, სამართლიანის საქმით შენ მოარიგე და გაასამართლე, სხვას მოსამართლეს საქმე არ აქვს. მაისს **იგ**, ქორონიკონს **უპა**. ალბათ.

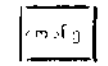
კიდეზე

ქ. ამ არზისა და ოქმის ასლი ვნახე, რომ ეს საკადი სწორეთ იმის პირზედ არის დაწერილი, რომ [მ]ეტ-ნაკლები, არ არის რამე, ამილახვრის შვილმა გიორგიმ და ეემოწმები.

ხელრთვა: გიორგი.

[1] ოჯათათ.
[2] ვაქვს.

ქ. ამ არზისა და ოქმის ასლი ვნახე, რომ ეს სევადი უმეტნაკლებოდ იმაზედ არის გადაწერილი და ვემოწმები. სიონის იკონომოს დეკანოსი.

verso

ქ. ამ არზის და ოქმის ასლი ვნახე, რომ ეს სევადი უმეტნაკლებოდ იყო იმაზედ გადაწერილი და ვემოწმები თ უ მ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი პ ა პ უ ა ამ საქადსა.

ქ.ამ არზისა და ოქმის ასლი ვნახე რომ უმეტნაკლებოთ იყო გარდმოწერილი და ეს სევადი დავბეჭდე, მე, თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ მ ა მდივანმა ე გ ნ ა ტ ი მ.

194. არზა ნინია თვალმიხილაშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 13 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 633. დედანი. ქაღალდი. 20,5×15,3 სმ. მხედრული. გახსკეთილობის ნიშნად ხახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს რ ო ბ ი ტ ა შ ვ ი ლ ი ს ი ო ს ე ბ ი ს და ჯ ა ნ ი ს ყმას თ ვ ა ლ მ ი ხ ი ლ ა შ ვ ი ლ ს ნ ი ნ ი ა ს.

ჩვენო კელმწიფევ. მამაჩვენი თქვენის ჭირის [ს]ანაც[ვ]ლო შეიქნა. ჩვეს ობლება დაერჩით. ვ ი ო ს ე ბ მ ა წილქვილი და სხვა მიწა წაგართვა. ჯანია იცევ მაძლევს და იოსებ არ მაძლევს. თუ დანაშაული მაქვს, ბატონია და წაართვას; და თუ დანაშაული არა მაქვს და მართმევს, ან თქვენი სამსახური როგორ შეეძლო უმამ[უ]ლოთ და ან ჩემს ბატონს როგორ უნდა ვემსახურო.

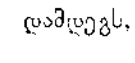
ღმერთი გაღმეგძელებს, ერთი ოქმი გვიბოძეთ ქ ა ი ხ ო ს რ ო დიამბეგზე. მოიკითხოს, უსამართლოთ მაწყლს ნუ წამართმევს. და თუ დანაშაული მაქვს სხვაროგათაც გადამახდევინოს, თუ არა, ჩემი წილქვილი და სახლი მიწა ისევ მენოძოს, რომ სამსახურს გარდა დანაშაული არა მაქვს რა. მაისის **იგ,** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ქ. მდივანბეგო ქ ა ი ხ ო ს რ ო! მერე როგორც ამ არზის პატრონს მოუსენებია, სამართლიანის საქმით ეს ასე გაურიგე. მაისის **იგ,** ქორონიკონს **უპა.**

ბეჭედი: ქსარ. მიცემს, ღმერთ მოკმობს ძვე კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლეს.

ქ. როგორც მისის უმაღლესობის მეფის ბძანება იყო, ამ ოქმით ძალით მიბარდა წისქვილი და მიწა თვალმიხილაშვილს. ღვინ[ო]ბისთვის დამდეგს, ქორონიკონს **უპა.**

195. არზა სულხან თაძთაქიშვილისა ყმის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1798 წ. 18 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1165. დედანი. ქაღალდი. 21,8×12,1 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი ასტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. **ა-ნაკლული.**

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწ[ყა]ლის დედოფლის ჭირი თ ა ქ თ ა ქ ი ს შ ვ ი ლ ს ს უ ლ ხ ა ნ ა ს მოსცეს.

მერმე ამას მოგახსენებ: ერთი ჩიბაზი ბყენდა, აწეყარა. ა ხ ა ლ ქ ა ლ ა ქ ს ს ო ლ ო მ ა ნ თ ა რ ხ ნ ი შ ვ ი ლ ი ს კედლად დადგა. სამჯერ თეღეგი ოქმი მივიტანე. თითონ კი ვერ ვნახე. იმისი ძმები სიტყვით იავდ მოგვეპყრნენ: ჩემი თეთრი მართებსო. კაცი მეზ[ვ]რეთ უდგა, ცოლი შინ შეახლეთ უზის, რის თეთრი ემართება. თავის საჯამაგიროს თუ უგდებს ვალშია, თუ სხვას მოჯამაგირეს საჯამაგირო არ მიეცემა, ამასც ხურას მისცემს.

ერთი ოქმი მებოძოს, ის ჩემი კაცი დაიბაროთ, რასაც სამართალში დამიდგებს. აქაც მიეცემ: ჩემს კაცს კი წავიყვან. ღმერთი გაგიღეგოძებს. მაისის **ზ,** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ქ. თ ა რ ხ ნ ი შ ვ ი ლ ო მეითაბო ს ო ლ ო მ ო ნ! ამ არზით თაქთაქიშვილი სულხან რომ ხაბაზს ბიჭს გიჩივის, შენ ხომ პირობა მოგვეც. მეზვრეთ შეყენია და წამოსდგომაზედ აქ სამართალში გამოვაცხადებო. ღვთით ღვინობისთვის გასულს იმ ხაბაზს თუ აქ სამართალში არ მოიყვან და არ ელაპარაკები ამ თაქთაქიშვილს, ამის დავას არ გაუწწენდ, ნაკლებობა იქნება. მაისის **იშ,** ქორონიკონს **უპა.**

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

196. არზა პეტრე ნებიერიძისა გამოსალეგის თაობაზე დიპასტერიის ოქმით

1798 წ. 18 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 361. დედანი. ქაღალდი. 29×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მათის უწმიდესობის საქართველოს პატრიარხის მეფის ძის ანტონის ჭირი მოსცეს მათს მონას სურამელს ნებიერიძე პეტრეს.

მერმე ამას მოვახსენებთ: ერთი მღვდელი შვილი მყვანდა, თქვენს ძმას ბატონიშვილს იულონს ქისიყს ახლდა. ჩემის ცოდვით ყვავილი შეჰყროდა და იქ თქვენი ჭირის [სა]ნაცვლო შექნილიყო. ჯერ არც მკვდარი მომიტანია და არც დამარხვის წესი შემისრულებია.

ახლა მროელმა იასაულათ მურვანისშვილი ლუარსაბ დამაყენა: ან ცხენი, ნიშანი და საწირავი და წასახურავი გამოართვიო; და თუ არადა, სახლით და კარით შეგვიჩენებიაო.

ჩვენო ჯელმწიფევ, ჩვენს სახლში ამის მეტი მღვდელი არ მომკვდარა. ჩვენი ქეყნის მღვდელნი ძველთგან ეს ბებიაშვილები ყოფილან და ამათ სახლში ამ სამოცს წელიწადში შვიდი რვა მღვდელი მომკვდარან; ამ სანოცს წელიწადში ბროველიც ბევრნი გარდაცვლილან, ამაზე ზოგნი დიდნი და ზოგნი მცირენი; თუ ერთის მბროველის დროს სურამელს მღვდელზე, საწირავს გარდა, თუ ესენი აღებულ იყოს, მე ცოლშვილით ყმათ მიეცემი; და თუ არადა, რას მემართლება, რომ ჩემს მწუხარებას არ მაჯერებს.

ერთი ოქმის წყალობას გევედრებით, რომ უსამართლობით უდები არ დამდოს. რომელიც სურამის მღვდლის განწესება არის, ღვთით კიდეც ვაწირვინებ და კიდეც მივცემ საწირავსა ჩემო ჯელმწიფევ. მაისის **იგ**, ქორონიკონს **უპა**.

თაში

მისის უწმიდესობის ბრძანებას მოგიწერთ დიკასტირია ყოველად სამღვდელო მროელ მიტროპოლიტო იუსტინე.

მერმე ამ არზის პატრონმა ასე იჩივლა იმის უწმიდესობასთან ჩვენის თანდასწრებით და ამ არზაშიაც გამოუცხადებია: თუ სურამელს მიცვალებულს მღვდელს საწირავის მეტი სდებია რამეო, მე ცოლ-შვილით ყმათ ბიმეცითო.

და ასე გიბრძანა ამისმა უწმიდესობამ: იქნება სხვათ კი სდებოდესთო და სურამელთ კი არაო. თუ გუჯარში არ გიწერია, გამოიკითხეთო სურამელთ კაცთაგან სამღვდელოთა და საეროთაგან, მახსოვართა დამრთის მოშიშთა მოხუცებულთაგან და თუ სდებია სურამელს მღვდელს ნიშანი და წასახურავი ამათაც გამოართვიო. და თუ არა სდებია, უდებს ნურც ამათზედ დასდებო, მხოლოდ საწირავი გამოართვიო. ახლისა და ახლის ჩვეულების შემოღება, დიახ, უმართებულო საქმე არისო. მაისის **იწ**, წელსა **ჩღჟგ**.

მდაბალი მიტროპოლიტი გერმანოს

სვეტისცხოველის და კარის ღეკანოზი ხელრთვა: ნიკოლოზ.

მწიგნობარ-არხიმანდრიტი ტრიფილე

197. არზა გიორგი ამილახორისშვილისა საჭონლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 24 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 240. დედანი. ქაღალდი. 22,5×11,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს მათს ფერხთა მიწას საწყალობელს გიორგი ამილახორისშვილს.

ამას წინათ რომ არზი მოგართვით, რაც რამ მცირედი ჩვენი საქონელი აქვს სულხან მდივანს იმის თაობაზედ და ოქმი გებოძათ თქვენს შვილს ალმასხანზე, თქვენმა შვილმა ვერ მოიცალა და არა გაგვირიგდა რა. თქვენი მოწყალება განაჩენი და ოქმი გასამართლებული და გადაწყვეტილი ჯელთ გვიჭირავს.

გევედრებით და ბედნიერს მუხლს გეხვევით, როგორც თქვენი მოწყალების განაჩენი გვიცხადებს, ისე აღგვისრულდეს. მოვალე[ე]ბი ცალკე გვაწუხებენ და სხვა რიგი ჩვენი მწუხარება და სიკლახაე ყოველივე თქვენს მღთისმოყვარებას მოეხსენება, გრძლად რაღა თავი გაწყინოთ, ჩემო ჯელმწიფევ. მაისის **კდ**, ქორონიკონს **უპა**.

თაში

ქ. მდივანო სულხან და მდივანო მანუჩარ! ამაში თუ სიტყვა არა გქონდესთ რა, თავისი მოეცით, გაუსწორდით და ნულარ ალაპარაკებთ და ნულარც აჩივლებთ, ერთხელ მორჩით და მ[ო]ისვე-

ნეთ. და თუ სიტყვა გქონდესთ რამე, სამართალში შემოდით და სამართლით გაურიგდით. მაისის **კდ,** ქორონიკონს **უპა.**

ალბათ, რომ ერთის გზით გარდასწყვიტოთ და მორჩეთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

198. არზა ამილახვრის ქალის მაიასი პირუტყვის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 28 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13826. ღედანი. ქაღალდი. 25×14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ღმერთმან უნაღლესის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს ამილახვრის ქალს მაიას.

მოწყალეე ჯელმწიფევ! ავნევს ჩემის დედის ნასყიდნი რომ მებოძა, ერეკლე ფალავანდიშვილმა უსამართლოთ მედავა და მოსავალი მოიტაცა. სამართალში ვილაპარაკეთ და ის მამულები მე დამრჩა. ორი ოქმი და იასაული თქვენგან მებოძა, განაჩენი და ოქმი დიამბეგებისაგან მომეცა, რომ ის მოსავალი ისევ უნდა მოეცა.

არც რა მომცა და ის კაცნიც კიდევ დაარბია. ხუთი სული ხარი და ძროხა და ერთი ცხენი წაიყვანა და ერთი ცხენი ჩემს შანშეს მოსტაცა; სამჯერ-ოთხჯერ დარბეულან[1], დალახულან, იარაღი წართმევიათ. და მე ყოველთვის თავს ვერ გაწყენ და შერჩომილი აქვს ყველა.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთის ასეთის ოქმისა და იასაულის წყალობა მიყავ, რომ გამომირთვას და ის საწყალი კაცნი უსამართლოთ აღარ შეაწუხოს. ის ძალით იბრძვის; მე თქვენს მეტი არც ძალა მაქვს და არც პატრონი მყავს. ორმოცდახუთი წელიწადია, არხვის უდაბნია და ახლა მე უსამართლოთ მტანჯვენ. გევედრები, დამეხსნას, შფოთს ნუ მაძლევს და ნუ მტანჯავს, ჩემო ჯელმწიფევ. მაისის **კზ,** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის იასაულო მაჩაბელო ელიზბარ! მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით ასე რომ ჩივის, რაც ან შანშე ერისთვის შვილისათვის მოეტაცნოს და ან გლეხის კაცებისათვის ფალავანდიშვილს ერეკლეს წაერთმიოს, ახლავ უკლებრათ [უნდა] გამოართვა და მოაბარო. თუ სიტყვა აქვს, სამართალში ერთად ილაპარაკონ და სამართალი მიეცემათ. თავისთავად არ უნდა მოეტაცნა. მაისის **კწ,** ქორონიკონს **უპა.**

არას გზით გამოურთმევლობა არ იქნება, რომ არ გამოართვა და არ მოაბარო. ერთის პეწვის დაკლება არ იქნება.

რომელიც იასაული ხარ, თუ რომ ეს წანართმევი ახლავ არ გამოართვი და არ მოაბარე, ეს იცოდე, რომ სულ შენ წაგართმევთ ერთიორად, მამის ჩემის მზემ; ახლავ უნდა წაურთვა და ამათ მოაბარო. ჰალბათ, ჰალბათ.

ბატონმა წამრთმევემა მასუკან ილაპარაკოს; თუ სიტყვა ქონდეს რამე, მოგვახსენოს, გამორთმევის უქან.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

199. არზა მურავანისშვილებისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 29 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. 11d 3990. ღედანი. ქაღალდი. 31,3×18 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმა ბედნიერის მეფის ძის იულონის ჭირი მურვანისშვილებს მოსცეს.

ჯობაძე[ე]ბის სადაოზედ ამას წინათ მდივანბეგებთან გვილაპარაკნია. მდივანბეგებს რაც სამართალი უსჯიათ, განაჩენი უბოძებიათ ნის უმაღლესობისაგან დამტკიცებული.

განაჩენის ძალით ჯობაძე[ე]ბს ფიცი დასდებიათ, ზაზა ამირეჯიბი იასაული ყოფილა, მისული ზაზა. ჯობაძეს ვეღარ დაუფიცავს; და ზაზასაგან ოქმზედ ხელმოწერილი არის: ჯობაძემ ვეღარ შეჰფიცაო და მამული დარჩათ მურავანისშვილებსა. ოცდაოთხი წელიწადი არის და გვიჭირავს და მოდაეე აღარაეინ გვყოლია.

ნასყიდობის სიგელი, მდივანბეგების განაჩენი უმაღლესობისაგან დამტკიცებული და კიდევ სხვა ოქმი იასაულისაგან ჯელმოწერილი ხელში გვიჭირავს და მამული ჩვენ დაგვრჩომია.

ახლა კიდევ ოქმი გიბოძებიათ და მოურავისათვის გიბძანებიათ მამული ჩამოართვიო. ჩვენო მოწყალევ, თქვენი ოქმი დააყენეთ სამართლამდის, ჯობაძე[ე]ბი დაიბარეთ, სამართალი გასინჯეთ და რომელსაც მხარეს სამართალმა მისცეს, მამული იმას დანებდეს. მაისს **ოთ,** ქორონიკონს **უპა.**

[1] დარბეულან.

სურამის მოურავო მინბაშო ბეჟან! მერე მართალია, ჩვენ მოგწერეთ ამ ვენ[ა]ხის საქმეზედ, მაგრამ მურვანისშვილო მოვიდა და მაშინდელი განაჩენები მოიტანა. ჯობაძე[ე]ბს ფიცი დასდებიათ, ბატონს ზაზა ამირეჯიბი იასაულათ ღაუყენებია, რომ ან როგორც განაჩენში უცხადებსო, ისე შეჰფიცონ; თუ ვერ შეფიცესო მურვანის შვილებს დარჩებაო ის მამულიო.

მასუკან ზაზა ამირეჯიბი ხელს უწერს: ჯობაძე[ე]ბმა ვერ შეჰფიცესო და დარჩა მურვანისშვილებსაო. ეს ხელმოწერილი ჩვენ ვნახეთ, ბატონის ოქმზედ აწერია.

ახლა ამას გწერთ: ეგ ჩვენგან მოწერილი ძირს იყოს; თუ სიტყვა აქვსთ რამე, ზაზა ამირეჯიბსა და მურვანისშვილებს სამართალში ელაპარაკონ ეგ ჯობაძე[ე]ბი. ეს ასე აღასრულე. მაისის კთ, ქორონიკონს უპა.

ბეჭედი: ტომ-სჭეთით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

—

200. არზა გლახა ჯურდევანიძისა ყმების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 7 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 47. საბუთი № 9. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[8v] ღმერთმან ღვთის მოყუარე[1] ჴელმწიფის ჭირი მოსცეს თქვენის მოწყალებით ტყვეობიდგან გამოხსნილს ქურდევანისძეს გლახასა.

თქვენის ქველის მოწყალება რომ დამემართა, სახსარი მიბოძეთ. იმჟამად ჩემს ყმებზედაც თაეი გაწყინეთ, იმ კაცების წიგნები სამკვიდრო იმჟამად ხელთ არა მქონდა. მიბძანეთ, წიგნები მოიტანე, გავსინჯოთო[2] და ბეჯითს ოქმს გიბოძებო, შენს ყმებს ავიყრიან[3] და მოქცემენო.

ამ მოწყალებას ვითხოვ ღვთის მოყვარე ჴელმწიფეო! ამ კაცების წიგნებს თქვენი ბედნიერი თვალი გადა[ა]ვლოთ, რომ ერთი ბეჯითი ოქმი მებოძოს ბეცია როჭიკაშვილზედ, ის კაცნი თქვენის წყალობით დამნებდეს. ეგები ღმერთმან თქვენს სამსახურში გამაძლებინოს[4], ღმერთი გაგიმარჯვებთ, თქვენს ამაგს უმოწყალოდ ნუ გამყოფებთ. იენისის ზ, ქორონიკონს უპა.

[1] მოუყარე. [2] გავსინჯეთო. [3] აგაყრიან. [4] გამოძევინოთ.

[8] ჩვენი ბძანება არის ჩვენო დისწულო ანდუყაფარ! მერე ამ ქურდევანიძემ თავის წიგნები ჩვენთან მოიტანა. მდივანბეგებიც ჩვენთან იყვნენ. ის წიგნები გავშინჯეთ. ციცისშვილები და ეს ქურდევანიძე ჩვენს სამართალში ვალაპარაკეთ და სამართლით ეს კაცნი ამას დარჩნენ. ციცისშვილებს საქმე არა აქვთ. ახლა[ვ] აუყარე და ამას [მოაბარე]... გელაძე და ჯაბაზისშვილი... და ესენი უნდა მოაბარო.

201. არზა სოლომონ მეითარისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 12 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5385. პირი. ქაღალდი. მხედრული. საბუთის პირი დაცულია ავრეთვე ცსსა. ფ. 1449, საბ. № 460.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჴელმწიფის ჭირი მათს მონას მეითარს სოლომონს და იმის ძმებს მოსცეს.

მერე ამას მოვახსენებთ თქვენს სიმაღლეს. მრავალჯერ მიწყენია თქვენის უმაღლესობისათვის თაეი და ოქმიც მბოძებია. ამ ჩემს სახლის კაცებთან სადაო მამული მაქვს. თარხანი, გლახა და მე ერთის სახლისშვილები გახლავართ, ნახევარი ჩემი არის რაც მამული გვაქვს და ნახევარი თარხნისა და გლახასი არის. დღეს ჩემი სამკვიდრო მამული მაგათ უჭირავთ.

მოწყალებას ვითხოვ, მანამდინ ეგ კაცნი გაიყრებოდნენ თარხანი და ბეცია, მანამ ჩემი და მაგათი დავა გაასწოროთ. თუ ახლავ არ მომეხსენებინა თქვენის უმაღლესობისათვის, მაგათი პასუხი ჩემთან ეს იქნება: როცა ვიყრებოდით, რატომ იმის სიმაღლეს თაეი არ აწყინე და შენი მამული არ გამოგვართვეო. მე ახლა თქვენის სიმაღლისათვის თვითოეულად მომიხსენებია, საცა მაგასთან სალაპარაკო მამული მაქვს.

ქ. მაქვს [დავა]. კავთისხევში ჩვენს სამკვიდროში.

ქ. მაქვს ჩემს სამკვიდროში ოძისში დავა.

ქ. მაქვს მუხათის სოფელში დავა, რომ ჩემი სამკვიდრო მამული შერთო.

ქ. ლისს მაქვს დავა რომ ჩემი სამკვიდრო არის.

ქ. მაქვს დავა ერთაწმინდას და ცხირეთს.

ქ. ახალქალაქსა და ნოსტეს მაქვს დავა.

ქ. თქვენს უმაღლესობას კარგათ მოეხსენება, რომე პაპაჩემს დავითს როგორ საქმე გაუჭირვეს და ცხრაასი თუმანი წაართვეს თურ-

მე. იმის მიზეზით ამ ქვეყნიდამ გარდავარდა და მამაჩემი პატარა ყიზილბაშებმა წაიყვანეს. შემდგომად თქვენს საფარველს ქვეშ იყო.

კარგათ მოგეხსენებათ, რომ თავის მამულში მრავალი სადაო ჰქონდა და თავსაც გაწყენდათ, და თქვენ უბძანებდით: სხვასაც გიბოძებთ შენის შვილების პატრონს, არამცთუ შენი მამული უჭირაეს რამე შენს სახლის კაცებს, ის შენს შვილებს დაეკარგოს.

მოგეხსენებათ, ის თქვენის სამსახურიდამ ვერ განთავისუფლდა, რომ ჩვენი მამული გაერჩივა. ახლა წყალობას ვითხოვთ, მუდამ შფოთში ვართ და ერთმანერთს მოგვაშორვოთ მამულზედ. მთიბათვის **ზ,** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ო ეშიკაღაბაშო თამაზ! მერე ამ არზით სოლომონ მეითარი თავის სახლის კაცებს თარხანს გიორგის და ბეციას ექვსს ალავს მამულებს ედავება. ესენი სამართალში ჩვენთან უნდა ალაპარაკო. და ჯერ ამისი სადაო გადასწყვიტონ და მერე ისე გაიყარონენ. ეს ახლავ ასე უნდა გაარიგო. მთიბათვის **იბ,** ქორონიკონს **უპა.** ერეკლე

202. არზა ზაალ ბურამიშვილისა სარგოს თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 18 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 712. დედანი. ქაღალდი. 20,5×11,8 სმ. მხედრული. განცვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის მ ე ფ ი ს ძ ი ს გ ი ო რ გ ი ს ჰირი ზა[ა]ლ გ უ რ ა მ ი ს შ ვ ი ლ ს მოსცეს.

ამას მოვახსენებთ, ერთი ოქმი მიბოძეთ: ჩემის კაცის ივანე ღვდლისა ვისაც რა მართებოდეს, ფიცითა და მუჩალგით მოგახსენოს, ან ვისთვისაც რა მიეცეს და ან ძირს რა დარჩომოდეს — ესენი დაუფარავთ თქვან თქვენის შვილების სადღეგრძელოთ. თიბათვის **იზ,** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ქ. ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი გიბძანებთ ფარშეთხუცესო ა ნ დ უ ა ფ ა რ! მერე ამისის კაცის ივანე მღვდლისა ვისაც რამ მართებოდეს და ან ემართოს, ყველას თითვეულად უნდა მუჩალგით და[ა]წერინო, რომ ვიზედაც ან დარჩომილი იყოს და ან მიეცესთ რამ, ყველა გარჩევით და მუჩალგით უნდა შეგვატყობინონ. ივნისის **იზ,** ქორონიკონს **უპა.** გიორგი

203. არზა ივანე ნაცვლისა ვალის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1798 წ. 20 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1399. დედანი. ქაღალდი. 19,9×10.8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფე დედოფლის ჰირი მოსცეს მათს მიწად მტევრს ვ ე ლ ი ს ც ი ხ ი ს ნაცვალს ი ვ ა ნ ე ს.

ჩემო მოწყალევ, თქვენის ბძახებით ანგარიში მინახეს. და ცოტა რამ თქვენის სარქრისა დამედო. რომ ან უნდა აღგილი უჩვენო და ან უნდა მოგართო. ამაში სიტყვა არა მაქვს რა თქვენს სანსახურში.

მისულა რ ო ს ტ ო მ ნ ო დ ა რ ი შ ვ ი ლ ი და ათითავი ძროხა გამოურეკია და წაუსხამს. ღმერთმა გაგაძლიეროს, თქვენს დროში ორთუმანნახევრისათვის ამისთანა ბეაბრობა რათ უნდა გადამხდეს.

ღმერთი გადღეგრძელებსთ, ოქმით უბრძანეთ: ის საქონელი მოგვცეს და მერე ნება თქვენი აღსრულდეს. ივნისის **იზ,** ქორონიკონს **უპა.**

მოგეხსენებათ უსაქონლოთ მოსავალს ვერ ავიღებთ. ამისთანას დროში საქონელი რომ წაგვეროთვას, ან ვალი რით გადავწყვიტოთ და ან ჩვენ როგორ უნდა დავრჩეთ.

თავში

ქ. დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ გიბძანებ ნოდარიშვილო როსტომ! რომ ამ არზის პატრონის ივანესი რომ ათი თავი ძროხა გამოგირეკია და წაგისხამს, ჩვენგან ხომ არც ბძანება გქონდა და არც ჩვენს ოქმში გიწერია, რომ ამას საქონელი წაართვი.

ახლავ თავის საქონელი უკლებლათ მოაბარე. და რაც ამას ჩვენი დაზღებია, შემოდგომამდინ იმის მოჰლათი მიგვიცია და შემოდგომას ახალზედ [ა]ნ უნდა ალაგი გვიჩვენოს ვისზედაც არის დარ[ჩო]მი[ლი], ან თითონ უნდა მოგვცეს. და ამას თავის საქ[ონელი] ახლავ უკლებლათ მოაბარე. ივნისის კ, [ქ-კს უპა].

ან საიასაულო არაფერი არ გამოართვა რა, თო[რემ ე]რთს ორათ შენ წაგართმევთ, თუ ამას დააკელ რამე. [როდი]ს გითხარ საქონლის

წართმევა. შენ კი მეუბნებოდი...* მე როდის მამიცია შენთვის ბძანება.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

204. არზა იულიოს ურბნელისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 22 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1056. დედანი. ქაღალდი. 21×14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ჯემწიფის ჰირი მათს მარად-[დ]ღე მლოცველს უღირს ურბნელ ეპისკოპოს[ს] იულიოს მოსცეს.

ამას მოვახსენებ მათს სიმაღლეს: ნეტარხსენებულის თქვენი შვილის ლევანის სულის მეოხად და თქვენად სადღეგრძელოდ და განსაძლიერებად წმიდის პირველ მოწამის სტეფანისათვის ერთი ბიჭი უძმო და უთვისტომო შეგიწირამთ ბატონის დედოფლის დამტკიცებით და მისის უწმინდესობის თქვენი შვილის დამტკიცებით, რომ მათგანაც არის დამტკიცებული.

ახლა ციციშვილის ზაქარიას შვილებისათვის წყალობა რომ მოგიღიათ, ყმა და მამული გიბოძებიათ, წინამძღვრის შვილიშ[ვ]ლ[ე]ა იმ შეწირულს კაცსაც მედავება, რომ ბატონმა წყალობა მიყო[ო].

ჩემი უღირსება ევედრება თქვენს ღმრთის მსახურებას: ღმერთი უმეტესად განაძლიერებს თქვენს სიმაღლეს, რომ ერთი სიმტკიცის ოქმი ებოძოს ეკლესიას, რომ ეკლესი[ი]ს მეტს ამ კაცთან კელი არავის ქონდეს. მე თქვენის ბძანებით დაბარებული გახლდი, მაგრამ ჩემის ცოდვით და სნეულობით მდებარე გახლავარ. მე ჩემი თანამ დებობა მომიხსენებია და ნება თქვენი უმაღლესობისა[ა]. ივნისის **იზ**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ქ. ყოვლად სამღუდელო უფალო ურბნელო იულიოს! ამ არზით ასრე რომ მოგიხსენებია, ის შავერდაშვილი ნინია ჩვენ იმ წმიდის სტეფანეს ეკლესიისათვის შეგვიწირავს. როგორც იმ ჩვენგან შეწირულობის სიგელში ეწეროს, ისრე უნდა ამყოფოს. იმასთან საქ-

* აკლია ერთი სიტყვა.

მე არავისა აქვს და ვერც არავინ რაზედ შეაწუხებს, ის არც გაგვიცია და არცავის იმასთან საქმე აქვს ვისმე, რომელ იმ ეკლესიისათვის შეგვიწირავს და იმას უნდა მსახუროს, როგორც ჩვენი სიგელი უცხადებდეს. ივნის[ს] **კბ**, ქორონიკონს **უპა**.

ჩვენ იმისი მამული არ შეგვიწირავს და იმისი დედული ერთი ჯმელი კაცი იყო და ის შევწირეთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ ჯახეთია შეფედ ცხებულს ერეკლე.

205. არზა იასე თაქთაქიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 25 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 28. საბუთი № 60. ჰირი. ქაღალდი. მხედრული.

[56] ღმერთმან ყოვლად მოწყალე დედოფლის ჰირი მოსცეს მათ მიწას იასე თაქთაქიშვილს.

ჩვენი მოხსენება ეს არის: ყველაცეულში ხერხეულიძებისაგან ცოტა რამ ნასყიდობა მაქვს: შარშან კალო[ო]ბაზედ ომან მირზაშვილი გადმამიხდა თავისის შვილითა და თავის სახელოს კაცითა ოცდაათი კაცი შეყარა, [v] მამიხდა და ორნი მაძა-შვილნი კინალამ დაგვხოცეს და სამის წლის გამოსავალი ჰირნახული რაც მერგებოდა, ერთიანთ წამართვა.

ბატონის ოქმი და ბძანება მქონდა. ამილახვარის კაცს ხელთ ეჭირა და კიდემ თქვენის შვილის ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმი, მაგრამ ისივ თავისი ნება აღასრულა.

ამ წყალობას ვითხოვ[1] და გევედრებით: ერეკლე ფალავანდიშვილზედ მიბოძოთ ბძანება და ოქმი, რომ ჩვენ და იმათი საქმე დავით მირზაშვილის დროს იმან გა[ა]რჩია ბედნიერის ჯელმწიფის ბძანებით, ახლაც იმას ებძანოს; როგორც ან ჩემი განაჩენი აცხადებდეს და ან ჩემი ნასყიდობის სიგლები, ისე მომაბაროს მამულიცა და რაც ჩემი მამულის გამოსავალი ეჭიროსთ, ისიც გამოართვას და მამაბაროს.

და თუ სიტყვა ქონდეს რამე, იასაულმა ამილახვართან მიგვასხას, გორის ქეთხუდები გვერთ დაისხას და ღმრთის წინაშე სამართალი გვიყოს. მაისის **ე**, ქორონიკონს **უპა**.

1 + რომ.

თავში

ამ არზის პატრონო! შენ რომ ეს ასე მოგიხსენებია, შენი საქმე რადგან მისის სიმაღლის ბძანებითა და ოქმით ყოფილა, გარიგებული, ისევ მას სიმაღლეს მოახსენე. ოქმს ბატონი გიბოძებს, ის მოაკითხავს, უსამართლობით გჭირს ვისვანმე. მაისის **იზ.** ქორონიკონს **უპა.**

ჩვენი ბძანება არის ფალავანდიშვილო ერეკლეს მერე შენ უნდა მიხვიდე მირზაშვილთან და ამ არზის პატრონი. ასე რომ უჩივის, ესენი თავეთის განაჩენითა და წერილებით ამილახვარს ოთართან მი[ე]ყვანე. ოთხი გორელი ნოჰტაბარი ქეთხუდა თვალთან დაისწრას და ამათი საქმე ისე გა[ა]სრჩიოს და ეს მამული, რომელსაც დარჩეს სამართლით, იმას ღ[აა]ნებოს თავისის გამოსაყენოთ. თებათვის **კე.** ქორონიკონს **უპა.**

[56] ამას გაურიგებელს ნუ და[ა]გდებს. თუ ჩვენი მოსაჯსენებელი არ იყოს, როგორც გვიბძანებია, მასდავ გადაწყვიტოს, ჩვენთან ნუღარ გამოგზავნის ამათა.

206. არზა ელიზბარ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1793 წ. 29 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1382 გ პირი ჭრელდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელწიფის ჭირი დავითიშვილს ელიზბარს მოსცეს!

მერე მე და ზაალს პირობა გვქონდა, ერთი წიგნი მე მქონდა მაგის მაძისა და ერთი ზაალს ჰქონდა თავისის მამისაგან. იქნებს სამართლით და იმ წიგნების ძალით, ეს ტატიშვილი ითთამ მე დამჩნია, რაც მაგიერები იყო, დავახსენე. დღესაც მაგას უჭირავს.

თქვენთვის მოუხსენებია, მაგიერები ელიზბარს უჭირავსო და ეს ტატიშვილიც. ახლა ოქმი გებოძათ. ეს კაციც გამოგლახავს და გაგლეჯს და მაგიერებიც იმას უჭირავს.

ამ მოწყალების ვთხოვ: ეს კაცი ჩემია და სამართალსაც მოუცია და მაგიერი იმას უჭირავს. როდესაც სამართალმა მე მიბრძანა ტატიშვილი, ამ კარის ამბავი რომ მოგეხსენებათ, დამეხარჯებოდა; ეს ხარჯიც მეკარგება და ტატიშვილსაც ზაალი გლეჯს. და მაგიერებიც ზაალს უჭირავს.

ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, სამართალი მაღირსეთ. თუ იცებებთ, ზაალის მამის წიგნსაც მოგართმევ და ნახეთ. მაისის **იე.** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ქ. ჩვენი ბრძანება არის ხერხეულიძე ავთანდილ! მერე ამ არზის ელიზბარ დავითიშვილს ასე რომ მოუხსენებია, ესენი ჩვენს სამართალში ყოფილან და ჩვენ გავასწორებთ სამართლით. მთიბათვის **კთ.**

207. არზა სულხან თაქთაქიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1793 წ. 2 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14251. ღეღანი. ჭრელდი. 17,4×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელწიფის ჭირი თაქთაქიშვილს სულხანს მოსცეს.

მერმე ამას მოგახსენებ, ქ[ა]რელში ერთი ჩემი კაცი არის, აბეღონი თქვენი წყალობა იყოს, ერთი ოქმი და იას[ა]ული მიბოძოთ, რომ ჩემი კაცი ამიყაროს და მოშაბაროს, რომ თქვენ კელმწიფობას თავი აღარ ვაწყინო.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამირაჯიბო დავით! მერე ამ არზის პატრონს ქარელში რომ ერთი კომლი კაცი ჰყავს, შენ მიდი, აუყარე და მოაბარე, ნუღარ დააყოვნებ, ახლავ აუყარე და მოაბარე. წყათთაძეს **ბ,** ქორონიკონს **უპა.** ალბათ.

ბეჭედი: ქაოს ძაცემს, დღით მიჰმობს ძალ ჯახეთის მეფეც ცხებულს, ერეკლე.

208. არზა ზაალ დავითიშვილისა ვმის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 5 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 560. დედანი. ქაღალდი. 22×16,4 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-მეტნაკლული.

ქ. ღმერთმან ჩემის მოწყალის ხემწიფის ძის ვახტანგის ჰირი შათს მონას დავითიშვილს ზაალს მოსცეს.

ბერმე ამა[ს] მოვახსენებ ჩემს მოწყალეს: დემეტრე ამილახვრიშვილს ბიძაჩემ[მ]ა ერთი წმინდის სამების შეწირული კაცი მიყიდა. იმისთანა თქვენს ორგულს მოსვლია, როგორც ან იმას მოუხდა და ან დასცდა. ის ბიძაჩემიც თქვენი ორგული ამოსწყდა. ბეც ხან ავათ ვიყავ, ხან შვილები გამიხდენ ავათ და ვერცრა იმ კაცმა იქეთილა.

ჩემო ხემწიფევ, ის კაცი მისმა უმაღლესობამ გიორგის უბოძა, ეს მე[ე]ქვსე წელი არის და ზედ თქვენგანც მოწერილია: როგორც მის უმაღლესობას უბძანებიაო, ჩვენც გვიბოძებიაო; ალათანგზე არის ბძანება, მიაბარეო ყმა-მამულითაო, რათგან ნასყიდი არისო. ბატონის და თქვენის ბძანებით მიაბარა, ფხვენის[ს] იდგა, რათგან მამული ჩამოერთვა, გლეხი კაცი ყმა-მამულით რაღას არგებდა, ხან გივს ამილახვრიშვილს შეავაჭრა, ხან ამილახვარსა. რათგან ჩვენი მიყიდული იყო და წმინდის სამების ყმაც იყო, მე დავიხსენ ისევ და იმავ ეკლესიას მივართვი, როგორც ძველათ ყოფილიყო. იმისი ძველი ნასყიდობის სიგელი მის უმაღლესობის ახალი და თქვენი ნაწყალობევი ოქმი და გიორგის მოცემული წიგნი ორივ ბატონს მივართვი და ისინი რომ ნახა, ის ბიძაჩემის მიცემული სიგელიც მიბოძა, რომელიც დემეტრეს ნაქონი იყო. ეს მეექვსე წელი არის მასუკან რომ ფხვენისი გიორგისათვინ გებოძა მამული.

ახლა იმას იქ რაღაებიც გაუყიდნია, თქვენ ოქმი გიბოძებიათ მაჩაბელის ელიზბარისათვინ: რაც გიორგის მამული ან ვენახი ან ქვევრ-მარანი გაეყიდნოსო, ყველა დაისნევინეთო. იქ მე მამხდომია, ესეც უნდა აცყარო, საიასაულო მომეცითო. ჯერ მისის უმაღლესობისა და თქვენის ბძანებით დამიხსნია ჩემი ტყვე, მერმე წმინდის სამების ყმა არის და ეს ზემოხსენებული წივნებიც ხელთ მიჭირამს, ასეც მგონია თქვენი ბძანება არ იყოს ჩემზე, მაგრამ ვინც ოქმს ჩაიგდებს, ბძანებას ერთიორათ მოუმატებს.

1 ხომ.

ერთის ოქმის წყალობა მიყავით, ხელი აიღოს. და თუ ეს ჩემი მოხსენებული ტყუილი იყოს, ერთი კომლი კაცი ჯარიმათ მიმცირთმევია. თუ მისის უმაღლესობის და თქვენი წყალობის წიგნი არ მენახა ან ის სიგელი ბატონს არ ებოძებინა, მე როგორ დავიხსნიდი. ღმერთი გაგიმარჯვებს და ხემწიფეს მაბასა და დედას გიცოცხლებსთ, ოქმის წყალობა მიყავით, იმ წიგნებს თქვენ გაახლებ და თუ ტყუილი იყოს, ჯარიმა წამართვი. მაისის კვ, ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. ბატონიშვილის ვახტანგის სიკეთით სახსოვარო ელიზბარ მაჩაბელო. მერე ზა[ალ] დავითიშვილს რომ ასე მოუხსენებია, მარამდის უნდა დააცალო, ნუღარ შეაწუხებ. რადგან წიგნები აქვ[ს], ის წიგნები ჩვენ უნდა გვიჩვენოს. იმ წიგნს რომ გაუშინჯამთ, თუ მართალი იქნება, საქმე აღარავის ექნება. ივლისის ე, ქორონიკონს უპა.

ამაზე ამას ნურც საიასაულოზე შეაწუხებ.

ორი ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

209. არზა გელა წიფრიაშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 17 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 9964. დედანი. ქაღალდი. 16,5×11,4 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს ყვარელში მოსახლეს წიფრიაშვილს გელას.

ჩემო ჯელმწიფევ, ჩემ[მ]ა განაყოფმა ნაცვალმა ღთისავარ საინეურები მთხოვა. მე უთხარ: ძნით მიდგს-მეთქი, ძნას თავის მოდგმა უნდა, დავცლი და გათხოვეფ-მეთქი; ამასაც შევეხვეწე ორჯელ, უჩემოთ ჩემი ურემი არ დასცალო, დამიძახე, მე დავცლი, ძნას თავს მოვადგამ და ურემი შენ წაიღევ-მეთქი. ამისი მოწამე[ე]ბი ბევრი მყავს. უჩემოთ დაეცალა ურემი. ბუნჩოში გადაეყარა, იმ ბუნჩოში ცეცხლი იყო, წაჰკიდებოდა და ორმოცდათოთხმეტი ათეული ყანა დამეწვა.

ამისი სამართალი მაღირსეთ, ღმერთი გაგიმარჯვებს. ივლისის იზ ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის გლახავ ჰავჰაძე! მერე ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, ამ სოფლის უფროს-უფროსნი კაცნიც შენთან დაისწარ და ღვთის წინაშე ჭეშმარიტი სამართალი უსაჯეთ. მკათათვის **იზ**, ქორონიკონს **უპა**.

სოფლის კაცმა უნდა უყოს სამართალი.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

210. არზა სვიმონ მაღალაშვილისა სამართლის მიცემაზე ანტონ II-ის ოქმით

1793 წ. 19 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1082. დედანი. ქაღალდი. 26×13,1 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან უწმინდესი პატრიარხის მეფის ირაკლის ძის ანტონის ჰირი მოსცეს მაღალაშვილს სვიმონს.

მერე ამას მოვახსენებ ჩემს ხელმწიფეს: მოურავის ხოდაბუნთან მიწა მაქვს, იმ ხოდაბუნიდამ ის ჩემი მიწა დახნა თითონ; სალთხუცეს[ს] შევეხვეწე, რომ გაგვარიგე — გომის ნაცვალი ესტატე მამისაშვილი მღუდელი, თავის მღუდელი გამოუგზავნე მეტეხის მოურავის შვილსა, რომ გარდმოდი, გავრიგდეთო. იქ იმის ძმას ვეხვეწე სალთხუცის მუშაში გუგულაშვილი და გზირიშვილი წამოიყვანე და გავრიგდეთო, მაგრამ არცერთი არ შეისმინეს.

მერე გუთანი დავიბარე, რომ ჩემი მიწა მინდა მამეხნა. მერე სალთხუცესმა დამიშალა: პატარა კიდევ მოიცადე და სამართლით გარიგდითო. გუთანი გამოვაბრ[უ]ნე და [წამოვიყუა]ნე. ეს რომ შე[ე]ტყოთ, ორნი ძმანი დაიარაღებულიყვნენ და ჩემ სასიკუდილოთ მოდიოდნენ. ორღობეში გუთანი შამოყროდათ, კაცები ხომ[1] თქვენცა ნახეთ, როგორც დაეხოცათ თოფითა და ხლმით, დღესაც შინ ჰყრიან.

იმ დღეს იმის შვილებს ბაღი გადეგლიჯათ და კარზე ძამიხდენ სასიკუდილოთა. სალთხუცეს არ დაეტუქსა და ავათ არ მოპყრობოდა, კიდევ ავათ მოპყრობას მიპირებდენ.

ღმერთი მეფეს ერეკლეს გიდღეგრძელებს, ამ შფოთიდამ გამაშორეთ, მუდამ შფოთს მაძლევენ, სიბერის დროს მე არ წამწყმიდონ და თითონაც მოისვენო. ასე ებძანოს თქვენგან: ზევით გაბრიელის

[1] ხუმ.

მიწა უძევს და ქვევით იაკოფისა, შუაზე ჩემიც იმათ ტოლა უნდა იყოს; იმ მიწისაც წყალობა დამემართო[ს] და კაცების დალახვისაც.

და თუ ტყულათ მამეხსენებინოს, ჯარიმაც გარდამახდევინეთ; და თუ ის ტყუოდეს, ჯარიმაც მოგართოს, ჩემი პასუხიც გამცეს, მიწისაც და ამ კაცების დახოცისაც. ივლისის **ით**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ქ. თარხანო იოანე და სალთხუცესო ამილბარ! ამ არზით ასე, რომ მოუხსენებია, ამათი სამართალი გაშინჯეთ და ღმრთის წინაშე სწორე სამართალი უსაჯეთ. რომელიც ტყუოდეს, გარდაახდევინეთ. იულის **კბ**, ქორონიკონს **უპა**.

ხელრთვა: კათალიკოზი.

211. არზა მანუჩარ თუმანიშვილისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1793 წ. 20 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 171. დედანი. ქაღალდი. 16×10 სმ. მხედრული, აქა-იქ თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჰირი მათს მონას ლაშქარნივისს მანუჩარს მამცეს. ჩარჩიშვილი შაქარა თავისის მოცემულის თამასუქით თეთრს არის მოსაცემს. წყალობას ვითხოვ ოქმი მებოძოს, რომ ჩემი თეთრი თავისის ანგარიშით გამომირთოს და მომაბაროს. მკათათვის **ჱ**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ეშიკალათბაშო თამაზ! მერე ამ არზით ლაშქარნივისი მანუჩარ ჩარჩიშვილს შაქარას თამასუქით თეთრს რომ უჩივის, თავისი ჰახყი ახლავ გამოურთვი და მოეც. და თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს რამე, მოგვახსენოს. მკათათვის **კ**, ქორონიკონს **უპა**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

212. არზა დავით ოქროფხედლიშვილისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1798 წ. 25 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 31. საბუთი № 232. ბირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბ. №№ 249, 258.

[**182v**] ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფე დედოფლის ჭირი მოსცეს მათს მონას დავითს.

ამას [**183**] მოვახსენებთ. ამას წინათ თქვენის ბძანებით შვიდი გუთანი მათხოვეს დირბელებმა, რომ ერთს დღეს უნდა ეხნათ. მომიხდა თეთუზა ფალვენისშვილი, გუთნის ქაციც დალახა და მეც იმ დღის ხარჯი გამიფუჭა — საკლავი დაკლული და პური გამომცხვარი და ღვინო გატანილი. იმ წილის სარჩო და საზდოზედ ხელი ამაღებინა, ერთი დღეც თავისი ღვთის გულისათვინ უნდა ეთხოვებინათ და მეზობლ[ო]ბით. თუ ტყუილს ვოგაბსენებთ, მოკითხული ბძანეთ. მკათათვის **კბ**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

სალთხუცესო აბაშიძე გიორგი! ამ არზის პატრონი ოქრომჭედლისშვილი დავით [ჩივის]: დირბელებს რომ გუთნები უთხოვებიათ, თეიმურაზ ფავლენისშვილს მოუცდენია; და დირბელი ქაციც რომ გაუღახავს და გუთნის ხარჯი რომ ჰქონებია და ისიც გაუფუჭებია. დირებელებისაგან და დეკანოზისაგან ფიცქვეშ შევრდომით უნდა[1] მოიკითხო, წინაშე ღვთის როგორც ყოფილიყოს და ენახოთ, მოწმობით მუჯალამა უნდა გა[ა]კეთონ, რომ ბატონის ოქმი აქვსთ. სამართალში უნდა ილაპარაკონ. ამ საჩივარმაც უნდა სამართალში გაიაროს. ეჭირვება რომ მოწმობა ქონდეს, სამართლიან როგორც იცოდნენ, ის მოწმობა მოსცენ სამართალში. მკათათვის **კე**, ქორონიკონს **უპა**.

[1]+უნდა.

213. არზა იუსტინე მროველისა გამოსაღების თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1798 წ. 29 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 357. დედანი. ქაღალდი. 17,2×13,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მათის უწმინდესობის მეფის ძის ჭირი მოსცეს მათ მლოცველს მროველს იუსტინეს.

თქვენს უწმინდესობისათვის სურამელს ნებიერიძეს პავლეს არზი მოერთმია: მღვდელი შვილიშვილი მომიკვდა და იმის საწირავს და ცხენს მთხოვსო. გუჯარი მოგართვი ეკლესიისა, როგორც განწესება და დებულება ყოფილა, წყალობას ვითხოვ, ეკლესიას თავისი განწესება არ მოეშალოს. ივლისის კთ, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ქ. ჩვენ ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი განწესებით ვბრძანებთ, რადგან განწესება ყოფილა, რომ ჩვენ ჩვენის თვალით ეკლესიის განწესება წარვიკითხეთ, რომ დებულება ყოფილა, ამისთვის ჩვენც ის დებულება დაგვიმტკიცებია, რომ ისე უნდა ეკლესიას მიეცეს. მაგრა თუ ვისმე არ შეეძლოს და შეუძლებელი იყოს, ეს თავისმა მღვდელმთავარმა გასინჯოს და შეძლებით იმსახუროს. ივლის[ს] კთ, ქორონიკონს **უპა**.

ხელრთვა: კათალიკოზი.

214. არზა ზუა ნაცვლიშვილისა ქვრივ-ოგლისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 30 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი. № 51. საბუთი. № 47. ბირი. ქაღალდი. მხედრული.

[**87v**] ღმერთმა ბედნიერის კემწიფის ჭირი მოსცეს ბოდბისხეურს ნაცვლისშვილის ნიკოლოზის შვილს ზუას ქვრივსა და ობლებს.

ჩემო მოწყალევ, ღმერთი გამიწყრა, ჩემი პატრონი თქვენის ჭირის სანაცვლოთ შეიქნა: დავრჩი საწყალობლად, ოთხი გასათხოვარი ქალი დამრჩა. მოგეხსენებათ, თუ როგორი ოჯახი გახლდით, რომ აწ მამულის მეტი არა დამრჩომია რა. ორი ქალი გამისტუმრებია, ორი

კიდევ შინა მყავს გასასტუმრებელი. ერთი თულაშვილს ბახუტას ყავს. მუდამ იასაულად მადგია, მაგრამ რასაც მზითევს დავპირებივარ, ვერ ვაძლევ.

მინამ ეს ჩემი ბატონი ბოდბელი მობძანდებოდა, მინამდინ დავით ბოდბლის სიცოცხლის დროს რაც გამეყიდნა, ორი ქალი გავისტუმრე და ოთხი მკუდარი დამიმარხავს. ახლა იმან ეს ყადაღა მიყო, მამული აღარ გამაყიდვინა. ვერცარა ქალებისთვის მიმიცია, ღვარც ჩემი თავი დამირჩენია და ობლები მშიერ-მწყურვალენი და შიშველ-ტიტველნი გახლავან.

ამდენი თქვენი მოწყალება დაგვემართოს ან ის თავისის მამის მამული დანებდესთ, რომ მოიხმაროთ ან თვითონ მიირთოს ის მამული და იმ ობლებს. განწესება რაც არის, ებოძოს, რომ თავისმა პატრონმა წაიყვანოს. ღმერთი გადღეგრძელებსთ, რომელიც სამართალი იყოს, ის გეებრძანოს, იელისის ა, ქორონიკონს **უპა.**

თავში

[37] ყოვლად სამღვდელო უფალო ბოდბელ მიტრაპოლიტო კირილე! მერე ამ არზით ქვრივ-ობოლთ რომ ასე მოუხსენებიათ, ამათი საქმე ასე გა[ა]რიგე, რომ ღმერთსაც იამოს და ვინც შეიტყონ, კაცთაც დაგიმადლონ. და უსამართლო არა დაემართოს რა. [მ]კათათვის **ლ,** ქორონიკონს **უპა.**

ალბათ მოუარე, უპატრონე, მოეხმარე და გაუმართე საქმე.

ერეკლე

215. არზა მაისურაძეგიასა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 9 აგვისტო

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 2118. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი მოსცეს გულგულაში მსახლობელს მაისურაძეს გიორგისა და ნინიას.

მერე ამას მოგახსენებთ: თქვენგან ვართ შეწირულნი და აზატს ქაცისაგან ორის დღის მიწა მიყიდნია. სამი წელიწადია ვენახათ ვაკეთებთ და სასახლეც მიყიდნია. და რადგან ეს სავენახე და სასახლე მიყიდნია, ვიწროთაცა ვარ. ცხრა საკაცეთნი გახლავართ, ამით ვერც ჩვენ დავრჩებით, ვე[რ]ც იმ ეკლესიას ვემსახურებით სადალოის მიწითა. და თუ ძმათაშვილის მამული ან სასხლავი ან სახნავი ვისაც უჭირავთ, თუ ის მოგვეცემა, იმით თქვენს სამსახურსაც შევიძლებ და ეკლესი[ი]ს სამსახურსაცა. მოყალნეთაც დავიწერები. თუ არა, ნასყიდის მამულით ვერ გავიბეგრები.

ჩემო კემწიფევ, გუშინაც მოგახსენეთ, მიბძანეთ: თელავს ამოდი, არზა მამართვიო. ახლა ეს არზა მამირთმევია, უპასუხოთ ნუ გამიშვებთ, ღმერთი გაგიმარჯვებს.

ის ძმათაშვილის მამული მამნიაშვილს და კენკიშვილს უჭირავსთ ამის წყალობა გვაღირსეთ. თუ სასხლავი არ მებოძება, სახნავი მაინც მებოძოს. მარიამობისთვის **ზ,** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ქ. მოძღვართ-მოძღვარო ბიქტორ! ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, ამას თუ მამულს მოსცემს, სასხლავს და სახნავს რომ ერჩომიმულს არ მისცემ სამყოფს, ამ თავისის ნასყიდის მამულით კი ვერც ბეგარას გასწევს და ვერც ყალანს. ბოგანოს კაცსავით უნდა ემსახუროს ეკლესიას. აგვისტოს **თ,** ქორონიკონს **უპა.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჴმობს ძიდ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

ქ. დედოფალი დარეჯან გიბრძანებთ ერთობლივ გულგულელნო ღმრთისმშობლის ყმანო და მოკეელენო! მერე ეს მაისურაძე რომ ასე ჩივის, ამას ხომ ეს ოქმი აქვს ბატონისა; რას ემართლებით, რომ ხარჯში რევთ. ახლავ ამაზედ ჴელი აიღევით, თორემ ჴეშმარიტად ყველას ჯარიმას წაგართმევთ და გარდაგახდევინებთ.

თუ რომელიც ამ არზით მამული უთხოვნია, იმას მისცემთ, მერე რა სიტყვა ექმნება, როგორც მამულიან[ი] სხვა ემსახურება, ისე ეს ემსახურება. დაეხსენით, სანამ მამულს მისცემდენ ამას, თორემ იცოდეთ ყველას დაგარბევთ ჯარიმითა და ავად მოგეპყრობით. დეკენბრის **იზ,** ქორონიკონს **უპე.**

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

216. არზა ზაზა ამირეჯიბისა ძმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 11 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. **Ad** 1097. დედანი. ქაღალდი. 32,2×16 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ ორწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მათს მონას ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ს ზ ა ზ ა ს მოსცეს.

მრავალჯერ თავი მიწყენია ამ საქმეზედ, მაგრამ ფოსანთი არ მამეც, რომ თქვენის მოწყალების სამართალი მბოძებოდა. შარშან წინ ერთი თვე უკან გდიათ, მაგრამ მრავალჯერ უბძანეთ: მე ულ[უმ]ბის ღმრთისმშობელს ვერ გამაგწირაო[1] და ვერც ამირეჯიბს წავართმეო.

ქ ი ზ ი ყ ს რომ ჩაბძანდით, იქიდამ ჭალაქს გაიპარა, რომ მოწმე[ე]ბს ვიშოვნიო, ვერცა რა იქ ეშოვნა. იქიდამ თქვენს სიმაღლესთან აღარ მოვიდა, რის პირით მოვიდოდა. ახლა აქ გიახელ, მრავალნი გაწუხებდენ, მე თავი ველარ გაწყინეთ.

ახლა ჩემო ხემწიფევ, აქ რომ ჩემი მჭედელი გახლამთ, ღმერთს ვფიცავ და თქვენს თავს, ოცი წელიწადია, რომ აქ თქვენგან ნაბოძები მყავს. ო თ ა რ მდივანს ესახლა ორი ჩემი კაცი — ერთი ეს და ერთი სხვა, ორი მამცა. სანამდინ აქ თ ე ლ ა ვ ს გახლდი, აქ მემსახურებოდნენ. ახლა აქ თელავს ჩემი მოყვანილია, ეგ რომ არ მოსულა.

ამ მოწყალებას ვითხოვ: ეს მჭედელი რომ გაკეთებული იყოს და ჩემს ბატონყმობას არ კადრულობდეს, ამის მიზეზით ღმრთისმშობელს დაუკარგამთ და ნურც თქვენს მოწყალებას ნუ მამიშლით. ოცი წელიწადია ნაბოძები მყავს და აქ თელავს დამისახლებია. მე ხომ აქედამ ა[რ] ვყრი.. რაც შე[ე]ძლოს, აქედამ მემსახუროს, ან ხატს არ და[ე]კარგოს და ან მე.

რაც თქვენმა ბედნიერმა პირმა ბძანოს, დავჯერდები. მე ხომ ახლა თქვენს სამსახურზედ წველ, ღმერთი თქვენს სიმაღლეს განაძლიერებს და ბრწყინვალს შვილებს გიცოცხლებს. ამ არძის უპასუხოს ნუ გამხდით, ამის სამართალი მაღირსეთ. [მ]კათათვის **ლ**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის! ამ არზით რომ მინბაში ამირაჯიბი ზაზა მჭედელს უჩივის, ეს მჭედელი ულუმბისა ღმრთისმშობლის ყმა არის, და ნიადაგ წელიწადს თელავიდამ ოთხს მინალთუნს ღმრთისმშობელს უნდა მიართმევდეს. როგორც გვიბრძანებია, ასე უნდა გამოართმევდე

[1] გამგაწირაო.

ხოლმე წელიწადში ოთხს მინალთუნს და ულუმბისა ღმრთისმშობელს მიერთმეოდეს. აგვისტოს **ია**, ქორონიკონს **უპა**.

ქ. და თუ ზაზა და ზაზას ძმა და შვილი თელავში მოვიდა ვინმე, უნდა მივიდეს ეს მჭედელი, ძღვენი მიართვას და აამოს რამე შეძლებისამებრ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მეჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ე რ ე კ ლ ე.

217. არზა მანუკა დურგლისა სახლისა და ულუფის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 11 აგვისტო

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 23. საბუთი №175. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი № 176.

[167] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მათს მონას დურგალს მ ა ნ უ კ ა ს მოსცეს.

ჩემო ხელმწიფევ, ჩემის ქვეყნიდამ თქვენს ბედნიერს ხელმწიფას მოვატანე და რომელისაც ღირსი ვიყავ, შემიწყალეთ. მაგრამ სახლის აშენება ბრძანეთ, არ ამიშენდა, ულუფა მიბოძეთ — სამი ცალი ღვინო, ოცდაათი ქოდი პური — არც ესე[ე]ბი მომეცა. უსახლობით აქა-იქ დავალთ, ცოლი და შვილი დამიშიშვლდა. ეს თვრამეტი წელიწადი თქვენს კარზედ ვიმსახურები, ერთის ხელის ტანისაბოსის წყალობა არ დამმართია, დიაღ, შეგვაწუხა შიშლოებამ ცოლ-შვილით. ცოტა რამ საშიშვლო გვებოძოს და სახლი რომ მოგახსენეთ, ეს აგვიშენდეს. თქვენს მეტი პატრონი და მოწყალე არავინა მყავს, ამისთვის გაწყენთ თავს. აგვისტოს **ა**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

მდივანო ს ვ ი მ ო ნ! იასაულობა უნდა ქნა შალავაურელთზედაც და ბაზრელებზედაც და სახლი გაუკეთებინე ამას და ულუფაც გაურიგე თავისი, ნუ და[ა]კლებ. აგვისტოს **ია**, ქორონიკონს **უპა**.

შარშანდელი რაც აკლდეს ისიც მოეც.

218. არზა ოტია მდივანბეგისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 12 აგვისტო

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 24. საბუთი № 21. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[24v] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მოსცეს მათს მონას ოტია მდივანბეგს.

ცანკაშვილი[1] ჩემი ყმა ბარათში ნარგები ცოლ-შვილით ამეყარა და ყანდაურაში დასახლდა. მისნი ოთხნი ძმანი შინ მისახლობენ. ლუარსაბ ყორიასაულბაშმა და ჯიმითის მოურავმა როსებმაც კარგად იციან, რომ ჩემი მკვდარი ყმა არის, უბრალოთ და მოგახსენებენ.

წყალობას ვითხოვთ, იასაულისა და ოქმის წყალობა მიყოთ, ჩემი ყმა ამიყაროთ და მომცეთ. მარიამობის იბ, ქორონიკონს უპა.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ყორიასაულებაშო ლუარსაბ! მერე მდივანბეგი ოტია ამ არზით რომ ასე ჩივის, ამას რომ თავისი მკვიდრი ყმა ვეჯინელი ცანკაშვილი რომ აყრი[ლა] და ყანდაურზედ მისულა და იქ დამდგარა, ახლავ ერთი ბეჯითი იასაული მიეც, თავის ყმა აუყაროს და ოტია მდივანბეგს მოაბაროს. აგვისტოს იბ, ქორონიკონს უპა.

219. არზა მოძღვართმოძღვრის ბიკტორისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 12 აგვისტო

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 2050. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს თქვენის ჯელმწიფობის მარად მლოცველს მოძღვართ-მოძღვარს ბიკტორს[2].

ჩემთვის გიბძანებიათ, ბეითალმანი უპოვნე და მაისურაძეს მიეცო. რაც ბეითალმანი ყოფილა, სულ მოძღვართ-მოძღვარებს გაუციათ, რომ ერთი ფეხის დადგმა აღარსად არს; ხუთი-ექვსი კაცნი არიან; ოროლი, სამ-სამი საკომლო უჭირავს იმათგან მიცემული; აღარც ეკლესიას ეწევა და აღარც ბატონს, უქმად არის. რაც ამას მოუხსენებია იმის მეტი და ან სხვას რაც აქვს, თუ თქვენი ნება იქნება, რომ ვისაც ბეითალმნები უჭირავს და გამოერთმევა, ამასაც მიეცემა და სხვანიც შვიდი რვა ხიზანი გახლავს, იმათაცა. და თუ არადა, ყველა ცარიელი დარჩება. მე ეს მომიხსენებია და თქვენი ნება არის. ასე მოგახსენებენ, სამოცი საკომლო არისო და ახლა აღარსადა ჩანს, ასე დაკარგულა. აგვისტოს ი, ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. უფალო მოძღვარმოძღვარო ბიკტორ! რომელნიც ხახულისა ღმრთისმშობლის ყმები გუჯარში აზატათ სწერიან, თუ იმავ აზატობის დროის მამულზედვე დგას, როგორც იმ გუჯარში აზატათ სწერია, ისე უნდა იყოს. და თუ მასუკან სხვა მამულიც შეუმატებია, რომ იმ მამულის პირველი პატრონი აზატი არ ყოფილა და არც გუჯარში აზატათ სწერია, იმ ახალის შემატებულის მამულიდამ უნდა ეკლესიას მსახუროს, რაც იმ მამულს რასათი შეხვდებოდეს.

და რომელიც კაცი გუჯარში არა სწერია აზატათ, თუ მოძღვართ-მოძღვრებისაგან არის გააზატებული, ის მოძღვართ-მოძღვრების მიცემული წიგნი დიკასტირიაში მიიტანოს და იმათგან მიიღოს პასუხი. და რომელსაც ჩვენი და ან ჩვენის ჩამომავლობის წიგნი ჰქონდეს, ჩვენთან მოიტანოს და ჩვენ მივცემთ პასუხს. აგვისტოს იბ, ქორონიკონს უპა.

ბეჭედი: ჭნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

220. არზა უორჩიბაშის შვილებისა ღალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 16 აგვისტო

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 49. საბუთი № 74. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[46] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მოსცეს ერთობით უორჩიბაშის შვილებს.

მერე ამას მოვახსენებთ. მოგეხსენებათ, გოდლისი ჩვენი მამული არის და თქვენი ოქმი და განაჩენი გვიჭირავს. მთელმა ხოდაშნელთ — სამღვდელოთ და საეროთ — იმ მამულს შემოუარეს და რაც დანიშნეს, ჩვენი შეიქნა.

[1] ჩანაკას შვილი.

[2] ბიეტორს.

წყალობას ვითხოვთ, ერთი ოქმი და იასაული გვიბოძოთ გოდლის ჩვენს მამულში რაც ჭირნახული იდგა, იმისი ღალა გამოგვირთოს და მოგვცეს. ჩვენც ჩვენის მამულით უნდა ვიცხოვროთ. აგვისტოს **იე, ქორონიკონს უპა.**

თავში

ჩვენი ბძანება არის მ ა ყ ა შ ვ ი ლ ო გ ო შ პ ა რ! მერე ამ არზის პატრონები რომ ასე ჩივიან, ამათის მამულის გოდლისის ღალა ვისთანაც იყოს, შენ გამოურთვი და მოეც. და თუ იმ მამულიდამ ნასყიდობა ჰქონდეს ვისმე, ნასყიდობის წიგნიც მოიტანოს და ჩვენ მოგვახსენოს. აგვისტოს **ივ, ქორონიკონს უპა.**

221. არზა იოანე ხუთასისთავის მეუღლის მარიამისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 19 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9394. დედანი. ქაღალდი. 22,5×17,4 სმ. თავში მარცხენა და მარჯვენა კუთხე მოხეულია. მზედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან უმაღლესის ხემწიფის ჭირი მოსცეს თ ა მ ა ზ ა ბ ე ბ უ რ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ი ო ა ნ ე ხუთასისთავის მეუღლეს მ ა რ ი ა მ ს.

მერე ამას მოვახსენებ ჩემს ხემწიფეს: საწყალობელს დედაჩემს თავის ძმისაგან ერთი ბიჭი ყუანდა მიცემული, ქ ა ი ხ ო ს რ ო ენისელთ მოურავის შვილმა არ დ[ა]ნება, თქვენ თავი გაწყინა, თქვენგან ოქმი ებოძა, საწყალობელს თქვენს ყმას მოსცა, აყარა და გზაზე გ რ ი გ ო ლ ენისელთ მოურავის შვილი, დ ა თ უ ა მ ა ყ ა შ ვ ი ლ ი დაეწივნენ, თავდებათ დაუდგნენ, ახლა დააცალეო და ჩვენ მოგაბარებთო, იმათ აღარა დასდვეს რა. დარჩა ასე ის კაცი, დაკარგულია, ცოლშვილი ახალქალაქს დამდგარა.

ევედრები თქვენს ხემწიფობას, ამისი წყალობა მალირსეთ, ერთი ობოლი მყავს, ხელზე წყალი დაუსხას. ღმერთი თქვენს ხემწიფობის განაძლიერებს; თუ თქვენი წყალობა მეღირსება, კალაური[ს] მოურავს დათუ[ა] მაყაშვილს ებძანოს, რომ ამათ აყაროს. მარიამობის **იწ, ქორონიკონს უპ[ა].**

... მარიამ მო...* [ასე ე]უწყოს. მერმე ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, ის კაცი თუ დაკარგულია და ხიზანი და რო[გორმე] მოეც ის ხიზანი. თუ სიტყვა ქონდესთ, ჩვე[ნ მოგვახსე]ნონ. აგვისტოს **ით, ქორონიკონს უპა.**

ამაზედ ბეჯითი [იყავი]; თუ სიტყვა არა ქონდეს რა, მიაცემინე. თუ სიტყვა ჰქონდეს რაშე, მოგვახსენოს.

ბეჭედი: ჭნარს მიცემს, დავით მეჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

222. არზა სვიმონ მაღალაშვილისა ყმის თაობაზე ანტონ კათალიკოზის ოქმით

1798 წ. 20 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2042. დედანი. ქაღალდი. 30,5×13,5 სმ. მხედრული ქაღალდი. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან უწმინდესი პ ა ტ რ ი ა რ ხ ი მეფის ირაკლის ძის ანტონის ჭირი მოსცეს მ ა ღ ა ლ ა შ ვ ი ლ ს ს ვ ი მ ო ნ ს.

მერე ჩემს ხელმწიფეს ამას მოვახსენებ. ბარათში ნარგები ბ ი ძ ი ნ ა შ ვ ი ლ ი მყვანდა. ზ ა ზ ა მ ა ღ ა ლ ა შ ვ ი ლ მ ა იჩივლა და გამამერთო. ჩემს ძმებს იმის ფარდათ თითო კომლი კაცი[1] უჭირავსთ თავისის მამულით.

სამი წელიწადია გამამერთო და მაკლია. შევთხოვ და არც მამულს მაძლევენ და არც კაცსა. საკუთრათ ჩემს ბესაბობაზე ხომ არ დამიკარგავს, რომ მარტო მე გარდამხდეს, საყოველთაო იყო.

თქვენს მოწყალებას ვევედრები, რომ ერთი იასაული მებოძოს, რომ კაციცა და მამულიც ჩემი წილი გამამირთოს და მაბრუნებს. არას მემართლებიან. თქვენის ბძანებით გარიგდეს, რომ ერთმანერთში შეძულება არ მოგვიხდეს. აგვისტოს **ით, ქორონიკონს უპა.**

თავში

ქ. თ ა რ ხ ნ ი ს შ ვ ი ლ ო გ ლ ა ხ ა ვ! მერე ეს მაღალაშვილი ამ არზით ასე რომ ჩივის, ახლავ უნდა ჩახვიდე, თავისი კაციც უნდა მიაცემინო და მამულიცა. ამისი გაურიგებლობა არ იქნება. აგვისტოს **კ, ქორონიკონს უპა.**

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

მარცხენა კიდეზე

---

* აკლია ერთი სიტყვა.

1+იმის ფარდათ.

ეს სვიმონ მაღალაშვილი და ამის ძმები ასე გარიგდნენ: რა[ც] ქავთისხევში ან წითელ საყდართან მამულები აქვსთ[1] საერთო, სვიმონს მისცეს, ამან უნდა იხმაროს; და რაც ბიძინაშვილ[ი]ს სამაგიეროს მისცემენ, შუა უნდა გაიყონ. სექდემბრის **ლა**, ქორონიკონს **უპა**.

223. არზა ერასტი ჩოლაყაშვილისა გაყრის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 21 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3105. ბირი. ქალალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერი ჯემწიფის ჰირი მოსცეს ჩოლაყაშვილს ერასტის. მოწყალე ჯემწიფევ, მრავალჯერ გაწყინეთ თავი და არა მეშველა რა, რომ ბიძისა ჩემისაგან გამოძევებული გახლავარ, რომ ერთი ქოხის ალაგი არა მაქვს თავი შევაფარო.

ამას გევედრებით, მოწყალებით მომხედოთ და სამართალი მაღირსოთ და ამთონს მწუხარებას მამარჩინოთ.

მდივანბეგებზედ ოქმი გვებოძა, ჩემი წილი უმა და მამული უნდა მოეცათ, მდივანბეგებიც მოვიდნენ, ვილაპარაკეთ. ეს პასუხი მამცა: »ივანე აქ არ არისო და უიმისოთ ვერ გავეყრებიო, არც პურს და ღვინოს მიეცემო«. ივანეს ებძანოს, რომ ისიც მამყვეს სამართალში, რაც მერგებოდეს, ჩემი წილი მებოძოს. ჩემმა ცოდვამა და უბედურობამ არ მომაცადა, სანამ თელავსა ბძანდებოდით, რომ ჩემი სამართალი თქვენთან გადაწყვეტილიყო. უკაცობით რაღაცა მოსავალი მამივიდა, ისევ გასალეწი მაქვს. მიშველეთ რამე, ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთი ოქმი და იასაული მიბოძეთ. ივანეც ბიძაჩემთან მოიყვანონ და მდივანბეგებიც იქ შეყაროს და სამართალი გადაგვიწყვიტონ. ჩემი და იმათი ერთათ ყოფნა აღარ იქნება. ღმერთი გაგიმარჯვებს, მამაშორეთ. აგვისტოს **ით**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ქ. ყოვლად სამღვდელოვ ხარჭაშნელო გრიგოლ! მერე თავისი საბლის კაცები ჯიმშერის შვილი იოანე და ერასტი რომ ასე უჩივის თავის ბიძას თიანეთის მოურავს ქაიხოსროს, თქვენ უნდა მიხვიდეთ ქაიხოსროსთან, რაც იმათ თავეთი წილი ან პური ერგებოდეს და ან ღვინო, გამოურთვით და იოანეს თავისი წილი

[1]+ქავთისხევში.

რაც ერგებოდეს, ამას მოაბარე. ერასტის კიდევ რაც ერგებოდეს თავისი წილი მოაბარე.

ამას გარდა, ერასტი რომ გაყრას უჩივა და ეყრება, ღმრთით როდესაც ჩვენ კახეთს გამოვალთ, მაშინ გავყრით.

ერასტის რაც თავისი წილი ან პური ერგოს და ან ღვინო, ვეფხის ციხეს უნდა ჩაუტანონ თავეთმა კაცებმა. რადგან რომ ცოლ-შვილით ვეფხის ციხეს დგას, მაშ რას უზმენ[?] რომ თავის საზრდოს არ მიუტანენ. აგვისტოს კა, ქორონიკონს **უპა**. ერეკლე

224. არზა იოანე ჯიმშერის შვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 21 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1989. დედანი. ქალალდი. 34×9,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ჯელმწიფის ჰირი ჯიმშერის შვილს იოანეს მომცეს.

ორმოცს წელიწადს არ მიკლია რა, აქამდინ არც ჩემი სახლი შემიწუხებია და არც თქვენის უმაღლესობისათვის თავი მიწუენია. წყალობას ვითხოვ, ოქმით მებძანოს: თიანეთსა და ფშავ-ხევსურეთსა და ვეფხის ციხეში მეც მოურაობის წილი მაქუს, თუ არა. თუ რამ მამაჩემ[მ]ა თქვენის წყალობით იშოვა რამე, სულ იმათ მოიხმარეს და მეც იმათს ნაშოვარში წილი რატომ არ უნდა მქონდეს. ღმერთი გაგიმარჯვებს, სამართალს ვითხოვ. აგვისტოს კა, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ქ. ყოვლად სამღვდელოვ ხარჭაშნელო გრიგოლ! მე ამ არზით ჯი[მშე]რის შვილს იოანეს რომ ასე მოუხსენებია, ეს ამათი ძმა არის, როგორ იქნება რომ ამას თავისი წილი რაც ერგებოდეს, არ მისცენ თ[ქ]ვენ მიდით და თავეთის ყმიდამ და მამულიდამ რაც წილი ერგებოდეს სამართლიანის საქმით გამოურთვი თავისი წილი და ამ იო[ა]ნეს მოაბარე. ამას გარდა, რაც ჩვენი წყალობა სახელოები უჭირავსთ, იქიდამაც თავისი წილი გამოურთვი. აგვისტოს კა, ქორონიკონს **უპა**.

თიანეთის მოურავს ქაიხოსროსთან უნდა გა[ა]რიგო ეს რაც გვიბძანებია.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის შუენედ ცხებულს, ერეკლე.

225. არზა ზაალ დავითიშვილისა უფის თაოგაზე გიორგი გატონიშვილის-ოქმით

1798 წ. 8 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 551. დედანი. ქაღალდი. 22×11,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ჩემის ხელმწიფის ძის გიორგის ჭირი დავითიშვილს ზაალს მოსცეს. მერმე ამას მოეახსენებ. შარშან ზურაბ ავალიშვილი კაცზე რომ მელაპარაკებოდა, დიდმარხვაში იმისი საქმე მის უმაღლესობასთან ხაშმზე გადასწყდა, ამაღლებამდინ[1] ვადა ბძანა, თუ მოთაბარი მოწმე[ე]ბი მოეყვანა, კიდევ უნდა გველაპარაკნა. ვერ მოიყვანა. მოგეხსენებათ, რამდენს მაის[ს] ამაღლება იყო და სამ თვემ გაიარა. აგვისტოში ის პირობის ბოძებული მივართვი. მერე ასე მიბოძა განაჩენი: რათგან სამ[მ]ა თვემ გაიარაო, ზაალთან საქმე არ აქვს რაო; ვინც მოვიდაო, იმას ედაოს ზურაბაო, სამართალი მიეცემაო, ასე გარდასწყდა.

ახლა თქვენთვინ მოუხსენებია. ოქმი დაუტყევნია, მორდალზე გიბოძებიათ, აუყარეო, აღარ გხსოვნებიათ მისის უმაღლესობის ბძანება, თორამ არ უბოძებდით, თქვენც გაჩვენე.

ახლა ამ წყალობას ვითხომ, ერთი ოქმი მებოძოს, როგორც მისის **უმაღლესობის** ბძანება და განაჩენი აცხადებდეს, იმაზე დადგეს იასაულიცა და მოდავეცა. უბრალოთ შფოთი არა მოგვიხდეს რა, მორდალს ებძანოს. ღმერთი გაგიმარჯვებს. აგვისტოს **კზ**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

ქ. ბატონიშვილის გიორგის სიკეთით სახსოვარო მორდალო იესე. მერე ამ ზაალის საქმის, როგორც მისს უმაღლესობას ბატონს მამაჩვენს უბრძანებია, ისე მათის ბრძანებისამებრ უნდა აღსრულდეს. ჩვენ ჩვენი ოქმი დაგვიყენებია. სექდემბრის **გ**, ქორონიკონს **უპა**. გიორგი

[1] ამაღლებამდინ.

226. არზა თამარ ჩერქეზიშვილისა უფის თაოგაზე გიორგი გატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 12 სექტემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 11. საბუთი № 176. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[177v] ღმერთმან ჩემის მოწყალის ჯემწიფის ძის გიორგის ჭირი საცოდავათ სულდგმულს ჩერქეზიშვილის ავთანდილის დედას თამარს მოსცეს.

მერე ამ თორაზასშვილს გოგიასა და იოსებზედ რაც დედაშვილური ამაგი მაქვს, თუ თვითეულად მოგახსენოთ, დიალ, გრძლად მოვა და ზეპირად კი მრავალჯერ მომიხსენებია. და კარგათ მოგეხსენებათ, რაც ამათზედ ამაგი მიქნია. და რადგან ამათზედ ამდენი ამაგი მქონდა, ჩემ[მ]ა ხელმწიფემ მათმა უმაღლესობამ ჩემს სამკდროთ და სასიცოცხლოთ ესენი მე მიბოძა.

და ახლა რადგან ასე შვილურად დაზდილნი მყვანდნენ, მეც ამათ ჩემის სულის გულისათვის განთავისუფლების წიგნი მივეც და ახლა ესენი თქვენთ[178]ვის მომირთმევია. ჩემს სიცოცხლეში მევე მემსახურნენ და შემდგომად ღმერთმან თქვენ მოგახმაროსთ. და მე ამათი ცოდვა ამიყრია და მომირთმე[ვია]. თუ გინდათ აცხოვრეთ და თუ გინდათ, წყალში ჩაყარეთ.

ჩემო ჯემწიფევ, ერთი ოქმი უბოძეთ დღესვე, რომ ესენი არავინ ამაზედ შეაწუხონ; ან ჩერქეზიანთ და ან სხვათა ამათთან საქმე არა ჰქონდესთ რა. სექდემბრის **იბ**, ქორონიკონს **უპა**.

თავში

[177] ბატონიშვილი გიორგი გიბძანებთ თოროზაშვილო გოგიავ და იოსებ! მერმე რადგან თამარის ნება ასე არის, სანამდისინ ცოცხალი იყოს თამარი, უნდა ყოველისფრით იმას ემსახურნეთ და იმაზედ არა იმტყუვნოთ რა. და სხვა რიგათ კი ახლაც და შემდგომათაც თქვენ ჩვ[ν]ენი ყმანი ხართ და ჩვენს ყმათ უნდა იყვნეთ, რომ თქვენთან არც ჩერქეზიანთ და არც სხვათ საქმე არავისა აქვს და ვერცავინ რაზედ[1] შეგაწუხებსთ. ყველამ ასე იცოდეს, თუ თქვენ შეგაწუხებთ და გაგრჯისთ ვინმე რაზედმე, დიალ, მოვიკითხამთ თქვენს შეწუხებას. სექდემბრის **იბ**, ქორონიკონს **უპა**.

[1] ვერცრა ვინაზედ.

227. არზა იოსებ ბეჟანიშვილისა მოარჩენის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 27 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8585. დედანი. ქაღალდი. 15,7×11 სმ. მხედრული. აქა-იქ წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ძის გიორგის ჰირი მოსცეს ბეჟანიშვილის იოსებს.

ამას ვეედრები მოწყალეს, მოგეხსენებათ ყოველ წლით თქვენის წყალობით მოვრწყავ ხოლმე ჩემს მიწას. ახლაც ამ წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმით ებძანოს ლუარსაბ თარხნიშვილს, ერთი კაცი დამაყენოს, რომ მოვრწყა. ჯავახიანი არ მანებებენ. ამას გეედრები, ჩემო კელმწიფევ.

თავში

ქ. ბატონიშვილის გიორგის პატივით საბსენებელო თარხნიშვილო ლუარსაბ. მერე ამ იოსებს ამ არზით როგორც უთხოვნია, ასე გაურიგე და ერთი კაცი მიეც, რომ მიწები მოარწყვევინონ. სექდემბრის კზ, ქორონიკონს უპა.

გიორგი

228. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 8 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9037. საბ. რმე. ქრებული. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ძის იულონის ჰირი თუმანიშვილს ნიკოლოზს მამცეს.

რეხას მამუკაშვილმა ორი მიწა გაჭრა ჩემი და ერთი მარანი გასჭრა, წისქვილის რუ გაიყვანა, თავისი მკვიდრი წისქვილის რუ გააგდო; ასე უსამართლოთ მართმევს. წყალობას ვითხოვ, სამართალი მებოძოს, ჩემი მამული დამანებოს.

პაპალაშვილმაც წისქვილის არხი გაასწორა მამა-პაპის გაკეთებული და აღარც ის მანებებს; წიგნიც მაქვს, რომ ჩემ სამკვიდროზედ წავიყვანო წყალიო, მაგრამ მძლავრობით არ მანებებენ. ერთი იასაულის და ოქმის წყალობა მიბოძეთ, სამართალში მამყვეს. ოკდომბრის ბ, ქორონიკონს უპა, ჩლგ წელს.

თავში

ეშიკაღასბაშო მალხაზ! ამაზედ ერთი იასაული აჩინე და ეს ნიკოლოზ და მამუკაშვილი ორნივ სამართალში მოაყვანინე და ალაპარაკე. ოკდომბრის გ დღეს, ქორონიკონს უპა, ჩლგ წ[ელს].

229. არზა ნიკოლოზ აფხაზისა ძმის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 4 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 12. საბუთი № 25. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[34] ღმერთმან მათის უგანათლებულესობის ჩემის კელმწიფის ძის ვახტანგის ჰირი მოსცეს მათს მიწას ნიკოლოზ აფხაზს.

მერე ამას მოგახსენებთ თქვენს უგანათლებულესობას, რომ ჩემი კაცი გახლდათ თქვენს საფარველს ქვეშე ანანურს. ის კაცი თქვენი ჰირის სანაცლო გამხდარა, ქვრივი და ობოლი დარჩენია. წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი მიბოძოთ მ[ო]ურავზედა, ჩემი ქვრივი და ობოლი ამიყაროს, რომ თქვენის დოვლათით გამოვზარდო, არსად დამეკარგნენ უპატრონოთა. ჩემო კელმწიფევ, ღმერთი გადღეგრძელებსთ. ოკდომბრის დ.

თავში

ქ. ბატონიშვილი ვახტანგ გიბძანებს ზოტიკისშვილო მოურაო ბარნაბე! მერე მანდ, ანანურს, ნიკოლოზის აფხაზისშვილის ყმის ქვრივი და ობოლი რომ არიან, აუყარე და ამისულს მოაბარე იაკობს ზოტიკისშვილსა, ახლავ უნდა მოაბარო, ამისი უარი არ იქნება. ოკდომბერს დ, ქორონიკონს უპა.

230. არზა მუხრანბატონიშვილებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 9 ოქტომბერი

ცსსა. ბ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი 1461. რვეული № 3. საბუთი № 52. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[31] ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჰირი მოსცეს მათს მონას მუხრანბატონიშვილს იოანეს ობოლს ნიკოლოზს და ედიშერს.

ობლის მოწყალე ჯელმწიფეც, სამართლიანის სჯით მომხედე. ჩემნი ბიძაშვილები საერთოს მამულიდამ თავეთს წილს ჰყიდიან. რადგან ძმათაშვილები ვართ და გაუყოფელი მამული გვაქვს, როდესაც რომ გასასყიდლად მამული გამოიმეტონ, მკითხონ — ამ მამულს ვყიდით. თუ ან ვალის აღებით და ან ისე ჯელი გავიმართე, და რასაც სხვანი შეაძლევენ, ის ფასი მე მივეცი, მე მომყიდონ, რათ დაუშლი თავეთს წილს. თუ არადა, უჩემოთ ნურც ესენი გაჰყიდიან და ნურც მყიდველნი იყიდიან.

ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ამ სამართლიანს ოქმს ვრთხოვ. ობოლნი ვართ და ობლის მოწყალე და პატრონი თქვენ ბძანდებით. უსამართლობით ნურავინ მოგვეყრევიან. ოქტობერს ვ, ქორონიკონს უპა.

ქ. ეს მოხსენება იმისთვის გავბედეთ, ვიცით რომ, როგორც ღმერთს ეწყინება ობლის უსამართლოდ შეწუხება, ისევ თქვენ გეწყინებათ ობლის შეწუხება. ამან გამაბედვინა ეს მოხსენება.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამათო ბიძაშვილებო! მერე რიგიანი და სამართლიანი საქმე ეს არის: როდესაც მამულის გასყიდვა დაგჭირდესთ და ჰყიდდეთ, მაშინ ამ თქვენს ბიძაშვილებს შეატყობინეთ. თუ ამათ შეიძლონ სყიდვა, ამათ უნდა მიჰყიდოთ. თუ არადა, მასუკან ამათის ნების დართვით სხვაზედ გაყიდეთ. ღვინობისთვის თ, ქორონიკონს უპა.

თუ სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, მოგვახსენოს. ერეკლე

231. არზა გოგია გერმანოზიშვილის ქვრივისა გამოსალების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1793 წ. 11 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 1125. ბირი. ქაღალდი. მხედრული.

ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს [სა]წყალობელს გოგია გერმანოზიშვილის ქვრივს და ობოლს.

უმოწყალესო ჯელმწიფეო, ჩემის და ჩემის ობლის სარჩოთ ორი კომლი ქაცი დამრჩომია, ხვნაც ის არის, თესვაცა, ზვარიცა და ხოდაბუნიცა, იმის მეტი სარჩო არა გამაჩნია რა. და ვგონებ, რომ რადგან თვისად გაქვსთ ქვრივთ და ობოლთ მოწყალება, ამათი გამონარჩომი არა ინებოთ რა. ახლა ცხრა კოდი სურსათი შემოუწერიათ და სთხოვენ. იმათ რომ ის გამოურთვასთ, ჩემის სარჩოს მოწყვედა არის.

და ვეედრები თქვენს ღმრთისმოყვარებასა, რომ ერთის ოქმის წყალობა მიყოთ და მეპატიოს თქვენის შვილების სადღეგრძელოთ. და ეს ჩემზე მოწყალება ღმერთს ავასხეთ. სეკდემბრის კთ, ქორონიკონს უპა.

თავში

ჩვენ მაგიერად სალთხუცეს სარდალს დავითს და მოხელეთ ასე ეუწყოსთ, და ვინც სათხოვარის მოასილნი იმყოფებოდეთ, ასე იცოდეთ: ეს ქვრივ-ობოლი ამ ორმა თავისმა ყმამ უნდა გამოზარდონ. საჩვენო თუ საქვეყნო სათხოვარი შეეწერებოდეს, ამ ორს კომლს კაცს ნურას გამოართმევთ, რაც ამათი რასათი იყოს, ამ თავის ბატონს უნდა მსახურონ.

და სურსათის მოასილნო! რაც ახლა ამ ორის კომლის კაცისათვის სურსათი გამოგირთმევიათ, ამ ქვრივს და ობოლს უნდა მისცეთ ახლავ, თორემ ჩვენს შემცოდეთ მოგკითხამთ. ოქტომბრის ია, ქორონიკონს უპა.

ქ. მდივანბეგო სოლომონ! ამ ორს კომლს კაცს შენ ყური მიუგდე და ნურავის რას გამოართმევინებ. ალბათ შეგვატყობინებდე ხოლმე ამათს საქმეს. ერეკლე

232. არზა ზაალ დავითიშვილისა ვალის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 28 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hძ 559. დედანი. ქაღალდი. 16,5×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ჩემის ხემწიფის ძის ივლონის ჭირი მათს მონას დავითიშვილს ზაალს მოსცეს. მერმე ამას მოვახსენებ, მელქუაშვილს მოუხსენებია ზაალის თეთრი მართებსო, ი[ა]საული გებოძათ, მე ქალაქს გახლდი, ორი-სამი კაცი აეკლოთ. მე მაქვს სადაო, ორმოცის თუმნის მამული უპირამს, სჭამს, ფიცი აძეს ამილახვრის რევაზისაგან ბატონის ბძანებით, არც შემამფიცა, მამულიც იმას უპირამს, ახლა თქვენ მიბძანდებით. ერთი ოქმი მიბოძეთ, თქვენს მობძანებამდი იასაულმა ხელი აიღოს, თქვენ წინ გვალაპარაკეთ, ღმერთი გაგიმარჯვებს, ღვინობისთვის კგ, ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. ბატონიშვილი იულონ გიბძანებ, რომელიც ამ არზის პატრონის ი[ა]ს[ა]ული ხარ! მერმე სანამ ჩვენ ქალაქიდამ მ[ო]ვიდოდეთ, უნდა და[ა]ცალო. ჩვენ რომ ქალაქიდამ მოვალთ, მაშ[ინ] სამართალს ჩვენ უზამთ. ღვინობისთვის კგ, ქორონიკონს უპა.

ბეჭედი: ტომ-სჭესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

233. არზა წინამძღვარ თეოდოსისა შემოსავლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 28 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 656. დედანი. ქაღალდი. 30×13,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია მძიმე ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან მათის დიდებულების ყოველად მოწყალის ჯელმწიფის ჭირი მისცეს თქუენს სამარადისოდ მლოცველს, თქუენს საცოდავს მოხუცებულს წინამძღვარს თეოდოსის.

უმოწყალესო ჯელმწიფეო! რა მადლობა მოგაჯსენო ესევითარისათვის მოწყალებისა; ყოველად სურვიელ ვიყავ საფლავისა ჩემისა და აწ მებოძა. ღმერთმან ყოველთამან ადიდოს და აღამაღლოს კეთილ მსახური სიმაღლე თქუენი ვითარ დავით და კონსტანტინესი. ღმრთის მოყვარეო მეფეო, თუ დოდო აშენდებოდა, ჩვენ მზა ვიყავით ვიდრე სიკვდილამდე. და თუ არ იქნება აშენება, გევედრებით დავით-გარესჯას არ ჩამოერთოს ეს დოდოს მამული; დია, საქმე გაჭირებული აქვს დღეს მონასტერს, და ამ მიზეზთა ძლით ვბედავთ მოკსენებას, და გევედრებით მეც და ჩემ-თანა ესე ძმანიცა, რომ უძვირეს პირველისა არ იქმნას. და ნება თქუენის სიმაღლისა[ა] უმოწყალესო ჯელმწიფეო. ოკდომბერს ივ, ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად დავით-გარესჯის წინამძღვარს თეოდოსის ასე უამბეთ. მერე, როგორც ამ არზით გითხოვია, წმინდის დოდოს შემოსავალი არ ჩამომირთმევია, სრულებით შენ უნდა მიიღო და შემოსავლის რა ერთობა უნდა შეგვატყობინო; რომ იმისი მაგიერი იმ მონასტრისათვის კიდევ ჩვენ უნდა დავსდვათ.

ყოველად სამღვდელოვ უფალო ნინოწმინდელო იოანე! დოდოს შემოსავალი სრულებით წმინდის დავით-გარესჯის წინამძღვარს თეოდოსის მოაბარე ახლავ. ოკდომბერს კზ, ქორონიკონს უპა.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძეც კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

ქ. ჩვენ საქართველოს უფლისწული მეფის ძე გიორგი ამ ბატონის მამის ჩვენის ბრძანებას ვამტკიცებთ. ოკდონბერს ლა, ქორონიკონს უპა. გიორგი

234. არზა ძაიხოსრო და ევგენი აბაშიძეებისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 8 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 900. დედანი. ქაღალდი. 21,7×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი აბაშიძე[ე]ბს ჭაიხოსროსა და ევგენს მოგვცეს.

მერე, ჩვენო ჯელმწიფევ, სამჯერ-ოთხჯერ თავი გვიწყენია და მოგვიხსენებია ჩხეიძე თეიმურაზსა და ჩხეიძე როსტომს ჩვენი თეთრი მართებს, რომ თამასუქი ხელთ გვიჭირავს. მაშინ ღმერთის წყალობა და შენი წყალობა მე მქონდა, იმას ეჭირებოდა და ვასესხე. ახლა მე ავანტყოფი გახლავარ და მეჭირება. თქვენი გარისხებული მოვკვდე, თუ მე შეშის ფასი მქონდეს. იმას ახლა ოცდაათი თუმანი მოქონდა ყაზახიდამა და შვიდი სული ხარი და ძროხა თითვან როსტომსა და ერთი თუმანი არ მამცა.

ერთი ოქმი და იასაული მიბოძეთ, რომ ჩემის პასუხი გამცეს. და თუ იმას სიტყვა ქონდეს რამე, შვიდეულათ მიმაცემინეთ და თქვენც საუპატიო გადამახდევინეთ. ყოველთვინ თქვენ როგორ გაწყინოთ თავი და შეშის ფასი გთხოვოთ. ქრისტემ გადაგიხადოს და შეგძლენა მაგიერი რაც შენი მოწყალება ჩემზედ არის. გიორგობის ა, ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ციცისშვილო მინბაშო გოგიავ! მერე ამ არზით აბაშიძე ჭაიხოსრო და ევგენ რომ ჩხეიძეებს ასე უჩივიან. როგორც იმათს მოცემულს თამასუქში უცხადებსთ, ამათი ჰახყი თავის სარგებლით გამოურთვი უკლებრად და მოეც. და თუ ჰეშმარიტი სიტყვა ჰქონდესთ რამე, ახლავ ჩვენს სამართალში ალაპარაკე. ნოენბრის გ, ქორონიკონს უპა.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძეც კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

235. არზა გიორგი ფისაძისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 10 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 2072. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი ბელთელს ფისაძე გიორგის მომცეს.

ჩემი ვენახი შერმაზანაშვილს იოჰანეზასთან გიროთ იყო შვიდ თუმნათ. ის ვენახი ქორდს სარდლიანთ კარზედ იყო. ჯერ წართმეული მქონდა იმათგან, მერე თქვენი წყალობა დამემართა და ჩემი ვენახი მევე მებოძა. მერე სიღარიბემ შემაწუხა და ის ვენახი ბეციას სარდალს მივყიდე, სიგელი დაუწერე, მივეც და პირობა ასე მამცა, რომ უწინ შერმაზანაშვილისათვის თავისი თეთრი მიებარებინა და მერე მამულისათვის ჯელი მოეკიდნა.

ახლა ეს მეექვსე წელიწადია იმ მამულს თითონ სჭამს და ჩემი თამასუქი ისევ შერმაზანაშვილს უჭირავს.

ამ წყალობას ვითხოვ, ან ის ჩემი თამასუქი დამიხსნას იმ იოჰანესასგან და მამცეს ან ისივ ჩემი მამული მევე დამანებოს და პასუხს მე გავსცემ. გიორგობის თ, ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის აბაშიძე გიორგი სახლხუცესო! მერე ამ არზით რომ ეს ფისაძე ასე ჩივის, ვისაც ეს ვენახი უყიდნია, როგორც პირობა მოუცია, ან ის მოვალე მოაშოროს, თავისი თამასუქი დაუხსნას და მოსცეს და ან თავისი ვენახი დაანებოს; არცა ფასს მოსცემს და არცა თავის ვენახს დაანებებს, ეს რა სამართლი იქნება. შენ უნდა ასე გაარიგო, როგორც გვიბძანებია. და თუ სიტყვა ჰქონდეს რამე, ორნივე სამართალში მოიყვანე ჩვენთან. ნოემბრის ი, ქორონიკონს უპა.

მაგრამ რომელიც გამტყუნდება, გადახდება.

ერეკლე

236. არზა გაბრიელ და ვასილ კოგახიძეებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 27 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11330 ა. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს მათს მარადის მლოცველს თქვენს დახსნილს ცოდვილს მღვდელს თქვენს ახალს სახასო აზნაურშვილს კობახიძე გაბრიელსა და ჩემს ბიძას თქუენს მონას ვასილს.

ამას მოვახსენებთ ჩვენ ღვთაებრ მოწყალეს ჯელმწიფეს: მეც ამოწყვეტილი ვარ, რომ არც მეუღლე მყავს და არც შვილი; და ეს ბიძაჩემი უძმო არის, შვიდი ქალი თავისი ჰყავს და ერთი ქალიშვილისა დარჩა.

ამას გევედრებით ჩუენო ღვთაებრ მოწყალეო ჯელმწიფევ, რადგანც თქვენგან წყალობა და სამართალი გველირსა და შეგვიწყალეთ, ჩუენი მკვიდრი წართმეული მამული გვებოძა მეჯვრისხევს ქედისუბანს ამოწყვეტილის აზნაურის მოლოზნის შვილის ბეითალმანი მამული. ამ ჩემის ბიძის ვასილისთვის, ესეც მოწყალებით შეგბრალებოდათ და, გებძანათ: უშვილობას ნუ სწუხარო, რადგან შვილი არა გყავსო. შენის ხიზანისა და შენის ქალებისათვის და შენ ზედსიძე შემოუყვანეთო, იმასაც მკვიდრად ჰქონდესო.

ჩვენ ორივე გულმოდგინედ გევედრებით, რადგან ეს უხვი მოწყალება მოიღეთ, ღვთისა დასამადლებლად და თქვენდა სამლოცველოდ და საოხად თუ ვინმე ზედსიძე შემოვიყვანოთ, თუ არ მკვიდრი სიგელი გვებოძოს მე და ამის ქალებს, ვინც შემოვიყვანოთ ზედსიძეთ, რომ თქვენი სამსახური და ლაშქარ-ნადირობა გასწიოს. და რომელი ქალები დარჩნენ, კიდევაც დაათხოვონ და კიდეც შევინახოთ. და ეს მოხუცებული კაცი კიდეც მართებულად დავმარხოთ.

ერთი სამღდელო კაცი გახლავარ, მე ამდენის სულის ვერც შენახვას შევიძლებ და ვერც გათხოებას. ეს ჩემი ბიძა მოუძლურებული არის, ესეც დავმარხოთ. ღმერთი უმეტესად აღგამაღლებსთ, თქვენს ჯელმწიფებას გიცოცხლებსთ და გიბედნიერებსთ უცხოს შვილებს; რომელიც ზემოდ მოხსენებით ვითხოვეთ. მტკიცე წერილი დაგვემტკიცოს და საუკუნოდ იყოს ჩვენს ამოწყვეტილს ოჯახში თქვენი ლოცვა და მოხსენება ამდონის უძლურის ხალხისაგან. ღვინობისთვის იე, ქორონიკონს უპა.

თავში

ჩვენი ბრძანება არის ამ არზის მომრთმევო აზნაურშვილო კობახიძე გაბრიელ მღვდელო! მერმე ამ არზით ასე რომ მოგიხსენებიათ და ამ თქვენის თხოვილის საქმის აღსრულება გითხოვნიათ, რადგანც არც ერთს ვაჟიშვილი არა გყავსთ, რომ თქვენს მოადგილეთ ის იქნებოდა და ქალები გყავსთ, ამ თქვენის თხოვილისა მერე წყალობა გვიქნია[1] და გვიბძანებია, რომ:

თქვენის მამულის სამაგიეროდ რომ მამულის წყალობა გიყავით და წყალობის წიგნი გიბოძეთ და მამულიც გიბოძეთ, ამ მამულზედ ვინც ზედსიძეთ შემოსაყვანად აღგიჩნდეთ, რომ ჩვენი ყმა იყოს, ვინც ზედსიძეთ შემოიყვანოთ თქვენს მამულზედ, რომ ჩვენი სამსახური აზნაურშვილის რიგზე იმან ალასრულოს; და სხვა ვასილის ქალებიც იმ თქვენმა მამულმა არჩინოს და დაათხოვოს.

მაგრამ რომელიც ზედსიძეთ ან აიჩინოთ და ან აღგიჩნდეთ, ჩვენ მოგვახსენოთ და გვიჩვენოთ და ისე ზედსიძეთ შეიყვანოთ, რომ უფრო უმჯობესი იქნება. გიორგობისთვის კზ, ქორონიკონს უპა.

ერეკლე

ჩვენ, საქართველოს უფლისწული მეფის ძე გიორგი, მისის უმაღლესობის ბრძანებას ვამტკიცებთ. დეკემბრის ვ, ქორონიკონს უპა.

გიორგი

ჩვენ, საქართველოს მეფის ძე იულონ, მისის უმაღლესობის ბრძანებას ვამტკიცებ. დეკემბრის ვ, ქორონიკონს უპა[2].

იულონ

237. არზა სულხან თაქთაქიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 8 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13835. დედანი. ქაღალდი. 26,3×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჰირი თაქთაქიშვილს სულხანს მოსცეს.

მერე ამას მოგახსენებ, ამას წინათ არზი მოგართვი და ოქმი მებოძა. გოგია ციციშვილმა არც თქვენი ოქმი გაიგონა და არც კაცი დამანება და სიტყვითაც დიდათ ავათ მამეპყრო, თუ იასაულები არ დამწრებოდა, ავათაც მამეპყრობოდა.

წყალობას ვითხოვ, რომ ერთი ოქმი მიბოძოთ, ის კაცი ამიყაროს იასაულმა თავისის საქონლითა და მამაბ[ა]როს. სოფელსაც ებძანოს, რომ ამ კაცის აყრა არ დამიშალოს. ღმერთი გაგიმარჯვებს. გიორგობისთვის კთ, ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამირეჯიბო დავით და მზეჭაბუკ! მერე ეს კაცი აუყარე და ამას მოაბარე თავის საქონლით. და თუ სიტყვა ვისმე ჰქონდეს, მოგვახსენოს და სამართალი მიეცემა. დეკემბრის გ, ქორონიკონს უპა.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

238. არზა დავით მგალობლიშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 8 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5320. დედანი. ქაღალდი. 21×15,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი ან ძძიძე.

ქ. ღმერთმან ჩვენის ყელმწიფის ჰირი მოსცეს თქვენს მონას მგალობლისშვილს პატარა დავითს.

მერმე ამას მოვახსენებ თქვენს უმაღლესობას, რომ თქვენგან ნაბოძები ორი და სამი ოქმი და განაჩენი მაქვს. თქვენი შვილის კათალიკოსის ოქმებიცა მაქვს და თქვენგან ნაბოძები განაჩენებიცა დამტკიცებული მაქვს მისის უწმიდესობისაგანა. იასაულიცა მყავს თქვენის ბძანებითა და ოქმითა — მიხაილ პეტრიაშვილი, მაგრამ იმაზე თქვენი ბძანება და ოქმი ვერ გავიყვანე.

ახლა ამ მოწყალებას გევედრები, ერთის კაცის პირით ებძანოს ჩემს სახლისკაცსა, თქვენს სამართალში გამისწორდეს და მოგახსენოს, რის ძალით აბათილებს თქვენს ოქმსა და ბძანებას. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამის მოწყალებას ვითხოვ და, რაც საბუთი აქვს მოგახსენოს. დეკენბერს ე, ქორონიკონს უპა.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მიხაილ პეტრიაშვილო! მერე ამ არზის პატრონს ჩვენი ოქმიცა აქვს და მის უწმინდესობის, ჩვენის შვილის

[1] ქვიქნია.
[2] უპე.

კათალიკოზის ოქმიცა აქვს. როგორც იმ ოქმებში უცხადებდეს და სამართლით მოსაცემს იყოს, რომელსაც უჩივის, ახლავ გამოურთვი და მოეც. და თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს რამე, სამართალში მოაყოლე. მაგრამ თუ სამართალში მოჰყვა და კიდევ გამტყუნდა, იცოდეს უფრო დაუმძიმდება. დეკემბრის **ვ, ქორონიკონს უპა.**

ქ. ჩვენ ესრეთ გვახსოვს, რომ დიდს დავითს ჩვენი ოქმი ჰქონდეს, მაგრამ მაინც თუ სიტყვა არა ჰქონდეს რა, თავის ჰახყი მოსცეს. და თუ სიტყვა ჰქონდეს, სამართალში მოჰყვეს.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

239. არზა სულხან თაქთაქიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 10 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14249. დედანი. ჭაღალდი. 21,3×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი თ ა ქ თ ა ქ ი ს შ ვ ი ლ ს ს უ ლ ხ ა ნ ს მოსცეს.

ამას წინათ არზი მოგართვით და ოქმი გვებოძა. გ ო გ ი ა ც ი ც ი ს შ ვ ი ლ მ [ა] არც თქვენი ბძანება გაიგონა და არც ჩემი კაცი დამანება. მეცა და იასაულსაცა სიტყვით ავათ მოგვეპყრა. იმ კაცის საქმე ხომ თქვენც კარგათ მოგეხსენებათ, რომ თქვენი განაჩენი ხელთ მიჰირაეს.

წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი მებოძოს, რომ ჩემი კაცი დამნებდეს. ღმერთი გაგიმარჯვებს. დეკემბერს **ი,** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ჩვენი ბძანება არის ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ო დ ა ვ ი თ! მერმე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებიათ, ამას წინათაც ოქმი გვიბოძებია ამისის კაცის აღრისა და არ აგიყრია, ახლავ უნდა თავისი კაცი აუყარო და მოსცე. და თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს, ჩვენ მოგვახსენოს ამისმა მოდავემ. მაგრამ თუ გამტყუნდა, გარდავახდევინებთ. დეკემბრის **ი,** ქორონიკონს **უპა.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

240. არზა სოლომან ბებურიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 219. დედანი. ჭაღალდი. 22×15 სმ. დაზიანებული. მარჯვენა კიდე ჩამოცრეცილია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯემწიფის ჰირი მოსცეს ბ ე ბ უ რ ი ს შ ვ ი ლ ს ს ო ლ ო მ ა ნ ს. ჩვენო მოწყალეო ხემწიფეო, ოცდაორი წელიწადი არის რომ მამაჩემი და ბიძაჩემი ბ ე ბ უ რ გაყრილან და მამული ისევ გაუყოფელი გვაქვს და მუდამ შფოთში ვყეფარ ბიძაჩემს.

ღმერთი გადღეგრძელებს, თქვენს შვილს გ ი ო რ გ ი ზ ე ერთი ოქმი გვიბოძე, რომ ჩვენ ჩვენი მამული გაგვიყოს და შფოთი აღარ მოგვიდ[ეს. ღმერთ]ი გაგიმა[რჯვებს]...

თავში

ქ. ჩვენო ღმრთის წყალობავ, შვილო ბატონო გიორგი! მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით ბებურს მამულზედ რომ უჩივის, ღმრთის წინაშე სამართლით ამათი სადაო გაარ[იგე] და თავთავისი [წილი] და[ა]ნებე და ასე [გაარიგე]. დეკემბერს... [ქორონიკონს] **უპა.**

ბეჭედი: მე ფეხთგანბანილთა მიერ ეკლესია ვადიდე ერეკლე.

241. არზა დიმიტრი დიასამიძისა გორის ციხის განწესების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 10 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8665. დედანი. ჭაღალდი. 24,8×10,3 სმ. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს დ ი ა ს ა მ ი ძ ე მინბაშს დ ი მ ი ტ რ ი ს.

მერე ამას მოეახსენებ: გორის ციხის დებულება სალბაში და თოთო-ოროლა ღერი შეშა არის ურემზედ, რომ მეციხოვნე ცეცხლს აინთებს და იცხოვრებს; აღარც გორელები მაძლევენ შეშას. აღარც სალბაშს ჭარელელნი და მეტეხელები მაძლევენ.

ერთის ოქმის წყალობას გვევედრები, რომ სალბაშიც მომცენ და გორელებმა შეშა, რომ ციხეში მყოფთ გასძლონ და იცხოვრონ. თუ არადა, ნება თქვენი უმაღლესობისა არის. დეკენბერს **კმ,** ქორონიკონს **უპა.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის! მერე როგორც რომ გორის ციხისათვის განწესება არის სალბაშისა და შეშის მიცემისა, ყველამ უკლებრათ უნდა მისცენ; რომელიც განწესებული აქვს გორის ციხის მინბაშსა და ციხის მცველთ, ვერ მოუშლით. თუ რომ არ მისცემენ, მასუკან იასაულ[ი]თ გამოერთმევათ იცოდნენ. იანვრის ი, ქორონიკონს უპბ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

242. არზა არსენ მანგლელისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 28 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 1932. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან მისის უმაღლესობის ბედნიერი ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს მათის სიმაღლის მლოცველს მანგლელს არსენის.

მერეთ ამას მოვახსენებ თქვენს უმაღლესობას. ტეტია გოსტაშაბიშვილმა მანგლისის მღვთისმშობლის მამულიდამ ღორის საბალახე მოიტაცა, წამოასხა.

ამ წყალობას ვითხოვთ, ერთი ოქმი და იასაული მებოძოს, რომ ვისაც მანგლისის მღვთისმშობლის მამულიდამ წელს საბალახე აეღოს, ყველას გამოერთვას. და თუ სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, თქვენს უმაღლესობას მოახსენონ. მე ამას გევედრები, რომ იმ ეკლესიას მამული არ დაეკარგოს, ჯელმწიფევ. და ნება თქვენია. იანვრის კგ, ქორონიკონს უპბ.

თავში

ქ. ქეშიკჩიბაშის ნაიბო დავით აბაშო! ვისაც ამისის მამულიდამ ღორი წამოესხას საბალახეთ, ახლავ გამოურთვი და მოაბარე. და თუ ვისმე სიტყვა ჰქონდეს, ჩვენ მოგვახსენოს. იანვრის კგ, ქორონიკონს უპბ. ალბათ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

243. არზა ნიკოლოზ აბაშიძისა ყმის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1794 წ. 30 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5990. დედანი. ქაღალდი. 20×10,1 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მათის უგანათლებულესობის ბედნიერის ჯელმწიფის ძის ვახტანგის ჭირი მოსცეს აბაშიძე მდივანბეგს ნიკოლოზს და მის შვილებს.

თქვენგან რომ კაცის წყალობა დაგვემართა და სიგელიც გვებოძა და სხვა ოქმებიც გვებოძა აყრისა, ავყარეთ. და ახლა ისევ დაგიყენებიათ ის თქვენი წყალობა.

რომელსაც მოუხსენებია, თუ იმ კაცის ჩვენზედ წყალობით თქვენ დაგაკლდესთ რამე, ერთი ათათ ჩვენ გარდაგვახდევინეთ; თუ არა, მტრის გულისად ნუ გაგვხდით და თქვენს წყალობას ნუ მოგვიშლით. თებერვლის ზ, ქორონიკონს უპბ.

თავში

ბატონიშვილი ვახტანგ გიბძანებს მურვანისშვილო ნაზირო რევაზ! მერე შენ უნდა წახვიდე და ეს კაცი ამ აბაშიძეს მიაბარო, როგორც ჩვენი სიგელი უცხადებს. ჩვენ ვეღარ მოუშლით ჩვენს სიგელს. თებერვლის კ, ქორონიკონს უპბ.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

244. არზა ზურაბ ელისელთ მოურავიშვილისა ყმის სამსახურის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 22 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4949. დედანი. ქაღალდი. 25,7×15,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ძის გიორგის ჭირი მოსცეს ელისელთ მოურავის შვილს ზურაბს[1].

ჩემო ჯელმწიფევ! ჩემი მოხსენება ეს არის, იმ ჩემს ბიჭს სუხოშვილს რომ თქვენთვის მოუხსენებია, ჩემი დანაშაული ეს არის: ჯერ არის ჩემი მკვიდრი ყმა და მერე ჩემგან პაწაწა გაზდილი, და დე-

1+მოსცეს.

ბულება ეს აძეთ, მაგის მამასა და პაპას ჩემი სახლის ხაბაზობა აძევთ. მამაჩემს მამა მაგისი ახლდა ხაბაზათ და ბიძა და ეგ დღესაც მე მახლავს იმავ პატარაობით გაზდილი და ახლაც ხაბაზია.

ჩემი მაგაზე გაავგულება ეს იყო, რომ ჩემს მიცემულს მამულში შარშან, დიდმარხვაში, იპოვნა თეთრი. მე მაის[ის] გასულს შევიტყვე. მოვიყვანე და ეკითხე: მაგ[გ]ვარი საქმე ქვეყნისა არისო და ბატონის მუხანათობა რასაც[ი]რელია რომ იქსებაო, რომ კაცმა იპოვნოს რამე და დამალოსო. თუ რომ მართლა გეპოვნოს-მეთქი, სჯობს რომ მითხრა. შემომფიცა: არც მიპოვნია და არც არა ვიც[ი]ო.

მე არზი მივართვი მის სიმაღლეს ბატონს. მანამდის ჩემი არზი მის სიმაღლეს ბატონს მიერთმეოღა, ცოტა რამ თეთრი გაეგზავნა ქალაქს დასახურდა[ვ]ებლად. ის თეთრი მელიქს ჩავარდნოდა და ბატონისათვის მიერთმევნა. ბატონი რომ თელავს მობძანდა, თამაზ გამოეგზავნა იმ თეთრის მოსაკითხავათ. ის კაცებიც აქ გამოასხა ბატონთან და რაც დამალული თეთრი ქონდათ, გამოაჩინეს და აქ ბატონს მოართვეს.

კიდევ ქრისტიშობისთვის დამდეგს ერთი იმთენი თუ მეტი არ იყო, ნაკლები კი არ იქნებოდა, იმავ ალაგს იპოვა იმავ კაცმა. მე ნათლიების წინადღეს შევიტყევ ეს მეორე პოვნა. მაშინვე მღვდელი მიუგზავნე. პირველათ ხომ დამიმალე-მეთქი, ამას მაინც ნუ დამიმალავ-მეთქი რომ ბატონს სწორეთ მოვახსენო-მეთქი. რა დროსაც ეს ჩემი სიტყვა გაიგონა, მაშინვე თეთრიც თან წაიღო და ბატონთან ჩავიდა. სოლომონ მდივანთან მისულიყო, იმას ბატონისათვის მიერთმევია.

ეს მეორე თეთრი რომ იპოვნა, ცოლშვილი აყარა და ართაწას წაასხა და ამის გულისათვის ბატონს შემაბიზღა; რატომ მე არ მომპიტანე და მიართვი. ახლა, ჩემო კელმწიფევ, თუ ეს მაგისი ბატონთან მოხსენება მართალი არის, მანამდის მე არ მოვახსენე ბატონს მაგისი თეთრის პოვნა, რატომ წინადღითვე მაგან არ მოახსენა და ის თეთრი არ მიაროო. მაგის სიმტყუნე აქ გაშინჯეთ. ჩვენი სამდურავი ამაზედ არის.

ახლა თქვენ გვიბძანებთ, წეირიგეთო. ჩემო კელმწიფევ, ასეთი რა დანაშაული ექნება, რომ რადგან თქვენ გვიბძანებთ, რომ არ შევირიგო. მაგრამ გეყუდრებით, როგორც მაგის მამასა და პაპას დებულობა ქონია ჩემის ოჯახისა, ისე მემსახუროს. ჩვენცა და ეგეც თქვენი ვართ. და თუ იმას ეს დებულობა მოეშლება, მოგეხსენებათ ვერც ცოლსა და ვერც რძალს პურს ვერ გამოვაცხობინებ[1] და უნდა ჩემის ქვეყნიდამ დავიკარგო. და ნება თქვენის სიმაღლისა იყოს.

[1] + პურსა.

თავში

ქ. ბატონის შვილი გიორგის სიკეთით სახსოვარო ელ**ესეთ მოურავისშვილო ზურაბ!** მერე მაგ შენს ყმასა რაც შენის მამა პაპისაგან დებულობა და აქმსახური სდებიათ, იმაზედ ვერც შენ მოუშატებ და ვერც ის მოგიკლებია სამსახურსა. ამას გარდა, შენი ყმა არის. შენც რიგიანათა და ბატონყმურათ იმსახურე თავის შეძლებითა და მაგასაც, რაც შეიძლება ექნება, რასაკურველია. გემსახურებით. უსაქართველოსა და ძალს[2] ნუ [კ]ზამ. ფებერვლის **კბ, ქორონიკონს უპბ.**

გიორგი

215. არზა დავით მგალობლისშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 27 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5323. დედანი. ქაღალდი. 22×15,2 სმ. მხედრული. განცვეთილობას ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან მიაის უმაღლესობის ჭირი მოსცეს მგალობლისშვილს პატარა დავითს.

მერმე ამას მოვახსენებ თქვენს უმაღლესობას, რომ ჩემზე სახლის-კაცმა ბეჟანმა ხაბჯალს ჯელი გაიკრა და ღმერთმა მომკლა. ამის მოწმეები მრავალნი გახლავან — მდივანბეგი ვარჯან, ალავერდის დეკანოზი, ყოდალაშვილი მათე მღვდელი და სხვანიც მრავალნი. თქვენს დროში, რატომ უნდა დაგვემართოს, ნიადაგ იღაჟი აღარა გვაქვს ჩვენის სახლის კაცებისაგან. ჩემი ძმა გახლდა როსებ და ამისთანა შფოთში და წუხილში მოკლეს. მე ისე არის, ჩემო კელმწიფევ, რომ ლამის მომკლას.

ღმერთი გადღეგრძელებსთ და შვილებს გიცოცხლებსთ. ღმრთის ოქმის წყალობა გვიყავით, რომ მოწწენ[ე]ბმა ღმრთის წინაშე სწორე მოგახსენოს როგორც ეფიცება ის საქმე. ღმერთი გადღეგრძელებსთ, ამ შფოთისაგან დაგიხსენ. ფებერვლის **კდ, ქორონიკონს უპბ.**

მარცხენა კიდეზე

ქ. ჩვენი ბძანება არის! რომელნიც აწ არზის პატრონს ამ არზით უმოწმებიხართ, ღმერთს გაფიცებთ და წმიდის გიორგის მადღეა, როგორც იცოდეთ ამ არზის პატრონისა და ამის სახლის კაცის ჩხუბი, ამათი ჰაღიღათი სიმართლით ნახული ნახულად მოგვახსენეთ და გა-

[1] გემსახურობა. [2] ზაალს.

გონებული — გაგონებულად. როგორც იცოდეთ, სიმართლით მოგვწერეთ, რომ სამართალი უნდა მიეცეს. ფებერვლის **კზ, ქორონიკონს უპბ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჰმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

ქ. მე, ალანდარბაში ქაიხოსრო, ასე ვმოწმობ, რომ ორნი ჩემი ძმა და მეგობრები იყუნენ. მე ბეჟანისაგან მუქარა გავიგონე დავითისა და ჩემი შვილი მიხაილ გაუგზავნე და გავ[ა]ფრთხილე, რომ ეს კაცი გემუქრება, მოერიდე არ მოგკლასო. ამის მეტი არა ვიცი რა.

ბეჭედი: ალამდარბაში ქაიხოსრო.

ქ. ყოდალაშვილი მათე მღ[ვ]დელი ასეს მოგახსენებთ, თელავს გახლდით არქიმანდრიტთანა. ბეჟანმა ხანჯალი ამოიღო, ამ პატარა დავითზე მი[ი]წია. ამისი მნახაკი გახლავარ.

246. არზა იუსტინე მროველისა ძმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 1 მარტი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 2539. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ქელმწიფის ჭირი მოსცეს მათს მარად მლოცველს მროველ იუსტინეს.

მერე ამას მოვახსენებ მათს უმაღლესობას. უწინარეს ჩემს მროვლობამდინ თქვენს უმაღლესობას ერთი კოწლი ზაქარიას ნაყმევი უმამულო კაცი იესე გასიტაშვილი თავისის ძმისწულებით ღვთაების ეკლესიისათვის შეგიწირავთ. წეტარხსენებულის თქვენის ძმის კათალიკოზის და ნეტარად ხსენებულის თქვენის დის ანნას სახელზედა და წელიწადში ორი წირვა გიბრძანებიათ იმათთვისა. და თქვენის უმაღლესობის ოქმებიცა აქვს, რაც შეეძლოს ეკლესიის ყმასთან უნდა გამოიღოს ხარჯი თავის შეძლებით. ძმისწულები ამ კაცისა ეკლესიას არ დაანება და თვითონ იმსახურებს ლუა წინამძღვრიშვილი.

ეს იესე ერთი ნასაღნაქნარი კაცი არის, რაც შეუძლია ხარჯს ეკლესიის ყმასთან იღებს. შარშან ერთი სია მოერთმევინა ლუა წინამძღვრის შვილს ზაქარიას ნაყმევს კაცების აყრისა და ეს კაციც შიგ ჩაეტანებინა. იასაულები მოვიდნენ, აყრა დაუბირეს, ასაყრელათ არ დავანებე და საიასაულო ცამეტი აბაზი მე მივე, რომ ის კაცი გლახა არის.

მასუკან კიდევ სალეკოს იასაულები გამოუსიცა და იმისი სალეკოც მე გამომართვეს. წლეულ კიდევ სია მოურთმევია სურსათისა და ის კაცი კიდევ შიგ ჩაეწერა იმ სიაში და ექვსი კოდი დაეწერა ჯაბრითა. თქვენი ოქმი უჩვენე იასაულებს, მულათი ვთხოვე თქვენად მობსენებამდინ და მულათი მამცეს და საიასაულო სამი აბაზი მიეე.

თქვენი უმაღლესობის ბძანება ასე არის, თუ შეუძლიან, რომე იმ ეკლესიის ყმასთან უნდა მემსახუროს.

ამ წყალობას ვითხოვ თქვენ სადღეგრძელოთ: რადგან იმ ეკლესიისათვის მიგირთმევიათ და თქვენის მიცვალებულთათვის მოსახსენებლად შეგიწირავთ, თქვენი შეწირულობის გუჯარი ამ ოქმ[მ]ა დაამტკიცოს. და იმ ეკლესიას თავისის ძმისწულებით[1] დანებდეს. და ლუა წინამძღვრიშვილს ებძანოს ამ კაცებს დაეხსნას და ნულარ აწუხებს ყოველთვის.

ერთი ოქმი გვებოძოს, რომ ლუმაც ხელი აიღოს და ვინც მოასილნი მოვიდნენ თქვენის ბძანებით, თქვენი ოქმი რომ უჩვენ[ონ], იმათაც ხელი აიღონ, რომ ყოველთვის იმ კაცებს აღარ აწუხებდენ. ფებერვალს **კზ, ქორონიკონ უპბ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის. მერე მისს ყოვლად სამღვდელოებას ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, ის კაცი — გასიტაშვილი იესე თავისის ძმისწულებით ამას წინათ რომ ღმრთაების ეკლესიას შეეწირეთ და ეკლესიას შეწირულობის გუჯარი მივართვით. ჩვენ იმ გუჯრის მოშლა და იმ კაცის გამოწირვა არ შეგვიძლიან. როგორც შეგვიწირავს, ისე იმ ეკლესიის ყმაც უნდა იყოს და საჩვენოს თუ საქვეყნოს ხარჯს თავის შეძლებით ეკლესიის ყმასთან უნდა გამოიღებდეს.

ლუა წინამძღვრიშვილი რომ აწერს სადმე გამოსაღებს, ამ ჩვენის ბძანების შემდგომად ასე იცოდეს, რომ თუ კიდევ გამოსაღები რამ სთხოა ლუამ, ჩვენი საწყენი იქნება და არც უყაბულებთ. ამ კაცთან ეკლესიას მეტს საბატონყმოდ საქმე არავის აქვს. და რომელნიც მოასილნი იქნებოდეთ ან ჩვენი ღა ან ჩვენის შვილისა. იმათაც ასე იცოდენ და ამ ჩვენს ბრძანებას ასე აღასრულებდეთ.

და თუ ამ ბრძანების წინააღმდეგობა იხმარონ რამე იმ მოასილთ, გალახვით და ავათ მოპყრობით უნდა გაისტუმროთ, ამისთვის რომ ეკლესიის ყმობით უნდა გამოერთვას გამოსაღები. და სხვის ყმობის გამო არ იქნება ამისი ხარჯის გამოღება.

ამირეჯიბო მინდაშო ზაზაგ წინამძღვრიშვილს ლუას ჩვე-

[1]+იმ ეკლესიას.

ნი ბძანება ასე უნდა გამოუცხადო. და იმ გასიტაშვილის ძმისწულები რომ წაუყვანია, ისინი უნდა გამოართვა. და როგორც შეგვიწირავს, ისევ ისე ეკლესიის ყმად დასდვა. მარტის ა, ქორონიკონს უპბ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს. ერეკლე.

247. არზა ერასტი გოსტაშაგიშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1784 წ. 4 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1480. დედანი. ქაღალდი. 21×16,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი ერასტი გოსტაშაბისშვილს მოსცეს.

მერე ამას მოგახსენებთ ჩემო ხემწიფევ, რომ მანგლელისათვის ოქმი გებოძებინათ, ჩემს მამულში ღორი აუღიათო. მე ეს წერილი მომირთმევია თქვენთვის, რომ თუ მანგლელის მამულში ღორი ამეღოს და ჩემს სოფელში და მთაში არ ამეღოს, როგორც ერთს დამნაშავეს კაცს გადახდომოდეს, მეც ისე გადამახდევინეთ. და თუ სამართალში საბუთი მიყოს მანგლელმა, ერთიორათ მიმცემი ვიყო.

ერთი ოქმი მიბოძეთ იასაულზე, თუნდა თქვენს სამართალში გვალაპარაკონ, თუ უნდა დავით სარდალთან მელაპარაკოს; რომ დავით სარდლისა ამისთვის მოგახსენეთ, რომ ოქმი გიბოძებიათ. დავით სარდალმა მოიკითხოს მანგლელის მამულიო. მარტის გ, ქორონიკონს უპბ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, მერმე ამ არზის პატრონს ასრე, რომ მოუხსენებია, მდივანბეგები დავით სარდალთან დაესწრონ, ეს და ამისი მოდაგე ალაპარაკონ და ღვთის წინაშე სამართალიც მოსცენ. და თუ ეს ტყუოდეს და იმათაც გაამტყუნონ, როგორც მოუხსენებია ამასა, სწორედ ისე გარდაახდევინონ. მარტის დ, ქორონიკონს უპბ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

248. არზა თევდორე ხახანაშვილისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1784 წ. 12 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hძ 2973. დედანი. ქაღალდი. 22×13,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი. არზის ქორონიკონი მცდარად უნდა იყოს.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი წმინდის ესტატეს ყმას ხახანაშვილს თევდორეს მოსცეს.

ციციანთაგან ექვსი თაობის შეწირული გახლავარ, მამუკა თარხნისშვილს ერთი უბრალო წიგნი გაუკეთებია და ჩემის მამულით ჩემს თავს ყმობიდამ ართომს. თქვენს დროში რომ წმინდას ესტატეს ყმა წ[ა]ერთოს, ვიღას დროში უნდა იშოვნოს.

ახლა მამუკა რომ ელისაბეთაშვილს მოწმობს, მამა ხომ მკვდარია, შვილები ცოცხალი აქ დაიბარეთ, თქვენს სამართალში გვალაპარაკეთ. თუ ელისაბ[ე]თაშვილმა გამბმტყუნოს, რომ წმინდის ესტატეს ყმა არ ვიყო, მერე სიტყვა აღარ მექნება.

თუ ამას არ ინებებთ, იმ ელისაბეთაშვილმა წმინდას ესტატეზე შემამფიცოს, რომ მე იმისი ყმა არ ვიყო და მერე კი მამუკა[მ] ყმათ დამიჭიროს.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთი ოქმი გვიბოძეთ, ის ელისაბეთაშვილი ან აქ გიახლოსთ, ან იქავ დაიფიცოს. ღმერთი გაგიმარჯვებს. მარტის ე, ქორონიკონს უპგ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის დავით თარხნიშვილო! ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, ელისაბედაშვილები, რომელნიც მამუკა თარხნიშვილს მოწმობენ, ჩვენს სამართალში მოიყვანე, მარტის იბ, ქორონიკონს უპბ, ალბათ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

249. არზა კეტრე დავრეშაშვილისა ბაღულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1784 წ. 20 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 439. დედანი. ქაღალდი. 21,6×17,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალე კელმწიფის დედოფლის ჭირი თქვენს სახასო ყმას დავრეშაშვილს პეტრეს მომცეს.

გარსევანაშვილმა ტეტიამ ჩემი სანკვიდრო შარა შეიგდო. ამ შარაზედ ჩემი ერდოს წყლები და კიდევ ჩემი ბაღის წყლის გზაც ეს არის, რომ აქედან ჩემი ბაღი მოირწ[ყ]ვის. რა გორი დაარსებულა. ჩემს სახლს კედელი არ მოსდგომია, რომ გზაია და შარათ არის. ამაზედ მეფის ოქმი მებოძა იასე ამილახორზე. გორელებიც თქვენთან დაისწარით და გარსევანაშვილებიც მი[ი]ყვანეთ და ღმრთის წინაშენა სამართალი უსაჯეთო.

მაგრამ სამართალში არ მომყვა, თავის მძლავრობას ვნაროზს და ძალით მეკიდება, სახლში წყალი შემამგდო, კედელი დამიქცა: მერე ერდოს მილები დაგლიჯა; მერე ჩემ სახლობას შეატომოდა, ცოლი ორსულათ[1] ბყვანდა, ვაჟის მუცელი წაუხდა. ამაზედ შეეფიქრა და დადგა. ახლა კიდევ ამშვილა. იახცარში მილები დაგლიჯა და თავის სახლში წალო. ეს ზემომოხსენებული რომ შერჩა, ახლა ორი პატარა ბიჭი ამხლია, ხან ოამითა და ხან დღისითა ერდოს მიქცევენ.

ამ ჭირში ვართ. ჯერ თქვენი მოყალბე ვარ, მერე ჩემი ყმა თოფჩათ გასლავსთ. რათ უსდა ასე დამეშაროთ. თუ თქვენი ბძანებით მიშვრება, მაჩუქოს ოქმი, სახლსაც დაუცლი და მივარდება. და თუ თქვენი ბძანება არა აქვს. ეს ხობერთ აზნაურის ყმაზე არ შეუძლია.

ამთონი თქვენი წყალობა იყოს, სამართლამდინ სახლს ნუ დამიქცევს. ჩემი გზა დამსებდეს. და თუ გორელებისა და თავის სახლისკაცის სამართალს არა ჰკრა. ვისაც სამართალში უნდა მივყვები. თავის თავათ ნუ მძლავრობს და სახლს ნუ მიქცევს უბატონოთ. ღმერთი უმეტესად გაგამრიელებს. სამართალი მაღირსე. ფებვრულის **იდ.** ქორონიკონს **უპბ.**

თავში

ქ. მორდალო იესე! ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია. ტეტია მგალობელს ასე გამოუცხადებია. თუ ამისი მოხსენებული ჭეშმარიტი არის, ამას თავისის სახლის წყალსა და ანუ სხვა გზა დაახებოს და ნუღარ ამოვლებს. და თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს რამე, რამდენიმე გორელნი უფროსი კაცნი მიიყვანე. ის გზა და აღგილი გააშინჯე და სიმართლით როგორც დაიხახონ, ისე მოარიგე და იმათგან მორიგებულს სამართალზედ დააყენე და ჩვენთან ნუღარ ამოვლებ. მარტის კ. ქორონიკონს **უპბ.**

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან

ქ. ჩვენ, დიასამიძე მორდალი იესე, ამ საქმის ბძანება [გვ]ქონდა. რამთუნი გორელი მივიყვანე[1], [ყველ]ა გორელმა ასე თქვ[ე]ს: გზა ამაზე აქსო. ამ პეტრეს დარჩა გზა[2]. აპრილის **იე,** ქორონიკონს **უპბ.**

250. არზა დათუა თარხნიშვილისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1784 წ. 21 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10489 ფონდი. ქაღალდი. 21,8×13,3 სმ. ხმედრული. გაპკეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბუდნიერის კალმწიფის ჭირი მათ მონას თარხნისშვილს დათუას მოსცეს.

ამას მოვახსენებ ჩვენს მოწყალეს და გეცნდრებით: სანამდის ჩვენი ძმა სოლომან თქვენს თაყვანისცემას და ხიდგას ელირსებოდეს, ეს მოწყალება მოიღოთ, რომ ჩვენს ყმასა და ან როგორც იქ ჩვენი აზნაურშვილები ყვანან, იმათს ყმას ნურავინ შეაწუხებს.

და ხუთი მსახურის სურსათი დარჩენილა. იმის წყალობასაც ვითხოვთ. და თქვენის დროვლათით თუ მშვიდობით გიახლებიან, ერთორა[ღ] იმ ახურეთ ჩვენი ყმაცა და აზნაურშვილიც.

მწუხარებისაგან დიდათ შეწუხებული გიხლავართ. თორემ ამაზედ თავი არ უნდ[ა] გვეწყინა თქვენთვის. მარტის კ, ქორონიკონს **უპბ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ყოველნო ჩვენო მოხელენო და მოსაქმენო! მერე ამ არზის პატრონს ასრე რომ მოუხსენებია, ეს ყველამ იცის, რომ ის ჩვენი ნეითარი ქვეყნის გულითადის უცხოს ქვეყანაში წასულია და თუ ყმა და აზნაურშვილი ჰყავს რამე, ისინიც იქ თავისთან ჰყვანან. და სანამ ღმრთით ის მოვიდოდეს, მანამდე ამათს ყმას სათხოვარსა და გამოსაღებზე ნულარაზედ შეაწუხებთ, ნურც ამათ ყმასა და ნურც ამათს აზნაურშვილის ყმასა. და ხუთის კაცის სურსათი რომ დაჭკლებიათ, ნულარც იმაზედ შეაწუხებთ, ისიც გვიპატივებია. მარტის კა, ქორონიკონს **უპბ;** ჯარიანობისა და მორიგეს გარდა, ესენი კი უნდა გამოვიდნენ.

ბეჭედი: ჭაარს მიცემს, დავით პოემობს ძალ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

•

[1] ურასულათ.

[1] მივაყვინე. [2] გზასვსა.

251. არზა ნოზაძეებისა უმოგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 24 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 25. საბუთი № 66. პირი. ქაღალდი. მზედრული. იქვე, საბუთი № 64.

[79v] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი სურამიდამ ფონელებს ნოზაძე[ე]ბს მოგვცეს.

ამას მოვახსენებთ: ძველთაგან თქვენი სახასონი ყმანი გახლავართ, ჩვენი გვარი[ს] კაცი სამოცდახუთი კომლი გახლავართ, ათი კომლი სურამში და ქართლში გახლავართ, სხვა იმერეთსა და ოსმალში არიან დაფანტული. ჩვენი გვარი[ს] კაცი მეფე ვახტანგს ჩხეიძებისათვინ მოუბარებივართ, რომ მიბარებული ვართ, ჩვენ ჩხეიძე-[ე]ბის სამკვიდრო არა ვართ. დღეს ახლა ასე გაგვიჭირდა ჩხეიძებისაგან, რომ დაკარგვის მეტი ღონე არა გვაქვს. მოგეხსენებათ, სურამი, სეფინის ხევი და ფონა ერთი ბატონის ყმა ყოფილა სახასოთ.

ახლა თუ ჩვენ ჩხეიძების ხელისაგან გვეშველება და ერთ-ერთს ბატონიშვილს მიგვცემთ და ერთი ბინა მოგვეცემა, რაც ჩვენი გვარის კაცი დაფანტული არის **[80]**იმერეთსა თუ ოსმალში, სულ ჩვენ მოგართმევთ, სადაც თქვენი ნება იქნება. და თუ თქვენი საფარველი ჩვენ არ დაგვადგა, ჩვენც დავიკარგებით. მოგვიხსენებია და ნება თქვენი სიმაღლისა აღსრულდეს. მარტის **იე**, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

[79] ჩვენი ბძანება არის! მერე ამ არზის პატრონები ჩვენი სახასო ყმანი არიან და ჩვენს ყმათ უნდა [v] იდგნენ. და თუ ვისმე ჰეშმარიტი სიტყვა აქვს ჩვენ მოგვახსენოს და სამართალი მიეცემათ. მარტის **კდ**, ქორონიკონს **უპბ**.

ჩხეიძებო! თქვენის ვალისათვის სამართლამდინ ეს კაცნი არ [უნ]და შეაწუხოთ და არც თქვენს მოვალეს ამათთან ხელი არა აქვსთ რა. და თუ სიტყვა გაქვსთ, სამართალში ელაპარაკენით.

252. არზა იოსებ მამაცაშვილისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1794 წ. 24 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 46. საბუთი № 90. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[68] ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფე დედოფლის ჰირი მამაცაშვილს იოსებს მოსცეს.

ყიზილბაშისაგან აკლებული ვართ, მრავალი წიგნები დაგვკარგვია, და ამ მიზეზით ერთი საკომლო და ერთი ბოსტანი ჩემს განაყოფებს უჭირა[ვ]თ. საკომლოს განაჩენი და საბოსტნის ნასყიდობის წიგნი ერთს ჭსნისხეველს კაცს ჩავარდნოდა, რომ დღეს თეზს გახლავთ, ბეჟან რატისშვილთან შევიტყე. მოველ და შევეხვეწე იმ კაცსა, ისიც მამცა და სხვაცა. თითვან იმ[1] ჩემი განაყოფის მამა-პაპა მიწერია მოწმად, ვისაც უჭირავს.

წყალობას ვითხოვ, მრო[ვ]ელზე ერთი ოქმი მიბოძოთ, თუ ამ ჩემის წიგნის წინა[ღ]მდეგი წიგნი აქვსთ და ან საბუთი, ხმასაც ნუღარ ამამაღებინებს. თუ [v] არა, ჩემი მამული და ნასყიდობა მე დამანებოს. მარტის **კბ**, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

ყოვლად სამღვდელო უფალო მროველო იუსტინე! ამ არზით იოსებ მამაცაშვილს ასე რომ მოუხსენებია, ესენი თქვენთან ალაპარაკეთ და რომელნიც შეგხვდესთ თავადიშვილი ანუ აზნაურიშვილნი, ორიოდ კაცნიც თქვენთან დაისწარით. ერთათ ალაპარაკეთ, წერილები ორისავ მხრისა გაშინჯეთ და სამართლით გაარიგეთ.

და თუ თქვენ ვერ მოარიგოთ, როგორც თქვენმა გონებამ დაგანახოსთ ამათის საქმისა, ისე გარჩევით წერილით გვაცნობეთ და ორნივ აქ ჩვენს სამართალში გამოისტუმრეთ. თუ ჩვენი სალთხუცესი მანდ იყოს, ამათს სამართალში დაისწარით. მარტის **კდ**, ქორონიკონს **უპბ**.

სხვანიც დაისწარით სხვის მხრისა და სხვა სოფლისანი.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

1 იმ[ის].

253. არზა ნიკოლოზ ჩუთკერაშვილისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1784 წ. 28 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5116. დედანი. ქაღალდი. 33,6×21,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მისის უმაღლესობის ყოველად მოწყალის ჯელმწიფის ჭირი მომცეს თქვენ სამარადისოდ მლოცველს ჩუთკერაშვილს მღვდელს ნიკოლოზს.

უმაღლესო ჯელმწიფევ, ჯერჯერობით ქვეყნიდამ ამისთვის გიახლნენ მამა და ბიძა, რომ პირველად ქრისტიანობა უნდოდად და მერე თქვენი ყმობა სურდათ. შენს საბრძანებელს[1] ატენში გიახლნენ. და ფურცელაძის ქალმა დანათლა, რომ იმათი დამნათლავი დღეა ქალაქში გახლავსთ. გაწოვილია ათი თერთმეტი წელიწადი. შერედში იმყოფებოდნენ. ერთი ჩვენი სახლისკაცი დემეტრე ციცისშვილს ყმათა ჰყავდა. იმ აზრით მოვიდა, ღაღი დაგვიჭირა: თქვენც ჩემი ყმა ხართო. მამაჩემ[მ]საც ასე უთხრა: მე შენი ყმა არცა ვიყოფლვარ და არცა ვარო. მაინც არ მოგეშო, წამოვიდა. ნეტარად ხსენებულს მეფის თეიმურაზის ოქმი მოეტანა და ჰყრიდა.

მაშაჩემი ახალი ქრისტიანე გახლდათ და აქაურის სამართლების გამოცილება არა იცოდა რა. მე პატარა გახლდი. გირაოთ მიმცა მამაჩემ[მ]ა, ოთხი აიღო ვალათ და თავი დაიხსნა, რითაც იმისი გული შეჯერდებოდა და წმინდის გიორგის კარზედ თორმეტი თუმანი მიბარდა დემეტრეს. თავდახსნილობის სიგელი მოგვცა. დღეს ხელთ მიჭირავს. მართალია, დემეტრე ციცისშვილთან ზიზღათ გახლდით, თქვენი საფარველი გვეჭირა და მეღვინეთხუცესი[2] რევაზს ვებარებით. როდესაც ატენი აშენებულ იყო, იქ უნდა დაეყენებით თქვენის ბძანებით.

ალის ხეობაზედ თქვენ და იმერელ მეღვინეთმთავარი რომ ნახეთ, იმჟამს ჩემ შეუტყობლივ ელისე ალექსიძემ გაგაშინჯათ და ოქმი მოშიტანა. მერმე მე გიახელ. დემეტრეს სიგელი მოგარუა. დემეტრეს მტერობით ნოურავმა და ელისე ალექსიძემ ასე რიგათ გაგაშინჯათ, რომ გამეცოთ და ელისე ალექსიცეს მიმეცოთ. არც თეთრი მომეცა ჩემის თავდახსნილობისა და არც თავი დამნებდა.

ამას გევედრები დიდებულო ჯელმწიფეც! არც მამა ყოფილა და პაპა იმისი ყმა და ხურც მე დამკარგავთ. თქვენი ყმობა მსურს[3] და ამ უსამართლოთ ბატონყმობისაგან განმათავისუფლე. და თუ არა მეშველება რა, კურთხეულ არს ღმერთი, სადიდამაც ჩემი მამა და ბიძა მოსულა, მეც იქ წავალ. მრავალი ქრისტიანე არის უსჯულოში ტყვეთ და მეც იქ წავალ. არაფერი საქმე არა მაქვს რა. წინაზედაც გიახელ, შეიტყეს, დამიჭირეს, ერთი კვირა ტუსაღათ გახლდი. ახლა გიახელ დაფარულათ, შიშით კი ვერ გამოვცხადებულვარ და ღმერთსა და შენს სამართალს უყურებ. მარტის **ით, ქორონიკონს უპბ.**

ღვთი

ქ. ჩვენი ბძანება არის: მერე ამ არზის პატრონს თავდახსნილობის წიგნი ჯელთა აქვს და დენეტრე ციცოშვილისაგან მიცემული. როდესაც ტყეობიდამ მოსულა ეს ბღვდელი ნიკოლოზ, სანართლით ყოფილა თუ უსამართლოდ, თავისი ნაბატონარი დენეტრე ციციშვილი და ალექსიძე წასდაეგებიან და თორმეტ თუმნათ თავი დაუხსნია. ეს თავდახსნილობის წიგნი თვით ჩვენია. თვალით ეხახეთ. დღეის იქით ამათთან საბატონყმოთ არც ციციშვილებს და არც ალექსიძეს საქმე არა აქვსთ. ჩვენი სახასო ყმანი არიან. დღეის იქ-ო ნურაინ შეაწუხებთ, თორემ ჩვენს შეცოდებად მოეკითხავთ. მარტის **კვ, ქორონიკონს უპბ.**

ქ. ამის მოდაეცეს, რომ ჩვენგან ოქმი აუღია, ეს თავდახსნილობის წიგნი თუ გვენახა, არ უბოძებდით, ალბათ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, ღაჯით მიქმობს ძედ კახეთის მეუღე ცხებულს, ერეკლეს.

254. არზა თოროზაშვილებისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1784 წ. 29 მარტი

ცსსა. თოლეთი 1450. დავთარი № 34. საბუთი № 215 პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[159v] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ძის გიორგის ჭირი მოსცეს თოროზაშვილს გოგიას და იოსებს.

მერე მოგეხსენებათ მათმა უმაღლესობამ ბატონმა ჩერქეზიშვილის ავთანდილის დედას თამარს გვიბოძა, რომ ჩვენს მამულზედ უნდა [ე]მდგარიყავით და თამარისა და ობლებისათვის გვემსახურნა.

ახლა ჩერქეზიშვილმა ხინკამ აგვყარა მამულიდამ და გამოგვყარა. ოცდაორი წელიწადია იმ მამულს და ვენახს ვაშენებ და ახლა ან რა სამართლით ავიღო ჯელი და ან ქვრივსა და ობლებს რი-

[1] საბრძანებელს. [2] მეღვინეთხუცის.
[3] მსურის.

ლათი ვემსახურნეთ. და ან ჩვენი თავი და ცოლ-შვილი რიღათი დავარჩინოთ.

და მოგეხსენებათ, უმამულოთ გლეხის კაცის ცხოვრება არ იქნება და ვერც თავის მებატონეს ემსახუ[160]რება. და გეევედრებით მოწყალება მოიღოთ და ერთი გზა გვიბოძოთ. მარტის **კზ**, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

ბატონისშვილის გიორგის სიკეთით სახსოვარო ჩერქეზიშვილო იოანე! მერე როგორც მისს უმაღლესობას ბატონს უბძანებია, მანამდის ის სახლი დაძეელდებოდეს, ის კაცი შიგ უნდა იდგეს, და[ა]ცალეთ. და როდესაც ის სახლი დაძველდება, აიყრება და წაეა; მანამდის კი დააცალეთ, რომ სახლი დაძეელდეს. მარტის **კთ**, ქორონიკონს **უპბ**.

255. არზა ნოდარიშვილებისა ივა-მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1784 წ. 4 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hძ 2255. დედანი. ქაღალდი. 24×14,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კემწიფის ჰირი მოსცეს მათ მონას ნოდარისშვილებს.

მერე ენისელთ მოურავიანთ მძლავრებით ერთი კომლი კაცი პატიაშვილი გვერდისძირს უჭირავთ თავისის მამულით. და კიდემ უჭირავთ ინწობის კევში ჩვენგან გამოფიცული ცოტა რამ მიწები. ამას გარდა გურჯა[ა]ნში უჭირავთ ერთი საკომლო ეენ[ა]ხი. რაც ამ არზით მოგვიხსენებია, ამისი გამოფიცული წიგნიც პეელთ გვიჭირავს, რომ ფიცით გვაქვს გამოტანილი.

ამ წყალობას ვითხოვთ: ერთი ოქმი გვებოძოს ან თქვენს შვილს გიორგიზედა და ან მდივანბეგებზედა, ჩვენი წიგნი გასინჯონ და სამართალი გვისაჯონ. ღმერთი გაგინარჯვებს.

ამას გარდა უჭირავთ ჩვენი სასახლე გვერდისძირს ოსიყმეშვილს მარტის **კზ**, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

ქ. უფალნო მსაჯულნო! ამა არზის პატრონები ამ არზით ასრე რომ ჩივიან, ეს საჩივარი კვლავ ჩვენც ასე გაგვიგონია. მაგრამ რადგან ახლა ჩივიან, თქვენთან მიაყვანინეთ, წიგნებიც გაუსინჯეთ და თუ სასა-

მართლო რამ იყოს, ღმრთის წინაშე რასაც მიხვდეთ, სამართალიც მიეცით. და თუ ვინ იცის, თქვენით არა გარიგდეს რა, ორნივ მოდავენი ჩვენთან გამოგზავნე. აპრილის **დ**, ქორონიკონს **უპბ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის შეფედ ცხებულს. ერეკლე.

256. არზა გაბრიელ რატიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1794 წ. 18 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 28. საბუთი № 139. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[84] ღმერთმან ბატონისშვილის გიორგის ჰირი მოსცეს რატისშვილს გაბრიელს.

მერე ამას მოვახსენებ: კორინთელმა[v] კაკუტამ ერთი დღის მიწა მჭონდა, მომეპარა და მოხნა. თქვენს მზეს ვფიცამ, რომ გიორგი მეფის დროსა არის ჩემის პაპის პაპისაგან ნასყიდი. იმან თავისი მამული სულ დაყიდა, ჩემის სახლის კაცებს მიყიდა და ჩემის ერთის დღის მიწას კი წაეპიდა.

მამა ჩემი მანდ გახლავსთ, თქვენი თავი აფიცეთ, მგონია ტყუილი არ მოგახსენოსთ და არც დაიფიცოს ერთის დღის მიწისათვინა. ერთის ოქმის წყალობა მიყავით თადია კორინთელზე, რომ წიგნი მიუტანო და ვაჩვენო, რომ ჩემი მიწა დამნებდეს. აპრილის **იბ**, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

ბატონიშვილი გიორგი გიბძანებთ გარაყანიძე თადია! მერე როგორც გაბრიელს ამ არზით მოუხსენებია, ეს მიწა ისევ გაბრიელსვე და[ა]ნებე და ახლავ მოაბარე. და მერე თუ კაკუტას ჭეშმარიტი სიტყვა აქვს რამე, ჩვენ მოგვახსენოს და ჩვენ მოვიკითხამთ და ისერე გაეარიგებთ. ეგ მიწა კი ახლავ ამ გაბრიელს მოაბარე. აპრილის **იგ**, ქორონიკონს **უპბ**.

257. არზა გოგია ნასახჩიბაშის ნაიბისა წისქვილის რუს თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 19 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 36. საბუთი № 243. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[**159v**] ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი მოსცეს ნასახჩიბაშის ნაიბს გოგიას.

მერე ამას[1] მოვახსენებ. თერთმეტი წელიწადი არის ერთს წისქვილის რუს ვეხრი. სურამელს კაცს ოსიაურში მიწა აქვს, იმ მიწის სამოცი ადლი სიგძე და რ[ვ]ა ადლი სიგანე მოაკლდა. ამ თერთმეტს წელიწადში მუდა[მ] მიმუშავნია, ჩემთვის ხმა არავის გამოუცია, ჩემო ხემწიფევ.

ახლა მამასახლისმა და კაკონაშვილმა ტერტერამ სოფელი, სახლი და სახლი დაიარეს და ყველას დაუძახეს, ვინც არ წამოვაო, ძროხას დაუკლავთო. შეყარეს ხალხი[2], დაიარალებულნი მომიხდნენ. ის შეყრილი ხალხი რომ დავინახე, მღვდელი მიუგზავნე — მეფის ირაკლის დროში ამგვარი ჯანყი არავის უქნია და ნურც თქვენ შვრებით. მღვდელიც გამილახეს ტერტერამ, წისქვილის სათავეც დამიქცივეს და თერთმეტის წლის ნამუშავარი გამიფუჭეს და ისე წავიდნენ. ამ გაბრუნებაზე ჩემი კაცები სურამას მოახელა ტერტერამ, დამილახა, დაუშინა, აქ აღარ გაგატარეფთო, ვინც იმის კაცნი იქნებითო.

ჩემო ხემწიფევ! [**160**] სურამელნი ჩემი მეზობლები არიან. მე იმათ არას უჩივი. ჩემის ყმისა და ჩემი ამომწყვეტი შორღულაშვილი და ის ტერტერა[ა]. თუ სამართალი მომცემდეს, ოქმი მიბოძეთ, ის რუ გამოვიტანო თქვენის დოვლათით. და ერთი ოქმიც მებოძოს დივანბეგებზე, ამ ორ კაცს რომ უჩივი ჩემის ყმის ამოწყვეტას, მდივანბეგებმა გვალაპარაკონ სურამში ჩხეიძეცა და ხიდირბეგის შვილიცა და მოვრავნის შვილიცა. და გ[ლ]ახა იმათთანა ნათხოვარი ბატონის გაკეთებული ხომ არა ვარ. თუკი იმათ ვერ უზმენ, მე რატომ უნდა დამემართოს, ჩემო ხემწიფევ. აპრი[ლი]ს **იზ, ქორონიკონს უპბ.**

თავში

[159] ჩვენი ბძანება არის აბაშიძე გიორგი. მერე ამ არზით ეს ჩვენი ნასახჩიბაშის ნაიბი ასრე რომ ჩივის, წისქვილის რუს ეენახში გაატარებენ და ნაფუზარში; და თქვენ რათ უშლით და ან რო-

1+ამას. 2 ხალათი.

გორ დაეშლება. [v] ამ რიგის[1] ჯანყს იცოდეთ, რომ ჩვენ ვერ მოგიწონებთ. და თუ არ მებრალებოდეთ, იქნებოდა უფრო სხვა რიგათაც მომეკითხა. სამართალიც მისცემს და ჩვენც გვიბძანებია, რომ უნდა გამაიყოს იასაული, ოსიაურელებს შენ უნდა დაადგე და კიდეც გააკეთებინო.

და შორღულაშვილისა[2] და კაკონაშვილს ტერტერას რომ უჩივის, ის კი მსაჯულთ სამართალში უნდა ალაპარაკო. აპრილის **ით, ქორონიკონს უპბ.**

თუ სიტყვაც ჰქონდეს ვისმე, მოგვახსენოს. მაგრამ იცოდენ, რომ თუ ალაპარაკებენ და გამტყუნდებიან, უფრო დიდად ავათაც გარდავახდევინებთ.

258. არზა გლახა როჭიკაშვილის ჯამეიცა მორიგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 1 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 37. საბუთი № 202. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[**107v**] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი გლახა როჭიკაშვილის ყმას მოსცეს.

ჩვენ ორნი ძმანი გახლავართ. რა მორიგე განგიწესებიათ, ორნივ ძმანი მორიგეს ვაძლევთ, რომ ერთი წელიწადი არ მეგვალებია (sic), **ახლა ერთი ძმა კიდეც დავსნეუ[ლ]დით და კიდეც გავღარიბდით. უმა**მულოც გახლავართ, ჩვენის ს[ა]ხრითაც ვრჩებით. სხვა არა ვიცით რა.

ახლა ჩვენი ვედრება ეს არის: ამ ერთმა ძმამ სულ მუღარალათ ვაძლიოთ[3] მორიგე და ერთს კი დაგვეხსნან, რომ შევიძლოთ სამსახური. აპრი[ლი]ს **კზ. ქორონიკონს უპბ.**

ფერღის ქარისაგან აცათ ვარ, სიარული არ შემიძლიან. ჩემო ხელმწიფევ.

თავში

[**107**] ლაშქარნიისებო და უზბაშებო! ამ არზის პატრონი ამ სნეულობას რომ ამბობს სწორე შეიტყევით და თუ მართალი მოეხსენებინოს, უნდა ან აწოუშ[v]ათ ის ერთი ძმა. და მეორე ძმა კი უნდა გამოვიდეს ბოლმე. მაის[ის] **ა, ქორონიკონს უპბ.**

1+რიგს. 2 შოიღარაშვილისა.
3 აუძლიოთ.

თუ ასრე სნეული არ იყო[ს] და ტყუოდეს, ავათაც მოეპყარით. და თუ მართალი იყოს, მაშინ კი დაებასენით, აღბათ[1].

259. არზა იოანე გეგურიშვილის ქვრივის მარიამისა უმის თაობაზე იულონ გატონიშვილის ოქმით

1794 წ. 11 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2681. ღედანი. ქაღალდი. 32×10,5 სმ. მხედრული. გარკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ხ ე მ წ ი ფ ი ს ძ ი ს ი უ ლ ო ნ ი ს[2] ჭირი მოსცეს საცოდავ[ა]თ ღარჩომილს თამაზა ბ ე გ ე ურ ი ს შ ვ ი ლ ს ი ო ა ნ ე ხუთასის თავის მეუღლეს მ ა რ ი ა მ ს.

მერე ამას მოვახსენებ ჩემს ხემწიფის შვილს: ღმერთი გადღეგრძელებს და უცხოს შვილებს გიღღეგრძელებს, მოწყალება მაღირსე, მის სიმაღლის ხემწიფის ოქმიც მიახლებია. ერთი ბიჭი მ[ი]ეცა საწყალობელის ღედის ჩემისათვის თავის ძმას, ყოლოდა, გაზარდა, ერთი კომალი კაცი შექნილიყო, იყო გ რ ე მ ს. არ იქნა, ქ ა ი ხ ო ს რ ო ენისელთ. მოურავის შვილმა არ და[ა]ნება, ბატონს თავი აწყინა, ბატონმა უბოძა ოქმი, საწყალს თქვენს ღმას მისცა, აყარა, წამ[ო]იყვანა. გზაზე ენისელთ მოურავის შვილი გ რ ი გ ო ლ, ღ ა თ უ ა მ ა ყ ა შ ვ ი ლ ი მოეწივნენ, თაღებათ დაუდგნენ, ისევ და[ა]ბრუნეს, დარჩა ასე. ახლა ის კაცი დაიკარ[გა], ორი ბიჭი დარჩა, ახ[ა]ლქალაქს ღგას, ბატონის დისწულმა უთქვეშოთ არ დამანება.

მოწყალებას ვითხოვ ქურივისა და ობლის გამომზრდელი, ღიდ ღღეს მოგცემთ, შვილითურთ მიბოძე, ერთი ობოლი მყავს, ხელზე წყალი დაუსხას. დათუა მაყაშვილი მახდ გახლავსთ, მაგას ვითხეთ. მოწყალება მაღირსე, ღმერთი განგაძლიერებს. აპრილის კთ, ქორონიკონს უპბ.

თავში

ქ. ენისელთ მოურაო ღიმიტრი! ამ არზის პ ყრონი ამ არზიდა რომ ასე ჩიეის, თუ ამის მოხსენებული მართალი იყოს, რას ეშაროლები, თაეისი ყმის წვილები დაანებეთ. და თუ ერთი რამ ვეშმარიტი და საბუთიანი სიტყვა ჰქონდეს რამ მაგათ და ჩვენს სამართალში გამოგზავნე. მაისის ია. ქორონიკონს უპბ.

ბეჭედი: ღოის მშობლის სასოიანი ი უ ლ ო ნ დავითიანი.

[1] აღმათ. და. [2] იულაჩის.

260. არზა თეიმურაზ ფარეშთხუცესისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 28 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 45. საბუთი № 185. ბირი. ქაღალდი. მხედრული.

[123] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მოსცეს ფარეშთხუცეს თ ე ი მ უ რ ა ზ ს ა.

ჩემის სახლისკაცის ბ ი ძ ი ნ ას კერძი მამული ამილახუარის კაცს ქ ა რ უ მ ი ძ ე ს უჭირამს, ის ჩემი სახლისკაცი ბუდამ [მ]ეუბნებ ბა - - ეგ მამული მძლავრობით[1] მ ა ც ყ უ ლ ი ხ ა ნ მ ა გამოგვართვაო და თქვენ ისე გიჭირამსთო. ახლა იმ მამულს ქარუმიძე ყიდის.

მოწყალებას ვითხოვთ, თუ სამართალი მოგვცემდეს, ჩვენვე დახსნისა ოქმი გვებოძოს. თუ სამართლით აქვს ნაყიდი, როგორც სხვა აძლემს ფას[ს]ა, ჩვენ მივცემთ და ვიზედაც ავაჭრის, ის დაყენოს: ჩვენი მამული ჩვენვე დაგვახსნევინოს. ამის ოქმის წყალობას გვევედრებით, ერთი ოქმი გვებოძოს. მაისის კბ, ქორონიკონს უპბ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ქარუმიძევ! რაღგანაც ამის სახლის კაცის მამული შეხ გიჭირავს. თუ სამართლით შენი იყოს და ჰყიღდე, სხვაზედ გასყიდვას ამათვე რომ მიჰყიდო უმჯობესია და სამართალიც არის. როგორც სხვა ციღულობდეს და ფასი გაძლიოს, ამას მოჰყიდე, იცოდე სხვაზედ გაყიდვა არ იქნება, თუ სამართლით შენია და გაჰყიდი. მაისის კგ, ქორონიკონს უპბ.

რაღგანც ამათის ოჯახიდამ არის გასული, სამართალი ამათ არ გამოართმევს, ამათვე უნდა მიჰყიდო; რომელიც სხვა იყიდის, იცოდე არ შერჩება. თუ გაეყიდოს, რაც ფასი აელოს, იასაული ის ფასი ამათ გამოართვი, ქარუმიძეს მიეცი და მამული ვისაც ეყიდნოს, იმას გამოართვი, ამათ დაანებე.

[1] მძრავლობით.

261. არზა ღთისია თათარიშვილისა უმოგის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1794 წ. 26 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1234. დედანი, 20,4×15 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ძის გიორგის ჭირი მოსცეს თქვენს ფეხთა მიწა-მტვერს თათარიშვილს ღთისიას.

მერე ამას მოვახსენებ ჩენს კელმწიფეს. ჩემის ბატონების სამსახურში დავეყვეედი. უმამულო გახლდი, რომ ჩემს ბატოხს ჩემთვის მამული არ მოუცია და არცა მჭონია, რომ მანული მეჭამა. იმის სამსახურზე დავიკარგე. შვიდი წელიწადი იქ ჩემ[მ]ა ალამ მიმსახურა. მერე აზატი მიყო და თავისუფლების წიგნი მამცა. გამომისტუმრა თავისი ხარჯითა და თქვენ გიახელ. პირველათ [თ]ქვენც ოქმი გიბოძეთ, ამასთან საქმე არავისა აქვსო. გზამ და ჯაფამ დამასნეულა. თავი ველარ ამიღია სნეულობისაგანა.

ამას ეცოდრები თქვენს ღმრთის მოყვარებასა. ოქმიცა მაქვს თქვენი და ჯარში რა საქმე მაქვს. ერთი უბინაო გახლავარ. საცა ჩენი ყოფნა სჯობდეს, თქვენგან უნდა მებძანოს, უწინ თქვენ გიახელ. მანამ ბინას მიბოძებდე. ერთი ოქმი მებოძოს ამილახვართანა. რომ ჩემთან საქმე არავისა ქონდეს, შენის შვილების სადღეგრძელოთ. მაისის **კბ**, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

ქ. ბატონო ამილახვარო ოთარ! მერე ამ არზით ეს ასე რომ მოუხსენებია. თუ სიტყვა აქვს ვისმე ამ კაცთან, ჩვენ მოგვახსენონ. თუ სიტყვა არავისა აქვს ამ კაცთან და თავისუფალი არის, ეს თქვენ გებარებოდესთ. ნურავის რაზედ შეაწუხებინებთ. კარგათ თვალყური მიუგდევით. ნურც არავის რას წა[ა]რთმევინებთ და ნურც არავის შეაწუხებინებთ. ვისაც სიტყვა ჰქონდეს ამასთან, ჩვენ მოგვახსენონ. თუ არადა, ჩვენ გვეყმო ეს კაცი, საქმე არავისა აქვს. მაისის **კვ**, ქორონიკონს **უპბ**. გიორგი

262. არზა იოსებ მაჭამარიანისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 30 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 34. საბეჭდი № 148. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთები №№ 151, 152.

[116v] ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს მაოს მონას მაჭაყარიანს იოსებს.

მერე ამას მოვახსენებთ ჩემს მოწყალეს კელმწიფეს. მოგეხსენებათ, -ამი წელიწადია ვჩივი იმ ჩემის ძმის სიცუდილზედ. აბაშიძე ევგენმაც მოგახსენა — საქმე არა ბაქეს რაო. თქვენგან მიბარებას მოგახსენებდით. ჩემო კელმწ-ფევ, თქვენ წაბიანდებით საქმე და ეს საქმე ასე დარჩება.

ამ წყალობას ვითხოვ, ოქმი მებოძოს. ის ჩემის ძმის მკულელები აქ თქვენს სამართალში გა[ა]ხლონ. ჩემო კელმწიფევ, ძმა ამათ ჰყვლია და კაცები კაცებათ. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამისი სამართალი მაღირსეთ, თქვენის შვილების სადღეგრძელოთ. მაისია **კბ**. ქორონიკონს **უპბ**.

თქვენა დროში უსამართლობა არავის დაშარეია და უსამართლობა სულაც მე დამემართება.

თავში

თორბელიანო ეშიკაღასბაშო თამაზ! ამ არზის პატრონის ძმის ნაკვლები ევგენ აბაშიძეა აბარია ჩვენგან. ის კაცები ახლაც აქ ჩვენს სამართალში უნდა ჩამოახსნას. უამისობა არ იქნება. ევგენს სხვა საქმე არა აქვს რა იმ კაცებთანა; ჩვენგან ჰბარებია და ჩვენვე უნდა მოვავაბაროს. რომ ამ მაჭაყარიანს სამართალი უნდა მოსცენ. მაისის **ლ**, ქორონიკონს **უპბ**.

შენ ამაზედ დიდათ ბეჯითი უნდა შეიქნე, რომ ის კაცნი აქ ჩამოაყვანინო და სამართალში ალაპარაკო.

263. არზა ერისთვის ქალის მაკრინესი სახლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 2 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 25. საბუთი № 110. ბირი, ქაღალდი, მხედრული. ოქმის თარიღი საეჭვოა. რადგან არზაზე ადრე, ცხადია ვერ დაიწერებოდა.

[118] ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს შათს მხევალს ერისთავის ქალს მაკრინას.

თქვენგან წყალობა დამემართა და ჩემის მზითევით დახსნილი სასახლე მებოძა. ეს სასახლე სულხან მდივანთან იყო დაგირავებული ეკლესიის თეთრში ას თუმნათ, ნახევარი დავაგირავე და თეთრი მიეც, ნახევარსაც ახლა ვაგირავებ, მაგრამ თქვენი ოქმი აუღია ედია[ს] შვილსა, რომ სასახლეს ნუ და[ა]გირავებთო.

ჩემო ჯელმწიფე[ვ]! სულხან მდივანი მაწუხებ[ს] და წყალობას ვითხო[ვ] ერთი ოქმი მიბოძოთ, რომ ეს სასახლე დავაგირავო და ეკლესიას თავისი თეთრი მივაბარო. თუ სიტყე[ა] აქ[ვს] რამ[ე] და ან სადაო, სად გაველაპარაკოს, მაგრამ მგონია, რომ თქვენს სამართალში გადა[ვ]წყვეტილიც იყოს და გარიგებულიცა. თიბათვის **ბ, ქორონიკონს უპბ.**

თავში

[117v] ჩვენი ბძანება არის. მერე რადგან ეს სახლები მდივან სულხანთან გირაოდ იყო, ახლაც ვისთანაც უნდოდეს, უნდა და[ა]გიროს და ეკლესი[ი]ს ვალ[ი] გარდიხადოს. და თუ ამასთან სადაო აქვს ვისმეს, სამართალში ელაპარაკოს. და თუ სამართლით შეუვა, სხვა ადგილიდამ უნდა პასუხი გასცეს. თიბათვის **ა**, ქორონიკონს **უპბ**.

ციცისშვილო ნინიავ! როგორც აქამდისინ სულხანთან იყო გირაოდ, ახლა სხვასთან და[ა]გირავე და ორს დღეზე **[118]** მდივანს თავისი ვალი შეუსრულე. მასუკან ვისაც სიტყვა ჰქონდეს, ელაპარაკონ ამ ნინიას და სამართალი მიეცემათ. და სახლი კი უნდა და[ა]გიროს და ეს ვალი გარდაწყვიტოს. რადგან ოცი წელიწადია რომ ეს საქმე ასე ყოფილა და არავის გილაპარაკიათ, ახლაც ეს ვალი ასე გარდაწყდეს. და მერე რაც სალაპარაკო ჰქონდესთ, ილაპარაკეთ.

264. არზა ჯავახიშვილებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 7 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9859. დედანი. ქაღალდი. 24,3×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოგვცეს ჯავახიშვილებს თეიმურაზს, გოგიას და ვახუშტის.

მერე ამას მოგახსენებთ: ჩვენი სამკვიდრო მამული მაღალაშვილს ამილბარს გირაოთ ჰქონდა. ჩვენ უჩივლეთ კათალიკოზთან და მდივანბეგებთან. და ის ამილბარიც იქ გახლდათ, რომელიც სიტყვა ჰქონდათ, იმათაც თქვეს და ჩვენცა ვთქვით. სამართალი გვიყვეს. და სამართლის წიგნის ძალით სამართალი გვისაჯეს. განაჩენი დაგვიწერეს და მოგვცეს. თქვენგანაც დამტკიცებული არის ის განაჩენი.

მოსულა ახლა, თქვენთვინ მოუხსენებია: მე იქ სამართალში არ გახლდიო, განაჩენი დაუწერიათ და მუუციათ ჯავახიშვილებისათვინაო. როგორ იქნებოდა ასრე, თუ ეგ იქ სამართალში არა გხლებოდათ, განაჩენს რათ დაგვიწერდენ, ტყუილი მოუხსენებია. განაჩენი აქ გახლავსთ, წაიკითხეთ; ჩვენი მოხსენებაც და იმისი მოხსენებაც ორივ შიგა სწერია. ორნივ ძმანი იქ სამართალში გახლდენ, სხვა კი არავინ ჰყავსთ.

ჩვენო ჯელმწიფევ, ჯარიმათ ეს მოგვირთმევია: თუ ჩვენ გავმტყუნდით, რომ ისინი სამართალში არ ყოფილან, რასაც იმათ თეთრს მისაცემს ვართ, თქვენ მოგვართოთ და მამულიც იმათ დარჩეს. თუ რომ ის გამტყუნდეს, რომ სამართალში იქ იყვნენ, ეს თეთრი რასაც მისაცემს ვართ, თქვენ მოგვართოთ და ჩვენი მამული ჩვენ დაგვნებდეს.

ერთი ოქმი გვიბოძეთ, ან თქვენთან გვალაპარაკეთ და ან მოსამართლეთ უბძანეთ, ეს რაც მოგახსენეთ, გაირჩეს. იქ სამართალში იყვნენ ორნივ ძმანი. თუ არადა, ნება თქვენი სუფევდეს. აქამდინ არ ეყო ის მამული რომ მოიხმარა და ახლა სამართლის ძალით მოცემულს ისევ ამ ტყუილებით გაშლევინებსთ. ივნისის **ზ**, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

ქ. ყორიასაულბაშო ზაალ! ამ არზის პატრონები და ამილბარ სალთხუცესი ჩვენს სამართალში მოიყვანე. მაგრამ რომელსაც სამართლიანი სიტყვა არა ჰქონდეს რა, სჯობს რომ არ ილაპარაკოს, არც ჩვენ შეგვაწუხოს და არც თავისი თავი ტყუილად. ივნისის **ზ**, ქორონიკონს **უპბ**.

ჭ. ახლავ გამოგვიცხადებია, ტყუილად ნუ შეგვაწუხებს, თორემ ამ დროში ტყუილად ჩვენს შეწუხებას არ მოუთმენთ და ჯარიმით გარდაგახდევინებთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ ქახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

265. არზა ზურაბ ბამუკელაშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1784 წ. 11 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 34. საბუთი № 205. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[151v] ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის [152] ძის იულონის ჰირი მოსცეს მამუკელაშვილს ზურაბას.

მერე ამას მოეახსენებ. ურიების დავაზედ როგორც ოცი თუმანი გალამხდა, ისე ოცდაათი თუმანი გამივიდა. ახლა რომ ოცდასამ თუმანს კიდევა მთხოვენ, გებძანებინათ – მამული გაყიდოსო, უჩვენო კაცი ნურავინ იყიდისო.

ახლა ვინცავინ აზნაურშვილი და გლეხი არიან, სულ აქ გახლავან. ყველას უთხარ და ყური არავინ მომიგდო. შვიდი რვა ურია და იასაული შინ მიდგანან, სხვა ილაჯი კი არა მაქვს და შვილებს არც თქვენ დამასყიდვინებთ ურჯულოში. ახლა ხომ მოგეხსენებათ, ილაჯი არსითა მაქვს, ოცდათხუთმეტი თუმანი ვალი მაქვს.

რადგან ეს წყალობა მოილევით, ეს წყალობა დამემართოს, რომ ვინც შეიძლოს, ის მამული იყიდონ და ამათ პასუხი გავსცე უთქვენოთ არავინ ყიდულობს და ამათი კი ვერავინ იყიდოს.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, თუ ამის წყალობა არ მიყავით, იასაულები ცემისა და დაწიოკების მეტს ვერას გამომრჩემვენ. ამ შეჭირებიდამ დამიხსენ. მთიბათვის თ, ქორონიკონს უპბ.

თავში

ბატონიშვილი იულონ გიბძანებ თულაშვილო ნიანია! მერე ეს მამუკელაშვილები თუ გინდოდეს, შენ დაიხსენ; და რაც ამ ურემის საქმეზე ვალი დასდებოდეს, შენ გადაწყვიტე და შენი ყმა იქნება. და თუ არადა, ვისაც უნდა თავი მიყიდოს თავის მამულითა.

მაჩაბელო ლუარსაბ! თუ თულაშვილმა ვერ შეიძლოს, ვინც ამან ვაჭარი იშოვნოს, იმასთვის მიაყიდვინე მამული. მთიბათვის

ია, ქორონიკონს უპბ.

ნინია თულაშვილისაგან მამებარა მამუკელაშვილის ვალში ოცდასამი თუმანი და ისევ თითონ დაიხსნა თავის კაცი. ბატონის ბძანებაც ასე იყო.

ბეჭედი: მონა ღთისა მილახვარი ლუარსაბ.

266. არზა პეტრე ავალიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1784 წ. 15 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 50. საბუთი № 102. პირი. ქაღალდი. მხედრული. ოქმის თარიღი შეცდარი უნდა იყოს.

[70v] ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჰირი მოსცეს ავალიშვილის ედიას შვილს პეტრეს.

მერე მოგეხსენებათ, მამაჩემი თქვენს წინ აწყურს მომკვდარა, რომ მე არ მახსობს და მასუკან სხვათა კარზედ გავიზარდე და თქვენის მოწყალების და საფარვლის მეტი სხვა არავინ არის ჩემი შემწე. სამი თაობა მეტი იქნება, რომ ეროი მამული ვენახი ჩემს მამა-პაპათ ჰქონია და დღესაც მე მქონდა და ამდენს ხანში არავინ გვდავებია.

და დღეს თქვენის უმაღლესობისათვის ავალიშვილს ანტონის მოუხსენებია – ჩემი არისო და ოქმი გიბოძებიათ და ყელი ამიმართა იმ ნავენახობზედ. და მოიმედე ვარ თქვენის მოწყალებისა, რომ უსამართლოთ მე მამული არავინ წამართვას. და მრავლის საქმისაგან თქვენი უმაღლესობა ვერ მოიცლის ჩვენის სამართლისათვის და ამილახვარზედ ერთის ოქმის წყალობა მიყავით, რომ იმან გაშინჯოს ჩვენი საქმე და ღვთის წინაშე სწორე სამართალი მოგვცეს. ღმერთი გაგიმარჯვებსთ. ივნისის იგ, ქორონიკონს უპბ.

თავში

[70] ბატონო ამილახვარო ოთარ! მერე ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, ღვთით ეს ჯარიანობა რომ გარდასწყდეს და გორს მიხვიდე. ყოვლად სამღვდელო მროველი იუსტინე და სამოთხი გორელი ქეთხუდა შენთან დაისწარ. ეს ორნი მოდავენი ალაპარაკეთ. ამათი სადაო საქმე კარგათ გამოიძიეთ და ღვთის წინაშე რა-

საც მიხვდეთ, ჭეშმარიტი სამართალი საჯეთ, განაჩენი დასწერეთ და ჩვენ მოგვართვით.

თუ ჭეშმარიტს სამართალსა იქთ და ამაზედ სამართლით მოქცევას ეცდებით, ღვთისაც სასიამოვნო იქნება, ჩუენიც და ქვეყანაც მოგიწონებთ და კარგათ ჩამოგართმევსთ. მთიბათვის იე, ქორონიკონს უპა.

267. არზა ფშაველებისა მამულის თაობაზე
ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 17 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. ოპეთარი № 29. საბუთი № 230. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[179] ღმერთს [ე]ფიცე[ე]თ და თქვენს მზეს მთელი[1] ფშაე[ე]ლი და ხევისბერი და თემის უფროსი. ჩვე[ე]ნო ხელმწიფევ! ჭირველთ და გაბიცაურთ ფიცის ღუეს იქ დაეცწარი[ე] თქე[ე]ნს ბძანებით. განაჩენშიაც ის[ე] აცხადებდა, თქვე[ე]ნის მოძმის დროშით მიჯნა ჩა[ე]სჭათ. ჭირველებმა შეორე ღღე[ე]ს ის მიჯნ[ა] ისე ანიყარეს და და[ა]ქცივ[ეს]. თ[ქ]ე[ე]ნი ბძანებაც გატყ[ე]ს და თქვენი მოძმისაც. ერთობით ფშაველი [ვ] მოგახ[ს]ენებთ, როგორც თქვ[ე]ნ თოფს არ გესვრით, ისე ამ ფ[იც]ის მოშლა არ შეიძლება[2]. ††††††††††

თავში

ჩვენი ბძანება არის თიანეთის მოურავის შვილო ღ ი მ ი ტ რ ი და ხ ი მ შ ი ა შ ვ ი ლ ო გ ი გ ა ვ! მერე გაბიდაურებს და ჯიმშიტხანში-ლებს როგორც ჩვენგან გასამართლებული განაჩენი უჭირავსთ, ის განაჩენი როგორც აცხადებდეს, თქვენ უნდა მიხვიდეთ და რომელიც ვადა ეწეროს, იმ ვადაზედ ესენი დააფიცო.

თუ შეჰფიცეს როგორც განაჩენში აცხადებს ისე, მაშინ ის მამული ამათ უნდა დაანებოთ. და თუ ისე ვერ შეჰფიცეს, მასუკან ის მამული ისეე წიჩოლებს დარჩება. ეს ასრე უნდა აღასრულოთ. ივნისის იზ, ქორონიკონს უპბ.

[1] თელი. [2] მოშლა არ შეიძლება] მოშლას არ იძლება.

268. არზა თურქისტანიშვილებისა მამულის თაობაზე
ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 24 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3642. დედანი. ქაღალდი. 34×15,4 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოველი მოწყალის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს მათ მონათ თ უ რ ქ ი ს ტ ა ნ ი შ ვ ი ლ ე ბ ს.

ჯელმწიფევ, ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ეამლოვნელთ და ჩვენ სამართალი მოგვეცით. თუთხმეტი წელიწადია მუდამ თქვენის ბედნიერის ოქმით ებძანებათ: ვამლოვნელნო. ან ნასყიდობის წიგნი აქვენით ან სამართალში მოჰყვით ან და[ა]ნებეთ. ესენი არცერთი არა ქნეს. სამართლიანი ოქმი ბძანეთ — რადგან ესენი არც ერთი არა ქნესო. ის სადაო მიწები ეძათ დაანებეთო. იასაულმა დაგვანება. მერე როგორ ძალით წაგვართვეს, ის თითონ იციან.

ამდენი თქვენის მოწყალებით აღზრდილნი მოხანი ცრემლით გვევედრებით, ეამლოვნელნი სამართალში მოგვაყოლეთ. იქნება ისინი მართალნი იყვნენ, მაგრამ ძალას რომ იქადიან და საქმითაც აღრულებენ, ანაზედ დიდით ვწუხართ; და მწუხარეთ ნუგეშს ჯელმწიფეს მოგმართეთ. ან ასლა გვალაპარაკეთ, და თუ ახლა ჟამი არა იყოს, ერთი ოქმი და იასაული გვიბოძეთ. იმ სადაო მიწის ღალა იასაულმა აიღოს, ერთათ შეინახოს. რომელიც მიწა იმათ დარჩეს, ღალაც იმან წაიღოს, რომ ჩვეს და ეამლოვნელნი სამართალში გაესწორღეთ და ჩვენი გული აღარა წუხდეს ძალით წართმევას.

ღმერთი მრავალჟამ ბედნიეროპით გაცოცხლებსთ, სამართლიანი მოწყალება მოიღეთ. იუნისს კა, ქორონიკონს უპბ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ს ა გ ი ნ ა შ ვ ი ლ ო ი ს ა ყ! მერე ამ არზით თურქისტანიშვილებს რომ ასე მოუხსენებიათ, ამ სადაოს მამულის ღალა სრულებით შენ უნდა აიღო და ერთს ადგილს შეინახო, ვინემდის ამათი სამართალი ჩვენთან გარდასწყდებოდეს. მერე სამართალს რომ გარდავწყვეტთ, ვისაც ის სადაო მამული დარჩება. სამართლით ის ღალაც იმას მიეცემა. როგორც გვიბძანებია. ასე აღასრულე. ივნისის კდ, ქორონიკონს უპბ.

ბეჭედი: ენარს მიცემს, დავით მიქმობს ძენ კახეთის შეფენ ცხებულს. ერეკლე.

ქ. ჯავახიშვილო დიმიტრი! ამ ოქმით, როგორც გეებძანოს, ეს ასრე შენ აღასრულე.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს. ერეკლე.

269. არზა ალექსიძეებისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 6 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 25. საბუთი № 105. ბირი. ქაღალდი. მხედრული.

[114] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი ალექსიძე ელისე **[ს]** შვილებს დავითას მღვდელს და ზაალს მოგვცეს.

ამას მოვახსენებთ: სამი თვე არის აქ გახლავართ, ორი თქვენი ოქმი ხელთ გვიჭირამს და ვერას გზით სამართალში ვერ მოვიყოლიეთ. თუ ჩვენს საბრალოს სახლში წავალთ, ის კიდევ ოქმს აიღებს და უკან მოგვადევნებს. თუ არადა, ამ დაჭირებაში ვიმყოფებით. თქვენად გასამარჯვებლად, ერთი ასეთის ბეჯითი ოქმის წყალობა გვაღირსეთ, რომ სამართალში გაუვლელათ იმისმა ოქმმა ჩვენზედ აღარ იმოქმედოს. კათათვის **ბ,** ქორონიკონს **უპბ.**

თავში

ჩვენი ბძანება არის ეშიკაღასბაშო თამაზ! მერე ამ არზით ალექსიძე მღვდელს რომ ასე მოუხსენებია, ამისი მოდავე თოფჩი სამართალში მიაყოლე. და თუ სამართალში არ მიჰყვება, რადგან სამი თვე არის სამართლის კარზედ არის და ჩვენს ოქმს არ დაემორჩილა და სამართალში არ მიჰყვა, თუ ახლაც სამართალში არ მოჰყვა. მერე ვისიც უნდა ოქმი აიღოს, სამართალში გაუვლელად ამ ოქმით დაგვიყენებია. ივლისის **ვ,** ქორონიკონს **უპბ.**

270. არზა დავითა სამანელისა ყმის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1794 წ. 12 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 47. საბუთი № 101. ბირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთები №№ 98 და 100.

[70] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფე დედოფლის ჭირი გიორგი აბაშიძის კაცს სამანელს დავითას მომცეს.

ჩემო ხელმწიფევ, ჩემი კაცი ველისციხის მოურავთან გახლავსთ. შარშან არზა მოგართვი და ოქმის წყალობა დამემართა, რომ ის ჩემი კაცი ველისციხის მოურავს უნდა აეყარა და მოებარებინა. ჩემის ყმის შვილი მოურავმა მომაბარა და თავდებათაც თვითონ მოურავი დამიდგა, რომ ამ შენს ყმას შემოდგომაზედ მევე აგიყრი და მოგაბარებო.

ამ ზამთარ კიდევ თქვენ მოგახსენე და ოქმი მიბოძეთ მოურავზედ. მოურავი აქ გახლდათ [v] და თავის ძმას სოლომონს წიგნი მისწერა, რომ ბატონის ბძანება არის, ეგ თავისი კაცი თავისი ცოლ-შვილით აუყარე და მოაბარეო. მიეცა მოურავის ძმასთან და ჩემი კაცი მომაბარა. უნდა წამამეყვანა, ჩუმათ კაცი გააპარა ამ ჩემმა კაცმა და თავის ცოლისძმებს შეატყობინა. იქავ სოლომონთა[ნ] მომიხდნენ, ავათაც მომეპყრნენ და ჩემი კაცი წამართვეს და ცოლ-შვილი ჭიკაანში გაიყვანეს.

ღმერთი გადღეგრძელებსთ, ერთი ბეჯითი ოქმი მიბოძეთ სვიმონ მოურავზედ, რომ ჩემი კაცი თავის ცოლ-შვილით მამაბაროს. რადგან თავდები მოურავი არის, ოქმი ისევ იმაზედ მიბოძეთ. მკათათვის **ვ,** ქორონიკონს **უპბ.**

თავში

გავაზის მოურავო რეცაზ! მერმე ის სავანელს დავითას ასე რომ მოუხსენებია, სწორეთ ასე არის. ახლავ ეგ კაცი თავისის ცოლ-შვილით უნდა აჰყარო და სიმონ ველისციხის მოურავს უნდა მოაბარო. მოუბარებლობა არა საქმით არ იქნება, ახლავ უნდა მოაბარო. მკათათვის **იბ,** ქორონიკონს **უპბ.**

ამიტომ რომ თავდები ეს არის და ამას სთხოვენ. მანდ ჩვენს მამულში იყოს და ამაზა სთხოვდნენ. მიუბარებლობა არ იქნება. ამ სიტყვას სამართლით ვიწერები.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

271. არზა იოანე ჯიმშერის შვილისა შეძოსავლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 17 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 9414. დედანი. ქაღალდი. 26,6×12,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მოსცეს ჯიმშერის შვილს იოანეს.

ყოვლად მოწყალეო ჯელმწიფევ! ორმოცს წელიწადში მიაწივა ჩემ[ნ]ა სოფელში ცხოვრებამ, რომ მხოლოდ თქვენს მამებრივის მოწყალებით ვიზრდები და ჩემის სამკვიდროს მამულიდამ და სახელოდამ არა მომძღევია რა.

ვევედრები თქვენის მეფობის უმაღლესობის ტახტს, რომ თქვენს შვილს გიორგის უბძანოთ წელს ჩემის მამულისა და სახელოების შემოსაყალი უბძანოს, რომ მე დამანებოს, რომ მეც სულდგმულმა თქვენი სამსახური შევიძლო. იულისის **იდ**, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

ქ. ჩვენო ღმრთის წყალობავ შვილო ბატონო გიორგი! მერე ამ არზით იოანე ჯიმშერის შვილი რომ ჩიგის, რომ ამდენს ხანში თაკის მამულიდამ და სახელოებიდამ არ რგებია რა, წლეულანდელი ამათის მამულისა და სახელოების შემოსაღალი რაც იყოს, აწისთვის წილი მიაცემიხე. მკათათვის **იზ**, ქორონიკონს **უპბ**.

სამართლიანის საქმით, რომ არც ერთს მხარეს უსამართლო არ დაემართოსთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დაეთ ძოძობს ბედ ქახეთის მეფად ცხებულს, ერეკლე.

272. არზა იოსებ ბივიაშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1794 წ. 17 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8716. დეფანი. ქაღალდი. 16,4×10.5 სმ. მხედრული. განკეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ძის გიორგის ჴირი მო[ს]ცეს ბივიაშვილს იოსებსა.

აქას მოვახსენებთ. მოგეხსენებით მისის უმაღლესობის ბატონის მაშის თქვენის წყალობის წიგნებიცა გვაქვს, რომ არაფერი გამოსაღები არა გვეთხოვება რა. და კიდეც მრევენ გა[მო]საღებში.

წყალობას ვითხოვ თქვენის სიმაღლისაგან, ერთი ოქმი მიბოძოთ ქემხაზედა, რომ დამეხსნან, ღმერთი გაგიმარჯვებს თ. იულისის **ივ**, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

ქ. ბატონიშვილი გიორგი გიბრძანებთ ანაგის ქემხავ ზაალ! მერე ამ ბიჭიაშვილს იოსებს მისის უმაღლესობის ბატონის წყალობის წიგნებიცა აქვს, რომ ყოველის ხარჯისა და გამოსაღებისაგან განთავისუფლებია და ჩვენც ამასა გწერთ. რომ ამას, როგორც მისის უმაღლესობის ბატონის ბრძანება არის, ისრე აღუსრულე და ნურასფერს გამოსაღებში და ხარჯში ნუ გარევ. იულისის **იზ**, ქორონიკონს **უპბ**.

გიორგი

273. არზა იოსებ ზუმბულიძისა მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1794 წ. 17 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 31. საბუთი № 111. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[68ვ] ღმერთმან საქართველოს პატრიარხის მეფის ძის ჭირი მისცეს თქვენს ყმას იოსებს ზ უ მ ბ უ ლ ი ძ ე ს.

მერე ანას გევედრები ჩემო მოწყალეო! ე ლ ი ო ზ ი ს შ ვ ი ლ ს ა ჩვენი მიწები უჭირავს. ამას წინად მამაჩემიც აქ გახლდა და ოქმი გებოძებინათ ა მ ი ლ ბ ა რ სალთხუცესზედ, უნდა უფროსი კაცებისათვის ეკითხა და სწორე ამბავი მოეხსენებინა თქვენთვის: თუ რომ ჩემი მამული ყოფილიყო მე უნდა მბოძებიყო და თუ არა, ნება თქვენი აღსრულებულიყო.

ჩემო მოწყალეო! ნაღდად მე და ის კაცი შფოთში ვართ და ვერა ვრიგდებით. ღმერთი გადგეგრძელებს, ერთი ვზით მოგვარიგე შე და ის კაცი, რომ ყოველ ქანს ჩხუბს და შფოთს მოკრძით. წყალობას გევედრები, რომ ერთი ოქმი მიბოძო, მანამ სწორე მოგხსენდეს, ის მიწები არც იმან მოხნას და არც მე. აღიწერა იულისის **იბ**, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

[68] სახლთუხუცესო ა მ ი ლ ბ ა რ, მოღარეთხუცესო ზ ა ზ ა ვ! ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, მაგ მამულისა ვინც იცოდეს, ღმერთს გაფიცებთ და ჩვენს მადლს: მაგ სოფელში ვინცავინ უფროსნი კაცნი იყვნენ, სწორე და ჭეშმარიტი ათქმევინეთ. [v] და ვისიც იყოს ეგ მამული, იმას განაჩენიც დაუწერეთ და ეგ მამული იმას და[ა]ნებეთ, ვისიც იყოს. თავეთი სარწმუნოება და ჩვენი მადლი უნდა აფიცოთ და სწორე ათქმევინოთ. იულის[ს] **იზ**, ქორონიკონს **უპბ**. კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

274. არზა ჯოხაძეებისა უმოგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1784 წ. 22 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 557. დედანი. ქაღალდი. 20,6×13,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მომცეს თიხრეველ ჯოხაძეებს ივანეს, თამაზს და ბეჟანს.

ჩემო მოწყალევ, ამას წინად დავითიშვილი და ზარდიაშვილი ჩვენზე რო[მ] ღავობდნენ, თქვენ მოგხსენდათ და საქმეფოდ დაგედევით. ზაზა გაბაშვილსაც უბძანეთ, რომ ის დავთრიდამ ამოგვიღოს და თქვენს დავთარში ჩაგვწეროს; იმას არ მოუშლივართ და იმავე დავთარზე ვწერივართ.

მამული დაითიშვილისა იყო და იმანვე ჩამამართვა. ახლა უბინაო გახლავართ და შემოსაწერიც ისევ ზარდიაშვილისაგან გვეწერება. ღმერთი გადღეგრძელებს, იმათ დავთრიდამ მოაშლევინეთ და თუმცა უბინაონი გახლავართ, რაც შეგვეწერებოდეს, თქვენის დავთრით გვიმსახურეთ და მარადის თქვენად მლოცველად გვამყოფეთ. ივლისის 3, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ჩვენო მდივნებო! ამ არზის პატრონები ჩვენი ყმანი არიან და ჩვენის ყმების დავთარში უნდა დასწეროთ[1], ზარდიაშვილის ყმათ რომ სწერიან, იქიდამ უნდა ამოშალოთ. ზარდიაშვილს ამათთან საქმე არა აქვს რა. რომელნიც მოასილნი მიხვიდოდეთ, თქვენც ასე იცოდეთ; და ზარდიაშვილის ყმობით ნურავინ შეაწუხებთ, თორემ იცოდეთ, დიდად გიწყენთ. მკათათვის **კბ**, ქორონიკონს **უპბ**. ალბათ, ალბათ.

ფარეშთხუცესო ფალვენიშვილო თეიმურაზ! ესენი შენთვის მოგვიბარებია. უსამართლოთ არავის გააგლეჯინო. და თუ ვისმე ჰეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს, ჩვენ მოყვახსენოს.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ ქახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

[1] +დავთარში.

275. არზა ხვალაძისა უმოგის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1784 წ. 28 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3623. დედანი. ქაღალდი. 21×16,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან მისის უმაღლესობის ბედნიერის ჯემწიფე დედოფლის ჭირი თქვენს ყმას გომრელს აზნაურშვილს ჯმალაძეს მომცეს. ავის დროს მიზეზით როგორათაც ჩვენი მეზობლები აყრილან, აგრევე მამაჩემი და ბიძაჩემი არადეთს თქვენს მამულში გახლებიან. არადეთი რამდონჯერ გაცემულა, მაგრამ ჩვენ თქვენს უმაღლესობას არავისთვის უბოძებივართ. ახლა არადეთი წერეთელს რომ უბოძეთ, ამის მიზეზით ჩვენ იორამ იშხნელს გამოუთხოვნივართ. თქვენც გიბოძებივ[ა]რთ.

გევედრებით[1] მოწყალება მოიღოთ, თუ გომარ[ე]თი უბოძოთ ვისმე, მეც იმას მიმეცით; თუ არა, მე იმ ქვეყნის გამშვები არა ვარ. თუ ღვთით და თქვენის ბედნიარობით აშენდება, სამნი გახლავართ — ბიძაჩემი ზურაბა, ჩემი ძმა ხმალა და მე და ოცი სული ხიზ[ა]ნი გახლ[ა]ვართ. თქვენს სადიდებლათ ნურვის მიგვცემთ, თქვენს საფარველს ნუ გაგვაშორ[ე]ბთ, თორემ ჩვენი და იმისი ბატონყმობა არ იქნება. აგვისტოს **კა**, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

ქ. იშხნელო იორამ! ეს არზა მოგვართო ამ გომარელმა კაცმა. შენ წაიკითხე ეს არზა და ამისი საჩივარი ისე სცან და ამაზედ ხელი აიღე და ამის მაგიერს სხვას წყალობას გიზათ. აგვისტოს **კგ**, ქორონიკონს **უპბ**.

ვინც ამისი იასაული ხარ, რაც წაგერთმიოს, ახლავ მიეც. მოუცემლობა არ იქნება.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

[1] გავედრებით.

276. არზა ბერუა ხომასურიძისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1794 წ. 7 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. 3963. დედანი. ქაღალდი. 25×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ძის იულონის ჰირი მოსცეს ამილახვრის ყმას ხომასურიძე ბერუას.

ქართველობას წვერინასშვილს ჩემთვის დღენახევრის მიწა მოუცია და ალაპი დაუდგია ჩემთვის. მას აქეთ სამი ერისთავი გამოცვლილა და არავინ წამამდევებია. იმ წვერინასშვილის მამულს ოთხი ძირიანი აზნაურშვილი გამოუცვლია, რომ იმათ სჭერიათ, მაგრამ მე კი იმ მიწაზე არავინ წამამდევებია.

ახლა იმერლისშვილი ხოსრო მართმევს და ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, სამართალში მალაპარაკეთ. თქვენის ოქმით ჯელიც ამიმართა და ღალაც წამართვა. წყალობას ვითხოვ, რომ სამართალში მალაპარაკოთ. მარიამობისთვის **ლა,** ქორონიკონს **უპბ.**

თავში

ქ. ბატონისშვილი იულონ გიბძანებთ თაყაშვილო რევაზ! მერე ამ არზით ეს ხომასურიძე რომ ასე ჩივის, ეს მოიკითხე და თუ ის მიწა შანშე ერისთვის დროსა, დავით ერისთვის დროსა და შალვასა და ყულარაღაზის დროსაც თუ ამ ხომასურიძესა სჭერია, იმერლისშვილს საქმე აღარა ექნება რა ამასთან. თუ რომ და ამაზედ ხომასურიძემ მოწმე[ე]ბი ვერ იშოვნა, იმერლისშვილს გული უნდა აჯეროს ფიცით, რომ ის მიწა კიდეც ამას სჭეროდეს და არც არა საქმე ჰქონდეს იმერლისშვილს. და თუ ამ ხომასურიძეს უნდოდეს, იმერლისშვილს შეუგდოს ფიცი და იმ კვალად იმერლისშვილმა შეფიცოს, რომ არც ამ ერისთაების დროსა სჭეროდეს ის მიწა ამ ხომასურიძესა და არც არა საქმე ჰქონდეს. თუ იმერლისშვილმა ამგვარად გული აჯერა, ხომასურიძეს იმ მიწაში საქმე აღარ ექნება; თუ ვერ აჯერა და მიწა ხომასურიძეს დარჩება. სექდემბრის **ზ,** ქორონიკონს **უპბ.**

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

ქ. ჩვენ, იმერლისშვილი ხოსრო და [ა]ნდრია და ხომასურიძე ბერი მიწაზედ ვდაობდით. ბატონისშვილის იულონის ოქმი მამიტანა, რომ ხომასურიძეს უნდა დაეფიცნა. მე აღარ დავაფიცე, ამიტომ, რომ ფიცი, არც ჩემთვის სჯობდა და არც იმისთვის. ის მიწა ხომასურიძეს დარჩა ✝ეს ჩემი ხელია. ✝

ქ. მე, თულაშვილი ნინია, ამ ზემოწერილს ვემოწმები, რომ ხომასურიძე ფიცამდა და [ა]რ დააფიცა ხოსრომ და მიწა და[ა]ნება.

ხელრთვა

ქ. მე, რევაზ ბარათასშვილი, ამ ოქმის ბძანებით იასაული ვიყავ. ფიცი დ[ა]ედო ხომასურიძეს, ფიცავდა და იმერლისშვილმა აღარ და[ა]ფიცა. დარჩა ის მიწა ხომასურიძეს. ღვინობისთვის **ზ,** ქორონიკონს **უპბ.**

ბეჭედი: მონა ღვთისა რევაზ.

ქ. მე, მოურავი ლოლაძე, ამისი დამწერე და მოწამე ვარ ზემოწერილისა.

277. არზა ახატლელთა და ყარაჯალელთა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 9 სექტემბერი

ცსსა. ფონდი. 1449. საბუთი № 818. ბირი. ქაღალდი. მხედრული. საბუთის მეორე ბირი დაცულია ამავე ფონდში, № 912.

ღმერთმან უმაღლესის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს ერთობრივ ახატლელთა და ყარაჯალელთ.

მერე ამას მოვახსენებთ ჩვენს ჯელმწიფეს. დიდი ხანია ამ საქმეზედ თავს გაწყენთ და არ იქნა ჩვენი ერთი ბინა არა დაიდვა რა. სამს სოფელს ახატელში ცხოვრება არ შეგვიძლიან, სახნავი აღარ გვიშოვნია და საქონლის ბალახი აღარა გვაქვს და შესავალ-გასავალი. ორისამი ოქმი გვაქვს, რომ ქაფანაქჩელთ აღარ უნდა ეხნათ იქ და კიდეც უნდა აყრილიყვნენ. აქამდინ ხუთ-ექვს კომლს კაცს ერთი გუთანი ება. და ახლა ოროლთ შეაბეს გუთანი და ჩვენ აღარ გაგვატარეს ჩვენს მამულში.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთის მოწყალებით მოგვხედეთ და ამდენის მწუხარებიდამ დაგვიხსენ. ახატლელნი, ყარაჯალელნი და ქაფანაქჩელნი სამში ერთიც არის, იქიდამ აგვყარეთ, ჩვენ იქ ცხოვრება არ შეგვიძლიან. ახტალელნი ამას მოგახსენებთ, თუ ჩვენის მამულიდამ ჩვენ აუყრელობა დაგვემართება, ყარაჯალელთ რითაც იქნება გაუძ-

1 +ის მიწა.

ლებთ და კიდეც ვიცხოვრებთ; და ქაფანაქჩელთ გაძლება კი არ შეგვიძლიან.

ღმერთი გაგიმარჯვებს. თუ ისინი თქვენს ბრძანებით არ გაგვცლებიან ჩვენ ავიყრებით ჩვენო ჯელმწიფევ და გავცლებით სამშე. სექდემბრის **ზ**, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

ჩვენი ბრძანება არის ახატლელნო და ყარაჯალელნო! მერე ამ არზით რომ ასე მოგვხსენებიათ, ქაფახაქჩელთ მაგ სოფლიდამ აყრა კიდეც გვიბრძანებია და ჩვენი ოქმიც გიგზავნია. მარამ რომელიც ქაფანაქჩელთ იქ ნაფეტკრები აქვსთ, ახლა იმის წართმევა არ იქნება. ამ გზობით კიდეე იმათ უნდა მიხნან, მარამ თქვენც ხათრიჯამსი იყავით და ქაფანაქჩელთაც ასე იცოდნენ, რომ იმათი იქ დგომა ალარ იქნება. ღვთის მოწყალებით ამ შემოდგომაზედ იქნება თუ ამ ზამთარ, ჩვენ კახეთს გამოველა მოგვიხდება და ქაფანაქჩელთ მაშინ სხვაგან დავაყენებთ.

ქაფანაქჩელნო არ ვამათ თქვენი ნიფეტკრები თქვენვე უნდა ახხნათ, წარან თქვენი და ამათი ერთაც ნოთესება ალარ იქნება; მზას უნდა იყვნეთ, რომ როდესაც ამ შემოდგომაზედ მანდ გამოვიდეთ. მაშინვე როგორც ჩვენგან გებძანოსთ, ისე აიყარეთ და სადაც ჩვენ დაგაყენოთ, იქ უნდა დასდგეთ. ღმრთის მოწყალებით თ ე ლ ა ვ ზ ე დ ახლო კარგა აღიგს დაგაყენებთ. სექდემბრის თ, ქოროსკოპს **უპბ**.

ქ. მდიუანბეგო ბ ე ქ ა ნ და მდივანბეგო ო ტ ი ა ვ! ქაფანაქჩელთ პირობს ძ მუჩალა უნდა გაშთაროვდეს, რომ ამ ზამთარ კი მარტო იდგნენ. მარამ ზამთარი რომ გავა, ნაშინ საქმე ჩვენ ავგვიღი კარგათ, იქ უნდა დაიდგნენ. და თუ ამისთანა მუჩაღება არ მოგვცენ, ხუთჯერც ნაფეტკრებს მაახენვინებს. და თუ ამისთანა მუჩალა მოგვცენ, ნაფეტკრები კი მოსენევიხე და სხვა კი არასდრის მოხვნა არ იქნება ქაფანაქჩელთაგან.

ჩვენ იმათ, დიახ, კაი ალაგს დავაყენებთ, რომ, დიახ, ცოცალთ მოეწოხოსთ და, დიაღ, ნამეტნავთაც იმოსთ ჩვენ ქაფანაქჩელები კი არ მოგეპუღუებიან, მარან ის ქაფანაქჩელნიც რომ იქ დადგნენ, ველარც ისინი დადგებიან და ველარც ისხნე; და იქიდამ ყველანი აიყრებიან, ეგენი შფოთისაგან ვერ ნოისვენებენ. არ იქნება. ამისთანა საქმე[ე]ბი არის, თორემ როლის ავყრი მანდიდამ.

ირაკლი

278. არზა თეიმურაზ ფარეშთხუცესისა მოწმის აცილების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 9 სექტემბერი

ცნსა. ფონდი 1450. დოკუმენტი № 45. საბუთი № 208 პირი. ქალაქი. რედაქტორული. არზას თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

[134], ღმერთმან ყოვლად უწმინდესის მეფის ძის მატრიარქის ჭირი ფარეშთხუცეს თ ე ი მ ურ ა ზ ს მოსცეს.

ხელმწიფე ბაძის თქვენის რაღება მჭოხეეს და თქვენი, თუ მე რომ წეცილკო, ბკლესი[ა]ს მაწყული ახ ეიხდოძო და ან მინდოდეს. სწოროთ თქვენ რომ მიბოძოთ ან მაშიშ მახდოდეს. ხელწიფე მაძის თქვენის ოქმი მაქვს და ბატონის დედოფლის ხელი ზედ აწერია: გ ი ო რ გ ა ბ ა შ ი ძ ე ერეკლე ფალავანდის შვილი. ღირების მოურავი მაქსიმე, თუმანიშვილი ნიკოლოზ ამათ ღ ი ო ბ დ ა მ, ძ ე ი მ ლ ე თ ი ღ ა მ და ა ვ ნ ე ფ ი დ ა მ [v] ცოლიანი უნდა მოიყვანონ, ერთი ეფიცკოპოზება, იმ ეფისკოპოზმა შვილი ერას ქვეშ შეგდოს და ცოლიანი ეთაც მამული, ჩემი მამული უნდა გაარჩიონ.

ახლა თქვენს სიწმინდეს ამას ვედრებით: მ ე კ ა ტ ი ლ ი შ ვ ი ლ ი მღვდელი ჩემი მტერია, ერთი ღმე მიბოძოთ, იმას გარდა ვინც უნდეს კ ო კ ა ძ ე ს მცოდნე კაცი. ის ნაიყვანოს. და რომელიც იმისი მამული არის, ღმერთმან მოახმაროს. თქვენც გიგზავნებთ, მტრის ამბავი და არ დაიყერება. თქვენი რისხვა ანა მაქვს. არცარა იცის, რასაც ჩემი მტრობით არ ლაპარაკობს. ამისი მოწყალება მიყავით, იმისი მოწყობა ჩამაგინსენით. მ[ე] ხომ არ დავიყერებ იმის მოწმობას და არც სამართალი. ამისთვინ გევედრებით, ერთხელღე მოვრჩე დავარა. აგვისტოს კთ, ქოროსკოპს **უპგ**.

თავში

სახლთუხუცესო აბაშიძე გიორგი, ერეკლე ფალავანდიშვილო, ღირების მოურავო მაქსიმე და თუმანიშვილო ნიკოლოზ! ეს ოქმები უნდა გამოიძიოთ ამათ[ი] დავა. თუ ბეკარიშვილი ამათი მტერია და მტრობით ცრუმოწმობს, არ დაეჯერება. და სხვათ მოწმე[ე]ბი[ა]ვან შეიტყვეთ და წინამე ღვთისა სწორე მოგვახსენეთ დაიწერა სეკდემბერს თ, წელსა **ჩლუდ**.

ხელთუა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

1 მიმაქ.

279. არზა პეტრეშვილებისა მამულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1794 წ. 10 სექტემბერი

საქ. ლიტერატურული მუზეუმი საბ. № 16573. დედანი. ქაღალდი. 17×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან მეფის ძის ვახტაგის ჰირი ხანდოვლებს პეტრე შვილებს მოსცეს.

ამას მოგახსენებთ. სახნია ჩვენი სახლისკაცი მამულს შამოგვეცილა და ფირან მოურავმა მიგვაცემინა. ახლა ჩვენ წავედავეთ ერთს მამულზედა, ფიცი დაადვა ფირანმა. მოლარეთ[1] უხუცის სიტყვით ან შეფიცეო და ან მამული დაანებო. არც დაიფიცა და არც მამული დაგვანება. ამ მანულის სათხოვრათ რომ მიეედით, დამკრა კეტი თავში და თავი გამიტეხა, და მას უკან ასე ამაჩდა თავში ეს. გასამართლებული მამულიც წართმეული გვაქვს და მაგისი გალახულობით დაშავებული შავიქენი. და ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, სამართალი გვაღირსეთ.

თავში

მოურაო იოსებ[1] ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, სამი ოთხი ამათი მეზობელი, რომელიც დამსწრე და მახსოვარი იყოს, ისინი მიაყვანინე, თან დაისწარ, კიდევ გამოიძიეთ, კარგა ზედმიწევნით შეიტყვეთ. თუ გასაყოფად გამოჩნდეს, გაუყავით; და თუ ფიცი გაუჩნდებოდეს, ფიცით გასწმინდონ. და თუ ვერც ერთით ვერ შეიძლოთ, ისევ ჩვენთან ილაპარაკონ. სეკდენბერს ი, ქორონიკონს უპბ.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

280. არზა გიგაურებისა მამულის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1794 წ. 21 სექტემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დაეთარი № 24. საბუთი № 53. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[44v] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ძის გიორგის ჰირი მოსცეს ერთობლივ გიგაურებს.

[1] მორალეთ.

მერე ამას მოვახსენებთ: ყმაც თქვენი ვართ და მამულიც თქვენია, მაგრამ იმ თავითვე დათვის გველეთი და წინაკარი ჩვენი არის, მაგრამ ზურაბ ერისთავმა ჩვენ რომ აგვყარა, ის მამულიც იქავ გაოხრდა. ერთი ობოლი დაგვრჩა, ფშავში გაიზარდა. ჯერ ღმერთსა ვფიცავ და მერე თქვენს მზესა, რომ იმ თავით ამ თავამდინ ამ ობოლთან გაუყრელნი გახლავართ, მამულიც, ხატიც — ყველა საერთო გვაქვს. დღეს ადგილი ნათხო[45]ვართა გვაქვს. ყმა თქვენი ვარ, ისევ ჩემს [მ]კვიდრს მამულს უნდა მოვეპიდო, ფშავნი ხომ სულ იმისაკენ არიან, ხადილასაც ამათ თქვენი მზე აფიცეთ, თუ რომ ამ შამიფიცავს, ესენი მოგახსენებენ. ამას წინა[თ] ...* ველი ნაცვალი ხადილა — ესენი ჩვენი მემიჯნე არიან. მოკითხულობა ქენით და ისე გვისამართლე, ჯულურაც იცის. ენკენისთვის კი, ქორონიკონს უპბ.

თავში

დავით ჯანდარისშვილო! ამ არზით რომ ასე[1] მოუხსენებიათ, ამათი მოწმე[ე]ბი ჯულურა და ხადილა ნაცვალი, დათუნა — ესენი აქ ჩვენთან უნდა ნაიყვანო სამართალში. სექტემბრის კა, ქორონიკონს უპბ.

281. არზა ჩოლაყაშვილებისა წილის დადებაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 26 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9369. დედანი. ქაღალდი. 30,3×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახნარია წერტილი, მძიმე ან წერტილ-ძძიმე.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მომცეს ჩოლაყაშვილს მდივანბეგს დავითს და იოანეს.

თქვენი სიმაღლის ოქმი გვებოძა შარშანაც და წელსაც, რომ ჩუენის ყმებიდამ და თქვენის წყალობის სახელოებიდამ წილი უნდა მოგვცემოდა და არა მოგვცეს რა. ბიძაჩემს ხომ აღარა შეუძლიან რა. ჩვენი ბიძაშვილი დიმიტრი თიანეთისას და ფშავ-ხევსურეთისას არასა გვკითხავს და ერასტი ვეფქვის ცხისას. ჩვენ ხომ

* აქლია ორი-სამი სიტყვა.
1 + რომ.

ასრეთნი ობოლნი და ყმაწვილები არა ვართ, რომ იმათ ჩვენზედ უკეთ რამ შეეძლოსთ და მოწყალებით წილი რამ გვაძლიონ. და თუ არა გვეკითხება რა, ნურცარას იმათს ბრალს გარდაგვახდევინებთ; თქვენს სახელოებში თქვენი სამსახური ჩვენც გვებრძანოს და თუ აეად გმსახუროთ, მაშინ ჩუენც სასჯელის ქვემდებარე ვიქმნებით. სეკდემბერს ე, ქორონიკონს **უპბ.**

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად თიანეთის მოურავს ქაიხოსროს, იმის შვილებს და იმის ძმისწულს ერასტის ასე უამბეთ. მერე ესენი რომ ასე ჩივიან, ღმერთი იწამეთ და ნორიგდით ერთმანეთში კარგათ, რომ ღმერთსაც იამოს და კაცთაც მოგიწონონ. და თუ არ მორიგდებით, ჩვენს სამართალში უნდა ჩასცვივდეთ და ჩვენ მოგაშველებთ. და ეს კი ასე იცოდეთ, რომ ჯიმშერ უპირნახულო კაცი არ იყოს, თავის ოჯახზედ რომ ამათ უსამართლო დაემართოსთ. სეკდემბრის **კვ,** ქორონიკონს **უპბ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

282. არზა სოლომონ გედეონიძისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 27 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8807. დედანი. ქაღალდი. 22×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს მათს მონას ბეგთაბეგისშვილს მდივანს სოლომონს.

თაქთაქისშვილს არდაშელს ერთი თავდების მღვთისშობლის ყმა ზოზიასშვილი შემოუტყუებია თავის სამკვიდროს ღმობით მამის ჩემისთვის. ოქვენი უმაღლესობა საბრალო მამაჩემს კარგათ იცნობდა, რაც კაცი იყო. შენს მზეს ვჰფიცავ, რომ მამაჩემს რომ სცოდნოდა ეკლესი[ი]ს ყმობა, არას დროს არ ინდომებდა, არც თეთრს დახარჯვედა. ორმოცდაათი მარჩილი ერთი გაუღია ამ კაცის მამაში ნახუცრისშვილის იოსების და შეურთავს და შვიდი თუმანი საქორწილოსა და დასახლებაზედ დაუხარჯავს.

იმდენი შენი წყალობა მომეცეს, რამდენი სხვარიგათაც ეჭირნახულოს ამ კაცზედ მამაჩემსაც და მეც.

ამ მოწყალებას ვითხოვ, რომელიც თაქთაქისშვილის არდაშელის მოადგილე და ვარისი იყვნენ, ამ კაცის სამაგიერო ისევ კაცითვე პასუხი აბოძებინე. ეს კაცი როგორც ეკლესი[ი]სა ყოფილა, ეკლესიასვე მიერთვას. ამ ვალიდამ მეც გამომიყვანეთ და თქვენც გამობძანდით.

მოწყალებას ვითხოვ, როგორც ქისიყის მოურავს ზაქარიას და ქალაქის მოურავს დავითს სამართალი უყაე, მეც ისე წყალობა დამემართოს, ეკლესიის ყმა — ეკლესიას და მე სამაგიერო მებოძოს. სეკდემბრის **კვ,** ქორონიკონს **უპბ.**

ჭ. ბასილიძისა და სავანლისთვის მიგიბარებიათ. ჩემს ნასყიდს ყმას იმათ რათ აბარებთ, მე ხომ პირობა მომირთმევია, რასაც წამს ეკლესი[ი]ს ყმები, ვისაც ჰყავს სულ რომ ჩამოართმევთ, თაქთაქისშვილი პასუხს რომ გამცემს, რადგანც ეკლესი[ი]საა — ძირს დავდებ, ამრიგათ ოქმი მიბოძეთ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის აბაშიძე ევგენ! მერე ამ არხით სოლომონ მდივანს რომ ასე მოუხსენებია, თაქთაქისშვილს ყარან მდივნისათვის რომ ზოზიაშვილი მიუყიდნია და ეს ზოზიაშვილი თავდებისა ღვთისმშობლის ყმა თაქთაქისშვილს ესრეთ შეუტყუებია, ყარან მდივანი ასეთი კაცი იყო, რომ თუ იმას სცოდნოდა ამ კაცის ეკლესიის ყმობა, არას გზით არც მოინდომებდა და არც ფასს გაიღებდა. მარამ რადგანც თაქთაქისშვილს თავის მემკვიდრეობით მიუყიდნია, ეს ზოზიაშვილი გაბრიელ თავის ორის შვილით თავდებისა ღვთისმშობელს უნდა მიერთვას და იმის მაგიერი ერთი კომლი კაცი ორი შვილიანი ახლავ თაქთაქისშვილებს უნდა გამოართვა და ამ მდივანს სოლომონს მოსცე. უამისობა არასგზით არ იქნება. ახლავ ასე უნდა აღასრულო. სეკდემბრის **კზ,** ქორონიკონს **უპბ.**

თაქთაქისშვილს თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს რამე, ჩვენ უნდა მოგვახსენოს, ჰალბათ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

283. არზა მზეჭაბუკ მდივანბეგის ქვრივისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 11 ოქტომბერი

ცსსა. ტომი 1450. დავთარი № 18. საბუთი № 47. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[56v] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მომცეს მზეჭაბუკ მდივანბეგის ქვრივს.

ჩემო კელმწიფევ ერთს ჩვენის ყმის ცოლს გერი მოჰყვა და ჩვენთან გახლდა. მერმე ის გერი მარილის ურმები რომ წახდა, იქ დაიკარგა და დატყვევდა. ტყვეობიდამ რომ მოვიდა, ჩვენ გვეყინა და ჩვენი შეიქნა. ამისთვის როგორც ბატონის წესი იყო ჩვენის შეძლებით კაცსც ვირჩენდით, ვაცმევდით და დავაქორწილეთ, საქორწილოც მივეცით, ამისთვის, რომ თქვენი ბრძანების განწესებით ტყვე ვისაც მიუვა, იმისი ყმა იქნება. იაღვაზ ჩვენთან მოვიდა ნატყვევარი, ჩვენც ჩვენი ყმობის გამო ვაძლევდით.

ახლა ქვრივობისა და ობრობის გამო მესმის, რომ სხვას ცოლდის ყმად. ეს თქვენმა სამართალმა გამოიტანოს: და ამაზედ ერთი ოქმი მებოძოს, რომ ამისთანას ყაენზედ ყმობიდამ არ წამოვიდეს და სხვას არ მიუვიდეს. აგვისტოს ით, ქორონიკონს უპბ.

ადგილი

ქ. ჩვენი ბძანება არის. შენც ამ არზით მზეჭაბუკ მკლავანძეგის ქვრივი რომ ძე ჩვის, თუ ვინმე ამაზედ ჭეშმარიტი სიტყვა გაქვსთ, ჩვენთან მოიტით და მოვისმენთ. თუ არადა, ამას ნუ აწუხებთ. თორემ ჩვენი საწყენი იქნება იცოდეთ. ოქტომბრის ია, ქორონიკონს უპბ.

284. არზა გერი ბასილიძისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 29 ოქტომბერი

საისტორიო ინსტიტუტი Hd 11590. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღვერთმან პეტნიერის კეშიკის ჯარი მოსცეს. ომან ხერხეულიძის ყმის ჭეშმარიტის ბასილიძე პირს და მას ბიიაწყლება გლახას, ივანეს და მოსეს.

მერე ვის ძალუძსებთ მაის უმაღლესობას. ღმერთმა ამისთანა საქმე თქვენს მტერს მოჰკიდოს. ჩვენ საქმე მოგვივიდა. ამ ზაფხულს ოცდათორის წლის ეკატი კაცი წვილი მომიყვდა და თანთქა ანთ ქალებმა არც საყდარში დაგვაბარებინეს და არც საყდრის გარეთ სასაფლაოში. ერთი კარგი ცხენი ვაძლევე საფლავის ფასათ და არა ჰქნეს. მასუკან კიდევ ერთი სტამბოლის თოფი ვაძლიე, ხუთ-ექვს თუმანი ღირს. ბაგრამ გარეთაც არ დაგვამარხინეს, საყდრის სიახლოვეს.

წავიღე და სოფელს გარეთ ერთს მინდორში დავმარხე. ღმერთმა

1—მოსცეს.

ისე თქვენი მტერი შეაწუხოს, როგორც ჩემი გული ანან შეაწუხა. და ამის მეტი წაწალი ვერა მოვიგონე რა ჩემის თავისათვისა. როგორც იქნება ჩემს თავს გაეყიდა და ერთ საყდარს ავაშენებ.

თქვენგან ამის ძოწყალების მეტი არა მინდა რა, რომ რაც უბრალო სოფლის ბეგარა მოვიდეს, ან სხვის შველა, ან სხვის უბრალოს კაცის შენობაზე მოკმარება, ან ჯვნა – ამაში არაფერ გაგვართოს ნე და ჩემი ორიოდ სამი ხიზანი. და რომელიც საერთოდ საქეყნო ხარჯი იქნება, იმაზე კი თავს არ გიწყენთ. ღვთისმშობლის კთ. ქორონიკონს უპბ.

თუ წელეთანდელი სუ[რ]სათითაც გეცბატივება, ხომ დიდი წყალობა იქნება. და თუ არადა, ჩვენი თავი თქვენის ჭირის სანაცვლო იყოს. იმ საყდრის იქ აშენება ათჯერ[ო]ც თქვენი მოსახსენებელი იქნება.

ადგილი

ქ. ჩვენი ბძანებაა, რომელიც წელს სურსათის მოსაცილი იყოფებოდეთ, ამ არზის პატრონის ორის კვამლისათვის საყდრის ასაშენებლად თქვენი შენაწერი სურსათი გეპატივებინა. და როგორც ამ არზით ეთხოვნია, ვინემდის საყდარს ააშენებდეს, ამათი არც სიფულის ბეგარასა და არც სხვას საშველად მუშაობაში გარევა არ იქნება. ასე იცოდეთ. ოქტომბრის კთ. ქორონიკონს უპბ.

სურსათი კი საყდარს შევსწირეთ ეკლესია წლეულობით.

ერეკლე

285. არზა გერი რაზმიაშვილისა ვალის თაობაზე ქიტრაი გაბუნიშვილის ოქმით

1794 წ. 30 ოქტომბერი

ცენტრალური 1450, ოპისი N 33, საბუთი № 274. პირი. ქაღალდი. ხელმოწერილი.

[124] ღმერთმან პეტნიერის მეფეთა ძის გიორგის ჭირის ელიზბარ დავითაშვილის ყმას რაზმიაშვილს ბერას მოსცეს.

ბერე ამას გეევედრები ჩემო ხეშწიფეო, თახნი ძმანი გახლდათ, ორი თქვენს სამსახურში არის, ერთი რუსეთს გახლდათ. თქვენის დოვლათით ამ ცოტა ხანში მოველი, ღმერთს ეფიცამ და თქვენ წინასა, რომ ამათს ვერას ნუ მთხოვენ.

ღმერთი გაგრძარჟენს. ერთი ოქმის წყალობა მიყავ, რომ ამას თავისი გამოართვან და ნე ჩემი. მე ჩემი ბატონიშვილები შეკანასავი

მყავს. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამისი წყალობა მიყავ, რომ არავინ შემაწუხოს. ორი პირი ხიზანი თავს მაწევს მარტოხელს კაცსა.

თაუში

[128v] ყოვლად სამღვდელო ბატონო მ რ ო ვ ე ლ ო ი უ ს ტ ი ნ ე! მერე ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, ამისი საქმე ასრე გაურიგეთ, რომ ამას თავისი გამოართვან ვალი და ამის ძმებს თავათი. მარტო ამას ხომ ვე[რ] გამა[ა]რთმევენ თავის ძმების ვალსა. ასრე გაურიგეთ. ოქდომბერს **ლ,** ქორონიკონს **უპბ.**

რიგიან და სამართლიანად გა[ა]რიგეთ.

286. არზა ყორღანაშვილების უმეზის ქრიგოლასი და საქუასი ყმობის თაობაზე იულონ გატოლიშვილის განჩინებით

1794 წ. 11 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 10. საბუთი № 86. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[ა რ ზ ა]

[91] ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯ ე ლ მწ ი ფ ი ს ძ ის ი უ ლ ო ნ ი ს ჭირი ყ ო რ ღ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი ს თავილდარის ფ ა რ ს ა დ ა ნ ი ს და ბ ი ღ ი ა ნ ი ს შვილის გ ო გ ი ა ს ყმას ა ლ ი ხ ა ნ ა შ ვ ი ლ ს სა ქ უ ა ს და ს ა [ა] კ ა ს შ ვ ი ლ ს გ რ ი გ ო ლ ს მოგეცეს.

ჩვენი მამები პირველად ბილიანის ყმანი ყოფილან. ბილიანს ა ვ თ ა ნ დ ი ლ თავილდრისათვის მიუყიდნია, თავილდარს თავი დაუხნევინებია, თავდახსნილობის წიგნი მამის ჩვენისათვის მიუცემია, მაგრამ პირობა ჰქონიათ — ისევ წყალობის ყმად თავილდრისა[1] და ბილიანის ყმად ყოფილიყვნენ.

შემდგომად თ ა ყ ა შ ვ ი ლ ს დ ა ვ ი თ ს უმაღლესობისათვის მოუხსენებინა მამის ჩვენის ბეითალმობა და უმაღლესობასაც ბეითალმობის მიზეზით დავითისათვის უბოძებია. მისულან მამაჩვენები, თავილდარს და ბილიანს უმაღლესობისათვის მოუხსენებიათ წყალობის ყმობა და მისი უმაღლესობა ხათრიჯამი შექნილა. მამაჩვენები თაყაშვილისათვის ჩამოურთმევია და ბილიანისთვის და თავილდრისათვის უბოძებია. კელმწიფეს წყალობის წიგნი უბოძებია. მამაჩვენებსაც წიგნი მიუ-

1+დრისა.

ციათ წყალობის [v] ყმობისა. მას დღეს აქეთ მამაჩვენებიც ყმანი იყვნენ. მამაჩვენებს უკან ჩვენც ყმანი ვიყავით და ვემსახურებოდით.

ჩვენი თავდახსნილობის წიგნები კუმელს ა კ ო ფ ა ს და ჩემს დეღისნაცვალს ჰქონდათ. ეშმაკის საფრთხით აკოფამ გვირჩივა: თავდახსნილობის წიგნები ხომ მე მაქვსო, თქვენც ეცადენით წყალობის წიგნი ე გ ე ბ ი [ს] კელში ჩაიგდო, ე ჩ მ ი ა ძ ი ნ ს შეგწირე. ვის რას სიტყვა აქვსო.

[შე]ვცდი და დაუჯერე, წამოველ ბილიანის სახლში, ქალი მოვატყუე, წყალობის წიგნი მაჩვენე ხელში, წავართვი[1], წამოვიღე, დავხიე. აკოფას უთხარ: წყალობის წიგნი ჩავიგდე და კიდეც დავხიე მეთქი. წამოვიდა აკოფა თან წამოგვასხა, ტ ე რ-ყ ა ზ ა რ ა ს თ ა ნ მიგვიყვანა, თავდახსნილობის წიგნები მისცა. ჩვენც ეჩმიაძინს შეგვწირა.

ეს საქმე[ე]ბი ეშმაკის საფრთხით და აკოფას რჩევით მოგვიხდა. ახლა ვინანით და დანაშაულზე თავს ვდებთ. უწინაც ამათი ყმანი ვიყავით, ახლაც ამ ფარსადანის და გოგიას ყმანი ვართ. ჩვენი დანაშაული და შეცოდება ღმერთს აპატივეთ და თავს შემოგვევლევით. ნოემბერს **თ,** ქორონიკონს **უპბ.**

[განჩინება]

[89v] ამ არზის პატრონებს ამ არზით რომ ასე მოუხსენებიათ, ესენი ჩვენთან მოვაყვანინეთ და ვალაპარაკეთ და როგორც ამ არზაში სწერია, ეს ჭეშმარიტი არის, რომ ბილიანის შვილს ავთანდილს რომ ამ თავილდრის ფარსადანისათვის მიუყიდნია და მას თავი დაუხსნევინებია და მასუკან კიდევ მისულან საქუა შვილი ალიხანა და მისი ბიძაშვილი სა[ა]კა და თავილდრის ფარსადანისათვის და ბილიანის შვილის ავთანდილისათვის წიგნი მიუციათ და წყალობის ყმად ჰყმობიან და მოჰთაბარის კაცებისათვის დაუბეჭდვინებიათ, რომ ის წიგნები ჩვენც ვნახეთ.

და იმ წიგნის მიცემას უკან ეს კაცნი თაყაშვილს დავითს უთხოვნია მისის უმაღლესობის მეფისათვის, რომ თქვენი ყმა არისო ბეითალმანი[2] და უბოძებია. მასუკან ეს თავილდარი ფარსადან და მისი ბიძაშვილი ავთანდილ მისულან, ბატონისათვის მოუხსენებიათ და თავისი საქმე გაუშინჯვინებიათ და მის უმაღ[90]ლესობას მეფეს თაყაშვილის დავითისათვის ისევ ჩამოურთმევია და თავილდრის ფარსადანისათვის და მის[ი] ბიძაშვილის ავთანდილისათვის უბოძებია და წყალობის წიგნიც უბოძებია.

1+წაეართვა.

2 ბეითალმალიმანი.

ახლა საკა შვილი გრიგოლ მისულა ბიდიანის შვილის აღთანდილის შვილის გოგიას სახლში. გოგია შინ არ ყოფილა და ამ გოგიას ცოლისთვის უთქვამს: ქალბატონო, ბატონმა რომ ჩვენი თავი გაბოძათო, ის წიგნი შენ გაქვსო, ერთი წაგვაკითხეო, როგორ სწერიაო, ის ქალი მოუტყუებია, წიგნი ამოუღებინებია და წაუკითხავს, რომ წაუკითხავს, წასწყრომია კელში[1] ეს გრიგოლა და ის წყალობის წიგნი მოუტაცნია, წაუღია და დაუხეცია.

ეს საქმე ჩვენს სამართალში, დიალ, მძიმედ აღმოჩნდა. პირველად, თავის ბატონის სახლში ასე მცბიერობით მისვლა; მეორედ, თავის ბატონის კელში წაჭიდებაჲ[2] დვრიაცხა; მესამედ, თავს ბატონის სახლის დარბევა; მეოთხედ, წიგნს დახევა. ეს ჩვენს სამართალში, დიალ, მძიმედ აღმოჩნდა და ეს სამართალი განვაჩინეთ. ეა სა[ა]ჯა და გრიგოლ[v] ორნივ თავის ბატონებს კელშეკრულები მიეცით, რაც ჴნდოდესთ, დარბევათ დაკლებით, ისე გარდა[ა]ხდევინონ და საუკუნოდ ამათის ყმობიდან ვერ გამოვლენ.

და ბატონის წყალობის წიგნი რომ მოუტაცნიათ და დაუხეციათ, ამის სამართალს ჩვენ ვერ გავაჩენთ, ნება მათის უმაღლესობისა არის, როგორც ენებებოდეს ისე მოიკითხოს.

მაგრამ ამ ბიჭებთან თუ ფიატალონ ვინმე, რომ ამა და ამ კაცმა მ-რჩიაო და ბატონის წყალობის წიგნი იმან მომატაცებინაო და დამახეცინაო, ამ საქმეში ორნივ თანასწორად ბიარნი იქნებიან და თანასწორად უნდა დაისაჯნენ. ამიტომ ეს გრიგოლი ყმაწვილი კაცი არის, რათ შეიდგა და რათ აცდინა და თავის ბატონის და ხელმწიფის შუხანათობაში რათ შეიყუანა. ხოლმცერ[3] **ია.** ქორონიკონს **უპბ.**

ქ. ეს გ ა ნ ა ხ ე ნ ი რომ დაგვწერეთ, ძალუკან კიდეც ნოვაყვანინეთ ეს გრიგოლა ბიჭი და ვკითხეთ, ეს არზა რომ დაგვიწერიათ, ეს ჭეშმარიტი არის თუ ალა. იმან შემოგვფიცა: მამის შენის მზემან და შენმა ძმემან, რომ რაც ამ არზაში დაგვიწერია, ეს ჭეშმარიტი არისი, რომ ამაში ტყუილი არა დაგვიწერია. არც შიშით და არც საპირთ არ არის დაწერილი, ეს ჭეშმარიტება დაგვიწერეთ. და ამ [91] სიტყვაში ჩვენთან სხვანი მრავალნი პატრონისანი გვაქვნენ და ასე გადასწყდა და დაებეჭდეთ.

ბეჭედი: ღმის ძმობილის სასოიანი, ი უ ლ ო ნ დავითანი.

ქ. საქოას და გრიგოლას ყაბუ[92]ლობით ორჯერ და ხამჯერ ასე

[1] ჯელში. [2] წაჭდება. [3] + არა.

კითხვით მე. ი ო ა ნ ე თ უ რ ქ ი ს ტ ა ნ ი შ ვ ი ლ მ ა დავსწერე ეს ზემოხსენებული.

ხელრთვა: ი ო ა ნ ე.

საქოას და გიგოლას სიტყვით და ყაბულობით მე. თ ე თ რ ა ძ ე გ ა ბ რ ი ე ლ. მოწამე ვარ. □

საქუას და გიგოლას ყაბულობით და სიტყვით: მე. ა რ უ თ ი ნ ა ამათი სიძე, ამისი მოწამე ვარ, ამ არზის მოწამე ვარ. □

საქუას და გრიგოლას ყაბულობით მე, გრიგოლაჲ ოსტატი ს უ ლ ხ ა ნ ამისი მოწამე ვარ. □

ამისი ასლთან შეფარდებული არის, ეს სავადს მოწმობა მოვაწერე თ უ ლ ა შ ვ ი ლ ი ი ო ს ე ბ მ ა ნ.

ამისი ასლი ვნახე და ეს სავადის მოვაწერე მე. თ უ ლ ა თ ს ა ყ ა მ. †

სავადი ასლთან სწორე ვნახე ფ ი თ უ ა ნ თ ისაია შვილი ალა. □

ამისი ასლი ვნახე და ეს სავადი დავბეჭდე მე, გ ა ხ ტ ა მ ა ნ შ ვ ი ლ ი პ ე ტ ე ფ ა ნ ა. □

სტრატონიკეს ხელმოწერა სომხური ტექსტი †

ამის ასლი თანასწორე ვნახე და ამ სავადში ხელი ჩავრთე მე. ფ ი რ ყ უ ლ ა ნ თ ნ ა ზ ა რ ბ ე გ ი ს შვილი გ ი ო რ გ ი. □

ამისი ასლი თანასწორე ვნახე და ამ სავადში ხელი ჩავრთე მე. გ უ რ გ ი ბ ე გ ი ა ნ ს ტ ე ფ ა ნ. □

საქოას და გრიგოლას სიტყვით იმ არზაზედ მომეწერა და ახლაც ამ სავადზე მოვაწერე მათის უმაღლესობის მწერალ მთარგმნელ დეკანოზი.

ხელრთვა: ტ ე რ-დ ა ვ ი თ.

[92] ქალაქის წახდენაზე ამისი ასლი ორ სამს ადგილას დახეულიყო. იმ ასლიდამ ეს იმისი პირი თანასწორედ გადმოვსწერე მე, იოანე თუქისტანიშვილმა, რადგან უწინაც ეს არზა ჩემგან დაწერილი იყო საქუას და სააკას სიტყვით და ყაბულობით, ის დახეულიყო ორსამს ადგილას ახლაც იმისი პირი მე, იოანემ, ასე დავსწერე. ხელრთვა: იოანე. არშიაზე ზემოთ რომ წაკვეცილი არის, რომელშიაც ეწერა: „არც ხათრით არ არის დაწერილიო“. ეს სიტყვები სტრიქონზე რიგზე იყო დაწერილი, მაგრამ უნებლიედ მოხდომოდათ, წაეკვეცათ. ისევ მეცე – იოანეს მომიტანეს, რაც აკლდა შიგ, ისევ მეცე ჩავწერე. ამაში ეჭვი ნურავის მოგეცემათ. ხელრთვა: იოანე.

ქ. ამ სამართალში მის უგანათლებულესობას მეფის ძეს იულონთან მე, ხერხეულიძე ლაშქარნივისი ომან იქ დავესწარ. და ის ოქმიც იმ არზაზე რომ მოწერილი არის, ჩემგან დაწერილია, რომ ის საქუა და სა[ა]კა ორნივ თავილდარს ყორღანაშვილს ფარსადანს და ყორღანაშვილს ბიღიანის შვილს გოგიას დარჩათ ყმათა.

ის ასლი ალაგ-ალაგ დახეულიყო, ასლიდამ ეს პირი გადმოეწერათ, ვნახე, მოვაწერე და დავბეჭდე. და ის ასლიც ასეთი დახეული არ არის რომ კარგად არ წაიკითხებოდესთ. მაისის კა, ქორონიკონს. უპყ.

ქ. მე, სა[ა]მის შვილმა მდივანბეგმა ზაალ, ამისი ასლი ვნახე და ეს სავადი დავბეჭდე.

ამისი ასლი ვნახე და ეს სავადი დავბეჭდე მდივანბეგმა სოლომონ.

287. არზა ზურაბ ხმალაძისა ამოგის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1794 წ. 18 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3624. დედანი. ქაღალდი. 20,3×15.8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის დედოფლის ჭირი გომარელს თქვენს ყმა ხმალაძე ზურაბას მოსცეს.

მე არადეთს ხიზნათა ვდგავარ. ახლა ჩემი თავი ჯავახათ მოუხსენებიათ. ჯავახი არა ვარ. მკვიდრი გომარელი, ჩემს ქვეყანაში აზნაურშვილი გახლავარ.

ახლა შევიტყე იშხნელისათვის გიბოძებიათ ჩემი თავი. მოიკითხეთ სომხითს საბარათაშვილოში და ჩვენს მოუ-რავისშვილსაცა ნიკოლოზ[ს] ჰკითხეთ. იმანაც კარგათ იცის. თუ მთელს გომარეთს გასცემთ. მეც გამეცით. თუ არა, მამა არ გაცემულა ჩემი და პაპა, ნურც მე გამცემთ. თქვენად სადღეგრძელოთ. გიორგობის ივ, ქორონიკონს უპბ.

თავში

ქ. ეშიკაღათბაშო ავალიშვილო პეტრე. მერმე ამ არზის პატრონი, ჩვენი ყმა გომარელი ხმალაძე ზურაბა არადეთს ხიზნათა დგას. ეს იქიდამ აიყრება და შენთან მოვა და სანამ ჩვენ მოვიკითხემდეთ, მანამ შენ გებარებოდეს. თვალყური გეჭიროს, უსამართლობა და მძლავრობა არავინ მოახდომოს ამაზედ. ნოემბრის იფ, ქორონიკონს უპბ.

ქ. ამის ძმისწულებიც ხომ მანდ, ბრეთს არიან ისინიც შენ გებარებოდნენ და თვალყური მიუგდევ და ეს ოქმი რომ წაიკითხო. ისევ ამათ უნდა მოსცე.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

288. არზა არუთინა ბარხუდარაშვილისა ვალის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1794 წ. 24 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 239. დედანი. ქაღალდი. 21,5×13 სმ. დაზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ყოველად მოწყალე მეფის ძის ვახტანგის ჭირი ბირთველის ყმას ბარხუდარაშვილს არუთინას მოსცეს.

მერე ღმერთმან ასე თქვენს მტერსა და მუხანათს გ[ა]უჭიროს საქმე, როგორც მე საქმე გაჭირებული გახლდე. მოხუცებ[უ]ლობა ცალკე მაწუხებს და სილარიბე ცალკე. და ვისაც ჩემი თითო-ოროლა შაური მართებს, უიასაულოდ არას იძლევებიან.

ღმერთი გაგაძლიერებს, შემიბრალეთ და ერთი ბეჯითი ოქმი [მი-ბო]ძეთ, რომ სამართლიანის საქმით ჩე[მი ვისაც რა მა]რთ[ებს, გამომირთოს და მომცენ. გიორ]გობას კგ, [ქორონიკონს] უპბ.

მეც სხვისა მმართებს და მოვალეები მაწუხებენ.

თავში

ქ. ეშიკაღათბაშო ა ღ ა თ ო ნ ი კ ე! მერე ბ ი რ თ ვ ე ლ ი ს კაცს ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, ამას ერთი ბეჯითი კაცი უჩივნე და ვისაც ამისი რამ ემა[რთოს], თ[ა]ვისის სარგებლითა და სამართლიან[ს] [სა]ქმით გამოურთვას და ამას თავ[ისი] ჰაყი სრულყოფით მოაბაროს. და თუ ვისმე ჰეშმარიტი სიტყუა რამ ჰქონდესთ, ჩვენს [სა]მართალში მოჰყუნე[ნ] და ელაპარაკენენ. ნოემ[ბ]რის **კდ**, ქორონიკონს **უპბ**.

ბეჭედი: რტოდ ეარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

289. არზა კლიმიაშვილის ქვრივ-ობლისა გეგრის თაოვაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 26 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 706. დედანი. ქაღალდი. 34,8×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია მძიმე ან წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი მოსცეს კ ლ ი მ ი ა ს შ ვ ი ლ ი ს ქურივსა და ობლებს.

მერმე ამას მოვახსენებთ ჩვენს ხემწიფეს: ციციანი რომ გაიყარნენ, ჩვენ ნ ი კ ო ლ ა ო ზ ც ი ც ი ს შ ვ ი ლ ს ვერგენით, ჩვენი საჯლისკაცები იმის საჯლისკაცებს ერგნენ. რა იმის კერძათ გავხდით, რაღაც ორიოთ კომლი კაცი გუყავს, მუდამდღე აწუხებს და ამას ეუბნება, ბატონს თქვენს თქვენთან საქმე არა აქვს, მე უნდა მემსახურნეთ. რაც ის უსამართლოდ გამოართუა, ის მოვითმინენთ. ახლა რაც იმათ ან კულუხი და ან ბეგარა პურისაც ზოგი ჩვენ მივეცით და ზოგი იმან გამოართუა და წაიღო. რაც ბეითალმანი მამული გვეჭირა, ნაქრთამები გვქონდა, ისიც გამოგუართვა, თვითან უჭირავს.

მოწყალევ ხემწიფევ, გევედრებით, საქართველოში, დიაღ, მრავალი აზნაურისშვილი გახლავს, რაც ბეგარა და სამსაჯური ედვას, მეც ისე მიმსახუროს. თუ იმასაც არ დასჯერდეს, ჩვენი საჯლისკაცები იმის საჯლისკაცებს ჰყავს ან იმათ წაბაძოს და ისე მიმსაჯუროს. ქურივისა და ობლის[1] მოწყალებისა და ნუგეშის მაგიერად ყმა და მამული ჩამაშართუა და თვითან იმსაჯურებს.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ქურივისა და ობლის მოწყალე ბძანდებით,

[1] ოფლის.

ამისი საბართალი მაღირსე, ღმერთი გაგიმარჯვებს და ბრწყინვალე შვილებს გიდღეგრძელებს. ნოემბერს ა, ქორონიკონს **უპ[ბ]**.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ნიკოლოზ ციციშვილს ასე უამბეთ. მერე ამ არზით ქვრივი და ობოლი რომ გიჩივის, ესენი შენი ყმანი არიან, მარა აზნაურიშვილები არიან. სამართალი არ არის, რომ ამათ ურიგოს სამსახურით აწუწებდე. შენს საჯლისკაცებსაცა ჰყავსთ აზნაურიშვილები, როგორც ისინი ექცეოდნენ და იმსახურებდნენ, შენც ისე მოექეც და იმსახურე. დაუნაშავებლად ყმაა და მამულს რომ ართმევ და ამათს გლეხსაცას შენ იმსახურებ, იმათ რიღათ უნდა იცხოვრონ, სამართლიანად მოექეც: როგორც აზნაურშვილობის რიგი იყოს, იმ წესით იმსახურე, უსამართლობით ხამეტნავს ნურას მოიხდომებ, თორემ თუ კიდევ შემოგჩივლეს, დიდათ ეყაწყენინებ იცოდე. ნოემბერს **კვ**, ქორონიკონს **უპბ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძედ კახეთის ჰეფედ ცხებულს ერეკლე.

290. არზა ფარსადანისა ულუფის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 27 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5652. დედანი. ქაღალდი. 21×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს სარაიდარს ფ ა რ ს ა დ ა ნ ს.

ჩემო კელმწიფევ! მე[ე]ქვსე წელიწადი არის, რომ ჩემთვის სარაიდრობა გიბძებიათ. ღმერთსა ვფიცავ და შენ ძელს ჰეშმარიტსა, რომ ერთი სტილი ფქვილის ულუფა არა მბოძებია. თქვენი განწესებული ულუფა გვქონდა. მაგრამ ახლა აღარა მეძლევა რა. თუ რომ ერთი რამ ნაკლებობა ამ ჩემს საჯელოში მაშსლოდეს, მოეხსენდებოდა.

გევედრები, ღმერთი გაგიმარჯვებს, რაც რო[მ] ჩემის ამხანაგის სარაიდრის ს ტ ე ფ ა ნ ე ს ა თ ვ ი ს წყალობა გიქნიათ, მეც ებოძოს. ნოენბერს კა, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მოხელე[ე]ბო და ნაზირებო! მერმე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, რაც სარაიდარს სტეფანეს ულუფა ჰქონდეს, ამასაც მოეცით. ნოემბრის **კზ**, ქორონიკონს **უპბ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

291. არზა ზაალ დავითისშვილისა სასისხლო საქმეზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 28 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 552. დედანი. ქაღალდი. 20,3×8,3 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის წემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი მათს მონას დავითიშვილს ზაალს მოსცეს. მერმე ამას მოვახსენებ ჩემს მოწყალეს: ერთი ოქმი მებოძოს ზაზა ამირეჯიბზე, რომ ვინც შემორიგებული ოსი და მძევალში გატეხილი ჩემს ამოწყვეტასა და აკლებაში ყოფილიყოს, ის დავიჭიროთ, საცა დავახელოთ ან იმისი ნათესავი სახლისკაცი, რომელიც დავახელოთ და ჭეშმარიტი შევიტყოთ, ზაზამ და[ა]ხელოს, თუ მე დავიჭირო ჩემი მესისხლე, არავინ დაგვიშალოს, ღმერთი გაგიმარჯვებს. ნოემბერს **კბ**, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

ქ. ამირეჯიბო მინბაშო ზაზავ! როგორც ამ დავითიშვილს მოუხსენებია, სადაც ამისი მოსისხლე დაახელოთ შენ თუ ამათ, ან იმისი ნათესავი და ან სახლისკაცი დაახელოთ, დაიჭირეთ და დავითიშვილს მოაბარეთ. ნოემბრის **კბ**, ქორონიკონს **უპბ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

292. არზა ზურაბა ულუკიაშვილისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 1 დეკემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 50. საბუთი № 191. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[118] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მოსცეს გორელს დავრიშაშვილ[ი]ს ყმას ულუპიაშვილს თოფხს ზურაბას.

მერმე ამას მოვახსენებთ. გორელებს რომ თოფჩები შა[ე]ერეთ, გორელებმა ჩ[ე]მი თავი გა[ა]ხლეს თოფჩათა. თორმეტი წელიწადია თქვენს სამსახურში გახლავარ. ის ბატონი ჩემი ჩემზედ ხელს არ იღებს — მეც უნდა მემსახურო და ბატონსაცაო. ერთის კაცისაგან როგორ შეიძლება ორს ალაგს სამსახური.

მოწყალებას გევედრები, თუ თქვენი სამსახური შამეძლოს და გამოსაყენებელი ვიყო, იმ კაცს ხელი ა[ა]ღებინეთ და თქვენ მიმსახურეთ. თუ არადა, დამითხოვეთ, წავალ და როგორც აქამდინ მიმსახურნია იმ კაცისათვინ, ისევ ისრე ვემსახურები იმ კაცსა. ღმერთი გაგიმარჯვებს. გიორგობისთვის **ია**, ქორონიკონს **უპბ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის გორის მამასახლისო კაჭკაჭიშვილო მიქელ და გორის ქეთხუდებო!

მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით რომ ასე ჩივის, ამას ზოგს თქვენ უნდა შე[ე]წივნეთ, ზოგს თითონ გაისარჯოს და ზოგს ჩვენ უზამთ წყალობას, თუ თავის ბატონს რაზს გახდის, რომ თავი დაახსნევინოს, რომ ჩვენს სახასოს ყმათ დადგეს. დეკემბერს **ა**, ქორონიკონს **უპბ**.

ამან ასე მოგვახსენა და ჩვენც ამისთვის მოვიწერენით ეს ოქმი, თორემ არ მოვიწერებოდით.

293. არზა ქეთევან ამირეჯიბისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 8 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 10544. დედანი. ქაღალდი. 27,5×13,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. ა-ნაკლული.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ჯელმწიფის ჭირი მათ მხევალს ამირეჯიბის სახლობას ქეთევანს მოსცეს.

ჩემო ხემწიფევ, წინაზედაც გაწყინე თავი და [ა]რზ[ი] მოგართვი, მაგრამ არაფერი პასუხი მებძანა. დიაღ, ვიშიშვი და ვიკრძალვი თქვენს თავის წყენას, მაგრამ რა ვქნა, მრავალი მწუხარება და ამ ჩემის შვილების საცოდაობა მაბედვინებს. ეს ამთონი ხანია ბასანიძე-ზურაბზედ თავს გაწყენთ, ის კაცი გაუყოფელი გახლავსთ, თქვენი წყალობა ოქმი უწინ თქვენს ყმას ებოძა.

შარშან ძმებმა ილაპარაკეს თქვენი ბძანებით მდივანბეგებთან და ასე უსაჯეს მზეჭაბუკ და სხვათ მსაჯულთ, რომ ცხრა თუმანი იმ ჩემს მაზლზედ და მაზლის წულზედ იყო თიღვის[1] ღანახარჯი ჩვენ-

[1] თიყვის.

გან. იმ თეთრის მაგიერათ ის კაცი ჩვენ გვებოძა, რომ განაჩენიც გვაქვს და თქვენგან დამტკიცებულიც არის. ჩემო ხელმწიფევ, ის კაცი თქვენმა ყმამ და ჩემ[მა] შვილებმა მე მომცეს, რომ შენს მზეს ვფიცამ, რომ ის დანახარჯი თეთრი ჩემის ღედ-მამის მონაცემი მზითვისა იყო.

ახლა ამ შემოდგომაზედ თქვენთვის სხვარიგათ გაუშინჯვებიათ და ოქმი გიბოძებიათ და ხელი აუმაროამსთ. თქვენი ყმა ხომ იქ თქვენს სამსახურზედ გახლავსთ და საცოდავი ყმაწვილები მუდამ შფოთში ჰყავს. და ამ მოწყალებას გევედრები, რომ ის კაცი თქვენგანაც მე მებოძოს, რომ ჩემს სასამსახუროთ მინდოდა. მე აქ თქვენს კარზედ ვგდივარ მწარეთ შეწუხებული. ღმერთმან თქვენი რისხვა მომცეს, თუ ერთი ბიჭ[ი] მე მყვანდეს, რომ წყალი მომაწოდოს და ჩემს შვილებს დაეპატიჟინო ჩემის ცოდვით.

მუდამ თქვენს სიმაღლეს ვაწუხებთ, რომ არ იქნა ამათი გასწორება, მუდამ შეწუხებაში ვართ იმ ჩემის მაზლისაგან. ჭეშმარიტებას და თქვენს მზეს ვფიცამ, რომ ამაში ერთი ტყუილი არ ურევია და მრავალი მწუხარებაც გვაქვს იმისგან. ვევედრები თქვენს სიმაღლეს, რომ ეს კაცი ისევ მე მებოძოს და არ მომეშალოს. ღმერთი უშეტესათ აღგამაღლებს. შეწუხებულის გულით მოგახსენებ და ნუგეში მეცით, თუ არადა, მოსსენებისათვის ნუ შემრისხამთ. ნოემბრის **კგ.** ქორონიკონს. **უპბ.**

თავში.

ქ. ჩვენი ბძანება არის ავალისშვილი ანტონი! მერე ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, როგორც განაჩენი უცხადებდეს ან თავის[ი] კაცი მიაცემინე და ან თავის დანახარჯი. ეს ასე უნდა აღასრულო. დეკემბრის **ჱ,** ქორონიკონს **უპბ.**

ბეჭედი: ჭნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

294. არზა დავითბარეჯის არქიმანდრიტის თეოდოსისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 9 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 386. დედანი. ქაღალდი. 33×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ხელმწიფის ჭირი მომცეს თქვენს მლოცველს დავით-გარესჯის არქიმანდრიტს თეოდოსის.

ჩემო ხელმწიფევ, დიაღ, მოვხუცდი და ყოველთვის თქვენს ხლებას ველარ შევიძლეფ. და რომელიც ჩემი მოხსენება იყოს, მოისმინეთ. ვანთის საქმეზედ წინაზედაც ოქმი გვებოძა მდივანბეგებსა და იმათს მოხელე[ე]ბზედ, რომ მამულები უნდა გაერჩიათ. და კიდევ გევედრებით, რომ გამიახლეთ და ერთი მაგარი ოქმი მიბოძეთ მდივანბეგებზედ და იმათ მოხელე[ე]ბზედ და უფროს კაცებზედ, რომ რაც მონასტრის მამული იყოს, გაგვირჩიონ და მოგვაბარონ.

ეს ამისთვის მოგახსენეთ, ჩემო ხელმწიფევ, რომ ის ვანთელებიც იხვეწებიან, გაგვირჩიეთო, ველარ გვამუშავნიაო, რომ მასუკან გა[ა]რჩიონ და თქვენ დაგრჩესთ, ეს არ გვინდაო. ჩემი მოხსენება ეს არის და ნება თქვენი სიმაღლისა იყოს. დეკენბერს თ, ქორონიკონს **უპბ.**

თავში

ქ. უფალნო კახეთის მსაჯულნო! ამ არზით თეოდოსი წინამძღვარს რომ ასე მოუხსენებია, თქვენ უნდა ვანთას მიხვიდეთ, იმათი მოურავი და უფროს-უფროსი კაცნიც იქ დაისწრათ და სამართლიანის საქმით მონასტრის მამული გაარჩიოთ და ამათ მოაბაროთ.

ღვთის წინაშე ამაზედ სწორედ მოიქეცით და მონასტრის მამული გაურჩიეთ, გაურჩეველს ხუღარ დააგდებთ. დეკემბერს თ, ქორონიკონს **უპბ.**

ბეჭედი: ჭნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

295. არზა გიორგი ცეკუაშვილისა აზნაურობის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1794 წ. 22 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8902. დედანი. ქაღალდი. 33,8×14,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან მისის უმაღლესობის ბედნიერის ჯემწიფე დედოფლის ჭირი ოდიშის სენ[ა]კის მსახლობელს[1] ცეკუაშვილს გიორგის მომცეს.

ნეტარად ხსენებულმა თქვენმა ძმამ კაცია დადიანმა ფოთს მხეველათ მომცა ობლობით. პატრონი არავინ მყვანდა მომკითხავი. ერთს წელიწ[ად]ს უკან სტამბოლს გამიყვანეს და გამყიდეს ოსმალთ. იქიდამ ყოველად მოწყალის ჯემწიფის ელჩი რომ მოვი-

1 მსახწობელს.

და სტამბოლს, ჩემს ალას გამოვექეც. მოეელ ელჩთან, ელჩმა რუსეთს გამომისტუმრა. მოსდოგს გიახელ, ცოლი შევირთე, ათი თორმეტი წელიწადი იქ დაეყავ. თქვენი შვილი პატრიაქი პეტრე-ბუხიდამ რომ მობძანდა, ავიყარე ცოლ-შვილით, თან გადმოვყევ. თავი სვეტ-ცხოველს შევწირე. პატრიაქმა მიბძანა, საცა გერჩივნოს, ადგილი გამოირჩიე, იქ დადექო. უშიშარი ალაგი რომ იყო, დუშეთს დავდეგ. თუ რამ ღვთის წყალობა მჭირდა, სახლი გავაკეთე, დავბინ[ა]ვდი. იქიდამ ცოლი რომ გადმამყვა, ისიც თქვენის ჭირის სანაცვლო შეიქნა. ქალიც მომიკვდა. ორი ობოლი ვაჟი დამრჩა. თუ რ[ა]მ მქონდა, დამეხ[ა]რჯა. ღმერთს ვფიც[ა]ვ, ვალიც დამედო.

ჩემი ხვეწნა და ვედრება ეს არის ჩემო კეშწიფევ, ჩემი ზემოთხსენებული გვარი თქვენც მოგეხსენებათ, ოდიშის აზნაურშვილი ვარ, აქ ჩემი აზნაურშვილობა არავინ იცის. თქვენს უმაღლესობას ვევედრები თუცა ამთონი სიღარიბე და ტყვეობა გავწვე, ჩემი გვარი და აზნაურშვილობა არ დამეკარგოს. თქვენი სამკვიდრო აზნაურშვილი გახლ[ა]ვარ.. თქვენგანვე მოწყალებას ვითხოვ, აქაც აზნაურშვილათ გამომაცხადოთ. დეკემბერს **ივ, ქორონიკონს უპბ.**

თავში

ქ. ჩვენ, საქართველოს დედოფალი, დადიანის ასული დარეჯან, ამას ასე ვმოწმობთ, რომ ეს აზნაურშვილია, როგორც ჩვენის ბიძაშვილის გიორგი დადიანის შვილის აზნაურს შვილებს უმოწშებიათ, ჩვენც ისე ვმოწმობთ. ამათ ქარგათ ეცოდინებათ. დეკენბრის **კბ, ქორონიკონს უპბ.**

ჩვენ ამას ქალაქე ოქმს მივცემდით, მაგრამ ჩვენის ბიძასშვილის აზნაურშვილების ხელმოწერილი არის ეს არზა. ამათ ჩვენ ვიცით, რომ ჰეშმარიტი ეცოდინებათ და ამისის გულისათვის მოუწერეთ არზაზე ხელი.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.
verso

ქ. რადგან დედოფალს დარეჯანს ხელი მოუწერია ამის აზნაურშვილობაზე, ამისი ბატონიშვილი არის და კარგად ეცოდინებოდა, ამის აზნაურშვილობას ჩვენც ვემოწმებით. ეს ცეკვაშვილი გიორგი ყველამ აზნაურშვილათ მიიღეთ. დეკემბერს **კბ, ქორონიკონს უპბ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მაყმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს არეკლე.

ქ. როგორათაც იმის უმაღლესობას დედოფალს უმოწმებია, ჩვენც ასე ვმოწმობთ, რომ ეს ოდიშის[1] აზნაურშვილი არის. დეკენბერს **კბ ქორონიკონს უპბ.**

ხელთვა კათალიკოზი.

ქ. ჩვენ, მეფის ძე ვახტანგ, ამ წიგნს ვამტკიცებთ. იანვრის **იე, ქორონიკონს უპბ.**

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

ქ. ღვთის წინაშე ჩვენ, გიორგი დადიანის შვილის კაცნი ქაიხოსრო და როსტომ ამას ვმოწმობთ, რომ ოდიშს ცეკვაშვილი აზნაურშვილი არის, კარგი მამაპაპით.

296. არზა გულგულელთა მამულის თაობაზე

ანტონ II-ის ოქმით

1784 წ. 28 დეკემბერი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 2139. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან მათის უწმინდესობის საქართველოს პატრიარხის ჰირი მოსცეთ ერთობით გულგულელთა.

ნიადაგ მგალობლისშვილებისაგან შფოთისაგან ილაჯი არა გვაქვს ფაცრის თაობაზედა. ზენონ ალავერდელი გახლდათ, მაშინ ვიჩივლეთ. რაც აზნაურისშვილები იყო საყდრიონისა და ან მახსოვრები, სამართალში უნდა მოგეყოლოდნენ და არ მოგეყუნენ. შემდგომ იმისსა ხა[რ]ჭაშნელი გახლდათ, ვიჩივლეთ; კიდევ სამართალში მოუწოდეს და არ მოვიდნენ. ნიკოლოზ ალავერდელი იყო, მაშინ ვილაპარაკეთ და არც მაშინ იკადრეს სამართალში მოსულიყვნენ. და ახლა თქვენა ბრძანდებით.

ღმერთმან თქვენი ლოცვა და კურთხევა საქართველოს ნუ მოაკლოს, ქართლისა და კახეთის მბრძანებელი თქვენა ბრძანდებით, სულიერჯდ ხახულისა ღმრთისმშობელიც თქვენი არის; და ქვეყანასა ჩვენს სამკვიდროს მამულებსა და მიჯნას გარდახდომით გვიდაეებიან ხახულისა ღმრთისმშობლის მამულსა და საფაცრესა.

ჩვენი პატრონი და სულიერი ჯელმწიფეც ბრძანდებით და სრულიად საქართველოსი. სამართალში გველაპარაკნენ და გაგვამტყუნონ და ერთხელ ამთენს შფოთს მოგვარჩინონ. ერთი დიდი შფოთი და

1 ოდიშის.

სიკვდილი არ მოგვიხდეს. ყოველთ ქართველთა და კახთ მამა ბრძანდებით, ვალი გაქვსთ ამ შფოთისაგან და სიკვდილისაგან დაგვიხსნათ. ჩვენს თავს ნიადაგ თქვენ გაბეზღებენ. და ჩვენა ვართ მტყუანი თუ ისინი ღმრთის მეტი ვერავინ სცნობს. ორთაე სწორად სამართლით, მოწყალებით მოგვხედეთ, სამართალში გვალაპარაკეთ და რომელიც გამტყუნდეს, გარდაგვხდეს. დეკენბერს კა, ქორონიკონს უპბ.

თავში

ქ. სახლთხუცესო გლახავ და მდივანო დავით! ამ არზის პატრონები რომ ასე ჩივიან, რატომ არ მოსდევთ. სამართალში თქვენც ჩამოდით, ახატლის გუჯარიც ჩამოიტანეთ და ესენიც ჩამოვიდნენ, თავისი გუჯარი ჩამოიტანონ და სამართალში ილაპარაკეთ და მოშველდით ერთმანეთს. დეკენბრის კგ, ქორონიკონს უპბ.

ხელთვა: კათალიკოზი.

297. არზა ნაფარეულელებისა გამოსალების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1794 წ. 31 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3029. დედანი. ქაღალდი. 21×13 სმ მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. არზის თარიღი მცდარია, რადგან ერეკლე II ამ დროს ცოცხალი გარდაცვლილია.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს ერთობით ნაფარეულელთა.

შერე ამას მოვახსენებთ თქვენს ბედნიერობასა. ოთხი საპალნე ღვინო შემოუწერიათ და რვა თუნგი არაყი. ნახევარს კაცს ერთი ვაზი არ დაურგავს და კიდევ სამი ოქრო ნახევარი შემოუწერიათ შილდისა და ყვარელის. სწორად მოხელე[ე]ბი ჯაბრში გვიდგანან. ამას გარდა თქვენს ბედნიერს თვალს უნახავს, როგო[რ]ი საქირე არის. მოურავი შიგა გვიდგს და გვამუშავებს და არცავინ გარშემო ჩვენი მეზობლები სოფლები გვეშველებიან. ზაფხულ-ზამთარ ციხის შენება ჩვენ დაგვედვა, დიაღ, შევწუხდით.

ერთს ამას გევედრებით, ლალისყური და ართანა შემოგვა[წ]იოთ, ერთი საქირე დაგვიწეან.

მეორე ამ მოწყალებას ვითხოვთ, რომ საქირის კლდის ქვის საჭა[ე]ლად რკინა გვიბოძოთ, წერაქვები დავაკეთებინოთ. უწერაქ[ვ]ოდ ალარა გა[ე]წყორა, რომ ველარას ძალას ვატანთ. და თუ არავინ მოგვეხმარა, ჩვენ არ შეგვიძლიან მარტოკა.

და მესამეს ამას გევედრებით, ამთენს მუშაობაში და შეჭირვებაში გახლავართ. ეს შემოწერილი ღვინოცა და ხარჯიც თქვენის მოწყალებით გვეპატიოს და რაც შეგვიძლიან ამ ციხეზედ ვიმუშაოთ.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, თქვენმა ბედნიერობამ გასინჯოს და ისე წყალობით მიგვხედოს. დეკენბრის კზ, ქორონიკონს უპზ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის! მერმე ამ არზის პატრონებისათვის ორი საპალნე ღვინო და ერთი ოქრო და ნახევარი კი გვიპატიჟებია და სხვა დანარჩომი კი უნდა მოგვცენ. დეკემბერს ლა, ქორონიკონს უპბ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯნობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლეს.

298. არზა თომა მღვიმევთხუცისშვილისა სარგოს თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 11 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 410. დედანი. ქაღალდი. 17,7×10,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს თომა მღვიმევთხუცისშვილს.

ჩემო ჯელმწიფევ, თქვენი შვილი იულონ რომ ოსებში გაისტუმრეთ და იქა ბძანდებოდა, რომელიც დასაქცევი ციხე იყო, ხომ და[ა]ქცევინა, წიგა და შიგ რომელსაც თქვენს შვილთან პურობა ჰქონოდა და ერთგულობას ჩემულობდნენ, იმათ თავისი მოყადაღე[ე]ბი დაუყენა, რომ ამათი წახდენა ჩემის ჯარისაგან არ იქნებაო.

მასუკან მოყადაღე[ე]ბმა ლეკის ჯარი ვერ შეიმაგრეს. და მე მიბძანა თქვენმა შვილმა, წაველ რამთონჯერა და მოვაცალე ის ჯარი და ჯაფაც ქარგი გადამხდა. თქვენმა შვილმა წყალობა მიყო — კოშკზე თითო თუმანი მისცენ თომასაო. მოყალადღე[ე]ბსაც ასე უბძანა. ახლა მოყადაღე[ე]ბმა თავისიც აიღეს და ჩემიცა და ორივე იმათ უჭირავს.

გევედრები, ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთის ოქმისა და დასაულის წყალობა მიყავით, რომ ის თქვენის შვილის წყალობა ჩემი ახი გამამირთვას მოყადაღე[ე]ბს. იანვრის ია, ქორონიკონს უპგ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ყაფჩიბაშო ავალიშვილო გიო! ამ არზით თომას რომ ასე მოუხსენებია, შენ უნდა დაადგე და ამისი სარგო რაც გამოერთმევინოსთ, ვისაც აეღოს, ახლავ გამოურთვი და მოეც.

ამაზედ უსაბუთოთ ნუ ილაპარაკებენ, თავისი მოსცენ. თორემ თუ გამტყუნდებიან ერთიორად წავართმევთ. იანვრის **ია**, ქორონიკონს **უპგ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

299. არზა ავთანდილ ამილახვრისშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1786 წ. 11 იანვარი

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი № 1461. რეესტრი № 14. საბუთი № 129. პირი.

[52v] ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჩირი ამილახვრისშვილი ერასტის შვილს ავთანდილს მოსცეს.

ორი კვირაა ბიძაჩემი თქვენის ჩირის ნაცვალი შეიქნა. კასპს გადაველ წირვისათვინ, ცხვარი მინდა გადმამეყვანა. ქაიხოსრო ამილახვრის შვილი და ბეჟანის შვილი იქ გახლდათ, სადილათ დავსხედით. ბეჟანის შვილი ამეშალა. მერე ქაიხოსრომ მე ამაყენა, კარზე გამომიყვანა და წამიყვანა. ბეჟანის შვილს ორი აზნაურშვილი და ერთი თავის მსახური დაჰლეჭრა. მერე უკან მამეწია, თავში ხანჯალი დამკრა და დამჭრა, „გამიშვით შინდა მოვკლაო“.

ამას წინათ კიდევ შინ მოგვიხდა, ჩემს ძმას ორი ხმალი სცა, თუ შინდის ჯოხი არ ეფარებინა, თავსაც გაავდებინებდა. რომ ის დაკაფული ჯოხი რომ თქვენს სიმაღლესაც უნახავთ.

თუ ვტყუი, გადამახდევინე, თუ არა სამართალი გვაღირსე. ერთი ოქმი და იასაული გვიბოძეთ, აქ ჩამოიყვანოს და სამართალში გველაპარაკოს. მუდამ რათ უნდა ასე გვიყოს. იანვრის **ია**, ქორონიკონს **უპგ**.

თავში

ქ. ეშიკაღაბაშო ორბელიანო თამაზ! მერე ამ არზით ამილახორისშვილი ერასტის შვილი რომ ასე ჩივის, ახლავ ერთი კაცი გაგზავნე და ამილახვრისშვილი ბეჟანის შვილი აქ ჩვენს სამართალში ჩამოაყვანინე. იანვრის **ია**, ქორონიკონს **უპგ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

300. არზა მათე ყოფალაშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ 18 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1357. დედანი. ქაღალდი. 17,5×10.9 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოველად მოწყალის ჯემწიფის ჩირი მომცეს მათ სამარადისოთ მლოცველს ყოდალაშვილს მათე [მ]ღ[ვ]დელს.

მერმე ამას მო[გ]ახსენებ: ჩვენს ნაოხარს ადგილშია მატნელებთ და ახმეტელთ ქვევრები დაეთხარათ; და ბახტრიანელთ ეთქვათ: ნუ მიგვაქვთ, მაგას პატრონი ყავს; და რო დაეშალათ, წაეღოთ.

და ამას გეევედრებით, ერთი იასაული მიბოძოთ, თუ სიტყვა აქვსთ. თქვენ მოგახსენოთ, თუ არა, ჩემი მებოძოს. იანვრის **ი**, ქორონიკონს **უპგ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის იასაულო ყარალაშვილო რევაზ! მერმე ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, ვისაც ამისი ქვევრები დაეთხაროს, გამოურთვი და მოეც. თუ სიტყვა ჰქონდესთ ვისმე, ჩვენ მოგვაყვანოს. იანვრის **იგ**, ქორონიკონს **უპგ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

301. არზა ილია ბერძენისა ულუფის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 23 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 1027. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჩირი მოსცეს ბერძენს ილიას.

ამას მოგახსენებთ. ოდესაც ღვთიურის მოხედვით მოხედეთ კურთხეულს ჩემს ძმას, მამა და ჩემი სიმდაბლე მო[ა]სხმევინეთ და ულუფი და ჯამაგირით ღვთიურის მოწყალებით გვაცხოვრებდით, ისინი თქვენს სამსახურში გარდაიცვალნენ. თქვენის სამსახურის და ხილვის მშიერნი და მე თქვენი ნათლული დავრჩით საცოდავათ. ერთს ღმერთს შევყურებთ და მეორედ თქვენს ქველის მოქმედებას და იმა კურთხეულთ ვალი დარჩათ და უილაჯობით ზოგი მეც დამედვა, და გარდახდის დონე რომ არსაით მაქვს, ბიძაჩემს დაუბარებივარ, მინდა იქ წავიდე თქვენის დასტურით.

და ამას მოველით, ერთი ასეთი მოწყალება მოიღოთ ხელათ **ან** მამისა ან ძმის ულუფა მოგვცეს ჯამაგირი, რომე მეც დავსახლდე[1] **და** საუკუნოდ დავრჩე თქვენს საფარველს ქვეშე, რომ თქვენმა ნათლულმა იცხოვროს და **ან** მისმა რძალმა. და ა ხ ტ ა ლ ა ს თქვენი ოქმი მეწყალობა, უჩემოთ ვერსაით წავალო, მე თქვენს უბრძანებლად კარის [ზ]ღურბლზედ გარდასვლაც არ შემიძლიან.

გევედრებით, რაც საბძანებელი და სამსახური გქონდესთ, **მე**ბრძანოს, რომ ღმერთი წარმოძღვეს და თქვენი ბედნიერება, წაიდე და არზის თხოვნის პასუხიცა იანვრის **იგ,** ქორონიკონს **[უპგ]**.

თავში

ქ. სახლთხუცესებო, მდივნებო და მოხელე[ე]ბო! ამ არზის პატრონს ჩვენგან ნაბოძები რომელიც თავის მამის ულუფისა და ჯამაგირის სია აქვს დაბეჭდილი, რაც იმ სიაში ულუფა და ჯამაგირი ეწეროს, დღეს იქით ამ ილიას უკლებლად აძლიეთ. ამისთვის წყალობა გვიქნია. იანვრის **კგ,** ქორონიკონს **უპგ.** ერეკლე

ქ. მდივანო ი ო ა ნ ე! ამ ილია ბერძენს თავისი წლის ჯამაგირი რვა თუმანი მოეც იქნება ნახევარი **დ** (ოთხი თუმანი) ამდენი. არ დაუგვიანო და მოეც დეკემბრის **ლა,** ქორონიკონს **უპზ.** გიორგი

ქ. უასაბაშო რ ი ზ ა ყ უ ლ ი! ბერძენს ილიას თავის წლის ულუფა ხსნილში კვირაში ორი ლიტრა ცხვრისა და ძროხის ხორცი მუდამ აძლიე. დეკემბრის **ლა,** ქორონიკონს **უპზ.** გიორგი

ქ. მომავლის წლის ღვინის ბაჟის იჯარადარნი იყვნეთ თუ ამანათქარი, ამ ბერძენს ილიას ას სამოცი თუნგი ღვინო მოეც. დეკემბრის **ლა,** ქორონიკონს **უპზ.** გიორგი

მ ი ხ ა ი ლ ბ ე რ ძ ე ნ ს

ქ. წელიწადში მაგას მიეცემა ულუფა დღეში.
აქ(?) ქ. პური ლიტრა
რჲ (ას სამოცი) ქ. ღვინო წელიწადში თუნგი

[1] დავსახლდი.

ბ (ორი)ქ. ხორცი კვირაში ლიტრა ხსნილში
კ (ოცი) ქ. წელიწადში ყველი ლიტრა
ი (ათი) ქ. ერბო ლიტრა
ძვ (ოცდაექვსი) ქ. სამარხო წელიწადში ლიტრა თავის ნიგვზით
ჱ (რვა თუმანი) ქ. ჯამაგირი წელიწადში — ნახევარი ვეჯი, ნახევარი ნაღდი.

ქ. შვილსა იმისას ი ო ა ნ ე ს ჯამაგირი და ულუფა ცალკე ემ[ნ]ება.

ქ. და სახლიც ჩვენ უნდა რაც შეგვეძლოს უმოვოთ და მასუკან თითონაც სახელო გამოუჩნდება რამე და ღ[მრ]თით დარჩება

ერეკლე

302. არზა რევაზაშვილებისა ყმოგის თაოგაზე ანტონ II-ის ოქმით

1795 წ. 24 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 811. პირი. ქაღალდი. მხედრული. ამავე ფონდში დაცულია საბუთის მეორე პირი № 2304.

ქ. ღმერთმან ყოველად უწმინდესის პატრიარხის ჭირი თქვენ ყმას მუხისელთ რ ე ვ ა ზ ა შ ვ ი ლ ებს მოგვცეს.

ჩვენო მოწყალევ, ხუთი კომლი ერთი თოხუმისანი გახლავართ, მკვიდრნი მუხისელნი. ერთი კომლი აიყარა, კახეთს გადავიდა, იქა სახლობს და ოთხი კომლნი ჩემს გამოულზედ გახლავართ.

ჩვენ რომ ობლები გახლდით, იმ ჟამათ ერთი ბებერი გვყვანდათ. კ ვ ა ლ ი ა შ ვ ი ლ მა[1] ი ვ ა ნ ე მ ოსები მოუსია. ეს ბებერი ბუძუებით ჩამოაკიდვინა. ამდენი სცეს, რომ ათი ფრჩხილი ფეხისა დასცვი[ვ]და, ჩვარში გამოკრული ქონდა; ჭირის სანაცვლო რომ შეიქნა, ისიც თან ჩავატანეთ, ქვეყანა ამისი მოწამე გახლავს.

რაც წიგნებში ჰქონდა თუ წყალობისა თუ ნასყიდობისა, კედელში დატანებული და შესახული ქონდა, რომ ჩვენთვის ინახვედა, რაღგნაც ობლები გახლდით, იმისთვის კედელში შე[ი]ნახა, ვინიცობაო ობლებს არ დაეკარგოსო.

ცემით რომ ძალა და[ა]ტანა, მერე გამოუცხადა კედელში ძევსო, გამოიღეთო. ის წიგნები რომ ჩაიგდო, მას აქათ ჩვენ ყმათ გვეჭირდება. იმის წინად როგორ გახსენებდა ყმობასა. მერე რამთენჯერ ნეტარად ხსენებულთ ბიძა თქვენთან ჩივილს დაეპირებდით, იმას კარი ეჭირა,

[1] კოლიაშვილმა.

ახლოს ვერ ვიახლებოდით. თუ ინებოთ მუხისელებიდგან მოიკითხეთ ფიცითა და შეჩვენებით, ისინი სწორეს მოგახსენებენ, რომ ჩვენ სვეტისცხოველის ყმანი ვიყვნეთ.

ღმერთი გადღეგრძელებს, გვიპატრონეთ. ქრისტიშობის **ივ, ქორონიკონს უპბ.**

თავში

ქ. ყოვლისა საქართველოს კათალიკოს-პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი გიბრძანებ პახუმაშვილო ნღვდელო იოანე, ზოიტაშვილო ბერო, ელიაშვილო სესია, გელიაშვილო სესია, ამბოკაიე სეხნია, კოვზიაშვილო ივან! მერე რასაც წამს ეს ჩვენი ოქმი მოგიკიდეს, მაშინვე დაუყოვნებლად თქვენ აქ უნდა ჩამოხვიდეთ, რომელიც დაგვიწერიხართ აქ ჩვენთან წამოსასვლელად[1].

ამას გარდა სხვათ მოხისელთ ვინცა ვინ არიან, სვეტისცხოველს ვაფუცევთ და ჩვენს მადლსა, რომელთაც იცოდეთ, სწორე და ჭეშმარიტი უნდა მოგვახსენოთ თქვენც და ამათცა. მუჯალმა უნდა დააწერინოთ, საჩქაროთ წამოხვიდეთ და მუჯალმაც თქვენ წამოიღეთ. ეს კაცნი რომ ესე ჩივიან, ამათ პასუხი უნდა მიეცესთ; მართლა ჩვენი ყმა **არის თუ კვალიაშვილისა**, ამისი მართლის შეტყობა გვინდა, რომ სამართალი უნდა მიეცესთ ამათ. ამისი დაგვიანება არ იქნება. როგორც გვიბრძანებია, ახლავ ასე უნდა აღასრულოთ. დეკემბრის **კგ, ქორონიკონს უპბ.**

ხელთვა: კათალიკოზი.

ქ. ყოვლისა საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხი, მეფის ირაკლის ძე, ანტონი გიბრძანებ ზაალიშვილო ნიკოლოზ! მერე შენ უნდა მიხვიდე და კვალიაშვილებს ხელი უნდა აუმართო ამ რევაზაშვილებზედ და სახასოდ უნდა დადო.

და უღელი ხარი რომ გამოურთმევიათ კვალიაშვილებს ისიც უნდა **გამოურთო** და პატრონს უნდა მოაბარო და მოხისელებსაც უნდა გამოუცხადო: რომ ეს რევაზაშვილები სახასოდ დაგვიდვია, რომ ამათთან დღეს და დღის იქით კვალიაშვილებს საბატონყმოთ ხელი არა ჰქონდეს. ეს ასე უნდა აღასრულო. იანვრის **კდ, ქორონიკონს უპგ.**

რაც სულადი დარჩომოდესთ, ისიც გამოურთვი და ხარებიცა და ამ გოგიას ბერს მოაბარე.

ხელთვა: კათალიკოზი.

[1]+დაგვიწერიხართ.

ჩვენ, მიტროპოლიტმან მცხეთისა და ექსარხოსმან სრულიად საქართველოსამან ვარლაამ, გავსინჯეთ წერილი მოხისს მცხოვრებთ რევაზაშვილებისა, რომელშიაც აცხადებს მათს ეკლესიის ყმობასა, რომელიც არის მიცემული კათალიკოზის ანტონისაგან და დამტკიცებული მეფეთაგან, რომ ამათთან კვალიაშვილებს საქმე არა აქვსთ. და ჩვენც ესე წერილი ვუბოძეთ, რომელ არიან ესენი ყმანი დიდის მცხეთის ეკლესიისანი და მას უნდა მსახურონ ვითარცა სხვათა ყმათა. ამათთან საბატონყმოთ საქმე არავისა აქვს. ნოემბრის **ი, ჩყიგ** წელსა.

ხელთვა: ვარლაამ.

303. არზა მეღვინეთხუცისშვილეზისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 6 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 385. დედანი. ქაღალდი. 27,3×16,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოგვცეს მეღვინეთხუცისშვილს თომას და პაატას.

ჩვენო კელმწიფევ ამ საქმეზედ მრავალჯერ თავი გვიწყენია და [თ]ქვენი წყალობა ხუთი ოქმი გვაქვს, რომ ხი[დი]სთავის გარეშემო ორმოცდაათის ღრის ბეითალმანი თუ საგანაყოფო მიწა უნდა მოგვცემოდა, ოცამდინ ღრის მიწას სახელი დაგვირქვეს შორსა და გამოუყენებელი. და ამ უბრალოს მიწებში დღენახევრის მიწა არის, რომ კაცს გამოადგება: და თქვენს ოქმშიაც ასე აცხადებს: გორის ძირში რომ მიწა არის, ის უნდა მიეცესო. თქვენს იასაულს სამჯერ კელი აუმართავს და ჯვარი დაუსვამს და ვისაც უჭირავს, იმ გლეხს კაცს ჯვარი მილმა გადაუგდია და კიდევ მოუხნავს.

ჩვენ თქვენს სამართალში ეეპატიჟებით, თუ სიტყვა აქვს რამ, თქვენს სიმაღლეს მოახსენოს. და ისიც პირობას მოგვცემს ხოლმე, მოვალ სამართალშიაო, მაგრამ ექვს წელიწადს ასე გვატყუებს, არც სამართალში მოგვდევს და ახლა ბალათაც კეთება დაეწყო და თქვენი ამდენი ოქმიც გაგვიბათილა. ჩვენც თქვენის დოვლათით ერთის გლეხის კაცის პასუხის მიცემა შეგვიძლია, მაგრამც თქვენი უნებური საქმე მოგვხდომოდა, ამას ვიშიშვით და ვიკრძალებით.

ამ მოწყალებას ვითხოვთ, ერთის იასაულის წყალობა დაგვემართოს, რაც ხანი გამოსულა, რომ ის მიწა ჩვენა გვბოძებია, იმის ღალა წაგვირთვას და მოგვცეს და ის მიწაც დაგვანებოს. და კიდე სხვა თუ

ბეითალმანი მიწა ეჭიროს ვისმე ისიცა, რომელიც ჩვენ უჩვენოთ, რომ ეგების თქვენი წყალობა შეგეისრულდეს ამ მიწის შეუსრულებლობის მიზეზით. თქვენი წყალობა რამდენიმე კომლი კაცი გვებოძა და ოთხი-ოდ კომლი ჩვენც გამოგვყვა, აწა-იქა დაფანტულნი გახლავან, თქვენს საქვეყნო ხარჯს და ლაშქარსაც აკლიან და ჩვენ ხომ სულ არა ვიცით რა. იანვრის კთ, ქორონიკონს უპგ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის თარხნისშვილო დიმიტრი! მერე ამ არზით თომა მეღვინეთხუცისშვილი ვისაც უჩივის, შენ უნდა მიხვიდე და რომელიც სახნავი მიწები ჩვენის ოქმით ამ თომასათვის გვიბოძებია და იასაულიც მივეცით და მივიდა; ჩვენმა წარგზავნილმა იასაულმა კელი ამართა ამ მიწებზედა, და ის კელი მოუგლეჯია და გადაუგდია, იმ ჩვენის ოქმის რიცხვიდამ აქამდინ რაც ამ მიწებში მოსავალი მოსვლია, იმისი ღალა უნდა გამოართვა და ამ თომას მოეც და ის მიწებიც ამას დაანებე.

ამისთვის უნდა წაერთვას იმ ჩვენის ოქმის თარიღიდამ დღევანდლამდინ ღალა, რომ ჩვენს ბძანებას არ დამორჩილდა და კელი რომ ამართა იასაულმა, იმან მოგლიჯა და გარდა[ა]გდო. თუ სიტყვა ჰქონდა რამე, ჩვენ რატომ არ მოგვახსენა.

ეს როგორც გვიბძანებია, ისე აღასრულე, მიწებიც ამას და[ა]ნებე და მასუკან თუ სიტყვა აქვს რაღე, მოვიდეს და მოგვახსენოს. მაგრამ თუ გამტყუნდა, გარდახდება იცოდეს. ფებერვლის ვ, ქორონიკონს უპგ.

და ამას გარდა, რომელიც ბეითალმანი მიწა ამ თომასათვის გვებოძებინოს და ამ თომამ გიჩვენოს, იმაზედაც კელი ამართე და ამ თომას დაანებე. და თუ სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, ჩვენ მოგვახსენოს. იმას გარდა სხვა გარდასახადიც გარდახდება, თუ გამტყუნდა.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მოჯნობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

304. არზა დათუა მაჩაბლისა ყმა-მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 18 თებერვალი

ცასა. ფონდი 1450. დავთარი № 26. საბუთი № 220. ბირი. ქაღალდი. მხედრული.

[171] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი დათუა მაჩაბელს მოსცეს. მოწყალეე ხემწიფევ, უწინდელს დროს ვისაც უსა-

მართლო დაემართებოდა, თქვენს ხემწიფობაში ყველას სამართალი მიეცა; და მე ჩემის უბედურობით უსამართლო ვრჩები; ჩემის სახლის კაცისაგან ყმითა და მამულით აკლებული ვარ. თქვენს სიმაღლეს მრავარჯერ თავი ვაწყინე, მაგრამ ჩემმა უბედურობამ სისრულე არ მისცა. ახლა ამ უსამართლობასაც არ მაჯერებენ. თქვენგან ღთიურის მოწყალებით, რომ ცოცხალი[1] ვარ და იმ ქვეყანაში ვარ, იქიდამაც ჩემს გამოძებასა ცდილობენ, ასეთს მიზეზებს მაძლევენ.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთის ოქმის წყალობა მიყავით, რომ ოსებს თავდებათ არავინ მიმცეს და იმ ქვეყნიდამ სრულებით არ დავიკარგო.

და ჩემის ყმის და მამულის სამართალიც დამემართოს, რომ [v] მიმძღლავრებით უჭირამთ ჩემის სახლის კაცებს და სხვათაცა: სვერი მთლად, გარწემას გოგიძე, ხეთში საბანაძე, საბაწმიდას, დიცს კაპარჭაძის მამული; კიდევ ჩემი ბარათის კაცნი, მისი შვილები დაუყიდნია თეიმურაზ მაჩაბელსა. ამას გარდა ჩემი წილი ოსები ბარძიმს და ზაზას უჭირამს; კიდევ თამარაშენს ამილახვარიანთ ყმას კახს ერთი საკომლო მამული. თებერვლის ი, ქორონიკონს უპგ.

თავში

ამ არზის პატრონო, შენ რომ ასე სჩივი, შენი ოსებთან თავდებობა არავისგან იქნება, ყველამ ასე იცოდეს — ქართველმაცა ოსმაც. თუ ვინმე შენს შეუტყობრად თავდებათ დაუყენებენ, ბათილი იქნება და შენ თავდებათ არას არგებ. და თუ ვისმე სხვას უჩივი რასმე, ღვთით იმისი სამართალიც მოგეცემა. თებერვლის იგ, ქორონიკონს უპგ.

305. არზა გაბრიელ ზოზიაშვილისა გამოსალების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 15 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 264. დედანი. ქაღალდი. 21,8×11,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი ზოზიაშვილს გაბრიელას მოსცეს.

[1] ცოცხლ.

ჩემო მოწყალევ, ქვემო ხვითს ხიზნათ გახლავარ. მე ერთი უსახლკარო კაცი გახლავარ. მუდამ თქვენს სამსახურში გახლავარ.

გეედრებით თქვენად სადღეგძელოთა და გასამარჯვებლათა ერთი ოქმის წყალობა მოიღეთ, რომ სოფელმა გამოსაღებ ხარჯში არ გამრიონ, რასაც სამსახურში გახლავართ, ამას დამაჯეროთ. ფებერვლის **დ**, ქორონიკონს **უპგ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ქვემო ხვითელებო! მერე ეს გაბრიელ, ქვეყნისათვის რაც შეუძლიან და დაბატიჟებენ ხოლმე, იმსახურება და თქვენთვისაც გამოსაყენებელია. ამას რომ ხარჯს არ მიაყენებდეთ, არა იქნება რა. დღეის იქით შალავათი უყავით. ჩვენ ასე გვიბძანებია და თქვენ იცით. ფებერვალს **იე**, ქორონიკონს **უპგ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძენ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

306. არზა ჯვარისმამის ანტანასეში ამეგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 15 თებერვალი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 51. საბუთი № 201. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[177v] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი მოსცეს მლოცველს ჯვარისმამას ათანასის.

ამას მოვახსენებთ. თუ თქვენი ნება და ბრძანებაც ინებებს, დირბს ვაპირებ წასვლას და იქიდამ, ღმერთიც ინებებს, იმერეთს გადასვლას. და ამაზედ თქვენს ბრძანებას ველით. დათხოვებასა თანა ჩვენს უცხოებას ერთი ოქმიც უნდა გეიწყალობოთ — საცა გავიაროთ სასმელ-საჭმლით დაგვიჩვდნენ.

და ამასაც გეედრები. პაპის თქვენის შეწირულობის სიგელი გაშინჯეთ და ნახეთ, ამას წინათ თავს დაიდეთ, მელიქსაც ებრძანა — ესენი რომელნიცა შესაწირავია, უნდა იპოვოთ ესე **ყუთლუაშვილები**. ეს კაცნი ვიპოვეთ, [178] უზურში გახლიან, მეც იმერეთს წამსვლელი გახლავარ.

გეედრებით, თუ პაპის თქვენის შეწირულობა მებოძება, გეეწყალობოს ერთის ოქმით, რომ ესენი თქვენს მფარველს და სასოს წმინდას საფლავს თავის ყმანი მიეძღვანოს. და თუ არა გვებრძანოს, ამაზედ თავი აღარ გაწყინოთ. ამისთვის მოგახსენებ, რომ მე ცოდვას ავიყარი და ნება თქვენია. ფებერვლის **იდ**, ქორონიკონს **უპგ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ქალაქის მელიქო ავეტიქ! მერე ჯვარის მამას არხიმანდრიტს ათანასის ასე რომ მოუხსენებია, როგორც პაპის ჩვენის მეფის ერეკლეს შეწირულობის წიგნში უწერიათ, ის ყუთლუაშვილები ახლავ დაანებე. და თუ იმ ყუთლუაშვილებს სიტყვა აქვსთ რამე, ჩვენ მოგვახსენონ. ფებერვლის **იე**, ქორონიკონს უპგ.

307. არზა თამაზ ეშიკაღასაგანისა ამის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 19 თებერვალი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 20. საბუთი № 21. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[22v] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი ეშიკაღაბაშს თამაზს მოსცეს. მერე ჩემს მოწყალეს ხელმწიფეს ამას მოვახსენებ. ჩემი ერთი კომლი მკვიდრი კაცი ვაშლოვნელი [23] არუთინა ვეჯინს ერასტის შვილის დავითისათვის მამა ჩემს მიუბარებია, რომ რომლისაც ხელით ჩაუბარებია, ის კაცნიც ცოცხალნი გახლავან. მე ყმაწვილი გახლდი. არცარა ვიცოდი.

ხელმწიფევ, ახლა ამ ჩემს მკვიდრს კაცზედ ბატონი ქათალი და ერასტი[ს] შვილი დაობენ არა ჩემია, არა ჩემიაო. კაცი ჩემი გახლამსთ, რომ ამისი სახლის კაცები აქ გახლავან, რომ ქვეყანამ იცის, რომ ეს კაცი ჩემია.

ერთი ოქმის წყალობა მიყავით, რომ ამ კაცის წინართმევი, რაც რომ აქვს და ეს კაციც ჩაიბაბარონ. და სიტყვა ჰქონდეს რამ, თქვენს სამართალში მელაპარაკოს. თებერვლის **ით**, ქორონიკონს **უპგ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის აიდემურ ხალვათხანის ეშიკაღასბაშო! მერე რადგანაც ეს კაცი სანატრელის ჩვენის დის მზითევი ყოფილა და ერასტი[ს] შვილისათვის მიბარებული, ახლავ აუყარე და თამაზ ეშიკაღასბაშს მიაბარე. და თუ სიტყვა ჰქონდეს. ჩვენ მოგვახსენოს. თებერვლის **ით**, ქორონიკონს უპგ. ჰ[ა]ლბათ, ჰ[ა]ლბათ

308. არზა იუსტინე მროველისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1785 წ. 1 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1502. კრებული. საბუთი № 34. პირი. ჭიღალდი. მხედრული.

[19v] ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს მათს მარად მლოცველს მროველ იუსტინეს.

შერე ამას მოვახსენებ მათს უმაღლესობას: უწინარეს ჩემს მროველობამდინ თქვენს უმაღლესობას ერთი კომლი ზაქარიას ნაყმევი უმამულო კაცი იესე გასიტაშვილი თავისის ძმისწულებით ლეთეების ეკლესიისათვის შეგიწირავთ. ნეტარხსენებულის თქვენის ძმის კათალიკოზის და ნეტარად ხსენებულის თქვენის დის ანანას სახელზედა. და წელიწადში ორი წირვა გიბრძანებიათ იმათთვის. და თქვენის უმაღლესობის ოქმებიცა აქვს: რაც შეეძლოს, ეკლესიის ყმასთან უნდა გამოიღოს ხარჯი თაკის შეძლებით.

ძმისწულები ამ კაცისა ეკლესიას არ დაანება და თვითონ იმსახურებს ლუა წინამძღვრისშვილი. ეს იესე ერთი ნასაღნაქნარი კაცი არის, რაც შეუძლიან ხარჯს ეკლესიის ყმასთან იღებს. შარშან ერთი სია მოერთმევინა ლუა წინამძღვრისშვილს ზაქარიას ნაყმევის კაცების აყრისა და ეს კაციც შიგ ჩაეტანებინა. იასაულები მოვიდნენ, აყრა დაუპირეს, ასაყრელათ არ დავანებე და საიასაულო ცამეტი აბაზი მე მივე, რომ ის კაცი გლახა არის.

მასუკან კიდევ სალეკოს იასაულები გამოესივა და ამის სალეკოც მე გამომართვეს. წლეულ კიდევ სია მოურთმევია სურსათისა და ის კაცი კიდევ შიგ ჩაეწერა იმ სიაში და ექვსი კოდი დაეწერა ჯაბრითა. თქვენი ოქმი უჩვენე იასაულებს. მულათი ვთხოვე თქვენად მოხსენებამდი [20] და მულათი მომცეს და საიასაულო სამი აბაზი მივე. თქვენი უმაღლესობის ბძანება ასე არის: თუ შეუძლიან რაზე, იმ ეკლესიის ყმასთან უნდა გემსახუროს.

ამ წყალობას ვითხოვ, თქვენ სადღეგძელოთ რადგან იმ ეკლესიისათვინ მიგირთმევიათ და თქვენის მიცვალებულთათვის მოსახსენებლად შეგიწირავთ, თქვენი შეწირულობის გუჯარი ამ ოქმ[მ]ა დაამტკიცოს, და იმ ეკლესიის თავისის ძმისწულებით იმ ეკლესიას დანებდეს. და ლუა წინამძღვრისშვილს ებრძანოს, ამ კაცებს დაეხსნას და ნულარ შეაწუხებს ყოველთვის.

ერთი ოქმი გვებოძოს, რომ ლუამაც ხელი აიღოს და ვინც მოასილნი მივიდნენ თქვენის ბძანებით, თქვენი ოქმი რომ უჩვენონ, იმათაც ხელი აიღონ, რომ ყოველთვის იმ კაცებს აღარ აწუხებდენ. ფებერვლის კზ, ქორონიკონს უპგ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის. მერმე მისს ყოვლად სამღდელოებას ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, ის კაცი გასიტაშვილი იასე თავისის ძმისწულებით ამას წინათ რომ მღთეების ეკლესიას შევსწირეთ და ეკლესიის შეწირულობის გუჯარი მივართვით, ჩვენ იმ გუჯრის მოშლა და იმ კაცის გამოწირვა არ შეგვიძლიან; როგორც შეგვიწირავს, ისე იმ ეკლესიის ყმად უნდა იყოს, და საჩვენოსა, თუ საქვეყნოს ხარჯს თავის შეძლებით ეკლესიის ყმასთან უნდა გამოიღებდეს.

ლუა წინამძღვრისშვილი რომ აწერს სადმე გამოსაღებს, ამ ჩვენის ბძანების შემდგომად ასე იცოდეს, რომ თუ კიდევ გამოსაღები რამ სთხოვა ლუამ, ჩვენი საწყენი იქმნება და არც უყაბულებთ. ამ კაცთან ეკლესიის მეტს საბატონყმოთ საქმე არავისა აქვს.

და რომელნიც მოასილნი იქმნებოდენ ან ჩვენი და ან ჩვენი შვილისა, იმათაც ასე იცოდენ და ამ ჩვენს ბძანებას ასე აღასრულებდენ.

და თუ იმ ბძანების წინააღმდეგობა იხმაროს რამე იმ მოასილთ, გალახვით და ავათ მოპყრობით უნდა გაისტუმროთ, ამისთვის რომ ეკლესიის ყმობით უნდა გამოერთვას გამოსაღები და სხვის ყმობის გამო არ იქმნება იმის ხარჯის გამოღება.

ამირეჯიბო მიმბაში ზაზა! წინამძღვრისშვილს ლუას ჩვენი ბძანება ასე უნდა გამოუცხადო. და იმ გასიტაშვილის ძმისწულები რომ წაუყვანია, ისინი უნდა გამოართვა და როგორც შეგვიწირავს, ისევ ისე ეკლესიის ყმათ დასდვა. მარტის ა, ქორონიკონს უპგ[1]. ერეკლე

309. არზა ფარსადან ტარიელიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1785 წ. 1 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 32. საბუთი № 300. პირი. ჭიღალდი. მხედრული.

[153] ღმერთმან უმაღლესის ხელმწიფის ჭირი ტარიელისშვილს ფარსადანს მოსცეს.

ამას მოვახსენებ მათს უმაღლესობას მოწყალეც ხელმწიფეც! ვი-

[1] უპგ]უპბ.

[ს]აც უსამართლო ამას წინ დამართებია, თქვენს მეფობაში უპოვნიათ და თქვენს მეფობაში რომ სამართალი ვერ ვიშოვნო, ვის დროშიღა ვიშოვო. ამდენი ხანი ჩემის სამკვიდრო მამულიდამ გადმოგდებული ვარ, [v] სანატრელმა ცხებულმა მეფემ მე თავის შვილს მიბოძა მზითევში და ჩემის მამულიდამ დავიკარგე. რაც უნდა დამ[მ]ართოდა ჩემს მამულს მე რაღას ვიკითხევდი. ამდენი ხანი არის სამსახურში გახლავარ, ჩემთვის არც ყმა მოუცია და არც მამული, ისე ხელზედ მინახევდა და მარჩენდა. და როდესაც თქვენს დას მიმცეს, მიცემაში მეც ასე მიბძანეს და ბატონიშვილსაც ასე ფიცით უბძანეს და მეც ასრე მიბძანეს: არც აქ დაგიკარგავ შენს ყმასა და მამულსა და იქაც წყალობა ყმა და მამული მოგეცემაო; და ორისაგანვე ცარიელი შევიქენი.

მე ერთი ბერი კაცი გახლავარ, თქვენის ჰირის სანაცლო ვიყო რაც დამემართა, მაგრამ მოწყალეე ხელმწიფევ, ეს ჩემი ძმისწული პანტელეიმონ გახლავს, ამას კი დანაშაული არა აქვს რა, მე დიდის გარჯით გამისდია და თქვენთვის მიძღვნია, ამდენი ხანია გახლავს. ვალი მაქვს. ამისის მოვალეობისაგან ღმერთთან თავს ვერ გამოვიმართლებ, უნდა თავი გაწყენო, ჩემო ხელმწიფევ და ამისის საცოდავობიდამ გამოვიდე და მოგახსენო, ვისაც ჩვენი სამკვიდრებელი ყმა და მამული უჭირავთ მძლავრობით, თქვენის ღვთის სამართლის მზგავს სამართალს ვითხოვ, ჩემის სამკვიდროს სასაფლაოდამ [154] არ დავიკარგო. და თუ ვისმე სიტყვა აქვს[1], მერმე თქვენ სამართალში გვალაპარაკოთ. ღმერთი გამიმარჯვებს. ფებერვლის ი, ქორონიკონს უპბ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ბატონო სალთხუცესო გიორგის მერე ამ არზის პატრონს რომ ასე მოუხსენებია, ვისაც ამისი სამკვიდრო მამული მიეძლაუროს, თუ ჯეშმარიტი საბუთი ჰქონდეს ვისმე, ჩვენს სამართალში ელაპარაკოს. და თუ ჯეშმარიტი საბუთი არა ჰქონდესთ რა, მას თავის სამკვიდროს მამულს ვერ დაუკარგავთ. თავის სამკვიდრო მამული ამ ფარსადანსა და პანტელეიმონს უნდა მოჰბარდეს. როგორც გვიბძანებია, ასე აღასრულე. მარტის ა, ქორონიკონს უპგ.

მათის უმაღლესობის ბძანებით ჩვენ, სალთხუცესმა და საგარეჯოს მოურავმა გიორგიმ, ეს ბძანება ასე აღვასრულე სამართლის ძალით. და თავისი სამკვიდრო მამული და ყმა მივაბარე ტარიელიშვილს პანტელეიმონს. მაისის ლ, ქორონიკონს უპგ.

[1] +ვისმე.

310. არზა ლალია ხითარაშვილისა ვალის თაობაზე იულონ გატონიშვილის ოქმით

1795 წ. 2 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7182. დედანი, ქაღალდი. 21,7×16,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან უმაღლესის ქელმწიფის ძის იულონის ჰირი ხითარაშვილის ობოლს ლალიას მოსცეს.

შემდგომად ამას მოვახსენებ: შვილი წელიწადი არის მამაჩემი ყიზლარს გახლავთ. იმას იქ თქვენი ყმა მჭედლის შვილი ბერუა რვა თუმნათ დაეხსნა. და ის ხომ აქ გიახლათ. მამაჩემს დედის ჩემისათვის წიგნი მოეწერა, მანდ გამოართვითო, თუ წლამდინ ვერ მოგცეს, წლისთავს ცხრა თუმან[ი] უნდა მოგცესო. ვსთხოვე და არ მაძლევს. ასე მეუბნება[1], მანან თამასუქს არ მოიტანო, არ მოგცემო.

ღმერთი გადღეგრძელებს[2], ჩვენ თამასუქათ არა ეჰკმარვართ, ბათილამის წიგნს მივცემ, რომ მოდაეე არავინა ჰყამდეს. ღმერთი გადღეგრძელებს, მოწყალება მოიღევით, რომ ჩემი თეთრი მომცეს.

დედაჩემიც თქვენის ჰირის სანაცლო შეიქნ[ა], ისიც დასამარხავია და მეც შესანახავი გახლავართ. ღმერთი თქვენს სიმაღლეს უმეტესად ალამაღლებს, მოწყალება მოიღევით ერთის ოქმისა, რომ მებოძოს ჩემი თეთრი. მარტის ა, ქორონიკონს უპგ.

თავში

ქ. თარხნის შვილო დათუკავ! მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით ასე რომ ჩივის, რომელსაც ამისი თეთრი ემართოს, გამოურთვი და მოეცი სამართლიანის საქმით. და თუ სიტყვა ჰქონდეს რამე, სამართლით ელაპარაკენ. მარტის ბ, ქორონიკონს უპგ.

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

[1] მეუბნევა. [2] გაგღეგრძელებს.

311. არზა ერასტი ამილახვრიშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 5 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1366. დედანი. ქაღალდი. 35,3×21,4. ჭრცხენა კიდე ალაგ-ალაგ მოხეულია. მხედრული. აქვე, პ. ქარბელაშვილის პირად ფონდში, № 1461, რვეული 14. საბ. № 130, დაცულია საბუთის პირი, რომლის მიხედვითაც აღდგენილია დედნის ხარვეზები.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს ამილახვრისშვილს ერასტის.

მერმე ამდონი ხანია აქ გახლავართ და თავს გაწყენთ, სამართალი არ მეღირსა. თქვენი ბძანება და ოქმი მიუიდა, არ წამოვიდა, იასაულსაც ავათ მოპყრობოდა. იასაული აქ გახლავსთ, ეკითხოს და მოგახსენებთ, რაც უთქვამს. ჩვენ აქ გახლდით ოთხნი მამა-შვილნი. ბეჟანისშვილებმა მიხდომოდენ; ჩემს უსინათლოს ძმას ერთი ბიჭი დაუძღოდა, იმ ბიჭის სახლი აუკლიათ. სამი მინალთუნი და ერთი დამბაჩა წაურთმევიათ და თუ რამ სახლში სილარიბე ჰქონდა, ისიც კაცებს დაეპარათ იმის შვილებისაა.

ახლა ჩემი ერთი შვილი გაეგზავნე, რომ შინ აღარავინ მყვანდ[ა]. სამთავისსა რომ მისულიყო, ეგაეგე შემოჰყროდა – ბეჟანის კაცი. ცხენის რთმევა დაეწყო: „რაც ბეჟანის შვილებმა ჩემს კაცს წაართვეს, სანამ არ მომცემენ, ცხენს არ დაგანებებო“. წაუკრავს ჯრმალს ხელი ეგაძესა, თავის ცხენიც დაუჭრია და ჩემი შვილის ედიშერისათვისაც ხელი შეუჭრია; და ხმალს რომ რთმევა დაუწყიათ, ეგაძესაც თავის ხლმით ხელი შეუჭრია. აქა გხლებიათ და თავის ხლმით შეჭრილს ხელს ჩივის. ერთი ჩემი შვილი რომ აქ გახლავთ დაჭრილი ბეჟანის შვილებისაგანა და მეორეც ახლა იმათ კაცს ეგაძეს დაუჭრია.

ღმერთი გაგიმარჯვებთ, გადღეგრძელებთ და შვილებს გიცოცხლებთ. ერთი გზით მოგეხედე. ოთხს რასმე ვთხოვთ: დაიბარეთ ისიცა, ან ერთმანეთს გაგვარიგეთ. ან სამართალი გვიყაეთ. და თუ დასასჯელნი ვიყვნეთ, დაგესაჯეთ ან დასტური დაგვეცით, როგორც მოეერიენეთ ერთმანეთს — პასუხი [ისე მივ]ცეთ; ან [არა] გვიბძანეთ, [გავ]ეცლებით სადმე მაინცა, თორემ თუ ერთის გზით [არა გეშვე]ლა რა, [ამის მეტი მოთმენა აღარ შეგვიძლიან. ჩვენ აქ გახლავართ, ვჩივით, ის იქ კაცებს გ]ვიკლ[ებს და სხ]ვასა და სხვა [შფო]თებს შლის. [ფებერვლის] იდ, ქორონიკონს [უპბ].

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ამილახვრისშვილს მინბაშს ბეჟანს ასე უანბეთ! მერე ამ არზით ერასტი ამილახვარისშვილი, რომ ასე გიჩივის, რას წამს ეს ჩვენი ოქმი მოგივიდეს, მაშინვე ჩამოდი და სამართალში ელაპარაკე.

თუ ჩვენ ბატონი ვართ და შენ ყმა ხარ, ხომ ახლავ ჩამოხვალ. თუ არადა შევიტყოფთ, რომ აღარა ყოფილხარ. ამდენი სისხლის ღვრა და შფოთები რა არის. ალბათ ჩამოდი და სამართალში გაუსწორდი.

და ახლა რომ ამ კაცისათვის ფხვენისს ვენახი წაგირთმევია, ისიც დაანებე. მაგ ვენახის დაუნებებლობაც არ იქნება. მარტის ე, ქორონიკონს უპგ.

ბეჟედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

312. არზა მანგლელის ძმის გოგიასი ხარის თაობაზე მახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1795 წ. 14 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3417. დედანი. ქაღალდი. 19,5×15,2 სმ. ჰხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან მეფის ძის ვახტანგის ჰირი მანგლელის ყმას გოგიას მოსცე[ს].

მერ[ე] ამას მოგახსენებთ: თარხნისშვილს დათუაზედ ოქმი მქონდა თქვენი, კავთისხველთათვის ხარი უნდა გამომერთმია და ჩემთვის მოებარებინა; და იმან არცარა ხარი გამომირთო და არცარა პასუხი მომცა. და ის ხარი კავთისხეველთ წამართვეს და [ა]რაგველებს მისცეს და იმათ ჰყავს.

და წყალობას ვითხო[ვ], ერთი მაგარი ოქმი მიბოძოთ, რომ ჩემის საქონლის პატრონი გამხადონ. ამაში დანაშაული არა მქონია რა, მართალი გამოველ და რას მემართლებიან. მარტის ი, ქორონიკონს უპგ.

თავში

ქ. ბატონისშვილის ვახტანგის კეთილად სახსოვარი თარხნისშვილო დავით!

მერე როგორც ამ ოქმში უცხადებს, ისე გაურიგე და ეგ ხარი მოაბარე. და თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს, ჩვენთან ელაპარაკო[ს]. მარტის ია, ქორონიკონს უპგ.

ახლავ უნდა გაურიგო, უამისობა არ იქნება და ნურც და[ა]გდებ გაურიგებელს და არც იქნება მაგ კავთისხეველთ თავისი [სი]ტყვა

აქვთ, რომე არაგველთ უნდა ელაპარაკონ, ამასთან რა ხელი აქვთ. თუ სხვა სიტყვა აქვთ რამე, ჩვენ მოგვახსენონ.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

თარხნის შვილო დავით! ეხლაც მოგწერე, რომ ეგ ჯარი ამ მანგლელის ყმას უნდა ყოლოდა, ამისთვის უნდა მოგეცა და მაგას სოფელი უნდა შესწეოდა და ჯარი სოფელს მიეცა. ამას ეგ ჯარი უნდა მოსცე, არასგზით მოუცემლობა არ იქნება. თუ დაიჯერებთ და გაიგონებთ, ხომ ეს არის. და თუ არ დაიჯერებთ, მერე შეიტყობთ მაგიერი ჩვენც შეგუძლებია თუ არა. ამის მეტს აღარასფერს მოგწერ და შენ იცი. მარტის **იდ**, ქორონიკოხს **უპგ**.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

313. არზა იოანე ჯიმშერის შვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1795 წ. 16 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1946. დედანი. ქაღალდი. 34,8×10,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მათის სიმაღლის მეფის ძის გიორგის ჴირი მათს მონას იოანე ჯიმშერის შვილს მომცეს.

მოგეხსენებათ[1] ხამხაძეებმა მოა წაგვართვეს და ამაზედ მრავალჯერ თქვენის სიმაღლისათვის თავი გვიწყენია. და ის კაცნი არ გვასვენებენ. ქართლსა და კახეთში მოიკითხეთ, თუ გლეხს კაცს საკუთარი მთა აქუს ვისმე; და იმათ ვისგან იშოვეს. ბიძაჩემებს უთხოებიათ და საბალახე ურთმევიათ. ჩემს დროშიაც მრავალჯერ საბალახე აგვიღია. ეს ოთხი-ხუთი წელიწადია არ გვასვენებენ, წელს ორმოცდა ოთხი ღორი მომიკლეს, ზოგი ქურდულათა და ზოგი აშკარათა და შესჭამეს.

ერთის ოქმის და იასაულის წყალობას ვითხოვ. თუ იმათი მამა-პაპის მანულია, ფიცით შემოუაროონ და დაიფიცონ; და თუ საზ[ი]აროა და იმათ ან ბოძებიათ ან აბარიათ. მოწმე[ე]ბით შემომ[ფ]იცონ და ინებონ[2]. ნიადაგ წელიწადს ამთენს სულს ღორს მიხოცენ; წყალობას ვითხოვ, რაც ჩემი ღორი წელს მოიკლასთ და შეეჭამოსთ, ესეც მომცენ და მამულიც ფიცით გაიტანონ. თუ ფიცი ჩვენ შემოგვხვდება,

1 მეგეხსენებათ. 2 ინებონ.

ჩვენ დავიფიცამთ, რომ ჩვენი საკუთარი მამული იყოს. მარტის **იე**, ქორონიკონს **უპგ**.

თავში

დავით ჯანდიერის შვილო! მერე იოვანე ჯიმშერის შვილი ხამხაძე[ე]ბს რომ უჩივის, ეს ხამხაძე[ე]ბიც აქ ჩვენს სამართალში მაიყვანე[1] ორნივ. მარტის ივ, ქორონიკონს **უპგ**. გიორგი

314. არზა აღდგომელ ბურდულისა მამულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1795 წ. 5 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7246. დედანი. ქაღალდი. 32,5×11,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის მეფის ძის ვახტანგის ჴირი ბურდულს აღდგომელს მოსცეს.

მერე გიორგი ერისთვისგან ნაბოძები მამული გვაქვს როროსა. დღევანდლამდინ არავინ წამომდგარა. ახლა ბედოისძეები გადმომეკიდნენ მძლავრობითა ჩემს წილს ტყეში ახოს იღებენ. წყალობის წიგნები, ოსის ჯარს დაუტყ[ვევ]ები[ა] პაპაჩემი ცოლშვილითა, მაშინ დაგვკარგვია. ოთხი თაობა არის საყდარი, სასაფლაო იქ მაქვს ჩემს განაყოფებს თავისი წილი გასყიდული აქვთ. თუ იმ ბედო[ი]ძე[ე]ბისა ყოფილ[ა], როცა[2] ჩემ[მ]ა განაყოფებმა გაყიდეს, ან იმათ რატომ არ წაედ[ა]ვნენ, ან მე. ჩვენი მოურავი გახლავსთ და მთიულთ იციან, თუ მაგათი ყოფილა. მოიკითხეთ, ღმერთი განგაძლიერებს, სამართალი მაღირსეთ. მარტის კთ, ქორონიკონს **უპგ**.

თავში

ქ. ბატონიშვილი ვახტანგ გიბძანებ მთიულეთის მოურაო ხაალ! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, თუ შენ შეიძლებდე ამისა და ბედუ[ი]ძების საქმის გარიგებას სამართლიანის საქმით მანდ მოარიგე. და თუ შენ ვერ შეიძლო ამათი გარიგება, ჩვენს სამართალში უნდა გამოგზავნო. მარამდის ჩვენ გაუსამართლებდეთ,

1 მაიყვანო. 2 რაოც.

ყადაღა უნდა უყო, რომ ერთმანერთს არა აწყენინონ რა, მშვიდობიანათ უნდა იყვნენ და იმ მამულს სამანს ზეით უსამართლოთა ნურავის მოახვნევინებ. აპრილის ე, ქორონიკონს **უპდ.**

ქ. სამართლამდის როგორც სამანზე უხნამთ, ისევ ისე უნდა მოხნას, სამნის გადაცილება არ იქნება. ახლავ მოარიგე ესენი. და თუ შენ ვერ მოარიგო, ჩვენთან გამოგზავნე.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

315. არზა აბაშაძლიშვილებისა აჭრის თაოგაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1795 წ. 10 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 34. საბუთი № 221. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[161] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ძის გიორგის ჭირი მოსცეს ოთხთავალში მსახლობელს კაკაბლიშვილს გოგიასა და ივანეს.

მერე ამას მოგახსენებთ, დიაბ, დიდხან მოსულია მამაჩვენი და თქვენს საფარველში გახლდით მაღრანს თქვენს სახასოშია და ახლა ოთხთავალში გახლავართ. ერთი საგინაშვილია ბაგრატ. თქვენ გახლავსთ, მოგახსენებთ ჩემი ყმანი ხართო. რადგან მაგისი ყმა ვართ, რა სიტყვა გვაქვს, ბატონს სამსახური უნდა. ახლა გვეუბნება, მანდედამ აიყარენითო, ხორხელში გამოდითო.

ჩვენო ხემწიფევ, სახლით, კარით გამართული ვართ; და ერთიც ეს რომ თუ ხორხელში გამოვიდეთ დაგვცადებს, დავიხოცებით. ჩვენო ცოდო რას კაის უზამს. რაც ღმერთი შეგვაძლებინებს, იქიდამაც ვემსახურებით, რაც ბატონყმობის რიგია. იქიდამ ნუ აგვყრით, ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ნუ დაგვხოცე უჟამოდ ქრისტეს გულისათვის. აპრილის **ი, ქორონიკონს უპგ.**

თავში

[162v] ბატონიშვილი გიორგი გიბრძანებთ საგინაშვილო ბაგრატ! მერე ამ არზით ამ შენს ყმას ასე რომ მოუხსენებია, თაობითაც შენი ყოფილა და ახლაც შენი არის. და ახლა ეს შენი ყმანი საცა დგანან, იქავ უნდა იდგნენ და როგორც მოუხსენებიათ და ბატონყმობის რიგი არის, თავის შეძლებით ბარათი გამოართვი და ისე იმსახურე წლობით, ველარც უარს გეტყვის. აპრილის **ი, ქორონიკონს უპგ.**

შენია და შენ დაგრჩა, არას კაცს საქმე იმ კაცთან არავისა აქვს, შენი არის და შენ დაგრჩა.

316. არზა ქაიხოსრო მურვანიშვილისა ყმის თაოგაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1795 წ. 14 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7852. დედანი. ქაღალდი. 31×16,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის დედოფლის ჰირი მურვანიშვილს ქაიხოსროს მოსცეს.

ჩემი ერთი კომლი კაცი ჩემს მოყვარეს როსტომ ყიფიანს ებარა. ახლა ამ ჩემის ყმის შვილი ჭოჩო ყიფიანმა და მუახლის ძმამა და ბიძაშვილებმა შიაგულიანეს და ქალი მისცეს და წიგნიც მოსცეს. – თუ ამისი ნოდავე გამოჩრდეს ან დედა ან მამა და ან ძმა, პასუხი გამცემი ჩვენ ვიყოთო. ეს რომ გიორგი ყიფიანმა შეიტყო, თავის შვილს დაელაპარაკა, ჩემს მუახლეს თუ გავყიდი, ფას მე ავიღებ. ახლა გიორგი აშაზე დგას, არც წიგნები გაქვსთ ჩვენიო და არცარა მოგიციათო. რაც ამ გოგოში გადაწყვეტილი იყო და მისაცემი ფასი მამამ აიღო, შვილმა და გოგოს ძმებმა და ბიძაშვილებმა წიგნ[ი] დაუწერეს.

ქ. კიდევ სამართალში გვილაპარაკნია წიგნები. წიგნები იასე მურვანიშვილს აქვს. ამ გიორგი ყიფიანმა თავისი შვილი მუახლის ძმა და ბიძაშვილი ჩამოიყვანოს და სამართალში ვილაპარაკოთ. რაც სამართალმა მოგვცეს, ჩვენც დავჯერდეთ და ეგენიცა. აპრილის **იბ, ქორონიკონს უპგ.**

ქ. რაც მუახლეში მიუცია, ამას ქვეით წერია: ქ. ხირიმის მუარი ჯრთი, ქ. სიათა თოფი ერთი, ქ. ყაუთნი* ერთი, ქ. შალი ერთი, ქ. წითელი ლეინი ერთი, ქ. ერთი თოფი ნარმა.

ქ. ამ გარიგებას უკან უღალატა, დაიჭირა, რაც წა[ა]რთო, მას ქვეით წერია, სახლიც აუკლო: ქ. ხმალი ერთი, ქ. ხანჯალი ერთი, ქ. წელსარტყამი იარაღი ერთი, ქ. სასწრაფო ერთი, ქ. სპარისუმლე ერთი, ქ. ვაზნა ერთი, წაღა ერთი, სარტყელი, ქ. უღელი ხარი, ქ. ერთი სტილი ვერცხლი.

* უუთნი(?)

თავში

ქ. დედოფალი დარეჯან გიბრძანებს ფავლენიშვილო იორამ! მერე მურვანიშვილი ქაიხოსრო თავის ყმის გამო ამგვარად რომ უჩივის, შენ უნდა ქოჩო ყიფიანს გამოუცხადო და ის თავისი კაცი იმან უნდა გაჩვენოს. ის ყიფიანის კაციც, იმის ძმები და ბიძაშვილები და ქოჩო ყიფიანი ახლავ აქ ჩვენს სამართალში უნდა გამოისტუმრო და იესე მურვანიშვილიც თავისის საბუთებით აქ უნდა გამოისტუმრო, რომ სამართალში აქ უნდა ილაპარაკონ. ეს ასე უნდა აღასრულო. აპრილის **იდ,** ქორონიკონს **უპგ.** ეს არის მტკიცე მოწერა, რომ ქოჩო ყიფიანი და იმისი ყმა გოგოს ბიძები და ძმები აქ უნდა გამოისტუმრო, ბეჯითად მოიქეც.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

მინაწერი: ხითირბეგიშვილის წიგნი არის.

317. არზა დავით ელიოზიძისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 27 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 676. დედანი. ქაღალდი. 32×13,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოველად მოწყალის ჯემწიფის ჭირი ელიოზიძეს დავითს მოსცეს.

მერმეთ ამას მოგახსენებთ: ნეტარად ხსენებულის პაპის თქვენისაგან და ბები[ი]ს თქვენისაგან ჩვენს მამა-პაპას ერთი კომლი კაცი ბოძებოდა, რომ იმათი სიგელი დღეს ხელთა მაქვს. ახლა კიდევ. ღმერთმან ადიდოს თქვენი ხემწიფობა, ხელმეორედ ის სიგელი თქვენმა უმაღლესობამ და ხემწიფემ დედოფალმა კიდევ სხვა სიგელი მიბოძეთ იმ კაცისა, რომ თქვენგან და თქვენის შვილებისა და შვილის შვილებისაგან დამტკიცებული არის. მერმე ის კაცი თავისმა მოყვრებმა შემიგულიანეს და ამიყარეს. ახლა ჩემს წამოსვლას უკან იმ თავის მოყვარეს თავისთან მიუყვანია და რუსეთს სადმე ისტუმრებს.

ამ წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი და იასაული მებოძო[ს], რომ საქართველოდამ არ დაიკარგოს. ღმერთი გაგიმარჯვებს. აპრილის **კჱ,** ქორონიკონს **უპგ.**

ეს კაცი ამ თავისმა ნათესაებმა ოსებშიაც გამიქცია და რუსეთსაც ესენი ისტუმრებენ და იმისთვის ვაწყენ თქვენს უმრაველესობას თავსა.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მაჩაბელო ფარსადან! მერმე ამ არზით ამ ელიოზისშვილს დავითს ასე რომ მოუხსენებია, შენ უნდა მიხვიდე ამის კაცთან და კარგი თავდები გამოართვა, რომ არსად წავიდეს. სარწმუნო თავდები უნდა გამოართვა, რომ თუ ის აიყარა და უამისბატონოთ წავიდა სადმე, სულ იმ თავადებს გარდახდეს. აპრილის **კჱ,** ქორონიკონს **უპგ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს. ერეკლე.

318. არზა დავითბარეჯის წინამძღვრის თეოდოსისა მამული თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1795 წ. 4 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 398. დედანი. ქაღალდი. 22×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარი ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან მათის უწმინდესობის მეფის ძის ანტონის ჭირი მოსცეს თქვენს სამარადისოდ მლოცველს დავით გარეჯის წინამძღვარს თეოდოსის.

მერე ამას მოგაჯსენებ უწმინდესო მეუფეო. თქვენს ჯელმწიფე მამას არზი მივართვი, ვანთას რაც მონასტრის მამული არის იმისი გარჩევისა; და იმისმა სიმაღლემ ოქმი მიბოძა კახეთის მდივანბეგებზე, კალაურისა და შამიანის მოურავზე, რომ ღვთის წინაშე გაარჩიონ, რაც მონასტრის მამული არის.

და ამას ვითხოვ თქვენის მეუფების მოწყალებისაგან: ერთი ოქმის წყალობა თქვენ გვიყავით, რომ რომელიც მონასტრის მამული არის, ღვთის წინაშე მონასტერს დაანებონ. აპრილის **კთ,** ქორონიკონს **უპგ.**

თავში

ქ. უფალნო კახეთის მსაჯულნო! ამ არზით ასე რომ მოუსსენებია, რომელიც ამისი განაჩენში ეწეროს, ღვთის წინაშე სამართლიანის საქმით გაურჩიეთ და ის მამული ამას დაანებეთ. იმისი უმაღლესობის მეფის ბრძანებაც ასრე არის, ნიშნობრივ რომელიც ეწეროს. მაისს **დ,** ქორონიკონს **უპგ.**

ხელთა: კათალიკოზი.

319. არზა ზურაბ ფურცელაძისა ძმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 19 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 417. დედანი. ქაღალდი. 34,2×15,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. ა-მეტნაკლული.

ქ. ღმერთმან სრულიად საქართველოს დედოფლის ჭირი მოსცეს მათს მონას ფურცელაძეს ზურაბს.

მერე ამას მოვახსენებ: ერთი კაცი მოსვლია პაპაჩემს ზურაბს. იმ კაცს პირობა მიუცია პაპაჩემისათვის ბატონყმობისა, ჩემი მოდავე არავინ არისო ხვთის მეტიო. პაპაჩემსაც სარჩო მიუცია და მამული. თქვენს მზესა ვფიცამ, დღევანდლამდინ მაგ კაცისა არც ბატონი გამიგონია და არც არავინ მოდავე გვინახამს. მაგ კაცმა დღეს სარჩო მიცა, მამულის მოშატება მოიმდომა, არა მქონდა, ვერა მივეც რა.

მდივანმა[1] თავისი ყმა კაპანაძე შემოუყენა, მატყუა, ის ჩემი კაცი აყარა და ხვითს გაიყვანა, ერთი კაი ვენახი მისცა, ოცდაათი ძირი ნიგოზი უდგია და ერთი საკომლო მამული ექ[ვ]სი წლის სითარხნე და სხვა წყალობებსაც დაჰპირდა, მდივანი ვარო და კარგათ შევინახამო.

თუ მაგისი ყმა იყო ჩემო ხემწიფევ, აქამდინ სად იყო, მამა მაგისი რატომ არ მედავა და ან ეგე მაგ კაცმა რატომ არა თქვა ერთხელ, თუ მაგისი ყმა იყო. ამას გარდა ორჯელ-სამჯერ ქართლი აღიწერა, ან იმათ რატომ არ უთხრა მაგისი ყმობა. თუ არადა, მძლავრობით მეჭიდება და მართმევს, ჩემო ხემწიფევ; და ნება თქვენი ასრულდეს. მაისის **ით, ქორონიკონს უპგ.**

თავში

ქ. ფურცელაძე ზურაბ ამ არზით ასრე რომ სჩივი, იმ კაცს ჯერ დაეხსენ, სამართალში უნდა გაიაროთ და სამართალმა როგორც გარდ[ა]გიწყვიტოსთ, იმაზედ უნდა დასდგეთ შენცა და შენი მოდავენიცა. მაისის **ით, ქორონიკონს უპგ.**

ქ. მდივანბეგ-ეშიკაღაბაშო თეიმურაზ! რაც წიგნი ქონდესთ ან მოწამე ჰყვანდესთ, ყველა მოატანინე და მოაყვანინე და ისე ალაპარაკე. მაგ კაცს ნურავის დაარბევინებ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯნობს ძელ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

1 მანივანმა.

320. არზა ზაალ დავითიშვილისა ძმის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1795 წ. 30 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 564. დედანი. ქაღალდი. 21,3×15,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-მეტი.

ქ. ღმერთმან მათის უწმინდესობის მეფის ძის პატრიაქის ჭირი მათს მონას დავითიშვილს ზაალს მოსცეს.

მერმე ამას მოვახსენებ: ერთი ჩემი კაცი აწყურს გახლდათ. მის სიმაღლეს შეფეს მოვახსენე. ოქმი მიბოძა აყრისა, მიველი, დამემალა. მასუკან დედოფალს მოვახსენე იმისის ბძანებითა აქ ჩამოვაყვანინე. აქედამაც გამებარა, წავიდა, აიყარა, ალავერდს ჩავიდა. თქვენს უწმინდესობას მოვახსენე ოქმი მიბოძეთ, იასაული რომ მივიდა, საყდროვანთ არ დაე[ხ]ნებეს. იქიდამ წავიდა, ახლა რომ სოფელი აქ[ა]შენეთ ახატენი გელმა ალაზნის პირზე, იქ გავიდა. იქიდამ აქაზ უზბაშმა აღარ დამანება. მისის უწმინდესობის ბძანება მაქვს, აქედამ კაცს ვერავის დავანებებ უბძანებლათაო.

ჩემო მოწყალევ! ხომ მოხსენდა თქვენს უწმინდესობას, უსჯულოთ ოსთ როგორ ამიკლეს, რომ ჩემს ბედობაზე აღარა გაუშვეს რა. ხუთი ტყვე დასახსნელი მყავს, სხვას მოწყალებასაც მოველი თქვენის სიწმინდისაგან. თორემ ჩემი არ მიბოძოთ, ჩემო ხემწიფევ, ან ეკლესიაქ[ს] რათ უნდა უსამართლო; თუ იქიდამ კაცის აყრას არ ინებებთ, ფასი შებოძოს. თუ რომ თქვენ არ ინებებთ, დასტური მიბოძეთ, იმავ ეკლესიის ღმას მივცემ და იქავ იყოს. თქვენმა დღეგრძელობამ, ყოველის ნივთით საქმე გაჭირვებული ვარ. ჩემი ამბავი წვრილათ რომ მოგხსენდესთ, შეგ[ე]წყალები. ღმერთი ხემწიფეს მამასა და დედას გიცოცხლებს, მოწყალება მოიღე ამ ჩემის ვედრებისა. მაისის **კგ, ქორონიკონს უპგ.**

თავში

ქ. უზბაშო აქაზ! ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, რადგან მისის უმაღლესობის ბეჭისა და დედოფლის ოქმიცა აქვს, ის კაცი ახლავ აუყარე ახადლიდამ და ზაალ დავითიშვილს მოაბარე; უსამართლო არც ეკლესიას უნდა და არც ჩვენა; და ეგ კაცი ახლავ აუყარე და მოაბარე. მაის[ს] **ლ, ქორონიკონს უპგ.**

ხელთა: კათალიკოზი.

321. არზა ნინია ქარუმიძისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 9 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1976. დედანი. დაზიანებული ქაღალდი. 33,8×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი ქარუმიძე ნინიას მოსცეს. მერე კურთხეულმა თუმანიშვილმა თბილელმა მარტო [ეს ერთი] კაცი დაიხსნა, ოთხი [კაცი მას] ემსახურა. ტფილელი რომ თქვენის ჭირის სანაცვლო შეიქნა, ნეტარად ხსენებული თქვენი ძმა ანტონი კათალიკოსი და ბესარიონ მთავარეპისკოპოსი თქვენთან შუა შემოვიდნენ და წყალობა მიყავით, ბადურაშვილი მიბოძეთ [და ორმ]ოცი წირვა გიბძანეთ და ვაწირვინე. მღუდელიც ისევ ცოცხალი გახლავსთ. ოქმი მიბოძეთ, ის კაცი პაპუა თუმანიშვილს ებარა, ოქმი იმას მიუტანე და კაცი მე მამაბარა. მას აქვთ ოცდასამი წელიწადია მე მყავს და ახლა ქიკოლა თუმანიშვილი ჰყრის თქვენის ოქმით. თქვენ კი აღარა გხსოვნებიათ.

წყალობას ვითხოვ ჩემი სამკვიდრო კაცი არის და არ აძიყაროს. ღმერთი გაგიმარჯვებს. თიბათვის **ა**, ქორონიკონს **უპგ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის თუმანისშვილო ნიკოლაოზ! მერე ამ არზით რომ ეს ნინია ქარუმიძე ჩივის ბაინდურაშვილი (sic) ამისი ყოფილა, ამაზედ კელი აიღეც. უწინაც სამკვიდროთ ამისი ყოფილა და ახლაც თავისი კაცი ამასვე უნდა დაენებდეს. საქმე არავისა აქვს. ივნისის **თ**, [ქორონიკონს **უ**]პგ.

თუ სიტყვა ჰქონდეს, სამართალში ილაპარაკოს.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჰმობს ძღდ ქახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

322. არზა რევაზ შავლეგიშვილისა ვალის თაობაზე დარეჯან დედოფლისა და ერეკლე II-ის ოქმებით

1795 წ. 12 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 17. საბუთი № 148. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[151] ღმერთმან სრულიად საქართველოს დედოფლის ჭირი მათს მიწას ფავლენისშვილს რევაზ[ს] მომცეს.

ჩემი სიძე ცოცხალი გახლდათ რევაზ ნაზირი, რომ თავის სახლობას [ν] ერთი კომლი კაცი მისცა. ის რომ თქვენი ჭირის სანაცვლო შეიქნა[1], ჩემს დას ჰყვანდა. ჩემი დაც თქვენის ჭირის სანაცვლო შეიქნა. სამარხი რომ არ ჰქონდა, თქვენის ოქმით მაიორს დაუგირავეთ, იმითი დავმარხეთ. ახლა ორბელიშვილები მაიორს იმ კაცს აღარ ანებებენ, არც თეთრს აძლევენ და მე მაწუხებს მაიორი.

მოგეხსენებათ ორი ძმა თქვენის ჭირის სანაცვლო შეიქნენ, ყმა და მამული გავყიდე, იმითი დავმარხე, ვალიც დამედო. ამ წყალობას ვითხოვ: როგორც ერთის თავადისშვილის ცოლს სამარხი მისცემოდეს, იმასაც ებოძოს, რომ მკვდარი არის და საცოდავი, ან ისევ კაცი უბოძოთ,ან თეთრი მიეცე[ს] იმ მკვდარს. ახლაც კიდეც მისმა უმაღლესობამ ბძანა, რომ სამართალი თქვენ გვიბოძეთ, თიბათვის **ზ**, ქორონიკონს **[152] უპგ**.

თავში

ფალვენისშვილო რევაზ! შენის დის სამარხის გამო ამ არზით სამართალს რომ ითხოვ. იმ ჟამად ჩვენ ეს შევიძელით, რომ ის ერთი კვამლი კაცი ათ თუმნათ ჩვენის შეტყობითა და სიტყვით დაგირავდა, რომ სამარხისა სხვა ილაჯი არა ჰქონდათ. და რადგან ეს საქმე მისის უმაღლესობისაგან გასამართლებული არის, მისს უმაღლესობასაც მოახსენე და რომელიც სამართლით პასუხის ბოძება იქნება, მისის უმაღლესობისაგან გარდაწყვეტით გებრძანება შენის დის სამარხის მოცემისა. ივნისის **ზ**, ქორონიკონს **უპგ**.

[152] ჩვენი ბძანება არის ორბელიშვილებო! მერე ამ კაცის გასყიდვა თუ არ გინდათ, თავისი თეთრი მოეცით და კაცი თქვენი იქნება. და თუ თეთრს არ მოსცემთ, ეს თავისი გირაო კაცი მაიორს დარჩება, თუ [უ]ნდა, გაჰყიდის და თუ უნდა, თითონ იყოლიებს. ივნისის **იბ**, ქორონიკონს **უპგ**. ალბათ. ალბათ.

[1] შეიქნა.

323. არზა გაბრიელ მაიორისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 27 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 408. დედანი. 21,4×14 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი გაბრიელ მაიორს მომცეს. მერმე ამას მოვახსენებ: ფალვენისშვილმა რევაზმა ორბელის შვილის კაცები დამაგირავა[1]. მერე თქვენ მოგხსენდათ და ოქმი გებძანათ — ან უნდა თეთრი მისცენ თავისიო და ან კაცნი უნდა და[ა]ნებონო. ახლა არც ჩემს თეთრს მაძლევენ და არც კაცებს მანებებენ, ისევ თავ[ი]ან[თ] დავთარსა და ლაშკარში ჰყავთ და მე რას მარგებენ. ან ჩემი თეთრი მამცენ და ან კაცნი დამანებონ, რომ ან გავყიდი და ან მე ვიმსახურებ.

ერთი ამის განაჩენის წყალობა მოიღეთ და იასაულისა, რომ ან თეთრის პატრონი გამხადონ და ან ხელი აიღონ იმ კაცებზედ. ნურცარა ლაშკართან აქვთ საქმე და ნურცარა სხვაფრივ; დამანებონ, მე ვიმსახურო. ივნისის **ით**, ქორონიკონს **უპგ**.

თავში

ქ. ორბელის ჯალაბო! შენს შვილებს ხომ არ შეუძლიანთ ლაპარაკი და შენ უნდა ამისი პასუხი მოსცე. ამას ხომ ვერ იტყვი, რომ არც თავისი თეთრი მოსცე და არც კაცი დაანებო. ამით მესამე ოქმი მოგვიწერია. ახლაც ამას გწერთ, ამ ერთს თვეზედ თეთრი უნდა მოსცე. და თუ ერთს თვეზედ თეთრს არ მოსცემ, კაცი უნდა დაანებო. უამისობა არ იქნება. ამ ორში ერთი უნდა ჰქნა — ან თეთრი მოსცე და ან კაცი დაანებო. ივნისის **კზ**, ქორონიკონს **უპგ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჴმობს ძედ ქახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

[1] დამაგირავა.

324. არზა იასე გოგიბედაშვილისა ღალის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1795 წ. 21 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8757. დედანი. ქაღალდი. 20,5×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ძის გიორგის ჭირი თქუენს მონას გოგიბედაშვილს იასეს მოსცეს.

ამას წინად ხანებში ამილბარ სალთხუცესი და ჯავახიშვილი[1] ურწყავ მამულზედ ჩვენ გვედაეებოდნენ. თქვენის წყალობითს სამართალში ვილაპარაკეთ, ფიცი და[ა]დვეს, ვერ დაიფიცეს. ის მამული სამართლით მე დამრჩა.

ახლა იმ მამულში ჯირნახული გახლავსთ. ამდენი თქვენი წყალობა იყოს, ერთი ოქმი და ამილბარ ციციშვილი იასაულათ მიბოძოთ, რომ ის ურწყავი მამულის ღალა ჩემთვის ავიღო. ღმერთი გაღღეგრძელებს, ამისი მოწყალება მაღირსეთ. თიბათვის **კა**, ქორონიკონს **უპგ**.

თავში

ქ. ბატონიშვილის გიორგის სიკეთით სახსოვარო ამილაბარ ციციშვილო, მერე ამ არზით ეს გოგიბედაშვილი ასე რომ ჩივის, ეს თავისი მამულის ღალა შენ უნდა ა[ა]რთო და მოსცე. და თუ რამ სიტყვა აქვს ვისმე[2], სამართალში ალაპარაკე. ივნისის **კა**, ქორონიკონს **უპგ**. გიორგი

[1] ჯახახიშვილი.
[2] + და.

325. არზა გიორგი თარხნისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 28 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3260. დედანი. ქაღალდი. 21×10,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი თარხანს გიორგის მოსცეს. ჩემო ხელმწიფევ, ჩემი მოხსენება ეს არის: რაც ან ჯორასშვილს ან ქარგალეთელს დეკანოზს და ან იმის ძმას წმინ-

დის ეკლესიის მამული უყიდიათ, ის ძირს უნდა დადვან; ეკლესიის მამულის სყიდვა არ იქნება.

ერთის ოქმის და იასაულის წყალობას ვითხოვ, რომ ვისაც უყიდია, ისევ ეკლესიას დაუდვას. უწინ ჩემს ჯვარას შვილს დავადებინებ ნასყიდს მამულს. მასუკან სხვებმა დადვან. თიბათვის **კბ**, ქორონიკონს **უპგ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მაღალას შვილო იაკობ! მერმე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, ახლავ უნდა ერთაწმინდას მიხვიდე; ვისაც ერთაწმინდის მამული უყიდნიათ, ან ჯორაშვილს, ან დეკანოზს, ან დეკანოზის ძმას და კიდევ სხვათ, ახლავ ჯელი უნდა აუმართო და წმინდა ევსტატისთვის დასდვა. და ვისაც სამართლიანი სიტყვა ჰქონდესთ. ჩვენ მოგვახსენონ. და რომელთაც მიუყიდნიათ, პასუხს იმას გავაკეთინებთ. ივნისის **კგ**. ქორონიკონს **უპგ**.

ქ. ვინცავინ წმინდის ევსტატის შეწირულნი კაცნი არიან, იმათ უნდა ეპიროსთ, სხვათ საქმე არავისა აქვს.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მეჭობს ძედ ქახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

326. არზა ფოსე გუგულაშვილისა მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1795 წ. 1 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1801. დედანი. ქაღალდი. 21,5×17,8 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან უწმინდესის პატრიარხის მეფის ძის ჰირი მოსცეს თქვენს ყმას გუგულაშვილს მოსეს.

მერე ამას მოგახსენებ ჩემო ხელმწიფევ, მამა და ბიძა რომ დამეკარგა მე. დიახ, პატარა დავრჩი, ბიძაჩემ[მ]ა პეტრემ გამზარდა და შვილათ ამიყვანა. თავისი სამკვიდრო მამულზედ ხელი აიღო ჩემის გულისათვის, ეგ ერთის ბიჭის მეტი არა მყავს რაო, ამას აზნაურის ხელში არ ჩავაგდებ და საგინებელს საქმეს არ დავაგდებო. ადგა სალხობელმა ბიძაჩემ[მ]ა გამოვიდა კათალიკოზის ყმათ გახდ[ა], მრავალი დაბ[ა]რჯა და ის მამული ჩემის გულისათვის იშო[ვ]ა.

ღმერთია მოწამე, რომ ჯერ შვილი არა ყვანდა ჩემს მეტი. თვრამეტის წლისა ვიყავი, რომ მასუკან მამაჩემი და ბიძაჩემი მოვიდა ტყვეობიდამ, იყიდეს მამული თუ წყალობათაც იქრთამეს, ყველაში ვეწერე.

ახლა ბიძაჩემები და მამაჩემი იყრებიან და არც ბიძის ჩემის ნაშოვნს მამულში მიდებენ წილსა და არც ნასყიდში, რომ ის კაცი ჩემთვის ჭი[რ]ნახულობდა და ჩემთვის ირჯებოდა, რომ შვილი არა ყვანდა. ახლა ასე გა[ა]გდებენ.

ღმერთი გადღეგრძელებს, უწილოთ ნუ დამაგდებთ, ეგება მამაჩემ[მ]ა მეც გამამაგდოს. რით ვიცხოვრო?

თქვენს სადღეგძელოთ, თქვენის ძმების სადღეგძელოთ ერთის ოქმის წყალობა მიყავით, ან ბიძაჩემ[მ]ა რომ მამული იშოვა ჩემთვის, ან იმაში დამიდონ წილი ან ნასყიდობაში.

თავში

სალთხუცესო ამილბარ და მეტეხის მოურავო იოვანე! ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, ეს გუგულაშვილები თქვენთან მი[ი]ყვანეთ და ღვთის წინაშე რასაც ნასყიდობას ჩიოდეს და ან შემატებულს მამულებსა და საქონელს, რაც ერგებოდეს, ამას თავისი წილი მოეცით. ეს ასე უნდა აღასრულოთ. მარიამობის **ა**, ქორონიკონს **უპგ**.

ხელთვა: კათალიკოზი.

327. არზა ერასტი ჩოლაყაშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 6 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10466. დედანი. ქაღალდი. 30×13,5 სმ. მარცხენა ზემო კუთხე მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქაიქ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს ჩოლაყაშვილს ერასტის.

მერე ამას მოგახსენებთ ჩემო ხელმწიფევ, ხუთი წელიწადი არის, რომ ჭირივი და თავს გაწყენთ, მაგრამ ჩემის ცოდვით სამართალი არ მეღირსა. ახლა ინებეთ ჩვენი ლაპარაკი, მაგრამ ჩემის უბედურობით არც ახლა მოხდა. გვიანაც სამსახურზედ გაისტუმრეთ და იმისის მიზეზით დარჩა ჩვენი საჩივარი.

ამ მოწყალებას ვითხოვთ, რომ მატანიდამ ორი მსახური მიბოძოთ. მანამდინ ვილაპარაკებთ და გავშველდებით. ხუთი წელიწადი არის, რომ მე მატანიდამ არაფერი არა კიცი რა, ვეფხის ციხეს ვახლავარ. და ეს მსახურები მაინც მებოძოს ტერტერაშვილი და იმისი სახლისკაცი.

წყალობას ვითხოვთ. ერთი ოქმი და იასაული მიბოძოთ, ეს მსახურებიც მებოძოს და ჩემი წილი საბალახეც. ამ წყალობას ვითხოვ, რომ ჩემ[მ]ა სახლის კაცებმა ამ ჩემს მსახურებს წუხება არ დააწყებინონ. ქრისტიშობისთვის ვ, ქორონიკონს უპგ.

თავში

[ქ. ჩვენი•ბძა]ნება არის [ბატონი]შვილო დ ა ვ ი თ! მერმე შენ უნდა მიხვიდე ამის სახლის კაცებთან და რომელნიც კაცნი მსახურათ უთხოვნია ამას, ის კაცნი გამოართო და [ა]ახლო. დეკენბრის ე, ქორონიკონს უპგ. და თავისი წილი საბალახეც გამოურთვი და მოეც.

თუ სიტყე[ა] აქვსთ, ჩვენ მოგვახსენონ. თუ სამართლია[ნი] სიტყვა არა აქვსთ... [დაა]ნებე.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ე რ ე კ ლ ე.

328. არზა პეტრე ლარაძისა სახლების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 6 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 511. პირი. ქაღალდი. მხედრული. საბუთის მეორე პირი დაცულია იქვე, ფ. 1450. დავთარი № 10, საბუთი № 133.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მათს მონას ლ ა რ ა ძ ი ს შვილს პ ე ტ რ ე ს მოსცეს.

მერე ჩვენო ჯელმწიფევ, ღმრთით, თქვენის დოვლათით და ჩვენის გარჯილობით ქალაქს ჩვენის საყდრის გალავანში ზოგიერთი სახლები მოვარჩინეთ, თორმეტი დღე მშივრები ორნი ძმანი ოთხი-ხუთის კაცით იმ სახლების ყარაულნი და ცეცხლის მჭრობელნი გახლდით.

ახლა ზოგიერთნი ჩვენნი მტერნი და მეშურნენი იქ დგომას თურმე ცდილობენ ძალით და უსამართლობით. ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ობლებს ამისთანა უსამართლობა ნუ დაგვემართება. ერთი ოქმის წყალობა მოიღვაწეთ, რომ არც სადგომლად და არც საძალოდ ჯელი არავის ჰქონდეს. ჩვენი სისხლი და ძვლები იმ ეკლესიაში და სახლებში ჩაბნეული გვაქვს და უსამართლოს ნურავის ახმარებინებთ თქვენის შვილების სადღეგრძელოდ.

თავში

ქ. ა ნ დ რ ი ა გ ა ბ ა შ ვ ი ლ ო! ამ ლარაძის სახლებში, რადგანც შენც მანდა ხარ, ნურავის დააყენებ მოძალედ; ვის რა საქმე აქვს, თვითონ მოუნდება, თავისი სახლია. დეკენბერს ვ, ქორონიკონს უპგ.

ერეკლე

329. არზა ზაზა თარხნიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 8 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10006. დედანი. ქაღალდი. 20,3×12,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მათს მონას თ ა რ ხ ნ ი ს შ ვ ი ლ ს ზ ა ზ ა ს მოსცეს.

მერე ჩემო ჯელმწიფევ, ჩემს საკუთარს ერთი კომლ კაცზე თ ა რ ხ ნ ი ა ნ ი მედავებოდნენ. ვილაპარაკეთ და სამართლით მევე დამჩნებოდა რომლის განაჩენი თქვენის სიმაღლისაგან დამტკიცებული არის. ბ ე ც ი ა მ ა ც ჯ ე ლ ი აიღო, გ ლ ა ხ ა მ ა ც და თ ა რ ხ ა ნ მ ა ც ა. თუ ინებებთ, თარხანი აქ გახლავსთ, იმას ჰკითხეთ თუ ტყუილი მომეხსენებინოს. ახლა ძალითა და უსამართლოებით ს ო ლ ო მ ა ნ მეითარო წამომედავა და აღარ მანებებს.

ღმერთი გაგიმარჯვებს ერთი ოქმი მებოძოს, ის კაცი მევე მყვანდეს. და თუ მეითარს სოლომანს სიტყვა აქვს, თქვენ მოგახსენოსთ. სამართალში ვილაპარაკოთ და სამართალი თუ მისცემს, რაღა სიტყვა მექნება. გევედრები სამართლამდინ ის კაცი მევე მყვანდეს, ოქმი მებოძოს რომ ძალით არ წამართოს. დეკემბერს ი, ქორონიკონს უპგ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის თ ე ი მ უ რ ა ზ ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ო! ეს კაცი ამ თარხნიშვილს მოაბარე. და თუ სოლომან თარხნიშვილს სიტყვა აქვს რამე, მასუკან ჩვენ მოგვახსენოს, კაცი კი იმას მოაბარე. დეკენბრის ი, ქორონიკონს უპგ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ე რ ე კ ლ ე.

330. არზა მირზა სირბილაძისა დაგირავების თაობაზე იულონ გატონიშვილის ოქმით

1795 წ. 11 დეკემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი. № 49. საბუთი № 1. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[1] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ძის იულონის ჰირი მოსცეს მათს მონ[ას] სირბილაძე მირზას.

მერე თქვენგან ოქმი მებოძა გირაოებ[ისა], მაგრამ იმით არავინ დამიგირავ[ა], მარტო შენ რად გვინდიხარო, შვილებიც გამოაცხადე და დაგიგირავებთო. ახლა ამას გევედრები, რომ ერთი ოქმი მებოძოს, შვილებიც შიგ გამამიცხადდეს, რომ თეთრი მამცენ და თქვენის დოვლათით თავი დავიხსნა. როდესაც ღმერთი შემაძლებინებს, ისევ თქვენს მონებას ქვეშე შევრქნა. ქრისტიშობის **ი**, ქორონიკონს **უპგ**.

თავში

ბატონიშვილი იულონ გიბძანებთ ამ არზის პატრონო! შვილებითა და თავით უნდა დაგირ[ა]ვდე და ეგ თეთრი იშოვო. ოდესაც ღმერთი შაგეძლებინებს, მეც შამოგეწევი დ[ა] ღვთის მოწყალებით უნდა გარდავიხადოთ. ქრისტიშობისთვის **ია**, ქორონიკონს **უპგ**.

და თავი უნდა დაიხსნა.

331. არზა ივანე აფხაზიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1795 წ. 28 დეკემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 45. საბუთი № 19. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[12] ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჰირი მოსცეს აფხაზიშვილს ივანეს.

ერთი ჩემი ყმის შვილი გავზარდე პატარა და გამექცა, შილდაში მისულა.

წყალობას ვითხოვ, ერთის ოქმის და იასაულის წყალობა მიყოთ, რომ ჩემი ბიჭი მამაბარონ. თუ სიტყვა ქონდესთ, თქვენ მოგახსენონ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის პაატა ჭავჭავაძე! მერე ამ არზის პატრონის ბიჭი თავის ბიძას რომ წაუყვანია, ახლავ გამოურთვი და მოაბარე, არ დამალოს, უნდა მოაცემინო. დეკემბერს **კგ**, ქორონიკონს

უპგ.

332. არზა უაფლანიშვილებისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-საგმი

1793—1795 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3. რვეული. 22,3×17,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორწერტილი. ხელნაწერის **უმ** და **ჯ** წარმოდგენილია **უე** და ჳი-ეთი. საბუთი უთარიღოა. ქაღალდის ჰვირნიშანი 1793 წელს უჩვენებს. ხელნაწერი საბუთის პირს წარმოადგენს.

[1] ღმერთმან უმაღლესის ჯელმწიფის ჰირი უაფლანის შვილებს ვახტანგს, ზაალს, იმისს შვილებს და ლუარსაბს მოგეცეს!

ამას მოვახსენებთ ჩუენს ყოვლად მოწყალე ჯელმწიფეს.

1*. დავით სარდალს სამოცის წლისა ყმისა და მამულის გამოსავალსა ვთხოვთ, იმის მიზეზისათვის: ერასტი მდივანბეგი რომ მიცვლილა, შემდგომად სახლისკაცებს ქაიხოსრო სარდრისათვის მიუციათ თავეთი სახლის ბატონობა, ყმა და მამული, აწენებული და გამდიდრებული საყაფლანისშვილო. წელიწადი არ გამოსულა, ამ სახლის ბატონმა საერთო სოფლები ჩამოართვა და სახლისკაცები შიგ ალარ გაატარა. მამაჩემი მიიკრა და მამულში იმას ამოქმედებდა.

ნერე სახლისკაცები მოვიდნენ და მამა ჩემს უთხრეს: ამდონი სული რომ გამოგვრეკა მამული, შენ ერთი ხარ და შენ უფრო მოგერევა. მოდი და ჩვენ ერთობა გვიყავ და ძმობა, ფაშასთან უჩივლოთ, ჩვენს მამულს უსამართლოდ ძმისაგან დაჯაბნით ნუ წავირთმევთ.

მამაჩემსაც ჭკვამ გაუჭრა და სახლისკაცებს გაუერთუა. ჩამოვიდნენ ქალაქსა და ფაშასთან ჩივილს უპირებდენ. ერთათ შეიყარნენ და დემეტრე ეშიკაღასბაში მაჰმადბეგს მოციქულად მიუგზავნეს, ქრთამს დაჰპირდნენ, მამულს ნუ წაართმევინებ ჩვენს ძმასაო.

მაჰმადბეგ ქაიხოსრო სარდლისა დიდი მეგობარი იყო და ჰამფალა.

* ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის.

მაჰმადბეგ დიდად გაუწყრა დემეტრე ეშიკაღაბაშსა, თქვენ ქაიხოსრო ბეგს როგორ უჩიეთო. წადი, ყაფლახიანთ ასე უთხარ, ხვალ ყველას დაგიჭერო.

ეს ამბავი ეშიკაღასბაშმა სახლისკაცებს მოუტანა, რასა[v]კვირველია, შეწუხდებოდნენ.

ქაიხოსრო სარდალმა. მაჰმადბეგის შემწეობით, სხვა სახლისკაცები კი ალარ დააჭერინა და მამა ჩემი დააჭერინა, ამ მიზეზითა, რომ მაშინ მაწყულში დასაქმებდიო, და დემეტრეს კელით ორი ათასი ყურუში და ერთი აღმასის ბეჭედი ცაშას მოვართვიო. მაგა ჩემი ალარ გაიკითხეს, ორი ათასი ყურუში და ათასი ყურუშიც ბეჭდის ფასიაო ეს სამი ათასი ყურუში წაართვეს.

სახლისკაცები რომ დაჭუახტა და მამაჩემს ეს შარი მოუგონა, მასუკან მოიყვანა ტერ-შიმშონაშვილი ნოსესა და საყაფლახისშვილო და საბარათასშვილო იმას დაექცევინა. იმისი მწახაი და გამგონი ბევრნი გახლავან.

წელიწადი არ გამოვიდა, საუფლისწულოებიც წაართვა ყველას სახლისკაცებსა. უშიკაღაბაში ხომ თქვენს საფარველს ქვეშ ცხოვრობდა, სხვანი ეყარნენ დმანისის ციხეში უყმო, უმამულო და უსარჩოო.

პაპუნა მზეჭაბუკის მამას ერთი გაკეთებული ყმა ჰყუანდა, თავისი საუფლისწულო. ბატონყმობის რიგით ვერ მიეღოდა ქაიხოსრო სარდლის შიშითა. ნოწყალეების სათხოვნელად მივიდა, სოფელში არ შეუშვეს, ქვითა და ღოდით გაგდებს სარდალი შეგვიტყობს და აგვიკლებსო. შენ რომ აქ პური გაქმოოთო.

მამა ჩვენს კი ვერ წაართვა საუფლისწულო ვერც ოსმალობასა და ვერც ყიზილბაშობაში, ამ მიზეზით, რომ კარჩელ ნეგობრები ჰყვანდნენ.

მაჭარიმმა საუფლისწულოს ნაკლებობაზედ უჩივლა ისაყ ფაშასთან სარდალსა; ფაშისა და უსუფბეგის ბრძანება მიუტანა, შვიდის სოფლის ნესხა მისცა, ეს უნდა დაბრუნდა ჩემს საუფლისწულოზედაო.

იმ ბრძანების შიშით მაშინვე აიღო ის შვიდი სოფელი და მამაჩემს მოსცა იმ წიგნის ძალითა, რომელიც თქვენს ბედნიერს ყურს მრავალჯერ მოუსმენია, [2] ახლაც მზასა მაქვს აქა.

მოწყალეო ქელმწიფევ! ეს ჯავრი მკლავს: მამა ჩემმა უსუფბეგის ბრძანებით შვიდი სოფელი გამოართო პაპა მაგისს, და მე ერთი მეცხვარე ვერ დამიხსნია მაგის ქელიდამ თქვენისთანა მაღლის ქელმწიფის ბრძანებით.

ეს კმარა საჩივრად. მაგრამ, რადგან მართლმადიდებელი და მოსაბრალე ქელმწიფე ბძანდებით, მოწისაგან ყველა უნდა მოგასენდეს ჩვენი საჩივარი.

ყ. რამდენსამე ხანს უკან ოსმალო წავიდა და ყიზილბაში მოვიდა. ვერც მაშინ წაართვა საუფლისწულო მამაჩემსა, ამ მიზეზითა: ნაცარშა რომ ქალაქში მობძანდა, ორასი ნოქარი სთხოვა სოხეით-საპარათაშვილოსა; ის მამაჩემს ხადირშაჲ მოაბარა, თვითან წაბძანდა, და სეფიხან სარდალი აქ სარღლად დაგვდო. სეფიხან სარდალმა მამაჩემი დიდათ მიიჩნია, ეშიკაღაბაშობა მოუტკბინა ხადირშადამა, ორმოცდაათის თუმნის ჯამაგირით. მას უკან საერისთო დაიბრუნა და ისიც მამაჩემს მიაბარა..

მერე მამაჩემმა თქვენი ჭირი წაიღო. ჩვენ წვრილები დავრჩით. მოგვყო კელი, მე და ჩემი ორი პატარა ძმა დაგვიჭირა და იმახყულიანს მიგვცა დასახოცლად. ყაფლანმა გაასწრა და დადისტანში ხადირშასთან წავიდა. ამ მიზეზით იმახყულიხანმა ჩვენ ველარ დაგვხოცა და გაგვიშვა.

მემრე დმანისა გვიღალატა, ოთხნი ძმანი ერთათ დაგვიჭირა. ღმერთმაჲ შეგვიბრალა, სანამ ჩვენ მოგვახსენდა. იმახყულიხან გამოცვალა, ყოჯახან მოვიდა. მე და ყაფლან კელსუნდით ჩამოგვახხა და ჩემი წვრილი ძმები იღლიით დაჰყუანდათ, დასახოცლათ ყოჯახანთან მიგვასხა. ყოჯახანმა შეიტყო. რომ ზურით ვიყავით იმისგან დაშვერილნი. ჩვენ კელხუნდი აგვყარა, გაგვიშვა და ის ღატუქსა. და უბრძანა: ამათ თავეთი მაწყალი უნდა მისცეო. იმისის ბძანების ძალით ჩვენ ჩვენს მაწყალში მივედით.

მასუკან მოვიდნენ ორხი მამა-შვილნი ქვეშის ციხეში. ჩვენ დმანისს გახლდით. გამოგვისია რევაზ და ოთხნი ძმანი კიდევ დაგვიჭირა. იმჟამად ყოჯახან ალარ იყო, ალიხან იყო ქალაქში ბეგლარბეგით. მოგვი[v]ყვანა და ოთხნივე ძმანი იმას ნიგვცა დასახოცლად. დმანისიდამ რომ ქვეშს ჩამოვგვისხა, იქ ერთი თვე მეტი შეგვინახა.

გუდელიანის ნახევარი და ტაბახმელის მეოთხედი ჩვენი ხასყიდი იყო და ერთი საკომლო ხრამში ანდრიას ჰქონდა ხასყიდი. ეს სამივე სრული პატრონისაგან მოცილებული მიგვატახხა და ჩვენც სიგელი გაგვაწერინა და გამოგვართვა. რა ილაჯი გვქონდა? ქვეშის კელეწყვედ გადაყრას გვირჩევდნენ.

მასუკან ალიხანს მიგვცა ოთხნივ ძმახი დასახოცლად. ალიხანმა **ის ორი ჩემი** წვრილი ძმები კი გაუშვა. დიად, წვრილები იცინან და ჩვენ ორნი ძმანი მოვლინეზედ გამოვეცხლეს დასახოცლად. იაჰიაბეგზედ რომ გამოეგზავნა ნადირშას გორიდ! ცხინისა და ყორაყალის ასაშენებლად, ის იაჰიაბეგ რიზაყულიმირზის სოლ-

ბათიასაულლი იყო, ერთის ბატონის ყმანი ვიყავით და ჩემი მეგობარი იყო. საწყალობელმა დედაჩემმაც იცოდა იმისი და ჩემი მეგობრობა; მიჭრილიყ[ო] და მუხლს მოხვეოდა: მიშველე, შვილებს მიხოცენ, უსამართლოდაო.

მაშინვე იაჰიაბეგ წასულიყო და ალიხანისათვის ეთქვა: ოროლს თავადისშვილს რათა ჰხოც უსამართლოდაო? არ გიჯობსო. იმის შიშითა და ხათრით გაგვიშვა, აღარ დაგვხოცა.

მერე ალიხანმა სოღბათიასაულათ დამაყენა მე და მწყალობდა. გახლდა თორმეტი დღე. რასაკვირველია, სარდლის შიშით მამულში ვეღარ მივიდოდით.

მერმე ჩემმა ძმამ მითხრა: რა ექნათ, ზაალ, რომ ამ კაცმა საუკუნოდ ჩვენის სამკვიდროს მამულიდამ გამოგვეყარაო? ნე უთხარ, დასტური მამეც, ნ ა ს რ უ ლ ა მ ი რ ზ ა შ ი რ ვ ა ნ ს არის, ალიხანს გავეპარები და იმასთან ჩაეალ-მეთქი, კელი მამიმართვა.

ორის მსახურით გაეპარე და ჩაველ, ნასრულა მირზასთან მიველ ურდოში. და ბ ა ბ ა ხ ა ნ იმასთან ყულებში პირველი იყო, მიველ და იმის კარავში ჩამოვხე. მიეიდა და მირზას მოახსენა, რიზაყულიმირზის ყული ზ ა ა ლ გლხებიათ აქაო. ნასრულა [3] მირზა კარგათ მიცნობდა. მაშინვე დავეძახნე, მიმიყვანა, მოწყალების თვალით მამხედა და დიდ ხანს მელაპარაკა; მერმე ბაბახანს მიმაბარა.

მეორეს დღეს ბაბახანის პირით ე ბ ძ ა ნ ა, ჩემთან დადექო და მოჰბათს გიზამთო. მე მოვახსენე, ცოლშვილის პატრონი ვარ და არ შემიძლიან დგომა ბეთქი.

ებძანა, მაშ შენი მათლაბი მოგვახსენეო. მოვახსენე, მამული მაქვს წართმეული და მამის სახელო ეშიკაღაბაშობა. მამულისა რაყამი მიბოძა ალიხანზედ; თავისი მამული გამოკრთვი და მოეცო; და სახელოსი ასე ებრძანა, უმანათ სახელოს ვერ გავსცემო. წადი მამაჩემთან. მ ი რ ზ ა მ ე თ ი ხ ა ნ ს მიგიწერო, შენს საქმეს ის კარგა გამართავსო.

მ უ ს ა ბ ე გ იყო თალიში, კარგი, პატიოსანი კაცი, მამისაგან ლალათ ჰყვანდა მიცემული. იმას უბრძანა: მირზა მეთიხანს ჩემ მავიერ მისწერეო — ეს ჩემის ძმის მირზაყულიმირზის ყული არისო, და ამისი საქმე შენ გამართე კარგათაო.

თქვენმა სიმაღლემ, ცხვირმოჭრილი რომ ჩაიყვანეთ და მიჰგვარეთ, ეს ამბები მასუკან იყო.

იმ ჟამად მე რომ იქ გახლდი, მ ა ჰ მ ა დ უ ს ე ი ნ ბ ე გ ი ე დ ი გ ა რ ა შ ვ ი ლ ი გამოგზავნილი იყო მირზასთან ნეტარხსენებულის ბატონისაგანა.

იმ ჟამად რაყამი მიბოძა, ინამი და ხალათიც მიბოძა და გამისტუმრა თავის მამასთანა. მე და მაჰმად უსეინბეგ გ ა ნ ჯ ა მ დ ი ნ ერთათ

მოვედით. ის რაყამი და ზოგიერთი რამ ჩემს ძმას გამოუგზავნე მამად უსეინბეგის ჯილითა.

და ნადირშასთან წავედი. ნადირშა ბ ა ღ დ ა დ ი დ ა მ დაბრუნებულიყო და ა ჰ მ ა დ ა ნ ს აქედამ შევეყარე. მიველ, მეთიხან ვნახე და რაც მათლაბი მჭონდა, ყველა აღმისრულა.

ალიხანმა ა[ყ]ღარ მომიკითხა. და რ ე ვ ა ზ სარდალი თურმე გულით მეძებდა და მკითხულობდა: დმანისს მიკითხევდა, ეტყოდნენ ქალაქს არისო, და ქალაქს მიკითხევდა, ეტყოდნენ დმანისს არისო. მივიდა დმანისს, მიკითხა, რომ არ ვიყავ იქა, გული დააჯერა, რომ ქართლში აღარ ვიყავ. მაშინვე პ ა პ უ ა გ ე რ მ ა ნ ო ზ ი ს შ ვ ი ლ ი გაისტუმრა, ალიხან სარდალს მისწერა: ზაალ გაიქცა სეფი მირზასთან ყ ა რ ს ს ა, ყაფლან დაიჭირე, თორემ ეგეც გაიქცევაო. შუაღამისას მოსულიყო და ალიხანისათვის არზა მიერთმია. ალიხანს ეთქვა: გათენდება და დავიჭერ ყაფლანსაო.

გათენდა, ყ ა ფ ლ ა ნ მოაყვანინა, ჰკითხა: ზაალ სად არისო? მოახსენა: თავის ბატონთან წავიდაო. ჰკითხა: ვინ არისი იმის ბატონიო. მოახსენა: ნასრულა მირზააო. უბძანა: სტყუიო. მერე მოიტანა ნასრულა მირზას რაყამი და მიართვა. სხვა ვეღარა თქვა რა. თუ კი ნასრულა მირზასთან მივიდა, რატომ არ შემატყობინა, რომ მართებულად გამესტუმრებინაო.

ჳ. ახლა ეს მოხსენდეს მათს სიმაღლეს, ელიზბარ ასე მო[ა]კულევინა: სახლისკაცებსა სიგლახაკით ილაჯი გაუწყდათ. იმ ჟამად გ ი ვ ი ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ი ც უკუდგა. დიამბეგისშვილები გივი ამილახვარის მოყვრები იყვნენ. ვ ა ხ ტ ა ნ გ, ე ლ ი ზ ბ ა რ ი ს ძ მ ა, ს უ ლ ხ ა ნ და დ ა ვ ი თ, იმის ბიძაშვილები, გაიქცნენ და გივის ამილახვართან წავიდნენ.

ორს ოსმალს ორი საპალნე მიჰქონდათ ყ ა რ ს ს ა, წინ შეეყარნენ; ის ერთი მოკლეს, ენდრო იქ გაყარეს. ის ორი ხარი წაიყვანეს, წავიდნენ და გივს ამილახვართან მივიდნენ.

ის, რომელიც ოსმალო გარდარჩა, წავიდა დაღისტანში. ყეენთან მივიდა და მოახსენა. ყეენმა ფ ა თ ა ლ ი ბ ე გ ბ ე გ ზ ა დ ა იასაულად მოსცა და [4] ქაიხოსრო სარდალს რაყამი მოსწერა: ეს შენს ქვეყანაში მომხდარაო და პასუხი უნდა მისცეთო. რაყამი მოუტანა ქაიხოსრო სარდალსა. ქაიხოსრო სარდალმა ელიზბარ მისცა ჯელში, ამისი ძმა და ბიძაშვილები არიან მაგ საქმის მჭნელნიო.

ელიზბარმა ეს პასუხი მისცა: ყმა შენ გიჭირავს და მამული, ნე საიდამ მივსცე, აიღე და ჩვენის მამულიდამ მიეცო.

ეს სიტყვა ქაიხოსრო სარდალმა, დიაღ, შორს დაიჭირა და კიდევ იმას მიუსია. ამაში ის იასაული, დიაღ, მოიმდურეს ორთავე.

ამ ჟამად ნადირშას ქართველები დაებარებინა დაღისტანში, სხვა ილაჯი არა ჰქონდა და ელიზბარც ამათ გაჰყვა.

ამაში იმანყულიხანს პირობა გამოართო ქაიხოსრო სარდალმა: მე რომ წავიდე, ყაფლან და ზაალ დაიჭირე და დახოცეო. რომ წავიდნენ, ყაფლან კი დაიჭირა; და მე გავექეც და ამათ განჯას მივეწიე.

ქაიხოსრო სარდალმა რომ ცნახა, დიდათ ეწყინა და შეწუხდა. მაშინვე მოსწერა იმანყულიხანს: ყაფლანს ნურას ერჩი ,გაუშვიო; იმ კაცს დააბარა: ყაფლანის წიგნი მოუტანე ზაალსა, რომ გამიშვაო.

დარბანდს რომ მიეედით, ის კაცი იქ მოგვეწია და ყაფლანის წიგნი მომიტანა. მიეედით დაღისტანში ნადირშასთან. ფათალიბეგ დაწინაურდა და ნადირშასთან მივიდა. ნადირშამ მაშინვე იმ ოსმალოს ამბავი ჰკითხა და ქაიხოსრო სარდალი და ელიზბარც დიდათ დააბეზღა. არც იასაულობა მაქნევინეს და არცა რას შემეპოვნენო.

უბძანა, ელიზბარს ჯმალი შემოხსენო. ჩვენც მიეედით და ჭეშიკხანაში დავსხედით. მოვიდა ფათალიბეგმა და ელიზბარს ჯმალი შემოხსნა.

ცოტა ხანი გამოვიდა. დაგვიძახა, შევედით, უბრძანა სარდალს: შენს ქვეყანაში ამისთანა საქმე რატომ მომხდარა? სარდალმა ყეენთანაც ელიზბარს დაადგა დანაშაული. მაშინვე ბრძანა, [v] და ელიზბარ დაარჩვეს. სარდალს უბძანა, შენ იყავ სასიკუდილო და ეგ მოკვდა.

იასაულს უბძანა, ახლავ წადი, იმისს შვილს ჩაუდეგ, ხუთას ორმოცდაათი თუმანი წაართვი და ამ ოსმალოს მოეცო. მოვიდა და სარდლის შვილს ჩაუდგა.

მე ელიზბარ იქავე დავმარხე. და სარდლის საჩივარს შევუდეგ ყეენთან ჩემის მამულის გამოსატანათ. აბდულაბეგ და სხვა ქართველები შემომიყენა და ყეენთან აღარ მაჩივლა. ჩემის მეოთხედის წიგნი მომცა აბდულაბეგისა და ქართველების პირობითა.

ფათალიბეგ რომ მოვიდა, ოსმალო მოიყვანა. რევაზმა ოსმალოსი და ფათალიბეგის საქმე ას ოთხმოც თუმნად გარდასწყვიტა. იმდონი თქვენი წყალობა მაქვს; რამ[დ]ენი ხუთას თუმანზედ მეტი მამულიდამ იმან მოკრიფა.

მე ქაიხოსრო სარდალს ვახლდი. დაღისტანიდამ წამოველით და ქალაქს მოველით. ორნივე ძმანი გაგვგზავნა და დმანისს დაგვაყენა. იქ ვიყავით და, რაც შეგვეძლო, ქვეყანას უკლიდით.

სარდალი მობძანდა ქვეშსა კაცი გამოგვისია, გვიღალატეს და ოთხნი ძმანი კიდევ დაგვიჭირეს, ქვეშის ციხეში ჩამოგვასხეს და დიდის ტანჯვით დაგვატუსაღეს. ოთხსავ ძმას კლდეზედ გადაყრას გვიპირებდა.

დმანელი თურმე იმ ჟამად იქ დახვდა, შეხვეწნოდა: შენის ჯელით ნუ დახოც, თათრებს მიეც, რაც უნდა უყონო. მაშინვე ტაბახმელის და გუდელისის სიგელები იქ მიგვატანინა, გამოგვართო და ჩვენც იქ დაგვაწერინა სიგელი. მასუკან წამოგვასხა და ალიხანს მიგვცა დასახოცლად, როგორც ზემო წერილი აცხადებს.

ეს სახლისკაცების მოვლა და ყმისა და მამულის მოვლაც ახლა მოგხსენდებათ.

4. ქ. ერთს აღებაზედ ოთხასსა და ხუთასს თუმანს აიღებდა. თავის დღეში ერთი ყარაული არ გაუყენებიათ და არც ერთი თოფი საღმე უსროლიათ [5] ლეკისათვის.

ერთი მსახური იყო ჩვენი, წისქვილში თურმე იყო, სამი ლეკი მიხდომოდა, იმას თოფი ესროლა, ერთი კი წაექცია და ორნი გაქცეულიყვნენ. იმ ლეკის თოფ-იარაღი და თავი რევაზ სარდალს მიართვა დმანისს.

რევაზ სარდალმა უთხრა: ამას ბევრი ოქროები ექნებოდა, უნდა მამიტანოო. შეჰფიცა, არა ჰქონია რაო, თორემ ამ ტანისამოსსა და თოფ-იარაღს ზედ ეტყობაო. არ დაუჯერა, ჯერ ისე უწყალოდ სცა მრავალი, მერე დაჰკიდა და ისე აცემინა. მერე წნელის ჩრჩოლი გაუკეთა, თავზედ ჩამოაცვა და სოლებით გაუჭედა. ვინ იყო მშველელი და გამკითხველი? ოქროები ხომ ვერ მიუტანა. მერე აიკლო, ნაცარი დაუნიავა, და რაც ებადა, სულ წაართვა.

მერე ღმერთმან საქართველოს მოხედა, თქვენი საფარველი დაგვფარა, და ქართლი ნეტარხსენებულს ბატონს უბოძა ნადირშამა. ნადირშას ბრძანებით და თქვენის მოწყალებით ჩვენ ჩვენს მამულს მიეემთხვიენით და სახელოებსა.

5. მერმე ჩვენ ჯელმწიფეს, ორს-სამს წელიწადს უკან არბაბი მოვიდა. დაგვიძახეთ ორთავე ბატონებმა ქართველთა: ნადირშას უკუუდექით, ყველამ თქვენი ქვეყანა გაამაგრეთო.

სარდალმა ქაიხოსრომ და რევაზ გაუშვეს თავისი მამული, ყმა, სახელო, გამოიქცნენ: ქართლშიაც აღარ მოიცადეს, ახალდაბის ციხეში ავიღნენ, ის გაამაგრეს და იქ დადგნენ.

მე ჩემმა ძმამ ცოლ-შვილით ნეტარჰხსენებულს ბატონს მაახლო ანანურსა. თითონ თავის ცოლ-შვილითა, დედითა და ორის ძმით თავის ქვეყანას მიეშველა. ასეთს დროს მოვიდა დმანისს, რომ ბარგი აკიდებული ჰქონდათ. იფანტებოდნენ. რომ ნახეს ყაფლან ცოლ-შვილით მოვიდაო, მაშინვე სიხარული შეუდგათ, და ბარგი ჩამოხადეს და შემოეხვიენენ.

ოთხმოცი ლეკი იყო დმანისის ჯევშია და აოხრებდენ. ოცდაექვსი ტყვე ჰყვანდათ ნაშოვნი, და ერთი ჩაჩიკაშვილი ია-

სონ. გაგზავნა კაცნი და ის ლეკები შემოირიგა. რაც ჰქონდა, იმ [v] ლეკებს მისცა, და იმათაც ის ჩაჩოკაშვილი იასონ უფასოდ მოსცეს, ის ოცდაექვსი ტყვე ხულუტის ციხეში დააყენა და ლეკები და თავისი კაცები მოუყენა. თავისი კაცები დაარიგა: ეცადენით, ეს ტყვეები გააპაროთო. ჩვენმა კაცებმა ის ოცდაექვსი ტყვე გააპარეს. ყაფლანმა ქვეყანა გაიმაგრა.

ახალდაბას სარდალმა შეიტყო, ყაფლანმა ქვეყანა გაიმაგრაო. შურმა აღძრა, წამოვიდა ახალდაბიდამ და ანანურს მოვიდა. აბდულაბეგ[ი]ც იქ იყო, ქალი მისცა იმის შვილსა, და ყაფლანზედ შემწეობა სთხოვა.

ნეტარხსენებულს ბატონს დაეთხოვნენ და წამოვიდნენ საბარათისშვილოსკენ. აბდულბეგ სამშვილდეს მივიდა, სარდალმა საბარათასშვილოს ჯარი შემოიყარა და ქვეშს მივიდა. დემეტრე ეშიკაღაბაშიც თაფანს მივიდა.

აბდულბეგმა ყაფლანს ლაპარაკი დაუწყო, უნდოდა თავისთან მიეტყუებინა. ყაფლან წამოვიდა აბდულაბეგთან. ერთმა ბარათაშვილმა შემოუთვალა ეშიკაღაბაშს: ვიცი, ყაფლან გიყვარსო, შეატყობინე, აბდულაბეგთან არ მივიდეს, თორემ მაშინვე თვალებს დასთხრისო, ეს პირობა აქვს სარდალთანაო.

ეშიკაღაბაშმა მაშინვე ზაალ მკერვლისშვილი გაუგზავნა ყაფლანსა: ნუ ენდობი აბდულაბეგსაო, თორემ თვალებს დაგთხრისო; თავის კაცითა და ლეკით რომ მოვიდოდა აბდულაბეგთან ყაფლან, მაშინ შემოეყარა ზაალ და ეს ანბავი უამბო.

ყაფლან, რასაკვირველია, გაფრთხილდა. მოვიდა და სამშვილდის პირდაპირ ჩამოხდა. რაც ლეკი და ქართველი ჰყვანდა, იქ დააყენა და შეუთვალა: ამაღამ ეშიკაღაბაშს ვნახამო და ხვალ მანდ გიახლებიო. წავიდა ყაფლან და ეშიკაღაბაში ნახა. ეშიკაღაბაშმა უფრო გაამაგრა, რომ აბდულ-ბეგთან არ მისულიყო.

მეორეს დღეს თავისი კაცნი წაასხა და დმანისს წავიდა. ქვეშის ახლო რომ მივიდა, სარდალი წინ გადმოუდგა, ომი მოინდომა. ბარათიანი არ აჰყვნენ, [6] ასე უთხრეს: ბატონის ბრძანება არა გვაქვს, ბატონზედ დანაშაული არა აქვს რა, ან რაზედ ამოვსწყდეთ, და ან რაზედ ამოვსწყვიტოთო? სარდალი იქ დარჩა და ყაფლან დმანისს მივიდა.

იმითი რომ ვერა გააწყო რა სარდალმა, ადგა და ისევ ანანურს წამოვიდა. მე იქ გახლდი, ის რომ ანანურს მოვიდა, ყაფლანც უკან გამოსდგომოდა, იქ მოვიდა, და თქვენი სიმაღლეც იქ ბრძანდებოდა.

6. მერე ნეტარხსენებულმა ბატონმა ყეენთან წასვლა ბრძანა. ყაფლან დმანისს გაისტუმრა: ლეკი არ დაიფანტოს, არ წაახდინონ.

რაო. ენისელთ მოურავი სარდალს გაუგზავნა, მივალ და თან უნდა წამომყვეო. სარდალმა უარი მოახსენა, არ შემიძლიან, ვერ გიახლებიო.

მერმე მე დამიძახა და ყაფლანს ოქმი მისწერა: ან შენ უნდა წამოხვიდე და ან ზაალ უნდა გამომატანოო. მე წაველ ჩემს ძმასთან, რომ თადარიკი გვენახა და ორში ერთი ვხლებოდით.

ეს ჩვენი მზადება სარდალმა შეიტყო. მერე კიდევ შეეხვეწა. მე გიახლებიო, და ის იახლა.

ჩვენ გახლდით აქა. მაინცადამაინც მამულის წილი არა დაგვიდვია რა, სულ იმას ეჭირა.

იმდენი ღმერთმან თქვენი წყალობა მოგვცეს, რამდენი იმათგან ჩვენზედ ნაუსამართლოევი არზის გაგრძელებისათვის ამაში არ დაგვეწეროს.

ამას ვევედრებით თქვენს ღმერთის მოყვარებას: როგორც ნეტარხსენებულის ბატონის მამის თქვენის ოქმი და ბრძანება იყოს, ან როგორც ჩვენ ერთმანეთში გარიგებისა და პირობის წიგნი მიგვეცეს, იმ ოქმის ძალზედ და იმ ჩვენის ერთმანერთში მიცემულის წიგნებისძალზედ სამართალი გვაღირსოთ.

ღმერთი თქვენს კელმწიფობას უმეტესად აღამაღლებს, მოწყალეკელმწიფეე*.

333. არზა გაბრიელ ზოზიაშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 18 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 263. დედანი. ქაღალდი. 17×11,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის იულონის ჭირი ზოზიაშვილს გაბრიელს მოსცეს.

ერთი ვენახი მქონდა გირაოთა. მოვიდა ეფემიას შვილმა მამუკამა, მალვით აბიათარის შვილს მიმიყიდა.

გევედრებით ერთი ოქმი და იასაული მიბოძეთ, ვენახს ხელი ამართოს, მე დამანებოს. მერე ვისაც სიტყვა აქვს, თქვენს სამართალში მელაპარაკოს. იანვრის **ივ**, ქორონიკონს **უპდ**.

---

* მინაწერი წინა ყდის შიგნით: „საჩივარი რაც ძვირი შეუმთხვევიათ მამის ჩემისათვის ასლანის შვილებს".

თავში

ქ. ბატონისშვილი იულონ გიბძანებ დავითიშვილო გლახავ! მერე ზოზიაშვილი გაბრიელ ამ არზით რომ ასე ჩივის, რომელი ვენახიც ამასთან გირაოთ ყოფილა და ეფემიაშვილს მამუკას გაბრიელას მალვით აბიათარიშვილისათვინ მიუყიდნია, აბიათარი შვილს იმ ვენახზედ ჯელი აუმართე და ამ გაბრიელს მოაბარე. აბიათარიშვილმა ეფემიაშვილს მამუკას გამოართოს, რაც იმ ვენახის ფასი მიეცეს. და ეფემიაშვილს მამუკას თუ სამართლიანი სიტყვა ჰქონდეს, გაბრიელს ჩვენ წინაშე სამართალში ელაპარაკოს. იანვრის **იზ**, ქორონიკონს **უპდ**.

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

334. არზა მანუჩარ მდივნისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 31 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1420. დედანი. ქაღალდი. 17,5×10,3 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მათს მონას ლაშქარნიასს მანუჩარს მომცეს.

ცხინვალელი მუსეილაშვილი მოსესა თავისის თამასუქით ორმოცს თუმანს არის ვოსაცემს. ბალაპარაკებს და არ მაძლევს.

წყალობას ვითხოვ ან ჩემი თეთრი თავისის ანგარიშით მომცეს და თუ სიტყვა რამ ჰქონდეს ოთხი კაცი დავსხათ, ორი იმისი მომდომებული და ორი ჩემი მომდომებული და, რაც იმათ სამართალი გვიყონ, ორნივ დავსჯერდეთ და, რომელიც გაემტყუნდეთ სამდივანბეგო იმან გაიღოს. იანვრის **ლ**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამილახვარო ოთარ! მერე ამ არზით მდივანი მანუჩარ რომელსაც უჩივის, თავისი თეთრი, როგორც თამასუქში უცხადებს, ისე თავის ანგარიშით უკლებრად გამოურთვი და მოეც. და თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს რამე, ორი კაცი იმას მოაყვანინე და ორი კაცი ამას და ეს ოთხნი კაცნი დაუსხი და ღმრთის წინაშე ჭეშმარიტი სამართალი უყონ. და რომელიც გამტყუნდეს სამდივანბეგოც იმას უნდა გამოერთვას. იანვრის **ლა**, ქორონიკონს **უპდ**. ალბათ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯობს ძედ კახეთის შეფედ ცხებულსა ერეკლე.

335. არზა ოქრომჭედელ იასაიასი დუქნის ალაგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 2 თებერვალი

ცსსა. ფონდი. 1450. დავთარი. № 47. საბუთი № 8. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[5v] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მომცეს მათს მონას ოქრომჭედელ იასიას.

შეწუხებულთ მოწყალევ, ეს ღვთის რისხვა რომ მოვველინა, სულს იქით რაც რომ გვებადა, სრულიად დაიკარგა, სახლკარი დაიწო, არც ჩვენის ხელობის იარაღი შეგვრჩა არც დღიური საზრდო ასე შეწუხებული მწარედ ნაილ[ა]ჯი უსარიშტო დავრჩომილვარ.

აწ ჩვენი ვედრება და მოხსენება ეს არის, რომ მეიდანზედ ტურფოა შვილის დუქნის ზემოდამ ერთი დუქნის ალაგი არის, იმისი წყალობა დაგვემართოს, რომ ჩემის ხარჯით აღვაშენო. და ალაგის ქირა, როგორც [6] მის გვერდით მედუქნე[ე]ბს აძლევენ, ჩვენც ის მოგართვათ: რომ ორი ვაჟიშვილები მყავს ჩემის მოხუცებულობის ნუგეშათ, თქვენის საფარველიდამ უსარიშტობის მიზეზით არსად წავიდნე[ნ]. მარადის თქვენის წყალობით გვიცხოვრნია. ახლაც თქვენის წყალობით ვიცხოვროთ, ღმერთი გადღეგრძელებს. თებერვლის **ბ**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის. მერე ამ არზის პატრონს რომ დუქნის ადგილი მოუხსენებია, ის დუქნის ადგილი რომელიც რომ ტურფოა შვილი[ს] დუქნის ზემოდამ არის, ის ადგილი ამისთვის გვიბოძებია. ააშენოს და როგორც სხვათ ადგილის ქირა ერთმევათ, ამასაც უნდა გამოერთვას.

ჩვენის კარის მოხელენო, თქვენც ასე იცოდეთ და ნურავინ დაუშლით. თებერვლის **ბ**, ქორონიკონს **უპდ**.

ალბათ ჯერხანად ეს ასე მოხდეს და მასუკან როგორც ღვთის ნება იყოს, ისე მოხდეს.

336. არზა ხადაკოანთ კაკალოასი ვალიჱ თაოგაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 4 თებერვალი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 37. საბუთი № 216. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[120] ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი [მისცეს] ხადაკოანთ კაკალოას ვარისი აზნაური ხიმშიაშვილის დიმიტრისა.

ასე რომ ჩემი სიმამრი ი[ნ]დოეთს, მი[ი]ცვალა თქვენს სამსახურზე და ამ არეულობაში რაცა გეებადა, სრულებითა დამეკარგა. ერთი ობოლი დაგვრჩა, ძლივა ისა თქვენი წყალობით მოვარჩინე. მოგეხსენებათ, ჰაბუხა მოსესა ჩემს სიმამრთან გაყრილი იყო მელიქისა და ქეთხუდების დასწრებითა; თქვენმა უმაღლესობამაც დაგვიმტკიცა. ახლა იმის ვალსა ჩვენ გეთხოვენ.

ამას გეედრებით, ერთი ჰოქმი გვებოძოს მოურავზე და მელიქზეთ, და ოთხიოდ ქეთხუდები დაისწრან, ჩვენი საქმე მაშინ გაში[ნ]ჯონ და თქვენის უმაღლესობისათვის ღვთის [წინაშე] როგორც დაინახონ და ბძანება თქვენი აღსრულდეს. თებერვლის **გ**, ქორონიკონს **უპდ**[1].

თავში

ჩვენი ბძანება არის პენტელაშვილო იოანე! მერე ეს ჩვენი აზნაური ხიმშიაშვილი დიმიტრი უნდა მელიქთან მიიყვანო რამდენიმე მოქალაქეც დაისწრან და ღვთის წინაშე ამათი სამართალი ჭეშმარიტებით ჰქნან და ჩვენ მოგვახსენონ. თებერვლის **დ**, ქორონიკონს **უპდ**.

და ღვთის წინაშე სწორე სამართალი უნდა უყონ.

337. არზა ჭალაქის მოურავ ევსტათისა და მინბაშ გიორგისა ქმის თაოგაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 23 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 2565. დედანი. ქაღალდი. 20×12 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს ქალაქის მოურავს ევ[ს]ტათის და მინბაშს გიორგის.

[1]+წინაშე.

ჩვენო ჯელმწიფევ, ჩვენ რომ საჭირნახულოთ კაცნი გვებოძა, იმათგანი ერთი კომლი კაცი აგვეყარა და ბრეთს გავიდა. თქვენს უმაღლესობას მოვახსენეთ. ერთი ოქმი ამილახვარზედ გვებოძა და ერთი ოქმი ჯავახიშვილს ვახუშტიზედ, მა[გ]რამ ვერ ამიყარეს.

და წყალობას ვითხოვთ, ერთი ოქმი გვებოძოს ბეჟან ამილახვარიშვილზედ, რომ ის ჩვენი კაცი აგვიყაროს და მოგვაბაროს. და თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, მასუკან თქვენ მოგახსენოსთ, ფებერვლის **კბ**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამილახვარიშვილო ბეჟან! ამათი უმა რომ აყრილა და ბრეთს გასულა, ახლავ უნდა მიხვიდე, დაადგე, აყაროო და ამ თავის ბატონებს უნდა მოაბარო. ამისი აუყრელობა არ იქნება. თუ სიტყვა აქვს ვისმე, მასუკან მოვიდნენ და ჩვენს სამართალში მოგვახსენონ. რომელიც გამტყუნდება, ჩვენ სამართლით გარდავახდევინებთ. ფებერვლის **კბ**, ქორონიკონს **უპდ**.

ქ. ავალიშვილებს თუ სიტყვა ქონდეს, ჩვენ სამართალში მოვიდეს და ილაპარაკოს, ჰალბათ. ამათ, დიაღ, ძალიანი განაჩენები აქვს და კაცმა რა უნდა ჰქნას.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ ქახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

338. არზა მანუჩარ მდივნისა სარგოს თაოგაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 28 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14093. დედანი. ქაღალდი. 21×11,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მათს მონას მდივანს მანუჩარს მომცეს.

გორს ხითარაშვილი ზაზა, მამასახლისი ბაბუა და ოვანჯანას შვილი ისაია გახლავსთ, რომ ესენი მოხელეთაც და იქაურის იჯარების ამღებნიცა გხლებიან და თქვენი წყალობა რაც ჩვენი სახელოს სარგო არის, რამდენიმე წლისა არის იმათზე, რომ ზოგი მოუციათ და ზოგი მაკლია.

წყალობას ვითხოვ, თქვენს შვილს იულონს მიმიწეროთ, რომ ჩემი ანგარიშები მოაცემინოს; თუ რამ დარჩომილ იყოს, ისიც კაცის

მოცემით გამოგვეირთვას და მოგვცეს. თებერვლის **კბ,** ქორონიკონს **უპდ.**

თავში

ქ. ჩვენო ღმრთის წყალობავ შვილო ბატონო ი უ ლ ო ნ! მერე მანუჩარ მდივანი რომ ამ არზით ჩიევის, ამისი მოდაევენიც მანდ შენთან მიაყვანინე, ანგარიში უნახეთ, სამართლით რაც დაედოსთ, გამოურთვი და მოეც. ფებერვლის **კგ,** ქორონიკონს **უპდ.**

ქ. თუ მანდ ვერ გადაწყვიტე, ჩვენთან გამოგზავნე. ერეკლე

339. არზა თაქლა ქალბალი ოღლი ქაზუმისა გაცარცვის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 4 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13917. დედანი. თავი აკლია. ქაღალდი. 17,5×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერი ჯელმწიფის ჰირი თ ა ქ ლ ა ქ ა ლ ბ ა ლ ი ო ღ ლ ი ქ ა ზ უ მ ს მომცეს.

იმ აყრილობის ჟამში ა ხ ა ლ ქ ა ლ ა ქ ი ს წყალზედ რო[მ] მიევედით, დამიხვდა თ ა რ ხ ნ ი შ ვ ი ლ ი თაეის კაცებით, ერთი მემცხვარე მომიკლეს,...* სურუ ჩემი მცხვარი და ორი სურუ ჩემის სახელო რაიათისა და სხვა რაც გვებადა, იარაღიც დაგვცარცევეს და წავიღნენ. გიახლათ მამაჩემი თ ე ლ ა ვ ს და უმაღლესობას მოახსენა, ოქმი ებოძებინა! ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ს ფ ა რ ნ ა ო ზ ზ ე დ და მდივანბეგს ქ ა ი ხ ო ს რ ო ზ ე დ. იმათ წასვლა ვერ შეიძლეს. სარჩო იმათ წაუღიათ და მშიერ-მწ[ყ]ურვალე მე აქ გახლავარ.

თქვენად გასამარჯვებლად სამართალი მაღირსეთ. ფებერვალს **კბ,** ქორონიკონს **უპდ.** სახლიც სარაჩელთ აუკლიათ და ასე დავრჩომილვარ.

თავში

... დივა[ნბეგო]... ქაიხოსრო... ბძანება ჩვენ[ს შვილს ფარ]ნავაზს და თქ[ვენ უ]ნდათ რომ გამოგერ[თვათ]... ჩვენი შვილი ფარნავაზ ახლა

1 + ფარნაოზ.

* აკლია ერთი სიტყვა.

ხომ აქ არ არის თქვე... ფართალი... [რაც თარხნიშვილს] და იმათს გლეხე[ბს, ცხვარი და]ეკლოსთ, ის უკლე[ბლად უნდა გამო]ურთვა და მოაბარე. და მე[მცხვარე რომ მ]ოუკლავსთ, იმისი სისხლიც სამარ-[თლიანი] საქმით მოაცემინოთ. თავეთი ცხვარი... [თუ] ფეხზედ ჰყავსთ, ის უნდა მოსცენ და თუ დაუკლავსთ და ან გაუყიდნიათ, იმისი პასუხი უნდა გააცემინოთ.

თარხანიანო და ჯავახიანო, ამაზედ თქვენც სიმართლით მოიქეცით და გაურიგებელს ნუ დააგდებთ. მარტის **დ,** ქორონიკონს **უპდ.**

ქ. თუ აშა ქნან თავადიშვილებმა, აზნაურშვილებმა და მოხელებმა ფიცით უნდა გაწმინდონ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს. დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

340. არზა ქიზიყის მოურავის ზაქარიასი ნაჯურღალის საზღაურის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 17 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9037. საბუთი № რჟა. კრებული. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს მათს მონას ქიზიყის მოურავს ზ ა ქ ა რ ი ა ს.

რაც ჩემი საქონელი გამოჩნდა წ ი წ უ ა შ ვ ი ლ ი ს ა და იმის ამხანაგების ჯელში, იმისის შვიდეულის წყალობას ვითხოვ, რომ მებოძოს. და სხვაშიაც თუ გავიმტყუვნე, ხომ კარგია; და თუ არა, რა სიტყვა მექნება.

რომელიც ამაზე იასაული გახლდათ, იმასვე უბძანეთ ამ ჩემის საქონლის გამორთმევა. თუ ამას მოგახსენებს, რომ არა გვაქვსო ჯერაო, რომელიც ყმები ყავს, გირაოთ მომცეს ჩემის საქონლის აყში. და როცა ჩემსას მომცემს, მასუკან თავისი გირაო დაიხსნას. მარტის **იზ** დღეს. ქორონიკონს **უპდ, ჩლვჳ** წელს.

თავში

ჩვენი ბრძანება არის ხალვათხანის ე შ ი კ ა ლ ა ბ ა შ ო ა ი დ ე მ უ რ და ყორიასაულბაშო ლ უ ა რ ს ა ბ! მერმე ამ არზით რომ ასე ჩივის ქიზიყის მოურავი ზაქარია, ამ ქურდებს ს უ ლ ხ ა ნ მ დ ი ვ ნ ი ს მეუღლისაც საქონელი მოუპარავთ, მ ო უ რ ა ვ ს ა ს უ ლ ხ ა ნ ს ა და მ უ ღ უ მ ა ს უნდა გამოურთოთ, რაც ქონდეთ ამათი წიწუაშვილს და იმის ამხანაგებს შვიდეულათ. და რაც გამოსჩენიათ, იმისი შვიდეული.

და თუ თეთრი ვერ უშოვნონ, ყმა და მამული გირაოთ უნდა მისცენ. და თუ წიწუაშვილს ყმა არა ყავს და მამული არა აქვს, თავის თავი და საქონელი ხომა აქვს; თავის თავი და თავისი საქონელი უნდა მისცეს გირაოთა.

და თუ სხვა საქონელიც მაგათში გამოჩნდება და ესენი საბუთს უზამენ, ისიც შვიდეულათ უნდა უზღონ. ეს როგორც განგვიჩენია, ასე უნდა აღასრულოთ. მარტის **იზ** დღეს, ქორონიკონს **უპდ, ჩლვ** წელს. ერეკლე

341. არზა მარჭარაშვილებისა ყმოგის თაოგაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 28 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დაცთარი № 48. საბუთი 12. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[7] ღმერთმან ბედნიერი ყელმწიფის ჰირი გორელს მაქარაშვილი მამუკას შვილს ქიტესას და სოლომანს მოგვცეს.

მამაჩვენი თქვენი სახასო ყმა [გ]ახლდათ და საჰკაშვილი მანუჩარასათვინ გე[ბოძებ]ინათ. ის მანუჩარაც და მამაჩვენიც რომ ჰირის სანაცვლო შეიქნენ, ჩვენ ოთხნი ძმანი დავრჩით უცოლშვილონი. და ასე საქმე გაგვიჭირეს იმ მანუჩარა[ს] შვილებმა, რომ ორნი ძმანი დაგვეკარგნენ. სად არიან და სად არა აღარ ვიცით. დავრჩომილვართ ორი ძმა და ჩვენც აქ გიახელით.

ამას გეველრებით, იმ ორი ძმის დაკარგვას დაგვაჯეროთ და ჩვენ აქედამ აღარ დაგვკარგოთ, თქვენად გასამარჯვებლად. მარტის **კგ**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

[6v] ჩვენი ბძანება არის საკაშვილო იეანე და ფარსადან, სტეფან! მერმე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, თუ ეს კაცნი ჩვენთვის სიცრუვით გაგიში[ნ]ჯებიათ და ისე მიგიმძლავრებიათ და ამასთან საქმე არა ჰქონიათ რა, ამაზე საბატონყმოთ ხელი უნდა აიღოთ. და თუ საბუთი გაქვსთ რამე ამათ[თ]ან, და ან შენი კაცნი ყოფილან, აქ უნდა ჩამოხვიდე, ჩვენ მოგვახსენოთ და სამართლიანი საქმით ჩვენ გაგარიგებთ. მარტის **კზ**, [ქორონიკონს **უ]პდ**.

ესეც უნდა იცოდეთ, თუ გამტყუნდებით, გარდაგხდებათ პირველათ, ალბათ.

342. არზა გოგია ციციშვილისა ყმის თაოგაზე იულონ გაბოზიშვილის ოქმით

1796 წ. 16 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7603. დედანი. ქაღალდი. 20,7×16,7 სმ. მხედრული. გაბაჟებისა ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის იულონის ჰირი ციციშვილს პაატას შვილ გოგიას მოსცეს.

ამ არეულობაში ქალაქს რომ გახლდი, ერთი ჩემი ხაბაზი დამრჩა მახარე მებაღის შვილი, გამოქცეულიყო ერთი ის და ერთი ანასტასია ბატონისშვილის ბიჭი და ნიქოზებში ერთს ჭართველს და ერთს ოსს ის ჩემი ბიჭი კი დაეჭირათ და ის მეორე ბიჭი კი გაქცეოდათ, წაეყვანათ და თოთხმეტ ხარათ მირზაშვილის სამოურაო ოსებში გაეყიდათ.

ამ წყალობას ვითხოვთ, ერთი ოქმი მიბოძოთ მირზასშვილთამაზზედ, რომ ის ბიჭის გამყიდველიც მამიკითხოს, და ის ბიჭიც დახსნით იყოს, თუ რითაც იყოს, ჩამამგვაროს, რომ ის ბიჭი არ დამეკარგოს. იქიდამ შემოეთვალა მეორეთ მყიდიანო. და ღმერთი გადღეგძელებს, ბეჯითი ოქმი მიბოძეთ, რომ არ დამეკარგოს, თქვენს საყმოში არის. აპრილის **ივ**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ქ. ბატონიშვილო იულონ გიბძანებ მირზაშვილო მოურაო თამაზავ!

მერე ამ არზით ციციშვილი გოგია რომ ასე ჩივის, ეს შენ უნდა კარგად ბეჯითად უნდა მოიქცე და ეს ბიჭი მოიკითხო და იპოვნო. ამ ბიჭის დაკარგვა და გაყიდვა არ იქნება, უნდა იპოვნო და დიდად ბეჯითად უნდა მოიქცე აპრილის **ივ**, ქორონიკონს **უპდ**.

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

---

1 + იპოვნო.

343. არზა გლახა მჭედლისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 21 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1309. დედანი. ქაღალდი. 34×12,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს თქვენს ყმას თელავში მოსახლეს მჭედელს გლახას.

მერე ამას მოგახსენებ ბედნიერო ჯელმწიფევ, ერთი სახლი გავაკეთე ფიცრული, ჩალური, თავისის ხულით რას მწუხარებით. უხაროგახლავარ, სულ ქირით მომიტანინებია იმ სახლის ხე და ფიცარი, ასეთის ხევიდამა ამომიზიდნია, რომ ძნელათ შეიძლებოდა იქიდამ ამოტანა.

ჩემო ჯელმწიფევ, ერთი თვე არა მდგარვარ იმ ჩემს სახლში, ხან ბატონისშვილები იდგნენ, როცა მობძანდებოდნენ და ხან ამალა.

ახლა კვალიაშვილი სოლომონ გიახლათ, ცხენები შიგ დააბა, ბიჭი მოუსყენა; ბიჭს ცეცხლი მიეტანა, კედელთან დაენთო, მიუკიდა შუაღამისას; ასე დამეწო ის სახლი რომ ერთი ხე არ მომრჩომია. გარეშო ფურცელი იდგა, ისიც სულ დამეწო.

ჩემო ჯელმწიფევ, აბა როგორ გავსძლო უსახლოთ. მოწყალებას გევედრები, ამის სამართალი მაღირსო. ეზოც დაიწო სულ. აპრილის **კა,** ქორონიკონს **უპდ.**

თავში

ქ. ბატონო მდივანბეგებო! ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, ამის სამართალი თქვენ მოეცით. აპრილის **კდ,** ქორონიკონს **უპდ.**

ულუმბის ღმრთისმშობლის ყმა არის ეს მჭედელი, ამაზედ უსამართლობა არა მოიღოთ რა, სამართლიანათ მოიქეცით.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჴმობს ძედ კახეთის შეფედ ცხებულს ერეკლე.

verso

ქ. ღთით სურამის მოურავს მიერთოს.

344. არზა ალია თალიფხანოღლიხა ელიხ თაოგაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1796 წ. 24 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 112. დედანი. ქაღალდი. 22×11,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერ ჯელმწიფის ძის გიორგის ჭირი ქოლაგირს მოსახლეს მუღალნუ თალიფხანოღლი ალიას მომცეს.

ჩვენ რომ ყარაბაღიდამ გიახელით, უმაღლესობის მამი თქვენის ბძანებით და ბატონის დედოფლის ბძანებით ქოლაგირს დავსახლდით. და რაც ჩვენი რაიათი იყო, ისიც იქავ მოგვაბარეს, რომ იმ ყარაბაღიდამ მოსულს ელთან ასაყრელათ იქიდამ საქმე არავის არა ჰქონდესთ.

ახლა ჯილავდარ ყასუმოღლის სიბრუღით თქვენთვის მოუხსენებია და ოქმი აუღია, რომ ქოლაგირს ჩემი რაიათი არის და უნდა ავჰყაროო.

ამას გევედრებით, ერთი ოქმი გვიბოძოთ, რომ მინემ მამის თქვენის ოქმი არ იყო და ან ბატონის დედოფლისა, ეს მობარებული რაიათი არავინ აჰყაროს, თქვენად გასამარჯუებლად. აპრილის **კდ,** ქორონიკონს **უპდ.**

თავში

ქ. ბატონისშვილი გიორგი გიბძანებსთ ქოლაგირელნო! მერე მათს უმაღლესობას რომ ელი მოუბარებია, თუ მაგის ასაყრელათ ან ქართველი მოვიდეს და ან თათარი, ორივე დაიჭირეთ და ჩვენთან მოიყვანეთ. უმათს უმაღლესოთ ნურავის დაანებებთ. და თუ აეყაროს ვისმე, ისევ უკან დაჰაბრუნეთ და იქავ მიიყვანეთ. ჩვენ არცა ვინ გამოგვიგზავნია და არცა ვისთვის ოქმი მიგვიცია. აპრილის **კდ,** ქორონიკონს **უპდ.** გიორგი

345. არზა მეჯინეთა მამულის თაობაზე
ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 24 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3160. დედანი. ქაღალდი. 32,8×13,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და მძიმე.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ჯემწიფის პირი სულერთობივ ვეჯინე[ლთ] მოგვცეს.

ჩვენო ჯემწიფევ! მოგეხსენებათ ჩვენ და ვაჩნაძიანი ათი წელიწადია მამულს ვდაობთ. თქვენც ბევრჯელ თავი გაწყინეთ და თქვენგან სამართალი და განაჩენი გვებოძა. ასისთაეი და ზაალ ქევხა იასაული გახლდათ. რაც თქვენს განაჩენში ეწერა სამართალი ჩვენ საფიცრათ მივყევით და იმათ დაგვაფიცეს.

ამას გვევედრებით, რომელიც ჩვენი იასაული გახლავთ ან თქვენს გასამართლებულს სამართალს და განაჩენზედ გაგვატარონ და ჩვენი მამული დაგვანებონ. ღმერთი გაგიმარჯვებთ. ამის მეტი ილაჯი აღარა გვაქვს, დაკარგვი[ს] გზაზედ ვდგევართ უმამულობით. დღეს უნდა გადავწყვიტოთ ერთმანეთში სისხლი არ ჩამოგვივარდეს. ჩვენ მამულზე ფიცი გვაძე[ს], ო ლ ე ს გალმა იმათია, გამოლმა ჩვენია, თქვენმა ბედნიერობამაც გამიჯნა. გვევედრებით ერთი ოქმი გვიბოძოთ იასაულებზე, ეს საქმე იმათვე გაარიგონ. ღმერთი გაგიმარჯვებთ, სამართალი გვიბოძეთ. აპრილის **კდ**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრონებო! მერე ჩვენ ღმრთით ამ ორ-სამს დღეში მანდეთ ჩამოვივლით, ჯარში წასასვლელად კარდანეხელთაც დავიბარებთ და თქვენც შაგატყობინებთ. ჩვენ როგორც გაგვირიგებია, ისევ ჩვენვე გაგარიგებთ ორსავ მხარეს. აპრილის **კბ**, ქორონიკონს **უპდ**.

განაჩენებიც არის ამაზედ დაწერილი და გადაწყვეტილსავით არის, ლაშქარს მზად იყავით ყველაყანი, ერთმანეთს შეატყობინეთ მეზობლებმან.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძენ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

346. არზა გიორგი ნაზარბეგიშვილისა საქონლის თაობაზე
ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 29 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 25. საბუთი № 158. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[175] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი ნ ა ზ ა რ ბ ე გ ი ს შ ვ ი ლ ს გ ი ო რ გ ი ს მოსცეს. ამას წინათ ჩემის საქონლის გამო, რომელიც ჩემს მეურმეს სხვას დამპალელის მეურმისათვის მიეცა და იმ დამპალელს კაცს ის საქონელი თავ[ის]თვის წაეღო, არზი მოგართვით და თქვენს [მოწყალებას ვითხოვ]. გამომძირთოს და მომცეს...*

თავში

ჩვენი ბძანება არის რ ო ჭ ი კ ა შ ვ ი ლ ო ნაზირო გ ლ ა ხ ა ვ! მერე ამ არზით გოგია ნაზარბეგისშვილი რომ ასე ჩივის, ამის მეურმეს რომ ქალაქის აყრის დროს ერთის დამპალევის მეურმისათვის ამის საქონელი მიუბარებია და ეხლა ის დამპალელი კაცი აღარ აძლევს სადმე, შენ უნდა ახლავ ამის მეურმე დ ა მ პ ა ლ ა ს წაიყვანო და ვისთვისაც ამას საქონელი მიებარებინოს, მიბარება რომ საბუთი უყოს, შენ უნდა გამოურთო უკლებრად და მოსცე.

და თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს რამე, ქალაქს ჩამოიყვანე, სამართალში ალაპარაკე, მაგრამ თუ სამართალში გამტყუნდეს, იცოდეს რომ უფრო დიდად გარდახდება. აპრილის **კთ**, ქორონიკონს **უპდ**.

ახლავ მისცეს თავისი, ჩვენ ნუღარ შეგვატყობინებს ამ საჩივარს, თორემ სწორეთ ნასაღით გარდავახდევინებ[თ] — ან ხელებს დავჭრით, ან ფეხებს დავჭრით და ან ცალს, თვალს მოვთხრით და რაც ამის საქონელი აქვს, იმასაც წავართმევთ. □

347. არზა ივანე ავთანდილაშვილისა სითარხნის თაობაზე
იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1796 წ. 10 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 2204. დედანი. ქაღალდი. 21,3×15,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯ ე ლ მ წ ი ფ ი ს ძ ი ს ი უ ლ ო ნ ი ს ჰირი უფლისციხელს ა ვ თ ა ნ დ ი ლ ა შ ვ ი ლ ს ი ვ ა ნ ე ს მომცეს.

* საბუთის დედანი დაზიანებული ყოფილა, ბოლო აკლია.

ჩემო ჯელმწიფევ, დედოფლის ყმანი გახლავართ, ნესტან-დარეჯან დედოფლის წიგნიცა გვაქვს სითარხნისა და დედის თქვენის ჯელმწიფე დედოფლისაც. აქამდინ გორში გახლდით და ჩვენს მამულს უფლისციხელები იხმარებდენ. ახლა უფლისციხეს დავდგით და არ გვეშვებიან, ხარჯში უნდა გაერიონეთო.

წყალობას ვითხოვ, წიგნები ნახოთ და თქვენც მოწყალება მოიღოთ. მაისის **ჱ**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ქ. ბატონისშვილი იულონ გიბრძანებ უფლისციხის მამასახლისო! მერმე ამ არზის პატრონს რომ ეს სითარხნის წიგნები აქუს, ჩვენც ისე გაგვითარხნებია; თუ გამოგერთმეინოსთ რამე, უკანვე მოეცით. მაისის **ი**, ქორონიკონს **უპდ**.

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

348. არზა პაატა ციხკარაშვილისა აზატობის თაობაზე მრევლე II-ის ოქმით

1796 წ. 10 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1303. დედანი, ქაღალდი. 21×11,1 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი გურჯანელს ციხკარაშვილს პა[ა]ტას მომცეს.

მერე ამას მოგახსენებ, ქისიყის მოურავის ყმა გახლავარ და იმ ჩემის ბატონისგან აზატობის წიგნი მაქვს, რომ მე არაფერ ხარჯში არ უნდა გამრიონ; და კურთხეული მამათქვენის მეფე თეიმურაზის წყალობის წიგნიცა მაქვს, რომ არაფერი არ უნდა გვეთხოვოს, და აზატობისა და თქვენგანაც დამტკიცებული მაქვს. და ახლა არც თქვენგანა მაქვს შაღავათი და არც ჩემის ბატონისაგან.

წყალობას ვითხოვ, რომ რაც[1] ამ წიგნებით წყალობა მოგიღიათ და გაგიაზატებიათ, იმა აზატობაზედ დაგვამტკიცოთ და არა გამოგვერთოს რა, თქვენ სადღეგძელოთ. მაისის თ, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ქ. ჩვე[ნი] ბძანება არის მოკელენო და რომელნიც ჩვენის კარიდამ იასაულნი წარიგზავნებოდეთ! მერე ამ არზის პატრონს ნეტარად ხსენებულის ბატონის მამის ჩვენის წიგნი აქვს აზატობისა და ის წიგნი ჩვენგანაც დამტკიცებული არის. ჩვენ იმ წიგნს ვერ მოუშლით, როგორც იმ წიგნში უცხადებს, ისე ყოველის სათხოვრისაგან აზატი არის, ნუღარავინ შეაწუხებთ [ს]ათხოვარზედ, თორემ დიდათ გიწყენთ, იცოდეთ, იმ წიგნის მოშლა არას გზით არ იქნება. ყველამ ასე იცოდეთ და ამ ჩემის ბრძანებისამებრ მოექეცით. მაისის **ი**, ქორონიკონს **უპდ**.

ქ. ბატონო ქისიყის მოურავო ზაქარიაე და მინბაშო აბეულ! ამას კურთხეულის მამის თქვენის წიგნიცა აქვს თქვენის სათხოვრისაგან გათარხნებისა და როგორც მამის თქვენის წიგნში უცხადებს, თქვენც ისე უნდა აღუსრულოთ, ალბათ. ბევრს დაემართა მაშინ ეს საქმე – ჩვენს სახასოსაც, ეკლესიების ყმებსაც და თავადისშვილების ყმებსაც და ამასაც ასე უნდა აღუსრულდეს.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

349. არზა გაბრიელ ზოზიაშვილისა მაგულის თაობაზე იულონ გატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 18 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 679. დედანი, ქაღალდი. 17×10,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის, ა-მეტი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯ[ე]ლმწიფის ძის იულონის ჭირი მოსცეს მათს მონას ზოზიაშვილს გაბრიელს.

მერმე ამას მოვახსენებ: მე და ეფემია შვილი ღვდელი მამუკა რომ ვენახზედ ვჩიოდით და მე მებოძა სამართლით, იმისი ბელწერილიც მოგართვით წინამძღ[ვ]რის დაწერილი.

ახლა კიდევ ის ჩამოსულა. მე აქ არა გახლდი, თქვენს სამსახურზედ გახლდი. ოქმი გიბოძებიათ გლახა დავითიშვილზედ, ახლა რისიც გირაო იყო ის ჩემი ვენახი, იმას ვაძლევ და არ მაძლევს.

გევედრები, ლუ[ა]რსაბ მაჩაბელზედ ერთი ოქმი მებოძოს, რომ იმან მოგვარიგოს. უწინაც ის გახლდათ იასაული. ნიადაგ თქვენი თაკის წყენა არ შეგიძლიან. მაისის **იჱ**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ქ. მაჩაბელო მოლახვარო ლუარსაბ! მერე ამ არზით ზოზიაშვილს გაბრიელს ასე რომ მოუხსენებია. ესე და ამის მოდაღე შენ მოარიგე სამართლიანის საქმით. და თუ შენ ვერ მოარიგო, ორნივ აქ ჩვენს

[1] არ[ა]რა.

სამართალში გამოგზავნე და ჩვენ მოვარიგებთ. მაისის **იჱ**, ქორონიკონს **უპდ**.

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან ი უ ლ ი ნ ირაკლისაგან.

350. არზა პენტელაანთ მიქელისა და გაბრიელისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 19 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3764. დედანი. ქაღალდი. 35×13,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჴელმწიფის ჭირი მოსცეს სადედოფლო პ ე ნ ტ ე ლ ა ნ თ გიორგის შვილებს მ ი ქ ე ლ და გ ა ბ რ ი ე ლ ს.

ვანქის ტ ე რ-პ ე ტ რ უ ზ ა ს ი ორმოცდაექვსი თუმანი გვმართებს. ის ტერ-პეტრუზა თავის ცოლშვილით დაიკარგა. თითონ ტერ-პეტრუზა გ ა ნ ჯ ა ს მოკვდა. შვილები არსად უჩანს. იმის ცოლი ერთ თუმნად დაეხსნათ.

ახლა იმის ცოლი დაგვდგომია, თეთრს გვთხოვს. ამ ორმოცდაექვსის თუმნის თანხაში ჩვენიც პაშტა უჭირავს. იმ ტერტერას ხუთას თუმნამდინ რ უ ს ე თ შ ი აქვს, აქ კარგი სახლები აქვს დაუწვ[ა]ვი, კარგი ქარვასლა აქვს. ის დედაკაცი ზ ა რ დ უ კ ე ტ ა შ ვ ი ლ ი ი ს ა ი ა ს და არის, საქათალიკოზოა. ამდონი თქვენის ყმის საქონელი ამ დედაკაცს თავის ძმისათვინ უნდა.

ერთის ოქმის წყალობა გვიყავით, მანამ მოიცალოთ და თქვენთან ვილაპარაკებდეთ, დაგვაცალოს. მერე თქვენ მი[ი]რთვით, თუ იმას უბოძებთ, ნება თქვენია, მაისის **ვ**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის იასაულო ყ ო რ ღ ა ნ ა შ ვ ი ლ ო ა დ ი ბ ე გ! მერე ამ არზის პატრონიცა და თავის მოდაეც ჩვენს სამართალში უნდა წარმოაყენო. სამართალს ჩვენ უზამთ. მაისის **ით**, ქორონიკონს **უპდ**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჴმობს ძვ[ელ] კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

351. არზა იესე თაქთაქიზვილისა უმეგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 7 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 28. საბუთი № 47. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[48v] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი მოსცეს მათ მიწას თ ა ქ თ ა ქ ი შ ვ ი ლ ს ი ე ს ე ს.

მერე ამას მოვახსენებ თქვენს უმაღლესობას: რ ვ ე ლ ი და რ ვ ე ლ ე ლ ი კაცნი და ქ ვ ე მ ო ხ ვ ი თ ს ჩემი წილის ნახევარი მებოძა. ეს რველელები სულ აყრილნი [44] არიან და სხვა სოფლებში დგანან.

ამ მოწყალებას ვითხოვ, რომ დ ა ვ ი თ ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ზ ე ერთი ოქმი მებოძოს, — საცა ამ სიით ეს ჩემი კაცნი რველელები იდგნენ, ამიყაროს და მამაბაროს. ივნისის **ა**, ქორონიკონს **უპდ**.

ქ. ორი კომლი კაც[ი] — ბ ი თ ა ძ ე ი ვ ა ნ ე და მ ა რ გ ვ ე ლ ა შ ვ ი ლ ი შ ი ო ჭ ა ლ ა ს არიან.

ქ. ერთი კომლი ლ ა ც ა ბ ი ძ ე ხ ი ზ ა ნ ა ა ბ ი ს[ს] არის, რომ ქ ა ი ხ ო ს რ ო ა ბ ა შ ი ძ ე მ და და ძმა წა[ა]რთ[ო].

ქ. ორი კომლი ბ ი თ ა ძ ე ნ ა დ ი რ ა და მ ა ნ ძ უ ლ ა ბ რ ე თ ს დგანან, პ ე ტ რ ე ს ე ჭ ი რ ნ ე ნ.

ქ. ერთი კომლი ბ უ ჩ ა რ ი ძ ე ამ ქალაქში დგას, დედოფალს უჭირავს.

ქ. ორი კომლი დ ა რ ჩ ი ა შ ვ ი ლ ი მ უ ხ რ ა ნ ს არის.

ქ. ერთი კომლი ი ვ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი ძ ე გ ა რ ა ს არის.

ქ. პ ე ტ რ ე ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ს რომ ბითაძე[ე]ბი ყავს, თქვენი ბძანება ბაქვს: მე რომ რველელები არაფისთვის გვიბოძებიაო.

წყალობას ვითხოვ, რომ იასაულმა, საცა რველელი კაცი იყოს, მომაბაროს. ივნისის **ა**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ო დ ა ვ ი თ! როგორც ამ არზის პატრონს მოუხსენებია, სადაც რველელი[2] კაცი იყოს, აუყარე და მოაბარე. ივნისის **ზ**, ქორონიკონს **უპდ**.

თუ საბუთიანი სიტყვა ეისმე ჰქონდეს, ჩვენ მოგვახსენოს.

1 ბრეც. 2 რველელი.

352. არზა ზურაბ ფალავანდიშვილისა ყმის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1796 წ. 9 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 663. დედანი. ქაღალდი. 34×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი, ა-მეტი.

ქ. ღმერთმან ბატონის ძის პატრიარქის ჭირი მოსცეს ფალავანიშვილს ზურაბს უზბაშს.

მერმეთ ამას მოვახსენებთ: ჩემის განაყოფის გაყიდული კაცი პირველათ რომ ღრაფი გადმოვიდა, მაშინ ის კაცი თან გადმოყვა. იოსებ შუშრიბმა პირველათ რომ ქართლი ასწერა, ის კაცი თავის ნებით და ჩემს დაუკითხავათ ჩემს ყმათ დაიწერა, მე უყმო კაცი გახლდი და რასაკურველია რომ მიამებოდა: იმის ხარჯს[1] და იმის ჯარს[2] ჩემს ყმებს ვაწყვეტინებდი. და საწყალი ჩემი ძმა და მე პირველათ რომ ავიყარენით და ძალინას მივედით, ეს კაცი თან მივიყვანეთ, ხარიც და ძროხაც და რაც ხელის შეწევნა უნდოდა, ყველათ შევეწიენით, რომ ეს კაცი ჩვენათ გვეგულ[ვ]ებოდა. ჩემი[3] ძმა და ეს კაცი რაღაზედაც შემდურებულიყვნენ, აიყარა და მუხრანს ჩამოვიდა, ავყარე და ისევ მივიყვანე.

ბატონს დედოფალთან მიჩივლა და გავამტყუნე, ბატონიშვილს გიორგისთან მიჩივლა და გავამტყუნე, იულონთან, ვახტანგოან და დავით[თ]ან მიჩივლა და გავამტყუნე. მასუკან ჩემს ხემწიფესთან მიჩივლა, ორჯერ იქაც გავამტყუნე, ავათაც მოეპყრა და იესე მიბოძა.

და ახლა თქვენთვის უწყენია თავი, რომ თქვენი ყმობა მინდაო და ფცას მისულა და დამდგარა, ოქმი გიბოძებიათ: ვისაც სიტყვა ქონდეს, ჩვენს სამართალში გელაპარაკოსო.

ამდენს სამართალში გამივლია, ომან [მ]დივანს ეგნატეს კითხეთ და მოსურსათე[ე]ბს უაღლანიშვილს ზა[ა]ლს და ფალვენიშვილს თემურაზ[ს] და კიდევ სხვათ მუასილებს კითხეთ, თუ მაგის ხარჯი მე არ მიძლევია, მთელს ქართ[ლ]ს კითხეთ, თუ ჩემი ყმა არ არის: ერთი უყმო კაცი გახლავა[რ], ჩემი გამონაგლეჯი ეკლესიას რათ უნდა, ერთი ოქმი მიბოძეთ, რომ ეს კაცი არ დამეკარგოს, ღმერთი გადღეგრძელებსთ, ბატონო. თიბათვის თ, ქორონიკონს **უპდ.**

---

1 ხარჯი. 2 ჯარი. 3 ჩემიმი.

თავში

ქ. მაღალაშვილო სვიმონ! ამ არზით ასე რომ უჩივის ჯმუხაძეს, ზურაბ და ესენი ერთმანეთს ედავნენ, ჩვენ ჩვენი ოქმი დაგვიყენებია, და სამართლით თუ ამ ზურაბისაგან თავს გამოიტანს, მასუკან ვიყმობთ. ჩვენი ოქმები დაგვიყენებია. თიბათვის თ, ქორონიკონს **უპდ.**

ხელრთვა: კათალიკოზი.

353. არზა გელან ამილახვრიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 10 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1387. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 20,8×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მათს მიწა-მტვერს ამილახვარიშვილს მინბაშს ბეჟანს მომცეს.

მერე ამილახვარიშვილს დემეტრეს თქვენი მუხანათობა რომ შეამჩნდა, იმისის წილის კაცებიდამ ერთი კომლი კაცი იჩქითი კურთხეულს რევაზ ამილახვარს უბოძეთ და ერთი კომლი კაცი ეგაძე მე მიბოძეთ.

ახლა ჩემი ძმისწულები გამეყარნენ და ამ თქვენგან წყალობა ეგაძე საუფროსოთ აიღო. ჯერ სა[ა]მილახვარო გაუყოფელი არის და ჩვენი წილი საუფლისწულო იმდენი არ არის, რომ საუფროსო აიღებოდეს. როდესაც სა[ა]მილახვრო გავიყოთ, თუ ერგება საუფლისწულო, მაშინ აიღოს.

ამ წყალობასაც ვითხოვ, რომ თქვენი წყალობა ეს ერთი კომლი არ გამომართვას. ამისი ერთი ოქმი მებოძოს. ღმერთი გაგიმარჯვებსთ. ივლისის **ი**, ქორონიკონს **უპდ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ნასახჩიბაშის ნაიბო გოგიაჲ! მერე ამ არზით ამილახვრისშვილი მინბაში ბეჟან ასე რომ ჩივის, ის ჩვენი წყალობა კაცი ამასვე უნდა მოაბარო. და როდესაც სა[ა]მილახვრო გაიწილება და გაიყოფენ, მაშინ თუ ერგება საუფროსო, რასაც სამართალი მისცემს, მაშინ აიყვანოს. ახლა საუფროსოს აღება არ იქნება. ივლისის **ჱ**, ქორონიკონს **უპდ.**

ჯერ ჯელი ამართე და ამას მოაბარე და მასუკან თუ სიტყვა [ჰქონ-

დეს, ჩვენ მოგ[ვახსენოს. და თუ სამართალში შემოსატანი [სიტყვა არა] ჰქონდეს რა, ნუღარ ილაპარაკებს.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიყმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

354. არზა ბეჟან ამილახვრისშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 12 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 716. დედანი. ქაღალდი. 21,8×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მიმბაშს ამილახვარისშვილს ბეჟანს მოსცეს.

მე ხომ განჯას გახლდი. ჩემი შვილი ჩამოსულა, თავისი წილი გუთნები უთხოვნია. მერე ქაიხოსროს ერასტი[ს] შვილები მოუსევია, კინალამ მოუკლავსთ, თქვენ წილი ვინ მოგცათო; აღარც კასპში შეუშვიათ.

ამ წყალობას ვითხოვთ, ერთი ოქმი გვიბოძეთ თქვენს შვილს იულონზე, რომ სამართლიანის გზით გაგვაშველოს. ჩემი წილი ყველა გამამირთოს და მამცეს. ჩვენში შფოთი არა მოხვდეს რა. მკათათვის **იბ, ქორონიკონს უპდ.**

თავში

ქ. ჩვენო ღმრთის წყალობავ შვილო ბატონო იულონ! მერე ბეჟან მიმბაში რომ ამ არზით ასე ჩივის, სამართლიანის საქმით ეს შენ გაურიგე. ივლისის **იბ, ქორონიკონს უპდ.** სამართალი გარდაუწყვიტე.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიყმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

355. არზა გოგია ციციშვილისა ყმის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1796 წ. 13 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8151. დედანი. ქაღალდი.. 25×9 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის იულონის ჭირი მათს მონას გოგია ციციშვილს მოსცეს.

ამას მოვახსენებ: ქიწნისს მდგომი ჩემი ბარათში ნარგები კაცი ხუციშვილი მღუდელი გიორგი, სამი თაობა არის, რა ის კაცი ჩემი ყმა არის და ბარათიც კელთ მიჰირავს და არც სიტყვა და საბუთი რამა **ე**ქვს.

წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი მაგბოძოს, რომ ის კაცი ავყაროთ და თავის შეზობლებთან დავაყენო. ახლა რომ გავიყარენით, კიდევ მე ბარათით მე მერგო; და იმ კაცის სამაგიერო ჩემს სახლის კაცთ ერგო. მკათათვის **ია,** ქორონიკონს **უპდ.**

თავში

ქ. ბატონიშვილი იულონ გიბძანებს ფალავანდიშვილო ზურაბა!* მერე ამ არზით გოგია ციციშვილს ასე რომ მოუხსენებია, ხუციშვილი მღვდელი გიორგი ახლავე აუყარე და ამას მოაბარე. და თუ სიტყვა ჰქონდეს რამე, ჩვენ მოგვახსენოს. კათათვის **იგ,** ქორონიკონს **უპდ.**

თუ წივნები და საბუთი ჰქონდეს რამე, სამართალში მოიტანოს.

ბეჭედი ტომ-სქესით არნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

356. არზა რევაზ ეშიკაღასბაშისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 18 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 411. დედანი. ქაღალდი. 31,2×10,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ჩემო კელმწიფევ, სამი კომლი ღარაბაღელი და ერთი კომლი განჯელი მაჰმადემინ ბეგის ყმა ვიშოვნე. ორი-სამი თუმანი თეთრი დავხარჯე მარტო ამათზედ და რაც პური მჭონდა, ისიც ამათ ვაჭამე და მე მშიერი დავრჩი. ურმები ვიქირა[ვ]ე, ჩემი მსახურები გამოვატანე და ღამით გამო[ვ]ისტუმრე. და ფრიდონ ბეგის ამას ბაღირს მოუტაცნია და წაუყვანია. თქვენს უბრძანებლად იმან ამისთანა საქმე რათ უნდა მიყოს.

წყალობას ვითხოვ, ჩემგან დიდის ჯაფითა და ხარჯით ნაშოვნი კაცნი მევე დამნებდეს. თქვენგან ებძანა გურგენა მოლარის პირით, მარამ სადღაც დაუმალავს, არ გამომიჩინა და არც დამანება ეს ჩემგან ნაყვანილი კაცნი. ქალაქის წაბდენაშიაც არ ყოფილან და განჯის ციხიდამ ამ თქვენის შვილებისათვის თოფიც ბევრჯერ უსროლიათ და ახლა ეგ ეპატრონება და თავის ძალით მართმევს.

* „ფალავანდიშვილო ზურაბა“ ჩაწერილია სხვა ხელით.

თქვენი რისხვა მჭონდეს, თუ ღამით მე თითონ არ მისულვიყო ურდო ბაზართ და ურმები თითონ მე არ მექირავნოს, რომ მეურმეებიც კუკელნი თქვენი ყმანი არიან. ივლისის **ია, ქორონიკონს უპდ.**

* ბალირის უფროსი ძმა იქა განჯას გახლდა. თუ ყმის პატრონი იყო, რატომა ერთი კომლი კაცი ვერა წამოიყვანა. მე ბევრჯელ ვიყავ განჯას, მაგრამ ვერა[1] ვიშოვნე კომლეური. მეფის ერეკლეს ღმერთმა და მეფის ერეკლეს ძალმა[2] მომცა ხუთი კომლი კაცი ახლა თქვენს მოუხსენებლათ წამართვა და კოჯორზე რუსებს აბარიათ, ტყეში ყავთ დამალული. მე თუ ეს ხუთი კომლი სომეხი წამართვა იმან თავის ძალით, ჰეშმარიტათ მე სირცხვილით აღარ მომესვლება ჩემს სახლში.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ეს ოცჯერ მიჩივლია და თქვენს ბძანებას და იასაულს არა ეპოება. მეც ავერ ათჯერ ბეაბრუ გაუბდივარ. **კახთ** კითხეთ, თავადნი გახლავან და აზნაური, რას ყოფით მელაპარაკება ან როგორ მლანძღავს. ნება თქვენია.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ყაფიჩიბაშო გიო! მერე განჯიდამ მოყვანილი ხიზანი რევაზ ეშიკაღასბაშისაგან მელიქი შვილს ბალირს დაუტანია. ახლავ ისინი გამოურთვი და რევაზ ეშიკაღასბაშს მოაბარე. მკათათვის **იგ, ქორონიკონს უპდ.** ალბათ, ალბათ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

357. არზა ოთარიძ ქვრივ-ოგლის საწირავის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 15 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 9695. დედანი. ქაღალდი. 22,3×12,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი და მძიმე.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს მათის მონის ოთარიძ ქვრივსა და ობოლს. ჩემო ჯელმწიფევ, ჩვენი შეწუხება რომელი ერთი მოგახსენო — სიმშილი, სიტიტვლე თუ ცარი[ე]ლზედ გდება. ამას გარდა, მკვდრის დაუმარხაობა და მღუდლებისაგან საწირავის თხოვნა.

[1] ვევერა. 2 ხალამა.

*აქედან ბოლომდე არზის ტექსტი დაწერილია სხვა ხელით და ა-მეტნაკლულია.

ჯელმწიფევ!, როცა რომ თქვენი მონა გახლდათ, თუ არ თქუენი მოწყალება, ერთის ფულის შოვნის გზა არსით არა ჰქონდა. ახლა საიდამ გვექნება ამდენს სულს.

ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, მოწყალებით ჯელი აღმიპყარით, რომ ან სიშვლები შევიმოსნეთ და მკვდარი დავ[მ]არხოთ. იულისს **იგ, ქორონიკონს უპდ.**

თავში

ქ. სარდალ-სალთხუცესო იოანე! ამას თავის ჯამაგირში ყოველმა ასნაფმან გასულს მარიამობის თვემდის ექვსის თუმნის ჯინში უნდა მოაცემინო. ივლისის **ია, ქორონიკონს უპდ.**

თორმეტი თუმანი აქვს გაჩენილი, ჩვენ ხომ არ მოგიშლით. მეტს ხომ არას მოგცემთ, ჰ[ა]ლბათ. ერეკლე

358. არზა ლუარსაბის ძიძისა ვალიძ თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1798 წ. 15 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 328. დედანი. ქაღალდი. 17×10 სმ. მხედრული. აქა-იქ თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან სრულიად საქართველოს დედოფლის ჰირი მოსცეს ლუარსაბის ძიძას.

ჩემო ხელმწიფევ! მოსია ნაცვლისა მემართა შვიდი აბაზი თეთრი და სამი ხადაგი ლეკური, სამ-სამ აბაზიანი.

ჩს (ერთი მინალთუნი და ერთი აბაზი) ქ. ამაში მიმიცია ექვსი აბაზი.

ყ (ოთხი აბაზი) ქ. კიდევ ნახევარ ლიტრა ბამბა, რომ ლიტრა რვა აბაზათ იყო.

ჭ (სამი აბაზი) ქ. ამაში წამართვა ორ ლიტრა ნახევარი მარილი, ლიტრა ხუთ შაურათ არი.

რ (ორი შაური) ქ. ორი შაურიც კიდევ გამამართვა. შეიქნა ჩემი მიცემული ცამეტი აბაზი. რაც ჩემს შვილს ღუქნიდამ მიუცია, ის არ ვიცი, სხვა არი. ახლა კიდევ როხროხაშვილი მამისია და წელზე სარტყელი შემამახსნა.

ამისი სამართალი მაღირსეთ. ივლისის **იე, ქორონიკონს უპდ.**

თავში

ქ. მილახვარო ოსეფ! ნაცვალიც შენთან მოაყვანინე, ორნივე შენთან ალაპარაკე და ღვთის წინაშე სამართლით მოარიგე. ივლისის **ე, ქორონიკონს უპდ.**

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

359. არზა ამილახორიშვილებისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 29 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1389. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 23.8×10 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი ომან ამილახორიშვილებს ნინიას და გიორგის მოსცეს.

ჩვენო მოწყალეე, ამას წინას ხანებში ბეჟან ამილახვრისშვილისაგან უსამართლო გვჭირდა. მოვედით და თქვენს უმაღლესობას თავი ვაწყინეთ. ღმერთმან თქვენი უმაღლესობა განაძლიეროს, ოქმი გვებოძა თქვენს შვილს იულონზედ და ამილახორზედ, სამართლიანის საქმით ერთმანერთისათვის უნდა მოვერიგებინეთ.

მაგრამ უფრო უსამართლოება და მძლავრობა იხმარა, ერთმანერთ[თ]ან ყოფნა აღარ მოგვიხდა. თქვენი შვილი იულონ დაბძანდა, ამილახორი გაგვყარეს და ერთმანერთს მოგვაშორეს, ბარათები დაგვიწერეს. იმას თავისი წილი მისცეს და მე ჩემი. და ბარათებიც ეს არის, აღარც იმას ჰქონდა ჩემთან სადაო და არც მე იმასთან.

ახლა თქვენის უმაღლესობისათვის თავი უწყენია და ოქმი გიბოძებიათ, ეგაძე[ე]ბი ჩემნი საკუთარნი ყმანი არიანო და იმათ წამართვესო. ჩვენო მოწყალეე, თუ თქვენი წყალობა სჭირს. წყალობის წიგნი მოატანინეთ და მაშინ გამოჩნდება, თუ მაბაჩვენი არ სწერია პირველათ და უფროსიც თუ მამაჩვენნი არ იყო. და ბარათიც ეს არის ეგაძე[ე]ბისა, რომ გავიყარენით და წილში ჩვენ გვერგო.

ამ მოწყალებას ვითხოვთ, ეს ბარათი მი[ი]რთვით და ნაბეთ: და ოქმი გვებოძოს, იასაულმა ჯელი აიღოს, ჩვენთან საქმე არა ჰქონდეს. ჩვენი მსახურები იმათ ერგო, რომ იმ ჩვენის მსახურებისაგან ვართ დაზდილნი; და ერთი იმისი მსახური ჩვენ გვერგო. ჩვენ როდის ვსჩივით, რომ იმას თავი უწყენია, ჩვენო მოწყალეე. [მ]კათათვის **კდ, ქორონიკონს უპდ.**

თავში

ქ. ამილახვარისშვილო მინბაშო ბეჟან! ამ არზით ეს შენი სახლისკაცი რომ ასე გიჩივის, ჩვენ რომ ამ კაცის საქმე მოგვახსენე და ოქმს გვთხოვდი და ჩვენ დაგიჟინეთ, რომ მანამდის ის ჩვენგან მოცემული წიგნი ჩვენგან არ გაიშინჯება და სწორეთ არ შევიტყობთ და არ გავარჩევთ, ახლა ოქმის მოცემა არა სჯობს და შენ დაიჟინე, შემოგვეხეწე, აღარ მოგვეშვი და ოქმი გამოგვართვი.

ახლა ესენი ასე ლაპარაკობენ. მანამდის იმ ჩვენგან მოცემულს წიგნს არ გავსინჯავთ, ამ სადაო კაცის საქმე არ გარდაწყდება. ის წიგნი ჩვენ მოგვიტანე, გავშინჯავთ და სომართლე რომელსაც მხარს დაასძლევს, ეს კაცი იმას დარჩება. ივლისის **კთ,** ქორონიკონს **უპდ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

360. არზა ციციშვილებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 15 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8500. დედანი. ქაღალდი. 36×16,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი ქალაქის მოურავს ევსტატისა და ციციშვილს გიორგის მოგვცეს.

ამას მოვახსენებთ, თქვენის მოწყალებით რაც რამ თითო-ოროლი კაცი ვეყვანდნენ ხომ გაეიყვით და ქარელში, ხვედურეთსა და დუესს რაც მამულები გვაქვს და ჯელი გვიწვდება ის მიწები გაეურჩეველი გახლავსთ და დღე ყოველ გოგია ციციშვილისაგან მოსვენება არა გვაქვს. ჩვენს ყმათ შიგ არ უშვებს, რომ ან მოხნან და ან მომკონ, სცემს და ავად ეპყრობა; ორჯელაც ჩამოგვივიდნენ იმისგან დაჭრილნი კაცები და ჩვენ მოთმინებაში გახლავართ, რომ ასრეთი შფოთი არა შემოგვამთხვიოს რა, რომ ან ღმერთის საწყენი ეყოს და ან თქვენი ჯელმწიფობა გავიწყრომოთ, ამას ვერიდებით.

ღმრთით თქვენს შვილს იულონზედ ერთი ბეჯითი ოქმი გვიბოძოთ რომ ეს მამულები გაგვირჩიოს, ღმერთი გაგიმარჯვებსთ. ივვისტოს **გ,** ქორონიკონს **უპდ.**

თავში

ჩვენო ღმრთის წყალობავ შვილო ბატონო იულონ! მერე ციციშვილები ნიადაგ ამ მამულზედ რომ ჩივა, თუ თითონ ერთმანერთთან

მორიგდნენ, ხომ ის არის, თუ არა აქედამ რომ დაბრუნდე, მასუკან შენ გადი, ჩვენი მდივანი რომელიც დაგესწრას, თან გაიყოლიე და ამათი მაძულები გაარჩიეთ. აგვისტოს **იე**, ქორონიკონს **უპდ**. როდესაც მოიცალო. ალბათ, ალბათ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

361 არზა ოანეზასი ვალის თაობაზე
ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 8 სექტემბერი

ცსსა. ფონდი 1448. საბ. № 490. დედანი. 20,6×15 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მათ ფეხთ მიწა-მტვერს ოანეზას მოსცეს.

მერე ამას მოვახსენებ ხითარაშვილს ზაზას ჩემი თუთხმეტი თუმანი მართებს, წისქვილი და სიგელიც გირაოთ მაწერია, რომ თუ სარგებელი არ მომეცეს. წისქვილი მე უნდა დამნებდეს. ეხლა მძლავრობით არც წისქვილს მანებებს, არც თეთრს მაძლევს.

ღმერთი გადღეგრძელებს, ერთი ოქმი და იასაული მიბოძეთ, რომ ან ჩემი თეთრი გამომირთოს და ან რომელიც წისქვილი გირაოთ მიწერია, ის დამანებოს ჩემ[ი] თეთრის მოცემამდინ. როცა თეთრი მომცეს მერე ღმერთმა თავისი წისქვილი, თითონვე მოახმაროს. აგვისტოს **კე**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ქ. ბატონო ამილახვარო ოთარ! რაც ამ არზის პატრონისა[1] თამასუქით ხითარაშვილებს ემართოსთ, თავისი ჰაყის გამოურთვი და მოეც. თუ ახლა თეთრი არ მისცენ, რაც გირაო მიუცია, თეთრის მიცემამდინ გირაო დაანებოს. და როდესაც თეთრი მისცეს, გირაო დაიხსნას. სექდემბერს **გ**, ქორონიკონს **უპდ**.

ეს ასე აღასრულე. ესეც გაცრცვილი და დატყვეებული არის. ერთი კაციც უწმინდესის ჩვენის შვილის კათოლიკოზისა იყოს მოასილად ამაზედ აზნაურშვილებისაგანი.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

[1] + რაც.

362 არზა ენიხელთ ნაცვლისშვილებისა გამოსაღების თაობაზე
ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 8 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 264. დედანი. 34×11 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს თ ე ნ ი ს ე ლ შ ი მსახლობელთ ხ ო ს რ ო ს ა და ა ს ა ნ ა ს, ნაცვლის შვილს ს ა ბ ა ს, გ ო გ ი ა ს.

მოწყალე ჯელმწიფე, თქვენი მოწყალებაცა გვჭირს მამა-პაპით რომ აზატნიც გახლავართ და მსახურათ კიდევ ახლა თქვენს შვილს ი უ ლ ო ნ ს ვახლავართ და მისვანაც წყალობა გვჭირს.

ახლა ვინც თქვენი მოსაქმე გიახლებათ, გვტანჯავენ და გვაცოდვილებენ. წიგნებიც აქ მოგვირთმევია. ამ მოწყალებას ვითხოვთ, ერთი ასეთი წამალი დაგვედოს, ვინც იასაული მოვიდეს, ჩვენზედ ჯელი აიღონ, თუ ინებებთ, თუ არა, ჩვენი თავი თქვენის ჭირის სანაცვლო იყოს. სეკდემბრის **ა**, ქორონიკონს **უპდ**.

ქ. ოთხი ნაცვლის შვილები გახლავართ მსახურათ და ერთი ჯავარას შვილი.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის! რომელნიც ჩვენი მოსაქმენი და მოასილნი ენისელში მიხვიდოდეთ, ენისლის ნაცვლის შვილებს სანატრელის პაპის ჩვენის მ ე ფ ი ს თ ე ი მ ურ ა ზ ი ს წიგნი აქვთ, ყოველისფრით გა[ა]ზატებულხი არიან. ამათი ხარჯში გარევა არ იქნება. და ნურც გარევთ. სეკდემბრის **გ**, ქორონიკონს **უპდ**.

ამათ ასეთი წიგნი აქვთ, რომ სხვას აჩხა-მაჩხას წიგნებს არა გაეს ამათი წიგნი. ამათ, დიალ, უცხო წიგნი აქვთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

363 არზა გოგია ხიმშიაშვილისა მამულის თაობაზე
ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 7 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 6856. დედანი. ქაღალდი. 30×15,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი ხ ი მ შ ი ა შ ვ ი ლ ს გ ო გ ი ა ს მომცეს. ჩემო მოწყალევ ჯელმწიფევ!

ქართლელი ხიმშიაშვილები რომ მამულზედ მედავებიან და ჩემს სახლისკაცობას ჩემობენ, ისინი მე დავას არ დამიჭერდნენ, თუ ამ სიცრუეზედ ოსტატი არა ჰყოლოდათ, ბერი ხიმშიაშვილი. ახლდა დეკანოზისშვილს სოლომონს.

ჩემო ჯელმწიფევ, მე რომ მოსამართლეებთან ვდაობდე, სხვას მოწამეს არავის ვახსენებ, თქვენს უმაღლესობას მოვმართავ. თუ გაგიგონიათ, რომ ისინი ჩემი სახლის კაცები ყოფილან, ან სახატრელს ბატონს მოხსენებია, რალათ დავიფიცო. და თუ აქამდის არ მოგხსენებიათ, ახლა საიდამ იქნებიან ჩემი სახლის კაცები.

ბიძაჩემი შერმაზან ინდოეთს გახლდათ, მამაჩემი აქ გახლდათ; ან იქ მოგხსენდებოდათ და ან აქ. მადლობთ ღმერთსა, რომ თქვენ ჩვენზედ ჯელმწიფობთ. ერთხელ როგორ არ იჩივლეს.

ღმერთი გაგიმარჯვებსთ. ფიცში ნუ შემიყვანთ, მაგა აღარ დამრჩომია, ბიძები აღარ დამრჩომია და უფროსი ძმა. თუ თქვენ არას მიპატრონებთ, მე საიდამ მეყოლება შემწე და მოწყალე. სექდემბრის დ, ქორონიკონს უპდ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრონო ხიმშიასშვილო გოგიავ! შენ რომ ეს არზა მოგვირთმევია, განაჩენიც მოიტანე ჩვენი, თუ გაქვს; და სარწმუნო მოწმეებს თუ იშონი, ისინიც მოიყვანე. და თუ მოწმე[ე]ბს მოსვლა არ შე[ე]ძლოს, მოწმე[ე]ბის ჯელისწერილი მოიტანე სარწმუნო კაცთაგან დაწერილი. სექდემბრის ზ, ქორონიკონს უპდ.

ორს კვირაზედ რასაც საბუთებს იშო[ვნ]ი, უნდა მოიტანო.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

364. არზა ნადირა კუნრაძისა გამოსალებიც თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 20 სექტემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 25. საბუთი № 71. ბირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი № 72.

[84v] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს კურდღელაურში მსახლობელს კახის შვილის ყმას კუსრაძე ნადირას[1].

1 + მოსცეს.

მოწყალევ ხელმწიფევ, თავთაგანაც წყალობა მჭირებია და აზატი ვყოფილვარ. ბატონის ჩემის კახის შვილისაგანაც და შემდგომად კიდევ გაუახლებიათ წყალობის წიგნი და ჩვენთვის უბოძებიათ და ხელში გვაქვს გიორგის, გერმანეს და შვილებისაგან დაწერილი და დაბეჭდილი, რომ არა ჩვენი სათხოვარი [85] არა გეთხოებოდეს რაო — არა კულუხი, არა ძიძა, არა მუახლე და არა კალო და არა სათხოვარი, თვინიერ მსახურისა.

და რა ესენი გარდაიცვალნენ, მარადის მაჭირვებენ და მაწუხებენ ბატონი ჩემის შვილები, ნიადაგ მწუხარებაში ვარ და სათხოველს ყველასა მთხოვენ და არც მათგან ბოძებულს წყალობის წიგნს უაბულობენ და ვყევარ დიდ მწუხარებაში.

ეს ჩემი შეწუხება თქვენ სიმაღლეს მოვახსენე ის წყალობის წიგნებიც მომატანინეთ, გაშინჯეთ და თქვენც წყალობის წიგნი და ოქმი მიბოძეთ. არც იმ თავიანთ მამა-პაპის წიგნებს უაბულობენ და არც. თქვენი ოქმი იოქმა; რა ვქნა. მომიხდა სოლომან ბატონი ჩემი და ვენახი მე უნდა დაეკრიფოო. შიგ არ გაგატარებო, ეხლა დაკრეფას უპირობს. მე თქვენ სიმაღლეს მოვატანე, ის იქ გახლავს, მიშველე რამე, ღმერთი გაგიმარჯვებს. ხარჯი მეტობით მერთმევა. ექვსი კოდი პური ეხლა ხანს გამომართვეს. მომიხსენებია და შემიბრალე. ეჯენისთვის ით, ქორონიკონს უპდ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის! მერე როგორც ამ არზის პატრონს ქორონიკონს უპა- ამ წელს ოქმი მისცემია, იმასვე ვაძტკიცებთ. რაღგანც კახის შვილისაგან მიცემულს მამულზედ ჯელს იღებს და ნასყიდის მამულით უნდა ემსახუროს შეძლებით და მამა-პაპასაგანაც კულუხის აზატია, ახლა ამას კულუხს ვერ გამოართმევს კახი[ს]შვილი.

აიდეშურ ეშიკაღასო! ასე გა[ა]რიგე. სექდემბერს კ, ქორონიკონს უპდ.

თუ ამ სამართალში აკლია რამე, მოვიდეს, ილაპარაკოს და რაც ელირც გამტყუნდება, იმას გარდახდება ძალიან.

365. არზა ესავ და იოანე მდივნებისა უფის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 27 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3035. დედანი. ქაღალდი. 20,2×10,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მათის სიმაღლის ყოვლად მოწყალის ჯელმწიფის ჭირი თქვენს მონას სულხან მდივნიშვილს ესავს და იოანეს მოგვცეს.

ჩვენო მოწყალევ, ჩვენს ყმას ზებედაშვილს რამაზას და ამის შვილს ბასილს თავის ძმით ფურცელაძე ზურაბ რომ გვედავებოდა და ბატონ დედოფალთან სამართალში ვლაპარაკობდით, იმ სამართალში თქვენი სიმაღლეც შემობძანდა. ჩვენი საჩივარი რომ მოგხსენდათ, ზურაბის არზაზე ოქმი გვიბოძეთ და უბძანეთ: ჯერ ამ კაცსთ დაეხსენო, სამართალში გაიარეთო და სამართლით, როგორც გარდასწყდეს, ორნივ იმაზე უნდა დადგეთო. აღარც სამართალს დაცალა და აღარც თქვენ მოგახსენათ. იმ არეულობის ჟამს უკან მიხდომია ხვითს, ფალავანდიშვილი ზურაბ იასაულათ მიუყვანია, აუყრია და მერეთს წაუყვანია. ჩვენ თქვენის ოქმის ძალით გვყვანდა და მოწმობაც ჯელში გვიჭირავს, რომ ის კაცი ჩვენი ყმა არის და ის თავის ძალით ასე უსამართლოს გვიშვრება.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, თქვენი ოქმი და მოწმობის წერილი გაშინჯეთ. თუ კიდევ ინებებდეთ, სამართალში გვალაპარაკეთ. და თუ არადა, ოქმი და იასაული გვებოძოს, რომ ის ჩვენი კაცი აგვიყაროს და მოგვცეს. სექდემბრის კ, ქორონიკონს **უპდ**.

თქვენის ოქმის შემდეგად არც სამართალში გაგვი[ვ]ლია.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის! მერე ამ არზით მდივანს ესავს და იოანეს რომ ასე მოუხსენებიათ, მერე ამათ ჩვენი ოქმიცა აქვსთ და მოწმეების წერილიც უჭირაესთ. რომ ის კაცი ამათი ყმა არის და ფურცელაძეს ზურაბს სამართალში გაუვლელათ ამათის მამულიდამ აუყრია და მერეთს წაუყვანია. დიაღ. დაუშავებია, რომ ჩვენის ოქმის წინააღმდეგობა უხმარია. ახლავ შენ ის ამათი კაცი უნდა აუყარო და ამათ მოაბარო. და ჩვენის ოქმის უურჩებას და წინააღმდეგობას კი არ შევარჩენთ, დიდათ მოვჰკითხავთ და გარდავახდევინებთ. სექდემბრის კზ, ქორონიკონს **უპდ**.

და ზურაბ ფალავანდიშვილს რომ ხარი წაურთმევია, იმიც უნდა გამოურთვა და მოსცე. რომელიც ამაში გამტყუნდება, ახლის განწესებისაებრ გარდახდება.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

366. არზა ანდრია ალექსიშვილისა ოქმის გოქმის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1796 წ. 8 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11009. დედანი. ქაღალდი. 27,7×15,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ხემწიფის დედოფლის ჭირი ხიდისთავს მსახლობელს ალექსიშვილს ანდრიას მომცეს.

ჩემი მოხსენება ეს არის: მირზაშვილი სოლომონ რომ გახლდათ, იმას ჩემი და ყვანდა; სიღარიბემ რომ შეაწუხა და ვეღარ იცხოვრა, ძმებმაც ყური არა უგდეს რა, ადგა და რუსეთს წავიდა, ეგება სარჩო ვიშოვნოო. ორი წელიწადი იქ მოუგვიანდა; ორს წელიწადს გარდა ოთხი წელიწადიც კიდევ მე შემინახამს იმისი ცოლი, რომ იმათის სახლიდამ ერთის ფულისა არა მოსცემია რა ჩემ დასა. რუსეთიდამ რომ მოვიდა ის ჩემი სიძე, რაც რამ ეშოვნა, სულ თავის ძმებთან მი[ი]ტან[ა].

იმაც ჟამათ იბძან[ა] იმერეთს ჯარის გადასვლა; ისიც იქ წავიდა და ნეფე სოლომონის ჭირის სანაცვლო შეიქნა. დარჩა ჩემი და იმისის ძმებიდამ და სახლობიდამ უმოწყალეო, რომ მოწყალება აღარასი აღირსეს.

მერე თქვენ არზი მოგართვით და მოგახსენეთ და მდივანბეგებზე სამართალი მებოძა. ორნივ ერთად გვიალაპარაკეს — მირზაშვილი თამაზას ძმა ბეჟანა და მე. სამართლით თამაზასა და ბეჟანს ოცდაერთი თუმანი და[ა]დგეს ჩემის დის სამკდროთა და სარჩოთ, იმათ უნდა მოეცათ, განაჩენი დამიბეჭდეს და მომცეს. ის განაჩენი თქვენგანაც დამტკიცებული [არ]ის. იასაული თაქთაქისშვილი სულხან იყო და იმას კაცი შემოაკვდა და დაიკარგა, უიასაულოთ ჩემს დას იმათ აღარ მოსცეს რა.

ახლა წყალობას ვითხოვ. ღმერთი განგაძლიერებსთ, რომ ერთის მაგარის ოქმის წყალობა ციციშვილს პა[ა]ტა შვილს გოგიაზე მოიღოთ, რომ რაც რომ განაჩენში ეწეროს, ის აღასრუ-

ლოს. თქვენად სადღეგრძელოდ, ყოველი ქვრივი და ობერი თქვენგან სამართალს იქადიან და ნურც იმას დაა]გდებთ უმოწყალეოს თქვენის შვილების სადღეგრძელოდ. ენკენისთვის **კდ**, ქორონიკონს **უპდ**.

წყალობას ვითხოვ, რომ ამისი ოქმი დროისად მებოძოს და იასაულიც გამომიცხადოთ, რომელიც თქვენი ნება იყოს. ღმერთი თქვენს ხემწიფობას განაძლიერებს ჩემო ხემწიფე.

თავში

ქ. რუისის მოურაო ციციშვილო გოგიავ! მერე ამ არზის პატრონის ალექსის შვილის ქალი რომ უჩიოდა მირზაშვილებს. ამისმა სამართალმა დიამბეგებთან გაიარა. და დიამბეგებისაგანაც განაჩენი მიეცა. რომ ის განაჩენი ჩვენგანაც დამტკიცებული არის. იმისი იასაულობა თაქთაქისშვილს სულხანასა ჰქონდა, რომ იმას უნდა გაერიგებინა. ახლა იმას ხომ გახსაცდელი შეემთხვა და კიდეც დაიკარგა.

ახლა შენ მიდი, ის განა[ჩე]ნი წაიკითხე და როგორც იმ განაჩენში ეწეროს, ისე გაარიგე და ამ ქვრივს მოაბარე. ღმრთის გულისათვის გაურიგებელს ნუ დაუგდებ, ბრალი არის ეს ქვრივი. ღვისობისთვის **გ**, ქორონიკონს **უპდ**.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

367. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა წისქვილის რუს თაობაზე იულონ გატონიშვილის ოქმით

1796 წ. 4 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 382. დედანი. 22×16,5 სმ. ქაღალდი. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ძის იულონის ჭირი მათს მიწაა თუმანიშვილს ნიკოლოზს მომცეს.

რეკს მამუკელაშვილმა და სულიაშვილმა ორის კომლის კაცის ნაახლარები და ბარანი გამიჭრეს, წისქვილის რუ გაიყვანეს, ქვევრები ამოყარეს და გამიფუჭეს. ეს უსამართლო არაა კაცს დამართებია. თავიანთი სამკუიდრო წისქვილის სათავე და რუს ალაგი დააგდეს. მთელმა ზემოთმა რეკამ იცის, საცა იმ[ა]თი სათავე არის წისქვილისა, ამისთანას უსამართლოს ჰმართობენ.

თქვენი ოქმი მიუტანე, წიგნი დააწერინეს ყაფლანიშვილს ედიშერს: რასაც წამს წყალი დაბატარავდებაო, ისევ ჩვენს სათავეზედ გამოვაყვანთო. ორი წელიწადია მატყუებენ. ის მამულები გამიფუჭდა და ბაკლია.

ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ერთის იასაულის წყალობა იყოს, რომ მოვიდეს თორტიზიდამ და ზემო რეკიდამ კაცნი მოიყვანოს, გაშინჯოს. თუ მართალი იყოს ჩემი მოხსენებული, ჩემი მამული დამანებონ; თუ იმათი იყოს, ღმერთმან მოახმაროს და ჯელთაც უჭირავსთ. თუ ჩემი იყოს, რაც ჩემის მამულისა ან ქვევრები დაემტვრიოსთ, იმისიც პასუხი გამცენ.

ქ. ამავე იასაულს ებძანოს, ვისაც კიდევ ჩემის ყმის წისქვილის რუ და ვენაჯების თხრილები გაესწორებინოსთ, სადაც ან ჰ[ა]ლალ ჰაყათ ჩემი ღალები უმართოსთ ვისმე, ისიც გამომირთოს. დიდათ მოკრძალული ვარ სამართალში წესვლისა. თქვენი რისხვა არ მამეცემა, ღმერთი გაგიმარჯვებსთ. ენკენისთვის **კთ**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ქ. ბატონიშვილი იულონ გიბძანებ ქარუმიძე ფარსადან! მერე ამ არზით თუმანისშვილს ნიკოლოზს ასე რომ მ[ო]უხსენებია მამუკაშვილისა და სულიაშვილისაგან საჩივარი, ორისამი მახსოვარი და მცოდნე კაცი თორტიზიდამ უნდა მოიყვანო, ორისამი მახსოვარი კაცი რეხიდამ და ნიკოლოზის მოხსენებული წისქვილის რუ გაშინჯო.

თუ ეს მახსოვარი კაცები ნიკოლოზის სიტყუას დაემოწმნენ, რომ რომელზედაც მამუკელაშვილს დღეს წისქვილის რუ უდიოდეს, ის ალაგი სწორეთ ამ ნიკოლოზის კაცების ნაახლარი ყოფილიყოს, ხომ ის ალაგი ახლავ დაა]გდებინე და ძველათგან რომელზედაც ჰქონდესთ წისქვილის რუ, ისევ იმაზედ გაიტანონ.

და რაც ნიკოლოზს თავის მამულზედ მამუკელაშვილისა და სულიაშვილისაგან რუს გატანით იმ მამულის განსავალი დაჰკლებოდეს, სამართლიანის საქმით ისიც მამუკელაშვილს და სულიაშვილს უნდა მიაცემინო ნიკოლოზს თუმანიშვილისათვის.

ეს ასე უნდა აღასრულო. და თუ მამუკელაშვილს და სულიაშვილს საბართლიანი სიტყუა ჰქონდესთ, ჩვენს სამართალში ელაპარაკნენ ნიკოლოზს. ოქტომბერს **დ**, ქორონიკონს **უპდ**.

ბეჭედი: ტფილისით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

368. არზა მანუჩარ მდივნისა ვალის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1796 წ. 9 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11019. დედანი. ქაღალდი. 16,8×10,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბატონიშვილის იულონის ჭირი მათს მონას მდივანს მანუჩარს მამცეს.

მერე ამას მოვახსენებ, ცხინვალელი ხახანაშვილი მოსესა ჩემსას სამოცს ლიტრს ძროხის ქონს არის მოსაცემს, არ მაძლ[ე]ვს. თვითონ ერთი ჰახვერნაზი და იანშაღი კაცია და უიასაულოთ არ მამცემს; იას[ა]ული მიბოძეთ, რომ გამომძირთოს და მამცეს. თუ ასე ცნობა მქონოდა, მე იმასთან სალაპარაკოთ საქმეს არ გავხდიდი, მაგრამ უცნობლობით მამიხდა, ვივაჭრე იმასთან, ქონის ფასი ხელთ უჭირავს და ნებით არ მაძლევს. ღვინობისთვის **ჱ**, ქოროწიკონს **უპდ**.

თავში

ქ. ბატონიშვილი იულონ გიბძანებთ! მერმე ამ არზით მდივანი მანუჩარ აქე რომ ჩავიდს, შენ უსდა დაუჯდგე ბახანაშვილს და რასაც ედავება, ახლავ უკლებრად უნდა გამოართო და მდივან მანუჩარს მოაბარო. თუ სიტყვა აქვს რამე, იქავ ცხინვალს ორი სამი მოხტაბარი კაცი დაუსხი და მოარიგონ. თუ იმათს სამართალსაც არ დასჯერდება, ასე იცოდეს ერთიორათ გარდახდება. ღვინობისთვის თ, ქოროწიკონს **უპდ**.

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

369. არზა სოლომონ გვარამიძისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1796 წ. 9 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 32. საბუთი № 385. ბირი. ქაღალდი. მხედრული.

[215v] ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის დედოფლის ჭირი მომცეს თქვენს ყმას გვარამაძე სოლომონს.

მერე მოგეხსენებათ, ჩვენ ჩვენის ნასყიდის ყმით თქვენი სახასო ყმანი გახლავართ. რუის[ს] უმამულოთ გახლდით და თქვენგან და ბედნიერის ბატონისაგან წყალობა გვებოძა რუისს დედოთის[1] მიწის წყალობა. და ამ ხოჯა ხანის მიზეზის გამოისად სახლკარი ვეღარ გავიკეთეთ.

და კიდევ ახლა ხელმეორედ ბატონს რუის[ს] მროვლის იუსტინესთვის ოქმი ებოძებინა, რომ სახლკარიც ა[ა]შენებინეო და იმ მიწას ამათ შეუკითხაათ ვერავინ მოხნავსო; და თუ ვინმე[მ] ეს გვარამაძე[ე]ბი რომელიმეს[1] უჩივენ საოქმოთ შეაწუხოს[2], შენგან ყველა უნდა [216] მოგვხსენებდესო.

ახლა გევედრებით, როგორც ბატონის ბძანებას ის ოქმი აცხადებდეს, თქვენი ბძანება და ოქმიც ისრე მროველზედ გვებოძოს. ჩვენო მოწყალევ, თქვენი ყმანი გახლავართ, თვალყური მოგვიდევით. ღმერთი ბედნიერს ხელწიფეს და შვილებს გიცოცხლებს და გიდიდებს, ჩვენო მოწყალევ.

თავში

ყოვლად სამღვდელოვ უფალო მროველო იუსტინე, მერე როგორც მის უმაღლესობას ბატონს ამ გვარამაძის სოლომონისა და გრიგოლისათვის ოქმი უბოძებია დედოთის მიწისა, ჩვენც ისე წყალობა გვიქმნია. როგორც იმ ოქმში უცხადებდეს, ისე აღუსრულე. და სხვარიგათაცა თვალყური გეჭიროს ამათზე. რომ უსამართლოთ არავინ შე[ა]წუხოს. ოქტომბრის თ, ქოროწიკონს **უპდ**.

370. არზა იოსებ ყორღანაშვილისა დაკარგული საბუთების განახლებაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 18 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1038. დედანი. ქაღალდი. 76×40,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ჩემი ქალაქის სახლკარი მარიამ დედოფლის წყალობა და ცოტა ადგილი მეფის ვახტანგისაგანაც იყო ნაბოძები, რომ ისიც ჩემს სახლში შემოერთებული იყო. და ამის სიგელები თქვენის სიმაღლისაგან მქონდა დამტკიცებული.

ქ. დავითიშვილის ზაალისა და ელიზბარისაგან [ბა]ტონისათვის ნასყიდის სომხეთში გოგისოფლის სიგელები მქონდა თავთავის წილისა; და მდივანბეგებისაგან იმ სოფლის

1 + თვის.

1 რმეშე. 2 + ვინმე.

გაყოფის ბარათებიც მე მქონდა. იქაური ყმა არსადა ჩნდა, მაგრამ თუ გამოჩენილიყო, ასე ეწერა სიგლებში, რომ ბატონ[ის] იქნებოდა: მთით და ბარით იყო ნასყიდი.

ქ. მამის ჩემისაგან ნასყიდი სოლაღაშვილის ავთანდილისაგან მოსყიდული ვერის ჯევზე დრე სოფელი მთით, ბარით, გლეხით და სასახლით; და ამის სიგელი თქვენგანაც და ნეტარად ხსენებულის ბატონის მამის თქვენისაგანაც დამტკიცებული იყო.

ქ. სოლაღაშვილის უაფარ ბეგისაგან მამის ჩემის ნასყიდი თავისი წილი კუმისს ყმა და მამული, ამის ნასყიდობის სიგლები სარდალსა ჰქონდა წართმეული. რამდენჯერ თქვენის სიმაღლის სამართალში ვილაპარაკეთ და რაც ოქმები და საბუთის წიგნები მე მეჭირა და ან ფრანგი სტეფანესაგან მოცემული წიგნები, სრულად დავჰკარგე.

ქ. ნეტარად ხსენებულის თქვენის ძმის უწმიდესის კათოლიკოზის ანტონისაგან კირაკოზაშვილის ბეითალმალის ორთაჭალის ბაღის ნასყიდობის სიგელი მქონდა, თქვენის შვილის კათოლიკოზისაგან დამტკიცებული იყო.

ქ. თქვენის უმაღლესობისაგან ჩემზედ წყალობა იოსებ მუშრიბის ყმისა და მამულის სიგელი დავჰკარგე.

ქ. ნაზარბეგიშვილი ოსეფა რომ სახლის ადგილს მედავებოდა, ნასყიდობის წიგნი გამოვაჩინე, გამტყუნდა და განაჩენი მოვიცა. და რომ გამტყუნდა, ტყუილის დაეისათვის მეტი ადგილიც მომცა სამართალმა, რომ ის ადგილი ჩრდილოეთის მხარეს ჩემს დარბაზს აკრავს და მიჰირავს. მაგრამ განაჩენი კი დავჰკარგე.

ქ. იოანე მეითარი რომ ჩემის ძმის ფარსადანისაგან საამბანაო წიგნით აქულისელის ოჰანეზას ვარისობით მედავებოდა, რომ გამტყუნდა, იმისი განაჩენი მოვიცა და თქვენგანაც დამტკიცებული იყო. დავჰკარგე.

ქ. რაც ქალაქში ან მამის ჩემისაგან და ან ჩემგან ნასყიდობის სიგლები მქონდა, ეს მელიქს ებძანოს. რომ გამიახლოს, დავთარში ეწერება.

ქ. ჩემის სახელოების სიგლები და ოქმები სულ დავჰკარგე.

ქ. ჩემის ძმისა და მიღდისი მელქუას ამბანაგობის გასაშურელო წიგნი მქონდა თქვენგან დამტკიცებული და დავჰკარგე.

ქ. ქვემო ბოლნისს ზავრაშვილებისაგან მამის ჩემის ნასყიდი ორი ვენახი და ეკვსის ღის მიწა მაქვს და ნასყიდობის წიგნი დავჰკარგე.

ქ. მამის ჩემის ძმა გივი ქალაქს მოქალაქის ზედ სიძეთ შესულა, საოჯახო ვალზედაც ხელი აუღია და თავის წილზედაც და მასუკან

ყიზილბაშობის ხარჯი, მალუჯათი და მას უკანდელი ხარჯი ჩვენ გაგვიღია, ვალიც ჩვენ მიგვიცია და იმისგან უწილოდ გასვლის წიგნი მქონდა, დავჰკარგე.

ქ. მეფის ვახტანგისაგან ბოძებული ენაგეთს ერთის ჩემის სახლისკაცის წილი ბეითალმალი ყმა და მამული რომ იმის ყმები ღღესაცა მყავს და სიგელი დავჰკარგე.

ქ. ჩემო ჯელმწიფევ, შარშან რომ აღამაჰმადხანისაგან ტფილისის ქალაქი წახდა, ჩემი ბარგი ზოგი მცხეთას აქეთ დაიკარგა და ზოგი ქალაქში. და ჩემი წიგნებიც მაშინ ჩემს ბარგთან დაიკარგა.

ახლა ამის მეტი არ მახსოვდა, თორემ იმდენი თქვენი წყალობა მაქვს, რამდენი კარგი საოჯახო სახელოებისა და წყალობის წიგნები მე მქონდა და დავჰკარგე, რომ ამაში არა სწერია. რაც საყოროსაშეილო წილი მქონდა, იმის წიგნები და ბარათებიც დავჰკარგე.

ამას გევედრები, ამ ზემო ნაწერი წიგნების გაახლება თქვენგან მეწყალობოს, როგორც მუნასიბი იყოს. სეკდემბრის **იგ**, ქორონიკონს **უპდ**.

ქ. თქვენი უმდაბლესი მონა ყორღანაშვილი მილახვარი ოსეფა მოგახსენებ.

თავში

ქ. ჩვენ, ქართლისა, კახეთისა და სხვათა მეფე ირაკლი მეორე[1] მოგიწერთ ყოველთა საქართველოში მცხოვრებელთა სამღვდელოთა და საეროთა დასთა — თავადთა, აზნაურთა, ვაჭართა და გლეხთა: ასე, რომ ყორღანაშვილს მილახვარს იოსებს რაც საოჯახო წიგნები ჰქონია, სრულად დაჰკარგვია და რომელიც ხსომებია და მოჰგონებია, დაუწერია და ჩვენგან განახლებას ითხოვს.

ჩვენ უფრო ჭეშმარიტის გამოძიებისათვის გიბძანებთ, რომ ვინც რა იცოდეთ ამ წიგნების ვითარება და ან გაგეგონოსთ, ღმერთს გაფიცებთ და ცხოველს მყოფელს ძელს, რომ წინაშე ღმრთისა ჭეშმარიტი მოწმობა მოაწეროთ. ეს წიგნები ჩვენ უნდა განუახლოთ. ოქტომბერს **იგ**, ქორონიკონს **უპდ**.

ქ. თქვენი ცოდვა იყოს, ვინც იცოდეთ და არა სთქვათ და ვინც არა იცოდეთ რა და ტყუილათ სთქვათ. ვინც იცით ჭეშმარიტი და იტყვით, დიდს მადლს მიიღებთ; და ვინც ჭეშმარიტს დაჰფარავთ და არ იტყვით და დიდს ცოდვას მიიღებთ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

---

[1] + მეორე.

ქ. რომელიც ამ სი[ი]თ მილახვარს მოუხსენებია, ჩვენ, საქართველოს დედოფალს დარეჯანს, ღმრთის წინაშე ეს გვახსოვს:

კუმისის საქმეზედ სარდალთან ბევრჯელ დავა, დიახ, კარგათ გვახსოვს, როგორც ამ სიაში მოუხსენებია სწორეთ ასე. და გოგის სოფლის ნასყიდობის სიგლები, ორის ძმის -- დავითის შვილის ზა[ა]ლისა და ელისბარისაგან მოცემული, როგორც ამ სიაში მოუხსენებია, სწორეთ ასე[ა]. და რომელიც ნაზარბეგის შვილის ოსეფასაგან სახლის ალაგი ჰქონდა განაჩენით მიცემული, როგორც ამ სიაში მოუხსენებია, სწორეთ ასე იყო.

ღმრთის წინაშე, ამაებს გარდა, ესეც გვახსოვს, რომ ერთის მოდიდოს ყუთით სავსე სულ თავისი საოჯახო ბატონებისაგან სახელოებისა, წყალობაების და მამა-პაპისა და თავისგან ნასყიდობის სიგლები და წიგნები ჰქონდა.

და რომელიც მარიამ დედოფლისაგან და მეფის ვახტანგისაგან თბილისის ქალაქში სასახლე ქონდა ბოძებული. იმისი სიგელიც გვახსოვდა, რომ მეფემა და ჩვენც გაუახლეთ.

და რომელიც მისმა უმაღლესობამ მეფემ და ჩვენ იოსებ მუშრიბის ნაჭონი ყმა და მამული სიგლით უბოძეთ, ისიც გვახსოვდა და კიდეც გაუახლეთ.

ჩვენ რომელიც გვახსოვდა ღმრთის წინაშე ეს არის, რომელიც დაგვიწერია. ოქტომბერს **ით**, ქორონიკონს **უპდ**.

ქ. და რომელიც ყუთით წიგნები დაგვიწერია, იმის რაოდენობა კი აღარ გვახსომდა, რომ რამდენი წიგნი იყო.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

ქ. ჩვენ, სრულიად საქართველოს კათალიკოზ-პატრიარხის მეფის ირაკლის ძეს ანტონის კარგად გვახსოვს, რომ მილახვარი ყორღანაშვილი იოსებ დავით სარდალს კუმისზე ედავებოდა და გარდაწყვეტილება კი არ მახსოვს, როგორ გარდასწყდა. ოქტომბერს **ია**, ქორონიკონს **უპე**.

ხელთა: კათალიკოზი ანტონი.

ეგრეთვე ორთაჭალის კირაკოზაშვილის ბაღისა მახსოვდა, სწორეთ ასე იყო, როგორც იოსებ მილახვარს დაუწერია.

ხელთა: კათალიკოზი.

ქ. რომელიც ამ სიაში მილახვარს კუმისის საქმე დაუწერია, ჩვენ ბატონიშვილს იულონს კარგად გვახსოვს, რომ სარდალს

ბევრჯელ ედავებოდა. და მასუკან როგორ გადასწყდა, ის კი არ ვიცით. ეს ჩვენ ასე გვახსოვს და ასე ვიცით. ოქტომბრის **ით**, ქორონიკონს **უპდ**.

ბეჭედი: ტომ-სქესით არწაკლისაგან იულონ ირაკლიაგან.

ქ. ჩვენ, მეფის ძეს ვახტანგს, რომელიც მილახვარს იოსებს კუმისის დავა ამ სიით მოუხსენებია, ასე გვახსოვს: მუდამ ლაპარაკობდა და ჩიოდა ამ საქმეზედ და როგორც გარდასწყდა, ის კი არ მახსოვს. ოქტომბრის **ით**, ქორონიკონს **უპდ**.

ბეჭედი: რატომ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

verso

ქ. ღმერთ წინაშე მე, თუმანიშვილს მდივანს სულხანს, ეს მახსოვს რომ მილახვარი იოსებ სარდალ სახლთ-უხუცესს დავითს კუმისს ნასყიდობაზედ ედავებოდა; და ეს კი არ მახსომს, იმ საღაოს მამულის საქმე როგორ გარდაწყდა.

ბეჭედი: მონა ღმრთისა თუმანიშვილი მდივანი სულხან.

ქ. რომელიც ამ სიაში ორთაჭალის ბაღი ჰსწერია მილახურის იოსებისაგან ნასყიდი, მე, თელავის ქალაქის სხოლის რეკტორი ალექსის ძე დავით, ღმრთის წინაშე ამის მოწამე ვარ, რომ ის ბაღი სუეტისცხოველის ყმის ბეითალმანი იყო. და მისის უწმიდესობის კათალიკოს-პატრიარხის მეფის იესეს ძის **ანტონი**საგან მილახორმა იოსებმა იყიდა. მე იმ ჟამად მისის უწმიდესობის მდივანი და ეგრეთუე დიკასტირიის არხინოტარი ვიყავი, ის სიგელი თვითონ მე დავსწერე. იმ ბაღის თეთრი სრულებით მისს უწმიდესობას მოერთო მილახურისაგან და მეც ჩემი სამუშაკო სამდივნო მონეცა. ოქტომბერს **კა**, ქორონიკონს **უპე**. დავით

ქ. ამ სიგელში კუმისის[1] დავა რომ მოუხსენებია, ეს მე მახსომს, რომ ბევრჯელ ედავებოდა კუმისზედ დავით სარდალს. ამის მიზეზით ფრანგი სტეფანაც გა[ა]ლახვინა ბატონმა. ღმრთის წინაშე აქომს ოსეფას ასე მახსომს. ეს ჩემი ხელი და ბეჭედი[ა].

ბეჭედი: ჰქონი ანტონას შვილი იოსებ.

ქ. ამ სიგელში რომ ნაზარბეგიშვილის ოსეფასაგან სახლის ალაგზე დავა მოუხსენებია, ღმრთის წინაშე მე, იბრაიმ ბეგს, მახსომს რომ ასე იყო, როგორც მოუხსენებია.

[1] გუმისის.

ბეჭედი არა მქონდა და ეს ჩემი ხელი არის.

ქ. ღმრთის წინაშე მე, ყორღანა[ა]ნთ თავილდარი ფარსადანა და ბასტამასშვილი სტეფანა ამისი დამხდური ვართ, რომელიც ამის ქვეშთ ვწერთ.

ნაზარბეგისშვილი ოსეფა უჩიოდა ყორღანასშვილს მილახვარბაში ოსეფას, ასე რომე: ნარიმანთაგანა ნასყიდი სახლი რომ გიჭირავს, იმ სახლისა ერთის ძმის წილი კი ნასყიდობით გიჭირამთ, მიოვრეს ძმის წილი კი ისე გიჭირამს. მისი უმაღლესობისათვინ არზა მიერთმევინა ნაზარბეგისშვილს ოსეფას და მდივანბეგებზე ჰოქმი აეღო.

ამათ სამართალში ილაპარაკეს. სამართალს მუჩალგა მისცეს: რომელიც რომ გამტყუნებულიყო, ორმოცდაათი თუმანი სარქარში ჯარიმა უნდა მიერთმევინათ და რამდენს ალაგსაც ედავებოდნენ ერთმანერთს. ერთი იმოდენა ალაგიც უნდა ბეტი ერთმანერთისათვის მიეცათ. ეს მუჩალგა რომ დაზდეს, მილახვარმა ოსეფამ იმ მიორე ძმისგანა ნასყიდობის სიგელი გამოიტანა სამართალში და ნაზარბეგისშვილი ოსეფა გამტყუნდა. ამისი განაჩენი დივანბეგებმა მისცეს მილახვარს ოსეფას, რომ ის ალაგი უნდა გაეზომათ და ერთი იმდენი ალაგი მილახურისათვის უნდა მიეცა ნაზარბეგისშვილს ოსეფას.

იასაულმა რომ შეაწუხა, მოვიდა, ჩვენ შემოგვეხვეწა. ჩვენც მივედით მილახვართან, ბევრი ეელაპარაკეთ: ზოგი ბეზობლობის გულისათვინ და ზოგი ჩვენის ხათრისათვინ რათგან მოყვარე ვიყავით, ჯარიმიღებაც ხელი ავაღებინეთ. და ერთიორათ რომ ადგილი უნდა მიეცა, რომელიც შევიძელით მილახვარი რომ დარბაზს აკეთებდა, იმ დარბაზის შანიშინისათვინ ოსეფა[მ] თავის ცოლის სათორნის ალაგიდამ მოუჭრა და მილახვარს მისცა, რომ შანიშ[ი]ნათ გა[ა]კეთა და დღესაც იმის საძირკველი ჩანს. და სხვაზე კი ხელი ავაღებინეთ. და ის ალაგი განაჩენის ზურგზე მოვაწერინეთ.

სომხური ბეჭედი. ხელრთვა: ფარსადან.

ქ. მე, თავილდარი ფარსადან. ამ ჩემო ნაწერის დამსწრე და მნახავი ვარ. და რადგანაც სანატრელის ხემწიფის მეფის ირაკლისაგან სამართალში თავილდრათ განწესებული ვიყავ და ნაზარბეგისშვილს ოსეფას რომ ჯარიმა ეპატივა, ჯარიმის ხუთის თავიც ნაზარბეგისშვილმა ოსეფამ მოსცა მდივანბეგებსა. ღმრთის წინაშე ასე მინახავს და ასეც იყო. ბეჭედი არა მქონდა ეს ჩემი ხელია.

ხელრთვა: ფარსადან.

ქ. მე, ყორღანაშვილმა მუშრიბმა დავით ასე ვიცი: ვერის ხევზე სოფელი დრე სოლაღაშვილი ავთანდილისაგან ყორღანაშვილს ზურაბას ეყიდნა და ნასყიდობის სიგელი მამის ჩემის გიორგის სახელზე დაეწერინებინა. ეს ერთ დღეს მამაჩემმა მე მითხრა.

მე რომ ეს გამეგონა, მოხდა ლაპარაკში, მილახვარს ოსეფას უთხარ, იმის სახლში ვიყავ, მამის ჩემისაგან დრის საქმე ასე გამიგონია და ის სიგელი მაჩვენე-მეთქი. გამოიტანა, წავიკითხე, სწორეთ ისე იყო. და იმ სიგელის ზურგზე მამაჩემს მოეწერა: ეს სოფელი დრე სოლაღაშვილი ავთანდილისაგან ზურაბას თეთრით ვიყიდე, ამაში ჩემი არა არის რა; ჩემს ძმებს, შვილებს და შვილისშვილებს საქმე არა აქვთო. ღმერთ წინაშე ასე ვიცი და ასე იყო.

კუმისის სალაპარაკო როგორც მილახვარს მოუხსენებია, სწორეთ ისრე არის და ისიც ისრე ვიცი. დამსწრეც ვარ და იმ [ა]ყალმაყალების გამგონიცა ვარ, როგორც დავა ჰქონდა სარდალთან. დაჯით

371. არზა ყარაბაღ და აფრიამ გურგინაშვილებისა ტყვეთა უმაღ წყალობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1798 წ. 19 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 9531. დედანი. ქაღალდი. 26,5×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მათ მონათ მირზა გურგინას შვილებს ყარაბაღ და აფრიამას მოსცეს.

ჩვენო მოწყალევ, თქვენ რომ განჯას წაბძანდით, ორნივ ძმანი თქვენს უმაღლესობას ვახლდით. თქვენის ბედნიერობით სამი კომლი განჯელი ც[ი]ხიდამ გამოვიყვანეთ რას ყოფითა; და ოთხი კომლი კაციც ყარაბაღელიც მთაში დამალული იყვნენ. ჩვენ წავედით. ხათრიჯამი გავხადეთ, გამოვიყვანეთ და ორდოში მოვასხით. ურმები ვიქირავეთ და ქალაქს მოვიყვანეთ. რადგან თქვენი წყალობა გვჭირს, რომ საღამაც კაცი მოვიყვანოთ, თქვენი წყალობის წიგნი და ნიშანი უნდა გვებოძოს, თუმცა მცილებელი არა გვყავს, გეცოდრებით, ამ კაცებისათვის ერთი სიგელი გვებოძოს, რომ თქვენი წყალობის სიგელი და ნიშანი ჩვენს ოჯახში იყოს. ღმერთი გადღეგძელებს, წყალობა მოიღვიოთ, გიორგობისთვის **ით**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის! მერე შვიდი კომლი კაცი რომ მოგიყვანიათ განჯიდამ თქვენის ხარჯითა, ამაზედ თქვენი მოდავე ვერავინ იქ-

ნება; ჩვენც წყალობა გვიქნია და დაგვიმტკიცებია. ნოემბერს ით, ქორონიკონს **უპდ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

372. არზა იოანე გოდგელისა გამოსავალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 20 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 2557. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ღმერთმან მათის უმაღლესობის ყოვლად მოწყალის ხემწიფის ჭირი მოსცეს მათ მონას და სამარადისოდ მლოცველს უღირს ბოდბელს იოანეს.

ჩემს მოწყალეს მუხლს და ქეჩას თაყვანის ვცემ. თქვენის უმაღლესობის წყალობა რომ დაბართვია ეკლესიას თათრებისა. თქვენგან მებრძანა, რომ იმის გამოსავალი მამაგონეთ და წყალობას უზამ ეკლესიასაო. თუ თქვენი მოწყალება დაემართებოდეს ეკლესიას იმის გამოსავლისა. ერთი ოქმი გვებოძოს გარსევან ეშიყაღაბაშზე, რომ იმის გამოსავალი მოგვცეს. და ამ კადნიერებით მოხსენებისათვის ნუ გამირისხდებით, უმაღლესო ხემწიფეო. ნოემბრის **იზ**, ქორონიკონს **უპდ.**

თავში

ქ. უფალო ეშიყაღაბაშო გარსევან! ეს საქმე შენ კარგად იცი. და რაც გაჩენილი აქვს მაგ ელიდამ, როცა თოუჯი იქნებოდეს, შენ აიღებდე და შენის ჯელით მიაბარებდე და ბარათს გამოართმევდე. სხვის ჯელში ნუ ჩააგდებ. და თუ შენ არ მიაბარო, ჩვენ მოგვიტანე ხოლმე და ჩვენ მივაბარებთ. ნოენბერს კ, ქორონიკონს **უპდ.**

ქ. რომელიც ამისი ელი იყოს, იმისი გამოსავალი რაც იქნება, ხომ შეიტყობ. და თუ ღმერთი გწამს, იმას ჩვენ ნუღარ მოგვკერავ, თუ ჩვენი სიყვარული გაქვს და შვილი ნუ მოგიკვდება, რომ ნურასფერს ნურას დააკლებ. ალბათ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

373. არზა მურვანიშვილებისა ეკლესიის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 28 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1160. დედანი. ქაღალდი. 21,3×10 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მურვანიშვილს იესესა და ლუარსაბს მოგვცეს.

უმაღლესო ჯელმწიფევ, ამას წინათ გიორგი ღვდელი ბებიასშვილი ეკლესიაზედ რომ ვლაპარაკობდით, მაშინ ჩვენი და იმისი საქმე თქვენის განაჩენით გადასწყდა, რომ თქვენგან ბოძებული განაჩენი ჯელთ გვიჭირავს. ახლა იმ განაჩენს აღარა სჯერდება და კიდევ მეორედ გვაწუხებს და უსამართლოდ გვაცოდვილებს.

ამას გეელერებით, ღმერთი გაგიმარჯვებს, იმისის უსამართლობიდამ დაგვიხსენით. ერთის ოქმის წყალობას ვითხოვთ, რომ რომელიც განაჩენი თქვენგანა გვბოძებია, იმაზედ დავზდგეთ ორნივა. ნოემბერს **ით**, ქორონიკონს **უპდ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამ არზია პატრონებო, ამ არზით რომ ახე მოგიხსენებიათ, ამ საქმეზე როგორც ჩვენგან განაჩენი არის დაწერილი, ორნივ იმას უნდა დასჯერდეთ, იმისი მოშლა არ იქნება. ნოენბერს **კზ**, ქორონიკონს **უპდ**.

ქ. ჩვენი განაჩენიც გვაჩვენა მურვანიშვილმა; და როგორც ამაში სწერია, ორნივ ამას უნდა დასჯერდნენ. მაგრამ მურვანიშვილის მღდლებს რაც იმ ეკლესიიდამ ერგებოდესთ საწირავი თუ სხვა რამ ფერი, იმის ათისთავს კი ჩვენის სახასოს მღვდლებს მისცემდნენ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

374. არზა გოგია ხიმშიაშვილისა ყმამაძულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 27 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 6856. დედანი. ქაღალდი. 17,7×15,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ხემწიფის ჭირი მოსცეს ხიმშიაშვილს გოგიას.

მერე ამას მოგახსენებ, თქვენი ბძანება არ ქონდა თიანეთის მოურავის შვილს დიმიტრის თიანეთიდამ წასულიყო, ყმაზე და მამულზედ ხელი აემართა, კაცები დაერბივა. მე თქვენს სამსახუ[რ]ზე გახლდით.

წყალობას ვითხოვ, ჩემის კაცების ნარბევი მებოძოს: ქ. თოფი ერთი, ქ. ცული ერთი, ქ. ქობი ერთი, ქ. თუნგი ერთი, ქ. ტაბტი ერთი, ქ. ხურჯინი ერთი, ქ. საბელი ერთი.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ტუსი შვილო უზბაშო ქაიხოსრო! მერე ამ არზით ხიმშიაშვილი გოგია რომ ასე ჩივის, ამისის კაცებისათვის ვისაც რამ წაურთმევიათ, რომელიც იმ სიით დაუწერია, ეს ახლავე უნდა გამოართვა ვისაცა ჰქონდეს და ამ გოგიას მოაბარეთ; **ამის** კაცებთან ვის რა საქმე აქვს. ნოემბერს **კზ,** ქორონიკონს **უპდ.**

ქ. კელი არ უნდა აემართათ და არც კელის ასამართავი გამოერთმიათ, ამიტომ რომ ფალავანდიანი დაობენ ამ საქმეზე და სხვა ბევრი მოწმობაები აქვსთ, და ესენი სულ დარჩომილ[ი] არის, და **კელი არ უნდა აემართათ.** ეს საქმე ჩვენთან უნდა გადასწყდეს ალბათ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯობს ძენდ კახეთის მეფეც ცხებულს ერეკლე.

375. არზა პეტრე დეკანოზისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 1 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3005. დედანი ქაღალდი. 24×13 სმ. ბოლო მოხეულია ორ ადგილას. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჰირი მოსცეს მათ სამარადისოდ მლოცველს წმინდის ევსტათის დეკანოზს პეტრეს.

ჩემო მოწყალეო კელმწიფევ! გოგილა შვილი წმინდის ევსტათის შეწირული ყმა იყო და ამოწყდა. იმის მამულიც წმინდის ევსტათის თეთრით არის ნასყიდი.

თარხნიშვილმა მამუკამ ჯერ სოლომონ მეითარს მიჰყიდეს და თქვენი ბძანებით სოლომონ მეითარს კელი ავაღებინე იმ მამულზედ ორი წელიწადი მე მეჭირა და ვაკეთებდი; მეც წამართო და ახლა კათალიკოზის ყმას მიჰყიდა. ჯერ არ უმოშავნია. მასუკან მეც გამომაკითხეს იმ მამულის საქმე და უთხარ: ეკლესიისა არის, ეკლესიის თეთრით ნასყიდი არის-მეთქი. რატომ შენ ეგე სთქვიო, მამუკამ და

იმისნა შვილებმა ძალიან გამლახეს, თითიც მომტეხეს და გამიშვეს, თავიც გა[მიტ]ეხეს.

ის კაცი, რომელიც იმ მამულ[ზედ იყო ე]ვდემოზ კათალიკოზისაგან იყო შეწი[რული და] ამოსწყდა. მამულიც ეკლესიას ეკარგება. და ახლა თქვენი ნება არის. მე მოკულას **მიპირებენ, ჩამომართვით,** მაინც ასეთს მიაბარეთ, რომ ეკლესიას არ დაუკარგოს. შენის შვილების სადღეგ[რძელოთ] ეკლესიას იმ მა[მულს] ნუ დაუკარ-[გავთ და მეც] მომარჩინე, თო[რემ არ] ვიცი ამიტეხე[ნ?] ძე ჩემო კელმწიფევ. დეკენბრის **ა,** ქორონიკონს **უპდ.**

ამაზედ ეერავის ვერ დაეფერება. ვალი მაქუს, უნდა მოგახსენო [და] კიდეც მომიხსენებია. ახლა შენი ნე[ბა არის, ჩემო] კელმწიფევ. ძველი ოქმიც აქა [გაახლეთ]. წელიწადს კი ირქმა და მასუკან კი ალარა [უოქმ]ია რა ამ ოქმსა.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არი[ს] ნასაღშიბაშის ნაიბო გოგიავ! მერე ამ არზით ერთაწმინდის დეკანოზი რომ ასე ჩივის, ვისაც ის ეკლესიის მამული უყიდნია, თუ სიტყვა არა ჰქონდეს რა, კელი აუმართე და ეკლესიისათვის მოაბარე. და თუ სიტყვა ჰქონდეს რამე, ჩვენ მოგვახსენოს. მაგრამ თუ ჩვენს სამართალში გამტყუნდა, იმასაც რასაკვირველია, გამოვართმევთ და ერთს იმდენს სხვასაც წავართმევთ. დეკემბერს **ა, ქორონიკონს უპდ.**

ქ. თარხნიშვილს მამუკას და მის შვილებს რომ გალახვას უჩივის ეს დეკანოზი, ისინიც სამართალში უნდა მა[ყა]ოლო.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯობს ძენდ კახეთის მეფეც ცხებულს ერეკლე.

376. არზა ლუარსაბ ყორიახაულაშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 8 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1411. დედანი. ქაღალდი. 17,2×15,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჰირი მოსცეს ლუარსაბს.

ერთს აგათოშვილის კაცს მამული გაუცვლე და ის გაცვლილი მამული ერთს კვირას უკან მაშინვე მე შემომავაჭრა და ფასსაც გაურიგდი, მაძლევდა. მე თქვენს სამსახურში წამოველ; ერთს

აფხაზისშვილის ქაცს მოეტყუებინა და ის მამული გამოერთმევინა.

მე ჩემს მამულს სამართლით არ დავანებებ, რაც მიუცია, იმას სრულებით ვაძლევ. ჩემი მამული ჩემზედ უპრიანი არის. თუ ამას გარდა სხვა სიტყვა აქვს რამე, სამართალში მელაპარაკოს. შარიგებული ვიყავ და იმისის ბატონის უკითხავათ ვერ გამოვართვი. იმას ვკითხე და ასე მითხრა, არ გავასყიდვინებო და მასუკან ჩემის მალვით მოეტყუებინა. აფხაზისშვილის ქაცს დაეყიდნა.

მე ჩემს სამკვიდროს მამულს სხვას არ ვაყიდვინებ. თუ იმას თითონ სჭეროდა, სიტყვა არა მქონდა. და რადგან სხვაგან გაყიდა, არავის ვაყიდვინებ. რაც მიუცია, ახლავ მივცემ. მას დღეს აქათ ვეხვეწები, შენ რაც მიგიცია ფასი გამომართვი, წაიღე-ბეთქი და არ მანებებს. ამის სამართალს ვითხოვ. დეკემბრის ბ, ქორონიკონს **უპდ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ხალვათხანის ეშიკაღასა აიდემურ! მერე ეს ლუარსაბ ყორიასაულბაში რომ ასე ჩივის, თავისი სამკვიდრო მამული რომ ამან დაიხსნას, ამისი უფრო უპრიანია. რაც იმ მამულში მიეცეს სრულებით გამოართვი ლუარსაბს და იმ ქაცს მიეც. და თუ სხვა რიგი სიტყვა რამა ქონდეს, სამართალში ელაპარაკოს. დეკემბრის **ყ,** ქორონიკონს **უპდ.**

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიქმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

377 არზა გიორგი თარხანისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 4 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2982. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ერმილეთან ბეღთიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს მათს მონათ თარხანს გიორგის, ბეციასა და იმის შვილებს.

ოთხმოცი წელი არის ჰაღის მამული ჩვენ გვიჭირავს, დავა არავისგან გვეღებოდა. ლუარსაბ თარხანი და დავით ერთმანერთთან დაბერდენ, ზაზა და გიორგი თარხანი ერთმანერთთან დაბერდენ.

ახლა თქვენს შვილს იულონთან ეჩივლა სოლომონს, ოქმი მოიტანა და მაღალაშვილი დათუა იასაული იყო. ჰაღის მამულზედაც და ოთხს ხოდაბუნზედაც ჯელი აგვიმართეს.

საქართველოს განწესება ასე არის: ოცდაათი წელიწადი რომ ნასყიდი მამული სჭეროდეს და არ ედავნოს, ვეღარ შეუვა.

ოთხს ხოდაბუნზე რომ ჯელი აგვიმართა, სამას თორმეტის წლის წიგნი ნოაქვს და აქამდის კი არ გვდავებია. თუ ამას სამართალი შეიწყნარებს, ნება თქვენის სიმაღლისა არის.

წყალობას ვითხოვთ, ერთი ოქმი გვებოძოს, ჩვენი მამულები ისევ ჩვენვე გვეჭიროს. სამართალში გველაპარაკოს და ვინც გამტყუნდეს, ერთიორათ გარდაგვახდევინეთ. დეკემბრის **დ,** ქორონიკონს **უპდ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მაღალაშვილო დათუაე! მერე ამ არზით გიორგი თარხანს და ბეციასა და იმის შვილებს რომ ასე მოუხსენებიათ, ამათი იასაული შენ ყოფილხარ, მამულზედაც ჯელი შენ აგვიმართავს ჩვენის შვილის ოქმის ძალით.

ახლა შენ უნდა მიხვიდე და ის მამული ამ არზის პატრონებს უნდა მოაბარო. კავთისხევს რომ ოთხს ხოდაბუნზედ ხელი აგვიმართავს, ისიც ამათ უნდა მოაბარო ჩვენს სამართლამდი.

და თუ სიტყვა ჰქონდეს სოლომონს, მოვიდეს და ჩვენ მოგვახსენოს. წაგრამ რომელიც გამტყუნდება, ერთიორათ წავართმევთ და რომელიც მართალი იქნება, იმას უბოძებთ.

ვენახის კულუხიც მათ უნდა მობარდეს.

და ეს ჩვენი ოქმი ჩვენს შვილს იულონს უნდა აჩვენო და როგორც ამათს ლაპარაკს გაუვლია, ყველა წვრილად უნდა მომწეროს. დეკემბერს **დ,** ქორონიკონს **უპდ.**

ქ. ჩვენო ღმრთის წყალობავ შვილო ბატონო იულონ! კარგის გამოძიებით, გამოკითხვით ამათი სამართალი გაურჩიე, რომ არც **ამ** მხარეს და არც იმ მხარეს უსამართლოთ არა მოხდეს რა. ამისი განაჩენი დააწერინე და ჩვენ გამოგვიგზავნე.

ესენი რომ ზემოდ სწერია, კერ უკანვე მიატევინე; მერე თუ სამართალში მართალი გამოვა, ესენი ხიჯალათს გასწევენ. ან ზევით და **ან ქვევით რომელიც მოგვეწეროს, მამაშვილობას ისე იმოქმედე.**

378. არზა გლახა თარხნიშვილის ოგლისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1796 წ. 8 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3636. დედანი. ქაღალდი. 18×10,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახვარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერს ყემწიფის ჭირი თ ა რ ხ ნ ი ს შ ვ ი ლ ს გ ლ ა ხ ა ს ქვრივს და ობოლს მომცეს.

მოგეხსენება, თქვენი მოწყალება ყველას ოჯახზედ მისულა. რომელიც თავადისშვილი თქვენის ჭირის სანაც[ვ]ლო შექნილა. ერთის წლობით ყველას პატიებია თქვენი საათხოვარი. მამაჩემიც თქვენს სამსახურში მოკვდა.

წყალობას ვითხოვ, რომ მეც წყალობა დამემართოს. დეკემბრის **ზ**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, ვინცავინ მოასილები იყვნეთ! ერთის წლობით ჩვენი სათხოვარი რაც იყოს, გვიპატიებია; და რუსის მისასყიდი პური კი უნდა მიჰყიდოთ. დეკემბრის **ყ**, ქორონიკონს **უპდ**.

ბეჭედი: ჭნარს მიცემს, დავით მიჯობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

379. არზა დავით ოქროშვედლიშვილისა სამართლის მიცემაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1796 წ. 19 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1450. დაუთარი № 31. საბუთი № 212. ბერი. ქაღალდი. მხედრული.

[150] ღმერთმან მეფის ძის იულონის ჭირი გოსცეს მათს მონას დავითს.

მერე მოგეხსენებათ, მე და ფალავანისშვილი თქვენს სამართალში გახლდი, თქვენის საბრალოს წაყურებელი ვიყავ. მომხდა ფ ა ვ ლ ე ნ ი შ ვ ი ლ ი ზ ა ქ ა რ ი ა და ავათ მომეპყრა და ბიჭის ყურს მიჭრიდა. მეც კინაღამ სიკვდილს მოურჩი.

ღმერთი გაგიმარჯვებს. სანამდინ თქვენგან ერთი ბინა მომეცემოდეს და სამართალი, დამთხოვეთ ჩხუბს და იმისგან სიკვდილს; მეყოფა იმისგან რაც უსამართლობა მშორს. ღმერთი გაგიმარჯვებს. ხიადაგ დღეს სახიფათოთ მდევს, მიშველეთ რამე, ღმერთი გაგიმარჯვებთ. ქრისტიშობის **ით**, ქორონიკონს **უპდ**.

თავში

ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი იულონ გიბძანებთ ფავნელიშვილო ზაქარიაც, მერე ამ ო ქ რ ო მ ჰ ე დ ლ ი ს შ ვ ი ლ ი დავით ამ არზით რომ ასე გიჩივის, ამას ჩამოეხსენ, მძლავრობით ნუ ეკიდები. თუ სიტყვა გაქვს რამე, სამართლით გაუსწორდი, შენთავად ნურაზედ შეაწუხებთ, თორემ იცოდე სამართალი დიდად დაგიმძიმებს და შეწუხდები.

მანამდის თქვენი სადაო და სალაპარაკო საქმე სამართლით გაირჩევოდეს, გირჩევთ და გა[ფრთ]ხილებთ, რომ ამის წუხებაზედ ხელი აიღო. თორემ საბართალი შეგანანებინებს და შენ იცი. დეკემბრის **ით**, ქორონიკონს **უპდ**.

380. არზა ტერტერაშვილებისა გამოსაღების თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1796 წ. 21 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1266. დედანი. ქაღალდი. 20,4×10,4 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი იულონის ჭირი დ უ ე ლ ს ტ ე რ ტ ე რ ა შ ვ ი ლ ე ბ ს მოგვცეს.

ჩვენს მეზობლებს ჩვენი თ[ა]ვი მოხარჯე ქაცათ შემოუსმენიათ. ჩვენი აზნაურშვილობის მოწამე მთელი საცციანო გახლავთ, რომ აზნაურშვილები გახლავართ.

ამას ვითხოვთ, რომ მტრის ენით და შებეზღებით ჩვენ ხარჯი არავინ შემოგვაწეროს, თქვენად გასამარჯუებლად. იმდენი გამარჯება გაქვსთ, რამღენი გარდმოვარდნილი აზნაურშვილნი სხვანი გახლდნენ, რომ ხარჯი არ ეთხოებოდესთ.

თავში

ქ. ერთობით ც ი ც ი შ ვ ი ლ ე ბ ო. ციციანთ აზნაურშვილებო და გლეხნო! ამ არზით ტერტერაშვილებს ასე რომ მოუხსენებია, ღმერთს გაფიცებთ, წმინდარს ეკრუსალემის მაღლსა და თქვენს სარწმუნოებას, რომ ამათ გვარისშვილობისა რაც იცოდეთ, სიმართლით მოაწერეთ. დეკემბერს **კა**, ქორონიკონს **უპდ**.

ბეჭედი: ტომ-სჭესით არ ნაკლისაგან ი უ ლ ო ნ ირაკლისაგან.

ქ. მე, მინბაში გ ი ო რ გ ი ამას მოვახსენებ ჩვენს ქელეშწიფის შვილს, რომ ამ ტერტერასშვილსა გაგონითაც აზნაურისშვილათ გამიგონია და ცოდნითაც ვიცი, რომ აზნაურისშვილი არის.

ბეჭედი: მიჯბაში გ ი ო რ გ ი.

ქ. მე, გ[ვ]ერ[დ]წითელი გიორგი ღმერთსა ვფიცამ და **თქვენს მზესა,** მეც ასე ვიცი სწორეთ.

ქ. მე, გიორგი ბარამაშვილი, ღმერთს ვფიცავ, რომ ასე გამიგონია, რომ ალექსიძის ფარდათ გამიგონია ტერტერაშვილი და კიდეც[1] აზნაურშვილი არის. ⊕

ქ. მე, სტეფანე სიდამონიძეს, ასე გამიგონია, რო[მ] კარგი აზნაურშვილი არისო. ⊕

ქ. მე, ივ[ა]ნე ყენასშვილმაც, ას[ე] ვიცი, რომ კარგი აზნაურშვილი არისო. ⊕

381. არზა არსენ ტფილელისა გამოსაღების თაობაზე ალექსანდრე ბატონიშვილის ოქმით

1790 წ. 30 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 38. დედანი. ქაღალდი. 21,4×10,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ჯელმწიფის ძის ალექსანდრეს ჭირი მოჰკლეს თქუენს სამარადისოდ მლოცველს ყოვლად უსამღვდელოესს **ტფილელს არსენის.**

მერმეთ ამას მოგახსენებ ჩემო მოწყალეო, დიახ დიღათ პურზე ნაკლებათ გახლავარ და მუშა მიდგს ეკლესიაზედ და ფასით პურის **სყიდვამ შემაწუხა და არ შემიძლიან.**

გევედრები: ერთი ოქმის წყალობა მოიღოთ ჩემის ეკლესიის ყმებზედ, მცირედის პურით შემეწიონენ, რომ ეგების პურის ფასი სხვა რიგათ მოვახმარო ჩემს ეკლესიას.

სვიმონ მაღალაშვილს უბრძანეთ, რომ ეს თქვენი ბრძანება იმან აღასრულოს, ჩემო მოწყალეო. დეკემბრის **ლ,** ჭორონიკონს **უპდ.**

თავში

ქ. ბატონიშვილის ალექსანდრეს სიკეთით სახსოვარო მაღალაშვილო სვიმონ!

მერე როგორც რომ ყოველად სამღვდელოს მიტროპოლიტის ტფილელის პურის სია მოვივიდეს, ისე უნდა დაადგე იმის კაცებს, განაურთვა და ტფილელს მოაბარე.

[1] კიდეცა.

ეს ასე აღასრულე, თუ ჩემი სიყვარული გაქვს, ხათრს ნურავის შეუნახავ. დეკემბრის **ლ,** ჭორონიკონს **უპდ.** ალექსანდრე

382. არზა მამატალი ასისთავიშვილისა დაკარგული სიგელის განახლების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1797 წ. 25 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3031. დედანი. ქაღალდი. 17,3×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ბოლო ნაკლული.

ქ. [ღმერთმან ბედნიე]რ[ი]ს ჯელმწიფის ჰ[ირი] ალიაბათელს ასისთავისშვილს მამატალის მოსცეს.

თქვენი წყალობა ენი[ელთ ასის[თავ]ობის წიგნები გექონდა. ის თქვენი წყალობა წიგნები პაპაჩემსა ჰქონდა. პაპაჩემი რომ ჭირის [ს]ანაცვლო გამხდარა, მამაჩემი პატარა ყოფილა. ის წიგნები პაპის ჩემის ძმას ჰქონდა მიბარებული. სახლი გ[ა]ეჭურდათ და ბიძის ჩემის და... ათ. ახლა ამ[ას გევედრებით]...*

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, ამ არზით რომ მოგიხსენებია, თუ ღვთის ნება იქნება, შენი სათხოვარი აღგისრულდება, რაც ამ არზით მოგიხსენებია. იანვრის **კე, ჭორონიკონს უპე.**

ქ. შენ რამთენჯერაც გითხოვნია, ჩვენ წიგნი მუდამ მოგვიცია და შენ კი დაკარგავ ხოლმე. ამაში ჩვენ რა ვქნათ.

ბეჭედი: ჭნარს მიცემს, დავით მიჴვობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

383. არზა ბიკტორ ბერისა გამოსაღების თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1797 წ. 11 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 460. დედანი. ქაღალდი. 21,3×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფე დედოფლის ჭირი მოსცეს მათს მარად მლოცველს ბიკტორ ბერს.

* დანარჩენი აკლია.

მერე ამას მოვახსენებ ჩემო ჯელმწიფევ სამი მსახური გახლავს ეკლესიას გულგული დამ. ხემწიფისა და თქვენი წყალობა გვჭირს, თუ ეს მსახურები აქ არ არიან, მე როგორ გავსძლო მარტოკა. ჩემო ჯელმწიფევ, თუ ეს კაცნი აქ არ არიან, უამათობა არ იქნება. საწყალი კაცნიც გახლავან, ყველა ხარჯში ურევენ და [ა]რ შეუძლიათ. ღმერთი გადღეგრძელებსთ, ერთი ოქმი უბოძეთ, რომ დაიხსნან. სოფელი რევს ამ ხარჯში იმ კაცებს. სოფელი ნაცვლებს არას უჯერებენ და სოფელი ძალათ აღებინებენ ხარჯს. ეს თქვენი ეკლესია ამ სამს კაცს აბარია და თქვენის უმაღლესობის ნება აღსრულდეს. ეს როგორ შეიძლება, აქაც იყვნენ და იქაც ხარჯი გაიღონ.

თავში

ქ. დედოფალი დარეჯან გიბრძანებთ გულგულის ნაცვალო და ერთობლივ გულგულელნო! მერე რადგან მათის უმაღლესობისაგან სამი მსახური ჰყავს მაგ სოფლიდამ ხახულის მღვთისმშობლის ეკლესიას განწესებული, თუ იმ ეკლესიის სამსახურში არიან, ამათ სასოფლოს ხარჯში ვერ გარევთ; ამათზედ კელი აიღეთ, ნუღარ წაჭუხებთ, თორემ ბატონი გიწყენთ, ყველამ ასე იცოდეთ. ბატონის ბრძანებას რატომ უაროობთ; თუ იმ ეკლესიას ემსახურებიან, სასოფლოს ხარჯში ვერ გარევთ, ასე იცოდეთ. ფებერვლის **ია**, ქორონიკონს **უპე**.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

384. არზა მთავარეპისკოპოსს პაისიოსისა ღალის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1797 წ. 12 თებერვალი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 2143. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან უწმიდესის პატრიარხის მეფის ძის ჭირი მოსცეს მათს მონას მთავარეპისკოპოს პაისიოსს.

სამთავროს გარეშემოს მიწებს მცხეთელნი ხვნენ. დღიურში ერთს კოდს პურს მაძლევენ. წრეული არც ეს მომცეს. ნაფუძვრებს ვინ მოახვნევინებს ერთს კოდათა, მაგრა[მ] ისინი არც ამას მაძლევენ.

წყალობას ვითხოვთ, ვისაც ჩვენს მამულში სდგომოდეს, ნაცვალს უბძანოთ გამოართვას და მომცეს. არას მემართლებიან, ჩემო ჯელმწიფევ. ფებერვალს **თ**, ქორონიკონს **უპე**.

თავში

ქ. ნაცვალო ბეციავ! მერმე მთავარეპისკოპოსს რომ ასე მოუხსენებია ჩვენთვის ამ არზით, ვისაც ამის მამულში ჰსდგომოდეს ვისმე ჭირნახული[1], ახლავ ყველას ღალა გამოურთვი რაც ერგებოდეს და მთავარეპისკოპოსს მოაბარე. რას ემართლებიან, რომ თავისის მამულის ღალას უჭერენ და არ თურმე აძლევენ. ფებერვლის **იბ**, ქორონიკონს **უპე**.

ხელთვა: კათალიკოზი.

385. არზა შანშე მილახვრისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1797 წ. 14 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 428. დედანი. ქაღალდი. 21,3×16,3 სმ. ხედრული. ვანკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი შანშე მილახვარს მომცეს. მერე ამას მოგახსენებთ ჩემს ხემწიფესა, რომ ბახუსტი აბაშიძესა რამინის მამისაგან მამული დაეგირავებინა და ევ-შენ აბაშიძემ[2] და ქაიხოსრომ[3] თქვენთან იჩივლეს და თქვენ სამართალი უყავით; და რამინ ამირეჯიბმა ილაჯი ვერსაითა ქნა. შენს მზესა ვფიცავ ვალი აგიღევი და ისე მამყიდა რამინ ამირეჯიბმა. უმამულო გახლდი და მისთვის ვიყიდე. თქვენის წყალობით კომკი გავაკეთ[ე] და თქვენის მოწყალებით ეგებას ვიცხოვრო.

ამაზე გეგედრებით, თქვენს შვილს იულონზედ ოქმი გვებოძოს და თუ ჩვენი მამული არის სადმე, ის გაგვირჩიოს და გვებოძოს. მეც ამას გეგედრებით, რომ მეცა და ჩემი შვილებიცა იულონს მიგვაბაროთ და თვალყური ჭონდეს ჩვენზედა. თებერვლის **ჱ**, ქორონიკონს **უპე**.

თავში

ქ. ჩვენო ღმრთის წყალობავ შვილო ბატონო იულონ! ბერმე შანშე მილახვარს რომ ამ არზით ასე მოუხსენებია, თითონ შენ გაისარჯე, მიდი და რაც ამისი ნასყიდი მამულები იყოს, კარგის გამოჭიებით და სამართლიანის საქმით გაურჩიე და მოაბარე.

და თუ ამაში სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, მოგვახსენოს. თუ არადა, ტყუილად კი ნურავინ ილაპარაკებს. და თითონ ესენიც შენ გებარე-

1 + მამულში ჰსდგომოდეს გისმე ჭირნახული.
2 აბაშიძესა. 3 გაიხოსროს.

ბოდეს, თვალყური გეჭიროს. და თუ სალაპარაკო ჰქონდეს რამე, სამართლიანის საქმით შენ გაურიგე. ფებერვლის **იდ**, ქორონიკონს **უპე**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჴმობა ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

386. არზა თუშ აბრამასი გამოსალების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1797 წ. 28 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8555. დედანი. ქაღალდი. 27,3×17,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე.

ქ. ღმერთმან ყოველად მოწყალის ჴელმწიფის ჭირი მოსცეს თუშს აბრამას.

მერმე ამას მოვახსენებ მათს უმაღლესობას, მოგეხსენებაო ერთი უმამულო და უბინაო ბიჭი გახლდი და ნეტარად ხსენებულს თქვენს შვილს ლეონს ვიახელ. იმისგან რომ ღმერთი გაგვიწყრა, მერმე თქვენს შვილს ალმასხანს ვიახელ: კისისჯევს ცოლი შევირთე და ხიზნად გახლავარ. თუ არ თქვენი და თქვენის შვილის მოწყალების მეტი სხვა საარჩო არა მაქვს რა, ყოვლისფრით უილაჯო გახლავარ. გეყედრებით ყოვლად მოწყალეც ჴელმწიფეც ხარჯში მიეცენ და მაწუხებენ. მე სხვას ხიზნების თანა არა ვარ. გეყედრებით, რომ ხარჯისაგან განმათავისუფლოთ. ფებერვლის **კა**, ქორონიკონს **უპე**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, ვინც კისისხევში ან თავადიშვილნი იმყოფებით ან მოურავი და ან ნაცვლები, თქვენ ამასა გწერთ: ეს აბრამა თუში თუშეთიდამ გადმოსული არის, ჩვენს შვილს ალმასხანს ახლავს, მანდ კისისჯევში ცოლი უთხოვნია და მანდ ხიზნად დასახლებულა; ამას მაგ სოფელში მამული არა აქვს და მიწა იმით იცხოვროს, თავისის გარჯილობით რჩება სადმე. ამას მანდ სოფელში აბა რის [ს]ამართლით აწუხებთ და ხარჯსა თხოვთ სადმე. ჩვენ ხომ ხიზანს კაცს საქვეყნოს არასა ვთხოვთ, უფრო ამისთანას გარდმოვარდნილს თუშს კაცს რას გამოვართმევთ. ამას დღეის იქით ნურაზედ შეაწუხებთ, თორემ დიდათ ჩვენი საწყენი იქნება. თუ კიდემ ეს თქვენი მოჩივარი მოვიდა, თქვენს მოხელე[ე]ბს გარდავახდევინებთ[1]. ფებერვლის **კგ**, ქორონიკონს **უპე**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჴმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს, ერეკლე.

387. არზა იოვანე მდივნიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1797 წ. 6 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 1. საბუთი 128. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[162v] ღმერთმა ბედნიერი ხემწიფის ჭირი მომცეს მათ მონას მდივნის შვილს იოვანეს.

მერმე ამას მოვახსენებ. ორჯერ მათს უმაღლესობას მოვახსენე, შეყრილობაში რომ რამდენიმე კომლი სომეხნი მეხვეწებიან პური მომეცით და სარჩო და შენი ყმანი ვიქნებითო, თქვენც ნება მიბძანეთ: და თქვენმა ბძანებამ გამაბედვინა ოციოდ კომლს პური მივეცი და ბინა უჩინე, რომ ეგების თქვენის მოწყალებით ერთი **[163]** და ერთი სოფელი ავაშენო.

ჩემი ვედრება ეს არის, როგორც თქვენის ბედნიერის პირით მებძანა, ისე ოქმი მებოძოს, რომ საბოლო[ო]თ უსამართლოთ არავინ მელაპარაკოს. თებერვლის **კგ**, ქორონიკონს **უპე**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის მდივნის შვილო იოანე! მერმე ამ არზით რომ ასე მოგიხსენებია, რამდენიც კომლი სომეხი წაგიყვანია, ჩვენ შენთვის გვიბოძებია. არც ჩვენ და არც ჩვენი შვილები და შვილის შვილები გამოგართ[მ]ევთ. და თუ კიდეცაც შეიძლებ და წა[ა]სხამ, არც იმას დაგიშლით და არც გამოგართმევთ. მარტის **ვ**, ქორონიკონს **უპე**.

[1] გარდამახდევინებთ.

388. არზა ჩერქეზიშვილებისა უმის თაობაზე
ერეკლე II-ის ოქმით

1797 წ. 11 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 26. საბუთი 147. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[133] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი ჩერქეზიშვილს ნიკოლო[ზ]ს მოსცეს და სოლომანს.

ჩემო ხემწიფევ. ამ არეულობაში თათრები აიყარნენ და აქეთიქით გამექცნენ, ზოგნი ისევ მოვიდნენ და ზოგნი თათრებში დგანან[1]. მაშინც მიბძანეთ, წყალობას ვითხოვ, რომ ერთი ოქმი და იასაული მიბოძოთ, რომ მოვასხა[2] და სხ[ვ]აიცა სხვა[გან] მიდგას, იქ დავასახლო და თქვენც გმსახურო, მეც ვიმსახურო. მარტის ე, ქორონიკონს უპე.

დაფანტული თათრები დგანან: ქ. შიხიში დგ[ა]ს კობლი ბ, ქ. თაქლაში დგას[3] კობლი ბ, ქ. ჩალაბლუში კობლი ა, ქ. ბორჩალოში კობლი ბ, ქ. კობლი ზ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ხალვათიანის ეშიკაღასო ბებურიშვილო აიდემურ! მერე ამ ჩერქეზისშვილების ყმანი თათრები რომ ამ ელებში დაფანტულან და დამდგარან, შენ უნდა აუყაროო და მოაბაროო თავისი ყმანი. და თუ ამაში სიტყვა ჭონდეს ვისმე საბუთიანი, ჩვენ მოგვახსენონ. და თუ სიტყვა არა ჭონდეს რა, ნულარ ილაპარაკებენ.

მარტის ია, ქორონიკონს უპე.

ეშიკაღასბაშო აიდემურ! ამ ოქმით როგორც კურთხეულს მიფეს ბატონს მამა ჩვენს უბძანებია, ეს ასე შენ უნდა გაურიგო. ნოე[მ]ბრის კმ, ქორონიკონს უპვ.

389. არზა რევაზ ყოდალაშვილისა გამოსალეგის თაობაზე
გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1797 წ. 20 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4269. დედანი. ქაღალდი. 27×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ამზაცის ბოლოს ნახნარია ორი წერტილი ხაზით.

ქ. ღმერთმან ყოველად მოწყალის ჯემწიფის ძის გიორგის ჰირი მოსცეს ყოდალაშვილს რევაზს.

1 დგანათ.

2 მოვასხეა. 3 + დგას.

ამას მოვახსენებთ თქვენს უმაღლესობას. ობლის მოწყალე ბძანდებით, ერთი ობოლი თქვენის წყალობით გავზარდე. ყოველი კაცი თავისი მამულით რჩება. ჩემი მამული პანკისს გახლავთ, კუწაბტას რაც რომ სახნავ-სათესი მაქვს, ის მამულები ახმეტელებს უხნავსთ.

ახლა ამას გევედრები, ღმერთი გადღეგრძელებსთ, ვინც ამას იქით ჩემი მამული მოხნას, ღალა მამეცეს, რომ მეც იმითი ვიცხოვრო. ერთი ობოლი კაცი გახლავარ. ერთის ოქმის წყალობას გევედრები ტუსისშვილს ზაალზედ რომ მებოძოს: ვინც ჩემი მამული მოხნას, ღალა იმან გამამირთოს და მამცეს. რომ არავინ გამალაპარაკოს. შარშანს წინაც დაეხნათ, არა მამცეს რა. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ჯაის ბეჯითის ოქმის წყალობას გევედრები, რომ უბრალოთ არავინ გამაცოდ[ვ]ილოს, თქუენათ სადღეგძელოთ და თქუენის შვილების საღღეგძელოთ. დაიწერა მარტის იზ, ქორონიკონს უპე.

თავში

ქ. ბატონიშვილის გიორგის სიკეთით სახსოვარო ტუსისშვილო ზაალ! მერე ამ ყოდალაშვილს რევაზს ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, ამის მამულს ვინც რომ მოხნევდეს ხოლმე, რიგიანის და სამართლიანის გზით, რაც მართებული იყოს, ღალას შენ უნდა გამოურთმევდე და ამ ყოდალაშვილს რევაზს უნდა მოაბარებდე უკლებრივ. მარტის კ, ქორონიკონს უპე. გიორგი

390. არზა ზაალ გურამიშვილისა მღუდლის განწესებაზე
ანტონ II-ის ოქმით

1797 წ. 7 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1283. დედანი. ქაღალდი. 21×12.2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახნარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან მის[ის] უწმიდესობის საქართველოს პატრიარქის მეფის ძის უფალის ანტონის ჰირი მოსცეს ზაალ გურამიშვილს.

ავჭალას რომ გიახელით, მაშინ ჩემს განაყოფებს საბა დეკანოზი ჰყვანდათ მღუდლათ და ჩემს მღუდელს ჩემი წილი კაცი ეჭირა სამწყსოთ და ზემო ავჭალა.

საბა დეკანოზი დაბრმავდა და ჩემი მღუდელიც ჭირის სანაცვლოდ გაგიხდათ, რომ ამ ჟამათ ხშირი[1] საოფლე იყო სოფელში; მარტო ცხრა სულ ავათმყოფი ჩვენს სახში იყო.

მერე მიველ, ზემო აქჭალიდამ თქვენი ყმა გიორგი მღუდელი მოვიყვანე, რომ ჭირს არ მოერიდა და ერსაც და მეც ის[ე] მრგვიარა, ეს სამი წელიწადია.

ახლა ჩემი სახლის კაცნი გხლებიათ და ტატიშვილი ვამოუთხოვნიათ თავიანთთვისაც და ჩემის წილის გლეხისათვისაც სამღვდელოთ[2] გიორგი მღუდელი.

გეეჭვება, რომ შემოდგომამდინაც არის ებძანოს, ამ გიორგიმ გვიმღუდელოს, სანამ სხვა მღუდელი ვიშოვო. ჩემი სახლის კაცებს ჩემთან რა საქმე აქვსთ, რომ თავს გაწყენენ და ჩემ კერძოთ მღუდელსა გთხოვენ.

და თუ სამუდამოთ არ მოგვიშლით ამ გიორგის მღუდელობას ჩვენთვის ღმრთის წყალობათ მივითვლით. და თუ ამას ამბობენ, რომ ერთი მღუდელი უნდა იყოსო, არც იმათ მოყვანილს მე დავჯერდები, რადგანც იმათ არა სჯერათ ჩემ[ი]ს მოყვანილ[ი]ს; რომელიც თქვენის უწმიდესობის ნება იქნებოდეს სხვა მღუდელი გვიბოძეთ, საყოველთაოს ის გვიმღუდელოს. აპრილის **ვ**, ქორონიკონს **უპე**.

თავში

ქ. საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარხი მეფის ირაკლის ძე ანტონი გიბრძანებ თუხარელო დავით! მერმე ამ არზის პატრონს რომ ასე მოუხსენებია, რომ გიორგი მღუდელი დიდად გარჯილა და ამაგი დაუდვია ამ ზაალის სახლობაზედ, გიორგი მღუდელმა ამ ზაალს სახლობას და ამის საყმოს უმღვდელოს. და ტატიშვილმა იოანე მღუდელმა სხუათ ქუემო ავჭალას მყოფთ უმღუდელოს; და რიგით სწირევდნენ ესენი, მანამ სხვას ვისმე მღუდელს ჩვენ გამოვარჩევდეთ და დავადგენდეთ.

და ესეც გამოუცხადე ერთობ გურამიანთ, რომ ამ ზაალს მიუდგნენ და ეგ ეკლესია ააშენონ და გაახლონ, რომ იწირებოდეს. თითონ შენ დაადეგ და გააკეთებინე, თორემ თუ ასე არ იქმოდენ. დიდად გვეწყინება და აღარც მღუდელს დაუდგენთ. აპრილს **ზ**, წელსა **ჩღუზ**.

ხელრთვა: კათალიკოზი

[1] შხირი. [2] + რომ.

391. არზა სოლომონ ბეგთაბეგიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1797 წ. 7 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 37. საბუთი № 134. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[70] ღმერთმან მისის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს მათს მონას ბეგთაბეგიშვილს სოლომონს.

თქვენს უმაღლესობას კარგათ მოეხსენება, კურთხეულმა ჩემ[მ]ა ბიძაშვილმა მდივანმა სულხან ჩემზედაც, თავის ძმა ავთანდილზედაც უსამართლობა და მძლავრობა იხმარა, ჩვენის ორის განაყოფის სახლიკაცის მამულები გაყასა და ხვითში ასე იყიდა, რომ არც მე დამიდვა წილი და არც თავის ძმას. ამის მეტი ბიზეზი არა ჰქონდა რა, ამას ამბობდა: მე შვილი მრავალი კაცისა ვარო და მამული მინდაო. იმძლავრა და არ დამანება. ის ჩვენი განაყოფები როგორც იმას ეყოლნენ, ისე მე მეყოდნენ, რა სამართალი იყო, რომ არ დამანება.

მე თქვენს უმაღლესობას ამას მოვახსენებ, ერთი ოქმი მიბოძოთ, ღვთით მშვიდობით და მოცლით რომ ბძანდებოდეთ, სამართალში თქვენთან გვალაპარაკეთ. თქვენმა ნათელმა გონებამ გასინ[ვ]ჯონ, თუ უსამართლო დამ[მ]ართებოდეს. ბეცა და ავთანდილის შვილს ბაგრატიონს სამართალი გვალირსოთ. რაც სულხან მდივანს იმ მამულებში გაელოს, ჩვენი რასათი ფასი მიგვეცემინოთ და მამული დაგვანებოთ. თუ უსამართლოთ ვლაპარაკობდეთ, ჩვენთვის ვიქნებით და ხმას აღარ ამოვიღებთ.

ერთი არა არის რა, მაგრამ სახლისკაცი რომ სახლის დაჩაგვრას ცდილობდეს, მეტათ ძნელი არის. ჩემს გულს თქვენი კელმწიფობა ასე მტკიცეთ, საიმედოთ მიჭირავს, ვიცი, რომ უსამართლო არ დამემართება. ის ყმარწყვილები სხვარიგათ იმედულობენ, მაგრამ მე თქვენი ჰეშმარიტი კელმწიფობა და სამართალი მიიმედებია.

ასეთი ჰუჯათიც[1] მიჭირავს კელში, სამართალში რომ ჩავცე[ვ]თ, იქ მოგვერთმევათ. ვგონებ, რომ იმ ჰუჯათმა ამათ აღარც ხმა ამოღებინოს და არც თქვენ სამართალი გაგიმ[ნ]ელოსთ. მარტის **ლ**, ქორონიკონს **უპე**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ბეგთაბეგიშვილო ესაგ! მერე ამ **არზით** რომ ეს ბიძაშვილი მდივანი სოლომონ[2] გიჩივისთ, სამართლით

[1] ჰუჯათი. [2] + რომ.

თუ თქვენ ერთმანერთში გარიგდებით, კარგი იქნება. და თუ თქვენ არ გარიგდებით, ორნივე ჩვენ სამართალში მოდით და ჩვენ მოგცემთ სამართალსა.

იესაულო ამირეჯიბო დავით! შენ უნდა მოიყვანო ორნივე ჩვენ სამართალში და ალაპარაკო. [აპრილის] ზ, ქორონიკონს უპე.

392. არზა იოანე ენდრონიკაშვილისა ყმისა და საქონლის თაობაზე მდივანბეგთა ოქმით

1797 წ. 9 აპრილი

ცსსა. ბ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი. 1461. რვეული № 13. საბუთი № 82. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[47] ქ. ბატონო მდივანბეგო მე იოანე ენდრონიკაშვილი მოგახსენებთ ასე, რომ ეს ჩემი თათარი რომ შამოუბეზღებიათ, რომ ამ დანაშაულში ისაც ურევიაო, თუ ეს იმ დანაშაულში ეოიოს და საბუთი უყოს ვინმე, თავის თვალების მეტმა არ მისწნას, უსამართლოთ აუკლიათ[1].

მე, იოანე, ამ წყალობას ვითხოვ, ეს ქაცი და საქონელი მებოძოს, რომ ჩემი საქონელი ჩემთან იყოს. თუ საბუთს უზამს ვინმე და გიმტყუნებს, ეს თათარიც და ის საქონელიც მე. იოანემ, ჩემის ხელით მოგართვა. და ამ ქაცსაც ერთიორათ გადახდეს. აპრილის ზ, ქორონიკონს უპე.

კიდეზე

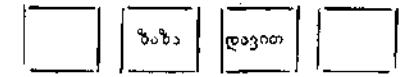
ქ. რომელნიც ამ სადაოს მოასიღნი ხართ, და იოანეს ეს პირობა მოუცია. რომ თუ ეს ქაცი იმ დანაშაულში რეულიყოსო, ქაცი და საქონელი მეე მოგებარო, ქაცი და საქონელი რაც წაგირთმევიათ, ისევ ამ იოანეს მოაბარეთ.

ამისი მოდაეე ელაპარაკოს სამართალში. თუ გაიმტყუნებს. რომ ან იქ საქმეში რეულიყოს და ან იმ მკლელის ქაცის საქონელი ამას ქაცს ყოლოდეს ან დაემალოს და ან იცოდეს, უნდა აჩვენოს და მოსცეს.

თუ არც რეულა და არც იმისი საქონელი ამას ყუანდეს, უბრალოდ რათ უნდა დაირბეს, ოთხი სული საქონელი თავის ნებით გამოუ-

[1] + თქვენმა.

რიეაო, ის ქაცი იმისი არის, იმას ნუ გამოართმევთ, სხვა კი უნდა მობარდეს; რაც ამისთვის გამოგირთმევიათ, მოუცემლობა არ იქნება.

აპრილის თ, ქორონიკონს უპე.

393. არზა სიონის ყმათა გამოსალეგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1797 წ. 15 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1265. დედანი. ქაღალდი. 22,2×14,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ყოველად მოწყალის ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოქვცეს სიონთა ღმრთისმშობლის ყმათ ერთობლივ, მწარეთ შეწუხებულთ და დაგლახაკებულთ.

მერმეთ ამას მოგახსენებთ ჩვენო მოწყალევ, თითო-ოროლი კაცნი გახლავართ დარჩომილნი და რომელნიც გახლავართ, ღმერთს ვფიცავთ და თქვენს მზეს, რომ ჯერ ისევ ჩვენის ტყვის სახსარი არ გადაგვიწყვეტია და ისევ განჯლები შინ გვისხედან და ვალს გვთხოვენ და ლუკმის შოვნა არ შეგვიძლიან.

ახლა ჩვენო მოწყალევ, ერთს თუმანს თულაშვილი გვთხოვს და ოთხს მინალთუნს ნაცვალი. ჩვენო მოწყალევ, მოწყალება მოიღეით და ამ [მ]ცირედს ხანს ამ შეწუხებიდამ გამოგვიხსენით და როდესაც თქვენის დოვლა[თ]ით ვალს ვადვიხდით, თქვენოვის როგორათაც გვი[მ]სახური[ა], კიდევ ისე გმსახურებთ. გევედრებით, ჩვენ[ო] მოწყალევ, მოხსენებისათვის არ გაგვიწყრეთ. აპრილ[ის] ია, ქორონიკონს უპე.

ჩემო ჯელმწიფევ, ერთს თუმანს თულაშვილი რომ თხოულობს, საქვეყნო ხარჯი რომ გაწერილია. იმისთვის გვთხოვენ, რომელიც ოცდაათი თუმანი გაწერილა, ოთხს მინალთუნს ნაცვალი გვთხოვს მელიქის ბარათით, სამსანაფი ხარჯი არის, რუსის ჯორცისა და ღვინისათვის გვეჭირვებაო, როდესაც აშენებულნი გახლდნენ, ას თუმანზე რვა მინალთუნი შეეწერებოდათ სადმე და ახლა ტყვის პატრონებზე და მწარეთ გლახებზე თორმეტს თუმანზე ოთხს მინალთუნს აწერენ და სთხოვენ.

თავში

ქ. ამ საქვეყნოს ხარჯის მოასილებო! ამ არზის პატრონებს ერთს თუმანს რომ სთხოვთ, ხუთი მინალთუნი კი გვიპატივებია და ხუთი კი გამოიღონ. აპრილის იე, ქორონიკონს უპე.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

394. არზა ზურაბ ფალავანდიშვილისა მამულის თაობაზე
ერეკლე II-ის ოქმით

1797 წ. 21 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 665. დედანი. ქაღალდი. 26,4×15,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მომცეს თქვენს მონას ფალავანდიშვილს ზურაბს უზბაშს.

მერმე ამას მოვახსენებ მათს სიმაღლეს: მეცა და ჩემი ბმაც თქვენს საფარველს ქვეშ დავიზარდენით, დღემდის ჩემის მამულის პურიც არ მიჭამია, თქვენი მოწყალებით გამოვზდილვარ. სახელი მქვიან ფალავანდიშვილობისა და მამული კი არსად არ მიჭირავს.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთი ოქმის წყალობა მიყავით თქვენს შვილს იულონზე, რაც განაჩენი და ბარათები ჩემის მამულისა სანატრელის ბატონისა მქონდეს, ისე გამირჩიოს და დამანებოს, რომ მეც ვიცხოვრო. ღმერთი გაგიმარჯვებს.

შენს მზესა ვფიცავ, ერთს სოფელს მუხაური ჰქვიან. ცხრა საკომლოს ბარათი მაქვს და არც ერთის დღის მიწა არ მიჭირავს: ზოგთ წისქვილი უბრუნავს, ზოგს მიწებიც უჭირავს და მე ასე უნაწილო ვარ. ავნევს არის და ისიც წართმეული მაქვს და ბარათები ხელში მიჭირავს. ღმერთი გაგიმარჯვებს, სამართლით ერთი ოქმი მიბოძეთ. აპრილის ით, ქორონიკონს უპე.

თავში

ქ. ჩვენო ღმრთის წყალობავ, შვილო ბატონო იულონ! მერმე ამ არზით ეს ფალავანდიშვილი ზურაბ ასრე რომ ჩიკის, ამილახვარიც შენთაც დაისწარ და ქისთანაც ამას სალაპარაკო და სადაო საქმე რამ ჰქონდეს, ალაპარაკეთ და სამართლიანის საქმით გაასწორეთ. აპრილის კა, ქორონიკონს უპე.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჯმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

395. არზა შიო ხუცესისა გაურის თაობაზე
ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1797 წ. 8 მაისი

საქ. ლიტერატურული მუზეუმი. საბ. № 19575. დედანი. ქაღალდი. 34×13,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ჩვენის მოწყალის ჯელმწიფის ძის ვახტანგის ჰირი მათს მონას და სამარაღისოდ მლოცველს შიო ხუცესს მოსცეს.

თქვენი თავის წყენა დიდად მეზარება და აქამდის ამისთვის ვერ მოგახსენებთ. ახლა ბეტად საქმე გამიჭირდა და ჩემი მწუხარება რომ თქვენ არ მოგახსენოთ, მაშ რა ვქნა; ჩემის ძმებისაგან რაც ერთობაში ნაკლებობა მჭირდა, თუ თითოეულად მოგახსენოთ, არზიც გაგრძელდება და არცავისგან დაიჯერებთ.

ერთი წელიწადია რომ გავეყარე და ამ ერთს წელიწადში ეს უსამართლო მჭირს, რაც გაყრაში მერგო, ზოგი თავეთის ძლავრობით და ზოგი იმათის წიშით მე ნება დავრთე და წაიღეს და იმათა ჰყავთ. რაც სახლის აჯათი არის, სულ ყველა იმათა აქვსთ: თოფ-ხმალი, დაბანჩა, იარაღი, სახნის-საკვეთი, ღვედი, ქვაბი, სხუა ჭურჭელი ან ბარი ან ცული ან წალდი ან ჯელეჩო, სახლი, კარი, ქვევრი, მარანი, და რაც შენობა არის, სულ იმათს ჯელში არის და ისინი ბმარობენ.

ვენახი, რომელიც ჩემი საკუთარი იყო, ჩემთვის შევიმუშავე, სთველში ისიც არ დამანებეს, თავისთვის მიიმძლავრა მახარამ. თქვენ მოგახსენეთ და მოსამართლე[ე]ბი გვიბოძეთ და სამართალი გვიყვეს, და არც ის შეიწუნარეს. რაც მამის მამული გვაქვს — სახნავი თუ ვენახი, სახლი თუ ბოსტანი სახმარი, სულ გამოსულა ვარ; ისინი ხმარობენ. მე გულხელი დამიკრეფია და ვარ ასე.

ამასწინდელი თქვენი ოქმი ხომ ასე აცხადებდა, რომელიც თქვენი წყალობა ახლები მაქვს ბოძებული. თქვენა სამართლამდის: ისიც ძირს უნდა დადებულიყო; და არც ეს იყაბულეს, ისევ მოხნეს.

დემეტრეს წილი მამული მართალია, თქვენის ძმებისაგან სიტყვითა მაქვს ბოძებული და ესეც ძირს უნდა დადებულიყო თქვენს სამართლამდის, არც ეს შეიწყნარეს. მე ამაებისაგან სულ დაკლებული ვარ და ისინი კი ხმარობენ.

ამას გარდა მოჯამაგირესაც არ მიყენებენ. თქვენმა ბედნიერმა თვალმა ნახა ამ დიდმარხვაში როგორ გაეხედათ მოჯამაგირეც. მოჯამაგირე რომ ვერ დავიყენო, მაშ როგორ ვიცხოვრო.

ამაებს გარდა ესეც კიდევ უსამართლო მგონია, თქვენი მოწყალება ბიჭი რომ მყავს, ათი თუ თერთმეტი წელიწადი იქნება რომ ჩემს

სახლში არის; რასაც ერთი ძმა მუშაობს, ისიც მუშაობს და ირჯება საქონლის ყურებითა თუ სხუას საქმით და ან ჩემთან ყოფნით. ამ გაყრაში არ მისცეს არც ერთი კოდი პური, არც ერთი ხბო, არც ერთი თიკანი და არც ერთი გოჭი, რომ ამაებაში ყველაყაში ჰირნახული აქვს და უყურებია.

ესეები სულ ასე მჭირს და ნება თქუენია ჩემო ხელმწიფევ. მაისის ე, ქორონიკონს უპე.

თავში

ქ. სალთხუცესო ოთარ და რომელნიც შიო მღვდლისა და ამის ძმების სამართალში და გაყრაში დაესწარით!

მერე რომელიც თქვენ მაშინ სამართალი გექნასთ და ან სახლის ადგილები გაგეზომოსთ და ან გაგეყოსთ რომე და ან გასაყოფი დაგრჩენოდესთ, ახლა მიდით, ის გასამართლებულიც აღასრულეთ და რაც დაგრჩომოდესთ, ისიც გაუყავით, როგორც ამ ქვეყნის წესი იყოს გლეხის კაცის გაყრისა თუ შსახურისა.

და ამათ რომ თავეთი სახლისკაცის დემეტრეს წილი მამული სჭერიათ, იმ მამულთან არც შიო მღვდელსა აქვს საქმე და არც იმის ძმებს; რეითალმანი ყოფილა და ტყუილადა სჭერიათ: დემეტრეს წილ მამულზე კელი უნდა ამართოთ და საჩვენოთ დასდვათ, ჩვენ როგორც გვინდა, ისე მოვიხმარებთ.

ამ ჩვენს ბრძანებასა და თქვენს გასამართლებულს თუ შიო მღვდელი გარდაბდეს, ეს ჩვენ მოგვახსენეთ და ჩვენ გარდავახდევინებთ. და თუ ამისი ძმები გარდახდენ, თქვენ ნიუხეცით, ავად მოეპყარით და ისე დააჯერეთ. ეს ახლავ ასე აღასრულეთ და მოაშორეთ. მაისის ზ, ქორონიკონს უპე.

ღმერთს გაფიცებთ, ჩვენს მზესა თუ თქვენს შვილებს, ამაზე სიმართლით მოიქცეთ. მამულზე ვინც ამართვა კი ბოქოულთხუცის საქმე არის.

ბეჭედი: რტოღ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ შეფის ბრობით.

396. არზა იასე საყვარელიძისა მამული თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1797 წ. 12 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5286. დედანი. ქაღალდი. 24,5×10,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნაშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წურტილი.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ხელმწიფე დედოფლის ჭირი ცხინვალს მსახლობელს საყვარელიძეს იასეს მოსცეს.

მერმე ამას მოვახსენებ: ოთხნი ძმანი გახლდით, სამნი თქვენის ჭირის სანაცვლო შეიქნენ, მე იმათი უნარჩენესი დავრჩი. ამ ილაღვარიშვილის დემეტრეს მისული ყმანი უიყავით ტბეთს, მამულები მოგეცა. მერმე დემეტრე მის უმაღლესობის რისხვით წახდა. ჩვენ ხელმწიფემ თავის ნეკის სისხლათ აგვიყვანა. წაგვიყარეს ფაველენიშვილმა. იმ [ე]ამულებზე დაეპა დაგვიწყეს. სამართალმა ფიცი და[ა]დვა, რაზედაც დაიფიცეს, მაშინვე გამოგვართვეს. ერთი საკვამლო იორდანაშვილის მამული დაგვრჩა. ღმერთსა ვფიცამ და თქვენს მზესა, რომ იმაზედ არ და[ა]ეფიცნოთ.

ახლა თქვენთვის მოუხსენებია, ოქმი გიბოძებიათ, ისიც წამართვეს. ახლა ამ მოწყალებას ვიიხსომ, ერთი ოქმი მებოძოს, ჩემი მამული მე დამანებოს. და თუ სიტყვა აქვს რამე, სამართალში მელაპარაკოს. მაისის ი, ქორონიკონს უპე.

თავში

ჩემო ღმრთის წყალობავ შვილო ბატონო იყოთ! მერე ეს საყუარელიძე ასე რომ ჩივის, რომელიც ფიცით გატახილი მამული ჰქონიათ ფაველენიანთ, ხომ იაევ უჭირავსთ. ახლა ჩვენს ქალაქშივე ყოლნაში ფაველენიშვილს ბიძინა შვილს წინიას ჩვენთვის არზი მოუცია, იმ არზაში ასე გვგობებ, რომ ყურით ეწერებოდა, რომ ფიცით გატანილი მამული არ მოგვცაო. ახლა მე ოქმს ნივცემდი და ისიც გამოურთმევია და რომელიც ფიცში არ ყოფილა, ისიც წაურთმევია, რომ ეს კაცი ასე ჩივის.

და ესენი ორნივ შენთან მიაყუანიე, ალაპარაკე და კარგათ გამოიძიე. თუ როგორც ამ არზაში სწერია, ისე იყოს, ისევე უკანვე გამოართვი და ამასვე მოეც. ის მოწმობის წერილიც რომ ხელში უჭირავს, ისიც წარიკითხე. მადლია ამისი ყურის მიგდება სამართლით. მაისის იბ, ქორონიკონს უპე. თუ რომ ფაველენიშვილი ამაზედ გამტყუნდეს, რომელიც ჩემი მიცემული ოქმი აქუს, ისიც ჩამოართვი.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

397. არზა თუმანიშვილებისა გამოსაღების თაობაზე
მრეკლე II-ის ოქმით

1797 წ. 20 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 2008. დედანი. ქაღალდი. 26,3×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მათს მიწა-მტკვრს თუმანიშვილებს ნიკოლოზს, გიორგის, ქგნატის, ელიზბარს და ზურაბის ობლებს მოგვცეს.

მერე რაც თქვენი ბძანება ჯელთუბანზედ სათხოვარი მოსულა, დღეს აქამდინ დავორით გიბრძანებიათ და ჩვენც დავთრით გვიმსახურნია.

რადგან თქვენი ბძანება ასეა არის რომ, მანამდინ ქვეყანა აიწეროდეს, ვისაც რამდენი კაციც უწერიათ დავთარშიდ, იმაზედ მოკლება არავისი იქმნებაო და ისეც უნდა გამოიღონო. ახლა ამ წყალობას ვითხოვთ. ერთი ოქმი გვებოძოს, რაც ჯელთუბანში სათხოვარი მოვიღეს, ისევ ის გავიღოთ, მძლავრობა არავინ იხმაროს, მანამდისინ ქვეყანა აიწერებოდეს. და როდესაც ქვეყანა აიწერება, მაშინ ვისაც რამდენი კაცი გვეკოლება, ისინი დაიწერებიან და ისე გამსახურებთ. მაისის ა, ქორონიკონს **უპე**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ერთობით თუმანისშვილებო! მერე რაც თქვენი ყმანი დავთარში ეწეროს, ვინემდი ქაროლი[1] აიწერებოდეს, როგორც დავთარში კაცნი გეწეროსთ, თავ-თავის რასათს სამართლიანის საქმით უნდა გაიღებდეთ, რომ ერთმანეთში უსამართლოთ არა იმოქმედოთ რა. რომელიც ჩვენის ბრძანებით თუ ჩვენის შვილებისა იასაული წარიგზავნებოდეთ, თქვენც ასე უნდა იცოდეთ და ასე გამოართმევდეთ. რაც თავ-თავისი წილი ხარჯი შეხვდებოდესთ, იმას უნდა გამოართმევდეთ. მაისს კ, ქორონიკონს **უპე**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, ღვით ძიჭობს ძედ კახეთის შეფედ ცხებულს ერეკლე.

1 ქართლის.

398. არზა დავით ოქრომჭედლიშვილისა მამულის თაობაზე
იულონ გატონიშვილის ოქმით

1797 წ. 20 მაისი

ცსსა. ფონდი 1453. დავთარი № 31. საბუთი № 251. ჰირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, სად. №№ 230, 241, 242.

[174ვ] ღმერთმან ბატონიშვილის იულონის ჰირი მოსცეს მათს ნონას დავითს.

მერმე ასემც თქვენი ორგული შეწუხდეს როგორც[1] ყმიან-თავიან ჩვენ გახლდეთ შეწუხებული თეთუზა ფავლენიშვილისაგან. არაფერი არა გვეშველა რა. იმ სოფლიდამ გარეკილი გახლავართ მეცა და ჩემი კაცებიც. ნიადაგ საშფოთრათ და საჩხუბრად და სასიკვდილოთ დაგვდევენ[2] ისიცა და იმისი კაცებიც. იმის სიტყვით ახლა კიდევე ექვსს[3] იმის კაცს დაეჭირა ჩემი კაცი და მოეკლათ ცემით; და მამულზედ ხომ ხელი ამაღებინა თავისი ძალით და უხთოებით.

მიშველეთ რაშე, ღმერთი გაგიმარჯვებთ, თუ არა მეშველება რა, დამითხოვეთ ქრისტეს გულისათვინ. მაისის კ, ქორონიკონს **უპე**.

ამას გარდა სამი და ოთხი ოქმი თქვენი[4] მივიტანე, მაგრამ თავისას არ იწლის.

თავში

[174] ბატონიშვილი იულონ გიბძანებთ ფაცლენისშვილო ფარე[შ]თხუცესო თეიმურაზ! მერე ამ არზით რომ ასე ჩივის ოქრომჭედლიშვილი დავით, ამას ბატონის დედოფლის სამი და ოთხი ოქმი აქვს, რომ ჯნდა თქვენი მამულები გაირჩეს; სამი და ოთხი ოქმი მოგვიწერია, მაგრამ მაინც აჩიელებ. მადამდის თქვენი მამულები გაირჩეოდეს, მადამდის ნურც სახლის აშენებას დაუშლი, ნურც მიწის მოხვნას; სწორეთ რომ შენი იყოს, მაინც ნუ დაუშლი მადამდის თქვენს მამულებს გავარჩევდეთ, თორემ ეს ასე რიგათ ჩივის, რომ ამას ბატონს დედოფალს მივწერთ და შენ იცი, მასუკან ჩვენ ბრალი აღარა გვექნება რა. კმარა ამდენი მოწერა, ეგ შენი კაცებიც და[ა]რიგე, შფოთზედ ჯელი აიღონ. მაისის კ, ქორონიკონს **უპე**.

კიდევ ამას გწერთ, ამ ოქრომჭედლისშვილს დაეხსენ, დაეხსენ და დაეხსენ. ეს კაცი შენი ყმა ხომ არ არის, ჩვენი ყმა არის. აბა, რომლის კაცის გალახვა შეგიძლია, რომ ამას ნიადაგ სცემ; რჩევით მირჩევია, რომ ამ კაცს დაეხსენ. [ვ] რასაც ოქმებსა გწერთ, ოქმები ამას უნდა ჰქონდეს, შენ ნუ გამა[ა]რთმევ.

1 წ+ შეწუხებული. 2 დააგოდებენ. 3 ექვეს.

399. არზა ზურაბ ფალავანდიშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1797 წ. 23 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 667. დედანი. ქაღალდი. 21,4×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბატონიშვილის იულონის ჭირი მოსცეს ფალავანდიშვილს ზურაბს.

მერმე ამას მოვახსენებთ: ბატონის ოქმი მაქვს, რომ ვის[ა]ც ჩემი მამული უსამართლოთ უჭირამს, თქვენ უნდა სამართლიანათ გაჯამირთვათ და მამცეთ. გლახას უჭირამს ჩემი საწისქვილო და მიწა შაუაშვილისა; ქიდევე უჭირამს დონაძის მამული ხუნდის უბანს, კიდე მუხაურს უჭირამს ჩემი ნასყიდის კაცის ვენახი; არც გირაობის წიგნი მიჩვენა და არც ნასყიდობისა, პასუხს არ[ა]ს მაძლევს. თამასუქი ხომ თქვენც გინახამთ რომ უნდა მამცეს, არაფერი სიტყვა არა აქვს რა.

ამას გარდა სამის თუმნისა და სამის მინალთუნის თამასუქი ჩემს აზნაურსშვილს უჭირამს და არ[ა]ს აძლევს. სხვა უფრო ბევრი საჩივარი მაქვს, მაგრამ ახლა თავს არა გაწყენ. წყალობას ვითხოვთ, თუ თქვენ მობძანდებით, ისი სჯობს; თუ არადა, დიმიტრი დიასამიძეს ებძანოს და[1] ღმრთის წინაშე სამართალი მოგვცეს. მაისის **კგ**, ქორონიკონს **უპე**.

თავში

ქ. ბატონისშვილის იულონის კეთილსახსოვარო დიასამიძე მინბაშო დიმიტრი! მერე ამ არზით ფალავანდიშვილი ზურაბ რომ ასე ჩივის, მისის უმაღლესობის მეფის ბძანება არის ჩვენზე ამათის გარიგებისა. ჩვენ ვერ მოვიცალეთ შენ[2] მიდი და ამათი საქმე შენ გაარიგე სამართლიანის საქმით წინაშე ღმრთისა, რასაც მიხვდე. მაისის **კგ**, ქორონიკონს **უპე**.

ბეჭედი: ტონ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

[1] + და. [2] შენდა.

400. არზა დავითგარეჯის ჟინამძღვრის თეოდოსისა მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1797 წ. 28 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 395. დედანი. ქაღალდი. 17×12 სმ. მხედრული. აქა-იქ ორწერტილი.

ქ. ღმერთმან მათი უწმიდესობის საქართველოს პატრიარხის მეფის ძის ჭირი მოსცეს წინამძღვარს თეოდოსის.

ჩემო კემწიფევ, მათმა სიმაღლემ მამა თქვენმა კი ოქმი მიბოძა ვანთის საქმეზედ, გაურჩევეთო. და თქვენგანაც წყალობას ვითხოვ, თქვენს მოურავს ფრიდონს ებძანოს, რომ რაც ჩვენი მამული გახლდეთ, ერთხელ გაგვირჩიონ და მოგვცენ. მაისის **კგ**, ქორონიკონს **უპე**.

თავში

ქ. ყოვლისა საქართველოს კათოლიკოზ-პატრიარხი მეფის ძე ანტონი გიბრძანებ ფრიდონ მოურავო! მერე ვანთელებს განაჩენიცა[1] აქუსთ და ძველი წერილებიც, ისიც კარგათ გასინჯეთ. წინამძღვარი თეოდოსიც მანდ მოვა, ეცადე ღვთის გულისათვის, რომ სამართლიანად მოარიგო, რომ უბრალოთ ეკლესიები ერთმანერთის ბრალ ქვეშ არ დარჩეს, რომ ღვთის საწყენი იქნება. მე კიდევ ამას გწერ: ეცადე, რომ სამართლიანად მოარიგო. მაისის **კგ**, ქორონიკონს **უპე**.

კარგათ იცი, რომ ერთის ეკლესიის ქვა მეორეს ეკლესიას არ დაედება. ის გურჯები არა მაქვს, ასე რიგათ მოიქეც, რომ მასუკან ის გურჯები თქვენგან გარიგებულს დამარღვ[ევ]ლ არ ეძმნას.

ხელთაა: კათალიკოზი

401. არზა იოანე გეგუჩაიშვილის ქვრივის მარიამისა უფის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1797 წ. 25 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2771. დედანი. ქაღალდი. 21,5×10 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან საქართველოს ხემწიფის ჭირი მოსცეს საცოდავათ დარჩომილის თამაზა ბებურიშვილის იოანე ხუთახის თავის მეუღლეს მარიამს.

[1] განჯენიცა.

მათს ხემწიფობას მოვახსენებ: ერთი ბიჭი ყვანდა დედაჩემს თავისი ძმისაგან მოცემული, საწყალს თქვენს ყმას მისცა. ქ ა ი ხ ო ს რ ო ენისელთ მოურავის შვილმა არ დაგვანება, მის სიმაღლეს ხემწიფეს თავი აწყინა. ოქმი გვიბოძა, აეყარეთ, წამოვიყვანეთ, გზაზე გ რ ი გ ო ლ ენისელთ მოურავის შვილი და დ ა თ უ [ა] მ ა ყ ა ს შ ვ ი ლ ი დაეწივნენ, თავდებათ დაუდგნენ — შამოდგომამდის და[ა]ცალეო და ჩვენ მოგვგვრითო. იქიდამ ა ხ [ა] ლ ქ ა ლ ა ქ ს დადგა. ბატონის დისწულმა აღარ დამანება, კიდევ ოქმი მიბოძა, კიდევ არ დამანება: ი უ ლ ო ნ ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ოქმი მამიტანეო, იმათგანაც წყალობა დამემართა, ოქმი მიბოძა, მაინც არ მანებებს.

ღმერთი თქვენს ხემწიფებას ადიდებს, წყალობა მოიღვწიოთ, ერთი ობოლი შყავს, ხელზე წყალი დაუსხას. იასაული მიბოძეთ, ჩემო ხემწიფევ, დამანებოს.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის კალაურის მოურაო ო მ ა ნ! მერე ბებურისშვილის ხუთასის თავის ივანეს ქვრივი ამ არზით ასე რომ ჩივის, ამას კურთხეულის მეფის ბატონის მამის ჩვენის ოქმიც აქვს და ჩვენის ძმის იულონისაცა და თავისი კაცი არ მოუციათ. ახლა შენ უნდა მიხვიდე თარსაგალავანში და ის თავისი კაცი უნდა აუყარო და მოსცე. და თუ სხვა ჰეშმარიტი სიტყვა ქონდეს ვისმე რამ, და სამართალში მოიყვანე. მაისის კე, ქორონიკონს უპე.

გიორგი

402. არზა ნალეკრებისა გამოსალების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1787 წ. 8 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1296. დედანი. ქაღალდი. 20,9×14,4 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი შვიდს ნალეკრებს მოგვცეს.

მერე ამას მოგახსენებთ ჩვენო მოწყალე ხემწიფევ! თქვენი წყალობა გვქონდა ქ ი ტ ე ს ა ამბარდარზედ. ქიტესამ დ ა ვ ი თ ა ბ ა შ ი ს შ ვ ი ლ ზ ე დ ბარათი მოგვცა, ქ ა რ თ ლ შ ი რომ პურის იასაული იყო. წავედით, აგერ ხუთი უკან დავლევთ, ჩვენი ხიზანი აქ შიმ–

[1] იოლონ.

შილით იხოცებოდნენ. აქამდინ გვატყუა, თუ: ამ სოფლიდამ მოგცემ, და ხან სამაჩაბლოში აგვასხა. ახლა წამოსელის დღეებში ასე გვითხრა, რომ: თუ გინდათ, კოლზედ ექვს აბაზ მოგცემთო; თუ არადა, პურს ვერ მოგცემო. ჩვენ აქ ხიზანი შიშშილით გვეხოცება.

კოდი ოთხ მინალთუნათ პური და ჩვენ ექვსი აბაზი როგორ გამოვართოთ კოდში და ან ექვსი აბაზით ერთს თვეს იოლათ როგორ წავიდეთ.

ახლა ცოტა რამ ფული მოგვცა. ის ბარათი დაეთმა გამოგვართოდა ინის პირი ეს არის, რომ მოგვირთმევია.

ჩვენ თქვენს მეტი მოწყალე და პატრონი არავინა გვყავს. მოგვიხსენებია და ნება თქვენი უმაღლესობისა ასრულდეს. და როგორც თქვენ გვიბძანებთ, თქვენი წყალობა [ა]რის და ისე მოვიქცევით. თიბათვის ე, ქორონიკონს უპე.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის აბაშისშვილო დავით! მერე ამ არზის პატრონებს რომ ასე მოუხსენებიათ, რაც თეთრი მიგიცია, უკანვე გამოართვი და პური უნდა მისცე ამ ნალეკრებს. თიბათვის ვ, ქორონიკონს უპე. ეგ ჩემი სურსათია, სხვისი ხომ არ არის. ვისაც ნაკლები მოუცია შენთვის, ისევ სრულათ უნდა გამოართო.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიკმობს ძველ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

403. არზა ფავლენიშვილებისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1793 წ. 7 ივნისი

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 45. საბუთი № 209. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[188] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ძის ი უ ლ ო ნ ი ს ჭირი მოსცეს ერთობით ფ ა ვ ლ ე ნ ი შ ვ ი ლ ე ბ ს თ ე მ უ რ ა ზ ს ა, რ ე ვ ა ზ ს ა, ა რ ჩ ი ლ ს ა და ნ ი ნ ი ა ს ა.

უმაღლესობის ხელმწიფე მამითქვენის ბძანება მოგვივიდა, რომ გ ლ ა ხ ა ს წილი მამული თქვენ დაიხსენით ერთობით ფავლენიშვილებოვო. თქვენც ნახეთ ის ბძანება რომ ერთობით უნდა დაგვეხსნა თქვენს წინაშე. ჩვენ უთხარით გ ო გ ი ა ა მ ი ლ ა ხ ვ რ ი ს შ ვ ი ლ ს ა: ბატონის მოსახსენებელი სიტყვა გვაქვს, ჩვენ ერთობით ბატონს ვაახლებით, მოვახსენებთ ჩვენს სიტყვასა, როგორც მისის სიმაღლისაგან გვე–

ბძანება, ჩვენ ისე აღვასრულებთ. თითონ თქვენც უბძანეთ გოგიასა, რომ ბატონის ნახვამდინ უნდა დაეცლია.

წამოვიდნენ ამ მამულის შემდეგნი და მემდომენი, სულელი პაპუნა გააბრიყვეს, სამას ოცდაოთხის თუმნის თამასუქი გამოართვეს ჩვენ შეუტყობლივ. მოგეხსენებათ, პაპუნას ორის თუმნის შოვნაც არ შეუძლიან. ერთი ორი წელიწადი რომ დასცალდეს, ხომ ის ნასყიდი მამულიცა და თავის ნამულიც იმას მოუნდება და ჩვენი მამულიც თან გაჰყვება.

ჩვენო ხელმწიფევ! ჩვენი ამოწყვეტა იქნება და ჩვენს მამულში არც ამილახვრისშვილის შენოშენება იქნება, არც ქსნის ერისთვის შვილისა, არც მაჩაბლისა და არც ნაზარბეგა[v] შვილისა, რომ ამ ჩვენის მამულის მემდომის ვარისია.

მოწყალებას ვითხოვთ, რომ როგორც სახლისკაცობის წიგნები და ფიცი გვაქვს დადებული და ან ერთობით ბატონისაგან არის ნაბრძანები, ის მამული ისევ საერთოთ დაიდვას. და თუ ჩვენს სახლისკაცს პაპუნას საკუთრათ უნდა ის მამული, ჩვენ თამასუქები მოგვცეს და მამულს იმას დავანებებთ, მოვალეს ჩვენ გავსცემთ პასუხს.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, გვიშველეთ რამე, ცოლითა და შვილით ნუ დაგვატყვევებთ. ოცდაათი თუმანი გოგია ამილახვარიშვილმა გამოართვა საიასაულოთა: ან იმან რაში გამოართვა და ან სხვა რაში ართმევს, გვიშველე რამე, ღმერთო გაგიმარჯვებს. თიბათვის ე, ქორონიკონს უპე.

თავში

[187v] ბატონიშვილი იულონის კეთილსახსოვარო ამილახვარიშვილო აღათონიკე! მერე ამ არზით ეს ფავლენიშვილები რომ ასე ჩივიან, ამათი მოხსენება, ღიაღ, როგიანი და სამართლიანი არის. ბატონის ბძანება ასე არის, რომ ის მამული საერთოდ უნდა იყიდონ.

ახლა პაპუნას რომ საკუთრად მოუნდომებია ის მამული, პაპუნას სამას ორმოცის თუმნის მიცემა არ შეუძლიან. და თუ ვალს აიღებს და ისე მისცემს, მასუკან ხომ თავის მამულსაც ზედ დაადებს და როგორც ამათ მოუხსენებიათ, ასე უნდა იქმნას.

და თუ უნდოდეს პაპუნას და თეთრი ამათ გამოართვას და თამასუქი იმათ მოსცეს. იმ მამულზე ხელი ამართე და როგორც ბატონის ბძანება არის და ისე საერთოდ დადევ. და მასუკან ბატონთან ილაპარაკონ და ისე გადაწყვიტონ. თიბათვის ზ, ქორონიკონს უპე.

პაპუნას თუ შეეძლოს, მართალია, იმისი უფრო მონასიბია და სხვა საქმეები არა ერი[ო]ს რა, მაგრამ სხვა საქმეები ურევია.

404. არზა ტერდავითასი გამოსალების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1787 წ. 17 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 21. საბუთი № 46. პირი. გაღალდი. ხელნაწერი.

[75v] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მათ სამარადისო[76]ოდ ბრწყინვალეს მწერალს მთარგმნელს დეკანოზს ტერ-დავითას მოსცეს.

წმიდის ეჩმიაწინის ყმები გახლანან თოროზა[ს] შვილები, რომ გორს ხიზნათ იდგნენ, ამის უწინარესს, როგორც მოგეხსენებათ გორელების საქმე, აღარ მოასვენეს, ძალიან რომ შეაწუხეს, ღმერთმან ადღეგრძელოს ბატონი დედოფალი, მარტიროზ ვარდაპეტმა[1] და მე არზა მივართვით და გორიდამ ავყარეთ, რუისს დავასახლეთ. ეს მეოთხე წელიწადია თაეანთი ყოველი გამოსაღები რუისელებთან გაუღიათ და ახლა სარუსო პური რომ შეუწერიათ, რაც შეხდომიათ, რუისელებთან ჯმაამოულებლივ მიუციათ. და ახლა გორელებსაც ცალკე შეუწერიათ და რუსებს უხმენ[2], აცემინებენ და სახლს არბევინებენ, რომ ერთხელ გორში იდექითო.

ჩემო მოწყალევ! ეკლესი[ის პა]ტრონიც თქვენ ბძანდებით და ყმებიც თქვენნი არიან. ღმერთი გადღეგრძელებს, ოქმის წყალობა მიყავით ამილახორს [v] ოთარზედ, რუისელებისაგან მოკითხული ჰქნას. თუ სწორე მომეხსენებინოს, გორელებს ერთი სტუქვის აღვირი ამოედვას, რომ ამ საწყალთ უსამართლოდ ნუ შეაწუხებენ და საქმე აღარა ჰქონდეს რა. და თუ ასე არ იყოს და თავის შეწერილი სარუსო პური არ მოეცესთ, ერთიორად მიაცემინოს. აღიწერა იანვრის იდ, ქორონიკონს უპე.

თავში

[75] ჩვენ მაგიერად ამილახორს ოთარს ასე უამბეთ: მერე ამ არზით რომ ტერ-დავითა დეკანოზს ასე მოუხსენებია, ეს საქმე თქვენ

[1] ვარდაპეტი. [2] უხვენ.

მოიკითხეთ; თუ ამისი მოხსენებული მართალი იყოს, რომ ეს ეჯმიაწინის [v] ყმა თოროზას შვილი გორს ხიზნათ მდგარიყოს, ოთხს წელიწადს უწინ გორიდამ აყრილიყოს და რუისს დამდგარიყოს და რუსის მისასყიდი პურიც რუისელებში მიეცეს და ახლა კიდევ გორელებს თავეთში დაეწეროსთ და რუსების მისასყიდს პურს აღონებდნენ, ეს ხომ არ იქნება, რომ ერთს კაცს სათხოვარი ორს ალაგს გამოერთვას. გორს ხიზნა[დ] მდგარა, იქიდამ აყრილა და რუისს დამდგარა და რაც რუისელებს შეუხვედრებიათ, სიწყვით კიდეც გარდაუხდია და მოუბარებია.

თუ მართლა ასე იყოს, გორელები დასტუქსე და ამ კაცზედ კელი ააღებინე და ნუღარ შეაწუხებინებ. და თუ ასე არ იყოს, ამისი ვითარება გვაცნობე. ივნისის **იზ**, ქორონიკონს **უპე**.

405. არზა თადიასი ღალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1787 წ. 28 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 605. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს ობოლს სუფრაჯის შვილს თადიას.

თქვენს მეტი მოწყალე და პატრონი ღმერთს გარდა ჩემს ობლობას არავინ უვის, ერთს ოქმის მოწყალებას ვთხოვ: რაცა ჩვენ მამულში გაღმა-გამოღმა ყანა ედგათ, ღალა მომცენ უჯარმის, სამგორის და აწითლობისა. ივნისის **კზ**, ქორონიკონს **უპე**.

თავში

ჩვენი ბრძანება არის! ვისაც ამ ობლის მამულში მოსავალი გედგათ, სამართლიანი ღალა უნდა მისცეთ, ჩვენთან ნუღარ ალაპარაკებთ.

მთიბათვის **კზ**, ქორონიკონს **უპე**. ერეკლე

ჩვენი ბრძანება არის ალამდარბაშო ჯომარდიძევ ქაიხოსრო! მერე ვისაც საგარეჯოს მოურავის ჯამასპის ობლის თადიას მამულში მოსავალი ჰქონდეს, ყოველს დაადეგ და სამართლიანის საქმით თავის ღალა უკლებრად გამოურთვი და მიეც. ამაზედ

ბეჯითად მოიქეც და ახლავ ასე აღასრულე. ივლისის **იე**, ქორონიკონს **უპე**. ალბათ. უსამართლოდ არ ქნა რა, სამართლიანად მოიქეც.

ერეკლე

406. არზა როსტომ და სოლომონ ბილახვრის შვილებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1787 წ. 29 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 6372. დედანი. ქაღალდი. 27×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახვარია თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჭირი მოსცეს მათ მონას შანშე მილახვრის შვილს როსტომს და სოლომანს.

ჩვენი ნასყიდი მამული თქვენმა შვილმა იულონმა თქვენის ბაანებით და სამართლით დაგვანება. იმ ჩვენს მამულში ჩვენ სახლის ადგილი არა გვაქვს. მოხუცებულნი ჩვენი მშობელნი უსახლობით გომურში დგანან და სხვანი კი დგანან ჩვენს მამულში.

წყალობას ვითხოვთ, ერთი ოქმი გვიბოძოთ ბატონის შვილს იულონზე, ჩვენს ნასყიდს მამულში ვისიც კაცი იდგეს, აჰყარის და ჩემი მამული მე დამანებოს. თუ სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, სამართალში მელაპარაკნენ. იუნისს **კდ**, ქორონიკონს **უპე**.

თავში

ქ. ჩვენო ღვთის წყალობავ შვილო ბატონო იულონ! მერმე ამ არზის პატრონი ასე რომ ჩივის, ამ გვარად მსახლობელნი ქართლშიაც ბევრნი არიან და კახეთშიაც. თუ სამჯობინარი იყოს, რომელიც ამათს მამულში კაცნი დგანან, იმათი იქ დგომა ხომ რა იქნება, რომ ნათხოვრად იდგნენ. და თუ სამჯობინარი არ იყოს და ვერ ამჯობინო, ამათაც თავისი მამული ეჭირებათ, რომელიც ანათს მამულში დგანან, ისინი[1] იქიდამ აჰყარე და ამათ თავისი მამული ნოაბარე, ივნისის **კზ**, ქორონიკონს **უპე**.

ამ გვარად მსახლობელნი შილდასაც არიან, უჯარელშიაც, ველისციხესაც და სხვაგანაც. თუ მოსარიგებელნი იყვნენ და სჯობდეს, ხომ ერთმანერთში მოარიგე, და თუ არ მოარიგდებიან, ამას თავისი მამული დაანებონ, რაც ემართლებიან. ივნისის **კთ**, ქორონიკონს **უპე**.

1 ისისები.

ჩვენ ასე გვგონია: გორშიაც იყოს ასე და სხვაგანაც. დიახ, ბევრია, ალბათ თელავშიაც ბევრია.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მეჰმობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

407. არზა როსტომ ჟურულისა მამულის თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით

1787 წ. 1 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2795. დედანი. ქაღალდი. 28×11 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ თითო წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბათის უნაღლესობის წეფის ძის იოანეს ჭირი მომცეს თქვენს მონას ჟურულს როსტომს.

მერმე ამას მოგახსენებ ჩემი ყოვლად მოწყა[ლ]ეც კელმწიფევ, რომ ისროლის ზევზედ ერთი კომლი კაცი მყუანდა თქვენი წყალობა, მამა-პაპის მემკვიდრე. და ის ჩემი კაცი კი აიყარა და წავიდა და იმისის მამულის წყალობა დამემართა თქუენგანა; და ოსი გუსი რომ გახლავს ტბაზედა, იმას მიაბარეთ ის მამული და უბძანეთ, რომ რაც რამ ერგებოდეს თაისის მამულისა, ამ ჟურულს როსტომს ემსახურა. სამი წელიწადი არის რომ ის მამული მე მებოძა და ის კაცი სჭამს და ჩემთვის ერთის ფულისა არა მოუცია რა.

წყალობას ვითხოვ, თუ ინ მამულის წყალობა დამემართება. რომ ერთი ოქმი მებოძოს გლახა ბოქულთხუცის შვილზედა, რომ ის ჩემი მამული მე მებოძოს. გეყედრები, რომ მოწყალება დამემართოს, თქვენს მეტი შემბრალებელი არავინა მყავს.

თავი

ქ. ბატონიშვილს იოანეს სიკეთით სახსოვარო მილახვარბაშო გოგიაც [და] ბოქაულთხუცესო გლახაც! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, ეგ გუსი რას ემართლება თავისს მამულსა. ახლა ეგ მამული მთლად ყოველფერი ამ როსტომს მოაბარეთ. და რ[ა] ერთი ხანიც გუსის უჭამია და ამისათვის არა უჯგია რა, ისიც სამართლიანის საჭმით გამოურთვით და მოეცით. რას ემართლება, თავის მამულს როგორც უნდა, ისე მოიხმარებს და ვისაც უნდა, იმას მისცემს. ეს ასე გა[ა]რიგეთ, გა[ურიგებლად] არ დააგდოთ. ივლისის ა, ქორონიკონს უპე. იოანე

და კიდევ ვისაც ამისი მამული ეჭიროსთ, ისიც უნდა გამოერთოთ და მოაბაროთ. გლახავ, ამაზედ ბეჯითად უნდა მოიქცე. იოანე

1 რამ.

408. არზა ზიო ახალაციშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1787 წ. 9 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 31. საბუთი № 253. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი № 198.

[175v] ღმერთმან მეფის ძის იულონის ჭირი მოსცეს მათს მიწას ღვანელს ახალკაციშვილს შიოს.

მერმე ასემც თქვენი ორგული შეწუხდეს, როგორც შეწუხებული ჩვენ გაბალ[176]დეთ თეიმურაზ ფავლენიშვილისაგან დღეყოველ. არც ბატონის ოქმ[მ]ა გვიშველა და არც თქვენმა, აგრე ვიკარგებით იმის ხელიდამ. ბატონს ჩემს თოთხმეტი კომლი კაცი იდგა, მე იმ ქვეყანაში აღარ მაყენებს, მოშიხდა.

ახლა კიდევ თქვენი იასაულები და როსები პურს მთხოვნენ; კალოს ვთოხნიდი და ვაკეთებდი, მოგვიხდა თეიმურაზ, აღარც კალო დამანება, აღარც საბძელი, თოფით იწივა და გამოვექეცით და აღარ დაგვანება.

ახლა ინისგან დატყვევებული შვილი კინაღამ მომიკლა და საბძლის კაცები დაგვიჭრა, აღარ დაგვანება რა. არც ბატონის ოქმ[მ]ა და არც ბატონის დედოფლის ოქმ[მ]ა და არც თქუენმა ოქმ[მ]ა და ბრძანებამ არაფერი არ გვიშველა.

ღვთის გულისათვინ, ერთი გზა მოგვეცით, ამისთანას დროში ყველებსა გვჭრის; და სხვა რაც უსამართლობა გვჭირს, იმას კი აღარა თავს გაწყენთ. დღეყოველ საშფოთრათ და სა[ა]კაცოთ გვდევს. ან სუ[რ]სათი საიდგან მიცეთ და ან საჭვეყნო ხარჯი და ლაშქ[ა]რი. სხვა რაც ბატონს ჩემს კაცი ყავს, არც მოეწევა და და[ა]ყენა და თითონაც მუმლეთ[ს] გახლამს ხიზნათ.

ღვთის გულისათვინ და თქვენის მარგალიტის შვილების წმესა, დაკარგვის მეტი ილაჯი არა გვაქვს, გვიშველეთ რამე, ერთი ბინა და ალაგი გვეებოძოს.

თავში

ბატონიშვილი იულონ გიბძანებ დავითისშვილო გოგა! მერმე ამ არზის პატრონი ამ არზით ფაველენისშვილს თეიმურაზს კალო-საბძელზედ ასე რომ უჩივის, შენ უნდა მიხვიდე თეიმურაზთან და ამ არზის პატრონისთვის კალო და საბძელი დაანებებინო.

თუ თეიმურაზმა მიზეზი თქვას, რომ ჩემი მამული არისო, ჩვენ ეს სწორეთ არ ვიცით — ის კალო-საბძლის ალაგი ამ არზის პატრონისა[ა] თუ თეიმურაზისა[ა], მაგრამ უნდა სწორეთ თეიმურაზის მამულიც იყოს. მაშინც სამართლამდინ იმას უნდა და[ა]ნებოს.

და ამ ცოტა ხანში მივალთ და სამართლით ჩვენ გაურჩევთ. თუ თეიმურაზ ფავლენისშვილისა იქნება, იმას დავანებებთ; და თუ ამ არზის პატრონისა იქნება, იმას დარჩება. ახლავ ამ არზის პატრონს უნდა მოაბარო სამართლამდინ. ივლისის თ, ქორონიკონს უპე.

ამისთვის უნდა და[ა]ნებოს, რომ მოსავალი კარს მოსდგომია და სხვა კალო-საბძელი არა აქვს.

409. არზა დავით თარხნიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი გატონიშვილის ოქმით

1797 წ. 15 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 23. საბუთი № 108. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[110v] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ძის საქართველოს უფლისწულის მეფის ძის გიორგის ჭირი მოსცეს მათს მონას თარხნისშვილს დავითს.

ბერისშვილის ყმას მამასახლისის შვილს ფარსადანს ჩვენის ყმის გოზალაშვილისათვის მიწა მიეყიდა, ნასყიდობის წიგნიც მოსცა. ბერის შვილის დედა მოვიდა, მამაჩემს შეეხვეწა, ეგ მიწა ისევ ამ ჩემს შვილს მოეცო. მამაჩემმა უთხრა უყიდ[ი]ა, მე რა ვქნათ.

მერე თქვენთვის მოეხსენებინათ, თქვენ ორი გებოძათ: გლახავ ეგ მიწა ამ ბესარიონს დაანებე, მაგიერს სხვა[ს]ნ მოგცემსო. თქვენი ბძანებისაებრ ის ნასყიდი მიწა მისცა და ის ნასყიდობის წიგნიცა; სხვა მიწა მოსცა და ეს გაცვლილობის წიგნიც დაუწერა თითონ ამ ბესარიონმა და მოსცა ის მიწა ამ წიგნით. და ის ნასყიდი მიწა იმ ბესარიონმა დაიჭირა.

ახლა თქვენთვის მოუხსენებია ბესარიონს, თქვენ ლუარსაბისათვის გიბძანებიათ — მანდავ უყავ სამართალიო. იქ უსამართლოთ მერთმევა. ამას გევედრები, ერთი ოქმი მიბოძოთ თქვენს სიძეს ლუარსაბზე — რადგან ახლა ეს მიწა მოხუნდომებია, ისევ ის ჩემი ნასყიდი მიწა მე დამანებოს და ეს იმას და[ა]ნებოს. და თუ ამას არ დასჯერდება, აქ თქვენს [111] სამართალში გამამატანოს. ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ამის მოწყალება მოიღევით. ივლისის იე, ქორონიკონს უპე.

თავში

[110] ბატონო თარხნიშვილო ლუარსაბ! მერე ეს შენი ბიძაშვილები დავით და ბესარიონ რომ მიწებზედ დაობენ, ამათ მანდავ შუაკაცნი დაუსხმევინე და შენც იქ დაესწარ და რიგიან და სამართლიანათ მოარიგეთ და გარდაუწყვიტეთ და გარდაწყუეტილობის წიგნი მიეცით და მოაშორეთ ერთმანე[ე]თს სამართლით. და მასუკან ის სამართლით გარდაწყვეტილობის წერილა ჩვენც გვიჩვენონ. ივლის[ის] იე, ქორონიკონს უპე.

410. არზა მირზა გურგინას ქვრივისა სახლების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1797 წ. 19 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 4. საბუთი № 283. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[173v] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი [174] მოსცეს სალოდავს მირზა გურგინას ქვრივს.

მოწყალენ ხელმწიფენ! ჩვენ რომ სახლები გავიყავით, სანი შვილი მყვანდა და სახლებზედ ვიწროთ ვიყავით. ჩემის სახლის კედელს ერთი პატარა სახლი ეკვრა; შიგ ერთი ყაჯარდუზი არუთინა არის, ის იდგა და იმ სახლის პატრონმა იმ სახლის გაყიდვა მოინდომა.

რადგანც ჩემს სახლს ეკვრა და რაც იყო, რომ თუ მენდომებოდა მე უნდა მეყიდნა, მელიქს ავეტიქასაც ჩემთვის შეეთვალა, რომ შენ იყიდეო. მოვედი, ის ყაჯარდუზი არუთინა[მ] შიდი თუმანი დაბეჭდუა, რომ მე რომ შიგ ვდგევარ, მე დამაცალე, შენთვის უფრო იაფათ ვიყიდიო.

მასუკან ეს რამდენი წელიწადია ის იმ სახლში ზის, არც თეთრს მაძლევს და არც სახლს. იქნება მოხსენებული გქონდეთ, ერთი შვილი და რაც რამ თქვენი წყალობა მქონდა, სრულებით დავჰკარგე და სახლებიც დამეწვა.

ერთის ოქმის და იასაულის წყალობას ვითხოვ, ან ჩემი თეთრი თავის სარგებლით გამომირთვას და ან ჩემის თეთრით ნასყიდი სახლი დამიცლევინოს და მომცეს. და მასუკან თუ სიტყვა ჰქონდეს რამე, სამართალში მელაპარაკოს და რომელიც გავმტყუნდეთ, ახალის განწესებულის სამართლისამებრ გარდავეხდეს. ივლისის **იგ**, ქორონიკონს **უპე**.

თავში

[178] ჩვენი ბძანება არის მ ე ღ ვ ი ნ ე თ ხ უ ც ი შ ვ ი ლ ო თ ო მ ა ვ! მერმე ამ არზით მ ი რ ზ ა გ უ რ გ ი ნ ა ს ქვრივი რომელსაც ამ არზით უჩივის, ახლავ შენ დადექ, [v] ან თავისი თეთრი სარგებლით უკლებრად გამოურთვი და მოეც და ან სახლები დაუცლევინე და მოაბარე. ესეც სახლებდაწყვარი, საქონელდაკარგული და ტყვის პატრონი არის და რას ემართლება. რომ ან თეთრს არ მოსცემს და ან ამის თეთრით ნასყიდს სახლებს არ დაანებებს. ალბათ, როგორც ამ ოქმით გვიბძანებია, ასე აღასრულე.

და თუ ჰეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს რამე, ნასუკან ჩვენს სამართალში ელაპარაკოს. მაგრამ თუ ჰეშმარიტი სიტყვა არა იქნება რა, ტყუილის ლაპარაკით თავს გვაწყენს და გამტყუნდება. იცოდეს, ახალის დამტკიცებულის სამართლისამებრ გარდახდება. ივლისის **ით**, ქორონიკონს **უპე**. ალბათ. ალბათ.

მ ე ღ ვ ი ნ ე თ ხ უ ც ი ს შ ვ ი ლ ო თ ო მ ა ვ! მერე ამ ოქმით როგორც მათს უმაღლესობას ბატონს მამაჩვენს უბრძანებია, ესეც ასე აღსრულე. და სხვა თუ ვისთანმე სალაპარაკო და გამოსართმევი ქონდეს, ისიც სამართლიანის საქმით გაურიგე. ნოემბრის **იდ**, ქორონიკონს **უპე**.

როგორც მათის უმაღლესობის მ ე ფ ი ს ი რ ა კ ლ ი ს და მეფის ძის გ ი ო რ გ ი ს ბრძანება მქონდა, მე, თომა მელვინეთხუცესშვილმა სახლები დავანებე მ ი რ ზ ა გ უ რ გ ი ნ ა ს ქვრივს. თავისის თეთრით ნასყიდი, რადგანც მოვალემ თეთრი ვერ მისცა.

1 + ვისთანმე.

411. არზა კათარინე მონაზონისა დუქნის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1787 წ. 30 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4274. დედანი. ქაღალდი. 22,3×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ამზაცის ბოლოს ნახმარია წერტილი.

ქ. ღვინთმან მათის უგანათლებულესობის ბედნიერის მეფის ძის გ ი ო რ გ ი ს ჰპირი მოსცეს ყამ ყოველ თქვენად მლოცველ სარჭისა ალას ასულს კ ა თ ა რ ი ნ ე მ ო ნ ა ზ ო ნ ს.

ჩემო მოწყალეე, ამას წინათ ერთი დუქანი მქონდა გირაოთ და იმისი პირველი ასლი სიგელიცა და გირაოების წერილიცა გაბოვართვი და მე მოვიხმარე ოცი წელიწადი. და აწ ახლოს ყამს თურმე ჩემს მალვით სხვასაც დაუგირავებია და ისა ჰსჯამს ჩემს გირავოს და ჩვენ საწყალობლათ გახლავართ. [ი]მას უსამართლობით და უკანონოთ დაუგირავებია, ამისთვის რომ ასლი მე მეჭირა და ხელწერილიცა მრავალი მოწმითა, რომ დღესაც გახლავან; და ის სიგელი და ასლი დაკარგეთ. თქვენს უმაღლესობასაც მოხსენებული აქვს, რომ ყოველი ცხოვრებიდამ გაცრცვნილი ვიქმენით და მხოლოდ ცარიელნი სულნი გადავრჩით. ჩვენი უფროსნი ზოგნი ე ვ რ ო პ ი ა ს გიახლნენ და ზოგნი ისევ ჩვენს მონასტერში მოვედით და ჩვენი კემწიფის მოწყალებას და ნუგეშს მივმართეთ.

ღ ვ ი ნ თ ი გადიმარჯვებს და თქვენს ბრწყინვალე წვილებს მრავალჟამიერად ჰყოფს, სამართალი მოიღეთ. ერთი მაგარი ოქმით და იასაულით, რომ ჩემი ისოდენი ხნის გირავო მეცე დაინებდეს და ჩვენს შეწუხებულობას კელი წარემართოს. ეს უსამართლობა მოიღო, არც ასლი სიგელი გამოართვა და არც მე შემატყობინა.

თავში

ქ. ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი ვიბძანებთ, ს ა ბ ა ვ და ა რ უ თ ი ნ! ვერე ამ არზის პატრონი ამ არზით ასე რომ ჩივის, ამისი საქმე, რადგან ასე ყოფილა და პირველი მოგვრავენ ეს არის და ამას ჰქონია გირაოთ. ახლაც ამასვე უნდა დაანებოთ ის დუქანი; და იმ მეორე მოგვრავენს იმ დუქნის პატრონმა უნდა გასცეს პასუხი. და სამართალიც ეს არის და ჭალაქის განწესებაც, რომ ის დუქანი ამ პირველის მოგვრავენისა არის და ამასვე მოაბარე ახლავ. ასე აღასრულე. ივლის[ის] **ლ**. ქორონიკონს უპე.

412. არზა იესე სპაფაჩისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1797 წ. 30 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 46. საბუთი № 197. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[139] ღმერთმან მის უღირსად მოწყალის ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მათ მიწად მტვერს სპაფაჩს იესეს მოსცეს.

ჩემო მოწყალევ, მოგეხსენებათ, რომ ამას წინათ წლებში თავი გაწყინეთ ჩვე[v]ნგან წართმეული გარეჯვრის მამულებზე. ღმერთმა გაგაძლიეროსთ, თქვენის სიმაღლისაგან ოქში გვებოძა ამილახვარს იესეზე, მიმბაშს ოთარზე და ამათ სახლისკაცებზე. ესენი ერთათ შეყრილნი სამართალში მელაპარაკნენ. ღვთითა და თქვენის ბედნიერებით სამართლით მე მომეცა და ორ-ორი განაჩენიც ჯელთ მიჭირავს.

ეს მამულები ჩემი და ჩემის სახლის კაცებისა საძმო იყო, მე მეჰირა, რომ რაც ხარჯი მექნა იმის მიზეზდა და როდესაც ჩემს განაყოფებს თავიანთი რასათი ხარჯი მოეცათ, მერე მამულიდამ რაც წილი ჰქონდათ, თავ-თავის რასათისათვის ჯელი მოეკიდათ.

ჩემ[მ]ა ერთმა სახლისკაცმა თოფხანის ატუტენტმა თავის რასათი ხარჯი მომცა და თავის რასათის მამულის მოსავალს ჯელი მოჰკიდა. და ერთი სხვა განაყოფი გეყვანდა, ვთხოვდი ხარჯის თანხას, რო[მ] მომეც და შენს წილს მამულის შემოსავალს ჯელი მოჰკიდე-მეთქი. დღესხვალ პოცემას მბირდებოდა და დღეინდისაც არ გოუცია.

ახლა რიანელსაც ჩემი მამულები წინად წლებში ეჭირა. გიორგა[ს] შვილი უთრუთ ვახლაუს. იმ უთრუთს მაშინდელი თავისავან ჩამორთმეული მამულისათვის ჯელი მოუკლნია. ორის წლის მოსავალიც ჯელში უჭირავს; რომ ვეუბნები — რა გრჯის, რომ ჩემს მაწულს ჯელსა ჰკიდებ, ამას მეპასუხება — შენმა განაყოფმა მამყიდაო.

ჩემო ჯელმწიფეო! სანამ ჩემი განაყოფი თავის რასათის თეთრის პასუხს არ მამცემს. როგორ [140] შეუძლიან გასყიდვა. ჩემი თეთრი რომ მამცეს, მაშინც თუ თავის წილის გასყიდვა უნდა, მე უნდა მაწყიდოს.

გევედრები ერთის იასაულისა და ოქმის წყალობა მიბოძოთ, რომ იმ გიორგის შვილმა იმ მამულზე ჯელი აიღოს, რომ ერთი შფოთი არა მოგვიხდეს რა.

თუ ჩემის განაყოფისათვის მიუცია რამ, თითონ იცის და იმან. როდესაც ჩემი განაყოფი თავის რასათს დანახარჯს მამცემს, მერე თავის წილზე უფლება ექნება. ივლისის კე, ქორონიკონს უპე.

თავში

ჩვენი ბძანება არის! მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით ასე რომ ჩივის, შენ უნდა მიხვიდე და იმ მამულზედ ჯელი აუმართო. და რაც იმ მამულის მოსავალი აღმოს, გამოაბარო და ამ იასეს მოაბარო. ეგ მამული მანამდინ იასეს უნდა ეჭიროს. მანამ რაც ნაგ მამულზედ დანახარჯი მოსცემია, იმ დანახარჯს მოსცემდეს თავის განაყოფი.

და თუ რომ მასუკან ამისი განაყოფი თავის წილს გაჰყიდის, ამავ იასეს უნდა მოჰყიდოს, სხვაზედ გასყიდვა არ იქნება, სამართალი ამას მისცემს. და თუ ამის მოდავეს სიტყვა ჰქონდეს, სამართალში ელაპარაკოს. ივლისის ლ, ქორონიკონს უპე.

413. არზა გეჭან რატიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1797 წ. 8 აგვისტო

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 28. საბუთი № 175. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[122v] ღმერთმან მეფის ძის გიორგის ჰირი მოსცეს რატიშვილს ბეჟანს.

ამას მოვახსენებ. ერთის დღის მიწა გახლავსთ ჩემი თავისის ჰალითა. შარშან წიგნიც მოგართვით იმისი, რომ ჩემი არის, კიდეც გასჯავრდით და ოქმი მიბოძეთ თადიაზედ, მაგრამ არ დამანება. ამ მიზეზით არ მანებებს, რომ შალვას ეთქოს. რომ — მე კი არა მაქვს და ბეჟანს რათა აქვს აქ მიწაო. ხომ მოგეხსენებათ, რომ შალვას მოწმობა ჩემზედ არ დაიჯერება.

და ერთის ოქმის წყალობას ვითხოვ კიდეც თადიაზედ, რომ ის მიწა მე დამანებოს. ბარათი ხომ მოგართვით შარშან და [123] ნახეთ რომ ჩემი იყო და რას მემართლება. შენის შვილების მზემა და ჩემის ერთის შვილის მზემა, რომ ჩემი ალალი არის ის მიწა. აგვისტოს ჱ, ქორონიკონს უპე.

თავში

ბატონისშვილი გიორგი გიბძახებს გარაყანიძე თადიავ. მერე ამ არზით ბეჟან რატიშვილს ასე რომ მოუხსენებია, თუ თქვენ სიტყვა გაქვსთ რამე, ჩვენთან ჩამოდით. და თუ არა, ეგ მიწა ისევ ბეჟანს უნდა მოსცეთ.

და თუ კაკუტას სიტყვა აქვს რამე, ჩვენ მოგვახსენოს; და თუ არა, ამას უნდა და[ა]ნებოთ ეგ მიწა. აგვისტოს **ც**, ქორონიკონს **უპე**.

ორი ოქმი მებოძა ბატონისა, კაკუტა სამართალში არ წავიდა, კელი აემართე და ბეჟან რატიშვილს მიუბარე ის მიწა მე, გარაყანიძე თადიამა.

414. არზა გიორგი მაჭავარიანისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1787 წ. 18 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1152. დედანი. ქაღალდი. 20×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ჭ. ღმერთმან ბედნიერის ხელწიფის ჰირი მოსცეს თქვენს მონას მაჭავარიანს გიორგის.

ჩემი მოხსენება ეს არ[ის]: შალაური როგორი ტყე იყო და მტრით სამ[ს]ე იყო, არგალ მოვეხსენება.

შენს მზეს ვფიცამ, რომ ღამის მეხრეობით და გუთნისღელობით ტყე გამიტეხი[ა] და მამული გამიკეთებია. ზოგნი თქვენი ჰირის სანაცვლონი შეიქნენ და მათი ობლებიც აქა[ა], ჩვენც ისევ ცოცხლები გ[ახლა]ვართ.

ჩემს წილზე და, რომელიც ამ ნაწილში მოკვდა, მის წილს მამულზედ თავს გაწყენენ ნიადაგ. ჩემო ხელწიფევ, თქვენს შვილს მეფეს ოლ[ო]მონს ვახლავარ. გონია, რომ ისიც თქვენი იყოს. და თუ თქვენი სა[წ]ყენი იქნება, აღარ ვეა[ხ]ლები. აქ მოვალ და ჩემ სამკვიდრო მამულ[ს] არ დავკარგავ.

წინაზედ მოგახსენე თქვენი [ბედ]ნიერის პირისაგან დიდი იმედი მებრძანა, [რომ] მამულს ვერავინ [გა]მოგართმევსო.

მე იქ გახლავარ, ყო[ვ]ელთვის თავს გაწყენენ და გთხოვ, თუ შენი ნება იყოს, ამ არზაზედ ერთი მტკიცე ოქმი მიბოძე, რომ ვინცო[ბაა, რომ] თქვენ აღარ მო[გაგონდეთ]. ვინც ჩემი მამ[ულის ოქ]მი აიღოს, **[ამ]** ოქმით ბათილი იყოს, რომ ჩემი მამული არ წამერთოს. ღმერთი გაგიმარჯვებს. მარიამობისთვის **თ**, ქორონიკონს **უპე**.

თუ არადა, ჩემ[მ]ა თავმაც [თქვენი] ჰირი წაიღ[ო]ს და იმ ობლებმაც.

თავში

ჭ. ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრონო! მერმე შენთვის, რაც მამულის წყალობა გეიქნია, რომ კელში გიჭირავს ხათრიჯამი იყავ, რომ ვერცავინ შემოგეცილება და არცავის მივცემთ და თუ ვინ იცის, რომ ზაკვით ოქმი გამოგვაროვას ვინმე, ეს ოქმი იმის წინააღმდეგად გვიბოძებია. აგვისტოს **იგ**, ქორონიკონს **უპე**.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დაცით მიემობს ძედ კახეთის მეფედ ცხებულს ერეკლე.

415. არზა ზახორელ ბერუაში მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1787 წ. 17 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1841. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 20,8×16,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. საბუთის პირი დაცულია ცენტრალარქივში ბ. კარბელაშვილის პირად ფონდში, რვეული № 14, გვ. 53.

ჭ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალე მეფის ძის იულონის ჰირი მოსცეს მათს მაწას ზახორელ ბერუას.

მერე მათს სიმაღლეს ამას მოვახსენებ რომ, როდენს მტრის მიზეზით ჩემი მამა-პაპა ზახორიდამ აიყარა და ჩემს მამულს ველარ მიუდექ, მე ახლა კელთუბანს გახლავარ და როდენსაც თქვენი ბრძანება მოვა, მეც ყოველთვინ თქვენს სამსახურზედ გამზადებული გახლავარ. მაგრამ ჩემის მამულიდამ შემოსავალი კი არა მ[ა]ქვს რა: მთის კაცნი ჩამოდიან, ხენენ და ღალას ამილახვრიანი იღებენ.

ახლა ამ წყალობას ვითხოვ, რომ ერთი ოქმი მიბოძო, რომ ამილახვრიანთ ჩემი მამული მე დამანებონ, რომ როგორათაც მამა-პაპას უღია, ისე მე ავიღო, თქვენის პრწყინვალე შვილების სადღეგრძელოთ. მარტო ჩემის სარგოსათვინაც არ მოგახსენებ. სამუდამოთ ის მამული თქვენთვინაც დაიკარგება და ნება თქ[ვენი]ა. აგვისტოს **[იე]**, ქორონიკონს **უპე**.

[1] კაკუტა.

თავში

ბატონიშვილი იულონ გიბძანებ მოურაო ქ ა რ უ მ ი ძ ე ფ ა რ ს ა დ ა ნ!

მერმე ამ არზის პატრონი, ამ არზით ასე რომ ჩივის, ვისაც ამის მამულში ჭირნახული სდგომოდეს, თუ იმათთვის ჯერ ღალა არავის გამოერთმევინოს, შენ უნდა გამოურთო და ამ არზის პატრონს წოსცე. და თუ სხვას გამოერთმევინოს, იმას დადექ. და რაც ამისი მამულის ღალა აეღოს, სულ უკლებრად გამოურთვი ახლავ და ამ არზის პატრო[ნ]ს მოუც. და ამის შემდგომადაც თუ მოსტაცოს ვინმე თავის მამულის ღალა, მაშინაც შენ უნდა გამოურთო ხოლმე. აგვისტოს **იზ**, ქორონიკონს **უპე**.

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

416. არზა ბექან მინგაშვილისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1797 წ. 1 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1363. დღდანი. ქაღალდი. თავი მოხეულია. 31×16,6 სმ. ხმედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნი[ერი]ს ხელმწიფე დედოფლის ჭირი მოსცეს მათს მონა მინგაშს ბ ე ქ ა ნ ს და ამის ძმისწულს ი ვ ა ნ ე ს.

მერე თქვენის შვილის[1] ალექსანდრეს ოქმითა ბძანებით ჩემი ძმისწული გ ო გ ი ა ც ხ ი ნ ვ ა ლ ს გხლებოდათ, ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ე [ე] ბ ს ჯარი შე[ე]ყარად და სადილზე მჯდომს თავს ღასჩოდნენ, ასე უწყალოდ მოეკლად ხლმის ცემით, ხანჯლითა და რამეენივე ძეტის ცემით აზნაურის შვილის თოფის სროლითა და მსახურის ხელების დაყრევინებით, იარაღის აყრით და გაცარცვით და სიკვდილის პირობის გაგდებით, რომ თავსაც სადმე სჭრიდა ჯ ა მ ა ს ა პ ი ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ე.

ამისთანა რა დანაშაული ქონდა. დღეს არც თქვენსა ყმასა ვგავართ და არც თქვენს საფარველს ქვეშ მყოფს. რომელსაც თქვენს მუხანათს თქვენის მისეულის ჯარისაგან დაემართება. ჩვენც იმგვარად მოგვკლეს ხერხეულიძე[ე]ბმა.

ჩვენ თქვენის სამართლის მაყურებელნი გახლავართ და არცა რა შეგვიცოდნია. წყალობას ვითხოვთ, თქვენს შვილს ი ულ ო ნ ზ ე დ ერთი ოქმი გვებოძოს, ღმრთის წინაშე სამართალი გვაღირსოს. აგვისტოს **ლ**, ქორონიკონს **უპე**.

თავში.

[ქ. ჩვენო ღვთის წყალობავ შვილო ბატონო იულონ], მერე [ბეჟან მინ]ბაში და იმის [ძმისწული] ასე რომ ჩივის, ამა[თი სამა]რთალი თქვენ უნდა კარგათ გ[ასი]ნჯოთ, ვისაც უჩივიან, ისინიც თქვენთან მიაყვანინე. კარგათ გამოიძიეთ [და] სამართლიანის საქმით ისე მოარიგეთ, სექდენბრის **ა**, ქორონიკონს **უპე**.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

417. არზა მურვანიშვილეგისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1797 წ. 15 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1383. ღდანი. ჭაღალდი. 22×14,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის გიორგის ჭირი მოსცეს მ უ რ ვ ა ნ ი შ ვ ი ლ ე ბ ს.

მერმე ამას მოგახსენებთ. ამ ზამთარ მამულებზედ ეჩიოდით ჩვენ და სურამელები. მის უმაღლესობის ბატონისაგან ოქმი გვებოძა ც ი ა ს ა მ ი ძ ე ზ ე დ, რომ ის მამულები ჩვენ უნდა მოგვბარებოდა.

და ახლა ამ წყალობას ვითხოვთ. ერთი ოქმი გვებოძოს დ ი ა ს ა მ ი ძ ე მორდალზე, რომ რაც ბატონის ბძანება იყოს, ისიც ისე აღასრულოს. და ჩვენს კაცებს რომ სახლები დაუქცეს, ისიც მოიკითხოს. თუ ჩვენ ვსტყუოდეთ, ჩვენ გადაგვახდევინოს, თუ არადა, იმათ გადახდეთ. თავისთავად რათ უნდა ქნან ამგვარი საქმე, რომ თქვენი ბძანება არ იყოს. სექდემბრის **იე**, ქორონიკონს **უპე**.

თავში

ქ. ბატონო მორდალო დ ი ა ს ა მ ი ძ ე ი ე ს ე! მერმე ამ მურმანიშვილების საქმის გარიგება როგორც მათის უმაღლესობისაგან ბრძანება გჭონდეს, ისე აღასრულე. და ამას გარდა ამათის კაცების სახლები რომ [და]უ[ქცევი]ათ, ისიც სამართლიანის საქ[მით] მოიკითხე და გაურიგე. სექდემბრის **იე**, ქორონიკონს **უპე** გიორგი

---

[1] + შვილის.

413. არზა კავლე მღვდლისა სარგოს თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1797 წ. 20 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 840. დედანი. ქაღალდი. 17,3×16 სმ. მხედრული. განკეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან მეფის აის გიორგის ჭირი ქარის საყდრის მღუდელს პავლეს მომცეს.

ბატონის ბეჯითი ოქმი მაქვს მოხელე[ე]ბზედა: ხუთის თავიდამ, ამისთვის რაც ჯამაგირი და ულუფა განგვიწესებია ჩვენის ოქმის ძალითა, არა და[ა]კლოთ რაო. არეულობას აქეთ არა მომცემია რა. მეტად საქმე გამიჭირდა, ოქმის მოწყალებას გეედრები სალთხუცესზედ, რაც არეულობას აქეთ გლახაკთ მოწყალება. ჯამაგირი და ულუფა არ მომცემია, მომცენ და [ა]ნ ბატონის ოქმი მიცხადებდეს, ისე აღგისრულდეს თქვენად სამლოცველოდ, მოწყალეე.

თავში

ქ. ბატონო სარდალ-სალთხუცესო ორბელიანო იოანე! შერე ამ პაულე მღვდელს მათის უმაღლესობისაგან მტკიცეს ბრძანებით როგორც ხუთის თავიდამ ამას განწესებული თავისი ჯამაგირი რაცა აქეს და ან ულუფა რაც დაკლებოდეს და არ მისცემოდეს, ის ნაკლებიცა და წლეულანდელიც ორივ გაურიგეთ და მოეცით მათის ბრძანებისაებრ. სეკდემბ[ე]რს კ. ქორონიკონს უპე.

ამას საქმეს გაურიგებელს ნუ დაუგდებთ და ნუღარც აჩივლებთ.

გიორგ

419. არზა ზაზა ბარათაშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1797 წ. 21 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 26. საბუთი № 10. ბირა. ქაღალდი. მხედრული.

[8] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი იესე მსაჯულს შვილს ზაზას მომცეს.

ჩემო მოწყალეე, ჩემი შებრალება და მოწყალება ღმერთს ავასხეთ. ერთის მცირეს შელაპარაკებისა და ჩხუბისათვის ორას ოცდა ოთხს თუმანსა მთხოვენ; მე რომ ცოლითა და შვილით გავიყიდო, მაინც ვერ აუდგები. ჩემი ვედრება ეს არის. რომელნიც მოსამართლენი ჩვენ გვისხდნენ, მე იმათი ყაბული არა მაქვს. იასაული გაბაშვილი ტეტია მადგას და მთხოვს.

გეედრებით, ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ერთი ოქმის წყალობა მოიღვით, [v] რომ ან თქვენს სამართალში გვალაპარაკეთ ან ჩვენმა ხელმწიფე დედოფალმა გვიყოს სამართალი; და ან რომელიც თქვენი ნება იყოს, ერთ-ერთმა თქვენმა შვილმა გვალაპარაკო[ს] და ის სამართალი მოგვცენ. ამის ოქმს გეედრები. სამართლამდის იასაულმა დაგვაცალოს და ხელი აიღოს. ოკდომბრის ე, ქორონიკონს უპე.

თავში

ჩვენი ბძანება არის გაბაშვილო ჩვენის ციხის მოურაო ტეტია ვ! მერე ამ არზით ზაზა მდივნის შვილი რომ ასე ჩივის, შენ უნდა დაიცალო, მანამდის ღვთის მოწყალებით ჩვენ მოსამართლე[ე]ბსა და მოჩივრებს შემოვეყრებოდეთ. როდესაც ერთათ შევიყრებით, გავშინჯავთ ამათს სამართალს და ჩვენ მივცემთ სამართალს. არც საიასაულოს გამორთმევა იქნება, მანამდის ამათი სამართალი ჩვენთან არ გადაწყდება. ოკდომბერს კა, ქოროხიკონს უპე.

420. არზა ზაალ დავითისშვილისა ყმის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1797 წ. 4 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 577. დედანი. ქაღალდი. 20,7×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის დედოფლის ჭირი მოსცეს დავითისშვილს ზაალს.

მერე ამას მოვახსენებ: ერთი ჩემი გაზრდილი ბიჭი გამომეცქაჯა ყვარელში გახდათ; იქ ყვარელში რომ თქვენი უმაღლესობა ბძანდებოდა დიდმარხვაში, მის უმაღლესობას მოვახსენე, ოქმი მიბოძა და იასაულათ ბერი ნაზირის შვილი; უნდა აეყარა და ჩემთვის მოებარებინა. მაშინ შემომეხვეწა და სხვანიც შუა შემოიყვანა. რაც შეიძლო, მაშინაც მემსახურა და წელიწადში სამი მინალთუნი ხარჯიც დაიდო და თავის სიმამრი მღვდელიც თაედებათ მომცა, როდესაც მდომოდა, უნდა აეყარა და მოებარებინა.

ახლა ჩემი შეძლება ხომ მოგეხსენებათ; ღმერთი ბარწყინვალე შვილებს გიდღეგძელებს, ერთი ოქმისა და იასაულის წყალობა მი-

ყავით: ან ამიყაროს ის ჩემი კაცი და მომცეს და ან ვისაც მინდოდეს მიეყიდო, რომ წინამდეგობა არავინ მიყოს.

ახლა ბატონი ამისთვის ვერ მოიცლის, რომ ჩემს მოხსენებას ყური მოუგდოს და თქვენ ამისთვის გევედრები. ოქტომბერს კა, ქორონიკონს უპე.

თავში

დედოფალი დარეჯან გიბძანებ ბერ ნაზირის შვილო იოსებ! მერე ამ არზის პატრონი ასე რომ ჩივის, როგორც ბატონის ოქმი ჰქონია შენზე გარიგებისა, ისე უნდა გაურიგო: ან აუყარო და მოაბარო, ან თავი დაისხნას ან თავისი ბატონი მოიმალრიელოს.

ეს ასე უნდა გაურიგო; რადგან ოქმი უწინაც შენზე ყოფილა, ეხლაც შენ უნდა გაურიგო. გიორგობის დ, ქორონიკონს უპე.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

421. არზა კალატოზიშვილ კავკასიძისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1797 წ. 11 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 3257. დედანი. ქაღალდი. 19×11,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის გიორგის ჭირი მოსცეს წყალობელს კალატოზიშვილს კავკასიძეს.

ჩემი სახლისკაცი ამოსწყდა. ქვრივი დარჩა და ვინახამდი. სხვა რიგათ გაუშინჯვინებია თქვენთვის, ოქმი აუღია და მამულს მედავება. თუ სარჩო უნდა, ვარჩენ; სამარხი უნდა, მივცემ; მამულის შეჭმა უნდა, სანამ ცოცხალია, სჭამოს. მამულთან რა საქმე აქვს. მამული ჩემია და მე თქვენი მონა გახლავარ.

წყალობას ვითხოვ, ოქმი მებოძოს, რომ მამულთან საქმე არა ჰქონდეს. და რომლის გზითაც უნდოდეს, ისე პასუხი მიმაცემინეთ. მე ცოცხალი გახლავარ, ჩემს მამულს ბეითალმნობით მედავება. ოქმი მებოძოს, ანტონ ავალიშვილმა ხელი აიღოს, იასაულად ის გახლავს. ნოემბერს ი, ქორონიკონს უპე.

თავში

ქ. ბატონისშვილი გიორგის სიქეთით სახსოვარო ავალიშვი[ლო] ანტონი! მერე ამ არზის პატრონის საქმე რადგან ასე ყოფილა, ამისი მამულის გამორთმევა არ იქნება. მამული ამასვე უნდა ქონდეს. და

ამის სძალი თუ ამასთან დადგება, თავს შეძლებით შეინახამს და არას გაუჭირვებს. და უნდოდეს და თავისი შეძლებით თავისი სამკვიდრო და სარჩო გამოართვას და იცხოვროს, სანამ ცოცხალი იყოს. და მამულთან კი საქმე არა აქვს რა, და ვერც გამოართმევთ მამულს. ამისი საქმე ასე უნდა გა[ა]რიგო. ნოემბრის ია, ქორონიკონს უპე. გიორგი

422. არზა დათუა გოსტაშაბისშვილისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1797 წ. 8 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14383. დედანი. ქაღალდი. 20,5×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის დედოფლის ჭირი მათს მონას გოსტაშაბისშვილს დათუას მოსცეს.

ჩემო ხელმწიფევ, მოგეხსენებათ, მთელი სომხით-საბარათოს შვილოსა თავადისაც და აზნ[ა]ურშვილისაც ყმა სულ დაფანტული გახლავსო ქართლში და კახეთში. ჩემი კაცნიც დაფანტულნი გახლავან და ერთი კომლი კაცი ელიოზისშვილს ნინიასა ყავს ჩემი.

წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმის წყალობა დამემართოს თქვენს შვილებზე, სამართალში გვალაპარაკონ, თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ქონდეს, თუ რომ არადა, ჩემი კაცი მევე მომცენ. ქრისტიშობის ზ, ქორონიკონს უპე.

თავში

ქ. ჩვენო ღვთის წყალობავ შვილო ბატონო გიორგი, ამ არზის პატრონი ვისაც უჩივის თავის ყმას, ისიცა და ამ არზის პატრონიც ორნივ თქვენთან მოაყვანინეთ, ალაპარაკეთ და ღვთის წინაშე ჭეშმარიტი სამართალი მოეცით. დეკემბერს ჱ, ქორონიკონს უპე.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

423. არზა ზაზა ამირეჯიბისა ყმის თაოგაზე იოანე პატონიშვილის ოქმით

1797 წ. 10 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 10545. დედანი. ქაღალდი. 34×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წკრტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ყ ე ლ მ წ ი ფ ი ს ძის იოვანეს ჰირი ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ს ზ ა ზ ა ს მოსცეს.

მერე ამას მოვახსენებ: თ ი ო ლ ვ ა ს ერთი ქოლი კაცი ბ ა ს ა ნ ი ძ ე ზ უ რ ა ბ ა პაპის თქვენისავან ნაბოძები მყავს. რაც თიღვას დანახარჯი მქონდა იმაში მიბოძა, რომ განაჩენიც ხელთა მაქვს პაპის თქვენის და მსაჯულთ დიამბეგებისა. ჩემი ძმა დ ა ვ ი თ ძალითა და უსამართლოებით არ მანებებს და ნიადაგ მ ე ლ ე ბ ს იმ კაცს და მიგლეჯს. მიზეზს ამას მეუბნება, რომ გასაყოფიაო. გასაყოფი რადათ იქნება, სამი და ოთხი ოქმი და განაჩენი მაქვს. წყალობას ვითხოვ, უსამართლოთ იმ კაცს ნურას ალონებს. როგორც განაჩენი მქონდეს, ისე თქვენ მიბოძოთ. ღმერთი გაგიმარჯვებს. ქრისტიშობისთვის თ, [ქორონიკონს] უპე.

თავში

ქ. ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი ი ო ა ნ ე გიბძანებთ ს ა ვ ა ნ ე ლ ო რ ა მ ა ზ! მერმე ამ არზით ზაზა ამირეჯიბი რომ ჩივის, ეს ბასანიძე ჯურაბა დიამბეგები სამართლით იმას დარჩომია და ბატონისაგანაც დამტკიცებული არის. შენ მიდი თიღვას და ის კაცი ისევ ზაზა ამირეჯიბს მოაბარე.

და თუ სიტყვა რამ აქვს დაიცის, სამართალში ელაპარაკოს და ვისაც ღარჩება, იმისი იქნება. და ახლა კი ამას უნდა მოაბარო. დეკემბრის ი, ქორონიკონს უპე. როგორც განაჩენი უცხადებს. ისე.

იოანე

424. არზა ოტია ზანდუკელისა ყმის თაოგაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით

1797 წ. 11 დეკემბერი

ცსსა. ფონდი 1452. დავთარი № 13. საბუთი № 73. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[60] ღმერთმან ბედნიერის ყ ე ლ მ წ ი ფ ი ს ძის გ ი ო რ გ ი ს ჰირი მისცეს ზ ა ნ დ უ კ ე ლ ს ო ტ ი ა ს.

მერე ამას მოვახსენებ: ჩემი ერთი კომლი კაცი ა ხ მ ე ტ ა ს გ ა ხ ლ ა მ თ[1], დავ[ა] არავის აქვს, ჩემი მემკვიდრე გლეხი კაცი გახლამთ. გევედრები თქვენი პატიოსნის შვილების სადღეგძელოდ ერთი ოქმი და ია[ა]ულის წყალობა მიყოთ, რომ ჩემი კაცი ამიყაროს და მამცეს. ქრისტიშობის ვ. ქორონიკონს უპე.

თავში

[59v] ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი გიბძანებთ კ ა ხ ი შ ვ ი ლ ო ს ო ლ ო მ ო ნ! მერე ზანდუკელს ამ არზით თავის ყმისა ასე რომ მოუხსენებია ა ხ მ ე ტ ა ს ხ ო რ [60] ხ ე ლ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი ს ა, შენ უნდა მიხვიდე იმათთან. და თუ სიტყვა აქვსთ რამე, ის კაცები აქ უნდა მოიყვანო ჩვენთან. და თუ სიტყვა არა აქვსთ რა და ამისი ყმანი არიან[2], აუყარე და ამ ზანდუკელს მიაბარე. დეკემბერს ია, ქორონიკონს უპე.

და თუ სიტყვა ჰქონდესთ[3], ჩვენთან უნდა ჩამოიყვანო ის კაცნი.

425. არზა დავით ელიოზიშვილისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1797 წ. 14 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1363. დედანი. ქაღალდი. 29,6×19,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის დედოფლის ჰირი თქვენს მონას ე ლ ი ო ზ ი ს ძეს დ ა ვ ი თ ს მოსცეს.

მერე ამას მოვახსენებ: ჩემს სახლისკაცს მოუხსენებია, რომ ა ღ ა მ ა მ ა ხ ა ნ ი ს დროს არეულობაში ჩემის სახლისკაცის კაცი ეკლესურა ოსის ჯარით მომიხლია, და ეკლესიაც დამიწვა და ჩემი და ჩემის კაცისა ხუთასი კოდი პური წაიღოო.

ერთი მოხსენება ესე, რომ ჩემი კაცი არსად არ მისაძლოლია: რომ ქ რ ც ხ ი ნ ვ ა ლ ი ს ჭეობიდამ და სხვას სოფლებიდამ რამთიონი ათასი კოდი პური წაიღეს ოსებმა, კარგად მოგახსენებია: და ჩემის სახლის კაცს საყდარი და სახლი რომ ოსებმა დაწვან და პურიც წაიღონ ჩემის კაცისა რა გადასახადი არის. იმის პურის წამღები და სახლკარის

[1] + არავის. [2] ‖ და. [3] ÷ და.

დამწუელი მაგისი მტერი იყო, რომ მაგან ძმა მოუკლა, იმ მესისხლემ უყო.

მაგრამ ჩემის მტერობით რომ ამ კაცის გატანა უნდა ჩემვან, ამ ჩემს კაცს აბრალებს. ხოლ მოგეხსენება ამ კაცზედ რამდენი ოლალა მომიგონა მამაცა და შვილმაცა, მაგრამ თქვენმა სამართალმა არ მისცა. ახლაც ეს მოუგონია და იმ კაცს დიდს წყალობას დაჰპირებია: ოლონც შენ ასე თქვი, რომ ამისი სახლკარი მე დავწვიო და ამისი პურიც მე წავიღეო და რაც ვალი აქვს მე გირღვიხდიო. ესეც ხომ მოგეხსენება, იმ კაცს ჩემი თავი არ უნდა და მაგისკენ იწევს. რასაკვირველია, ხელისწერილს მისცემს, რომ რაც დავჰკარგე, რომ რაც ყველა ჩემგან არისო.

თუ კი ტყუილს არ ნოგახსენებდეს. რაცა მაგისი სახლკარი აიკლეს და დაწვეს, მაშინ მამა ჩემიც იქა გხლებოდათ და გაეტკბვლებიხათ. თუ ჩემი კაცი იქ იყო, რატომ მამაჩემმაც არ ნახა. მგონია კიკოლას სიტყვასთან მამის ჩემის მოხსენებულიც შეწყნარებოდეს.

კიკოლას ოსტატობა ხომ მოგეხსენებათ, რომ როგორის მამისა და პაპის შვილი არის და მაც კაცზედ რას ოსტატობასა სცილობია. ვერა გაწყო რა. ახლა ამ ოსტატობით ცდილობს, რომ ეს კაცი გაიტანოს.

შენს ბჭეს ვიცავ. ამაზედ რასაც მიბრძანებ იმ მუჩალვას ეცადები, რომ ჩემს კაცს არც მაგისი სახლკარი და საყდარი დაეწვას და არც მაგისი პური წაეღოს.

გალახვა მოუხსენებია. ამაზეცა მუჩალვას დაელაპარაკები.

ჩემო ქელმწიფევ, ოთარ ბატონს ჩაკერა, რომ მოუხსენებია. ბისმა სიმალემ პატრონმა ოქმი მიბოძა და თქვენი ოქმიცა მქონია ამისა ლაპარაკზედ. იმ კაცს ღალატობა და თავგებობასა. ის კაცი რომ ციაქირა ლაღულაში, ვერ შენ ძმისთვის დაგებარებინა. იქ კი ალარ გომძინება. ნეორეს ღილს იასაულებთან გახლდი სამოხსენებლად სამსაც ძმანი და იმდენი ღმერთს ბევრი ია თქვენი წყალობა მაქვს, რამოდენი ნე მაგათა ცვენის. ამიტომ იასაულებმა ია ვერ გამიბედეს დაკავება, თუ როგორ იყო ნეული ჩვენი. ამითი ეს თრიალეთ ნოუღლალა. ერთხელ უწინ მომკლა კი იასაული ამყარა ია ნოგახსენე და არ ვიცი რა მიბოძეთ და ახლა ეს არის, რომ ასე ცუდ მოშებურა.

ამდენი თქვენი ნოწყალება იყოს, რომ ერთი ოქმი და იასაული მიბოძეთ, რომ საცა თქვენი მოწყალება და ჯელმწიფება ინებებდეს, ორთავე სახლის კაცებმა თქვენს პირშაბიეს სამარადისოდ გავიაროთ. ნოემბრის **იზ**, ქრონიკონს **უპე**.

ქ. ბატონო ამილახვარო ოთარ, მერე ამ არზით ეს ელიოზისშვილი დავით, რომ ასე უჩივის თავის სახლისკაცს კიკოლას, ღმრთით ჩვენ რომ ქალაქში ჩავალთ, ამ დავითის კაციც ჩვენს სამართალში უნდა გამოისტუმროთ თავისის შვილებითა. და კიკოლა რომ დაწვას უჩივის დავითის კაცსა, კიკოლას რაც საბუთები აქვს და მოწმობა, ისიც ჩვენს სამართალში უნდა მოიტანოს და ღმრთის წინაშე სამართლიანის საქმით მოვარიგებთ. მაგრამ თუ კიკოლამ თავისი საბუთები ყველა ჩვენს სამართალში არ მოიტანა და არ გამოაცხადა, სხვას ალაგს ჩვენს მალვით საცა მიიტანს, ბათილი იქმნება, ასე იცოდეს. დეკენბრის **იდ**, ქრონიკონს **უპე**.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ

4 26. არზა იოსებ მიშკარაბაშისა და მელიქ დარჩიასი მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1787 წ. 29 დეკემბერი

ცსსა, ფონდი 1450. დავთარი № 22. საბუთი № 55. პირი. ქაღალდი. მხედრული. საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე ამავე ფონდში, დავთარი № 25. საბუთი № 116.

[72v] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი მოსცეს მათს ფეხთ მიწა მტვერს იოსებს, დარჩიას და არსენს.

ჩვენო ხელმწიფევ, ნეტარად ხსენებულის ბატონის მამის თქვენის წყალობა და თქვენი წყალობა ოთარ მდივნის მამული რომ გვიჭირავს ზემო ქართლში. ზოგიერთი მამული გაურჩეველია და ღალა გვეკარგება. წყალობას ვითხოვ, თქვენს შვილს იულონზე და ამილახ[73]ვარზე ოქმი გვიბოძოთ და ფიცით უბძანოთ: რაც ქართლში ჩვენი მამული არის თქვენი წყალობა, ნასყიდი თუ სამკვიდრო, ღმრთის წინაშე თუმანიშვილებს და იქაურს მცოდნე კაცებს ფიცითა ჰკითხონ და სამართლიანის საქმით ჩვენი მამული გაგვირჩიონ და მოგვაბარონ, რომ ერთი შფოთის მიზეზი არა მოგვეცეს რა. ღმერთი გაგიმარჯვებს. დეკემბრის **ი**, ქრონიკონს **უპე**.

თავში

ჩვენო ღვთის წყალობავ შვილო ბატონო იულონ და ამილახვარო ოთარ!

მერე როგორც ამ არზით მიშკარბაშსა და მელიქს მოუხსენებია თუმანიშვილები და სხვა მცოდნე კაცნი დაისწარით და რაც ოთარ

მდივნის წილი სამკვიდრო და ნასყიდი მამული თუ ყმა, რაც იყოს ღვთის წინაშე გაურჩიეთ და მოაბარეთ. გაურიგებელს ნუ დააგდებთ.

დეკემბერს **კბ**, ქორონიკონს [უ]პე.

427. არზა მურვანიშვილებისა განაჩენის აღსრულების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

1792—1797 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6750. დედანი. ქაღალდი. ბოლო აკლია. 24,2×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. საბუთი შედგენილი უნდა იყოს ერეკლე II-ის მეფობის უკანასკნელ წლებში.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონათ მ უ რ ვ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი ი ე ს ე ს ი, ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს ი, რ ე ვ ა ზ ი ს ა და ლ უ ა რ ს ა ბ ი ს ა.

ხ ი დ ი რ ბ ე გ ი შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ნ მოსაცემი კაცი თუ თეთრი, რომელიც სამართალმა განაჩენით გვიბოძა, რომ იასაულათ ეშიკაღაბაში თ ა მ ა ზ გახლდათ, იმას ახლა ძმები გაყრაში იყოფენ. გეკედრებით ოქმი და იასაული გვიბოძოთ, როგორც ის განაჩენი გვიცხადებდეს...*

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ს ეშიკაღაბაშს თ ა მ ა ზ ს ასე ეუწყოს! მერე ამ არზით მურვანისშვილები ასე რომ ჩივიან, ამათის საქმის გარიგების მოასილი ამასწინათ შენ ჰყოფილხარ და ახლაც ამათი საქმის გარიგების მოასილი ამასწინათ შენ ჰყოფილხარ და ახლაც ამათი საქმე შენ უნდა გა[ა]რიგო, როგორც სამართალი მისცემოდეთ [და] განაჩენი უცხადებდესთ, რასაც ამათს მოსაცემს იყვნენ სამართლით ხიდირბეგიშვილები, ის ისე გამოურთვი და მოეც. და თუ სხვა ჰ ე შ მ ა რ ი ტ ი სიტყვა ჰქონდეს რამე და სამართალში მოიყვანე. მარტის **ლა**, ქორონიკონს **უპ**...**

* ბოლო აკლია.
** ბოლო აკლია.

428. არზა თინათინისა ვალის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1798 წ. 2 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 579. დედანი. ქაღალდი. 31×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან საქართველოს ჯელმწიფის დედოფლის ჭირი თქვენს მ ჯ ე ვ ა ლ ს თ ი ნ ა თ ი ნ ს მოსცეს.

თ ა ქ თ ა ქ ი შ ვ ი ლ ე ბ მ ა ჩვენგან რვა თუმანი აიღეს ვალი. აგერ სამი წელიწადი არის, არც თავნი და არც სარგებელი არა გვიჭირავს რა. იმ თეთრის თაობაზე ოცის თუმნის გირაო დამეკარგა, ჩვენი გაჭირვება თქვენც მოგეხსენებათ. მეც ვალის პატრონი ვარ და მაწუხებენ მოვალეები. ე ლ ი ს ბ ა რ მ ა ჩ ა ბ ე ლ ზ ე ერთი ბეჯითი ოქმის წყალობა მიბოძეთ, რომ გამომირთვას. იანვრის **ბ**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ქ. მაჩაბელო ელიზბარ! ამ არზით თინათინ რომ ასე უჩივის თაქთაქიშვილებს, ახლავ შენ დაადექ სამართლიანის საქმით, რაც ამისი ემართოსთ, უკლებლად გამოურთვი და მოაბარე. რას ემართლებიან, რომ ალაპარაკებენ. გაურიგებელი არ დააგდო. ახლავ გამოურთვი და მოაბარე. იანვრის **ბ**, ქორონიკონს **უპვ**.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ

429. არზა ამილღაბარ ციციშვილისა მამულის თაობაზე იულონ გაბონიშვილის ოქმით

1798 წ. 11 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 408. დედანი. ქაღალდი. 20×14,5 სმ. მხედრული. დაზიანებული. ბოლო მოხეული აქვს. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის ი უ ლ ო ნ ი ს ჭირი მათს მონას ა მ ი ლ ღ ა მ ბ ა რ ც ი ც ი შ ვ ი ლ ს მამცეს.

მოგეხსენებათ მე და ჩემი ძმა რომ თქვენს წინ გავიყარენით, მამაპაპისა ერთი კომლი აზნაურშვილი გვყავს კ ლ ი მ ი ა ს შ ვ ი ლ ი, ერთსახლათ არიან გაუყრელი. ის აზნაურშვილი ჩემიც არის და იმისიცა. ახლა ის აზნაურშვილი ამ მამულს გორელს კაცს უგირავებს. თუკი მამულს დამიგირავებს და გამიყიდის, რიღასი აზნაურშვილი იქნება.

ამ წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი გვიბოძეთ, რომ რაც ჩემი საწილო იყოს ნურც და[ა]გირავებს [და ნურც გაყიდის. მრავალი?] შვი-

ლების პატრონი გახლავართ. ჩემს საწილოს ნურც ყმას და[ა]გირავებს და გაჰყიდის, ნურც მამულსა. ამ ჩემს წილთან ნურც ჩემს ძ[მას] ექნება ხელი, ნურც [ახნაურ]შვილსა. აღიწერა იანვრის...

თავში

ქ. ბატონიშვილი იულონ გიბძანებთ ამილახორიშვილო ერასტი! მერე ამ არზით ამილღაბარ ციციშვილი თავის ახნაურშვილს კლიმიაშვილს რომ უჩივის, ამილღაბარ და კლიმიაშვილი ორნივე ჩვენს სამართალში დააყენე, რომ ამათი საქმე სამართლიანის გზით გავარიგოთ. იანვრის **ია, ქორონიკონს უპვ.**

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

430. არზა გივი ციციშვილისა ვალის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 8 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9994. დედანი. ქაღალდი. 21×11,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. ოქმის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის მეფის ძის იულონის ჭირი ციციშვილს გივს მოსცეს.

მერმე ამას მოვახსენებ: ჩემი შვილი ზაზა რომ სტამბოლისაკენ წავიდა იმ ჟამად მალაქიასაგან ოცი თუმანი ვალად ავიღევით ხელის მოსამართაათ და მმართებს რომ მისაცემს ვარ. ახლა თქვენთვის არზი მოურთმევიათ, რომ: ვისაც ჩემთვის თითო-ორორი შაური მართებს, ერთი ოქმი მიბოძეთ იასაულით, რომ ჩემი გამომირთოს და მომცესო; და თქვენც ბეცია თარხნისშვილზე გიბძანებიათ. მოვიდა ბეცია და მაწუხებს.

ჩემო ხემწიფევ, მე სიტყვა არა მაქვს, ჩემი ვალი არის, უნდა მივცე, მაგრამ მოგეხსენებათ ახლანდელი დროს[1] ამბავი, რომ რას დროს ჩავცევიდით; თუნდა კაცს ეჯი ჰქონდეს, გასყიდვაც გაუჭირდება, თორემ ისე შოვნა რასაკვირველია. გევედრები, ერთი აყრილი და უბინაო კაცი გახლავარ, ჯერეთ ერთს უალაგოს აღაგს ცოლით, შვილით და ყმით მიველ, ეგების თქვენის ბედნიერებით და ღმრთის შეწევნით[2] შენობა ჩამოვაგდო რამე; ეს კაცი, დიაღ, მაწუხებს; გევედრები, რომ ოთხს თვეს დამაცალოს და ოთხს თვეს თავისას რითაც ღონით იქნება გავღონიერდები, მივდგებ-მოვდგები, უშოვნი და თავისას მივაბარებ. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამის მოწყალება მოიღეთ. თებერვლის **ვ,** ქორონიკონს **უპვ.**

თავში

ქ. თარხნისშვილო ბეციავ! ამ არზით ციციშვილი გივი ასე რომ ჩივის, რადგანც ახლა ასეთი დროა, რომ შეძლებულის კაცისათვისაც გაჭირებულია·ახლა თეთრის შ[ოვნა], ამის მიზეზით ამისთვის ორმოცი დღე [ვა]და მიგ[ვ]იცია და შენც უნდა და[ა]ცადო. ორმოც დღეზედ ისევ შენ გამოურთვი და მიეც. თებერვლის **ე,** ქორონიკონს **უპვ.**

ბეჭედი: ტომ-სქესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

431. არზა ზაქარია ხეგურიშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 9 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2474. დედანი. ქაღალდი. 19,5×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჭირი. ზაქარია ბებურიშვილს მოსცე[ს].

ჩემო ხელმწიფევ, ერთობაში დედაჩემი თქვენის ჭირის სანაცვლო შეიქნა და ბიძაჩემს ორი ფულისა არა დაუხარჯავს რა, ისევ დაუმარხავ[ი] გახლავსთ.

მეორე ეს, ჩემო ხელმწიფევ, რომ: მოგეხსენებათ, შორაგლის მოურაობა საერთოთ წყალობათ გვჭირდა და რაც შემოსავალი გვქონდა, ისიც საერთო იყო. ამ ზაფხულს რომ შორაგალს გახლდათ, ისევ გაუყრელნი გახლდით და რაც მოიტანა, არასფერში წილი არაში დამიდო.

წყალობას ვითხოვ, რადგან ჩვენი საქმე მოსამართლე[ე]ბმა უნდა გა[ა]რიგონ, ერთი ოქმი გვებოძოს, რომ ამ საქმეზე იმათ მოგვარიგონ. იანვრის **კზ,** ქორონიკონს **უპვ.**

თავში

ქ. ბატონო მდივანბეგებო! ბებურიშვილს ზაქარიას ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, ამ საქმეზედაც ესე და ეშიკაღასბაში აიდემურ თქვენ უნდა მოარიგოთ და გარდაუწყვიტოთ, რომ სადაო აღარა ჰქონდესთ რა. თებერვლის **თ,** ქორონიკონს **უპვ.** გიორგი

[1] დრომ.
[2] + ეგების.

432. არზა დავით ოქროპირაძეთა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 2 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 31. საბუთი № 184. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი № 260.

[182v] ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი დავით ოქროპირაძეთა შვილს მოსცეს.

მერე ფაველენისშვილს რევაზს არზი მოურთმევია უცრთ და ოქმი გიბოძებიათ, ჩემი მტერი აბიათარის შვილი ჩაუწერია იასაულათ. აბიათარის შვილი ერთხელ მოვიდა, კაცი დამირბია; მეორეთ მოვიდა, სიკვდილს მიპირობდა, თოფი დააცემინა და საპირისწამლე აიღო და არ გამოუარდა, მერმე ხანჯალს ხელი გაიკრა და სოფლის კაცმა არ გაუშვა.

ჩემო ხემწიფევ, სამართალს ვითხ[ო]ვთ აბიათარის შვილზედ[ა]ც და ფაველენისშვილზედაც. მე [ე]ს მუჩალგა მომირთმევია: თუ იმისი მამულისა წამეღოს, ერთიორად მიმცემი ვიყო, და ჩემი სისხლიც ალალი იყოს. თუ არადა, სამართალს ვითხოვთ, ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, რაც აბიათარის შვილს წაერთმიოს[1] ან საიასაულოდა დაეერბიო, ჩემი მოაცემინოთ. მასუკან თუ გამიტყუნოს, ერთიორად მიმ[ა]ცემინეთ, ჩემო ხემწიფეე. თებერვლის **ჱ**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

[182] ჩვენი ბძანება არის ფალავანდისშვილო გლახავ! მერე ამ არზით ოქრომჭედლიშვილი ასე რომ ჩივის, ჩვენ ის არ გვიბძანებია, რომ თუ ამას სიტყვა ჰქონდა რამე, რომ ან ფალვენისშვილის და ან აბიათარის შვილის სამართალში არ მოეშვათ.

ახლა ჩვენ ამას გწერთ, რომ რაც ამისთვის აბიათარის შვილს წაერთმევინოს და ან ფალვენიშვილს საიასაულო თუ სხვა რამე, ყველა ისევ ამისთვის უკანვე მოაცემინე ახლავ.

და თუ რამ ამასთან ჰეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს, მათს უგანათლებულესობას ჩვენს ძმას იულონს ა[ა]ხელ და სამართალს მისცემს.

მარტის **ბ**, ქორონიკონს **უპვ**.

[1] წაერთმიმიოს.

433. არზა ბაგრატ საგინაშვილისა უმის სამსახურის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 2 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 34. საბუთი № 219. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[162] ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი მოსცეს საგინაშვილს ბაგრატს.

ამას მოვახსენებ მათს სიმაღლეს. ჩემო ხემწიფევ, შარშან წინათ თავი გაწყინეთ და ჩემს კაცზე პეტრიაშვილებს ელაპარაკე. და ის კაცი თქვენის სამართლით ხომ მე დამრჩა და სამსახური გადამიკვეთა, რომ წელიწადში რვა მინალთულს გემსახურებიო. იმ წელიწადს კი მომცა და მასუკან კი აღარ მოუცია ეს სამი წელიწადია და არას მეპოვებიან.

ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ერთის ოქმისა და იასაულის წყალობა მაღირსოთ, რომ რაც უთქომთ, მემსახუროთ.

თავში

ეშიკაღასბაშო ალექსანდრე! მერე ამ საგინაშვილის ყმას რაც ამისი სამსახური გადაკვეთით წელიწადში სძევს, შენ უნდა ისე იმ გზით ამსახურო და არ დააკლებინო. მარტის **ბ**, ქორონიკონს **უპვ**.

434. არზა მანუჩარ მდივნისა ვალის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 10 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 5796. დედანი. ქაღალდი. 17×10,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბატონიშვილის ვახტანგის ჭირი მანუჩარ მდივანს მამცეს.

მერე ჭრელაშვილი გიორგი თავისის მოცემულის თამასუქით ცხრამეტს მინალთუნს რომ არის მოსაცემს, იმაზედ შარშანს წინ თქვენ რომ დუშეთს გახლდი, იმის შეილს უჩივლე და თქვენთან გვალაპარაკეთ და ასე ბძანეთ: ჭრელაშვილის გიორგის მოცემული თამასუქი ზაზა გაბაშვილის დაწერილი რომ არის, იმას ეკითხოს და მერე ისე მოვაცემინებთო. ზაზა გაბაშვილი აქ გახლავსთ.

ამისგან აღიღათი მოიკითხეთ, რაც იცოდეს მოიხსენეთ და მერე სამართლით ჩემის თეთრის პატრონი გამხადეთ. მარტის **ვ**, ქორონიკონს **უპვ**.

კიდეზე

ქ. გაბაშვილო ზაზავ! ამის აღიღათი რაც იცოდე, წინაშე ღმრთისა ჭეშმარიტებით მოგვახსენე. მარტის **ი**, ქორონიკონს **უპვ**.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ გამტკიცებ მეფის ძეობით.

435. არზა ჯვარისმამა ათანასესი გამოსაღების თაობაზე იულონ გატონიშვილის ოქმით

1796 წ. 12 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 51. საბუთი № 217. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[192] ღმერთმან ბატონისშვილის [v] იულონის ჰირი მოსცეს მათს მლოცველს ჯვარისმამას ათანასეს.

ამას მოვახსენებთ, **ხ**ომ მოგეხსენებათ დირბი წმინდა საფლავის შეწირული არის და ყოვლის სათხოვრისაგან აზატი გახლავან ძველთაგანვე და ახლაც დამტკიცებული სიგლები არის, რომ არც სათხოვარი და არც მუშაობა არ მართებსთ.

ახლა ორი თუმანი შეშის ფასათ წაურთმევიათ, ოც ურემ შეშაში ათი კოდი პური წაურთმევიათ და ალის სამუშაოთ კიდევ სხვა ურმები დაუწერიათ.

წყალობას ვითხოვთ, რომ ესენიც ისევ მებოძოს და სხვას სათხოვრისაგანაც განთავისუფლდნენ, თქვენად გასამარჯვებლად და თქვენის შვილების სადღეგრძელოდ. მარტის **იბ**, ქორონიკონს **უპვ**.

ორი მინალთუნიც საიასაულო წაურთმევიათ.

თავში

ბატონისშვილი იულო[ნ] გიბძანებთ! ამ არზით ჯვარისმამა რომ ასე ჩივის, რაც დირბელებისათვის გამოგირთმევიათ, ვინც ამათი იასაულები ხართ, შეშის ფასი, პური თუ საიასაულო ახლავ უკლებლად უკანვე მოეცით. და ვინც ალის მუშაობის იასაულები იყვნეთ, თქვენც კელი აიღევით. მარტის **იბ**, ქორონიკონს **უპვ**.

ქ. არასდროს მე ამას თქვე[ნ] გარეწრათ არა გწერთ, თქვენ ხათრიჯამნი იყავით, რომ ასე გიზამთ.

436. არზა ციციშვილებისა განარენის აღსრულების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 16 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 425. დედანი. ქაღალდი. 19,5×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს ამილბარ ციციშვილს და იოსებს.

ჩვენ და ბიძაჩემს რომ ერთმანეთში საჩივარი ჰქონდა და [ა]ნ ერთმანეთში სალაპარაკო, სამართალ ნაქნარი გახლავართ და თქვენის ძმის იულონის იასაულიც გახლავსთ და ის განაჩენიც სანატრელის ბატონის მამის თქვენისაგანაც არის დამტკიცებული. და ამას გევედრებით, ერთი ოქმი ებოძოს თქვენის ძმის იასაულს, რომ როგორც განაჩენში უცხადებდეს, მოგვეცეს; თქვენგან ნაბოძები განაჩენი გახლავსთ. მარტის **ივ**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ამილახვარიშვილს ერასტის და ავალიშვილს ანტონს ასე უამბეთ. მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, თქვენ უნდა დაადგეთ და როგორც განაჩენში უცხადებდეს, ისე უნდა აღუსრულოთ და გაურიგოთ, რომ გაურიგებელი ალარ დაუგდოთ. მარტის **ივ**, ქორონიკონს **უპვ**. გიორგი

437. არზა ბერი ნაზირისა სარგოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 29 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5664. დედანი. ქაღალდი. 17,5×11,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწი[ფი]ს ჰირი ნაზირს ბერს მოსცეს.

ჩემო ჯელმწიფევ, სანატრელის ჩვენის ჯელმწიფისაგან წყალობით მჭონდა ქიზიყიდამ წელიწადში შვიდი ხარვალი პური, კოდის პურიდამ.

ამას გევედრები, თქვენი მოწყალებაც არ მომეშალოს, ერთი ოქმი მიბოძოთ, რომ რომელიც წყალობა მჭონდა, არ მომეშალოს, ღმერთი გაგიმარჯვებს. მარტის **კბ**, ქორონიკონს **უპვ**.

ქ. ის წყალობა ჩემს შვილს იოსებს არ მოეშალოს.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ქიზიყის მოურავს ზაქარიას და მეკოდე[ე]ბს ასე უამბეთ, მერე კურთხეულის მეფის, ბატონის მამის ჩვენისაგან კოდის პურიდამ რაც პური განწესებული ჰქონია ნაზირს იოსებს, ის განწესება ამისთვის არც ჩვენ მოგვიშლია. რაც განწესებული აქვს, უკლებრად უნდა მოსცემდეთ ხოლმე კოდის პურიდამ ყოველთვის. მარტის **კთ**, ქორონიკონს **უპვ**. გიორგი

438. არზა სოლომონ მეითარისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 6 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2661. დედანი. ქაღალდი. 30,5×10 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის მეფის გიორგის ჭირი მათს მონას სოლომონ მეითარს მოსცეს.

შემდგომად[1] ამას მოვახსენებ მათს სიმაღლეს: ზურაბ თარხნისშვილისაგან ვენახი ვიყიდე, ის ვენახი პირველად ჩვენეული იყო და ახლა მემიჯნავეცა ჩემი კაცი არის. მისულიყო ჩემს შეუტყობლივ და ჩემის ბიძაშვილის გლახას კაცს ეყიდნა. იმავ საღამოზე თეთრი მიუყარე და სიტყვაცა არა ქონდა, რომ იმას ეყიდნა. ახლა გლახას შვილს დათუას უჩივლია და ოქმი გიბოძებიათ. იმ არზაში ჩემი სახელი არ გამოუცხადებია, ისე ყრუთ მოუხსენებია.

ახლა ამას გევედრები, რომ ოქმი გვებოძოს, ეს გლახაშვილიცა და იმის კაცნიცა თქვენს სამართალში გიახლოთ; და მანემდინ კელს ნუ ამიმართვენ. და თუ სიტყვა აქვს, თქვენს სამართალში გამოაცხადოს. მარტის **კვ**, ქორონიკონს **უპვ**[2].

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, რომელიც ამისი მოასილი ხართ! მერე მეითარს სოლომონს ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, მაგ მამულის საქმე რადგან ასე ჰყოფილა, მაგისის კელის ამართვა არ იქნება და ნურც ამართავ სამართლამდის. და თარხნიშვილის გლახას შვილიცა იმის კაციცა და სოლომონ მეითარიც — ესენი ჩვენს სამართალში უნდა მოვიდნენ და სამართალში უნდა ილაპარაკონ. და სამართლით რომელსაც დარჩება, მასუკან იმას უნდა დანებდეს. და სამართლამდის კი ვერვინ აუმართავთ კელს, იცოდეთ. აპრილის **ვ**, ქორონიკონს **უპვ**.

გიორგი

[1] შემდგომდგომად.

[2] უპუ.

439. არზა არუთაანთ როსტომისა ამებიშ თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 18 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8894. დედანი. ქაღალდი. 31×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ყოველად მოწყალე ბედნიერის კელმწიფის ჭირი არუთაანთ იარალას ძმასა და შვილს როსტომს მოსცეს.

მერე ამას მოვახსენებთ, ოსმალობას სანაჭინი წაჰხდა. მამაჩემი ათს წლის აქეთ გადმოვარდნილა ორიოდი ყმითა. მაში[ნ] ასე დრო იყო ამ ქვეყანასა, რომ სამი დღის მიწა მამული ოთხ მინალთუნათ ყოფილა და აქ მამული არ უყიდნია რა მიზეზითა: თუ მე რომ მამული ვიყიდო, ეს ყმები დამეფანტებია[ნ], ხვალ-ზეგ ღმერთი ჩამოიხედოს, საქართველოს კარი გაეღოს, ისე[ვ] ჩემს სანაჭინში წავალ, სულ ყველას თავის ბინაზედ დავაყენებ, მეც ვიცხოვრებო და ამ ჩემს ყმებსაც ვაცხოვრებო.

ჩვენი ქვეყანა აღარ გაკეთდა, დავრჩით ამ ქვეყანაში. ხაჩმიანი და კუჭატანი რომ კეთდებოდა, ეს ჩვენი ყმებისა ზოგნი იქ იწევდნენ. ბატონის იასაული სიმო[ნ] მდივანი იყო, შეიტყო მამაპაპის ყმები არიან, იმსახურა და თავი დაანება. ახლა მამაჩემი თქვენი ჭირის სანაცვლოთ შეიქნა, ახლა აღარას გვეპუებიან. სიმონ მდივნისათვის ქრთამი მიუციათ ახლაც და ჰყრის, იქ მიჰყავს. ასეთს ყმას მიჰყავს, რომ ამ ქვეყანას დაიკარგა თავის სარჩოზედა და შვილების გულისათვინ, ის კაცი კელმეორეთ დამისხნია ლეკისაგან.

ახლა ამას გევედრებით, ამითი საბაბითა უმამულო დავრჩით. ღმერთი გადღეგრძელებს, ახლა გვეფანტება უპატრონობით.

ახლა ამას გევედრებით, ერთი ოქმი გვიბოძოთ, არსად დაგვეფანტოს ეს ორიოდე ყმა, მანა[მ] ჩემი ქვეყანა გაკეთდეს და იქ მიეიდოდეთ.

ღმერთი გადღეგრძელებს, იქაც შენი ყმა ვარ და აქაცა. უბრალოთ ეს ჩვენი ყმები არავი[ნ] გაგლიჯოს, გამოგლიჯოს. ღმერთი ჯელმწიფე შვილებს გიცოცხლებს. აღიწერა აპრილის **იგ**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ყ ვ ა რ ე ლ ი ს მოხელე[ე]ბო და ან ვინც სხვანი მოსაქმენი იყვნეთ ხოლმე! მერე ეს არღუთაშვილი იარალა და ამისი შვილი და ძმისწულები, მანდ ყვარელში დგანან და ეს თავისი ყმებიც მანდ თავისთან ყვანან. და ამასა სანატრელის მეფის ბატონის მამის ჩვენის ოქმიცა აქვსთ, რომ ამათ თავისი ყმები არც გამოერთმევათ და ვერც არავინ აუყრის მანდიდამ. და თუ ვინმე ამათ შეაწუხებს და აუყრის თავის ყმებს, ეს იცოდნენ, რომ საცა მი[ი]ყვანენ, ისევ აუყრიათ და ამას მივსცემთ და იმ ამის კაცებსაც ავად მოვეპყრობით. და ხათრიჯამნი იყვნენ, რომ ვერც სად წაუ[ე]ლენ ეგ თავისი ყმანი; და მანდ ყვარელში უნდა იდგნენ და თავეთის შეძლებით ამ თავის ბატონს უნდა ემსახურნენ. აპრილის **იდ**, ქორონიკონს **უპვ**. გიორგი

440. არზა ნიკოზელისა გაჭრისადების თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 22 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1504. საბ. № 4. პირი. საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე ცსსა. ფ. 1449. № 2408.

ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს მათს მარადის მლოცველს ნ ი კ ო ზ ე ლ ეპისკოპოსს ა თ ა ნ ა ს ი ს.

მათს უმაღლესობას ამას მოვახსენებ: ათი წელიწადი არის ამ ეკლესიაში ნეტარადხსენებულმა ბატონმა დამაყენა. თქვენს მზესა ვფიცავ, მწუხარების მეტი კეთილი არა მინახავს რა. მოკითხული ბრძანეთ, ამ ეკლესიას ან ყმიდამ და ან სამწყსოთად რაც შემოსავალი აქვს. ფარეშთხუცესი თ ე ი მ უ რ ა ზ მანდ გახლავსთ და ეგ სწორეს მოგახსენებსთ.

ხუთი კომლი ყმა ჰყავს და ოთხი სოფელი სამწყსო. ეს ამისი ეპისკოპოსი გახლავარ. რაც მამული ჰქონია ან მეფეთაგან და ან ამ ფ ა ვ ნ ე ლ ი ა ნ თ ა გ ა ნ ბოძებული და ან შემოწირული, ზოგიერთი ამავე ეკლესიის ყმისაგან არის გასყიდული, და ზოგი უპატრონობით ოსმალობას და ყიზილბაშობას არის გასყიდული და ზოგიერთი მძლავრებითაც არის წართაცებული. და ეს ეკლესია არის ასე ყმიდამ და მამულიდამ დაცლილი.

ჯელმწიფევ, მამის თქვენისაგან არის ბრძანება და განჩინება: რომელიც ამ ეკლესიის მამული ვისაც უნდა ეჭიროსო, სამართლით ეკლესიას მიწიდამ მართებული ღალა, ვენახიდამ მართებული კულუხი უნდა მიეცესო. ეს ბრძანება თქვენის სიმაღლისაგანაც არის დამტკიცებული.

როდესაც კალო და სთველი მოვა, მიიტაცებენ და ამ ეკლესიას აღარას მოსცემენ. რომელიც თავისი ყმა ჰყავს, ისინიც არც გვიხვნენ, არც გვიფარცხვენ, არც მოგვცემენ მსახურსა, არც სამარხოსა და არც სახსნილოსა, არც მოგვიტანენ შეშასა, არც დაგვიფქვენ და არცა რას სხვას გვმსახურებენ.

ქრცხინვალელს კაცს მ უ რ ა დ ა ს შ ვ ი ლ ს ამ ეკლესიის მამული შიგ ამ სოფელში უჭირავს. და იმ მამულის მართებულს ამ ეკლესიისათვის რომ ავიღებ ხოლმე, რომელნიც თქვენი ძმები მობრძანდებიან მიართმევს არზასა, დამაყენებს იასაულსა, მაწუხებენ, მართმევენ საიასაულოსა.

როდესაც თქვენის ძმების კარზედ მივაღწევ, ველარას გამომართმევენ. თუ არადა, სულ მუდამ ასე მსჯიან და მაწუხებენ.

ერთი საწყალი ბერი გახლავარ, მოწყალებას ვითხოვთ: რომელიც ამ არზით თქვენის სიმაღლისათვის მომეხსენებინოს, სამართლით თეიმურაზ ფარეშთხუცეს[ს] ებრძანოს ამ მამულის ბარისა და კულუხის აღებისა; და რომელსაც ბეითალმანი მამული ეჭიროს, იმისი მოკითხვაცა და ამ ეკლესიისათვინ დადებაცა.

ღმერთი თქვენს ხელმწიფობას და შვილებს უმეტესად აღამაღლებს და განაძლიერებს. ამის სამართლით ოქმი და იასაული გვიბოძეთ. ამ ეკლესიის ყმასაც ბევრი უჭირავს ბეითალმანი მამული და სხვასაცა. ასეთი ოქმი გვებოძოს, რომ განაჩენსავით იყოს. აპრილის **იე**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ჩვენი ბრძანება არის ფარეშთხუცესო ფ ა ვ ნ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ ო თ ე ი მ უ რ ა ზ! მერე ყოველად სამღუდელოს ნიკოზელს ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, შენ უნდა მიხვიდე და რომელიც ეკლესიის მამული გასყიდული არის და იმისი ღალა-კულუხი რაც რიგი არის, ეკლესიას უნდა მისცეს, ვისაც ის მამული უჭირავს. და ახლაც უნდა გამოურთვა; და ამას იქითაც მოკლება არ იქნება, თავის ღალა-კულუხს უკლებრივ უნდა მისცემდეს.

და ამას გარდა ამის ეკლესიის ყმათ რაც რიგი არის, ღალა-კულუხი თუ სხვა რიგი სამსახური, ყადაღა უნდა უყო ყველას, რომ თავისი

ღალა-კულუხი და სამსახური და დებულება არა დააკლონ რა; და შენ უნდა გამოურთმეედე და ყოვლად სამღუდელოს ნიქოზელს უნდა მიაბარებდე.

და რომელიც ეკლესიის მამული დამალულათ ეჭიროს ვისმე, ისიც უნდა ჭეშმარიტებით გამოიძიო; და ვისაც მძლავრებით და მოპარვით ეჭიროს, უნდა გამოართვა და ეკლესიისათვის დასდვა.

და თუ სიტყვა ჰქონდეს ვისმე რა, ჩვენ მოგვახსენოს. მაგრამ თუ სამართალში გამტყუნდნენ, ნაქურდლეულად გარდავახდევინებთ და ეკლესიას მივართმევთ. აპრილის **კბ**, ქორონიკონს **უპვ**.

და ქართლის რიგიც ასე არის, რომ ეკლესიის მამულს ვინც იყიდის. ეკლესიას თავის ღალა-კულუხს ვერდააკლებს და უნდა უკლებრად აძლიოს. ეკლესიის მამულისაც ასე არის და თავადისა და აზნაურშვილის ყმის მამულისაც ასრე არის, რომ ვინც იყიდის, თავის ღალა-კულუხს ვერ დააკლებენ, რომ მამულს თან. გაჰყვებოდა ღალა-კულუხი, რომ პირველსავე მებატონეს უნდა აძლიოს მსყიდველმა ღალა-კულუხი.

441. არზა იოსებ ალაპაპაშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 28 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 684. დედანი. ქაღალდი. 21,7×14,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მათს მონას გორელს ალაპაპაშვილს იოსებს მოსცეს. მოწყალე ჯელმწიფევ, მე თქვენს მეტი მოწყალე და ნუგეში არავინა მყავს და თქვენის მოწყალებით მიცხოვრია.

ამას წინად მანუჩარ მდივანმა მიჩივლა ერთს ტყუილს დავაზედა. და თქვენ მოგახსენეთ და ოქმი გვიბოძეთ, რომ მანამდის მანუჩარ, შაქარა დაა გოდერძა ერთად არ შეიყრებიან, სამართალი არ იქნებაო. მანუჩარმა არა ინება. მდივანბეგი თეიმურაზ გორს იყო, უშაქაროდ და უგოდერძოთ განაჩენი და[ა]წერინა და აქვს. ამაზედ სანატრელს ბატონს მოვახსენეთ მაგისგან უსამართლობა და ოქმი გვიბოძა: უჩვენოდ სამართალი არ იქნებაო. მანუჩარმა ის ტყუილი განაჩენი შეინახა დღევანდლამდის და დღეს თქვენთვის მოურთმევია და დაგიმტკიცებიათ და იასაული მადგია[1] თქვენი.

მოწყალე ჯელმწიფევ, ამაზედ სამართლით შემიწყალეთ და თქვენთან სამართალი მაღირსეთ და მაშინ მოგახსენდებათ მანუჩარის უსამართლობა ჩემზედა. ან როგორ გამოურთმევია ჩემის ძმისათვის ის წიგნი და ან რა დროს გამოურთმევია. თქვენმა ჯელმწიფობამ უნდა შემიბრალოს ამაზედ ღმერთი გაგიმარჯვებსთ. აპრილის **იე**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ციციშვილო იოსებ! მერე ალაპაპაშვილის და მანუჩარ მდივნის საქმეზედ რომ იასაული ხარ და მანუჩარს მდივანს მოსამართლების განაჩენ[ი] რომ აქვს, ისიც ხომ მანდ შენა გაქვს. და ახლა კიდევ ალაპაპაშვილი იოსებ ასე რომ ჩივის, რადგან ამას ასე უთხოვნია, ამის ყაბულს მდივანი მანუჩარც გახდა და უნდა ამათ ორი მოთაბარი ქართველი კაცი, ორი სომები და ორი ფრანგი დაუსხა, იმათს სამართალში ალაპარაკო და რაც სამართალი მისცენ, იმაზედ უნდა და[ა]ყენო; მაგრამ რომელიც გამტყუნდება, და თუ ან ის პირველივე სამართალი დამტკიცდება, მეტობით გარდავახდევინებთ იცოდეთ. აპრილის **კგ**, ქორონიკონს **უპვ**. გიორგი

442. არზა იოანე მამუჩიშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 28 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 53. საბუთი № 7. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[4v] მის უმაღლესობას ჩვენს ჯემწიფეს ამას მოვახსენებ. ჩემ[ე]ა ბიძაშვილებმა მერაბმა და იოსებმა ათს წელიწადს აქათ ეს წამართვეს, რაც ამას ქვევით დაიწერება.

ქ. წინანდალს ხოდაბუნი მომიჭრეს და თავის ხოდაბუნს შამატეს.

ქ. კიდევ წინანდალს ამავ ხოდაბუნის [5] ბოლოში ჩემს მამულში წისქვილი ა[ა]ბრუნეს. ვიჩივლე ბატონს დედოფალთან; არცარას ოქმს დასდივეს ისევ უბრუნამსთ მაგათ.

ქ. კიდემ წინანდალს ჩემს ყმას ბეჟუაშვილს ვენახის გზა წა[ა]რ-

1 მაგდია.

თვეს და ნასყიდობის წიგნიცა და იმ ვენახსაც ეგენი აოხრებენ. იმ მამულის გამსყიდველიც ჩემი ყმა არის და მსყიდველიცა.

ქ. კიდემ ბაღსადგომს ერთი ბ[ე]ითალმანი მამული გვიჭირავს ორთავ, ნახევარი ჩემია და ნახევარი მაგისი. ორი წილი მამული მაგას მეტი უჭირამს იმ მიწაში მძლავრობით.

ქ. ურიათუბანს ხოდაბუნი საძმოთ გაყოფილი გვქონდა. ახლა მაგათ მძლავრობით ორის დღისა მეტი უჭირამს და აღარ მანებებენ.

ქ. კიდევ ურიათუბანს იმერელი დავასახლე ჩემს საკუთარს მამულზე. იმას იმერეთიდამ სხვა ძმა მოუვიდა და იმ ძმასთან დავაყენე და ცოლი შავრთევ. და ის მამული ორთაე ძმათ გაუერთე. რამდენსამე ხანს უკან შამოსწყრა თავის ძმას. ველისციხეს ჩავიდა, ამაიყვანეს იქიდამ ჩემ[მ]ა ბიძაშვილებმა და მუკუზანს და[ა]ყენეს. მას აქეთ შავთხოვ და [ა]რ დამანებეს ის კაცი.

ქ. კიდევ მუკუზანს ჩემი წილში ნარგები საზვრე წამართვეს და თავისთვის შამოლობეს და დღეს შიგ შენობას აგდებენ და [ა]რ დამანებეს ჩემი საკუთარი მამული.

ქ. კიდემ მუკუზანში წისქვილი წამართვეს. პირველათ რომ მუკუზანი ავაშენეთ, ეშ[ი]კალადბაშის გარსევანისაგან ჩვენ გვერგო ის წისქვილი. ჩემი წილი ჩემ კაცს მივე. თავის წილი ნაზირმა თავის კაცს მისცა. ის კაცნი ორთავ აგვიყარეს და ის [v] წისქვილი დაუბრუნებელი დარჩა. მივიდნენ ეგენი და საკუთრივ ა[ა]შენეს. ცხრა წელიწადი არის უბრუნამსთ, არც სხვა მაგიერი მომცეს და არც იმაში დამიდვეს წილი.

ეს რვა კომლი[1] არის ჩემი სადაო. ყოვლად მოწყალევ ხემწიფევ, ჩემის ბიძაშვილებისაგან ეს ძალა მჭირს. ამ ათს წელიწადს აქათ ესენი მაქვს წართმეული. ღმერთი თქვენს ხემწიფობას უმეტესად აღამაღლებს. ამისი სამართალი მაღირსეთ. გენებებოდესთ თქვენთან გვალაპარაკეთ, გენებოსთ კახეთის მოსამართლე[ე]ბზედ მებოძოს ოქმი. იმათ გვიყონ სამართალი.

ერთი მარტოხელი კაცი გახლავარ, ლამის ჩემის ცხოვრებიდამ სულ მომშალოს. ეგების დროზე გარდასწყდეს ჩვენი საქმე, ან თქვენი სამსახური შევიძლო და ან ჩემს თავს მოუარო, უსარჩო არ დავრჩე. აპრილის კა, ქორონიკონს უპვ.

თავში

[4v] ჩვენი ბრძანება არის ეშიკაღასბაშო ალექსანდრე! მერე

[1] კომლი.

იოანე მამუჩიშვილს ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, ესე და ამისი ბიძაშვილი იოსებ მდივანბეგებთან ალაპარაკე და რაც სადაო აქვსთ, სამართალი მისცენ და გარდაუწყვიტონ, რომ ერთმანერთთან სადაო აღარა ჰქონდესთ რა. აპრილის კგ, ქორონიკონს უპვ. შეფე გიორგი

443. არზა მაია ამილახვარისა უმეტის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 27 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5651. დედანი. ქაღალდი. 21,8×12,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ჩვენის მოწყალის ჯელმწიფის ჭირი ამილახვარის ქალს მაიას მოსცეს. მერმე ამას მოგახსენებთ. ნეტარად ხსენებულის მამის თქვენისაგან წყალობა მჭირდა და ორიოდ კომლი კაცი დედისჩემის წყალობა აქამდის თარხანი გახლდენ, და იმ მიცვალებულთ სანთელს უნთებდი. დღეს რომ ჩვენის ხელმწიფისაგან ღმერთი გაგვიწყრა, ახლა ვინც მოხუდება, ყველა აწუხებს.

ამ წყალობას ვითხოვ, რომ ერთი სითარხნის ოქმი მიბოძოთ, რომ უბრალოთ აღარავინ შეაწუხოს და იმ მიცვალებულთ სანთელი არ გაუქრეთ და ვალს ქვეშ არ დავრჩე, თქვენად სადღეგრძელოდ და თქვენის შვილების სამლოცველოდ. აპრილის კგ, ქორონიკონს უპვ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის: ვინც ჩვენი მოსაქმენი და მოასილნი რომლისაც საქმისა და სათხოვრისათვის ქართლში მიხვიდოდეთ, მერე ამ ამილახვარის ქალის მარიამის ყმათ ნურას ხარჯსა, გამოსაღებსა და ბეგარაში ნუ გარევეთ და ნურცარას სთხოვთ. ჩვენ ყოველისფრით ასე გაგვითარხნებია. და თუ ამის ყმანი შეაწუხეთ და გამოართვით რამე, ჩვენი დიდათ საწყენი იქნება, იცოდეთ. აპრილის კზ, ქორონიკონს უპვ. გიორგი

verso

ქ. ყოვლისა საქართველოჲსა მეფის ძე მემკვიდრე დავით მათის უმაღლესობის ბოძებულს სითარხნის წაგნს ვამტკიცებ. დეკენბრის იბ, ქორონიკონს უპძ. დავით

444. არზა ხიხორაშვილებისა ვამოგის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 28 აპრილი

ცსსა. ფონდი № 1450. დავთარი № 53. საბუთი № 8. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[6] ღმერთმან ყოვლად მოწყალის ჯემწიფის ჰირი მოსცეს ახმეტელს ხიხორაშვილს პა[ა]ტას და ბეროს.

მერე ამას მოვახსენებთ. ქვეყანა რომ არეულა და ფშავში გარდაცვივლინან, იმ ჟამათ ბატონს ჩვენებს დავი[თ]ს და გარსევანს ჰავჰავაძეს ჩემი მამული გაუყიდნიათ. თიანეთს ჯიმშიტაშვილს ქავთარის მამას უყიდნია. იმ ჟამათ პაპაჩემი გამოქცევიათ და ალავერდს გხლებიათ; აქ დაკარგულა და ლეკში ყოფილა. იქი კობიანთ ქალი ყოფილა ტყვეთა, ისიც გამოუპარებია და თითონაც გამოპარულა, გრემს გხლებიათ, იქ ჯვარი დაუწერია. მამაჩემიც გრემს დაბადებულა, პაპაჩემი იქ გრემს მამკვდარა, დარჩონილა ობოლი მამაჩემი; რამდენიმე ხანი იქა გხლებიათ.

ბატონი ჩემები — რევაზ [ე]შ[ი]ქაღადბაში და ზურაბ რომ გაყრილან, იმ ჟამათაც იქავ გრემსა გხლებიათ მა[მა]ჩემი. მასუკან ბატონი ჩემი ზურაბ და ბერი ნაზირი რომ გაყრილან, კიდეც იქა გხლებიათ მა[მა]ჩემი. მე არცერთს არ ჩაუგდივარ [v] ბარათში, ამ მიზეზით რომ მამული გაუყიდნიათ ჩემი და ფშავში შაუჭამიათ, ჩემთან რაღა საქმე ექნებოდათ.

გაყრას უკან რამდენსამე წელიწადს უკან ბატონს ჩემს ზურაბს გამოუყვანია მა[მა]ჩემი და თავის საკუთარს მამულზე დაუყენებია. ოცდათორმეტი წელიწადი არის იქ გახლავართ და იოვანეს მამუჩი[ს]შვილს ვემსახურებით. მა[მა]ჩემი რომ მოკვდა, ობლები დავრჩით, ამ ბატონმა ჩემ[მ]ა იოვანემ დაგვზარდა და მან შაგვინახა.

თუ ეს ჰირნახულობა არ ჰქონდეს ჩვენზე, არც ამ იოვანეს ყმანილა გახლავართ, თორემ ბერს ნაზირს რა საქმე აქვს ჩვენთან. თუ ჩემი ბატონყმობა უნდოდათ, ჩემს საკუთარს მამულს ფშავში არ გაიყიდ[დ]ნენ, მე ისე უმოწყალიოთ არ გამიშვებდნენ.

პაპის ჩემიდამ მოკიდებული იმ იოვანეს მეტი ბატონი არავინ გვინახამს და ზურაბის მეტი, ამათთვინ გვიმსახურია. სად იყვნენ ან პაპის ჩემის დროს ან მამის ჩემის დროს და [ა]ნ ჩემს დროს, რომ აქამდისინ არ მედავნენ. ახლა რას მემართლებიან, ასე რომ მტანჯვენ. ღმერთი გა-

გიმარჯვებს, ამისი სამართალი მაღორსეთ. აპრილის კთ, ქორონიკონს უპვ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ეშიკაღასბაშო ალექსანდრე! მერე ამ არზის [პატრონი] ასე რომ ჩივის, რადგან ამისი საქმე ასე ყოფილა და ამისი მამული გაუყიდნიათ და მამულის გასყიდვას უკან ამისი პაპა დაკარგულა და მოსულა და სხვაგან ყოფილა; და მასუკან, თუ რომ ამათს გაყრას უკან ეს ზურაბს გამოუყვანია და თავის ყმათ მამული მიუცია და დაუყენებია, და ეს ჭეშმარიტი მოხსენება არის, ამ კაცთან ჰავჰავაძე ნინიას მეტს საბატონყმოთ საქმე არავისა აქვს.

და თუ რომ ასე არ ყოფილა და ამისი წინაალმდეგი სიტყვა აქვს რამე ამის საჭლისკაცს იოსებს, უნდა სამართალში ილაპარაკონ. აპრილის კზ, ქორონიკონს უპვ. მეფე გიორგი

445. არზა გიორგი დარჩაშვილებისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 30 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 7257. დედანი. ქაღალდი. 21,2×11,4 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯემწიფის ჰირი მოსცეს დარჩაშვილს მღვდელს გიორგის.

ჩვენ და ჩვენი სახლისკაცს მამული გვქონდა გასაყოფი. ნეტარხსენებულის ბატონის ოქმით მამაჩემ[მ]ა ზოგი გაუყო და ზოგი გასაყოფი დარჩა ისევ. ამის დამსწრენი ბევრნი გახლავან. კიდეც უჭირავს გასაყოფი ერთი კალო, საჭვავი მიწები, ორი ქვევრი ჩვენი საკუთარი.

გვევდრებით, ერთი ოქმი და იასაული მებოძოს, რომ თარიმან ნაცვალი, ჩვენი ქვეხა და სოფლის უფროსი კაცნი მოიყვანოს და მოგვაშველონ ერთმანერთთან. აპრილის ლ, ქორონიკონს უპვ.

თავში

ქ. ჩვენი ბრძანება არის შინჯიაშვილო აბრამ! მერე ამ არზის პატრონი დარჩაშვილი მღვდელი ამ არზით ასე რომ ჩივის, ეს მღვდელიც და ამის სახლისკაცი ორნივ თარიმან ნაცვალთანა და ქევხასთან და სოფლის კაცთან უნდა მი[ი]ყვანო და სწორე სამართლიანის

გზით ერთმანეთს მოაშველონ და ისე გა[ა]რიგო. აპრილის **ლ**, ქორონიკონს **უპვ**. გიორგი

446. არზა გლახა როჭიკაშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 2 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 37. საბუთი № 224. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[125] ღმერთმან ბედნიერის ჴელმწიფის ჰირი როჭიკაშვილს ნაზირს გლახას მომცეს.

ამას მოვახსენებ თქვენს უმაღლესობას! მოხსენებული გაქვსთ ჩვენი და ციცისშვილების საქმე, რომ სკრის საქმეზედ ასე უბრალოდ გვტანჯავენ და გვაცოდვილებენ. თითონ რომ ველარას შემოგვივიდნენ და სამართლით გამტყუნდნენ, ახლა ქართველისშვილი [v] წამოგვადავეს.

ქართველობისა წიგნი არა აქვსთ და მოწამე არა ჰყავსთ, მამუკაშვილებსა და კოკობასშვილს გვედავებიან. ამ ორს გვარს ყიზილბაშობაში არა სჭერიათ, ოსმალობაში არა სჭერიათ, მეფის თეიმურაზის დროს არა სჭერიათ და მეფის ერეკლეს დროს არა სჭერიათ. და ახლა არ ვიცი ქართველისშვილი საიდან წამომადავეს.

ჩემო ჴელმწიფევ, თქვენ ჩვენი წიგნები კარგად მოხსენებული გაქვსთ, რამდენი მეფე[ე]ბისა და დედოფლისა და ბატონიშვილების წიგნები გვაქვს, რომ ჩვენ სამკვიდროთ გვიწერენ და გვაძლევენ.

ღმერთი შენს მეფობას განაძლიერებს, ამდენის იმათის უსამართლობისაგან დაგვიხსენით და მოგვარჩინეთ. მძლავრობის მეტი იმათ ჩვენთან საქმე არა აქვსთ რა. მაისის **ა**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ნაზირო როჭიკაშვილო გლახავ! მერე ჩვენ რომ შენი წიგნები გაგვისინჯავს და გვინახავს, სამართლით სწორეთ ეს კაცები შენი ყმანი არიან. და არც ქართველიშვილსა და არცავის სხვას საქმე არვისა აქვს და ვერავინ გამოგართმევს. მაისის **ბ**, ქორონიკონს **უპვ**. გიორგი

447. არზა ადამ მდივანბეგისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 28 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 24. საბუთი № 23. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთები №№ 24 და 26.

[25v] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი მოსცეს ადამ ერასტი[ს] შვილს.

ახლა ამას მოვახსენებ ბედნიერს ხელმწიფეს. ცანკაშვილი იოთამ ჩემს ბარათში ნარგები ყმა არის. ამეყარა და ყანდაურას მივიდა, დადგა. იმისი ძმები ექვს კომლათ არიან გაყრილნი. ხუთი იმათი ძმები იქ მისახლობენ და ის კაცი კი ამეყარა და ყანდაურს მივიდა, დადგა. თუ სიტყვა აქვს რამე, აქ არის [26] და მოგახსენოს. თუ არა ჰქონდეს სიტყვა, ერთის ოქმი[ს] და იასაულის წყალობა მოილევით, რომ ჩემი კაცი ავყარო და წამოვიყვანო. მაისის **კა**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ეშიკაღაბაშო ალექსანდრე! მერე მდივანბეგს ადამას ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, ცანკაშვილი ამისი ყმა არის, ყანდაურზედ თურმე დგას; ახლავ უნდა აუყარო და ამას მოაბარო. იმის გაყრილნი ექვსნი ძმანი ამას თურმე უსახლობს, და იმათი ძმა არის ის, ისიც ამას ყმობიდამ ვერ წაუა. თუ სიტყვა ჰქონდეს, ჩვენ მოგვახსენოს. და თუ არადა, აჰყარე იქიდამ და საცა ამისი ნება იყოს, ამას მოაბარე და იქ დააყენოს. მაისის **კგ**, ქორონიკონს **უპვ**.

ბატონო ძმაო სოლომონ მოურავის შვილო! ბატონმა გვიბძანა ეს კაცი უნდა აუყარო და მდიამბეგს ადამას უნდა მოაბარო ახლავ. მაისის **კჯ**, ქორონიკონს **უპვ**. ალექსანდრე.

448. არზა ზოშია ქელასრიძისა გამოსაღების თაობაზე ალექსანდრე ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 28 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8738. დედანი. ქაღალდი. 22,2×15,9 სმ. მხედრული. გაწკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. ა-მეტნაკლული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ძის ჰირი მოსცეს კელასრიძეს შოშიასა. ამას მოგახსენებ: ერთი შვილი მყვანდა, ამის

მეტი არა გამაჩნდა რა, დამარხვას იმისგან ველოდი. ჩემი ცოლი გადიდდა და თქვენი ჰირის სანაცვლო შეიქნა. დავრჩი ერთი ბერიკაცი და ერთი ბერი მეუღლე[1] მყავს, ორნივ დაუმარხავი გავხდით.

ახლა ამას მოგახსენებ: მე ხარჯის მიცემა აღარა შემიძლიან, მაგრამ ჩემი მეზობლები მაინც ხელს არ აიღებენ და ჯაბრითა მეკიდებიან.

ღმერთი გადღეგძელებს, მოწყალება მაღირსეთ, ამათგან გაკითხვა შეღირსოს. ჩემი ბატონისაგა[ნ] შებრალება მაქვს, მაგრამ ამათგან არა მეღირსა. ამას გეუდრები, რომელიც სასოფლო ხარჯი მოვიდეს, იმაშიაც ისე შემიბრალონ. მე ჩემის სახლის კაცებისაგან მე[ე]ქვსედი მეტი მამული არა მ[რ]გებია და ესენი თავენთ ტოლათ მაწვინებენ ხარჯს.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, სამართალი მაღირსეთ. ერთი ოქმი მებოძოს, რომა მაჩაბელმა მილახვა[რ] ლუარსაბმა თვალი დაიჭიროს და ჩემი შეძლება იმან შეიტყოს, ისე მამსახუროს. თუ არა შემეძლოს და რას მემართლებიან, ერთი ბერიკაცი გახლავარ. მ[ა]ის[ის] კდ, ქორონიკონს უპვ.

თავში

ქ. ბატონიშვილი ალექსანდრე გიბძანებ აბაზაძეე რევაზ და მამასახლისო ღთისავარ! ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია და თავის შეუძლებლობას ჩივის და სახლის კაცებსაც უჩივის, თქვენ ამისი შეძლება და გლახაკობა შეიტყევით და რისაც შემძლებელი იყოს, სათხოვარში ისე გარიეთ, შეძლების მიხედვით; თვალყურიც გეჭიროსთ, რომ უსამართლო არავისგან დაემართოს — ან სხვათაგან ან თავის მეზობლებისაგან და ან თავისის სახლის კაცისაგან. მაისის კმ, ქორონიკონს უპვ. ალექსანდრე

449. არზა ზაალ დავითიშვილისა ემის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 2 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2245. დედანი. ქაღალდი. 22×12,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-მეტნაკლული.

ქ. ღმერთმან მათის უგანათლებულესობის ჰირი მათს მონას დავითიშვილს ზაალს მოსცეს.

[1] მეუღლმა.

ჩემო ხემწიფევ, ერისთავნი[1] რომ გაიყარნენ მანამდინ და მასუკან სულ ვჩივი მის უმაღლესობასთან — ზარდიაშვილი ჩემი ყმა არის-მეთქი. ოქმები და ბძანებები მაქვს სამართლის ბოძებისა, კიდევ სხვა საბუთებიცა თქვენთვინც მამირთმევია და თქვენს ბედნიერს თვალს უნახამს და სამართლის ბძანება გიბძანებია. რამდონი ოქმი მოუტანე, ამილახვარზე, არ იქნა, ბატონთან სამართალში ვერ მამყვა.

შარშან რევაზ მაჩაბელზე ოქმი აეღო, პირობა მივეც, ბატონთან წაველ, თქვენც იქ ბძანებოდით, არ ჩამოვიდა. ახლა მე რომ ამ საქმეში გავები, მამული ჩამამერთვა, მე აქ გიახელ; იმას თქვენის მამისათვინ მოუხსენებია. იასაულები ჩაუყენებია. მაჩაბელი კაცებს სადმე მიყრის.

ისიც თქვენი ყმა არის, მეცა. თუ ჰეშმარიტი სიტყვა აქვს რამე, თქვენთან მელაპარაკოს. თქვენი იასაული იყოს, ის უფრო მუნასიბი არ არის? იმისგან ოროლი მამაშვილი დახოცილნი ვართ. რა ანბები გადამხდა. კიდევ ის მიჩივის.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთი ოქმი უბოძეთ მაჩაბელს, ხელი აიღოს და თქვენს სამართალში მელაპარაკოს. ეს ჩემი წიგნებიც გაშინჯეთ ან რა ოქმები მაქვს და ან რა საბუთები. თქვენის ბრწყინვალის შვილების სადღეგრძელოთ, იმის შფოთს დამეხსენით. თიბათვის ბ, ქორონიკონს უპვ.

თავში

ბატონიშვილი იულონ გიბძანებ ვინცაეინ ამ ზაალ დავითის შვილის კაცებს ჰყრით! მერმე თქვენ ამაზედ ჯელი აიღევით. ამანა და ზარდიაშვილმა ჩვენს სამართალში უნდა გაიაროს. და თუ სამართლით ზარდიაშვილს დარჩება ის კაცები, მაშინ არცარა ზაალს ეჭნება სიტყვა და ზარდიაშვილს მიეცემა ის კაცები. მთიბათვის ბ, ქორონიკონს უპვ.

ბეჭედი: ტომ-სჭესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

[1] ერისთვუნი.

450. არზა ზურაბ მაღრაძისა თავდახსნილობის წიგნის განახლების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1788 წ. 8 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 14. საბუთი № 65. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[90] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმ[v]წიფის ჰირი მაღრაძის ობლებს ზურაბას და იმის ძმებს მოგვცეს.

მოწყალევ ჯელმწიფევ! თქვენ ღვთიურის მოწყალებით სანატ[რ]ელს მამა თქვენს ჩვენი თავი თქვენ აცნობეთ. ქართლიდამ ქალაქს რომ ჩამოგვიყვანეთ, თქვენს ქალს ნინოს გვატანდით და მერე ხომ ბღარ ინებეთ; და ამ გზით ჩვენი ამ სოფელში ყოფნა თქვენი მოწყალება არის.

ჩვენო ჯელმწიფევ, პირველად რომ ჩვენ ბაადურის შვილის ყმანი ვყოფილვართ, იმან ყმა და მამული გაგვიყიდა. და მერე ჩვენც გასყიდ[ვ]ა შევიტყევით, სამართალში ველაპარაკენით, განაჩენი მოგვეცა და ჩვენი სახსარიც სანატრელმა მამა თქვენმა უბოძა, ყმითა და მამულით განვთა[ვ]ისუფლდით, განაჩენიც დაგვიმტკიცა და თავდახსნილობის წიგნიც გვიბოძა, რომ სახასოდ დავიდევით, არას კაცს ჩვენთან თქვენს მეტს საქმე არავისა აქვს. აღამაჰმად ხან რომ მოვიდა, მაშინ დედაც დაჰკარგეთ და წიგნები გვქონდა და ჩვენის ობლობით [91] თუ რამ გვებადა, ის უფრო რაღათ შეგვრჩებოდა.

მოწყალებას ვითხოვთ, ერთი ოქმი გვებოძოს, ვისაც როგორის წიგნი ახსოვდესთ, ჯელი მოგვიწერონ, თქვენს სიმაღლეს მოვართვათ და თქვენც წიგნი გაგვიახლოთ, რომ თქვენს მეტს საქმე არავისა აქვს. აპრილის **კბ**, ქორონიკონს **უპვ**.

ღმრთის წინაშე მე, ამილახვარიშვილი ბეჟან, ამას ვემოწმები, რომ ეს მაღრაძეები ბატონმა დაიხსნა ყმითა და მამულით და სახასოთ დასდვა[1] და ამასთან საქმე არავის [აქვს]. მაისის **ე**, ქორონიკონს **უპვ**.

ღმრთის წინაშე მ.ე, აბელ მუშრიბი, ამისი მცოდნე და დამსწრე ვარ, რომ ავთანდილ მაღრაძე თავისის ძმებითა და ბიძაშვილებით სანატრელმა ბატონმა დაიხსნა ყმითა და მამულით. თავდახსნილობის წიგნიც ჰქონდათ და განაჩენიც; სახასოთ დაიდვა,

[1] დასდვ.

რომ ამათთან საბატონყმოთ საქმე აღარავისა აქვს. ამათი იასაული მე ვიყავ და ზედმიწევნით ასე ვიცი. მაისის **ვ**, ქორონიკონს **უპვ**.

როგორც ამ მუშრიბს აბელს მოუხსენებია, მეც [v] ასე ვიცი, რომ ეს მაღრაძე[ე]ბი სანატრელმა ჯელმწიფემ დაიხსნა და სახასოთ დადვა. მე, მისის უმაღლესობის კარის ხუცესი ივანე, ვსწერ ამ მოწმობას. ეს ჩემი ხელია.

მე, თომა მღვინეთხუციშვილი ამას მოვახსენებ: როგორც ამ [მ]ოწმე[ე]ბს მოუხსენებიათ, ჰეშმარიტებით მეც ასე ვიცი, რომ ავთანდილ მაღრაძე მისმა უმაღლესობამ ჩვენმა ჯელმწიფემ თავეთის ბატონისაგან თეთრით დაიხსნა... ეს ავთანდილ თავისის ბიძაშვილებით თავეთის ყმითა და მამულითა.

თავში

[89] ჩვენი ბძანება არის! ვინც ამ მაღრაძეების თავდახსნილობა [ი]ცოდეთ, სწორეთ და ჰეშმარიტად უმოწმეთ ღმრთის წინაშე ამათ თავი როგორ დაუხსნიათ და წერილით მოგვახსენეთ ამათი საქმე. აპრილის **კვ**, ქორონიკონს **უპვ**.

ჩვენ, ყოვლის საქართველოს მეფემ გიორგიმ, ამათი საქმე ასე რომ მოვკითხეთ და ამ მოწმე[ე]ბს ასე ფიც[ითა] და ჰეშმარიტებით მოუწერიათ ამათი თავდახსნილობა კურთხეულის მეფის ბატონის მამის ჩვენისაგან; და თავდახსნილობის წიგნი და განაჩენი ი აღამამადხანმა რომ ქალაქი წა[ა]ხდინა, მაშინ დაკარგვიათ; და ამ მოწმე[ე]ბმა რადგან ასე იმოწმეს ამისი საქმე, ეს მაღრაძე[ე]ბი თავეთის ყმითა და მამულითა საბაჯონი არიან და ჩვენს მეტს ამათთან საბატონყმოთ საქმე არავის აქვს და სახასოთაც დაგვიდვია ესენი. ივნისის **გ**, ქორონიკონს **უპვ**.

ჩვენ, სრულიად საქართველოს მემკვიდრე-მმართებელი, რუსეთის ღენარალ-ლეიტენანტი და კავალერი დავით, ვამტკიცებთ. მაისის **ჱ**, ქორონიკონს **უპთ**[1].

[1] + **კბ**, ქ[კს უპვ.

451. არზა მარილელთა მამულის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 6 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3280. ღედანი. ქაღალდი. 17,2×12,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცესთ ერთობლივ მარილელთ. შარშან დაგვიხნა სალთხუცესმა ნაფეტვრები და წელს კიდევ თქვენთვის რომ დავხანით, შვიდის დღისა დაყვა იმას ალაგი და იმის მაგიარათ ორმოცი დღის მიწა დაგვისარყა და შიგ აღარ გვიშვებს.

გევედრებით იმის შვიდის დღის მიწის ბადალი მიგვაცემინოთ და ჩვენი ალაგი დამწებდეს. ივნისის **ვ, ქორონიკონს უპვ.**

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ჩვენს სიძეს სალთხუცეს გ ი ო რ გ ი ს ასე ეუწყოს! მერე ესენი რომ ასე ჩივიან, რასაკურველია, ჩვენ შენ მამულს არ შემოგეცილებით. და შენც ასე უნდა ქნა და ამათთან რიგიან მორიგდეთ, რომ ჩვენთან აღარ აჩიველოთ. ივნისის **ვ, ქორონიკონს უპვ.**

გიორგი

452. არზე სავანელებისა ყმის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 18 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 33. საბუთი № 267. პირი ქაღალდი. მხედრული.

[120v] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოგვცეს ს ა ვ ა ნ ე ლ ს გ ო გ ი ა ს და რ ა მ ა ზ ს.

ჩვენო ჯელმწიფევ ერთი ჩვენი მემკვიდრე კაცი გამოგვექცა და აქ კახეთში ვ ე ლ ი ს ც ი ხ ე ს მივიდა. დედოფალს არზით მოვახსენე და ოქმი მიბოძა ველისციხის მოურავზედ. მივედით მოურავთანა, ამიყარა და მომცა. ის ჩემი კაცი შემომეხვეწა: მოს[ა]ვლამდინ დამაცალ[ე]ო, და აღარ ავყარე; დ[ა] ერთი თავის შვილი შინყმათ მომცა. მეორეთ გიახელ, ახლა კიდევ დედოფლისგან ოქმი ავიღე ს ვ ი მ ო ნ მდივანზედ და ის კაცი აიყარა და კ უ ჭ ა ტ ა ნ შ ი გასულიყო; მივედი კუჭატანში, მეც კიდევღან მომკლეს და არც[1] ის კაცი დამანებეს იმის მოყვრებმა. ახლა ის ჩემი კაცი მ უ კ უ ზ ა ნ შ ი გახლავთ.

[1] არც]რაც.

ამას გევედრები, ერთი ოქმი და იასაული მიბოძოთ, რომ ამიყარონ და მომცენ, ღმერთი გაგიმარჯვებთ. თიბათვის **ივ, ქორონიკონს უპვ.**

თავში

[ჩვენი] ბძანება [არის] გ ო ნ ი ა შ ვ ი ლ ო დ[იმიტ]რი! მერე სავანელს ამ არზით[1] ესე რომ მოუხსენებია, შენ [უ]ნდ[ა] წახვიდე და ის კაცი ახლ[ავ] უნდა აყარო და მოაბარო, ბეჯითათ მოიქეც. და თუ ერთი რამ საბუთი და [ა]ნ ჭ ე შ მარიტი სიტყვა ჭონდეს, სამართალში ალაპარაკე. თუ საბუთი არა აქვს რა, თავისი კაცი ახლავ მოაბარე. ივნისის **იწ**, ქორონიკონს **უ[პვ]**.

მეფე გიორგი

453. არზა ჩიკოიძეებისა ყმის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 22 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 28. საბუთი № 225. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[175v] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს ქ ა ი ხ ო სრო ჩ ი კ ო ი ძ ე ს და ზ ა ა ლ ს.

ჩემო ჯელმწიფევ, ორი კო**[176]**მლი კაცი ჩვენი ყმანი არ გახლავან. ერთი ჩვენგან მიბარებულია ბ ა რ ა მ რ უ ს ი შ ვ ი ლ ს და იქაურს ნაცვალსა; ერთი მღუდელი კიდევ თითონ არის წამოსული, უწინ ა ლ ა ვ ე რ დ ს გახლდათ და ახლა ფშაველში გახლავსთ; მკვიდრი ჩვენი ყმანი გახლავან.

ამ მოწყალებას ვითხოვთ, ერთი ოქმი და იასაული მიბოძოთ, თუნდა თითონ დაიხსნან თავი, თუნდა რომელთასაც თავადის შვილის თავი უნდოდეს, იმას და[ა]ხსნევინონ, გენებებათ თქვენ დაიხსენით. აყრა უფრო გაუჭირდებათ, თორემ თუ აიყრებიან, ჩვენ ის გვირჩევ[ნ]ია. რომელიც თქვენი ნება იყოს, ის მოწყალება მოიღეთ; ნამსახურნი კაცნი გახლავართ და ერთგულნი, ღმერთი გაგიმარჯვებს, მთიბათვის **კა, ქორონიკონს უპვ.**

თავში

ჩვენი ბძანება არის ხალვათხანის ეშ[ი]კაღასო ი ო ს ე ბ! მერე ამ

[1] ამ არზით]გორი არაზ.

არზით ჩიკოიძეებს[1] რომ ასე მოუხსენებიათ, თუ სიტყვა არა ქონდესთ რა, ან აჰყარე და თავის კაცნი მიაბარე და ან თავი დაიხსნან; ამათი ნებაც ასე არის. და თუ სიტყვა ჰქონდესთ რამე, ჩვენ მოგვახსენონ. ივნისის კბ, ქორონიკონს უპვ.

მეფე გიორგი

454. არზა ნიკოლოზ ღვდლისა გამოსაღების თაობაზე

გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 1 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5256. დედანი. ქაღალდი. 20,7×14,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მოწყალე კელმწიფის ჰირი იმერელს კალაურში მოსახლე ნიკოლაოზ მღუდელს მოსცეს.

ნეტარჯსენებულმა მამათქვენმა ერთი სასახლის ადგილი მიბოძა. არცა აქვს სასახლევი, არც სახნავი, არც ახო და არც სასაფლაო; ლაშქარს წაელენ თუ ბეგარზე, მეჯანღებიან, დაგარბევთო. განჯას რომ ბრძანდებოდით, არ შემეძლო წასვლა. ერთი ძროხა დამიკლა სოფელმა. ძმა არა მყავს და სახლისკაცი. ხელმარტო მღუდელი ვახლივარ, უმამულო, თქვენი მლოცველი და სოფლისა.

ამდენი თქვენი წყალობა იყოს, ან გამეზდებოდეს რამე და ან მამულს მიბოძებდეთ, რომ სული მოვიდგა მეცა, რა სიტყვა მექნება; თუ არა ხიზანივით გახლივარ შეუძლებელი და შაღავათი დამემართოს ამ მოხსენებისა. ივნისის ლ, ქორონიკონს უპვ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის კალაურის მოურაო ომან! მერე რადგან ამ არზის პატრონი უმამულო და მარტოკელი კაცი არის, ამას სანამ ან შვილი გაეზდებოდეს და ან მამულს მივსცემდეთ, ამას ხარჯსა, გამოსაღებსა და ბეგარაში ნურაში გარევ და ნურც არაზედ შეაწუხებ.

ივლისს ა, ქორონიკონს უპვ.

გიორგი

[1] ჩიკოტიძებს.

455. არზა კალატოზიშვილებისა ღალის თაობაზე

გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 12 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 2. საბუთი № 130. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[127] ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ჰირი მოსცეს კალატოზიენთ იოანე მღვდელსა, აბელ მუშრიბსა და იოსებს.

ჩვენო მოწყალევ, ნასოფლარში ჩვენს მინდრის მიწებს გვედავებიან ჩვენი მეზობლები. დღეს აქამდი არცავინა გვდავებია და არც არავის ხმა ამოუღია. ჩვენი სამკვიდრო მამული არის.

გვევედრებით, ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთი ოქმი გვებოძოს ანტონი ავალიშვილზედა და ავალიშვილს ავალზედა, რომ იმ ჩვენის მამულის ღალა სრულად აიღონ, ერთს ალაგს ჩაჰყარონ.

მასუკან თუ ვისმე წერილი და საბუთი ჰქონდესთ, თქვენს სამართალში გველაპარაკონ. და თუ სიტყვა და საბუთი არა აქვსთ რა, [v] იასაულებმა ნახევარი იოანე მღუდელს მისცეს და ნახევარი აბელ. მუშრიბსა და იოსებსა. ივლისის ს, ქორონიკონს უპვ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ავალიშვილო ანტონი და ავალიშვილო ავალ! მერმე ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, ამათი მამულის ღალა უნდა სამართლიანის გზით აიღოთ და რაც ღალა გამოართოთ, ნახევარი ივანე მღვდელს მოეცით და ნახევარ აბელ მუშრიბს და იოსებს უნდა მოსცეთ.

და თუ ამ მამულში სადაო და საბუთი ქონდესთ ვისმე, სამართალში უნდა ალაპარაკოთ. ეს ასე უნდა აღასრულოთ. ივლისის იბ, ქორონიკონს უპვ.

თუ ჰეშმარიტი სიტყვა აქვს ვისმე, ჯერ ღალა უნდა აიღოთ და ერთს ალაგს უნდა ჩაყაროთ; თუ საბუთი აქვს ვისმე სამართალში უნდა ილაპარაკონ და რომელსაც[1] სამართლით დარჩება, იმას მიეცემა.

[1] რომელიც.

456. არზა ჯვარისმამის ათანასისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 12 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 51. საბუთი № 214. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[189v] ღმერთმან უმაღლესის მეფის ჭირი მოსცეს მათს მარადის მლოცველს იერუსალემელს ექსარხოს არხიმანდრიტს ჯვარისმამას ათანასის.

მერე ამას მოვახსენებთ, ფავლენიშვილი რომ ქრისტეს საფლავს მამულს ართმევს და ედეევება, ჩვენ იმ საქმეზე სამართალში გავლ[ლი] ვართ, განაჩენი გვაქვს და სანატრელის ბატონისაგანაც დამტკიცებული არის და თქვენგანაცა ოქმიცა მქონდა, რომ იმ მამულების ბარა ჩვენ უნდა აგველო, მაგრამ ფალვენიშვილმა არ დაგვანება.

ამდენი თქვენი წყალობა იყოს, რომ ერთი ოქმი გვიბოძოთ, სანამ თქვენ მობძანდებოდეთ, იმ მამულების ბარა ჩვენ ვიღოთ და [190] შევინახოთ. და როდესაც თქვენ მობძანდებით, მაშინ თქვენს სამართალში გველაპარაკოს. და მანამ კი ერთს თავადისშვილს ებძანოს თქვენგან ან მორდალს და ან სხვას ვისმე, იმ მამულების ბარა აიღოს და ჩვენ მოგ[ვ]ებაროს, როგორათააც ჩვენ[ი] განაჩენი აცხადებს.

წყალობას ვითხომთ, რომ ამის ოქმი გვებოძოს. ივნისის **კდ,** ქორონიკონს **უპვ.**

ექსარხოს არხიმანდრიტი ათანასიოს.

თავში

ჩვენს მაგიერად მორდალს დ[ი]ასამიძეს იასეს ასე [ე]უწყოს. მერე ამ არზით ჯვარის მამას ათანასეს ასე რომ მოუხსენებია, როგორც განაჩენი უცხადებდეს, ისე იმ მამულების ბარა აიღევით და ჯვარის მამას მიაბარე. და ფალვენისშვილს თუ რამ სიტყვა აქვს, ჩვენ რომ ქართლში მოვალთ, მაშინ მოგვახსენოს და სამართალს მივცემთ.

ივლისის **იბ,** ქორონიკონს **უპვ.** გიორგი

457. არზა ბეგთაბეგიშვილებისა ღალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 14 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 32. საბუთი № 74. პირი. ქაღალდი. მხედრული. არზის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

[59] ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის [v] ჭირი ერთობით ბეგთაბეგიშვილებს მოგვცეს.

ჩვენო ხელმწიფევ, სამი-ოთხი წელიწადი არის, რომ ალს ჩვენს მამულში ხვნა და თესვა არის. აქამდინ ღალა არ გვითხოვნია. და ახლა ამ მოწყალებას ვითხოვთ, რომ სამართლიანის ოქმით ალიდამაც და ან სხვაგან, სადაც ჩვენი მამულები იყოს, სამართლიანი ღალა მოგვცეს. ეს ერთის ბეჯითის ოქმისა და იასაულის წყალობა მოიღევით. ივნისის **იზ,** ქორონიკონს **უპე.**

თავში

ჩვენი ბძანება არის აბაშიძე ალის მოურავო დავით! მერე ამ არზით ბეგთაბეგისშვილებს რომ ასე მოუხსენებიათ, ალსა და ან სხვაგან, საცა ამათი მამულია, ვისაც მოსავალი ედგას, ყველას სამართლიანი ღალა გამოართვი და მოეცი. ივლისს **იდ,** ქორონიკონს **უპვ.**

458. არზა იმერელ მახარებლისა გათავხნების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 21 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 579. დედანი. ქაღალდი. 21,3×12,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან საქართუელოს კელმწიფის ჭირი მომცეს ვანთას მყოფს მახარებელს.

ჩემო კელმწიფევ, იმერეთიდამ გადმოვარდი, შვიდი წელიწადი ფხოველში გახლდი და შვიდი წელიწადია რომ აქ ვანთას გახლავარ.

იმერეთიდამ ჩემი ნაბატონევი გარდმოვიდა, ქრთამი დახარჯა და ორი ვაჟი და ერთი ქალი ჩემი შვილები დამტაცეს იასაულებმა და მიმიცეს; იმ ჩემმა ნაბატონევმა იმერეთს გარდაასხა. ჩემი მეუღლე იმაზედ ავათ გახდა, ასე მითხრა: თუ შვილებს არა ვნახავ, მოვკვდე-

ბით. წაველ იმერეთს, იმათი მოპარვა დავაპირე, შემიტყეს და მეც დამიჭირეს, გაყიდვას მიპირებდნენ, გამოვეპარე.

აქ რომ გიამბე, შვილების ჯავრით ცოლიც მომიკვდა, ერთი ქალიღა დამრჩა, ვართ ორნი სულნი. ჩვენი სარჩო და ქონება, შუნს მზეს ვიფიცავთ, ერთი დღის ყანა არის, ისიც ტყისა, რომ ნახევარ დღისა ძლივ არის. ის ჩემი ქალიც ექვსის წლისა არის, მეც სხვა რიგათ სნეული გახლავარ.

გევედრები თქვენად ასამაღლებლად, რომ ბეგარიდამ, ხარჯიდამ და ჯარიდამ გამათარხნოთ და გამანთავისუფლოთ. ივლისის კა, ქორონიკოს უპვ.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად მოურავს ფრიდონ ჯანდიერიშვილს ასე ეუწყოს. მერე ამ არზის პატრონი რადგან ამისთანა ღარიბი და შეუძლებელი ხიზანი კაცი არის, ამას ხარჯსა, გამოსაღებსა, ბეგარას და ჯარში ნუ გარევ, რადგან სნეული არს; და ნურას სთხოვ და ნურცა

რას გამოართმევ. ივლისის კა, ქორონიკონს უპვ. გიორგი

459. არზა იოანე მუხრანბატონისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 21 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 34. საბუთი № 68. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[54v] ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჭირი მომცეს მუხრანის ბატონს იოანეს.

მერე პეტრე მღვდელს არზი მოურთმევია. ჩემო ჯელმწიფევ, იქნება მოხსენებული არა გქონდესთ, რომ ეკლესი[ი]ს ყმობის ვარდა პეტრე მღვდელს რამდენი ჯაფი უჩვენებია ჩემთვის. ჯერ თავისის სიტყვით და მონდომებით სანატრელს ბატონთან დამაჩოქა და სამი თვე საჩივარი გექონდა. რას ყოფით და სამართლით მაყაანთაგან გამოვიტანე, რამდენი ბატონის ოქმები მაქვს ან მაგ მღვდლისაგან მოცემული ფიცისა და პირობის წიგნები; თუ ინებებთ, ყველა მიირთვით და გასინჯეთ.

მეორე ეს, ჩემო ხელმწიფევ, მგონია ეპისკოპოსთაგანაც თქვენ უკეთ იცოდეთ სჯლისკანონი და უფრო მტკიცეთაც გეპყრასთ, რომ ერთის ეკლესიის ყმა რომ მეორეს ეკლესიას შესწიროს, როგორ დაყენებულა. და თუ ეკლესიის ყმა არ იყოს, თქვენის თავის მზემ თავს არ გაწყენდით. ჩემი ვედრება ეს არის და ნება თქვენია. ივლისის იზ, ქორონიკონს უპვ.

თავში

ჩვენ მაგიერად სარდალ-სალთხუცეს[ს] მუხრანის ბატონს იოანეს ასე უთხრეთ. მერე ეს პეტრე მღვდელი შენი ყმა არის. ჩვენ ამ მღვდელს არ გამოგართმევთ და კიდეც გვიბოძებია. რადგანც წილკნის ეკლესიის ყმა არის, ამას ვერავინ ვერ გამოგართმევს ვერც თქვენა და ვერც ეკლესიასა. როდესაც გინდოდეს, აჰყარე და წაიყვანე. ივლისის

კა, ქორონიკონს უპვ.

460. არზა ზაალ დავითიშვილისა მაწყლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 22 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 578. დედანი. ქაღალდი. 20,8×15,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხემწიფის ჭირი მათს მონას დავითიშვილს ზაალს მოსცეს.

ჩემო ხემწიფევ, სატივე ჩემი სამკვიდრო მამული არის, ქალანთარმა მძლავრობით წაგვართვა. სანატრელს ბატონთან ვიჩივლეთ, შეიტყო ბატონმა რომ უსამართლოთ გვქონდა წართმეული, კიდეც გვიბოძა, მუხლსაც მაკოცნინა, მაგრამ ანახანუმ დედოფალს შემოეთვალა: სიგელი უჭირამს, მოკითხული ბძანეთო და ისე უბოძეთო.

ბატონმა ამილახვარს იესეს ოქმით უბძანა, ქართველთ კითხეო ამისი ანბავი როგორ ყოფილაო. მოიკითხა, თითონც როგორც იცოდა და სულ ქართველთ მომიწერეს, მუჯალმა მოვართვი ბატონს. სამართალში მოუწოდა, ბატონმა ველარ მოიცალა, იმგვარი ყამები მოადგა. ეს წერილებიც მაქვს, ბატონის ბძანებაცა. ახლა ედიას შვილი ტეტია ყიდის სადმე.

მოწყალებას ვითხოვ, ერთი ოქმი მებოძოს, თქვენს სამართლამდინ ნურც გაყიდის, ნურც და[ა]გირავებს. თქვენ წინ სამართალში გავიაროთ, ჩემი საჩივარიც მოიხსენეთ, სანატრელის ბატონის მამის თქვენისაგან მოკითხული მუჯალმაც გაშინჯეთ. და თუ სამართალმა და[ა]ნარჩუნოს, რაც უნდა უყოს. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამისი ოქმი მიბოძეთ. [მ]კათათვის კბ, ქორონიკონს უპვ.

თავში

ქ. ჩვენი ბრძანება არის ციციშვილო დიმიტრი! მერე დავითიშვილი ზაალ ამ არზით ასე რომ ჩივის, მაგ სატივის გასყიდვა ჯერხანად არ იქნება და ვერცრა ვინ იყიდის, მანამ ჩვენს სამართალში არ ილაპარაკებთ და არ გარდასწყდება თქვენი დავა. ივლისის **კბ**, ქორონიკონს **უპვ**. გიორგი

461. არზა ეგნატე თუმანიშვილისა საოჯახო წიგნების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 1 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2223. დედანი. ქაღალდი. 28,7×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად **ნახმარია წერტილი.**

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ქელმწიფის ჰირი თუმანიშვილს ეგნატის მომცეს.

მერე რაც საოჯახო წიგნები გვქონდა ყმისა და მამულისა ნასყიდობა თუ მეფეთაგან წყალობა, სულ ბიძაჩემსა ჰქონდა და ახლაც ჩემს ბიძაშვილსა აქვს, რომ ერთი წიგნი ჩემთვის არ მოუცია. ერთი რუსული მგრგვალი რკინით გადაჭედილი ზანდუკი სავსე წიგნებით იყო. რომ ჩვენი სახლისკაცი ფარსიაშვილი გიორგი ბიძის ჩემისას შევიყვანე და მოწმათ დავისწარ. ის ზანდუკი განვასხნევინე; ნახეერათ ძლივ იყო და თერთმეტი წიგნების პარკები დაეცალა და წიგნები დაემალა. პარკების წიგნებს გარდა წიგნები დავთვალე, ორასოთხმოცი წიგნი იყო, ისევ ზანდუკშიე ჩავაწყევით და ის პარკებიც შიგავ ჩავყარეთ და დავკეტეთ და ჩემის ბეჭდით და ლაქით დავბეჭდე და ისე მოვაბარე, რომ ჩვენმა სახლისკაცმა ფარსიაშვილმა გიორგიმ კარგად იცის.

ამ წყალობას ვითხოვ, თქვენს შვილს იოანეზედ ოქმი მიბოძოთ ჩემის წილის წიგნების პასუხი მოაცემინოს, გამომირთვას და მიბოძოს, როგორც ჩვენს განაჩენში სწერია. აგვისტოს **ა**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ქ. ჩვენო ღმრთის წყალობავ შვილო ბატონო იოანე! მერე მდივანი ეგნატე ამ არზით ასე რომ უჩივის თავის ბიძაშვილს თავისის წილის წიგნების პასუხი სამართლიანის საქმით მოაცემინე. აგვისტოს **ა**, ქორონიკონს **უპვ**. გიორგი

462. არზა დავით დიაკვნისა ულუფის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 10 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5742. დედანი. ქაღალდი. 21,5×11,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან მათის უმაღლესობის ბედნიერის საქართველოს ქელმწიფის ჰირი მოსცეს დავით დიაკონსა.

ჩემო ქელმწიფევ! ერთი საწყალი, უმამულო და უბინაო კაცი გახლავარ, თქვენს საფარველში დაბერებული. თქვენს მეტი მოწყალე ვინღა არის ჩემთვისა და ან ვისღა მივატანო. ნეტარხსენებულის ბატონის ოქმები აქვს მოჯელე[ე]ბზედ ულუფისა. წელს კოდის პურზედ მქონდა ბარათი, ეპატივა და აღარა მომეცა რა. თქვენი ორგული დარჩეს, მე გლახა შევიქენ. კარისკარ დავალ და ისე ვთხოულობ და ისე ვიზრდები საცოდაობითა.

ღმერთი თქვენს ქელმწიფობას ასი ათასად აღამაღლებს. ჩემი შებრალება და ყურის მოგდება ქრისტეს ავასხეთ, ულუფის წყალობას ღირს მყავით, სიბერის ჟამს უწყალოდ ნუ დამაგდებთ. ამთენი ხანი არის თქვენ გახლავარ, ისევ თქვენ ინებებთ, თუ თქვენს შვილებთანა განმაწესებთ, თქვენს სამსახურში აღვასრულო ჩემი ცხოვრება. აგვისტოს **თ**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ბატონს სალთხუცეს და საგარეჯოს მოურავს გიორგის და მდივანს დავითს ასე ეწყოს! მერე ამ არზით დავით დიაკვანს ასე რომ მოუხსენებია, რაც ამას კურთხეულის მეფის ბატონის მამის ჩვენისგან ან ულუფა ქონია განწესებული და ან საკლავი, ახლაც ისე უნდა მისცემდეთ ხოლმე. აგვისტოს **ი**, ქორონიკონს **უპვ**. გიორგი

verso

ქ. ქრისტესია ამბარდანო, დავით დიაკონს თავისი განწესებული ულუფა ოცდახუთი კოდი პური და ქერი უნდა მისცე. მარიამობის **იზ**, ქორონიკონს **უპვ**.

463. არზა დავითა სამნაშვილისა სამართლის მიცემაზე

გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 18 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 717. დედანი. ქაღალდი. 24×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ყელმწიფის ჭირი მოსცეს დავით ნაზირის ყმას სამნაშვილს დავითას.

ჩემო ყელმწიფეე! ერთი და მყვანდა და შარწან გავათხოვე, მარტყოფელს კაცს მიეცა. მერმე გიორგიწმიდულმა ჯამალაშვილმა დავა დამიწყო, რომ შენი და სხვას რათ მიეც და მე არ მომეცო.

ნინოწმიდელთან ვიჩივლეთ; და ჩემს დას მოძღვარი გაუგზავნეს, ჰკითხეს, ეგების ქალის ნება ეს იყოს და ეს უნდოდესო. ჩემ[მ]ა დამაც დიდი ვარი თქვა, რომ თავს მოვიკლავ, თუ მაგას მიმეცითო; და გაამტყუნეს ის კაცი.

და არც ნიშანი მქონია იმისი და არც შუამავლობით ლაპარაკი გვქონია რამე იმ კაცთანა. ამ მიზეზით გადამეკიდა ის კაცი, რატომ შენი და მე არ მომეცო. ერთხელ კინაღამ შვილი მომიკლა, რომ სხვათ ყელიდამ გაეგდებინებინათ. მერე კიდევ ჩვენც გვემუქრებოდა.

ახლა ერთს ღამეს მოგვეპარა და ფიჩვის ხით ნაშენი საბძელი გვქონდა ბზით სავსე. შვიდი ურემიც თივა გვერთ ედგა და ყოველიფერი კალოს იარაღი — ორთითი, ფიწალი და ნიჩაბი — ყველა შიგ იყო. მისცა ცეცხლი და სულ ერთიანად დამიწვა უბრალოთ მტეროებითა.

და ამის სამართალს გვევედრებით, ღმერთი გაგიმარჯვებსთ.

თაეში

ქ. ჩვენ მაგიერად ყოვლად სამღვდელო ნინოწმიდელს მიხაილს ყელს-მთხვევნა ეუწყოს. მერმე ამ არზის პატრონი ასე რომ ჩივის, დავით-გარეჯის მონასტრის არხიმანდრიტი თეოდოსი, ქურხული იოსებ მღვდელი და სხვა სამღვდელონი და საგარეჯოს ნაცვალი და ნაცვლიშვილი დავით[ი]ც თქვენთან დაისწარით; და ამაზედ ჯაბადარი ნიანია გამოგვიგზავნია, და ამ არზის პატრონი და ამისი მოდაეე თქვენთან ალაპარაკეთ და ჰეშმარიტი სამართალი მიეცით და გარდაუწყვიტე.

და ჯაბადარო ნიანიავ! რაც ამათ სამართალი მისცენ, ისე უნდა გა[ა]რიგო ამათი საქმე. აგვისტოს იწ, ქორონიკონს უპვ. გიორგი

464. არზა პეტროზა ვართაპეტისა საგარეჯოს თაოგაზე

გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 19 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2086. დედანი. ქაღალდი. 22×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერი ყელმწიფის ჭირი მარად ჟამს მათ მლოცველს, ახპატის წმინდის მონასტრის კრებული პეტროზ ვართაპეტს მოსცეს.

ჩვენო მოწყალევ, აქ ახპატს ორი ვართაპეტები გახლავართ, სამი დიაკვანი, ორი მიღდისა, კიდევ მეძროხენი და წამსვლელ-მამსვლელნი. ჩვენის ცოდვით ქვეყანა შეწუხდა, ქალაქი გაიფანტა, არსაით მოწყალე არავინა გვყავს, საყდარი უსანთლო გვაქვსთ და ჩვენ მშიარ-მწყურვალენი ვყრივართ. მაინც ვერ მოვსულვართ და აქეთ უაზახის სომხები არას გვეპუებიან და ჩვენს განწესებას არას გვაძლევენ.

მოგეხსენებათ, თქვენის მეტი მოწყალე არცა გვყოლია და არც არა გვყავს. გევედრებით თქვენად სადღეგრძელოდ ერთი მაგარი ოქმი გვიბოძეთ ყაზახის სამღვდელოთზე და მამასახლისებზე, რომ ჩვენი ეკლესიის განწესება მოგვცენ. და რომელიც წინ აღუდგეს თქვენ ბრძანებას, თქვენად შემცოდებლად მოეკითხოსთ. ასეთი შიში მიეცით, რომ ჩვენი რიგი მოქვცენ, რომ ჩვენც თქვენის წყალობით ამ წმინდა მონასტრის სანთელი ავანთოთ და ჩვენი დღიური საზრდოც მივიღოთ და მარად ჟამს თქვენი ხემწიფობის განძლიერებისათვის ვილოცვიდეთ, ღმერთი გადღეგრძელებსთ წყალობა გვაღირსეთ. აგვისტოს... ქორონიკონს უპვ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ყაზახის სომხების მელიქებო, ქევხებო და სამღვდელონო და საერონო[1]. მერე ამ არზით წმინდის ახპატის მონასტრის პეტროზ ვართაპეტს ასე რომ მოუხსენებია, რაც თქვენ ახპატის მონასტრის განწესება და სამსახური გაძევსთ, რომ ყოველს წელიწადს უნდა მისცეთ იმ განწესებისამებრ, ახლაც მისცემდეთ ხოლმე. და თუ არ მისცემთ, მერმე ჩვენი იასაული ჩამოგიგზათ და ისე გამოგერთმევათ. აგვისტოს ით, ქორონიკონს უპვ. გიორგი

1 საერენო.

465. არზა ამილღაბარ ციციშვილისა ვალის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 28 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4582. დედანი. ქაღალდი. 20,3×15,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის. დაზიანებული.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ჯელმწიფის ჰირი მოსცეს ამილღაბარ ციციშვილს.

მერე ამას მოგახსენებ ჩემო ხელმწიფევ, გიორგი ციციშვილისა თუ [სხვისი] ვალი ყოველივე ჩემს ძმას ნიკ[ოლოზს აუღია]. გიორგი ციციშვილმა ერთი კომლი კაცი გამომართვეს[1] იმ ვალის გულისათვის და ჩემს ძმას ნიკოლოზს მისცეს, რომ რაც ვალები გაყრაზე აუღია, იმან უნდა გადაწყვი[ტო]ს, ამის მიზეზით გამომართვეს.

ახლა თქვენი ბძანებით გიორგი ციციშვილმა ერთს კომლს კაცზე ხელი ამიმართა უსამართლოთ, რომ განაჩენშიაც ასე გვიცხადებს, რადგან ის ერთი კომლი კაცი იმას მისცეს, იმან უნდა გადაწყვიტოს ვალი.

ღმერთი გაგიმარჯვებს ერთის ოქმის მოწყალება მოიღეთ ჩვენი კაცი მოგვეცეს და ვალი ნიკოლოზმა მისცეს. თუ არა ჩემო ხელმწიფევ, რომელიც კაცი ვალის გულისათვის [ნიკოლო]ზს მისცეს, მე მომცეს და ყველას ვალს მე მივ[ცემ]. [აგვისტო]ს კა, ქორონიკონს უპვ.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად მინბაშს ციციშვილს გოგიას ასე ეუწყოს! მერე ამილღაბარის განაჩენი ჩვენ გავშინჯეთ, რომ რაც ვალი [ჰქო]ნიათ. სრულად ნიკოლოზს დაზდებია და ნიკოლოზმა უნდა გადაწყვიტოს ის ვალები. ამილღაბარს საქმე არა აქვს რა. და ამილღაბარის კაცზედ რომ ხელს იმართავს, ეგ კაცი ისევ ამილღაბარს მოეც და ბიძაშენს გიორგის ნიკოლოზმა უნდა გასცეს პასუხი. აგვისტოს კგ, ქორონიკონს უპვ.

გიორგი

[1] გამომართმევეს.

466. არზა გაზაზი პაპასი ვალის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 29 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 424. დედანი. ქაღალდი. 16,5×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის, ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის, თელაველის გაზაზი პაპასი.

კონდოლს ცამეტი კოდი პური თავის საცალოებით ალადაშვილის სახლში მქონდა. იმ პურის გვერდითაც იმის პურები ეწყო. იმისი ისევ არის და ჩემი კი დაიკარგა. აქეთაც მეკომური კაცი იღგა დ იქითაც და შუაში ჩემი პური იკარგება.

ამის სამართალს ვითხოვ. ამის გარდა, თითო-ოროლი შაური ვისაც მართებს[1] და ნებით არ იძლევებიან, ამისთვისაც ოქმი და იასაული უნდა მიბოძოთ, რომ გამამირთოს ჩემი ჰახი და მამცეს. აგვისტოს კზ, ქორონიკონს უპვ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის იასაულო იოსებ და გურამ! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, შენ უნდა დაადგე და ვისაც ამის პური თუ თეთრი ემართოს, უნდა სამართლიანის საქმით გამოურთო და ამას მოსცე. თუ სიტყვა ჰქონდესთ რამე, სამართალში მოიყვანე და ალაპარაკე. აგვისტოს კთ, ქორონიკონს უპვ.

გიორგი

[1] მიმართებს.

467. არზა იოსებ დეკანოზიშვილისა ყმის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 11 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4293. დედანი. ქაღალდი. 21,8×18,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აბზაცის ბოლოს ნახმარია წერტილი.

მათის უმაღლესობის, ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი, მათის მარად მლოცველის, უღირსის მღუდლის დეკანოზისშვილის იოსების მიერ.

ჩემო ჯელმწიფევ, გევედრებით რომ ჩემი ვედრება მოიხსენოთ. პაპაჩემი აბრამ დეკანოზი ყმაწვილათ გხლებიათ, რომ იმასთან ერთი კაცი ჯავახეთიდამ გხლებიათ და იმასთან ყოფილა. პაპაჩემს შეუ-

ნახამს თავისის ხარჯით რამთვენიმე წელიწადი და მერე ჯორხელს მამულზედ დაუყენებია, დამდგარა მამულზედ ოც წლამდინ.

პაპაჩემი რომ თქვენის ჰირის სანაცულო შექმნილა, ჩვენს მტრებს მოუხსენებიათ ზენონ ალავერდლისათვის, რომ ნასომხარს რომ აშენებას უპირებთ, ჯავახი გახლავსთ, ეკლესიის ხიზანი არისო და ისიც იქ დააყენეთო. აუყრიათ და ნასომხარში დაუსახლებიათ.

იმ ჟამებზედ ნეტარად ხსენებული მის[ი] უმაღლესობა მეფე მობძანებულა და იმათთან უჩივლიათ ბიძაჩემსა და მამაჩემს, რომ ამთვენის ხნის კაცი გახლდათ ჩვენთან ერთი ჯავახი და ახლა ალავერდელმა აგვიყარაო. მაშინვე ოქმი და იასაული ებოძებინათ და ის კაცი ისევ ბიძის ჩემისათვის ებოძებინა. მას აქეთ ის კაცი ჩვენს მამულზედ გახლავსთ და საქვეყნოს ხარჯში.

ღმერთმან თქვენი რისხვა მომცეს ჩემო ხელმწიფევ, თუ, როდესაც ჯავახეთიდამ წამოსულა ის კაცი, ან ქართლსა და ან კახეთში ან თავადისშვილთან და ან აზნაურშვილთან ჩვენს გარდა ან ყოფილიყოს ვისთანმე და ან პური ეჭამოს ვისიმე. ოთხმოცი წელიწადია რა ის კაცი ჩვენს მამულზედ გახლავსთ და არცავის უდავნია. ნურც თქვენ ინებებთ იმის წართმევას. ღმერთი გაგიმარჯვებს. სექდენბრის ი, ქორონიკონს **უპვ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, რომელიც ამისი მოასილი ხარ! მერე ეს კაცი ამდენი ხანი ამისი ყმა ყოფილა ჯავახეთიდამ მოსული და კურთხეულის მეფის ბატონის მამის ჩვენის ოქმებიცა აქვს და ამისი ყმა არის. ამასთან საქმე ნურა გაქვსთ რა, ჯელი აიღევით. სექდემბრის **ია,** ქორონიკონს **უპვ.**

ბეჭედი: მეფე სრულიად ქართლისა კახეთისა და სხვათა გიორგი.

468 არზა ზურაბ ღონიაშვილისა ვალის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 14 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 820. დედანი. 23×16,4 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორ-ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერის ხელმწიფის ჰირი მოსცეს ღონიაშვილს ზურაბს.

მერმე მათ უმაღლესობას ამას მოვახსენებ: გრიგოლ ჭავჭავაძის ყმისაგან მამულს ვყიდულობდი; ჭავჭავაძე გრიგოლმა ორი თუმანი გამამართვა, კაის წიგნს დაგიწერ და მოგცემო; მამულზედაც ვერ გავრიგდით და ორ თუმანს ჩემს ეგ გრიგოლი ჭავჭავაძე ჭამს, **ვთხომ და აღარ მაძლევს.**

ღმერთი გაგიმარჯვებთ, სამ[ა]რთალი წყალობა მაღირსეთ. სექდენბერს ი, ქორონიკონს **უპვ.**

თავში.

ქ. ჩვენი ბძანება არის ჭავჭავაძე გრიგოლ! მერე ამ არზის პატრონისათვის ორი თუმანი მამულის წიგნის საბეჭდავი რომ გამოგირთმევია, იმ მამულზე ხომ ვერ მორიგებულან და არც უყიდნია. და ახლა რასაც დროს ეს ჩვენი ოქმი მოგივიდეს, ეგ თავის ორი თუმანი ისევ უნდა მოსცე, ნუღარ ალაპარაკებ. და თუ სხვა სიტყვა გაქვს რამე, სამართალში ელაპარაკე. სეკდემბერს **იდ,** ქორონიკონს **უპვ.**

ბეჭედი: მეფე სრულიად ქართლისა და სხვათა გიორგი.

469 არზა იესე მურვანიშვილისა ყმის თაობაზე
ფარნავაზ ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 17 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1241. დედანი. ქაღალდი. 23,3×19,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-მეტნაკლული.

ქ. ღმერთმან მეფის ძის ფარნაოზის ჰირი მოსცეს მურვანისშვილს იესეს.

მემრე ამას მოგახსენებ, ღმერთმა იმტელი თქვენი წყალობა მამცეს, რამტელი კახელთა და ქართველთა თქვენს ყმას განჯელი ყვანდეს, რომ არავინ ედავებოდეს.

მემრე ამ სომხისთვის ოქმი გიბოძებია, იასაული მადგია და სომხის შვილს მთხოვენ. მემრე ჩემო ხელმწიფე, სალთხუცესი რომ აქ გახლდათ, მაშინც ილაპარაკა, მაგრამ პასუხიც არ აღირსა და ისევ მევე მიბოძა. იმტელი ამ შვილზე არ მაქვს, რომ ამ სომეხზე მაქვს.

წყალობას ვითხომ, რომ იასაული ჩამამხსნათ, რომ დიაღ[1] ძალას მატანს, თვარაღა ნება თქვენია. თუ ეს სომეხი წავიდეს სადმე, ჩემი

[1] დაღა.

ყმა მოგართვა. თუ არადა, მეც შენი ყმა გახლავარ და ისიცა თუ მებოძება, ხომ თქვენი წყალობა იქნება. თუ არადა, ნება თქვენია.

თავში

ქ. ბატონო სახლთხუცეს[ო] სურამის მოურაო ერისთვის შვილო ელიზბარ! ამ არზით მურვანისშვილს რომ ასე მოუხსენებია, რადგანც ამათს ლაპარაკს თქვენთან გაუვლია და[1] სამართლით გარდაგიწყვეტია, თქვენვე უნდა გაშინჯოთ ამათი საქმე და სამართლიანის საქმით გაარიგოთ, რომ ამას უსამართლო არა დაემართოს რა.

კორინთელო ნინიავ! მანამდინ ბატონს სახლთუხუცეს **ელიზბართან** ილაპარაკებდნენ, ამას რომ სომხის ბიჭი ჰყავს, ამას ეღარ გამოართმევ. სეკდემბრის **იზ**, ქორონიკონს **უპვ**.

ბეჭედი: ღვთისმშობელნან წიაღით მფარნა ვაზკეთილთა რტოდ მეც შემიწყნარა.

470. არზა ზაზა მაღალაშვილის ქვრივისა ყმა-მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1798 წ. 17 სექტემბერი

ცსსა. ფონდი. 1450. დავთარი № 23. საბუთი № 61. ჰირი. ქაღალდი. მხედრული.

[62] ღმერთმან სრულიად საქართველოს პატრიარხის ჭირი მომცეს თქვენს ფეხთა მტვერს ზაზა მაღალაშვილის ქვრივსა და ობლებსა.

მერე ამას მოგახსენებ ჩემო ხელმწიფევ, რომ ღმერთი გამიწყრა, თქვენის ყმისაგან დავრჩი უწყალო ქვრივი, დამრჩნენ უნუგეშოდ ობლები ვალების პატრონნი.

და ახლა ვეღრება ჩემი ეს არის ჩემო ნუგეშინის მცემელო **[v]** ხელმწიფევ, მეც მაცხოვროთ და ობლებიც[2] დამაზრდევინოთ; თქვენ საყმოში ისიც თქვენის ნაწყალობევით[3] და ობლებით ჰცხოვრებდა და თქვენ ახლა იმისი ქვრივი და ობლებიც გვაცხოვროთ თქვენად სადღეგრძელოდ.

ასე თქვენს მტერს უჭირდეს, როგორც ჩვენ გახლავართ. ოცის წლის ვაჟი კაცი შვილი ოთხი თვე არის აჟათა მყავს და მეორე შვილის წლისა გახლავსთ.

გევედრები ჩემო ხელმწიფევ, მანამ ჩემი შვილები მოვლასა, პატრონობას შეიძლებდნენ, ჩემი ყმა და მამული და სახელო ჩემს მაზლს — სალთხუცესს მიაბაროთ თქვენის ბრძანებითა. სეკდემბერსა **იზ**, ქორონიკონს **უპვ**.

[1] + და. [2] ობლებით. [3] მაწყალობევი.

თავში

სალთხუცესო ამილბარ! მერე ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, შენის სახლისკაცის ყმა-მამულიც ამისი ქვრივი და ობლები შენთვის მოგვიბარებია. ამათზედ თვალყური გეჭიროს, რომ უბრალოთ არავინ რა შესცოდო[ს] და არავინ რა შეაწუხოს. სეკდემბერს **იზ**, ქორონიკონს **უპვ**.

ხელრთვა კათალიკოზი.

471. არზა ქაიხოსრო ამილახვრიშვილისა გამოსალეგის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 18 სექტემბერი

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი. № 1461. რვეული № 14. გვ. 70v—71r.

[70v] ქ. ღმერთმან ჩემის მოწყალის მეფის ჭირი მოსცეს მათს მიწად მტვერს ამილახვრიშვილს ქაიხოსროვს უსი[71]ნათლოს და მწარედ შეწუხებულს.

ჩემო კელმწიფევ, თუმცა ჩემის ცოდვის მიზეზით არა მაქვს თვალი რომ გიახლო, მუხლთ გაკოცო, თქვენი ბედნიერობა და დაგვირგვინება დავინახო და მოგილოცო, მაგრამ კელაპყრობით ვითხოვ ზეციერის მამისაგან რომ მეფობა თქვენი მრავალჟამიერ ჰყოს, ბედნიერობით ბძანდებოდეთ, ჩემსაებრ დავრდომილისა და შეწუხებულის სასიქადულოთა და სანუგეშოთ.

და შემდგომად ამას მოგახსენებ ჩემო კელმწიფევ. უფალმან სულით გაანათლოს ნეტარად ხსენებული კელმწიფე, მამათქვენს ოქმით ჩემის ექვსის კაცის სურსათის გამოსაღები ჩემთვის ებოძებინა.

გევედრები და მუხლთ გეხვევი, იმის მოსახსენებლად და თქვენად სადღეგრძელოთ იმისი მოწყალება არ მამიშალოთ და ოქმის წყალობა მოიღოთ რომ მეც თქვენის მოწყალებით ვიცხოვრო და მარადის თქვენის კელმწიფობისა და დღეგრძელობისათვის მაგევდრებელი ვიყო. სეკდემბერს **იდ**, ქორონიკონს **უპე**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, რომელნიც იასაულნი იქნებოდეთ ხოლმე! მერმე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, და ამის ექვსის

კომლის კაცის სურსათი და გამოსაღები კურთხეულს მეფეს ბატონს მამაჩვენს ამისთვის უბოძებია, და რომელნიც იასაულნი მიხვიდოდეთ, როგორც იმ ბოძებულს ოქმში უცხადებდეს, ისე უნდა აღუსრულდებოდეს და არას გამოართმევდეთ. სეკდემბერს **იზ**, ქორონიკონს **უპვ**.

მეფე გიორგი

472. არზა ერასტი ამილახვარიშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 21 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 1443. დედანი. ქაღალდი. 27,5×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ამილახვარიშვილის ერასტისა.

ჩვენ[ი] და ბეჟანის შფოთი რომ არ დასცხრა, სანატრელის მეფის ოქმიც მაქვს ამ რიგათ, რომ: თქვენს სამართლამდისინ წართმეული რომელსაც გქონდესთ, ერთმანერთს ისევ მიეცით; და როდესაც თქვენს სამართალში შევალთ, მაშინ ჩვენ გაგასწორებთ; და ეს პირობაც უნდა იყოს — თქვენში რომელიც დღეის იქით შფოთის მიზეზი შეიქნება, სიმტყუენე იმას დაედებაო.

და დამშვიდების მაგიერ რაოდენი შფოთი მოუღია ჩემზედ, იმისი სია მაქვს სამართლისათვის დამზადებული; ინებებთ თქვენს წინაშე გვალაპარაკეთ; ინებებთ თქვენს შვილს იოანეზედ გვიბოძეთ ოქმი, რომ იმან გაგვაშველოს სამართლით, მოწმე[ე]ბის გამოძიებით. სეკდემბერს **იზ**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ქ. ჩვენო ღმრთის წყალობავ შვილო ბატონო იოანე მერე ეს ამილახვარიშვილი ერასტი ასე რომ ჩიევის, ბეჟანს უჩივის. ესენი ორთავე შენთან მიაყენინე და სწორეს და რიგიანის სამართლის გზით ერთმანეთს მოაშველე და გარდაუწყვიდე, რომ კვლავ ერთმანეთში დავა და სალაპარაკო აღარა ჰქონდესთ რა. სეკდენბრის **კა**, ქორონიკონს **უპვ**.

თუ შენ ვერ მოარიგო, ჩვენთან გამოგზავნე.

ბეჟედი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გიორგი.

473. არზა ადამ ტარუაშვილისა სამართლის მიცემაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 29 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. 1814. დედანი. 14,3×10,3 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან სრულიად საქართველოს მეფის ძის იოვანეს ჭირი მინბაშის დიმიტრის ყმას ტარუაშვილს ადამას მოსცეს.

მერმე ამას მოვახსენებ: ღორეთიდამ ძნა მამქონდა დავით ამირეჯიბი[ს]შვილი დამხვდა ბრეთსა და დირბ[ს]შუა, ერთი ხარი წამართვა და ხმლით დამჭრა კისერში, ერთი საყეცარიც წამართვა.

ერთი წელიწადია ხარი წართმეული მყავს. ერთი იასაული და ოქმი მიბოძეთ, ჩემი ხარი და საყეცარი გამაშორვას და სამართალშიც მელაპარაკოს, რა დანაშაული მქონდა, რომ დამჭრა. სეკდენბრის **კთ**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ქ. მეფის ძე იოანე გიბძანებ ნინიავ და რამაზი! მერე ამ არზის პატრონი დავით ამირეჯიბს რომ უჩივის, ხარი რომ წაურთმევია და კიდეც დაუჭრია, ხარი ახლავ გამოურთვი და მოეც. და დაჭრაზედ ორთავ ჩვენთან ალაპარაკე. ენკენისთვის **კთ**, ქორონიკონს **უპვ**.

იოანე

474. არზა უთრუთიშვილეგისა ყმოგის თაოგაზე ფარნაოზ ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 30 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9960. დედანი. ქაღალდი. 21,5×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ჩვენის მოწყალის მეფის ძის ფარნაოზის ჭირი უთრუთიშვილებს მოგვცეს.

ჩვენი მოხსენება ეს არის: ბაგრატის შვილს გოგიას ამის მეტი საბუთი ჩვენთან არა აქვს რა — პაპის ჩემისაგან ნაშობი იყო პაპა მათიო. მართალიც არის, იმგვარად იყო ნაშობი, მაგრამ თავის შვილებზე უკეთ ყვარებია, ჯერ მღთითა და მერე სანატრელის ჩემწი-

ფით აღზრდილი[1] გხლებიათ და ყველანი მწყალობელნი ყოფილან. და თუ თავისის გარჯითა და ქაცობით უშოვნია რამე, თითო-ოროლა დღის მიწა ქვემო ციციენთაგან და მათის აზნაურშვილებისაგან უყიდნია და ისრე ცხოვრებულა, როგორც იმერეთს წილობასთან ყოფილა, ისრე სხვეფთან გხლებია.

რა ისინი გარდაცვლილან, პაპა ჩვენს უთრუთს ორი ობოლი დარჩენია — ერთი მამა ჩვენი და მეორე უფროსი სხვა. ამდგარან და სხვა ციციშვილებს მიკერძებიან და დაზრდილან. უფროს ძმას არა დარჩენია რა და უნცროსის ძმისა ჩვენ გახლავართ.

და ახლა კიდევ ჩვენი უფროსი ძმა, რომელიც თქვენს სამსახურში აღსრულდა, ისი თხუთმეტ-თექვსმეტი წელიწადი **ალექსანდრეს** შვილს გოგიას ახლდა. და როდესაც ღმერთმან და სანატრელმა ბატონმა თქვენს ხლებას ღირსგვყო, მაში[ნ] დაგვიწყო დავება, მანამდინ გოგიას ახლდა. თუ სიტყვა ჰქონდა რამე, სად იყო. როდესაც თქვენს საფარველს ღირს ვიქმენით, მასუკან დაგვიწყო დავება და ბატონისშვილის **იოვანეს** ოქმით ხელი აგვიმართა.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთის გზით ბინა გვიბოძეთ, რომ ჩვენ ბატონისაგან ბოძებულნი თქვენ გახლავართ. თუ სიტყვა ჰქონდეს რამე, თქვენთან გველაპარაკოს, რომელიც ჩვენი მოდავე იყოს. ამისი მოწყალება დაგვმართეთ თქვენად გასამარჯვებლად. სექდემბრის **კზ,** ქორონიკონს **უპვ.**

თავში

ქ. მეფის ძე ფარნავაზ გიბრძანებ უთრუთისშვილებო! ამ არზით ასე რომ მოგიხსენებია, სანატრელ[ს] ბატონს მამაჩვენს თქვენი თავი ჩვენთვის უბოძებია და მას აქეთ ჩვენ გვიჭირავხართ და არცავის ხმა ამოუღია, თქვენთან საქმე არავისა აქვსთ. და თუ ვისმე. სიტყვ[ა] ჰქონდეს, ჩვენთან მოვიდნენ და ჩვენ გველაპარაკნენ, შენთან საქმე არავისა აქვს. ენკენისთვის **ლ,** ქორონიკონს **უპვ.**

ბეჭედი: ღთის წმობელმან წიაღით მფარნა ვაზკეთილთა რტოდ მეც შემიწყნარა.

ქ. არცავის შენს მამულთანა აქვს ვისმე ხელი, არც ნასყიდთან, არც უსყიდთან; შენც ჩვენი ხარ და შენი ნასყიდი და უსყიდი მამულიცა, შენთან ჯელი არავისა აქუს, ყველამ ასე იცოდენ.

ბეჭედი: ღთის მშობელმან წიაღით მფარნა ვაზკეთილთა რტოდ მეც შემიწყნარა.

[1] აღსდილი.

ქ. მათის უგანათლებულესობის ბძანებას ვამტკიცებ მინბაში ციციშვილი გიორგი და არცა რა საქმე მაქს სიყვარულობის მეტი. ენკენისთვის **ლ,** ქორონიკონს **უპვ.**

მინბაში
გიორგი

475. არზა იოსებ ნახუცრიშვილისა უმოგის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 8 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 51. საბუთი № 170. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[185v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის დირბიდამ ქრისტეს საფლავის ყმის ნახუცრიშვილის იოსებისა.

სანატრელის მეფის ოქმი მაქვს და მღვდელთმთავარის ნიქოზლისაგან მოწმობის წიგნი მოცემული, რომ მაქსიმეს ჩვენთან საქმე არა აქვს. ასე რომ მამის თქვენის ბძანებით მთელი დირბის მოხუცებულთ კაცებში ნიქოზელს მოწმობა ფიცით უკითხავთ და ყოველს სულს დაუმტკიცებიათ, რომ ჩვენ ქრისტეს საფლავის ყმანი ვყოფილვართ. და ახლა მაქსიმემ ორი წელიწადია ჩვენის მამის ნასყიდს მამულზედაც აღარ მიგვიშვა. იმას რომ ჩვენი დაკარგვა უნდოდეს, თქვენ ნუ დაგვკარგავთ.

ამას გევედრებით, სანატრელის მეფისგან ბოძებული ოქმი თქვენც დაგვიმტკიცოთ და არ მოგვიშალოთ. სექდემბრის **იდ,** ქორონიკონს **უპვ.**

თავში

[185] ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრონო. მერე სანამდის რომ აქ ათანასი ჯვარისმამა მოვიდოდა, მანამდისინ უწმინდესის პატრიარხისაგან ჩვენ გვებარნენ წმინდა საფლავის ყმანი.

ახლა რადგან უწმინდესის პატრიარხის ბძანებით ჯვარისმამა ათანასი მოვიდა, ყოველი საქმის უფლება იმას აქვს მიცემული უწმინდესის პატრიარხისაგან. და ჯვარისმამის ათანასის ნება არის და უფლებაცა აქვს, ნებევდეს მიგცეს და ნებევდეს გამოგართოს, ჩვენ საქმე არა გვაქვს ამაში.

და მასუკან როგორსაც წერილს ათანასი ჯვარისმამისას მოგვიტან, მაშინ იმაზედ დაგაყენებთ. ეს ასე იცოდე. და ჯვარისმამის ათანასესაგან უნდა გადასწყდეს შენი საქმე. ოქდომბრის **გ,** ქორონიკონს **უპვ.**

და თუ წმინდის საფლავის ყმა ხარ და იცის ჯვარისმამამ ათანასიმ, ეგ უფლება კი არა აქვს, რომ გაგცეს წმინდა საფლავის ყმა და დაგიმტკიცოს წერილით. და როგორც ის ხელს მოგიწერს, ჩვენც იმას დაგიმტკიცებთ. მეფე გიორგი

476. არზა ტეტია მგალობლიშვილის ძვრივისა მოახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 4 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10214. დედანი. 16,5×11 სმ. ქაღალდი. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მხევლის მგალობლიშვილი ტეტიას ქვრივისა და ობლებისა.

ერთი ნასყიდი დედაკაცი მყუანდა და გამითხოვდა. ბატონს დედა თქვენთან ვიჩიველე და ერთი შვიდის წლის გოგო სისხლში წაართო და მე მიბოძა. ახლა ის გოგოც რომ გავზარდე, ისევ იმ დედამ გამიორგულა, გამეპარა და ქმარი შეირთო. თორმეტი წელიწადია ქვრივ-ობრობით გამიზდია. გევედრებით, ამის სამართალი მაღირსოთ. ოქტომბერს ბ.

თავში

ქ. უფალნო კახეთის მოსამართლებო! ამ არზის პატრონსა და ამის მოდავეს სამრთალი თქვენ უსაჯეთ. და რაც სამრთალი საჯოთ, განაჩენი მიეცით და ჩვენ დაგვამტკიცებინეთ. ღვინობისთვის დ, ქორონიკონს უპვ. მეფე გიორგი

477. არზა ერეკლე II-ის დისწულის ვარიამისა გამოსალების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 15 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 566. დედანი. ქაღალდი. 22,4×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერს ჯელმწიფეს წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ბატონის დისწულისა მარიამის.

მერე ამას მოგახსენებთ, თქვენის ჯელმწიფის მამისაგან განწესებული ენისლიდამ ორი მსახური მყვანდა. ახლა ის ხარჯში ჩაუგდიათ ის ორი კაცი. იმათ რომ ხარჯი გამოერთოს, ჩემთან როდიღა დასდგებიან, აქამდისინ იმათ ხარჯი არ გამორთმევიათ.

აძ წყალობას ვითხოვთ, ღმერთი გადღეგრძელებსთ, რომ აღარ გამოართონ ხარჯი, ერთი ოქმის წყალობა მიყავით, რომ აღარ შემიწუხონ ის კაცნი და ჩემიდამ არ გავიდნენ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის. ვინც ჩვენი მოსაქმენი ენისელში მიხვიდოდეთ, მერე ამ ჩვენს მამიდაშვილს რომ ორი მსახური ახლავს, ამის მსახურების ხარჯსა გამოსაღებში ნუ გარევთ და ნურც არას გამოართმევთ თორე[მ]. ჩვენი საწყენი იქნება იცოდეთ. ოქდომბრის იე, ქორონიკონს უპვ. გიორგი

478. არზა შანშე მილახვრისა ყმათა გააზატების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 16 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10484. დედანი. ქაღალდი. 30,2×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის წინა'შე მოსახსენებელი მათის მონის შანშე მილახვრისა და შვილებისა როსტომისა და სოლომანისა წინაშე მათსა.

ამას მოვახსენებთ ჯელმწიფეს. ჩვენი საქმე რომ მოგეხსენება როგორ გაჭირებულნი ვართ და უსჯულოთაგან წამხდარნი. ამას გევედრებით ყოვლად მოწყალეო ჯელმწიფევ, რომ რომელნიც ჩვენს მამულში გახლავან ფცას ან მეკომურნი და ან ხიზანი, ამის წყალობას ვითხოვთ, რომ სამს ან ოთხს წელიწადს აზატი უბოძოთ, რომ არა ეთხოებოდეს რა. ოქდომბრის ა, ქორონიკონს უპვ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის! ვინც ფცაში ჩვენი მოსაქმენი მიხვიდოდეთ ხოლმე, მერე ფცაში მოსახლეთ ნურც მეკვამურსა და ნურც ხიზანს ამ ოთხს წელიწადს ნურას გამოართმევთ და ნურცა რაზედ შეაწუხებთ. ოქდომბრის გ, უპვ. გიორგი

ამ ოთხს წელიწადს გაგვიაზატებია, რაც ფცაში მოსახლენი არიან ამათ წილს მამულში ხიზანი არის თუ მეკობური, იმათთან საქმე ნურავის გაქვსთ, ნურც ჩვენის ძმების მოსაქმეთა და ნუ[რ]ც ჩვენის შვილების მოსაქმეთა. ოქტომბრის **ივ,** ქორონიკონს **უპვ.** გიორგი

ქ. ამ არზის პატრონისათვის ბატონს მამაჩვენსაც წყალობა უქნია და ჩვენც ამ ოთხს წელიწადს გაგვიზატებია. აპრილის **დ,** ქორონიკონს **უპმ.** დავით.

ქ. როგორც მისს უმაღლესობას უბძან[ებია], ყოველმა მოსაქმემ ისე უნდა აღასრულოთ. იანვრის **კე,** ქორონიკონს **უპზ.** იოანე

479 არზა მამადუსეინ სულთნიშვილისა ძმების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 2 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 9693. დედანი. ქაღალდი. 21,3×14,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი, მათის მონის სულთნისშვილის მამადუსეინასი.

ჩემო ხელმწიფევ, სანატრელმა ბატონმა მამათქვენმა წყალობა მიყო და ოთხიოდ კომლი კაცი მიბოძა, რომ ამისი წყალობის ოქმიცა მქონდა; და აღამაჰმადხან რომ მოვიდა და ავიყარენით, მაშინ სხვაც მრავალი რამ დავჰკარგე და ისიც იმათთან დამეკარგა. და ახლა ვითხოვ თქვენგან მოწყალებასა, რომ ის მამის თქვენის წყალობა ოქმი გამიახლოთ და ისევ მიბოძოთ ის ჩემი წყალობად ნაბოძები კაცნი, რომ როგორც სხვათ ჩემს ტოლს კაცსა აქვსთ თქვენგან წყალობა და იმსახურებენ, ისე მეც მოწყალება მიყავით ერთის ოქმისა, რომ უბრალოთ სხვათ აღარავინ გაგლიჯონ ეს ჩემი წყალობად ნაბოძები კაცნი და მე მემსახურნენ, თქვენ სადღეგრძელოდ. ოქტომბრის **ლ,** ქორონიკონს **უპვ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ბაიდრის სულთანო და ან ვინც ჩვენი მოსაქმენი მიხვიდოდეთ ხოლმე! მერე კურთხეულის მეფის ბატონის მამის ჩვენისაგანაც წყალობა სჭივრებია ამ სულთნისშვილს მამად უსეინას

ოთხი კომლის კაცისა და ჩვენც ამის[თ]ვისვე გვიბოძებია ის ოთხი კომლი კაცი და ამას უნდა ყვანდეს და ემსახურნენ. სხვას საქმე [არა]ვისა აქვს და ნურც არავინ რაზედ შეუწუხებთ და ნურც არას გამოართმევთ, ამას უნდა ემსახურნენ. ნოემბრის **ბ,** ქორონიკონს **უპვ.**

გიორგი

480. არზა მართა ყორღანაშვილისა ქალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 5 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 37. საბუთი № 218. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[121v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის მეფის გიორგის ჭირი მოსცეს თქვენ[ი]ს ყმის ყორღანაშვილის შანშეს ქალსა მართასა.

ასე რომ ჩემი და ჰყვანდა მოქალაქე ჩოლახ შერმაზანას შვილსა არუთინასა მეუღლეთა და უშვილოთ ამოწყდა. მას ჰქონდა მამის ჩვენისაგან **[122]** მოცემული ნუსხითა ოთხმოცდათექვსმეტის თუმნისა ზითევი ამდენი. და კიდევ დარჩა თავისის ხელითა და ყაირათითა თეთრი მიცემული ასოცდა ათი თუმანი. რომელიც არის სარგებლითა დღესაც მანდენათ დუქანზედ, ასის თუმნისა ზანდუკში დარჩა საქონელი. ამდენის პატრონს მართებულათ სულის რიგიც არა უყო. მეორეს კვირას ცოლიც წეიყვანა. გამოვიდა ხანი, მეც გაუგზავნე კაცი, ჩემი დის მზითევი ვსთხოვე, ნებაყოფლობით არას მაძლევდა პასუხსა.

მერე დიდს ბატონს არზით მოვახსენე. მისი ბძანებით ოთხი კაცნი დავსხით: ერთი ციხის ეკლესიის დეკანოზი ტერ-არქელა, გურგინბეგის შვილი სტეფანა, თავი[ლ]დარი ფარსადან და ყამაზა[ა]ნთ ოჰანეზა. ესენი დასხდნენ, თავია[ნ]თ გონებით სამართალი გადასჭრეს, სამოც[და]თორმეტი თუმანი თეთრი ერთი წლის ვადით. ვადაზედ ეს თეთრი სრულათ უნდა მოეცა ჩვენთვის; და თუ ვადაზედ არ მოეცა, რაც ხანი გასულიყო, თვეში თუმნის თავსა ორ[ი] შაური სარგებელი უნდა მოეცა ჩემთვისა არუთინასა.

ახლა ორი წელიწადია არც თავნის პატრონი ვარ და არცა სარგებლისა, რამთენიც ვსთხოვე და განაჩენი გაუგზავნე, შეუთვალე: ეს შენი ვალია და დაიხსენ, მამეცი ჩემი რაცა გმართებს, ნულარ მაჩივ-

ლებ-მეთქი. ტერ-აკოფას ხელით, რომელიც ნორაშნის დეკანოზი გახლავთ, მოეტყ[უვე]ბინა, წავიდეთო დუქანში, ნახეარს ახლა დაგითლიო და ნახევარისა შემოდგომას მოგცემო. [v] თეთრი კი ეჩვენებინა და არ მოეცა, ხელიდამ განაჩენი გამოერთო და დაეხივა არუთინასა. ახლა ასე მეუბნება: მთრალი ვიყავიო და დავხიეო, წადიო და მიჩივლეო. ახლა მეც მამიხსენებია, ჩემო ხემწიფეე ის, რომ სიმთრალით კაციც მოკლას, მოსათმენი[ა] სამართლისაგან? გევედრებით, ღმერთი გაგიმარჯვებს, ასეთი ოქმი და იასაული 'გვიბოძოთ, ბეჯითი, ეს თეთრი თავისის სარგებლითა გამომირთონ და მებოძოს, დაიწერა გიორგობის გ, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ფ[ა]ნცერა შვილო ანდუყაფარ, კვეზერელო დავით! მერე ასე რომ არზის პატრონს თავისი შეწუხება მოუხსენებია, ამისი იასაულობა თქვენთვის მოგვიცია, თქვენ იცით როგორ ბეჯითად[1] მოიქცევით. რა რიგათაც ამ ოთხ შუაკაცებს სამართლით გადაუჭრიათ სამოცდათორმეტი თუმანი თეთრი თავისის გავლილის ხნის სარგებლით სრულებით [გა]მოართვით ჩოლახ შერმაზანას შვილ არუთინასა და ამ არზის პატრონს მოეცით.

და თუ კიდევ უარჰყოს და ან უსამართლოთ მოიქცეს, მერე ავათაც მოებყარით და სახლიც დააცლევინეთ, ამას მოეცით თავის თეთრშია. მინამ ამ სამოცდათორმეტ თუმანს[2] მისცემდეს, მინამ ამ თეთრის პატრონი შიგ სახლებში უნდა იდგეს. სამართალი ასე არის. და როგორ შეიძლო განაჩენის დახევა, არ იცოდა, რომ სამართალი უწყენს? და თუ სიტყვა ჰქონდეს რამე, მოვიდეს ჩვენ მოგვახსენოს. ეს ბძანება ასე უნდა ა[ა]სრულოთ. გიორგობის ე, ქორონიკონს **უპვ**. გიორგი

481. არზა იოანე კლიმიაშვილისა მსახურის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1798 წ. 21 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 696. დედანი. ქაღალდი. 17,5×10,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან ჩვენი მრაველად მოწყალის კემწიფის საჭართველოს მეფის ძის იულონის ჭირი მათს მიწას იოანე კლიმიაშვილს მოსცეს.

1 ბეჯეთი.

2 თუმანი.

ამას მოვახსენებთ ჩვენს კემწიფეს: რაღაც თქვენი წყალობა კაცები მყვანან, იმათი მსახურები უნდა მოეცათ, რომ ყოველთვის მყოლია; როცა შვილი არ მოუციათ, მოჯამაგირე დაუჭერიათ და ის მოუციათ. და ახლა აღარ მაძლევენ. და წელს ორი მოჯამაგირე დავიჭირე.

ამ მოწყალებას ვითხოვ, დათუა მამაცაშვილზე ერთი ოქმი მიბოძოთ, რომ იმ მოჯამაგირის თეთრიც იმ ჩემს კაცებს მიაცემინოთ. და როგორც კვლავ მსახური მოუციათ, ახლაც მსახური გამომირთოს და მომცეს. ნოენბრის კ, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ქ. მამაცაშვილო დავით! მერე ამ არზით ეს კლიმიაშვილი ასე რომ ჩივის, ამის კაცებს უნდა და[ა]დგე. ამ ორის კაცის საჯამაგირო ახლავ გამოურთო და ამას მოაბარო. ამას გარდა როგორათაც იმ კაცებს ამისი მსახური სდებიათ, ის მსახურიც უნდა მოსცენ. ამაზედ დიდად ბეჯითათ უნდა, მოიქცე და გაურიგებელი არ და[ა]გდო. გიორგობის კა, ქორონიკონს **უპვ**.

ბეჭედი: ტომ-სჭესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

482. არზა არღუთაშვილებისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 27 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 650. დედანი. ქაღალდი. 31×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათი მონის არღუთაშვილი ალამდარბაში მანუჩარისა და ალამდარი ბეჟანისა.

ჩვენი ერთი კომლი კაცი ასლიკა ჩვენს განაყოფს სისუას უჭირავს თავისის მამულით სამკვიდრო ჩვენი არის და ის კი გვართმევს, არ მანებებს იმ კაცს რომ ვიმსახუროთ. აქამდისინ ჩვენ ობლები გახლდით. მამები თქვენს სამსახურში ჭირის სანაცვლო ქმნილან. ერთი ძმა გვყვანდა, ისიც თქვენს სამსახურში ჭირის სანაცვლო იქნა; და ჩვენც თქვენს ერთგულათ მსახურობაზედ თავდადებულნი გახლავართ.

არღუთაშვილს მიქელას ჩემი სოფლის საბალახე ორი წლის თოთხმეტი მინალთუნი აელო. ეს რომ ვთხოე, გამლახა, ავათ მამეპყრა. და თუ მაქვს რამე, აღარას მანებებს. გევედრებით სამართალი მაღირსოთ. ნოემბრის კზ, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის იასაული...* მერე ამ არზით არღუთაშვილი მანუჩარა თავის სახლისკაცს, ერთს კომლს კაცზედ რომ უჩივის და სამის წლის საბალახეზედა და კიდეც გაულახამსთ, თუ სიტყვა არა ჰქონდეს რა, რასაც უჩიოდეს, გამოურთვი და მოეც. და თუ სიტყვა ჰქონდეს მოგვახსენოს. მაგრამ თუ გამტყუნდა, გარდავახდევინებთ.

დეკემბერს გ, ქორონიკონს უპვ. გიორგი

483. არზა გაბრიელ ჯაჯანაშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 4 დეკემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 24. საბუთი № 64. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იხილე აგრეთვე ამავე საქმეზე საბუთები №№ 63, 66—68 და 72.

[70] მათის უმაღლესობის [v] ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ჯ ა ჯ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი გ ა ბ რ ი ე ლ ი ს ა გ ა ნ.

თქვენმა უმაღლესობამ ოქმი მიბოძა და ჩემი ყმა არ დამნებდა. წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი და იასაული მიბოძოთ, რომ ჩემი ყმა დამნებდეს. და თუ ვისმე სიტყვა აქვს, თქვენს სამართალში მელაპარაკოს. დეკემბრის გ, ქორონიკონს უპვ.

თავში

ჩვენ მაგიერად თ ა რ ხ ა ნ ს გ ი ო რ გ ი ს და მისს მაღალღირსებას არხიმანდრიტს ა ნ ტ ო ნ ი ს ასე ეუწყოს.

მერე ამ ჯაჯანაშვილის ყმების აღიღათი ხომ წინამძღვარო შენც მოგეწერა, რომ ის გლეხნი ყმანი კი ამისნი არიანო და ეკლესი[ი]ს სამსახური კი სძეთო[1], რომ გუჯარი აცხადებსო. რაც ეკლესი[ი]ს სამსახური გუჯრით ამის ყმათა სძევს, იმას უნდა ეკლესიას ემსახურნენ უოველთვის. და ის გლეხნი კი ამას უნდა და[ა]ნებოთ, რომ ამისი ყმანი ყოფილან და ამას უნდა ყვანდეს და გმსახურნენ ბატონყმურის რიგით. დეკემბერს დ, ქორონიკონს უპვ.

* დატოვებულია ცარიელი აღგილი იასაულის სახელის ჩასაწერათ.
[1] სძეთო.

484. არზა ნიკოლოზ ჩერქეზიშვილისა სახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 4 დეკემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 14. საბუთი № 87. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[118v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოხსენებული მათის მონის ჩ ე რ ქ ე ზ ი შ ვ ი ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ ი ს და იმის ძმებისაგან.

ქალაქს რომ ჩვენი სასახლე გახლავთ, ის პაპის ჩვენის ჭირნახული და ამაგია, რომ სხვა აღარა დაგვრჩომია რა. ის მ ი რ ზ ა რ ა ბ ა ს სადმე გამოუთხოვნია თქვენის უმაღლესობისაგან, კურთხეულს მეფესაც, დიაღ, მრავალნი შეადგნენ, მარა არ ინება იმ სახლებიდამ ჩვენი ჩამორთმევა. ამას გევედრებით, თუ მოდავე არის ვინმე, სამართალში გველაპარაკოს, თუ არადა, თქვენი წყალობა არ მოგვეშალოს. დიაღ, მრავა[119]ლი კაც[ი] გვევაჭრებოდნენ, მაგრამ თქვენი წყალობა როგორ უნდა გაგვესყიდნა. დეკემბრის გ, ქორონიკონს უპვ.

თავში

[118] ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრონებო! მერე როგორც კურთხეულის პაპის ჩვენისაგან და მამის ჩვენისაგან წყალობა გჭირებიათ ქალაქში მეტეხში ქვეშ სახლები გჭონიათ, ჩვენც თქვენთვის გვიბოძებია. დეკემბრის დ, ქორონიკონს უპვ.

485. არზა სოლომონ თარხნიშვილისა ყმების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 7 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13699. დედანი. ქაღალდი. 28×11,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. ოქმის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

ქ. მათის უმაღლესობის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ს ო ლ ო მ ო ნ თ ა რ ხ ნ ი შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ნ.

მერე ამას მოვახსენებ: თქვენი უმაღლესობა ქალაქს რომ ბძანდებოდა და იმ სნეულობის მიზეზით რომ ავიყარენით, იმჟამად ხუთიოდ კომლი განჯელი სომეხი იმ ჩემის სომხების სოფლისაგანი იქ ა ხ ა ლ-

ქ ა ლ ა ქ ს მოვიდნენ და რაც შეიძლებოდა, თვალყური გვეჭირა ყოვლისფრით და ჰირიც იმის მიზეზით შემოგვიდგა.

ახლა ბატონს დედოფალს ი[ა]საულები გაუსევია, აყარეთ და ქოლაგირში მი[ი]ყვანეთო. თუ დავა აქვს ვისმე, თქვენი უმაღლესობა უნდა მართმეევდეს, ო ს ე ფ ა ს იასაულს ჩემს ყმაში რა ხელი აქვს, დღესაც შიგ დგანან და [ა]წუხებენ.

წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმის წყალობა მიყოთ, ხელი აიღონ. მასუკან რაც თქვენი ნება[ა], ის აღსრულდეს. დეკემბრის **ზ**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ვინც ამ სომხების აყრის იას[ა]ულნი ხართ, მერე თქვენ მაგათზედ ჯელი აიღ[ე]ვით, ნუ აყრით, მაგათთან საქმე არა გაქვსთ რა. ეგენი ჩვენი ყმანი არიან და ჩვენ ვიცი[თ] და მეითარმა ს ო ლ ო მ ო ნ. დეკემბრის **ვ**, ქორონიკონს **უპვ**. გიორგი

486. არზა ზაალ გურამიშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 28 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 665. დედანი. ქაღალდი. 21,5×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ზ ა ა ლ გ უ რ ა მ ი შ ვ ი ლ ი ს ა.

რაც ს ა გ უ რ ა მ ო შ ი არაგველთ და ან სხუათ ცხვარი უყენიათ, შვიდი წელიწადია იმათს საბალახეს ჩემის სახლის კაცნი იღებენ და მე არას მაძლევენ. შარშანაც მცხეთელებს ღალა იმათ გამოართვეს.

ამას გევედრებით, ან თავეთი აღებულისა ჩემი წილი ნახევრის პასუხი მოაცემინოთ, ან რამდენი წელიც იმათ ეჭამოსთ, იმდენი მე დამანებონ, რომ ახლა მე ვჭამო. დეკემბერს კ, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ხალვათხანის ეშიკაღაბაშო ი ო ს ე ბ! მერე შენ უნდა მიხვიდე გურამისშვილებთანა და ამ არზით გ უ რ ა მ ი ს შ ვ ი ლ ს ზ ა ა ლ ს ასე რომ მოუხსენებია, ეს ზაალ გურამიანთ მონახევრე არის და რაც ან ღალა აეღოსთ და ან საბალახე, ნახევარი უნდა გამოურთვა და მოაბარო. დღეის იქითაც ასრე უნდა ქმნან, რაც

აიღონ, ყველა უნდა შუა გაიყონ ღალაცა და საბალახეცა. დეკემბერს კგ, ქორონიკონს **უპვ**. გიორგი

ქ. პ ა ტ ა რ ი ძ ე! ეს საქმე შენ უნდა გაარიგო, როგორც ბატონის ბძანება არის.

ხელრთვა: ი ო ს ე ბ

487. არზა სტეფანე მოსეაშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 27 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5688. დედანი. ქაღალდი. 27×14,4 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის, ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი, მათის მონის, სტამბოლიდამ ტყვეთ მოსული მოქალაქე მ ო ს ე ს ა შ ვ ი ლ ი ს ტ ე ფ ა ნ ა ს ი.

ერთი გლახა, ნაილაჯი, ობოლი და ვალის პატრონი გახლავარ. მოხელე[ე]ბის შიშით ფეხი ვეღარ მამიკიდნია, რომ ერთს ბინაზედ დავდგე, რომ ხარჯსა და გამოსაღებს მაღონებენ.

გევედრებით, ერთის ოქმის წყალობა მოიღოთ, რომ ჩემგან ჯელი აიღონ ხარჯსა და გამოსაღებში აღარ გამრიონ და მოვალეებმაც შეძლებამდისინ დამაცალონ. დეკემბრის **კზ**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ქალაქის მელიქს დ ა რ ჩ ი ა ს ასე ეუწყოს. მერე ამ არზის პატრონის მოხსენებული თუ ჰეშმარიტი არის, ასე უნდა აღუსრულო და ხარჯსა და გამოსაღებში არ გარიო და არც არაზედ შეაწუხო და კარგად გააძლებინო. და ამას გარდა, რომელიც ამის მოვალენი იყვნეთ, ყველათ უნდა დააცალოთ შეძლებამდის; და როდესაც შეიძლებს მერე თავის დაჰფათით თავის მოვალეებს პასუხს გაგცემთ. და რადგან ახლა შეძლება არა აქვს მოცემის, მაშ რას უზამთ, რომ არ დააცლით. დეკემბრის **კზ**, ქორონიკონს **უპვ**. გიორგი

ქ. მელიქო დარჩიავ! მერე ამ არზის პატრონი რადგან ტყვე და ვალის პატრონი არის, ოქმი უბოძეთ, რომ ეს ხარჯსა და გამოსაღებში აღარ გაგერივა, ახლა ჩივის, რომ აწუხებ თურმე. ამისი ხარჯისა

და გამოსაღების გამორთმევა არ იქნება და ნულარც შეაწუხებ და მოვალემაც შეძლებამდის უნდა დააცალონ. მარტის **ზ**, ქორონიკონს **უპზ**. გიორგი

488. არზა დიმიტრი ხიმშიაშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 30 დეკემბერი

ცსაა, ფონდი 1450, დავთარი № 37, საბუთი № 209, პირი, ქაღალდი, მხედრული.

[115] მათის უმაღლესობის ბედნიერის მ ე ფ ი ს გ ი ო რ გ ი ს ჰირი მოსცეს თქვენს ერთგულს ყმას აზნაურ ხ ი მ შ ი ა შ ვ ი ლს დ ი მ ი ტ რ ი ს ა ასე, რომ ჯერ ჩემის უღირსის პირით მოგვილოცამ მეფობასა და ბატონობასა მუდამ გამარჯვებაშია, ჩემო ხემწიფევ.

ახლა ამას მოგახსენებ, რომ რასაც ვნატრობდი, ღმერთმა ისმინა ჩემი ცოდვილი პირის ვედრება, აგრეთვე თქვენ უნდა ისმინოთ ჩვენი მოხსენება. როგორც იმედსა და ნუგეშსა მიბძანებდით მალ-მალ, თუ: დიმიტრი ნუ სწუხარო, ბევრი მოგიცდიაო, ცოტაც მოიცადეო, როცა მე ბატონობას ეიშოვნიო, სარწმუნო იყავიო, რომ შენი სამკვიდრო ყმა და მამული — სოფელი დ ი ღ ო მ ი სრულებით გებოძებაო[1].

ჩემო ხემწიფევ, ახლა არის დროცა და ჟამიც, რასაც ნატრობდით აგვისრულე ვედრება ჩვენი. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ამდენი ასე უყმოთა და უმამულოთ ყოფა გვაკმარე, ჩემო ხემწიფევ, გვიბოძეთ ჩვენი სამკვიდრო [v] სოფელი დიღომი, ჩვენი მკვიდრი ხომ კარგათ მოგეხსენებათ, რომ იმთავითაც[2] მამა-პაპით თქვენც მოწყალე ბრძანებულხართ[3] ჩვენზედა და ჩვენც ერთგული და მონა [ვ]ყოფილვართ. მეორე[4] ესე, რომ არაფერი დანაშაულობისათვის არ ჩამოგვრთმევია ჩვენი ყმა და მამული, თუ არ ჩვენის ობლობითა და უგუნურობითა.

ამდენს ხანს კი[5] დიდმა ბატონმაც ბძანა, დაუნაშაულებლათ ერთგულ კაცს ყმა და მამული არ წაერთმევაო ნამეტნავათ აზნაურშვილსაო და ხელმეორეთ წყალობის სიგელიც გვიბოძა, დედოფალმაც და თქვენც დაამტკიცეთ.

ახლა, ჩემო ჯემწიფევ, კარგათ მოგეხსენებათ, რომ ასეთი უმსახურო ყმა არ გახლავარ, რომ ღირსება არა მქონდეს თქვენი მოწყალებისაგან, ამისთვისა რომ ჩვენს დღეში რაც საქართველო დაარსებულა, ერდგულების მეტი არაფერი დანაშაულობა არა გვაქვს რა თქვენზედა.

მე იმედი მაქვს თქვენი მოწყალებისაგანა, რომ სხვაც მიბოძოთ მეტობითა ყმა და მამული, თორემ ჩემსას რას მემართლებით. ქრისტიშობის **კთ**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ამ არზის აატრონო აზნაურო ხიმშიაშვილო დიმიტრი. მერე რაც ამ არზით მოგვახსენეთ სულ სწორეა და ჭეშმარიტია, მაგრამ რადგან ამდენს [ხანს] ჩვენს ხელთ ყოფილა უმიზეზოთ თქვენი სამკვიდრო ყმა და მამული დიღომი, ახლაც მე უნდა დამითმოთ, ამისთვის რომ ამის ფარდი სამაგიეროთ სხვას უმეტეს[ს]ა და უკეთეს სოფელს გიბოძებ და გიწყალობებთ ქართ[ლ]შია, საცა სჯობდეს და ან აქავ ქალაქში თათრის მეიდანზედ ახალი დუქნებისას გიბოძებთ. სარწმუნო იყავ, რომ უსამართლოთ არავინ გიზამთ არც ჩვენგანა და არც შემდგომათ მემკვიდრეთ-მეპატრონეთაგან. ეს ასე უნდა ასრულდეს. ქრისტიშობის **კი**, ქორონიკონს **უპვ**.

489. არზა ეგნატე მდივნის ყმის სოსიასი სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 30 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2844. დედანი. ქაღალდი. 21×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია თითო წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მ დ ი ვ ნ ი ს ე გ ნ ა ტ ი ს ყმის ს ო ს ი ა ს ა გ ა ნ.

ამას წინათ არზა მოგართვი, დ ა ვ ი თ ი ს შ ვ ი ლ მ ა ბ ე რ მ ა და ლ ე ვ ა ნ ი კ ა მ უღელი ხარი წამართვეს. ეს მეათე თვე არის მდივანბეგებზედ ოქმი და იასაული გვებოძა, რომ უნდა გვებოძა, რომ უნდა გველაპარაკნა; მდივანბეგები არ შეიყარნენ.

წყალობას ვითხოვ, ოქმი და იასაული გვებოძოს მუხრან ბატონზედ. და რომელიც მდივანბეგი დარჩება ქალაქში, ამათ გვალაპარაკონ და სამართალი მოგვცენ. ღმერთი გაგიმარჯვებს. დეკემბერს **ლ**, ქორონიკონს **უპვ**.

[1] გიბოძებთ. [2] + და იმთავითაც. [3] ბძანებულხართ. [4] მიორე. [5] იკი.

თავში

ქ. სარდალსალთხუცესო მუხრანის ბატონო იოანე და რომელნიც მდივანბეგები ქალაქში იყვნეთ, მუხრან ბატონთან შეიყარენით და ამათი სამართალი მიეცით. იასაულო! ესენი შენ უნდა მოიყვანო და ალაპარაკო. დეკემბერს **ლ**, ქორონიკონს **უპვ**. გიორგი

490. არზა ივანე სულთნიშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 1 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 9691. დედანი. ქაღალდი. 20×11,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის, ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი, მათის მონის სულთნიშვილი ივანესი.

იმ დღეს ჩემის კაცების სითარხნის წყალობა მიბძანეთ. იმის ოქმს და სხვა მცირე მოწყალებას რითმე გევედრებით და ცოტა ხანს კიდეც დამითხოოთ, მამიჩემის ობლებს ბინა მივცე და ისეე მალე გიახლოთ. დეკემბრის **კთ**, ქორონიკონს **უპვ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბრძანება არის! მერე სულთნიშვილი იოანეს კაცები გაგვიაზატებია; ამათ არაფერი არა ეთხოვებათ რა, არც ხარჯი და არც სხვა რამ სათხოვარი. და რომელნიც მოასილნი მიბვიდეთ, ამის კაცებზედ ჯელი აიღევით. იანვრის **ა**, ქორონიკონს **უპზ**. გიორგი

491. არზა გიორგი მინბაშისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 7 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14279. დედანი. ქაღალდი. 23,5×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის გიორგი მინბაშისა.

ჩემს კაცზედ ავალიშვილს უმაღლესობის წინაშე სამართალში ველაპარაკე თელავს. კურთხეულის მეფის განაჩენიც მქონდა, მოგართვით და ის კაცი მევე მიბოძეთ და კაცი კი არ მამბარებია. გევედრებით, ბატონიშვილს იოანეზედ ოქმი მიბოძოთ, ეს კაციც მამბარებს. და თუ სხვა რამ გასარიგებელი საქმეები მქონდეს, ისინიც იმან გამირიგოს. იანვარს **ზ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენო ღმრთის წყალობავ შვილო ბატონო ფელცხმეისტარო იოანე! მერე ამ არზით მინბაშს გიორგის ასე რომ მოუხსენებია, ავალიშვილს ამისი კაცი ჰყავს, ისიც ამასვე მოაბარე; და რაც გასარიგებელი საქმე ჰქონდეს რამე, ისიც გაურიგე რიგიანად. იანვრის **ზ**, ქორონიკონს **უპზ**. გიორგი

ქ. მეფის ძე იოანე მოგიწერთ კოსტანტილე შვილო იოსებ! მერე როგორც ბატონს მამაჩვენს მეფეს უბრძანებია, ასე გაურიგე. იანვრის **კ**, ქორონიკონს **უპზ**. იოანე

492. არზა ვახუშტი მდივანბეგისა სასაფლაოს თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 10 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9875. დედანი. ქაღალდი. 21,5×10,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის ძის იოანეს წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის დივანბეგი ვახუშტისაგან.

მოგეხსენებათ, ჩვენს სამკვიდრო ეკლესიას ველარ ამოუდექით მტრის მიზეზით. ცხრა წელიწადია ერთ საყდარს ვაშენებ. თუ რამე ყოფა-ცხოვრება მქონდა, სულ იმაზე დამეხარჯა. ჩემთვისა და ჩემის მოსამსახურისათვის სასაფლაოთ მინდოდა. ახლა მისულა უცხო ხალხი, — თუ აზნაურშვილი, თუ გლეხი, გარეშემო სულ მკვდრით აუვსიათ ჩემს შეუკითხავათ.

წყალობას ვითხოვ, რასაც სამართლის წიგნი აცხადებს, ის სამართალი მიბოძოთ. იანვრის **ე**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. მეფის ძე იოვანე გიბძანებ იასაულო გლურჯიძე ნინიავ! მერე მდივანბეგი ვახუშტი ასე რომ ჩივის ამ არ-

ზით, რომ ჭირით დახოცილი მკვდრები ამის სასახლის ეკლესიაში შიგნით და გარეთ დაუმარხავთ[1], ეს, დიაღ, ურიგოთ მოსვლიათ. არა თუ იმ ეკლესიაში შიგნით და გარეთ უნდა დაემარხათ, იმისთანა სენით დახოცილნი სოფელზე და შენობაზე დიდათ მოშორებით ასეთს ალავს უნდა დაემარხათ, რომ ის ადგი[ლი] აღარ შეძრულიყო. ვისაც იქ ან თავადისშვილს და ან გლეხს იმ ეკლესიაში შიგნით და გარეთ კვდრები დაემარხოთ, ყველანი მდივანბეგთან უნდა შემოჰყარო და ყველამ თავის შესაფერისად ამ საქმეზე მდივანბეგის გული შეიჯეროს და სალაპარაკოთ არ მოახდინონ, თორემ მასუკან სამართლის წიგნის ძალით უფრო დაუმძიმდებათ. და თუ თავის სამართლებელი სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, ჩვენ მოგვახსენონ. იანვრის ი, ქორონიკონს უპზ. იოანე

493. არზა ტეტია ელუაშვილისა გამოსალებიც თაობაზე იულონ გატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 10 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10746. დედანი. ქაღალდი. 77×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ოქმის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

ქ. ღმერთმან მეფის ძის იულონის ჭირი მოსცეს ნიქოზს მსახლობელს წმინდის ესტატის ყმას ელუაშვილს ტეტიას.

ქ. ძველადგანაც თავისუფალი აზატი გახლავარ. აქამდინ აყრილი გახლდ[ი], ერთი თვე არის გიახელ და სოფლის ხარჯში მრევენ. გე[ვ]ედრები, თუ ეს ჩემი სანათები შეიწყნარებოდეს, მოწყალება დამემართოს, რომ ნიქოზელებმა ხარჯში აღარ გამრიონ. იანვარს ი, ქორონიკონს უპზ.

თავში

ქ. ყოვლად სამღუდელო უფალო ნიქოზელო ათანასი, მერმე ამ არზით ასე რომ ჩივის, ამას მათის უმაღლესობის სანატრელის ბატონის მამის ჩვენის ოქმი აქვს, რომ არ უნდა რა ეთხოვებოდეს[2] ამას. ბატონის ბრძანებისაებრ აღარავინ უნდა შეაწუხოს. და სხვა ვინცა ვინ მანდ ჩვენი მოსაქმე მოვიდეს, იმათაც ასე უნდა იცოდნენ. იანვრის თ, ქორონიკონს უპზ.

ბეჭედი: ტომ-სჭესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

[1] დაუმარხავათ.
[2] + რა.

494. არზა კალატოზიშვილებისა ღალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 19 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 2. საბუთი № 128. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[126v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის კალატოზიშვილებისა აბელ მუშრიბისა და იოსებისაგან.

წვერს ნასოფლარი გვაქვს. ამაზედ წერეთელი, ციციანი, დიასამიძე და ფალავანდიან[ი] გვედავებოდნენ, უმაღლე[126]სობას გევედრენით, არზით მოგახსენეთ, სამასის წლის ჩვენი სამკვიდრო მამული ეს არის და არ წაგვერთვასო. წყალობა მოიღეთ და ანტონ ავალიშვილზედ ოქმი გვიბოძეთ იმ მიწების ღალის მოგროებისა. ბძანება აღასრულა, მოაგროა და იმასვე აბარია.

წყალობას ვითხოვთ, ოქმი გვიბოძოთ, რომ ჩვენი ღალის პური ჩვენ მოგვაბაროს, იანვრის იზ, ქორონიკონს უპზ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ავალიშვილო ანტონი! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, რაც შენ ამათი მამულის მოგროებული ღალა გქონდეს, ამათ უნდა მოაბარო. თუ სიტყვა ქონდეს ვისმე, სამართალში ილაპარაკონ. იანვრის ით, ქორონიკონს უპზ.

495. არზა დათუა მაყაშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 21 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 51. დედანი. ქაღალდი. 42,6×19,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი ან მძიმე.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონათი მაყაშვილის დათუასი და გოგიასი.

მოწყალეთ ჯელმწიფევ, ქართლსა და კახეთში ჩვენს გარდა მრავალნი გაყრილან და ეს უსამართლო არავის დამართებია, რომ თუ სასახლ[ე]ში უფროსი წილი არ მისცემია, ცარიელი ადგილი კარგს

ადგილს მისცემია. ჩვენ რა შევიქენით და ან რა დანაშაული გვაქვს, რომ ასე უსამართლობა გვემართება, სასახლე არ გვეძლევა, რუისპირის ბოლოს სასახლეს გვაძლევს და დაკარგვას გვიპარობს ბიძაჩვენი. თუ სხვას ვისმე იმგვარს ადგილს მისცემია, ჩვენ რა სიტყვა გვაქვს.

მაყა და მამაჩემი რომ გაიყარნენ, მაყასაგან რომ უმცროსი იყო, ნახევარი გალავანი და ბაღი გამოიტანეს. და მასუკან რამთენი შენობა გაგვიკეთებია: საყდარი, თავლა, ჩალური ფიცრისა, საბძელი ფიცრისა და გომური, ბაღი და ბაღჩა ფურცლისა. ესენი მაყას გაყრას უკან შაგვიმატნია, რომ დღეს ბიძაჩვენს დარჩა. არც ცარიელი ადგილი გვეძლევა, რადგან ჩვენთვის სოფელში სასახლის მოცემა და ჩვენძ დგომა ეჯავრება და დასაკარგავად და დასაღუპავად უნდივართ. რაც მამაჩვენმა[1] მაშინ საუფროსო აიღო, ჩვენც ის მოგვცეს. თუ ამას არ მოგვცემს, მაშ, ასეთი ადგილი მოგვცეს, რომ კაცს დავდგომლებოდეს.

ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, მოგვხედე, აღარ შეგვიძლიან სხვის კარზედ ამთენი ყრა და ტანტალი. იღაჯი აღარა გვაქვს, თუ დასაკარგნი და ასეთის დანაშაულის პატრონი და დამნაშავენი ვართ, რომ სამართლის ღირსნი არა ვარ[თ], ჩვენის ცოლ-შვილით და ჩვენის თავით გენებებოდესთ, ყათლანი გვიყაეით. თუ არადა, ჯელმწიფე და პატრონი თქვენ ბძანდებით, ან ვისთან ვიჩივლოთ და ან ვინ გვიყოს სამართალი. კარის-კარ სიარული მოგვეწყინა, აღარ შეიძლება კაცისაგან. ციხის ფასი უნდა მოეცა და არც ის მოგვცა.

წყალობას ვითხოვ, ბიძაჩემი დაიბაროთ და ამაების სამართალი გვიბოძეთ. ღმერთი გაგიმარჯვებს. იანვრის კა, ქორონიკონს უპზ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ყორიასაულბაშო დიმიტრი! მერე ამ არზით მაყაშვილს ნაზირს დავითს ასე რომ მოუხსენებია და თავის ბიძას ასე უჩივის, უნდა შენ ამისი ბიძა მინბაში როსებ აქ გადმოიყვანო და სამართალში ალაპარაკო. და ეს ასე აღასრულო. იანვრის კა, ქორონიკონს უპზ. გიორგი

1 მამაჩვენს.

496. არზა სოლომონ მეითარისა ყმის თაობაზე დავით გატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 21 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2854. დედანი. ქაღალდი. 26,5×13,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. უგანათლებულესობისა მათისა წინაშე უმდაბლესი მოხსენება. მათის უმაღლესობისაგან რამდენიმე კომლი განჯელი ზურნაბათელი სომეხი მებოძა და ახალქალაქში მიდგანან. ახლა ბატონს დედოფალს იასაული უბოძებია და იმათა ჰყრიან. გევედრები, რომ რომელიც თქვენი ნება იყოს, ის მებძანოს; და ერთი ოქმი იასაულებსაც ებოძოს, რომ როგორც იმისის უმაღლესობის მამითქვენის ბძანება მქონდეს, ისე შეასრულონ. იანვრის კა, ქორონიკონს უპზ.

ხელთა: მეითარი სოლომონ

თავში

ქ. მეფის ძე დავით გიბძანებ რომელნიც იასაულები ხართ! მერმე ბატონის მამის ჩვენისაგანც აქვს ეგ კაცნი ნაბოძები სოლომონ მეითარს, რომ ის ოქმი თქვენც გინახავსთ. მის სიმაღლეს უნდა მოხსენდეს და როგორც იმისი ნება იქნება, ისე უნდა აღსრულდეს. უბატონოთ ვერ აჰყრით მაგ სომხებს. იანვრის კა, ქორონიკონს უპზ.

მეითარო სოლომონ! როგორც ბატონის მამის ჩვენის ბძანება გვაქვს, ისე აღასრულე. დავით

Verso: ინგორდახლი ნურალოღლი მახსუტ.

497. არზა მახაროგელ ღოლოგერიძისა მაყულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 21 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 902. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მარადის მლოცველის ტაბაკანის მონასტრიდამ წამოსულის მახარობლის მღვდლის.

შაშიანის პირში კლდეზედ ერთი ეკლესია არის. ის ეკლესია თავის შეწირულის მამულებით თქვენმა ძმამ კათალიკოზმა მე მომაბარა.

ამას გევედრები, რომელიც ცხადი არის და ჩანს, იმას ბოძ ძებნა არ უნდა, რომელიც აქა-იქა დაფანტულია, იმ ეკლესიის სამკვიდრო მამულები იყოს და ვიპოვნო, ოქმი მიბოძეთ შაშიანის მოურავზედ ფრიდონზედ, მომაბაროს. იანვრის **კა**, ქორონიკონს **უპზ**.

თაყში

ჩვენი ბრძანება არის შაშიანის მოურაო ფრიდონ! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია და მათს უწმიდესობას ჩვენს ძმას კათოლიკოზს ან მღვდლის მახარობლის აზნაურისათვის ეკლესიაც მიუბარებია და მაგის შეწირული მამულები, და ახლა როგორც მაგ წერილში უცხადებდეს, მაგ ეკლესიის მამული ერთიანად ამ მახარობელს მღვდელს უნდა მოაბაროო და ეს ასე აღასრულო. იანვრის **კა**, ქორონიკონს **უპზ**.

შაშიანის მოურაო ფრიდონ! როგორც მოგვიწერია, ამისი არასფერს ხარჯში და გასაღებში არც ბეგარაში არ უნდა გარიოთ და ნარბენიც ახლავე გამოურთვი, ნუღარ აჩივლებ, თორე შენგან გვეწყინება, აზნაურშვილი თავისუფალია და არა ვთხოვება რა. მაისის **კე**, ქორონიკონს **უპზ***. ხელთვა

შაშიანის მოურაო ფრიდონ და ერთობივ შაშიანელნო! მერე ეს მახარობელი მღვდელი ღოღობერიძე აზნაურშვილი არის და მას წმიდის გიორგის მამული რომ უჭირავს, მაგაზედვე უნდა იდგეს. და მას ან კოდისპური ან კულუხი არ უნდა გამოართვათ, რადგან აზნაურშვილი არის, არც ბეგარში უნდა გაიყვანოთ. და ეგრეთვე თუ წვრილმანი სასოფლო ხარჯი შეძლებარდეს, ნურც იმაში გარევთ, თორემ დიდად გიწყენთ იცოდეთ. ფებერვლის **იზ**, წელსა **ჩყგ**. ხელთვა.

498. არზა მთავარეპისკოპოს გაისიოსისა მამულის თაობაზე იოანე გაბონიშვილის ოქმით

1799 წ. 22 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 2161. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ღმერთმან სრულიად საქართველოს მეფის ძის იოანეს ჰირი მომცეს მათს მლოცველს მთავარეპისკოპოს პაისიოს.

სანატრელის ჯელმწიფის პაპის თქვენის ბძანება მაქვს, მორდალი იესე და თუმანიშვილი ნიკოლაოზ იასაული გახლავან: ეკლესი[ი]ს მამულს თავად ვერავინ იყიდი[ს] და თუ უყიდნია ვისმეო და ან იყიდოსო, იმ ადგილიდამ ღალა უნდა გამოურთოო და მთავარეპისკოპოს მოსცეთო. ბერბუკსა და სხვაგან მრავალი მამული გაუყიდნიათ გლეხკაცებს.

და წყალობას ვითხოვთ, რომ ეკლესიას თავისი ღალა არ დაეკარგოს და ის ბძანებული თქვენც გამიახლოთ, ისევ მორდალს იესეს და თუმანიშვილს ნიკოლოზს ებძანოს: ვისაც ჩემის ეკლესიის მაძღული ნასყიდი ქონდეს, იმათ ღალა გამოგვირთვან ყოველს წელიწადს. და თუ უნდათ, რომ ღალა არ ეძვასთ, ჩვენი რაც მოუციათ, იმ ჩვენს მამულში ის გამოგვართვან და ჩვენი მამული დაგვახსნევინონ. ღმერთი გაგიმარჯვებს. იახვარს **კ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. საქართველოს მეფის ძის იოანეს სიკეთით სახსოვარო მორდალო იასე და თუმანიშვილო ნიკოლოზ. მერე როგორც მისის სიმაღლის ბატონის ბძანება იყოს, ისე გაურიგეთ რიგიანის საქმით. ან ღალა უნდა აძლიონ ან რაც ფასი მიუციათ, ისე დაახსნევინეთ. იანვრის **კბ**.

ქორონიკონს **უპზ**. იოანე

499. არზა იასე მორდლისა ქვევრის თაობაზე იოანე გაბონიშვილის ოქმით

1799 წ. 26 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 715. დედანი. ქაღალდი. 16,5×14,2 სმ. მხედრული. ვარაუდითლოგის ნიშნად ნახმარია მძიმე.

ქ. ღმერთმან საქართველოს მეფის ძის იოვანეს ჰირი მორდალს იასეს მოსცეს. მერე ტარუაშვილი ნინია შესულიყო ჩემის აზნაურშვილის მარანში, ორი ქვევრი ოც-ოციანი ჩაღმტვრია და სამი ქვევრი კი წამოელო. მერმე მთხრობელი მამივიდა და სამთხრობლოც გამივიდა.

და წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი და იასაული მიბოძოთ, რომ ქურდეულათ გატეხილიცა და წამოღებულიც გადამიხადოს. იანვარს **კვ**, ქორონიკონს **უპზ**.

* საბუთშია: „უპა".

თავში

ქ. ბატონო მდივანბეგო ვახუშტი! ამ არზით მორდალი იასე ეისაც უჩივის, თქვენთან მოაყვანინეთ და სამართალი მიეცით ჭეშმარიტებით. იანვრის **კვ**, ქორონიკონს **უპზ**.

იოანე

500. არზა გრემელთა მამულის გამიჯვნაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 5 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 545. დედანი. ქაღალდი. 25×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონათ გრემელთ ერთიან სოფლისა.

უმაღლესობამ მამულის წყალობა რომ მოიღეთ, გზას ქვეით ხომ სახასო არის და გზას ზეით მოუცადამდისინ, თავს ციხის ჯუარამდინ, ხიდის ყურის ბოგირებს ზეით --- ეს ასრე ამ მიჯნებით მამა-პაპასაც ისე სჭერიათ და ჩვენც ამის წყალობას გევედრებით. იანვარს **კწ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ერთობით გრემელნო. მერე ამ არზით ასე რომ მოგიხსენე[ბიათ], როგორადაც კურთხეულის მამისჩვენ[ს] დროს და აქამდის გიხნამსთ და **გჭერიათ** მამულები, **ახლაც ისე** უნდა გეჭიროსოთ **და ხნათ** რიგიანად. **ფებერვლის ე**, ქორონიკონს **უპზ**.

ბეჭედი: მეფე სრულიად ქართლისა და სხვათა გიორგი.

501. არზა ბირთველ თუმანიშვილისა ყმის თაოგაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 20 თებერვალი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 17. საბუთი № 177. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[180v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის თუმანიშვილი გიორგის შვილი ბირთველისაგან.

აქ ბარხუდარაშვილი არუთინა ჩემი ყმა ჭირის სანაცვლო იქნა, ორი შვილი დარჩა რუსეთს. იმათ თავეთი დედაც აქედამ რუსეთს წააყვანინეს, აქ რისაც მქონე გახლდათ, ჩემს მეტი პატრონი აღარავინ გახლავთ. გევედრებით ბძანება მამეცეს, რომ მე მოუარო. **თებერვლის ით**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის თუმანის შვილო ბირთველ! მერე შენის ყმისა რაც რომ დარჩომილა, შენი არის. რუსეთიდამ აქ ვერაფერს გაჰყიდიან და არც გავასყიდვინებ. თებერვლის კ, ქორონიკონს **უპზ**.

შენის ყმის საქონელთან საქმე არავისა აქვს.

502. არზა ნასახჩიბაშის ნაიბის გიორგი ვეზირიშვილისა გამოსაღების თაოგაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 22 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 10282. დედანი. ქაღალდი. 21,6×11,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ნასალჩიბაშის ნაიბის ვეზირიშვილი გიორგისაგან.

ექვსი კომლი კაცის გამოსაღები მეწერება. აქედამ სამი ჩემთან გახლავთ. ორი კომლი --- ერთი ცაცანა და მეორე საყაშვილი გაბრიელა --- ესენი ალსა დგანან და ერთი კომლი სადაღაშვილი ნონია სურამსა დგას.

გევედრებით ოქმი მიბოძოთ, რაც გამოსაღები შემომაწერონ. იასაულმა იმათ თავ-თავის წილი გამოართოს და ამ ჩემს სოფელში იმათ მაგიერ არ შეაწუხონ, თქვენი ბძანება მოვიდეს თუ თქვენი შვილებისა. ფებერალს **კბ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ყოველნო ჩვენო მოასილნო და მოსაქმენო! მერმე ამ არზით ამ ნასახჩიბაშის ნაიბს გიორგის ასრე რომ მოუხსენებია, ამას რაც თავისის ყმის სათხოვარი რაც შეეწერებოდეს, საცა ეს სამი კაცი უდგეს, ამათ თავეთ შეხვედრებული რასათი იქ გამოართვით. ამ კაცების მაგიერ სხვას კაცს ნუ შეუწუხებთ. ფებერვლის კ, ქორონიკონს **უპზ**.

გიორგი

503. არზა არუთინასი სახლის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 26 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4278. დედანი. ქაღალდი. 31,5×14,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის თოფსაზი არუთინასი.

ოცდათჴუთმეტი წელიწადია კურთხეული მეფისა და უმაღლესობისათვის მიმსახურნია. ხუთის ტყვის პატრონი გახლავარ. და ცოლშვილით ჯანშუანა გიორგის სახლში გახლავარ, ოცდაცამეტის თუმნის გირაოთ იმ პატრონისაგან მოცემული მეჭირა. ახლა აფრიამაშვილი ზურაბა მაგდებს, ეგ სახლები უნდა დამიცალოო. ის სახლები სამასი თუმნისა არის. მე იმაზედ მეტობით მიმსახურნია და არც ერთი ფეხის მოსაკიდი ადგილი სადმე მაქვს. სჩვა წყალობის იმედიც დიდი მაქვს და ამას არ მოველი, რომ თქვენი ჩირაღი იმ სახლებიდამ გამომაგდოთ. თებერვალს კბ, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის კვეზერელ[ო] დავით! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, ჯერ იმ გირაოს პატრონისათვის უნდა მიაცემინო თეთრი და რადგან თეთრი მიბარდება, სახლებთჱ ხომ ხელი აღარ ექნება. თებერვლის კვ, ქორონიკონს **უპზ**.

გიორგი

504. არზა აბელა დანდურაშვილისა მამულის თაობაზე
იოანე ბატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 6 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3249. დედანი. ქაღალდი. 20,5×14,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მისს უგანათლებულესობას მეფის ძეს იოანეს მათის მონის დანდურაშვილი აბელასაგან ეს მოხსენდეს.

ორი დღისი მიწის მაგიერი მისაქციელში როგორც დაფასდეს, ან თეთრით უნდა ჩემი გული შეიჯეროს. და ან იმის ფარდის მიწის მოცემით მამაცაშვილმა ელისბარმა ან თარხნიშვილმა ზურაბმა და რევაზმა; და საკაფს ჭალა რომ სამართალმა მე მამცა.

გევედრებით, დავით თარხნიშვილზედ ოქმი მიბოძოთ, რომ ეს საქმეები იმან აღასრულოს. მარტის **ვ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ბატონის შვილის იოანეს სიკეთით სახსოვარო თარხნისშვილო დათუავ! მერე ამ არზის პატრონს ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, ამათ მაინც შენ უთხოვნიხარ და ამათ როგორც უთხოვნია, სწორე სამართალი შენ უყავ და ამისი საქმეც შენ გაურიგე სამართლიანად.

მარტის **ვ**, ქორონიკონს **უპზ**.

იოანე

505. არზა მათე უოდალაშვილისა მამულის თაობაზე
ვირიან ბატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 14 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2445. დედანი. ქაღალდი. 32,5×11 სმ. მხედრული.

ქ. ღმერთმან ყოვლად მოწყალის მეფის ძის მირიანის ჭირი მოსცეს მათს სამარადისოს მლოცველს ყოდალაშვილს მღვდელს მათეს.

მერე ამას მოუახსენებ: ხორბალაში ჩემს მამა-პაპათ თქვენგან წყალობა ქონიათ სასაფლაო საყდრით გაწყობილნი. გზლებივართ, ამას წინ[ა]თ არ გაკეთდებოდა ხორბალაში ვ[ე]ნახები, მაგრამ ჩემი რომ გახლავს, ვერ გა[ა]კეთეს და მის მიზეზით ვერც სანატრელმა ბატონმა უბოძა.

ახლა ოქმი გიბოძებიათ თუშთ მოურავზედ, ხორბალისაკენ ვენახებათ დაუყაო. ჩემი ხე[ლ]მწიფევ, თუ ამაზედ მიწყრებით, აქ, ფშაველში გახლავართ მე სამწყსოს გულისათვის, ჩემს შვილს იმის მეტი რა ბინა აქ[ვ]ს.

ახლა ამ მოწყალებას გ[ე]ვ[ე]დრებით, რაც თქვენმა უგანათლებულესობამ ცნოს ეს ჩემი მოხსენება, იმის მოწყალება [მა]ღირსეთ. მარტის **იგ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ბატონო თუშთ მოურაო დურმიშხან! მათე მღვდელს არზით ასე რომ მოუხსენებია, ამას, როგორც სანატრელის მათის უმაღ-

ლესობის ბატონის მეფის მამის ჩვენის ოქმებში უცხადებს, ასე უნდა აღუსრულოთ და გაურიგოთ. ამის მამულთან საქმე არავისა აქვს. მარტის **იდ**, ქორონიკონს **უპზ**.

ბეჭედი: დავითის ტომთა სქესისა მე ვარ ირაკლი მეფისა მირიან.

506. არზა ბეჟან ამილახვარიშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 14 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1439. დედანი. ქაღალდი. 21,7×11,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ამილახვარიშვილი ბეჟან მინბაშისა.

რომელიც დანახარჯი ჩემს ძმას და ძმისწულებზედ გქონდა ასაღები, იმის სია მომირთმევია. მეც სახლის კაცები მაღონებენ თეთრსა.

გვეედრებით, ოქმი და იასაული მიბოძოთ, რომ ჩემი თეთრი მამცენ. მარტის **იდ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ფიცხელაურო მზეჰაბუკ და მაღრაძევ დათუავ! მერე შენ უნდა მიხვიდე და ამ ბეჟან მინბაშს რაც ან ძმაზედა ან ძმისწულებზედა დანახარჯი ჰქონდეს, რაც სია აქვს, უნდა გამოურთვა და მოსცე, რომ ამასაც ვალსა სთხო[ვ]ენ.

და თუ სიტყვა ჰქონდეს, მოგვახსენოს. მაგრამ თუ სამართალში შემოსატანი სიტყვა რამ ჰქონდა[1], გაუსწორდება; ახლა კი მისცეს. ჩვენთან ნულარ ილაპარაკებს. მარტის **იდ**, ქორონიკონს **უპზ**.

გიორგი

507. არზა შერმაზან ნონეშვილისა შვილიშვილის ძემკვიდრედ შეუვანის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1798 წ. 15 მარტი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 2391. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის საგარეჯოდამ ნონეშვილი შერმაზანისა.

[1] + რამე.

მე თითონ ბერიკაცი გახლავარ და უშვილო ერთი ქალის ვაჟის მეტი აღარა შემრჩა რა, რომ ესეც ობოლი გახლავთ. პირველათ თქვენის სამსახურის მარადისობისათვის და მერე ჩემის საბოლოსათვის ეს შვილიშვილი შვილათ შემყავს ჩემთან, რომ ცოცხალს მამიაროს და მკუდარი დამმარხოს.

ამის სიმტკიცისათვის გევედრებით ოქმი მიბოძოთ, რომ ჩემს სიკუდილს უკან ჩემის სამკვიდრებლის მემკვიდრე და პატრონი ეს გახლდეთ და ვერვინ ეცილებოდეს. მარტის **იბ**, ქორონიკონს **უპზ**.

ნინოწმინდლის ყმა გახლავარ და ოქმიც იმაზედ მიბოძეთ.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ნინოწმინდელს მიხაილს წმინდას მარჯვენას ხელს მოხვევნა მოხსენდეს. მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, რომელიც ამას თავის შვილად კაცი შეჰყავს, მანამდის ცოცხალი არის, კარგად უნდა მოუაროს. და როცა მოკვდება ეს ბერიკაცი, მერე ამისი მამული ამას უნდა დარჩეს. ეს საქმე თქვენმა ყოვლად სამღვდელოებამ უნდა კარგათ გაურჩიოს და ასე გაურიგოთ. მარტის **იე**, ქორონიკონს **უპზ**.

მეფე გიორგი

508. არზა იასე კოშაძისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1798 წ. 18 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5741. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 33×15,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის კელმწიფე დედოფლის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის იასე კოშაძისა.

ჩემო მოწყალევ, თელავს ორჯელ გიახელ. ჩემი საჩივარი მოგახსენე ორჯელვე თქვენი წყალობა და ოქმები მებოძა აბაშიძე ევგენზედა, რომე ალს უნდა მივეყვანე თქვენის ბძანებითა და დავეყენე. და რაც გოგიას ჩემთვის საქონელი წ[ა]ერთმევინა, ისიც უნდა ამ აბაშიძის ხელით მომცემოდა. ამასობაში სურამს რომ მივატანე, გოგია დამიხვდა. [ც]ხენი წამართო, რაც ცხენზედაც მეკრა — ხურჯინი, ოქმები, ნაბადი. შალვარი სრულათ ამიკლო.

მეორედ ფარნავოზს შე[ე]ხვეწა. ეს კაცი კიდევ მიჩივლებსო, საქართველოში არ და[ა]ყენოო. ბატონისშვილის იასაულით იმერეთს გადაგვრეკა. ექვსი თვეა რომ ხიზნით იმერეთს გახ-

ლავართ. ერთი შვილი სიმინდზედ[1] დამიგირავებია და ხიზანს იმით ვინახავ; და იმ თქვენს ნაბოძებ ოქმს უკან ორჯელ აკლებული ვარ იმ კაცისაგანა.

მე ოსიაურში მემკვიდრე ვიყავ. ერთი საკომლო მამული მე მქონდა, მეორე საკომლო მამული თქვენგან წყალობათა მჭირდა. ამ ორს საკომლო მამულზედ ხელი ამაღებინა. მე თქვენის ყმობიდამაც რათა მკარგავს. ცხრა კომლი მემკვიდრე კაცი ასე გამოგვრეკა, რომ არც ერთს ბინა აღარსაითა გვაქვს.

ღმერთი გადღეგძელებს, სამართალი გვაღირსეთ. მარტის **იზ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენო ღვთის წყალობავ შვილო ბატონო იულონ! მერე ამ არზის [პა]ტრონს ასე რომ მოუხსენებია, რადგ[ან] მირზა იბრეიმაშვილს ეს კაცი ოსიაურში არ დაუყ[ენებია], ამასაც იქ მამული დაუგდია და წამოსულა და ჩვენის ყმობიდ[ან] ხომ ვერ დავჰკარგამთ. ალს უნდა დააყენო. და თუ მამულის ალაგი იყოს, მამულიც უნდა მისცე და ეს იმუშა[ვ]ებს და გააკეთებს. შენი დასაკლისი არა იქნება რა და იმ ქვეყანას შეემატება. ვინც კიდევ ოსიაურელნი სხვაგან დაფანტულნი იყვნე[ნ], ისინ]იც უნდა [მი]აყვაინო და ალს დაასახლო. რაც საქონელი წაერთმიოს ამისთვის გოგიას, ისიც უნდა გამოურთმევინო. მარტის **იზ**, ქორონიკონს **უპზ**.

ქ. თაეის საქონელი არა და[ა]კლდეს რა, უკლებრივ უნდა მიაცემინო ამაზე ბეჯითად უნდა მოიქცე.

ბეჭედი: დედოფალი დარეჯან.

509. არზა ელიზბარ თაქთაქიშვილისა ჯვის თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 20 მარტი

ცსსა. ფონდი 1453. დავთარი № 28, საბუთი № 41. ბირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთები №№ 36 და 64.

[39] უმაღლესის ბედნიერის ჯელმწიფის ძის იოანეს წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის თაქთაქიშვილის ელიზბარისა.

[1] სიმინდრზედ.

ამას მოგახსენებთ თქვენს უგანათლებულესობას: ჩემ[მ]ა ბიძაშვილმა სულხან ორი კომლი კაცი წამართვა თავის ძალით. თქვენ რომ აქეთ წამობძანდით, მასუკან ლეკები უდგნენ, ის ლეკებიც გამოურეკ[ი]ა. ვკითხე, რატომ შვრები? ასრე [v] მითხრა: ოქმი მაქვს მეფისა, ბატონიშვილს იოანესთან უნდა ვილაპარაკოთ.

ის კაცნი ჩემს დავთარზე სწერია და ბარათითა მე მაქვს, რომე მრგებიან გაყრაში. ამ მოწყალებას ვითხოვ, რომ ერთი ოქმი მიბოძოთ, ის კაცნი მე დამნებდეს და ხარჯიც ჩემზე გაიღონ და ის ჩემი მოდავე თქვენს სამართალ[შ]ი მელაპარაკოს. მარტ[ი]ს კ, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

სულხან თაქთაქიშვილო! ამ არზით შენი ბიძაშვილი რომ ასე გიჩივის, ამისთვის კაცი რათ წაგირთმევია, ჯერ ხომ სამართალს არ მოუცია შენთვის. ეგ კაცნი ისევ ამას დაანებე, შენ საქმე არა გაქვს სამართლამდინ. ამას გარდა, რომელიც ლეკები სდგომიან, ისინიც ისევ მაგათ უნდა შეინახონ. მარტის კ, ქორონიკონს **უპზ**.

510. არზა მუხრანბატონის შვილის ედიშერისა მამულის გაყოფის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 22 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 706. დედანი. ქაღალდი. 21×10,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე ან ორი წერტილი.

ქ. მათის მეფობის უმაღლესობის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მუხრან ბატონის შვილის ედიშერისა.

ჩემი ბიძაშვილები ნასყიდს გაუყოფარს მიწებს ჰყიდიან და მამა-პაპის სასახლეში და მარანში წილს არ მიდებენ, არც ბაღებში მიდებენ წილსა. რადგან მონახევრე ვარ, ნახევარი უნდა მომკენ. მასუკან თავეთი ნახევარი თუნდა გაყიდონ და თუნდა ააშენონ.

ასე მეპასუხებიან: ძმა მოგიკვდა და შენ კი დაგჩაგრავთო. ჩემი მოწყალე და პატრონი თქვენი უმაღლესობა ბრძანდება. ამისთვის ერთის ოქმისა და იასაულის წყალობას გევედრები, რომ ჩემი წილი სამართლიანათ დამანებონ, რომ თქვენის წყალობით მშვიდობით მოვშველდეთ. მარტს კა, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ნასახჩიაშის ნაიბო, ვეზირის შვილო გოგია! მერე შენ უნდა მიხვიდე და ამ არზის პატრონი ამ არზით თავის სახლის კაცებს რომ უჩივის, ამათი მამული რაც აქვსთ და ბაღები, სამართლიანის საქმით გაუყავ, როგორც წილი აქვსთ და თავთავისი წილი დაანებე. და მასუკან თავეთი წილი ამისმა სახლის კაცებმა თუნდა გაყიდონ და თუნდათ შეინახონ. ეს ასე უნდა გა[ა]რიგო როგორც გვიბძანებია და მოაშორო ერთმანერთსა. მარტს კბ, ქორონიკონს უპზ. გიორგი

511. არზა ზაალ დავითიშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 26 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 571. ღედანი. ქაღალდი. 24,7×15 სმ. ბოლო აკლია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ი ზ[ა] ლ ი ს ა.

მის უგანათლებულესობას[1] თქვენს შვილს ებძანოს: რაც ჩემს მოდავეს თქვენგან ბოძებული ან განაჩენი[2] ან ოქმები ჰქონდეს, ან სანატრელის ბატონისაგან ან თქვენის ძმებისაგან აღებული, ყოველი მოიტანოს და მუც რაც წიგნები მქონდეს, ისიც მი[ი]რთვას... სიცრუის ბარათითა ასე მტანჯა თქვენი ნაბოძები რომ...*

თავში

უგანათლებულესო შვილო ბატონო ი ო ა ნ ე! მერმე რაც ამ დავითიშვილს ზაალს ძველი თუ ახალი განაჩენები ჰქონდეს და ან ამის მოდავეს, ორთაველი შენთან უნდა მოატანინო, ალაპარაკო და რომელიც სამართალმა გაამტყუნოს, იმათ რაც განაჩენები თუ ოქმები ჰქონდესთ კურთხეულის ბატონის მამის ჩვენისა, ჩვენი თუ ჩვენი ძმებისა, უნდა ერთიანად ჩამოართვა, ეს ზაალ [თუ] გამტყუნდეს — ამას; თუ ამის მოდავე გამტყუნდეს — იმას; და ერთიანად დახიო; გამტყუნებულის წიგნების შენახვა აღარ იქნება. აგვისტოს კე, ქორონიკონს უპზ. მეფე გიორგი

[1] უგანათლებულეობას. [2] განაჩენია.
* დანარჩენი აკლია.

512. არზა გიორგი ნოდარიშვილისა სოფლის აშენების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 29 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4587. დედანი. ქაღალდი. 21,5×11,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ნ ო დ ა რ ი შ ვ ი ლ ი სალთხუცის გ ი ო რ გ ი ს ა.

თქვენი წყალობა დაგვემართა ხ ი დ ი ს ყ უ რ ი ს სოფლის აშენებისა. ჩავედით და ვიმუშავეთ. ახლა თ ე მ ა ზ ს სხვარიგათ გაეშინჯებინა, რომ ერთი სოფლის მეტი არ გაიმართებაო; და იქ ორიც დიდი სოფელი გაიმართება. და თუ ამას ტყვილს მოგახსენებ, ოქმი მიბოძეთ, თქვენს მობძანებამდისინ იქ მუშაობასა და ხვნას ნუ დაგვიშლით. მობძანებაში გაშინჯეთ. თუ თქვენი შესამატი საქმე იყოს, სიმტკიცეც უბოძეთ. თუ საწყენი იყოს, მოშალეთ და ნუ იქნას. მარტის კშ, ქორონიკონს უპზ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ნოდარიშვილებო! მერე თქვენც უნდა იქ შენობას მოყვეთ და ხვნასა და თესვას, რომ ენისელთ მოურავისშვილები ვერ დაგიშლიან. და მასუკან მშვიდობა არის, ან ჩვენ მოვალთ და ან ჩვენს შვილებს გამოვგზავნით და გაშინჯავთ მაგ. ალაგს; და ორი სოფელი გაიმართება თუ ერთი, მასუკან ისე ბინას მივსცემთ. მარტის კთ, ქორონიკონს უპზ.

თუ ორივე გაიმართება, თქვენც იყავით და ისინიც. და თუ ორივე ვერ გაიმართება და მასუკან ერთს გავაკეთებინებთ; და ჩვენს ნახვამდის კი ორივე იყავით. გიორგი

513. განჩინება ვახტანგ ბატონიშვილისა ნადირა ხევსურიშვილისა და მიქელიშვილის ჭიაქვილების თაობაზე

1799 წ. 4 აპრილი

საჭ. ლიტერატურული მუზეუმი. საბ. № 16577. დედანი. ქაღალდი. 33,5×21 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი ან ორწერტილი.

ქ. გრემისხეველმა ხ ე ვ ს უ რ ი ს შ ვ ი ლ მ ა ნ ა დ ი რ ა მ უჩივლა მ ი ქ ე ლ ი ს შ ვ ი ლ ს მ ე რ ე ბ ს: სათქვენო ჭალა და ტყე არის

უქმად და იმაში წისქვილს ვაკეთებო და მერებ მიქელიშვილი არ მაკეთებინებს, ჩემს წისქვილს პირდაპირ არისო და შენ რომ წისქვილი დააბრუნო, ჩემს წისქვილს დააბათილებსო, წყალ ცოტაობაში ორსავ არ ეყოფაო, არ ავაბრუნებინეო, ჯაფა გაესწიე, მუშა დავხარჯე და ახლა ჭირნახულს მიფუჭებსო.

ჩვენ, არაგვისმპყრობელი მ ე ფ ი ს ძ ე ვ ა ხ ტ ა ნ გ, იქ მიეედით და ორივ საწისქვილო გავშინჯეთ. მერების საწისქვილო გალმა არის და ხევსურისშვილის გამოღმა. საჩვენოს ტყესა და ჭალაში ეკეთებინა.

მ ე რ ე ბ ვალაპარაკეთ და ასე უპასუხა: ჩემი წისქვილი ძველად ბრუნებულა და ეგ ჭალა ჩემს პირდაპირ არის და ეგ ჭალაც ჩემია; და თუ ჭალა ჩემი არ არის, მაგან რომ ეგ წისქვილი ააბრუნოს, ჩემი წისქვილი დადგება, ამისთვის რომ ეს წყალი ორსავ არ ეყოფაო.

ჩვენ გრემისხეველნი ერთობით მოვიყვანეთ და ვკითხეთ: ეს ჭალა საჩვენო არის თუ მიქელისშვილისაო; ერთობით თქვეს: სათქვენო არის, მიქელიშვილს გამოღმა ხელი არა აქვსო.

ამათი სამართალი ასე ვსაჯეთ, რადგან მიქელისშვილის მერებს ძველადვე ბრუნებია, ახლაც მერების წისქვილმა ყადიმად იბრუნოს, რუ გაიყვანოს, მერებისა და იმას ქვეითმა წისქვილებმა იმ რუთი იბრუნოს. და ხევსურისშვილი ჩვენი სახასო არის და იმ საჩვენო ალაგში იმან ააბრუნოს.

როდესაც წყალდიდობა არის, ორმავ იბრუნოს, მერებ ვერ დაუშლის; და როდესაც წყალი დაცოტავდეს, ხევსურიშვილის წისქვილი დადგეს და მერებისა და იმას ქვეითმა წისქვილებმა ყადიმად უნდა იბრუნოს, ხევსურისშვილი წყალს ვერ გაუყოფს.

თუ ხევსურისშვილი ამაზედ მერებს აწყენინებს რასმე და ამ განწესებას გარდახდება, წისქვილსაც მოუშლით და ჯარიმასაც გარდავახდევინებთ.

ამ საჩვენოს ტყეში როდისმე ჩვენს სახასოს ტ ო ტ ი კ ა შ ვ ი ლ ს ა და ტ ე რ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ყმას ს ა კ ა რ უ ლ ს წისქვილი ბრუნებიყოთ და ჟამთა ვითარებისაგან წამხდარიყო და ცოტად ნარუალი კიდევ ეტყობოდა. და ამათ ხევსურისშვილს ლაპარაკი დაუწყეს: უწინ ჩვენ გვიბრუნებია და ახლაც ჩვენ უნდა ავაბრუნოთ, როდესაც შევიძლებთ.

ის ადგილი რადგან საჩვენო იყო და ტოტიკაშვილსა და საკარულს არც ეთხოვნათ მეპატრონეთათვის და არცა ვისგან ნაბოძები ჰქონდათ, თავის თავად შესულიყვნენ და გაეკეთებინათ და კიდეც ეხმარათ, მიწასაც მოხნავს მებატონისასა კაცი და ერთი მეორისასა, მაგრამ სა-

მკვიდროდ კი ვერ დაიჭერს. იმის მსგავსად ეს ყოფილა. უბატონოდ შესულან, მომკითხავი არა ყოლიათ. გაუკეთებიათ და კიდეც უჭამიათ, ამით ჩვენს ადგილს მამულათ არ მივსცემთ.

ტ ო ტ ი კ ა შ ვ ი ლ ს ა და ს ა კ ა რ უ ლ ს ამ ჭალასა და ტყეში საქმე არა აქვსთ რა; ჩვენ ხევსურიშვილის ნადირასათვის გვიბოძებია სრულებით ტყეცა და ჭალაცა. ღმერთმან ჩვენს ერთგულებაში მოახმაროს.

ამ პირზე ორი განაჩენი დაიწერა: ერთი მიქელიშვილს მერებს მიეცა და ერთი ხევსურიშვილსა და ორნივ ამ განწესებას უნდა დასჯერდნენ და ამაზედ დადგნენ.

ტ ე რ ი ს შ ვ ი ლ ო ზ ა ა ლ! ეს ასე გამოუცხადეს ორთავ და ამ სამართალზე დააყენეს. ამას იქით ერთმანეთს ნუღარას შესცოდებენ. აპრილის **დ**, ქორონიკონს **უპზ**.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვ ა ხ ტ ა ნ გ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

514. არზა თარხნიშვილებისა გამოსალების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 5 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 33. საბუთი № 209. პირი. ქალაღდი. მხედრული.

[82] თ ა რ ხ ნ ი ს შ ვ ი ლ ი დ ა თ უ ა ს ი და ტ ე ტ ი ა ს ი [v] ამოწყვეტილის კაცების სია.

ქ. ბ ო ჩ ი ტ ა შ ვ ი ლ ი ზ უ რ ა ბ ა სულ ამოსწყდა.

ქ. ნ ა ვ რ ო ზ ა შ ვ ი ლ ი გ ო გ ი ა სულ ამოსწყდა.

ქ. მ ა ი ს უ რ ა ძ ე გ ო გ ი ა სულ ამოსწყდა.

ქ. კ ო კ ო ნ ა ბ ე რ ი ძ ე სულ ამოსწყდა.

ქ. გ ო ჩ ი ტ ა შ ვ ი ლ ი პ ა [ა] ტ ა ამოსწყდა და ერთი სამი წლის ბიჭი დარჩა.

ქ. ა ბ რ ა მ ა გ ო ჩ ი ტ ა შ ვ ი ლ ი ამოსწყდა, ერთი ათის წლის ბიჭი დარჩა.

ქ. ა მ ი ლ ბ ა რ ა შ ვ ი ლ ი ი ვ ა ნ ე მოკვდა, ერთი ძმა დარჩა ისიც სნეული, ორი წვრილი ობოლი.

ქ. გ ე ლ ი ტ ა შ ვ ი ლ ი ღ ვ თ ი ს ი ა მოკვდა ცოლით და შვილით, ერთი შვილი და მამა დარჩა.

ქ. ა ბ ო ა შ ვ ი ლ ი ს ცოლ-შვილი ამოსწყდა, თითონ და ერთმა იმის პატარა ბიჭმაც იხადა.

რემელიც ამ სიით მომიხსენებია, ჯერ ღმერთსა ვფიცავ, მერე თქვენს მზესა, რომ არცერთი ტყუალათ არ მომიხსენებია. თუ ამაში ერთი სიმტყუნე შამაჩნდეს, რაც დამრჩომია, იმაზედაც ხელი ამიღია. რაც თქვენი წყალობა კაცი დამრჩა და ტყეში დაიხიზნენ, ერთი კომლი აზნაურშვილი ცოლით და შვილით დაიკარგა და გლები კაცნი სახლის ავეჯულობით სულ აიკლეს. მარტის **კთ, ქორონიკონს უპზ.**

თავში

ჩვენ მაგიერად სარდალ-სალთხუცეს მუხრანის ბატონს ი ო ა ნ ე ს და მდივნებს ასე ეუწყოსთ. მერე ამ თარხნისშვილს ეს კაცნი რომ ამოსწყვეტია, უნდა თქვენც გაში[ნ]ჯოთ და რადგან ამოსწყვეტიათ, ამ ამოწყვეტილებს უნდა გამოხვიდეთ. და სხვა რაც ძირს დარჩომოდეს, იმას რასათს უნდა შეაწერდეთ ხოლმე ხარჯს. აპრილის **ე, ქორონიკონს უპზ.**

515. არზა თამაზ ენისელთ მოურავის შვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 7 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1477. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 21,2×14,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონისა თ ა მ ა ზ ი ს ა გ ა ნ.

თქვენს სიმაღლეს მოხსენებული გახლავთ, რომ ეს შფოთები სულ ნ ო დ ა რ ი შ ვ ი ლ მ ა ამიტეხა. ახლაც კიდევ ოქმი აუღია, რომ იქ უნდა ხნას. ამას იმისთვის ცდილობს, რომ იმ სოფლის მოშლა უნდა. და მე გევედრებით, თქვენს მობძანებამდისინ ხვნას დაეხსნას, რომ ის სოფელი არ მოი[შალ]ოს, ამის ოქმი მიბოძოთ, რომ შფოთი არ მოხდეს. მარტის **ლა, ქორონიკონს უპზ.**

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო ბატონო ბ ა გ რ ა ტ! მერე მაგ ნოდარიშვილს გიორგი სალთხუცესს უნდა გამოუცხადო, რომ მაგისის მზრიდამ ხ...* ის ყურის [სო]ფელ[ში] ხვნა არ იქნება მანდ ორი სოფელი ვერ გაიმართება სარ...* [ხ]ვნა არ იქნება და ნურც ახვნევინებ.

* მარცხენა კიდე მოხეულია.

შფოთი მოუათ და ვერ დადგება ორი სოფელი და არც იქნება. თ ა მ ა ზ ენისელთ მოურავის შვილის სამოურაო კაცნი უნდა დადგნენ. სხვისა არც ხვნა იქნება მანდა და არც დგომა. აპრილის **ზ, ქორონიკონს უპზ.**

მანამდინ ჩვენ გნახემდეთ, მანამდინ ასე უნდა იყოს. მშვიდობა არის, ჩვენ რომ მოვალთ გავშინჯამთ და ისე გავარიგებთ, როგორცა სჯობს. გიორგი

516. არზა იესე დიასამიძისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 10 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 744. დედანი. ქაღალდი. 34×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მორდლის ი ე ს ე ს ა გ ა ნ.

კურთხეულის მეფის დროს ჩემს სახლისკაცზედ მეტი არა გამომრთმევია რა, ამისთვის ლეკმა რომ წაგვახდინა, შვიდი კომლი კაცი ლეკებმა დახოცეს და იმათი ცოლ-შვილი დაატყვევეს. შვიდი კომლი კაცი დამრჩომია. იასაულები და ზ ა ა ლ ყ ა ფ ლ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი მოგახსენებენ, ახლა ეგების ჯაბრით შემომაწეროს ვინმე, ესენიც დამეკარგებიან და რიღათი უნდა დავრჩე.

მუჩაღლა მომირთმევია. თუ ამაზედ მეტი მყუანდეს ან მუშა, ან გუთანი, ან ყმა თქვენთვის მომირთმევია ჯარიმაში. იმდენი არც მუშა მყავს და არც გუთანი. თუ მე ამას გარდა ერთი ხარი მყუანდეს, რომ გუთანში შეეაბა, თქვენი რისხვა ბჭონდეს. თქვენგან ხომ არა გვთხოვებია რა, მაგრამ უიმისობა არ იქმნება. მოწყალე ჯელმწიფევ, მოწყალება მოიღე, რომ სწორეთ შემოგვაწერონ, ლეკებსაც სწორეთ ვნახავთ. მარტის **ლ, ქორონიკონს უპზ.**

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად სარდალ-სალთხუცესს მუხრანის ბატონს ი ო ა ნ ე ს და მდივნებს ასე ეუწყოს: მერე დ ი ა ს ა მ ი ძ ე ს მორდალს ი ე ს ე ს ასე რომ მოუხსენებია, თუ ამისი მოხსენებული ჭეშმარიტი იყოს, ამას შვიდი კომლის კაცის სათხოვრის მეტს ნუ შეაწერთ. და რაც სასოფლო სათხოვარი მივიდეს, ნახევარი იასეს მორდლის წილო-

ბას უნდა ეთხოს და ნახევარი დიმიტრი დიასამიძის წილობას უნდა ეთხოვ[ო]ს. აპრილის **ი,** ქორონიკონს **უპზ.**

ბეჭედი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გ ი ო რ გ ი.

517. არზა ზურაბ თუმანიშვილის ქვრივისა ღალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 11 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 14. საბუთი № 19. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[23v] ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ყელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი ზ უ რ ა ბ ი ს ქვრივობლისა.

გ ი ვ ი მდივნის შვილიშვილი პ ა ტ ა რ კ ა ც ი რომ ამოსწყდა, კურთხეულმა მეფემ იმის წილი ყმა და მამული საერთოთ გვიბოძა, იმ მამულის ნახევარი ჩემის მაზლებისა არის და ნახევარი ჩემის ობლებისა, იმისთვის რომ ერთის ძმისა ისინი გახლიან და მეორისა — ეს ჩემი ობლები. ასე მიმძლავრებაში გახლავართ, რომ ყმის სამსახური არა ვიცით რა. ყოელს წელს ღალის წილი ცოტა ყოფილა თუ ბევრი, მოუციათ და წელს ს[რ]ულობით არა მოგვცეს რა.

ი ო ა ნ ე ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ს არზი მივართვი, ოქმი მიბოძა, რომ ნ ი კ ო ლ ო ზ ს ა და მ ა ნ უ ჩ ა რ ს უნდა მოეცათ და არ მამცეს. გვეველრებით ოქმი და იასაული მიბოძოთ, რომ წლევანდელი ღალა ჩემი წილი სრულობით მამეცეს. აპრილის **ა,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

[23] ჩვენ მაგიერად ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ს ბატონს ო თ ა რ ს ასე ეუწყოს! მერე ამ არზის პატრონი ქვრივ-ობოლი ასე რომ ჩივის, რაც პური აქვსთ გასაყოფი, ახლავ უნდა რაც ღალის პური არის, უნდა გაუყო შუაზე და მისცე ამას თავისი წილი და იმათ თავეთი წილი. და რაც საერთო ყმა ჰყვანდესთ, რასაც ამისი სახლის კაცები იმსახურებენ, ის სამსახურიც ამ რიგად უნდა იმსახურონ კაცებმა და ასეც უნდა ამსახურო. ეს ასე უნდა გა[ა]რიგო, რომ ამ ქვრივ-ობოლთ უსამართლო არა დაემართოსთ რა. აპრილის **ია,** ქორონიკონს **უპზ.**

518. არზა ვახუშტი ჯავახიშვილისა გამოსალეგის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 12 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10388. დედანი. ქაღალდი. 20,5×12 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შენდეგ თითო წერტილია.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ყელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი ვ ა ხ უ შ ტ ი მდივანბეგისაგან.

ჰირისაგან სამოცდაცამეტი სული დამეხოცა ყმა და ჩემოდენი ჩემს სახლს კაცებს არ დახოციათ. ამას გევედრებით, როგორც ჩემის ძმის წულებისათვის წყალობა მიგიღიათ, ის ჩემზედ მოიღოთ. აპრილის **ია,** ქორონიკონს **უპზ.**

ოთხიოდ კომლი კაცი მამირჩა და ისინიც ასე, რომ ზოგს ძმა და ზოგს შვილი მოუკვდათ.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად სარდალ-სალთხუცესს მუხრანის ბატონს ი ო ა ნ ე ს და მდივნებს ასე ეუწყოსთ: მერმე ამ მდივანბეგს ვახუშტის ამისთანა ზარალი მოსვლია და ამდენი სული დახოცია. ოთხი კომლი კაცი გარდარჩენია. ამისი ოთხი კომლი კაცი ორს წელიწადს გაგვიაზატებია. ამის კაცებს ნუღარაფერს შეაწერთ ამ ვადის შესრულებამდინა. და მასუკან, რაც შეძლება ექნებათ, თავიანთის შეძლებით იმსახურებენ. რომელნიც იასაულები მისცეთ, თქვენც ასე უნდა იცოდეთ. აპრილის **იბ,** ქორონიკონს **უპზ.**

ბეჭედი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გ ი ო რ გ ი.

519. არზა თუშთ მოურავის დის მარიამისა ყმის თაობაზე ბაგრატ ბატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 12 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2570. დედანი. ქაღალდი. 34×18,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უგანათლებულესობის ბედნიერის ყელმწიფის ძის ბაგრატის წინაშე მოსახსენებელი თ უ შ თ მ ო ურ ა ვ ი ს დის მ ა რ ი ა მ ი ს ა გ ა ნ.

ჩემო ყელმწიფევ, ერთი ბიჭი დედის ჩემისათვინ კ ი კ ო ლ ა ყ ა ფ ლ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ს და დ ი მ ი ტ რ ი ყ ა ფ ლ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ს

მიეცა ენისელთ მოურავიანთ სახლში. იქ ქმარი მოუკვდა, ერთი ვაჟიშვილი დარჩა; ის კაცი იქ ცოლით, შვილით ჰყვანდა ჩემს ძმას. ის თქვენის ჭირის სანაცვლო შეიქმნა. ის კაცი მე დედაჩემმა მამცა. აყრას რომ უპირობდით, ქ ა ი ხ ო ს რ ო ენისელთ მოურავის შვილმა არ დაგვანება, ბატონი გამაჩინა ვიღაც. ნეტარად ხსენებულს ბატონს დედაჩემმა თავი აწყინა, ის კაცი ჩვენ დაგვნებდა. მოგეხსენებათ, ყაფლანისშვილს კაცი ეშოებოდა, რომ სხვისა არ მიეცა.

საწყალობელმა თქვენმა ყმამ აჰყარა ბატონის ოქმით; ალაზანს გამოყვანილი გ რ ი გ ო ლ ენისელთ მოურავის შვილი [და] დ ა თ უ ა მ ა ყ ა შ ვ ი ლ ი დაეწიენ, თავადებათ დაუდგნენ — ამ შამოდგომამდინ დააცალეო. გამააბრუნეს, იმ თქვენს ყმას ორი თვეც აღარ დაუყვია, მოკუდა. იმ კაცმა დაიწყო სიარული, ა ხ ა ლ ქ ა ლ ა ქ ს მივიდა.

მერმე მე ვაწყინე ბატონს პაპა თქვენს თავი, ოქმი მიბოძა: ბატონის დისწულო, ამას თავის ყმა მიეცესო. ეს მიპასუხა: ,ახალქალაქი ი უ ლ ო ნ ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ს არისო, იმისი ოქმი მამიტანეო. არზი ვაახელ, იმისგანაც წყალობა დამემართა, ოქმი მიბოძა — მიეცო.

ახლა კიდევ ბატონის მამის თქვენისაგანაც წყალობა დამემართა, ოქმი მიბოძა: კ ა ლ ა უ რ ი ს მ ო უ რ ა ვ ო, ახლავე აჰყარეო, მიაბარეო. ეხლა გიახლათ, აყრას უპირობდა, თქვენ იმ კაცისათვინ ოქმი გიბოძებიათ, ბატონამდინ დააცალეო.

ღმერთი გადღეგრძელებს, სადაო აღარ არის რა, გარდაწყვეტილი საქმეა. ორი ოქმი ბატონის პაპის თქვენისაა, ბატონის მამის თქვენისაა, იულონ ბატონისშვილისაა. გევედრებით, ნუღარ მამიშლით. კალაურის მოურავი აქ გახლავსთ. თქვენგან ამისი იმედი არ მაქვს, რომ ეს კაცი წამართო. ღმერთი გადღეგრძელებსთ და თქვენს გამრავლებას დამასწრობს, ამის წყალობა მოიღეთ, ოქმი მიბოძე — აჰყარონ.

მოგეხსენებათ, მე ლაპარაკის თავი არა მაქვს. გარდაწყვეტილს საქმეს ნუ მამიშლი ჩემო ჯელმწიფევ. ღმერთი დიდს დღეს მოგცემსთ, ერთი ობოლი მყავს, ხელზედ წყალი დაუსხას. დ ი მ ი ტ რ ი მ ა ყ ა შ ვ ი ლ ი გახლავს მანდა, ჰკითხეთ როგორც იყო. მუხლთ გეხვევი, ამის წყალობა მოიღეთ; აქ გახლავსთ კალაურის მოურავი, აჰყაროს. აპრილის **იბ, ქორონიკონს უპზ.**

თავში

ქ. ბატონო კალაურის მოურაო ო მ ა ნ! მერე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, შენ რადგან მის უმაღლეს[ო]ბის ბატონის მამის ჩვენის ბრძანება გაქვს, ისე აღასრულე. აპრილის **იბ, ქორონიკონს უპზ.**

ბაგრატ

520. არზა ყარაჯალელთა ღალის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 18 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 821. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ერთობ ყარაჯალელთ.

მუდამ გვიხნამს იქ და ფეტვისა და სიმინდის ღალა არასდროს არ მიგვიცია. ახლა მ გ ა ლ ო ბ ლ ი შ ვ ი ლ ი პატარა დ ა ვ ი თ ჯაბრით გვეკიდება, მაგის ღალა უნდა მამცეთო. თუ გამოგვერთო, არ შეგვიძლია, რომ იქ დავდგეთ. გევედრებით ჯელი ააღებინოთ. აპრილის **იგ,** ქორონიკონს **უპზ.**

ქერის და პურის ღალას კი ვაძლევთ, ბატონის განწესებაც ასე გვაქვს.

თავში

ჩვენი ბრძანება არის ამ არზის პატრონებო! მერე როგორც კურთხეულის მამის ჩვენის დროს ყოფილა, თუ მაშინ გიძლევიათ ღალა, ახლაც აძლიეთ. და თუ მაშინ არ გიძლევიათ, ნურც ახლა მისცემ. როგორც კურთხეულს მამის ჩვენის დროს ყოფილა, ახლაც ისე უნდა ყოს. აპრილის **იგ,** ქორონიკონს **უპზ.** მეფე გიორგი

521. არზა გოგია ფირალაშვილისა სამართლის მიცემაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 18 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4257. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის გ ი ო რ გ ი თ ა რ ხ ა ნ ი ს ა და ლ უ ა რ ს ა პ მიწ-ბაშისა ყმის ფ ი რ ა ლ ა შ ვ ი ლ ი გ ო გ ი ა ს ი.

ფ ა შ ი ს შ ვ ი ლ ი წისქვილს მედავებოდა. თქვენს წინაშე სამართალში გამოვითხოვე და თქვენი ოქმი რომ მიუტანე, აქ სამართალში მოყოლის მაგიერ დამსხა იმან ორი იასაული გ ე დ ე ო ნ ი შ ვ ი ლ ი თავის ამხანაგით და ორი ძროხაც სხვა წამართვეს.

გევედრებით ოქმი და იასაული მიბოძოთ ის ჩემი მოდაგეც თქვენს სამართალში მომაყოლოთ და ის წართმეული ძროხებიც ისევ ჩემთვის მოაცემინოთ. აპრილის ე, [ქორონიკონს] უპზ.

თავში

ჩვენი ბრძანება არის ფირალაშვილო! მერე შენ ნუღარ ელაპარაკები იმ მღვდელს, უნდა ორთავ ჩვენთან სამართალში ილაპარაკოთ და სამართალი მოგეცემათ. აპრილის იგ, [ქორონიკონს] უპზ.

რომელიც ამათი იასაულები იყვნეთ, ამთზედ ხელი უნდა აიღოთ, ჩვენს სამართალში უნდა იაროთ. და რაც გერთმევინოს ძროხები, ისიც უკანვე უნდა მოსცე.

ჩვენ და მათი უწმიდესობა ჩვენი ძმა კათალიკოზი ერთად რომ შეიყრებით, მათს საქმეს მაშინ გავარიგებთ.

მეფე გიორგი

522. არზა იოვანე მდივნისა ყმის თაოგაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 20 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 32. საბუთი № 54. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[44] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მდივანი იოვანესაგან.

გარსევანიშვილი პაატა მდივანს ყარანს ეყიდნა, რამდენიმე ხანი ხაბაზათ ჰყოლოდა, მერეთ ეს კაცი სისუასთვის მიეცა, რომ ნასყიდობის წიგნიც ხელთ გვიჭირავს კორკოტიშვილი ლუარსაბისა და იმისი შვილი დათუასაგან. ვინემ მდივანი ყარან და სოლომონ ცოცხალნი გახლდნენ, ამ პა[ა]ტაზედ ბატონყმობით ხმა არავის ამოუღია; და ახლა იმათ უკან მჩაგრავენ და დაფანტვა უნდათ.

ეხლაც დავით კორკოტს არზი მოურთმევია და ამ თავიანთგან მოსყიდულს კაცს აცოდვილებს. გევედრებით ოქმი მიბოძოთ, ჩვენი ნასყიდი მე მამბარდეს. და თუ სიტყვა აქვს, გახლავარ და ველაპარაკოს. მარტის ი, ქორონიკონს უპზ.

თავში

ჩვენ მაგიერად სარდალ სალთხუცეს[ს] მუხრანის ბატონს იოანეს ასე ეუწყოს. მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, რადგან ეს კაცი ამათი ნასყიდი არის, ნასყიდობა არავის გამორთმევია და არც ამას გამოერთმევა. ეს კაცი ამ იოანეს უნდა ჰყვანდეს. და თუ ის ჰეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს რამე, ჩვენს სამართალში ილაპარაკონ და სამართალი მიეცემათ. აპრილის კ, ქორონიკონს უპზ.

მეფე გიორგი

523. არზა იასე ჟოჩაძისა საბართლის მიცემაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 22 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5740. დედანი. ქაღალდი. 24,8×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წვრტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ქოჩაძე იასესი[1].

ყვარელში ომარხანი გამოსვლას რომ აპირებდა, იმ თარიღში გოგიამ ამიკლო. ჩემი საჩივარი თქვენ მოგახსენე. პაატა აბაშიძეზედ უმაღლესობის ოქმი მებოძა: დედოფლის ყმა რათ აგიკლიაო, ეს კაციც შენ გებარებოდესო და რაც წაერთმიოს, სრულად გამოურთვიო. არაფერი არა მამცემია რა, ორმოცის კოდის პურის მეტი.

გოგიას თქვენთვის მოეხსენებინა, ის დედოფალის ყმა არ არისო. იმისთვის ოქმი გებოძებინათ. მასუკან ორჯელ კიდევ ამიკლო. მერე ფარნავაზის იასაულით იმერეთს გადაგვრეკა ხიზნითა რვა თვე ათი სული ხიზნით იქ გახლავარ მშიარ-მწყურვალნი[2].

რადგან ჩემი სამკვიდრო მამულიდამ და ნასყიდობიდამ ხელი ავიღე, დამკარგა, უმაღლესობის საფარველქვეშ მამყოფეთ. ოქმი მიბოძეთ, წართმეული საქონელიც მამეცეს და მეც ხიზნით თქვენს საბძანებელში გადმოვიდე. აპრილის კბ, ქორონიკონს უპზ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის აბაშიძევ პაატავ! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, რაც იმისთვის გოგიას საქონელი თუ სხვა რამ წაურთმევია, ამას წინად შენზე ოქმი უბოძეთ, რომ ეგ მაგისგან წართმეული რაცა ჰქონდა, უნდა სრულებით გამოგერთმეინა და ამისთვის მოგეცა; და ამას არა მოსცემია რა.

1 ისასესი.
2 მწყუვარნი.

და ახლა ეს ჩვენი ოქმი, რომ მოგვივიდეს, უნდა რაც ამას წართმევია საქონელი თუ სხვა რამ, სრულებით გამოართვა და ამას მოაბარო; და იმერეთიდამაც თავის ცოლ-შვილი გადმოასხმევინო და სადაც უნდა ჩვენს საბძანებელში დადგეს. და თუ გოგიას ამასთან ჰქშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს რამე, ჩვენს სამართალში ილაპარაკონ. და სხვა როგორც მოგვიწერია, ასე გაურიგე. აპრილის **კბ**, ქორონიკონს **უპჯ**.

ერთმანეთში გაარიგე კარგათ და რიგიანად.

ბეჭედი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გიორგი.

524. არზა ივანე როსტევანაშვილისა ძმობის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 22 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5733. დედანი. ქაღალდი. 22,5×13,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის როსტევანაშვილი ივანესი.

ჯელმწიფისაგან წყალობის ყმა მრავალსა ჰყავს. გასყიდული არავის გვინახავს. გოგია ნასყიდობის[1] წიგნსა მთხოვდა, რადღანც დედოფლის ყმა ვიყავი, მე ნასყიდობის წიგნს რათ მოვცემდი. იმიზეზა, ჩემის მამულიდგან და ალაგიდამ გამამრეკა, წიგნიც მამცა, ვისაც გინდა ეყმეო. ეს ჩემი შეწუხება დედოფალს მოვახსენე, ოქმი მიბოძა — ალს დადექო. იქიდამ იასაულით იმერეთს გადაგვკარგა, საქართველოში არ დაგაყენებო. რვა თვეა იმერეთს გახლავარ ხიზნითა.

წყალობას ვითხოვთ, რადღანც მამულზედ და ალაგზედ ხელი ამიღია, საქართველოს ღირსი გაგვხადოთ და თქვენს საფარველს ქვეშ გვამყოფოთ. აპრილის **იბ**, ქორონიკონს **უპჯ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრონო! მერე ამ არზით ასე რომ მოგიხსენებია, უნდა შენის ცოლ-შვილით იმერეთიდამ გადმოხვიდე და სადაც გინდა ჩვენს საბძანებელში უნდა დასდგე[2]. შენთან საქმე არავისა აქვს. აპრილის **კბ**, ქორონიკონს **უპჯ**.

ბეჭედი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გიორგი.

1 სანყიდობის.

2 დაასდგე.

525. არზა ზურაბ თუმანიშვილის ქვრივ-ობლისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 27 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 37. საბუთი № 84. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[52] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის თუმანიშვილი ზურაბის ქვრივისა და ობლისა.

ჩვენის მამა-პაპის სასახლე საუმცროსოთ ბარათით გვერგებია ხელთუბანს. ამ სასახლის ალაგს ჩვენი[1] სახლის კაცებისა და სხვების ყმანი ხიზნათ სახლობენ[2]. ახლა ჩვენი სახლის ალაგი ჩვენ გვეჭირება. პირით და მოცარულით ველაპარაკეთ, რომ ჩვენი ადგილი დაგვიცალეთ და თავ-თავის ადგილს დადექით. ქვრივ-ობლობით არას გვეპასუხებიან.

გევედრებით ერთი ოქმი და იასაული გვებოძოს, რომ ჩვენი სამკვიდრო მამულიდამ აიყარონ და ჩვენი მამული ჩვენ მოვიხმაროთ. აპრილის **კ**, ქორონიკონს **უპჯ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის შატბერაშვილო გრიგოლ! მერე ამ არზის პატრონი ქვრივი და ობლები ასე რომ ჩიოიან, ამათ ბარათში ნარგებს სასახლის ადგილში ვინცა დგანან, ვისიც ყმანი უნდა იყვნენ, უნდა ყველანი აჰყარო ახლავ და თავ-თავის მამულში დააყენონ თავ[ი]თი ყმანი. თავ[ი]ანთი მამული ამ ქვრივ-ობოლთ თითონ ეჭირებათ. ეს ასე უნდა გაარიგო. აპრილის **კჯ**, ქორონიკონს **უპჯ**.

526. არზა მეთოდისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 29 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3040. დედანი. ქაღალდი. 21,5×11,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი. ოქმის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მეთოდისაგან.

1 + ჩვენის. 2 სახლობონ.

თქვენი წყალობა ორიოდ კომლი იმერელი გახლავთ, ჩემი თანგადმოყოლილი იმერლები პატარძეულს სამი წელიწადია აღარ უმსახურიათ რა. ერთი მსახური მყვანდა, ისიც მამპარეს და იქ ჰყავთ. გევედრებით, ოქმი და იასაული მიბოძოთ, ისინიც მამსახუროს და აქაც ვისაც ჩემი თითო-ოროლი შაური ემართოს, ისიც მოაცემინოს. აპრილის **კთ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ხალვათხანის ეშიკაღაბაშო[1] იოსებ! მერე ამ არზის პატრონს თავის კაცები როგორც ბატონყმობის რიგი იყოს, ისე უნდა ამსახუროს და ვისაც ემართოს რამე, ისიც გამოურთვი. აპრილის **კჱ**, ქორონიკონს **უპზ**.

ბეჭედი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გიორგი.

527. არზა გელაან ამილახვრისშვილისა ძმის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 29 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1351. დედანი. ქაღალდი. 38,5×12,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უგანათლებულესობის მეფის ძის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მიმბაში ამილახვარისშვილი გელაანისაგან.

მის უმაღლესობის კელმწიფის მამის თქვენის ოქმი და ბძანება [ა]რის თქვენზე, რომ მე და ჩემი ძმისწულები მსაჯულთ თან დასწრებით მოგვარიგოთ. ახლა ამ სამართალს აღარ და[ა]ცალეს, ბატონისშვილის ალექსანდრეს ოქმი აუღია, ჩუმათ წაულია. სამი კომლი იმერელი მყვანდა წერეთლისაგან გამობარებული და ორიც ქართველი ჩემი სამკვიდრო ყმა, რომ ხუთი კომლი კაცი იქნება. ამათზე ხელი აუმართავს. ორმოცი წელიწადია მოშორებული გახლავარ. მე იმასთან მისულს კაცებს როდის ვეცილები, რომ ის ჩემთან მოსულს ყმათ კაცს მეცილება.

ამას გარდა, პაპაჩემს ბეშოეთიდამ ერთი კომლი კაცი წმინდის შიოსთვის შეუწირავს. ბეგარა წმინდის შიოსი სძეს და ჩვენს სასაფლაოს კი უნდა ემსახუროს. ახლა მარტო ჩემი ძმისწული იმსახურებს.

[1] ეშყაბაშო.

ახლა ამ წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი და იასაული გვიბოძეთ, ის კაცები როგორც ყოფილან, ისევ მე დამნებდეს. და ეს შეწირული კაცი როგორც პაპის ჩვენისაგან შეწირულია იმ გვარათ ორთავ გვემსახუროს, მარტო ის ნუ იმსახურებს. მე უხემწიფოთ ნურავინ რას წამართმევს.

ა ქ. იმერელი კაპანაძე დათუა
ა ქ. იმერელი მამუკელა
ა ქ. ბერიკელა იმერელი
ა ქ. სეხნია
ა ქ. გუჯია წმინდის შიოს შეწირული
აღიწერა აპრილის **კზ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. მეფის ძე დავით მოგიწერ ამილახვარისშვილო ნიწიაკ! მერე ბეჟანისათვის კაცები რომ წაგირთმევია, ეგ კაცნი ისევ მიეც და დაანებე სამართლამდინ. და როდესაც სამართალში ილაპარაკებთ და დააბჭო[ბთ], არა თუ მარტო მაგ კაცებს, სხვა გარდასახდიც გარდაგხდება. კაცნი ახლავ უნდა დაანებო. აპრილის **კთ**, ქორონიკონს **უპზ**. დავით

ერისთვის შვილო მირმანოს, ეს კაცნი შენ გამოურთვი და მოაბარე. დავით

528. არზა იოსებ მღვდლისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 7 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 423. დედანი. ქაღალდი. 18,4×12,2 სმ. მხედრული. ალავ-ალაგ თითო წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ნეკრესელის სიძის იოსებ მღვდლისა.

მერმე ამას მოგახსენებ, მოლარე მოსეშვილის თეთრი მეშართა, ჩემი გირაოები ჰქონდა. ახლა ასე მეუბნება: ჩემ[მ]ა შვილმა არ ვიცი ვის მიაბარაო. პასუხს არას მაძლევს.

მოწყალებას ვითხოვ, ერთი ოქმი მიბოძოთ, ჩემი გირაო მომცეს, თავის თეთრი გამომართოს. მაისის **დ,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, ციციშვილ[ო] იოსებ! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, რომელსაც ამის გირაოები აქვს, უნდა რაც ამას მართებს, ის მოაცემინო და თავის გირაოები გამოურთო და მოს[ცე]. მაისის **ზ,** ქორონიკონს **უპზ.** მეფე გიორგი

529. არზა აბატრე დავრეშაშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 7 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4296. დედანი. ქაღალდი. 22,8×11,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ტექსტი ალაგ-ალაგ გადასულია.

ქ. მა[თი]ს უმაღლესობ[ი]ს ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის დავრეშაშვილი პეტრესი.

ქორონიკონს უპბ, ამ წელს ნაზარბეგიშვილს ოსეფას თამასუქით თექ[ვსმე]ტი თუმან[ი უ]ნდა მოეცა თავისი და სარგებელი. ეს თამასუქი აქ მებურნუთე[1] პეტრეს ებარა და დაიკ[არ]გა. ოსეფა განჯას მოკვდა. მართალია, თამასუქი დაიკარგა, მაგრამ მოწმე[ე]ბი უზურში გახლიან.

გევედრებით, რომელიც აქ იმის მამულს ხმარობდეს, ეს თეთრი იმას მოაცემინოთ და სადაც აქა-იქ ასაღები ჭონდეს, ისიც იასაულმა გამამირთოს და მამცეს. მაისის **ე,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება ა[რი]ს მელიქო დარჩიავ! მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით ასე რომ ჩივის, ეს შენი გასარიგებელი საქმე არის და შენ უნდა გაურიგო. მაისის **ზ,** ქორონიკონს **უპზ.**

ბეჭედი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გიორგი.

verso

ქ. რადგანც ამისმა სიმაღლემ ამ სამართლების გაშინჯვა ენკენისთვემდის დააყენა, ენკენისთვეში ჩამოდი და რიგიანის საქმით შენს

[1] მებურნეობა.

საქმეს გავარიგებთ, და როგორც ბატონის ბძანება არის, ისე აღვასრულებთ. მაისის **ივ,** ქორონიკონს **უპზ.**

530. არზა მღვდელ-მოწამეზედ გენედიქტისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 11 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 51. საბუთი № 213. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი № 216.

[188] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მარადის მლოცველის მღვდელ-მონაზონის ბენედიქტესაგან.

სამი წელიწადია ფალვენიანთ უჩივი, თქვენს უმაღლესობასაც ვაწუხებ და ჩვენცა ვწუხვართ, ეკლესიასაც აკლდება. ბატონიშვილს იოვანესთან. ვილაპარაკეთ. ფიცი გვიბძანა და დავიფიცეთ.

გევედრებით, ერთის გზით გარდაგვიწ[ვიტ]ოთ. ორი განაჩენი იულონისა კურთხეულის მეფისაგან დამტკიცებული და ერთი ბატონიშვილი იოანესაგან, ხელთ გვიჭირამს. სიგელი ეს არის. თქვენც გინახამსთ. მუშაობისა და მოსავლის დრო არის. მოგვარჩინეთ, შფოთი არ მოხდეს რა. მაისის **ვ,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

[188] უგანათლებულესო შვილო ბატონო იოანე! მერე ამათ რადგან დაუფიცნიათ იმ მამულის საქმეზედ და ფიცით გაუტანიათ, რაღა სიტყვა აქვსთ მაგ ფავლენიშვილებს, რატომ არ დაანებებენ ამათ მაგ მამულსა.

და თუ რომ [v] დაუფიცნიათ და კიდევ ერთათ შემოყარე ესენი, როგორც ამათთვის სამართალი მიგეცეს, ისე იმაზედ დააყენე. მაისის **ია,** ქორონიკონს **უპზ.**

დაიფიცონ დირბელებმა, ჩაიარონ, ფიცით გაწმინდონ ეგ სადაო მამული, მასუკან შენც ხელი მოუწერე. და ეს კი არ იქნება, რომ დირბელნი საფიცრათ მივიდნენ და ფალვენიშვილები კი არ მიყვნენ. რადგან საფიცრათ მივლენ და ჩაივლიან და შენც კაცს დააყენებ და დაიფიცვენ, მაშინ დაფიცებულნი იქნებიან და კიდეც უნდა დაიფიცონ. ჩაიაროს და ისე გაიტანონ. მეფე გიორგი

მეფის ძე იოანე მოგიკითხავ ელიზბარ ერისთავისშვილო! მერე მის სიმაღლეს ბატონს როგორც ამ ოქმით უბოძებია ამ დირბელებისათვის სამართალი, ფავლენიშვილები ხომ აქ არიან, თუ გაჰყვებიან, ამ დირბელებმა კიდევ გული აჯერონ და ისე ჩაუსხი სამნები. თუ არ გაყვნენ, შარშან ხომ დაიფიცეს, ჩვენის განაჩენით როგორც შარშან მიჯნები ჩასხეს, ისევ დაუნიშნე, და ნება მისის სიმაღლისა[ა], და ამათ მოაბარე ეგ მამული.

გაბაშვილო! შენც თან უნდა გაყვე და ასე აღასრულო. ამ ბენედიქტეს და მოურავს უნდა მობარდეს ეგ მამული. მაისის **კწ,** ქორონიკონს **უპზ.**

იოანე

531. არზა ბარძიმ ამილახვრიშვილისა უმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 14 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8946. დედანი. ქაღალდი. 21,5×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ამილახვარიშვილი დავითის შვილი ბარძიმისა.

ჰალას ჩემი ყმა ტიღაშვილები ერასტისაგან მძლავრობით მერთმევა. გევედრებით ოქმი მიბოძოთ, ჩემი ყმა მე მამაბაროს. და ამ ერასტის თუ სიტყვა ჰქონდეს, აქ თქვენს სამართალში მელაპარაკოს. მაისის **იდ,** ქორონიკონს **უპზ.**

თქვენი ოქმი მქონდა, იასაული რომ არ მეწერა, არ დამანებებ.

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო ბატონო იოანე! ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, სადაც ამისი ყმა იდგეს, აუყრევინე და მოეც. და თუ სიტყვა ჰქონდეს რამე, ჩვენ მოგვახსენოს. ამის აუყრელობა არ იქნება. მაისის **იდ,** ქორონიკონს **უპზ.**

ბეჭედი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გიორგი.

532. არზა ბარძიმ ამილახვარიშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 16 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4410. დედანი. ქაღალდი. 34,5×15 სმ. მხედრული, განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის დავით ამილახვარიშვილის ბარძიმისაგან.

ოცდათორმეტი წელიწადია მამაჩემს თავისი სამკვიდრო მამული და სახელო ჩამორთმეული ჰქონდა თავისის სნეულობით და უპატრონობით. მე გამოვიზარდე და თქვენს დიდებულს კარს ჩემის უღონობით ვერ მოვაწიე. ახლა რომ დიდათ საქმე გამიჭირდა, მოვმართე თქვენს მართლმსაჯულს კელმწიფებას და ვედრება ეს არის.

ქცხინვალის მოურაობა ნაბოძებია ძველათ. თქვენი წყალობა და წილი არ მიძევს. გრაკალი ბიძის ჩემის შაჰყულიხანის ნასყიდია და მე წილი არ მიძევს, საიალღუზიშვილო და საბედიანაშვილო კელმწიფეთაგან და მე წილი არ მიძევს. ამას გარდა, რამდენი სხვა უსამართლობა მჭირს.

მამავ ობლისავ, მსაჯულო ქვრივისავ, უმაღლესო კელმწიფევ, ინებოთ თქვენს წინაშე, ინებოთ ბატონიშვილს იოანესთან სამართალი გვაღირსეთ. მაისის **იე,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო ბატონო იოანე! მერე ამ არზით ეს ამილახვარისშვილის დავითის ობოლი. ამ არზით ასე რომ ჩივის, ამისი სამართალი შენ უნდა მისცე და გაურიგო და ყველა რიგიან და სამართლიანად, რაზედაც რომ ჩივის. მაისის **ივ,** ქორონიკონს **უპზ.**

გიორგი

533. არზა ნასყიდისა სამართლის მიცემაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 16 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. 4036. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 23,3×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მის უგანათლებულესობის მეფის ძის ვახტანგის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ტაბახმელელი ნასყიდის.

შარშან მარტში შაბურისშვილი ზაზას ორჯელა და სამჯერ ჩემთან კაცი მომიგზავნა, შენი შვილი მამეც, ცხვარს დაუზიარებო; და მეც მივეც ერთი შვილი. სამოცი სული ცხვარი დამაზიარა, მაგრამ როდესაც გაუჭირდებოდა, მეორეს[1] შვილსაც მივაშველებდი ხოლმე. ორი დოლი აუღიათ. როგორც მოზიარის წესია, ისე არ მექცევა. ორი წელიწადი არის მე შორიდამ მაყურებინებს და თვითონა სჭამს. ყველი არის, მატყლი არის, თუ რაცა, ასე მძლა[ვრებით] მეკიდება.

[გეედ]რები თქვე[ნ]ს მოწყალებასა, სამართალი მაღირსოთ, თქვენად სადღეგძელოთ. მაისის **ივ, ქორონიკონს უპზ.**

შუა კაცი ზაზასივე სახელო გახლ[ა]მს. მეტი ღონე აღარა მაქვს, იმასვე უნდა უბძანოთ, აფიცოთ; რასაც ის მოგახსენებსთ თითონ და თავისი ღმერთი, თუ სწორეს არ იტყვის, რასაც იტყვის, მეც დავჯერდები.

თავში

ქ. ბატონისშვილი ვახტანგ გიბრძანებ ბოქოულისშვილო იოსებ! მერე ამ არზის პატრონი რომ ამ არზით შაბურისშვილს ზაზას ასე უჩივის ამას ერთი იასაული უჩინე, ორი კაცი ამას მიაყვანინოს, მე-მცხვარი ორი ზაზას დაუსხას, და რაც სამართალი უყონ, ორნივ დააჯეროს; რომელსაც დაედვას, გამოართოს და მისცეს, და ისე მოარიგოს. მაისის **ივ, ქორონიკონს უპზ.**

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

534. არზა ედიშერ მუხრანბატონისა ყმების თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 16 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3506. დედანი. ქაღალდი. 22,2×16,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. საქართველოს მეფის ძის იოვანეს წინაშე მუხრანის ბატონის მათის მონის ედიშერის მოხსენებული.

ის სამი ბიჭები რომ მოგახსენეთ, ერთი სწორეთ ქსნიდამ თქვენი ყმა არის, ერთი ლიახვიდამ გადმოსული კაცის შვილია, რომ თავის მტერს აღარც ქსანზედ დაუყენებია და მამა ამისი მუხ-

[1] მეორეს.

რანს მამაჩემთან მოსულა და ეს ბიჭი მე მახლავს, აღარც მამა ჰყავს, აღარც დედა, ერთიც არაგვიდამ თავის მტერს გადმოუგდია ქსანზედ, მეტათ რომ იქაც შეუწუხებია, მუხრანს ჩამოსულა მამაჩემთან.

ამათი აღიღათი ასე მოიხსენეთ, მიბოძებთ, თქვენი ნება არის, არ მიბოძებთ, ჩემი თავიც თქვენის ჰირის სანაცვლო იქნას და ეს კაცნიცა.

თავში

ქ. საქართველოს მეფის ძე იოანე გიბრძანებთ, რომელნიც ამ არზით მოხსენებულის კაცების მოასიღნი ხართ! მერმე ამ კაცების აყრა გიორგობის თვემდის არ იქნება უჩვენოთა. და მაშინ როგორც ჩვენი ბრძანება მოგვივიდეს, ისრე აღასრულეთ. მანამდის არც შეწუხება იქ-

ნება და არც აყრა. მაისის **ივ, ქორონიკონს უპზ.** იოანე

535. არზა მარიამ ნათლულიძა მზითვის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 16 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 14. საბუთი № 106. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[139] მათის უმაღლესობის წინაშე მოსახსენებელი თქვენის ნათლულის მარიამისაგანა. მერე ჩემი დისწული ტერ-შიმოვანა შვილს აბელ რომ ჰყვანდა, ის ხომ ჰირის სანაცვლოთ გაგიხდათ და შვილი არ დარჩა. თქვენს უმაღლესობას კარგად მოეხსენება, რომ ის ქალის დედა და პატრონი მე გახლდი და თქვენის ბძანებით მე შავრთევ აბელსა ეს ჩემი დისწული. მამის ჩემისაგან გატანებული [v] მზითევ[ი] და რაც ამ ჩემის დისწულისათვის გამიტანებია, ის მზითევი და მეორე დისწული ქალი მყვანდა, იმისი რაც რომ იყო, ისიცა და ჩემის სძლის საქონელი სულ აბელსა აქვს.

წყალობას ვითხოვ, რომელიც ქალაქის განწესება არის მელიქს ებრძანოს, რომ ორი უმტერ-უმოყვრო მოქალაქე ჩვენის მხარიდამ მოგვაყვანინოს და ორი იმისის მხარიდამა. და რაც აბელასა აქვს, ჩვენ იმისი სია გვაქვს, გასინჯონ, გვალაპარაკონ და სამართლით გამოგვართვან და მოგვცენ. ამისი ბეჭითი ოქმი გვიბოძეთ. მაისის **ივ, ქორონიკონს უპზ.**

და რაც როსტევანას მამულის წიგნები აქვს, ისინიც უნდა გამოვართვათ.

თავში

[148v] ჩვენ მაგიერად მ ე ლ ი ქ ს დ ა რ ჩ ი ა ს ასე ეუწყოს! მერე ეს ჩვენი ნათლული ამ არზით ასე რომ უჩივის ტერ-შიძონას შვილს აბელს, ორისავ მხრიდამ ოროლი უმტერ-უმოყრო მოჭალაქენი [უნდა] მიაყვანინო შენთან დ[ა] ესენი უნდა ალაპარაკოთ; და ამათ[ი] საქმე სი[ს]წორით უნდა გაშინჯოთ და ისე სამართალი მოსცეთ და გარდაუწყვიტოთ, რომ გაურიგებელი და გარდაუწყვეტელი არ და[ა]გდოთ და ჩვენთან აღარ აჩივლოთ. მაისის **ივ, ქორონიკონს უპზ.**

536. არზა ზაალ ჯილაურისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 17 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4575. დედანი. ქაღალდი. 20×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ჯ ი ღ ა უ რ ი ზ ა ა ლ ი ს ა.

სანინოწმინდოელთ სწორე გზა თითონ შეიგდეს და გზათ ჩემი მამული გააკეთეს. გევედრებით მოურავსა და ნინოწმინდელს უბძანოთ ოქმით, ჩვენი საქმე ამათ გარჩიონ. მაისის **იზ, ქორონიკონს უპზ.**

თავში

ქ. ყოვლად სამღვდელოვ ნინოწმინდელო მ ი ხ ა ი ლ და საგარეჯოს მოურავო ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ო ვ ა ხ ტ ა ნ გ! ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, ესეც და რომელსაც უჩივის, ორნივ თქვენთან მოაყვანინეთ და ამათი საქმე სამართლიანის საქმით თქვენ გარდასწყვიტეთ. მაისის **იზ, ქორონიკონს უპზ.** გიორგი

537. არზა ჯავახიანთა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 18 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9990. დედანი. ქაღალდი. 22×11 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონათ ერთიან ჯ ა ვ ა ხ ი ა ნ თ ი.

ჩოჩელს ფ ა შ ი შ ვ ი ლ ს მღუდელს უჩივლია, ჯავახიანთ ჩემი მამული უჭირავთო. ოქმი მოიტანა და კელი აგვიმართა. გევედრებით სამართალში გვალაპარაკოთ და თუ მართალი გახლდეთ, ჩვენი სამართალი გვაღირსოთ. მაისის **ივ, ქორონიკონს უპზ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ე შ ი ყ ა ბ ა შ ო ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე! მერე ამ არზით ჯავახიანი ფაშიშვილს მღვდელს ასე რომ უჩივიან, ის აქ სამართალში უნდა ჩამოაყვანინო. მაისის **იზ, ქორონიკონს უპზ.** მეფე გიორგი

538. არზა დათუა პარკაძისა მამულის თაობაზე იულონ გატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 18 მაისი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 204. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ღმერთმან ბედნიერის კელმწიფის ძის იულონის ჰირი პ ა რ კ ა ძ ე დ ა თ უ ა ს მოსცეს.

მერმე ამას მოგახსენებთ: წ რ ი ა ლ ა შ ვ ი ლ ი ძველადგან ჩემი ყმა გხლებია, მძლავრობით ამილახვარიანთ წაურთმევია. ერთი იმის სახლისკაცი ისევ მე მყავს.

ახლა ერთს საკომლო მამულს მედავება. თუ ჩემი წყალობის წიგნები აქვს, ჩემი წყალობის წიგნებით რათ მიეცემა, როდესაც ჩემი ყმა ყოფილა, მამული ჩემიცია, ისიც ჩემი ყმა ყოფილა და ის მამულიც ჩემი ყოფილა. მაგრამ როდესაც თავი წამართვა, მამულს თან რაღათ გავატან. თუ ამილახვარიანთ წყალობის წიგნები აქვს, თქვენმა იასაულმა გაშინჯოს. ერთის გზით მამაშოროს ის კაცი, ღმერთი გაგიმარჯვებს.

თავში

ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი ი უ ლ ო ნ გიბრძანებ ალანდარო ი ვ ა ნ ე! მერე ამ არზით პარკაძე რომ ასრე ჩივის, თუ ვისმე სიტყვა და საბუთი ჰქონდეს, ჩვენ მოგვახსენოს. თუ არადა, ამ მამულის ღალას ნურავის ღაანებებ. მაისის **იზ, ქორონიკონს უპზ.**

539. არზა ევსტათი ჯავახიშვილისა თავდებობიდან დახსნის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 19 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9998. დედანი. ქაღალდი. 22,8×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ყელმწიფის წინაშე მოსახსენებელ[ი] მათის მონის ჯავახიშვილი თეიმურაზის შვილი ევსტათისაგან.

გივი ციციშვილის თაობაზედ მე უბრალოთ ვირჯები და იასაულები სახლში ჩამდგომიან. გევედრებით ოქმი მიბოძოთ გორჯასპი ფარეშთხუცესზედ, რომ თავეთი მისაცემი იმას მიაცემინოს და მე თავმდებობიდამ დამიხსნათ. მაისის **იზ**, ქორონიკონს **უპზ**.

რომლისაც თავმდები იყო მამაჩემი, იმას ყმაცა ჰყავს და მამულიც. ამ ყმასა და მამულსაც თვალთ უჩანს და მოვალესაც ხელში მივცემ, მე კი ამიშვით.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ფარეშთხუცესო გორჯასპი! მერმე ამ არზის პატრონი თავდებობიდამ უნდა გამოიყვანო და ვისიც თავდებია, ვალი იმას მიაცემინე, ამას რას ემართლებიან. მაისის **ით**, ქორონიკონს **უპზ**. [მეფე გიორგი]

540. არზა ივანე ტუსიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 22 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 46. საბუთი 277. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[148] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ყელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ივანე ტუსიშვილისა.

თქვენის ბძანებით სალთხუცესმა გიორგიმ და სეიმონ მდივანმა კაცები გაგვიყვეს. ვენახები და მიწები ისევ გასაყოფათ დაგვრჩა. ის სანახევრო მიწა და ვენახი რომ ჩემ[მ]ა ბიძაშვილებმა დამიყიდეს, უმაღლესობასთან ვიჩივლე. იასაულათ სოლომონ კახიშვილი მებოძა. მოვიდა, მამულს ჯუარები დაურ-

ჭო და მე მამაბარა. ახლა ამათ ის ჯუარებიც ისევ დაგლიჯეს და მამულიც წამართვეს, ექვსი საპალნე ღვინოც სხვა წამართვეს. გევედრებით, ბატონიშვილს ბაგრატზედ ოქმი მიბოძოთ, იმან მისაჯოს სამართალი. მაისის **კბ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

უგანათლებულესო შვილო ბატონო ბაგრატ! მერე ქახეთის მოსამართლე[ე]ბიც შენთან დაისწარ, დიმიტრი ჩოლაყაშვილიცა და სალთხუცესი გიორგიც თუ მანდ იყოს, ისიც დაისწარ ჩოკაშვილებიცა და ახმეტელნი უფროს-უფროსი კაცნიც მიაყვანინე და იმათი საჩივარი ისე გაარჩიე. და რაც გასაყოფი ჰქონდეს, ისე გაუყავი და გა[ა]რჩივე და ერთმანერთს ისე მოაშორე. მაისის **კბ**, ქორონიკონს **უპზ**[1]. [ ]

541. არზა დიმიტრი ხიმშიაშვილისა ციხის კარების გალეგის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 24 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 37. საბუთი № 217. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[120v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის მეფის გიორგის ჰირი მოსცეს თქვენს ყმას აზნაურს ხიმშიაშვილის ხადაკა[ნ]თ ვარისი დიმიტრისა.

ასე რომ, ჩემო ხემწიფევ ბატონო, მამითქვენისაგან და თქვენგან ალაგი მაქვს ნაწყალობევი ზეით ციხის შუაკარის გარედამ — სამოცი ადლი სიგძე და სამოცი ადლი სიგანე — ხიდისა და ქარვასლისათვისა.

ამის გარდა, [121] რაც დუქნები გვაქვს, სამი[ო]დ დუქანი გარედამ გახლავთ, თორმეტი დუქანი შიგნით გახლავთ, ციხის კარებს[2] იგი ქოლამს. ჩემო ხემწიფევ, ამთენი მამულები სულ ბათილათ არის, რაც თეთრა, თქვენზედ არის.

ჩემო ხემწიფევ, ან რით ვიცხოვროთ და ან მოვალე[3] რით გავისტუმრო. ამთენი თქვენი მოწყალ[ება] მოიღეთ ჩვენზედა; უბძანოთ, რომ ციხის კარები გავაღოთ მამულებისათვის საჭირო არის, ეგების ქარი[4] მივცეთ და მოვალეებისაგან სული დავიხსნათ. ღმერთი გაგი-

[1] უნზ.
[2] კარები. [3] მოვალეს. [4] ქარით.

მარჯვებს, მეჯითათ უბძანოთ. დაიწერა მაისის **კბ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის პ ე ნ ტ ე ლ ა შ ვ ი ლ ო ი ო ა ნ ე! მერე ზეით ციხის კარი მოშენებულია და უნდა გა[ა]ღებინო, ისევ როგორც უწინ ყოფილა, ისრე უნდა კარგათ გა[ა]კეთებინო; ამისთვის რომ, რადგან ჩვენს აზნაურ ხიმშიაშვილს დიმიტრის მამულები იქით ქონიათ და ჩვენგანაც აქვს ნაწყალობევი ალაგი — სამოცი ადლი სიგძე და სამოცი ადლი სიგ[ა]ნე ბოძებული კაკალოასა, ამისთვის ის კარი საჭირო არის მამულებისათვის, ბათილათ არ დარჩეს. ეს ასე უნდა აასრულოთ. და ვინც მეკარე და[ა]ყენოთ, ასე უთხარ მეკარეს: ღამით ბეჯითი იყავ, უცხო კაცი არავინ შემოვიდეს და გავიდეს-თქო, თორემ თქვენ მოგე-

კითხებათ. მაისის **კდ**, ქორონიკონს **უპზ**.

542. არზა ალიაულა მახუმაშვილისა ბაღის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 26 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 12. საბუთი № 3. ბირი. ჰაღალდი. მხედრული.

[6v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ალა მ ა ხ უ მ ა შ ვ ი ლ ი [7] ა ლ ი ყ უ ლ ა-ს ა გ ა ნ.

ცოლ-შვილი დავკარგე[1], ვიბოვნე და თქვენის დოვლათით თ ა ვ-რ ი ზ ს. მოვასხი, აქამდინ მოსხმა ხელმოკლობით ველარ შევძელ და იმედი მაქვს ახლა შევძლო და აქ მოვასხა. გიახელ აქ, სახლები დამწვარი დამიხვდა, ბაღი მქონდა, კრჩხა და ღობე აღარ შეურჩენიათ, ასე გამხდარა.

გეუდრებით ოქმი მიბოძოთ, ჩემი ბაღი მე დამნებდეს, რომ გავაკეთო. მაისის **თ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრონო! მერე ეს შენი ბაღი [ი]სევ

[1] დავკარგე.

შენთვის გვიბოძებია, შენი მამული არის და შენ მოუარე და მოიხმარე, საქმე არავისა აქვს. მაისის **თ**, ქორონიკონს **უპზ**.

ეს ბაღი ამის სამკვიდრო მამული არის და ჩვენგან დასტური აქვს, ვის[ა]ც დაგიგირაოსთ, დაიგირავეთ. მაისის **კვ**, ქორონიკონს **უპზ**.

543. არზა ფალავანდიშვილებისა მამულის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 29 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 4776. დედანი. ჰაღალდი. 20,6×11,5 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი ი ა კ ო ფ ი ს ა და დ ი მ ი ტ რ ი ს ა.

კ ნ ო ლ ე თ ს ჩვენს განაყოფეფთან გასაყოფი მამულებ[ი] გვაქვს. იმათ მიმძლავრეს. გეუდრებით ამილახვარზედ ოქმი გვიბოძოთ, რომ ჩვენი წილი ჩვენ მოგვაბაროს. მაისის **კზ**, ქორონიკონს **უპზ**.

წერილებიც მიგვატანინოს და ისე გაგვირჩიოს.

თავში

ქ. ჩვენ მაგერად ა მ ი ლ ა ხ ვ ა რ ს ო თ ა რ ს ასე ეუწყოს! მერე ამ იაკობ ფალავანდისშვილსა და ამის სახლისკაცთ რაც კნოლეში სადაო მამული ჰქონდესთ, ორისავ მხრიდამ წერილები და საბუთებიც მიატანინე და გაურჩიე, თავ-თავისი წილი და[ა]ნებე და მოაშორე ერთმანეთს, რომ სადაო აღარა ჰქონდეს რა. მაისის **კთ**, ქორონიკონს **უპზ**.

მეფე გიორგი

544. არზა პეტრე დავრეშაშვილისა ყმის სამსახურის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 8 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 50. საბუთი № 193. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[114] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის დავრეშაშვილი პეტრესი.

მე და ჩემს ძმას ჩვენის ყმის ორი ობოლი დაგვრჩა ნათელაშვილები. ერთს ძმას იმან გამოართო თეთრი და ის კაცი ეჩმიაწინ შეეწირა. მეორე ძმა რომ ჩემს წილათ დარჩა, არც ყმობაზედ თავს მიდებს და არც თავს იხსნის.

გევედრებით ოქმი და იასაული მიბოძოთ, როგორც ბატონყმობის რიგი იყოს, ისე მემსახუროს. მაისის **კმ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის დიასამიძევ მორდალო იესევ! მერე ამ არზის პატრონი თავის ყმას რომ უჩივის, შენ უნდა რიგიანათ ამსახურო ამ თავის მებატონესა. ივნისის **გ**, ქორონიკონს **უპ[ზ]**.

მეფე გიორგი

545. არზა სოლომონ მეითრისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 7 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2866. დედანი. ქაღალდი. 21,9×12,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის სოლომონ მეითრისა და ჩემის ბიძაშვილებისაგან.

ჭირისაგან ხუთას სულამდინ ადამიანი დაგეხოცნენ. ჩვენ ხომ გაცვინულნი გახლდით თერთმეტი თვე და ჭირნახული და ვენახის მოსავალი სადღა გვეღირსებოდა. ამ წლის სურსათზედ იასაულები გვიდგანან და გვაღონებენ. წყალობას ვითხოვთ, სამართლით ეს გვაპატიოთ. ივნისის **ზ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის სურსათის იასაულებო! მერე სოლომონ მეითრისათვის ეს სურსათი გვიბატივებია, ხელი აიღევით. ივნისის **ზ**, ქორონიკონს **უპზ**.

მეფე გიორგი

546. არზა მღვდელ-მონაზონ გენედიქტესი საგეზდავის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 9 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 51. საბუთი № 164. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[181] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მარადის მლოცველის მღდელ-მონაზონის ბენედიქტესაგან.

თქვენის ბრძანებით დირბს მეჩითები გახლიან, იმათი საბეჭდავიც გორის იჯარადარს ეძლევა; და ცხინვალის იჯარადარიც ემუქრება — მეც წაგართმევო. ორის მიცემა ხომ არ იქნება. და გევედრებით ოქმი გვიბოძოთ, იმ ცხინვალის იჯარადარს საქმე არ ჰქონდეს. ივნისის **თ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის, რომელიც გორში მეჩითები სხედხართ! მერე რასაც გა[ა]კეთებთ მანდ თქვენ, ის გორის ბეჭდის იჯარადარს უნდა და[ა]ბეჭდინოთ ხოლმე; და საბეჭდავსაც გორის ბეჭდის იჯარადარს უნდა მისცემდეთ ხოლმე. სხვას საქმე არავისა აქვს თქვენთან. ივნისის **თ**, ქორონიკონს **უპზ**.

მეფე გიორგი

547. არზა ლუარსაბ ონანაშვილისა გაჟრის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 12 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 747. დედანი. ქაღალდი. 32.7×14,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ლუარსაბ ონანაშვილისაგან.

მერე ჩემი სახლისკაცი ზ ა ქ ა რ ი [ა] მვდაევება. სამი კაცი მყავს ნასყიდი ორი წისქვილი; ესე[ე]ბი ჩემის სათავისთაოთი მიყიდნია, არცარა ყმიდამ მიმიცია, არცარა სახლიდამ და მამულიდამ; ჩემის ჯელმწიფის მოწყალებით, თქვენის მოწყალებით და ჩემის გარჯილობით მიყიდნია. მის სიმაღლეს მოახსენა. როდესაც გავიყარენით, არაფერი პასუხი მისცა. ახლა კი მედაევება.

მოგეხსენებათ თქვენს საბრძანებელში ყოველს ოჯახში სათავისთაოდ ნასყიდობა არის, რომ სახლისკაცს წილი არ უძევს. როდესაც ისინი თავის სახლის კაცებს ამგვარს ნასყიდობაში წილს მისცემენ, თუ მე ეს თქვენთანლა ვალაპარაკო, ავად მომეპყარით. თუ არა, ნება თქვენის სიმაღლისა[ა]. თიბათვის **ია,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბრძანება არის ხალვადხანის ე შ ი კ ა ლ ა ბ ა შ ო ი ო ს ე ბ! მერე ამ არზის პატრონი და ამისი სახლისკაცი ზაქარია ჩვენს სამართალში უნდა მოიყვანო და ალაპარაკო და სამართალში გასწორდნენ.

ივნისის **იბ,** ქორონიკონს **უპზ.** მეფე გიორგი

მინაწერი

„ბატონის ოქმი რომ თავისთან სამართალში მიგვიწვევა".

548. არზა რევაზ ფავლენიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 13 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 31. საბუთი № 191. პირი. ქალალდი. მხედრული.

[136] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ფ ა ნ უ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი რ ე ვ ა ზ ი ს ა.

ო ქ რ ო მ ჭ ე დ ლ ი შ ვ ი ლ ი დ ვ ა ნ ს მიწას მედაევება, იმას იქ მემკვიდრე კაცი უსახლობს და მე კი არა. იმ კაცმა გული მაჯეროს, რომ მიწა [v] იმისი იყოს და მე კი დავანებებ. თუ არა, ოქმი მიბოძეთ ერისთვის შვილს შ ა ნ შ ე ზ ე დ, რომ ჩემი მამული მე დამნებდეს. ივნისის **იგ,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

ჩვენი ბძანება არის ნაიბ-ე შ ი კ ა ლ ა ბ ა შ ო შ ა ნ შ ე! ამ არზის პატრონი მამულზედ ოქრომჭედლიშვილს რომ უჩივის, ოქრომჭედლიშვილის კაცმა გული აჯეროს და ან მიწა და[ა]ნებოს. ივნისის **იგ,** ქორონიკონს **უპზ.** მეფე გიორგი

ამ სადაოს საქმეზ[ე] დავით ოქრომჭედლიშვილმა გულ[ი] მაჯერა, დავანებ[ე]. მე, რევაზ ფავლ[ე]ნიშვილ[ი], ვწერ. ეს ჩემი ხელია. რ ე ვ ა ზ.

მე, ერისთვის შვილი ე ლ ი ზ ბ ა რ, ამისი მოწამე ვარ. ივლისის კა, ქორონიკონს **უპზ.** ელიზბარ

549. არზა ხერხეულიძეებისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 28 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 365. დედანი. ქაღალდი. 22,5×12,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონათ ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ე ე შ ი კ ა ლ ა ბ ა შ ი ს გ ი ო რ გ ი ს ი და ჯ ა მ ა ს ა პ ი ს ა გ ა ნ.

ჩვენ სოფელში ოსები გაბლდენ. იმათი ორი ტყვე დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ი ს კაცმა იმერელმა გაყიდა. ოსები ჩვენ გვემტერებიან. ეს ტყვეები ყ ო რ ნ ი ს ი დ ა მ მოიპარეს. ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ მ ა ი ო ა ნ ე მ ა ც კარგათ იცის ეს საქმე.

გევედრებით იმაზედვე ოქმი გვიბოძოთ, რომ ის საქმე იმან გარდაგვიწყვიტოს. ივნისის **კბ,** ქორონიკონს **უპზ.**

სხვასაც ვისაც უჩიოდეთ, სამართალი იმან გვიყოს.

თავში

უგანათლებულესო შვილო ბატონო ი ო ა ნ ე! ამათი სამართალი შენ უნდა მისცე და გაურიგო სამართლით. ივნისის **კგ,** ქორონიკონს **უპზ.** მეფე გიორგი

550. არზა თეიმურაზ ფავლენიშვილისა ძმის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 25 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 45. საბუთი № 145. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[97v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ფანველიშვილი თეიმურაზისა.

ქარელში ჩემი სამი კომლი კაცია — ერთი ნასყიდი და ორი სამკვიდრო. წყალობას ვითხოვ ოქმის და იასაულისას, ჩემი კაცნი ამიყარონ და მამაბარონ და არავინ გამიგლიჯოს. ივნისის **კბ**, ქორონიკონს **უპზ**.

ეს კაცნი მოურავსა და ალექსიძე დავითს ჰყუანან.

თავში

უგანათლებულესო შვილო ბატონო იოანე! მერე ეს თეიმურაზ ასე რომ ჩივის, ამის საქმე სამართლიანათ შენ უნდა გა[ა]რიგო და თავისი კაცები უნდა მოაცემინო. ივნისის **კე**, ქორონიკონს **უპზ**.

მეფე გიორგი

551. არზა ბეჟან ამილახვრიშვილისა მამულის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 8 ივლისი

ცსსა. პ. კარბელაშვილის პირადი ფონდი. 1461. რვეული № 14, გვ. 71v. პირი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ამილახვარიშვილი ბეჟანისაგან.

მე და ჩემი ძმისწული ივანე რომ გავიყარენით იულონ ბატონიშვილის სამართლით, ჩემს ძმისწულს საუფროსოთ ფხვენის [ს] ეგაძე მისცეს; ჭალას საუმცროსოთ — ბაღი, სასახლე, დორიეთს ათის დღის მიწა და ნახევარ[ი] საწისქვილო მე მამცეს.

სამი წელიწადია საუფროსოც იმას უჭირავს და ამ ჩემს საუმცროსოსაც ისი სჭამს წრევანდლამდინ. და წელს ერასტიმ რომ მიჩივლა ბატონიშვილს იოანესთან, ოცდათვრამეტი თუმანი დამადვა და ეს ჩემი საუმცროსო იმას დაუგირავე. ახლა ჩემი ძმისწული მეუბნება: ბატონმაც ოქმი მიბოძა და ის მე უნდა დავიხსნაო.

ამას ვითხოვ, დაუნაშავებლივ არ წამართოთ და ოქმი მიბოძოთ. ჩემი წილი მამული ვისიც ჩემი ნება იყოს, იმას დაეგირაოს და ის ვერას ედა[ვ]ოს. ივნისის **კთ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამილახვარისშვილო ერასტი! მერე მინბაშს ბეჟანს რომ შენთვის ეს თავისი მამული გირაოთ მოუცია, როდესაც მინბაში ბეჟან მაგ მამულის დახსნას შეიძლებს, ბეჟან მინბაშს უნდა დაახსნევინო. სხვას მაგის დასახსნელათ საქმე არავისა აქვს. და სხვას ვერც არავის დაახსნევინებ. იცოდე. ივლისის **გ**, ქორონიკონს **უპზ**.

552. არზა ნონია ხიზნისა გამოსალებიც თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 8 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 51. საბუთი № 167. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[188] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის წმინდის საფლავის ყმის მეჩითე ნონია ხიზნისა საგარეჯოდამ.

თქვენი აზატობის ოქმი მქონდა, ლეინებსა მთხოვდნენ. არზი მოგართვი და ის ოქმი მამთხოეთ, აქ არა მქონდა კაცი [v] გავგზავნე, ის ოქმიც მოვატანინე. გეევდრებით გასინჯოთ და მაპატივებდეთ, თუ არა, ნება უმაღლესობისა აღსრულდეს. ივლისის **ბ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის იასაულებო! მერე ეს არც სალეკო სიაში სწერია და ეს წმინდა საფლავის ყმა არის და ამას ვერას გამოვართმევთ, ხელი აიღევით. და ვისაც აწერია, იმას გამოართვით. ივლისის **გ**, ქორონიკონს **უპზ**.

მეფე გიორგი

ჩვენ, სალ[ე]კოს იასაულს[1], ნონია მჩითა[ვ]მა ბატონის ოქმი მოგვიტანა, ფული უკანვე უნდა მიგვეცა, საქმე გაჭირებული იყო და ვერ უშოვნეს. საგარეჯოს ნაცვალმა გიორგიმ ეს თამასუქი მო-

[1] იასაულმა.

გეც, რომ რაწამს[1] მოურავი აქ მობძანდება, შენი ხუთმეტის[2] ხადაგის-ფასი აგიკრიფო, მოგცე. მკათათვის ე, ქორონიკონს უპზ.

მე, გიორგი[3] ნაცვალმა, მოგცე თუ ამათ არ მოგცეს. გიორგი.

553. არზა ელიზბარ თაქთაქიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 6 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 28. საბუთი № 45. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[41] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის თაქთაქიძე ელიზბარისაგან.

ხემწიფეო! მირზაშვილი გიგია ნასყიდს მამულებს მართმევს ყე[ლ]ქცეულს თავისის ძალით. იმ მამულების სიგლები ხელში მიჰირავს და კურთხეულის ბატონის ოქმი და განაჩენი.

ამ მოწყალებას ვითხოვ, ერთი ოქმი და იასაული მებოძოს ჩემი ნასყიდი მამული თავის გამოსავლით მომაბაროს. და თუ ჩემს მოდავეს სიტყვა აქვს თქვენს შვილს იოვანესთან მელაპარაკოს. იენისის კგ, ქორონიკონს უპზ.

თავში

[41v] უგანათლებულესო შვილო ბატონო იოანე! მერე ამ არზით ეს თაქთაქიშვილი თავის ნასყიდს მამულზედ მირზაშვილს ასე რომ უჩივის, ამათი საქმე შენ უნდა გაშინჯო. და მირზაშვილს გიგიას თუ სიტყვა არა ჰქონდეს რა, თავისი ნასყიდი მამული თავისის გამოსავლით და[ა]ნებებინე.

და თუ მირზაშვილს გიგიას ჰეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს რამედა, ორნიე შენთან ალაპარაკე და ჰეშმარიტი სამართალი მიეც. ივლისის ვ, ქორონიკონს უპზ.

[1] რასწამ. [2] ხუთმეტის. [3] გიორგის.

554. არზა იესე კოჩაძისა სამართლის მიცემაზე დავით გაბონიშვილის ოქმით

1799 წ. 10 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5739. დედანი. ქაღალდი. 21,5×16,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის ა-მეტ-ნაკლები.

ქ. მათის უგანათლებულესობის მეფის ძის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის იესე კოჩაძისა.

მის უმაღლესობის მეფის ოქმი და იასაული მებოძა, რომა გოგიამ რომ ამიკლო, ჩემი წანართმევი სრულებით უნდა მოებარებინა; ოთხი ხარი და ერთი ძროხა მამცეს; და რაც სხვა დანარჩომი არის, ამისი წერილი და პირობა თავდებით, რომ ორს კვირეზე უნდა მოებარებინა; ახლა აღარას მაძლევს.

ამ წყალობას გევედრები: ერთი ოქმი მებოძოს თქვენს ძმას იოვანეზე, რომ ჩემი, რაც წართმეული აქვს, სრულათ გამამი[რ]თვას, მიბოძოს; როგორც ხემწიფე მამის თქვენის ოქმში მიცხადებდეს, იესე აღასრულოს. თუ გოგიას ამ საქონელზე სიტყვა ქონდეს, იმან გვალაპარაკოს და სამართალი გადაგვიწყვიტოს. რასაც გოგია შარითა მე ცილსა მწამებს, ჩვენი სიმტყუნე-სიმართლე იქ გამოცხად[დ]ება მოწმე[ე]ბითა. მკათათვის ი, ქორონიკონს უპზ.

თავში

ქ. უგანათლებულესო მეფის ძეო იოანე! რაც ამ არზის პატრონს გოგია მირზა იბრეიმაშვილთან სადაო რამ ჰქონდეს, გევედრება, რომ ყოველივე სამართლით გაურიგო და თავისი მოაბარებინო და მოარჩინო. ივლისის ი, ქორონიკონს უპზ. დავით

555. არზა ლუარსაბ ონანაშვილისა გაურის თაობაზე დავით გაბონიშვილის ოქმით

1799 წ. 18 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. № 703. დედანი. ქაღალდი. 38,5×23 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია მძიმე, წერტილი და ორი წერტილი.

ქ. მათის უგანათლებულესობის მეფის ძის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ონანაშვილის ლუარსაბისაგან.

შერე ჩემის სახლისკაცის ზაქარიას და ჩემი სამართალი მათს უმაღლესობას ბატონს მამათქვენს თქვენთვის უბრძანებია. ჩემს სახლისკაცს ზაქარიას რომ მოუხსენებია — ნასყიდს კაცებში და წისქვილში წილი მიძევსო, ჩემო ჯემწიფევ, სამი კაცი მყავს ნასყიდი და ორი წისქვილი. ესენი ჩემის სათავისთაოთი მიყიდნია, არცარა ყმიდამ მიმიცია, არცარა სახლიდამ მიმიცია და არც მამულიდამ. ჩემის ჯემწიფის მოწყალებით, თქვენის მოწყალებით და ჩემის გარჯილობით მიყიდნია.

მის სიმაღლეს კურთხეულს პაპათქვენთან ილაპარაკა, როდესაც გავიყარენით და არაფერი პასუხი არა მისცა რა და ვერცა რა გაიტანა. ახლა კი რავდენსამე წლის გავლილს საქმეს მედავება.

მოგეხსენებათ ქართლში და კახეთში ყოველს ოჯახში სათავისთაოდ ნასყიდობა არის, რომ სახლისკაცს წილი არ უძევს. როდესაც ისინი თავისს სახლის კაცებს ამგვარს ნასყიდობაში წილს მისცემენ, თუ მე ეს თქვენთანღა ვილაპარაკო, ავად მომეპყარით; თუ არადა, ნება თქვენის უგანათლებულესობისა აღსრულდეს. ღმერთი გაგიმარჯვებს, სწორე სამართალი მაღირსეთ. ივლისის **იზ, ქორონიკონს უპზ.**

თავში

ქ. ყორიასაულბაშო ონანაშვილო ლუარსაბ! შენ რომ ეს არზი მოგიცია, მათის უმაღლესობის ბატონის მამის ჩვენისაგან თქვენი სამართალი მდივანბეგების თანდასწრებით ჩვენ გვებძანა. ჩვენ ახლა ამას გწერთ: რაც შენის საკუთრის საქონლით ყმა და მამული გიყიდნია, საქართველოს სამართლისამებრ[1] იმაში შენს სახლისკაცს **წილი არა აქუს.**

ქართლსა და კახეთში მრავალს ოჯახში არის სათავისთაოდ ნასყიდობა და შენც გიყიდნია სათავისთაოდ ყმა და მამული. საქართველოს სამართალი სახლისკაცს წილს არ აძლევს და ვერცრას შენ შემოგეცილება. ივლისის **იზ, ქორონიკონს უპზ.** დავით

ქ. რომელშიაც ჩაწერილია, იმაში კი წილი უძევს; და რომელშიაც არა სწერია, საქმე არა აქვს რა. სამართლით გაყარეთ.

დავით

მარცხენა კიდეზე ბეჭედი: მდივანბეგი იოანე.

მინაწერი: „დავით ბატონისშვილის ოქმი არის".

[1] სამართლისამებრ] სამართლისსალისამებრ.

556. არზა იოანე აბაშიძის ქვრივისა ყმის თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 25 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1873. დედანი. ქაღალდი. 44×18 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან მათის უმაღლესობის მეფის ძის იოვანეს ჭირი აბაშიძის იოვანეს უბედურს ქვრივსა და ობოლს მომცეს.

მერმე ამას მოგახსენებ ჩემო ხემწიფევ: ღმერთმან ისე თქვენს მუხანათს გაუჭიროს საქმე, როგორც მე ყოვლის გზით საქმე გაჭირვებული მე[1] გახლდე, არც არავინ პატრონი მყავდეს. მაგრამ თქვენის მოწყალების მოიმედე გა[ხ]ლავართ, თქვენით ვნუგეშობ, რადგან თქვენს წინ სისხლი დააქციათ[2] თქვენმა მონამ აბაშიძემ; იმის ბიზღით ვსულდგმულობ ქიდევ, ვიცი მოწყალებას მოიღებთ, ამიტომ რომ მუხანათის ქვრივი და ობოლი არა ვართ.

ჩემი მოხსენება ეს არის, ჩემო ხემწიფევ. თავის მამიდისაგან ვალი აიღო საქორწილოთ. ქალაქი რომ იყრებოდა, ჩემს საუბედუროთ ა ღ ა მ ა მ ა თ ხ ა ნ რომ მოვიდა, მაშინ მოლოზანს თავის მამიდას ეთქვა თავის ძმისწული აბაშიძისათვის: ოღონდა აქედამ გამიყვანეო, რაც ვალი ჩემი შენზედ არისო, სულ მიპატივებიაო. მაშინვე ყევარი ხარი თავის ურმით მიერთმია; კაცი, ცხენი სულ იმას მონდომოდა და დუშეთს გაეგზავნა; თავათ ნეტარხსენებულს ბატონს ხლებოდა. ის ხომ თქვენი ჭირის სანაცვლო შეიქნა; ხარებიც იმას დაჩა, თამასუქიც; ვი[ნ]ღა გამომრთმევდა. ერთი ხარი ნეტარხსენებულის ბატონისათვისაც მიერთმია მოლოზანს.

ახლა, ჩემო ხემწიფევ, მათის უმაღლესობის მამითქვენის ოქმი თქვენ გბოძებიათ: აბაშიძის თამასუქიც ქვრივსა და ობოლს გამოურთვიო და ან ყ ე ლ ქ ც ე უ ლ ს ა ო და მოეცო. თქვენ იასაული ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ი ვ ა ნ ე გებოძათ, თქვენი ოქმიც.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ორიოდ კომლი კაცი გვყავს, ნუ დამიკარგვინებთ, ჩემი ობლების გამომზდელნი ესენი არიან. მოწყალებას ვითხოვ სამართლის დღემდის მაცალოთ, იასაული მომაშოროთ. ღმერთმა შენი რისხვა მომცეს თუ ან თეთრათ ან სხვა იმას დარჩენოდეს რამე ყმისა და მამულის მეტი; ერთი ობოლი დარჩა, ისიც თქვენის ჭირის სანაცვლოთ მინდა.

[1] + მე. [2] დაგცია.

თუ მაინც გამირისხდებით, მოწყალებას არ მაღირსებთ, სამართლის დღემდის არ მიმიშვებთ, ხომ მოგეხსენებათ გაუყრელი იყვნენ ეს აბაშიძე[ე]ბი, ერთობით უნდა გად[ა]გვხდეს, მარტო ყელქცეულს როგორ შეუძლია გადახდა. ჩემი ვედრება თქვენს წინაშე ეს არის. ნება თქვენი აღსრულდეს. თიბათვის **კე**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ყოვლისა საქართველოსა მეფის ძე იოანეს სიკეთით სახსოვარო ციციშვილო იოანე! მერე ამაზედ ჯელი უნდა აიღო, მანამ სამართალში გაიელიდნენ და მერე სამართლით როგორც გადუწყდეთ, ისე აღასრულე. ახლა კი ხელი აიღე. ივლისის **კე**, ქორონიკონს **უპზ**.

იოანე

557. არზა იაკობისა და გელასი სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 27 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 45. საბუთი № 30. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[17v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ჩალაუბნიდამ იაკობისა და გელასი.

მამაჩვენი დატყვე[ვ]ებული იყო და ისევ საქრისტიანოსათვის თავი მოეკართა და ისევ მამა-პაპის მამულზედ დამდგარიყო. ჩვენც იმისი შვილები გახლავართ. და მამაჩვენი ჭირის სანაცლო შეიქნა. ჩვენც ჩვენის შეძლებით აფხაზი შვილს ნინიას ვემსახურებოდით.

ახლა ჯაშარიტათ დაგვადგა, ცოტა რამ ლაპარაკი მოგვივიდა. რაც რამ გვებადა სახლში, სულ ერთიან საჭონლით აგვიკლო. მდივანბეგის კაცი და ონანა შვილის კაცი მიუგზავნეთ: დავაშავეთ, შეგვირიგე: იმას შემოეთვალა: აღარც მავათი ყმობა მინდაო და ნურც დადგებიანო. სხვაგან ველარ წავედით. მაღაროს დავდექით, იქაც დაგვიჭირა, ორთა ძმათ ბორკილითა და ხუნდით შეგვინახა. მე კი გიახელ, ჩემი ძმა ბორკილში ჰყავს.

ამ წყალობას ვითხოვთ, ჩალაუბნელებზედ ერთი ოქმი გვიბოძოთ, როგორც ჩვენი მამის ტყეობა ან მოსვლა ყოფილა, წერილით მოგახსენონ [18] და იმ რიგათ სამართალი მისაჯოთ, რომ საურჯულეთ არ გავხდეთ. მკათათვის **კე**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

[17] ჩვენი ბძანება არის აფხაზი შვილო ნინია! მერე ჩვენ შუა ვართ, რომ ამ კაცის ძმაც აუშვი, ესეცა და ისიც ორნივ შეირიგე, რაც წაგერთმევინოს, ისიც ისევ მ[ი]ეც, მიიყვანე და თავისვე ალაგს ჩალაუბანს და[ა]ყენე; და როგორც ამა[თი] შეძლება იყოს, ისე ბატონყმურის რიგით იმსახურე. მაგდენის ყმის პატრონიც არა ხარ, ამისთანა კაცები კარგო.

და რაც ან მამული ან სასახლე გამოგერთმევინოს, ისიც ისევ მიეც და და[ა]ყენე, ეს შენი ყმა არის და შენ ამისი ბატონი ხარ და შენც რიგიან მოექეც და ესენიც რიგიან იმსახურე, ასე სჯობს. ივლისის **კზ**, ქორონიკონს **უპზ**.

და ჩვენ ამ კაცისათვის აქ მუჩალგა გამოგვირთმევია, რომ შენ თავეთის შეძლებით კარგათ და რიგიან ბატონყმურის რიგით მოგექცეს და გემსახუროს და შენც ამ გზით უნდა მოექცე.

558. არზა ბექან არღუთაშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 1 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8889. დედანი. ქაღალდი. 22×11,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის არღუთაშვილი ალამძარი ბექანისაგან.

ერთი განჯელი ბიჭი ჩემ[მ]ა ყმამ ხურო ჰამზამ მოიყვანა, ავათმყოფი მოარჩინა, სიმშილში შეინახა და შვილათ აიყვანა. ის კაცი, ჩემი ყმა რომ მოკუდა, ისევ იმის სახლში იყო. ახლა გავიდა და სხვაგან ცოლი შეირთო.

ერთი ოქმი მიბოძეთ, რომ იმასთან ჩემს მეტს საქმე არავის ჰქონდეს ვისმე. თქვენთან მელაპარაკოს. ივლისის **ლ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის არღუთაშვილო ბექან! მერე ამ არზით ასე რომ მოგიხსენებია. რადგან იმ ბიჭის საქმე ასე ყოფილა, ის ბიჭი შენი ყმა არის. სხვას საქმე არავის აქვს და თუ ვისმე ჭეშმარიტი სიტყვა აქვს ჩვენ მოგვახსენოს. აგვისტოს **ა**, ქორონიკონს **უპზ**.

შეფე გიორგი

[1] + ვისმე.

559. არზა ალმატელთა გამოსაღების თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 3 აგვისტო

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 14. საბუთი № 150. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[183] ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოხსენებული მათის მონის ალმატელთა[1].

თუთხმეტი კომლი ცალკე კაცნი გახლავართ. ამ წყალობას ვითხოვთ: რაც რამ სათხოვარი იყოს, ჩვენ ცალკე შემოგვწერდეს, ჩვენც ჩვენის შეძლებით თქვენი სამსახური ავათავოთ და იმათ[თ]ან საქმე არ [გვ]ქონდეს. აგვისტოს ე, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის კახეთის მოხელებო და მდივნებო! მერე როდესაც კახეთს ხარჯი შესწერებოდეს, ამ ალმატელთ თუთხმეტს კომლს რაც სათხოვარი შეხვდებოდესთ, ცალკე შეაწერდეთ და ისე ჯამოერთმეოდესთ. სხვას სოფელს ნურავის მოუყენებთ. აგვისტოს ე, ქორონიკონს **უპზ**. მეფე გიორგი

ასლიდამ თანასწორები გარდმოვიღე და ჩელს ვაწერ მე, მდივანი მ ო ძ ღ ვ რ ი შ ვ ი ლ ი ა რ ტ ე მ.

მე, კნიაზ ნ ი კ ო ლ ო ზ ა ფ ხ ა ზ მ ა, შავამოწმე და სწორეთ ასლის პირი არის გადმო[ღ]ებული. ა ფ ხ ა ზ ო ვ ი.

560. არზა გოლნელი ოსეფაში გამოსაღების თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 11 აგვისტო

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 52. საბუთი № 103. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[84v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ბ ო ლ ნ ე ლ ი ო ს ე ფ ა ს ი.

ჩემო ხელმწიფევ! მე აზნაურშვილი გახლავარ და გლეხებთან ხარჯს მართმევენ, ლაშქარსაც ცალკე მართმევენ და გლეხკაცობითაც მიმსახურებენ. ერთი მენაბდე გახლავარ, დღიურს ლუკმას ძლივა ვშო[ულ]ობ.

1 ალმეტელთა.

წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი მიბოძოთ, რომ გლეხებთან არც გამრიონ და არც იმათი ხარჯი გამამერთოს. როგორც მამა-პაპანი გხლებიან, მეც ისრე სახელი არავინ მამიშალოს და სიღარიბით არავინ დამჩაგვროს. აგვისტოს **ჱ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის მოხელებო! მერე ამ არზის პატრონი აზნაურშვილი ყოფილა და გლეხკაცებში ხომ ვერ გარევთ. რადგან აზნაურშვილი არის, ამას გლეხებთან ვერ გარევთ[1]. აგვისტოს **ია**, ქორონიკონს **უპზ**. მეფე გიორგი

561. არზა მამუკა უზნაძისა გამოსაღების თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 17 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 808. ღედანი. ქაღალდი. 21,7×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მ ა მ უ კ ა უ ზ ნ ა ძ ი ს[2].

ერთი კომლი კაცი მყავს ც ხ ი ლ ვ ა ნ ს ა. იმ კაც[ი]ს კურთხეულის მეფის ოქმი და ბატონის დედის თქვენის დედოფლის ოქმიც მაქვს, რომ ცხილვანის დავთრით იმას გამოსაღები ხარჯი არ უნდა ეთხოებოდეს. როგორც სხვა აზნაურშვილს კაცს აქედამ მოხელე[ე]ბი შეაწერენ, იმასაც ისე უნდა შეაწერონ. მოხელე[ე]ბის ბარათიც მაქვს. ახლა არ ეშვებიან ცხილვანელები და ხარჯში რევენ.

წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი გვიბოძოთ, როგორც ოქმები მიცხადებდეს, ისევ ის წყალობა არ მამეშალოს. აგვისტოს **ვ**. ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ცხინვალის მოურა[ვო], მამასახლისო და ერთობით ცხინვალელნო! მერე უზნაძეს მამუკას კურთხეულის ბატონის მეფის მამის ჩვენისა და ბატონის დედის ჩვენის დედოფლისაგან როგორც ოქმები აქვს, ჩვენც ასრე გიბრძანებთ. როგორც სხვას აზ-

1 + რადგანც აზნაურშვილი არის. 2 უჳნაძისა.

ნაურშვილების ყმათ აქედამ შეეწერებათ სათხოვარი, ისე მაგის ყმას შეეწერება. თქვენს დავთარსა და გამოსაღებში ნუ გარევთ, იცოდეთ.

აგვისტოს **იზ**, ქორონიკონს **უპჯ**. მეფე გიორგი

562. არზა წინამძღვარ თეოდოსისა ჯარში გაყვანის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 17 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1279. დედანი. 22,3×12,5 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის უმდაბლესის მონისა და მარად მლოცველის დავით-გარესჯის წინამძღვრის თ ე ო დ ო ს ი ს.

თქვენის სიმაღლის ოქმი და იასაული გვებოძა, რომ მონასტრის ყმაზედ სამი კაცი არის ბრძანება ჯარში წამოვიდესო. მოეხსენება თქვენს სიმაღლეს სანატრელთ თქვენთ მამა-პაპათ მეფეთაგან არ გაყვანილან ჯარში და თქვენის სიმაღლისაგან **უმეტესად დამტკიცდა.**

მოწყალებას ვითხოვ, რაგვარად თქვენი მოწყალება აქვს მონასტერს, ის ჩვეულობა არ მოაკლოთ და მოწყალე ოქმი გვებოძოს განთავისუფლებისა და ყოველთვის არ/გვაწუხებდენ. ჩემი მოხსენება ეს არის და ნება თქვენი სიმაღლისა აღსრულდეს. აგვისტოს **ივ**, ქორონიკონს **უპჯ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, რომელნიც ჩვენი მოხელენი ხართ და ან ჯარის გამომყვანი მიხვიდეთ! მერე ყველამ ასე უნდა იცოდეთ: ამ მონასტრის ყმის ჯარში გამოყვანა არც პაპის ჩვენის დროს ყოფილა, არც მამის ჩვენის დროს და ვერც ჩვენ გამოვიყვანთ; და არც იქმნება ამათი ჯარში გამოყვანა არც ერთისა, არც ორისა, არც სამისა, არც ათისა და არც ასისა. ამათი ჯარში გამოყვანა არ იქნება. ყველამ ასე უნდა იცოდეთ. აგვისტოს **[ი]ზ**, ქორონიკონს **უპჯ.**

და თუ ძალა მოინდომოს ვინმე, უფალო წინამძღვარო, თუ შენ ბძანებოდე მანდა, თქვენ ავათ მოეპყარით; და თუ თქვენ არა ბძანებოდეთ მანდა, მონასტრის ყმანო და რომელიც მოურავი გყავსთ, თქვენ ავათ მოეპყარით. თქვენი ჯარში გამოყვანა არ იქმნება და არ იქმნება! მეფე გიორგი

563. არზა ველისციხელთა სარგოს თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 29 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 387. დედანი. ქაღალდი. 43,3×16,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მეღვინეთხუცესშვილის თ ო მ ა ს აგ ან, ღ ვ თ ი ს ი ა ს აგ ან და მ ი რ ზ ა ს აგ ან.

მერე კურთხეულის ბატონის მამის თქვენისაგან როგორც ჩვეულება გვაქვს ჩვენის სამემანდროსი და განწესებული გახლავართ, თქვენგანაც სამჯერ და ოთხჯერ გვბძანებია, როგორც მამის ჩემისაგან გაქვსთ განწესება, იმას არ მოგიშლითო.

ღმერთმან უმეტესათ აღგჲმაღლოსთ, მეფე თქვენ ბრძანებით. წყალობას ვითხოვთ, არც თქვენ მოგვიშალოთ და ჩვენს განწესებულს მოსაცემზედ გაგვატაროთ. რომელნიც ახლა ან ახალი შემოსული არის და ან ჩვენი ამხანაგი, თითო არზი მოურთმევია და ოქმი გიბოძებიათ, რომ ამისთვის ეს გვიბოძებიაო.

კურთხეული ბატონიც მრავალჯერ თავადიშვილებს ლეკების საქმეში სამსახურს უბძანებდა ხვალმე, მაგრამ იმათ ჩვენთან წილი არ აუღიათ. მოკითხული ბძანეთ. თუ ტყვილი მოხსენება იყოს, ჩვენ სულ ხელს ავიღებთ და რომელიც ამ საქმეში არ გინდოდეს. იმას ხელი ა[ა]ღებინეთ.

თუ რომ ეს მოწყალება არ დაგვემართება, ეს მაინც ინებეთ, რომელმაც ამ ლეკების საქმეში იშოვნა რამე, ისიც საძმოთ დაიდვას და **ყველა ისე** გავიყოთ მემანდარმა თუ სხვამა. მაგრამ როგორც გაგვიყობდეთ თავ-თავის წილს, თქვენვე დაგვინიშნეთ. აგვისტოს **იბ**, ქორონიკონს **უპჯ.**

კურთხეულის ბატონის დროს ოცდასამ შაურს ასე ვიყოფდით:

ს (ერთი აბაზი) ქ. მოლარეთხუცესს ქონდა და რამდენიც იყვნენ.
ნ (ერთი შაური) ქ. მ ი რ ზ ა რ ა ბ ი ას ქონდა,
რ (ორი შაური) ქ. სალაროს ნაზირს,
რ (ორი შაური) ქ. ა შ ხ ა რ ბ ე გ ა ს ქონდა,
ნ (ერთი შაური) ქ. მდივანს ქონდა,
სნ (ერთი აბაზი და ერთი შაური) ქ. თ ო მ ა მემანდარს ქონდა,
რ (ორი შაური) ქ. ა კ ო ფ ას ქონდა,
რ (ორი შაური) ქ. ღ ვ თ ი ს ი ა ს ქონდა,
რ (ორი შაური) ქ. მირზას ქონდა,

რ (ორი შაური) ქ. გარსევანას შვილს ქონდა,
ასე გვქონდა განწესებული და ახლა თქვენი ნება არის, როგორც გაგვიყოფდეთ, თქვენ დაგვინიშნეთ, რომ ისე გავიყოთ, თვარემ ჩვენ არ შეგვიძლია და შფოთიც მოგვივა.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ჩვენო მოხელებო! მერე ამ არზით მემანდრებს ასე რომ მოუხსენებიათ, როგორც კურთხეულის ბატონის მამის ჩვენისაგან განწესებული არის, ჩვენ იმას ვერ მოვშლით და ამავ განწესებით უნდა ყველამ თავ-თავისი განწესებული სარგო აიღონ. და რომელსაც ამ ლეკების საქმეში უშოვნიათ რამე, ისიც საძმოთ უნდა დასდვან და ისე უნდა გაიყონ. ეს როგორც გვიბძანებია, ასე უნდა გადასწყდეს და ასეც უნდა გარიგდეს. და ამ განწესებით უნდა მოიქცნენ.

და თუ ვისთვისმე ამ განწესებას გარდა სხვარიგათ ოქმი ეჭიროსთ, ჩვენგან ის დაყენებული არის. როგორც კურთხეულს ბატონს განუწესებია, ამაზედ უნდა გაიაროთ. აგვისტოს **კგ**, ქორონიკონს **უპზ**.

მეფე გიორგი

ქ. ივანე გარსევანიშვილის წილი იოსებ ნაზირის შვილისათვის გვიბოძებია, ერთი მემანდარი ესეც იყოს. აგვისტოს **ლა**, ქორონიკონს **უპზ**.

მეფე გიორგი

ქ. არმას ეშიკაღაბაშო ხერხეულიძევ გოგიავ! ესენი სარდალ-სალთხუცესს მუხრანის ბატონს იოანესთან და მელიქს დარჩიასთან მიიყვანე და იმათ უნდა გა[ა]რიგონ, როგორც გვიბძანებია ამ რიგათა. ნოემბერს **კე**, ქორონიკონს **უპზ**.

მეფე გიორგი

564. არზა კაკალასი სარგოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 28 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 321. დედანი. ქაღალდი. 34,8×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის კაკალასი.

ჩემო კელმწიფევ! კურთხეულის ბატონისაგან ლეკის ჯარის მუშრიბობის წყალობის წიგნი მაქვს, რომ ამას წინათ თელავს თქვენც გაშინჯეთ ის წიგნი. თქვენც მოწყალება მოიღევით ჩემზე და ერთი წიგნი თქვენც მიბოძეთ, რომ დღევანდლამდისინ[1] ამ საქმეში გახლავარ.

ჩემო ხელმწიფევ, ღმერთი აგრე როგორ გამიწყრება, რომ მე სამსახური დავიკვეხო. თქვენი მოხელებისაგან მოიკითხეთ თუ ან რაჯაფაში ვყოფილვარ[2] და ან რამდენჯერ გალახულვარ. ოჰანეზა მდივანს[3] ამ სახელოში სულ არ გაუვლია, რას მემართლება. ამხარბეგას ორი სახელო ეჭირა: მოანგარიშობა და ლეკისა და მთის კაცის მწერლობა. კურთხეულმა ბატონმა მოანგარიშობა ოჰანეზას უბოძა და მწერლობა მე.

ღმერთმან შენი რისხვა მამცეს, თუ ათი თვე არის სულ ვალით არა ვცხოვრობდე, რომ ბოლოს დროს ორიოდ შაური მაინც მერგოს, რომ ამ ვალებს მოვრჩე, გაშინჯეთ და მოწყალება მოიღევით. აგვისტოს **კა**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ჩვენო მოხელებო და მემანდრებო! ჩვენ კურთხეულის ბატონის მამის ჩვენის ნაბოძებს წყალობას ვერ მოუშლით, ჩვენც გვიბოძებია. და რაც სარგო არის აშხარბეგასი. იმას უნდა მიეცეს. აგვისტოს **კგ**, ქორონიკონს **უპზ**.
როგორც კურთხეულს ბატონს უბძანებია, ისე უნდა მოხდეს.

მეფე გიორგი

565. არზა ფარსადან ამირალაშვილისა ღალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 31 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hქ 14168. დედანი. ქაღალდი. 23×14,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ამირალაშვილი ფარსადანის.

ალელიშვილის ვენახის გვერდზედ თქვენი წყალობა ერთი საბოსტნე ადგილი მქონდა. ის ერთს საცოდავს ბიძაჩემს იოსებს ეჭირა ჩემის ნებით და ისი სჭამდა. ახლა მე რომ აქ გახლდი, ბერუა

[1] დღევამდლამდისინ. [2] ვყოფილვარ. [3] მდივანი.

ჯავახს გაუკეთებია ბოსტნათ და იმ ბიძიჩემისათვის ღალაც აღარ დაუნებებია.

გევედრებით ოქმი და იასაული მიბოძოთ, რაც ჰახი იყოს, თავისი ღალა მიაცემინოს. აგვისტოს **კზ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბრძანება არის ყაითმაზაშვილო სტეფანე! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, ბერუა ჯავახს ამისი მიწა ბოსტნად რომ გაუკეთებია, იმისი ღალა უნდა მოაცემინო, რაც ერგებოდეს. აგვისტოს **ლა**, ქორონიკონს **უპზ**.

თუ სიტყვა ჰქონდეს, სამართალში ალაპარაკე. მეფე გიორგი

566. ბაღრატიონება უკანა ფშაველთ და ლალისყურის ფშაველთ მამულის ხაქმეზე

1799 წ. 8 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 2957. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. მათის მეფობის უმაღლესობის ბრძანებით ჩემს ძმას ბაგრატს უკანა ფშაველთ და გალმა ლალისყურის ფშაველთ სამართალი ბრძანებოდათ. ბაგრატს მოუცლელობის მიზეზით ეს სამართალი რომ დარჩომოდა და ჩვენ რომ თელავს ჩამოვედით თიანეთიდამე, ამისთვის მოვიდნენ უკანა ფშაველნი და სამართალი ითხოვეს.

ჩვენ ბრძანებისამებრ სამართალი მივეცით. მართალია, რომ წმინდის გიორგის წყაროს თავამდის ხატი უკანა ფშაველთი ყოფილა და მასუკან ის წმინდის გიორგის ხატი გალმა ლალისყურის ფშაველთ წამოუსვენებიათ და მისთვის რაც მამული აქვს წმინდის გიორგის ხატსა, ორნივ დავობდნენ.

ჩვენ ასე გავაჩინეთ: რადგან უკანა ფშაველნიც და გალმა ლალისყურის ფშაველნიც ორნივ წმინდის გიორგის წყაროს თაველის ხატის მლოცავნი არიან, ამათ რაც წმინდის გიორგის ვენახები აქვს, ანუ სახნავი რამე მამული, მთა — ყოველივე საერთო არის; და იმ ვენახების გამოსავალი ორ წილად დავსდეუდით — ერთი წილი გამოსავალი უკანა ფშაველთ მიეცემოდეს და მეორე წილი გამოსავალი გალმა ლალისყურის ფშაველთ. ასე გარდავსწყვიტეთ და მასზედ უნდა დადგნენ. სექდენბრის **ჱ**, ქორონიკონს **უპზ**. დავით

თავში

ჩვენ ყოვლისა ქართლისა, კახეთისა და სხვათა მეფე გიორგი განჩინებას ამას ვამტკიცებთ. ოკდონბრის **კზ**, ქორონიკონს **უპზ**.

ბეჭედი: მეფე სრულიად ქართლისა და კახეთისა და სხვათა გიორგი.

567. არზა გენეგაშვილისა და სხვათა გამოსაღების თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1799 წ. 7 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 755. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფე დედოფლის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის გენეგაშვილის და დავითა მზვარეულის და გლახა ფარეშისა.

ჩვენო ჯელმწიფევ, რაღაც მამული გვებადა დიღომს, ეროი ჩვენი განაყარი სახლიკაცი გახლამს იქავ დიღომს, იმ ჩემს მამულს ის სჭამს. და მრავალს სხვას ვინც უწდა, იმას აჭმევს, რომ არც ღალა ვიცით და არცარა სხვა. ვისაც ჩვენ მოსახნავათ მივცემთ, იმასაც შივ არ უშვებს.

ამ წყალობას გევედრებით, რომ ერთის ოქმის წყალობა დაგვემართოს დიღმის მამასახლის გაბრიელზედ, რომ იმან მოკითხულობა ქნას, რომ ვისაც ჩვენ მამულში სდგომოდეს რამე, სამართლიანის გზით მოიკითხოს და ვინც მოსაცემს იყოს ჩვენის ღალისა, გამოგვირთვას და მოგვცეს.

თუ რომ ან ჩვენს სახლისკაცს და ან სხვას ვისმე სიტყვა ჰქონდეს, თქვენს უმაღლესობას იახლოს და მოგახსენოთ. და მასუკან ნება თქვენის სიმაღლისაა. სეკდემბრის **ვ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

დედოფალი დარეჯან გიბძანებ დიღმის მამასახლისო გაბრიელ! მერე ამ არზის პატრონებს რომ ასე მოუხსენებიათ, შენ მოიკითხე, ვისაც ამათს მამულში მოსავალი ჰქონდეს, სამართლიანათ ღალა შენ გამოურთვი და ამათ მობარე, პური იყოს, ჭერი, ფეტვი, თუ სიმინდი[1], რაც ზდგომოდეს, ყველას ღალა სამართლიანათ აურთვი და მოეც.

და თუ სიტყვა ჰქონდესთ ამის სახლის კაცებს თუ სხვათ, ჩვენს სამართალში ელაპარაკონ და ესეც ყველას ყადაღა უყავ, რომ ამათ

1 სიმინდრი.

შეუკითხავათ ამათს მამულში არავინ მოხნას. სეკდემბრის **ზ,** ქორონიკონს **უპზ.**

ესენი ხომ მანდაურნი არიან, ამათ თავიანთი მამული რატომ არ უნდა დანებდესთ; სხვას ქვეყანაში ხომ არ არიან წასულნი, აქაც არიან. და რადგან მოხელე შენა ხარ, მართებულია, რომ შენ უნდა გაურიგო.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

568. არზა დავით გოსტაშაბისშვილისა ქმის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1799 წ. 11 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 3943. დედანი. ქაღალდი. 18×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ღმერთმან ყოვლად მოწყალის დ ე დ ო ფ ლ ი ს დ ა რ ე ჯ ა ნ ი ს ჰირი მათს მონას გ ო ს ტ ა შ ა ბ ი ს შ ვ ი ლ ს დ ა ვ ი თ ს მოსცეს.

ჩემო მოწყალევ, ერთი პატარა ბიჭი მყვანდა შინ მოსამსახურეო. მე თქვენს შვილს დ ა ვ ი თ ს ვახლდი თათრებში. ის ბიჭი გაპარულა და ველისციხეს ბიძები ყავს და იქ მისულა.

ვითხოვ თქვენის მოწყალებისაგან, ერთი ოქმი მებოძოს სვიმონ მოურავზე, რომ ის ბიჭი მომცეს. ოთხი თვე არის, რომ ის ბიჭი გამეპარა და, დიახ, უმოსამსახუროდ გახლავარ. გევედრებით ის ბიჭი არ დამეკარგოს. ენკენისთვის **ვ,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

ქ. დედოფალი დარეჯან გიბძანებ, ველისციხის მოურაო ს ვ ი მ ო ნ! ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, ამისი ბიჭი ველისციხეს, რომელთანაც რომ იყოს, ახლავ თავისი ბიჭი მოუყვანინე და მოაბარე. მაგრამ თუ იმ ველისციხელ კაცს სიტყვა ჰქონდეს რამე იმ ბიჭზედა, ის კაცი მოიყვანე და ჩვენთან სამართალში ალაპარაკე. სეკდემბერს **ია,** ქორონიკონს **უპზ.**

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

569. არზა იესე მორდლისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 14 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. № 654. დედანი. 30×14 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მორდალის ი ე ს ე ს ი.

კურთხეულის ბატონის დროს თუთხმეტი კოდი სუ[რ]სათი მიღია ყოველს წელიწადსა, რომ იასაული ყ ა ფ ლ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი ზ ა ა ლ გახლავსთ, თუნდ იმისაგან მოიკითხეთ და არც ჩემს სახლისკაცზედ ერთი კომლი ყმა მეტი არა მყავს. თუ ამაში ტყუილს მოგახსენებდე, შენი რისხვა მჭონდეს. რა ვქნა, უსამართლო მემართება ამ სუ[რ]სათში.

ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, ან ჩემს სახლის კაცთან დამაჯერეთ და ან რომელიც აქამდის გამომრთმევია, იმას დამაჯერეთ, მინემ მეორეთ აიწერებოდეს. თორემ რაღაც ორიოდე გლეხნი გახლავან, დამეკარგებიან. ეხლახანს რომ ჩვენში ჯარი მოვიდა, ოთხს კომლს კაცს ასე დაეკარგა საქონელი, რომ ოთხფეხი არ დარჩომიათ, ასე წახდნენ. აქამდინ ხარვარნახევარი გვიძლევია, ახლა მეტი დაუწერიათ. ამისი მოწყალება გვაღირსეთ, ახლაც იმას დაგვაჯერეთ. ღმერთი გაგიმარჯვებსთ. სეკტემბერს **ბ,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის სურსათის იასაულებო! მერე მორდალს იესეს **რაც აქამდის სურსათი** ეძლიოს თავისის კაცებიდამ, ახლაც ის გამოართვით, მეტს ნუ გამოართმევთ. თხუთმეტი კოდი უძლევია და კიდევ ის უნდა გამოართვათ ხოლმე. სეკდემბერს **იდ,** ქორონიკონს **უპზ.**

მეფე გიორგი

კიდეზე

ქ. სრულიად საქართველოს მ ე მ კ ვ ი დ რ ე დ ა ვ ი თ ვამტკიცებთ ამ მამის ჩვენის ბძანებასა. მარტის **კზ,** ქორონიკონს **უპთ.**

დავით

570. არზა ლუარსაბ ონანაშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 16 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 723. დედანი. 21,5×15,7 სმ. ქაღალდი. მხედრული-განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ლ უ ა რ ს ა ბ ო ნ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ნ.

მერე ჩემო ჯელმწიფევ, ჩემი სახლისკაცი რომ წისქვილებზედ და ნასყიდს კაცებზედ მიჩივის, ამას წინათ თქვენს შვილს დ ა ვ ი თ თ ა ნ ვილაპარაკეთ, იმ ჟამს მე ჩემი საბუთები აქ არა მქონდა, ის განაჩენი რომ დაიწერა. ახლა თქვენი შვილიც მობძანდა, ზოგი ჩემ სათვისთაოთ მაქვს ნასყიდი, თქვენ შვილს ებძანოს გაშინჯოს კარგად, რომელშიაც წილი მიეცემოდეს, რაც ერგებოდეს, იმას მისცენ; ჩემი წილი და ჩემი საკუთრათ ნასყიდი მე მომცენ. ენკენისთვის **იგ,** ქორონიკონს **უპზ.**

ასე რიგათ არის ერთმანეთში გაბმული, კარგად უნდა იანგარიშონ და ისე გაგვირჩიონ და მოგვაშველონ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ხალვათხანის ეშიკაღაბაშო ი ო ს ე ბ! ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია ყორიასაულბაშს ონანაშვილს ლუარსაბს, ახლა ესეც და ამისი სახლისკაცი ზ ა ქ ა რ ი ა ჩვენს შვილს ბ ა გ რ ა ტ თ ა ნ და მდივანბეგებთან და მდივნებთან უნდა ალაპარაკოთ და სამართლიანის საქმით სამართალი უსაჯონ და ერთმანეთს მოაშველონ. ამისი წიგნებიც კარგა გაჩხრიკონ და ისე მოარიგონ; რაც რომ ნასყიდობა ჰქონდესთ, სამართლიანის საქმით სამართალი უსაჯონ.

სექდენბრის **ივ,** ქორონიკონს **უპზ.** მეფე გიორგი

მინაწერი:

„ქ. ბატონის ოქმი არის ბაგრატთან რომ სამართალში მიგვიჩინა“.

571. არზა გლახა ქევხისშვილისა გამოსახლების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 21 სექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5704. დედანი. ქაღალდი. 28,8×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ჯუგაანთ ქ ე ვ ხ ი ს შ ვ ი ლ გ ლ ა ხ ა ს ი.

თქვენი მონა და მოსამსახურე გახლავარ. შინ იასაულნი მისხედან, კოდისპურსა და საჯაროსა მთხოვენ.

გეევედრებით მოწყალება მოიღოთ, წლევანდელი გასაღები, რაც ჩემთვის შემოუწერიათ, მაპატიოთ. სეკდემბრის **კა,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ვინცავინ კოდისპურის და საჯაროს პურის შემწერნი და მოასილნი ხართ! ამაზე ეხლავ ხელი აიღევით. დ ა ვ ი თ ა ლ ა დ ა შ ვ ი ლ ი ს ა და იმის შვილის შვილისა სურსათისა და საჯაროს პურის შეწერა რა ეშმაკმა მოგაგონათ. ხელი უნდა აიღოთ და არც საიასაულო უნდა გამოართოთ. სეკდემბრის **კა,** ქორონიკონს **უპზ.** მეფე გიორგი

verso

ქ. ჯ უ გ ა ნ ი ს ქ ე მ ხ [ა] ვ ი ვ [ა] ნ ე ვ! ამ ქემხის შვილს, როგორც მის უმაღლესობას მეფეს უბძანებია, ამას ნურას შიაწერ. აგვისტოს **კჱ,** ქორონიკონს **უპჱ.** რევაზ

572. არზა გოგია ხვალაძისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 25 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2195. დედანი. ქაღალდი. 24,7×14,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და მძიმე.

ქ. მისის სიმაღლის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოხსენება ხ მ ა ლ ა ძ ი ს[1] გ ო გ ი ა ს ი. აგერ მესამე წელიწადია ერთი ჩემი ყმა,

[1]ჯვალაძის.

ორმოც-სამოც წელიწადს ჩემთან ნასახლები, თქვენის სიმაღლის ბძანებით ამეყარა და ქვეზერელს დავითისაგან თამასუქი მომეცა, რომ ან ოცდაოთხი თუმანი უნდა მომცემოდა და ან ისევ ის ჩემი კაცი. ამთენი ხანია ორივ მაკლია.

გეევედრები, ღმრთის მოყვარეო ჯელმწიფევ, ის კაცი მაგთენი თქვენის სიმაღლის შესამატი არა არის რა; და თქვენს სადღეგრძელოთ ისევ მებოძოს, რომ მაგთენის ყმის პატრონი არა ვარ რა. თქვენის სახელის დიდება იქნება; და თუ არა, ის თეთრი მაინც მებოძოს. ის ჩემი კაცი ბეგიაშვილს აბარია მეჯვრისჯევს. სეკდემბერს კგ, ქორონიკონს უპზ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრ[ონ]ო! მერე ამ არზით ასრე რომ მოგიხსენებია, ჩვენ რაც თეთრი აღგვითქვამს, რომ დავითა ქვეზერელის მოცემულს წიგნში გიწერია, ჩვენ მოსაცემსა ვართ და იცოდე კიდეც მოგცემთ. გიორგობის თვეში მოდი, ეს ოქმი მოგვიტანე და თეთრს მოგცემთ. სეკდემბერს კე, ქორონიკონს უპზ. მეფე გიორგი

verso

ქ. საქართველოს მემკვიდრე და მმართებელი დავით გიბრძანებ მოურაო ბეგიაშვილო გოგიავ! მერმეთ როგორც ნეტარხსენებულს უბრძანებია, მანამ თავისი თეთრი მიეცემოდეს ხმალაძეს, მანდ რომ ტიღა არის, აუყარე და მოეც ხმალაძე გოგიას. მარტის იე, ქორონიკონს უპთ. დავით

573. არზა აღდგომის სოფლის მსახლობელთა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 14 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 51. საბუთი № 159. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[128] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის [v] ერთობლივ აღდგომის სოფელში მსახლობელთ.

თქვენის ბრძანებით გიახელით და ერთს წელიწადს აღარა აკლია რა, რომ რომელიც გლეხის კაცის რიგია შენობისა, ისე ვმუშაობთ. და ვნისელნი არ გვაქნევინებენ, გუთნებს გვირევენ, ვაზი ჩავყარეთ, გვიხდენენ.

მოწამე გამოჩნდა გრემიდამ[1], რომ არც წმინდის საფლავის ყმა არის, დროული კაცი ასეთი რომ დიდის სიბერით საყდრის[2] კარისაც ველარ მისულა ხახუტაშვილი. ამას თქვენის ბძანებით ნეკრესელმა გრიგოლ ნოდარიშვილმა და ერთიან შილდელთ სამღუდელომ და საერომ ფიცით კითხეს და რომელიც აღდგომის მამულის სამძღვრები მოგახსენათ, წიგნათ დასწერეს და უმაღლესობას მოართვეს. ოქმი გვებოძა და არ ყაბულობენ.

ერთიან შეყრილი ვნისელნი სოფლეურათ მოგვიხდნენ ღამე. ჩვენ ამათი შფოთი არ შეგვიძლიან, უღონოს ღონე თქვენ ბძანდებით; თითონ იმათი კაცი მოწმობს დარჩინაშვილი პაპუა და არც იმას ყაბულობენ.

გეევედრებით სამართალში დაიბაროთ და გვალაპარაკოთ. ამის მოჯანყენი გახლიან ველაშვილი დავითა, ნაცვლის ძმა სოლომონ, შუხო [129] და ბასილა. თუ არ გაგვეძლებინებოდეს, გვიბძანეთ და ისევ დავიფანტებით. ოკტომბრის იგ, ქორონიკონს უპზ.

თავში

[129v] ჩვენი ბრძანება არის კელიაშვილო დავითო, ნაცვლის ძმავ სოლომონ, შუხოვ და ბასილავ და ერთობით ვნისელებო! მერე ამ არზის პატრონები ასე რომ ჩივიან, ღამით მიხდომიხართ და ერთი შფოთი გიქმნიათ ამათთვის.

თუ ერთი საბუთიანი სიტყვა გაქვსთ რამე, ჩვენ უნდა მოგვახსენოთ. ამათ ვერც გუთნების ხვნას დაუშლით და ვერც სხვას მამულების მუშაობას. რომელიც რომ აღდგომის საყდრის მამულების მიჯნა არის და სამძღვარი, იქამდის თქვენ საქმე არა გაქვსთ და ვერცარას შეეცილებით.

გრემიდამვე წმინდის საფლავის ყმა ხომ არის, ხახუტაშვილი რომ არის, დიახ, მოხუცებული კაცი, იმას ფიცით დაეჭეშმარიტებინა, აღდგომის საყდრის მამულის მიჯნები სადამდისაც არის და წერილიც ჩვენ მიგვერთო.

ახლა თქვენ შფოთი გიქნიათ და არ უნდა გექმნათ. თითონ ერთი თქვენი კაციცა მოწმობს თურმე დარჩინაშვილი პაპა და არც იმას უჯერებთ. ამას იქით თუ ან შფოთი მოახდინეთ და ან წაეჩხუბენით, იცოდეთ რომ ჩვენი დიდი საწყენი იქნება და კიდეც გარდაგხდე-

[1] + გრემიდამ. [2] საღრის.

ბათ. იმათ თავიანთ მამულში მუშაობას ვერ დაუშლით და არც იქნება. ოქტომბრის **იდ**, ქორონიკონს **უპზ**.

სადამდინაც ხუტას დაუვლია და სამძღვრები განურჩევია ალდგომის საყდრის მამულებისა, სულ წერილით გაურჩევია, რომელიც რომ ის წერილი ჩვენ მოგვეართო, იქამდისინ თქვენ არაფერი საქმე არა გაქვსთ რა და ვერც ჰხნანთ, ამათი მამული არის.

და თუ სადამდინაც ხუტას რომ შამოუფარგლავს, იმის წინააღმდეგი გაქვს რამე[1], ჩვენ უნდა მოგვართოთ. და თუ არადა, საქმე არა გაქვსთ, ასე იცოდეთ. დადექით, მშვიდობიანათ იყავით, უბრალოდ ჩხუბს ნუ მ[ო]ახდენთ და თქვენის ავადმოპყრობის მოვალედ ნუ გაგვხდით. მეფე გიორგი

574. არზა შაქარას შვილი არუთინასი სახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 22 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 43. საბუთი № 106. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[153v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მექვაბე შაქარა შვილი ა რ უ თ ი ნ ა ს ი.

ბიძაჩემს ა ს ა ტ უ რ ა ს ქალაქის მოურავისა თეთრი ემართა და მოურავს თაფთი დაეხარჯა და დანარჩომიც (sic) ბიძის ჩემის ქალსა სთხოვდნენ. ქალაქის წახდენის [წინ] მოურავის ნაცვალი ა ვ თ ა ნ დ ი ლ ა და ბიძის ჩემის ქალი თქვენს სამართალში გიახლენ. თვრამეტ მინალთუნზედ მეტი მისაცემს არ დარჩომილიყო. ოქმი გებოძებინათ, რომ თვრამეტი მინალთუნი უნდა მიეცა. [v] ქალაქიც რომ წახდა, ბიძის ჩემისა ქალიც დატყვევდა და ბიძის ჩემის სახლში მოურავის ნაცვალი დამდგარა თ ა ნ დ ი ლ ა.

ოქმი და იასაული მიბოძოთ, თავისი თვრამეტი მინალთუნი გამამართოს, სახლი დამანებოს. ოქტომბრის **კბ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, შენ უნდა მიხვიდე მოურავის ნაცვალ ავთანდილთან და როგორც ამ არზაში უწერია, ეს თავის თვრამეტი მინალთუნი მიაცემინე და თავის სახლი დაუცალოს და მოსცეს. თუ სხვა რამ სიტყვა ჰქონდეს, სამართალში მოიყვანე, ალაპარაკე და სამართალი მიეცემათ. ოქტომბრის **კბ**, ქორონიკონს **უპზ**. მეფე გიორგი

[1] რომე.

575. არზა გურამიშვილის ყმების გასოსალების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 28 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2878. დედანი. ქაღალდი. 22×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ზ ა [ა] ლ გ უ რ ა მ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ყმებისა.

დავთარში ათი კაცი ვეწერენით ჩვენ. ოცდარვა კომლი სხვა გურამიანთი ეწერა დავთარში. იმათ ეს შალავათი სჭირს, თხუთმეტი კაცი ეწერებათ, სხვა ამოშვებულნი გაბლანან. ათი კომლიდამ ბატონმა ჩვენმა ერთს თავი და[ა]ხსნევინა, მეორე რუსეთს წავიდა. დავრჩომილვართ რვა კომლნი. წყალობას ვითხოვთ, შალავათი დაგვემართოს. თუ შალავათი არ დაგვემართა, ნურც მეტობით შემოგვაწერენ. ოქტომბრის **კგ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, რომელიც ამათი მოასილი ხართ! მერე ამას ამჟამად ორი კაცი რომ სწერებია, ამას ეროის მეტს ნუ სთხოვთ. და ჩვენო კარის მოხელენო და მდივნებო, რადგან ამ გურამიშვილს ზაალს რვა კომლის კაცის მეტი არა ჰყავ, ამას იქითაც ამათ ამ რვა კაცის რასათს გარდა მეტს ნურასფერს სათხოვარს ნუ დ[ა]წერთ, თორემ ჩვენი საწყენი იქნება. და თეთრიც შვიდს მინალთუნს რომ სთხოვთ, სამი მინალთუნის მეტს ნუ გამოართმევთ. რომ ამაზე მეტი არ ეთხოვებათ.

ოქტომბერს **კგ**, ქორონიკონს **უპზ**. მეფე გიორგი

576. არზა ლევან გურამიშვილის მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 25 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 6745. დედანი. ქაღალდი. 21,3×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის გურამიშვილი ლევანისა.

ამას წინათ განაჩენი გა[ა]ხელ, ყმისა და მამულისა თქვენი წყალობა დამემართა. ახლა გევედრებით ოქმი და იასაული მიბოძოთ, რომ ყმა და მამული გამამირჩიოს და მამაბაროს. ოკდომბრის კ, ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

ქ. ხალვათხანის ეშიკაღასბაშო იოსებ! მერე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, შენ უნდა ჰეშმარიტობით გადაუწყვიტო და რაც სიგელში ეწეროს, ისიც უნდა გაშინჯო და როგორც რიგი და მართებული იყოს, ისე მოარიგო და თავისი მამული ამას ჩააბარო. ოკდონბრის კე, ქორონიკონს **უპზ.** მეფე ქიორგი

577. არზა ნოდარიშვილებისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 30 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 38. საბუთი № 116. ბარი. ქაღალდი. მხედრული.

[86] მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ნოდარიშვილი გრიგოლისა და დავითისა.

კარჭაულმა თქვენი ოქმი მოგვიტანა და ბაგრატ ბატონიშვილის იასაული მოიყვანა. ვენახზედ, სასახლეზედ, წისქვილზედ ხელი აგვიმართა და ერთი ხარიც იასაულმა წაგვართო. თქვენს ნახვამდინ აღარ დაგვაცალეს.

ჩვენ იმასთან გვაქვს საქმე, ორ[v]ჯელ-სამჯერ იმისგან აკლებული გახლავართ, ყმობიდან თავი წაგვართვა, თავის საქონლით გამართუ-

ლი წავიდა. ამასაც არ დაგვაჯერა, ნახირში შევიდა, შვიდ სულ[1] საქონელს გაზ-გაზები დააყრევინა — კანბეჩსა და ხარსა.

თუ ინებებთ, დაიბარებთ და გვალაპარაკებთ, კაი წყალობა იქნება. და თუ დაბარებას არ ინებებთ, ოქმი გვებოძოს, წასული კაცია ნასყიდთან და უსყიდთან საქმე აღარ ქონდეს. მამული ჩვენ დაგვნებდეს. ოკდომბრის კთ, ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

უგანათლებულესო შვილო ბატონო ბაგრატ მრავალი მოკითხვა მოგხსენდეს! მერე ამ არზით ნოდარიშვილს გრიგოლს და დავითს ასე რომ მოუხსენებიათ, კარჭაულის მამული ნასყიდიცა და უსყიდიც სულ ამათი არის. ამათ თავიანთს მამულს ვერ ჩამოვართმევთ და არც ჩამოგვირთმევია, ამათვე უნდა მოაბარო კარჭაულის მამული. ასე უნდა გაარიგო რიგიანის საქმით და ამ გრიგოლს და დავითს მოაბარო უკლებრივ კარჭაულის მამული — ნასყიდიცა და უსყიდიცა. ჩვენ არ ჩამოგვირთმევია და ამათთვის გვიბოძებია, რაც საბუეს მამული აქვს კარჭაულს, ამათი არის.

თუ ნაფარეულში დგომა უნდოდეს, მამული აქვს იქა და გარსევანის ყმა იქნება და იქ დადგეს. და თუ არადა, გარსევანის ყმობა არ უნდა, ჩვენს სახასოში საცა უნდა დადგეს და მამულს უშოვნი. ოქტომბრის ლ, ქორონიკონს **უპ[ზ].**

578. არზა მთავარეპისკოპოს პაისიოსისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 2 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2691. დედანი. ქაღალდი. 22×14½ სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წ[ინაშ]ე მოსახსენებელი მათის მლოცველის მთავარეპისკოპოსის პაისიოსისგან.

ორი იმერელი სამთავროს ყარულად ჯამაგირით მეყენა, დიდი ხანი იყვნენ. მცხეთას რომ ჭირი გაჩნდა, სამთავროს შევიდნენ, იქაც ჭირი გაუჩნდათ. სხვანი გამოვიდნენ, ორი კომლი ჭირნახადნი სამთავროს დარჩნენ. ერთს ჩემს იმერელს შეეყარა, მოკვდა. ერთი იმერელი

[1] შვიდი სული.

ჟი მორჩა და გაიქცა. ეს სახლი ამ ორ კომლ კაცს მცხეთელს დარჩათ.

ათი კოკა ღვინო სამთავროს იდგა, ოცი — მცხეთასა. ფქვილი, ქერი, სამარხო, ნიგოზი, ჭურჭელი, ქვაბები, სახლის ავეჯულობა რაც არის, თოფ-იარაღი — ესენი სულ ამ მცხეთელებს ჰქონდათ. ჰირითაც სახლი ამივსეს, კიდეც ამიკლეს.

ჩემი იმერელი რომ მოკვდა, ოთხი თუმანი წელზედ ჰქონდა და სამის თუმნის თოფ-იარაღი ჰქონდა. მკუდარი საკირეში ჩააგდეს და რაც ჰქონდა, ამ ორმა კომლმა წაიღო შვიდის თუმნისა.

წყალობას ვითხოვთ, მცხეთის მოურავს ბ ე ც ი ა ს ებრძანოს: ეს ჩემი სახლის აკლებაც მოიკითხოს, რა უყვეს; და იმერელი რომ დამარხეს, როგორც სხვას ჰირნახადს ჰირიანი მკვდარი დაემარხოს, მომატებით მისცეს; და სხვა გამოართვას, რომ იმ საწყალობელსა ანდერძის აგება უნდა და წირვა, ჩემო ჯელმწიფევ. ოქტომბრის **ლა**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მცხეთის მოურავო გ ე დ ე ვ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ო ბ ე ც ი ა ვ! მერე ამ არზით მთავარეპისკოპოზს პაისიოს ასე რომ მოუხსენებია, ეს საჩივარი შენ უნდა გაურიგო და მოაბარო, უამისობა არ იქნება. ნოემბრ[ი]ს **ბ**, ქორონიკონს **უპზ**. მეფე გიორგი

579. არზა ბერი დავითიშვილისა ძმის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 8 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 400. დედანი. ქაღალდი. 19,7×10 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მის უგანათლებულესის ბედნიერის ჯელმწიფის ძის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ი ს ბ ე რ ი ს ა.

ქ ა რ ე ლ შ ი ჩემი ბიჭი ერთ თუმნათ **მოჯამაგირეთ** დამდგარა, იმისი ცოლ-შვილი თავს მაწევს. ერთის ოქმის წყალობა მიყავით, რომ ჩემი კაცი წამოვიყვანო და რაც ხანი მოჯამაგირეთ მდგარა, ისიც გამამირთვას იასაულმა. ნოემბერს **ბ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი დ ა ვ ი თ გიბძანებთ ა მ ი ლ ღ ა ბ ა რ ც ი ც ი შ ვ ი ლ ო! მერე დავითისშვილის ბერის კაცი ქარელში ვისაც

მოჯამაგირეთ უდგეს, რაერთი ხანიც ემსახუროს იმ ბიჭს, თავისი საჯამაგირო გამოურთვი, და[ვ]ითის კვიციც გამოურთვი და მოეცი. ჩვენის ძმის ი ო ა ნ ე ს ოქმიცა აქუს ამ კვიცის გამოსართმევისა. ნოემბრის **გ**, ქორონიკონს **უპზ**. დავით

580. არზა ნოდარიშვილებისა გამოხალების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 8 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი 38. საბუთი № 120. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[88] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ნ ო დ ა რ ი შ ვ ი ლ ი გ რ ი გ ო ლ ი ს ა და დ ა ვ ი თ ი ს ა.

ნ ა ფ ა რ ე უ ლ შ ი ჩვენი ათი კომლი დავთრის კაცი გახლავსთ. იმ დავთარზედ გვაწერენ ხარჯსა და სურსათსა. [v] აქამდინ ათის კომლის კაცის წილსა იმათზედ მივაგდებდით, რაც შეხვდებოდათ.

ახლა იასაულებმა არ იყაბულეს წელს. ამ მოწყალებას ვითხოვ, იმ ათი კომლი კაცის სახელი დავთრიდამ ამოიშალოს; იმათი წილი გამოსაღებიც მოგვეჭრას; ან იმათ გამოერთოს ან ჩვენ გვეპატიოს. ოკდომბრის **იდ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის სალთხუცესო და მდივანო! მერე ნოდარიშვილის გრიგოლისა და დავითისა ყმა რამთენიც კომლი დავთარში გეწეროსთ, ათი კომლი უნდა მოუჭრათ. და სხვა რაც დარჩეს, იმაზედ შეაწერეთ. ოქტომბრის **ი**, ქორონიკონს **უპზ**.

ამ ბრძანებისაებრ მე, მდივანმა დ ა ვ ი თ, ამათი დავთარი ვნახე, ოცდაათხი კომლი კაცი უწერიათ სადაც ყავთ. რადგან სალთხუცესი აქ [ა]რ იმყოფებოდა, ამათ ყარაულები აწუხებდენ, დავთრიდამ ათი კომლი კაცი მოუჭერ, რომ ამ ათის კომლ[ი]ს კაცის წილი პური იქნება სურსათისა კომლზედ სამ-სამი კოდი — ოცდაათი კოდი. თოთხმეტი კომლი დარჩებათ, ამას იქით იმაზედ უნდა შესწერდეს.

იასაულო, ვინც იმყოფებოდეთ! ეს ოცდაათი კოდი პური უნდა გამოხვიდეთ და სხვა დანარჩომი გამოართოთ, რომ თოთხმეტის კომ-

ლისა იქნება სამ-სამი კოდი — ორმოცდაორი კოდი. ეს უნდა გამოართო, ანგარიშ[შ]ი ჩაგივარდებათ. გიორგობისთვის გ, ქორონიკონს **უპზ**.

581. არზა კოსტანტინე ციციშვილისა ყმის თაოგაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 8 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14283. დედანი. ქაღალდი. 22,2×11,3 სმ. მხედრული. გაწკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ციციშვილი კოსტანტინესი.

ჩვენი ბარათით ნარგები ერთი კომლი კაცი აგვეყარა და ბრეთს გახლავთ. ოქმი და იასაული გვებოძა, უნდა აეყარაათ და იქაც ჩვენთვის მოებარებინა. გლახა ავალიშვილს აღარ დაენებებინა.

გევედრებით სხვა ოქმი და ერთი ბეჯითი იასაული მიბოძოთ, რომ ჩვენი კაცი ჩვენ მოგვბარდეს. ნოემბრის გ, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის იასაულო მამაცაშვილო დათუ[ა]! მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით ასე რომ ჩივის, ამისი კაცი აუყარე და მოაბარე. თუ სიტყვა აქვს რამ, მოგვახსენოს. და თუ სიტყვა არა ჰქონდეს[1] და[ა]ნებოს და ნუღარ აჩივლებს. ნოემბერს გ, ქორონიკონს **უპზ**. თუ სიტყვა ჰქონდეს, მოვიდეს, ილაპარაკოს. და სამართლამდისინ კი ნუ აჰყრი, სამართალში როგორც გარდასწყდება, ისე იქმნება.

მეფე გიორგი

582. არზა სიონის ყმის გოგიასი გამოსახლების თაოგაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 8 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5690. დედანი. ქაღალდი. 21×11,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი სიონის ყმა გოგიასი.

[1] + და.

მარტყოფს გახლავარ ერთი მთის ძირში; წელიწადია, რაც დასახლებულვარ. გევედრებით მოწყალება მოიღოთ, რომ არაფერზედ უბრალოთ არ შემაწუხონ და არც მე დავიკარგო. ნოემბერს გ, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მარტყოფის მოურაო ზაალ და ნაცვალო კეკერაშვილო ნიკოლოზ! მერე ამ არზით ყოვლად სამღვდელოს თბილელის ყმა ასე რომ ჩივის, ამას ნურაზედ შეაწუხებთ და ნურც არას სთხოვთ, თორემ ჩვენი დიდათ საწყენი იქნება. ნოემბრის **ჱ**, ქორონიკონს **უპზ**.

მეფე გიორგი

583. არზა მაია გოგიბედაშვილისა მამულის თაოგაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 12 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 819. დედანი. ქაღალდი. 20,5×14,4 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის გოგიბედაშვილის ქალის მაიასი.

მამაჩემი და დედაჩემი თქვენს საფარველს ქვეშ გიახლნენ. თქვენის ბძანებით ჩემი შვილი შვილათ აიყვანეს, მამაშვილობის წიგნი დაიდვეს თქვენგან დამტკიცებული. იმ დღეს აქათ იმისი შვილია და იმისი გაზდილი. მე დედაშვილობისა აღარა ვიცი რა. მამაჩემი მოვიდა ჩემთან, მოკვდა. დათუა კეზერელი მოვიდა, მამულზედ ხელი აუმარ[თია], ეს ობოლი აღარც სახლში შეუშო.

ახლა თქვენის საფარველისათვის მოგვიტანებია. ნება თქვენი ათავდეს. ნოემბრის **ია**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის თარხნიშვილო დიმიტრი! მერე შენ უნდა მიხვიდე და ამ არზის პატრონისათვის კეზელს ხელი რომ აუმართვინებია მამულზედა, კეზელი დაპატრონებია. ის ხელამართულებიც დაგლიჯე და გადაყარე და კეზელიც იქიდამ გამოაგდე. გოგიბედაშვილი ეს სვიმონ და სოლომონ არის, და ჩვენს ბატონისშვილობაში ჩვენი წილათხვდომილი საბატონიშვილო არის, არც გავცემთ და არც გაგვცია. არც კეზელსა აქვს იმ მამულში საქმე და

არცავის სხვასა. რისაც მქონებელი გოგიბედაშვილი ნიკოლაოზ იყო, ის მამული უკლებრათ, როგორც შვილად აყვანილობის სიგელი უცხადებს ჩვენგან დამტკიცებული, ყველა ამათი არის და ვერცავინ შეეცილება. ჩვენც გვიბოძებია.

კეზელო! შენ რა საქმე გაქვს, ესენი ჰყვანდა შვილად აყვანილი, შენ ის გინახემდა და რა საქმე გაქვს ამის მამულთანა. ნოემბერს **იბ**, ქორონიკონს **უპზ**.

მეფე გიორგი

584. არზა ორბელიანის ქმრივისა ამის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 15 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 1455. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მხევლის ორბელიანის ქვრივისა.

ჩემო ჯელმწიფევ, რაღაც კაცნი გახლანან, კაცნი სულ კახეთში არიან. ეს ორნი კაცნი დაგვრჩომია, ქვრივსა და ობლებს ესენი გვემსახურებიან და ახლა იასაულები ადგანან. კურთხეულის მეფისაგან დარხანნი იყვნენ ჩვენი კაცნი. წყალობას ვითხოვთ, რომ ამ კაცებს დაეხსნან. რაღაც კაცნი მყვანდნენ ქართლში, არას გვემსახურებიან, ორი ბიჭი მყვანან, იმის მეტი. გევედრები თქვენად სადღეგრძელოდ, მოწყალებით მოგეხედოთ. ნოემბერს **იდ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, ამის კაცებს ნურავინ შეაწუხებთ. და თუ რაცა რა ვინ გამოართმევთ რასმე, ყველამ ასე იცოდეთ, ამათი შეწუხება არავისგან არ იქნება. ნოემბერს **იე**, ქორონიკონს **უპზ**.

მეფე გიორგი

585. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა ამის თაობაზე ფარნაოზ გატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 28 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1817. დედანი. ქაღალდი. 16,4×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან საქართველოს ჯელმწიფის ძის ფარნავაზის პირი თუმანიშვილს ნიკოლაოზს მომცეს.

რამდენიმე წელიწადია ჩემს მამულში რეჯს იდგა კოშაძე. მერმე ჯელთუბანს მოვიყვანე, დავასახლე. ორმოც კოდამდინ სულადი მივე. მერმე ისევ რეჯს მოინდომა დგომა. ისევ ჩემს მამულში **დავაყენე**. ახლა აყრას აპირებს.

ერთის ოქმის წყალობა მიყავით გოგია ჩაჩიკაშვილზედ, ესეც რეჯს დგას: ან ჩემი მამცეს და რაც დაუხარჯავს, ან ფასი მომცეს. თუ სიტყვა ჰქონდეს რამე, სამართალში წამომყვეს.

ესეც ებძანოს გოგიას, ვისაც კიდევ ჩემი ღალა ემართოს და ან ისე მესესხებინოს, ისიც გამომირთოს. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ნუ დამიგვიანებთ. ამ კაცმა არ გამასწროს კოშაძემ.

თავში

ქ. მეფის ძე ფარნავაზ გიბძანებ ჩაჩიკაშვილო გოგავ! წერე ამ თუმანისშვილს ნიკოლოზს ასე რომ მოუხსენებია, შენ უნდა მიხვიდე, ვისაც უჩივის ან უნდა ეყმოს და ან, რაც ამას იმაზე დაუხარჯავს და მიუცია, თავისი გამოურთოო და მოსცე. და თუ სიტყუა ჰქონდეს, რამე, სამართალში ელაპარაკოს.

მეორე კიდევ იულონის სამასპინძლო ვისაც ემართოს და ან ესესხებინოს, ახლავ გამოურთვი და მოეცი. ეს როგორც გვიბძანებია, ასე უნდა აღასრულო. ნოენბერს **კზ**, ქორონიკონს **უპზ**.

ბეჭედი: ღმრთის მშობელმან წიაღით მფარნა ვაზ-კეთილთა რტოდ შეც შემიწყნარა.

586. არზა ქაიხოსრო ამილახვრიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 29 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 751. დედანი. ქაღალდი. 21×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ქელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ამილახვარშვილი უსინათლო ქაიხოსროსი.

თქვენი წყალობა ექვსი კომლი კაცი გათარხნებულნი მყუანან, და ამათთვის ერთი კაცი საერევნო ჯარისათვის შეუწერიათ.

გევედრებით, ჩემი ქელის მომკიდებელნი ესენი არიან და ეს ერთი კაცი მე მზითვისა. ნოემბრის **კზ,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის! რომელნიც ჯარის გამომყვანი იასაულნი იყვნეთ, ამ ქაიხოსროვს რომ ერთი კაცი მზითვის ჩვენ გვაპატიებია, თქვენც უნდა ხელი აიღოთ. ნოენბრის **კთ,** ქორონიკონს **უპზ.**

მეფე გიორგი

587. არზა ქევხა არუთინასი მორიგის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 29 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5692. დედანი. ქაღალდი. 22×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ქელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის შნოღნელი არუთინ ქევხისა.

თვეში თხუთმეტი მორიგე გვერთმევა. თქვენი ბძანება ასეა: წელიწადში ერთხელ ერთი კაცი მორიგეში უნდა გამოვიდეს. ახლა კაცზედ ორს მორიგესა სთხოვენ წელიწადში. ამ მიზეზით ფეხი ვერავის მოუკიდნია.

გევედრებით, როგორც წესი იყოს, ისრე გვიმსახუროთ. ნოენბრის **კზ,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის შინიხის ქევხავ არუთინ! მერე მადანში მორიგე როგორც ამას წინათ წელიწადში გეძლიოსთ, ისევ ისე მიეცით, მეტს ვერავინ გამოართმევსთ. ნოენბერს **კთ,** ქორონიკონს **უპზ.**

მეფე გიორგი

რადგან აქამდის ათი მუშა გიძლევიათ, ახლაც ათი მუშა აძლიეთ მუღარლათ, მეტს ვერავინ გთხოვსთ. მეფე გიორგი

588. არზა სანადიროს ნაცვლისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 30 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4455. დედანი. ქაღალდი. 21,5×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ქელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის სანადიროს ნაცვლისა და გლახა ჯაბადარის შვილისა.

სამ კომლს კაცს გვიყრიან. თუ ესენი აიყარნენ, ველარც ჩვენ მოვიკიდებთ ფეხსა. გევედრებით მოწყალება მოიღოთ, იქიდამ ასაყრელი კაცი ვერავინ[1] დაძრას, რომ თქვენი აშენებული სოფელი არ მოიშალოს. ნოებერის **კთ,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბრძანება არის რომელნიც მოასილნი ხართ და სანადიროდამ კაცებსა ჰყრით, ამათი აყრა არ იქნება და ვერც აყრით. თუ სიტყვა აქვს ვისმე, ჩვენ მოგვახსენონ. ნოენბრის **ლ,** ქორონიკონს **უპზ.**

ამათზედ ქელი აიღევით. მეფე გიორგი

[1] ვერანინ.

589. არზა ივანე გამსახურდაშვილისა ყმოვის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 10 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინატიტუტი. Ad 1502. კრებული. საბ. № 49. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[29] ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის რუისელი გამსახურდაშვილი ივანესი.

მამა-პაპით აქაური მემკვიდრე და ფერისცვალების ხატის ეკლესიის ყმა გახლავარ. ზაზა მანუჩარის შვილს მოტყუებით ოქმი აუღია და ყმობას მედაცება. მიბრძანებთ, მთელის რუისელების მუჯალამას მოგართმევ, რომ იმას ჩემთან საქმე არა ჰქონდეს; მიბრძანებთ, აქ გახლავარ და სამართალში მალაპარაკეთ. დეკენბრის თ, ქორონიკონს უპზ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის რომელნიც ამ არზის პატრონის მოდავე ხარ! ჩვენ ყოვლად სამღვდელო მროველი მიტროპოლიტი იმერეთს გავგზავნეთ; და სანამ იქიდამ მროველი არ მოვა, მანამდის ამასთან საქმე არა გაქვს რა. და იქიდამ მროველი მოვა, მაშინ სამართალში ერთათ მოდით და სამართალს მოგცემთ. დეკენბრის ი, ქორონიკონს უპზ.

მეფე გიორგი

590. არზა ქიტესა ქოქოლაშვილისა მოსავლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 10 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4568. დედანი. ქაღალდი. 17×10,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის დავითის შვილის ყმის კოკოლაშვილი ქიტესასაგან.

მუსხალაშვილებმა წლევანდელი მოსავალი ჩემის მამულისა თორმეტი ურემი ყანა წამართვეს. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთი ოქმი და იასაული გვიბოძეთ, გამომირთოს და მამცეს. მერე თუ სიტყვა

აქვსთ, სამართალში მელაპარაკონ. ქრისტიშობის იე, ქორონიკონს უპზ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის იაკობ ფალავანდიშვილო! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, ეს შენ უნდა გამოურთო და მოსცე. თუ სიტყვა ქონდეს, სამართალში ალაპარაკე. დეკენბრის ივ, ქორონიკონს უპზ.

მეფე გიორგი

591. არზა გარეჯელ ყმათა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 16 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1306. დედანი. ქაღალდი. 27,3×14,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი, მათის მონათ ერთიან გარეჯელთაგან.

დავით-გარეჯის ყმებისათვის ოქმი გიბოძებიათ: არც რუსის ცხენი დაიბან, არც თივა მისცენ და არც ჩვენ ნოგვდგნენ.

მოგეხსენებათ ამგვარ საქმეში გასაღებზედ გაუშორებელი ვჰყოფილვართ და ახლაც ისე გვამყოფოთ.

რუსი უწინაც იყო, რომ ისინი ჩვენგან მოუშორებელნი იყვნენ. ჩვენ იმათი წილი ხარჯის მიცემა არ შეგვიძლია. იმდენი შევძლოთ, ჩვენი წილი გარდავიხადოთ. დეკემბრის იე, ქორონიკონს უპზ.

სარუსო შეშა რომ გვაწერია, ისიც იქავ რუსებს მოუნდებათ და აქ აღარ გეთხოონ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ერთობით გარეჯელნო! მერე დიდს მეფეს თეიმურაზს აქეთ მონასტრის ყმანი თქვენთან ერთათ არა ყოფილან გამოსაღებში, ცალკე არიან. მდევარს გარდა თქვენთან შეერთებულნი არ არიან. ასე იცოდეთ. და რაც სარუსო შეშა გაწერიათ, ისიც უნდა ჩამოიტანოთ. დეკემბრის ივ, ქორონიკონს უპზ.

მეფე გიორგი

592. არზა ჯავახიშვილის ქვრივ-ობლისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 19 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13892. დედანი. ქაღალდი. 28×14,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი,

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მხევლის ი ვ ა ნ ე ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი ს ქვრივ-ობლისა.

დავთარში თერთმეტი კომლი კაცი მეწერა, წინაზედაც მოგართვით არზი, ოთხი კომლი ჭირმა ამამიწყვიტა და ერთი კომლი ხ ა ნ დ ა კ ი რომ აიღეს, მაშინ სულერთიან აიკლეს და წა[ა]სხეს. ექვსი კომლი კაცი გვყავს.

წყალობას ვითხოვ, რომ ხარჯს ექვსი კომლი კაცისას შემამაწერდნენ. თქვენი ოქმი მებოძა ოთხის წლის სითარხნისა. ფიცით მოგახსენებ, სურსათის მეტი არა მპატიებია რა, ახლაც შვიდი ურემი და ნახევარი შეშა მაწერია. თქვენად სადღეგრძელოთ, მიპატრონეთ. დეკემბრის **იწ,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ჩვენო მოკელენო! ამ არზის პატრონის ყმანი ოთხს წელიწადს უკან ექვსს კომლს კაცზედ შეაწერდეთ ხარჯს. დეკენბრის **ით,** ქორონიკონს **უპზ.** მეფე გიორგი

ქ. ჩვენ საქართველოს და კახეთის მეფის ძე ი ო ა ნ ე მისის უმაღლესობის ბატონის მამის ჩვენის ბოძებულს სითარხნის ოქმს ვამტკიცებთ. დეკემბერს **კე,** ქორონიკონს **უპზ.** იოან,

593. არზა მოსესი და თეოდოსისა სარგოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 20 დეკემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 34. საბუთი № 118. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[98] მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის კ რ წ ა ნ ი ს მოურავის მ ო ს ე ს ი და თ ე ო დ ო ს ი ს ა.

ო რ თ ა ჭ ა ლ ი ს სამოურაოს გარდა ჩვენ მამული და სარჩო არსად არა გვაქვს. კურთხეულის მეფის ოქმი გვქონდა, რაც იმ ჩვენს სამოურაოს ბაღებს და კრწანისს საკელმწიფო სამსახური შესწერდებოდათ, იმის ათისთავი ჩვენ მოგვეცემოდა. ის ოქმი ხ ო ჯ ა-ხ ა ნ ი ს მოსლვაზედ დავჰკარგეთ.

და უმაღლესობას გევედრებით, იმის მაგიერი ახალი ოქმი უმაღლესობიდამ გვებოძოს, რომ რაც შესწერდესთ, იმის ათისთავი იასაულიდამ ჩვენ მოგვეცეს. დეკენბრის **ივ.** ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

[92v] ჩვენი ბძანება არის ჩვენო კარის მოხელენო და ვინც იასაული მიხვიდოდეთ ხოლმე! მერმე ორთაჭალას და კრწანისს რაც საჩვენო შესწერდებოდეს, ამათ თავეთი სამოურა[ო] სარგო ათისთავი რაც იმ შენაწერიდამ ჰქონდესთ, იმას ნურას დააკლებთ, მისცემდეთ ხოლმე. დეკენბერს კ, ქორონიკონს **უპზ.**

594. არზა მანუკა დურგლისა სახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1799 წ. 28 დეკემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 14. საბუთი № 133. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[166v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოხსენებული მათის მონის მ ა ნ უ კ ა დ უ რ გ ლ ი ს ა.

ცოლ-შვილით აქ გახლავარ, ერთი ქოხი არა მაქვს, თავი მოვაფარო. ი ო ჩ ი შ ა რ ა ბ ა ბ ი ს გვერდზედ ერთი ხარაბა სახლი არის სამეფო და იმის წყალობას ვითხოვ, მე მიბოძოთ. დეკემბრის კ, ქორონიკონს **უპზ.**

თავში

ჩვენი ბძანება არის! მერე იოლჩი შარბაბას გვერდზე სახლი რომ არის თაეისის აიათით, ამ ჩვენის ყმის მანუკას დურგლისთვის გვიბოძებია. დეკემბრის **კწ,** ქორონიკონს **უპზ.**

მღვთის წინაშე მეფე გიორგის ნაბოძები წერილის ასლი ვნახე. ამ სავადზედ ჯელი მოვაწერე მე, ტ ე რ-ო ა ნ ე ს ხ ა ნ გ უ ლ ო ვ ი.

მეფე გიორგის [167] ნაბოძები წერილის ასლი ვნახე, თანასწორ[ეს] სავადი გადმოვწერე. ციხის დიდის ეკლესიის კანდელაკი ტ ე რ-ა რ უ თ ი ნ.

მე, ტერ-ვარდანოვი, კუნებული ნეფის გიორგის ნაბო-ძები ჰოქმი ვნახე და ამ სავადზე ხელი მოვაწერე. გ ე უ რ ქ ა ლ ე ქ-ს ა ნ დ რ ო ტ ო ვ ი.

595. არზა ალექსი მღვდლისა მამულის თაობაზე იულონ გატონიშვილის ოქმით

1799 წ. 29 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7648. დედანი. ქაღალდი. 21,5×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ღმერთმან ჩემის კელმწიფის მ ე ფ ი ს ძ ი ს ი უ ლ ო ნ ი ს ჩ ი რ ი მომცეს მღუდელს ა ლ ე ქ ს ი ს.

რადგან თქვენმა კელმწიფებამ ასე ინება, რომ ფ ა რ ს ა დ ა ნ ღ ვ თ ი ს ი ა შ ვ ი ლ ი ს მამული ნახევარი მიყავით წყალობა და მეც თქვენი საფარველი დამაფარეთ და ჩემთვის უღირსი ღვთის წყალობა ბძანებაები მიბრძანეთ, მეც კიდევ ვედრება გავბედე. მე ხომ იქ ღგომა და მუშაობა არ შემიძლიან, და ყიდრემდის ცოცხალი ვარ, დედათქვენს არ მომაშორებთ, მე კაცი უნდა ვაშოვო, იმ მამულზე დავაყენო, თითონაც დარჩეს და მეც მარჩინოს. ვითხოვ შენის კელმწიფე ღედის სადღეგრძელოთ თქვენი სახიერი თვალი და გული დაატკბოთ და მოწყალებით ეს ინებოთ. და თქვენგან ბძანებაც ასე მომივიდა: რაც ვალია და ან დამარხვა უნდათ, მაგ ღვთისაშვილებმა გარდაიხადონ, რადგან მამულის ნახევარი ეძლევათ.

მ ე ო რ ე ც ესე, სასახლის ადგილი და საბძელ-კალო საკუთრივ მე მებოძოს, მაგათ საკუთარი აქვსთ. და ქალაქში სახლი რომ არის, ისიც მე მებოძოს.

მ ე ს ა მ ე ც ესე, საეენახეებიც საკუთრივ მე მებოძოს. მაგათ ეენახიცა აქვსთ და საეენახეებიც საკუთარი, რომ ჩემ[მ]ა კაცმა თავისთავისაც გაიკეთოს ეენახი და მეც გამიკეთოს.

მ ე ო თ ხ ე ც ესე, იმ სახნავის მიწებიდამ ნახევარზე ათის დღის მიწა მონატებით მე მიწყალობეთ, მე თუ შენი დოვლათი შემეწევა და იქ კაცს დავასახლებ, ის კაციც შენი იქნება და მეც. დ[ა] ორნივ შენი მოსამსახურენი ვიქნებით.

ღმერთი გაგიმარჯვებს. მოხსენებისათვის ნუ გამიწყრებით და გიბძანებიათ ერთს ნიშანს მივცემ ბოძებისასაო. და ამაზედ მიბოძეთ

თხოვისაებრ ჩემისა. იმდენი გამარჯვება გაქვს, რამდენი ყმა და მამული შენ გაგეცეს. და რადგან წყალობა მიყავ, ეს თხოვილიც აღმისრულე. დეკემბრის **კთ,** ქორონიკონს **უპზ.**

თავშე

ქ. პატიოსანო მღუდელო ალექსი! ფარსადან ღვთისიაშვილის მამულის ნახევარი მოგვიცია შეხთვის. როდესაც გაყოფის დრო იქნება და იმ მამულს გაგიყოფთ, მაშინ რაც საკმარი იქნება შენთვის და იმგვარი რამ საჭირო, იმასაც შეგისრულებთ, რომ შენი გული კარგათ დასჯერდეს. ამაზედ სარწმუნო იყავ. დეკემბრის **კთ,** ქორონიკონს **უპზ.**

რადგან ბატონს დედოფალს დედაჩვენს ახლავხარ, მე სულ მთლათაც კარგათ გამოვიმეტებდი ამ ნამულს მოსაცემათ, სარწმუნო იყავ ამაზედ შენ ჭეშმარიტად. მაგრამ ხომ კარგათ იცი შენ და შეიტყე რაც მიზეზები იყო. მაგრამ ბატონს დედაჩვენს დედოფალს როგორც ხლებიხარ და გიმსახურნი[ა], ისევ იაე კარგათ უნდა ემსახურო ბჯითათ. და რადგა[ნ] შენ იმის საბსახურზედ ბეჯითათ იქნები, ჩვენც ვეცდებით, რომ სხვა რიგათაც მადრიელი გამყოფოთ, შენმა მადლმა.

ბეჭედი: ტომ-აკესით არ ნაკლისაგან იულონ ირაკლისაგან.

596. არზა დავით ელიოზიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 5 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1277. დედანი. ქაღალდი. 33,5×16,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ე ლ ი ო ზ ი ს შ ვ ი ლ ი დ ა ვ ი თ ი ს ა.

ასემც თქვენი მტერი და ორგული ამოწყდეს, როგორათაც მე ჭირით ამოვწყდი, აღარავინ დამრჩნენ, თვრამეტი სულიდან ხოლოთ მე გადავრჩი. ერთი კომლი ყმა მყვანდა, ამათაც ჭირი შეუდგათ, კაცი მოკვდა. იმისი ობლები დარჩნენ და მე რომ ბინა არსადა მაქვს, იმათთან გახლავარ და ვაწუხებ და ვალით ყელამდინ სავსენი არიან და მამულიც დაგირა[ვ]ებული აქვსთ. ახლა ცალგნით მოვალე[ე]ბი აწუხებენ; მეორედ, გამოსაღების იასაულნი უდგანან და აღონებენ; მესამედ, ხომ მე შევიქენ იმით სინაბარას და ვაღონებ.

ჩემო კელმწიფევ, ეს კაცი ძველათგან თარხანი გახლდათ და ამათი სითარხნის წიგნი ა ღ ა მ ა ჰ მ ა დ ხ ა ნ ი ს დროს დაიკარგა, გ ე ვედრებით მოწყალება მოიღოთ და ეს კაცი გაბითარხნოთ, რომ ან ჩემი

მოვლა შეიძლოს ან ვალის პასუხის მიცემა. დეკე[მ]ბრის **ლ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად სარდალ-სალთხუცეს მუხრანის ბატონს იოანეს და მდივნებს და სხვათ მოსაქმეთა და მოასილთ ასე ეუწყოსთ! მერე ამ ელიოზისშვილს დავითს ჭირისაგან რადგან ამისთანა საქმე მოსვლია და აღარავინ დარჩომია, ამისი ეს ერთი კაცი ორს წელიწადს გვითარხნებია, რომ ამას ამ ორს წელიწადს ნურას ხარჯსა, გამოსაღებსა და ბეგარ[ა]ში ნუ გარევთ და ნურცარას და[ა]წერთ.

ჩვენმა მოსაქმემაც და ჩვენის შვილების მოსაქმეთაც ასე იცოდეთ, რომ რაც ამ კაცს თავისი რასათი შეხვდებოდეს, ჩვენს ხარჯში უნდა უანგარიშებდეთ და ჩვენი მოხელე[ე]ბიც თქვენ ანგარიშ[შ]ი ჩაგიგდებენ და ამას კი ნურას გამოართმევთ. იანვრის **ე**, ქორონიკონს **უპყ**.

მეფე გიორგი

597. არზა საამ შანშიაშვილისა ვალის თაოგაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 10 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4458. დედანი. ქაღალდი. 31,2×15,7 სმ. მხედრული განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. დაზიანებული.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის შანშიაშვილი საამისა.

თქვენის უმაღლესობის ო[ქმი]თ [ხა]ტია [და კა]კალა ორმოცის წლის ვალს მთხოვენ. არ ვიცით ვისი აღებული არის და არც თამასუქი უჩვენებია. ამ ორმოც წელიწადში აქამდინ როგორ არვის გამოართვეს, თუ გვემართა ან მამაჩემს ან ბიძაჩემს ან მე. ახლა რომ ვიყრებოდით მე და ბიძაჩემი, მაშინ ბიძაჩემ[მ]ა რატომ არ გამოაცხადა ვალებთან. იმ დღესაც არზი მოგვართვით და პირათ გებძანებინათ: ამდენის ხნის ვალს როგორ გამოართმევენო, ახლა ხელი უნდა აიღონო; კიდეც აიღეს ხელი, მაგრამ ის თქვენი ოქმი იმათ უჭირავსთ. კულავ კიდევ იმ ოქმით გამაცოდვილებენ.

გევედრებით იმ თქვენის ოქმის დასაყენებელი ოქმი მეც მიბოძოთ, რომ კულავ ველარ გამაცოდვილოს. თქვენად სადღეგრძელოდ ჩემი ვედრება ისმინეთ. იანვრის **ი**, ქორონიკონს **უპყ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრონო! ამ არზით ასე რომ მოგიხსენებია, ხატიასა და იმის ძმას რომ ჩვენი ოქმი აქვს, ის ჩვენი ოქმი დაგვიყენებია და იმითი თქვენ ვერაფერს ვერას გთხოვსთ. და ის ვალი რადგან ამდენს ხანს არ უთხოვნია, ვერცარას ახლა და ვერცარას მასუკან ვერას გთხოვსთ. იანვრის **ი**, ქორონიკონს **უპყ**.

მეფე გიორგი

598. არზა პეტრე ავალიშვილისა ყმის თაოგაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 12 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 50. საბუთი № 104. პარი. ქაღალდი. მხედრული.

[71v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოხსენება მათის მონის ავალიშვილის პეტრესი.

თქვენი წყალობა ჩემი მკვიდრი ყმანი — კბილაძე და სხირტლაძე ამეყარნენ ბრეთიდამ და ბეკამს გახლავან. აქამდის მატყუეს ჩამოვალთო და არ ჩამოვიდნენ.

ახლა წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი მიბოძეთ და იასაული, რომ ის კაცები ამიყაროს და მამცეს. თუ სიტყვა ჰქონდესთ რამედა, მოგახსენონ. იანურის **ია**, ქორონიკონს **უპყ**.

თავში

ჩვენი ბრძანება არის მამაცაშვილო დათუა! მერე ავალიშვილი პეტრე რომ ასე ჩივის, ამას ეს თავისი ღმანი ახლავ აუყარე და მოაბარე. და თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდესთ რამე, ჩვენ მოგვახსენონ. იანვრის **იბ**, ქორონიკონს **უპყ**.

ეშიკაღაბაშო ნინია! როგორც მათს უმაღლესობას უბძანებია ამ ოქმით, ამას იასაული გააყოლე. რომ ასე აღუსრულოს. თებერვლის **კზ**, ქორონიკონს **უპყ**.

დავით

599. არზა კანტელეიმონ მღვდლისა ვალიხ თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 16 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4919. დედანი. ქაღალდი. 33,6×15,3 სმ. მბეჭდრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მარადის მლოცველი ურბნისიდამ გლახაკი ხუცისა პანტელეიმონისა.

რაც ამ დროს გაეწყობა, ეკლესიას შემოსავალი არ აკლია, შემატება არა აქვს რა, მარამ სანთელი გამქრალია, გატეხილი ფეშხუმი იყო, წმიდა ნაწილები იბნეოდა. ყოვლად სამღვდელოს სიტყვით გავაკეთებინე და აღარ დაიხსნა; მათ უწმიდესობას მოხსენდა, ეკლესიას განაჩენი ებოძა; ამაზედ ამიჩემა და იმისი შვილები მლანძღვენ და მათრევენ, არც მათის უწმიდესობის ბძანება და შუამავლობა და არც დეკასტირისა, არც მღუდელთმთავრისა და არც მოძღვრისა[1] არ შეიწყნარა ეკლესიის თაობაზედ.

ვიტანჯები. წყალობას ვითხოვ, იმ ეკლესი[ი]ს დანახარჯზედ მოვალე[ე]ბი მაწუხებენ, ის მოაცემინოთ და ან იმასა ჩემი დანახარჯი ქონდეს და იმ ეკლესიაში ჩემი კონდაკის ნაღვაწი იყოს, ისიც მებოძოს.

და შენდობას ვითხოვ, ერთი ცოდვის შვილი მყავს და კაველცლები, სიკვდილის თანამდები კაცი გახლავარ და მოხუცებული, თუ ამისთანა შფოთში და უწყალოებაში მოკვდე, ხომ წავწყმდები. იანვრის **იდ**, ქორონიკონს **უპშ.**

თავში

ქ. ჩვენ, ყოვლისა საქართველოსა და სხვათა მეფის გიორგისაგან ესრეთ გეუწყოსთ. ყოვლად სამღვდელო ურბნელო იულიოს[2]. მერე სამთავნელათ იჯეგ და შფოთისაგან არ მოისვენე, ნიქოზლათ იჯექ და არ მოისვენე, ურბნელათ ზიხარ და შფოთავ და არ ისვენებ. რა მოხდა ამისთანა, დასცხერ ამდენის შფოთისაგან. როგორც ჩვენს მამას მის უწმინდესობას უბძანებია, ახლავ მიეც და ნუ აწუხებ ამ პატიოსანს მღვდელსა; და ამ გლეხს ქაცთა თავისი ყველა უკლებრათ მოეც; და ნუღარ აჩივლებ ამ მღვდელსა.

მამაცა შვილო მროვლის სალთხუცესო დავით! როგორც

[1] + და.
[2] იულისიოს.

მისის უწმინდესობის განაჩენი უჭირამს ამ მღდელს, შენ უნდა ყველა უკლებრად გამოურთვა და მოაბარო. და ეს ჩვენი ბძანებაც ასე გამოუცხადო, რომ დასცხრეს ამდენის შფოთისაგანა. იანვრის **ივ**, ქორონიკონს **უპშ.** სათნოებაც არ ვარგა შფოთითა. მეფე გიორგი

600. არზა გესარიონ თარხნიშვილისა სახლის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 17 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1450. ტავთარი № 29. საბუთი № 68. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[86v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე არზი გესარიონ თარხნიშვილისა.

ჩემო მოწყალევ, ხიზნათ სხვის სახლში გახლდი აქა და ახლა თავის პატრონი მაცლევინებს, მე უსახლოდ ვრჩები. თქვენი ძველი სახაბაზო რომ არის, იმის წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი მებოძოს, შიგ დავდგე თქვენს წყალობაში. იანვრის **იე**, ქორონიკონს **უპშ.**

თავში

ჩვენი ბძანება არის თარხნიშვილო ბესარიონ! მერე შენთვის გვიბოძებია ის სახლი და სამკვიდროდ დადექ. იანვრის **იზ**, ქორონიკონს **უპშ.**

601. არზა ხატიასი და კაკალასი ვალიხ თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 18 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sძ 368. დედანი. ქაღალდი. 23,5×14,2 სმ. მხედრული. აქა-იქ თითო წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ხატიასა და კაკალასი.

წინაზედ შანშიაშვილების თაობაზედ არზი მოგართვით, ოქმი და იასაული გვებოძა: ან მოეც და ან სამართალში ელაპარაკეო. არც ერთი არა ქნა. მართალია, თამასუქი წახდენაში დავჰკარგეთ, მაგრამ იმ თამასუქის დამბეჭდავი და მოწმე[ე]ბი ისევ უზურში გახლიან.

გვევედრებით ოქმი გვიბოძოთ, რომ სამართალში გველაპარაკოს, იანვრის **ია,** ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ეშიკაღაბაშო ორბელიანო ასლან ესენი მდივანბეგებთან სამართალში ალაპარაკე და ჭეშმარიტი სამართალი უსაყონ. იანვრის **იმ,** ქორონიკონს **უპმ.** მეფე გიორგი

602. არზა ამირანა ჩარუხაშვილისა და ფეიქარ ბაღდასარასი უმოზის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 24 იანვარი

ცსსა. ფ. 1449. საბუთი № 145. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოხსენება სულხან მდივნის ყმის ჩარუხაშვილის ამირანასი და ფეიქარი ბაღდასარასი.

ჩვენ სულხან მდივნის საკუთარნი ყმანი გახლავართ. მე, ამირანა, თავათაც ამათის ოჯახის საკუთარი ვიყავ, რომ დღესაც ჩვენ საკერძო მამულებთან და გვარის კაცთან არც ერთს სახლისკაცს საქმე არა აქვს. მერე უფლისციხეს დავიკარგე, თავისუფალი ტყვე მოველ და ისევ სულხან მდივანს ვეყმე.

მე, ფეიქარი ბაღდასარა, და ჩემი მამა-ბიძა დავით სარდალმა თავის ყმად გაგვიტანა. იმას ყმად გახლდით და მერე წერილის მიცემით სულხან მდივანს აჩუქა ჩვენი თავი. ახლა რომ იქ უპატრონო და დაჩაგრული დავგიხელა, ნიკოლოზ თუმანიშვილმა წუხება დაგვიწყო.

თქვენს მოწყალებას მოვატანეთ, ერთს ოქმს გევედრებით, რომ ნიკოლოზს ჩვენთან საქმე არა ჰქონდეს, უსამართლოდ არ შეგვაწუხოს. თუ სიტყვა აქვს, თქვენს სამართალში თავის სახლის კაცებს გაუსწორდეს. იანვრის **კდ,** ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ამილახვარს ოთარს ასე ეუწყოს. ამ არზის პატრონს ასე რომ ნოუხსენებიათ, ამათ ნურავის შეაწუხებინებ უბრალოდ. და ნიკოლოზ თუ სიტყვა აქვს რამე, სამართალში ელაპარაკოს თავის სახლისკაცს და ისე გაუსწორდეს სამართლიანის საქმით-

იანვრის **კდ,** ქორონიკონს **უპმ.** მეფე გიორგი

603. არზა ფრიდონ მელიქისა უმეგის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 24 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 9626. დედანი. ქაღალდი. 28,7×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი. ოქმის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ფრიდონ მელიქისა.

თხუთმეტი წელიწადია გიახელით. თუ რამ ვარიოხი გვქონდა იმ ჩვენს კაცებზედ გარდავაგეთ. თითო თითოთ მოვაგროე, რომ ბორჩალოს გახლიან. ახლა, რომელიც იქიური მემკვიდრე და ას-ასის წლის მოსულნი და ოჯახით გამართულნი კაცნი არიან, ამათ ისინი თავეთთან ხარჯს აწევინებენ. ამათში შეძლება აღარ დარჩომილა. ეშიშოფ არ დამეფანტონ და თქვენთან პირშავი არ დავრჩე.

წყალობას ვითხოვ, რომ ამათ არა გამოართონ რა და სითარხნის ოქმი უბოძოთ და თქვენი მლოცავნი გახლდენ. იანვარს **იზ,** ქორონიკონს **უპვ.**

თავში

ქ. ბატონო სარდალ-სალთხუცესო მუხრანის ბატონო იოანე და მდივნებო! მერე ბორჩალოში რაც ფრიდონ მელიქისშვილის კაცები არიან, იმათ ნურას შეაწერთ. და ახლა რომ ორმოცი საბალნე შეშა აწერიათ, იმაზედაც ხელი [ა]ღებინეთ და დღეის იქითაც არა შეაწეროთ რა. იანვრის **კდ,** ქორონიკონს **უპმ.** მეფე გიორგი

604. არზა გოგია თამაზაშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 27 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7197. დედანი. ქაღალდი. 28×14 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის თამაზაშვილი გოგიასი.

ცხრა სულით დავტყეევდი, მე გამოვიპარე; ჩემი ტყვე[ე]ბიდამ ზოგი დავიხსენ და ზოგი დასახსნელი არიან. კარგა ვალი დამედო. ახლა ვისაც ჩვენი რამ მართებს, იმათი თამასუქი და ანდერძის წიგნი გვიჭირავს, ვთხოვ, პასუხს არას მაძლევენ.

ოქმისა და იასაულის წყალობას ვითხოვ, ვისაც ჩვენი ემართოს, მოაცემინოთ. თუ ეისმეს სიტყვა ქონდეს, სამართალში მელაპარაკნენ. იანვრის **კვ**, ქორონიკონს **უპწ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის აფიცარო პეტრე! ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, ვისაც ჰეშმარიტობით ამისი.ემართოს რამე, შენ უნდა გამოურთვა და ამას მოსცე. თუ სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, მელიქ დარჩიასთან სამართალში ილაპარაკონ. იანვრის **კზ**, ქორონიკონს **უპწ**.

მეფე გიორგი

605. არზა იასე დიასამიძისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 30 იანვარი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 745. დედანი. ქაღალდი. 34×13,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯემწიფის წინაშე მოსახსენებელი მორდლის იასესაგან.

მერმე ამას მოვახსენებ: ჩემის სახლისკაცზედ თუ ან ერთი კვამლი კ[აც]ათ ნამეტანი მყვანდეს, ღმრთის რისხვა მქონდეს და მერმე თ[ქვენი] რისხვა. ეს მუჩალგა მამირთმევია — თუ ნამეტანი მყვანდეს, სხვას უბოძეთ. ლეკმა ამოწყვიტა, დაწერას უკან წავიდნენ, მე ხელი არ მიმიწვდება. არც მამითქვენისთვის მიმირთმევია ამაზე მეტი. მაგ კარიდგან უსამართლოთ მეწერება.

იმას გევედრები, სალეკოც მეტი გამოგვერთვა და რუსის შეშაც, ეს ორიოდ კვამლი კაცია, დამეკარგება. თუ წყალობა დამემართება, რომელიც მოსაქმე მოვიდეს, იმისთანა ოქმი მებოძოს, რომ ნამეტანი არ გამამერთვას ჩემს სახლისკაცზე. იანვარს **კწ**, ქორონიკონს **უპწ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის რომელნიც იასაულნი და ან მოსაქმენი შიხვიდეთ! მერე რაც სათხოვარი იქმნებოდეს, მორდალს იესეს კაცებსა და დიმიტრის კაცებს სწორეთ გამოართმევდეთ; მეტს ნუ გამოართმევთ მორდლის კაცსა. იანვრის **ლ**, ქორონიკონს **უპწ**.

მეფე გიორგი

verso

ქ. რომელნიც იასაულნი მიხვიდოდეთ მორდალთან, როგორც მისის უმაღლესობის მეფის გიორგის ოქმი აცხადებდეს, იმას გამოართმევდეთ ხოლმე. თავის ბიძაშვილებზედ მეტს ვერას გამოართმევთ, ეს ყველამ ასე იცოდეთ.

სალხთუხუცესი იოანე

606. არზა ტეტია ზალდასტანიშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 1 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8879. დედანი. ქაღალდი. 27,5×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მაჩხანიდამ ზალდასტანაშვილი ტეტიასი.

ძველთაგან ნამსახურნი და აზნაურშვილათ აღმოჩენილი გახლავართ. თუ რამ ჩვენის სიღარიბით ყმა გვყვანდა, ისიც თქვენ გახლავსთ. კურთხეულის მეფის საფარველი მჭირდა. [მ]სახურობის მეტი გამოსაღები არა გვეწერა რა.

ამ წყალობას ვითხოვთ, როგორც ამას წინად გვიმსახურნია, ისევ ისრე აზნაურშვილის რიგზედ გვიმსახუროთ. და უმაღლესობისაგან წიგნის წყალობასაც ვითხოვ. რომ აზნაურშვილის რიგზედ გვიმსახუროთ. იანვრის **ვ**, ქორონიკონს **უპწ**.

თავში

ქ. ბატონო სარდალ ქიზიყის! მოურაო ზაქარიავ! მერე ეს ზალდასტანაშვილი აზნაურშვილი არის. ძველთაგან ამას არაფერი ხარჯი არა ეთხოება რა, მსახურის მეტი. ამას ნურასფერზედ ნულარ შეაწუხებ, როგორც ძველათაგან აზნაურშვილნი არიან, ჩვენ ხომ ვერ მოუშლით. ეს როგორც გოგვიწერია ასე უნდა აღასრულო. ფებერვლის **ა**, ქორონიკონს **უპწ**.

მეფე გიორგი

607. არზა მოხევე იასესი მინის დასხნის თაობაზე მახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1800 წ. 2 თებერვალი

საქ. ლიტერატურული მუზეუმი. საბ. № 16579. დედანი. ქაღალდი. 21×13 სმ. დაზიანებული. მარჯვენა კუთხე მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უგანათლებულესობის მეფის ძის ვახტანგის წინაშე მოსახსენებელი მოხევე იასესი.

მოხევე გოჩისშვილს ჯარიას ერთის შაბათის მიწა დაუგირავე და ერთი თუმანი გამოვართვი. და ახლა თქვენის დოვლათით იმ მიწას ვიხსნი. აღარ დამანება, შარი მამ[დვ]ა, ექვსი მილანთუნი კიდე[ვ მერგება]ო. თქვენს მზეს ვიფი[ცებ, ერთი] თუმნის მეტი არ [გამომერთმიოს. გეევედრე]ბით ერთი ო[ქმი მიბოძოთ, გირაო]სი ერთი [თუმანი მან აიღოს და ჩემი] მიწა დამანებოს. თებერვლის ბ, ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. მილახვაროო გლახავ! ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, თავისი მიწა დაანებოს. და თუ სიტყვა აქვს, ჩვენ მოგვახსენოს. მაგრამ თუ გამტყუვნდა, კი არ შევარჩენთ ამის წუხებასა. ფებერვალს ბ, ქორონიკონს **უპმ.**

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

608. არზა იოანე მუხრანბატონისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 6 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3717. დედანი. ქაღალდი. 36×14,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მუხრანბატონის იოანესი.

ჭაპალა და ჩემი სოფელი აღდაში მესამძღურენი არიან. ბოლნისის წყალიდამ თქვენს სახასოს მამულში არხის სათავეა ამოღებული. თქვენს მამულს გამოივლის, ჭაპალის მამულზედ გამოივლის და ჩემს მამულში გამოვა, რომ არხი ძველათგან გამოტანილი არის, ერთს აღარს გაივლის, ეს არხი ჩემს მამულში დღეს კარგათ ჩანს. თა-

მაზ ეშიკალაში წყალს არ მანებებს. თუ იქიდამ წყალი არა გვქონდა, ამ არხს რათ გასჭრიდნენ.

წყალობას ვითხოვ, ან თქვენს სიმაღლის წინაშე გვალაპარაკოთ ან იოანე ბატონიშვილს უბძანოთ სამართალი გვისაჯოს. თებერვალს დ, ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო ბატონო იოანე! მერე ამ არზით მუხრანბატონს ასე რომ მოუხსენებია, ესენი თქვენთან მოაყვანინეთ და სამართალში ალაპარაკე და სწორე სამართალი მიეც და გარდასწყვიტეთებერვლის ვ, ქორონიკონს **უპმ.**

მეფე გიორგი

609. არზა გაბრიელ რამინაშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 6 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 416. დედანი. ქაღალდი. 22,2×12,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის, ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის რამინაშვილი გაბრიელისა.

კეხველი იორდანე ტყვეთ გახლდათ, ჩვიდმეტი თუმნის თავმდებათ დაუდექ და ისე დავიხსენ. ოთხი წელიწადია თუმანი სამ შაურათ იმ თეთრის პატრონის სარგებელი მაძევს და ეს მე აღარას მაძლევს.

გეევედრებით ოქმი და იასაული მიბოძოთ, თავნი და სარგებელი სრულობით მამცეს, რომ მეც თავი გამოვიხსნა. ფებერვალს ე, ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბრძანება არის ამილღამბარ ციციშვილო! მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით ვისაც უჩივის, შენ უნდა რიგიანისა და სამართლიანის საქმით გაურიგე და მოეც. და თუ სიტყვა ჰქონდეს, სამართალში ალაპარაკე. ფებერვალის ვ, ქორონიკონს **უპმ.**

მეფე გიორგი

610. არზა ოსეფა ბეზირგანიშვილის სახლობისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 11 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8672. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 33,5×14,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიე[რის კე]ლმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მხევლის ბ ე ზ ი რ გ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი ო ს ე ფ ა ს სახლობისა.

მრავალი სხვანი წახდნენ, მაგრამ უპატრონობით მე თავით, შვილებით და საცხოვრებლით ასე გავფუჭდი, რომ შვილები ისევე ტყვეთ მყუანან და მე სამადლოთ დამიხსნეს. ისე გიახელ. მაგრამ ვაი, ამ პურის ჭამას, რომ ლ[უ]კმის თხოვნით ქვეყანას ვაწუხებ და ასე ვძლებ.

ახლა ჩემ[მ]ა უბედურებამ მოვალე[ე]ბი ამიტება და მაღონებენ. არსაით იმედი აღარა მაქვს თქვენის მო[წყა]ლების მეტი. თუ ასეთი ოქმი არ მებოძა, რომ ჩემის ქმარ-შვილის ბოსვლამდინ მოვალეებმა არ დამაცალეს და კიდევ მთხოეს, კიდეც მოვჰკუდები ელდით. და ნება უმაღლესობისა აღსრულდეს. ფებერვალს თ, ქორონიკონს უპმ.

თაში

ქ. ჩვენი ბძანება არის რომელიც ამ არზის პატრონის მოვალენი ხართ! მერე მანამდის ამას თავის ქმარი და შვილები მოუვიდოდე[ს]თ, ყველამ[1] უნდა დააცალოთ და ვერც შ[ეა]წუხებთ ჭირაოების პატრონმა თუ სხვათ; და როდესაც თავის ქმარი და შვილები მოუვლენ, მაშინ პასუხს გაგცემთ. და იმათს მოსვლამდის ვერც იასაული ღაადგებით ვინმე ამას. ფებერვლის ია, ქორონიკონს უპმ.

ჭიფე გიორგი

611. არზა ჯამასპი ხერხეულიძისა გაურის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 12 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 367. დედანი. ქაღალდი. 22,2×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ე ჯ ა მ ა ს პ ი ს ა.

[1] ყველათ.

ათი-თორმეტი წელიწადია მე და ჩემი ბიძაშვილი დ ა ვ ი თ არც შეყრის ნიშანზედ გახლავართ და არც გაყრისაზედ. ამას გევედრებით, ისიც აქ გახლავთ და მეც, უმაღლესობის წინაშე მოხდებოდეს თუ ბატონიშვილების წინაშე, ერთი გზა გვიბოძოთ რომ ერთმანერთს მოვეშორდეთ. ფებერვალს ია, ქორონიკონს უპმ.

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო ბატონო დ ა ვ ი თ! მერე ამ არზით ხერხეულიძე ჯამასპი თავის ბიძაშვილს დავითს გაყრაზედ რომ უჩივის, ესენი შენთან მა[ა]ყვანინე და საბართლიანის საქმით შენ გაჰყარე და მოაშორე ერთმანერთსა. ფებერვლის იბ, ქორონიკონს უპმ.

მეფე გიორგი

612. არზა ფშაველებისა გეგრის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 20 თებერვალი

ცსსა. ფონდი. 1449. საბუთი № 441. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონათ ერთობით თქვენის უნჯუმათ ფშაველთაგან.

თქვენს მოძმეს თქვენის მამა-პაპისაგან მ ა რ ი ლ ი ს ი შეწირული ჰყავს და ამდენი ხანია იმათგან მისართმელი სამსახური აკლია.

ამას გევედრებით, როგორც ალავერდისა და ანუ სხვათ ეკლესი[ი]ს ყმათ თავეთი ბეგარა უკლებრათ ედოთ და ემსახურებოდენ, ისე რაც იმათ დებულობა სდებოდეს, იმათაც ის მოაცემინოთ. იქავ მარილისში მოსახლე ალავერდლის ყმანი გახლიან, როგორც ისინი იმ მონასტერს მსახურობდენ, ისე ის მარილისში მდგომნი თქვენს მოძმეს ამსახუროთ. თქვენის მოძმის გუჯარიც აქ გახლავთ და სხვა სიტყვაც პირათ მოსახსენებელი გვაქვს, რომ უნდა მოიხსენოთ. ყ[ო]ველთვის თავს ვერ გაწყენთ. ფებერვლის კ, ქორონიკონს უპმ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის თიანეთის მოურაო დ ი მ ი ტ რ ი! მერე ამ არზით ფშაველთ ასე რომ მოუხსენებიათ, რაც მარილისს შეწირული კაცები ჰყვანდესთ, როგორც მამა-პაპით დებულობით სამსახური სდე-

პოდესთ, ეხლაც ისე უნდა იმსახურო. ფებერვლის კ, ქორონიკონს **უპმ.**

არც მომატება იქნება და არც დაკლება.

613. არზა იულიოს ურბნელისა სამართლის მიცემაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1800 წ. 25 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 504. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 22,5×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უგანათლებულესობის მეფის ძის ვახტანგის წინაშე მოსახსენებელი ყოვლად უღირსის ურბნელ ეფისკოპოზის იულიოზისაგან.

შემდგომად ესრეთ სიმდაბლით მოვახსენებ მათს ღმრთის მსახურებასა. ჰილარტს ერთი კომლი კაცი გახლდათ ჩემის სამშობლოთი. ის ქვეყანა რომ წახდა, იმ ჟამს ის საწყლები იქ დატყვევდენ. იმათის ბეითალმანის წყალობა გებოძათ სრულობით.

თქვენათ სადღეგრძელოთ და გასამარჯვებლად ამათ აქ შფოთი და იძულება აქვსთ ერთმანეთში იმ საქონელზე, ერთმანეთს არ ანებებენ, ჩემი ძმა მოგახსენებს. ბატონისშვილთან ფეშქაშათ ორი თუ[მა]ნი დავხარჯეო. იმ დანახარჯს ეს ყმაწვილები ვერ ერწმუნენ[1], ჰეშმარიტი არ არის ეგ შენი სიტყვაო, მაგთენს არ ინებებდა მიღებასაო. ამ საქმეზედ მეტათ წინააღმდეგომნი ერთმანეთზედ არიან.

ჩემი უღირსება თქვენს განათლებულს გონებას დიდის ვედრებით ევედრება, რომ ისმინოთ ჩემის უღირსები მოხსენება და ავასხოთ ღმერთსა, ერთი სიმტკიცის ოქმი ებოძოს, რომ თქვენ[ი] წყალობის ოქმით მშვიდობა მიეცესთ და აღასრულოთ სამღთო საუფლო ხმა: „ნეტარ იყვნენ მშვიდობის მყოფელნი“*. ფებრვლის 3, ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. ყოვლად სამღვდელო მეუფეო ურბნელო ი უ ს ტ ი ნე! წმიდას მარჯვენეს ამბორის ყოფა მო[ხ]სენდეს. მემრე რომელიც ჩვენთვის გი-

[1] + ამ დანახარჯსა.

* მ ა თ ე, 5,9.

კითხავსთ, თქვენმა მადლმა და ჰეშმარიტად არას დროს არ მახსოვს, რომ იმას ჩვენთვის ან ორი თუმანი მოერთმევინოს ან ორს თუმანზედ მეტი და ან ნაკლები ერთს აბაზამდინ. რომელნიც ჩვენნი მახლობელნი და ან მოხელენი არიან, იმათაც ბევრი ვკითხეთ და გამოვიძიეთ, მაგრამ ყველა[მ] შორს დაიჭირეს.

ახლა თუ ან წერილი აქვს სადმე და ან შესაწყნარებელი საბუთი, მოვიდეს და მოგვაგონოს, და რა სიტყვა გვაქვს. ეს კი მართლა, ღვინო მოგვართო თავის მაგიერ ძღვნად ან რვა თუნგი იქნებოდა და ან ცხრა. მაგისი იყო თუ იმ კაცისა, ის კი არ ვიცი. თებერვლის **კე**, ქორონიკონს **უპმ.**

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

614. არზა აბრამის ქვრივისა დუქნის გაყიდვის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1800 წ. 27 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2755. დედანი. ქაღალდი. 18×13,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უწინდესობის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონა ყმის აბრამის ქვრივისა და ობლისაგან.

ჩემი მოხსენება ეს არის, ჩემო ხელმწიფევ, ორმოცი თუმანი ვალი გემართებს. იასაულები მადგანან და მთხოვენ. არაფერი ილაჯი არა მაქვს რა ერთი დუქნის მეტი.

ამას გევედრები ჩემო ხელმწიფევ! ერთის ოქმის წყალობას გევედრები, რომ ის დუქანი გაიყიდოს და მოვალეებს პასუხი გავსცე. მეტად უილაჯო გახლავარ, ოთხი ობოლი შესანაბავი მყავს და მკვდარი დაუმარხავი. ქორონიკონს **უპმ.**

თავში.

ქ. ამ არზის პატრონო! რადგანც იასაულები გადგანან და შენის დუქნის გაყიდვა მოგინდომებია, ჩვენც ნება გვიბოძებია, ნაგრამ თუ ჩვენს ყმას უნდოდეს ვისმე, იმას უნდა მიჰყიდო, სხვის მისყიდვა არ იქნება. და თუ ჩვენს ყმას არავის უნდოდეს, მასუკან სხვას მიჰყიდე.

მოურაო მ ა ღ ა ლ ა შ ვ ი ლ ო დ ა ვ ი თ! ეს ასე აღუსრულე ფებერვლის **კზ**, ქორონიკონს **უპმ.**

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი.

615. არზა ზაალ დავითიშვილისა ჯმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 1 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 588. დედანი. ქაღალდი. 26,6×15,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის დავითისშვილი ზაალისა.

შანშე მილახვრის შვილები მამულზედ რომ მედავებიან, ფიცი დამადვეს, უნდა შევფიცო, მარხვამ გვისწრო, თუ იქნება ახლა ფიცი, შევფიცავ; თუ არა, გახსნილდება, თუ შევფიცე ხომ კარგია, თუ არადა, როგორც ბძანება[ა], ისრე აღსრულდეს. ჯერ ხომ არ გარდაწყვეტილა, იასაულები ჩაუყენებია ბატონიშვილსა, კაცებს მიყრის, რომ ვერ ვიფიცო, როგორ იცის, რომ ის ალაგი ერგება.

ერთი ოქმი მებოძოს, სანამდინ ერთმანერთს მოვრჩებოდეთ, იმ კაცებს ნუ ამიყრიან. მარტის ა, ქორონიკონს უპმ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის რომელნიც ჩვენის შვილის დავითისაგან გაგზავნილნი იასაულები ხართ! მერე ამ დავითიშვილმა მოწმე[ე]ბიც იშოვა და ამ მარხვაში დაფიცება ხომ არ იქნება, მშვიდობა არის, ბრწყინვალეს კვირას იქით დაიფიცავს; მანამდინ მაგ კაცებს ვერ აუყრით, რაც მანდ ფცას კაცნი ჰყავს და ვერც მუშაობას დაუშლით. როგორც გვიბრძანებია, ასე უნდა აღასრულოთ და ახლავ ხელი უნდა აიღოთ. ამ ვადამდინ არცარა შანშეს შვილებმა უნდა აწყენინონ[1] და არცარა შესცოდონ. ასე იცოდნენ. მარტის ა, ქორონიკონს უპმ. და ნურც საიასაულოს გამოართმევთ. ასე იცოდეთ. მ·ფე გიორგი

ქ. გარაყანიძე ზურაბ! როგორც მის სიმაღლეს ბატონს უბრძანებია, ისე უნდა აღასრულო. მარტის ბ, ქორონიკონს უპმ.

იოანე

ქ. როგორც მათს უმაღლესობას ბატონს მამას ჩვენს უბრძანებია, იმ ვადამდის არც აყრა იქნება და არც მუშაობის მოშლა. მარტის კვ, ქორონიკონს უპმ. დავით

[1] + რამ.

616. არზა მელიქი ზაქარაისი სახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 1 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 11. საბუთი № 46. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[54v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მელიქის შაქარასი.

ორჯელ მუხლს მაკოცნინეთ, თქვენს სამსახურში გახლდით და ეღარა მოგახსენეთ, ხიზანი კარში მიყრია, ერთი ქოხი არა მაქვს, რომ თავი შევაფარო, ოთხასი თუმანი მიმსახურია, რომ სია და ბარათები გახლამთ, ის ჭირის სანაცლო იქნას. და ამას გევედრებით, ერთი ოქმი მიბოძოთ მელიქსა და პენტელაშვილზედ, რომ სადაც ეგულებოდეს ერთი ბეითალმალი სახლი გვიშოვნოს, რომ თავი და ცოლ-შვილი მოვაფარო. თუ გზა და ილაჯი მქონდეს, თავს არ გაწყენთ. თებერვალს კთ, ქორონიკონს უპმ.

თავში

[54] ჩვენი ბძანება არის მელიქო დარჩიავ და პენტელაშვილო იოანე! მერმე კარგად იცით მელიქი შაქარა ჩვენი ერთგული კაცი არის, ამას ასეთი ბეითალმალი სახლი უნდა მისცეთ, რომ არც მოდ[v]ავე ჰყვანდეს და არც ვალი ედოს იმ სახლს. ამისი გაუ-

რიგებლობა არ იქნება. მარტის ა, ქორონიკონს უპმ.

617. არზა ნიკოლოზ აფხაზისა ჯმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 9 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 12. საბუთი № 30. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი № 41.

[87] მათის უმაღლესობის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ნიკოლოზ აფხაზისაგან.

მერმე ხომ ჩემო მოწყალევ კელმწიფევ კარგათ მოგეხსენება თქვე[v]ნს უმაღლესობას, რომ არც მე გახლავარ ჩემს ადგილსა და არც ჩემნი ყმანი; ვინცავინ თქვენი წყალობანი მყვანან აქა-იქ, ისინიც დაფანტულნი გახლავან. და ერთი კომლი ჩემი ყმა ფურცე-

ლაძესთან გახლავსთ და ოთხი ძმანი გახლავან — ორი ძმა მე რომ პირველათ რუსეთიდამ გიახელ და შეიტყოთ ჩემი მოსვლა, ჩამოვიდნენ ცოლ-შვილით და ჩემთან გახლავან იმ დღიდამ აქამომდის; და იმ ორს ძმას თაეს არ ანებებს, სწორეთ ყმათ ეჭიდება.

ვევედრები თქვენს სიმაღლეს ბატონიშვილს დავითზედ ერთი ოქმი მებოძოს, რომ ჩემი გლეხი ამიყაროს და საცა მე მინდა, იქ დამისახლოს. და თუ სიტყვა რამ ჰქონდეს, თქვენს სიმაღლეს მოახსენოს. ნეტარად ხსენებულის ბატონისაგანაც ოქმის წყალობა მაქვს, ვისაც მამულში ჩემი ყმა გახლავსთ, ვერ დამიჭერენ. მარტის ე.

თავში

ქ. უგანათლებულესო ძმაო ბატონო იოლო! ამ არზით ნიკოლოზ აფხაზი ასე რომ ჩივის, ამას კურთხეულის მამის ჩვენისაგანა ყავს ნაბოძები ეს კაცნი და სამართლიანის გზით თქვენ ნუ წაართმევინებთ ამავ კაცს. მარტის თ, ქორონიკონს უპმ.

618. არზა დიმიტრი ავალიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 12 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2693. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 31,5×15 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

ქ. [მათ]ის უმაღლესო[ბის ბ]ედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ავალიშვილი დიმიტრისა.

ჩემი ერთი კაცი დაიკარგა, იმისი ვენახი რუსთვლის კაცმა ხუთ თუმნად დაიგირავა. ახლა თავის თეთრს ვაძლევ და ვენახს [ა]რ მაძლევს, მიყიდნიაო. თუ [ნასყი]დი აქვს, ის კაცი ეხლა დაიკარგ[ა], თუ წიგნს გამოიტანს ან მამის ჩემის, ან პაპის ჩემის და ან ჩემი ბეჭედი უზის, მეც ხელს ავიღებ.

გევედრებით თავისი თეთრი მიმაცემინოთ, ჩემი ვენახი მე მამბარდეს. თუ სიტყვა ქონდეს, თქვენს შვილ ბაგრატთან მელაპარაკოს, მარტის ია, ქორონიკონს უპმ.

თავში

ქ. ჩვენი ბრძანება არის არმის ეშიკაღაბაშო ალექსანდრე! ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, ესეც და რომელსაც უჩივის, ორნივ ჩვენს შვილს ბაგრატთან მდივანბეგების თანდასწრებით

უნდა ალაპარაკო და სწორე და რიგიანი სამართალი უსაჯოს და მარ[თალი] გარდაუწყვიტოს. [ამის გა]ურიგებლობა არ იქნ[ება, ეს ასე] უნდა აღასრულო. [მა]რტის იბ, ქორონიკონს უპმ.

მეფე გიორგი

619. არზა ქაიხოსრო ყორჩიბაშის შვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 16 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 49. საბუთი № 68. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[42v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ყორჩიბაშის შვილის ქაიხოსროსი.

ჭუაძეს ორის დღის მიწა უჭირავს ჩემი; მეუბნება, თქვენგან ნასყიდი მაქვსო. თუ ნასყიდი აქვს, სიგელი [48] გამა[ა]ჩინოს; თუ არადა, ოქმი და იასაული მიბოძოთ, ჩემი მამული მე მამაბაროს. თუ სიტყვა ქონდეს, თქვენ სამართალში მელაპარაკოს. ან ამ ნასყიდობას გარდა სხვა სიტყვა ქონდეს, ისიც მოგახსენოს. მარტის ივ, ქორონიკონს უპმ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის იასაული საგინაშვილო ბაგრატ. მერე ამ ყორჩიბაშის შვილს ქაიხოსროს ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, ჭუაძეს რომ ამისი ორის დღის მამული რომ უჭირავს, ამას თავის მამული მუაბარე. და თუ ჭეშმარიტი საბუთი ჰქონდეს რამე, ჩვენ მოგვახსენოს ჭუაძემ. მარტის ივ, ქორონიკონს უპმ.

620. არზა პეტროზა არეშაშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 21 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 32. საბუთი № 17. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[13] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის არეშაშვილი პეტროზასი.

მერე მოგეხსენებათ გორელი თაყინაშვილისათვის ვაჭლათ თეთრი ავიღე თელავს და ზაალს ვასესხე ორას ოთხმოცი თუმანი, ამის გირაოთ მომცა თავის წისქვილები და ღუქნები ორის თვის ვადით. ახლა მოგახსენებენ, ატამბოლს თქვენის ჭირის სანაცლო შექნილა. მარშან მაისშია ქალაქიდამ წიგნები მივწერე იმის ცოლ-შვილსა, შემეხვეწა — ზაალის მოსულამდინ დაგვაცალეო. ზაალიც ხომ თქვენის ჭირის სანაცლო შეიქნა, ეელარ დავაცალე, მეც მოვალე ვაწუხებს. ოქმის წყალობას ვითხოვ. თავნი და სარგებელი მამაბარონ. მარტის კა, ქორონიკონს უპმ.

თავში

[12v] ჩვენი ბძანება არის მოძღვრის შვილო ზაქარიაგ და ქაიხოსრო! მერე ამ არზით არეშაშვილი პეტროსა ასე რომ უჩივის გორელს თაყინაშვილს, თქვენ უნდა მიხვიდეთ და ამ არზით როგორც მოუხსენებია, გამოურთვი და მოეცით. არას ემართლება, უსესხებია და მოსცეს, ამის გაურიგებლობა არ იქნება. მარტის კა, ქორონიკონს უპმ.

თუ თეთრის ილაჯი არა ჰქონდეს, მამული გაყიდოს და ამას თავისი თეთრი შეუსრულოს, ერთ რიგად თავის ვალს მორჩეს. როგორც [13] იყოს და გარდაუწყვიტოს.

621. არზა მროველისა ქმის თაოგაზე ვიოგრაი XII-ის ოქმით

1800 წ. 22 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 660. დედანი. ქაღალდი. 31×14,3 სმ. მხეურული. განაჩენთიღობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის სამარადისოდ მლოცველის მროველისა.

თავდებისა მღთისმშობლის მოხასტერი მე მაბარია ნეტარხსენებულის ჩვენის კელმწიფისაგან და ავის დროს მიზეზით უფრო ოსისაგან დაიცალა.

ამ წყალობას ვითხოვ, ოქმი ებოძოს ზაზა მაჩაბელსა, სადაც იქ ხატის ყმა იყოს, აჰყაროს და იქაუ მი[ე]ყვანოს, სამიოდ წელიწადი შალვათი ებოძოს სათხოვარიდამა, რომ დადგნენ. და იმ მონასტერში წირვა გაჩნდეს თქვენს სადღეგრძელოთ. მარტის კა, ქორონიკონს უპმ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მაჩაბელო მიძმაშო ზაზავ. მერე ყოველად სამღვდელოს მროელს ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, საღაც თავდებისა წმინდის ღმრთისმშობლის ყმა იყოს, უნდა აჰყაროს და თავის ალაგს დააყენო. და სამის წლის სითარხნე მიგვიცია, რომ არაფერს ხარჯში არ უნდა გარიონ. მოხელეთაც ასე იცოდნენ და მოასილთაც, რომ ამ სამს წელიწადს მაგ თავდებისა ღმრთისმშობლის ყმათ არა ეთხოებათ რა, მარტის კბ, ქორონიკონს უპმ.

წერილი ორგია

622. არზა ვახუშტი მდივანბეგისა მამულის თაოგაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1800 წ. 28 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8576. დედანი. ქაღალდი. 27,2×12 სმ. მხეურული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უგანათლებულესობის საქართველოს მემკვიდრის მეფის ძის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მდივანბეგის ვახუშტისა.

ჩემო კელმწიფევ, ჩემი უღონობა მის უმაღლესობის მეფის გიორგისათვის მოშიხსენებია და ჩენის მეზობლების გაძალიანებაცა. ახლა ცისშვილები, რომელიც მეფეს ვახტანგს ჩვენი მამულები და ხოდაბუნები ჩვენთვის გაუყვია და წილში გერგებია, იმას ახლა თავეთთვინ იყოფენ.

წყალობას ვითხოვ, ერთი წიგნი ებოძოს თქვენს ძმასა, ჩემს მამულს - - ნამგალას ნუ გაიყოფენ უბატონოთ, მე მაგათი ლაპარაკი არ შემიძლიან. მარტის კგ, ქორონიკონს უპმ.

თავში

ქ. ჩემო სასურველო ძმაო ბატონო იოანე! ეს არზა გაშინჯეთ და შემსგავსებისამებრ საჯეთ, რომ ამათ რათ უნდა წაერთვასთ თავიანთი მამული. მარტის კგ, ქორონიკონს უპმ.

ხელრთვა: დავით.

1 ჰაყარო.

623. არზა იმერელ კათალიკოზ გამოსასალებლის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 26 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 397. დედანი. ქაღალდი. 21×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის იმერელი პეტრესი.

საგარეჯოს მსახლობელთ იმერეთიდამ რომ მოესულვარ უდაბნოში ვყოფილვარ და თავიც წმიდის დავითისათვის შემიწირავს. ცოტა რამ სახასო მამული დავიგირავე, იმის საბაბობით სახასო გამოსალებში მოხელები მრევენ. რაც შემიძლია უდაბნოს ვმსახურებ.

გევედრებით ჩემზედ ხელი ა[ა]ღებინოთ. თუ გამამწირავთ, ნება თქვენი აღსრულდეს. მარტის **კე,** ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად საგარეჯოს მოურავს ორბელიანს ვახტანგს და ნაცვალს გოგიას ასე ეუწყოს!

მერე ამ არზის პატრონი წმინდის დავით გარეჯის მონასტრის ყმა და შეწირული არის თურმე და სახასო კაცის მამული გირაოდ აქვს და ამ არზით ჩივის — მოხელე[ე]ბი სახასო ხარჯსა და გამოსაღებში მრევენო. ამის სახასო კაცებთან ხარჯის გაღება არ იქნება. რომლისაც მამული უჭირამს, როდესაც თავის თეთრს მისცემს, მამულს იმასვე დაანებებს. ამან თავის შეძლებისამებრ წმინდა დავით გარეჯის მონასტერს უნდა მსახუროს. მარტის **კვ,** ქორონიკონს **უპმ.**

სხვას კაცს ამასთან საქმე არავისა აქვს მონასტრის მეტსა.

მეფე გიორგი

624. არზა მჭედლიშვილის ქვრივ-ობლისა წისქვილის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 28 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 49. საბუთი № 66. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[41v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მჭედლისშვილის ქვრივ-ობლისა.

ჯუაძეს და ჩვენ საერთო ერთი წისქვილი გვაქვს. სანამ პატრონი ცოცხალი მყვანდა, იმ წისქვილის გამოსავალი ნახევარი მე მიმქონდა, ნახევარი — იმასა. როდესაც დავქვრივდი, მას აქეთ ჩვენ წილს აღარ გვაძლევს.

გევედრებით ერთი ოქმი და იასაული მიბოძოთ, ჩემი წისქვილის ნახევარი როგორც აქამდინ მქონია და ან წიგნში მიცხადებს, ისე მომეცეს. თუ [42] რამ სიტყვა ქონდეს, თქვენს წინ მელაპარაკოს. მარტის **კვ,** ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ჩვენი გძანება არის საგინაშვილო ბაგრატ! მერე ამ არზის პატრონს ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, როგორც აქამდისინ ამ წისქვილის ნახევარი ჰქონია და ან წიგნში როგორც უცხადებდეს, ისე მოაბარეთ ნახევარ[ი] წისქვილი. და თუ ჯუაძეს სიტყვა ჰქონდეს რამე, ჩვენ მოგვახსენოს. მარტის **კვ,** ქორონიკონს **უპმ.**

625. არზა ჯავახიშვილებისა არხის გამოლების თაობაზე
დავით ბატონიშვილის ოქმით

1800 წ. 29 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14078. დედანი. ქაღალდი. 26,2×13,4 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უგანათლებულესობის საქართველოს უფლისწულის მემკვიდრის მეფის ძის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ერთობით ჯავახიანთაგან.

არხი გვაქვს გამოსაღები და ჭირისაგან რომ კაცნი ამოგვიწყონენ, ეს ორი წელიწადია ვეღარ შევძელით გამოღება. ამგვარებში ჩვენც მოვხმარვიყვართ სხვათა. და წყალობას ვითხოვთ, ჩვენი მეზობლები თვითოს დღეს მოგვეხმარონენ, რომ თქვენის წყალობით ის არხი გამოვიღოთ ან ჩვენ ვიცხოვროთ და ან თქვენი სამსახური შევიძლოთ. მარტის **კთ,** ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. მეფის ძის დავითის სიკეთით სახსოვარო თარხნისშვილო ტეტიავ! მერე ამ არზით ჯავახიანთ ასე რომ მოუხსენებიათ, სასირეთმა. მეტეხმა და ჩოჩეთმა ერთი დღე არხის მუშაობას უნდა უშველონ. ამ საქმეზე შენ უნდა იყო ბეჭითი და ეს

ზემოხსენებული სოფლები, ხიზანი და მემკვიდრე, უნდა აშველიო არ-
ხის მუშაობას. მარტის კთ, ქორონიკონს უპ§. დავით

626. არზა მროველისა უმის თაობაზე გიორგი XII-ისა და დავით ბატონიშვილის ოქმებით

1800 წ. 29 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1502. ქრებული. საბ. № 50. პირი. ჭაღალდი. მხედრული.

[29] ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მო-
სახსენებელი მათის სამარადისო მლოცველი მ რ ო ვ ლ ი ს ა.

ეს გ ა მ ს ა ხ უ რ დ ა შ ვ ი ლ ი რ უ ი ს ი ს მღთეების ყმა გახ-
ლამსთ. თუმცა ავის დროს მიზეზითა წამოსულა და მ ი რ ი ა ნ ა-
შ ვ ი ლ ს მიჰკედლებია, მერე ქსნის ერისთვის მამულში მდგარა ქ ი წ-
ნ ი ს [ს], იქ ცოლი შეურთავს, დამდგარა იმათ ყმათა. ახლა ეკლესიაც
თქვენია და მისი ყმაცა. ჩემი ვალი ეს არის რომ მოგახსენებ. ნება
თქვენი უმაღლესობისა ათავდეს. მარტის კზ, ქორონიკონს უპ§.

მთელი რ უ ი ს ი ს მუჯალამა აქ გახლავს. ამას გევედრებით, ეს
კაცი ეკლესიას არ დაუკარგოთ.

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო ბატონო დ ა ვ ი თ! მერე ეს ყოვ-
ლად სამღდელო მროველი ამ კაცზედ ასე რომ ჩივის და მუჯალამაც
მა[ა]ქვს, ეს მუჯალამაც შენ გაშინჯე. და მანდაც გამოიძიე, რომ ეკლე-
სიას ეს კაცი არ დაეკარგოს. მარტის კთ, ქორონიკონს უპ§.

მეფი გიორგი

[მოწმეთა მოწმობა]

ქ. ჩვენ, რუისში მსახლობელნი კაცნი, რუისის ეკლესიის მღთეე-
ბის ყმანი. სახასონი და საციციანონი, აზნაურშვილნი და გლეხნი
ღმერთს ვფიცამთ და მეფის გ ი ო რ გ ი ს მზესა, რომ გამსახურდა-
შვილი პირველი მემკვიდრე გლეხია ამ ჩვენი მღთეების ეკლესიისა, ეს
არის.

მე, ი ო ს ე ბ კ ლ ი მ ი ა შ ვ ი ლ ი, ღმერთს ვფიცამ და ჩემს მღდე-
ლობას და მეფის გიორგის მზეს. ხელრთვა: ი ო ს ე ბ.

მე, მ ა მ ა ც ა შ ვ ი ლ ი ს ო ლ ო მ ო ნ, ღმერთს ვფიცამ, რომ ეს
გამსახურდაშვილი ამ ჩვენის ეკლესიის ყმა არის.

მე, დ ა თ უ ა მ ა მ ა ც ა [v] შ ვ ი ლ ი, ღმერთს ვფიცამ და ჩემს
სარწმუნოებას, რომ ეს გამსახურდაშვილები. პაპა ამისი გ ა მ ს ა ხ უ რ-
დ ა, მამა ამისი ი ო რ დ ა ნ ე. ის ი ო ვ ა ნ ე მოსწრებულის კაცე-
ბისაგან ასე გამიგონია, რომ ამ ჩემის ეკლესიის მემკვიდრე გლეხი
არის. ⊕ ხელრთვა: დ ა თ უ ა.

ე გ ნ ა ტ ა შ ვ ი ლ ი ქ რ ი ს ტ ე ს ა, გ უ რ ა ს ა შ ვ ი ლ ი გ ი-
ო რ გ ი, მამასახლისი მ ღ ე გ ბ რ ი ს შ ვ ი ლ ი გ უ რ გ ე ნ ა, ნ ა ს ყ ი-
დ ა შ ვ ი ლ ი ბ ე რ უ ა, ნ ა ს ყ ი დ ა შ ვ ი ლ ი ი ვ ა ნ ე, დავითის-
შვილის ყმა რ ა ზ მ ი ა შ ვ ი ლ ი ბ ე რ უ ა, კლიმიაშვილის ტეტიას
ყმა მ ი რ ი ა ნ ა შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი, ს ა ა თ ა შ ვ ი ლ ი ბ ე ქ ა-
ნ ა — მოხუცებული კაცი გახლავართ, ზოგიერთნი ღმერთს ვფიცამთ
და ჩვენს სულსა, მეფის გიორგის მზეს, რომ ეს გამსახურდაშვილი ამ
ჩვენის ეკლესიის ყმა არის.

მე, ო ნ ო ფ რ ე მღდელს, ამ სოფლის სიტყვით დამიწერია და
მეც ასე გამიგონია და მოწამეცა ვარ ამ ზემო წერილებისა.

ქ. ჩვენ, ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი დ ა ვ ი თ, ამ მოწმობის წიგნს
ვამტკიცებთ. რადგან მთელი რუისელნი ასე ემოწმებიან, ამ კაცთან
საქმე აღარავისა აქვს. რუისის ეკლესიის ყმა არის. აპრილის ცხრას,
ქორონიკონს უპ§.

და თუ სამართალში შესაწყნარებელი სიტყვა ექნება ვისმე, სა-
მართალს მოახსენოს. დავით

627. არზა ბეჟან რატიშვილისა ულუფის განწესებაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 30 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2508ჲ. დედანი. დაზიანებული. ჭაღალდი. 22× ×11,3 სმ. მხედრული. აჭა-იქ წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის [ბედ]ნიერის ჯელმწიფის წინაშე მ[ოსა-
ხსე]ნებელი [მ]ათის მონის ბ ე ჟ ან [რა]ტ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ა გ ან.

ჩემ[ი მო]ხსენება ეს არის: თქვენის კურთხეულის [მამ]ის ულუ-
ფის განწესება [მქ]ონდა, რომ მეძლეოდა. და [ა] ღ ა მ [ა მ ა] დ ხ ა ნ ს
წინა წელიწადში ჩემის კაცების სურსათი და სამსპინძლო — ესენი
ჩემს ულუფაში მის[ცეს. პურ]ს ხარვალახევარს იქს.

ამის [წყა]ლობას გეუდრებით რომ: მოგეხსენებათ, აღარც ყმა მყავს და აღარც მამული მაქვს, რაღაც ერთი-ორი კაცი მახლავს, ისიც უმამულოთ იქით-აქეთ დაიფანტნენ. ერთი ოქმი მიბ[ოძეთ] და წელს კი მიცემული...

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის! რომელნიც იასაულნი მიხვიდეთ, მერე ამ ბეჟან რატის'შვილის კაცების სურსა[თიდა]მ ბეჟანს[1] თავის ულუფაში მიეე[ცი]თ. კურთხ[ეულ]ის ბატონის მამის ჩვენისაგანაც ჰქონია [განწესებული] და ჩვენც ასე გვიბოძებია...

სალთხუცესო მუხრანის ბატონო ი ო ა ნ ე და მდივნებო! თქვენც ასე უნდა იცოდეთ. მარტის **ლ**, ქორონიკონს **უპმ**. მეფე გიორგი

628. არზა დემეტრე ელოაშვილისა გამოსაღების თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 31 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10747. დედანი. ქაღალდი. 20,8×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ქ ვ ე მ ო ნ ი ქ ო ზ ი დ ა მ წმიდის ესტატის ყმის დ ე მ ე ტ რ ე ე ლ ო ა შ ვ ი ლ ი ს ა.

ას ოცდა თვრამეტის წლის შეწირულობის წიგნი მაქვს და კურთხეულის მეფის ოქმიც ხელთ მიჭირავს და სოფელი არ მეხსნება, ხარჯში მაგდებენ.

ამ წყალობის ვითხოვ, ეს წიგნები გაშინჯოთ და ი ვ ა ნ ე ფ ა ვ ლ ე ნ ი ს შ ვ ი ლ ს მიმაბაროთ. მარტის **კთ**, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ფ ა ვ ლ ე ნ ი ს შ ვ ი ლ ს ივანეს ასე ეუწყოს! მერე ამ არზის პატრონი წმინდის ესტატის შეწირული ყოფილა და შენთვის მოგვიბარებია და [ნ]ურავის შეაწუხებინებ, თვალყური მოუგდე და სოფლის ხარჯში ნულარავის გაარევინებ, რომ კურთხეულის

[1] ბეჟანს.

ბატონის მამის ჩვენისაგანაცა აქვს ოქმი ბოძებული და ჩვენც ასე გვიბოძებია. მარტის **ლა**, ქორონიკონს **უპმ**. მეფე გიორგი

ქ. როგორც მის სიმაღლეს ბატონს მამა ჩვენს ამ ოქმით უბძანებია, ჩვენც ამგვარად დაგვიმტკიცებია. მაისის **იგ**, ქორონიკონს **უპთ**.

დავით

629. არზა ივანე ტუსიშვილისა მამულის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 1 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11315. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ი ვ ა ნ ე ტ უ ს ი ს შ ვ ი ლ ი ს ა.

ორი და სამი წელიწადია რომ გაწუხებ. გამიჭირდა და შარშან თქვენს შვილს ბ ა გ რ ა ტ ს უბძანეთ ჩემი სამართალი და იმან ვერ მოიცალა ჩემთვის. მითამ ტყვეობიდამ დაგიხსნივარ; შარშანწინ და წელსაც წამართვეს ჩემი გაკეთებული ვენახის გამოსავალი, დავრჩი ცარიელი, იმათ სამი ვენახი გაყიდული აქვსთ და ჩემი ბიძაშვილებიც იქ არიან.

ერთიან ბეჯითის ოქმის წყალობას ვითხოვ ქ ა ი ხ ო ს რ ო ვ სალთხუცესზედ, რაც საბუთი მოვიტანო, მემიჯნეც ის არის; ვინც **ჩქვენი** ოქმი არ შევიწყნაროთ, ავათ მოგვეჰყრას.. მარტის **კზ**, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად სალთხუცეს[ს] ქაიხოსროს ასე ეუწყოს! მერე ივანე ტუსიშვილი და იმის სახლისკაცი ორნივ შენთან უნდა მიაყვანინო. იმათი მემიჯნავეც უთხარი და ორთავ მუჩალგა [გა]მოართვი, რომ არც სამართალი მისცე, დაგიჯერონ. ორი კაციც შენთან დაისწარ და რაზედაც ჩივის, ყველაზე რიგიანათ მოარიგე[1]. და რომელმაც არ დაგიჯეროს, ავათ მოეპყარ. აპრილის **ა**, ქორონიკონს [უ]**პმ**.

[1] მოარიგო.

630. არზა ბეცია გნოლიძისა მოწყალების გოძებაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 2 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 323. დედანი. ქაღალდი. 22×11,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ბ ე ც ი ა გ ნ ო ლ ი ძ ი ს ა.

ხუთი თვე არის სამნი მამა-შვილნი სამსახურში გახლავართ. უღელი ხარი შარშან რომ გძანეთ ბარათით, არც ის მოგვეცა. წელს ეს არის შიშველნი გახლავართ. წყალობას ვითხოვთ, კ[ი]დეც გვებოძოს რამე და დასტურიც გვებოძოს. მარტის კთ, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ქ. ბაზაზბაშო კაკალავ! თორმეტი მინალთუნის ფარჩა რაც ითხო[ო]ს, მოეც გლონიძეს; რაც ითხო[ო]ს, ახლავ გაისტუმრე. აპრილის **ბ**, ქორონიკონს **უპმ**.

გიორგი

631. არზა ივანე ციციშვილისა გამოსალების თაობაზე დავით მეფის ოქმით

1800 წ. 2 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 10288. დედანი. ქაღალდი. 33,7×10,1 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უგანათლებულესობის საქართველოს მეფის ძის დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ც ი ც ი ს შ ვ ი ლ ი ს ი ვ ა ნ ე ს ა გ ა ნ.

ამას მოვახსენებ: მერე მ ი რ ზ ა ი ბ რ ე ი მ ა ს შვილს გ ო გ ი ა ს უჩივლია ბატონთან, რომ საწყლისპირო წამართვაო და ბატონს ოქმი უბოძებია ზაალ ამირეჯიბზედა, რომ რაც იმ წყალს ემუშავნოს, გამოურთვი და მოეცო. ახლა ადგია ჩემს კაცებს და სთხოვს.

ამ მოწყალებას ვითხოვ, რომ ერთი ოქმი მებოძოს ზაალ ამირეჯიბზედა, რომ კვირაცხოვლობამდის დამაცალოს და საკვირაცხოველოთ მეც იქ გიახლები. სამართალში დაველაპარაკები, თუ რომ ის მამული იმისი იქნება, მერე სიტყვა არა მაქვს, უნდა მოვსცე. აპრილის **ბ**, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ქ. ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ ი დ ა ვ ი თ გიბძანებთ ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ო ზ ა ა ლ! ნინია ციციშვილს კვირაცხოვლობამდინ უნდა დააცალო. ბედნიერი დღეები არის, ახლა ხელი აიღე. აპრილის **ბ**, ქორონიკონს **უპმ**.

ქ. მის სიმაღლეს ბატონს იახლება ქალაქს და იქ მისცემს თავის ვალსა.

დავით

632. არზა გლახა ბავშავაძისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 2 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 589. დედანი. ქაღალდი. 27×13,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი ზ ა ა ლ დ ა ვ ი თ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ყმის ნ უ ლ ი დ ა მ გ ლ ა ხ ა ბ ა ვ შ ა ვ ა ძ ე ს ი.

გლეხი კაცი თუ ჰკვიანი იყოს, თავის საქმეს კეთილად წაიყვანს. მე შინ არ გახლდი. ჩემი შვილები ყმაწვილი კაცნი გახლანან. ვილასაც თავის მეზობლებს შე[ე]გულიანებინა, აყრილიყვნენ და წამოსულიყვნენ. მოვეწიე უკან და არ დაბრუნდნენ. მეც ჩემს შვილებს უკან გავყევ. თქვენი ოქმი და იასაული მოგვეწია, დაგვაბრუნეს.

ახლა ზ ა ა ლ გ უ რ ა მ ი ს შ ვ ი ლ ი ა ვ ჭ ა ლ ა ს თავს არ გვანებებს, რომ წავიდეთ. ოქმის წყალობას ვითხოვთ, რომ გვებოძოს, წავიდეთ. აპრილის **ბ**, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ზაალს გურამისშვილს ასე ეუწყოს!მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, ამ კაცს თავი დაანებე, რომ თავის მამულზედ წავიდეს და ნურას შეაწუხებთ. აპრილის **ბ**, ქორონიკონს **უპმ**.

მეფე გიორგი

633. არზა დათუა მაყაშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 8 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 45. დედანი. ქაღალდი. 27×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მ ა ყ ა შ ვ ი ლ ი დ ა თ უ ა ს ი.

ბიძაჩვენი და ჩვენ გავიყარენით, ზვარი გავიყავით, გზა დადო ზევითის მჯრიდამ, ბოლოს ზვარს მისცა. ბევრჯელ მოვახსენე და ვეხვეწე ქვევით ზვარს ზემოდამ გზა არ ეჭირება-მეთქი. არ ინება, გავყავით ზევითი მხარე. ზვარი იმას ერგო და ქვევითი მე. შარშანვე აღარ გამატარა, კინაღამ ძმაც მამიკლეს. კიდენ წყალი ქვევით მამულს ზევიდამ ეჭნება და იმასაც ქონდა და პირობაც დავდევით, რომ როგორც პაპისჩვენის დროს რწყულა ის ვენახი, ახლაც ისრე უნდა მორწყულიყო. ახლა დიმიტრის აღარ დაუნებებია და წაურთმევია, დღეს აღარ ვაშენებთ იმ ვენახებს.

წყალობას ვითხოვ, ბიძაჩემი დაიბაროთ და აქ მოგვაშველოთ და ამთენის იმათი შფოთისაგან დამიხსნათ. ერთი ძმა მყავს, იმას მამიკვლენ და მამული რაღათ მინდა. აპრილის **გ,** ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მაყაშვილო გოშპარ! მერე რ ო ს ე ბ თუნდა ავათ იყოს, ურემზედ დაუსვი და ისე გამოგზავნე დიმიტრიც და ეგ როსებაც ორნივ აქ ჩვენთან უნდა გამოგზავნო. ერთხელ გაუსწორდეს ამ თავის სახლისკაცს და მორჩეს. ჩამოუსვლელობა არ იქნება მაგათი. აპრილის **გ,** ქორონიკონს **უპმ.**

ჩვენთან კი არ ვალაპარაკებთ, ეს ნუ ეგონებათ; სხვასთან ილაპარაკებთ, მდივანბეგებს დაუსხამთ და ისე გააროგებენ რიგიანად, როგორც სამართალი არის, ვისაც ეგენი მოინდომებენ იმასთან ვალაპარაკებ; შეშმარიტად მაგათ სამართალში მე არ გავერევი არას გზით. როსებსაც ასე გამოუცხადე და დიმიტრისაც, სარწმუნონი გახდნენ. ვისაც თითონ გამოირჩევენ, სამართალში იმათ დაუსხამ. მეფე გიორგი

634. არზა ნასახჩიბაშის ნაიბის გიორგისა ყმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1800 წ. 9 აპრილი

ცსსა. ფ. 1449. საბ. № 10284. დედანი. ქაღალდი. 21,5×12,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. **ი-მეტი.**

ქ. ღმერთმან ბატონისშვილის დავითის ჭირი მოსცეს ნასახჩიბაშის ნაიბს გ ი ო რ გ ი ს.

მემრე ამას მოვახსენებ: ც ო ც ნ ა ჩემი კაცი ყმაც არის და ნასყიდიც, ა ლ ს ა დგას; ოთხჯერ ბ ა ტ ო ნ ი ს შ ვ ი ლ მ ა ი უ ლ ო ნ მ ა ოქმი მამცა და ა ბ ა შ ი ძ ე მ არ დამანება. ერთი კომლი კაციც ახლა აიყარა და ავიდა ალს, ისიც ჩემი კაცია დალაქი. ასეთი იასაული მიბოძე, რომ მამათქვენის ოქმი და თქვენი ოქმი არ გასტეხოს. აღიწერა აპრილის[1] **დ,** [ქორონიკონს **უპმ**].

თავში

ქ. ეშიკაღაბაშო ი ო ა ნ ე! ამას ერთი იასაული მოეც, რომ თავისი კაცი აუყაროს და მოაბაროს. აპრილის **თ,** ქორონიკონს **უპმ.**

დავით

635. არზა მიქელ ასათიანისა ყმის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით

1800 წ. 18 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450, დივთარი № 33, საბუთი № 24. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[17] მათის დიდებულების ბრძანებით საქართველოს მმართებლის დავითის წინაშე მოსახსენებელი დადიანის კაცის ა ს ა თ ი ა ნ ი ს მ ი ქ ე ლ ი ს ა.

ჩემი კაცნი ორნი [v] ძმანი გაბლდნენ · ერთი ცოლიანი, მეორე უცოლო. კურთხეულს ბატონს მამათქვენს მოვახსენე, მიბოძა, ავყარე თ ო რ დ ი ს წავიყვანე ი ა კ ო ბ ქ ა რ უ მ ი ძ ი ს ა ს, გაუშვი. იქით არეულობა იყო, თავი დავანებე.

---

1 აპრილისა.

ამ წყალობას ვითხოვ, გიორგი ამილახვარზედ ერთი ოქმი მიბოძოთ, ჩემის კაცის წაყვანაზედ არავინ დამიშალოს. აპრილის **იბ,** ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ბატონო ამილახვარო გიორგი, მერმე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია თავისი კაცთ წაყვანა არავინ დაუშალოს. აპრილის **იგ,** ქორონიკონს **უპმ.**

636. არზა ზაალ დავითიშვილისა ფიცის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 19 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10186. დედანი. ქაღალდი. 30×14,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის დავითისშვილი ზაალისა.

მე რომ ფიცი მაძევს, რამაზისშვილს უნდა შევფიცო, ასეთა დროს მამცეს მოფიცრის ნუსხა, რომ თხუთმეტმა დღემ მარხვა მა[ა]სწრო. უმაღლესობას მოვახსენე, ოქმი მებოძა: ამ მარხვაში არა იქნება რა, გახსნილდეს, ახალ კვირას უკან იფიცეო. და ვინც შემომიგდეს, ვაშოვნე.

ერთი ოქმისა და იასაულის წყალობას ვითხოვ, მაბიყვანოს ჩემის მოფიცრით და თქვენის შვილის განაჩენი მოიტანოს, ჩემი მოდავეც მამყვეს, ვიფიცო; თუ ვერ ვიფიცო, ორივ თქვენს უმაღლესობას მოხსენდეს. აპრილის **იზ,** ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო ბატონო დავით! მერე ამ არზის პატრონს დავითისშვილს ზაალს ასე რომ მოუხსენებია, მარხვაში ჩემ არ იქნებოდა და ამ კეირაცხოველობის კვირას ახლა არის დრო შეფიცებისა და შენთან მოაყვანიე და როგორც ამას უთხოვნია, ისე თქვენ გაურიგეთ. აპრილის **ით,** ქორონიკონს **უპმ.** ჩემ გიორგი

ქ. იოანე მდივანბეგო! როგორც იოანე — ჩემის ძმის განაჩენით არის გარდაწყვეტილი, დააფიცე ისე და მორჩი ამ საქმეს და ნულარ დააგდებ. მაისის **ია,** ქორონიკონს **უპმ.** დავით

637. არზა მარდახაში შვის თაობაზე
დავით ბატონიშვილის ოქმით

1800 წ. 20 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3509. დედანი. ქაღალდი. 22×17,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის წინაშე ბედნიერის მეფის ძის დავითის მოსახსენებელი მათის მონის მაგიას ძმისწულის მარადახისაგან.

ამას მოგახსენებ: ჩვენ ასე ხელმოკლებით ვალითა დავიჩაგრენით: ჩვენმა მეზობლებმა და მოხელემა დაკარგვას ცდილობენ, მამულების მეტი აღარა დაგვრჩა რა და ერთი კვამლი კაცი. ასე გვეპასუხებიან: მამული გაყიდე და ხარჯში აძლიეო. ჩემო ხემწიფევ, ეს რა სამართალია. მეორეს მე ცალკე მაწერს ხარჯს, ამ ჩემს კაცს ცალკე. მე სასტრელის პაპისთქვენის და ბებიას თქვენის და ბატონისშვილებისაგან დამტკიცებული რომ სოფლის ხარჯომი[ა], ამ ჩემს კაცს ერთი მორიგის მეტი არა თხოებია რა; და მე უნდა მემსახუროს, მამულიც ჩემი მიცემული აქვს. ახლა ასე მეძალება, მე აღარას მეპუება და შვილს აძლევს თოფჩათა.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ნუ მიზამთ, ჩემს ნასყიდს ყმას ნუ წამართმევთ, ნურც სანატრელის პაპის თქვენი[ს] განწესებულს წყალობასაც ნუ გამიტეხთ. მე თქვენი წყალობის მაიმედე გახლავარ. თუ გეჭირებათ თოფჩი და ინებებთ, რომელიც განწესება[ა] გა[ა]ზატებისა, ისე წყალობა დამემართება ხემწიფე მამისთქვენისაგანა და თქვენგანა, მოგართმევ. თუ არადა, ჩემზე უსამართლოს ნუ გა[ა]ჩენთ. ღმერთი გაგიმარჯვებს.

თავში

ქ. ბატონო ბატონისშვილო იოანე. მერმეთ მარდახას კაცს თოფჩათ შემოსვლა მოუნდომებია. თუ ჩემი ძმობა გინდოდეს, ნურც თქვენ ინებებთ და არც იქნება, რადგან ნასყიდი ჰყავს. არც მოხელეს და არც არავის ახვას ხელი არა აქუს ამასთან. თავისი ნასყიდი კაცი თითონ ემსახუროს. და თქვენც ასე ინებეთ და დაუმტკიცეთ, ამას დაემორჩილოს. აპრილის **კ,** ქორონიკონს **უპმ.** დავით

638. არზა ჯანდიერებისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 21 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5557. დედანი. ქაღალდი. 32,7×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ერთობლივ ჯ ა ნ დ ი ე რ ი ა ნ თ ი.

დღეს აქამდინ არავინ გვდაევებია. დღეს კალაურნი შეყრილან ჩვენზედ, აღარც მინდორში გაგვატარეს, აღარც ტყეში. ჩვენს სამკვიდრო მამულში შიგ თოფითა და იარალით დგანან და ხვნენ და კიდეც გვშეუქრებიან. და გაფიცულნიც არიან, თუ იმათი კაცი მოვიდეს, მოვკლათო. თუ სადავო აქვსთ, თქვენთვის უნდა მოეხსენებინათ; თუ არადა, არა კაცი არ წამხდარა, რომ ჩვენ ესენი გვახლდნენ. იმათის ზორბიდამ გამოგვიხსენით ამდენი ქრისტიანენი, მანამდი თქვენს წინაშე ვილაპარაკებდეთ, რომ ესენი შფოთს დაგეხსნენ. გზებიც კი ჩაგვიხერგეს, რომ ჩვენს კაცს ვერ გაუვლია, შფოთზედ დგანან. ჩვენ უხნავ უსარჩო[ო]თ ვიყარგებით. აპრილის **კა**, ქორონიკონს **უაც**.

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო, ბატონო ბ ა გ რ ა ტ, მერე ამ არზით თავადთა და გლეხთა ასე რომ მოუხსენებიათ, შენ ყადაღა უნდა უყო, რომ შფოთი არა მოუვიდესთ რა. ის მამული ორთავა ხნან. მანამდის ჩვენ კახეთში მოვიდოდეთ. და როდესაც მოვალთ მანდ, ჩვენ გავარიგებთ. აპრილის **კა**, ქორონიკონს **უაც**. მეფე გიორგი

639. არზა ვახუშტი იაშვილისა ულუფისა და ჯამაგირის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 22 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. № 4292. დედანი. ქაღალდი. 28×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის, ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ი ა შ ვ ი ლ ი ვ ა ხ უ შ ტ ი ს ა.

ორი წელიწადია თქვენი წყალობა არა მბოძებია. ახლა ცოლ-შვილის პატრონი ვარ. [ა]ყალმაყალი იყო და ჩემი შეწუხება ვერ მოგახსენე. მეცა და ჩემი ხიზანიც, დიახ, შეწუხებულნი გახლავართ. რაც სანატრელის ბატონისაგან წყალობა მჭირდა ულუფისა და ჯამაგირისა, გევედრებით რომ თქვენც გვიბოძოთ და თქვენს საფარველს ქვეშ გამაძლებინოთ. თუ ასე ღარიბათ არ გახლდე, მე თავს არ გაწყენდი. თქვენს იქით გზა არსათა მაქვს. აპრილის **იზ**, ქორონიკონს **უაც**.

თავში

ქ. ბატონო სარდალ სალთხუცესო მუხრანის ბატონო ი ო ა ნ ე! მერე ამ ვახუშტი იაშვილს საიდამაც გზა მიეცემოდეს, შენ გაურიგე ია მიეც და ჩვენც დაუბეჭდავთ და მივცემთ. აპრილის **კბ**, ქორონიკონს **უაც**. მეფე გიორგი

640. არზა გოგია გითაძის ცოლისა შვილების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 24 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 717. დედანი. ქაღალდი. 26×13,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ბ ი თ ა ძ ე გ ო გ ი ა ს ცოლისა.

ამას წინად ხ მ ა ლ ა ძ ე ზ ე დ ოქმი მიბოძეთ და ბ ე ჯ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ი ო ს ებ იასაული იყო, რომ თ ა ქ თ ა ქ ი ს შ ვ ი ლ ე ბ ი ს ა გ ა ნ ჩემი შვილები გასყიდული მყვანდა. იასაულს ოქმი წა[ა]რთვეს და ავათაც მე[ე]პყრნენ. ის ჩემი შვილები ორივ თქვენთვის მამირთმევია და ოსებში ნუ და[ა]ყიდვინებთ. აპრილის **კდ**, ქორონიკონს **უაც**.

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო ბატონო დ ა ვ ი თ! ამ არზის პატრონი ასე რომ ჩივის შვილები თაქთაქიშვილებისაგან გასყიდული მყავსო, ამის საქმე სამართლიანის საქმით შენ გაურიგე და გაურიგებელს ნუ გაუშვებ, რიგიანის საქმით გარდაუწყვიტე, ჩვენთან ნუღარ აჩივლებ. აპრილის **კე**, ქორონიკონს **უაც**.

ამ საქმეზე ეს ბეჟანიშვილი განგვიწესებია. იასაული მაინც ესყოფილა. მეფე გიორგი

აპრილის **კდ**, ქორონიკონს **უაც**.

641. არზა კაატა მელვინეთსუტისშვილისა ოგლისა და საქვრივოს თაოგაზე დავით გატონიშვილის ოქმით

1800 წ. 26 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 404. დედანი. ქაღალდი. 20,5×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უგანათლებულესობის ყოვლის საქართველოს მეფის ძის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მელვინეთხუცისშვილის პაატასაგან:

ჩემო ჯელმწიფევ, ერთის ჩვენის ყმის ქვრივი ჩვენს შეუტყობრად აშირეჯიბის დავითის შვილმა როსტომმა თავის მსახურს უთხოვა. და როდესაც ეს ასე შევიტყე, მიველ იმათთან და საქვრიოს თხოვნა დაუწყე. ერთს თუმანზედ გადავსწყვიტეთ, მეტი აღარ შევაწუხე; და ამ ერთს თუმანსაც ხან მეუბნება მოგცემო და ხან აღარც ამას მაძლევს.

ამ წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი და იასაული მებოძოს, ის ჩემი ყმის ობოლი და საქვრიო გამომირთვას. და თუ სიტყვა ჰქონდეს რამე, თქვენს სამართალში მელაპარაკოს, ჩემო ჯელმწიფევ.

თავში

ქ. ბატონიშვილი დავით გიბძანებ ეშიკაღაბაშო, იოანე! მერმე ამას თავისის ყმის ობოლი და საქვრივო ახლაც გამოურთვი ამირეჯიბიშვილს და მოაბარე. და თუ სიტყვა ჰქონდეს რამე, სამართალში ელაპარაკოს. აპრილის **კვ, ქორონიკონს უპმ.** დავით

ქ. სა[რ]თიხჯალის ნაცვალო გოგია, როგორც უბძანებია ამ ოქმით, ასე აღასრულე.

642. არზა დიმიტრი ჯოჯარდიძისა ყმის თაოგაზე დავით გატონიშვილის ოქმით

1800 წ. 26 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14380. დედანი. ქაღალდი. 18×10½ სმ. დაზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უგანათლებულესობის სრულიად საქართველოს მეფის ძის დავით[ი]ს წინაშე მოსახსენებელი ჯომარდიძე [დ]იმიტრი მღვდლისაგან.

ჩემო ჯელმწიფევ, ერთი ჩემი ყმის შვილი პატარა თურმე დაობ[ლდა დ]ა წაიყვანა თავისმა ძიძამ და ციციშვილის ქაცს თანაშვილს გააზდევინა. როდესაც გაიზარდა, ამ თავისმა ძიძამ კიდეც გაასომხა და ცოლიც თავისთან შერთო.

მამაჩემ[მ]ა ილაპარაკა, სამართლით ეს კაცი დარჩა. შემდგომად კიდევ ეს კაცი არ დგებოდა. მე სანატრელს მეფესთან ვილაპარ[აკე]თ და პატრიარხთან, ოქმი მებოძა. ნი[ნია ჯ]ავახის[შვილი] რომ გახლდათ, იმას კიდეც უნდა აეყარა და კიდეც უნდა გაგვექართველებინა. იმ ჟამად იმას განსაცდელი მიადგა, თქვენი ჭირის სანაცვლო [შე]იქმნა და ეს კაცი იქავ დარჩა. ის კა[ცი] წმინდის გიორგის მნათეც გახლა[ვთ, არ]ც ხატი აყენებს და მთელმა გალმა მხარმა იცის, რომ ჩემი ყმა გახლავთ.

მოწყალებას ვითხოვ, ერთი ოქმი და იასაული მებოძოს, რომ ის კაცი ამიყაროს და თავის სამკვიდრო მამულზე დავაყენო.

თავში

ქ. ბატონიშვილი დავით გიბძანებ იასაულო! მერე ამ დ[იმიტრი] მღვდ[ელ]ს რომ ასე მოუხსენებია, ეს კაცი ა[ხლავე] აუყარე და ამას მოაბარე. მერე [თ]უ სიტყვა ექნება ვისმე, სამართალში ელაპარაკოს. მის უწმინდესობის ოქმიც ვნახეთ, რომ სამართალში უელაპარაკნიათ იმასთანა და სამართლით ამას დ[ა]რჩენია სანატრელის კათალიკოზის სამართლითა. აპრილის **კე, ქორონიკონს უპმ.**

იასაულო! ესენი ორნივე სამართალში უწდა მოიყვანო. აპრილის **კვ, ქორონიკონს უპმ.** დავით

643. არზა ზაზა ბარათაშვილისა ვალის თაოგაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 26 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 26. საბუთი № 31. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი № 32.

[32] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის იასე მდივნის შვილის ზაზასაგან.

მერე ჩვენო ხელმწიფევ, მოქალაქე აგეტიქასი ორმოცი თუმანი გვმართებს, გირაო[დ] დუქნები უჭირამს და თვე და თვე სარგებელს შუდა[მ] ვაძლევთ. ახლა გვაღონებს თეთრს. წყალობას ვითხოვთ,

ერთი ოქმი გეებოძოს, მანამ თეთრს უშოვიდეთ, დაგვაცალოს, სარგებელი კი აიღოს. აპრილის კე, ქორონიკონს უპყ.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ა ე ე ტ ი ქ! მერე ამ არზის პატრონს უნდა დააცალო, მანამდის შენის თეთრის მოცემას შეიძლებდეს. სარგებელი ხომ გეძლევა და თავნი კი უნდა დააცალო შეძლებამდის. აპრილის კვ, ქორონიკონს უპყ.

644. არზა ევსტათი ციციშვილისა სახელოს თაობაზე ვიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 29 აპრილი

ქ. მარჯვის სახელობის საქ. სსრ სახელმწიფო ბიბლიოთეკა. S –81. დედანი. ქაღალდი. 26×14,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ქალაქის მოურავის ე ვ ს თ ა ტ ი ს ა.

თქვენი წყალობა მჭირს და მოურავი გახლავარ. ჩემს სახელოს სხვანი არიგებენ და მე უქმად გახლავარ. ჩემს მტრებს ასე დაუნახვებიათ ქვეყნისათვისა.

წყალობას ვითხოვ, როგორც მამაჩემს სჭირდა თქვენი წყალობა და ესაქმოს და ემსახუროს, ისე მე მებძანოს თქვენი სამსახური. ქვეყანამ შეიტყოს, რომ თქვენს სამსახურში ვიმყოფები. აპრილის კზ, ქორონიკონს უპყ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მელიქო დ ა რ ჩ ი ა ვ! მერე ჩვენ[ი]ს დისწულ[ი]ს ქალაქის მოურავ[ი]ს ე ვ ს ტ ა თ ი ს ა ამრიგად უნდა იცოდე რომ, რომელიც ამისი საქმე იყოს და ან საკითხავი, ყველას უნდა ჰკითხემდე ხოლმე; როგორც აქამდის ყოფილა, ახლა ისე უნდა და იმ რიგად კიდეც უნდა ისამართლოს და საქმეც ისე გა[ა]რიგოს. ამ ქალაქში რომელიც საქმე იქნებოდეს, უამისოთ ნურას დაიჭერთ და არც იქნება; რომელიც მოურავის საქმე არის უამისოდ არ იქნება და არც უამისოთ უნდა იქმნებოდეს. აპრილის კთ, ქორონიკონს უპყ.

ეს მეორე ოქმი მოგვიცია და ასე უნდა იქმნას, როგორც გვიბძანებია. ძეფე გიორგი

645. არზა ლაზარე ვარძიელაშვილისა აჭოგის თაობაზე დავით გაბონიშვილის ოქმით

1800 წ. 30 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 34, საბუთი № 223. პირი. ქაღალდი. მხედრული. არზის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

[164] მათის უგანათლებულესობის სრულიად საქართველოს მეფის ძის დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი მათის ყმის ვ ა რ ძ ი ე ლ ა ს შ ვ ი ლ ი ა ლ ა ზ ა რ ე ს ა გ ა ნ.

მე, ჩემო ხელმწიფევ, ქისიყელი გახლავარ. მამაჩემს იქ კაცი შემოკლომია, აყრილა და ქართლში გხლებია და დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ს ჩელტია ი ა ს ე ს შე[ე]ხიზნა. ახლა აღარ მიშვებს. მამაჩემი თქვენის ჰირის სანაცვლო შეიქნა. ორი თბოლი ღავრჩით. ჩემი ძმა აქ გ ო რ ს სომეხთან დამიგირავა, მეც ასე მძლავრობს და მაწუხებს. მეტი ღონე არსაითა მაქვს.

სანატრელის ბატონის პაპის თქვენის ოქმიცა მაქვს, რომ ამას ჩემთან საქმე არა აქს რა. მართალია, ხიზნათ გახლდით იმასთანა. ამის მეტი დავა არა აქვს რა. ის ისე დავითიშვილიც თქვენის ჰირის სანაცლო შეიქნა და იმისი შვილი გ ლ ა ხ ა აღარ მეშვება. [v] ჩემი ყმა ხარო.

ჯუთი სული ხიზანი გახლავართ. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ნუ დაგვკარგავთ. მრავალი ხიზანი კაცი მდგარა ქართლში, მაგრამ ყმობით კი არაეინ დასჭიდებია, ჩემო ხელმწიფევ. მაისის ა, ქორონიკონს უპყ.

თავში

ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი დ ა ვ ი თ გიბრძანებ დ ე კ ა ნ ო ზ ი ს შ ვ ი ლ ო ი ო ს ე ბ! მერმეთ ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, რადგან ნეტარხსენებულის პაპის ჩვენის ოქმი აცხადებს, რომ ხიზანი ყოფილა და მაგისი ყმა არა, ხელი უნდა აუმართო და სახასოთ იყოს. და თუ სა ბუთიანი სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, ჩვენ მოგვახსენოს და უსამართლოდ არ წავართმევთ. აპრილის ლ, ქორონიკონს უპყ.

646*. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა დუქნების წილის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 28 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 306. დედანი. ქაღალდი. 27×16,5 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის იმპერატორების დიდებულების ნებით მმართებელის და მემკვიდრის მეფის ძის დავითის წინაშე მოხსენება თუმანისშვილის მათის მონის ნიკოლოზისა.

მანუჩარ მდივნის ოქმი გებოძათ ჩემზე, ამილახვარი იასაულია, ორი ქალამი უჩივლია დუქნების ქირა და მიწის ღალა. მაგდენიც არა არი რა, მაგრამ თუ წილი არ მიძევს კურთხეულს კელმწიფე მამათქვენი მომიტყუებია და გადამაჯდევინე, რომ ჩემისთანამ კაცმა ველარ გაბედოს, საბაოთ ღმერთს ვიფიცავ, რაც თუმანისშვილები ვართ, ყველას წილი უძევს; და მე უფროსის ძის შვილს წილი როგორ არ მექნება. ეგნატე მდივანი, დიმიტრი მდივანი და ბირთველ მდივანი მანდ გახლავან, ჰკითხეთ თუ წილი არ მიძევს, მანუჩარმა ორმოცი თუმანი და სამასი კოდი პური შეჰჭამა იმ დუქნებისა და მიწისა. მე უფროსის ძმის შვილს წილი როგორ არ მექნება. მაგის უსამართლობა გაშინჯეთ. ცრუობით თითონ ოქმი დაუწერია, თქვენთვის დაუბეჭდინებიათ. ამილახვარი იასაულათ მადგა, ცხრა მინალთუნს და ცამეტს კოდს პურს მთხოვს. თქვენი რის[ხვა] არა მაქვს, მანამ სამართალში არ მოვალ, სულ რომ ამიკლოს, არ მივცემ. თქვენი წყალობა პურიცა მაქვს და თეთრიცა, ალალი ჩემი წილი ამილია.

მე ამას გევედრები, ამილახვარზედ ოქმი მიბოძეთ, ამ ათს დღეს დამაცალოს, რომ თქვენი ენაჯის მუშაობა ცოტა კიდევ მიკლია. თუ ეს არა მჭონდა, ეხლავ წამოვიდოდი და მაგის საბუთებს და წიგნებს თან წამოვიღებ[დი]. ამ ათს დღეზედ მანდ ვიახლები და თქვენთან გამოვაცხადებ როგორც კურთხეულს მამათქვენთან და თქვენს ძმას იოვანესთან. თქვენ ეს მოწყალება მოიღეთ, ამილახვარმა ის ოქმი და-[ა]ყენოს, მე თავათ მანდ გიახლები.

თავში

ქ. ბატონო ამილახვარო გიორგი. მერმე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, ეს საერთო ყოფილა, ახლავ კელი აიღეთ ნიკოლოზისაგან. რამდენსამე ხანს უკან ნიკოლაოზ აქ ჩვენთან ჩამოვა და სამართალში ვალაპარაკებთ და ჩვენთან გარდავსწყვეტთ. აპრილის კზ, ქორონიკონს უპთ. დავით

* ეს საბუთი თარიღის მიხედვით უნდა წავიდეს 766-ე საბუთის შემდეგ.

647. არზა იოვანე ბაბუაძისა ძმის თაობაზე ბაგრატ ბატონიშვილის ოქმით

1800 წ. 1 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 53. საბუთი № 29. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[25] მათის უგანათლებულესობის ბედნიერის კელმწიფის ძის ბაგრატის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ჭაჭაძე იოვანესაგან.

ერთი კომლი კაცი გაეპარა და ბაიხოში გავიდა. რას მიზეზით გამექცა ვერ შევიტყე. გეცოდრები ერთი ოქმი და იასაული მიბოძოთ, რომ ის კაცი [ა]ჰყაროს და მომცეს. თუ სიტყვა ჰქონდეს რაჲმე, თქვენ სამართალში მელაპარაკოს. მაისის ა, ქორონიკონს უპზ.

თავში

ეშიკაღასო დიმიტრი! ამ არზის პატრონს რომ კაცი გაქცევია, თუ ეს მოხსენებული ჭეშმარიტი არის, აუყარე და მოაბარე. და თუ სიტყვა აქვს რამე, ჩვენთან ალაპარაკე სამართალში. მაისის ა, ქორონიკონს უპზ.

648. არზა ძეგველებისა გამოსალების თაობაზე კათალიკოს ანტონ II-ის ოქმით

1800 წ. 2 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2734. დედანი. ქაღალდი. 34×10,5 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ თითო წერტილი.

ქ. მათის უწმინდესობის მეფის ძის ანტონის წინაშე მოსახსენებელი მათ მონათ ერთობლივ ძეგველებისგან.

ჩვენი მოხსენება ეს არის: ვინცა ვინ თქვენის ბძანებით ძეგვს მოსვლა ებძანა, ვისაც შე[ე]ძლო, იქ ალარ დადგა და იქვე აიყარნენ და წავიდნენ. ამ აყრილს კაცთ გარდა, რვა კომლი ჰირმა ამოწყვიტა

და ზოგიერთი იქ გახლავსთ, მაგრამ იმათიც არაყოფნა არის. ასეთი შეუძლებელნი გახლავან, არც ხარჯში და არც ბეგარაში არ გვიდგანან.

და ოთხიოდ-ხუთი კომლი კაცნი გახლავართ. და ჩვენ, რომელიც გაძლიერებული სოფელი გახლავსთ, იმათთან ხარჯში და ბეგარაში გვწერენ და კიდეც გვერთმევა. ამ გამოსაღებს გარდა, ხომ მოგეხსენებათ, გზა ადგილი გახლავსთ და მარტო აველ-ჩამომლელისაგან ილაჯი გვაქვს წართმეული, ზოგი მოძალისაგან და ზოგიერთი სტუმრისაგან. ეხლაც ბატონისშვილმა დავითმა რომ აჭ[ო]იარა, ოცდახუთი კოდი ქერი გამოგვერთო და ხუთასის კაცის პური სასმელ-საჭმელი სხვა იყო.

ამას წინათ ორმოცდათექვსმეტი ხე გებძანებინათ, მოვართვით და ახლაც ორი ტივი მოგართვით, ჩვენ ჩვენი სამსახური არ გვაკლია და თქვენ მოგერთმეოთ თუ არა არ ვიცით, თორმეტი მინალთულიც ეხლა საშასპინძლო გამოგვერთო. მაისის **ბ**, ქორონიკონს **უაწ**.

თავში

ქ. ვინცა ვინ ჩვენი და ყოველნი მოსაქმენი მიხვიდეთ, ამ ძეგველებს ნურაზე შეაწუხებთ ხოლმე და ყოველითურთ ხელაღებულნი უნდა იყვნეთ ამთზედა, ამიტომ რომ საშიშს გზაზედ დგანან — შუა შარაზედ და ესენი მცველნი არიან; და არც ამათი ჯარში წასვლა იქნება, ამისათვის რომ სოფელი უკაცურად დარჩება, ერთი განსაცდელი შე[ე]მთხვევაო, ეკლესიასაც და[ა]კლდება და ქვეყანასაც. და ნურავინ გამლელ-გამომლელი შეაწუხებთ. და თუ საქმე რამ იყოს, ჩვენ შეგვატყობინებდეთ ხოლმე და ჩვენ გავარიგებთ, რომელიც მართებული იქნება.

თუ დაიჯერებთ ამ წერილსა, კარგი და პატიოსანი, თუ არა ღმერთსაც თქვენ გაეცით პასუხი და ეკლესიასაც.

ხელრთვა: კათალიკოზი.

649. არზა ელიზბარ თაქთაქიშვილისა ყმების თაობაზე

გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 2 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 28. საბუთი № 50. ჰარი. ქაღალდი. მხედრული.

[45v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის თაქთაქიშვილის ელიზბარისაგან.

სადაც აჭა-იქ დაფანტულნი კაცნი მყვანდნენ ან ვის[ა]ც ეჭირა, ამათი აყრის ოქმი კურთხეულის მეფისაც მჭონდა და თქვენც გევედრებით. ამ სი[ი]თ თითვეულათ მომიხსენებია და თხოვილი შემისრულოთ.

ქ. ბრეთს არის ბითაძე[ე]ბი ოთხი კომლი.
ქ. ჭალას ორი კომლი მარგ[ვ]ელაშვილი და ბითაძე.
ქ. ცხრამუხას ერთი კომლი ამირაშვილი.
ქ. სვერს სალამაძე.
ქ. მუ[ცა]ხრანს ორი კომლი დარჩიასშვილები.
ქ. აქ ჰ[ა]ვლაბარს ბუაჩიძე.
ქ. ბეშოეთს ივანაშვილი.

გევედრებით ოქმი და იასაული მიბოძოთ, ამიყაროთ და მამაბარონ, როგორც კურთხეულის მეფის მოცემული ოქმი მიცხადებდეს. აპრილის **კე**, ქორონიკონს **უაწ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ყორიასაულბაშო დიმიტრი! ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია ამ სი[ი]თ, სადაც ამას კაცები ჰყვანდეს, აუყარე და მოეც. თუ სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, ჩვენ მოგვახსენოს. მაისის **ბ**, ქორონიკონს **უაწ**.

მე, თავადს თარხანოვს დიმიტრის, იმ ჟამში მეფის გიორგის ეშიკაღაბაშობა მჭონდა და ეს ოქმი თავის ჯელით მიბოძა ბატონმა. ამაში ცვ[ლ]ილება არა არის რა, ჭეშმარიტი ბოძებული ოქმი არის. ნოემბრის **კ**, ქორონიკონს **უჟ**.

650. არზა მაუაზვილებისა გაყრის თაობაზე

გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 6 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 659. დედანი. ქაღალდი. 34,5×17,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მაყაშვილის როსებისა და დიმიტრისა.

ჩვენო ჯელმწიფევ, ამთენი ხანია უსამართლოებაში ვართ და თავს გაწყენთ. თუ ჩვენ შეცოდება და დანაშაული გვაქვს რამე, ის დანა-

შაული თქვენს შვილებს და დავითის და იოანეს დედის საფლავს აპატიოთ ჩვენი დანაშაული; და სამართლიანის გზით მაგ ჩვენს სახლისკაცს მოგვაშოროთ და ნიადაგ თქვენს თავის წყენას და შფოთს მოერჩეთ და თქვენის ნოწ[ყ]ალებიანის სამართლით ჩვენც ვიცხოვროთ და არ დავიკარგნეთ.

კახეთში მრავალი თავადიშვილები გაყრილან, ჩვენც იმათ რიგზე გაგ[ვ]ყარეთ. კახეთში თქვენი შვილი ბაგრატ გახლავსთ, სამღდელონი და საერონი, იმათ უბძანეთ ფიცით და მოიკითხონ ჩვენი საქმე და ისინი მოგახსენებენ სამართალი გეჭირს თუ უსამართლო. ამის მეტი ილაჯი აღარა გვაქვს, ლამის მაგ კაცმა დაგ[ვ]კარგოს. მაისის ვ, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ხალვათხანის ეშიკაღაბაშო იოსებ! მერმე ვინცავინ აქ კახნი არიან, უნდა შეჰყარო ნაზირი დავით და როსებ უნდა ალაპარაკონ და რაც სამართალი იყოს უნდა გარდაუწყვიტონ. მაისის ვ, ქორონიკონს **უპმ**. მეფე გიორგი

651. არზა ზაალ გურამიშვილისა ვამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 10 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8702. დედანი. ქაღალდი. 33,4×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შებდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ზაალ გურამიშვილისა.

რვა კომლი კაცი მყავს, ამაში, რომელიც ოჯახლამა კაცი გახლავსთ, მსახურათა მყავს ორი და ექვსი ხელმარტო კაცნი გახლანან. რომელიც იქ ოჯახლამანი გახლდნენ, იმათ[თ]ან იმსახუროთ თანასწორედ, რომ უსამართლობა არ დაეშართოსთ და ამ მიზეზით არ დამეკარგნენ.

იასაულები გვადგანან, გვაწუხებენ. ერთი ოქმის მოწყალება მოიღოთ, რომ ამ გზით იმსახურონ. მაისის **ც**, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის რომელნიც სათხოვრისა და გამოსაღების მოსისლნი მიხვიდოდეთ! მერე ამ ზაალ გურამისშვილს ექვსი კომლის კაცის მეტი არა ჰყოლია ხარჯის გამღები და ამის ექვს კომლს რაც სათხოვარი შეხვდებოდეს, ექვსის კომლისას გამოართმევდეთ, მეტისას ნუ სთხოვთ.

რომელნიც შემწერნი ხართ სალთხუცესი თუ მდივნები, თქვენც ასე უნდა იცოდეთ, ექვსის კომლის მეტს სათხოვარს ნუ სთხოვთ და ნურც შეაწერთ. მაისის ი, ქორონიკონს **უპმ**. მეფე გიორგი

652. არზა გედევან შავლეთიშვილისა ვალის თაობაზე დავით გატრნიშვილის ოქმით

1800 წ. 10 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 49. საბუთი № 132. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი № 131.

[100] მათის უგანათლებულ[ეს]ობის ბედნიერ[ი]ს მეფის ძის დავითის წინ[ა]შე მოსახსენებელი მათის მონის ფავლენიშვილის ბეჟანისაგან ეს არის.

სა[ა]კ[ა]ძე ზურაბს ჩემი ხუთი მინალთ[უ]ნი მართებს, თამასუქიც მაქვს, არ მაძლევს.

ვითხოვ ერთი ოქმი მებოძოს, როგორც იმისი თამასუქი მიცხადებს, ჩემი ახი მომცეს. და თუ სიტყვა ეონდეს, თქვენ მოგახსენოს. მაისის გ, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

მდივანბეგო იოანე! ამ არზის პატრონს სამართალი უსაჯე. მაისის ი, ქორონიკონს **უპმ**.

იასაულო კონჭახაძე სვიმონ! ეს ფული თავნ-სარგებლით გამოურთვი დ[ა] მოეც. თუ სიტყვა ჰქონდეს, სამართალში მოიყვანე.

[v] მაისის იბ. ქორონიკონს **უპმ**. იოანე

653. არზა ლუარსაბ მურვანიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 17 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14208. დედანი. ქაღალდი. 28×13,9 სმ. მხედრული. განკვეთილობია ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ლუარსაბ მურვანიშვილისა.

ერისთვის შვილმა რევაზმა კაცები წამართო აბის[ს]ა და თიღოს და[ა]სახლა ჩემი სამი კომლი კაცი. გევედრებით ეს ჩემი საჩივარი გაშინჯოთ და მოწყალება მოიღოთ. მაისის **ივ**, ქორონიკონს **უპმ**.

პაატა აბაშიძეზედ ოქმი მიბოძოთ, ამიყაროს და მამაბაროს.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის აბაშიძე პაატავ! მერე ამ მურვანიშვილის კაცები სადაც იდგნენ, უნდა შენ აუყარო და ამას მოსცე და ეს ასე გაურიგო. მაისის **იზ**, ქორონიკონს **უპმ**. მეფე გიორგი

654. არზა ლუარსაბ მურვანიშვილისა ყმების გამოსალების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ.17 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1177. დედანი. ქაღალდი. 30,3×14,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ლუარსაბ მურვანიშვილისა.

ასემც თქვენს მტერს და ორგულს გაუჭირდეს საქმე, როგორათაც ჩემს კაცებს უჭირდეს. ნაპირს ქვეყანას გახლანან.

გევედრებით ოთხის წლის სითარხნე უბოძოთ, რომ აღარაფერზედ არ შეაწუხონ. ეგების ერთი სიმაგრე კოშკი გავაკეთებინო. მაისის **ივ**, **ქორონიკონს უპმ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის რომელსნიც ჩვენი მოხელენი და მოსაქმენი ხართ! მერე ამ არზის პატრონის კაცებისათვის ოთხი წელიწადი სითარხნე გვიბოძებია, რომ ამ ოთხს წელიწადს ყოველისფრით თა[რ]ხანი უნდა იყვნენ. ყველამ[1] ასე იცოდეთ. ამის კაცების არაფერს ხარჯში გარევა არ იქნება. მაისის **იზ**, ქორონიკონს **უპმ**. მეფე გიორგი

655. არზა ესავ და იოანე ბეგთაბეგიშვილებისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 18 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2329. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის მოსახსენებელი მათის მონის ესავისა და იოანესი.

ჩვენს ბიძაშვილს ბეგთაბეგს მოუხსენებია, სისხლის განაჩენი მაქვსო და სისხლი უნდა მამცენო. გიბძანებიათ სამართალში ლაპარაკი. ნიადაგ უსამართლოდ ჩვენს მტერობაშია და ჩვენს დაკლებასა და გაგლეჯას ცდილობს და გვაწუხებს, თორემ ჩვენთან საქმე არა აქვს რა.

ჩვენს ყმას ორიოდ თუნგი ღვინო გამოვართვით, ეგ მოგვეწია, ჩხუბი დაგვიწყო და არ დაგვანება. კელით მაგანაც შემოგვკრა ღა ჩვენც შემოვჰკარით, გატეხილობა და ჭრილობა არა მამხდარა რა, ქრთამით დიანბეგებს განაჩენი დააწერინა. დედათქვენმა ბატონმა დედოფალმა რომ გაშინჯა, უსამართლო იყო, აღარ დაამტკიცა და დააყენა. ათი წელიწადი იქნება გაბათილებულია და ახლა კიდევ ცდილობს უსამართლოთ ხარჯი მოგვცეს.

ოქმის წყალობას გევედრებით, დაგვეხსნას საბოლოოთ, შფოთს ნუ აგდებს, იასაულმა კელი აიღოს. და წყალობას ვითხოვთ ზაალ მორდალზე ოქმი გვიბოძოთ — ორი თავადიშვილი იმან გამოიყვანოს, რომელიც ამგვარის საქმის მცოდნე იყოს, ორს ჩვენ მივიყვანთ. აბაზედაც და რაც სხვა კიდევ ერთმანერთში სალაპარაკოები გვაქვს სულყველაზე იმათთან ვილაპარაკოთ; და რაც იმათ გაგვისამართლონ, ორნივ იმას დავჯერდეთ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ზაალ მორდალო! მერმე ამათი იასაული შენ რომ ხარ, ორი თავადიშვილი ამისის მხრიდამ მიიყვანე, ორი ბეგთაბე-

[1] ყველათ.

გის მხრიდამ ეინც უნდოდესთ. იმათთან ალაპარაკე და სამართალი იმათ მისცენ, რაც სალაპარაკოები აქვსთ. მაისის **იჱ**, ქორონიკონს **უპჱ**. მეფე გიორგი

ქ. მისის უმაღლესობის ჩვენის ჴელმწიფის ბძანებისამებრ გამოგვირჩევიხართ ჩვენ — ბეგთაბეგისშვილებს ბეგთაბეგს, ესავს და იოანეს თქვენ — ბატონი მდივანი სულხან, მდივანი ომან და თურქისტანიშვილი იოანე; რაც ჩვენი საბრჭო მოგხსენდესთ, ყველაზედ ყაბული გვქონდეს. თუ თქვენს სამართალს გარდავხდეთ, ღმრთისაც შემცოდენი ვიყვნეთ და ჩვენის ჴელმწიფისაცა. მაისის **ით**, ქორონიკონს **უპჱ**.

ქ. მე, ბეგთაბეგს, დამიწერია, ყაბულიცა მაქვს.

ქ. მე, ესავს, ამისი ყაბული მაქვს. ხელთვა: ესავ.
ქ. მე. იოანეს, ამ წერილის ყაბული მაქვს. ხელთვა: იოანე.

656. არზა გიორგი სალთხუცისა მამულის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 22 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8518. დედანი. ქაღალდი. 21,3×13,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჴელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის გიორგი სალთხუცისა.

მატანს ჩვენ და თიანეთის მოვრავს მამულებზე დავა გვაქვს. წყალობას ვითხოვ თქვენს შვილს ბაგრატზედ ოქმი გვიბოძეთ, სამართლით მოგვაშველოს. მაისის **კ**, ქორონიკონს **უპჱ**. მეფე გიორგი

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო ბატონო ბაგრატ, მერე ამ არზის პატრონი და თიანეთის მოურავი შენთან უნდა ალაპარაკო. რაც ერთმანეთთან დავა აქვს, ყველაზედ ჭეშმარიტებით მოარიგო. მაისის **კბ**, ქორონიკონს **უპჱ**.

657. არზა ნინია აფხაზიშვილისა ოქმის გოძების თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1800 წ. 23 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 45. საბუთი № 4. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[3] მათის უგანათლებულესობის საქართველოს მემკვიდრის მეფის ძის დავითის წინაშე უმდაბლესი მოსახსენებელი აფხაზისშვილის ნინიასაგან.

მათმა უმაღლესობამ ბატონმა მამათქვენმა ბებურა[ა]ნთ ონანაშვილის და ჩვენი სამართალი თქვენს უგანათლებულესობაზედ ბრძანა, [v] მდივანბეგები გახლდნენ და გვალაპარაკეთ, განაჩენი გვებოძა. ორი კაცი უნდა შემეფიცებინა — ერთი, რომელიც იმათი ნება იქნებოდა და მეორე, რომელიც ჩემი ნება იყო. იმათ ორი კაცი შემომიკვეთეს და მე სიმართლისათვის ორი იმათი გამორჩეული კაცი და ბესანე კიდევ სხვა მივიყვანე, საცა რომ ზურაბ აფხაზის მიზეზით მამულს მედავებოდნენ ნადირა[ა]ნთ ეზოში და ჩემი მოდაველ[ე]ბიც იქ იყვნენ.

ჩვენი ხატი მოვთხოვეთ და იმათ ხატი ვეღარ მოგვცეს. ლუარსაბ წამოდგა და თქვეს ეშიკაღაბაშს ხელი მისცა, რომ ვეღარ დავაფიცებო, ხელი ამიღია ამ დავაზედაო. რადგან იმ ჩემს მოდაველ[ე]ბში უფროსი ის იყო და ხატიც იმას უნდა მიეცა, ამის მიზეზით ვეღარც ამათ მოგვცეს ხატი და ასე თქვეს, აღარც ჩვენ დავაფიცებთო.

ამისი იასეული იყო თქვენი ეშიკაღაბაში ერასტისშვილი ნინია, ბოფიცარი კაცებიც მაგისი პირით შემომიკვეთეს, რომელიც დღეს აქ გახლავსთ და მაგასაც ჰკითხეთ. ამ საქმეში სხვანიც მრავალნი გახლდნენ.

და ამ წყალობას ვითხოვ, რომ გარდაწყვეტილობის ოქმი მებოძოს. ამას იქით ამაზედ აღარას მედავნენ, მაისის **კბ**, ქორონიკონს **უპჱ**.

თავში

ნინია აფხაზიშვილს ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, ნინია ეშიკაღაბაშისაგანაც მოგვხსენდა, ამ მამულთან საქმე არავისა აქვს, დარჩა ნინია აფხაზისშვილს. მაისის **კგ**, ქორონიკონს **უპჱ**.

658. არზა ზურაბ თუმანიშვილის ქვრივისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 24 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2576. დედანი. ქაღალდი. 35,5×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი ზურაბ თუმანიშვილის ქვრივისა და ობლებისაგან.

წინაზედ ოქმი გვიბოძეთ, რომ ვინცა ვინ ჩვენს საკუთარს მამულში იდგნენ, აიყარონ და თავ-თავის მამულში და თავათ ბატონის საყმოში მისულიყვნენ. თქვენი ოქმი უჩვენეთ, თავს არ შეიდვეს.

გევედრებით ერთი ოქმი და იასაული გეებოძოს, ან აიყარონ ან არა ერთი ვენახის მეტი აღარა გვაქვს სამუშაოთ, ვისაც დგომა უნდოდეს, წელიწადში კომლზედ სამოცი ურემი ნეხვი მოგვიზიდოს ვენახში; ვისაც არ უნდოდეს, ჩვენი მამულიდამ აიყაროს. ღმერთი გაგიდღეგრძელებსთ, ობლობით არაგინ დაგვჩაგროს.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის შატბერაშვილო გრიგოლ! მერე ამ არზის პატრონი ქვრივ-ობლები ასე რომ ჩივიან, რომელნიც ამათს მამულში დგანან, ვისიც ყმანი უნდა იყვნენ, ან წელიწადში სამოცი ურემი ნეხვი შეატანინე კომლზედ ამათს ვენახშია, და ან აჰყარე ამათის მამულიდამა და ამათი მამული და[ა]გდებინე. ეს ასე უნდა გა[ა]რიგო. მაისის **კდ**, ქორონიკონს **უპზ**. მეფე გიორგი

659. არზა ოჯანეზას ქვრივისა სახლების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 24 მაისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 11. საბუთი № 122. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[121v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მხევლის აქიმი ოჯანეზას ქვრივისა.

მელიქი შაქარა ბეითალმანობით სახლებს გვართმევს — ბატონმა მე მიბოძაო. ის სახლი ჩემის მზითვით [122] არის ნასყიდი. რვა თუმანი თქვენის ყმის ნაქმარი ვალი დარჩა, შვიდ თუმნათ ორი ოთახი არის გირაოთა, რომ ტყვის ძებნაში დაიხარჯა. ხუთი თუმანიც

ვალი ამიღია, რომ სიკუდილის დღეს იმით დაგვიმარხამს. ეს ოცი თუმანი ვალი არის. ამ ვალს პასუხი მიაცემინოთ, მერე ნება თქვენი ათავდეს. თუ იმისი შვილები ტყვეობიდამ მოვლენ, ისიც თქვენი ყმანი არიან, იმათაც მაშინ ერთი პასუხი მიეცემა. მაისის **კგ**, ქორონიკონს **უპზ**.

თავში

მელიქო დარჩიავ! ამ არზის პატრონის საქმე შენ უნდა გასინჯო, კვეზერელი დავითიც შენთან დაისწარ. მაისის **კდ**, ქორონიკონს **უპზ**.

მათს უმაღლესობას ამ არზის პატრონ[ი]ს სახლის აღიღათი ებძანებინა და გაშინჯვა, რომელიც ამ დედაკაცს მოუხსენებია, თავის ზითვის თეთრით არის ნასყიდი, ზოგიც თავის ქმრის დაუყრია და ეს სახლი უყიდნია, ვალიც რომ მოუხსენებია, ჰეშმარიტია; ტყვე[ე]ბიც დასახსნელი ჰყავს და არც ქალაქის განწესებით მე[ე]შლება. ბძანება უმაღლესობის აღსრულდეს. თიბათვის **ც**, ქორონიკონს **უპზ**.

ტყვის მიზეზით ვალი რომ მოუხსენებია, ჰეშმარიტი არის. ციხის დიდის ეკლესი[ი]ს დეკანოზი ტერ-არაქელ. [v] მათს უმაღლესობას ეს აღიღათი რომ მოხსენდ[ა], ამასვე უბოძა, რომ როგორც უნდა, ისე მოიხმაროს და თავის ტყვე[ე]ბს მოიხმარსო.

როგორც მელიქს მოუხსენებია, სამართლით და ქვეყნის განწესებით უმაღლესობის ბძანებით ამას დარჩა. ხელმართული.

660. არზა მეწვრილმანეებისა უსტაბაშის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 29 მაისი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 323. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ერთობლივ მეწვრილმანეებისა.

თქვენის ბრძანებით ასლანას უსტაბაშობაზედ ჯელი ა[ა]ღებინეთ. ჩვენ უიმისოთ იოლს ვერ წავსულვართ. გევედრებით მოწყალება მოიღოთ, იმისი დანაშაულობა ჩვენ გვაპატიოთ და ისევ ამაზედ

უსტაბაშობის მოწყალება მოიღოთ და უბოძოთ. მაისის კე, ქორონიკონს **უპმ.**

თაუში

ჩვენი ბრძანება არის ა ს ლ ა ნ ა ვ! მერე თუ აღარ მოგვატყუებ და ჩვენს სამსახურზე ბეჯითი იქმნები, მეწვრილმანების უსტაბაშობა ისევ შენთვის გეიბოძებია. მეწვრილმანებო, ესევ დაგვიყენებია თქვენს უსტაბაშათა. მაისს კთ, ქორონიკონს **უპმ.**

შეფე გიორგი

661. არზა სტეფანე მოსესაშვილისა სახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 1 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8713. დედანი. ქაღალდი. 26,5×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ს ტ ა ნ ბ ო ლ ი დ ა მ ტყვეთ მოსული მოქალაქე მ ო ს ე ს ა შ ვ ი ლ ი ს ტ ე ფ ა ნ ა ს ი.

ქირით სხვა სახლში გახლდი. ის სახლი წამართვეს. ახლა ჩემს მოყვარეს შეკედლებივარ. იმასაც წართმევას მიპირობენ.

გევედრებით ერთი ოქმი მიბოძოთ, რომ არავინ წამართოს. მაისს კე, ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის თ ე ი მ უ რ ა ზ ა ვ! მერე ამ არზის პატრონს სახლს ნულარ წაართმევ, კმარა ამდენი სიპლუტე შენგანა. ამის სახლზედ ჯელი აიღევ. მთიბათვის ა, ქორონიკონს **უპმ.**

შეფე გიორგი

662. არზა ალიხანას ქვრივისა ვალის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1800 წ. 3 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7646. დედანი. ქაღალდი. 21×11,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ღმერთმან მ ე ფ ი ს ძ ი ს ი უ ლ ო ნ ი ს ჰ ი რ ი ა ლ ი ხ ა ნ ა ს ქ ვ რ ი ვ ს ა და ობოლს მომცეს.

ამას მოვახსენებთ: თქვენის ყმის მ ხ ა რ გ ე ბ ე ლ ი ს ცოლს ჩემი თეთრი მართებს და ვენახი გირაოთ მიწერია. აქ რომ ბძანდებოდით, თავი გაწყინეთ, ოქმი ებოძა: თუნდა გაყიდეო და თუნდა დ[ა]გირავ[ე]ო და ვალი გადაიხადეო. ეს ოქმი გვებოძა, იმან აღარა დადო რა, მე მოვალები და ქვრივ-ობრობა მაწუხებს. გევედრებით ერთი ოქმი და იას[ა]ული მებოძოს ან გა[ა]ყიდვინოს თქვენის ბრძანებისაებრ და ან დ[ა]გირაოს და ჩემი მომცეს, რომ ჩემი მოვალ[ე]ბი გავისტუმრო. ღმერთი გაგიმარჯვებსთ. თიბათვის ბ, ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. ბატონისშვილი იულონ გიბრძანებ თ უ ლ ა შ ვ ი ლ ო ნ ი ნ ი ა ვ! ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, ის ვენახი ან დაუგირავებინე ან გაასყიდვინე და ამისთვის თავის თეთრი მიაცემინე თიბათვის გ, ქორონიკონს **უპმ.**

ბეჭედი: ტომ-სქესიო არ ნაკლისაგან ი უ ლ ო ნ ირაკლისაგან.

663. არზა ალალოასი ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 4 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 705. დედანი. ქაღალდი. 20,5×15,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ძძიმე და სანი წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ა ღ ა ლ ო ა ს ი.

მ ი რ ო ამ სხვისა ცოტაოდენი ჯელათ თეთრი ამაღებინა ვადით, ჯელწერილი მამცა, ვადამ გაიარა, ვთხოვ და არ მაძლევს. გევედრებით ოქმი და იასაული მიბოძოთ, როგორც თავისი წერილი აცხადებდეს, ჩემი თეთრი ისე სარგებლით მოაცემინოს. თუ სიტყვა ჰქონდეს, ან მელიქთან ან ფითოაშვილს აღასთან მელაპარაკოს სამართალში. თიბათვის გ, ქორონიკონს **უპმ.**

თაუში

ჩვენი ბძანება არის იასაულო ლ ა ზ ა რ ე ვ! მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით თეთრზედ რომ უჩივის, როგორც თამასუქი აცხადებდეს, გამოურთვი და მოეც. და თუ სიტყვა ჰქონდეს, მელიქთან და ან ფითუაშვილს ა ღ ა ს თ ა ნ ალაპარაკე და სამართალი მისცენ. ივნისის დ, ქორონიკონს **უპმ.**

შეფე გიორგი

verso

სხვა ხელით: ყორღანოვებისა მირიმანოვებთან.

664. არზა გოგია ცანკაშვილისა ყმოგის თაოგაზე გიორგი XII-ის ოქმით და დავით მეფის ძის განჩინებით

1800 წ. 6 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 24. საბუთი № 25. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[27v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ყანდაურს მსახლობელი გოგია ცანკაშვილისა.

ადამ მდივანბეგს თქვენთვის მოუხსენებია, ყანდაურაში ერთი კომლი კაცი მყავსო. მე ძველადგან თქვენი ყმა გახლავარ საბა-სო ყარლიაჩიდამ. ცანკა[ა]ნთ საყდარი ხომ მოგეხსენებათ, იმ ეკლესიის გამკეთებლის შვილი გახლავარ. ავის დროს მიზეზით იქი-დამ რომ წამოსულან, მაგის კედლად ყოფილან. მამულის სივიწროს გულისათვის მამული ვთხოვე. ამ მიზეზით რისაც მქონებელი ვიყა-ვით, სულ ერთიან წაგვართო და გამოგვყარა. წავედით თქვენ საბა-სოში, კუპატანში გავედით. იქიდამ ტყუებით გამოგვიყვანა, აგვიკლო და კიდევ გამოგვყარა.

გევედრებით ამისი სამართალი მაღირსოთ. მაისის **იდ**, ქორონი-კონს **უპწ**.

თავში

[27] უგანათლებულესო შვილო ბატონო დავით! მერე ამ არ-ზის პატრონი და მდივანბეგი ადამ შენთან ალაპარაკე და წერილობით ამათი საქმე ჭეშმარიტებით სამართალი მეც. თუ ჩვენი საბასო ყმა არის და სამართალში აღმოჩნდა, ხომ ჩვენს საბასო[დ] დასდევ; და თუ ჩვენი ყმა არ იქნება. იმასაც რიგიანი სამართალი უნდა მოსცე. მაისის **იზ**, ქორონიკონს **უპწ**.

მათის უმაღლესობის ბრძანებისაებრ ჩვენ, საქართველოს მე-მკვიდრემან მეფის ძემ დავით, მდივანბეგების თანდასწრე-ბით ესენი სამართალში ვალაპარაკეთ და დიდად გამოვიძიეთ და ეს გოგია ცანკაშვილი ადამ მდივანბეგის ბარათის ყმად აღმო-ჩნდა და დარჩა ყმად სამკვიდროდ მდივანბეგს ადამს. ივნისის **ე**, ქო-რონიკონს **უპწ**.

ჩვენ, სრულიად საქართველოს მეფის [v] ძე იოანე, ვამტკი-ცებთ სამართალსა ამას. ივნისის **იგ**, ქორონიკონს **უპწ**.

665. არზა ივანე გუნჯიშვილისა მამულის თაობაზე თეიმურაზ ბატონიშვილის ოქმით

1800 წ. 7 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 738. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ჭ. მათის უგანათლებულესობის ბედნიერის ჯელმწიფის ძის თეიმურაზის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მუნჯის-შვილის ივანესი.

გარეჯვარს მამა-პაპის ნასყიდობა მამული გვაქვს კალო-სახლკარის აღგილი: ქარუმიძე გლახა და ბეციამ აღა-მამათხანს უკან კალოები გავცვალეთ სოფლის პირითა. ამის მიზეზით გამიცვალა, რომ ჩემი კალო იმის სახლს ახლო იყო. ჩემი კა-ლო ხომ იმას უჭირამს, თავისი გამოცვლილიც წამართო.

გევედრებით ამის სამართალი მაღირსოთ. სოფლის კაცნი დაი-ბარეთ და ისინი მოგახსენებენ სწორესა, როგორც არის ჩვენი საქმე. თუ სიტყვა რამ ჰქონდეს[1], თქვენს სამართალში მელაპარაკოს. თუ არა-და, რას მემართლება, მოწყალეო.

თავში

ჭ. მეფის ძე თეიმურაზ გიბრძანებ იოსებ! მერე ამ არზის პატრონს ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, შენ უნდა წახვიდე. ქარუმიძე გლახა აქ[ ]ვენს სამართალში უნდა ამოიყვანო და ვინცა-ვინ ამ არზის პატრონს გარეჯვარში მოწამე ჰყვანდეს, ისინიც იქ უნდა ჩამოიყვანო. ივნისის **ზ**, ქორონიკონს **უპწ**. თეიმ-ურაზ

ჭ. მე, იასაულმა იოსებმა. როგორც ბატონის ბრძანება მქონ-და ქარუმიძისა და მუნჯისშვილისა, სოფლის კაცნი დაუსხი და სო-ფელმა გაუსამართლა. სამნები ჩაუყარეს. დღეს ამას იქით ქარუმიძესა და მუნჯისშვილს ერთმანერთთან საქმე აღარა აქვსთ. ივნისის **ზ**, ქო-რონიკონს **უპწ**.

---

[1] + რამე.

666. არზა დიმიტრი მაყაშვილისა გაყრის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 8 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 658. დედანი. ქაღალდი. 38,8×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მ ა ყ ა შ ვ ი ლ ი ს დ ი მ ი ტ რ ი ს ა.

მე და ჩემს ბიძაშვილსა თქვენი შვილი ი ო ა ნე და თქვენი ძმა მ ი რ ი ა ნ მოსამართლე[ე]ბითა ჩვენი სამართალი თქვენ ინებეთ. იმათა საუფროსო იმას მისცეს და საუნცროსო მე მიბოძეს. რამთენს ხანს უკანა ჩემი თავი შემოგაბეზღეს თქვენა, და თქვენის წყრომითა ეხელი ამიმართეს საუნცროზედა და იმ კაცს მიაბარეს. მეორე წელიწადია ამ უსამართლობაში გახლავარ. ჩემი შეცოდება თქვენის შვილის დავითის დედის საფლავს აპატიე და ამ უსამართლობიდამ გამამიყვ[ა]ნე. ივნისის **ჱ, ქორონიკონს უპჱ.**

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო ბატონო ბ ა გ რ ა ტ! მერმე ამ არზით ასე რომ ჩივის ამ არზის პატრონი თუშთ მოურავი, გამოაყვანინე მდივანი ს ვ ი მ ო ნ, მდივანი ი ო ა ნე, გ ო შ პ ა რ მ ა ყ ა ს შ ვ ი ლ ი, მამუჩის შვილი ნ ი ნ ი ა და დეკანოზი გ ი ო რ გ ი — ესენი დაუსხი და ამათი სამართალი თქვენ გაშინჯეთ და როგორც თქვენ სამართალს მისცემთ და გაარიგებთ, ჩვენ იმას დავებეჭდავთ. ივნისის **ჱ,** ქორონიკონს **უპჱ.** მეფე გიორგი

ქ. ხ ა რ ჭ ა შ ნ ე ლ ი მოძღვართ-მოძღვარი და ჩ ო ლ ო ყ ა ს შ ვ ი ლ ი დ ი მ ი ტ რ ი ც უნდა დაისწრა ამათ სამართალში. მეფე გიორგი

667. არზა ივანე შავდათუაშვილისა ყმობის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 9 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 30. საბუთი № 240. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[197] მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის შ ა ვ დ ა თ უ ა შ ვ ი ლ ი ს ი ვ ა ნ ე ს ი.

თაობით გუჯარელი გახლავარ, მერმე ხიზნად ქ ა რ ე ლ შ ი ვ ი დექით. ფაშა რომ შემოადგა, მაშინ წამოველ და ქალაქის პირს დავდექ. მასუკან ორჯელ დავტყვევდი — ერთხელ ოსმალიდამ გამოვეპარე და მეორედ დაღისტნის გზიდამ გამოვეპარე და ისევ ქალაქს გახელ.

ახლა ქალაქის მოურავი მაწუხებს, ჩემი ყმა ხარო. მე თავადაც სახელმწიფო გახლავარ და ტყვეობი[ვ]დამაც თქვენს საფარველს მოვმართე.

ერთი ოქმის წყალობას ვითხოვ, რომ არავინ შემაწუხოს და თქვენს ყმად გახლდე. ჩემი გვარი სულ თქვენა გხლებიან. ივნისის **ზ,** ქორონიკონს **უპჱ.**

თავში

ჩვენი ბძანება არის ამ არზის პატრონო! რადგან პირველადაც სახასო ყოფილხარ და მერმე ტყვეობაც გამოგივლია, შენთან საბატონყმოდ საქმე არავისა აქვს. და როგორც ჩვეულება არის ტყვეობიდამ მოსულის კაცისა, შენც ისე სახასოდ უნდა იყო ჩვენა ყმათა. სხვა ვერავინ რას შეგაწუხებს. ივნისის **თ,** ქორონიკონს **უპჱ.**

თუ სიტყვა ვისმე ჰქონდეს, ჩვენ მოგვახსენოს. მეფე გიორგი

ქ. როგორც სანატრელს ჩვენს კელმწიფე მამაჩვენს უბძანებია, ამ ოქმით ჩვენც ასე ვამტკიცებთ. არავის საქმე არა აქვს ამ კაცთან, ჩვენი სახასო ყმა არის. მარტის **ვ,** ქორონიკონს **უპთ.**

668. არზა ნასიფ ჯაფარ უზბაშის შვილისა სარგოს თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 11 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 1067. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. მათის უმაღლესობას ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ყ ა ზ ა ხ ი დ ა მ ნ ა ს ი ფ ჯ ა ფ ა რ უზბაში[ს] შვილისაგან.

ოთხი წელიწადია ყარაბაღიდამ გიახელ. რაც საქონელი მქონდა, სულ დავკარგე, დაღისტანში გადაიტანეს ლეკებმა. აბაზისა არა გამამყვა რა. თქვენს საბძანებელში გიახელ. თქვენის დოვლათით სამოც

თუმნამდინ სახლის ავეჯულობა მოვიქონიე, ისიც ყაზახელებმა გამქურდეს.

გევედრებით გარსევან ეშ[ი]ქაღასბაშთან მიმაბაროთ, ერთი ოქმიც მიბოძოთ, წლისწლამდინ სულადიდამ, ფულიდამ მოაცემინოთ, რომ მეც თქვენი წყალობით დავრჩე. ივნისის თ, ქორონიკონს უპმ.

თავში

ქ. ეშ[ი]ქაღასბაშო გარსევან! მერე ამ არზის პატრონი შენთვის მოგვიბარებია და ამას მუდამ წელიწადს ჩვენის მახთიდამ თეთრს ხუთს თუმანს და პურიდამ პურს მისცემდე ხუთს ხარვალს; ნუ დააკლებ, ასე გაურიგებდე და მოსცემდე. ივნისის ია, ქორონიკონს უპმ.

მეფე გიორგი

669. არზა ლუარსაბ ონანაშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე დავით გატონიშვილის ოქმით

1800 წ. 16 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4185. დედანი. ქაღალდი. 31×14,4 სმ. მზედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უგანათლებულესობის მეფის ძის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ლუარსაბ ონანაშვილისაგან.

მერე მოგეხსენებათ შარშან მე და ჩემ[მ]ა სახლისკაცმა რომ ვილაპარაკეთ თქვენთან კაცებზედა და წისქვილებზედ, თქვენ განაჩენი უბოძეთ. იმ განაჩენში სულ საკითხავი საქმე[ე]ბი იყო, თვითო-თვითო უნდა მკითხოდა და საბუთები მამეტანა. არც საბუთები მამატანინეთ, არც საკითხავი რომელიც ეწერა, არც ისე მკითხეთ. კაცებზედაც და წისქვილზედაც ხელი ამიმართეს.

ეს ვერ შევიტყე, თქვენის ბძანებით მოხდა, თუ როგორ მოხდა. თუ იმ განაჩენის ძალით მოხდა, იმაში გარდაწყვეტილი არ არის, სულ საკითხავი საქმე[ე]ბი არის. თუ მე საბუთს ვერას მოვიტანდი, მაშინ უნდა ამემართათ ხელი. ჩემი ალალი ნასყიდობა არის, ნასყიდობის წიგნები უნდა გენახათ, გამოგეძიებინათ, განაჩენშიც ისე სწერია და ისე გარდაწყვეტილიყო. თიბათვის ფ, ქორონიკონს უპმ.

თავში

ქ. საქართველოს მეფის ძე მემკვიდრე დავით მოგიწერ ეშიკაღადბაშო იოანე! ამ არზით ლუარსაბ ონანაშვილს ყორიასა-

ულბაშს ასე რომ მოუხსენებია, ზაქარიას განაჩენში ასე უწერია, როგორც ამას მოუხსენებია, ის განაჩენიც მოატანინე, ლუარსაბის ნასყიდობის წიგნებიც მოატანინე და სამართალი ისე მიეცემათ. მინამდინ გამოძიებით სამართალი არ მიეცემა, მანამ წისქვილსა და კაცებზედ ხელის ამართვა არ იქნება. სამართლის გარდაწყვეტამდი ისევ ლუარსაბს უნდა ეჭიროს. ივნისის იგ, ქორონიკონს უპმ.

დავით

მინაწერი იმავე ხელით: „დავით ბატონისშვილის ოქმი არის“.

670. არზა ევგენ აბაშიძისა სარგოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 15 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4361. დედანი. ქაღალდი. 33,5×14 სმ. მზედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ევგენ აბაშიძისა.

მოწყალენ ჯელმწიფენე, ჩემზე ასეთი მოწყალება მოიღეთ რომ ჩვენთვის უღირსი, ჩვენც ამას ვითხოვთ, ყოველს მამის ჩემის შვილობას თქვენს წინ თქვენს ერთგულობაზე სისხლის დანთხევა გვეღირსებოდეს.

ამ წყალობასაც ვითხოვთ, რომელიც თქვენის უმაღლესობისაგან წყალობა გვჭირს ნაზირობისა და მემანდრობისა, იმის სარგო თქვენად დაუსაკლისოთ იჯარადრები და მემანდრები მოგვცემდნენ, რომ იმით თქვენს კარზედ პურსა ვჭამდეთ და გემსახურებოდეთ. ერთი ასეთი ოქმი და იასაული გვებოძოს, რომ ის აგვართვას. ივნისის ია, ქორონიკონს უპმ.

verso

ქ. სტეფანე გურგანბეგის შვილო*. ქ. სტეფანა მიღდისისშვილზედ, ქ. პაპაშვილზედ, ქ. ბურნუთისა და ბეჭდის იჯარადარზედ, ქ. სალბაშზედ, ქ. სპილენძის იჯარა, ქ. ყასაბხანა, ქ. ენდროს იჯარა, ქ. შარშანდელი და წლევანდელი რუსეთი.

---

* შემდეგ სწერია: „მეჰმანდარი აკოფაზედ“, რაც ხაზგადასმულია.

ქ. მისკარბაშო იოსებ! ამ აბაშიძე ევგენს ამ თავის საგოს შენ გაურიგებდე სამართლიანად. ივნისის **იე**, ქორონიკონს **უპმ**.

მეფე გიორგი

671. არზა ხოსრო ხოსრუაშვილისა მამულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1800 წ. 15 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3241. დედანი. ქაღალდი. 21,7×18,8 სმ. მხედრულ-განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. მისის უგანათლებულესობის მეფის ძის ვახტანგის წინაშე მოსაჯსენებელი მათის მონის ხოსრუაშვილის ხოსროსი.

ჩემო კელმწიფევ! თქვენი წყალობა დაგვემართა და ჰილურტს მაჩურის ბეითალმანი მამული გვიბოძეთ. ეს მამული რომ კარგა ხანი ბეითალმნათ ყოფილა, ამ მიზეზით ვინც მოხვედრია, ყველას თავისთვის გაუგლეჯია და ასე დაუმცირებიათ, რომ ამ მამულიდამ ბევრა გვაკლია, ვიცით სხვასთ უჭირავსთ, მაგრამ არ გვანებებენ: ფარეშიშვილსაც უჭირავს, სისოურსაც უჭირავს, კიტრისშვილს პაწაწუნს თავის ვენახს ზენოთ იმისი ნაეენახობი უჭირავს. ამას გარდა სხვასაც გვედაეებოდა. მაშაჩემმა და იმან თქვენს სამართალში ილაპარაკეს და მოწმე[ე]ბი მოკითხეთ; მოწმე[ე]ბმა როგორც იყო იცოდენ და ღმრთის წინაშე ისე იმოწმეს.

მერე რომელსაც ეს კიტრიშვილი მიწას გვედაეებოდა, ის მიწა ჩვენზე გვებოძა თქვენის სამართლით. თქვენი ნაბოძები განაჩენი ისევ გახლავ[თ. ახლა დღეს გუთანი შევიტანეთ მოსახნავათა და გამოგვიგდო, არ დაგვანება: მალვით რაღაც წიგნი დააწერინეთ, მე იმით მამულს როდის წავართმევ. ეს თქვენი ნაბოძები განაჩენი თქვენი ბეჭედი ზედ აზის მოწმე[ე]ბი ში[გ] სწერიან. თუ ამისთანა წიგნი სხვაგან მოპარულა სადმე, ესეც ნალვით დაწერილი იქნება, თუ არა ამ კაცმა ეს თქვენი ბძანება არ შეიწყნარა.

თავად მოგეხსენებათ მტრისაგან დავიღუპე[ნ]ით და რაღაც გადავრჩით, მაგ კაცს ჩვენიც დაკარგვა უნდა იმ ადგილიდამ. გეევედრებით რომ სამართალი მაღირსოთ. ეგ ნიადაგ ძალსა და ხმალზე დგას, ჩვენ მაგათი ბრძოლა არ შეგვიძლია. რადგან თქვენი წყალობა დაგვემართა — მაჩურის მამული გვიბოძეთ, ვისაც ამ მამულისა უჭირავს, კიტრიშვილსა თუ სხვასა, თქვენის სანართლით ყველას ვედავები.

ჩემო კელმწიფევ, მე რომ ხულ არ მიბოძოთ ეს მამული, მაინც თქვენი მამული სხუამ მალვით რათ უნდა ჰამოს. გეევედრებით რომ ღმრთის წინაშე სამართალი მაღირსოთ. ღმერთი გაგიმარჯვებსთ. ივნისის **იბ**, ქორონიკონს **უპმ**.

ქ. ბატ[ო]ნისშვილი ვახტანგ გიბრძანებ ნაზირო რევაზ და ბოქოულ[თ]ხუცის შვილო იოანე! მერე ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, რომელიც ჩვენგან დამტკიცებული განაჩენი უცხადებდეს და ან მაჩურის მამულს რომელსაც ადგილებს ნიშნევდეს, ისე გაურიგეთ და მიაბარეთ ამ არზის პატრონს. და თუ ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, მოვიდეს და ჩვენთან ილაპარაკოს. მაგრამ თუ გამტყუნდება, იცოდეს რომ ავად მოპყრობით გარდახდება. ამას [გ]არდა, ამან ვისაც მაჩურის მამული უპოროს რომ მოპარვით ეჭიროს, ისიც ჩვენ მოგვახსენეთ. ივნისის **კე**, ქორონიკონს **უპმ**.

ქ. მაჩურის მამულისა კიტრისშვილს უპოროს თუ სხვას შეხობელს, უნდა რომ ყველამ და[ა]ნებონ, რას ემართლებიან, სამართლიანის საქმით.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

672. არზა ყორჩიბაშიანთა ღალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 16 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 49. საბუთი № 70. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[44] მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ერთობლივ ყორჩიბაშიანთი.

მოგეხსენებათ არაშენდა ჩვენი არის. მამის თქვენის განაჩენიცა გვაქვს და ოქმიც არის.

გეევედრებით თქვენს შვილს ბაგრატზედ და იოანე მდივანზედ ერთი ოქმი გვიბოძოთ, წლევანდელი ღალა მოგვცენ. ივნისის **იგ**, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

უგანათლებულესო შვილო ბატონო ბაგრატ და მდივანო იოანე. მერე ამ არზით ყორჩიბაშისშვილები ასე რომ ჩივიან, რადგან არაშენდა ამათი მამული არის, ხომ ვერ წავართმევთ. ამ საქმეზედ კურთხეულის ბატონის ოქმებიცა აქვსთ და ამ მამულის ღალას ყოველწლივ თქვენ უნდა გაურიგებდეთ და ამათ მოსცემდეთ. ივნისის **იე**, ქორონიკონს **უპმ**.

თუ სიტყვა ჰქონდეს ვისმე ან თქვენს სამართალში ალაპარაკეთ და რიგიანად მოარიგეთ. და თუ მანდ ვერ მოარიგოთ, ორნივ ჩვენს სამართალში გამოისტუმრეთ.

673. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა ამეგის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 21 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3948. დედანი. ქაღალდი. 19,7×13,7 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ქელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი თუმანისშვილის ნიკოლოზისა.

ხუთი კომლი კაცი მყავს აქა. ექვსი წელიწადია არა უმსახურნიათ რა.

წყალობას ვითხოვ, ოქმი და იასაული მებოძოს, ბატონყმობის რიგზედ მემსახურნენ. თუ სიტყვა ქონდეს რამე, სამართალში მოგახსენონ. ივნისის **ვ**, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის, საყვარელიძე გოგიავ! მერე ამ არზის პატრონს ეს თავისი კაცები, როგორც ბატონყმობის რიგი იყოს, სამართლიანის საქმით ამსახურე.

თუ სიტყვა ჰქონდეთ რამე, ჩვენ მოგვახსენოთ. ივნისის **კა**. ქორონიკონს **უპმ**. მეფე გიორგი

674. არზა ლუარსაბ ონანაშვილისა უმა-მამულის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 25 ივნისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 664. დედანი. ქაღალდი. 31,3×16,8 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ქელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ლუარსაბ ონანაშვილისაგან.

მერე მე და ჩემი სახლისკაცი ზაქარია შარშან ორს კომლს კაცზედ და წისქვილებზედ ვდავობდით. თქვენ შვილს დავითთან ვილაპარაკეთ, ჩემი ნასყიდი იყო კაცებიც და წისქვილებიც. თქვენმა შვილმა განაჩენი გვიბოძა. იმ განაჩენში გარდაწყვეტილი არ იყო, საკითხავი საქმე[ე]ბი იყო, უნდა საბუთები და წიგნები თქვენს შვილს ენახა და ისე გარდაწყვეტილიყო; არც საბუთები მომატანინეს, ნინია ერასტიშვილმა ხელი ამიმძართა; უბატონოთ ხელის ამართვა არ გამიგონია, იმან თქვენს უბძანებლად ხელი ამიმართა[1], სამი ხარი წაიყვანა და ნება თქვენია. თიბათვის **კდ**, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო ბატონო დავით! ამ არზით ყორიასულბაშს ონანაშვილს ლუარსაბს ასე რომ მოუხსენებია, ნინია ერასტიშვილი ხომ ზაქარიას. მოყვარე არის, და ეგ არ უნდა დაგეყენებინა ამაზედ იასაულად. და შენგან მიცემული წიგნიც აქვს, რომ ამათი საქმე ჯერ არ გარდაწყვეტილაო; და კელი აუმართამსთ კაცებზედაც და წისქვილზედაც. როდესაც ამათი სამართალი შესრულდება და გარდასწყდება, მანამდი კელის ამართვა როგორ იქნება; სამართლის გარდაწყვეტამდის წისქვილებიც და კაცებიც ამასვე უნდა ეჭიროს; და მასუკან როგორადაც სამართლის რიგი არის, ისე უნდა გარიგდხენ ორნივ სამართლის ძალით. მთიბათვის **კე**. ქორონიკონს **უპმ**.

მეფე გიორგი

მინაწერი. „მეფის გიორგის ოქმი განაჩენის დაყენებისა“.

[1] ამიმართეს.

675. არზა დესპოტი გერასიმესი ვალიც თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 26 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 47. საბუთი № 3. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[2] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი თქვენის მლოცველის პორტოიტის[1] დ ე ს პ ო ტ ი გ ე რ ა ს ი მ ე ს ი.

ეს ორი ოქმი ამილახვარზე რომ მიბოძეთ, ამ წყალობას ვითხოვ, ის ორი ოქმის საქმე თქვენს შვილს თ ე ი მ ურ ა ზ ს ოქმი უბოძოთ, რომ იმან გამირიგოს ჩემო ხემწიფევ. სამი თუმანი და ნახევარი, რომელსაც წისქვილი უჭირავს, იმას გამომირთვას და მომცეს. ივნისის **კდ,** ქორონიკონს **უპწ.**

თავში

უგანათლებულესო შვილო ბატონო თ ე ი მ ურ ა ზ! მერე ხითარაშვილს ამ დესპოტის თეთრი რომ მართებს, ის რომ გაპარულა და იმისი წილი წისქვილი ყ უ ზ ა ნ ა შ ვ ი ლ ს ა ბ ე ლ ას დაუჭირავს გიორგოთა, ამისი თეთრიც იმ აბელას მოაცემინე. და წისქვილი რაც იმ ხითარაშვილის წილია, საკუთრათ ყუზანაშვილმა დაიჭიროს. და სვეასთან ვისთანაც ასაღები ჰქონდეს და გამოსართმევი, სამართლიანის საქმით გამოურთვი და მოაცემინე. და თუ სიტყვა ვისმე ჰქონდეს, მანდავ შენთან ალაპარაკე და სამართალი მიეცი. ივნისის **კვ,** ქორონიკონს **უპწ.** გიორგი

676. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა ქმის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 27 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 975. დედანი. ქაღალდი. 32,8×16 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის თ უ მ ა ნ ი ს შ ვ ი ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ ი ს ა.

თქვენი ოქმი და იასაული მებოძა, აქ ვინც კაცი გახლდათ, ბატონყმობის რიგზედ ამსახურეო; ორი კომლი გ ა ლ ე გ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი დაურიგებიათ: ნუ ემსახურებითო, ჩემს ბიძაშვილებს წილი არ უძევს თქვენშიაო. დღეს აქამდინ ყმანი იყვნენ, ჩვენს მამულში იდგნენ, ერთი საკომლო მამული მამის ჩემისაგან და ბიძის ჩემის გ ო რ გ ა ს პ ი ს ა გ ა ნ ჰქონდათ მიცემული, ერთი საკომლო კიდევ ეხლა ს უ ლ ხ ა ნ მ ა და მე მიუცით, რომ წიგნი შინ უძევსთ. გენებებათ, აქ რაც სახლის კაცი მყვანან, ყველას მუჯალამას მოგართმევ; გენებებათ. სამი სოფლისა ქართლიდამ მოგართმევთ.

სულხანისაგან, მანუჩარისაგან და იმათის შვილებისაგან ამდენს ტანჯვისაგან დაგვიხსენით. სამი ობოლი და ქვრივი შესანახავი მყვანან. თუ ყმიდამა და მამულიდამ არა მერგება რა, რით დავარჩინო.

ქვეყანამ იცის, ნაუყრელი ოჯახი გვაქვს. უფროსი ძმისა მე გახლავარ. უნცროსის იმისა ეგენი გახლანან. თუ საჯილდაოში გიბოძებიათ. წიგნი ექნებათ, მიჩვენონ. ჩემი თავი თქვენის ჰირის სანაცლო იყოს. ივნისის **კვ,** ქორონიკონს **უპწ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ს ა ყ ვ ა რ ე ლ ი ძე გ ო გ ი ა ვ! მერე ამ არზის პატრონი და რომელსაც უჩივის, ესენი მოსამართლებთან ალაპარაკე და ჭ ე შ მ ა რ ი ტ ი სამართალი მისცენ. ივნისის **კზ,** ქორონიკონს **უპწ.**

ჩვენს შვილს ი ო ა ნ ე ს თ ან მოიყვანე და ალაპარაკე და სამართალი მისცეს და გარდასწყვიტოს! მერე გიორგი

677. არზა მოსე თაზიშვილისა სარგოს თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 29 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 34. საბუთი № 119. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[2v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მ ო ს ე თ ა ზ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ა.

მოსამაზედ დებულობა არის, რომ ერთს აბაზს გამოვართმევეთ ერთს თევზედა. ჩვენ არც ჩანგალზედ აგვიღია და არც თქვენს მორთმეულზედა. ბაზარში რომ გაჰყიდიან, იმაზედ არის და გამოვართმევეთ.

გვევედრებით თქვენად სადღეგრძელოდ მოწყალება მოიღოთ, რომ ჩვენი დებულება არ მოგვეშალოს. ივნისის **კვ,** ქორონიკონს **უპწ.**

თავში

ჩვენი ბძანება არის რომელიც მომსმელები ხართ! მერე ამ თაზიშვილს მოსეს ასე რომ მოუხსენებია, რაც დებულება არის, ხომ ვერც

[1] პორტოიტის.

თქვენ დაუშვერთ და არც უსამართლობას ეს მოინდომებს. ივნისის კთ, ქორონიკონს უპმ. და ვერც ჩვენ მოუშლით.

678. არზა ფარსადან კვალიაშვილის ყმის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 8 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 38. საბუთი № 166. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[122] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის კეთილშობილი ფარსადან კვალიაშვილისაგან მოსახსენებელი.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ჩემო ჯელმწიფე[ვ], ვითხოვ თქვენის მოწყალებისაგან, კარგად მოგეხსენებათ რევაზაშვილები ჩემი ყმები გახლავან თქვენის მოწყალებით, არ მემსახურებიან და არც თავს მიდებენ.

გევედრებით, მოწყალევ ჯელმწიფევ, დავით აბაშიძეზედ ერთი ოქმი მიბოძოთ, დამიმორჩილოს და მამსახუროს. ივნისის კე, ქორონიკონს უპმ.

თავში

აბაშიძე დავით! მერე ამ არზის პატრონი ფარსადან რომ ჩივის, ჩვენის გულისათვის მიდი, ჩვენ შუა ვყევართ, რევაზიშვილები მიაბარე, ნუ აჩივლებ. ივლისის გ, ქორონიკონს უპმ.

თუ სიტყვა გქონდეს, სამართალში მოგვეახსენე. მეფე გიორგი

679. არზა დიმიტრი ბარათაშვილისა ყმის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 4 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 32. საბუთი № 335. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[188] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხემწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ბარათაშვილის დიმიტრისა.

ჩემს კაცს სამართალი მოეტყუებინა და ყმობიდამ თავს მართმევდი. მერე ისევ სამართალშა შე [v] მომცა და თავს არ მიდებს, არ გეყმობით. ამ ორიოდ დღის წინათ თქვენც დაბეჭდეთ ჩვენი განაჩენი, რომ უნდა მოგვბარებოდა.

ახლა ერთის ოქმის წყალობას გევედრებით, რომ ის კაცი მამბარდეს, თუ თქვენ არ მიწყრებით და არ მართმევთ, თუ არადა, ნება თქვენია.

თავში

ჩვენი ბძანება არის საგინაშვილო დიმიტრი! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, თავისი კაცი ახლავ უნდა მოაბარო. ჩვენ კი არ წაგვირთმევია და სხვას ვისმე რა საქმე აქვს. ახლავ უნდა მოაბარო. ივლისის დ, ქორონიკონს უპმ.

680. არზა დავით მგალობლიშვილისა ყმის გათარხნების თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 8 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 784. პირი. ქაღალდი. მხედრული. ოქმის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის მოსახსენებელი მათის მონის მგალობლიშვილის კონდოლის მოურავის დავითისაგან.

ასემც მტერი და თქვენი ორგული შეწუხდეს, როგორც სიბერის ჟამს მე ვიყო შეწუხებული. ორი შვილი მომესწრენ, ვამბობდი: ესენი შემინახავენ და ცოლ-შვილსაც შემინახავენ. ორივ წამართვეს, არცერთი ჩემთან არ გაივლის. ერთი ბიჭი არა მყავს, რომ მე თქვენს სამსახურზედ წავიდე, თან წავიყვანო, ან ცოლ-შვილისათვის ცეცხლი ამინთოს.

ერთი კვამლი კაცი ვიყიდე ოთარ თოთაძე, ორის დღის მიწა მიმიცია, იმაზედ ცხოვრებს (sic), რომ იმ ალაგს არა მდგარა რა. თქვენი რისხვა ნუ მომეცემა, არც მკვიდრი მამული იყოს და არცარა სხვა ეჭიროს.

ამ კაცის მოწყალებას გევედრებით, რომ ხარჯიდამ, ბეგრიდამ, ყოვლის ფერიდამ ამოუშოთ, მოწყალებათ მებოძოს, რომ თქვენი სამსახურიც შევიძლო; თუ მოწყალებას მოიღებდე, დაყთრიდამ ამამიშლევინოთ, რომ სხვა გლეხთ იმისი ხარჯი არ დაედოს. მკათათვის ც. ქორონიკონს უპმ.

თავში

ჩვენი ბრძანება არის სალთხუცებო მდივნებო და ჩვენო მოსაქმენო! მერე ამ კონდოლის მოურავის მდივნის დავითის ყმა რომ არის თოთაძე ოთარა, ეს ჩვენის ხარჯიდამ და გამოსაღებიდამ გაგვითარხნებია. ამას უნდა მსახუროს. და როდესაც ჩვენი იასაული მიბვიდოდეთ, ამ კაცის ბარათს გამოართმევდეთ, მდივანს დავითს და ჩვენს ანგარიშ-

[შ]ი ჩაგვარდებათ. ივლისის დ, ქორონიკონს უპყ. მეფე გიორგი

როგორათაც მათს უმაღლესობას ბატონს მამაჩვენს უბოძებიათ ეს სითარხნის ოქმი, ჩვენ, მათი შვილი მემკვიდრე დავით, ისე ვამტკიცებთ. ივლისის ყ, ქორონიკონს უპყ. დავით

მეფის ძე იოანე წიგნსა ამას ვამტკიცებთ. ივლისის ყ, ქორონიკონს უპყ. იოანე

681. არზა დავით ოქროფაფლიშვილისა მამულის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1800 წ. 11 ივლისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 31. საბუთი № 204. პირი. ქაღალდი. მხედრული. აქვე, საბუთები №№ 193, 195, 233.

[145] მათის უგანათლებულესობის მეფის ძის მემკვიდრე დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ოქრომჭედლის[ვ]შვილის დავითისაგან.

მერე ამდონი ხანია თე[თ]უზა ფავლენის შვილი ვერანობის მიზეზით ჩემის კაცების ბეითალმანის მამულის მიწებს მოძლავრებით მართმევს და მგლეჯს. ხემწიფეს მამა თქვენს მოვახსენე და ოქმი მიბოძა თქვენზედ და თქვენც ოქმი და იასაული მიბოძეთ, მაგრამ სამართალს არ დამორჩილდა და არ ჩამოვიდა.

წყალობას ვითხოვთ, როგორც მამა თქვენის ბრძანება იყოს, რაც ჩემს სიაში მამული მეწეროს, შარშანდელი ღალაც და წრეევანდელი ღალაც ისე მომაბაროს. და თუ სიტყვა აქვს, მასუკან სამართალს დამორჩილდეს და მელაპარაკოს. ღმერთი გაგიმარჯვებთ, უსამართლოთ თქვენს დროში რათ უნდა მგლეჯდეს, მლაშკრობდეს[1]. მკათათვის ჯ, ქორონიკონს უპყ.

თავში

ქ. ეშიკაღაბაშო შანშე! მერე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, შარშანდელი და წრეევანდელი ღალა უნდა გამოურთვა და მოაბარო. და რაც სიაში მამული უწერია, ისიც უნდა მოაბარო.

და თუ სიტყვა აქვს, ჩვენს სამართალში ელაპარაკოს. და თუ ეს გაიმტყუნა, ერთიორად ამ ღალას გამოვართმევთ და თეიმურაზს მივსცემთ. ივლისის ია, ქორონიკონს უპყ.

[1] წერეეწდელი.

682. არზა დიმიტრი ციციშვილისა მამულის თაობაზე დავით გატონიშვილის ოქმით

1800 წ. 18 ივლისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 805. დედანი. ქაღალდი. 21,3×15 სმ. მხედრული.

ქ. მათის უგანათლებულესობის საქართველოს მეფის ძის დავითის წინაშე მოსახსენებელი ციციშვილის დიმიტრისა.

სურამს ერთი ვენახი ჩემგან მაქვს და ჩხეიძის ბუში გახლდათ ჩემთან და ის ვენახი ჩემგან აქვს მიცემული. მანამდინ ის ჩხეიძის ბუში კიკოლ[ა] ცოცხალი გახლდათ, მანამდინ ჩემი ხელდებული გახლდათ. ახლა ის თქვენის ჭირის სანაცლო შეიქნა და ერთი შვილი დარჩა. აქამდინ მტყუვა ... შენ გეახლებიო და ვენახს ნუ წამართმევო. ახლა აღარ მეახლა, ვენახს რალათ დავანებებ.

ახლა ამ წყალობას ვითხოვ. იასე მურვანიშვილზედ ერთი ოქმი მიბოძოთ, ის ჩემი ვენახი მე დამანებოს. და თუ სიტყვა აქვს რამე, სამართალში მელაპარაკოს. და თუ ვენახზედ ხელს ვერ აიღებს, თითონ შეახლოს. ამისი ოქმი მიბოძე. ივლისის იგ, ქორონიკონს უპყ.

თავში

ქ. ბატონო აბაშიძევ ევგენ! მერე ამ არზის პატრონი ამ არზით რომ ასე ჩივის, ამისი საქმე რიგიანის საქმით თქვენ გაარიგეთ. ივლისის იგ, ქორონიკონს უპყ. დავით

[1] მალშკრობდეს.

683. არზა ეგნატე თუმანისშვილისა ძმის თაოგაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 16 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1929. დედანი. ქაღალდი. 25,5×15,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი და მძიმე.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის თუმანიშვილის ეგნატისაგან.

მერე დალალაშვილი გახლდათ თქვენი სახასო აზნაურშვილი ის ახლა მდევარში თქვენის ჭირის სანაცვლოთ გამხდარა, უცოლშვილო გახლდათ. იმას ერთი კომლი გლახა კაცი ჰყვანდა. ქელთუბანს ჩემს ქედლათ ცგას.

წყალობას ვითხოვ ის კაცი მე მებოძოს. მოგეხსენებათ კაცნი ჭირმა ამომიწყვიტა და ალარა მყავს და ამისთვის თავს გაწყენთ. ჩემო ხელმწიფევ. ივლისის **იე.** ქორონიკონს **უპშ.**

და ერთი კომლი კაცი აქ ქალაქში გახლავსთ. და ამათი წყალობა დამემართოს, რომ ერთმანერთის სახლის კაცები არიან. ეს საიფაშვილები საცა არიან, სულ ერთის სახლის კაცები არიან; ამათი წყალობა დამემართოს.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მდივანო ეგნატე! მერე როგორც ამ არზით მოგეხსენებია და ეს კაცნი გითხოვნია და თუ ასე არის და მოდავე არავინა ჰყავს, ეს კაცნი შენთვის გვიბოძებია. და თუ სიტყვა და დავა ჰქონდეს ვისმე, ჩვენ მოგეხსენონ. ივლისის **იე,** ქორონიკონს **უპშ.**

მეფე გიორგი

684. არზა გირთველ თუმანიშვილისა ვალის თაოგაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 25 ივლისი

ცსსა, ფონდი 1450. დავთარი № 17. საბუთი № 182. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[183] მათის უმაღლეობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ბირთველისაგან.

შარშან აქ გახლდი და თქვენს უმაღლესობას არზი მოვართვი. რომლითაც ჩემის ყმის დანარჩენისა მოვლა და პატრონობა ვთხოვეთ. ღმერთმან უმეტესად განაძლიეროს თქვენი ხელმწიფება, თქვენც ოქმი მიბოძეთ: შენის ყმის დანარჩენი შენი არის, იქიდამ ვერაფერს გაჰყიდიან და არც გავ[ა]სყიდვინებთ, შენის ყმის საქონელთან არავის საქმე აქუსო.

ერთი გირაო დუქანი ვიპოე აშხარბეგასაგან მიცემული, აშხარბეგა ხომ თქვენის ჭირის სანაცვლო შექნილა. იმისმა ძმამ დათუამ თავის სახელზედ თამასუქი მომცა და იმ [v] დუქნის ქირა სარგებელში აღმითქვა, რომ უკლებრად უნდა ეძლია. აქამდის მატყუა მოგეცემო. თქვენი ოქმიც უჩვენე, მაგრამ მაინც არაფერი პასუხი მომცა.

ღმერთი უმეტესად აღამაღლებს თქვენს ხელმწიფებას, ოქმისა და იასაულის წყალობა მოიღებით, რომ ჩემის ყმის დანარჩენი თავისის სამართლიანის სარგებლით გამომირთვას და მომცეს. ივლისის კ. ქორონიკონს **უპშ.**

თავში

სალთხუცეს-ეშიკაღაბაშო ალექსანდრე! ამ არზის პატრონი ამ არზით ვისაც უჩივის, როგორც თამასუქი მოუცია, თავისის თეთრის თავნი და სარგებელი უნდა გამოურთვა და მოსცე. ეს ასე უნდა გა[ა]რიგო. ივლისის კე, ქორონიკონს **უპშ.**

685. არზა ენიკელთ ოთურავის ზურაბისა მეციხოვნეთა თაოგაზე
გაგარატ ბატონიშვილის ოქმით

1800 წ. 29 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3125. დედანი. ქაღალდი. 21×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის ძის ბაგრატიის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ენიკელთ მოურავის შვილის ზურაბისაგან.

ჩემო ხელმწიფევ, მეციხოვნე რვა კაცნი არიან განწესებულნი, ოთხნი ავათ არიან, ამათს თუ ინებებთ, ზოგს ძმა ჰყავს და ზოგს შვილი, ამათ დავითხოვთ და იმათ კი შემოვიყვანთ.

ამას გარდა, მისის უმაღლესობის ბძანება გვქონდა ტყვია-წამლისა, არც ის მოგვცემია და ვისზედაც ულუფა გვქონდა არას გვაძლევენ. მშივრები გახლავართ. და რაც თქვენი ბძანება იყო საბუეზე, არცარას ისინი გვაძლევენ.

გევედრებით ერთი ბეჯითი ოქმი გვებოძოს, რაც დაგვიწერია, ესენი სრულებით მოგვეცეს. მკათათვის კთ, ქორონიკონს **უპშ.**

თავში

ქ. ენისელთ მოურავის შვილო ზურაბ! მერე ამ არზით მაგ ციხისა და მეციხოვნებისა რაც მოგიწერია, ვინც მანდა დგანან, თუ ავათ არიან, ეგენი გაისტუმრე და მაგათი ძმები და შვილები მოაყვანინე. წამალი და ტყვია ჯერ ხომა გაქვთ და თუ დაგჭირდებათ, გამოგიგზავნით. პური ხომ გა[რი]გებული და შეწერილი არის. შენ ამიტომა ხარ მანდ ციხეში, რაც მაგათთვის შევაწეროთ, შენ უნდა გაურიგო. ღვინოც ენკენისთვემდინა გაქვთ და საკლავი. და თუ არ მოუციათ და აკლია ვისმე, ეგეც შენ გაურიგე. მკათათვის **კთ,** ქორონიკონს **უპმ.**

შაწერილია, ხომ შენ იასაულობა უნდა ჰქმნა, გამოურთო და მიატანინო. შენ იცი როგორც კარგათ და ბეჯითათ მოიქცევი. რაც გასაკეთებელი იყო და მოგწერეთ, ისიც უნდა გააკეთებინო. რაც შავაწერეთ, თუ გაგიძალიანდეს ვინმე, ჩვენ შაგვატყობინე. ბაგრატ

686. არზა არლუთაშვილებისა ყმის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 8 აგვისტო

ცსსა. ფონდი 1449. საბუთი № 332. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის არღუთაშვილის აღიხანას და პაპიასი.

კურდღელაურს ივანე ნაზირს ძმისწულის დიქტირის კედლათ კაცები გვყავს და ერთი კომლიც ართოზანში დავით მდივნის კედლათ გახლამსთ. ესენი ყრიან, ძველ გალავანში აყენებენ; ჩვენი მკვიდრი ყმანი არიან, იმათი საბუთებიც ჯელთ გვიჭირავს და დღევანდლამდინ უმსახურნიათ.

წყალობას ვითხოვთ, ერთი ოქმი გვიბოძოთ, ჩვენს ყმებთან არავის **საქმე**[1] **ქონდეს** და როგორც უმსახურნიათ, ისრევ გვემსახურნეს. აგვისტოს ა, ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ჩვენი ბრძანება არის! მერმე ამ არზის პატრონებს ასე რომ მოუხსენებია. ამათი ყმები სადაც დგანან, იქავ უნდა იდგნენ, ამათი იქიდამ აყრა არ იქნება. როგორც აქამდინ უმსახურნიათ ამათ თავისის ბატონებისათვის, ახლაც ისრე უნდა ემსახურნენ. რომელიც აყრის მუასილნი ხართ, თქვენც ასე უნდა იცოდეთ. ამათი აყრა არ იქნება. აგვისტოს 3, ქორონიკონს **უპმ.** მეფე გიორგი

[1] + არავის.

687. არზა პეტრე მღვდლის შვილის გოგიასი გამოსაღების თაობაზე
იოანე გატოლიშვილის ოქმით

1800 წ. 24 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5543. დედანი. ქაღალდი. 33×13,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მისს უგანათლებულესობას მეფის ძის იოანეს წინაშე მოსახსენებელი თქვენის ხელდებულის პეტრე მღვდლის შვილის გოგიასი.

ამას გევედრები რომ რადგან ხელსა გვდებთ, შენის ქრისტეს სიყვარულობისათვის არა გვკარგამ, ჩემს თავს სხვის ხელში ნუ ჩა[ა]გდებ დასარბევათ და წასახდენათ. თქვენი კი ჭირის სანაცვლო ვიყო.

ეხლა ენისელნი რომ ჯარში მოდიოდნენ, დამაბარეს ჯარში წაველიო. ჩემის მოდავისა მეშინოდა, თორემ დიდათ მრცხვენიან, რომ ჯარში წაუსვლელობისათვის დავირბა. გხლებივარ, ჩემი თავი თქვენი ჭირის სანაცვლო იყოს. თქვენთან რაც უნდა დამემართოს, უთქვენოდ ნურავინ მახდენს. აგვისტოს **კბ,** ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. მეფის ძის იოანეს სიკეთით სახსოვარო ენისელთ მოურაო დიმიტრი! მერე ეს პეტრე ღდლის შვილები მათმა უმაღლესობამ ბატონმა მამა ჩვენმა მანდ ქარისა მღთისმშობლის მამულში და[ა]ყენა და ეგ ეკლესია მიაბარა. მანდ უნდა იდგნენ და მათის უმაღლესობისაგან ჩვენ გვაბარია. ამას თურმე ენისნელები აწუხებენ და [ა]რბევენ, ახლაც და ურბევიათ.

ენისლის ნაცვალსაც და ენისნელთ ასე გამ[ო]უცხადე: ამათთან მაგათ არაფერი საქმე აქვთ, არც ჯარში გამოსაყვანათ და არც ხარჯში და ბეგარაში გასარევათ. დღეის იქით თუ ამათ აწყენინეთ და შასცოდეს რამე, შენგანაც დიდათ გეწყინება და მაგათაც გადავაკდევინებთ.

და ახლა რომ დაურბევიათ, ეგ ნარბევიც ახლავ წაურთვი და პეტრე ღდლის შვილებს მოეც და კახაშვილებსაც ყადაღა უყავ. ამათ ნურაზედ აწუხებენ. აგვისტოს **კდ,** ქორონიკონს **უპმ.** იოანე

688. არზა ერასტი ამილახვრისშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 25 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4450. დედანი. ქაღალდი. 33,8×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ქელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ამილახვრისშვილი ერასტისა.

მე თქვენი ბძანება მამივიდა. საჩქაროთ აქ გიახელ. იქ ამილახვრის კაცს ჩემის შვილისათვის მკლავ'ში დაუკრავ. დიახ, ავათა აქვს. ფალავანდიანი აქ გახლანან, იმათაც კარგათ იციან. კიდევ იმის კაცს დაუკრავს ჩემის კაცისათვის, თავი შუაზედ გაუტეხია. კიდევ იმისმა კაცმა ხელა შვილმა, თქვენი ძმა იულონ რომ ჰქალას ბძანდებოდა, მუხანათობა მაყვედრა, სასიკვდილოთ მიმცა ხელში. ახლა კიდევ ამილახვარს თეიმურაზიათვის მთელი ფალავანდიანი გამოუსევიენებია და ჩემი შვილები დაუწიოკებიათ. ფალავანდიანი აქ გახლანან, მოიკითხეთ და სამართალი მაღირსეთ. აგვისტოს კე, ქორონიკონს უპმ.

თავში

ქ. უგახათლებულესო შვილო ბატონო დავით, მერე ამ არზით ამილახვარიშვილი ერასტი ვისაც უჩივის, ისინი შენთან დაიბარე, მდივანბეგებიც დაისწარ და სამართალი შენ მიეც და გარდაუწყვიტე. აგვისტოს ლა, ქორონიკონს უპმ. მეფე გიორგი

verso

ქ. დავითელავ! ჩუთლაშვილს ახლავ კელი ააღებინე და სამართალში ჩამოიყვანე ჩვენთან, მისის სიმაღლის ბრძანებაა. აგვისტოს ლა, ქორონიკონს უპმ. დავით

689. არზა იასა მეითრის შვილისა მამულების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 3 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4460. დედანი. ქაღალდი. 34×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ქელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მეითრის შვილი იასასაგან.

თქვენ რომ სოფელი წყალობა გვიყავით, იმ სოფლელებს თავიანთ მამულს არ ახვნევინებენ, ართანელნი ხვნენ კურთხეულის მეფისაგან და მოხელე[ე]ბისაგან გარჩეული არის და გუჯარიც თქვენგან დამტკიცებული არის.

ამ წყალობას ვითხოვ, თქვენს შვილს ბაგრატზე'დ ერთი [ქმი] გვიბოძოთ, ჩვენ ჩვენი დაგვნებდეს და იმათ თავიანთი. და რაც იმათი ნახნავი იყოს ჩვენს მამულში, ჩვენ დაგვნებდეს. იმის სამაგიეროთ თავიანთ მამული გვიჩვენონ, ჩვენ მოუხნათ. სეკდემბერს გ, ქორონიკონს უპმ.

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო, ბატონო ბაგრატ, მერე ამ არზით მეითრის შვილს იასას ასე რომ მოუხსენებია, სანადიროელთ თავიანთი სახნავი მამულები როგორადაც გარჩეული ჰქონდესთ კურთხეულის მამის ჩვენისაგან, იმაზედვე უნდა დააყენო. სადამდინაც ამათი მამულების მიჯნები იყოს, ამ სანადიროელთ უნდა დაანებო, იქით კი საქმე არა აქვსთ.

ეს რიგიანად და სამართლიანად მოკელეების თანდასწრებით უნდა გარდაუწყვიტო და ამათ თავიანთი მამულები დაანებო. სეკდენბრის გ, ქორონიკონს უპმ. მეფე გიორგი

ქ. ბატონო თუშთ მოურაო დურმიშხან, მდივანბეგო იოანე და მდივანო იოანე!

მერე მისს უმაღლესობას ბატონს მამაჩვენს ამ ოქმითაც უბძანებია, თქვენ უნდა მიხვიდეთ სანადიროში. როგორც პაპის ჩვენისაგან დანიშნულ და ნაბძანები იყოს, ან როგორც კიდეც ფშაველთ მოწმობა რომ არის და ბატონისავან დამტკიცებული, არათანელთა და სანადიროველთ მიჯნა იქ უნდა ჩაჰყაროთ და სანადიროელთ თავიანთ მამული უნდა მოაბაროთ. სეკდენბრის კდ, ქორონიკონს უპმ. ბაგრატ

690. არზა თომა ჩიკორიძისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 15 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 369. დედანი. ქაღალდი. 22,6×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ქელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის თომა ჩიკორიძესი.

ქიკოაშვილი მოსესასი სახლი მაქვს გირაოთა. ის თქვენის ჭირის სანაცლო შეიქნა. მეტად სიღარიბემ საქმე გამიჭირა. მელიქზედ ერთი ოქმი მებოძოს, ჩემი თეთრი მოაცემინოს. სეკდებრის **იგ**, ქორონიკონს **უპჱ**.

თავში

ქ. მელიქო დარჩიავ! ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, ამას თავისი თეთრი სამართლიანის საქმით შენ გაურიგე და მოეც, ნუღარ აჩივლებ. სეკდენბრის **იე**, ქორონიკონს **უპჱ**.

შედგა გიორგი

691. არზა ზაზა ციციშვილისა ღალის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 17 სექტემბერი.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6459. დედანი. ქაღალდი. 31,8×13,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ციციშვილი ზაზასი.

ალაიბეგის შვილისათვის ოქმი გიბოძებიათ, ოხერას თავისი მამულის ღალა მიეცით. იქ რაც ღალა იყო, სულ უთრუთის შვილებმა წაიღეს. კინალამ მეც მამკლეს. იასაული მე მაწუხებს.

წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი მიბოძოთ, ჩემზედ ხელი აიღონ. ვ[საც წლევანდელი ღალა წა[ა]ღლოს, იმას გამ[ო]ართოს. სეკდებრის **იზ**, ქორონიკონს **უპჱ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის იასაულო! მერე ამ არზის პატრონზედ კელი უნდა აიღო და რომელთაც ღალა წაუღიათ, იმათა სთხოე. ამას ნუ შეაწუხებ. სეკდემბერს **იზ**, ქორონიკონს **უპჱ**.

მეფე გიორგი

692. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 17 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 592. დედანი. ქაღალდი. 34,2×14,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის დავითისშვილი ზაალისა.

ავალისშვილს ავალს მოუხსენებია, ჩემი კაცი ჰყავსო, ოქმი გიბოძებიათ: აუყარეთ და მიეცითო.

ეს საქმე სანატრელის ბატონისაგან არის გადაწყვეტილი თქვენი ოქმიცა მაქვს. თუ მართალი მაჩივარი იყო, აქ არ გახლავარ, რატომ არ მელაპარაკა? მოპარვით წაიღო.

ერთი ოქმის წყალობა მიყავით, ვინც იასაულია, ხელი აიღოს: აქ ჩამოვიდეს, სამართალში მელაპარაკოს. ეს ზემო მოხსენება თუ ტყვილი იყოს, ჯარიმით გადამხდეს. უბრალოდ კაცს ნუ გარჯიან სამართლამდინ და ნურც საიასაულოს გამოართმევენ. სეკდებრის **იზ**, ქორონიკონს **უპჱ**.

სანატრელი მეფის განაჩენი მიჭირავს.

თავში

ქ. ჩვენი ბრძანება არის ვინც ზაალის კაცის იასაული ხარ! მერმე ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია. რადგანც ამისი საქმე კურთხეულის ბატონის მამის ჩვენის დროს ყოფილა გარდაწყვეტილი, კელი უნდა ა[ა]ღებინო. და რაც საიასაულო გასცია, ისიც უკანვე უნდა მიაცემინო.

და თუ ჰეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს, განაჩენის შემდგომი სამართალში ილაპარაკონ. მაგრამ თუ ახლა კიდევ გამტყუნდა, დაუმძიმდება. სეკდემბრის **იზ**, ქორონიკონს **უპჱ**.

ავალ! შენც აქ ჩამოდი, იასაულიც აქ ჩამოიყვანე. ის სადაო კაციც. ზაალც აქ არის და აქ სამართალში ელაპარაკე.

მეფე გიორგი

693. არზა ფრიდონ ჯანდიერიშვილისა მამულის თარგაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 20 სექტემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 52. საბუთი № 119. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთები №№ 116, 118, 121, 122 და 125. შდრ. ქართული სამართლის ძეგლები, ტ. VI, საბ. № 31.

[99v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ჯ ა ნ დ ი ე რ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ფ რ ი დ ო ნ ი ს ა გ ა ნ.

ჩვენო კელმწიფევ, სამართლი[თ] ვენახი დაგვრჩა, გ ო გ ი ა ნ ა ტ რ ო შ ვ ი ლ ს უჭირავს. ის ვენახი და იმისი გამოსავალი ნახევარი ჩვენთვის უნდა მოეცა სამართლითა და თქვენის ბძანებითა. და ახლა ძალზედ შემდგარა და სიკვდილსაც დაგვმუქრებია.

ერთის ოქმის და იასაულის წყალობას ვითხოვ, რომ იმ ვენახის გამოსავალი ნახევარი ჩვენ მოგ[ვ]ბარდეს, რომელიც სამართლით მოგვცემია. ჩვენ ჩხუბსა და შფოთს ვერიდებით. თქვენის სამართლით ვითხოვთ. სექტემბერს კ, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის ფარეშთუხუცესო ა ნ დ უ ყ ა ფ ა რ! ამ არზით რომ ასე ჩივის, ამათ საქმეში იასაულად უწინაც შენ იყავ და იცი რომელიც სამართლით ამათ მამული რგებია და სანახევროთ მიუცია, ვენახის გამოსავლის ნახევარიც უნდა მიაცემინო. სექტემბრის კ, ქორონიკონს **უპმ**.

მეფე გიორგი

694. არზა ლუარსაბ ონანაშვილისა მიწების გაყოფის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 21 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7426. დედანი. ქაღალდი. 24,5×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ლ უ ა რ ს ა ბ ო ნ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი ს ა.

მე და ჩემს სახლისკაცს ზ ა ქ ა რ ი ა ს ა მიწები გვაქვს გასაყოფი. ამ წყალობას ვითხოვ: მდივანბეგს ა დ ა მ ს ა, მარტყოფის მოურავის შვილს დ ი მ ი ტ რ ი ს ებძანოს, მოვიდნენ, გაგვიყონ, თავთავისი წილი მოგვცენ. სექდებრის კ, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ქ. ჩვენი [ბ]რძანება არის მდივანბეგო ა დ ა მ, ზ ა ა ლ ი შ ვ ი ლ ო ნ ი ნ ი ა ვ და ე რ ა ს ტ ი შ ვ ი ლ ო დ ი მ ი ტ რ ი! მერე ეს ონანაშვილი ყორიასულბაში ლუარსაბ და ამისი სახლის კაცი ზაქარია თავეთს მიწებზედ მოაშველეთ. რაც მიწები ჰქონდესთ, გასაყოფი, თქვენ გაუყავით და ერთმანეთს მოაშველეთ რიგიანისა და სამართლიანის საქმით. ამას თავისი წილი მოეცით და იმას თავისი წილი. სექდენბრის კა, ქოროხიკონს **უპმ**. მეფე გიორგი

695. არზა სოლომონ თარხნიშვილისა სამღებროს თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1800 წლის 21 სექტემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთ. № 23. საბუთი 68. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[68v] მათის უმაღლესობის საქართველოს დ ე დ ო ფ ლ ი ს დ ა რ ე ჯ ა ნ ი ს წინაშე მოხსენება თ ა რ ხ ნ ი შ ვ ი ლ ი ს ო ლ ო მ ო ნ.

ამას წინად თქვენის სიმაღლისაგან ა ხ ა ლ ქ ა ლ ა ქ ი ს სამღებრო მე მებოძა. მაშინ ხომ ჩემს სახლის კაცებმა თავი გაწყინესთ, რომ ჩვენც წილი უნდა გ[ვ]ქონდესო; და ამ მიზეზით აღარც მე მიბოძეთ და აღარც იმათ, თქვენთვის დაიჭირეთ. ახლა გავიგონეთ, რომ ახალქალაქის სამღებრო თქვენი შვილიშვილის — ჩემის რძლის **სოფიოსათვის გიბოძებიათ.**

რადგან ეს ასე მომხდარა, ამას გევედრები, რომ მეც ნება მიბოძოთ, რომ ჩემს თ ე ლ ე თ გ ო რ შ ი სამღებრო გავაკეთო და თქვენის მოწყალებით ამით მეც უნუგეშო არ დავრჩე. თუ ამას ახალქალაქის სამღებროს აღარ ჩამოართმევთ, მეც ეს წყალობა ნუ მომეშლება. და თუ ამას გამოერთმევა, მეც ხელი ამიღია. აღარც მე გაწყენ ამაზედ თავსა. ენკენისთვის **იზ**, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

[68] თ ა რ ხ ნ ი შ ვ ი ლ ო მეითაროს ო ლ ო მ ო ნ! ამ არზით რომ ასე მოგიწერია, ჩვენ რასაც მიზეზით ჩვენს შვილიშვილს სოფიოს

ახალქალაქის სამღებრო[1] მიეცით, ის მიზეზი იქნება შენც იცოდე. და რადგანც ამჟამად ასე მოხდა, შენთვისაც თ ე ლ ა თ გ ო რ შ ი სამღებროს გაკეთების ნება მოგვცია და იმის შემოსავალი შენთვის გვიბოძებია.

ასე რომ, თუ ახალქალაქის სამღებროს ჩემ შვილიშვილს სოფიოს გამოვართმევთ, შენც თელათგორის სამღებრო უნდა მოშალო. და თუ იმას ახალქალაქის სამღებროს არ გამოვართმევთ, არც შენ თელათგორის სამღებროს მოგაშლევინებთ. სეკდემბრის **კა**, ქორონიკონს **უპშ**.

ქ. ვიწიცობა არის, ჩვენს უნებურად ეგების კიდევ წერილი გამოგვართონ იმათ იმ სამღებროს საქმეზედ, ისიც უჯერო იქნება და ბათილი.

696. არზა ნიკოლოზ ციციშვილისა უმა-მამულის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 25 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 394. დედანი. ქაღალდი. 32×15 სმ. მხედრული. გაწკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ნ ი კ ო ლ ა ო ზ მდივანბეგისა.

მ ა ღ რ ა ძ ე მღვდელს გახარჭნი მისცემია. ფიცით მოგახსენებ, ჩემი და ჩემის შვილის სარჩო ის არის.

გევედრებით მოწყალებით მამხედოთ, როგორც მართებული და სამართლის რიგი იყოს, მეც იმ გზაზედ დამაყენოთ. უსამართლობით ხელის ამართვით დავიკარგებით. ნუ მ[ო]აღებინებ ჩემზედ უსამართლობას.

სულ ოცდაშვიდი თუმანი მიბარებია, ჩემო ხემწიფევ[2], წიგნები გარლავსთ. ახლა ასორმოც თუმანს ანბობს, ყმასა და მამულს მართმევს. ამაზედ ყური მამიგდევით. მაშინდელი მოანგარიშებიც გახლანან და ოქმებიც არის. თუ ინებოთ, კიდევ მიანგარიშოს, რაც დამედება, მივცემ. ჩემი ყმა და მამული მე დამნებდეს. სეკდემბრის **კდ**, ქორონიკონს **უპშ**.

1 სამღებროთ.

2 ჩემო ხელმწიფევ] ჩემს ხელმწიფესა.

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო ბატონო დ ა ვ ი თ! მერე ამისი პოხსენებული მეორეთ გაშინჯეთ და სამართალი მიეც. სეკდემბერს **კე**, ქორონიკონს **უპშ**.

მცირე გიორგი

697. არზა ჩოლაყაშვილებისა მამულის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 26 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5157. დედანი. ქაღალდი. 33,5×12,3 სმ. მხედრული. გაწკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ჩ ო ლ ა ყ ა შ ვ ი ლ ი გ ი ო რ გ ი ს ა და ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს ი.

ხევსურებისათვის მამული გიბოძებიათ, მოვიდა დიმიტრი მოურავი, რომელიც ვაჩვენეთ, ის არ მოსცა ხევსურებს. შარშან მოვიდა დ ა გ ი ლ დ ა შ ვ ი ლ ი ს მამული მისცა. ახლა კიდევ ჩემი ორი საკომლო მამულზე ხელი აბიმართა და მისცა. ჩვენი და რომაკიანთ საქმეს სწორეთ ვერ გა[ა]რიგებს.

ერთი ოქმი გვიბოძეთ თქვენს შვილ ბაგრატზედ და ან დავითზედ, მოიკითხონ და სამართალი მოგვცენ. სეკდებრის **კე**, ქორონიკონს **უპშ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის! ამ არზით რომ ასე მოგიხსენებიათ, თავის ჟამს ჩვენთან უნდა გამოსცხადდეთ, თქვენს მოდავეებსაც დავიბარებთ და ჩვენს წინ უნდა გაღასწყდეს ეს სამართალი. სეკდემბერს **კვ**, ქორონიკონს **უპშ**.

ბეჟო გიორგი

698. არზა მდივანბეგ ნიკოლოზ ციციშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე

გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 8 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 3304. დედანი. ქაღალდი. 33×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი. ოქმის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ციციშვილი ნიკოლოზ მდივანბეგისა და ჩემის შვილებისა იოვანესი, რევაზისა და დავითისა.

ჩემს ოჯახში ჩემი წილობა ის ერთი აზნაურშვილი გახლავსთ თავისის ყმითა და მამულითა, ცოცხლისაც ის არის და მკვდრისაც საზდო ჩემი. ასე უსამართლოთ ხელი აუმართავთ, აქ, დოეს[ს] აუკლიათ ჩემი კაცები და იქ იასაულები უდგანათ ასე გაუკითხავათ და გაუშინჯავათ.

ეს რა ყოფა[ა] ჩემს თავსა, ხელს მიმართავენ. წყალობას ვითხოვ, გაუშინჯავათ და მოუკითხავათ ნურავის ამაკლებინებ. ოქდობრის **ც, ქორონიკონს უპც.**

თქუენი წყალობა ოქმიცა მქონდა. აქედა[ნ] გამპარვია, მაღრაძეს დაუქრთამავს, გაუსევია და ასე აუკლია. საქონელი ჩაურეკიათ გორს, ჰყიდიან.

თავში

ჩვენი ბრძანება არის თავლიდრიშვილო სოლომ[ონ]! მერე ნიკოლოზ ციციშვილს ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, ამის გაუშინჯავათ ჯელის ამართვა არ იქნება; და ამის კაცებისათვის რაც წაგერთმიოსთ, ისევ სრულათ უკანვე უნდა მისცეთ. არც საიასაულოს გამართმევა იქნება და არც სხვის რისამე. ამათზედ ხელი აიღევით. ოქტომბრის **ზ**, ქორონიკონს **უპც**. მეფე გიორგი

699. არზა სოლაღაშვილებისა მამულის თაობაზე

გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 8 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4571. დედანი. ქაღალდი. 31,3×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი ან მძიმე.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის, სოლაღაშვილის იასეს და იოსებისაგან.

ჩვენო ჯელმწიფევ, მოგეხსენებათ მამის ჩვენის კახეთს გადავარდნა და ჩვენის ქვეყნის აოხრება ავის დროს მიზეზით. გევედრებით მოწყალებით მოგვხედოთ. სოღანლუხიდამ რომ ღიდი არხი არის აღებული და კიდევ პატარა არხი, მტკვრის პირზედ მოხვეული ჭალა საყაზახოს გზის ქვემოთ, სულ ჩვენი არის მტკვრის პირამდინ თავის საწყლისპიროთი. თქვენის პაპის ნაბოძები სიგელიც მოგვირთმევია. ამ ჭალას და მინდორზედ ელები ესახლა. ჩვენის შეუძლებლობით და გადავარდნის მიზეზით ბატონს ვერა მოვახსენეთ რა. ეს ადგილი და არხები ძველათგან ჩვენი არის. გევედრებით, არ დაგვეკარგოს. ვინც იქ ელი დააყენოს, ჩვენს განწესებას მოგვცემდენ. ღვინობისთვის **გ** ქორონიკონს **უპც**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის სოლაღაშვილებო! მერე ჩვენც ასე ვიცით, რომ ის ადგილები ძველადგანვე თქვენი სამკვიდრო ყოფილა. ახლა ჩვენც თქვენთვის გვიბოძებია, არას კაცს იმ ადგილებთან საქმე არავისა აქვს; და იმ ელებსაც ყველას თავისი პატრონი ჰყავს. თუ ვინმე თქვენს მამულში დააყენოს, რაც განწესება იყოს, მოგცემდენ. ვინც მოხნას, ღალას გამოართმევდეთ. ოქდომბრის **ც**, ქორონიკონს **უპც**.

თუ არხის გაკეთება მოინდომოთ, ვერავინ დაგიშალოსთ. საიდამაც გინდოდესთ, იქიდამ აიღებდეთ. მეფე გიორგი

700. არზა სულხან მდივნის შვილის ესავისა გამოსაღეგის თაობაზე

გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 9 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8691. დედანი. ქაღალდი. 21.3×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი ან მძიმე.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის სულხან მდივნის შვილის ესავისაგან.

ხვითსა და ხვითს შუა ჩვენი მამული არის და სანატრელის მეფის მოწყალებით კოშკის გაკეთებას ვაპირებთ. იმისის ოქმით, რომელს სოფელსაც რამდენი ურემიც აწერიათ საშენებელი ქვა და ქვიშა, ზოგს სოფელს მოუტანია და ზოგს აკლია, და ზოგს სოფელს სულ არ მოუტანია.

წყალობას ვითხოვ, როგორც იმის შეწერილს სახელდობ სოფლებს ეწეროს, ვისაც აკლდეს ოქმი და იასაული გვებოძოს, რომ მოი-

რტანონ, რაც აწერიათ. ქვეყნის შესამატი საქმე. რა იქნება როგორც ნაბძანებია, ისე აღასრულონ. ოქტომბრის **ბ**, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ა ბ ა შ ი ძ ე გ ი ო რ გ ი! მერე ამ სულხან შდივნის შვილებს როგორც კურთხეულის მეფის ბატონის მამის ჩვენის ოქმი ჰქონდესთ, და რომელსაც სოფლებს იმ კოშკზე მოხმარება და მუშაობა ეწეროსთ, ისე უქლებრივ კიდევ ახლა გაურიგე და მოახმარე ყველანი. ოქტომბრის **თ**, ქორონიკონს **უპმ**. გიორგი

701. არზა ბაზაზეგისა გამოსალეგის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 18 ოქტომბერი

ხელსაწერია ინსტიტუტი. Hd 9038. დედანი. 21,5×13 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხემწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონისა ერთობით ბაზაზებისა.

ხემწიფევ, ათი დღე არ არი ორმოცი თუმანი გვიმსახურნია საქვეყნო გამოსაღებს გარდა; და მას აქეთ ათი დუქანი მეტი დაიქეტა შეუძლებლობით, ორმოციოდ დუქანი დარჩომილვართ ღარიბ-ღატაკი. ახლა კიდევ სამოცს თუმანსა გვთხოვენ. ამ ხალხის ნახ[ე]ვარი გათარხნდა. ჩვენ სად შევიძლებთ. თქვენად გასამარჯვებლათ, ეს ორმოციოთ ღარიბ-ღატაკს გაგვაძლებინეთ. ჩვენ ამას არ შევიძლებთ. ღვინობისთვის **იბ**, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის იასაულო! მერმე როგორც ბახაზბაშმა გაწეროს, ეხლავ დადექი და ყველას გამოართვი, თეთრით ფარჩას ვყიდულობთ, ამაში თარხანი არავინ იქნება. ყველამ შეძლები[ს] კვალად უნდა მისცენ. ოქტომბრის **იგ**, ქორონიკონს **უპმ**.

მელიქო! შენთან ორიოდე ბაზაზი დაისწარი და ეხლავ გა[ა]რიგეთ[1]. მეფე გიორგი

[1] + ეხლავ გარიგეთ.

ქ. ამ ოქმით ორმოცი თუმნის ფარჩის იასაული ვიყავ მე, გოსტა შაბისშვილი ზა[ა]ლ, რომ მე მოვაგროვე და ივანე მდივნის ხელით ოსებს მიჰბარდა. ღვინობისთვის **კ**, ქორონიკონს **უპმ**.

ხელრთვა: ზაალ.

702. არზა ზაზა ხითარაშვილისა ფისქვილის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 14 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 47. საბუთი № 1. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი № 4.

[1] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის გორიდამ ხითარაშვილი ზაზასი.

ყუზანაშვილმა აბელამ წისქვილის ბაროზაზედ როგორც უხდოდა, ჩემს ძმას გოგიას წიგნი ვი[ა]წერინა და გამოპარა ძმა რუსეთსა. თქვენ მოგახსენე, ოქმი მებოძა თქვენს შვილს დავით ზედა: მდივანბეგები იახლა. მე და ყუზანაშვილი გვალაპარაკა. წისქვილი მე დამნებდი, განაჩენიც ებოძა. ახლა ყუზანაშვილი აბელა ისევ მედავება.

წყალობას ვითხოვ, ჩემი ძმა მოაყვანინოს, თქვენს წინაშე სამართალში მელაპარაკოს[ს]. სამართლით ის წისქვილი ვისაც ერგოს, იმას დარჩეს. ოქდო[მ]ბრის **იდ**, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

უგანათლებულესო შვილო ბატონო თეიმურაზ! მერე ამ არზით ხითარაშვილი ზაზა რომ ახე ჩივის, რომელსაც უჩივის, ორნივ თქვენთან უნდა მოაყვანინო და სამართალი უყოთ. ოქტომბრის **იდ**, ქორონიკონს **უპმ**.

703. არზა გლახა ფალავანდიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 24 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 50. საბუთი № 188. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[110v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი ფალავანდიშვილის გლახასი.

[1] ოუმათმჭის.

იმერეთიდამ ერთი კომლი კაცი მამიყიდა ბარჯაძე სესია, მამულიც მიმიცა და ადგილიც. ათი წელიწადია აქ გახლავართ. იმდენი გამარჯვება გქონდესთ, რამდენი კაცი იმერელი ქართლში გახლდეს. ბაანება ასეა: ვერც ჩვენ ავყრით და ვერც ისინი აჰყრიან ძალითა.

ახლა ფარსადან წერეთლისათვის ოქმი გიბოძებიათ, კაცს მიყრის. ამ წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი მიბოძეთ, რომ უსამართლოთ კაცი არ ამიყაროს. თუ სიტყვა ჰქონდეს, თქვენს სამართალში მელაპარაკოს. ოკდო[მ]ბრის **კბ**, ქორონიკონს **უპწ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის! რომელნიც ამის კაცსა ჰყრით, ამის აყრა არ იქნება და ვერც აჰყრით. მაგაზედ ჯელი აიღეთ. ანდა, თუ სიტყვა ჰქონდეს რამე, ჩვენს სამართალში ელაპარაკოს. ოკდონბრის **კდ**. ქორონიკონს **უპწ**.

704. არზა ბარძიმ ამილახვრისშვილის დედისა სასისხლო საქმეზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 28 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 700. დედანი. ქაღალდი. 33×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი ბარძიმ ამილახვრისშვილის დედისა.

ათის თვისა თქვენს საფარველს ქვეშ მოვიყვანე, ცამეტის წლისა გავხადე და ჯალას ვცხოვრებდი. ნახევარ დღის მიწა ჩემი მინდა მამეხნა, მამიხდა გოდა, უბრალოთ შვილი დამიკუწეს, ტანისამოსიც გა[ა]ხელ; ჩხეიძე ნინია საშველელად მისულიყო, ათგან ხანჯლით დაეჭრა, სულმობრძავი გახლავს. ერთი აზნაურშვილი ორი მსახური დაჩეხილნი ხლმით გახლანან.

ამას გარდა შემოსევას მიპირობენ და ამოწყვეტასა. მანამ თქვენს სამართალში მოვაწევდეთ, ერთი ოქმი გვებოძოს რომ ბეჟანის შვილები არ შემამესიენ და არ ამამწყვიტონ. ამისთანა საცოდაობა არას დროს არ მამხდარა, ქრისტიანი კიმწიფეი, ჩვენი ამოწყვეტა მოიკითხეთ. ოკდო[მ]ბრის **კვ**, ქორონიკონს **უპწ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამილახვრისშვილებო ბეჟანი და ბეჟანის შვილებო გიორგი და იოვანე! მერე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, ჩვენ ამასა ვწერთ, რომ სამართლამდინ ეს შფოთი უნდა დააცხროთ, თავის ჟამზე ჰეშმარიტი სამართალი მოგეცემათ.

თუ ჩვენის ბაანების წინააღმდეგი შეიქმნება ვინმე, სამართალშიაც ის იქნება მტყუანი. და ამ ოქმს უკან რომელიც შფოთისა პირველი მიზეზი იქნება. ჩვენ შეცოდებათ მოვიკითხავთ. თუ ნამუსი გაქვთ, სასამართლოდ ესეცა კმარა, მეტ მიზეზს ნუღარ მისცემენ ერთმანერთს. სამართალს დააცალონ. ოკდომბერს კვ, ქორონიკონს **უპწ**. მეფე გიორგი

705. არზა ისმეილ აღასი ჟმოგბის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 28 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 807. დედანი. ქაღალდი. 29,8×13,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ბელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის სარაჩლი ისმეილ აღასი.

ძველი სარაჩლო მელიქ ჯუმშუტისთვის გიბოძებიათ, ჰყრის, მიჰყავს. მე დედოფლის მამულში გახლავარ. ამ წყალობას ვითხოვ: ან დედოფალს მიმაბაროთ და ან ერთი ოქმი გვიბოძოთ, საცა გახლდე, ჩემთან არის კ[აცს] საქმე არა ჰქონდეს რა. ოკდობრის **კგ**, ქორონიკონს **უპწ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამ არზის მომრთმეკო! თქვენ ჩვენი სახასონი ხართ, თქვენთან არას კაცს საქმე არა აქუს. ხათრიჯამნი იყავით, სადაცა სღეხართ, მანდავ იყავით, ვერაკინ რას გაწყენინებსთ. ოკდომბერს **კწ**, ქორონიკონს **უპწ**. მეფე გიორგი

[1] + ნის შვილო იოანე.

706. არზა ნიკოლოზ ციციშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ 28 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 395, დედანი. ქაღალდი. 33×15,5 სმ. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ყელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი ციციშვილი ნიკოლოზ მდივანბეგისა და ჩემის შვილებისა რევაზისა ივანესი და დავითისა.

ამ დროდ კაცი გახლავარ, ერთი აზნაურშვილი მყავს. თქვენი ოქმი მებოძა. სამართალში უნდა გველაპარაკნა. ახლა იასაულები მისულან, ჩემი ყმა, რაღაც ორიოდე კომლი კაცი მყავს, სულ აუკლიათ. ხელი აუმართავთ. შვილი გიახლათ ჩემი.

მოწყალებას ვითხოვ, მ[იშველ]ოთ რამე. ეს რა [ა]ნბავია ჩემს თავსა, ას ორმოცი თუმანი ვის წავართვი? ასე გაუკითხავათ ნუ დამჯი, მოიკითხეთ, მერე ნება თქვენი გათავდეს. ოკდობრის **კ,** ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბრძანება არის რომელნიც ამისი მოასილნი ხართ! ეს მდივანბეგიც და რომელსაც უჩივის ის მღვდელიც, ორნივ ჩვენს სამართალში უნდა ალაპარაკო. ოკდონბრის **კთ,** ქორონიკონს **უპმ.**

და რაც ამისთვის წაგირთმევიათ, სამართლამდის ის კი უნდა მოსცეთ. მეფე გიორგი

707. არზა დავით კახაბრიშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 30 ოქტომბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 697. დედანი. ქაღალდი. 32×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ყელმწიფის წინაშე მო[სა]ხსენებელი მათის მონის გურჯაანელს ენისელთ მოურავის ყმის კახაბრიშვილი დავითისა.

კაკაბეთს ობლობით გავიზარდე. ერთ წელიწადსაც ბიძაჩემთან ნიახურას გახლდი. ყანდიაურის მოურავს ოქმი აელო დავითიშვილს ტიმიტრიზე, მოვიდა გურჯაანში, უნ-

და აიღაროო, ხარი წამართო. მკვიდრი გურჯაანელი გახლივარ, სამართალს გევედრები. ოკდობრის **ლ,** ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ერასტიშვილო დიმიტრი! მერე ამ არზით რომ ასე მოუჯსენებია, თუ კი ენისელთ მოურავიახთ ყმა არის გურჯაანში მოსახლე, რას ემართლებოდი რომ ჯარი წაართვი. თაისი ჯარი ახლავ უნდა მოსცე. ჩვენთან ნულარ აჩივლებ. ოკდომბერს **ლ,** ქორონიკონს **უპმ.** მეფე გიორგი

708. არზა თუმანიშვილებისა რუს გამოლეგის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 31 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9037, **რნთ.** კრებული, პირი. ქაღალდი მხედრული.

მისის უმაღლესობის ბედნიერის ყელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი ერთობით თუმანიანთაგან.

მერმე ძველადგან რომელიც ჩვენის სოფლის მამულების სარწყავი რუ გვაქვს მოცემული, ის რუ დიდათ წამხდარი არის და ჩვენი კაცნი და ჩვენც იმ რუს გამოყენილობით დიდათ შეწუხებულნი გახლავართ და ნაკლულევანებაში, რომ სარწყავს მამულს თუ წყალი არ ექნება, მოგეხსენებათ არა მოეა რა. ღმრთით და თქვენის დოვლათით ვცდილობთ, რომ ის რუ გავაკეთოთ, მაგრამ ზოგან ასე წამხდარი არის, რომ იმ გაკეთება ჩვენგან შეუძლებელი არის.

ერთის ოქმის წყალობას ვითხოვთ, რომ სადაც იმისთანა დიდათ წამხდარი ალაგი იყოს, რომ გაგვიჭნელდებოდეს იმის გაკეთება, იმისთანას ადგილის გვერდზედ სხვა ახალი რუ რომ გამოვსჭრათ, არ დაგვიშალონ, ვისიც მამული იყოს.

კელავაც ასე მომხდარა, რომ თუ სადმე წამხდარა რუ, იმის გვერდზედ ვისიც მიწა ყოფილა, ბეფეთ ბძანებით ის გაგვიშრია და ისე გაგვიყვანია. ამისთვის, რომ რადგანც იმ მამულის პატრონების ბეგარა აძევს ჩვენს კაცთ ყოველ წლივ ხვნა და მკა, ამიტომ არ უნდა დაგვეშალოს. ოკდომბრის **კდ,** ქორონიკონს **უპმ, ჩუ** წელს.

თავში

ჩვენი ბრძანება არის! მერმე ერთობით თუმანიშვილებს ასე რომ მოუხსენებიათ და რუ უნდათ გამოილონ, როგორც ძველად განწესე-

ბული არის ამათის რუს გამოღება, რომ საცა ამჯობინებენ, ახალს რუს გამოიღებენ და გასჭრიან. ვისიც მამული უნდა იყოს, ვერავინ დაუშლის. ძველათ მეფეთაგანაც ასე ყოფილა ბძანებული და ჩვენც ასე ვბძანეთ, და ასეც გვინებია და ასეც უნდა იქმნას. და მამულის პატრონებისა ამათაც ერთი დღე ხვნა და ერთი დღე მკაც ამასთვის სდებიათ. რომ საცა დასჭირდეთ ახლის რუს გაჭრა და გამოღება, ვისიც უნდა იყოს, მამულის პატრონი ვერ დაუშლის. ოქტომბრის **ლა** დღეს,

ქორონიკონს **უპწ**, ჩყ წელს.

709. არზა დიმიტრი ციციშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 1 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 842. დედანი. ქაღალდი. 32,4×16,4 სმ. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ქალანთრის შვილის შვილ[ი]სა ციციშვილ დიმიტრისა.

ჩემი შეწუხება და უსამართლობა კარგათ მოგეხსენებათ, რას გზით გახლავარ მწარედ შეწუხებული და ამოწყვეტილი ზაქარია[ს] შვილებისაგან, რომ ეელადით მკარგვენ თქვენის საფარველიდამ და ამდენს ქრთამებს ხარჯვენ და დახარჯეს, რომ ქრთამის მიზეზით ლამის სულ ამამაგდონ და ამ ქვეყნიდგან დამკარგონ. ჩემი შეწუხება და უსამართლობა თქვენს ჯელმწიფობას მოეხსენება.

გეცედრები ჩემი წერილები და მოწმობა გაშინჯოთ და უსაბართლოთ არ დავიღუპო. მამაც მამიკლეს და მეც მკარგვენ.

ღვთიურს მოწყალებასა გთხოვ, რომ არ გამოვემხო ჩემის წილის ყმასა და მამულისაგან. სამართალი დამემართოს. თქვენს იქით გზა არა მაქვს. ოქტომბრის **ლ**, ქორონიკონს **უპწ**.

თაეში

ქ. ეშიკაღაბაშო ასლან! ამ არზის პატრონი ქალანთრის შვილის შვილი დიმიტრი რომ ასე ჩივის, ესე და ამის მოდავე ჩვენს სამართალში უნდა მოიყვანო ორნივ. ორთავ საბუთებს გავსინჯავთ და სამართალს მიეცემთ. ნოემბრის **ა**, ქორონიკონს **უპწ**.

მეფე გიორგი

710. არზა დავით აბაშიძისა სარგოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 8 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 656. დედანი. ქაღალდი. 32,2×13,5 სმ. მხედრული განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოს[ახ]სენებელი მათის მონის ქეშიკჩისბაშის აბაშიძის დავითისა.

თქვენმა შვილმა დავითმა აქ ბორჩალოს ციხეში დამაგდო გასამაგრებლათ. ბორჩალოელნი ციხესთან უნდა მიეყვანო. ამ მიზეზით ველარ გიახელ.

ამ წყალობას ვითხოვ, რაც მამაჩემს თქვენგან მოწყალება სჭირდა შინიხიდამ, მეც ერთი ოქმი მებოძოს, რომ ის მოწყალება მეც არ მამეშალოს. მოგეხსენებათ მრავალი სული შესანახი მყავს და ჯამაგირიც არა მ[მ]ბოძებია. [ოქტ]ობრ[ი]ს კე, ქორონიკონს **უპწ**.

თაეში

ქ. ჩვენ მაგიერად ბორჩალოს მოურავს აბაშიძე დაეითს ასე ეუწყოს! მერე როგორც მამაშენს ჰქონდა განწესებული სარგო, ის არც შენთვის მოგვიშლია. რაც შენი სარგო არის, იმას უკლებად აიღებდე.

ნოემბრის **გ**, ქორონიკონს **უპწ**.

მეფე გიორგი

711. არზა ერასტი და დავით გედევანიშვილებისა საფიჩხეთს ჩადგმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 7 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 28. საბუთი № 18. ხირი. ქაღალდი. მხედრული.

[ე0] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის გედევანიშვილის ერასტისა და დავითისა.

ჩემო ჯელმწიფევ, [მ]ცხეთის საფიჩხული ასე არის რიგი, რომ ერთს წელიწადს რომ იმ ჩვენმა განაყოფმა გა[ა]კეთოს, ერთს წელიწადს ჩვენ უნდა გაგვეკეთებინა. შარშან რომ იმათ გააკეთეს, წელს ჩვენი რიგი იყო. ახლა წელსაც ისინი [აკე]თებენ მძლავრებით.

წყალობას ვითხოვ ჩემო ჯელმწიფევ, რომ როგორც რიკი და განწესება არის, წელს ჩვენ გაგვაკეთებინონ და მერმე იმათ გა[ა]კეთონ. ჩვენო ჯელმწიფეო. ოკდომბრის კ, ქორონიკონს **უპჱ.**

თავში

ჩვენი ბძანება არის მცხეთის მოურაო ბეცია! მერე როგორც ამ გედეონიანთ რიგი და კანონი ჰქონიათ საფიჩხულოს ჩადგმისა, ისე უნდა მოარიგო, ჩვენთან ნუღარ აჩივლებ. შენ გააშველე. ნოემბრის **ზ,** ქორონიკონს **უპჱ.**

712. არზა ივანე ამილახორისშვილისა ხახიხლო საქმეზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 8 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1561. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 34× ×13,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი. ა-ნაკლული.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ამილახორისშვილის ივანესი.

მერმ[ე] ამას მოვახსენებ ჩემს ხელმწიფეს. ღმერთმან ასე შენს მტერს დამართოს, როგორც მე [ჩხეიძემ] ამამწყვიტა შინ მოხდომით ჩემს სახლში უსამართლოთ და უსაბუთოთ. ჩემი ძმა თქვენ[ი]ს ჭირის სანაცლო შეიქნა. მე ორი ხმალი მაქს ნაცემი.

ახლა კიდევ იმათ უჩივლიათ ჩვენთვინ და ბძის ჩემის ბეჟანისათვის, დიმს შვილებისთვის ამოწყვეტას გვეპირობენო. ბძაჩემი ხომ მად გახლამთ, ოქმიც გიბძებიათ.

საჩივარი მე მაქვს, მაგრამ ვინ მყავს პატრონი, ამისთანი უსამართლობა ვის დამართებია, იტრიელმაჲ ჩხეიძემ ამამწყვიტა. აქა ჩემს ქვეყანაში არის, დღეში სამს მოციქულს უგზავნი, გამეცალე და ვერ გავიცალე.

დედ[ოფალს] რომ ჩხეიძე ახლამს, სამის... გიახლათ. ღღეში ორს და სამს თოფს შემოგვახლიან. უბედური ჩემი ძმა რომ გაიგონებდა თოფის ხმას, იქითხამდა — თოფი ვინ ესროლაო, შეიტყობდა ჩხეიძე მართამსო [თოფ]სო. ამაში ამოუვიდა სულ[ი ჩემს] ძმას.

ეს როგორ გეკადრებათ, [ახლა თ]ქვით, ჩემ[ი]ა სახლისკაცმა მამკლას; ჩხეიძემ რათ უნდა მამკლას, მუდამდღე ყურთუმუჯ შეყრილი გაგვიელის და გამოგვიელის.

ახლა ეფემიას შვილი გიახლათ თავისის კაცით. მოციქული გამოეგზავნა, შენი ძმა ორმა სხ[ვ]ამ მოკლაო, რაც იმას გამა[ა]რთვიო, ჩვენც იმას მოგცემთო.

ჩემო ხელმწიფე, მე თქვენგან წყალობა და სამართალი არ მკლებია; ჩემო ხელმწიფე, ამას გეკედრებით ერთი ოქმი უბოძეთ, მანამ ჩემი გული მხურვალებიდგან გამოვიდოდეს. მანამ ჩხეიძე[ე]ბი და ჩემის ძმის მკვლელები გამერიდნენ და გამეცალნო[ნ], რომ ერთი ხიფათი არ შეგვემთხას რა. კიდევ ასე, [რომე მოკლულს] ძმას არ მამარხვინებენ, ამ[ით] შე[წუხებული] გახლავარ. ღმერთი გაგიმარჯვებს, მოიკითხეთ, ხელმწიფე ბძანდებით. გიორგობისთვის **ვ.** ქორონიკონს **უპჱ.**

გივის შვილებს ჩემი ამოწყვეტა რათ გაუკვირდებათ, საქართველოს მეფეს ყ[ო]ვლით ამოწყ[ვე]ტას უპირობდენ.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ამილახვარიშვილო ცხინვალის მოურაო იოანე! და რომელნიც ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, კაია, დასწყნარდით შფოთისაგანა, რაც მოხდა იქმარეთ, სამართალს მოუცადეთ ორთავ მხარემა. და ჩხეიძეები კი ახლავ თავის სახლში წავიდნენ, მანდ ნუღარ არიან. ღხეენელებიც უნდა გაისტუმროთ. ერომანერთზედ აღარც მიხდომა იქნება და არც კაცის აკლება. სამართალს უნდა მოუცადოთ. თუ სამართალს არ მოუცადეთ, ჩვენ გარდაგახდევინებთ. ასე იცოდეთ. ნოემბერს **ყ,** ქორონიკონს **უპჱ.**

მეფე გიორგი

713. არზა გესარიონ სამთლიკუდაშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 8 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4276. დედანი. ქაღალდი. 31.7×14.4 სმ. მხედრული განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ვახმარია წერტილი. მარცხენა კიდე ზევით მოხეული აქვს.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის სამთლიკუდაშვილი გესარიონისა.

მრავალი თავადიშვილი და სახასო აზნაურშვილი გახლავსთ; ჩემისთანა უჯათი არას აზნაურსშვილს არ დამართვია, რომ გაუკითხობა ავალისშვილის პეტრესაგან მე მჭირს. ყმა და მამული წამართო: ამასაც არ დამაჯერა, რაც თქვენი წყალობა მჭირდა, სულ

ამიკლო. მთელ სა[ა]ვალიშვილოში მოიკითხეთ თუ დანაშაული მაქვს, თქვენ გადაახდევინეთ. თუ არადა, კვირაში ერთხელ მოგვახდება. სამნი ძმანი გახლავართ, იმისის გაუკითხავ გულის მიზეზით ნუ ამ[ო]გვწყვეტს. ნოემბერს ბ, ქორონიკონს **უპწ**.

იანვარში შემამესია, ამიკლო, დამარბია და წამართო. საქონელიდამ, ცხენიდამ გადამაგდო. ერთი ბიჭი და გოგო მყვანდა ისიც წამართო. ამას გარდა, მომკილი ჩემი ყანა თაუის მოვალე[ე]ბს მისცა.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ო! მერე ამ არზის პატრონს ასე რომ მოუხსენებია, რაც ამისთვ[ის] უსამართლობით წაგვირთმევია. ისევ უნდა მოსცე და უბრალოთ ნუღა[რას] აწ[უენინე]ბ. თუ ერთი რამ საბუთი ამასთან ჰქონდეს, ეს სამართალში უნდა [ალაპარა]კო. ნოემბრის **ჱ**, ქორონიკონს **უპწ**. [შეფე გიორგი]

714. არზა ზაზა მესანთლისა გამოსალებიც თაოგაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 8 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1450, დაეთარი № 32. საბუთი № 5. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[4] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი თქვენი ხათლული მ ე ს ა ნ თ ლ ე ზ ა ზ ა ს ი.

თქვენის მოწყალებით გამოზრდილი ვარ. მოვალებიც მეტად მაღონებენ. ამ მოწყალებას ვითხოვ, ერთი ოქმი მიბოძოთ ერთის წლობით მესანთლე[ე]ბმა ან მეწვრილმანე[ე]ბმა ჩემზედ ხელი აიღონ. ხარჯი აღარ გამომართონ, ეგების ან ვალი შევისუბუქო და ან ჩემი ცოლშვილის შენახვა შევიძლო. მერე ისევ მიმსახუროთ, თქვენს იქით გზა არა მაქვს. თქვენად სადღეგ[რ]ძელოთ აწისი მოწყალება მოიღოთ. ნოემბრის ე. ქორონიკონს **უპწ**.

თავში

[3v] ჩვენი ბძანება არის მეწვრილმალების უსტაბაშო, მესა[ნ]თლე[ე]ბის უსტაბაშო! მერე ამ ჩვენს ხათლულს და ყმას ზაზას ასე რომ მოუხსენებია და ვალის პატრონიც არის, ამ ერთს წელიწადს ნურას ხარჯში [4] ნურაში გარევთ და ნურცარას შეაწუხებთ. ერთ წლამდინ კი უნდა დ[ა]ცალოთ და მასუკან თავის შეძლებით უნდა გუმსახუროს. ეს ასე უნდა აღასრულოთ. თუ რომ შეაწუხეთ, ეს იცოდეთ, დიდათ გვეწყინება და თუ რომ სარუსო რამ შესწერდეს, ის კი უნდა მისცეს. ნოე[მ]ბრის **ჱ**, ქორონიკონს **უპწ**.

715. არზა იოსებ მაღალაშვილისა სამართლის მიცემაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 12 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1493. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იხ. ამ საქმეზე 1801 წლის 30 მარტის განჩინება (ქართული სამართლის ძეგლები, ტ. V:, საბ. № 155).

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის მოსახსენებელი მ ა ღ ა ლ ა შ ვ ი ლ ი ს მდივნის ი ო ს ე ბ ი ს ა გ ა ნ.

მ ე ტ ე ხ ი ს მოურავმა თავისი ხოდაბუნები სრულად დარწყო, რომ ჩვენ კუალი არ მოგვირწყავს. ჩემი ძმა ი ა კ ო ბ ასულიყო, ეგების მეც მოვრწყო რამეო. ამაში მეტეხის მოურავსა და იმის ძმას გ ი ო რ გ ი ს შეეტყო, ცხენებზედ შემსხდარიყვნენ თავისი შვილებითა და მსახურებითა. რუზედ რომ ასულიყვნენ, მეტეხის მოურავს ეთქო: წყალი იქავ ხოდაბუნში დისო, არავის დაუწყვეტიაო.

ჩ ო ჩ ე თ ს ჩუენ სოფელში მისულიყვნენ, ჩემი ძმა თავის კალოზედ მჯდარიყო, ცხენებიდამ გადამხტარიყ[ვ]ნენ და მაშინვე ხმალი და კეტები დ[ა]ეშინათ ერთათ; თავში აქუს ხმალი ნაცემი და მარცხე-ნ[ა] ჯელი მაჯა აქუს გავარდნილი.

თავში

უგანათლებულესო შვილო ბატონო დ ა ვ ი თ! ამ არზით რომ ასე მოუხსენებით, ესე და მი[სი] მოდავე თქუენთან მიაყუანინე და ჭეშმარიტი სამართალი მოეცათ დიამბეგების თანდასწრებით. ნოემბრის **იბ**, ქორონიკონს **უპწ**. [შეფე გიორგი]

716. არზა გრიგოლ შატბერაშვილისა მამულის თაობაზე დავით მეფაკვიდრის ოქმით

1800 წ. 16 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. 11d 8896. დედანი. ქაღალდი. 17×10,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარია არ არის.

ქ. მათის უგანათლებულესობის საქართველოს მ ე ფ ა კ ვ ი დ რ ი ს მეფის ძის დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი მათის მოხის შ ა ტ ბ ე რ ა შ ვ ი ლ ი გ რ ი გ ო ლ ი ს ა.

ს ვ ე ნ ე თ ს ჩემი ალალი ნაწილი მიწები მაქვს და ჩემი სახლისკაცი არ მანებებს. სიგლეხი მე მაქვს და მიწები მას უჭირამს, ასე უსამართლოდ ბარომევს.

წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი და იასაული მიბოძოს. რომ იმ ჩემ სახლისკაცს ხელი აუმართოს იმ მიწებზედა და მე მომცეს. და თუ სიტყვა აქვს რანე, თქვენს სიწართალში შეღაპარაკოს. გიორგობის **იბ, ქორონიკონს უპყ.**

თავში

ქ. ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი დ ა ვ ი თ გიბძანებ თ ა რ ხ ნ ი შ ვ ი ლ ო დ ა ვ ი თ! მერე ამ მიწებზედ ხელი აუმართე და ამას მოაბარე. და თუ ამის სახლისკაცს სიტყვა ჰქონდეს რამე, სამართალში ელაპარაკოს. ნოემბრის **იე, ქორონიკონს უპყ.** დავით

717. არზა ნიკოლოზ ციციშვილისა ვალის საქმეზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 16 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 417. დედანი. ქაღალდი. 33,2×14,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია თითო წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის, ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მოხის ც ი ც ი ს შ ვ ი ლ ი ს ნ ი კ ო ლ ო ზ მდივანბეგისა.

ჩემო ხელმწიფევ, ამ მ ა ღ რ ა ძ ე ხუცისაგან ილაჯი აღარა მაქვს. ამას წინად მიმიხდუნა იასაული და შვილი სული ხარი და ძროხა წამართვეს. მოგახსენე და თქვენის ოქმითა და იასაულით გამოვართვი. ახლა კიდევ ოქმი აუღია და იასაული გაუგზავნია ჩემს კაცებზედ ხელის ასამართავათა.

ხელმწიფევ, გამიკითხეთ, ქრისტიანობა არის, ვისთან მომცა ასორმოცი თუმანი და სად მამცა? ეს კაცი ასე მიყლებს. ეს წოწყალება მოიღოთ, ის კ ლ ი მ ი ა შ ვ ი ლ ი ც აქ დაიბარეთ და ვინც ამ საქმეში დამსწრეხ[ე] არიან, ისინიც. თქვენს შუაღს ი ო ა ნ ე ს უბძანეთ, მოსამართლენი დაისხას და ჭეშმარიტი სამართალი გახსაროს.

მოწყალებას ვითხოვ, უსამართლოთ ნურც კაცნი ბერთმევიან და ხურც მე ვხდები. იმ ჩემს აზნაურიშვილს ჩემი ბატონყმობა არ უნდა და ის მტანჯავს. მ ა ღ რ ა ძ ე მოყვარე არის შეთარხნებული. გაუკითხავათ ხლები და ნუ წამახდენთ. ხელმწიფევ, უსამართლოდ.

ამ მაღრაძემ ჯერ აზნაურიშვილი მომპარა, რ უ ს ე თ ს წაიყვანა, ოთხი წელიწადი იქ გახლდა. იქიდამ მოვიდნენ, თეთრი მოიტანეს, ახლა ყმაა და მამულსაც მარიძგენენ. ქრთამითა და უსამართლობით ვხდები. რაც სამართლიანის საქმით დამეშართება, რა სიტყვა მაქვს.

ყოველთრებით მანამ სამართალი გადაწყდებოდეს, ნურც კაცნი მერთმევიან და ნურც იასაულები მიღლებენ. ნოე[მ]ბერს **იე, ქორონიკონს უპყ.**

თავში

ჩვენი ბძანება არის ვინცა ვინ ამ არზის პატრონის მოასილნი ჩართ! ბერე ესეცა და ამის მოდაკე მ ა ღ რ ა ძ ე მღუდელიცა და კ ლ ი მ ი ა შ ვ ი ლ ი ც ჩვენ სამართალში უნდა მოიყვანოთ. და ორსავ მხარეს რაც საბუთები ჰქონდესთ, ისიც მოიტანინეთ და სამართალი მიეცემათ. სამართლის გადაწყვეტამდის ნურას გამოართმ[ე]ვთ. ნოემბრის **იე, ქორონიკონს უპყ.** მეფე გიორგი

718. არზა ათანასე ჯვარისმამისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 18 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 51. საბუთი № 181. პირი. ქაღალდი. ხელმწიფის. **მხედრული.**

[155] მათი უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მლოცველის ა თ ა ნ ა ს ე ჯ ვ ა რ ი ს მ ა მ ი ს ა.

მერმე აღდგომის მამულისა როგორც ღ ვ თ ა მ იმოწმა და თქვენის ბძანებითა ნეკრესლის წიგნი მოგვართვა და დაამტკიცეთ, ის მა-

1 სუსეთს.

მულები ზოგი დაგვნებდა და ზოგი არა; ქვევით სამნები[1] ნეკრესელმა რომ ჩაყარა, ა ბ ა შ ი ძ ე მ ამოყარა და არ გვანებებს; ზე[ვ]ით გ უ გ უ ნ ა უ რ ს ელისენთ მოურავიანი [v] არ გვანებებენ.

შარშან თქვენის ბძანებით ხელის ამართვას ვაპირებდით და შეგვეხვეწნენ, ერთი თვე პირობა მოგვცეს — ბატონს ვნახავთო. და ეს ერთი წელიწადია არც თქვენ გიახლნენ და არცარას პასუხს ჩ[ვ]ენ გვაძლევენ.

ჩემო ხემწიფევ, ის იმათი კაცი იყო, იმან იმოწმა. თუ ის ტყვილად იმოწმა, სხვაც ტყუილი იქნება. და თუ არადა, მართალი მოწმობა იყო, წალობას ვითხოვ თქუენი ოქმი და იასაული გვებოძოს, რომ ჩვენი მამული დაგვნებდეს. ნოე[მ]ბრის **ივ**, ქორონიკონს **უპწ**.

თავში

ყოვლად სამღვდელოვ ნ ე კ რ ე ს ე ლ ო ა მ ბ რ ო ს ი! ამ არზით ათანასე ჯვარისმამას ასე რომ მოუხსენებია, მერე აღდგომის მამულებისა როგორადაც გაგერიგებინოსთ და გაგერჩიოს, იმაზედვე უნდა დ[ა]ყენო. ზოგიერთი იმ [მა]მულიდამ არ მობარებია და ისიც უნდა მოაბარო. ზევით გუგუნაურს რომ ეძახიან, ისიც ამათ მოაბარე. და თუ სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, სამართალში ელაპარაკნენ. ამათი მამული რაც იყოს, სრულებით შენ განურჩიე და მოაშორე. ნოე[მ]ბრის **იწ**, ქორონიკონს **უპწ**.

მეფე გიორგი

719. არზა მუხრანბატონის შვილის ბაბრატისა ძმა-მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 19 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6666, დედანი. ქაღალდი. 35,7×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის, მუხრანბატონის შვილის ბ ა გ რ ა ტ ი ს ა.

წლეულანდელი მ უ ხ რ ა ნ ი ს შემოსავალიდამ რაც რამ იყო შემოსავალი, სრულად გამამართვეს; სამუხრანო შემოსავალი და ჩემი წილი სრულათ იმას მისცეს მ ჯ ა დ ი ს ჯ ვ ა რ შ ი[2] ოთხი საკომლო მამული გამამართვეს; და ერთი კომლი კაცი ჩ ე რ ქ ე ზ ი ა ნ ი დ ა მ მზითევში გამოტანებული, ისიც გამამართვეს. ოცდათხუთმეტის დღის მიწა მუხრანში გამამართვეს. ერთი ნასყიდი ბიჭი მყვანდა, ცოლი შევრთე, ისიც გამამართვეს. ერთი ცხენი და უღელა კანბეჩიც ვამომართვეს, რვა ხარი და კანბეჩი; ორი თუმანიც თეთრი იასაულებმა გამომართვეს. ნოემბერს **ივ**, ქორონიკონს **უპწ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის ხალვათხანის ეშიკაღასბაშო ც ი ც ი შ ვ ი ლ ო გ ი ო რ გ ი!

მერე ამ არზის პატრონი რომ ასე ჩივის, ამას რომ ორი კომლი კაცი, უღელი კამბეჩი და მუხრანსა და მჯადისჯვარს მიწები და ოცდაცხრა მინალთუნი გამორთმევია, ვისაც ჰქონდეს, ახლავ უნდა გამოაბარო და ამას მოაბარო. უამისობა არ იქნება. ახლავ ასე აღასრულე.

ნოემბრის **ით**, ქორონიკონს **უპწ**. მეფე გიორგი

ქ. ჩვენ, მეფის ძე დ ა ვ ი თ ამას ვამტკიცებთ. აპრილ[ის] **კგ**, ქორონიკონს **უპთ**.

ქ. დ ა ვ ი თ თ ა ყ ა ს შ ვ ი ლ ო! ეს ბატონის ბძანება ას[ე] აღასრულე.

ბეჭედი: ხალვათხანის ეშიკაღაბაში გ ი ო რ გ ი.

720. არზა გეძან რატიშვილისა სახლის ალავის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 28 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9766. დედანი. ქაღალდი. 20×14,4 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის კელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ბ ე ჟ ა ნ რ ა ტ ი შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ნ.

ჩემო კემწიფევ! მრავალჯერ მოგხსენებიათ ჩემის სახლის კაცისაგან ჩემზედ უსამართლობა. და ახლა კიდევ ჩემი მამა-პაპის სასახლე წამართვა და კაცნიც ცემით ამომიწყვიტა.

წყალობას ვითხოვ, თქვენს შვილ ი ო ა ნ ე ზე ერთი ოქმი მებოძოს, ჩემი სახლის ალაგი მევე დამნებდეს, რომ სახლი გავაკეთო. თუ სიტყვა აქვს, სამართალში მელაპარაკოს. ნოემბრის კ, ქორონიკონს **უპწ**.

1 საბნები.

2 ჯადისჯვარში.

თაეში

ქ. უგანათლებულესო შვილო ბატონო იოანე! ამ არჭით გეყან რატი შვილს ასე რომ მოუხსენებია, ამას თავისი სახლის ალაგი უნდა მოსცე, რომ სახლი გაიკეთოს.

და თუ საბუთიანი სიტყვა ქონდეს რამე იმისს სახლისკაცს, შენთან ალაპარაკე ორნივ და სწორე სამართალი უსაჯე. ნოემბრის **კგ**, ქრონიკონს **უპწ**.

მეფე გიორგი

721. არზა ზარაფხანის იჯარადრებისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 25 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5662. დედანი. ქაღალდი. 21,8×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აბზაცების ბოლოს ნახმარია ორი წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოხსენებული მათის მონათ ქორონიკონს **უპე** ამ წლის ზარაფხანის მომმატებელის იჯარადრებისაგან.

ვგონებთ უსამართლობით სარქრის შემატება არავის დაუმადლოთ. უთრუთს დაუბეზღებივართ: მელიქი და კვეზერელი ქრთამს აიღებენ ისინი და სარქარს დააკლებენო. არც ჩვენ გვინდა, ჩვენო ჯელმწიფევ, რადგან ისინი სარქრის დამკლებნი არიან, ყოველთ იციან ფითოანთ აღა ჰეშმარიტების მიმხედველია. ამ აღასთან ზარაფხანის ომალა ოთხიოდ ან მოხელენი, ან რომელთაც თქვენი გული ენდობა მოქალაქენი და უთრუთის მონდომებულნი კაცნი შეიყარნენ და ჩვენი საქმე გაშინჯონ. თუ უსამართლოდ და უწესოდ ხალათი აგველოს, მეტობით გამოგვერთვას. და თუ ხალათი ჯეროვნად აგველოს, ამის განაჩენი გაგვიკეთონ. უთრუთ ხმას აგდებს, ბატონი ხალათს უკანვე ართმევსო. იჯარებს აბათილებს და ნება თქვენია. ნოემბერს **კდ**, ქორონიკონს **უპწ**.

თავში

ქ. ჩვენი ბძანება არის არმის ეშიკაღასო ხერხეულიძე გიორგი! მერე ამ არზის პატრონი და ამის მოდავე ფითოაშვილი აღასთან მი[ი]ყვანე, ორიოდე ზარაფხანის ამალა და ორიოდე მოქალაქე დაუსხი და სამართალი მიეცი. თუ რომ მოუმატებიათ და ხალათი გაუ-

ტანიათ, ვის რა სიტყვა აქვს, რომ ამაზე ედავებიან. გიორგობის **კე**, ქორონიკონს **უპწ**.

მეფე გიორგი

722. არზა სოლომონ გაბაშვილისა სამეგანდროს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 27 ნოემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5757. დედანი. ქაღალდი. 36×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის გაბაშვილის სოლომანისა.

თქვენის ბძანებით შამლუღში წავედ, ლეკები მოვასხი და ოორმეტიც ქრისტიანი ტყვე გა[ა]ხელი, რომელსაც ორმოცი წელიწადი ქართლში ეთარეშნა, ისიც გაფუჭდა. ახლაც თქვენის ბძანებით სარდალს ვახლდი, ჯარში თქვენის დოვლათით თავი ძლივ მოვარჩინე. ექვსი თვეა ამ ლეკების სამსახურში გახლავარ. ორმოცდაცამეტი კაცი ჩემი თაბუნი გახლავსთ. ან ამის სამეგანდროს წყალობა დამემართოს, ან არა იმ მემანდრე[ე]ბთან გამანწესოთ. გევედრებით ერთერთის მოწყალება თქვენის ოქმით დამემართოს. ნოე[მ]ბერს **კვ**, ქორონიკონს **უპწ**.

კაცით და საქონლით დაღუპული ვარ.

თაეში

ქ. ჩვენი ბძანება არის მემანდრებო! მერე ამ სოლომონ გაბაშვილს რაც თავის წილად სამეგანდრო ერგებოდეს, ნუ დააკლებთ. და უნდა მოსცემდეთ ხოლმე. ნოემბრის **კზ**, ქორონიკონს **უპწ**.

რაც აკოფას ეძლეოდა, იმ კვალად ამას უნდა აძლევდეთ ხოლმე.

მეფე გიორგი

723. არზა ხიზარულაშვილებისა ყმობის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 27 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 25. საბუთი № 90. პირი. ქაღალდი. მხედრული. ოქმის თარიღი მცდარია, რადგან ამ დროს გიორგი XII გარდაცვლილია.

[101v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჴელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი ხიზარულაშვილებისაგან გაბრიელასი და რევაზასი.

მამა ჩვენი იმერეთიდამ ხიზნათ გადმოკიდა, აქა-იქ გახლდით, რომ ჩვენთვის ყმობა არავის უთქომს. მამა ჩვენი ცხინვალიდამ[1] დაიკარგა, ჩვენ ობლათ დავრჩით. სანატრელის ლევანის დროს უპატრონობით ივანე ბოგველმა აგვყარა და მოგვიყვანა. რა ივანე ბოგველი ჰპირის **[102]** სანაცლო შეიქნა, მას აქეთ როგორც მამა ჩვენი ხიზანი კაცი იყო, ჩვენც ისე ვიყავით სოფლებში.

ახლა ივანე ბოგველის ქალი გაუთხოებიათ და ჩვენ ოთხნი ვაჟკაცნი მზითევში გვატანენ. ჩვენთან ივანე ბოგველს საბატონყმოთ საქმე რომ არა ჰქონია, მზითევში რათ მიეცემით? ჩვენ ჩვენი თავი თქვენთვის ყმათ მოგვირთმეია და გვიპატრონეთ, უსამართლოთ ნურავის მიგვცემთ. თუ მამა-პაპით იმისი ყმა ვართ, წიგნი და საბუთი ექნება, თუ წყალობათ ვართ მიცემული, მაინც წყალობის წიგნი ექნება. ნოემბრის **კზ**, ქორონიკონს **უპწ**.

თავში

ჩვენი ბძანება არის! მერმე რადგან ამ არზის პატრონები ხიზანი ყოფილან, ამათთან არას კაცს საბატონყმოთ საქმე არა აქვს, ჩვენი ყმანი არიან. და თუ ვისმეს საბუთიანი წერილი და ან სიტყვა ჰქონდეს, ჩვენ მოგვახსენონ, პასუხი მიეცემათ. გიორგობის კ, ქორონიკონს **უპთ**.

[1] + ცხინვალიდამ.

724. არზა გოგია ალანდრისა სახლის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 30 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 13. საბუთი № 21. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[20v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჴელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის გოგია ალანდრისა.

ამპაშისშვილის არუთინას სახლი ოცდახუთის თუმნის გირაოდ მეჭირა. ქალაქის წახდენაში ის სახლი დაიწვა. მერე იმ სახლის პატრონის სიტყვით ცხრა თუმანი დავხარჯე, ერთი ქოხი გავაკეთე, შიგ ცხენი მიბია, ვდგავარ, გზირებისაგან ილაჯი არა მაქვს. ერთი სახლი სხვა მქონდა ათის თუმნის გირაოთა, ისიც თქვენს მოძღვარს უჭირავს. არც სახლის პატრონი ვარ და არც თეთრისა.

წყალობას ვითხოვ, მელიქზედ ოქმი მიბოძოთ, სანამ ჩემი თეთრი მამეცემოდეს, არავინ წამართოს. ნოენბერს **კზ**, ქორონიკონს **უპწ**.

თავში

მელიქო დარჩიავ! მე[რე] ამ არზის პატრონის სახლში ნურავის დააყენებ; მანამდის თავის თეთრი მიეცემოდეს, შიგ უნდა იდგეს. ამაზედ ჩვენთან ნულარ აჰივლებ, თორემ გვეწყინება. ნოემბრის **ლ**, ქორონიკონს **უპწ**.

725. არზა ისაია თაუოაშვილისა ვალის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 2 დეკემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 32. საბუთი № 50. პირი. ქაღალდი. მხედრული. საბუთის პირი დაცულია აგრეთვე ხელნაწერთა ინსტიტუტში (Qd 837).

[38v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი თაყოასშვილი იასიასი.

მოგეხსენებათ ბერძენაშვილებისაგან როგორც დაღუპვილი ვარ, რომ მრავალჯერ თქვენთვისაც თავი მიწყენია, მაბლალი თეთრი მართებსთ. თავიანთ გამორჩეული მოქალაქების სამართლით და ანგარიშით თითონ ბერძენაშვილის ყაბულობის ხელმოწერილიც არის. იმათი **[39]** სახლები გირაოდ მიჭირავს თავისი საგლებით, რაც

ქონება აქვსთ და საქონელი. სულ გირაოდ მიწერია. და ანგარიშს და განაჩენს უკან ცოტა რამ აქ და ყირიმს სარგებელში მამბარებია სანატრელის მეფის და თქვენის ბრძანებით. და იმას უკან დევნაზედ მრავალიც დაგვიხარჯამს.

ჩემო მოწყალევ! ამ ქალაქში გირაო არავის მოშლია, გავიგონე არზა მოურთმევიათ. წყალობას ვითხოვ, ჩვენი ქალაქის განწესება და სამართალი ნურც მე მომეშლება. გირაოებიც გაყიდონ, რაც მამბარებია, ისიც მიანგარიშონ, ჩემი ასაღებიც და ხარჯიც თავისი სარგებლით. თუ მეტი იყოს მოსული ჩემზედ, წაიღონ, სხვა მოვალე[ე]ბს გაუყონ. და თუ კიდევ ჩემი დარჩეს, იმისიც პასუხი მამცენ.

ეს ჩემი მოხსენება თუ სამართლიანი და ჰეშმარიტი იყოს, ოქმის წყალობას ვითხოვ. დეკენბრის... ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

თაყოაშვილო ისაი! ასე რომ მოგიხსენებია, ჩვენ ქალაქის განწესება სამართალი არ მოგვიშლია, არც მოვშლით. ჩვენგან რაც იქ გაუტანიათ, ისიც დაგვიყენებია. რაც შენი გირაოებიდამ აგიდგეს, და ან აქამდის საიდამაც თეთრი მოგბარებოდეს, თუ მეტი მოვიდეს, მიუბრუნე; და თუ დაგაკლდეს, უნდა მოგცენ. დეკემბრის **ბ**, ქორონიკონს **უპმ.**

726. არზა პავლე მღვდლისა სამწყსოს თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 5 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 661. დედანი. ქაღალდი. 25,3×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის, ბედნიერის ხელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მლოცველის, გრემის კარის ეკლესი[ი]ს პავლე მღვდლისა.

მე რომ ბ...ლში გახლდი, ჩემი სამწყსოც[1] და მამის ჩემის სამწყსოც[1] გაეცათ. ამას გევედრები, უსამწყსო[2] გახლავარ, ნეკრესელზედ ერთი ოქმი მებოძოს, რომ მამის ჩემის სამწყსო მამეცეს. დეკე[მ]ბერს **ე**, ქორონიკონს **უპმ.**

1 სამწხსოც. 2 უსამწყხსო.

თავში

ქ. ყოვლად სამღვდელოვ უფალო ნეკრესელო ამბროსი! მერე ეს პავლე მღვდელი გრემს ჩვენს კარის ეკლესიაში განგვიწესებია, მანდ უნდა იმყოფებოდეს. და რაც ამის მამას სამწყსო სჭეროდეს, ისიც ამას უნდა მოსცე. ამასთან საქმე არავისა აქვს. მანდ ჩვენს ეკლესიაში უნდა იყოს და იმყოფებოდეს. ყმაც ჩვენი არის და ეგ ეკლესიაც; და მანდ განგვიწესებია. და სამწყსოც უკლებრად უნდა მოსცე, რაც რომ ამისს მამას სჭეროდეს. დეკენბერს **ე**, ქორონიკონს **უპმ.**

მღვდელ გიორგი

727. არზა დიმიტრი ციციშვილისა მამულის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 11 დეკემბერი

ცსსა. ფონდი 1448. საბ. № 1252. დედანი. ქაღალდი. 23×18,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან ბედნიერ[ი] ჯელმწიფის ჭირი მოსცეს საწყალს ედიას ციციშვილის ობოლს დიმიტრის.

ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთი ჩემი საქმე დროზედ გარდაწყვიტეთ, ორი ოქმი მიბოძეთ ასლან ეშიყაბაშზედ, რომ ზაქარიაშვილებ თავიანთის საბუთებით თქვენთან მოეყვანა და სამართალი ისე მოგეცათ, ჯერაც არ შეუსრულებია.

გუშინ მომიხდნენ ზაქარიაშვილები, კინაღამ მომკლეს. თუ ჩემი მოყვრები და სხვა სახლის კაცნი ციციშვილები არ შემსწრებოდენ, ცოლ-შვილით ამომწყვეტდნენ, შენს წილს ყმასა და მამულს რათ ითხოვო.

ახლა მე საიდუმლოთ შევიტყე, იმათ რაღაც განაჩენი ქონიათ, და მე ჩემის წილის ყმიდამ და მამულიდამ უწილოთ გავეყვანო. ჩემი ცოლი და შვილი მშიერები ყრიან და ისინი ჩემის წილის ყმისა და მამულის შემოსავალს სჭამენ, რას ინაღვლიან, რომ საქმე არ გათავდეს.

თუ მართლა თქვენი განაჩენი აქვთ და მე უწილოთ გაუყვანივარ მამიჩემის წილის ყმიდამ და მამულიდ[ამ]. თქვენ კარგათ მოგეხსენებათ მამაჩემი პირველი კაციშვილია საციციანოში, სწორეთ მიბრძანეთ, რომ აღარ შეგაწუხოთ და ჩემს თავს მოუარო როგორმე. დეკემბრის **ი**, ქორონიკონს **უპმ.**

თავში

ქ. ჩვენი ბრძანება არის ა ს ლ ა ნ ეშიყაბაშო! ამ არზის პატრონის სახლის კაცნი ზაქარიაშვილები თავიანთის საბუთებითა ჩემთან წარმოადგინე; და ის განაჩენიც მოატანინე, რომელსაც დიმიტრი ციციშვილი თავის საჩივარში ანბობს: ვნახო რა განაჩენია. იქნება ღმერთი გაუწყრათ და ძველი საქმე მოიგონეს, როგორც ნეტარხსენებულის მამიჩემის დროს წიგნები გა[ა]ქეთეს და ბეჭდები მოსჭრეს ახლაც ის მოიგონეს.

მინამ მე იმ განაჩენს ვნახამდე, მინამ შენ ობლის წილის ყმის და მამულის შემოსავალი შეკრიბე და ერთ კაც[ს] მიაბარე ჩემს სამართლის მიცემამდინ, რომ ობოლი არ დაიჩაგროს. დეკემბრის **ია**, ქორონიკონს **ჩყ**. მეფე გიორგი

728. არზა გოგია ციციშვილისა ღალის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 11 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9532. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 26,5×14,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ყელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ხალვათხანის ეშიკაღაბ[აშ ც]ი ც ი ს შ ვ ი ლ ი ს გ ო გ ი ა ს ი.

ვისაც ჩემი ან ღალა და ან კულუხი ეჭიროს, ამას გარდა მიწა და სასახლის ალაგი ეჭიროს, ამისას ოქმისა და იასაულ[ის] წყალობას ვითხოვ, [ისე მო]მაბაროს. დეკემბერს **ც**, ქორონიკონს **უპც**. მეფე გიორგი

თავში

ჩვენი ბრძანება არის არმის ეშიკაღაბაშო ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ე გ ო გ ი ა ვ!

მერე ამ არზით ასე რომ მოუხსენ[ებია], ვისაც ამისი ან ღალა და ან კულუხი ეჭიროს და ან მიწა და ან სა[სახლის ად]გილი ეჭიროს, ამისი ყველა შენ უნდა [გამოურთო] და მოსცე სამართლ[იანად. და თუ] სიტყვა ჰქონდეს ვისმე, სამართალში ალაპარაკე. დეკემბრის **ია**, ქორონიკონს **უპც**. მეფე გიორგი

729. არზა მანუჩარ არღუთაშვილისა ყმის თაობაზე
გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 12 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 4266. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 28×14,4 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ყელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ა რ ღ უ თ ა შ ვ ი ლ ი მ ა ნ უ ჩ ა რ ა ს ი.

ა რ ღ უ თ ა შ ვ ი ლ ს ს ი ს უ ა ს ჩემი ერთი კომლი კაცი უჭირავს და არ მანებებს, თქვენი ოქმიც მიუტანე და არ შეიწყნარა.

გევედრებით ერთი ოქმისა და იასაულის წყალობა მოიღოთ, ჩემი კაცი მამაბაროს. თუ ვისმე სიტყვა აქვს, სამართალში მელაპარაკონ. დე[კემბერს] **იბ**, ქორონიკონს **უპც**.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად სარდალ სალთხუცესს ო რ ბ ე ლ ი ა ნ ს ი ო ა ნ ე ს ასე ეუწყოს! მერე ამ არზით არღუთაშვილს მანუჩარს ასე რომ მოუხსენებია, რადგან ამისი კაცი ყოფილა, სამართლიანის საქმით ამისი უნდა მოაბარო და თუ საბუთიანი სიტყვა ჰქონდეს რამე, შენ გამოიძიე და სწორე სამართალი უსაჯე. დეკემბრის **იბ**, ქორონიკონს **უპც**. ჩვენთან ნულარ აჩივლებ. მეფე გიორგი

730. არზა სააქ ქვლივიძისა გამოსალების თაობაზე გიორგი XII-ისა და დავით მემამიდრის ოქმებით

1800 წ. 17 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 3611. დედანი. ქაღალდი. 32,3×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ყელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ს ა ა მ ქ ვ ლ ი ვ ი ძ ი ს ა.

ძველთაგან ს ვ ი მ ო ნ მ ე ფ ი ს ა გ ა ნ აზნაურშვილი გახლავარ. მერე არეულობა მამხდარა. ამ [მ]იზეზით ჩვენის ალაგიდამ ჩვენც მო[ვ]შლილვართ. ს ა გ ა რ ე ჯ ო ს კურთხეულს მეფეს ოთხის დღის მიწა უბოძებია ჩვენთვის და აზნაურშვილობის სიგლით იმაზედ დაუსახლებივართ. კურთხეულის მეფის ოქმიც მიჭირავს აზნაურშვილობისა და თქვენის უმაღლესობისაცა. მე ამ ახალს მოხელე[ე]ბს ვერა შევასმინე რა და ვერც იმათ უჯათს მე უძლებ.

გვეძრებით, ან ამ თქვენს ბოძებულს ოქმს სრულება მიეცით, რომ აღარც მე თავი გაწყინო და არც იმათ შემაწუხონ. ან არადა, იქიდამ ამყარეთ და საცა თქვენი წება იყოს, იქ დამაყენოთ. დეკემბერს **იდ**, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ქ. ჩვენ მაგიერად ორბელიანს საგარეჯოს მოურავს. კახტანგს და ნაცვალს ასე ეუწყოს! მერე ეს ქვლივიძე აზნაურშვილი არის, თუ სხვა აზნაურშვილებს ეთხოება რამე, ისე ამას ეთხოება. ეს ხომ კარგად იცით, რომ აზნაურშვილს არა ეთხოება რა და რატომ არ ჩამოეხსნებით ამ კაცსა და ასე აჩივლებთ. თუ რომ ამაზედ კელა არ აიღევით და ამან ჩვენთან კიდევ იჩივლა. ეს იცოდეთ დიდათ გიწყენთ და კიდეც გარდავახდევინებთ. ჩვენი გადაწყვეტილი ბძანება ეს არის და ახლა თქვენ იცით. რომელიც იასაული და მოსაქმე მიეიდეს, იმანაც ასე იცოდეს დეკემბერს **იზ**, ქორონიკონს **უპმ**.

ხალიჩა, რომ წაგირთმევიათ, ეგეც მიეცით. მეფე გიორგი

ქ. ბატონო საგარეჯოს მოურაო ზაქარიავ! როგორც კურთხეულის პაპის ჩვენისა და ან კურთხეულის ბატონის მამისჩვენის მეფის ოქმი აქვს, ჩვენც ასევე დაგვიმტკიცებია და ასე უნდა შეუსრულოთ, რომ ეს არასფერზედ არ შეაწუხო. აზნაურშვილი არის. ფებერვლის **იგ**, ქორონიკონს **უპთ**. დავით

731. არზა ბარძიმ ამილახვრისშვილის დედისა ყმევისა და წანართმევის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით

1800 წ. 17 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1401ა. დედანი. ქაღალდი. 33,3×14,3 სმ. ნახედრული. აქა-იქ წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჰელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი ბარძიმ ამილახვრისშვილის დედისა.

ომანის შვილისა და ჩემის შვილისა მოხსენებული გაქვსთ რაც მოხდა. ყმითა და თავით გაგვყარეს, ფხვენის[ს] გახლავართ. რაც სულს აქეთი მქონდა, სულ წაგვართვეს ან ბატონსა და ან ყმასა. ამ ციეს ზამთარში სიცივითა და შიმშილით ვიხოცებით. იქაც ბეჟანის შვილი კარს გვადგანან, ხოცვას გვიპირობენ.

გვეძრებით თქვენს შვილს დავითს უბძანოთ, ჩვენი კაცი თავ-თავის ალაგს დადგეს და არვისგან ეფიქრებოდეს; ჩვენზედაც თვალყური ეჭიროს, არავინ დაგვხოცოს. რაც წანართმევი მქონდეს, ისიც მოაცემინოთ სამარფოლამდინ. ინებოთ, თქვენს სამართალში გადაწყდეს ჩვენი და იმათი დავა, ინებოთ, თქვენმა შვილმა დავითმა გადაგვიწყვიტოს. დეკებერს **იე**, ქორონიკონს **უპმ**.

თავში

ქ. უგანათლებულესო შვილო ბატონო დავით! მერე ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, ამის კაცები თავ-თავის ალაგს დაყენე და თვალყურიც გეჭიროს, რომ უბრალოთ არავინ შეაწუხოს. და რაც წართმეული აქვსთ, ისიც მოაცემინე და ამათი სამართალიც შენთან გარდაწყვიტე სამართლიანად. დეკენბრის **იზ**, ქორონიკონს **უპმ**.

მეფე გიორგი

732. არზა სიღნაღის ქევხის თემიმურაზისა ადგილის თაობაზე დავით ბეგავიდრის ოქმით

1800 წ. 30 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3399. დედანი. 33×14,2 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მისს უგანათლებულესობას მეფის ძეს საქართველოს მეფის დავითის წინაშე მოსახსენებელი თქვენის ნათლულის სიღნაღის ქევხის თემიმურაზისა.

სიღნაღში ყასაბს ჭიტესას ერთი ბურჯი უჭირავს, ძირშიაც იმის სიძეს თათულს დაუჩემებია, ნაგომურია და ნაშენი არ არის რა კარისაკენ როსტომა შვილის არუთინას სახლის მიჯნამდინა, იქით კიდევ ციხელი პა[ა]ტას მიჯნამდინა, წინ დალალი დავითას ბანის გზამდინა.

წყალობას ვითხოვ ეს მებოძოს. სათქვენოდ ყავრული დავაბურვინო, რომ როდესაც მობძანდეთ, იქ ჩამობძანდეთ. ქიზიყის მოურავსაც უბძანოთ, აყრილობა რომ მოხდეს, იქ ქრხები არავინ გა[ა]კეთოს. დეკემბერს **კმ**, ქორონიკონს **უპმ**.

ზემო კიდეზე

ქ. ბატონო ბიძავ ჩვენო სარდალო, ქისიყის მოურაო რევაზ! მერე ამ არზით სიღნაღის ქევხას რომ ასე მოუხსენებია, რომელიც

მიჯნები გამოუცხადებია, ამ მიჯნების საშუალო ადგილი ამისთვის გვიბოძებია. ამ[ას] უნდა დაანებოთ და ეს ბურჯიც ამას უნდა დანებდეს, რომ ყაერული დაადგმევინოს და ღმრთის მოწყალებით ჩვენ რომ მანდ მოვიდეთ, იმაში დავდგეთ. დეკემბრის **ლ**, ქორონიკონს **უპშ**.

დავით

733. არზა თბილისში მსახლობელ საეკლესიო უმჯობა გამოსაღების თაობაზე პატრიარქის ოქმით

XVIII ს. II ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1772. პირი. ქაღალდი. მხედრული. უთარიღო.

ქ. ღმერთმან ყოვლად უწმიდესის პატრიარხის ჭირი მოსცეს ერთობლივ მემკვიდრესა და ეულს თქვენს ყმათა ქალაქში მსახლობელთ.

მემკვიდრე კაცნი აღარავინ არის, ყველანი ჩვენთავად შემოწირულნი გახლავართ. რაც ჩვენი შაძლება არის უნდა გემსახუროთ.

ვინცავინ სოფლის ხარჯში არ ურევია და ქალაქში თქვენ ყმად იხსნება და არც ჩვენ გვიდგება ხარჯში, თავის შაძლებით უნდა მოგვიყენოთ.

არას ქვეყანას თარხანი აღარვინ არის საქართველოში. ზოგი ჩვენი მამასახლისი ათარხნებს, ზოგი სხვანი. და ჩვენ ძალა დაგვემართა, მონანი გახლავართ.

ქ. შადინას შვილები მოყალნე

ქ. თარხანი უმორჩილო კაცი
ქ. ოქანთ სტეფან[ა]ს შვილი
ქ. ოზანთ კერძი დავითა
ქ. შამძლებელი პაპა
ქ. როსროხანთ პაპას შვილი გოგია
ქ. ოქინათ ოაჰნეზა
ქ. ფრანგი პეტრეს შვილები
ქ. ფეიქარი გრიქოლა
ქ. ბრმა ათოა
ქ. ქარშიკა პეტრე
ქ. სუქანას შვილი
ქ. ყარაოღლან[ა]ს შვილი
ქ. ჭინჭალის შვილი
ქ. ძეგველას შვილები
ქ. ოქრომჭედელი ფარსადანა

ქ. ოქოას შვილები
ქ. მეთევზე შაქარა
ქ. ჰასრათას შვილი
ქ. პარვართას შვილები
ქ. ქალიკოას შვილები

ქ. ოანეზა
ქ. კვეზერლის შვილები
ქ. ავაქა
ქ. ფეიქარ[ი] სულხანა
ქ. მეჩახმახე ავეტიქა
ქ. მესანთლე მელქოა
ქ. ბაყალბაში დანელა
ქ. უზბაშის შვილები
ქ. ოქრომჭედელი ლაზარე

ქ. შაუძლებელი არის ყუზუნას შვილები
ქ. ხუდადას შვილი
ქ. ყაზაზის შვილები
ქ. ნალბანდი
ქ. ძეგველას შვილი პეტრე
ქ. ფეიქრები გარეთუბანს
ქ. მუნთოას შვილი
ქ. შაროას შვილები
ქ. ისაკა ნამამასახლისარი
ქ. არაქელას შვილები

ქ. ჭურჭჩი არუთინა

ქ. ბრმა ოანეზა
ქ. შაჰანთ სტეფანა
ქ. გასტას შვილი გოგია
ქ. კოსტანას შვილი არუთინა
ქ. მკალავი ღარიბა
ქ. მეღორე მოსია
ქ. დაბაღი ოსეფას შვილი
ქ. ჩახრი ბეჟანა

თუ აქედამ ერთი ვისმე ძალა დაემართოთ და გავიდეს, პასუხის გამცემი ჯარიმით ვიყ[ვ]ნეთ.

verso

ქ. მოქალაქენო ამ არზით რომ მოუხსენებიათ, ვინცავინ სოფლის ხარჯში არ ურევია და ქალაქში სახლობენ, თავიანთის შაძლებით უნდა მოგვიდგნენ.

მამასახლისო გაბრიელ! თუ ძალა და უსამართლობა დაემართა ვისმე, შენ გადააბდევინე.

734. არზა ერეკლეს დისწულის მარიამისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით

XVIII ს. ბოლო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3840. დედანი. ქაღალდი. 19,5×11 სმ. დაზიანებული, მარცხენა ზემო კუთხე მოხეულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ღმერთმან თქვენი ჭირის მოსცეს თქვენს დისწულს მარიამს. მერე მიღდისაის შვილისაგან დიმიტრის საქორწილო ფარჩა ავიღე, იმის ფასათ ცამეტი ს[ა]ბან[ლ]ე ღვინო გამომართო ქრისტიანობის თვეში ამ პირობით რომ: როგორც კახეთს იყოსო, ხუთ აბაზ მეტათ ავიღებო. მე მოვიკითხე, რომ მაშინ თუთხმეტ მინალთუნათ ყოფილიყო და თექვსმეტ მინალთუნათ მიეცა. ოსეფაც ფიცამს ღორღანას შვილი, რომ მაშინ თვრამეტ მინალთუნათ ავიღეო. თამასუქიც იმასვე აქვს და თოთხმეტ მინალთუნსაც არ მაძლევს, ფარჩაშიაც სარგებელი ქნა და ამ ღვინოსაც ასე ნაკლებ იჭერს.

სამართალს ვითხოვ, ღმერთი გაგიმარჯვებსთ.

კიდეზე

ქ. ყორიასაულბაშო! ეს საქმე შენ გარდუწყვიტე სამართლიანის გზით. იცლის... ქორონიკონს*.

735. არზა დიმიტრი ხიმშიაშვილისა ყმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 6 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 6745. დედანი. ქაღალდი. 24,5×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უმაღლესობის ბედნიერის ჯელმწიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ხიმშიაშვილის დიმიტრისა.

ფშაველში ერთი კომლი კაცი მყავს ჩემი მემკვიდრე ღარიბაშვილები მახარა. გევედრებით თუშ მოურავზედ ერთი ოქმი მიბოძოთ, ისინი ამიყაროს და მამაბაროს. დეკემბერს **ით, ქორონიკონს უპზ.**

თავში

ქ. საქართველოს მემკვიდრის დავითის სიკეთით სახსოვარო თუშთ მოურაო დურმიშხან! მერე ამ არზის პატრონს ხიმშიაშვილს ასე რომ მოუხსენებია, ამას თავისი კაცი უნდა აუყაროდ და მოსცე. და თუ საბუთიანი სიტყვა აქვს რამე, ჩვენს ძმას ბაგრატთან ალაპარაკე. იანვრის **ვ, ქორონიკონს უპთ.** დავით

verso

ქ. ჩვენის ძმის ბრძანებისამებრ აღასრულე. იანვრის **ვ, ქორონიკონს უპთ.** ბაგრატ

* დანარჩენი აკლია.

736. არზა ბეჟან ლიპარტანისა ყმის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით

1801 წ. 10 იანვარი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 27. საბუთი № 293. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[203] ღმერთმან მეფის[1] ძის იულონის ჭირი ბეჟან ლიპარტანს მოსცეს.

მერმე ამას მოვახსენებ, არბაბობას წინათ წელიწადს აქეთ ორი კომლი კაცი მყავს, რომ ამისი მცილე არა მყოლია. ახლა ღმერთმან ასე თქვენი ორგული შეაწუხოს, როგორც მე მდებარე გახლავარ. და ეს ჩემი სამკვიდრო კაცნი არღარას მეპოებიან. რა საციციანო წამხდარა, მეცა და ეს ჩემი კაცნიც ხიზნათ გახლავარ. აქამდინ მინამ ფეხზე გახლდი, კიდევ მეპუებოდნენ რასმე და ახლა რაკი მოუძლურდი, აღარას მეპუებიან. ახლა ამ მოწყალებას ვითხოვ, რომ ის კაცნი დატუქსონ და როგორც რიგი იყოს ისე მემსახურონ. ღმერთი გაგიმარჯვებს. იანვრის **ი, ქორონიკონს უპთ.**

თავში

მეფის ძე იულონ გიბრძანებ ბოქაულთხუცესო ფირან! მერმე ამ არზის პატრონი ამ არზით თავის ყმებს რომ ასე უჩივის, ამაზე იასაული უნდა გაგზავნო, რომ იმ კაცებს თანბა უყოს და რაც შეეძლოს კიდეც ამ თავის ბატონისთვის ამსახუროს. და ესეც იცოდენ იმ კაცებმა, თუ კიდევ ის თავეთი ბატონი თავიანთის უარშიობით ჩვენთა[ნ] აჩივლეს, დიდათ გარდავახდევინებთ. იანვრის **ი, ქორონიკონს უპთ.**

ქ. როგორც ბატონყმობის რიგი იყოს და შეეძლოსთ, ისევ უნდა [მ]სახურო[ნ] ამ თავის ბატონს.

737. არზა რუისელეგისა გამოსალეგის თაობაზე თეიმურაზ ბატონიშვილის ოქმით

1801 წ. 18 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 393. დედანი. ქაღალდი. 20,2×13,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უგანათლებულესობის საქართველოს მეფის ძის თეიმურაზის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ციციშვი-

[1] ფეების.

ლის ნიკოლოზ მდივანბეგის ყმების სამი კომლი კაცის რუისელებისა.

ასემც თქვენი ორგული წახდეს, როგორც ჩვენ წაგვახდინეს. ეხლა სულ აგვიკლეს; პურით, ქერით, ღვინით, საქონლით; რაც გვებადა, სარჩოსაგან გაგვაყენეს; სულების მეტი აღარა შეგვრჩა რა.

წყალობას ვითხოვთ ერთი მაგარი ოქმი გვიბოძოთ, ან თქვენი მოსაქმე მოვიდეს, ან თქვენის ძმებისა; წრეულობით შეგვასვენონ, აღარაზე შეგვაწუხონ. ღმერთი გაგიმარჯვებსთ, აკლებულნი კაცნი ვართ. იანვრის **იგ, ქორონიკონს უპთ.**

თავში

მეფის ძე თეიმურაზ მოგიწერთ: რომელნიც ან ბატონისა და ან ჩვენი იასაულები მიხვიდოდეთ ხოლმე რუისს, ამ კაცთ წლეულობით ხარჯში ნუ გაარევინებთ. წლეულ ეს კაცნი გაგვითარხნებია. იანვრის **იგ, ქორონიკონს უპთ.**

ბეჭედი: მეფის ძე თეიმურაზ.

738. არზა ფარსადან ესიტაშვილისა ყმის თაობაზე დავით მეფის ოქმით

1801 წ. 18 იანვარი

ცსსა. ფ. 1449. საბუთი № 298. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. მათის უმაღლესობის სრულიად საქართველოს მეფის ძის მეფის დავითის წინაშე მოხსენება მათის მონის ფარსადან ესიტაშვილისაგან.

ხემწიფე მამის თქვენისაგან მონდომებული იყო საცხენის[ს] შენობა, საცა კახეთში ჩემი კაცნი დგანან, ოქმი მიბოძა და იასაულად იოსებ ზაალაშვილი, უნდა ეყარა და საცხენის[ს] დაეყენებინა. შეიდი კომ[ლ]ი კაცი სხვაც მიბძანა, რომ ოქმები მაქვს, მაგრამ მაშინ ის ჟამი იყო, რომ ველარ ავყარე.

ახლა ამ წყალობას ვითხოვ, მანამ თქვენი მოწყალებაც დამემართოდეს და ავყრიდე, ოქმი მებოძოს, ვის როგორ შე[ე]ძლოს, ჯერ ხანათ იქიდამვე მემსახურნენ. იანვრის **იე,** ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ქ. სრულიად საქართველოს მემკვიდრე მეფის ძე დავით გიბრძანებ*. მერე ამ ესიტაშვილის ყმანი სადაც იდგნენ, თავეთის შეძლებით უნდა ამსახურო, როგორც რიგი იყოს. იანვრის **იზ,** ქორონიკონს **უპთ.**

დავით

739. არზა სოლომონ არღუთაშვილისა ყმის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1801 წ. 8 თებერვალი

ცსსა. ფონდი 1450. დაცთარი № 52. საბუთი № 79. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[70] მათის უგანათლებულესობის მეფის ძის ვახტანგის წინაშე მოსახსენებელი არღუთოვის სოლომონისა.

ჟამთა ვითარებისაგან ჩვენის მამულიდამ ჩვენი ყმანი აყრილან და აქა-იქ [v] დაფანტულან და სამი კვამლი აქ არაგვზე გხლებიათ ორი კომლი ავეტაშვილები და არაქელაშვილი იოსებ. მამაჩემს სანატრელის თქვენის ძმისათვის მოეხსენებინა, ოქმი ებოძებინა აყრისა. ავეტაშვილი ვართანა აეყარა და წაეყვანა; ავეტაშვილი დავითაც თან წაეყვანა და შვილები და სახლობა კი აქავ დარჩომილიყვნენ ცხვრის მოსავლელათ. არაქელაც აეყარა, წაეყვანა და თავისი შვილი იოსებ აქ ბებიასათვის მიებარებინა. ომარხანობას ისევ აქეთ წამოსულიყვნენ დავითა თქვენის ჭირის სანაცვლო შექმნილიყო. და ახლა ორი შვილი გახლავს იმისი — მოსია და გოგია. ვართანა თვითონ ახლაც ცოცხალი გახლავს და არაქელა რუსეთს გახლავს და იმის შვილი იოსებ აქ გახლავსთ.

ვითხოვ თქვენის მოწყალებისაგან, რომ ერთი ოქმი მიბოძოთ, როცა მინდოდეს ამ ჩემის ყმების აყრა და თავეთის მამულში წაყვანა, არვინ დამიშალოს და მარადის გახლდნენ, ხარჯზე და გამოსაღებზე არავინ შეაწუხოს. თებერვლის **ჱ, ქორონიკონს უპთ.**

თავში

ბატონიშვილი ვახტანგ გიბძანებთ! მერე ამ არზით მიმბაშს არღუთაშვილს[1] სოლომონს ასე რომ მოუხსენებია, რომელიც ამ

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი მოხელის სახელის ჩასაწერად.

1 არყუთაშვილს.

არზაში ამის ყმანი სწერიან, როდესაც მოინდომოს ამათი აყრა და თავეთს მამულში წაყვანა, არავინ დაუშალოს. და მარამდის იქ იყვნენ, ხარჯსა და გამოსაღებში არავინ უნდა გარიოთ და არაზე შეაწუხოთ, თორემ ჩემი საწყენი იქნება. თუ ამათ მოხელეს ვისმე სიტყვა ჰქონდეს, ჩვენ მოგვახსენონ. თებერვლის **ი**, ქორონიკონს **უპთ.** ვახტანგ

740. არზა დიმიტრი მდივნისა უმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 17 თებერვალი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 25. საბუთი № 38. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[18] ქ. მათის იმპერატორების დიდებულების ნებით სრულიად საქართველოს მემკვიდრის და მმართებელის მეფის ძის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის მდივნის დიმიტრისაგან.

ჩემო მოწყალევ, ვგონებ თქვენც კარგად მოხსენებული გქონდესთ და მთლად საზოგადობამ იცის მათე მღვდელი, იმის ძმისწული ბასილ [v] მღვდელი თავისის შვილებით მამა-პაპით ჩემნი ყმანი გახლავან და არას კაცს სადაო და სალაპარაკო არავისა აქვს. სანატრელს პაპას თქვენს მეფეს ირაკლის ასეთ რიგათ აწყინა თავი, ალარც დღე მოასვენა და ალარც ღამე. პაპა თქვენმაც წყალობის წიგნი უბოძა — შენს მაგიერს მიესცემო.

გვეედრებით ან მაგიერი გვიბოძოთ და ან ჩვენი მამა-პაპის ყმანი. ყოვლის ივერის მოწყალე ბრძანდებით და მეც ნუ დამაგდებთ უნუგეშოს. თებერვლის **ივ.** ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ქ. ნინია ეშიკაღაბაშო! ჩვენ მაგიერი კაცი არა გვყავს, რომ მივსცეთ. ეს თავისი კაცი მოაბარე. თებერვლის **იზ,** ქორონიკონს **უპთ.**

741. არზა ლუარსაბ გლურჯიძისა ვალის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 17 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3795. დედანი. ქაღალდი. 19,5×7,5 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. მათის დიდებულობის ბრძანებით საქართველოს მემკვიდრის მეფის ძის დავითის წინაშე მოხსენებული მათის მონის ლუარსაბ გლურჯი[ძი]საგან.

ხუთი თუმანი ემართა ერთს კაცს ჩემი. შარშან თქვენ მოგახსენე. სოლომონ მდივანბეგის ძმას იოსებს უბძანეთ: გამოურთვი, მოეც. ოთხი თუმანი მე მომცა. ერთი თუმანი ჩემის თეთრიდამ აუღია და იმისთვის საიასაულო გამოურთმევია.

თუ სიტყვა არა ჰქონდეს, ჩემი ერთი თუმანი მომცეს; და თუ სიტყვა აქვს, მოსამართლე[ე]ბთან მომყვეს. ფებერვლის ე, ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ქ. უფალნო მსაჯულნო! ეს მოხსენება საჯეთ ჭეშმარიტად და აღასრულეთ. თებერვლის **იზ,** ქორონიკონს **უპთ.**

დავით თათო, შენ ახარარ(?)[1].

742. არზა იოსებ მაღაქელაშვილისა ვალის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 18 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3684. დედანი. ქაღალდი. 21,3×14,8 სმ. მხედრული. განკუთვნილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. ოქმის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

ქ. მათის იმპერატორების დიდებულების ბრძანებით საქართველოს მმართებლის და მემკვიდრის დავითის წინაშე მოსახსენებელი იოსებ მაღაქელაშვილისა.

ერევანს ქალოჰანეზას ჰირიანობის წელიწადს ერთი საპალნე რუსული საქონელი გაუგზავნე გასასყიდლად. ამისი ანგარიში გაუწმენდელი გახლავსთ. რამთენჯერ წიგნი მიეწერე, არ გამიკითხა, ახლა იმის შვილი აჭ გახლავსთ. ოქმი და იასაული მიბოძოთ, ვისთანაც იმან მოინდომოს, სამართალში მელაპარაკოს და ანგარიში გამიწმინდოს. თებერვლის **იზ,** ქორონიკონს **უპთ.**

1 ჩაწერილია სხვა ხელით.

თავში

ქ. მათის იმპერატორების დიდებულების ნებით სრულიად საქართველოს მემკვიდრე და მმართებელი დავით გიბრძანებ კ ა კ ა გ ე რ მ ა ნ ო ზ ი შ ვ ი ლ ო! მერე ამ არზით ი ო ს ე ბ მდივანი რომელსაც უჩივის, სამი-ოთხი მოქალაქე დაუსხი და სამართლით და ანგარიშით პასუხი მოაცემინე. ფებერვლის **იზ**, ქორონიკონს **უპთ.** დავით

743. არზა გიორგი ნასახლიბაშისა მამულის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 19 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9722. დედანი. ქაღალდი. 22,8×12,3 სმ. მხედრული. აქა-იქ წერტილი.

ქ. მათის დიდებულობის ბრძანებით სრულიად საქართველოს მემკვიდრედ დადგინებულის დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოხსენებული ნასახლიბაშის გ ი ო რ გ ი ს ა გ ან.

ერთი ოქმი მიბოძეთ თ ა რ ხ ნ ი ს შ ვ ი ლ ს დ ა ვ ი თ ზ ე; დ ა ვ ი თ ი ს შვილმა ე ლ ი ს ბ ა რ მ ა, რომელიც მამული მომყიდა, იმისმა სახლისკაცმა ზ ა ა ლ მ ა გამირჩიოს და მომაბაროს. და თუ ზაალს ემართოს რამ, ისიც მოაცემინოს. ფებერვლის **ზ**, ქორონიკონს **უპთ.**

თაეში

ქ. მათის იმპერატორობის ნებით ჩვენ, სრულიად საქართველოს მ ე მ კ ვ ი დ რ ე დ ა ვ ი თ, გიბრძანებ თ ა რ ხ ნ ი ს შ ვ ი ლ ო მიმბაშო დავით! მერმეთ როგორც ამ არზის პატრონს მოუხსენებია, ელისბარს რომელიც მამული მიუყიდნია ნასაღჩიბაშისათვის, იმის სახლის კაცს ზ ა ა ლ ს უნდა გაარჩევინო. და თუ ზაალს ემართოს რამე ამ არზის პატრონისა, ისიც გამოურთვი და მოეც. თებერვლის **ით**, ქორონიკონს **უპთ.** დავით

744. არზა ნინოსი მამულის საქმეზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 20 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6488. დედანი. ქაღალდი. 34×11 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი. ა-ნაკლული.

ქ. მათის უმაღლესობის სრულიად საქართველოს მემკვიდრის მეფის ძის წინაშე მოსახსენებელი მათის მზევლის პაპიდაშვილის ნ ი ნ ო ს ა გ ან.

თქვენი ყმა რომ ცოცხალი გახლდათ, მ[ა]ლ[ა]ქ ი ა ს თ ა ნ მივიდა, თავდებათ დაუდგა გ ი ვ ი ც ი ც ი შ ვ ი ლ ს ფარე[შ]ხუცეს[ს] და ოცი თუმანი აიღო და გივს მისცა. თავისი მამული და ყმა მალაქიას დაუდვა გირაოთ. და იმ გივმა თავისი სახლის ნასყიდობის სიგელი და თეთრის თამასუქი თქვენს ყმას მისცა. ეს სახლები ჩემია. საქმე არავის აქვს. და გავიგონე რომ სხვისთვინ გიბოძებია.

წყალობას ვითხოვ, რომ ეს ვალი გადაწყვიტოს და ჩემს შვილს გ ლ უ რ ჯ ი ძ ე მა[ა]შოროს, რა საქმე მაქვს; მე ჩემი თამასუქი და მამული მამბარდეს, ჩემთან საქმე არავის ქონდეს.

მე სხვას წყალობასაც ველი თქვენგან. ერთმა ობოლმა ყმაწვილმა თქვენს ერთგულობაზედ თავი დადვა. ღმერთი გაგიმარჯვებს, სამართალი მაღირსე. თებერვლის **ი**, ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ქ. მათის იმპერატორების დიდებულების ნებით სრულიად საქართველოს მ ე მ კ ვ ი დ რ ე და მმართებელი დ ა ვ ი თ გიბრძანებთ ც ი ც ი შ ვ ი ლ ო კ ო ს ტ ა ნ ტ ი ლ ე! მერმე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, ამ ნინოსთან ჯელი არავისა აქვს და ვერცავინ რას გამოართმევს. გივის ციცისშვილის ყმისა და მამულიდამ უნდა მიეცეს.

ფებერვლის **კ**, ქორონიკონს **უპთ.** დავით

745. არზა ბარძიმ ამილახვრის შვილისა წანართმევის თაობაზე დავით მეფეკვიდრის ოქმით

1801 წ. 26 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 8992. დედანი. ქაღალდი. 33,7×13,9 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის დიდებულების ბრძანებით საქართველოს მმართებლის დავითის წინაშე მოსახსენებელი ბარძიმ ამილახვრის შვილის ბარძიმისა.

როგორც კურთხეულის მამის თქვენის ბძანება ქონდეს ბეჟან მი[ნ]ბაშს, ებძანოს იმის შვილებს, რომ სამართლამდინ შფოთს დაგვეხსნან ჩვენც და ჩვენს კაცებსა. და რაც წანართმეული ქონდეს, ისიც გვებოძოს. ვენახი როგორც წაეხდინოს, ისევ იმისმა კაცებმა გა[ა]კეთონ, აკაფულს ხომ აღარ ეშველება რამ.

თქვენს ბედნიერს სამართლამდის დამაცალონ შფოთისაგან: ან სიკვდილისა არ მეშინოდეს ან მე და ან ჩემს ყმებს. ჩვენი დავა თქვენმა ბედნიერმა სამართალმა გადაწყვიტოს[1]. წანართმევის სია გახლამთ. თებერვლის **კე**, ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ქ. მათის იმპერატორების დიდებულესობის ნებით სრულიად საქართველოს მ ე მ კ ვ ი დ რ ე და მ[მ]ართებელი მეფის ძე დ ა ვ ი თ გიბძანებ ი ო ს ე ბ და დ ი მ ი ტ რ ი!

მერე ამ ბარძიმის საჩივარზე აქ ამილახვარის შვილის მინბაშის ბეჟანისათვისაც გვითქვამს და შენც ამის შვილებსაც უნდა შეატყობინო, რომ ამ ბარძიმს და ამის კაცებს არა აწყუ[ე]ნინონ რა და არცა შესცოდონ რა, თორემ სამართალი დაუორკეცებს გარდახდას.

რაც ან ბეჟანს და ან ამის შვილებს და ან ო მ ა ნ ი ს შვილებს ან ბარძიმისა წაეღოსთ და ჰქონდესთ თუ ამისის კაცებისა, ყველა უკლებრივ გამოართვი და მოეც. გამოურთმევლობა არას საქმით არ იქნება.

თებერვლის **კვ**, ქორონიკონს **უპთ.** დავით

[1] გადაწყვეტას.

746. არზა კეჩხუაშვილებისა სამართლის მიცემაზე დავით მეფეკვიდრის ოქმით

1801 წ. 26 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8725. დედანი. ქაღალდი. 22×10,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის.

ქ. სრულიად საქართველოს მ ე მ კ ვ ი დ რ ი ს დ ა ვ ი თ მმართებლის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ძ ე ვ ე რ ი დ ა მ კ ე ჩ ხ უ ა შ ვ ი ლ ე ბ ი ს ი ვ ა ნ ეს და პ ა ვ ლ ე ს ა გ ან.

თქვენი სახასო ყმა გახლავართ. ჩემი შვილი თოფჩი იყო. გ ა ნ ჯ ას თქვენს სამსახურში ჭირი[ს] სანაცვლო შეიქნა. ცოლ-შვილით ტყვეთ ვიყავით და თითვან თქვენ დაგვიხსენით. ჯ ა ვ ა ხ ა შ ვ ი ლ ი ს ო ლ ო მ ან ი უ ლ ო ნ ის ერთგული იყო და ჩვენ აგვიკლო. დღეს აქამდინ დაჭერილი ვყუანდით. ახლა მეორეთ თქვენმა ბედნიერებამ დაგვიხსნა.

ახლა ჩვენი ვედრება ეს არის, არავის მიგვცე. თქვენს სახასო ყმათ გახლდეთ ჩვენის მამულითა. ფებერვლის კე, ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ქ. ეშიკაღაბაშო მ ი რ მ ა ნ ო ზ! ამ არზის პატრონს რომ ასე მოუხსენებია, ამის მოდავეს თოფჩებთან ხომ ხელი არა აქვს. და თუ სიტყვა აქვს ვისმე, ამის მამას სამართალში ელაპარაკოს. ეს კაცი შენთვის მოგვიბარებია მამულითა* და თვალყური გეჭიროს. ფებერვლის **კვ**, ქორონიკონს **უპთ.** დავით

747. არზა გოგია ნასახჩიბაშის ნაიბისა ყვის თაობაზე დავით მეფეკვიდრის ოქმით

1801 წ. 1 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 9215. დედანი. ქაღალდი. 32,5×13,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის დიდებულების ბრძანებით საქართველოს მმართებელის დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი ნასახჩისბაშის ნაიბის გ ო გ ი ა ს ი.

ერთი ჩემი ყმა ო ს ი ა ურს მდგომი მკვიდრი ადრიდ ჟამიდგან წასულა ქ ი ტ ი ა შ ვ ი ლ ი და ხ ი დ ი რ ბ ე გ ი ს შ ვ ი ლს ჰყმობია.

* „მამულითა" მიწერილია ბოლოს.

მოგეხსენებათ, კემწიფის ყმა და ეკლესი[ი]სა, საცა უნდა იყოს წასული, არ დაიკარგება.

წყალობას ვითხოვ დათუა თარხნისშვილზე ერთი ოქმი მიბოძოთ, რომ ჩემი ყმა ნინია ხიდირბეგისშვილიდამ გამოიყვანოს და მე მომაბაროს. ფებერვლის კე, ქორონიკონს უპთ.

თავში

ქ. უგანათლებულესო მეფის ძევ, ჩვენო ძმაო თეიმურაზ! მერე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, თავისი კაცი უნდა მიაცემინო. და თუ სიტყვა ჰქონდეს, შენთან ალაპარაკე და გარდაუწყვიტე. მარტის ა, ქორონიკონს უპთ.

დათუა თარხნისშვილო! ეს კაცი შენ უნდა აუყარო და მოაბარო. თუ სიტყვა ჰქონდეს, ჩვენთან ალაპარაკე. დავით

748. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 8 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 606. დედანი. ქაღალდი. 21,3×12 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. მისის სიმაღლის იმპერატორის ნებით დადგინებულის სრულიად საქართველოს მემკვიდრის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის დავითიშვილის ზაალისაგან.

ლიჩს ჩემის კაცის ქვრივი შე[ე]რთო ლომიძეს, საქვრიოს ვთხოვდი, აიყვანა ის ქვრივი თავისის შვილით მამცა, მოკვდა; გადმოვიყვან[ე] ექვსის წლისა, გავზარდე, ჩემის კაცის ქალი შევრთე, ღვდლათ ვაკურთხებინე, ოცი წელიწადია მყამს.

რევაზ ერისთვის შვილი აბის[ს] რომ მოვიდა, მაშინ თეიმურაზისათვინ დაებეზღებინათ, სულ აეკლო. ახლა შიშით ვეღარ დადგა. იმერეთს წასულა ცოლ-შვილით, ეშინიან.

ერთი ოქმის წყალობას ვითხომ, აქავ გადმოვიყვანო, ფიქრი არავისი ქონდეს. და თუ მართებს ვისი რამ, სამართალში ელაპარაკოს და გამოართვან. ღმერთი გაგიმარჯვებს, ერთს კვამლს კაცს ნუ დამიკარგვენ. მარტის ა, ქორონიკონს უპთ.

თავში

ქ. სრულიად საქართველოს მემკვიდრე და მმართებელი დავით გიბრძანებ დავითიშვილო ზაალ! ამ არზით რომ ასე მოგიხსენებია, ახლავ კაცი გაგზავნე, ის მღვდელი ხათრიჯამი გახადე და გადმოაყვანინე. და ეს ჩვენი ოქმი უჯათად დაიჭირე, რომ იმას არავისგან საფიქრო არა ჰქონდეს. და თუ უსამართლოთ წართმევია რამე, იმისიც სამართალი დაემართება. მარტის გ, ქორონიკონს უპთ. დავით

749. არზა სოლომონ გებურიშვილისა ყმების თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 7 მარტი

ცსსა. ფონდი 1448. საბ. № 6780. დედანი. ქაღალდი. 31,8×18 სმ. მხედრული. გაწკეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის.

ქ. მათის დიდებულების ბძანებით, სრულიად საქართველოს მემკვიდრის და მმ[ა]რთებელის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ბებურიშვილის სოლომანისაგან.

ჩვენო კელმწიფევ, ორი კვამლი კაცი გამექცნენ სესია, ნინია და იმისი ძმისწულები. პაპა თქვენთან მიჩივლეს, დედოფლის ყმანი ვართო, სოლომანს ტყუ[ი]ლად ვყე[ვ]ართო. პაპა თქვენმა სამართალს მიგვცა. მსაჯულთ გვალაპარაკეს და სამართლით მე დამრჩა, რომ განაჩენი ხელთ მიჭირავს პაპის თქვენისაგან დამტკიცებული. კურთხეულმა ბატონმა მამათქვენმა გვიბძანა: ეგ კაცები ჩვენ მოგვართვი და თეთრს გიბოძებო. უარი მოვახსენე, მაგრამ მი[ი]რთვა და ოცდაოთხის თუმნის ბარათი მიბოძა. არც იმ ბარათების თეთრი გამირიგდა და არც კაცები მებოძა.

წყალობას ვითხოვ, ან ჩემი კაცები მებოძოს და ან თეთრი. ბარათები ხელში მიჭირავს. ის ორი კვამლი კაცი ახლა ოთხ კომლათ არიან ქიზიყში. უსამართლოთ ნუ გამხდით, ან თეთრი მებოძოს და ან ჩემი კაცები. მარტის ვ, ქორონიკონს უპთ.

თავში

ქ. მათის იმპერატორების დიდებულების ნებით, ჩვენ, სრულიად საქართველოს მემკვიდრე და მმართებელი დავით, გიბრძანებ ასისთავო პატარკაც. ქევხის ძმა საბავ: მერმეთ ნეტარხსენებულის პაპის ჩვენისაგან განაჩენი დამტკიცებული აქუს სოლომონს და ნეტარ ხსენებულის მამის ჩვენისაგან ბარათი აქუს, რომ ფასი უნდა მიეცა იმ კაცებში და არ მისცემია.

ახლა, რადგან ეს ნინია და იმისი ძმისწულები გოგია და ილარიონ და სესიას შვილები ჩვენ გვბოძებია, რადგან ამ სოლო-

მონის სამკვიდრო ყოფილიყო და არც თეთრი მისცემია, თქვენ უნდა მიხვიდეთ და ეს ოთხი კვამლი კაცი აუყაროთ თავისი ცოლ-შვილით და რისაც მქონებელნი არიან და მოაბაროთ სოლომონს. თუ ან ერთი კაცი წაგივიდათ ამ[ა]თგანი და ან დააკლდათ, თქვენ გარდაგახდევინებთ და ავათაც მოგეპყრობით, ჴემმარიტებით იცოდეთ. თუ გინდა პაპა ჩვენსაც არ ებოძებინა, ჩვენ მაი[ნ]ც თავის სამკვიდროს არ დაუკარგებდით. და როგორც გვიბრძანებია ისე აღასრულეთ და მოაბარეთ. მარტის **ზ**, ქორონიკონს **უპთ**.

მაგ კაცთ ასე იცოდნენ და ასე გამოუცხადეთ: თუ რამ ურჩება იხმარეს და როგორც ბატონყმური სამსახური არის, ისე კარგათ არ ემსახურნენ სოლომანს, ყველას ჯინჯილში ჩავალპობ. აქამდისინ რომ ურბენიათ, ისე აღარ იქნება, ასე იცოდნენ მაგ კაცთა. დავით

verso

ჩვენ თეთრს გვაწუხებდა და ჩვენ თეთრი არა გვქონდა, რომ მიგვეცა. ამისთვის ამათ თავისი კაცები დავანებეთ. დავით

750. არზა ლუარსაბ გლურჯიძისა ვალის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 12 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3803. დედანი. ქაღალდი. 29,5×19 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ წერტილი.

ქ. მათის დიდებულების ბრძანებით, საქართველოს განმგებელის მეფის ძის მ ე მ კ ვ ი დ რ ი ს დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი გ ლ უ რ ჯ ი ძ ე ლ უ ა რ ს ა ბ ი ს ა.

ჩემო ხელმწიფევ, პ ე ტ რ ე მღდელს რომ მოუხსენებია, ოთხის თუმნის მეტი თუ იქიდამ მომცემოდეს, ღმერთმან შენი რისხვა მომცეს. რაც ოთხს თუმანში სადივ[ა]ნბეგო ერგებოდეს, ის მი[ი]რთვას და ჩემი კი მებოძოს. კაცებიც აქ გახლავან, თუ სიცრუ[ი]თ მომეხსენებინოს, იმათ კითხეთ. მარტის **იბ**, ქორონიკონს **უპთ**.

და ამასდა გარდა თორმეტი მინალთუნი ხატის თეთრი შეჭამა, რომ მ[ა]გისგან ვერა გამოვიტანე რა.

ამისს მოწყალებას გევედრებით, რო[მ] ეკლესიას თავისი თეთრიც მიერთოს, ერთის ოქმისა და იასაულის წყალობა მიბოძეთ. ერთი კაცი, რომელიც თქვენი ნება იქნება, დაგვისვას და სამართალი გვიყოს.

თავში

ქ. უფალო პეტრე მღვდელო! შენს მღველობაზე მოგვიგდია, თითოს კაცს მ ი რ ვ ა ნ ო ზ გამოგირჩევსთ და ერთმანერთს მორიგდით. მარტის **იბ**, ქორონიკონს **უპთ**. დავით

751. არზა იესე მსაჯულის შვილის ზაზასი ყმა-მამულის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 12 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 26. საბუთი № 11. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი № 29.

[9] ქ. მათის ი[მ]პერატორების დიდებულების ნებით სრულიად საქართველოს მ ე მ კ ვ ი დ რ ი ს და მმართებელების დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ი ე ს ე მსაჯულის შვილის ზ ა ზ ა ს ა გ ა ნ.

ჩვენო ჴელმწიფევ, ოცდათვრამეტი წელიწადია მ ა ნ უ ჩ ა რ ს ო ლ ო ღ ა შ ვ ი ლ ი ს ა გ ა ნ ყმა და მამული გვაქვს ნასყიდი. ჩვენი მამები დაბერდნენ და დაიხოცნენ და ერთმანერთისათვის არ უდავიათ. სამს კობლს კაცს მედავება ზაზა სოლოღაშვილი და იმის ძმები. თუ სიტყვა ჰქონდა რამე, ორნი სანატრელნი ჴელმწიფენი ბძანდებოდნენ, რატომ მაშინ არ მიჩივლა, მაგრამ კარგათ მოგეხსენებათ, ახლანდელი ძმობა და ოჯახობა. ძმები გაცვივნული მყვანან, ზოგიერთი მამულის წიგნი იმათ გაჰყოლია. მე კარზედ გაზრდილი გახლავარ, ყმისა და მამულისა არა ვიცი რა, წიგნი მიმიწერია, ორნივ გიახლებიან და თქვენს წინაშე გაახლებთ. თქვენი იასაული მადგა.

გევედრებით ერთის ოქმის წყალობა მოიღოთ. მე ყმისა და მამულისა არა ვიცი რა, ისინი მოვიდნენ და თუ ვისმე სიტყვა აქვთ, იმათ ელაპარაკნენ, **[v]** ჩემზედ ხელი აიღონ, ვინც მოდავე არის, იმათ ელაპარაკნენ, ჩემზედ ყველამ ხელი აიღოს. მარტის **თ**, ქორონიკონს **უპთ**.

თავში

[8v] ნებითა მათის ი[მ]პერატორების დიდებულისათა ჩვენ სრულიად საქართველოს მ ე მ კ ვ ი დ რ ე და განმგებელი დ ა ვ ი თ გ ი ბრძანებთ, რომელნიც ამ არზის პატრონის იას[ა]ულნი ხართ. მერე ამაზე ჴელი აიღევით და დაეხსენით. ამას თავის ძმები დაბარებულნი ჰყავსთ. როდესაც ძმები მოვლენ, ს ო ლ ო ღ ა შ ვ ი ლ ს ზ ა ზ ა ს სა-

მართალში ისინი ელაპარაკებიან. სანამ ძმები მოუვიდ[ე]ოდეს, მანამდის უნდა დაეხსნათ.

სოლაღაშვილო ზაზავ! შენც ამას გიბძანებთ, რომ ამას თავის ძმები დაბარებული ჰყავს, სანამ ძმები მოუვიდოდეს, მანამდის უნდა დააცალო სამართალში ლაპარაკი. და როდესაც მოვა ძმები, მაშინ გელაპარაკება. მარტის **იბ,** ქორონიკონს **უპთ.**

752. არზა დიმიტრი ჯავახიშვილისა მამულის თაობაზე დავით მეფკვიდრის ოქმით

1801 წ. 14 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4108. დედანი. ქაღალდი. 16,3×10,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. მათის დიდებულობის სრულიად საქართველოს მ ე მ კ ვ ი დ რ ი ს დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ ი ს დ ი მ ი ტ რ ი ს ა.

მე და ჩემი სახლისკაცი რომ გავიყარენით, გლეხის კაცების მამული გავიყავით ბ ე გ ი შ ვ ი ლ ი ს ა და კ ა კ ნ ი ა შ ვ ი ლ ი ს ა. იმათი მამული ნახევარი ჩემია, ნახევარი იმათია, მუდამ დავა გვაქვს.

გევედრებით ერთი ღმერთი გვიბოძოთ ს ო ლ ო მ ან მეითაარზედ, რომ ჩემი წილი მამული მე მამცეს, იმათ თავისი წილი მამული მისცეს. სამართლიანის საქმით გაგვარიგოს. თუ მე მეტი მეჭიროს, გამ[ო]მართოს, იმას მისცეს. თუ იმას მეტი ეჭიროს, გამამირთოს და მე მამცეს. მარტის **ია,** ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ქ. მეითაარო თ ა რ ხ ნ ი შ ვ ი ლ ო ს ო ლ ო მ ო ნ! ამ არზის პატრონი თავის სახლის კაცებს რომ ასე უჩივის, თავ-თავისი წილი მამული შენ გაურჩიე და სამართლიანად მოარიგე. მარტის **იდ,** ქორონიკონს **უპთ.** დავით

753. არზა ხატიასი და კაკალასი სამართლის მიცემაზე დავით მეფკვიდრის ოქმით

1801 წ. 24 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 32. საბუთი № 7. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[5] მის[ი] უმაღლესობის ბძანებით სრულიათ საქართველოს მმართებელი მეფის ძე მ ე მ კ ვ ი დ რ ე დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი მათის მონისა ხ ა ტ ი ა ს ი და კ ა კ ა ლ ა ს [ი].

ხელმწიფევ, ფ ა რ ს ა დ ა ნ ა ბ ლ ა ნ ო ვ ი ს სახლებისა სამი წილიდამ ერთი წილი კურთხეულ[მა] ბატონმა ფასით მამყიდა, რომ მელიქმაც იცის და მოხელე[ე]ბმაც, თორმეტი თუმანი გამამართვა, დღეს აც [v] არა ღირს. ახლა ფარსადახა[მ] როგორღაც გაგაშინჯათ, მე აღარ მალაპარაკეთ, თქვენმა ეშიკაღასბაშმა სიგელი წამართვა.

წყალობას ვითხოვ, მოიკითხეთ, თუ თეთრით მოეცეს ჩემთვის, რას მემართლებიან. წყალობას ვითხოვ ოქმი მიბოძოთ, თუ ის კაცი, როგორც პირობა მოქცა, თუ წლამდინ მოვიდეს, თავისი სახლი თავისი იყოს. ჩემი თორმეტი თუმანი თავისი ანგარიშით მამცეს. თუ არ მოვიდეს, მე უბრალო სულ ვარ, რომ არც მამული მეჭიროს და არც თეთრი. ამისი სამართალი მომეც, ღმერთი გაგიცხლებს. მარტის **კა,** ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

- ქ. ბატონო მელიქო დ ა რ ჩ ი ა ე! მერჩე ამ არზით ხ ა ტ ი ა ს ა და კ ა კ ა ლ ა ს რომ ასე მოუხსენებია, ამათი მოხსენებული მართალი არის. სიგელი ჩვენ ჩამოვართვით, ამისთვის რომ უმა არ დაგვეკარგოდა. მაგრამ ამათაც რომ თეთრი დაეწყალათ, უსაბართლო იქნება. ამ ერთის წლით ვადა მიეცეთ, თუ პატრონი მოვიდეს, სახლის ადგილი პატრონს უნდა მიეცეს და თორმეტი თუმანი თავისის ანგარიშით ამათ უნდა მოსცეს სახლის პატრონმა, და თუ არ მოვიდეს ამ ვადაზედ, ის სახლი ამათი იქნება. სიგლის საკადი რომ აქვსთ, თუ ის სახლი ამათ დარჩათ, საკადი სიგლათ იქნება. მარტის **კდ,** ქორონიკონს **უპთ.**

754. არზა ზაალ დავითიშვილისა დარბეული ხუცესის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით

1801 წ. 28 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2667. დედანი. ქაღალდი. 22×13 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ. მათის დიდებულობის ნებით სრულიად საქართველოს მემკვიდრის და მართებელის დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის დ ა ვ ი თ ი შ ვ ი ლ ი ს ზ ა ა ლ ი ს ა.

ამას წინათ არზი მოგართვი: ერთი ხუცესი მყვანდა, უბრალოთ აიკლეს, იმერეთს გადავარდა, ერთის ოქმის წყალობა მაყავით, ფიქრის არავისი ქონდეს-მეთქი. ღმერთმან ადიდოს თქვენი ხემწიფობა, ოქმი მიბოძეთ: გადმოვიდეს, ფიქრი ნურავისი აქვსო და რაც წართმევია, იმასაც გამოურთმემე[ნ].

ეს ბძანება ალარ მოუცდევინებიათ, მოსულა[1] ა მ ი რ ე ჯ ი ბ ი ზ ა ა ლ და რ ო ს ტ ო მ. ა ბ ი ს [ს] სიმინდი ჰქონია, ორი ურემი წაურთმევიათ, თავისთვინ წაუღიათ. ვისის ბძანებით ჩადიან? ეს მეორეთ აუკლიათ. მე თქვენს მეტი ბძანებელი არავინ მგონია, ღმერთმან ნ[უ]რცავინ ქნას. ავერ თავისთავად ჩემს კაცს შესევიან.

წყალობას ვითხოვ ოქმი და იასაული მებოძოს, რაც ამთგან იმ ღვდელს წართმეოდეს, გამოურთე[ა]ს და მისცეს. თუ საბუთი აქვს ვისმე, თქვენს სამართალში გა[ა]ხლოს. იმ ღვდელსაც აქ გაახლებ. და თუ საბუთი არვის აქვა, მუდამ ამირეჯიბი ჩემს კაცებს რათ იკლებს! მარტის **კზ**, ქორონიკონს **უპთ**.

თავში

ქ. სრულიად საქართველოს მემკვიდრე და მართებელი დ ა ვ ი თ გიბძანებ იას[ა]ულო ზ ა[ა]ლ და ლ ე ვ ა ნ! მერმე ამ ხუცისათვის ამირეჯიბს ზა[ა]ლს რაც წ[ა]ერთმიოს, გამოურთვი და ამ ღვდელს მოაბარე. თუ სიტყვა ქონდეს რანე. ჩვენს სამართალში ელაპარაკოს.

მარტის **კზ**, ქორონიკონს **უპთ**. დავით

1 მუსლა.

755. არზა ფალავანდიშვილებისა მაწყვლის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 28 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 289. დედანი. დაზიანებული. ქაღალდი. 29×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის დიდებულების ბ[რ]ძანებით საქართველოს მ მ ა რ თ ე ბ ე ლ ი ს [დ]ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახს[ნ]ებელი ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ე ბ ი ს [გ]ლ ა ხ ა ს ი და გ ო გ ი ა ს ი.

ა ვ ნ ე ვ ს ა ორივე საკომლო მამული გვაქვს, ზოგი ვიცით და ზოგი არ ვიცით. ამ წყალობას ვითხოვთ, რ ო ს ტ ო მ დ ა ვ ი თ ი ს შ ვ ი ლ ზ ე დ. ერთი ოქმი გვიბოძოთ, ბახსოვარი კაცნი შეიყარ[ო]ს და [გ]ვაჩვენონ, რომელიც [ჩუე]ნი მამული იყოს, მოგვაბარ[ოს]. მარტის **კზ**, ქორონიკონს **უპთ**.

თავში

ქ. ჩუენ, სრულიად საქართველოს მემკვიდრე და მმართებელი დ ა ვ ი თ გიბრძანებთ როსტომ დავითისშვილო! მერე ამ არზით ასე რომ მოუხსენ[ებ]იათ, მახსოვარნი კაცნი უნდა შეჰყარო და ჭეშმარიტებით გამოიძიონ და [მა]თი მამულები გაურჩიონ. მარტის **კზ**, ქორონიკონს **უპთ**. დავით

756. არზა ამილღაბარ ციციშვილისა სამართლის მიცემაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 20 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 392. დედანი. ქაღალდი. 20,8×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის დიდებულების ბრძანებით საქართველოს მ მ ა რ თ ე ბ ე ლ ი ს დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი ც ი ც ი ს შ ვ ი ლ ი ს, ა მ ი ლ ღ ა ბ ა რ ი ს ა.

ბ ა რ ჩ ა კ ო ზ ა შ ვ ი ლ ი ბ ე რ უ ა მსახურათ მახლდა და კ ა ნ ი ა შ ვ ი ლ მ ა დამიჭრა. შ ა ნ შ ე ე რ ი ს თ ა ვ ს ოქმით უბძანოთ, თუ სიტყვა აქვს რამე, თქვენ მოგახსენოს; თუ არადა, იმან გამირიგოს. მარტის **ლ**, ქორონიკონს **უპთ**.

თავში

ქ. ერისთავიშვილო შანშე! ამ არზით ეს ამილოაბარ რომ ასე ჩიეის, ეს შენ გაურიგე სამართლიანის საქმით. მარტის **ლ**, ქორონიკონს **უპთ.** დავით

757. არზა გიორგი ციციშვილისა ძმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 2 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7293. დედანი. ქაღალდი. 20,5×10,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. საქართველოს მემკვიდრის დავით მ[მ]ართებლის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის გიორგი ციციშვილის ეშიკაღაბაშისაგან.

ერთი ურია გახლავთ ზაქარია ციციშვილისა წიწაშვილი, იმისი ნასყიდობის სიგელი მე ვიპოვნე, პაპის ჩემისაგან არის ნასყიდი.

ოქმი და იასაული გვიბოძეთ, სამართალში მამყვეს. მარტის **ლა**, ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ქ. ჩვენ, სრულიად საქართველოს მემკვიდრე და მმართებელი დავით, გიბრძანებთ: მერე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია, მდივანბეგებთან ალაპარაკე. აპრილის **ბ**, ქორონიკონს **უპთ.** დავით

758. არზა დავით ენდრონიკაშვილისა ძმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 9 აპრილი

ცსსა. ფ. 1446. საბ. № 7442. დედანი. ქაღალდი. 22×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის.

ქ. სრულიად საქართველოს მემკვიდრის და მართებელის დავითის წინაშე მოსახსენებელი ენდრონიკაშვილის დავითისაგან.

ჩემო ხემწიფევ, ყაზახში ჩემი ორი კომბლი კაცი გახლავს, ბარათში ნარგებია. ჩემს სახლის კაცებს ძალა დაუტანებიათ და გაქცეულან.

წყალობას ვითხოვ ერთი ოქმი და იასაული მიბოძოთ, რომ ამიყაროს და მამაბაროს. აპრილის **დ**, ქორონიკონს **უპთ.**

ჩემს სახლის კაცებსაც ებოძა და მეც მიბოძეთ.

თავში

ქ. ჩვენო ეშიკაღათბაშო ალექსანდრე! მერმე ამ არზით, რომ ასე მოუხსენებია, ამას თავისი კაცები აუყრევინე და მოაბარე. აპრილის **თ**, ქორონიკონს **უპთ.** დავით

759. არზა გეგთაბეგიშვილებისა სამართლის მიცემაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით

1801 წ. 20 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 339. დედანი. ქაღალდი. 21,5×16,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. სრულიად საქართველოს მემკვიდრის და მმართებელის დავითის მოსახსენებელი გეგთაბეგიშვილებისაგან.

ჩვენო კელმწიფევ, რეისს ნასყიდობით მამული გვიჭირავს, ქვემო ციციანთაგან არის მოსყიდული. ახლა მამაცაშვილი გლახა გვედავება. მდივანბეგებზედ ოქმი გებძანათ სამართალში ლაპარაკისა. მდივანბეგებთან ვილაპარაკეთ. ჩვენს მოდავეს განაჩენი მისცეს. იმ ჟამათ ნასყიდობის წერილი კელთ არა გვქონდა, ახლა ჩავიგდეთ. ეს ჩვენი ნასყიდობის წერილიც გასინჯეთ. ვისაც მოუყიდნია, იმის ჩამამავლობა მანუჩარ ციციშვილი და ზაზა ციციშვილი გახლავსთ.

გევედრებით ეშიკაღაბაშს მირმანოზს ოქმით ებძანოს, რომ ჩვენი მოდავე და ჩვენ და ციციშვილები თქვენს სამართალში გვალაპარაკოს. და სანამ თქვენს სამართალში გავივლიდეთ, მანამ ის განაჩენი დაყენებული იყოს. აპრილის **თ**, ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ქ. ერისთავისშვილო მირვანოზ! მერმე ამ არზის პატრონების მოდავისათვის რომ მდივანბეგებს განაჩენი მიუციათ, მაშინ ამათ სიგელი არა ჰსცოდნიათ და ახლა უპოვნიათ. რომელიც ჩვენ გავსინ-

ჭეთ. ამის მიზეზით ის განაჩენი ამ ოქმით დაყენებული არის. მეორედ უნდა შეჰკრიბო სამართალში და ეს ნასყიდობის სიგელიც უნდა წარადგინონ და რაც სამართალი უსაჯონ, იმაზედ უნდა დადგნენ. აპრილის კ, ქორონიკონს უპთ.

დავით

760. არზა ზაზა მაჩაბლისა ყმა-მამული თაოგაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 22 აპრილი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 7037. დედანი. ქაღალდი. 28,8×16,4 სმ. მხედრული. გაწკვეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის.

ქ. საქართველოს მემკვიდრის და მართებლის მეფის ძის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ზაზა მაჩაბლისა.

ახლა პაპის თქვენისა და ნეტარხსენებულისა მამის თქვენისა ოქმები და ბრძანება გვქონდა, ამ მონასტრის ყმა და მამული ჩვენ გვებარა, რომ არავის რა შეეწუხებინა[1]. ახლა თქვენგანაც გვებოძა მიბარების ოქმი. მაინც არაფერი არა ეშველათ. თაქთაქის შვილებისაგან ლუას და არდაშელს. ეს საბრალო ჯაყელი კიდეც დაიჭირა და კიდეც აეკლო. არაფერი არა ეშვ[ე]ლა რა ამის ბედზედ.

ახლა ამას გეკედრებით ერთი ძალიანი ოქმი გვიბოძოთ, რომ სიცრუით ოქმი აღარ აიღოს. ამ წმინდა ღვთისმშობელს ყმა და მამული არ დაეკარგოს; და რომელიც თქვენ[ი] ბრძანება გვებოძება, მროველს ისე ვამსახურებთ.

ახლა ეს, განაჩენი და ოქმებიც მანდ მიახლებია. იმ საბრალოს ჯანყელს (sic) უღელი ხარი და სამი მილანთული წაართვეს. ჯანყელიც მანდ მიახლებია და ნება თქვენი ასრულდეს.

თავში

ქ. ზაზავ მაჩაბელო! როგორც მამის ჩვენისაგან გბარებია, ისევ გებაროს. ეს მონასტერი და წანართმევიც გამოურთვი და მოეც ამ ჯაყელს, ვისაც წაურთმევია. აპრილის კბ, ქორონიკონს უპთ.

დავით

[1] + რა.

761. არზა დათუა ფალავანდიშვილისა ყმის თაოგაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 22 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 31. საბუთი № 22. პირი. ქაღალდი. მხედრული. ოქმის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

[8v] მათის დიდებულების ბრძანებით საქართველოს მმართებელის წინაშე მოსახსენებელი ფალავანდიშვილის დათუასი.

გოგიას ფალავანდიშვილს არზი მოურთმევია, ჩემი კაცნი არიანო. მოკითხული ქენით, მთელი ჭართლი აქ გახლავსთ, თუ შაჰ-მელიქის შვილი საუფროსოში არა მრგებოდეს. ისინი იმის კაცნი გახლანან საძაგლისშვილი და ბათხაძე, ოქმი გიბოძებიათ, იმ კაცებზედ ხელი აუმართავთ და იმისთვის მიუციათ, იმათგან მძლაურობით მაშულები მაქვს წართმეული. დავა და საჩივარი მე მაქვს და იმათ დაუსწვრიათ და მოუხსენებიათ.

ოქმისა და იასაულის წყალობას ვითხოვ, ის კაცები ამიყაროს, მამაბაროს. თუ სიტყვა აქვსთ რამე. თქვენს წინაშე სამართალში მელაპარაკონ. თქვენის სამართლით ვისაც დარჩეს, იმან წაიყვანოს. აპრილის კბ, ქორონიკონს უპთ.

თავში

[8] ჩვენ, სრულიათ საქართველოს მემკვიდრე მეფის ძე დავით, გიბძანებთ ფავლენის შვილო იორამ: მერე დათუა ფალავანდიშვილი რომ ამ არზით ასე ჩივის, ეს თავისი ყმები აუყარე და მოაბარე. და თუ გოგია ფალავანდიშვილს სიტყვა ჰქონდეს რამე, ჩვენს სამართალში ელაპარაკოს. აპრილის კა, ქორონიკონს უპთ.

ორნივ მდივანბეგებთან მი[ი]ყვანე და ალაპარაკე, ვისაც დარჩეს, იმას მიაბარე.

762. არზა იოსებ ამირალაშვილისა გაყრის თაობაზე დავით მეფაქიდრის ოქმით

1801 წ. 24 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11093. დედანი. ქაღალდი. 28,8×13,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის დიდებულების ბრძანებით საქართველოს მ მ ა რ თ ე ბ ე ლ ი ს დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი გ ო რ ი დ ა მ ა მ ი რ ა ღ ა შ ვ ი ლ ი ი ო ს ე ბ ი ს ა.

სამოცი წელიწადია რაც ჩემს ძმასთან შემამწყრალი გახლავარ. არც მე შევაწუხე და არც იმან და იმისმა შვილებმა მამიგდეს ყური. ვალისაგან შეწუხებული და ტყეობისაგან გათა[ე]ებული მოხუცებული კაცი გახლავარ, არავინ ყური მამიგდო. გაუყრელი ძმა გახლავარ.

გევედრებით გორის მოხელე[ე]ბზედ და მოსამართლე[ე]ბზედ ერთი ოქმი მიბოძოთ, როგორც ძმობის რიგი და სამართალი იყოს, გამგყარონ და მოგვაშორონ ერთმანერთსა. აპრილის **კბ**, ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ქ. სრულიად საქართველოს მ ე მ კ ვ ი დ რ ე და მმართებელი დ ა ვ ი თ გიბძანებ გორის მამასახლისო ი ს ა ი და გორის ქედხუცებო! ამ არზის პატრონი ამ არზით რომ ასე ჩივის, როგორც რიგი იყოს, ესენი ალაპარაკეთ და სამართალით გაჰყარეთ აპრილის **კდ**, ქორონიკონს **უპთ.** დავით

763. არზა ჭიდის ვეორგის კონდოლელებისა მამულების თაობაზე დავით მეფაქიდრის ოქმით

1801 წ. 24 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 253. დედანი. ქაღალდი. 32,8×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის დიდებულების ბრძანებით საქართველოს მ მ ა რ თ ე ბ ე ლ ი ს დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი ერთობლივ ჭიდის გიორგის კონდოლელებისა.

სადაო მამულებზედ პაპის თქვენის დროს პ ა რ თ ე მ შემოგვაკიდა, იმათ პაპა თქვენთან გვიჩივლეს და სამართალი და[ა]ყენა. იმის დროში რომ ვერა დაგვაკლეს რა, მერე კურთხეულის კემწიფე მამა თქვენთან გვიჩივლეს. ოქმიც გვიბოძა: მანამ იმ მამულებს გავშინჯევდეთ, სადაოსი დაგვიყენებიაო.

ახლა თქვენთვის მოუხსენებიათ, ოქმი და იასაული გიბოძებიათ, სისხლსა გვთხოვენ.

ამ წყალობას ვითხოვთ, მამის თქვენის ოქმი გაშინჯოთ რაც ებრძანებინოს, სანამ ის სადაო მამულები თქვენგანაც გაიშინჯებოდეს, ეს სამართალი და[ა]ყენოთ. როდესაც მობძანდეთ და გაშინჯოთ, მერე ნება თქვენი ათავდეს. და ამის იასაულსაც საიასაულოზედ ხელი ა[ა]ღებინოთ. აპრილის **კბ**, ქორონიკონს **უპთ.**

ამის ბაროზედ არც სხვა იასაულს აუღია საიასაულო და არც ამათ მიგვაცემინოთ.

თავში

ქ. რომელნიც ამის იასაულნი ხართ და ეგრეთვე ქ ო ბ უ ლ ო ვ ე ბ ო ასე იუწყეთ! მისი უწმიდესობა და ჩვენ ერთათ მოგვარიგებთ ამ თქვენს დავაზედ: და კელი აიღევით ამ ხელად. აპრილის **კდ**, ქორონიკონს **უპთ.** დავით

764. არზა ამილღაბარ ციციშვილისა ყმის მიბარებაზე დავით მეფაქიდრის ოქმით

1801 წ. 25 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 307. დედანი. ქაღალდი. 20,2×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის დიდებულების ბრძანებით საქართველოს მ მ ა რ თ ე ბ ე ლ ი ს დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ს ა მ ი ლ ღ ა ბ ა რ ი ს ა.

დ ო ე შ ი თქვენი ყმა აზრუნელი ა ლ ა ვ ე რ დ ა გახლავსთ მჭედელი, ცოლი შევრთე და შიმშილობაში და ჭირში იქ ცხოვრებულა. იმას ორი-სამი ბიჭი აბარია, მჭედლობას სწავლობენ. სანამ ის ბიჭები ხელობას ისწავლიდნენ, წყალობაა ვითხოვ ის კაცი მე მებაროს. მერე თქვენი ყმა ისევ თქვენ მი[ი]ართვით.

მეტეხის მოურავი ასაყრელად მიხდომია, სოფელს არ დაუნებებია. ერთი თუმანი წე[ე]რთმევინა და წასულიყო, ჰყრიდა და გ ო რ ს მიჰყვანდა. თუ თქვენი ოქმი ჰქონდა, რატო[მ] არ მიჩვენა; თუ არადა, თქვენი ყმა რაში აიკლო. აპრილის **კე**, ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ქ. ამილღაბარ ციციშვილო! რადგან სოფლელთათვის მჭედლის ყოლა სახმარი არის, ამისთვის მანამდინ ის ბიჭები ისწავლიდნენ, მანდ იყოს. და როცა ისწავლიან, მაშინ ხომ ნება აქვს მანდ წასლვისა. აპრილის კე, ქორონიკონს უპთ. დავით

ამილღაბარ! მანამდინ ეგ კაცი მანდ არის, შენ გებაროს და ნურავის უბრალოდ აიკლებინებ. დავით

765. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 26 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 598. დედანი. ქაღალდი. 26,5×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. სრულიად საქართველოს მემკვიდრის და მ[ე]ართებელის დავითის წინაშე მოსახსენებელი ზა[ა]ლ დავითიშვილისაგან.

ჩემო ხემწიფევ, ამას წინათ არზი მოგართვი: ამილახვარს ჩემი კაცი ყავს გორაჯოლაძის შვილები, ჭალას უსახლობს მძლაერობით: ოქმი და იასაული მებოძა, აუყარე და მოაბარეო. იასაული მივიდა, დაემალა, აქ ჩამოსულიყო. ერასტის არზი მოერთმევინა, ამილახვარის აშვებამდინ და[ა]ცალეთო. რათ დავაცალო? აქნამდისინ იმას ყოლია ჩემი კაცი, ახლა მე მებოძოს.

და მასუკან რომელსაც სიტყვა ჰქონდეს იმ კაცთან, აქ თქვენს სამართალში მელაპარაკოს აპრილის იდ, ქორონიკონს უპთ.

თავში

ქ. დავითელა დავითიშვილო! მერე ამ არზით რომ ასე მოხსენებია, ამის კაცი ჭალას რომ სახლობს, ახლავ აუყარე და მოაბარე. და თუ სიტყვა აქვს ვისმე, თუნდა ახლა ელაპარაკნენ სამართალში და თუ უნდათ ამის შემდგომად, ნება მივეცია, მაშინ ელაპარაკნენ. და ის კაცი კი ამას უნდა მოაბარო. აპრილის კვ, ქორონიკონს უპთ. დავით

766. არზა ზაზა ციციშვილისა ვალის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 27 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1268. დედანი. ქაღალდი. 21×12,5 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. მათის დიდებულობის ნებით სრულიად საქართველოს მმართებელის მემკვიდრე დავითის წინაშე მოსახსენებელი ციციშვილის ზაზასაგან.

ამილახვარიშვილს ბეჟანს ჩემთვინ უჩივლია, ასე მოუხსენებია, ძმა დაუხსენო. ვისაც ჩემი ძმის სახსარი გამოვართვი, ეს ფალვენიშვილი ამან მამცა, აქ გახლამსთ. შენი რისხვა მქონდეს, მე ბეჟანის ან მემართოს ან ჩემა სიცოცხლეში მაგისი მ[მ]ართებდეს რამე. თუ მაგ ბეჟანისა მართებს ვისმე, იმას ედაოს და ის მოვა. თუ მე მ[მ]ართებს ვისიმე და მე მთხო[ო]ს.

ასე მუჩალგა მამირთმევია: თუ მე ქიტესასი მემართოს რამე, ერთისათვინ ოთხი წამერთვას. თუ ქიტესას მაგისი მართებს რამე, ქიტესას ცოლი უავს და შვილი, მივიდეს და იმას თხო[ო]ს. ისინი ხომ მოვლენ და მე მთხოვენ, თუ მ[მ]ართებს რამე. არცარა ქიტესასი მ[მ]ართებს და არცარა ბეჟანისა.

შენმა გამარჯვებამა, ოქმი მებოძოს, ჩემზედ ხელი აიღოს და ვისაც მაგისი ემართოს, იმასა თხო[ო]ს. აპრილის კა, ქორონიკონს უპთ.

თავში

ქ. უფალნო მსაჯულნო! ამ არზით ციციშვილი ზაზა რომ ასე ჩივის, ეს თქვენ გარდაუწყვიტეთ. ამისთვის თუ ბეჟანს არა უსხენია რა, ამასთან რა საქმე აქვს; ქიტესას შვილებსა სთხოვოს და ქიტესას შვილებმა ზაზას სთხოვონ. ეს კარგად გამოიძიეთ და სამართალი ისე მიეცით. აპრილის კზ, ქორონიკონს უპთ. დავით

767. არზა ამილაბარ ციციშვილისა მამულის თაობაზე დავით მეფეკვიდრის ოქმით

1801 წ. 30 აპრილი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 24. საბუთი № 27. პირი. ქაღალდი. მხედრული. იქვე, საბუთი №№ 29 და 33.

[29] მათის დიდებულების ბძანებით საქართველოს მმართებელის დავითის წინაშე მოსახსენებელი ციციშვილის ამილაბარის და იოსებისა.

ბებია ჩემისაგან მოცემული გახლავს გომი დედი ჩემის მზითევში ოთხი საკომლო და რაც პაპის ჩემის წილი არის სამწევრისი, სიგლით თქვენგან გვებოძა. მეფის ერეკლეს დროს და მამის თქვენის დროს ჩვენ გვეჭირა და რადგან ზითევი იყო და ახლა ხომ სიგლით ჩვენ გვებოძა. კეზელს მღუდელს მოუხსენებია, ის მამული ჩემი არისო და ოქმი დაუტყუვნია.

ამ წყალობას [v] ვითხოვთ, რომ ერთი ბეჯითი ოქმი გვიბოძოთ, მუდამ ხომ თავს ვერ გაწყენთ. რადგან თქვენგან სიგლით გვებოძა, მაგაში ოქმი გვეჭიროს, რომ ვინიცობა არის კეზელმა ოქმი დაგტყუოთ, ამ ოქმის ძალით ბათილი იყოს, ჩვენო ხემწიფევ. აპრილის **კვ**, ქორონიკონს **უპთ**.

თავში

[28v] ჩუენ, სრულიად საქართველოს მემკვიდრე და მმართებელი დავით, გიბრძანებთ! მერმე ამ არზით რომ ასე მოუხსენებია. ამას ასეთი სარწმუნო წიგნი აქვს მამის ჩვენისაგან დამტკიცებული და ჩვენგან დამტკიცებული, რომ ჩვენგან ის არ მოიშლება.

თუ ამ საქმეზედ ოქმი აელოს ვისმე. დაგვიყენებია. და თუ ამის შემდგომად ოქმი აილონ, ამ ოქმის ძალით ისიც დაგვიყენებია. აპრილის **ლ**, ქორონიკონს **უპთ**.

768. არზა თომა მელვინეთხუცისშვილისა მამულის თაობაზე დავით გატოზიშვილის ოქმით

1801 წ. 4 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 382. დედანი. ქაღალდი. 32,8×13,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან სამი წერტილი.

ჭ. მათის დიდებულების ბრძანებით საქართველოს მმართებელის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მელვინეთხუცისშვილის თომასი.

სანატრელის პაპის თქვენის ოქმით და ბრძანებით ხიდისთავს გარეშემოში ორმოცდა[ა]თის დღის ბეითალმალი მიწა მებოძა სამამულეთა. ოცდასამის დღის მეტი არ მიჩირავს. ერთმა გლეხმა კაცმა სამი დღის მიწა არ დამანება. ოცდახუთი კოდი პური ჯემწიფის ოქმით და მდივანბეგის განაჩენით წ[ა]ეროო. და კიდევ თავისას არ იშლის, მე თქვენი მეშინიან; შორს ხელს მიშვერს უსარგებლოს ალაგსა, მე ის არ მინდა; და რომელიც განაჩენში ბეითალმანი მიწერია, იმას ვითხოვ.

ამ წყალობას ვითხოვ, ერთი მაგარი ოქმი და იასაული მიბოძოთ. ის მიწა მამაბაროს და რაერთი ხანი რომ იმას ეხმარებინოს, იმისი ღალაც წამირთოს და მამაბაროს. მაისის **დ**, ქორონიკონს **უპთ**.

თავში

ჭ. საქართველოს მემკვიდრე და მმართებელი დავით გიბრძანებ თარხნისშვილო დავით! მერმე ამ თომა მელვინეთხუცისშვილს, [როგორც] ბატონის ოქმი[1] და განაჩენი უცხადებდეს, ისე გამოურთვი ღალა რაც აკლია და სამი დღის მიწაც უნდა მოაბაროო. და თუ იჩივლა და გამტყუნდა, როგორც ნეტარხსენებულის პაპის ჩვენის ოქმი უცხადებს, ისე გარდავახდევინებთ. ერთიორად უნდა წაგვერთმია ღალა. მაგრამ გვიპატიებია და სწორედ უანგარიშე და ისე გამოურთვი ღალა და მოეც. სწორეთ რომელსაც ედავება, ბეითალმანი მიწა ის უნდა მოაბაროო. მაისს **ე**, ქორონიკონს უპთ. დავით

[1] ოქმით.

769. არზა არხიმანდრიტ ილარიონისა ძმების თაობაზე დავით მეფკვიდრის ოქმით

1801 წ. 6 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 377. დედანი. ქაღალდი. 31×14 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის დიდებულების ბრძანებით საქართველოს მ მ ა რ თ ე ბ ე ლ ი ს დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი მათის მლოცველის დავით გარეჯლის არხიმანდრიტის ი ლ ა რ ი ო ნ ი ს ა.

ახშანში მონასტრის ყმანი სამი კომლი გახლავსთ. ახშანში მოურავი არ ყოფილა იმათი და ახლა უშოვნიათ; და იმ მონასტრის ყმანი თავისუფალნი ყოფილან და მონასტრისათვის უმსახურნიათ.

ამ წყალობას ვითხოვ, ერთი ოქმი გვიბოძოთ, რომ იმათთან არავის საქმე არა ჰქონდეს. ამას წინათ როგორც ყოფილან და მონასტრის [მ]სახურებას გარდა არავის შეუწუხებია, არცა რა ახლა შეაწუხონ. არც მოურავი და მოხელე. მაისის **დ,** ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ქ. უფალო არხიმანდრიტო! ჩვენ შენს კეთილგანსჯილობაზე მოგვინდეია მაგ შენის კაცების საქმე. როგორც შენ გინდოდეს, ისე ჰქენ. მაისს **ე,** ქორონიკონს **უპთ.**

ვინც გინდოდეს, მოურავათ ის დააყენე, თუ არავინ გინდა, ისიც შენ იცი. დავით

770. არზა ამილღაბარ ციციშვილისა ძმების თაობაზე დავით მეფკვიდრის ოქმით

1801 წ. 7 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 298. დედანი. ქაღალდი. 20,7×15,6 სმ. მხედრული. ყოველი აიტყვის შემდეგ წერტილი.

ქ. მათის დიდებულების ბრძანებით სრულიად საქართველოს მ ე მ კ ვ ი დ რ ი ს დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი მათი მონის ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ს ა მ ი ლ ღ ა ბ ა რ ი ს ა და ი ო ს ე ბ ი ს ა.

პაპის ჩვენის მამულის და ყმის მოწყალება დაგვემართა. და ამასაც გევედრებით რომ, საცა ან აზნაურშვილი და ან გლეხი კაცნი იყოს დაფა[ნ]ტული, ერთი ოქმი და იასაული გვებოძოს რომ ავყაროთ, და საცა ჩვენი ნება იყოს, იქ დავაყენოთ. მაისის **დ,** ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ქ. ეშიკაღაბაშო მ ა რ ვ ა ნ ო ზ! ეს ჩვენი წყალობა კაცნი ამილღაბარს საცა უნდოდეს, აუყარე და იქ დაუსახლე. ამისთვის, რომ ყოველს კაცს თავისი ყმა თავის ნებაზე უნდა. ამაში ვერცარავინ ხმას ამოიღებს და არც ხომ ამილღაბარ შილთახით მოეჭიდება ვისმე უბრალოდ და არც ვინ დაანებებს თუ არ თავისას.

ესენი ყველა ასე აღასრულე. მაისს **ზ,** ქორონიკონს **უპთ.**

დავით

ქ. მ ა ღ რ ა ძ ე ს გ ი ო რ გ ი მღუდელთან იმის ამისწულებთან და იმათ გლეხკაცთან კი საქმე არა აქვს. და სხვა ყველა ამილღაბარისა არის. დავით

771. არზა გიორგი XII-ის დის მარიამისა რჩენის თაობაზე დავით მეფკვიდრის ოქმით

1801 წ. 9 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 870. დედანი. 23×12 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის იმპერატორების დიდებულების ბრძანებით სრულიად საქართველოს მ ე მ კ ვ ი დ რ ი ს და მმართებელის მეფის ძის დ ა ვ ი თ ი ს წინაშე მოსახსენებელი მათის მჩევლის და მამის დის მ ა რ ი ა მ ი ს ა გ ა ნ.

ჩემო ჯემწიფევ, დ ი მ ი ტ რ ი ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი ს ჯალაბს რომ ოქმი უბოძეთ დ ო ე ს ი ს ა: მანამ ცოცხალია, იმ კაცებმა უნდა არჩინონო და როდესაც აღსრულდება, ხომ ისევ ჩვენი უნდა იყოს; მისის უმაღლესობის პაპის თქვენის ბრძანებაც ხომ ასეა და თქვენიცა.

წინაზედ გევედრეთ, ერთი ოქმი მიბოძეთ — ან არავის მისცეს ან არავის შესწიროს და ან არ გაყიდოს-მეთქი. და მიბძანეთ, რომ არზა მომართვიო და გიბოძებო. წყალობას ვითხოვ, ოქმი მებოძოს, ჩემო ჯემწიფევ, ღმერთი მრავალს წელს ბედნიერობით გადღეგრძელებსთ. მაისის **თ,** ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ქ. სრულიად საქართველოს მემკვიდრე და მმართებელი დავით გიბრძანებთ! მერმე ეს ქვრივი მამიდაჩემ[მ]ა ბატონისშვილმა მარიამ[მ]ა

უნდა შეინახოს. და ეს ქვრივი ვერცა რას გაჰყიდის და ვერცა რას შესწირავს. მაისის თ, ქორონიკონს უპთ. დავით

772. არზა გრიგოლ ჩოლაყაშვილისა სამართლის მიცემაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1601 წ. 14 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10373. დედანი. ქაღალდი. 43,6×19,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. არზის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

ქ. სრულიად საქართველოს მემკვიდრის მეფის ძის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის ჩოლაყაშვილი გრიგოლისაგან.

თქვენი ბრძანება და ოქმი რომ მოიტანეს იასაულებმა მიწობილიემ და გოგიამ, ჩვენივე საქონელი ჩამოგვართვეს და დიმიტრის მიაბარეს. რომელიც რომ თქვენის ოქმით და იასაულით გებოძებოდა; და მიბარების წიგნი თქვენ მოგართვით.

მეორეთ ოქმის წყალობა გექნათ, რაც ბატონიშვილს ბაგრატს დაუხარჯავს და ან ჯარს შეუჭამიაო, იმას გარდა რაც წართმეული იყოს, სამათ გაყავითო და თავ-თავისი წილით გამოართვით და მიაბარეთო.

ეს ოქმი რომ გებოძა, სამის კაცით ჩაველ წმინდის გიორგის კარზედ და გამოუცხადე ხარჭაშნელთან და შაყრილს ხალხთან კვირას დღეს, და პირობა მომცეს, იასაული მოიყვანე და ყველას მოგაბარებთ. მე ამას დავჯერდი და შინ წამოველ.

თურმე იმ ღამეს კაცი გაუგზავნია დიმიტრი მოურავს მატანს და თავისი კაცი ქუდზედ დაუბარებია, აგრევე თქვენი სახასო მარილელნი და აგრევე თიანელნი ახმეტას მყოფნი ესენი შაყრილნი. დიმიტრი და ორი თავისი ძმისწულები, დიმიტრი თავისი შვილით და ქუდზედ თავისი კაცით ურემშაბმული ქავთარ ჯიმშიტაშვილს მიხდომოდნენ.

კაცი მომივიდა, ქავთარი აიკლესო. ეს, დიახ, გამიკვი[რ]და, რომ უწინ ის პირობა დავსდევით, არ აიკლებთ-მეთქი. და მეორე კაცი რომ მომივიდა, წაველ, დაუჩოქე დიმიტრი თიანეთის მოურავს და უთხარ: ეგ კაცი სამჯერ არის აკლებული, დამეკარგება, მობძანდით და რომელიც იასაულმა ღვინო მოგვცა, ის წაიღეთ. არ შაისმინეს ჩემი ვედრება. მაინც კიდევ თიანეთის მოურავს ველაპარაკებოდი.

იმ დროს დიმიტრი ჩოლაყაშვილმა დაიძახა: დამალული აღარ ვარგაო, დაჰკარითო. და დაჰკრა ერთს ჩემს კაცს. გამოვბრუნდი, უკანიდამ თიანეთის მოურავმა დამკრა. მე მიუბრუნდი და უთხარ: დიმიტრი, რათა მცემ, მეორეც დამკრა.

ღმერთს ვფიცავ და თქვენს თავს, მე ხმა არ გამიცია ამ დაკვრაში. მესამე რომ დამკრა, მასუკან მეც დავკარ. გაისვა ხმალს კელი. იმ დროს ჯიმშიტაშვილს გიორგის დავენახე და შამომეშველა; ეს ჩემთვის მოქნეული ხმალი დაჰკრა და მხარი დააჩეხა. ეს დაჭრილი კაცი აქ გახლავსთ.

ჩვენი მსახური სულხანა სულზედ ძევს; იოვანე მღვდელი, გოგია მამულაშვილი და სოსია ესენი ღმრთის ნებაა, რომ დარჩნენ. ის ერთი ხომ სიკვდილის პირობაზედ არის დადებული და სამთ კი არ შეეძლოთ, რომ აქ გახლებოდენ. ამას გარდა თავგატეხილები და ნაცემნი მღვდელი თუ ერი აქ გახლავან.

ჩვენო კელმწიფევ! ჩვენ ჩვენს სახლში გახლდით. რათ შეიყარა ჯარი და მომიხდა. თუ კიდევ მქონდა რამე, რატომ იასაული არ მოიყვანა და ისრე არ გამომართვა, რაზედ მომიხდა და ან რათ ამოწყვიტა თავითა და ყმითა ხლმითა და ხანჯლით.

ამის სამართალს ვითხოვთ. ამისთანა საქმე არავის დამართებიათ, საქონელიც წაგვართვეს, კიდეც აგვიკლეს და კიდეც დაგვხოცეს. არც ეს ოქმი იოქმეს, რომელიც ჩვენ გვებოძა. ჩვენი თავი აქ მოგვირთმევია და ახლა ნება თქვენია. მაისის იე, ქორონიკონს უპთ.

თავში

ქ. დიმიტრი საგინაშვილო! მერე შენ უნდა ახლავ ნიხვიდე. პირველი ჩემი ბრძანება ეს იყო, რომ, რაც ჩემ[მ]ა ჯარმა დახარჯა და ან ბაგრატმა, ჩემი ვალი იყო და კიდეც არის და მე გარდაუხდი.

და რაც ამ თავადთ საკუთარი თავისთვის დაეხარჯათ, ის უნდა ნისცემოდა ქაიხოსროსა. და ეს ასეც უნდა აღსრულდეს. იმათ რაც[1] საკუთრად თავისთვის დაუხარჯავსთ, უნდა მისცენ.

ამას გარდა, ეს შფოთი რომ უქნიან, უნდა აქ სამართალში ჩვენ წინაშე მოიყვანონ და გამოიკითხო ვითარება, ორსავე მხარეს დანაშაული, ეგრეთვე მიზეზის მიცემა, ეგრეთვე შეყრილობა, ეგრეთვე ორისავ მხარს გალახული, დაკოდილი და დამტვრეული დაწერილათ მუნ დასწრებულის მოწმობით და ხარჭაშნელ ეპისკოპოსის ჯელმოწერილობით ჩაბოგვიტანე ის წერილი ამ მოჩივრებთან ერთათ, ასე იცოდე. მაისის იდ, ქორონიკონს უპთ. დავით

[1] რათ.

773. არზა ზაზა ციციშვილისა ღალის თაობაზე დავით მეჯვიდრის ოქმით

1801 წ. 18 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3110. დედანი. ქაღალდი. 22×12,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის დიდებულობის ნებით, სრულიად საქართველოს მეჯვიდრე და მმართებელის დავითის წინაშე მოსახსენებელი ციციშვილის ზაზასაგან.

მოგეხსენებათ როგორ ვერანა ადგილს ვდგავარ, შვიდი კომლი კაცით გაბლავარ. შენმა გამარჯვებამ, მარტი[ო]ბით საქმე მიჭირს, თუ დავცალო, თქვენი მეშინიან; და თუ იქავ ვიდგე, მტრისაგან მეშინიან.

მოწყალებას ვითხომთ, ვისაც იმ სოფელში წილი ქონდეთ, იმანაც იქ მოიყვანოს ყმა, დააყენოს და ერთათ ვიცხოვროთ. თუ არ მოიყვანებენ და ჩემთან ჭირში და ლხინში ერთი არ იქნებიან, მანამ მოვიდოდნენ და იქ დადგებოდნენ, იქაურს მამულის ბარაზედ ხელი აიღონ. და როცა მოვლენ, დადგებიან, თავეთი მამული ღმერთმან მოახმაროს. მაისის **იბ**, ქორონიკონს **უპთ**.

თავში

ქ. სრულიად საქართველოს მეჯვიდრე მმართებელი დავით გიბრიანებ ციციშვილო უზბაში ზაზავ! ამ არზით რომ ასე მოგიხსენებია, ეს შენი მოხსენება მართალი არის, თავი დაგიდვია, ერთს სამტროს ადგილში მისულხარ და დამდგარხარ; რაც შენ და შენმა კაცებმა მოხნათ, ვისიც მამული უნდა იყოს, იმისი ღალა შენ აიღე, ნურავის დაანებებ.

ვინც ნიჩბისში მოწვილენი ხართ, თქვენი კაციც მიიყვანეთ და დააყენეთ; და რომ დააყენებთ, მაშინ თქვენის მამულის ღალაც თქვენ აიღეთ. და თუ კაცს არ მიიყვანთ და ვერც ღალასა სთხოვეთ, ასე იცოდეთ. მაისის **იჩ**, ქორონიკონს **უპთ**. დავით

774. არზა სტეფანე უაითმაზაშვილისა ყმის თაობაზე საქართველოს სამოქალაქო მმართებლობის ოქმით

1801 წ. 27 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 26. საბუთი № 1. ბირი. ქაღალდი. მხედრული.

[1] ყოველად უგანათლებულესო დიდო ხელმწიფევ იმპერატორო ალექსანდრე პავლეს ძევ თვითმპყრობელო სრულიად რუსეთისაო, ყოველად მოწყალევ ხელმწიფევ, ითხოვს ყაითმაზაშვილი სტეფანე.

ბოსტანაში ჩემი მკვიდრი ყმა სახლობს გურგენა და ხუტია, ექვსი წელიწადია არ მემსახურება. წყალობას ვითხოვ, ამიყაროთ იქიდამ და მამაბაროთ, თქვენის დოვლათით ჩემს სოფელში დავასახლო. ივნისის **იზ**, ქორონიკონს **უპთ**.

თავში

ბძანება საქართველოს მმართებელობისაგან, აწ ბოსტანა სოფელში მყოფნო გურგენავ და ხუტიავ! თუ ამისი ყმანი ხართ, შემოდგომამდინ მაგავ ადგილიდამ ისე მსახურეთ, როგორც ბატონყმობის რიგია. მანამდინ ვერ აგყრისთ. და თუ თქვენ წინააღმდეგი სიტყვა გაქვსთ და ამის ყმობას უარჰყოფთ, როდესაც მოსავალი მომკათ შემოდგომაზე, მოდით და სამართალში ელაპარაკენით. ივნისის **კზ**, ქორონიკონს **უპთ**.

გაფრთხილდით, რომ სიცრუით არ გასარჯოთ მმართებელობა.

Генералъ-майоръ Лазаревъ

თავადი ჩოლაყოკი ჩართელი

თავადი თუმანოვი სულხან

თავადი თუმანოვი ეგნატი

775. არზა მღვდელ იოვანე მაღალაშვილისა ღალის თაობაზე ვახტანგ გატაენიშვილის ოქმით

1801 წ. 11 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1370. დედანი. ქაღალდი. 25,5×12,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. მის უგანათლებულესობის მეფის ძის ვახტანგის წინაშე მოსახსენებელი მათის მარად მლოცველის მაღალაშვილის იოვანე მღვდელისაგან.

მოგეხსენებათ რომ ციხებდავს მამული გვაქვს, ის მამული სამ წილათ არის გაყოფილი: ერთი წილი ჩემი გაბლავსთ და ორი წილი სულ ჩემის ბიძაშვილებისა. სამი წელიწადი არის ესინი იღებენ ღალას თქვენის ოქმით, ჩემს წილსაცა და თავიანთსაც.

წყალობას ვითხოვ, რომ ერთი ოქმი და იასაული მებოძოს, რომ ჩემის მამულის ღალა მომცენ. და თუ სიტყვა ქონდეს ვისმე, თქვენთან მელაპარაკნენ სამართალში. იელისის **კბ**, ქორონიკონს **უპთ**.

თავში

ქ. ბატონისშვილი ვახტანგ გიბრძანებთ ალექსიძე ანდრიავ და ბუჩაშვილო ნინიავ! მერე ეს მაღალასშვილი მღვდელი იოანე ამ არზით ასე რომ ჩივის, თქვენ უნდა მიხვიდეთ ციხეზდავს და რაც ამას სამართლიანად ღალა ერგებოდეს, და რომელთაც კაცთ ყანა, ქერი თუ ფეტ[ვ]ი სდგომოდესთ და ან ედგასთ, ყველამ უკლებრად უნდა მოსცენ. ივლისის **კბ**, ქორონიკონს **უპ**[თ].

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ის, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

776. არზა ნინია ამილახორის სიდედრის მახიასი მზითვის თაობაზე სამოქალაქო მმართველობის ოქმით

1801 წ. 18 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10076. დედანი. ქაღალდი. 20,7×16,6!სმ. მხედრული. აქა-იქ წერტილი.

ყოვლად უგანათლებულესო დიდო ჯელმწიფევ, იმპერატორო ალექსანდრე პავლეს ძევ, თვითმპყრობელო სრულიად რუსეთისაო, ყოვლად მოწყალეო ჯელმწიფევ!

ითხოვს ივანე დოლენჯისშვილის სიდედრი მახია. ომან ამილახვრისშვილი ნინიას ბარობაზედ ამას წინად არზი მოგართვი, რომ მზითევს ვედავებოდი და ოქმით გებრძანებინათ, ნარიამობის თვის ნახევარში სამართალში უნდა გვიახლოსო.

ახლა ხომ თქვენ მიბრძანდებით და ის ჩემი სიძეც იქ გახლავსთ ჭალასა. მე იქ ხლება არ შემიძლიან. წყალობას ვითხოვ, რომ ჩემს სიძეს უბრძანოთ, აქათ გამოისტუმროთ, რომ ჩვენი დავა ამ ქალაქში გადაწყდეს. აგვისტოს **ივ**, ქორონიკონს **უპთ**.

ბძანება საქართუელოს სამოქალაქო მმართებელობიდამ, ამილახოროვო ომანი შვილო ნინიავ! შენი სიდედრი ამ არზით ასე გიჩივის და ახლავ უნდა ჩამოხვიდე და სამართალში ელაპარაკო. თუ ახლავ არ ჩამოხვალ, მმართებელობა ავათ ჩამოგართმევს. ოქდომბერს **იშ**, ქორონიკონს **უპთ**.

Генералъ-майоръ Лазаревъ

თავადი იოანე ჩოლაყაევი

თავადი სულხან თუმანოვი

თავადი ეგნატი თუმანოვი

ქ. იოელ და ქაიხოსრო! ეს ბძანება ასე აღასრულეთ. ორბელიანი ზურაბ

777. არზა სოლომონ ჯავახაშვილისა ძმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით

1801 წ. 26 აგვისტო

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 8722. დედანი. ქაღალდი. 34,5×11,4 სმ. მხედრული. გაუკვეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის.

ქ. მათის უგანათლე[ბულე]სობის სრულიად საქართველოს მეფის ძის დავითის წინაშე მოსახსენებელი მათის მონის სოლომან ჯავახასაგან.

სუყველა კაცს ორმოცი წლის მამული დაკარგული ვისცა ჰქონდა, ყველას თქვენგან ებოძა და თავისი მამულის პატრონი გახდნენ.. მე მამით-პაპით სამკვიდრო ერთი კომლი კაცი მყვანდა, ისიც თქვენის ბძანებით ჩამორთმეული მაქვს.

ღმერთი გაგაძლიერებს და გაგიმარჯვებს, უმეტესათ აღგამაღლებს, ნუ მიზამ, არაფერი დანაშაული არა მაქვს რა. ისევ მიბოძეთ. საქართველოში არავი[ს] გაუგონია იმისი სხვა ბატონი, ჩემი ყმა არის. თქვენი თავი მალოცვინ[ე], შენ სადღეგძელოთ მიბოძე ისევ. აგვისტოს **კე**, ქორონიკონს **უპთ**.

თავში

ქ. მის ბრწყინვალებას ამილახვარს ბატონს გიორგის ესრეთ მოხსენდეს. ამ არზით ეს ჯავახაშვილი სოლომან რომ ასე ჩივის, ამან თავისი წიგნები გვაჩვენა, რომ ეგ კაცი მკვიდრი ამისი ყმა ყოფილა და როგორც ბატონყმობის რიგი იყოს, ისე დაუმორჩილე და ამსახურე. და მაგ კაცს თუ ერთი ჭეშმარიტი სიტყვა ჰქონდეს რამე, რომ ამისი ყმა არ იყოს, სამართალში ჩამოვიდეს. მაგრამ თუ სამართალში გამტყუნდა რომ ამისი ყმა ყოფილა და ტყუილად აცოდვილებს, ძალიან დაისჯება. აგვისტოს **კვ**, ქორონიკონს **უპთ**.

დავით

778. არზა ზაალ დავითიშვილისა ღალის თაობაზე საქართველოს სამოქალაქო მმართებლობის ოქმით

1801 წ. 18 სექტემბერი

ხელნაწერია ინსტიტუტი. Hd 602. დედანი. ქაღალდი. 16,5×10,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ბიშანი ხახმარი არ არის.

ყოველად უგანათლებულესო დიდო ჯელმწიფევ, იმპერატორო ალექსანდრე პავლეს ძევ და თვითმპყრობელო სრულიად რუსეთისაო, ყოველად მოწყალევ ჯელმწიფევ!

ვითხოვთ დავითისშვილი ზა[ა]ლ: ალა მდგომნი გლეხნი კაცნი ჩემს მამულს ხუნენ ქინძათსა რამდენიმე ხანია და ღალას არ მაძლევენ.

გეველრებით ამილახვარს ებძანოს, რომ ჩემი ღალა გამამირთვას და მაძცეს; ან კიდეე სხვაგან ჩემს მამულში ვისაც ედგას, ისიც გამამირთვას სამართლიანის საქმით. სექდემბრის **იბ**, გასულს, ქორონიკონს **უპთ.**

Бძანება საქართუელოს სამოქალაქო მმაროებელობისაგან, ამილახვარო გიორგი!

ამ არზის პატრონი ასე რომ ჩივის, ამის მამულის ღალა შენ გაურიგე. და როგორც გა[ა]რიგო მმართებელო[ბა]ს გამოუცხადე. სექტემბრის **იგ**, ქორონიკონს **უპთ.**

Генералъ-майоръ Лазаревъ

თავადი ზა[ა]ლ ბარათოვი

თავადი ეგნატი თუმანოვი

779. არზა ზაალ დავითიშვილისა სამართლის მიცემაზე საქართველოს სამოქალაქო მმართებლობის ოქმით

1801 წ. 14 სექტემბერი

ხელნაწერია ინსტიტუტი. Hd 5014. დედანი. ქაღალდი. 21,5×17 სმ. მხედრული. ყოველი სიტყვის წემდეგ წერტილი.

ჩ. ყოვლად უგანათლებულესო დიდო ჯელმწიფევ, იმპერატორო ალექსანდრე პავლეს ძევ, თვითმპყრობელო სრულიად რუსეთისაო, ყოველად მოწყალევ ჯელმწიფევ!

ითხოვს დავითისშვილი ზა[ა]ლ: ზარდიაშვილი ჩემი ყმა არის, თავი წამართვა, საერისთოში გავიდა. რამდენიმე წელიწადია სულ ვედაეები. მაგრამ არას მეპუება. არც იმაზედ ბძანება გავიდა, პირველათ ერისთვიანთ ღლიერებით, შემდგომად ბატონისშვილის იულონის შეწევნით ვერც სამართალში მივიყვანეთ. მეფის ერეკლეს ბძანებები მაქვს; და თუ ეს მოხსენება ტყუილია, ის წერილები გამოაცხადებს.

ამასვე ჩემი კაცი ჰყვანდა მძლავრობით, აიყარა და თავის მამულზედ გამოვიდა. იასაული მოიყვანა, არ დავანებე. ბატონს არზა ვაპეტალი, ოთარ ამილახვრისათვინ ოქმი ებოძა, მე მიბოძა. ამაში ხანი გავიდა. ტყუილად არზა მოეცა — ჩემი არისო; ამილახვარზედ ოქმი მოეტანა — ამაეე მოეციო; ჯრიდა, საერისთოში მიყვანდა; არ დავანებე, აქ იყოს სამართლამდინ-მეთქი.

რაც ყოფა მიყო, სამართალს მოხსენდება. ორნივ მამაშვილნი კინალამ თოფებით დაგვხოცა ამ ჩემ[მ]ა ყმამა, რომ ამისი მოწმენი მზას არიან, მეფის ერეკლის ბძანებით და ოქმით, რასაც სოფელში ეს მიყო, ყოველივე მეფ[ე]ს ერეკლესთან არის გამოცხადებული ეს ჩემი მოხსენება; და ოქმებიც მაქვს. სამართლის გადაწყვეტა ალარ დაგვცალდა. ახლა გეველრები ყოვლად მოწყალეს ხემწიფეს, ამისი სამართალი მაღირსეთ.

ამანვე ჩემს კაცს ძროხა წაართვა თავის თავათ. ენკენისთვის **იბ**, ქორონიკონს **უპთ.**

Бძანება საქართველოს სამოქალაქო მმართებელთაგან, ამილახვარო გიორგი! ესე და ამისი მოდავე ჩვენს სამართალში მოიყვანე და რაც საბუთი ჰქონდესთ, ორთავ თან მოატანინეთ. სექდემბერს **იდ**, ქორონიკონს **უპთ.**

Генералъ-майоръ Лазаревъ

თავადი ბარათოვი

თავადი ეგნატი თუმანოვი

კასპის მოურაო ქარუმიძე იოანე! შენ უნდა ყაზახებიც თან წაიყვანო და ზარდიაშვილი თავის საბუთებით ჩამოიყვანო, რომ მმართებლობის წინაშე უნდა წარეაეცინოთ. ოქდომბრის **ლა**. ქორონიკონს **უპთ.**

იარანლის ოქმი რომ აქვს, რომ რასაც მოსაცემს იყო, უნდა მოეცა და არ მოუცია; როგორც ის ოქმი აცხადება, ეს ყაზახები უნდა ჩაუყენო და ისიც ისე გამოართვა.

Подполковникъ Симоновичъ

თავადი გიორგი ამილახორი

780. არზა ჩხეიძეებისა ყმის თაობაზე საქართველოს სამოქალაქო მმართებელთა ოქმით

1801 წ. 26 სექტემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 14. საბუთი № 77. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[108] ყოველად უგანათლებულესო დიდო ჯელმწიფევ, იმპერატორო ალექსანდრე პავლეს ძევ, თვითმპყრობელო სრულიად რუსეთის, ყოველად მოწყალე ჯელმწიფევ!

ითხოვენ ერთობლივ ჩხეიძე[ე]ბი: ჩვენის მტრებისაგან ასე შეწუხებული ვიყავით და მეზობლებისაგან, ჩვენი ყმანი დაფანტულნი გახლავან ყოველს კედლათ, მაგრამ არავის ყმობით არ წაურთმევია. მართალია, ნოზაძე მოყვარე ჰყვანდა დიასამიძესთან, იმის კედლათ მივიდა, მაგრამ ჩვენს ყმობიდამ არ გასულა. ივლონ ბატონისშვილისაგან წართმეული ჩვენი ყმები რომ თქვენგან სამართლით [გ]ვებოძა, ეს კაციც იმათი ძმა არის. თუ ჩვენი ყმა არ იყო, დიასამიძისა იყო, მოახლე რათ დამ(sic) რომ გამოვართვა ან რათ ვიმსახურებდი იქიდამ.

გევედრები სამართალში გვალაპარაკოთ, ღვთის [v] წინაშე სამართალი გვალირსოთ, მანამდის ის კაცი თავის ძმასთან იყოს, სამართალმა რომელსაც მისცეს, იმის იქნება. სექდემბრის **კვ,** ქორონიკონს **უპთ.**

თავში

ბძანება საქართველოს სამოქალაქოს მმართებელთაგან. თავადო დიასამიძე იოსებ! შენ ხომ ბძანება ასე მოგეცა — თუ ამ შენს მოდავეს კაცს სიტყვა ჰქონდა, უნდა სამართალში მოგყოლოდა. თუ არადა, უნდა აგეყარა[1]. ახლა ეს კაცი ჩიეის, სიტყვა მაქვსო. თუ აჰყრი, მოდი ელაპარაკე. და სამართლით თუ დაგრჩება, მაშინ აჰყარე. სექდემბრის **კვ,** ქორონიკონს **უპთ.**

Генералъ-майоръ Лазаревъ

თავადი ზა[ა]ლ ბარათოვი[1]

თავადი ეგნატი თუმანოვი

[1] აგეყუარა.

[1] + ზალ.

781. არზა გიორგი თამაზაშვილისა ვალის თაობაზე საქართველოს სამოქალაქო მმართებლობის ოქმით

1801 წ. 8 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7197. დედანი. ქაღალდი. 21,4×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. ოქმის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

ყოველად უგანათლებულესო დიდო ჯელმწიფევ, იმპერატორო ალექსანდრე პავლეს ძევ, თვითმპყრობელო სრულიად რუსეთისაო, ყოველად მოწყალევ ჯელმწიფევ.

ვითხოვ ორბელიანი თამაზის ყმა გიორგი თამაზაშვილი: ჩვენი სახლი ხარაზი მარტიროზასთან გირაოთ არის ოცდახუთ თუმნათა, თამასუქიც გვიჭირავს და ანდერძის წიგნიც არის. სახლებშიაც ისი დგას. თორმეტი თუმანი მოსაცემს არის და ცამეტი თუმანი კი მოუცირა. და იმ დანარჩომს აღარ გვაძლევს.

წყალობას ვითხოვთ, თამასუქიც და ანდერძის წიგნიც გაშინჯოთ და სამართალი გვიბოძოთ. მარტის **გ,** ქორონიკონს **უჟ.**

ტყვე მოვიყვანე ოცდა[ა]თი თუმანი უნდა მივცე; თუ ახლა სახსარი არ მივცე, ტყვეს უკანვე წაიყვანს.

ბრძანება საქართველოს სამოქალაქოს მმართებელთაგან, თავადო ზურაბ ორბელიანო!

ესე და ამისი მოდავე მელიქს დარჩიასთან მიაყვანინე და სამართალი მოაცემინე. თებერვლის **კვ,** ქორონიკონს **უჟ.**

Генералъ-майоръ Лазаревъ

თავადი ბარათოვი

თავადი იოანე ჩოლაყაევ

თავადი სულხან თუმანოვი

თავადი ეგნატი თუმანოვი

მდივანი თავადი შიოშ თუმანოვ

782. არზა დავით და დიმიტრი აბაშიძეებისა ყმის თაობაზე საქართველოს სამოქალაქო მმართებლობის ოქმით

1802 წ. 7 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3488. დედანი. ქაღალდი. 21,5×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ყოველად უგანათლებულესო დიდო ჯელმწიფევ, იმპერატორო ალექსანდრე პავლეს ძევ, თვითმპყრობელო სრულიად რუსეთისაო, ყოველად მოწყალევ ჯელმწიფევ!

ვითხოვ აბაშიძე დავით და დიმიტრი: ჩვენი ერთი მსახური მამა ჩვენთან გაზდილი და მამის ჩვენისაგან დაქორწინებული მკვიდრი ყმა ხოსიკა ჭყოიძე, როდესაც იმან ჯვარი დაიწერა და ჩვენის სახლიდგან თავის მოყვრებში გადვიდა, დარჩა და იქა დგას.

გიორგი მეფის ოქმიცა გვაქვს. თქვენგანაც წყალობას ვითხოვ, რომ მაიორს ოქმით ებძანოს, ამიყაროს და მამაბაროს. თვითონ ანაგის ქევხამაც კარგათ იცის, რომ მამის ჩვენისაგან მიბარებულია. და თუ ამისი წინააღმდეგი სიტყვა ჰქონდეს, სამართალს მ[ო]ახსენოს. მარტის **ზ**, ქორონიკონს **უჟ**.

ბძანება საქართველოს სამოქალაქო მმართებელობიდამ, ეშიკაღაბაშის ჭავჭავაძეს ნაიბო თავადო გურგენიძე დავით!

აბაშიძე დავითს არზით ასე რომ მოუხსენებია, საცა ამისი ყმა ხოსიკა ჭყოიძე იყოს, ახლავ უნდა აუყარო და თავადს აბაშიძეს დავითს მოაბარო. მარტის **ზ**, ქორონიკონს **უჟ**.

მეფის გიორგის ოქმიცა აქვს მოურავს რევაზზედ, რომ აუყარე და თავისი კაცი მოაბარეო: და არ მიუციათ: ახლავ უნდა აუყარო და მოაბარო.

Генералъ-майоръ Лазаревъ

თავადი ბარათოვი
თავადი ჩოლაყაევი
თავადი სულხან თუმანოვი
თავადი ეგნატი თუმანოვი
მდივანი თავადი სერგის ქობულოვი
მდივანი თავადი შიოშ თუმანოვი

783. არზა ოტია ზანდუკელისა მაჭულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით

1802 წ. 21 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 13. საბუთი № 83. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[68v] მეფის ძის ვახტანგის წინაშე მოსახსენებელი ზანდუკელი ოტიასი. ჟინვანს ერთი წისქვილი გავაკეთე და იმას ზედამ ერთი თქვენი ბეითალმანი ოციოდ ადლი მიწა უძეს. არც სახნავი არის, უბრალო ტყე და ყორე არის. და გევედრები მებოძოს, რომ იმაზე წისქვილის რუ გავატარო. ის ბეითალმანი ყორე სისველაშვილის ნაქონი არის.

გევედრები მოწყალება მოიღოთ. [69] ას წისქვილი თქვენის მოწყალებით გავაკეთე და გევედრები მოწყალება მოიღოთ, რომ წყალი გავიყვანო. მარტის **კ**, ქორონიკონს **უჟ**.

თავში

ბოჭოულთხუცესო ბეჟან! ამ არზით რომ ასე უთხოვნია, რადგან ბეითალმანია და უხმარი ადგილიც არის და ამას კი გამოადგება, ჩვენც გვიბოძებია და ამას მოაბარე. მარტის **კა**, ქორონიკონს **უჟ**.

784. არზა ელისაბედ მილახვრის მეუღლისა ვალის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1802 წ. 8 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 6815. დედანი. ქაღალდი. 33,9×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობია ბიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია მძიმე.

ქ. მათის უმაღლესობის საქართველოს დედოფლის დარეჯანის წინაშე მოსახსენებელი მილახვრის მეუღლის მათის მონის ელისაბედისაგან.

მერე როდესაც თქვენი ყმა ზაქარია ღამბარაშვილი მიიცვალა, მოგეხსენებათ რომ ნეტარხსენებულის ბატონისა და თქვენის ბძანებით, რაც იმის სახლში იყო სულ დაწერეს, დაბეჭდეს და წამოიღეს, რომ ჩემი საკუთარი საქონელიც თან მრავალი გამოატანეს, რომ არ გაარჩიეს. და ვჰგონებ ესეც უწინვე მოხსენებული გქონდესთ. თუმცა ვიცი, რომ იმ ნიეთებიდამ თქვენს სიმაღლეს არა მოუხმარებია რა და სულ ერთად სალაროში შენახული აღამაჰმადხანის მოსვლის დროს დაიკარგა. მაგრამ რადგანც მე ასე დავრჩომილვარ და იცით, რომ რაც სამართლით იმის საქონლიდამ მერგებოდა, ჯერ არც ის მომცეშია და ჩემი საკუთარიც მასთან დაკარგულია, ამისთვის ვბედავ ამ მოხსენებას, რომ თუ თქვენის ყმის ზაქარიასი რომ შარუაშვილს გაბრიელა ორმოცდაათი თუმანი ვალად აღებული ჰქონდა და თამასუქი არის, იმ თამასუქის წყალობა მაინც დამემართოს, რომ უსამართლოდ არ დავრჩე თქვენის მოწყალებითა. და თუ თქვენი ნება არ იყოს, თავს ნუ შეიწყენთ. ისიცა და ჩემი თავიც თქვენი ჭირის სანაცვლო იყოს. მაისს **ა**, ქორონიკონს **უჟ**.

ქ. საქართველოს დედოფალი დარეჯან მოგიწერ მილაბვრის ჯალაბო ელისაბედ! მერმე თუმცა ჩვენ მაშინვე მოგვხსენდა ზაქარია ლამბარაშვილის საქონელთან შენი ნივთებიც გამოეტანებინათ, მაგრამ რადგანც ჩვენის ჯემწიფის ბძანებით დაბეჭდილი იყო, სანამ გაესინჯვდით და გავარჩევდით, ისე ერთიან დაიკარგა. შენი რაც საკუთარი ერია. ამიტომ მაშინ ველარ მოგეცით; და ახლა იმისთვის და კიდევ, რომ სამართლით იმის ქონებიდამ შენ შენი რიგი უნდა მოგცემოდა. ამ ორის მიზეზით ზაქარიას რომ შარუაშვილის გაბრიელასი ორმოზდაათის თუმნის თამასუქი ჰქონდა, ის თამასუქი შენთვის გვიბოძებია. რასაც სამართლიანად იმ თამასუქით გამოართმევ, საკუთრად შენი არის, იმაში საქმე არავისა აქვს. მაისის **გ.** ქორონიკონს **უჟ.**

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.

785. არზა ელისაბედ მრევლიშვილისა ოქმის განახლებაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1802 წ. 12 ოქტომბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 41. საბუთი № 248. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[174v] მათის უმაღლესობის ბედნიერის დედოფლის წინაშე მოსახსენებელი მ რ ე ვ ლ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ქ ა ლ ი ს ე ლ ი ს ა ბ ე დ ი ს ა.

თ ა ქ თ ა ქ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ყმასა ვყვანდი, ერთის თვის ძიყვანილი არცკი ვიყავი, ის ჩემი ქმარი დაიჭირა ლ უ ა კ ა კ ა მ ა და ბორკილი შეუყარა: შენ რათ უნდა გყვანდეს ეს ცოლი, მე უნდა ხასათ მიჯდესო. იანვრის დღეში ერთ კოკა წყალს დილას და[ა]სხამდა და ერთ კოკას საღამოსა. ის თაქთაქისშვილებიც ორნივ ჩემის ქმრისგან დანათლულები არიან, რომელი ნათლის ცოლი დაჯდომია ხასათა, რომ მე დავჯდომოდი. მე დამიჭირა, შუაღამისას კოშკში ამიტყუა სასიავკაცოთა.

მერმე სახლიდამ გადმოვარდი, ცხვირის ნესტო გამიტყდა და ნეკნები დამემსხვრია. რომ გამოველე, კურთხეულს ბატონს მ ე ფ ე ს ე რ ე კ ლ ე ს მოვახსენე, ოქმი მიბოძა: შენი ქმარი გინდოდეს შენთან ბიჭათ იყოს, გინდოდეს ქმრათაო, შენთან საქმე არავის აქვსო. ის ოქმი თქვენგანაც დაბეჭდილი იყო და ქალაქის წახდენაში ის ოქმი დავკარგე.

წყალობას ვითხოვ, თქვენის შვილების სადღეგრძელოთ იმ ოქმის სამაგიერო ოქმი მიბოძოთ. ოკდომბერს **ჱ,** ქორონიკონს **უე.**

[174] საქართველოს დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ ამ მოწმობას გიწერ შენ, მრევლის ქალს ელისაბედს, რომ ქალაქის წახდენის წინად შენ ჩვენს ხელმწიფესთან თაქთაქიშვილს ლ უ ა კ ა კ ა ს უჩიოდი შენის უპატიურად ყოფისათვის. და მისმა უმაღლესობამ შენ ოქმი გაბოძა, რომ: შენთან, არც შენ ქმარ-შვილთან საბატონყმოდ თაქთაქისშვილებს საქმე არ უნდა ჰქონოდათ. და ის ოქმი მეც დამამტკიცებინე. რადგან ის ოქმი ქალაქის წახდენაში დაგკარგოდა, ჩემი წერილი ამისთვის **[v]** მოგეც. ჭეშმარიტად ასე იყო. ოკდომბრის **იბ,** ქორონიკონს **უჟ.**

786. არზა სულხან თუმანოვისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1802 წ. 6 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1450. დავთარი № 41. საბუთი № 107. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[71v] მათის სიმაღლის საქართველოს დ ე დ ო ფ ლ ი ს დ ა რ ი ა ს წინაშე მოხსენება თავადის ს უ ლ ხ ა ნ თ უ მ ა ნ ო ვ ი ს ა გ ა ნ.

გავიგონე გ ლ ა ხ ა რ ო ჭ ი კ ა შ ვ ი ლ ს თქვენთვის არზა მოურთმევია, რომ ვითომც იმას თ ე თ რ ი ს ო ფ ლ ი ს მამულში წილი ჰქონდეს და თქვენ ზედ პასუხი მოგწეროსთ. ეჰგონება თქვენს სიმაღლეს ასე ჰგონებია, რომ იმ როჭიკაშვილს ერთის ან ორის **[72]** დღის შიწა ჰქონდეს, იმას ეჭიროს და მე გაბლავართ მეტედე.

ამისთვის ვარწმუნებ თქვენს სიმაღლეს, რომ რამდენსამე თაობაში როჭიკოვს თეთრს სოფელში მამული არა ჰქონია რა. მართალია, ძველი სიგლები ჰქონია, მაგრამ მეფეთაგან ჩამორთმევია და გაბათილებულია როგორც იცით. და მართლაც არის, რომ საქართველოში მრავალთა აქვსთ იმისთანა ცუდი წიგნები უქმად და მამული სხვათა და სხვათა უჭირავთ, ეგრეთვე როჭიკაშვილებსაც დიდი ხანია რომ ჩამორთმეული აქვსთ, აღარც სჭერიათ.

და აქამომდე სანამ ჩვენ, გვებოძებოდა, სხვადასხვა გვამთ მეფეთ, დედოფალთ და თავადთა სჭერიათ; და არცეროს დროს შემდგომად ჩამორთმევისა როჭიკაშვილებს წილი აღარ ჰქონიათ. და ამის გამო აღარა აქვს იმათ სამართალი, რომ ახლა მიიღონ რამე იქიდამ.

ამისთვის უმდაბლესად ვითხოვ ინებოთ წერილით გამოცხადება, რათა იმა როჭიკოვმან არ დასდვას მიზეზად თქვენი ახლად სხვა აზრის

გამო მიცემული წერილი. და თუ იმას თავის ძველის წერილები[ს] ძალით შეუძლია კანონით სამართალში შესვლა, ითხოოს სასამართლოსაგან სამართალი და ჩვენ პასუხს მივცემთ. ოქტომბერს **კზ,** ქორონიკონს **უუ.**

თავში

რ ო ჭ ი კ ა შ ვ ი ლ ო გლახავ! მე რომ შენ წიგნი მოვეც ოქმი, მეფეების წიგნი რომ გქონდა და მაჩვენე, იმისთვის მოგეც, რომელიც მეფეთ წიგნები გაქვს, თუ იმითი სამართალში შეუხვალ რასმე ამათ, იმისი სამართალმა იცის; და მე რომ ოქმი მოგეც, ის ჩვენი ოქმი კი მიზეზათ არ დაიდება სამართალში. შენ რომ მეფეთაგან ბოძებული ძველი წიგნები გაქვს, თუ შეუხვალ რასმე, იმათ უნდა ელაპარაკო.

ნოემბრის **ვ,** ქორონიკონს **უუ.**

787. არზა სტეფანე ბასტამაშვილისა ვალის მოწმობის თაობაზე დავით გატონიშვილის ოქმით

1808 წ. 17 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 836. დედანი. ქაღალდი. 22,5×12,5 სმ. მხედრული. ალაგ-ალაგ თხოო წერტილი.

ქ. მეფის ძის დავითის წინაშე მოსახსენებელი ბ ა ს ტ ა მ ა შ ვ ი ლ ი ს ტ ე ფ ა ნ ე ს ა გ ა ნ.

ჩემი მოხსენება ეს არის: თქვენის მმართებელობაში თ ა ყ ო ა შ ვ ი ლ მ ა ი ს ა ი ამ რომ მიჩიელა და თეთრსა მთხოვდა, თქვენის ბძანებით როგორც გადასწყდა და ან რასაც უნდა დამჯერებოდა, მოწყალებას ვითხოვ, მოწმობა მამიწეროთ. ფებერვლის **იზ,** ქორონიკონს **უუა.**

თავში

ქ. სტეფანე ბასტამაშვილო! ჩვენს მმართებელობაში თაყუაშვილმა ჩვენთან გიჩივლა და ჩვენ რომ გამოვიძივეთ და ვსცანით, რომ ეს იმის ვალი, რომელსაც გედაევებოდა, ბარათის თეთრი ყოფილიყო ოცდაათი თუმანი. და რადგანაც ბატონის მამის ჩვენის ოქმიც გიცხადებდა, რომ შენს მოვალეს არ უნდა შეეწუხებინე, — ამ ორის მიზეზით და სამართლის გვარით ასე გარდავსწყვიტეთ რომ: ან ოცს თუმანს მაშინვე უნდა დაეჯერებოდა და ან ეს ოცდაათი თუმანი ოთხად უნდა გაყოფილიყო და წელიწადში ერთი წილი უნდა მისცემოდა, და ასრე

ოთხს წელიწადში უნდა შეგესრულებინა. მაშინ სამართალი ასე გარდასწყდა. ფებერვლის **იზ,** ქორონიკონს **უუა.**

რადგან ბარათის თეთრი იყო და ვალად არა ქონდა აღებული და მეფის ოქმიც შეძლებინებას გიცხადებდა მოვალეთაგანა, ჩვენც სამართლიანად დავინახედ და ასე გადავწყვიტეთ.

ხელრთვა: დ ა ვ ი თ.

788. არზა ხუროთ გოგიასი სახლის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით

1808 წ. 6 მარტი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 9709. დედანი. ქაღალდი. 31,5×20,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ადგილ-ადგილ ნახმარია წერტილი ან მძიმე. ოქმის თარიღი მცდარი უნდა იყოს.

ქ. მათის უმაღლესობის ჯელმწიფე დედოფლის მოსახსენებელი მათის მონის ავლაბარში მდგომის ხუროთ გ ო გ ი ა ს ა გ ა ნ.

ოცი წელიწადი არის აქ ა ვ ლ ა ბ ა რ შ ი თქვენს ყმათ კახლავარ და ჩემის შეძლებით ხარჯი მიძლევია და მიმსახურნია. ადგილი და სახლი თქვენგან არა მბოძებია რა. თქვენის ყმის გ ო გ ი ა მ ა მ უ ლ ა შ ვ ი ლ ი ს ბეითალმანი სახლი არის; ის გირაოთ მიჭირავს, დუქნის ადგილი კი არა მაქვს, არც სახლისა იმ ბეითალმაანის გირაოს მეტი. მოსული ყმა და მოსამსახურე გახლავარ.

წყალობას ვითხოვ, მეც ასეთი ბინა მებოძოს, რომ სხვას მეკომურებთან მეც ადგილი მჭონდეს და როგორც მიმსახურნია, ისე შეძლებით თქვენი მოსამსახურე გახლდე. თუ ერთი რამ წყალობა და ბინა არა მებოძება რა, ის მებრძანოს, ნება გაქვსთ. მარტის **ვ,** ქორონიკონს **უუა.**

თავში

ქ. ავლაბრის მოურაო მილახვარო ყ ო რ ღ ა ნ ა შ ვ ი ლ ო ი ო ს ე ბ და ავლაბრის მამასახლისო! მერე ეს გოგიტელა იმერელი, რომ ამდენი ხანია აქ ავლაბარში ჩვენს ყმათ სახლობს და ჯერ ამისთვის მამული არ გვიბოძებია, ახლა ამასა გწერთ, რომელიც ამ არზით ჩვენის ყმის მამულაშვილის ბეითალმანი სახლი უთხოვნია, რომ ის სახლი ამასთანაც გირაოთ ყოფილა, ის ბეითალმანი მამულაშვილის გოგიას სახლიცა და გომურიც ამისთვის სამკვიდროთ და საბოლოოთ გვიბოძებია შვილიშვილამდინ. და იმ მამულაშვილს გოგიას ხომ დუქნის ადგილიც ექნებოდა, ისიც მოეკითხეთ და ამას მოეცით. თუ ის გურ

უპოვნოთ, სხვა დუქნის ადგილი მოუძებნეთ და ისე მოეცით და ამგვარათ აქ, ავლაბარში ერთი საკომლო ასე შეუსრულეთ და მოაბარეთ, სამკვიდროთ და საბოლოოთ ასე გვიბოძებია.

ამ ბეითალმანთან იმის განაყოფს მამულაშვილებთ საქმე არა აქვთ რა, ჩვენის ყმის ბეითალმანია. ჩვენი იყო და ამისთვის გვიბოძებია. ამას იქით იმის ალაგს ჩვენი მკვიდრი ყმა ეს არის. მარტის **დ**, ქორონიკონს **უჟა**.

ბეჭედი: დ ე დ ო ფ ა ლ ი დ ა რ ე ჯ ა ნ.
ბეჭედი: განწო მოსე ფარაონის და მილახვარი ი ო ს ე ბ.

789. არზა გაბრიელ მაღალაშვილისა სახელოს თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1804 წ. 10 მარტი

ცსსა. ფონდი 1450, დავთარი № 41. საბუთი № 218. ჰირი. ქაღალდი. მხედრული.

[159] უნეტარესო და უწმინდესო სრულიად საქართველოს კათალიკოზ პატრიარხო, ძეო სანატრელისა მეფისა ირაკლისაო, მოწყალეო ხელმწიფევ! ვითხოვ ობოლი თქვენი აზნაურიშვილი მ ა ღ ა ლ ა შ ვ ი ლ ი ზაზას შვილი გ ა ბ რ ი ე ლ.

ჩემი მოხსენება ეს არის თქვენ გიბძანებიათ, ანდრია სახელოებში ნულარ გაივლისო; რა დანაშაული მაქვს, რომ ნულარ გაივლის. თქვენ მომიკითხეთ, დედაკაცს ამკიდეს და თქვენთან ასე მომიყვანეს, რომ ფერხზედ დგომა არ შემეძლო, კუტი ვიყავ, ამან დამაყენა აქითი და თქვენის მადლით ფერ[ხ]ზედ დავსდივარ. კარგათ რომ ხელი მომკიდა, იქიდამ აქამდინ ვალიც ამან გარდამიწყვიტა, ჩემი დაც ამან გა[ა]თხოვა. როდესაც ჩემი დაჭირების დღე იყო, ეს იყო ჩემი მოძ[ვ]ელიცა და პატრონიც, ჩემთვის ამის მეტი მოძ[ვ]ელი და პატრონი არავინ იყო, არც [v] სახლისკაცი და არცავინ სხვა.

თქვენის ბრძანებით და ჩემის ნების დართვით ეს კაცი ჩემი ძმა არის და წერილებიც ხელში უჭირამს ძმობისა, რომელიც რომ მოგახსენებენ ჩემს წინაღმდეგომს, რა საქმე აქვთ ჩემთან. მე ბიძაჩემთან ვარ, მაგრამ მომ[ვ]ელი და პატრონი მოურავი და იმისი შვილები არიან.

ჩემი სწორე მოხსენება ეს არის. მკვდარიც ამისი ვარ და ცოცხალიცა. ძმათა შეყრილობის წერილიც ისე აცხადებს.

მე, მ ა მ უ კ ა შ ვ ი ლ ს გ ა ბ რ ი ე ლ ა ს, ამ ზაზა მაღალაშვილის გაბრიელის სიტყვით და ნების დართვით დამიწერია ღუთის წინაშე და მოწამეცა ვარ. იანვრის **კთ**, ქორონიკონს **უჟბ**.

მე, გაბუაშვილი გაბრიელ, დამიწერია მაღალაშვილი გაბრიელის ნებით.

მე, მ ა ღ ა ლ ა შ ვ ი ლ ს ა ნ დ რ ი ა ს, ხელი მომიწერია. თუ ეს არზა მაღალაშვილის გაბრიელის ნების დართ[ვ]ით არ იყო დაწერილი, ჩემი ყმა და მამული დამიდვია ძირს. მარტის ი, ქორონიკონს **უჟბ**.

თავში

ქ. ამ არზით ასე რომ მოგიხსენებია, წერილებიც ვნახეთ, შენი მოხსენება სწორე და ჭეშმარიტი არის. რაგვარათაც ამას წინათ ემოქმედოს ანდრიას შენს სახელოებში, ახლაც ისე იმოქმედოს, რომელიც ამას წინათ დავსწერეთ ოქმები — სახელოში ნულარ გა[ა]ტარებთო, ის ოქმები აქ ჩვენთან უნდა ჩამოიტანონ ვისაც ჰქონდეს. რომელიც მოხელობის რიგი არის, ასე იმოხელოს ანდრიამ. მარტის ი, ქორონიკონს **უჟბ**. ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ს ი.

790. არზა ნონია გიგაურისა მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1807 წ. 16 დეკემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 776. დედანი. 19,5×17,5 სმ. ქაღალდი. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აჭა-ოქ ნახმარია წერტილი.

ქ. მათის უწმინდესობის წინაშე მოსახსენებელი მათ მონათ გ ი გ ა ურ ი ს ნ ო ნ ი ა ს ა გ ა ნ.

ჩვენო ჯელმწიფევ, როდესაც თქვენი მოწყალება დაგვემართა და ყ ი ო ლ ი ს შ ვ ი ლ ი ს ბეითალმანი მამული ნაჭერი, ნაშენი, უშენი სახნავი, სახლი თუ კარი სრულიად რისაც მჭონებელი იყო ჩვენ გვებოძა თქვენის ოქმით და სიგლით და თქვენის მოხელე[ე]ბის დასწრებით და ნებადართვით, რომ არას კაცს იმის მამულთან დავა არა ქონიათ რა, ეს სამი თაობა არის იმათ ხელში ყოფილა. შარშან შ ა მ ი რ ა ნ ა ს შ ვ ი ლ ს (sic) თქვენ[თვი]ნ თავი უწყენიათ ყიოლისშვილის მამულზედ და რუისპირელი კაციც მოწმათ მოუყვანიათ. ის კაცი იქავ რ უ ი ს პ ი რ ს ჩემი დაუძინებელი მტერი იყო და ახლა უარესია. რუისპირიდამ მოწმობის კაცი რომ არ მოეყვანა, იქავ ჩემი მკვიდრი მეზობლები გახლავან მომიჯნავენი, იმათ უკეთესათ არ იციან? ნახევარ[ი] დღის მიწა მომიჭრეს და იმას მისცეს.

თქვენის ოქმის ძალით გევედრებით ან მამაპაპას სჭეროლეს, დაწერილი აქვს, მე მტყუვანი გახლდები. და თუ უსაბუთოთ დაობდეს, ერთი ოქმი მებოძოს, ჩემი მამული ისევ მე მომეცეს. დეკენბრის **იდ,** ქორონიკონს **უჟე.**

ქ. ბოქ[ა]ულთხუცესო დ ა ვ ი თ! ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია გიგაურს ნინიას, ის მამული ამას მოაბარე. და თუ სიტყვა აქვს რამე შამინარაშვილს (sic), თელავის სასამართლოში მივიდეს და ელაპარაკოს. დეკენბერს **ივ,** ქორონიკონს **უჟე.**

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

სხვა ხელით

ქ. გამოცხადება თელავის უეზდის ისპრავნიკის მიერ, კეთილშობილო პ ა [ა] ტ ა ს უ ლ ხ ა ნ ო ვ ო! როგორც მათ უწმინდესობას უბძანებია, ეს მამული ახლავ უნდა მოაბარო. და თუ სიტყვა აქვს, სამ[ა]რთალში ილაპარაკოს. ივლისის **ვ,** ქორონიკონს **უჟზ.**

791. არზა დათუა ტატუაშვილისა გამოსაღების თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით

1808 წ. 8 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qძ 2335. დედანი. ქაღალდი. 22×17,5 სმ. ორმხედრული. აქა-იქ წერტილი.

უნეტარესო და უწმიდესო საქართველოს პ ა ტ რ ი ა რ ხ ო, მეფის ირაკლის ძევ ა ნ ტ ო ნ ი, მოწყალევ კელმწიფევ,

ვითხოვ მცხეთას მსახლობელი ტ ა ტ უ ა შ ვ ი ლ ი დ ა თ უ ა: მერე ჩემი გვარი კაცი მამა-პაპანი კალატოზნი ყოფილან, რომ სვეტისცხოვლის საძირკვლის ჩამყრელნი ისინი ყოფილან, ხუთი თაობა კალატოზი გამოცვლილა ჩემის გვარისა და სვეტისცხოველს მოხმარებიან, თარხანი გხლებივართ ყოვლის გამოსაღებიდამა, რომ მქონდა წერილები მეფე[ე]ბისა და დამეკარგა.

ახლა მე ღალასა და ყოველი გამოსაღ[ებ]სა მთხოვენ. ობოლი გახლავარ. წყალობას ვითხოვ თქვენის უწმიდესობისავან, რომ ამის უსამართლობა არ დამემართოს. სეკდემბერს **ზ,** ქორონიკონს **უჟვ.**

სამცხეთოს სარდალ-მოურაო პ ე ც ი ა ვ! ამ არზით ასე რომ მოუხსენებია, რადგან ძველთაგან აზატი ყოფილა, ამას ნურასფერს ხარჯსა და გასაღებში ნუ გარევ. და სადაც ამას მამულები ჰქონდეს კ ო დ მ ა ნ ს ა თუ სხვაგან, სულ მოიკითხე და ამას მოაბარე. და აგრეთვე

საფიჩხულე და საოჩხე როგორც ჰქონოდეს, ისიც მიაბარე[1]. სეკდენბერს **ჱ,** ქორონიკონს **უჟვ.**

ხელრთვა: კ ა თ ა ლ ი კ ო ზ ი

სამეგრელოს სამთავროს საბუთები

(1840—1856 წწ.).

792. გრძანება დავით დადიანისა ვალში მძევალთა მიცემის აარძალვის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რაფიელ ერისთავის პირადი საარქივო ფონდი. № 310. პირი. ქაღალდი. 22×17,5 სმ. ფურც. 3.

სამეგრელოს უზენაეს სასამართლოს

ა რ ძ ა ს ა ზედა ს ი ქ ო რ ე ვ ი ა ს ა, რათა განხილვისამებრ ჯეროანისა სასამართლომან მისცეს კანონიერი კმაყოფილება და თანადვე მისა ქმნას თვისი განკარგულება ამა პირსა ზედა, რომელ არავის გარეშესა გინა წინაგან საზღვრისა არა მიეცემოდენ არავითარსამე დავალებას ზედა მძევალნი. არამედ ყოველნივე მოვალენი გაისტუმრებოდნენ ჯეროანას ვეჯით და ფულით.

მემკვიდრე მენგრელიისა დ ა ვ ი თ დ ა დ ი ა ნ ი
18 მაისს 1840 წელსა.

793. სჯულის დადება დავით დადიანის მიერ

1841 წ. 1 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რაფიელ ერისთავის პირადი საარქივო ფონდი. № 310. პირი. დიდი ფორმატის ორადგაკეცილი ქაღალდი. 35×22 სმ. ტექსტს უჭირავს მე-4—ე ფურცლები. დაწერილია შავი მელნით. ფურცლის ორივე გვერდზე, ოღონდ პირველ სვეტში. მეორე (მარჯვენა) სვეტი ცარიელია რუსული თარგმანის ჩასაწერად. ეს საბუთი, გაზ. „შრომის" 1881 წლის მე-10 ნომერში გამოქვეყნებული ტექსტის მიხედვით, დაიბეჭდა „ქართ. სამართ. ძეგლების" II ტომში, № 164.

სამენგრელოს უზენაესს სასამართლოს

შესვლისა ჩემსა მმართველობასა შინა სამენგრელოჲსასა განვიხილე, რომელ მცხოვრებნი მისნი — თავადნი, აზნაურნი, სამღვდელონი

1 + მოაბარე.

და თითქმის გლეხნიცა აწარმოებენ რა სყიდვასა და გასყიდვასა, ანუ მიმზითვებასა, ჩუქებასა და დაგირავებასა უძრავთა გინა მოძრავთა,, ყმათა და მამულთასა კერძოობითით ბარათით შეიკვრიან, ასე რომე სინამდვილე ანუ სიყალბე მათ სიგელთასა ძნელად გამოსაცნობელ არს, რაჲსაგან გამოდის მრავალნი უწესობანი და საქმეთ წარმოებასა შინა სიძნელენი.

მოსასპობელად მომავლის დროჲსათვის ყოველთა ამათ სიძნელეთა სრულიად სამთავროსა შინა ჩვენსა დავსდებ შემდგომსა გ ა ნ კ ა რ გ უ ლ ე ბ ა ს.

1.* თავადნი, გინა აზნაურნი და სამღვდელონი უკეთუ სყიდულობდენ ურთიერთისაგან, ანუ გასყიდვიდენ, გინა აგირა[ვ]ებდენ მამულსა და ყმასა უმცირეს ას ორმოც და ათის მანეთისასა, დაიმოწმებდეს რომელ არავითარიმე საშვალობა დაბრკოლებისა არს მას შინა მაზრის განმგებელთ მეორე კლასის მდივანბეგებისაგან და დასამტკიცებლად წარმოუდგენდენ სამენ[ვ]გრელოს უზენაეს სასამართლოს.

2. უმეტეს ას ორმოც და ათის მანეთისა საღირლის ყმასა და მამულის ნასყიდობაებთა წარმოადგენდეს უზენაესი სასამართლო მენგრელისა ჩემს დასამტკიცებელად.

3. ხოლო თამასუქი ვახშისა ორმოცდაათს მანეთამდის დაიმტკიცებოდეს მაზრის მდივანბეგებთაგან და უმეტესი ამისა უზენაესის მენგრელიის სასამართლოჲსაგან.

4. გლეხთა ნუ მიეცემათ ნება ნურცა ყმის გასყიდვისა, ნურცა სყიდვისა, ნურცა მიმზითებისა, გინა დაგირავებისა.

5. იქონიონ ვითარცა სასამართლომ, ეგრეთვე მაზრის მეორე კლასის მდივანბეგთაცა ამა საგანთა ზედა განკერძოებული ჟურნალი ნომერსა ქვეშე და წლითი-წლად ესრეთი ჟურნალი წარმოიგზავნებოდეს დასაცველად ჩემს კანცელარიაში.

ვაცნობებ რა სამენგრელოს უზენაესს სასამართლოს, უბრძანებ განუცხადოს ყოველთა მოხელეთა ჩემსა სამფლობელოსა შინა ესრეთი ს ჯ უ ლ ი ს დ ა დ ე ბ ა და პირველს იანვრიდგან [5] **ჩყმა**-ის წლისა იხელთმძღვანელოს. და შემდგომი ყოველი წერილობითი საბუთი, თვინიერ ზემოთქმულთა წესთაებრ დამტკიცებული, იქმნეს უქმ.

ნამდვილსა ზედა ჴელმოწერილ არს: მემკვიდრე მმართველი მენგრელიისა დ ა ვ ი თ დ ა დ ი ა ნ ი.

ჩყმა-ს წელსა, ა იანვარს.

* ხელნაწერში მუხლების სათვალავი აღნიშნულია ასო-ციფრებით.

794. დარიგება დავით დადიანისა მდივანბეგთადმი მაზრების მმართველობის შესახებ

1841 წ. 26 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რაფიელ ერისთავის პირადი საარქივო ფონდი. № 362. პირი. დიდი ფორმატის ორადგაკეცილი ქაღალდი. 35×22 სმ. ტექსტი შეიცავს 6 ფურცელს. შაკი მელნით დაწერილია ორ სვეტად: მარცხნივ — ქართული, მარჯვნივ — რუსული. საბუთის სათაურია რუსულად: «Инструкция, данная Правителем Мингрелии Окружным второклассным Мдиванбегам относительно управления округами».

დარიგება მიცემული მენგრელიის მემკვიდრისაგან მეორე კლასის მდივანბეგთადმი შესახებელად მმართველობისა მათ მიერ მაზრათა

1.* დასაწყისად ვალდებულებათა თქვენთა სათანადო არს იყოთ კაცთმოყვარე და შეეთვისოთ საზოგადოებას, ცხადჰყოთ მას შორის ჰეშმარიტებისადმი ესრეთი პატივისცემა, რომელ თვით სიტყვანი თქვენნი შერიცხულ იქმნენ სარწმუნოდ, განაშორეთ თავი თქვენი პირმოთნეობასა, რამეთუ პირმოთნეობა არს დიდი ბიწი.

2. დანერგე მცხოვრებთა შორის კეთილ ზნეობით[1] წესიერება, მორჩილება სჯულიერთა. კელმწიფებათადმი და შრომის მოყვარება, განამხნევეთ იგინი მიწის მოქმედებისადმი, მამულის გამრავლების და ვაჭრობისა, განაშორეთ იგინი მცონარებისაგან, რომელ არს დედა ყოველთა ბიწიერებათა შეგონებათთა, რომელ ყოველი ბედნიერება თუ უბედურება წარმოსდგების თვით თავისა მათისაგან.

[ვ] და ოდესცა ყმათაგანი ჰპოვოთ დაჟინებულსა უქმობასა შინა, მაშინ ნება გეძლევისთ შტრაფათ განუწესოთ მუშაობა, რომელ ოდენ ერთი ღონისძიება არს განდევნად მცონარებისა.

3. რადგან დავანი არიან მავნებელნი და მათ შეუდგებიან თვით სიღარიბეც და სხვანიცა ბოროტი შემთხვევულებანი, მაშა თანა გაძსთ კეთილის თქვენის რჩევითა მოსპოთ იგინი მცხოვრებთა შორის.

4. დაიცევით საკუთრება თვითოეულისა და აღლაგმეთ ლაღნი თვით მნებელობითსა მოქმედებასა შინა მათსა, რამეთუ ყოველი დარ-

* ხელნაწერში მუხლების სათვალავი აღნიშნულია ასო-ციფრებით.
1 ზნეობით.

წმუნებული უშიშროებისათვის სჯულიერად განკარგვად თვისისა საკუთვნელისა და დარწმუნებული, რომელ ნაყოფნი შრომისა მისისანი არა მიიღებიან ძლიერისა მიერ განაღვიძებს თავსა თვისსა, რათა შეიქმნას [2] სასარგებლო სახლეულობისა და თვით მამულისაცა.

5. შედით მდგომარეობათა შინა მცხოვრებთასა და ვითართა საგანთა შინა ჰპოვოთ საჭიროება, ანუ ნაკლულევანება მომახსენეთ მე, ვითარ სახედ შესაძლებელ არს, რათა იგინი მოვიდნენ უმჯობესობასა შინა.

6. უკეთუ რომელსამე სოფელსა შინა გამოჩნდეს ადამიანთა შორის სნეულება ანუ პირუტყვის ჭირი, მაშინ დაუყოვნებლივ შეტყობითა დაახლოებულთა მიზეზთა მომახსენეთ მე, ხოლო მასვე შორის, ვიდრე იქმნების ჩემგან განკარგულებასა, მიიღებდეთ ზომასა, რათა ქვემდებარენი სნეულებისადმი იყვნენ განცალკევებულნი კარგთა მყოფთაგან, რათა შეერთებითა ერთი მეორისა თანა არა განხშირდეს სნეულება.

[v] 7. იქონიეთ ფიცხელი ზედამხედველობა, რათა რწმუნებულსა თქვენდა ნაზრასა მას არ მიმოფარვიდენ თავთა კაცნი გადამხედნი სჯულისანი და ეგრეთვე ლტოლვილნი მოპარულის საქონელითა ანუ ნივთითა.

გააფრთხილეთ ყოველნი მცხოვრებნი, რათა მათ არა თუ მისცენ იმნაირთა კაცთა სადგური, არაწედ ვალად ედებიოთ შეიპყრან და წარმოადგინონ თქვენთან, ხოლო თქვენ ჩემთანა. წინააღმდეგსა შემთხვევასა შინა აღრეულებისათვის ამისა შევარდებიან დასჯასა იგინი, რომელნიც აღმოსჩნდებიან დამნაშავედ.

8. საჩინოთ შემთხვეეათათვის, ე. ი. კაცისა კულისა და მსგავსისა ამისა. თანამდებ ხარო მომახსენოთ მე, ხოლო დამნაშავეთა მოიძიებდით და პყრობილად წარმოგზავნიდეთ ჩემთან.

9. მეზობლობის გამო რწმუნებულისა თქვენდა მაზრისა იმერეთის [3] სოფლებთანა გა[ა]ფრთხილეთ მცხოვრებნი თქვენდა რწმუნებულის მაზრისანი, რათა იქონიონ მეზობლურნი დამოკიდებულება და წმვიდობა მით, რათა უთანხმოებითა არა აღტყდეს უსიამოვნო საჩივარი.

10. დაუყონებლივ აღასრულებდეთ ყოველს სახელმწიფოსა და სამთავრო მსახურებასა მცხოვრებთადმი შესახთომელსა. გარნა მით რათანცა გამოწვევანი მზგავსნი იქმსა მოთხოვნილებანი იყვნენ მათზედ შეწირულნი ერთ ზომად, ესრეთ, რომელ ერთი მეორის უმეტესის შეწირითა ანუ თქვენგან წარგზავნილის კაცის ბოროტმოქმედებითა არა მოხდეს ძვირის ხმევა და იწროება მცხოვრებთა შორის. ამისათვის შეადგინეთ განსაკუთრებითი ანაწერი, რომელსა სოფელსა რაოდენი მუშა კაცნი, ანუ ხარ-ურემნი შეხუდების და ანაწერი იგი წარმომიდგინეთ მე.

[v] 11. უკეთუ მოხდეს, რომელ გამოიაროს ჯარმა რუსისამ, მაშინ მიეცეს მას ყოველივე შესაძლისი შემწეობა. ხოლო ავათმყოფნი სალდათნი წარიყვანონ ერთის სტანციის მეორის სტანციამდინ ჭირის აუღებლად.

12. მომეცით მე ცნობა სახასო ადგილ-მამულთაგან, არა არიან ამასთანანი, რომელნი შეიძლებოდენ გაიცნენ იჯარით სასარგებლოდ მთავრის სახლისა.

13. უნდა გაქვნდესთ საკუთარი მზრუნველობა მთავრის სახლის შემოსავლის შემოტანისათვის და ამასთანავე იმეცადინოთ, რათა აღმოაჩინოთ იმისთანა ადგილ-მამულნი, რომელნი დაუდევნელებისა გამო არიან უქმად დარჩენილნი და რომელთაგანც შესაძლო არს მიღება სარგებლობისა.

14. უკეთუ ვისმე ეჭიროს დაფარვით სახასო ყმანი და მამულნი, გაქვნდესთ უდიდესი ვალი მოხსენებად ჩემდა განცხადებითა რომლის [4] დროითგან უკანონო უფლობა იგი დაწყებულ არს; ხომ არ მომხდარა იგი ბოროტმოქმედებათა გამო მოურავთა ანუ სხვათა მიზეზითა, რაოდენი მიუღიეს მფლობელს მასსა წლიური შემოსავალი.

15. მიიღებდეთ საჩივართა თქვენდა რწმუნებულის მაზრისა მცხოვრებთა თუ სიტყვიერთა და თუ წერილობითთა, განიხილვიდეთ მათდა. გარდასწყვეტდეთ საფუძვლსა ზედა არსებულის სამთავროსა შინა მენგრელიის სჯულდებულებათასა საჭიროებასა შინა, ძველსაც ქვეყნის ჩვეულებისა.

16. ნება გეძლევის თქვენ შეხვიდეთ განხილვასა შინა საქმეთა და შეუდგენდეთ განაჩენსა იმ საქმეთა ზედა, რომელნი იქმნებიან საღრალნი არა უნეტეს ას ორმოცდა ათის მანეთისა, განაჩენი თქვენი მოიყვანოთ აღსრულებასა შინა, მაშინ ოდესაც ორნივე [v] მხარენი იქმნებიან კმაყოფილნი.

წინააღმდეგისა შემთხვევასა შინა უკეთუ ერთი მხარე დაშთების კმაუყოფელი, მაშინ თანამდეთ ხართ განაჩენი თქვენი წარმოადგინოთ თანდართვითა თქვენის ჰაზრისათა უზენაესს სამენგრელოს სასამართ-

ლოსა შინა განსაბილველად და დასაბოლოებლად. ეგრეთვე მათ მოჩივართა, რომელნიცა გაიბჭობიან თქვენთანა, არა ეკრძალებას უკეთუ პოებენ თავსა თვისსა მართლიადათ, მიიქცენ საჩივრითა უზენაესს სასამართლოსა შინა.

17. ვალი წოდებისა თქვენისა მოითხოვს მიცემად ყოველთადმი მართლმსაჯულებისა და მეტადრე ღაიცვა უბრალოდ დაჩაგრულთა, თანასწორ ყოველთა მოჩივართა მიეცით პასუხი თვით დაუყონებლად, რათა განგრძობითა დროჱსათა საჩივარისათვის არ მოსცდნენ იგინი შინაურთა თვისთა საქმეთა.

[5] **18.** უკეთუ თავადნი, აზნაურნი, ანუ გლეხთავანნი აღმოჩნდეს წინააღმდეგ თქვენის ბრძანებისა. მაშინ ესრეთი მათი სჯული გარდახთომა მომახსენე მე ყოველისა საქმისა გარემოების აღწერითა. ხოლო გლეხნი დაისჯებოდენ თქვენგან პოლიციურის წესდებულებისამებრ; და თუ იმითაც არ მოიქცნენ იგინი შენანებისადმი და დაშაენ რაჱმე, მაშინ იგინი წარმომიგზავნეთ მე მისაღებელად მათზედ ღირსისა ზომისა.

19. უკეთუ ვისმეს თქვენდა რწმუნებლის მაზრის კაცსა ჰქონდეს რაჱმე სადაო ვისთანმე გარეშე ჩვენისა სამთავროჱსა, საჩივარი იგი მიიღებდეს თქვენ მიერ, რომელიც წარმოგზავნებოდეს ჩემთან თქვენის მობსენებითა.

20. ძველნი საქმენი დაბოლავეთ შესაძლებელის [v] აღსწრაფითა და საჩქროთა მათგანთათვის, რომელნი მოაქცევენ თავსსა ზედა ყურადღებასა. მომახსენეთ მე ვითარი დასრული მიეცეს მათ თქვენგან.

21. შესვლისანებრ თქვენისა განმგეობასა შინა მაზრისა, რომელიც მდგომარეობს ამა და ამ საზღვარშიდ, თქვენ თანა გაძლთ მყისვე ჩაიბაროთ, ხოლო ამათ შორის რომელთამე სოფელთა გამოცალებითა ზრუნვიდეთ საქმოდ გამოზრდასა ძმათა მონასტრისათა და უმთავრესს მათისათვის ეგრეთვე.

22. რადგან გამოცდილებით ცნობილ არს, რომელ ბოქაულნი და მაგიერნი ჩუენნი კაცნი ვითარცა უწინარეს ამისა იყვნენ, არიან მავნებელნი მცხოვრებთა ესრეთ, რომელ იგინი ჩაუდგებოდეს რა მცხოვრებთა არა ზოგავდნენ უკანასკნელისა მიღებითა, ამისათვის ბოქაულნი იგი ამიერითგან ნუღარ იქმნებიან, [6] არამედ ხაცვლად მათსა იყვნენ თქვენ მიერ აღმორჩეულნი ოთხნი იასაულნი ანუ სხვადასხვა სოფლებთა შინა, ვითარცა დაინახოთ საჭიროდ კეთილსაიმედონი კაცნი, რომელნიც წარმოადგინეთ ჩემდა დასამტკიცებლად.

23. მოიყვანეთ ცნობაშიდ და მომახსენეთ მე დებულება, რაჱსაც ძევს რწმუნებულს თქვენდაცი მაზრაში მცხოვრებთა საზოურაო გარდასახადი.

24. თქვეხთვის და თქვენთა მხლებელთ იასაულთათვის დამინიშნავს საზრდო იმ საფუძველზედ, ვითარცა წინებურნი მოურავნი სარგებლობდნენ ადგილობრივ შემოსავალთაგან, მუნამდე ვიდრე ამ საგანზედ მოვახდენდე ჩემსა გაკარგულებასა.

25. გარდა ჩემისა ბრძანებისა აღსრულებდეთ ყოველსა მოთხოვნილებასა უზენაესს სასამართლოს სამენგრელოჱსასა და შესახებელთა მისდა საქმეთა წარუდგენდეთ პირისპირ.

[v] **26.** თახა გაცსთ ყოველს თვეში დაითვლიდეთ თქვენ თქვენს განსამგებლო სოფლებს და განიხილვიდეთ[1] მოქმედებასა მუნებურთა მოხელეთასა, რათა იყვნენ ფრთხილ, ბეჯით და მართალ რწმუნებულსა.

27. აწინდელი მოურავები მათ სოფლებთა შინა მყოფნი მიიქცნენ თავთავისთვის, გარნა მაშინ როდესაც ჩაიბარებთ[2] თქვენ მათგან ყოველსავეს. და რაჱსაც აღმოჩნდეს საჩივარი ანუ სხვანი რაჱმე გარემოებანი, მომახსენეთ მე.

28. რეზიდენცია თქვენი, ესე იგი ადგილი საყოფელი, იყოს, სადაცა თქვენ უმჯობესად **აღმოირჩიოთ.**

29. მონდობილსა თქვენდა მაზრასა ესაქმოდ და თვინიერ ჩემის წებართვისა ნუ გახშორდებით.

30. დასასრულ დარწმუნებული ვარ, რომელ თქვენ ხელთმძღვანელი ამა დამოძღვრებითა განამართლებთ ჩემსა რწმუნებასა და მით დაიმსახურებთ ორნაირსა პატივდებასა[3]. ერთსა დაფუძნებულსა საზოგადოსა ჰაზრსა ზედა, ხოლო მეორესა[4] ღირსებისა თქვენდა მოცემულისა წოდებისასა.

წინააღმდეგს შემთხვევასა შინა არა უცნობელ არს თქვენდა, რომელ აღუსრულებლობა აქა აღწერილთა კანონთა მიგამთხვევს თქვენ იმ პასუხისგებასა, რომელსა ბრძანებენ სჯულნი.

1841 წელსა 26 იანვარს.

---

1 განიხილვიდეთ. 2 ჩაიბაროთ. 3 — პატივდებასა. 4 + პატივდებასა.

795. განკარგულება დავით დადიანისა სამღვდელოთა თავისუფლების შესახებ

1841 წ. 26 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რაფიელ ერისთავის პირადი საარქივო ფონდი. № 310. პირი. დიდი ფორმატის ორადგაკეცილი ქაღალდი. 35×22 სმ. ტექსტს უჭირავს მე-9—10 ფურცელი. დაწერილია შავი მელნით ფურცლის ორივე გვერდზე, ოღონდ პირველ სვეტში, მეორე (მარჯვენა) სვეტი ცარიელია.

მინგრელიის უზენაესს სასამართლოს

ღირს პატივისცემა სახლისადმი უფლისა და მის გამო დაუფასებელი კეთილობა ვალად სდებენ **ჩემზედა, რათამცა სამღვდელონი,** ვითარცა მსახურნი საკურთხეველისანი, იყვნ ჩემს სამფლობელოსა შინა თავისუფალნი მონებისაგან მებატონეთასა. ამისათვის ყოველნი სამღვდელონი მიიღებენ დღეითგან თავისუფლებათა შემდგომთა საფუძველთა ზედა.

1.* სამღვდელოთა მათ ეძლევისთ თავისუფლება ერთად მათითა შვილებითა, რომელნიცა იშოებიან ამა ათას რვაას ორმოც და ერთის წლითგან.

2. შვილნი მღვდელთანი ამა წლადმდე შობილნი სურვილისამებრ მათისა შესვლად სამღვდელოდ ვისდაცა უნდა კუთვნილ იყოს, პირადის თავის დახსნისათვის მოვალე იქმნებიან მისცენ თავიანთ მებატონეს ოცდახუთი მანეთი, მაშინ ოდენ უნდა მიეცესთ მათ თავისუფლება თავიანთ მებატონეთაგან და აქვსთ ნება შევიდნენ სამღვდელო წოდებაში.

[3] ხოლო იმ შვილთა სამღვდელოთაგანია, რომელნი შობილ არიან **ჩემა**-ს წლამდე და არა მდგომარეობენ სამღვდელო **[v]** ხარისხოვნებასა შინა, დამთებიან სრულსა მფლობელობასა შინა მებატონეთასა.

4. ადგილ-მამულნი და ყმანი, რომელნი მოპოებულ არიან განთავისუფლებულთა სამღვდელოთა მიერ, უნდა დაშთეს მათს კუთვნილობასა შინა. ხოლო სხვანი ადგილ-მამულნი და ყმანი, რომელნი მისცემიან მათ ანუ მებატონეთა მიერ, ანუ სხვითა სახითა შესულან მათს სარგებლობასა შინა მებატონეთა განკარგულებისამებრ ანუ წოდებასა ჭვეშე მემკვიდრეობისათა უპყრიათ, შეირაცხებიან საკუთვნელად მებატონეთასა და რომელთა სამღვდელოთა ექმნებათ მათზედ მდგომარეობა, ანუ სარგებლობა, თანამდებ არიან აძლიონ მებატონეთა ყოვლის გამოსავლისაგან ათისთავი.

* ხელნაწერში მუხლების სათვალავი აღნიშნულია ასო-ციფრებით.

5. შენობანი სახლ-კართა, ვითარი აქვსთ სამღვდელოთა მათ, ეგრეთვე ეკუთვნიან მათ შეუხებლად ვისამე პირისა.

6. ესრეთისა საფუძველსა ზედა მიეცათ რა თავისუფლება სამღვდელოთა, სხვებრ ვერა განელიან ამით ჩვენის მთავრობრივის დამოკიდებულებისაგან. **[10]** იგინი თანამდებ არიან ეგნენ ჩვენსა წფლობელობასა შინა სწორეთ იმ სახეთ, ვითარცა სხვანი ქვეშევრდომნი ჩვენნი თავისუფლისა მდგომარეობისანი.

განკარგულებისა ამის ჩვენისათვის ვაცნობებ რა მინგრელიის უზენაესს სასამართლოსა, წინა დაუდებ, რათა ცხად ჰყოს ესე ყოველთა მათდამი, ვისდამიცა ჯერ არს. ხოლო საჭიროა შემთხვევათა შინა იხელთმძღვანელოს ამით.

მმართველი მემკვიდრე მენგრელიისა დავით დადიანი **26**-სა იანვრის **ჩემა**-სა წელსა.

796. ბრძანება დავით დადიანისა ზუგდიდის მაზრის მდივანბეგისადმი

[1841 წ.]

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რაფიელ ერისთავის პირადი საარქივო ფონდი. № 310. პირი. რვეულის ფორმატის ქაღალდი. 22×17,5 სმ. ტექსტს უჭირავს მე-11-–12 ფურცლები. დაწერილია შავი მელნით. მარცხენა სვეტში, მარჯვენა — ცარიელია, თარიღი არ უზის საბუთი დაწერილი უნდა იყოს 1841 წლის თებერვალში.

ზუგდიდის მაზრის მდივანბეგს!

მოუწერ თქვენს ბრწყინვალებას მორთმეულს არზასა ამას ზედა განცხადებულთა საქმეთათვის მთხოვნელისათა, შეხვედეთ დაწვრილებითს განხილვასა და გამოძიებასა შინა გარემოებისასა და ვითარ თქვენდა შესახებელ ჰპოვოთ, მოიყვანეთ აღსრულებაშიდ კანონიერის გარდაწყვეტილებითა, გინა ჰაზრითა.

ხოლო ვითარსა საგანსა ზედა იქმნას თქვენ მიერ მოყვანილ აღსრულებაშიდ წარწერითა არძასა ამას ზედა და რიცხვით და ნომრით, წარმოადგინეთ ჩემთან, რომლისა **[v]** ესევითარი სახე თქვენს კანცელარიაშიდაც უნდა იმექონოთ თითოეულთა საქმეთათვის.

და უკეთუ საქმემ შეგახვედროს სასამართლოსადმი მაზრის მდივანთა ანუ ნაცვალთა მოხსენება ანუ კითხვა შესავსებელად საქმისა, მასვე არძასა ზედა დაიწერებოდეს და გაიგზავნებოდეს და იგინიცა მასზედავე მოაწერდენ თითოეული შეხვედრილის რიცხვით და თვისის საქმის ნომრითა და მიაქცევდენ თქვენდამი.

და განგრძობასა შინა ზედ მოწერათასა უკეთუ საკმაოდ[1] არ იქმნეს გვერდი არ ძისა, მიეკერებოდეს სხვა ქაღალდი და მას ზედა დაიწერებოდეს საქმე და ესრეთ გარდაწყვეტილება და ანუ წანდვილი ცნობილი მიზეზი დამაყენებელი მოარძის თხოვნისა წარმოიდგინებოდეს ჩემთან დაბოლოებული, ანუ მოხსენება გინა ცნობა.

მთავარი მენგრელიისა დავით დადიანი.

797. ბრძანება დავით დადიანისა ადამიანის დაგირავების აკრძალვის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის პირადი ფონდი. № 310. პირი. ფურ. 23.

ზოგად მაზრის მდივანბეგთა!

ფირანა ასათიანმა გამოაცხადა თვისის არძაშიდ დაგირავება თვისის შვილისა, რომელი უცხო არს ყოველთა გამგონეთაგან. თქვენს მაზრაშიდ აღეკრძალვის ყოველთა ესევითარი, რომელ არავინ მამა შვილსა, გინა ძმა ძმასა და ნათესავთ ნათესავსა ანუ გლეხსა, ვითარცა არა შვილსა და ნათესავსა, არცალა სხვა კაცი სულსა ვერ დააგირავებენ.

მთავარი დავით დადიანი.

16 ნოემბერს 1842 წ.

სეჯუნის № 2303. ჯვარის[2] № 2304.

ზუბის № 2305. მურის № 2306.

ზუგდ. № 2307. ლაილაშის № 2308.

მარტვირის № 2309. საჭილაოს № 2310.

[1] საკმაოდ] არასაკმაოდ.

[2] ჯვარის]სუჯუნის.

798. ვედრება გეხუ ქაჯაიასი გამოსაღების თაობაზე დავით დადიანის ოქმით

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13971. დედანი. ორად გაკეცილი ფურცელი. 22×18,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წურტილი.

მისს მაღალ უგანათლებულესობას მთავარს მინგრილიის მემკვიდრეს სხვათა და სხვათა ორდენთა და კავალეროსანს დავით ლეონის ძეს დადიანს.

სოფელსა თამაკონს მცხოვრების ყმის გეხუ ქაჯაიასაგან.

უქვეშევრდომილესი ვედრება

აწ უკვე მოვილტვი ვედრებაღ თქვენის კელმწიფებისადმი, რომელმე მჭონდა იმედი მინდობილებასა ზედა თქვენისაა, აწ თუმცა მიუბრუნა მუნვე თავადს ფაღავას ჩემი თავი თქვენმა უგანათლებულესობამ, თანამდებ ვარ მსახურებად დებულზედ, რომელიც ჩემს წინაპარს უძღვნია მის ფაღავასთვის ბეგარა თუ მსახურებაჲ.

მაგრამ მოვიდნენ ბრძანებისა თქვენისა მებრ გამოგზავნილნი ბოქაულები ხსენებული ბაკიჩია გეგელია და მაგიერი ფაღავასი ბერიკა ზაქარაია, მომიხდენ. დამიჭირეს და დამატუსაღეს ერთ დღე და ღამე. და მე თავი ავიშვი ტუსაღეობითგან სამის კაცის თავსდებით. და გარდამახდევინეს საბოქავლოდ სამი მანეთი, მწუხარებით სესხად აღებული. და ამასთანავე მომთხოვეს მათ ფაღავასათვის წლითი-წლად მოუკლებელი შინაყმაჲ, რომელიცა არ მემართა; და დებული იყო ბეგარა ჩემზედ წინაპარიდან რვა კოკა ღვინო და სხვა არა რაიმე მემართა ფაღავასათვის; მაგრამ მე მსახურებ თქვენს მოხელეებს ყოლისფრით მუშაობითა.

ამაზედ: ა. ვითხოვ დამიფაროთ უდებისაგან. თუმცაღა ვემსახურები მას ფაღავას შინაყმათ, მაშინ მივეცემი უკიდურესსა სიღარიბესა და დამსებასა, ამისთვის რომელ მე ვარ სიღარიბისა და მარტოხელობისაგან შეიწრებული და მყავს საარჩენი ხუთი სული, გარნა ერთის მეტი მცირე წლოვანნი.

ბ. ვსთხოვ ფრიად თქვენს ხელმწიფებას, ნუ მოუშვებთ ჩემზედ უდანაშაუროდ ამგვარი ამაოხრებელი ბოქაულებს; ყოვლად მოწყალეო, გარნა ა მამა თხა არაფერი მყავს საქონელთაგანი, მყავდა მობარებული ორი ცხვარი, სხვა არაფერი გამაჩნდა და ისიც უსამართლობით წამართვეს.

გ. უმეტესად გევედრები, ნუ დამამსებინებთ ცეცხს, მე არავინ მყავს მოწყალე და მხედველი, გარნა თქვენს მეტი.

ჩემდ წელსა, აპრილის იბ.

ბოლოში

გეცხადების მოარძეს ამის, რომ ემსახურო მებატონეს შენსა, როგორც სხვა თავადთა თვისნი ყმანი მსახურებენ და დამორჩილებულ ეგრეთ, ვითარცა რიგია ბატონყმურისა სამსახურისა და დებულს ბეგარას ვერც ის დაგიმატებს.

მემკვიდრე მენგრელიისა ხელრთვა: დავით დადიანი.

ქე-ს აპრილს, ჩყმდ-ს წელს. ზუგდიდს.

799. ბრძანება დავით დადიანისა მოპასუხის სასამართლოში დაბარების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის ფონდი. № 310. პირი. ფურ. 33.

მენგრელიის უზენაეს სასამართლოს!

მოდაურთა პირთადმი პასუხისმგებელი დაიბარებოდეს ორის მოწერილობითა, ხოლო მესამედ მაინც თუმცა არ მოვიდა, მაშინ მოდაური პირი, რასაც სჩივის უნდა გარდახთეს უსიტყველად მოპასუხესა, უკეთუ არ აღმოჩნდება ჯეროვანი მიზეზი.

მემკვიდრე მმართველი მენგრელიისა დავით დადიანი

4 ივნისს 1844 წელსა.

800. ბრძანება დავით დადიანისა ქვრივ-ობოლთათვის ვალის გადახდევინების შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის ფონდი. № 310. პირი. ფურ. 35-36.

მაზრის მდივანბეგებთ!

ვინაჲთგან კანონნი მეფის ვახთანგისა მეშვიდე განყოფილება 134 მუხლში ბრძანებს ესრედ: „თუ ქვრივი იყოს და ობლები წვრილი ყვანდეს, და მევალემ თხოვნა დაუწყოს, სანამდი ობლები არ გაიზრდებიან, ვალი არ ეთხოვებიან. და თუ ობოლს და ქვრივს აქვს რაჲმე და ამ მოვალეს სხვა მოვალე ჰყავდეს და აღონებდეს, რა გინდრა უნდა მიაცემინოს, რომ ერთობ სარგებლით საქმე არ გაუჭირდეს“*.

მუხ. 279** ამისათვისვე მესამე განყოფილებისა: „ნუ გამოიტანთ ქვრივის დედაკაცისაგან სახლით გირაოთ ტანისამოსს ანუ ქვეშაგებს [v] სამართლად დააცალეთ და შეიბრალეთ შებრალებით. ნუ იქთ, როგორც ეგვიპტეს იქმოდენ. ვინც ქმნათ სამართალს ქვეშ დარჩეთ“*.

ამისთვის მაზრის მდივანბეგთ დაუდგენ ვალად, რათა მკაცრად დაიცვან ესრეთსა სჯულსა ყოველსა შინა ძალასა თვისსა, ხშირად შემოდიან ხოლმე ესევითარნი ქვრივნი მაველრებლად შეუწროებაზედ და რა რომ ეს ერეთი კანონი ხელთსამძღვანელია, მაშა სიძნელე აღარ უნდა შეგვხთებოდესთ ამის გარჩევაში.

ხოლო წლოვანებისათვის მეშვიდე[1] განყოფილების 133 მუხლში ცხადად ჰსჩანს, რომ [36] 15-ის წელისას ბრძანებს ანუ 14-ის მეთუთხმეტი რომ უდგესო.

მთავარი მენგრელიისა დავით დადიანი.

17 ივნისს 1845 წ.

საჭილაოს № 2710. ჯვარის № 2711.

ლაღაშის № 2712. მარტვირის № 2713.

მურის № 2714. ზუბის № 2715.

ზუგდიდის № 2716. სუჯუნის № 2717.

801. ბრძანება დავით დადიანისა მცხოვრებთა სამთავროს გარეთ წასვლის წესის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის ფონდი. № 310. პირი. ფურ. 37.

ზოგად მაზრის მდივანბეგთა!

უწინარეს ამისა იყო ჩემ მიერ მოწერილ ზოგად მაზრის მდივანბეგთადმი, რათა საჭიროებისამებრ მცხოვრებთასა წარსვლად გარეშე ჩემის სამთავროჲსა მიეცათ მათ ბილეთები თავისუფლის მსვლელობისათვის ერთის თვის ვადით. აწ ვხედავ ხშირთა მაგალითთა, რომელ არა თუ ოდენ მაზრის მდივანბეგთა მიუციათ ნება ძლევად ბილეთთა თავისა თვისისათვის თითო წლის ვადით, არამედ კერძო პირებიცა იძლევებიან ბილეთებსა თვინიერ მაზრის ნაჩალნიკის ცნობისა და ჩემის ნებართვისა.

ამისთვის ებრძანებათ ესე ყოველთა მაზრის მდივანბეგთა, მით რომელ გამოუცხადონ ყოველთა მცხოვრებთა, რათამცა ვისაც სურდეს გარეშე ჩემის სამთავროჲსა [v] წასვლად მოსაგებად

* კანონის ტექსტი დამოწმებულია არაზუსტად. შდრ. „ქართული სამართლის ძეგლები“ I, 1963, გვ. 515.

** ხელნაწერშია „179“.

* ტექსტი დამოწმებულია არაზუსტად. შდრ. „სამართალი სომხური“ მუხ. 269 (ქართული სამართლის ძეგლები, I, 1963, გვ. 324).

[1] მეშვიდე] მესამე.

ანუ სხვათა საჭიროებათამებრ თვისთა, უკეთუ განშორებით მყოფობა მათი ერთს თვეს აღემატება, უნდა მიიღონ ბილეთი ჩემგან, ანუ ჩემ მიერ დანიშნულთ ვექილთაგან ჩემგან ხელმოწერილსა, თორემ არავითარსა სხვა წერილობითსა სახესა არ ექმნების ადგილი მიღებისა.

და ვისაცა ჩემი ბილეთი არ ექმნება, მას მოექცევიან კეთარცა დაქარგულსა ქაცსა და გამოგზავნიან ჩემთან ყარაულით.

ხოლო მაზრის მდივანბეგთა მიიღეთ ზომა მკაცრი. რომელ ერთის თვის ბორჯის მეტით ბილეთი არავის მიეცენ.

მთავარი მენგრელიისა დავით დადიანი.
10 მარტს 1846 წ.

ჯვარის № 501. ზუბის № 502.
ზუგდიდის № 503. წარტვილის № 504.
მურის № 505. ლაილაშის № 506.
სუჯუნის № 507. საჩილაოს № 508.

802. ბრძანება დავით დადიანისა შვილის გასუიდვის აკრძალვის შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის ფონდი. № 313. პირი. ფურ. 41.

ზოგად მაზრის მდივანბეგთა!

ერთის კერძოობითის შემთხვევისაგან ცნობილ არს მომხდარი 1835-ს წელშედ მამისაგან გასყიდვა შვილისა. რასა ზედა მეშატონეს განუცხადებია თანხმობა და ბელი მოუწერია.

განსალტოლველად უჩვეულოსა ამის უწესოებისა, რომ იქონიოთ თვისს რწმუნებულს მაზრაშიდ მხედველობა სჯულის და ბუნების წინააღდეგი საქმე არა რომელსამე წინადადებასა ქვეშე არ იქნას მიშვებულ შიმსა ქვეშე, წინააღმდეგს შემთხვევაში პირდაპირს თქვენსა პასუხისგებისასა.

ხოლო სხვათაშორის, უკეთუ მსგავსი ანისი მომხდარ იყოს 1842-ის წლითგან, ოდეს იგი იყო სენი და სიყმაღი, შეკრიბეთ ცნობა განცხადებითა სახელისა, გვარისა გაშსყიდველის და მსყიდველისა და გასყიდულისა და სად იმყოფებიან[1] დღეს.

[1] + და სად იმყოფებიან.

მთავარი მენგრელიისა დავით დადიანი.
3 ივნისს 1846 წ.

ზუგდიდის № 2055. ლაილაშის № 2056.
მურის № 2057. მარტვილის № 2058.
სუჯუნის № 2059. ზუბის № 2060.
საჩილაოს № 2061. ჯვარის № 2062.

803. განწესება დავით დადიანისა სესხის სარგებლის შემცირების თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის ფონდი. № 310. პირი. ფურ. 42—43.

მენგრელიის უზენაესს სასამართლოს და მაზრის ნაჩალნიკს

შემოსრულთა განსაჯილველად ჩემდა საქმეთა ეხედავ, რომელ ჩენი სამფლობელო ლეჩხუმშიდ დიდ არსებობს ჩუეულება — სესხება ფულთა ვალღებულებასა ქვეშე აღხადგინებისა ძლევად მავასხებელთადმი ფრიად აღმატებულის ზომით. ესე იგი თითოეულს ვეცხლის ფულს მანეთზედ თითო გორა ბური, ღომი, სიმინდი თუ ღვინო.

შეეამსუბუქე რა ზომა ამგვარის სარგებლის ძლევისა ძალისათა 126, 127, 128, 129 და 130 მუხლის წ ე ფ ე ვ ა ხ თ ა ნ გ ი ს კანონისა. რა ვპოვებ რა საშძიმოდ და შემავიწროებლად მცხოვრებთა მეტად მაღალთა ამათ სარგებელთა. რომელნიცა კნინღა შეე[ვ]თანასწორებიან თავნსა: ოვით ერთს წელსა, მოუცილებლად შევრაცხე შემცირება მაღლის აღაღგინებისა და დადგენა ჩენს სამფლობელოსა შინა ლეჩხუმს ჯერჯერობით შემდგომთა წესთა.

1.* ყოველი მოსურნე სესხებად ფულისა, ხორაგის სარგებლითა მისცენდეს მავახსებელსა (sic) თითოეულს მანეთზედ ნახევარს გოროს, ესე იგი ერთს ქილა ბურს, ღომს, სიმინდს ახუ ერთს კოკას ღვინოს.

2. უბაღლეს ამა განწესებულის სარგებლისა არავინ გაბედოს სესხება და გასესხება ფულისა და თავით თვისით იგულისხმების, რომელ არა რომელსამე მოსამართლესა არა აქვს უფლება მიღებად დასამოწმებელად თამასუქთან[2] რომელთა შინა უბაღლეს [43] ამა დაწესებულისა სარგებელი განცხადებულ იქნების.

3. უკეთუ ვინმე გარდახთება დაწ ე ს ე ბ ა ს ა ამასა და საიდუმლოდ მოახდენენ სესხებასა და გასესხებასა უმეტეს აწინდელსა

[1] თავსაj თავიანთსა.
[2] თემასუქთა.
* ხელნაწერში მუხლების სათაური აღნიშნულია ასო-ციფრებით.

დაწესებულის სარგებლისა ვალდებულითა. მაშინ გამსესხებელს დაეკარგვის მთავნიცა და სარგებელიც და მავასხებელს გარდახთება ის ვალი ერთიორად სახასო სასარგებლოდ.

ხოლო უკეთუ მასესხებელი და მოვალე საიდუმლოდვე გაასწორებენ თვისს ანგარიშსა და შემდგომშიც გამოცხადდება, მაშინ თვითოეულსა მათგანსა ყარღახთეს სახასოდ მიუზღველველად ვალისა ჩვენებულისა ას-ასი ნახეთი ვერცხლისა.

მთავარი მებგრელიისა დავით დადიანი.

4 ივნისს 1846 წელსა.

მწნგა. უზენ. სასაარ. № 2075.
ნახრის მღვიახბეგთა: ღვილაშის № 2073.

ბერის № 2074.

804. განკარგულება დავით დადიანისა სამეგრელოს უმაღლესი სასამართლოს სამართალწარმოების თაობაზე

1847 წლის 5 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის ფონდი. № 310. პირი. დიდი ფორმატის ოთხგაკეცილი ქაღალდი. 35×22 სმ. ტექსტს უჭირავს 44—45 ფურცლები. დაწერილია შავი მელნით ფურცლის ორივე გვერდზე, პირველ სვეტში ჭრთული ტექსტია, ხოლო მეორეში — მისი თარგმანი.

მეგრელიის უზენაესის სასამართლოსა

ნაცვლად გარდაცვლებულის თავადის ნიკოლოზ დადიანოვისა ეხლანდა რა შეჰბრალებია თავადს როსტომ ნიქოლაიანს, მოუწერ სასამართლოსა, რათა მილოს მიუცილებელ აღსრულებელად შემდგომი.

1.* სასამართლოსა აქუნდეს ნებადგა თანაშეწყნარებითობა სასიძლეთა ჩენთა ზუგდიდს და გორდს. ესე იგი მუხ, სადაც მე მექმნეს მყოფობა.

2. სანყართა და პასუხთა მოდაურთა პირისშენახეთა ერთი ანუ ორი მდივანბეგი, გარნა განჩინებანი შეიდგინებოდეს არა ცმცირეს ეთერ სამთა წევრთა მიერ.

3. ოდეს საჭიროდ იქმნეს შერაცხილ სასამართლოსა მიერ შეკრება ცნობათა, გამოძიება ანუ მოთხოვნა წერილობითთა საბუთთა და პასუხთა ადგილობრივ, სადაცა მდებარებს სადაო მამული, მაშინ სა-

* ხელნაწერში მუხლების საზვალავი აღნიშნულია ასო-ციფრებით.

სამართლოს მიერ წარიგზავნებოდეს ერთი ანუ მეხედველობრ საქმის სიმძიმისა ორი მდივანბეგი და იგინი ვალდებულ იქმნებიან წარმოდგენად სასამართლოსადმი შეკრებილთა[v] მათ მიერ ცნობათა ერთბამაცობით გასასაღელველად და გარდასაწყვეტელად საქმეთა.

4. თითოეულთა საქმეთაგან შეიდგინებოდეს გამოწერილობანი და გამოეცხადებოდეს მოდაურთა ხელის მოწერითა მათითა, რათა შემდგომ არა ქონდესთ მიზეზი განცახებად ახალთა საგანთა, რომელნიცა საქმეში არ იქნებიან შესრულ დასაწყისსავე.

5. განჩინებანი შეიდგინებოდეს საფუძველსა ზედა ადგილობრიეთა ჩვეულებათა და ძველთაგანვე დადგენილთა კანონებითა მეფეთა ანტანგისათა.

6. თითოეული განჩინება სასამართლოსა ჩაიწერებოდეს ყოველწლივ განსაკუთრებითსა ჩემის ღირძით დაბეჭდილსა რვეულსა შინა და დამტკიცდებოდეს იგი ხელს მოწერითა ორთა მდივანბეგთათა. რომელთა მიერ დადებულ იქნას განჩინებაც. ხოლო ხახდვილი განჩინება გამოწერილობაებითურთ მიეკერებოდეს საქმეთა, ეგრეთვე ხელმოწერილი მდივანბეგთაგან გამოწერილობითა და იქმნეს დაცულ თანასწორ ვითარცა დაბეჭდილ რვეულიც.

7. შეიგენილი და ხელმოწერილი განჩინება გამოეცხადებოდეს მოდაურთა თვით სასამართლოში. და უკეთუ მოდაურნი აღმოაჩენენ მას ზედა ყაბულობასა, მაშინ [45] მოდაურთა მოაწერონ ხელი ყაბულობისა და სასამართლო იქმოდეს თვისსა განკარგულებასა წესისაებრ მოყვანისათვის მისისა აღსრულებასა შინა.

გარნა უკეთუ რომელნიმე მხარემან განაცხადოს უყაბულობა, მაშინ მოეწერებოდეს განჩინებაზედ უყაბულობის ხელი და მოეთხოვებოდეს უყაბულს მხარეს, რათა განგრძობასა შინა ერთის თვისა შემოიტანონ თვით სასამართლოში კანონიერი მიზეზი, თუ რომელთა საბუთითა არა არიან კმაყოფილ იმა განჩინებითა; და ესეცითარნი მიზეზნი ერთად განჩინებითურთ და სრულიად საქმის წარმოებითა წარმოეგზავნებოდეს ჩემდამო განსახილველად.

და უკეთუ ესეცითარი განჩინება ჩემ მიერ აღსრულებულ იქმნეს ჯეროვნად, მაშინ დაბეჭდილს რვეულშიდაც დაინიშნებოდეს განცხადებითა ჩემის ხელწერილობის რიცხვისა და ნომრისათა, რომელ ვით მტიცებულ არს იგი ჩემ მიერ.

ხოლო უკეთუ მიეცეს განჩინებასა ჩემ მიერ ცვლილება, მაშინცა მსგავსადვე დაინიშნებოდეს რვეულში და მოიყვანებოდეს აღსრულებაში ჩემი გარდაწყვეტილება.

8. სასამართლოსა ვალად ედებას, რათა ექმნებოდეს დაცული წესი სიერად ყოველნი შემოსრულნი მასა შინა ქაღალდნი და გასრულის ქა-

ღალდების შავები და იყვნენ ყველანი ერთმანეთზედ მიკერებულნი წესისამებრ და მასთანვე აქონიოს ორნი რვეულნი, რომელშიდაც დაუკლებელად ჩაიწერებოდეს შესავალ-გასავლის ქაღალდებში და ოთოეულის [v] წლის რვეულები დაიცვას უვნებლად.

9. ვინც აღმოჩენს უყაბულობასა განჩინებასა ზედა სასამართლოსასა, მას გარდაახდევინებდეს სასამართლო ჯარიმად ათას მანეთსა და ამა ფულთა მიაქცევდეს სასამართლო სასყიდლად სამწერლოთა საჭიროებათა, გარნა თუ ჩემ მიერ მხარე იგი იქმნების განმართლებულ, მაშინ უნდა დაუბრუნდეს მას ჯარიმაცა იგი.

და უკანასკნელ **10**. აღსრულებასა ყოველთა ზემო აღწერილთასა დავსდებ პასუხისგებასა ზედა წევრთა სასამართლოჲსათა და მეტადრე შივანდობ განსაკუთრებითსა მხედველობასა წინა მოინახისა მისისასა, ხოლო ამა ჩემისა გ ა ნ კ ა რ გ უ ლ ე ბ ი ს ა თ ვ ი ს მოუწერ სასამართლოსა, რათა მისცეს ცნობა ყოველთა მაზრის მდივანბეგთა ჩემის სამფლობელოჲსათა გამოსაცხადებლად მცხოვრებთადმი.

მთავარი მენგრელიისა დ ა ვ ი თ დ ა დ ი ა ნ ი.

ჩყმზ-ს წელსა, ე-ს თებერვალს.

805. ვედრება დიმიტრი მასხულიანი ყმეგის თაობაზე დავით დადიანის ოქმით

1847 წ. 25 მაისი

ქეთ.ისის მუზეუმის ხელნაწერი № 1571. დედანი. ქაღალდი. 21,5×17,5 სმ, მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

მის უგანათლებულესობას მთავარს მენგრელი[ი]ს ღენერალმაიორს და კავალერს დ ა ვ ი თ ლ ე ო ნ ი ძ ე ს დ ა დ ი ა ნ ს.

უქვეშერდომი ვედრება

საჭილაოს მაზრის მცხოვრების აზნაური ობოლი დ ი მ ი ტ რ ი მ ა ხ ს უ ლ ი ა ს ა გ ა ნ.

გთხოვთ თქვენს უგანათლებულესობას ისმინოდ ვედრება ჩვენი და განიხილოთ კანონისამებრ. და ესე იგი ჩემი ყმები ხარს არ ეკიდებიან და არცა სხვებ სამსახური მაკლიან ძლიერ სიობლისა გამო.

ამასთანავე გთხოვთ, მოწყალევო ხელმწიფევო, მოუბრძანოდ მაზრის ნაჩანიკს ალექსი დადიანოვს ზაპისქით და მიბოძოთ ზაპისწა ნაჩანიკთან და როგორ[ოც] რიგი და რჯული იყოს, მისდა გვარად მამსახუროდ.

ამას გარდა, როცა თქუენი ბრძანება მოაწევს, მაშინ თქვენი წყალობა ათი მოსახლე გლეხი მყავს და ერთობით წაიყვანებენ, მაშინ შინაყმა არ მოიცდის ჩემს სახლში, სახელმწიფო სამუშავოში წავლიან. და გუთხოვთ რომ, როგორც რიგია, ისრე სამსახური არ დამაკლდეს და მოხედოთ ჩემს სიობლეს, მოწყალევო ხელმწიფევო.

წელს ჩყმზ-სა, მაისს კგ-ს.

სუჯუნის მაზრის მდივანბეგს თავადს ალექსი დადიანოვს!

განიხილეთ თხოვნა ესე ბასხულიასი და შესაბამს თქვენს განკარგულებას ნუ დაუტოვებთ მორჩილებისათვის ყმებთა მებატონისადმი გლეხურს სამსახურსა ქვეშე.

მთავარი მენგრელიისა ხელრთვა: დ ა ვ ი თ დ ა დ ი ა ნ ი.

კე-ს მაისს, ჩყმზ-ს წელს. ზ უ გ დ ი დ ს.

806. განწესება დავით დადიანისა დაკარგული ნივთისა და პირუტყვის თაობაზე

1847 წლის 30 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რაფიელ ერისთავის პირადი ფონდი, № 319. პირი: დიდი ფორმატის ორადგაკეცილი ქაღალდი. 35×22. ტექსტს უჭირავს 132—133 ფურცლები. დაწერილია შავი მელნით ფურცლის ორივე გვერდზე, რომლის პირველ სვეტში ჩაწერილია ქართული ტექსტი, ხოლო მეორე — ცარიელია.

ზოგად მაზრის მდივანბეგთა!

მოალწია ჩემს ცნობამდე, რომელ მცხოვრებნი ჩემის სამთავროჲსანი, ზოგთა რომელთამე როდესაც შეხვდებათ პოვნა დაკარგულთა ნივთთა, ანუ პირუტყვთა გაქცეულთა თუ ქურდისაგან დაგდებულთა, ესევითართა არ წარმოადგენენ მაზრის მდივანბეგთან და არც ცხად ჰყოფენ, არამედ თვით დაფარვით აკავებენ, ზოგს დაკლვენ და ზოგს ხედნიან თუ სხვებრ გაიხმარებენ, რასა ზედა ამგვართ პოვნისათვის წინათვე აქვსთ დ ა წ ე ს ე ბ ა მაზრის მდივანბეგთა.

1.* ცხენი, ხარი, ზროხა თუ სხვა რაც იპოვონ და პატრონი არა ჰსჩანდეს, მაშინვე მაზრის მდივანბეგს წარუდგინონ, წინააღმდეგს შემთხვევაშიდ თუ დაფარეს და დროზედ არ წარმოუდგინეს მაზრის მდივანბეგს, უნდა ნაქურდლად გარდახთეს მათ, [v] რომელთაცა დაფარონ.

2. მაზრის მდივანბეგთ როგორც წარუდგენენ ესევითართა, მაშინ-

* ხელნაწერში მუხლების სათვალი აღნიშნულია ასო-ციფრებით.

ვე უნდა განაცხადება ჰქონს ყოველგან მისდა რწმუნებულს მაზრაში და სხვა მაზრის მდივანბეგსაც აცნობოს და ვინაობაა თუ ერთს თვემდის წარმდგომ განცხადებისა არ აღმოუჩნდეს პატრონი, მაშინ ნიშნეულების აღწერით წარმოადგინოს ჩემთან შემდგომის ჩემის განკარგულებისათვის.

3. თუ ხელდახელ ქურდს დააგდებინებენ ცხენს გინა პირუტყვს მოდევრობაში, მაშინვე წარმოუდგინოს მაზრის მდივანბეგს. როდესაც პატრონი მოიძებნება, პატრონმა კი უნდა მისცეს რაოდენიმე სასყიდელი დამდგებინებელს, იმიტომ რომ ყოველივე მდევარი ღიდად თუ მომცროდ ფათერაკშიდ არს.

ამა საფუძველზედ წარმოუწერ ყოველთა მაზრის მდივანბეგთა გამოუცხადოს ესე საზოგადოდ და ქონიონ მკაცრი [133] ყურადღება.

მთავარი მენგრელიისა დავით დადიანი.

30 ივნისს 1847 წელსა.

სოჯურის № 2312. ზუბის № 2313.
საჯილაოს № 2314. ზუგდ. № 2315.
ლაილაშის № 2316. მურის № 2317.
ჯვარის № 2318 მარტვილის № 2319.

807. ვედრება გენუ ქაჯაიანი ბეგრის თაობაზე დავით დადიანის ოქმით

1847 წლის 8 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 13977. დედანი. ქაღალდი. 22×18,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. ტექსტი ძლიერ გაფერმკრთალებულია.

მისს უგანათლებულესობას მთავარს მენგრელიისას, ღერონალ-შაიორს და კავალერს დავით ლეონის ძეს დადიანს

ყოვლად უმორჩილესი ვედრება

სოფლის თანამკონის მცხოვრების გენუ ქაჯაიასაგან მერი მოხსენება.

ბოწყალეო ჩემო ხელმწიფეო, მოგეხსენება, რომ ერთი შვილი მყავდა და ის ჩემი შვილი ლევანს ფაღაცას მიეცი მოსამსახურეთ. დღე და ღამე უმოცილებელად და ნიადაგ მას ყავს და ახლა ორი შვილი მყავს...* რომ ნიადაგ სამუშაოში მაწოვენ, რომელიც რომ საჭიროებამ მომითხოვა. ყოველივეში შემიყვანეს და რომელიც კარგი გლეხი არის, ისე მიმსახურებენ. და ჩემისთანა გაჭირვებული ჩემს სოფელში კაცი არ არის.

მოწყალეო ხელმწიფეო, ეს წელი ისე გაჯიდა, ჩემი ყანა ალარ მიმუშავებია, გარნა ამისა, რომელიც ბეგარი მართებს. ის უნდა ვიკალო და ისე უნდა მივართვა ჩემს ბატონს.

ვევედრები თქვენს უგანათლებულესობას, რომ ან მე დამაყენეთ ჩემს კარავში და ან ჩემი შვილი, რომ ცოლი და შვილი შემშვილით დამეხსოცა და ცეცხლი აგერ დამებსება. და გევედრებით, რომ უქმაყოფილოთ ნუ დამაშთენთ. მოწყალეო ხელმწიფეო.

ბოლოში

თავადს ბეჟან დგებუაძეს! როგორც მოიხსენებია ამ არძანში, უმჯობესი რჩებოდეს გაწვევისაგან და ერთი მხოლოდ ბყოფი მისს სახლში იწვეოდეს სამუშაოდ. ამ გვარზეც სახლთხუცის განკარგულება არის და მისებრ უნდა იწყეოლეს ბუშანი.

ბოვარი მენგრელიისა ხელითა დავით დადიანი.

ჩემზ-ს წელსა, 6 ივლისს. გორდს.

808. ვედრება გენუ ქაჯაიანი სამართლის მიცემაზე დავით დადიანისა და მდივანბეგთა ოქმით

1847 წ. 8 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 13975. დედანი. ორად გაკეცილი ფურცელი. 22×17,5 სმ. ხეხერხული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. ტექსტი ალაგ-ალაგ გადასულია.

მისს უგანათლებულესობას მთავარს მენგრელისას ღერანალ-მაიორს და კავალერს დავით ლეონის ძეს დადიანს.

ყოვლად უმორჩილესი ვედრება

სოფლის თანამკონი[ა] მცხოვრების გენუ ქაჯაიასაგან თხოვნა.

მოწყალეო ხელმწიფეო, ცხონებული დედა თქვენი სოფელს კვავათას ბრძანდებოდა ვოგი ჩიქოვანის სასახლეში და მოხელეებს უბრძანა ერთი ხბო მიპოვეო. და მოხელეებმა ჩემთან მოვიდა და ხბო გამომართვეს, არა მართებდა ისე. და ის ხბო კოსტა

1 ძენრგელიისა.
* აქ ერთი სიტყვა არ იკითხება.

1 სახუცის.

[დ]გებუაცემ მახათათ დაათვასა. და ის ხბოს ფასი არ მომცა კაცმა და ჩემი თავი ბეტრიას ფარულაცას ჩააბარა მშობელმა დედა თქვენმა რომ, ამოუღე ამ ხბოს ფასი ძოხელეებისაგან და მივიდა მოხელეებთან. მაგრამ ქალაბანი მიცეს და მე დავშთი უკმაყოფილოთ. გარნა ამასა ნახუნოევს მცხოვრების ყურუელა ჰხეტ[იას] ზიარი მყავდა ის ხბო. და იმის გულისათვის ყურუელამ მოხელე[ე]ს შეეხვეწა და მოხელე[ე]მა მოვიდენ და ჩემთან და ორი ძროხა წამართვეს — ერთი [ჩემი] და მეორე ჩემი მეზობლის შენი კაცია. და ის ჩემი მეზობელი ყოველ დღეს [მეუბნება], ჩემი ძროხა მომეციო. და მე ყოვლის გზით დამწვარი ვარ და რაით უნდა შევძლო მისი ძროხის გარდახდა. გარნა ამასა ყურუელას სასამართლოში ვითხოვე და არ წამყვა.

და ვევედრები თქვენს უგანათლებულესობას, რომ ამდენი გაჭირებისაგან უკმაყოფილო ნუ დამაშთენთ. მოწყალეო ხელმწიფეო.

ბოლოში

მენგრელიის უზენაეს სასამართლოს.

მან სასამართლომან განიხილოს თხოვნა ესე მოარიის ქაჯაიასი და საქმე ამას შინა მოხსენებული გამოიკითხოს და ჯეროვანს მისს გამოკითხვას სამართალმა ცოტაი გარდაწყვეტილება შეუდგინოს, მით დააკმაყოფილოს მთხოვნელი.

მთავარი მენგრელიისა ხელოვა: დავით დადიანი.

წ-ს ივლისს, **ჩყმზ**-ს წელს, ვორდს.

ჯვარის მაზრის მდივანბეგს თავადს ივანე ჩიქოვანს!

არძა ესე მირთმეული მისის უგანათლებულესობისადმი ყმის ქაჯაიასგან. რომელიც უჩივის ყურუელა ჩხეტრიას, მისის უგანათლებულესობის მიერ სასამართლოსადმი გარდმოცემული, იგზავნების თქვენის ბრწყინვალებისადმი. უკეთუ ყოთ თქვენის მხრით ჯეროვანი განკანონება, თორემ სასამართლოს წარმოსდგინეთ მოწჩივან-მოპასუხე — ორნივ მხარენი განსარჩევლად

მენგრელიის უზენაესს სასამართლოს მდივანბეგი თავადი ხელრთვა: ჩიქოვანი.

მდივანბეგთუხუცესი თავადი ხელრთვა: როსტომ მდივანბეგი.

1847-ს წელსა, ივლისის 8-ს.

[1] ყურუელამ.

[*] სახელი არ ირჩევა.

809. ვედრება გვხუ ძაჯაიასი მოდის თაობაზე დავით დადიანის ოქმით

1847 წ. 6 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 13970. დედანი. ორად გაკეცილი ფურცელი. 23,×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნაბმარია წერტილი.

მიჰს უგანათლებულესობას მთავარს მენგრელისას უფალს ღერენალ-მაიორს და კავალერს დავით ლეონის ძეს დადიანს.

ჯვარის მაზრისა სოფელსა თამაკონს მცხოვრების საწყალი ბეხუ ქაჯაიასაგან.

ყოვლად უმორჩილესი ვედრება

წალულის თვის პირველს ივლისის აქეთ გახლაიარ ძლიერ ავათმყოფი, რომ ვაგდივარ ყოველის კაცის საცოდველად მშიერი, მოკლებული დღიურის საზრდოსავან. და მწველი* ჩემი ცოლ-შვილიც მეხოცებიან შიმშილით, რადგან მე ძლიერ ავათმყოფობის გამო არ შემიძლია მოსვლა და მე ვარ ეხლა მიწევნილი სასიკვდილოდ: და ვიდრე ჩემა დასნეულებამდე დავიმუშავე ორი ყანა, ორივე მწირი ადგილი. ერთი საკუთარი ჩემი და მეორე ყანა სხვის საზიარო კ-ქიანი, უნამყოფო ადგილი, უხროთ რომ არავია უნახავს.

მოწყალეო ჯელმწიფეო, მე ხარი მყოლოდეს და არცა ხარის სამუშაო ადგილი მაქუს ცუდის ფერდის და ქვიანის ადგილის გამო. და რომელიც დავიმუშავე ორი ყანა, ორივე გაფუჭებული გახლავს უმუშევრობისა გამო, რადგან მე კვდები, ამგვარი აავათმყოფი და ცოშიშვი. რომ იმ ყანის მოსავალს თუ რამ იქმნება შემოდე ათისთავს წამართმევს და დავრჩები სულამოწვდილი მწირი ცოლ-შვილიანათ.

ამისთვის გევედრები მე დაცემული მცხარე ცრემლით, მოწყალეო ჯელმწიფეო, თქვენ და თქვენის შვილის სადღეგრძელოთ მიბოძოთ იმ ზემორე მოხსენებულის ორის ყანის მოდი[1], რომ მომავლის წლისათვის არ გამოწყდეს შინშილით ორი მცირეწლოვანი ბოკშები და მიხედოთ ჩემს ამგვარს სასაწყლო და აავათმყოფობით დაღონებას, დიდად მოწყალეო ხელმწიფეო.

ჩყმზ წელსა, ა სექდემბერს.

ბოლოში

მოდის მიცემა კაცს არ ამოსწყვეტს. მით რომე თქვენც დარჩე-

[1] მოოდი.

ბით და სამართლიანს ადგილის მეპატრონეს მისცემთ. ეს რიგია და ყოველს ადგილს არის დიდზე და მცირეზედაც მოდის აღება და შენც აძლიე ჯეროვანი მოდი. შარშან ხომ საზოგადოდ გეპატივათ და წრეულს მოუცემლობა ხუედრისა რა შარშანდელის პატივის სამაგიერო სამადლობელია.

მთავარი მენგრელიისა ხელრთვა: დ ა ვ ი თ დ ა დ ი ა ნ ი.

ჩყმზ-ს წელს, **ვ**-ს სეკდემბერს, გ ო რ დ ს.

810. განკარგულება დავით დადიანისა სხეულებრივი სასჯელის თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის ფონდი. № 310. პირი. ფურ. 50.

მაზრის მდივანბეგებთადმი[1]

ჩყმ-ს წელს გარდმოცემულსა ფორმასა შინა საზოგადოდ მაზრის მდივანბეგებთასა მუხლსა შინა მეათცხრამეტესა სახედ დადგინებულ გაქვსთ, რომელ წინააღმდეგისათვის აზნაურს ანუ გლეხს ვითარ დასჯიდეთ: აზნაურსა ხრმალს აყრიდეთ და მყისვე მომახსენებდეთ, ხოლო გლეხნი დაისჯებოდენ პოლიციურის წესდებულებისამებრ.

გარნა აწ მიმხედველი გარემოებისა დავსდებ ამ განკარგულებას, რომელ მაზრის მდივანბეგთ დაუშთების რა ფორმასა შინა განცხადებული [v] ყოველი ბინდობილებანი, მხოლოდ რომე თვინიერ გარდა ჩემის გარდაწყვეტილებისა და სასამართლოს განკარგულებისა სხეულით ნუღარ დაისჯებიან ნურავინ ოცდახუთის როზგის დაკვრის ზევით, რაჲსათვის ამასთანავე წარეწერა სასამართლოს საუწყებლად და ხელსამძღვანელად.

მთავარი მეწგრელიისა დ ა ვ ი თ დ ა დ ი ა ნ ი.

ჩყმზ-ს (1847 წ.) **თ**-ს (9) დეკემბერს.

811. განწესება დავით დადიანისა მეზატონეთათვის ძმა-მამულის დაკავების თაობაზე

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის ფონდი. № 310. პირი. ფურ. 52.

მაზრის მდივანბეგთადმი[1]

საუმჯობესოდ დავინახე უმეტეს უზრუნველყოფისათვის თითოეულთა საკუთრებათასა დადგინებად ამა წ ე ს ი ს ა ხელთსამძღვანელოდ მოხელე კაცთა ჩემის სამფლობელოჲსათა, რომელ ამიერითგან საკუთრებათა ზოგად[2] მებატონეთასა ყმა და მამულს თვინიერ ჩემის გარდაწყვეტილების და სასამართლოს განკარგულებათა ნუ დაეკავებათ თქვენგან გინა სხვა მოხელეთაგან[3] ყმა და მამული მებატონეს როგორც აქამომდე, არამედ გარემოებასა საქმისასა წარმომიდგენდეთ მე, ხოლო სასამართლოსადმი შესახებელს სასამართლოს რაჲსათვისაც ამასთანავე ვაუწყებ სასამართლოს.

მთავარი მენგრელიისა დ ა ვ ი თ დ ა დ ი ა ნ ი.
9 დეკემბერს 1847 წელსა.

812. განკარგულება დავით დადიანისა უკანონოდშობილთა შესახებ

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის ფონდი. № 310. პირი. ფურ. 89.

მენგრელიის უზენაესს სასამართლოს

ჩვენს სამთავროში, როგორც სხეაგან გარემო ქვეყნებში ი მ ე რ ე თ ს და გ უ რ ი ა ს, ადრიდანვე იყო ჩვეულება და დიდ ხნეობისაგან კურთხეულ კანონად მიღებული, რომ ბუშები, ვითარისა წოდებისად უნდა ყოფილიყო და რამდენიც საეკლესიოდ მიჩემებულ იყო. ესევითარი ჩვეულება ჩემს სამთავროშიდ აქამომდე არსებობს და არღა განვაგრძელებ განმარტებას[4] რას ურიგოებას ამისაგან იშობებოდა.

საუმჯობესოდ მოყვანისათვის მდგომარეობათა უკანონოდ შობილთასა დავსდებ ესრეთს გ ა ნ კ ა რ გ უ ლ ე ბ ა ს.

1.* ამიერითგან უკანონოდ შობილნი ჩემს სამფლობელოთა შინა გამოირიცხვიან სამღვდელთ მონებისაგან, არამედ ბუში, ვითარისა [v] წოდებისაგანაც იყოფებოდეს, დაუშთებოდეს დედას მკუთვნელობასა ქვეშე მებატონისა მის, რომელსაცა ეკუთვნის დედა ბუშისა მის.

---

1 მაზრის მდივანბეგებთადმი] პირი მაზრის მდივანბეგთადმი მიწერილისა. 2 ზოგად. 3 მოხელეთაგან. 4 განმარტოებას.

* ხელნაწერში ტექსტი მუხლებად გაკვეთილი არ არის.

2. ხოლო, რათამცა სრულიად მოკლებული არ იქმნეს პირველს შემოსავლისაგან ეკლესია, ამისთვის ხუთს მანეთს გარდიხდიდეს მებატონე ბუშისა და მიერთმეოდეს ჯყონდიდელს.

3. განცხადება ესე ცხად ეყოს თვითეულს მაზრის მდივანბეგს ხელთსამძღვანელოდ შემდგომთა დროთა შინა. ხოლო თვით ნამდვილი ამის განსაზღვრებისა დაიცვეს სასამართლოში სახელმძღვანელოდ.

ხოლო ამისთვის უწყებელ არს საკუთრითა წერილითა ჩემითა მისი ფრიად უსამღვდელოესობაც ჯყონდიდელი.

მთავარი მენგრელიისა დავით დადიანი.

11 აპრილს 1849 წელსა.

813. ვედრება ბეჭუ ქაჯაიასი გამოსაღების თაობაზე დავით დადიანის ოქმით

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13972. დედანი. ორად გაკეცილი ქაღალდი. 22×17,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი ან ორწერტილი.

მისს უგანათლებულესობას მთავარს მენგრელიასას უფალს ღენერალ-მაიორს და კავალერს დავით ღეონისიეს დადიანს.

ჯვარის მაზრისა თამაკო[ნ]ს სოფლისა მცხოვრების საბატონო ყმისა ბეჭუ ქაჯაიასაგან.

ვედრება

მამა-პაპასა ჩემსა არ დებია სამთავრო ხარკი, ესე იგი საუდიერო, ვინაჲდგან არ ქონებიათ წინაპართა ჩემთა სახასო მთავრისა მოდებარე ადგილი საცხოვრებლად ჩვენდა, რომელიც ვცხოვრებულვართ მებატონისა ჩვენისა, თა[ვა]დთ ფაღავებთა სამკვიდრო ადგილებითგან დადებული ჩვენდა ბეგარები ჩვენის მებატონისა ფაღავებთადმი მიბრძანებულია. ხოლო ამავე უკანისკნელს შემთხვევაშიდ დამძიმნეს მთავრის სახლისადმი მისაძღვევლად სახელწოდებით ხარკი საუდიერო ათი კოკა ღვინო და ერთი საკლავი, რომელიცა იქმნა ესე მოხსენებული ხარკისა დაწესება ჩემდამო ამავე ახალის კამელარიის აღწერაშიდ და მისდამო სოფლის მოხელეებმან თავადის დათა ჩიქოანისა ბრძანებით ძროხა წამართვეს.

და რომელისა გამო ვევედრები უგანათლებულესობასა თქვენს, რათა მოხედოთ სისაწყულესა ჩემსა და რაოდენიცა არა დებია მამა-პაპისა ჩემსა, მაზედ გარდამეტებით ნუ შემიყვანთ ხარკისა ზღვევაშიდ[1], რომელსაც არა მაქვს ისრეთი ღონე, რომელ მომატებული ბეგარი გარდვიხადო.

და უმეტეს ყოვლისა გევედრები, ხელმწიფეო, რათა ებრძანოს ვისდამცა ჯერ არს, ჭმნას ჩვენის სოფლისა მცხოვრებთადმი ძიება, რომელ თუ მართებია მამა-პაპასა ჩემსა მთავრის სახლისადმი ძისართმეველად საუდიერო და ანუ თუ ქონებია წინაპართა ჩვენთა მთავრისა სახასო ადგილ-მამული საცხოვრებლად თვისდა, თვინიერ ერთი ქცევა ადგილისა; და იმა ერთი ქცევა ადგილისა გამო ესეოდენსა საზღვეველს ქვეშე შეყვანას მიპირებენ.

და გევედრები, ხელმწიფეო, ვინადგან არა ვარ მე შემძლებელი გარდახთისა სიღარიბისა გამო ჩემისა მისამო და მიფაროთ ესე მოხეტებულის საზღვეველისაგან[1] და უკეთუ ინებებენ ადგილობრივ მეუფროსე მოხელე ჩვენის სოფლისანი, იგი ცოცრედი ადგილი ჩემი სამთავრო ერთი ქცევა ადგილი კვლავ შერისადონ სხვანი სახასო მთავრის ად[გი]ლებსა, ხელმწიფეო ჩემო.

ჩყმთ-ს წელსა, სეკდემბრის დ-ს.

ბოლოში

თავადს ბეჭან დგებუაძეს[1] დაწესებული რაცა აქვს მთხოვნელსა ამას, გარდაახდევინეთ. ხოლო დაწესებულს გარდა ნურას შეეხებით მომატებულზედ.

მთავარი მენგრელიისა ხელრთვა: დავით დადიანი.

ჩყმთ-ს წელსა, გ-ს სეკდემბერს. გორდს.

814. არზა ვათე დვანიასი მებატონის ძალმომრეობის აღკვეთის თაობაზე დავით დადიანის ოქმით

1850 წ. 26 ივლისი

ქუთაისის მუზეუმის ხელნაწერი № 1571. დედანი. ქაღალდი. 17×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

მის უგანათლებულესობას სრულიად მინგრელიის მთავარს ღენერალ-მაიორს და კავალერს დავით ლეონის ძე დადიანს.

უმდაბლესი თხოვნა

მოწყალეო ხელმწიფეო, ღმერთმან ისრე თქვენი მტერი შეაწუ-

[1] ძღვევაშიდ.

[1] საძღვეველისაგან.

ხოს როგორც მე შეიწროებული და მწუხარე გახთე[1] ჩემი მებატონის ფილიპია თოფურიასაგან.

რომელიც შემემთხვა მე წელს უბედურება ცეცხლით დაწვისი[2], ოჯახი გარდამეწვა და მამი თქუენისა ნაიმედევი წიგნი მქონდა და ისიცა დამეწვა.

მაგრამ, რადგან ღმერთი გამიწყრა, კიდევ ვმეცადინეობდი, რომ ცეცხლი არ დამეფხო და თქუენი სამსახური ამესრულებია და ჩემი მეპატრონისა. და არცა დამიგდია მისთვის არცა შინაყმა და არცა მის დროზედ ნადობა.

და მე გახთი ამ წარსულს კვირაშიდ აბანოზედ თქუენ სამსახურში. და ჩემი იქ ყოფნაში, თვით მის შინაყმას, ჩემის ოჯახისას გაწყრომია და გაულახავს და მისი გალახულობით გაქცეულა. მე არა შემიტყვია და არცა ჩემი ოჯახისას. და როცა მოველ გუშინ აბანოდამ, ამ დილას ჩემს ყანაში წავედი სამუშევრად. და რაც ვიცოდი მე, თუმცა ის ჩემი ბატონი მომიხთებოდა ყანაში და სასიკვტინედ გამომეტებდა.

ამისთვის, რომ რადგან მე თქვენს სამსახურშიდ ვიყავი და შინაყმა ჩასთან მეგულებოღა, ამის გამო ჩემს სამუშავოშიდ უშიშრად წავედი. მაგრამ მომიხთია ყანაშიდ და უნდოდა რომ მოვეკალი და კიდევაც არ მზოგა სასიკვტინედ და ერთი შემოკერით კიდეც წამაქცია და არულიად სიკვტილს რომ მიპირობდა, ღმერთმან დაუმადლოს ოქროპირა თოფურიას და ბოშალია ხაპეიშვილს, რომ სასიკვტიხედ არ დაანებეს ჩემი თავი და როგორც მიპატივეს სიკვტილისაგან.

და მე იმისთანა უწესო მეპატრონე მყავს, არა რაიც არ მოველი მე მისგან, რომ ცეცხლი დამანთებიოს, რასაც არ დამაფასებინებს. რადგან მამა თქუენის ნუგეშის წიგნი დამეწვა, უიმედო ვარ მისგნით და აწ მოვივლტვი თქუენი მაღალუგანათლებულესობის წინაშე. რომ დანაშაურობა ჩემი მოკითხოთ და არ მიმცეთ უკანასკნელს განწირულებას და მოიღოთ ჩემზედ მთავრებრივი მოწყალება და არა დავშთე უკმაყოფილო, მოწყალეო ხელმწიფეო.

ჩუნ-სა, ივლისის კვ-ს.

აზნაურს მეთოდე ხოშტარიას!

ამ ღვანიამ ეს ამბავი შეიმთხვა და რომ სჩივა თავის მებატონე თოფურიაზედ გალახულობასა და ლოყაზედ დანაკრობაც აჩნია, როგორც ეს განაცხადებს, შინაყმა მოუცილებლად ყოლია და ისიც მას გაქცევია და ამას ებლა სამუშაოდამ გასრულსა ასრე მოქცევია,

[1] + ფავისი. [2] დაცვისი.

სახლკარობაც დასწვია საწყალებელსა. არ უნდა მოეკიდოს უსრეთ დაზარიბებულ კაცსა.

განიხილეთ ამათ შორის სიმართლე თუ რომელს მხარეზედ იყოს და შეაგნეთ, რომ ესეც ბატონყმურის რიგითა მშვიდობა ქონდეს და ისე ნუ მოიქცევა ყმაზეც როგორც აქამოდე და სჩანს მისგან მოპყრობა და ამ გვარისაგან დაიფარეთ.

მთავარი მენგრელიისა ხელთაჲ: დავით დადიანი.

ჩუნ-ს წელსა, კზ-ს ივლისს, გორდს.

815. დაწეხება ბოქაულთუხუცესისათვის

1851 წ. დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რაფიელ ერისთავის პირადი საარქივო ფონდი. № 315. პირი. დიდი ფორმატის ორადგაკეცილი ქაღალდი. 35×22 სმ. ტექსტი შეიცავს 4 ფურცელს. დაწერილია წავი მელნით ფურცლის ორივე გვერდზე, ოღონდ პირველ სვეტში. მეორე (მარჯვენა) სვეტი ცარიელია. ქართული ტექსტის რუსული თარგმანის ჩასაწერად. საბუთი უთარიღოა. 1851 წლის 30 დეკემბერს „მმართველი ნათავრანა მენგრელიისა ეკატერინა დადიანი" წერს უმაღლეს სასამართლოს: „მენგრელიის ბოქოულთუხუცესად მე დავნიშნე მაიორი კნიაზი კონსტანტინე დადიანი... სახელმძღვანელოდ სასამართლოსა წარმოვგზავნი ამასთან დაწესებასა ბოქაულთუხუცესისათვის" (იქვე, № 310, ფურც. 72). მაშასადამე, ბოქოულთუხუცესის განწესება შედგენილია 1851 წლის ბოლოს.

თავი ა. მნიშვნელობისათვის ბოქაულთუხუცესისა

§ 1. ღასაცავად სიმარჯვისა ყოველთ მოხელეთა კაცთა და სასამართლოთა ადგილთაგან და თანასწორ ზედსაჩედველოთ მცხოვრებთა განლაღებულსა თავხედობასა შინა დაინიშნის ბოქაულთუხუცესი.

§ 2. ბოქაულთუხუცესი აღმოირჩევის და განწესდების თვით მთავრისაგან და მიიღებს მხოლოდ მისგან ბრძანებათა.

§ 3. იგი ხარისხთა თვისთა ეთანასწორების სახლთუხუცესისა და მსაჯულთუხუცესისა, რომელთა თანა და თანასწორ მღივანბეგთა თანა უზენაესისა სასამართლოსათა და შინაყმათუხუცესისა თანა აქვს თანასწორი მიწერ-მოწერა. ხოლო ბაზრის მღივანბეგთა ქალაქი უხუცესსა და განმგეთ ქალაქისათა და სხვათა აძლევს იგი ბრძანებათა საქმეთათვის მისდა შესახებთა ხოლო უკანასკნელ ესჯ შემოდიან მასთან მოხსენებითა.

[v] თავი ბ. საგანთათვის ბოქაულთუხუცესისათა

§ 4. ბოქაულთუხუცესისა მოვალეობა არს შემდგომი: 1. მხედველობა, რათამცა ვითარცა უზენაესსა შინა სასამართლოსა თანასწორვე ყოველთა მაზრის მდივანბეგთა და განმგეთაგან ქალაქისათა არა მიგდებულ იქმნას მინდობილებანი მათდა საქმენი მყოფარ ჟამ გარდაუწყვეტლად და 2. მხედველობა, რათამცა განწესებულნი თავხედობისათვის საბრიყვო გარდახდომილებისათვის კანონთა ჯარიმა და ზღვევა ქურდობისათვის ნაქურდალი იქმნეს მცხოვრებთაგან თავის დროზედ მიღებული.

§ 5. ზემო მუხლებსა შინა § 4 ითქვა, რომელ ბოქაულთუხუცესი ზედამხედველობს, რათამცა საქმენი არა დაშთნენ გარდაუწყვეტელად. ამისათვის იგი მოვალე არს, მხოლოდ რათამცა შენიშნულისა მის მიერ საქმისა სიგვიანისათვის შესაბამის წესით აცნობებდეს უზენაესსა სასამართლოსა და საქმისათვის ქალაქისათა უბრძანებდეს ქალაქთუხუცესსა და ითხოვდეს მისგან დაჩქარებასა, ხოლო მაზრის მდივანბეგთა აძლევდეს ამისთვის[2]ვე ბრძანებასა. გარნა იგი არა უფალ არს შევიდეს განხილვასა შინა საქმის წარმოებისასა — ჯეროვნად ანუ უჯერად არს იგი გარდაწყვეტილი.

§ 6. სასამართლო ქალაქთუხუცესი, მაზრის მდივანბეგნი მიმღებნი ბოქაულთუხუცესისაგან მიწერილობისა და დაჩქარებისათვის რაჲსამე საქმის დაბოლავებისა თანამდებ არიან აცნობონ განმაცლობასა შინა ერთის კვირისასა მიზეზი, რომლითაც ყოუნდება დაბოლოება საქმისა.

§ 7. უკეთუ მიწერილობასა ზედა დაჩქარებისათვის საქმისა ბოქაულთუხუცესმან არა მიიღო დადებულ ბორჯზედ პასუხი ვისგანცა ჯერ არს, იგი განუცხადებს კვალადვე მასვე მოთხოვნილებას და უკეთუ კვალადცა მიიღო მასზედ პასუხი, მაშინ მოახსენებს მისთვის მთავარსა.

§ 8. საბრიყვო ჯარიმა და ზღვევა ნაქურდლისათვის არის დამოკიდებულ მაზრის მდივანბეგთა და განმგეთა ზედა ქალაქისათა და ამისათვის ესე უკანასკნელი [v] ვალდებულ არს ყოველთვეობით ძიარ. თმევდენ ბოქაულთუხუცესსა ანგარიშსა თუ ვის ან რაჲსათვის რაოდენი უნდა ეზღვია საბრიყვო ჯარიმა და ნაქურდალი ვის უკვე გარდახთა რაოდენი და სად წარსდგა რაჲსათვის რომელნი მათგანი ჯერეთ არ გარდახთევინებულ არს და უნდა გარდახთეს და რაჲსათვის სხვანი უიშედო არიან? სახე ამ ანგარიშისა ამასთანავე დადების ქვეშე (ასოჲსა ა).

§ 9. ესევითარსავე ცნობასა აღლევს სამთავროჲცა სამწერლოჲ, ოდესცა გარდახთევინებანი განწესებულ არიან მთავრისაგან.

§ 10. ოდესცა ბოქაულთუხუცესი შენიშნავს სისუსტესა ადგილობითის მოხელისასა გარდახთევინებისათვის ამა საზღვეველთა და შემდგომადცა ორგზითისა მისის მიწერილობისა უკანასკნელნი[1] კვალადვე ეგებიან პირველსავე თვისსა სისუსტესა შინა, მაშინ თვით იგი თვისითა საშვალობითა ხელჰყოფს [8] ამა გარდახთევინებისათვის ვისგანცა ჯერ არს, უსაშვალოდ ადგილობითისა მოხელისა.

§ 11. ესევითარისავე სახითა მოიქცევის მაშინცა, ოდესცა ადგილობითთა მოხელეთა არა აღასრულეს განჩინება მთავრისა, სასამართლოჲსა და თვისი და ანუ მეორის მაზრის მდივანბეგისა, მათდა აღსასრულებელად წარდგენილი.

§ 12. ვინაჲთგან მაზრის მდივანბეგნი იღვწიან, რათამცა ყნანი დამორჩილებულ ექმნენ მებატონეთა თვისთა, მისთვის ოდესცა იგინი თვისითა საშვალობითა ვერა მოიყვანებენ მათ მორჩილებასა შინა, თანამდებ არიან მოახსენონ ბოქაულთუხუცესს და ესე ვალდებულ არს მიიღოს ზომანი მორჩილებისადმი მათის შესაფერნი.

§ 13. მცხოვრებთა ნება აქვს საგანთათვის ზემოაღწერილთა მიიქცეოდნენ საჩივრითა თვისითა ბოქაულთუხუცესისადმი და ითხოვდენ მისგან შემწეობასა დაჩქარებისათვის მათის საქმისა.

თავი გ. ანგარიშისათვის ბოქაულთუხუცესისა

§ 14. ბოქაულთუხუცესი ყოველ[v]თვეობით და არა უშორეს იე-ის რიცხვისა მაისის, სექდენბრის და იანვრისა წარუდგენს მთავარს ანგარიშსა შესავალთათვის მისის საგანმგებოჲსათა სახისამებრ (ბ).

თავი დ. სარგებლობისათვის ბოქაულთუხუცესისა

§ 15. ბოქაულთუხუცესი მიიღებს ოცისთავსა სამთავროჲსა შამოსავალისასა საგანთაგან: საბრიყვო, ჯარიმა და ნაქურდალისაგან, რომელნიცა გარდახთევინებულ იქმნენ საშუალებითა მაზრის მდივანბეგთა. ხოლო ოდესცა შემთხვევასა შინა აღწერილ ი და ია §§ შინა თვით განკარგულებითა თვისითა გარდაახთევინებს ამათ, მაშინ მიიღებს საბოქაულოსა, რომელიც დაწესებულ არს მაზრის მდივანბეგთათვის.

§ 16. თანასწორვე სახითა იგი მიიღებს საბოქაულოსა იმა საქმეთათვისცა, რომელნიცა ყურადღებლობისა გამო მაზრის მდივანბეგთა ანუ ქალაქის განმგეთა თვისის განკარგულებითა აღასრულა [4] ბოქა-

[1] უკანასკნელნი.

ულთუხუცესმან, ვინაჲთგან მაზრის მდივანბეგნი და განმგენი ქალაქთანი, მაშინ ველარას მიიღებენ.

თავი ე. პასუხისგებისათვის ბოქაულთუხუცესისა

§ 17. უკეთუ ბოქაულთუხუცესი გარეწარ ექმნების თანამდებობასა თვისსა, მაშინ განწესება სასჯელისა მისისა დამოკიდებულ არს თვით მთავარსა ზედა, ხოლო ზიანი, რომელიცა მოხდა მისის დაუდევნელობისაგან, ივი თანამდებ არს იზღვიოს[1].

816. ბრძანება დავით დადიანისა სამეგრელოდან აფხაზეთში უნებართვოდ წასვლის თაობაზე

1853 წ. 13 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის ფონდი. № 310. პირი. ფურ. 79.

ზოგად მაზრის მდივანბეგთ

ვითარცა ცნობილ ვიქმენ, მენგრელიიდან მიდიან უბილეთოდ აფხაზეთში და მუნ დგებიან.

ამისთვის უჯეროვანესთა აღუკრძალოთ თქვენ თავისუფალი მიმოსვლა და იმხედველონ ნაცელებთა, რომ არავინ გაიყვანებოდეს ენგურშიდ, სადაც გასასვლელი ადგილი აქვს ფონად თუ ნავით უბილეთონ[ი] კაცნი და რომელთაცა უკანვე მიაქცევდნენ თავიანთ საცხოვრებელზედ, გარნა არა გა[ცა]რცვით და არცა რამე მიუღოთ.

მთავარი დავით დადიანი.

13 მარტს 1853 წ.

მაზრის მდივანბეგთ: ზუგდიდისას № 1383.
ჯვარის № 1384.
და კოკის მოურავს № 1385.

817. არზა დათიკა თოფურიასი ყმის თაობაზე დავით დადიანის ოქმით

1858 წ. 1 აპრილი

საისტორიო კრებული, წიგნი II, 1928, გვ. 93—94.

მის უგანათლებულობას სრულიად მენგრელიის მთავარს ღერანალ-მაიორ და კავალერს დავით ლეონის ძეს დადიანს.

სუჯუნის მაზრის აბაშის სოფლის მცხოვრების აზნაურის დათიკა ამერანის ძის თოფურიასაგან ყოვლად უმორჩილესი.

გასრულს ჩყნბ-ს წელსა ვეუდრეთ თქვენს უგანათლებულესობას ზუგდიდს სასახლეშიდ მე და ჩემმან ძმამ დეკანოზმან ბესარიონ თოფურიამ ჩვენის მამით-პაპეულით კუთვნილი ყმა მოჯალაბების გვარად ჯალაღანიებისათვის. და კიდევაც ინება თქვენმან უგანათლებულესობამ უზომო მოწყალება ჩვენზედ და მისწერეთ მაზრის მდივანბეგს ტარიელ დადიანოვს, ვითარ მოჯალაბობის წესია და ჩვენის ძველისათვის უმსახურნია, ისე უნდა დაემორჩილებინა.

ამაზედ ინება მაზრის მდივანბეგმან და მიანდო მიწერილობით პომოშნიკს კნიაზ ნიკო დადიანოვს. და როგორათაც იყო ბრძანება, იმ მოწერილობისა ძალით განიხილა მათი წინააღმდეგობა ჩვეულებრივი სამსახურისა ჩვენზედ და გასრულის დროების უმსახურობა მივვატოებინა და ახალი ბეტკეც ხელწერილი დაადებინა. ამიერიდან მოჯალაბობის წესით უნდა ემსახურა და [ა]რა რაი სამსახური ეთაკილებინა.

შემდგომ ამისა შეგვიშალა ყოველი გარდაწყვეტილობა სამსახური და უმეტესი წინააღმდეგობა სამსახურის ძველის ჩვეულებისა და უსიამოვნება დაგვიწყო; რომელიც ამ გასრულსა დღესასწაულსა ხარებას სტუმრები მყავდა და პური გამოსაცხობი გაუგზავნე პატარა დაფქული. ეს ფქვილი თხრილშიდ ჩაუყრია და მიმტანი გაულახავს და ჭურჭელიც დაუნტრევია.

ამგვარის წინააღმდეგ სამსახურს სხვანიც ჩემი კაცებიც არ მსახურობს, უმეტესად ერთი მოსახლე კაცი გვარად მიმინოშვილი იათამა. აგერ ორი წელი განმავლობას, რაც სამსახური მისი დებულის შინაყმა თუ ბეგარი სრულიად არ მშოვია და არც შემეპუა.

ამაზედ ვთხოვ თქუენს უგანათლებულესობას, ქმნათ ღვთაებრივი მოწყალება და ვისდამცა ჯერ-არს [ბრძანოთ] და თქვენი გარდაწყვეტილის სამართლიანის კანონით დამიმორჩილონ, დაკლებულისაგან მაკმაყოფინონ, მოწყალეო ხელწიფეო.

ჩყნგ-სა წელსა აპრილის დ-სა.

სუჯუნის მაზრის 2 კლასის მდივანბეგს თავადს ტაია დადიანოვს! როგორც მოარზე ესე აცხადებს, მათის მოჯალაბის დამორჩი-

[1] იზღვიოს.

[1] ვერდება.

ლებისათვის წინეთაც ყოფილა განკარგულება და თქვენს თანაშემწეს დაუმორჩილებია გარნა ეხლა ისრეთი დადგინება თქვენის თანაშემწისა არ აღესრულებიათ და კ¯ვე ურჩება დაუწყიათ. ამისთვის მოგიწერთ: ყოვლის მოჯალაბურის წესით ამსახუროთ, უკეთუ მოჯალაბის ღირსებისა არს, რომ არავითარს არ თაკილობდეს.

მთავარი მეგრელიისა დავით.

ჩუნგ წელსა, 1 აპრილს. ზუგდიდი.

818. ვედრება ბეხუ ქაჯაიასი საჯანის თაობაზე დავით დადიანის ოქმით

1858 წ. 28 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13973 დედანი. ორად გაკეცილი ფურცელი. 22×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი და სამწერტილი.

მისს უგანათლებულესობას მენგრელიის მთავარს უფალს ღენერალ-მაიორს და კავალერს დავით ლეონის ძეს დადიანს.

ჯვარის მაზრის თამაკონის სოფლის მცხოვრების საბატონო ყმის ბეხუ ქაჯაიასაგან.

უქვეშევრდომილესი ვედრება

ყოვლად უმოწყალესო ხელმწიფეო. თამაკონის მთაში, რომელიც არის საკმაოს დროიდან სამოდო, იმაშიდ დასაბამიდან მოუტეხელი ადგილი ყანად გავთიბე[1]. რადგან იყო იგი სამთავრო და სამოდავი. გარნა მოცილედ აღმიჩნდა გასულს წელს საფაღაო ყმა. — ზოსიკია სიგუამ შემაცდინა და ორი მანეთი მივეცი და დამანება ყანად დასადებად, რომელშიდ არამცირედი შრომა ვნახე. რადგან იყო ადგილ იგი უტეხი, დიდი ქვიანი უსჯულო, გაეწმიდე ყანა იგი და წელს ღომი დავთესე, თითქმის სამარგელი ღომი ესხა, ისრე ჩავიდა სიმონიკა დამასია სიგუა და ის ღომი დარიეს და მათ მიათესეს სიმი[ნ]დი, და მე ცოლ-შვილითურთ წყალშიდ ჩამყარა. მე თუ რამე ვ[უ]თხარი, სასიკვდინედ გამომეკიდენ; ისინი არიან შეძლებული, ყავან ბევრი პირუტყუ[ვ]ი-საქონელი და ზღვევა[2] შეუძლიათ და მე ფრიად ღარიბი, მოვშორდი და აწ რა ღონე ვიხმარო, ხემწიფეო. გაწმენდილი ყანა და დათესილი სამარგელი ღომი მიმიღო და დარია.

[3] გავთიფე. [2] ძღევა.

მე სრულიად სხვაგან ყანა არ მაქვს გარეშე მისა. და იქ რადგან საზოგადოება იწევს საზრდოს და არის დიდის ხნიდან სამოდავი, ამის გამო მეცა ვმუშაობდი. და ერთი უშველებელი მოუტეხელი ადგილი იყო; და ჯერ თვინიერ შრომისა არავითარი სარგებლობა არ მინახავს და იქრე ახლა აღვიკრძალა ყმებითა მით.

ამისათვის გევედრებით, მოწყალეო ხელმწიფეო, ბრძანოთ თქვენი მთავრული უზომო მოწყალება ვისდამიცა ჯერ-ქმნას და დამიბრუნოს ნაშრომი ყანა იგი, თორემ წყალშიდ უნდა ჩავიყარო მწვლილი ცოლ-შვილითურთ. და ანუ საიდან ეუფლება, ხელმწიფეო, ყმებთა მათ მთა იგი, რომ ყოველსა დროსა და ჟამშიდ სამთავროდ მიაქვთ და უბრალოდ ჩემობენ ყმებნი ფაღავასნი ნახუნოეს მცხოვრებნი. და პირველ უნდა ყოფილიყოს მათი, მაგრამ პირველშიდ რა იყო ჩვენ არ ვიცით; და ახლანდელს ხსოვნაშიდ არის სამთავრო სამოდო და ამის ძალზედ ჩვენცა ვმუშაობთ.

ამაზედ გევედრები, ხელმწიფეო, ის ყანა დამიბრუნოთ და ცოლ-შვილითურთ შიმშილით არ ამომწყვიტოთ.

ჩუნგ წელსა, აპრილის კზ-სა.

ბოლოში

სასამართლოს წევრს და ჯვარის მაზრის გამგეს თავადს სიკო ჩიქოანს! თქვენს განხილვას მოგანდობთ მორთმეულს თხოვნასა ამას ყმის ქაჯაიასასა, რომელ სარჩელი ამისი სიგუაზედ სამართლად განიხილეთ და დააზავეთ ორნივე მხარენი.

მთავარი მენგრელიისა ხელთაჳ: დავით დადიანი.

ჩუნგ-სა წელსა, კჱ-ს აპრილს, ზუგდიდს.

819. განჩინება დავით დადიანისა შეპყრობილ ქაცთა ნაცარცვის თაობაზე

1858 წ. 10 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის ფონდი. № 310. პირი. ფურ. 90.

ზოგად მაზრის მდივანბეგთა

შეპყრობილთა კაცთა ჩემის ბრძანებით ანუ საქმის კაცის მიხედვით ცუდის საქციელისათჳს რომ ერთმევათ ნა[ცა]რცვი და შემოდიან ჩივილით, ამაზედ სახელმთძღვანელოდ დაიდვა შემდგომისათვის.

1.* რომელთაც იარაღი აეყრება და ყარაულს ქვეშ დაჰდება ჩე-

* ხელნაწერში მუხლების სათვალი აღნიშნულია ასო-ციფრებით.

მის ბრძანებით აბუ თქვენის განკარგულებით, ამათ არ წაერთმევათ ნა[ცა]რცეი, არამედ შემდგომ განთავისუფლებისა მიუბრუნდებათ ყოველივე, ანუ ჯირისუფალთ შთაბარდებათ თვინიერ ყოვლისა დაკლებისა.

2. რომელნიც ურჩებას იხმარს და განსდრკება ბრძანებულზედ და არ დატუ[ν]სღდება მისდამი განცხადებით, გინა ქურდობისა და ავაზაკობისათვის იდევნება ვინმე, ისრეთს შეპყრობილს ნუღარ მიეცემათ ნა[ცა]რცეი, არამედ დამჭრავს ჭონდეს. და ესრეთ იმხედველეთ.

მთავარი მენგრელიისა დ ა ვ ი თ დ ა დ ი ა ნ ი.

10 დეკემბერს 1853 წ.

ჯვარის № 3823. ზუგდიდის № 3824.
ღალიშის № 3825. შორის № 3826.
შარტვილის № 3827. ზუბის № 3828.
საჩილაოს № 3829. სუჯუნის № 3840.

820. განჩინება დავით დადიანისა სამთავროს რწმუნებულთადმი

1840—1853 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. ს. ცრცილავის პირადი ფონდი. № 314. პირი. დიდი ოთხბაზის ორადვილცალი ქაღალდი. 35×22 სმ. ტექსტი წყაცავს 4 ფურცელს. დაწერილია შავი მელნით ფურცლის ორივე გვერდზე, ოღონდ პირველ ავტეში. მეორე (მარჯვენა) ველი ცარიელია ქართული ტექსტის რუსული თარგმანის ჩასაწერად. საბუთი უთარიღოა. თარიღდება დ ა ვ ი თ დ ა დ ი ა ნ ის ზეობის წლებით.

დარიგება მიცემული ვექილთადმი მენგრელიის მთავრისა

აღგირჩიეთ და ამასთანავე დაგნიშნეთ თქვენ ვექილად ჩემდა საქმეთა შინა საქართველოში და სხვათა კავკასიის გარდმოლმა ადგილებთა შინა გასრულთა სამენგრელოს მცხოვრებთა და საცხოვრებელთა მათდამი შესახებელთა, ამისთვის ვალად ვდებთ, რომელ გაქნდეს გულსწორგნება სიწრფოებით აღსრულებასა ზედა ამისა დიდ-სა ჩემ-ს. მონდობილებისათა, რომელზედაც სრულიად იმედნეულ ვარ პირადი მცნობი თქვენი მარად შემისწავლებიეს რა თქვენ შორის სიწრფოება და ერთგულება სრულჰყოფთ ჩემს მონდობილებას, ხოლო ხელთსამძღვანელად თქვენდა მოვმეღებათათვის მოგცემთ შემდგომ დარიგებასა.

1.* პირველად უნდა გაბოცხადღეთ თქვენ თანამდებობისამებრ თქვენსა უფალს სამოქალაქო ნაჩალნიკთან და მიიღოთ მისგან წარწერილობანი რწმუნებულთა [ν] მისდამი მხარეთა ადგილობრივ მეუფროსესთან, რომელ მიგიღებდნენ თქვენ ვექილად ჩემდა და მოგცემდნენ ჯეროვანს შემწეობასა ვითარცა წინამოადგილესა თქვენსა. რაჟამს ამასთანავე მივსწერე ბრძანება ნისს ბრწყინვალებას უფალ სამოქალაქო ნაწილის ნაჩალნიკს და თფილისის სამხედრო ღუბერნატორს.

2. რომელნიცა მცხოვრებნი ჩემის სამთავროჲსანი არიან გასრულნი სავაჭროდ თუ სხვებრ საქართველოშიდ მათი სია იქონიეთ და მიცემდეთ წლიურს ბილეთს მათგან თითოეულს და ნურავინ უბილეთოდ ხუ დაგირჩებათ.

3. ვინაჲთგან განსვლითა მცხოვრებთათა ადგილობრივ სამსახურისათა გვაკლდების სამსახური, მის წილ ვისაც მისცემდე წლის ბილეთს გამოართმიეთ ფულს უკეთუ მოჯამაგირედ იყოს თქვენის მიჯედვისამებრ სამის მანეთისაგან ხუთაღმდე და სხვათა შემძლებელთა ხუთის ნანეთიღგან ათ მანეთამდმდე.

4. საბატონო ყმებნი, რომელ[ჲ]ნიცა იქმნებიან მუნ და ისურვებენ მოქცევასა თავის ყმისასა უნდა მაშინვე მიიღოთ საშვალობა მოქცევისა მათისა, უკეთუ არ ექმნებათ ჯეროვანი მიზეზი.

5. უნდა იქონიოთ წიგნი რვეული, რომელშიდაც უნდა ჩაიწეროს ბოდეს თვითოეულის ბილეთის ნომერი და ჭვეშ უნდა მოაწეროს მან, რომელსაც ბილეთი მიეცემა, თავისი სახელი და გვარი და რამდენიც ფულიც შემოუტანია. და ვინიცობაა თუნცა წერა არ იცოდეს, იმ შემთხვევაში მან ჯვარი დაასვას და მის მაგიერად ვინც წერა იცოდეს, მან ხელი მოაწეროს ორითა მოწამითა დამოწმებული.

6. ბილეთის შემოსრულის ფულისაგან ხუთისთავი დამინიშნავს სარჩოდ თქვენსა.

7. ანგარიში ბილეთის და ეგრეთვე თქვენის მოქმედების ყოველის ოთხის თაკზედ წარმოადგენდეთ.

[ν] 8. არიან რომელნიმე ადგილობრივ მოხელენი, რომელნიც იძლევიან და ანუ უნდა აძლიონ ხარჯი და თავთავის დროს არ იძლევიან და უმეტეს საკლესიოდ მიჩემებულია რაჲცნთამე და ამაზედ თქვენის მიხედვისამებრ მომახსენებდე გარემოებასა მათსა. რაჲცა ჩემდამო მოსაწეთევი იყოს შემდგომის ჩემის განკარგულებისათვის.

9. არიან მრავალნი ეხევითარნიცა, რომელთაც დაუტევებიეს თ ცოლ-შვილი და იქ სხვა ცოლი წეურთავს, გინა სხვა დანაშაულობაში შეცვენილან, რომელთაც სჯული სდევნის საზღვეველად და სახელი და გვარი გარდასხვაჲებიათ. ამათი გახრჩევა ხამს, რათა ბიცეს კანონიერი განკარგულება.

* ხელნაწერში შეხლების სათვალი აღნიშნულია აბო-ციფრებით.

10. იქონიეთ მკაცრი მხედველობა, რომელ თვინიერ ვაჭრობისა და ჯამაგირს ქვეშ ყოფნისა და სხვებრ სასარგებლოდ [3] წასრულთა, უბრალოდ და უსაქმოდ რომ არვინ დაწოწიალებდეს. და თუმც შეხვდეს[1] ესრედ ჰყოფნა ვისმეს, წარმოგზავნიდეთ თვისად ადგილად; და თუმც ბრალეულად აღმოჩნდეს და შეეწამოს ურიგო ჰყოფა-ქცევა, ადგილობრივ მმართებლობას წარუდგენდეთ ესევითართა მოქმედებისაებრ მისისა განსაკითხველად.

11. უკეთუ შეხვდეს ვისმეს მცხოვრებთა ჩემის სამთავროჲსათა, რომელ შეავიწროვოს ვინმემ ან წართმევით ანუ ფულის დაკავებით ანუ როგორმე სხვებრ, თქვენი პირადი ვალია, რომ შეხვიდეთ მისს მდგომარეობაშიდ და ადგილობრივ მთავრობასთან უშვამდგომლოთ.

12. არავის თავით თვისით არ ემძლავროთ, არცაღა შეავიწროვოთ [v] ვინმე, არამედ უკეთუ შე[გ]ხვდესთ ვისმესგან უსიამოვნება ანუ ისრეთი, რომ საქმე ყოველსავე ზედ მიიქცეოდეთ ადგილობრივ მეუფროსეფთადმი და მათის განკარგულებისაებრ იქმოდეთ ჯეროვანს შესახებელს.

13. ეგრეთვე დაწესებულს სასამართლოებში შეიტანდეთ უკეთუ სასამართლო რამე საქმეები შეგხთებათ, ესე იგი. ადრევე გარდასრულის კაცის ამოყუანა მოსახლობით ისრე, რომელნიც ჩაწერილან უმართლოდ და მირჩენილან თუ სხვანი მსგავსნი ამისნი.

14. რომელიც გუბერნატორის შესახებელი საქმე იყოს, გუბერნატორთან მიიქცეოდეთ და საჭირო და მძიმე [4] საქმეზედ თვით მთავარმართებელთან საქმის გარემოების მიხედვით.

მეექვსესა მუხლსა შინა განწესებულ ხუთისთავი დანიშნულ არს მხოლოდ სარჩოდ ტფილისის ეექვილისა, ხოლო სხვათა აქვსთ დაწესება ათისთავის მიღებისა.

ნამდვილზედ ხელმოწერილ არს: მთავარი მენგრელიისა დავით დადიანი.

821. მიმართვა ეკატერინე დადიანისა სამეგრელოს უზენაეს სასამართლოსადმი ქალაქების დებულების შესახებ

1854 წ. 20 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რაფიელ ერისთავის პირადი საარქივო ფონდი. № 406. პირი. დიდი ფორმატის ორადგაკეცილი ქაღალდი. შეიცავს 13 ფურცელს. ტექსტი დაწერილია შავი მელნით ფურცლის ორივე გვერდზე ოღონდ პირველ სვეტში; მეორე (მარჯვენა) სვეტი ცარიელია, ალბათ ამ სვეტში ნაწარაუდევი იყო დებულების რუსული თარგმანის ჩაწერა. პირველი ფურცელი წარმოადგენს სამეგრელოს მთავრისას ეკატერინე დადიანის მიმართვას სამეგრელოს უზენაეს სასამართლოსადმი დებულების სამოქმედოდ შემოღების შესახებ, ხოლო მე-2—13 ფურცლები შეიცავს თვით დებულების ტექსტს.

[1] უზენაესს სამენგრელოს სასამართლოს

ვგზავნი რა ამასთანავე დაწესებასა მმართველობისათვის ქალაქთასა მენგრელიის სამთავროჲსათა საცნობლად და სახელთმძღვანელოდ მაგა სასამართლოჲსა, ვაცნობებ მას, რომელ განმგედ ქალაქთა ზუგდიდის და სენაკისა მე განვაწესე პირველსა აზნაური გოგისა ყიფიანი, ხოლო მეორესა აზნაური გიგო გობეჩია.

ხოლო სხვანი ქალაქნი დრომდის შეებიან პირველსავე წყობილებასა[1] შინა.

მმართველი მთავრინა ეკატერინა დადიანი.
20 ოქტომბერს 1854 წ.

დადებილება ქალაქთათვის სამენგრელოჲს სამთავროჲსათა

თავი ა. ზოგად ქალაქთათვის და მმართველთა მათთა

§ 1. მმართველობა ქალაქთა განსხვავდების მმართველობისაგან სოფელთა.

§ 2. აწმყოსა დროსა შინა ქალაქნი სამენგრელოსა შინა არიან შემდგომნი: ა. ზუგდიდი, ბ. სენაკი, გ. სუჯუნა, დ. ორპირი, ე. ნაოღალევი, ვ. ლაილაში და ჭრებალო.

§ 3. მმართველობა თვითოეულისა ამა ქალაქთაგანისა ერწმუნების დადგენილსა მთავრისაგან პირსა, რომელსაცა ეწოდების განმგე ქალაქისა.

ხოლო ზოგად განმგენი ქალაქთანი არიან ხელქვეშეთნი ალრჩეულისა თვით მთავრისა მიერ ერთისა პირისა, რომელსაც ეწოდების ქალაქთუხუცესი.

§ 4. განმგე ქალაქისა ესწორების უფლებათა შინა საქმისა განხილვასა და გადაწყვეტისათა [v] თანაშემწეთა მაზრის მდივანბეგისათა, ხოლო ქალაქთუხუცესი მდივანბეგთა.

§ 5. მდივანბეგნი მაზრათანი რომელთაცა შინა არიან ქალაქნისა, არა შეეხებიან საქმეთა მცხოვრებთა ქალაქისათა, არამედ ყოველსა

[1] + შეხვდეს.

[1] წყოფილებასა.

საქმეთადმი შესახებსა შემთხვევასა შინა აცნობებენ განმგეთა ქალაქისათა ანუ ქალაქთუხუცესსა და მოითხოვენ მათგან რაჲცა საჭირო არს.

§ 6. მცხოვრებნი ქალაქთანი საქმეთათვის თვისთა მცხოვრებთა თანა მაზრისათა უნდა მოიქცნენ განსარჩევლად და გარდასწყვეტად მაზრის მდივანბეგისადმი. და ეგრეთვე მცხოვრებნი მაზრისანი საქმეთათვის მცხოვრებთათა ზედა ქალაქისათა მიიქცეუიან სამართლისადმი განმგეთა ქალაქისათა, ესრეთ რათამცა, სადაცა არს მოპასუხე, მუნ იყოს განრჩევაჲცა საქმისა.

[3] § 7. გარდა მისა მცხოვრებნი ქალაქისანი ექუემდებარებიან სასჯელსა მაზრის მდივანბეგისასა ყოველსა იმა შენთხვევასა შინა, ოდეცა საძიებელი საგანი მდებარეობს მაზრასა შინა.

§ 8. მცხოვრებთა ქალაქისათა და თანასწორვე ზოგად ყოველთა აღეკრძალვის გაშლა სავაჭროისა სახლისა გარეშე ქალაქისა შიშა ქუეშე მძიმისა გარდახდევინებისასა, ვინაიდგან ამით შესაძლო არს დაეცნენ თვით არსებულნი ქალაქნი.

§ 9. სოფელსა ბანძას გარეშე ქალაქისა სცხოვრებენ ურიანი რომელთა მხოლოდ და არა სხუასა და არა ნება აქუსთ მუნ ვაჭრობისა.

თავი ბ. მოვალეობისათვის ქალაქთგანმგისა

§ 10. განმგე ქალაქისა მიიღებს ბრძანებასა ქალაქთ-უხუცესისაგან და მოართმეუს მას მოხსენებასა.

[v] § 11. იგი აღასრულებს ბრძანებათა ქალაქთ-უხუცესათა ესრეთ ვითარცა მთავრისათა თვინიერ მცირედისცა წინააღმდეგ სიტყუაობისა და საზოგადოდ ემორჩილების მას ყოველსა შინა შემთხვევასა არა კანონთა შინა გარეშესა.

§ 12. გარნა უკეთუ შენიშნავს ბრძანებასა შინა მისდამი ქალაქთუხუცესისა რაჲსამე საქმის გარეწოებისადმი არა სათანადოსა, მაშინ იგი შესაბამითა მორჩილებითა მოახსენებს დაწუელილებითსა მიზეზსა თვისსა.

§ 13. უმთავრესნი საგანნი მოვალეობათა ქალაქის განმგისათა არიან შემდგომნი:

ა. რათამცა ყოველი მოულოდებელი შემთხვევა ვითარ იგი: კაცისკვლა, კაცის ერთმანეთშორის ჩხუბშიდ დაჭრა, გამოჩენილი ქალაქშიდ სენი კაცთა და პირუტყუთა, ცეცხლით ქალაქის ანუ ნაწილისა ქალაქისათა დაწუა და ყოველი [4] მზგავსი ამათი მოახსენოს ქალაქთ-უხუცესსა და ვიდრე მიღებადმდეცა მისგან დარიგებისა ჰქმნას მაშინვე შესაძლო თვისის მხრით ზომა უკუნქცევისათვის უშორეს თავნებათა.

ბ. რათამცა უცხო ქუეყნისა კაცნი უბილეთონი, აგრეთვე მავნებელნი და დევნილნი სამართლისაგან ქურდნი და ავაზაკნი არა ცხოვრობდნენ ქალაქშიდ, არამედ იქმნენ იგინი შეპყრობილ, შეკრებისაებრ ცნობათა წარმოუდგენენ ქალაქთ-უხუცესსა.

გ. რათამცა უკუნ აქცევდეს რა მცონარებასა და გარეწრობასა მცხოვრებთაგან ქალაქისათა. განაღვიძებდეს მათ კეთილთა შეგონებითა, ხოლო სადაცა საჭირო არს თვით დასჯითაცა, სურვილსა პატიოსნისა შეგინებისადმი და განშვენებისადმი ქალაქისა კეთილთა შრომათა მიერ.

დ. რათამცა უკუნ აქცევდეს ყოველთა ურთიერთ შორის განხეთქილებასა მშვიდითა შეგონებითა რომელ ბრძოლა [v] და დეობა არს მიზეზი ყოვლისა უბადრუკებისა. ხოლო დროსა საჭიროებისასა განარჩევდეს იგი სარჩელთა მათთა იმა უფლებითა ვითარცა აქუს მაზრის მდივანბეგის თანაშემწესა და შემდგომად თვისს დროზედ წარმოუდგენდეს ქალაქთ-უხუცესსა, გარნა უმჯობეს არს, რათამცა მცხოვრებნი ქალაქთანი მიიქცეოდნენ მედიატორეთ სამართლისადმი ესრეთ სახელდებულისა ვაჭრის სანართლისადმი[1].

ე. რათამცა შემოსავალთა სამთავროთა შეკრებდეს იგი თავის დროზედ და მათ თანასწორ დაწესებულთა ანგარიშთაცა წარმოუდგენდეს ქალაქთ-უხუცესსა.

§ 14. ყოველსა შინა შემთხვევასა, რომელიც გარდაემატების უფლებას განმგეთა ქალაქისათა, ანუ გარდასწყვეტად საჭირონი არიან ანუ არის ახალი რაჲმე შესაძენი თვით ქალაქისა და ანუ წყაროს შემოსავლისა, იგინი [5] წარმოუდგენენ ქალაქთ-უხუცესსა და მისგან ითხოვენ გარდაწყვეტილებასა.

§ 15. განმგენი ქალაქთანი მოვალე არიან დასაწყისსა ყოველსა თვისსა თანადასწრებითა ოთხთა უპირველესთა ქალაქის მოვაჭრეთა განა[წე]სებდნენ ფასსა სანოვაგეთასა, ვითარ იგი პურისა, ღომისა, ღვინისა, ოტკისა, ხორცისა, მარილისა, შაქრისა, ჩაჲსა, სანთლისა და ყოველთა მზგავსთა ამისთა მზგავსად სახისა ა, რომელთა მიხედვითა უნდა განვაჭრდებოდეს ყოველი იგი მოვაჭრეთაგანი: რაჲსათვის ესევითარსა განწესებასა ყოველსა დასაწყისსა თვისასა იგინი გამოაცხადებდეს საზოგადოდ საცნობელად და რაოდენსამე აღწერილსა ქალაღდზედ ხელმოწერილთა აღაკვრენ სხვადასხვა ადგილებზედ, ხოლო ერთსა წარუდგენ[ენ] ქალაქთ-უხუცესსა.

[v] **§ 16.** ვინცა წინააღმდეგ ამა დადგებილებისა გაბედავს გასყიდვასა სანოვაგისასა უმეტეს დანიშნულისა მის ფასისა, მას გარდახთე-

---

[1] + და.

ბის პირველად ხუთი მანეთი, მეორედ ათი, მესამედ[1] ოცი. და თუმც ქვალადეე გაბედა, მაშინ გარდა გადახთევინებისა დაისჯების გალახვითაც განწესებისაებრ ქალაქთ-უხუცესისა, რომელსაცა ამისთვის მოახსენებს განგე ქალაქისა.

თავი გ. მოვალეობათა და უფლებათათვის ქალაქთ-უხუცესისა

§ 17. ქალაქთ-უხუცესი, ვითარცა ზემო ითქვა, არს უმაღლესი ზედამხედველი ყოველთა ქალაქის მცხოვრებთა მისთა და განმგეთა ქალაქისათა.

§ 18. უმთავრესნი მოვალეობანი მისნი შეიცვიან იმავ საგანთა შორის, რომელნიცა ითქვნენ ზემო § 13 განმგეთათვის ქალაქისათა. [6] ამისთვის იგი იღვწის, რათამცა განმკენი ქალაქთანი მოვალეობასა თვისსა აღასრულებდენ სიმარჯვით და ერთგულებით ღირსთა ყურადღებისათა თვისითა კეთილმოქმედებითა იგი წარუდგენს მთავარსა და მოითხოვს მათთვის მოწყალებასა. ხოლო წინააღმდეგ შენიშნულთა გარეწრობასა შინა ანუ თვით უფლებითა მისდა მინიჭებულთა განმართავს და ანუ წარუდგენს ეგრეთვე მთავარსა.

§ 19. იგი მღვიძარებით ზედამხედველობს, რათამცა მცხოვრებნი ქალაქისანი არა იქმნენ დამძიმებული გარდასახადთა მიერ უმეტესი განწესებულისა და წინა უკმო, რათამცა ჯეროვანნი შემოსავალნი არა დაშთნენ შემოსატანელად.

§ 20. შემთხვევასა შინა, ოდესცა მცხოვრებნი ქალაქთანი არა კმა არიან განჩინებითა განმგეთა ქალაქთათა და ანუ საქმე აღემატების [v] უფლებათა მათთა ქალაქთ-უხუცესი შეეალს განხილვასა შინა და გარდაწყვეტილებასა საქმისასა იმა უფლებითა ვითარცა[2] მაზრის მდივანბეგი.

§ 21. წარმოდგენილთა განმგეთაგან ქალაქისათა ანგარიშთა ქალაქთ-უხუცესი განიხილავს დაწვლილებით და უკეთუ და სწორე და უნაკლულო არს, მაშინ წარუდგენს მთავარსა და ფულსა სამთავროსა წარუგზავნის ხაზინადარსა სამთავროსსა.

ხოლო უკეთუ ანგარიში არს შეცთომით ანუ ნაკლები, მაშინ იგი უკუნ აქცევს მას განმგისადმი ქალაქისა განსამართველად.

§ 22. საგანთათვის, რომელშიდაც შეხვდა განმგესა ქალაქისასა სიძნელე გარდაწყვეტისა და წარმოუდგინა იგი ქალაქთ-უხუცესს, ესე უკანა ანუ გარდაწყვეტს [7] თვით და ანუ დროსა სიძნელისასა თვით-

1 მესამედი.
2 — ვითარცა.

ცა თავისი ჰაზრით წარადგენს, უკეთუ საგანი არს განსასჯელი და ახლად სჯულსადებელი, უზენაესსა შინა სასამართლოსა, ხოლო უკეთუ სხვა რაიმე — თვით მთავარსა და მოითხოვს მათგან გარდაწყვეტილებასა, მიღებისა შემდგომად რომლისა აუწყებს განმგესა ქალაქისასა აღსასრულებლად.

თავი დ. შემოსავალთათვის ქალაქისათა

§ 23. ქალაქთაგან მიიღებიან სასარგებლოდ სამთავროისა სახლისა თვისისა: ა. საადგილო, ბ. მოვაჭრეთაგან ნაქსოვთა საქონელთა და ჭედილთა ნივთთა. გ. ეაჭართაგან სანოვაგისათა, დ. მეწვრიმალეთაგან, ე. ყანთარისა ანუ სასწორისაგან. ვ. გასასყიდად დაკლულთა პირუტყვთაგან, ზ. პირუტყვთაგან განსასყიდელთა გარეშე ქალაქისა, ჱ. ოტკისა და ღვინისაგან, თ. სამღებროჲსაგან, ი. მატყლისა და ბანბისაგან, ია. აბრეშუმისაგან, იბ. ცვილისა ანუ თაფლის სანთლისაგან, იგ. თაფლისაგან, იდ. კვერნისა და წავის ტყავისაგან, იე. თუთუნისაგან, ივ. თერძთაგან, დალაქთა და ხარაზთაგან, იზ. შემოსრულთა დროებით მოვაჭრეთაგან.

§ 24. ყოველთა ამათგან განმგე ქალაქისა შეკრებს განწესებულსა ქვემო და მიღებასა შინა მისცეს ბარათსა აღწერითა, რომელ ამა და ამ დროჲსათვისათვის ამდენი ფული მიღებულ არს.

§ 25. საადგილო შემოსავალი არის თვითო მანეთი რაოდენი საჯაჭრო სახლი ქალაქშიდ არს.

[8] **§ 26.** მოვაჭრეთაგან ნაქსოვთა საქონელთა და ჭედილთა ნივთთაგან მიიღებიან ბაჟი მისედგისამებრ მათისა საქონლისა ესრედ, რომელ უკეთუ განსავაჭრებელი ნათი ფასდება ას მანეთად მიიღებოდეს არა ნაკლები ერთის მანეთისა, ორასისაგან — ორი, სამასისაგან — სამი და ესრედ შემდგომი.

§ 27. ეაჭრიაგან სანოვაგისათა ვითარ იგი პურისა, ხორცისა და სხვა მიიღების უფლებისათვის ეაჭრობისა თვითოეულის ხუთის თუმანისაგან წელიწადში თვითო მანეთი.

შენიშვნა: ესე დაწესებულ არს მის გამო, რომელ ეაჭარნი სანოვაგეთანი[1] ფულისა თვისისსა ერთს წელს აბრუნებენ რაოდენიმე გზის და არა ოდეს ნაკლებ ორისა და სამისა.

[v] **§ 28.** განმსყიდველნი ღვინისა, ოტკისა და უცხო ქვეყნის სასმელებთა იხდიან წლიურსა ხარჯსა, ესე იგი ვინცა განვაჭრებს ცხოლოდ ღვინისა, იგი აძლევს ათსა მანეთსა წელიწადშიდ; ვაჭარი ღვი-

1 სანოგეეათანი.

ნისა და ოტკისა ოცსა მანეთსა, ხოლო განმსყიდველნი უცხო ქვეყნისა სასმელებთა — ოცდაათ მანეთს.

§ 29. ორმოცდაათის მანეთისაგან ერთი მიიღების მეწურმალეთაგან მგზავსად § 27-სა, რომელთ რიცხვშიდაც შესდის შემოტანილიცა ქალაქშიდაც სახმარნნო ჭურჭელნი, ჩოხა, ნაბადი, ჭილოფი და სხვანი მგზავსნი ამისნი.

§ 30. ყოველნი შემოტანილნი ქალაქშიდ საქონელნი და ხორაგი საპა[ლ]ნე ანუ ნახევარი საპა[ლ]ნე უნდა აიწონებოდეს სასწორსა, ანუ ყანთარსა ზედა სამთავროსა და ამისათვის მიიღების მისგან თვითოეულის ორის ბათმანისათვის თითო კაპეიკი ვერცხლისა, ესე იგი საპა[ლ]ნისაგან ორი შაური და ნახევარი საპანლისაგან[1] ერთი აღწონად ნაკლების ნახევარის საპა[ლ]ნისა [9] ორ ქილამდე ნება აქვთ ყოველთა უბაჟოდ.

§ 31. უკეთუ ვინმე გაბედავს აღწონასა ამათსა თავის ყანთარსა ზედა მას გარეშე საყანთროჲსა გარდახდების პირველად ხუთი მანეთი, მეორედ — ათი, მესამედ[2] — თუთხმეტი და ესრეჳ შემდგომი.

§ 32. პირუტყვთაგან დაკლულთა გასასყიდლად ქალაქშიდ უნდა მიიღებოდეს კანბეჩის, ხარის და ზროხისაგან თითო აბაზი, ხოლო ცხვრისა, თხისა და ღორისაგან თითო შაური ვერცხლისა.

§ 33. ვინც მიუცემლად ბაჟისა ფარულად გაბედავს დაკვლასა პირუტყვთასა და იგი აღმოჩნდების, მაშინ დაკლული პირუტყვი მიეღების მას და გაისყიდვის სამთავრო სასარგებლოდ.

§ 34. თავისა თვისასათვის დაკვლად პირუტყვთა აქვთ უფლება მცხოვრებთა ქალაქისათა, გარნა უკეთუ აღმოჩნდეს რომელ არს გასასყიდლად, მაშინ უნდა მოექცნენ მას [v] ესრეთ ვითარცა ზემო ითქვა § 23-სა შინა.

§ 35. ბზგავსადვე § 33-სა უნდა მოექცნენ მათ, ვინც ანუ შემოიტანს გასასყიდლად დაკლულთა პირუტყვთა და ანუ დაკლავს მას გარეშე ქალაქისა და მოუწოდს მუნ მსყიდველთა ქალაქისაგან.

§ 36. პატრონი ცოცხლისა პირუტყვისანი, რომელიც განვაჭრებენ ქალაქსა შინა თვისთა პირუტყვთა მოვალე არიან შემოიტანონ კანბეჩთაგან ორი, ხოლო ხართა და ზროხათა ერთი აბაზი, თხა და ცხვართაგან ნაკლებ ხუთთა არას აძლევენ ხოლო ხუთისაგან ერთსა აბაზსა.

§ 37. თვითოეულის საპან[ლ]ისა ოტკისაგან შემოტანილისა გასასყიდლად ქალაქშიდ მიიღების ოთხი აბაზი, ხოლო ღვინისაგან ერთი.

---

1 საპანესაგან. 2 მესამედი.

§ 38. სამღებრო ქალაქთა შინა იხდიან მიჰედვისამებრ მოგებასა მათისა გარნა არა ნაკლებ სამის თუმნისაგან თუთხმეტ თუმნადმდე.

[10] § 39. შემომტანნი ქალაქშიდ გასასყიდლად[1] მატყლისა და ბანბისა იხთის თითო საპან[ლ]ეზედ თითოს მანეთსა ვერცხლისასა.

§ 40. აბრეშუმი რომელიცა გაიტანების ქალაქისაგან გასასყიდლად ეჭვემდებარების ბაჟსა თვითოეული ოყა თვითო შაურსა.

§ 41. თანასწორთავე სახითა ქალაქიდამ გატანილის ცვილისათვის მიიღება ბათმანისაგან ორი შაური.

§ 42. თაფლითაგანაც გატანილის ქალაქიდამ უნდა მიიღებოდეს საპა[ლ]ნისაგან, ესე იგი ოცის ბათმანისაგან ათი შაური.

§ 43. ამოდენივე მიიღების თუთუნისაგანაცა ქალაქიდამ გატანილისა.

§ 44. ვინცა ქალაქისაგან განავაჭრებს ბეწვსა კვერნისასა და წავისასა, იგი აძლევს ბაჟსა ათის ტყავისაგან ერთს მანეთსა ვეცხლისასა.

§ 45. ვინათგან უცხო ქვეყნისა ვაჭარნი შემოდიან მცირის დროთი ქალაქშიდ [v] და მოისყიდიან მხოლოდ იგინი აღწერილთა ზემო აბრეშუმსა, სამთელსა, თაფლსა, თუთუნსა, კვერნის და წავის ტყავითა და მით ძირეულად მცხოვრებნი ქალაქთანი შედიან დაკლებაშიდ. ამის გამო ბაჟი ამ ნივთთაგან უნდა გარდახდეს ესევითართა უცხო მოვაჭრეთა ორი ზომა, რაოდენიცა ზემო განწესებულ არს აქაურთ მოვაჭრეთათვის.

§ 46. ყოველთა მჭედელთაგან, ესე იგი. ოქროჲსა, რკინისა და სპილენძისა, მიიღების სამ-სამი წელშიდ, ხოლო ნალბანდისაგან — ხუთი.

§ 47. თერძნი და დალაქნი თვითოეულს წელშიდ იხთიან ხუთსა მანეთსა ვერცხლისასა. ამოდენსავე იხთის ხარაზიცა.

§ 48. შემოსრულნი დროებითად ვაჭარნი ეჭვემდებარებიან იმა კანონთა, რომლებნიცა ცხადად არიან 26, 27, 28 და შემდგომთა §§ შინა.

[11] § 49. რიცხვთა შორის შემოსრულთა ვაჭართასა არიან დროებითად დამსხ[დ]ომნი სამთავროთა ვაჭრებთა[2] შინა ქალაქისათა. და მუნ განვაჭრებულნი.

§ 50. გარდა აღწერილთა ზემო ყოველი ვიდრე აქამომდე არსებულ სხვადასხვა საგანთაგან შემოსავალი მოისპობის და განვაჭრება მათი იქმნების თვინიერ ყოვლისა საზღვეველისასა.

§ 51. მსგავსად გამოტარებულთათვის ქალაქშიდ საქონელთა, ესე

---

1 ყასასყიდლად.
2 ვაჭრებთა.

იგი, პირუტყვისაგან, ოტკისა, ღვინისა, ცვილისა, თაფლისა, აბრეშუმისა, მატყლისა და ბაწრისაგან არავითარი ბაჟი არა ეთხოვის.

თავი ე. იჯარით გაცემისათვის ქალაქის შემოსავალთა

§ 52. თვითოეული ზემო თავსა შინა აღწერილთა საგანთანი შესაძლო არს აქაურისა ჩვეულებისამებრ გაიცეს იჯარით მიცემითა მოიჯარადრისადმი [v] უფლებათა არა წინააღმდეგთა ამა დადებულებისათა და მით არა შენაწუხებელთა მოვაჭრეთადმი.

§ 53. ვისაც სურს აღება იჯარით რომელისამე ზემო განცხადებულის საგნისა, იგი არა უშორეს **იე**-ს ნოემბრისა გამოცხადდების განმგისაგან ქალაქისა და განუცხადებს მას სურვილსა თვისსა. ხოლო იგი მოვალე მოელოდეს კვალად სხვათა მოვაჭრეთა, ვიდრე ოც[1] რიცხვადმდე იმავ თვისსა და შემდგომ ხელს ჰყოფს შეკვრასა პირობისასა.

§ 54. უკეთუ სავაჭროდ იჯარისა წარმოსდგების რაოდენიმე პირი, მაშინ განმგე ქალაქისა მოახთენს ვაჭრობასა და ვინც გაბაცხადებს უმეტესსა გამოსაღებსა, შეუკრავს მას პირობასა.

§ 55. პირობასა შეუკრავს მოიჯარადრესა: **ა.** განმგე ქალაქისა, უკეთუ საიჯარადრო არა გარდაეიტების 50-ს ბანეთსა, **ბ.** ქალაქთუხუცესი უკეთუ [12] რაოდენობა ფულისა არა აღემატების ას ორმოცდა ათ მანეთსა. და უკეთუ აღემატების, მაშინ ესე ვითარი პირობა უნდა შეიკრას თვით ბთავრისაგან, რომელთანაც მოვაჭრენი იქმნებიან წარმოდგენილ შორის **კე**-სა **ლ**-სა რიცხვის ნოემბრისა.

თავი ვ. ანგარიშისათვის

§ 56. განმგე ქალაქისა ვალდებულ არს იქონიოს დაწვრილებითი სია რაოდენი არს ქალაქშიდ სავაჭრო სახლი, ვინ მას შინა რომლის დროდამ ვაჭრობს. რას რაოდენისასა ფასისას და რა უნდა მისგან შემოვიდეს. სახე ამა სიისა არის აღწერილი ქვეშე ასოსა **ბ**.

§ 57. სიასა ესევითარსა განმგე ქალაქისა დასაწყისსა შინა თვითოეულისა წლის შესამედისასა, ესე იგი იანვრისა, მაისისა და სექტემბრისა არა უშორეს ათის რიცხვისა ამა [v] თვეთა წარმოუდგენს საცნობელად ქალაქთუხუცესსა, ხოლო იგი — მთავარსა.

§ 58. ამავ რიცხვშიდ, გარნა წესამედს გასრულს წლისათვის წარუდგენს სიასა მიღებულთა შემოსავალთასა პატისანებრ [g] ერთად ფულითურთ მზგავსად **ე**-ის მუხლის § 13-სა.

[1] + უნდა

§ 59. ქალაქთ-უხუცესი მიმღები ამათი ნოიქცევის ესრედ, ვითარცა ითქვა § 21-სა შინა.

თავი ზ. სარგებლობისათვის ქალაქთ მმართველთა

§ 60. ქალაქთ-უხუცესი და განმგენი ქალაქთანი მიიღებენ სასარგებლოდ შრომათათვის ყოვლისაგან სამთავრობისა ქალაქთაგან შემოსავალისა ათის-თავსა, რომელთაგანი ორი წილი ეკუთვნის განმგესა ქალაქისასა, ხოლო მესამედი — ქალაქთ-უხუცესს.

[13] § 61. გარდა ამისა დაჯილდოებისა მათისა სარგებლიანის და ერთგულის მსახურებისასა იგინი უნდა მოელოდენ მთავრისაგან.

თავი თ. ზღვევისათვის ქალაქთა მმართველთა ქალაქისათა

§ 62. ქალაქთ-უხუცესი და განმგენი ქალაქთანი დაუდევნელობისათვის თვისთა მოვალეობათა ემქვემდებარებიან ზღვევასა განწესებისამებრ თვით მთავრისა.

§ 63. ყოველთა ზიანთათვის მოხდართა ესე ვითართა დაუდევნელობათაგან დამნაშავე ბათგანი მოვალე არს პასუხის გებად.

ამას შინა არს შეცთომა*. § 3 ჩამატებული: მიერ ერთისა; § 16 ამოფხეკილზედ დაწერილი: ამა დადებულებისა და მესამედ; § 21. ჩამატებული მთავარსა და ფულსა სამთავროსა წარეგზავნის; § 23 მუხლი ივ: ამოფხეკილზედ დალაქოა; § 34. ამოფხეკილზედ: უფლება; § 36. ამოფხეკილზედ: ამბაზი; § 42. ამოფხეკილზედ: ათი; § 50. გაასწორებული: შემოსავალი; § 55. ჩამატებული ასორმოცდა ათს მანეთსა და უკეთუ [v] აღემატების. ესე ყოველი ჭეშმარიტი არს.

822. ბრძანება ექატერინე დადიანისა მსაჯულთა განწესების შესახებ

1855 წ. 21 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის ფონდი. № 310. პირი. ფურ. 118.

უზენაესს სამენგრელოს სასამართლოს

მსაჯულთუხუცესად მაგა სასამართლოსა შინა მე დავნიშნე თავადი პეტრე ნიკოს ძე დადიანი.

მდივანბეგი მაგა სასამართლოსა თავადი დუტუ მანუჩა-

* იგულისხმება დებულების ტექსტში დაშვებული შეცდომები და გასწორებანი. ა. დ.

რის ძე დადიანი, თანახმად მისის სურვილისა, მე განვათავი
სუფლე ამა თანამდებობისაგან.

და ნაცვლად მისა აღვიყვანე ამა ხარისხზედა [v] ზუბის მაზ
რის მეორე ხარისხის მდივანბეგი თავადი ანტონ ჩიქოანი

ნაცვლად მისა განვაწესე თანაშემწე მისი თავადი დიმიტრ
დადიანი.

ხოლო ადგილი თანაშემწისა მიეცეს თავადს დავით როსტო
მის ძეს ჩიქოანს.

ვაცნობებ რა ამას უზენაეს სამენგრელოჲს სასამართლოს, ვარწმუ
ნებ მას აცნობოს ყოველთა ამა ცვალებათათვის ვისდამიცა ჯერ არს.

მმართველთა მენგრელიისა მთავრობა ექატერინა დადიან
21 ივლისს 1855 წ.

823. დარიგება ეკატერინე დადიანისა სამეგრელოს სამთავროს მცხოვრებთადმი

1856 წ. 2 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის პირადი ფონდი. № 411. პირი. დიდი ფორმატის ორადგილიანი ქაღალდი. 35×22 სმ. ტექსტი შეიცავს 5 ფურცელს. დაწერილია შავი მელნით ფურცლის ორივე გვერდზე, ოღონდ პირველ სვეტში, მეორე (მარჯვენა) სვეტი ცარიელია.

[1] გამოცხადება მმართველისაგან სამენგრელოჲსათა მცხოვრებთადმი ზოგად სამენგრელოჲს სამთავროჲსათა

რიცხვთაგან რომელთამე უწესოებათა შენიშნულია სასულიეროს მხრით ერის კაცთა შორის დანახულ არს, რომელ:

ა. მცირეწლოვანნი პირნი იწინდებიან საცოლქმროდ, ხოლო შემდგომად სრულ წლოვანობისა რომელნიმე მათგანნი დაუტევებს დაწინდულსა და ესრედ წარმოსდგება განხეთქილება უთანხმოებისა შემაწუხებელი სასულიეროჲს და სამოქალაქოჲს მთავრობისა.

ბ. ხალხნი არიან გარეწარნი წირვა-ლოცვის მოსმენისა და შეგონებათადმი მღვდელთაგან შთების უნამყოფოდ[1].

გ. მრევლი არ აძლევს მღვდელთა სათანადოსა საზრდოსა და არც სცემენ პატივსა მამობრივსა.

[v] ჩემთვის საყვარელნო შვილნო სამენგრელოჲსანო!

განგებისაგან დადგენილ მმართველად და დედად თქვენდა, მე მარადის დაუძინებელად ვზრუნავ მისთვის ოდენ, რათა საქმეთა შინა სასულიეროთა და მსოფლიოთაცა წარემატებოდენ დღითი-დღე, ამას ესთხოვ მარადის ღმერთს მომცემელსა ჩვენდა ყოვლისა კეთილისა და ღირსმყოფსა ჩვენდა წოდებად უძვირფასესისა და უსაღმრთოესისა სახელისა ქრისტიანობისას, რომელიც დანერგა მან ქვეყანათა შინა ჩვენთა პირველსა შინა საუკუნესა განხორციელებიდან ძისა ღმრთისა მხსნელისა და უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესა, რომლითაცა ვჰადით ჩვენ განგრძობათა შინა უმეტეს ათას რვაასთა წელთასა, რომელიცა აწცა შინა ცხოვრებასა განგვამტკიცებენ ჩვენ, ყოველთა შინა განსაცდელთა დაგიცავს შეუძრ[2]ველად, ხოლო მომავლისათვის განგვიმზადებს ჩვენ საუკუნესა ნეტარსა ცხოვრებასა, რომლისად მონაწილეობად არა ძალუძსთ არა შემდგომთა ქრისტეს მცნებისათა.

და ამისათვის ნუ უკვე აწ მისდრკებით, ანუ შეუსუსტდებით, ანუ გარეწარ ეგზნებით სანეტაროსა მას სჯულსა, რომელიცა ესრედ მტკიცედ და სიჭაღულად იპყრეს მამათა ჩვენთა, ნუ უკვე წარმოვაჩენთ ან ჩვენ თავსა თვისსა უღირსად მოცემულთა ზეგარდმოთ ჩვენდამო ნიჭთა ამათ, ხუ იყოფენ და ნურცა ჰყოს ესე უკუნისამდე ღმერთმან, არამედ განგამტკიცენინ მანვე სიმტკიცითა ჯვშმარიტისა სარწმუნოებისათა წინააღმდგომად ყოველთა მსოფლიოთა მაცთურებათა.

და ესრედ საყვარელნო! დასძინეთ და ერჩდით სწავლათა სულიერთა მოძღვართა თქვენთა, რომელნი დაგადგენენ თქვენ [v] გზათა ზედა ჭეშმარიტისა ქრისტიანობისათა, რომელნი იღვწიან სულთა და ხორცთა თქვენთათვის, რომელნი აღავლენენ დაუცხრომელთა ლოცვათა[1] თქვენთათვის წინაშე საყდართა ღმრთისათა დიდებისათა, რომელნი შეცოდებათა თქვენთა განსწმენდენ შვამდგომლობითა თვისითა ქრისტესადმი, პატივსცემდით მათ მამობრივთა პატივსცემელთ, გაქვნდესთ სასოება ღმერთსა ზედა და შვამდგომლობასა ზედა თქვენთა სულიერთა მამათასა.

ნუ გარეწარ ეგზნებით მოსვლისა ეკლესიად, სადაცა სინანულით შესწირეთ აღსარება გულისა თქვენისა და სადაცა მღვდელი, შემწირველი უსისხლოჲსა მსხვერპლისა[2] შვამდგომელ გექმნებისთს მიტევებისათვის ცოდვათასა ქრისტეს ღმრთისა ჩვენისათა.

განეშორენით ყოველსა დაკრძალულსა ეკლესიისაგან [3] ჩვეულებაჲა და მეტადრე ღვთის საწინააღმდეგოსა მეუღლეობასა მცირე წლოვანთასა, ვინათგან კეთილთაგან ოდენ მეუღლეობისა წარმოსდგების ქვეყნიერი კეთილი ზეციერითა კურთხევითა, შვილნი და შვილის შვილნი სანუგეშონი იქმნებიან მშობელთა. ხოლო დაკრძალული სჯო-

1 + და.

1 + ლოცვათა. 2 მსხვეპრილისა.

ლისაგან მეუღლეობა მცირე წლოვანთა შთაგაგდებსთ აქაესასა უბედურებასა შინა და რისხვასაცა შინა ღმრთისასა.

ხოლო საცნობელად თქვენდა ვიტყვი: მცირეწლოვანება არს უკეთუ ვაჟი არ არს ათთხუთმეტისა და ქალი ათცამეტისა წლისა.

სრულიად დაიმედოვნებული, რომელ შვილნი სამეფოვრელოჲსანი დაიცვენ ამა ჩემსა დედობრივსა დარიგებასა, [v] რომლისათვისცა თავადნი და აზნაურნი უმეტეს ხალხთა განსწავლულნი სარწმუნოებითა ქრისტესითა მაგალით და შემაგონებელ ექმნებიან მდაბიოთა, მე უკანასკნელ[1] ვალისა და უფლებათამებრ ჩემთა ვაცნობებ საზოგადოდ, რომელ არაყურადმღებელნი და გარდამხთომნი ამა დარიგებისანი ექვემდებარებიან ამიერითგან შემდეგთა კანონთა.

1.* უკეთუ ვინმე აღმოჩნდება არაპატივისმცემელ თვისთა სულიერთა მამათა მრევლის მღვდელთა და ამას დაამტკიცებენ ერთმემრევლენი მისნი, ესევითარს პირველს შენიშნულობაზედ იქმნების [4] გაგზავნილ სასინანულოდ უდაბნოსა შინა ერთის კვირიდამ ერთს თვემდე მიცემითა საზრდოდ პურისა ოდენ და წყლისათა. და უკეთუ კვალადცა არ განიმართა, მაშინ სასჯელი. ესე გაორკეცდების.

2. გარეწარნი წირვის მოსმენისანი კვირას და დღესასწაულსა ზედა დასჯილ იქმნებიან გარდახთევინებითა ყოვლის კვირის და დღესასწაულისათვის თვითოეულისათა აბაზისათა, რომელნიც შეირაცხვიან ეკლესიის სასარგებლოდ. ამა სასჯელისაგან თავისუფალ არიან მხოლოდ იგინი, რომელნიცა [v] დააკლდნენ წირვასა ვითარისამე ცხადისა პატივისცემის მიზეზისა გამო[2].

3. ვინცა ამიერითგან მიუხედველად ეკლესიურისა და სამოქალაქოთა აღკრძალვათა დასწინდავს შვილსა თვისსა მცირეწლოვანთა, ანუ თვით მცირეწლოვანნი დაიწინდვიან და შემდგომად სრულწლოვანობისა მათგანი ვინცა ისურვებს დაუტევებს დაწინდებულსა, მაშინ არავითარი სამოქალაქო დაწესებული სისხლი და საუპატიო და ხარჯი დაგდებულსა არ მიეცემის.

გარნა დასასრულ განვაახლებ იმედსა, რომელ მცხოვრებნი სამეფოვრელოჲსანი ამიერითგან მოსპობენ ყოველთა ამათ უწესოებათა და არა მიუშვებენ მაიძულებელთა ამა ზომათა აღსასრულებლად.

ემართველა მეფგრელიის მთავრინა ეკატირინა დადიანი.

2 თებერვალს 1856 წ.

---

[1] უკანასკნელ. [2] + და.

* ხელნაწერში მუხლების სათვალავი აღნიშნულია ასო-ციფრებით.

824. წერილი ეკატერინე დადიანისა სამეგრელოს უზენაეს სასამართლოს წესის შედგენის შესახებ

1856 წ. 20 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის ფონდი. № 310. პარი. ფურ. 130.

უზენაესსა სასამართლოსა სამეფგრელოჲსასა

არსებულნი სხვათა ღა სხვათა დროთა შინა გარდმოცემულნი სასამართლოჲსადმი სახენი წისისა წყობისა და მოქმედებისანი. შემსგავსებისამებრ აწინდელთა გარემოებათა, ითხოვენ აღსებასა რაოდენმე.

მიმღებმან საფუძველად ამისმან, მე შევადგინე აწ ს[v]ჭირონი სახელთმძღვანელოდ სასამართლოჲსა წესნი, რომელსაცა, ვგზავნი[1] რა ანასთანავე დასაცველად და აღსასრულებლად. მივანდობ უზენაესსა სასამართლოსა ცხადჰყოს ივი საზოგადოდცა.

ემართველა მთავრინა ეკატერინა დადიანი.

20 მაისი, 1856 წ.

825. წესი უზენაესის სამეფგრელოჲს სასამართლოჲსა

1856 წ. 20 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. რ. ერისთავის პირადი საარქივო ფონდი. 413. პარი. დიდი ფორმატის ორადგაკეცილი ქაღალდი. შეიცავს 16 ფურცელს. ტექსტი დაწერილია შავი მელნით ფურცლის ორივე გვერდზე, ოდონდ პირველ სვეტში, მეორე (მარჯვენა) სვეტი ცარიელია ქართული ტექსტია რუსული თარგმანის ჩასაწერად.

1. განსასჯელად საგანთა კერძოობითთა და ზოგადთაცა და განსასაზღვრებლად მათთა წესთა არს დაწესებულ სამეფგრელოსა შინა უზენაესი სასამართლო.

2. საზღვარი უფლებათა სასამართლოჲსათა არა განუვალს გარეშე სამეფგრელოჲსა.

3. სასამართლო შედგების ერთის მსაჯულთუხუცესისა და ექვსთა მსაჯულთაგან. ხოლო აღმასრულებელად წერისა საქმეთა არიან მუნ მწერალნი: ერთი უფროსი, ორი საშვალ და ორი უმცირესნი.

4. მსაჯულთუხუცესი და მსაჯულნი აღმოირჩევიან, განწესდებიან და დათხოვნილ იქმნებიან დროებით ანუ სრულადცა, ნებითა ერთისა [v] ოდენ მთავრისა.

5. დათხოვნა მათი წარმოსდგების დროებითაც საჭიროებისა გამო

---

[1] ვსგავნი.

რომელთამე მათგანთა, რაჲსათვის მსაჭიროებელ მოახსენებს მთავარს, ხოლო სრულად თანამდებობისაგან, ანუ თხოვნისა გამო მისისა და ანუ ნებისაებრ მთავრისა.

6. მწერალნი განწესდებიან და დათხოვნილ იქმნებიან ბრძანებითა მთავრისათა, ხოლო დროებითად უფლებითა თვით სასამართლოჲსათა.

7. მწერლად შესვლისა უფლება აქვსთ: თავადთა, აზნაურთა სამთავროთა. აზნაურთა საეკლესიოთა, აზნაურთა საბატონოთა და ძეთა მღვდელთა და დიაკონთასა.

8. აზნაურთა საბატონოთა ძალუძთ შესელა სამსახურებად არა თვინიერ ნებისა თვისსა მებატონეთასა, ხოლო ძეთა სასულიერო პირთასა არა თვინიერ ნებისა ეპარხიისა მთავრო[2]ბისათა, რაჲსათვისცა სასამართლო იქმა შემთხვევათა შინა მსურველსა განწესებად სამსახურსა შინა მოსთხოვს წერილობითსა ნებართვასა მებატონისა ანუ სასულიეროჲსა უწყებისსა და შემდგომად გამოითხოვს გადაწყვეტილებას მთავრობისსა.

ადგილისა. სახლისა და მმართველობისათვის სასამართლოჲს

9. ადგილნი სასაჲმართლოჲსათვის დაწესებულნი არიან ზუგდიდს და გორს, ე. ი. მუნ ოდენ, სადაცა იმყოფება მთავარი.

10. საბჭო სასამართლოჲსა განიყოფების ორ ნაწილად: ერთსა შინა ოთახსა შემკულსა გრძელითა ტაბლითა და დაბურვალითა წითლის მაუდით გარეშემოვლებულით სირმის არშიით და შვიდთა საყარძელთა მიერ სხედან მსაჯულთუხუცესი და მსაჯულნი.

11. ამა ტაბლათა ზედა გარდა საწერ კალმისა ჰსდევს მხოლოდ წიგნი Სამართლისა, ხოლო ბოლოშიდ სასწორი და ზედა [v] სასწორისა ჯვარი და სასწორი მოოქროვილნი, სასწორნი ნიშნად სიმართლისა, ხოლო ჯვარი მოსახსენებლად ურცხვენელისა განჩინებულისათვის პასუხის გებისა დროსა წარდგომისა ჩვენისასა წინაშე ჯვარისა (სასწორი და ჯვარი წარიგზავნების პირველად მთავრის ხარჯით).

12. თაესა ამა ტაბლისასა პირისპირ ჯვარისა ჰზის მსაჯულთუხუცესი, ვითარცა პირველ მოიხსენიების შორის მსაჯულთა, ხოლო მსაჯულნი უსხედან ამას ამიერ და იმიერ, ესრედ რათამცა მარჯუენით უსხედან მას მსაჯულნი: პირველი, ნესამე და მეხუთე, ხოლო მარცხნივ — მეორე, მეოთხე და მეექვსე.

13. პირველობა, მეორეობა და შემდგომნი შორის მსაჯულთა განისაზღვრების მით, ვინც მათგან უწინ განწესებულ არს მსაჯულად სასამართლოსა შინა.

14. დროსა ადგილის დაცალიერებისა ანუ უქნიფობისა ანუ სხვებრ უმყო[3]ფობისა გამო მსაჯულთუხუცესისა ადგილსა მისსა შეიცავს პირველი მსაჯული და ასრულებს ყოველსა მისსა მოვალეობასა.

15. განყოფილებასა შინა მეორესა, რომელსა შინაცა უნდა იხსდნენ მწერალნი არიან დადგმულნი წესიერად მაუდგარდაფარებული ტაბლა და აკმანი საკმაონი დასასხდომად, მას ზედა საწერელ-კალამნი მწერალთათვის, ხოლო საქმეთათვის დასაცველად განჯიხანი.

დროჲსა და წესისათვის შესვლისა სასამართლოჲს შინა

16. შეკრება მსაჯულთა სასამართლოთა შინა და მათგან საქმის წარმოება უნდა იქმნეს დილით რვა საათიდამ თორმეტამდე და საღამოჲთ ოთხითგან ექვსამდე ყოველდღეობით თვინიერ პირველის და უკანასკნელის დიდის მარხვის შვიდეულთა, ბრწყინვალისა კვირიაკისა, ღმეთა ჩვენის მაცხოვრისა ამაღლებისა და ფერისცვალებისა. სულის წინდის მოსვლისასა, წმინდათა მოციქულთა პეტრესა და პავლესი, ყოველად წმინდის ღვთისმშობლის ხარებისა და დაძინებისა და ქრისტეს შობის დღითგან, [v] ვიდრე ნათლისღებამდე, თანასწორვე დღესასწაულსა ჯელმწიფე იმპერატორისა და საძენგრელოჲს მთავრისა.

შენიშვნა: დროდნდე შეკრება კვირათა და სხვათა უქმეთა შინა სასამართლოჲსა პატივისცემისა გამო საქმეთა სიმრავლეთა და ჩქეუულებისა გამო საზოგადოჲსა შესაძლებელ არს.

17. მწერალნი უნდა მოვიდნენ ყოველივის წინეთ მსაჯულთა და გამოვიდოდნენ შენდგომად მათს, ხოლო მსაჯულნი შეკრბებოდნენ წინეთ და გამოვიდოდნენ შემდგომად მსაჯულთუხუცესისა.

18. შესვლა სამსაჯულოსა, ანუ სამწერლოსა ოთახთა შინა ქუდით, ჯოხით, ნაბადით და ჩიბუხით[1] აღიკრძალვის. ვითარცა მსაჯულთა და მსაჯურთა სასამართლოჲსათა, თანასწორ ზოგად ყოველთა მთხოვნელთა.

19. უსაქმოთ ანუ გარეშეთა საქმეთათვის შესვლა სასამართლოსა შინა და ბა[ე]სი ზოგად ყოველთა აღიკრძალვის. ხოლო უმეტესად ყოველისა ბაღალი და უწესო [4] ლაპარაკი, ანუ წარხუბება სახლსა შინა სასაჲმართლოჲსასა დაისჯების ზღვევითა გამბედავისაგან ორმეოც და ათი მანეთისა.

ამისთვის სასაჲმართლოსა ჰყავს თვითოეულს დღეს თვითო მოწესე მწერალთაგანი, რომელიცა მოვალე არს, რათამცა დროსა მსაჯულთა

---

1 ჩუბუხით.

ჰსჯად მყოფობისასა იქმნეს მიმომსელელთაგან დაცულ დადებულნი წესნი კრძალულებათანი.

ხოლო დროსა მათისა მუნ არამყოფობისასა აქვნდეს მხედველობა დაცვისათვის საქმეთა და ყოველთა სასამართლოდსადმი საკუთვნელთა ნივთთა და თანასწორ სიწმინდისათვისცა სასამართლოდს სახლისა.

წესისათვის მიწერ-მოწერისა

20. უზენაესი სასამართლო, ვითარცა უპირველესი ადგილი სამთავროსა შინა, მიიღებს ბრძანებას მხოლოდ მთავრისაგან და მიართმევს მას ოდენ მოხსენებასა. ბოქაულთუხუცესსა, სახლთ[v]ეხუცესს და შინაყმათუხუცესსა აქვსთ თანასწორი მიწერ-მოწერა, ხოლო ქალაქთუხუცესი, მაზრის მდივანბეგები და სხვანი ყოველნივე მოხელენი შედიან მას შინა ხოხსენებით და მიიღებს მისგან ბრძანებასა, რომელსაცა აღასრულებენ სინამდვილით.

21. დროსა საჭიროებისასა სასამართლოსა აქვს უფლება მიწერ-მოწერად ყოველთა გარეშეთა მმართველთა პირთა და ადგილთაცმი, გარდა ლუბერნატორისა და უმაღლეს მხსა. და ოდესცა ესე ვითარი საჭიროება წარმოსდგების, თანამდებ არს მოახსენოს მთავარს.

საგანთათვის სასამართლოდსათა

22. სასამართლოსა შინა შესდიან ვითარცა ოთხქა პირველს[1] მუხლსა შინა:

ა. ყოველნი საგანნი ახლად წეს ანუ სჯულსადებელნი.

ბ. ყოველნი საქმენი სადაონი შორის საზოგადოებათა, ანუ კერძოობითთა პირთანი.

გ. ყოველნი საქმენი [ნ] შესახებნი სარგებელთა ანუ ზიანთადმი[2] სამთავროთა ანუ საეკლესიოთა, რომელთა რიცხვშიდ არიან ძიებანი კერძოთა პირთაგან ყმათა და მამულთა ანუ სხვისა რადსამე მთავრისა ანუ ეკლესიისაგან და წინაუკმო ძიებანი მთავრის ანუ ეკლესიის მიერ სხვათაგან რადსამე. საქმენი შეძიებელთანი მოხუბისაგან თავისუფლებისა.

დ. ყოველნი საქმენი ძიებისათვის ქმაყოფილებისა, განქიქებისათვის, ოჯახისა ანუ პირისპირ ვისსამე ერთისაგან მტრისა.

ე. საქმენი სასისხლონი, რომელთათვისცა განეწესების დამნაშავესა მხოლოდ სამოქალაქო ზღვევინება დასაქმაყოფილებლად დაჩაგრულთა.

3. საქმენი ქურდობათათვის და საზოგადონი ყოველნი საქმენი სამოქალაქონი.

23. სჯასა სასამართლოდსასა ეკუთვნიან საქმენი იგი უწესოებათათვის მოხთენილთა ყოველთა დადგენილთა მთავრისაგან მოხელეთასა, რომელთა [v] განხილვასა უბრძანებს მთავარი.

24. თანასწორენი სასამართლოშიდ შედიან განსახილველად განხილულნი და გარდაწყვეტილნი მაზრისაგან მაზრის მდივანბეგთა და ქალაქთუხუცესისა, რომელთა ზედა შემოვიდა საჩივარი, ანუ სასამართლოსა შინა თვით უკმაყოფილოსაგან და ანუ გარდაეცა მთავრისაგან.

25. ოდესცა აღსრულებისათვის განჩინებათა სასამართლოდსათა შეხვდა ვისმეს ვითარმე სიძნელე, მაშინ აღხსნა და გარდაწყვეტილებისა მიცემა ეკუთვნის სასამართლოსა. და ეგრეთვე სასამართლოსვე ეკუთვნის ნებაყოფლობა საჩივართა გამო დაჩაგრულთასა უსწროდ აღსრულებისათვის გახჩინებისა; და მოქმედებაცა ესეკითართა აღმასრულებელთა ზოგად ყოველთა მოხელეთა განსჯილ უნდა იქმნეს სასამართლოსა შინა.

26. საქმენი მზიერობისა, სყიდვისა, ჩუქებისა, დაგირავებისა, პირობისა და ვალის აღებისანი არიან საგანნი სასაჭართლოდსანი განწესებულისა მისდა [ნ] საზღვარსი შინა უფლებათასა.

27. სასამართლოს არა ეკუთვნის განჩინება კაცის მკვლელობათათვის, განჩინება მეურაცხმყოფელთათვის სარწმუნოებისათა, განჩინება მკრეხელთათვის ეკლესიისა და სიწმინდის მბარავთათვის, განჩინება დამნაშავეობასა ზედა სასულიეროთა პირთასა და განჩინება უკანონოთა ქორწინებათათვის. და სხვანიცა შესახებნი სასულიეროდსადმი მსჯელობისა და განკანონებისა მძიმენი საქმენი.

28. თანასწორენი სასამართლო არა მიიღებს თავსა ზედა თვისსა საგანთა აღსასრულებელთა ოდენ, უკეთუ ესევითარნი არა არიან წინეთ განხილულნი და გარდაწყვეტილნი მისგან.

შემოსავლისათვის საქმეთა სასამართლოსა შინა

29. სასამართლოსა შინა შემოდიან საქმენი: ა. ბრძანებითა მთავრისათა, ბ. მიწერილობითა ბოქაულთუხუცესისა [v] და სახლთუხუცესისათა[1], გ. წარმოდგინებითა ქალაქთუხუცესისა და მაზრის მდივანბეგთათა, დ. წერილობითთა ანუ სიტყვიერთა თხოვნათა გამო.

1 პირველს]ა-ს.
2 ზნიანთადმი.

1 სახლთუხუცესისათა] ბოქალთუხუცესისათა.

მცხოვრებთა სამენგრელოჲსათა, და უკანასკნელ განსჯისამებრცა თვით მსაჯულთა სასამართლოჲსათა.

30. თანასწორითავე სახით სასამართლო იწყებს საქმეს მიწერილობისამებრცა გარეშე მოსაზღვრეთ მმართველობათა ანუ თხოვნათა გამო გარეშეთა მცხოვრებთასა, ოდესცა მოპასუხე არს სამენგრელოსა შინა.

წყებისათვის საქმეთა სასამართლოსა შინა

31. ყოველი ქალაღდი შემოსული სასამართლოსა შინა უნდა წაიკითხებოდეს ზოგად მსაჯულთაგან, შემდგომად აღინიშნებოდეს მას ზედა ხელითა მსაჯულთუბუცესისათა ანუ მისის მოადგილისათა წელი, თვე და რიცხვი, ოდესცა იგი შემოვიდა და გარდაცემისა შემდგომად მისისა სამწერლოსა შინა უნდა ჩაიწერებოდეს რვეულსა შინა, რომელიც [7] ამისათვის აქვს სასამართლოს.

32. შემდგომად მიხედვისამებრ საქმისა სასამართლო ანუ მისცემს ვისდაცა ჯერ არს პასუხსა შემოსრულისა ქალაღდისასა და ანუ ხელჰყოფს წყებასა წარმოებისასა.

33. ამისა გამო ყოველი პასუხის მისაცემი, გინა სხვებრ გასრული სასამართლოსა ქალაღდი უნდა ჩაიწერებოდეს მეორესა რვეულსა შინა, აღნიშნვითა თვისა, რიცხვისა, ნომრისა და საგნისათა.

34. ქალაღდთაგან შემოსრულთა და შავთაგან გასრულთა სასამართლოჲსაგან განკარგულებათასა თითოეულსა საგანსა ზედა შედგების განსაკუთრებული საქმე, რომელიცა ჩაიწერების განსაკუთრებისა სიასა შინა, ჩვენებითა წლისა, თვისა და რიცხვისათა ოდეს დაიწყო საქმე და საგნისა იმა საქმისათა.

დამტკიცებისათვის საბუთთა

35. ყოველი წარმოდგენილი სასამართლოსა შინა საბუთი, რომელიცა გარდადის [v] ერთისაგან ნეორისადმი ყმა, ადგილი, მამული ანუ სხვა რაიმე საცხოვრებელი და ანუ პირობა ურთიერთისა შორის, უნდა იქნეს სასამართლოჲსაგან განხილულ:

ა. აქვს ანუ არა წარმომადგენელსა სინართლე განსყიდვისა, ჩუქებისა, დაგირავებისა, მიმზითვებისა, პირობის მიცემისა და სხვანი ამასა ზედა, რასაცა იგი სცემს და ბ. არა არს დადებულ წინააღმდეგ კანონისა და ჩვეულებათა მხარისათა.

36. ესევითარნი სიგელნი და თანასწორ თამასუქნიცა ვაჭრისანი უსათუოდ უნდა იქმნეს სასამართლოსა შინა წარდგენილ არა სხვას ვისმესგანმე, ვითარ პირისპირ მათგან, ვინცა აძლევს მათ, რომელსაცა

სასამართლო ჩამოართმევს ჩვენებასა, რომელ სიგელნი და თამასუქნი[1] მის მიერ წარმოდგენილნი ნამდვილ სრულის ნებით მის მიერ მიცემულ არიან და ყოველსა პასუხისგებასა იღებს თავსა თვისსა.

[8] **37.** შემდგომად ამისსა სასამართლო ანუ დაამტკიცებს. უკეთუ ესე არა აღემატების უფლებათა მისთა, ესე იგი სიგელთა ვიდრე ას ორმოცდაათ მანეთამდე, ხოლო თამასუქთა სამას მანეთამდე და ანუ წარუდგენს მას მთავარს მოხსენებითა, რომელ დამტკიცებისადმი მათისა არავითარი კანონით დამაბრკოლებელი მიზეზი არა არიან.

38. არავითარისა ფასისა სიგელთა და თამასუქთა[2] არა დაამტკიცებს სასამართლო უკეთუ მიმცემი მათი არა არს: ა. ანუ ძირეული მცხოვრები სამენგრელოჲსა, ბ. ანუ დიდის ხნით მოვაჭრე ამა სამთავროსა შინა, და ანუ სხვებრ მყოფი, რომელსაცა აქვს აქა უძრავი ქონება და დამყარებული ცხოვრება.

39. მსგავსადვე სასამართლო არა დაამტკიცებს თამასუქთა[2], ანუ ვისგანმე პირობათა და სიგელთა უმეტეს ას ორმოცდაათის მანეთისა გაცემულთა მცხოვრებთაგან სამენგრელოჲსათა გარეშეთადმი პირთა თვინიერ მთავრის ნებისა.

40. უფლება ყმათ სყიდვისა და სხვებრ შოვნისა ეკუთვნის მხოლოდ თავადთა და აზნაურთა, ხოლო გლეხთა არა.

41. ამავ უფლებითა სარგებლობენ საღვდელონიცა პირნი, ოდესცა იგინი სწარმოებენ წოდებისაგან აზნაურთასა.

42. სამთავროთა თავადთა და აზნაურთა თვინიერ მთავრისა და აზნაურთა საბატონოთა თვინიერ ნებართვისა თვისთა მებატონეთასა გასყიდვა და გაცემა ყმათა და ადგილ-მამულთა არა ძალუძსთ.

43. გარდა ყმათა. სყიდვა ადგილ-მამულთა და სხვათა ყოველთავე ძალუძთ გლეხთაცა.

44. ვინაჲდგან გლეხთაგანთა სამღვდელოთა და გლეხთაცა ძველის დროჲთგან ყვანან აქა ყმანი, ამისთვის იგინი შეებიან დროდმდე მათსა შინა მფლო[9]ბელობასა და გადადიან მემკვიდრეთადმიცა გასყიდვა, გაჩუქება და დაგირავება და სხვებრ გაცემა თვისთა ყმათა, თუმცაღა აქვსთ მათ უფლება, გარნა არა თვინიერ მთავრის ნებისა, ხოლო საბატონოთა — თვისთა მებატონეთასა.

45. ზოგად გაცემა ყმათა გარეშე სამენგრელოჲს სამთავროჲსა თვინიერ ნებართვისა არავის ძალუძს.

46. ჩასაწერად ესევითართა სიგელთა არს სასამართლოსა შინა რვეული დაზორნილი და მთავრის ბეჭდითა აღბეჭდილი, რომელთა შინა სიტყვითი სიტყვად ჩაიწერების სიგელნი და თამასუქნი და და-

1 თემესუქნი. 2 თამასუკთა.

მტკიცების შემდგომად სასამართლოსაგან ხელმოწერითა მსაჯულთათა მიუბრუნდების წარმომადგენელსა, რომელიცა მასვე რიცხავს რვეულსა შინა, მოაწერს ხელს მიღებისათვის დამტკიცებულის საბუთისა.

47. ყოველთა ესევითართა და მსგავსთა [v] მძიმეთა შემთხვევათა შინა, ოდესცა თვით სიგელისა მიმცემმან არა იცის წიგნი და წერა, უნდა წარუდგინოს მან სასამართლოს სხვა ქელის მომწერი და აღიაროს, რომელ მან არწმუნა მას ხელის მოწერად თვისდა ნაცვლად.

განხილვისა და გარდაწყვეტილებისათვის თითოეულთა საგანთა სასამართლოჲსათა

48. ოდესცა სასამართლოსა წინა დაუდგა მთავრისაგან ანუ სხვებრ წარმოუდგა ვითარიმე საგანი, რომელიცა ითხოვს განხილვასა და ახლად წესსა ანუ კანონთა დადებასა და ანუ არს იგი შესახებ საზოგადოჲსა სარგებლობისა და ზიანისა[1], მაშინ მიხედვისამებრ ამა საგანთ სიმძიმისა ანუ თვით ხელჰყოფს მსჯელობას და ანუ გარდა მსაჯულთაცა მოუწოდს ხარისხოვანთა და პატივსაცემთა გამოცდილებითა და გონიერებითა პირთა და საზოგადოჲსა მათთანა შეკრებილებასა, დასდებს ჰაზრსა თვისსა, რომელსაცა წარუდგენს იგი დასამტკიცებლად [10] მთავარსა. ხოლო მოქცევისა შემდგომად მისისა უგანაჲლებულესობისაგან, ანუ დამტკიცებულად და ანუ ცვალებითად სასამართლო მოიყვანს აღსრულებასა შინა და ექმნების მას ხელსამძღვანელოდ სხვათაცა მსგავსთა შემთხვევათა შინა.

49. ესევითართა შემთხვევათა შინა, ოდესცა მოწოდებულ იქმნებიან ხარისხოვანნი პირნი, მაშინ პირველსა ადგილსა იპყრობს მსაჯულთუხუცესი, მარჯვენით მისსა ზის ბოქაულთუხუცესი, მარცხნით სახლთუხუცესი, შემდგომად შინაყმათუხუცესი და შემდგომად რიგი საებრ მსაჯულნი სასამართლოჲსანი და მათსა შემდგომად მოწოდებულნი გარეშენი თავადნი და აზნაურნი.

განრჩევისათვის სადეოთა საგანთა

50. ყოველი წერილობითი თხოვნა უნდა იქმნეს მიცემულ სახელსა ზედა უზენაესის სამენგრელოჲს სასამართლოჲსასა.

[v] **51.** მცხოვრებთა ნება აქუსთ სიტყვიერადცა განუცხადონ სასამართლოსა თავისი საჩივარი.

52. მოსმენისაებრ ამ თხოვნათა ანუ საჩივართა, სასამართლო დაუყოვნებლად ხელჰყოფს წარმოებასა მისსა მოთხოვნითა წერილობით ანუ სიტყვიერადცა მოპასუხისაგან პასუხისათა.

[1] ზნეობისა.

53. გარნა უკეთუ მოპასუხე არა არს მუნ, მაშინ იგი მოითხოვს მას საშუალობითა ადგილობითის მაზრის მდივანბეგისა ანუ ქალაქის გამგისათა, რომელიცა გამოუცხადებს რა მოპასუხესა ბრძანებასა სამართლოჲსასა დაბარებისათვის მისისა ამა და ამ საქმისათვის მას და ეგრეთვე მომჩივანსაცა, დაუდებს ბორჯას, ოდესცა იგინი თანამდებ არიან განაცხადდენ სასამართლოშიდ, ჩამოართმევს ორთავ ერთად ხელწერილს და ესე ვითარს წარგზავნის სასამართლოსა შინა.

[11] **54.** ვინცა დადებულს ბორჯზედ სასამართლოშიდ არა გამოცხადდება, პირველად გარდახდება მას ჯარიმა ერთი თუმანი, მეორედ ორი და მესამედ სრულიად დაკარგავს სიმართლესა თვისსა სადეოსა შინა საქმესა.

55. მიზეზნი მისაღებნი პატივსდებასა შინა დამაბრკოლებელად სასამართლოშიდ გამოცხადებისა არიან: ქორწილ და ნათლა თვისსა შინა ოჯახსა და უმახლობელისასა ნათესავისა მისისა, ავადმყოფობა თავისი, მძიმე უქეიფობა და სიკვდილი ოჯახეულთა მისთა, სიკვდილი მახლობელთა ნათესავთა, მემირონეთა ანუ სხვებრ დაახლოებულთა მეგობართა და მეზობელთა, რომელთა ტირილს აწვევს ქვეყნის ჩვეულებას, თოვლისაგან, ანუ წყლის გადიდებისაგან გზის შეკვრა და მსგავსნი მძიმენი რაჲმე ესევითარნი.

[v] **56.** ოდესცა ძიება შეეხების სამთავროსა ანუ საეკლესიოსა საკუთრებათა, მაშინ საქმისადმი მოიწოდებიან სახლთუხუცესი მთავრისა ანუ დეპუტატი სასულიეროს მხრით.

57. ესრეთ ოდესცა წარმოსდგებიან სასამართლოსა შინა მომჩივან-მოპასუხენი, მაშინ ჩამორთმევისა შემდგომად ორთა მხარეთაგან პასუხებთა და საბუთთა სასამართლო შეკრებს ცნობასა ფასისათვის და საზღვრისათვის საძიებელისა საგნისათა, შეადგენს აღწერასა მათის საქმის საგნისასა და გამოუცხადებს მათ ორთა მხარეთა ხელმოწერითა, რომელ გარდა აღწერილთა ამას შინა არავითარი პასუხი და საბუთნი შესახებელად ამა საქმისა მათ არა აქვსთ.

ბრძანება მთავრისა

58. ხოლო ოდესცა მოდავეთა პასუხნი [12] და წარმოდგენილნი მათ მიერ წერილობითი სახენი არასაკმაოდ აღხსნიან საგანსა სადეოსა და ამის გამო საჭიროდ ჰპოებს სასამართლო, მაშინ შეუდგენს მას გამოძიებასა კითხვითა დანიშნულთა ორთავ მხარეთა თანხმობითა მოწამეთათა რაჲსათვის მიხედვისამებრ საქმისა სიმძიმისა და სიმცირისა გამოძიებასა ამას მოანდობს ანუ მაზრის მდივანბეგს, ანუ თვისსა ერთსა ანუ ორსა და სამსა მსაჯულთა და ანუ უკანასკნელ ჰყოფს ესევითარსა ძიებასა თვით მრთელითა მსაჯულთ შეკრებითა.

59. წარგზავნისათვის სადმე ესევითართა და მსგავსთა საჭიროებათათვის მსაჯულთა, სასამართლო მოახსენებს მთავარს.

60. შემდგომად ამისა სასამართლო ხელჰყოფს ჰსჯასა და გარდაწყვეტასა საქმისასა, რომლისათვისცა ხმარობს კა[v]ნონთა საქართველოჲს მეფის ვახტანგისათა და სახელთმძღვანელოთა ბრძანებათა მთავრისათა.

61. განხილვა საქმეთა და განჩინებისა შედგენა უნდა იქმნეს მუნ მხოლოდ, სადაცა არს დაწესებული სასამართლოს ადგილნი და არა სხვაგან და ერთმეინახეობასა შინა ყოველთა მყოფთა სასამართლოსა შინა მსაჯულთასა.

და ოდესცა რომელნიმე მსაჯულნი საქმისა გამო ანუ სხვებრ არა იქმნენ ერთად, მაშინცა არა ნაკლებ სამისა მაინც მსაჯულისა (რომელთა რიცხვშიდ მსაჯულთუბუცესიცა).

ბრძანება მთავრისა

62. გარნა ვინათგან ჩვეულებისამებრ მხარისა დროსა სასამართლოჲს მსაჯულთა სოფლად მყოფობისასა შეხვეთებათ განსარჩეველად რომელიმე საქმე, მაშინ ერთი ანუ ორი და სამი მსაჯული მოისმენს საჩივარსა და პასუხსა შეუდგენს გამო[13]წერილობასა საქმისასა, მოაწერინებს მაზედ ორთავე მხარეთა ხელს (მსგავსად მუხლისა იმავე ბრძანებისა) და ერთად ჰაზრითა თვისითა ანუ თვინიერ ჰაზრისათა წარადგენს სასამართლოსა. შინა, რომელიცა განიხილავს რა, ანუ დაამტკიცებს წარდგენილსა ჰაზრსა და ანუ დასდებს ახალსა განჩინებასა და მოიქცევის ვითარცა ითქმის ქვემო.

63. ესე ვითარისავე წესითა მოიქცევის სასამართლო ოდესცა განჩინება მაზრის მდივანბეგისა ანუ ქალაქთუხუცესისა შეეხება მას შინა განსახილველად უყაბულობისა გამო რომელიმე მხარისა.

64. შეადგენს რა გარდაწყვეტილებასა თვისსა საზოგადოჲსა მსაჯულთაგან თანხმობითა და მათ მიერ ხელის მოწერითა სასამართლო ესევითარსა განჩინებასა პირველად ჩასწერს რვეულსა შინა ამისთვის მუნ ქონებულსა [v] და მოაწერენ ყოველნი მას ზედა ხელსა და შემდგომად გამოუცხადებს ორთავ მხარეთა და ნებას მისცემს განუცხადონ მას ზედა ყაბული ანუ უყაბულობა.

ბრძანება მთავრისა

65. მოსარჩლეთა ნება აქვსთ განსაჯონ დაბოლავება საქმისა მათისა და ყაბული ანუ უყაბულობა განაცხადონ განმავლობასა შინა ოცდაოთხის საათისა.

66. არა გამომცხადებელი ყაბულობისა ანუ უყაბულობისა განმავლობასა შინა ამა ბორჯისასა კარგავს სიმართლესა თვისსა, მაშასადამე, არა ძალუძს ითხოვოს დარღვევა სასამართლოჲს განჩინებისა, რომელიცა მაშინ და თანასწორ ოდესცა ორნივ მხარენი განაცხადებენ უკმაყოფილებასა, უნდა მოყვანილ იქმნას სრულსა თვისსა ძალასა შინა საშვალობითა ადგილობითის მაზრის მდივანბეგისა ანუ ქალაქთგანმგისათა, რომელიცა აღსრულებისთვის მოახსენებს თვის დროზედ სასამართლოსა.

[14] **67.** ხოლო ოდესცა ერთმა მოდავეთაგანმა ანუ ორთავ გააცხადონ უყაბულობა წარმოდგენითა ჯარიმის ათის მანეთისათა, მაშინ სასამართლო მისცემს უყაბულო მხარეს პირს თვისსა განჩინებისასა ხელის მოწერითა ერთის მსაჯულთაგანისა და გამოუცხადებს, რათამცა განმავლობასა შინა დღიდგან განჩინების პირის მიღებისა ოცდაათის დღისასა შემოიტანოს დამარღვეველი განჩინებისა თხოვნა, რომელსაცა ერთად განჩინებითურთ სასამართლო წარუდგენს მთავარს.

ბრძანება მთავრისა

68. დამტკიცება ცვალება ანუ ახალისადმი განჩინებისა უკუნქცევა სასამართლოჲს განწესებისა არის დამოკიდებულ ნებასა ზედა მთავრისასა.

69. განჩინებანი შესახებთა საქმეთა საკუთრებათადმი მთავრისა და [v] ეკლესიისა უნდა გამოუცხადონ სახლთუხუცესსა მთავრისასა და დებუტატსა სასულიეროთ მხრით, რომელნიცა მოვალე არიან განაცხადონ ყაბული ანუ უყაბულობა.

70. უკეთუ ძალითა ამ განჩინებათათა ჩამოერთვა რაიმე სამთავროსა ანუ საეკლესიოსა უწყებასა სასარგებლოდ სხვისა, მაშინ განჩინება უნდა იქმნეს წარდგენილი მთავრისადმი იმ შემთხვევასაცა შინა უკეთუ სახლთუხუცესმან და დებუტატმან სასულიერომან განაცხადონცა კმაყოფილება, ხოლო უკეთუ არა, მაშინ წარუდგენელადცა მთავრისადმი განჩინებისა მოიყვანოს სასამართლომ აღსრულებასა შინა.

71. მიმღები მთავრისაგან გარდაწყვეტილებისა სასამართლო ჰყოფს განკარგულებას აღსრულებისათვის მისისა სინანდვილით.

72. დარღვევად სასამართლოს განჩინებისა[1] [15] არა აქვს არა-

---

1 + განჩინებისა.

ვითარი უფლება არავის არცა[1] თვით სასამართლოს, გარდა ერთის ოდენ მთავრისა.

78. სასამართლოსა აქვს მხედველობა, რათამცა განჩინებანი და ზოგად ყოველი განკარგულება წარგზავნილი მის მიერ აღსასრულებლად მაზრის მდივანბეგისადმი ანუ ჭალაქთუხუცესისადმი არა იქმნენ მიგდებულ მყოფარ ჟამ აღუსრულებლად, და ამისთვის ოდესცა იძულება მიღებული მისის მხრით ვერა მისწვეთება ჯეროანსა ნამყოფსა, მაშინ აცნობებს იგი ბოქაულთუხუცესს და მოითხოვს მისგან მიღებასა ზომათასა.

დაწესება ბოქაულთუხუცესისათვის მუხლისა*

74. უკეთუ მხარისაგანცა ბოქაულთუხუცესისა დაყოვნება აღსრულდება, მაშინ სასამართლო მოახსენებს მთავარსა.

სარგებლობისათვის მსაჯულთა სასამართლოჲსათა

[V] **75.** მსაჯულნი სასამართლოსანი მიიღებენ სარგებლობასა გარდაწყვეტილთა მათ მიერ საქმეთათვის ოცისთავსა მისსა, რათაცა ღირს სადეო საგანი.

76. ნახევარი ჯარიმის ფული, რომელიცა წარმოადგინა უყაბულომან მხარემან და განხილვისა შემდგომად მთავრისაგან განჩინება სასამართლოჲსა დამტკიცდა, ეკუთვნისთ მათ, ხოლო მეორე ნახევარი დაცულ არს საჭიროებისათვის სასამართლოჲს სახლისათა.

77. დამტკიცებულთაგან უზენაესსა სასამართლოსა შინა სიგელთა, რომელთაცა რაჲმე ყმა და მამული გარდადის ერთისაგან მეორისადმი, სასამართლო მიიღებს ოცისთავსა და ესეცა ნახევარი შთების სასარგებლოდ სასამართლოს საჭიროებათა, ხოლო მეორე ნახევარი მსაჯულთათვის.

78. დამტკიცებისათვის პირობის წერილთა და ვასხებითთა ბარათთასა მიიღების ორმოცდა ათის თავი და ესეცა განიყოფის ორად, ვითარცა ითქვა ზემო 77 მუხლსა შინა.

განწილადებისათვის შემოსრულთა სარგებლობათა შორის მსაჯულთა

79. ყოველი საბჭო ჯარიმა და დასამტკიცებელი ფული ექვემდებარების განაწილებასა ესრეთ, რათამცა ნახევარი მხოლოდ საბჭოჲსაგან დაუშთეს სასარგებლოდ მსაჯულთუხუცესისათა, ხოლო ნახევარი

[1] + თუ.

* ბოქაულთუხუცესის განწესება იხ. აქვე, საბ. № 810.

საბჭოჲსა; და სხვა ყოველივე განიყონ თანასწორად ზოგად, ვითარცა ყოველთა განჩინებისა ხელის მომწერთა მსაჯულთა თანასწორევე მათცა, ვინცა საქმისათვის წარგზავნილ არს სადმე მთავრის ანუ სასამართლოჲსაგან.

80. მწერალნი სასამართლოჲსანი იღებენ მოდავეთაგან ათისთავს მისსა, რაოდენიცა ზემოჲსა განწესებისამებრ ერგებათ ზოგად მსაჯულთა.

81. გარდამწერალნი მთხოვნელთათვის სასამართლოჲს განჩინების პირისანი თანამდებ არიან კმა იქმნეხ თითო მთელის თაბახისათვის თითო აბაზი.

[V] **82.** ამა შემოსავალთაგან მესამედსა მიიღებს უმთავრესი მწერალი, ხოლო დანაშთენსა განიანაწილებენ თანასწორ სხვანი ოთხნი.

ნაწყვეტსა ზედა ხელმოწერილ არს მმართველა მთავრინა მენგრელიისა ეკატერინა დადიანი.

20 მაისს, 1856 წელსა.

კერძო-სამართლებრივი აქტები

826. ნავენაზოგის ნასყიდობის დაწერილი ანდრია დეკანოზისა დემეტრე ჭითლისძისადმი

1418 წ. 12 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1358 ბ. დედანი. ეტრატის გრაგნილი. 57×19 სმ. დაზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სანწერტილი. საბუთი მიწერილია გრაგნილის ზურგზე. წინა გვერდზე დაწერილია სხვა საბუთი. ღვთისმეტყველური შესავალი გამოვტოვეთ.

...ესე დაწერილი დაგიწერე მე, დეკანოზმა ანდრია და მოშავალთა სახლისა ჩემისათა შენ, წითლისძესა დემეტრასა და შენთა შვილთა ვარდუასა და ვაროზასა და მომავალთა სახლისა შენისათა.

მე, ანდრია ვიყიდე ნავენაჯობი ერთი მონესელიძისაგან. დამეჭირა, სხუა ღონე აღარა მქონდა და მე შენ მოგყიდე წითლისძეს დემეტრასა შენისავე ვენაჯისა გაპირისპირებით შარას იქით ერთი ნავენაჯობი ნიშნად ერთი საწ[ი]სქუილეცა ყოფილიყო შიგა და ერთი საბზელ-კალო. ყუელაი შენ მოგყიდე და ავიღე ფასი სრული რაოდენიცა კაცთა თქუეს და ჩუენ შევჯერდით.

აწ ამისნი მოწამენი არიან: მონესელიძე გიორგი, ბასი-

ლისძე ნაცვალა, დედაშვილი ნადირა, დეკანოზი აღა-
პი (sic).

დაიწერა სიგელი ესე ქორონიკონსა რა, მაისსა ათორმეტსა, მე, იოვანეს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

827. სავენახეს ნასყიდობის წიგნი დიმიტრი მეფისა დარიგეგაშვილებისადმი

1445 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10402. ბირი. გადაწერილი მხედრული ხელით XIX ს. დამდეგს.

ქ. ჩვენ, მეფეთა მეფისა ალექსანდრეს ძემან, მეფემან დიმიტრი ესე ნასყიდობაი სიგელი ამისად ნიშნად გიბოძეთ თქუენ დარიგეგაშვილთა ზაქარიას და დავითს, შენსა შვილსა ბარლსა მას ყამსა, როდის მოხვედით წინაშე ჩვენსა და გუეაჯენით, რითამაც მეფისა ზურისა თავსა მიწა თქუენთვის მოგვეყიდნა.

ვისმინეთ აჯა და მოხსენება თქუენი და მოგყიდეთ ქალაქს მეფის ზურისა თავს მიწა საკუნახე კლდე ქვეით ქვემო სრიმდის (sic) წყაროთურთ ჯევს გალმა და გამოღმა და ავიღეთ თქუენგან ფასი სრული რითაც შეგჯერდებოდი.

გიბეღნიეროს ღმერთმან თქუენ და თქუენდა შვილთა და შვილისშვილთა და მომავალთა ყოველთავე სახლისა თქუენისათა ყოველისა ადამისა ნათესავისა კაცისავან უცილებლად. არაეის რა საქმე უც თქუენს გვერდის. ვინაც და რაცა კაცი მოგესარჩლოს პირსა და პასუხის გამცემი ჩვენა ვართ.

დაიწერა სიგელი ესე ქორონიკონს რლგ, თვესა აგვისტოსა კვ.

კნეზართთუღი არს მეფე დიმიტრი.
ნამღველსა თანა სწორ არის არხიმანდრიტი ელევთერ.

828. წყალობის წიგნი ბატონ ბარათაში გუჯულაშვილებისადმი

1461 წ. 17 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14858. დედანი. ქაღალდი. 32,5×14,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი. ღვთისნეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი გამოვტოვეთ.

... ესე წიგნი დაგიწერე და გაბოძეთ მე, ბატონმან ბარ[ა]თამან, მეუღლემან ჩუენმან თინათინ, შვილთა ჩუენთა დავით

და გერმანოზ, შენ, ჩუ[ე]ნსა ერთგულსა ყმასა ბუჟღულაშვილსა თევდორეს და ნავროზს, მომავალთა შენთა.

მოგეცით ნაქურდევი მისითა მზღრითა, თეთრობითა აქათითა და მისითა სახოვითა, დიდსა წლეპსა ქუეთი, ურთხნალსა ქუეშეთით, უძებრითა და საძებრითა, ყოველითა მისითა მთითა და ბარითა, ყოველითა[1] არა შეგეცვალოს.

ვინცა შეგიცვალოს... წყევა.

დამამტკიცებულნი ღმერთმან აკურთხნეს. ამინ.

დაიწერა იანვარსა ათჩუიდმეტსა ქრონიკონსა ას ორმოცდა ცხრასა მეფობისა დიდისა ალექსანდრესა.

ზურგზე: „ქ. ნაქურდევის [წყალობის] წიგნი. ბუჟღულასშვილიათვის. წყალობა უქნიათ".

829. ანდერძის წიგნი მამისა მეჯინიბეთუხუცესისა ძმისწულ ზაქარიასადმი

1477 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1354. დედანი. ეტრატის კრაგნილი. შედგება ორი კეფისაგან. პირველი კეფის ზომა 30,5×18,4 სმ. მეორესი 33×19. კეფები ერთიმეორეზე გადაკერებულია ნითელი ძაფით. პირველი კეფი თაკში დაზიანებულია. ორივე კუთხე და ორივე ამია უსწორმასწოროდ ჩამოხეულია. შუაშიაც აქა-იქ ჩრჩილისაგან გამოჭმულია. II კეფის ამიებიც ალაგ-ალაგ ჩამოგლეჯილია. მელანი გაფერმკრთალებულია, ზოგან ტექსტი გადასულია და არ იკითხება. დაწერილია ლამაზი მხედრული ხელით. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. თავში შავი მელნით: „გადაწერილია მღ. პ. კარბელაშვილი". გამოქვეყნებულია: „საქართველოს სიძველენი", ტ. III, დამატება, 1926, გვ. 16—18. თავის დროზე ე. თაყაიშვილის მიერ წაკითხული სიტყვებიც ამჟამად თითქმის აღარ ირჩევა. საბეთის ბოლო ნაწილს გამოცემის მიხედვით ვბეჭდავთ.

ქ. სახელითა ღმრთისაჲ, სამგუამოვნად ცნობილისა, ერთარსებისა, ერთუფლებისა და [ერთ] ღმრთეებისაჴ ღმრთისაჲ მამისა, ღმრთისაჲ ძისა და ღმრთისაჲ სულია წმიდისა[თა].

თაყსმდებობითა, მინდობითა და შუამდგომლობითა ყოველად[1] წმიდისაჲ [უხრწ]ნელისა უმეტეს კურთხეულისა დედოფლისა ჩუ[ენი]სა ღმრთისჲ მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისითა.

ძლიერებითა ცხოველსმყოფელისა და [პა]ტიოს[ნისა]* ჯუარისა, ძელისა ცხორებისათა.

---

1 ყოელთა. 2 ღ̃თისა. 3 ღ̃თეებისა. 4 ყ̃დ. 5 წ̃ისა. 6 ღ̃თის.

* აქ ეტრატი ამოგლეჯილია.

ოხ[ით]ა და შუამდგომელობითა წმიდათ[ა და ზ]*ეცისა ძალთა ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მიქაელ [და] გაბრიელისათა.

თანამოქმედება-მდგომარეობითა წმიდისა[5] და ყოველთა დე[დათა ნა]შვთა უზენაესისა წინასწარმეტყველისა, წინამო[რბე]დისა და ნათლისმცემელისა იოანესითა[6] და წმიდისა[5] იოანე[8] მახარებელისა და ღმრთის[6] მეტყველისათა.

თავსმდებობითა, მინდობითა და შუამდგომელობითა წმიდათა[9] [თავთა] მოციქულთა [პეტრეს და პავლესითა], ათორთა მოციქულთა და სამოცდაათეულთა ქრისტეს[10] მოწაფეთათა.

თავსმდებობითა, მინდობითა და შუამდგომლობითა წმიდათა[9] მოწამეთა გიორგი[11], თეოდორე[12], დიმიტრი, პროკოპი და პანტელეიმონისითა და წმიდათა[9] ქალწულ-მოწამეთა თეკლა, ეკატერინა, ირინა, მარინა და ბარბარესითა და ყოველთა ქრისტესთუის წამებულთა, რომელთა დასთხივნეს სისხლნი მათნი და სისხლითა დათხევითა გუირგუი[ნოს]*ან იქმნნეს.

ოხითა და შუამდ[გო]მელობითა წმიდათა წინასწარმეტყუელთა, მღრდელთმოძღუართა მოწამეთა და ნეტართა მაშათათა და ყოველთა ღმრთისა წმიდათა ზეცისა და ქუეყანისათა, რომელნი საუკუნითგან სათნო ეყუნეს უფალსა ჩუენსა იესოს ქრისტესა** და კულადცა სათნოყოფად არიან;

და ყოველთა ჩრდილოეთისა***, კედართა შორის უალრეს უზენაესისა კათოლიკე დედაქალაქისა მცხეთისა საყდრისა და მუნ შინა ღმრთივ[13] ალმართებულისა სუეტისა ცხოველისა, კუართისა სამეუფოსა, და მირონისა ღმერთ-შყოფელისათა[14].

ამათ ყოველთა ღმრთისა[2] წმიდათა[9] თავსმდებობითა და შუამდგომელობითა მე, ყოველთა ქაცთა უნარჩევესმან. მეჯინიბეთა უხუცესმან მამისმან ესე უკუნისამდე ჟამთა გასათავებელი ანდერძისა წიგნი მოგეც შენ, ჩემსა ძმისწულსა ზაქარიას, კითხვითა და დამოწმებითა წმიდისა მეუფისა კათალიკოზისა[15] დავითისათა და ყოველთა ჩემთა უფროსთა მცხეთისშვილთათა. მას ჟამსა ოდეს ცოდვათა ჩემთა სიმრავლისაგან უშვილოდ დავრჩი და ჩემი კერძი შვილიერობა დასრულდა.

ამასწინათცა ერთსახლნი და გაუყოფელნი ვიყვენით და აწცა ისრეგე დავაგდე ჩემი საჭლი და მამული, ასრე რომე, რაცა საყდრისა და

[7] რ[ეგ]ითა [8] ი[ო]. [9] ჭ[ა]თა. [10] ქ[რ]ს. [11] გ[ვი]. [12] თ[ე]. [13] ღ[მრთივ]. [14] ღ[მრ]თ მყოფელისათა [15] კ[ა]ზისა.

* აქ ეტრატი ამოგლეჯილია.

** აქ მთავრდება პირველი კვეში.

*** „ჩრდილოეთისა“ ორჯერ დაუწერია და შემდეგ მელნით წაუშლია.

კათალიკოზთაგან წყალობა გუჭირდა და მამული მჭონდა, ყუალა ჩუენთუის სამკუიდროდ ბოძებული იყო და მამულიცა ერთი და გაუყოფელი იყო, აწ იმავე წესითა გაუყოფლად მე დავაგდე და მოგეც შენი და ჩემი კერძი ორივე ასრე და ამა წესითა:

რაცა სამცხეთისშვილო წილი და საძმო ჩუენსა სახლსა მოხდომია. იმავე წესითა მოგხუდებოდეს

მცხეთას რაცა სახლი და მამული არის, იგი უკლებად გქონდეს;

ქარსანს გლეხნი სამნი ღუინიასშვილი, სოლომონას შვილნი და მი[ხითარ]ასშვილი მათითა მამულითა;

ჯუარს ესემბუღასშვილი მისითა მამ[ულითა;

და ძა]გნა კორნათა [შალვი]ასშვილი, ხუტლიასშვილი;

და სარუე ახატანს ვენაჯი სულიაური.

[და] სოფელი ხატისწობენი მისითა შესავლითა და გამო-[სავლითა], მით წესითა, [რა]გუარაცა [სა]ყრისა კათალიკოზთა[16] და მეფეთაგან ს[ამკუი]დროდ ბოძებული არის.

ესე ასრე გაგითავდეს და არა[ვინ დაგაცილოს]. რაგუარაცა არავინ გემართლების [და] რაგუარაცა სხუასა არავის მართებს ესე ჩუენ* მამული და მონაგები, აგრე[ვე] ვერავინ მოგიშალოს შენ ჩემსა ძმასა ზაქარიას და შენთა შვილთა და მომავალთა ყოველთავე.

და ვინცა ეს ჩემი ნაღუაწი და ანდერძი მოგიშალოს და შეგიცვალოს, შე-მცა-იცვლების სჯულისაგან ქრისტიანეთასა;

რისხავსმცა დაუსაბამო ღმერთი[17] მამა ძე და სული წმიდა, ყოველნი წმიდანი ღმრთისანი[18] ზეცისა და ქუეყანისანი;

კრულმცა არა ცათა შინა [და ქუეყანასა] ზედა და ნურათამცა სინანულითა იქმნების ჯსნა სულისა მისისა [და ჩემთამცა] ცოდვათა და ბრალთა მზღველი არს წინაშე ღმრთისა.

[და ვინ] და[ა]მტკიცოთ, ღმერთმან* [ყოვ]ელი გაგებული მისი** მტკიცე იყოს.

ამისნი მოწამენი არ[იან]... ჯუარის მტუირთველი(?) იოანე[8](?) გი(?) ბირახუასძე(?) ვირშელი(?) გი(?) და სულთა მამა(?) ანთაჯუისძე(?) ნუგზარ, ცოცხასძე კახა, მთვარასძე ამირინდო, კუირილესშვილი დიმიტრი, დეკა-

[16] კ[ა]ზთა. [17] ღ[მრ]თი. [18] ღ[მრ]თისანი.

* აქ ეტრატი ამოგლეჯილია, იკითხება ასო „ღ“ ჭარაგმით.

** აქ იწყება გრაგნილის ზურგი, რომელზეც ტექსტი ალაგ-ალაგ გადასულია და არ იკითხება.

ნოზი იორდანე, გაბრიელისშვილი ბადრი და ერთსულობით(?) მცხეთის შვილნი.

დაიწერა ქორონიკონსა რ სამოცდახუთსა კელითა(?) ფრიად(?) ცოდვილისა მახარებლისათა. მოწამეცა არს. †

830. მამულის ნასყიდობის წიგნი ნიკოლოზ კალატოზისშვილისა გოგიტა არდაშელისშვილისადმი

1477 წ. 4 ივლისი

„დოკუმენტები საქართველოს სოციალური ისტორიიდან“, I, ნ. ბერძენი. შვილის რედაქციით, 1940, საბუთი № 4.

ქ. საბელითა ღუთისაჲთა... ეს მტკიცე ნასყიდობისა სიგელი დაგიწერეთ და მოგეცით ჩუენ, პალატის-შვილთა ნიკოლოზ, ზა[ა]ლ, ივთანდილ, ბეშქენ, დემეტრე და შვილთა ჩუენთა რამინ, ერანგი, და ჯანგიშერ, და ზავრან და შვილისშვილთა და მომაღალთა გუარისა ჩუენისათა ყოველთაე თქუენ, არდაშერაჲ-შვილს გოგიტ[ა]ს და შენთა შვილთა ლაგაურს და პაპიასა და შენთა შვილისშვილთა მამულასა, შალვას და მამაგულას.

მოგყიდეთ ჩუენი მკუიდრი მამული კრწანის ველაჯი, შენგანვე აშენებული. ყოვლისა კაცისაგან მოუდეევარი და მოუსარჩლელი მისითა წყლითა, რა გუარაცა ამას წინათ ჰქონებია, მისითა გზითა და მისითა სამზღურითა გოსალას-შვილისა და გრიგოლასა და ლიტრასა ველაჯსა შუა, გზას ქუეით. და აგიღეთ ფასი სრული და უკლები, რათაცა გული ჩუენი შესჯერებოდა და მისი ფასი საყდარსა მოვაბმარეთ.

გ[ა]ნდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან; როგორაცა თქუენგან მკუიდრსა ნასყიდსა მამულსა მართებს, აგრე ვერავინ დაგვეცილოს. და თუ ვინმე მცილე და მოსარჩელე გამოჩნდეს. პირისა და პასუხის გამცემნი ჩუენ ერთობით პალატის-შვილნი ვიყუენეთ.

ვინცა და რამანცა გუარისა კაცმან, ანუ ჩუენისა გუარისა კაცმან, ანუ სხვისა გუარისა კაცმან შეგიცვალოს... წყევა.

დამამტკიცებელნი და გამთავებელნი ღმერთმან აკურთხნეს. ამინ.

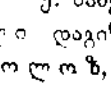
დაიწერა ჟამსა მეფეთ-მეფისა ბაგრატისა, და ქორონიკონსა **რნიე**, თუესა ივლის[ს]ა **დ**, კელითა მიწა იოვანე ხუცისათა.

††† ჩუენ, ავთანდილ, ბეშქენ, დეემეტრე ამისნი გამთავებელნი ვართ.

მე, ფილიპე ხუცესი მოწამე ვარ. †

ჩუენ, დარჩიბეგის-შვილი დავით და მათე-შვილი მახარებელი და თედორეს-შვილი ბასილი ამა მამული[ს] დამფასებელნი ვიყუენით და მოწამენიცა ვართ.

†††.

ჩუენ, გოსალას-შვილი ნიკოლოზა და ბაღრიას-შვილი გრიგოლა და ლიტრას სიძე გიორგი მოწამენი ვართ.

† მე, თუმანბეგას-შვილი საღათიერ ამის მოწამე ვარ.

და არც კულუხი გეთხოვებოდეს.

† მე, ნიკოლოვოზზ ამისა გ[ა]მთ[ა]ვებელი ვარ.

† ესე ჯუარი ზა[ა]ლისი და გამთავებელი ვარ.

მე, ამბრის-შვილი იოვანე ამის მოწამე ვარ †

ჩუენ, ზა[ა]ლის ყმანი: ჯანიბეგა, სუჯა და ნუჭრადინ ივანე მოწამენი ვართ †††

ჩუენ, გოგიტას მეზობელნი: ულუბეგა, ანტონე, ჯანბახშა, გრიგოლ, ღარიბშა, მახარებელი მოწამენი ვართ.

† მე, მეუნაგრე ხ[ა]ტისა და გუჰუნასშვილი... მურადა ამისი მოწამენი ვართ. †

831. საჴენახეს ნასყიდობის წიგნი სუმბაძეებისა მარკოზ დედაბრიშვილისადმი

1509 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 136. პირი, გადაწერილი ორადგაკეცილ ქაღალდზე მხედრული ხელით XIX ს. დამდეგს. ღვთისმეტყველური შესავალი გამოვტოვეთ.

... მოგყიდე მე, სუმბასძემა მისრიამან და როინამან ჩემი მკვიდრი მამული სავენახე აღაიანში დედაბრისშვილთა მოძღვარსა მარკოზს და შენსა ძმასა ნაცვალასა და მისთა შვილთა მღუდელსა გრიგოლსა, ლონგინოზს და იოანეს, გიორგის და ელიოზს, თქვენთა შვილთა და მომავალთა ყოველთაე და ავიღე შენგან ფასი სრული და უკლები, რითაც ჩვენი გული შეგჯერდებოდა.

და თუ ვინმე გამოგენახვის ანუ დიდი ბატონი და ანუ კათალიკოზი[1] და ანუ მცხეთისშვილნი, ჩვენ ვიქნებით პასუხისგამცემნი.

არასთანა არა გეთხოებოდეს რა, როგორც ნასყიდს მართებს, ისრე ჰგქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან.

ამისა ვათაენებისა თავსდებად ესე ზემოწერილნი წმინდანი მამახსენებიან, კაცთაგან: მწყნესელაშვილი ბედიანა, ვარდიაშვილი გრიგოლა, ჟამიარაშვილი დავით, სარუაშვილი ესტატე. სრულად ერთობილნი აღაიანელნი მოწამენი არიან ამისნი.

დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხნეს და წმინდამან დედაქალქმან და ამისნი შემცულელნი წყეულნი და შეჩვენებულნი იყვნენ.

დაიწერა ქორონიკონს **რჟზ**, მეფეთ-მეფობასა დავითისა. მე, საითასძესა მღუდელსა შიოშს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

აშიაზე: + ჯვარი მისრიახი, † ჯვარი როშნიახი

verso

ეს წერილი მე, გიორგი მღუდელმა დუშეთისამა ახალშენაშვილმა, ეტრატიდამ გადმოვსწერე უმეტნაკლებოდ.

832. მიწის ნასყიდობის წიგნი დავით შატბერისშვილისა ხოჯა ასვატურისშვილებისადმი

1546 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1573. დედანი. ეტრატის გრაგნილი. 46×19 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი. ღვთისმეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი გამოტოვებულია.

... ესე უკუნისამდე მტკიცე ჟამთ[ა] გასათავებელი ნასყიდობისა წიგნი მოგეცით ჩუენ, შატბერისშვილმან დავით თქუენ, ხოჯა ასვატურის შვილთა ამასარგისს და ამირაღასა, დოვლათიარს, სადათირს, თქუენთა შვილსა ასვატურს.

მოგყიდე ჩუენი მკუიდრი სამისა დღისა მიწა დევაურს და მამისას მიწას შუა. და ავიღეთა ფასი სრული, რომლითა ჩუ[ე]ნი გული შესჯერდებოდა.

[1] კათალიკოზი.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან როგორაცა თქუენითა ალალითა საქონლითა ნასყიდსა მართებს. ვერავინ დაგეცილოს. და ვინცა დაგეცილოს, პირისა და პასუხის გამცემნი ჩუ[ე]ნ ვართ. და ვინცა დაგეცილოს... წყევა.

დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხნეს. ამინ.

არიან ამისნი მოწამენი აფიღო(?) და ხუციშვილი ამირა, ამპატაშვილი პარონ, ბაბა ქიმხაჯაშვილი მიქირტიჩა, მისი ყმა ფოცხუერა და იობა და ბასილა.

დაიწერა სიგელი ესე ქორონიკონსა **სკიდ**. და მე, შიოს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. ††

833. მამულის ნასყიდობის წიგნი სანასარასი ვეციკასადმი

1547 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1555. დედანი. ეტრატის გრაგნილი. 56×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი. ღვთისმეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი გამოტოვებულია.

... ესე უთუო და უთუმცაო, დროდაუდებელი, მიზეზშემოუღებელი, ყოვლისა ჩხუბისა და ილათისაგან გამოსული სიგელი მოგეცით ჩუენ, სანაასარამან და ჩემთა შვილთა გრიგოლამან, შვილთა და მამავალთა სახლისა ჩემისათა ყოველთავე თქუენ, ვეციკასა და შენთა შვილთა ანტონასა, ნექინასა, ნიკოღოსასა და ხეჩუმასა, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთავე.

მას ჟამსა, ოდეს დაგუეჭირა და მოგყიდეთ ჩუენი მკუიდრი მამული მიწა დამბალათ ფშნის პირსა ბოლო შარამდისინ, თავი ამირას გოზალბეგათ მიწის ბოლოს. და ავიღეთ ფასი სრული, რითაც ჩუენი გული შეგუჯერდებოდა, აღარა დარჩა და თქუენს ჯელთა ძმობისა და მოყურობის მეტი.

მოგცეს ღმერთმან და გიბედნიეროს როგორც მრავალსა ალალსა ნასყიდსა მართებდეს, ჯელგეწიფებოდეს გასყიდვად, გაზითვად, შეწირვად რათაც ფერად გინდოდეს. ვერავინ შემოგეცილოს. თუ შემოგესარჩლოს პირისა და პასუხისა გამცემნი ჩუენ ვიყუნეთ. ვინც ამისად შლად ჯელყოს... წყევა.

დამამტკიცებელნი აკურთხნეს ღმერთმან.

არიან ამისნი შუადამხუდომნი: მოურავი გაბრიელ, გიორგიშვილი ზურაბ, მეთოფეშვილი აღაბაბა, მამასახ-

ლისი ბაბაჯანა, მამასახლისი ასვატურა, ხატისშვილი ივანა(?), გრიგოლაშვილი პეტროზა, მურაჩაშვილი მურადა.

მე, კოზალაშვილსა შანშეს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა ეს მ[ტ]კიცე სიგელი ქორონიკონსა სლე. †††

834. მამულის ნასყიდობის წიგნი თურქისტანიშვილებისა პატრონ იესესადმი

1558 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 734. დედანი. ეტრატი. 83×28,2. ნახედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია სამი წერტილი. ღვთისმეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი გამოტოვეთ.

... ესე მტკიცე, უცვალებელი და უკუნისამდე საბოლოოდ ყამთა გასათავებელი ნასყიდობისა წიგნი და სიგელი მოგეცით ჩუენ, თურქისტან და ჩუენთა შვილთა გიორგი, ესტატე და ზაქარია და სახლისა ჩუენისა მომავალთა ყოველთაე თქუენ, პატრონსა იესეს და თქუენსა შვილსა შალვას, ივანეს და შერმაზანს* და მომავალთა სახლისა თქუენისა ყოველთაე.

მას ჟამსა. როდეს მოგყიდეთ ჩუენი მკუიდრი მამული მუხანი ჯევის პირისავე და ავიღეთ ფასი სრული, რომლითაცა ჩუენი გული შესჯერდებოდა.

არის სამზღუარი ზემოთ სოლაღიანთა სამზღურამდი და ქვემოთ ჯევის პირსა, ცოტა თელა დგას იქიმდი, ასრე რომე ამ თელას ქუემოთ სხუა ხე აღარა დგას ერთის ტირიფის მეტი, რასაც თელა გაიტანს; შუა მინდორშიგა ერთი წითელი ქვა თუითან მელიქ შაველი ჩასუა, რასაცა ის წითელი ქვა გაიტანს, მარბადათავე ზეით ბეგზედა, ტაგნაგეთის სამზღურამდი.

მოგყიდეთ თქუენ, პატრონსა იესეს და თქუენსა შვილსა შალვას, ივანეს და შერმაზანს და მომავალთა სახლისა თქუენისათა ყოველთაე ჩუენ, თურქისტან და ჩუენთა შვილთა გიორგი, ესტატე და ზაქარია, და ავიღეთ ფასი სრული, რომლითაცა ჩუენი გული შესჯერდებოდა.

გჩონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან მუხანი ჯევის პირსა, ყოველის კაცისაგან უცილებლად და ჯელშეუვალად, არა მოგეშალოს და შეგეცვალოს არა ჩუენგან, და არა ნათესავთაგან, არა მეფეთა და დედოფალთაგან, არა დიდთა, მცირეთაგან.

* „ივანეს და შერმაზანს“ ზამატებულია სტრიქონს ზემოთ სხვა ხელით.

და ვინცა და რამანც გუარმან კაცმან ჯელყოს ამისად შლად და ქცევად... წყევა.

არიან ამისნი მოწამენი: სოლაღაშვილი ზალდასტან, მელიქ შაველი, ვაშლოვნელი გამგებელი ბაბულაი და მისი ძმა ალავერანაშვილი გარსუაი, ერტის: ოქრიასაშვილი უსვინა, ხუციშვილი მახარებელი, იორდანაი, მეკარისშვილი ხატისა, დიდებელი ჩაჩხიპარასშვილი ამირანაი, ზაზიაშვილი ყანდუაი.

დაიწერა სიგელი ესე ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა ქორონიკონსა სმე-სა ჯელითა მეტეხლიშვილისა ერაჯისითა†††.

835. სახახლის ნასყიდობის წიგნი დეკანოზიშვილებისა მათი განაყოფის ლომისადმი

1558 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1556. დედანი. ეტრატის გრაგნილი. 49×21,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ღვთისმეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი გამოტოვეთ.

... ესე უთუო და უთუმცაო, დროდაუდებელი, ბიზებშემოულებელი, ყოვლისა ჩხუბისა და ილათისაგან გამოსული ნასყიდობისა სიგელი მოგეცით ჩუენ, დეკანოზიშვილთა ფარნაოზ, ონისიმედ და ფილაროზ და სახლისა მამავალთა ჩუენისა ყოველთაე.

მას ჟამსა, ოდეს დაგუეჭირა და მოგყიდეთ თქუენსა გუერდივ სასახლე, თქვენვე იყიდეთ, თქუენ, ჩუენსა განაყოფს ლომს, თქუენთა შვილთა გარსევანს, გიორგის, სახლისა მამავალთა თქუენისათა ყოველთაე.

და ავიღე ფასი სრული, რომლითაც ჩუენი გული შეგუჯერდებოდა. და არა დარჩა რა თქუენს ჯელთა ძმობის მეტი.

მოგცეს ღმერთმან და გიბედნიეროს როგორც მრავალს ალალს ნასყიდს მართებდეს.

ვერავინ შემოგეცალოს, ერა ჩუენი გუარის კაცი. თუ ვინმე შემოგეცილოს, პირისა და პასუხის გამცემნი ჩუენ ვიყუნეთ. და თუ დაგესარჩლოს... წყევა.

დამამტკიცებელნი აკურთხოს ღმერთმან. არიან ამისნი შუადამხუდომნი და მოწამენი: ბატონი დმანელი მამასახლისი...*

* ტექსტი გადასულია, მოწმეთა გვარ-სახელები ძნელად ირჩევა.

მე, მამასახლისი შვილს შ ა ნ შ ე ს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა ესე მტკიცე სიგელი ქორონიკონს სმვ.

თუ რამ სხვა სიგელი გამოჩნდეს, ამან ის გააცუდოს. მოწამე ზედა(?) სთაველი(?) დ ა ვ ი თ ა შ ვ ი ლ ი ლ ო მ ი ტ ა(?) †††

836. მამულის ნასყიდობის წიგნი გესარაშვილისა დათუა თათარაშვილისადმი

1566 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10570. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. ნებითა და შეწევნითა მღვთისათა, ესე ნასყიდობის წიგნი მოგეც მე, ბ ე ს ა რ ა შ ვ ი ლ მ ა ნ შ ე ნ, თ ა თ ა რ ა ს შ ვ ი ლ ს დ ა თ უ ა ს და ს ი მ ო ნ ა ს ა თ ვ ი ნ მოგყიდე ქრისტეს ჯვარის მიწა წყლის პირს ქვემო თუთამდის და ლამიზედ დიდი ქვა რასაც [გ]აიტანს და ბოლოს საქათმეს მიწამდი ზედად ოლის თამამად რასაც ის ძეძვი [გ]აიტანს ზედდადე გუვერდამი ქვეით საწყლისპიროთა.

აგიღეთ სრული ფასი უკლებელი, რასაც ჩვენი გული შეჯერდებოდა. ეს ჩვენი უცილობელი მამული მოგვიყიდია. არას კაცს ხელი არა აქეს თქვენთანა.

ამისად მოწამედ, დამხდ[ო]მად თავად პირველათ ღმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი და სვეტის[ცხო]ველი და კაცთაგან: სვეტის-ცხოველის დეკანოზი ი ე ს ე, კანდელაკი ლ ა ზ ა რ ე და მ ო ზ ა რ ე ბ ე ლ ი ამისნი მოწამენი არიან.

აღარა დარჩომილა რა ჩემსა და შენში. ესე ასე გაგითავდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან.

დაიწერა წიგნი ქორონიკონსა სნა. მე, მდივანს დამიწერია და მოწამეცა ვარ †

837. მამულის ნასყიდობის წიგნი გიორგა ტოხვაძისა ივანე ციცრღილაძესადმი

1566 წ. 12 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1566. დედანი. ეტრატის გრაგნილი. 41,5×22 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ღვთისმეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი ვაკლია.

...ესე სანასყიდო სიგელი მტკიცე და უქცეველი და მიზეზშემოუდებელი და არაოდეს მოუშლელი, უთუოდ და უთოდმცა

არაოდეს მოუშლელი დაგიწერე მე. ტ ო ხ ვ ა ძ ე მ ა გ ი ო რ გ ა მ ა და ჩემ[მ]ა შვილმა ა ბ რ ა მ ა მ ა და ნ ა ს ყ ი დ ა მ ა და მ ა მ ი ს ბ ე დ ა მ ა (?), მამავალმა შვილთა და მომავალთა სახლისა ჩემისათა თქვენ, ი ვ ა ნ ე ს ც ი რ ღ ი ლ ა ძ ე ს ა, თქვენთა შვილსა გ ი ო რ გ ს და ო ქ რ ო პ ი [რ] ს ა, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა მას ჟამსა, ოდეს დიდი შიმშილობა იყო.

მოგყიდე მე, ტ ო ხ ვ ა ძ ე მ ა გიორგამა თქვენ, ივანეს ცირღილაძესა მამული ჩ ე გ ო ლ ი ა ნ ს მამული ნახევარი დადუნაშვილისეული. სულმამასეული ნახევარი ჩემი კერძი რაც მხუდებოდა, სრულად[1] მამიყიდია. მე ხელი აღარა მიც რა.

და ავიღეთ თქვენგან ფასი რარიგათც გული შეგვჯერდებოდა. ამისი მოწამე თავად ღმერთი და ყოველნი წმიდანი მისნი, კაცთაგან: ჯვარის მტვირთველი ს ე ფ ე თ ა ა ნ ა ნ ი ა. ხ ა ხ ვ ი ლ ა ძ ე ე ს ტ ა ტ ე. მუქიფი ნ ი შ ნ ი ა ნ ი ძ ე.

აწე ამა წიგნისა რამანც გვარმა კაცმა შლად და ქცევად ხელყოს... წყევა.

დაიწერა ესე წიგნი აპრილსა ათორმეტსა, ქორონიკონსა ორას ორმოცდა ათცამეტსა. მე, ო რ ე ს ტ ი შ ვ ი ლ ს ა თ ა ნ ა ს ე ს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი †††††.

838. ჯმა-ჯამულის ნასყიდობის წიგნი ელიზბარ სოლოღაშვილისა კაკუნა მაღალაძისადმი

1566 წ. 25 ხექტემბერი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 5087. დედანი. ქაღალდი. 84,3×22,3 სმ. მხედრული. თაგში დაზიანებული. რესტავრირებული. ჩვენი საბუთი ნუსხახუცური ხელით მიწერილია ძირითადი საბუთის ზურგზე. გაჩკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი ან მძიმე.

* ქ. ნებითა ღთისათა, ესე წიგნი მოგეც მე, ე ლ ი ს ბ ა რ ს ო ლ ა შ ვ ლ მ ა ნ და ჩემმა შვლმან შ ა ლ ვ ა მ და გ ი ო რ გ ი მ, შენ მედარაჯეთხუცეს* პ ა პ უ ნ ა ს მ ა ღ ა ლ ა ძ ე ს ა და შენთ[ა] შვლთა და მომავალთა.

ასე რომე, დამეჭირა და მოგყიდე კ ა ე თ ი ს ჯ ე ვ ს გლეხი დე-მ ე ტ რ ე თავისის მამულითა, ვენაკითა, მიწითა, წყლითა, წისქვლითა და გზითა, ერთი საკომლო ვენაკი და ჩემი ზვარი და ორი ხეადაბუნი,

---

1 სულად.

* „მედარაჯეთხუცესს“ ჩაწერილია სტრიქონთ შუა დედნის ხელით.

ერთი დამპალაში, ერთი თვალათუბნის ბოლოს, — ორივ ოცდაათის დღისა და ჩემი სასახლე და გარეშემო ქუევრი და მარანი და ქოთაკევს, რაც ჩემი წილი იყო, ყოველითურთ უნაკლულოდ ან მთაში ნასოფლარი და საძოვარი, ყოველითურთ სრულად შენთვის მოგვცემია.

მოგყიდეთ და ავიღეთ ფასი სრული და უკლებლივ, ბატონიშვლის გიორგის ბრძანებით, ზოგი ქალაქს მამული გამოგართუა და ზოგი ფასი ღირებული. ჩუენში სალაპარაკო საქმე არა დარჩომილა რა. ასე გარდასწყდა.

არის ამისი მოწამე და შუადამხდური ბარათაშვლი ბოქაულთხუცესი საჩინო, ჯავახიშვლი ბერუკა, თურმანიძე სულხან, ქავთარაძე შალვა, ნიწობლიძე გიორგი, ელიოზიძე გედევან და სრულად ერთობილნი ქავთისჯევის მოსაქმენი და მოსახლენი.

მე, ქოთაკევის წინამძღვარს იოვანეს დამიწერია და მოწამეც ვარ. დაიწერა ნასყიდობის წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონს სმიგ, სეკდემბრ[ი]ს კგ.

ამაში სალაპარაკო და მისადევარი არა დარჩომილა რა. ასე გარდასწყდა. რაც მამული მოგვეცით, წიგნი ჩუენიც აგვღია თქუენგან და ჩუენც ეს წიგნი თქუენთჳს მოგვიცემია.

ღმერთმან მშჯობით გაქმაროსთ ჩუენი ალალი მამული სამკჳდროთ თქუენა და თქუენი მამული და ფასი ჩუენა.

დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს. ამინ. ამინ †††

839. მზითვის წიგნი გამრეკელ ჯავახიშვილისა ბატონ ივანესადმი

1597 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14425. დედანი. ქაღალდი. 38,3×15,5. რესტავრირებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა და ყო[ვ]ელთა მისთა წმიდათა, თაყვანმდებობითა, ძლიერებითა და მეოხებითა ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობელისა მარადის ქალწულის მარიამისათა და პატიოსნისა და ცხოელის მყოფელიაა ჯუარისათა და წმიდისა მღდელთმოძღურისა ნიკოლოზისისა, — ამათითა შეწევნითა და მოწმობითა და დიდის და მაღლისა ჯელმწიფისა ბრძანებითა და ნება დართულობითა.

...ესე ზითვისა წიგნი და ნიშანი დაგიწერეთ და მოგეცით

ქალი ჩუენ, ჯავახიშვილმა, გამრეკელმა და შვილთა ჩემთა თამაზ და შანშერ.

მივათხოეთ ჩუენი პირმშო შვილი და ასული ჩუენი ბატონი შამანდუხ ბატონისა მეფეთ-მეფისა სახლისუხუცესისა ბატონისა ზურაბისა ძმასა, ბატონსა ივანეს.

მიეცით და წარუძღვანეთ ზითევად ცხირეთი გოჩიას გარეთად, რაცა ჩუენი კერძი მამული იყო, ანუ ციხეშიგან, ანუ სოფელშიგან, ანუ სამებათა, ანუ მთასა ანუ ბარსა — ამა ალაგებშიგა, რაცა ჩუენთ მონახდომი იყოს, ჩემის ქალისათვის ზითევად მიგუიცემია მათისა მთითა, ბარითა, წყლითა, წისქუილითა, საძოვრითა, ტყითა, სათიბითა, ველითა, ვენა[ჯ]ითა მათითა სამძღუროთითა, გზითა, რუთა ყოვლისა მისისა სამართლიანითა, რაცა ჩუენ კერძად მჭონებელნი ყოფილ[1] ვიყუენით, ჩუენის ქალისათვის მიგვიცემია ზითვად და მოუშლელად ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე ღარიბი ვიყავით. ზითვისა და წესისა ალაგი არა გუქონდა[2].

არიან ამისნი მოწამენი: ჯავახისშვილი ქაიხოსრო, შახუილასძე ოთამ და მისი შვილი და გამცემარი შვილი დავით. კოკოზაშვილი ქრისტესია, ლაგრასძე ღვინიაი, სთუელიაშვილი შიო, ურუმბეხაშვილი გოჩაი, ცხირეთის მოურავი იორამ.

და მე, რუსთველის შვილს მურვანს, დამიწერია და მოწამეც ვარ. ქორონიკონს სპე, მეფობასა შინა პატრონისა სვიმეონისასა.

მოგცეს და გიბედნიეროს ღმერთმან სიგრძესა შინა ქამთასა უკუნითი უკუნისამდე ამინ †††.

სალაპარაკო: «ქ. გამრეკელის ჯავახიშვილის წიგნი ცხირეთის მზითვად მიცემისა».

840. შვილის ნასყიდობის წიგნი ნადირა ლომიტაშვილისა რევაზ ნამურაძისადმი

1806 წ. აგვისტოს დამდეგს

ცსსა. ფ. 1448. საბუთი № 4826. დედანი. ქაღალდი. 43,3×15,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარი. სამ-სამი წერტილი. ა-მეტ-ნაკლული. ღეთისმეტყველური შესავალი და ქრონლობითი ნაწილი გამოვტოვეთ.

...ესე დროდაუდებელი და მიზეზშემოუღებელი ყოველისა ჩხუბისა და ილეთისაგან გამოსული ყანთა და ხანთა და ადამიან[ი]ს ნათე-

[1] ყოფილვიყუენით. [2] გქუნდა.

საეისა კაცთაგან უცილებელი ესე ნასყიდობის წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგაცით ჩვენ, გლდანიერი ლომიტას შვილმა ნადირაძემ და სახლისამა ჩემ[მ]ან მამავალმან თქვენ, ნამურაძეს შალვას შვილს რევაზსა და სახლისა თქვენ[ი]სა მამავალსა.

ასრე და ამა პირსა ზედან, რომე ჩემის ნებაყოფლობითა მოვიყვანეთ, ჩვენი შვილის დედა მოკვდა. და პატარა ორი წლის ობოლი იყო და პატრონ[ი] არა მყონდა, მოვიყვანე, შენ მოგეც ჩემი შვილი რამაზა და. რითაც ჩემს გულს შეჯერდებო[და]. გამოგართვით ფასი.

[გ]ქონდეს და გიბედნიეროს, როგორც სხვას ნასყიდს მართებდეს. არა ვინ იყოს თქვენი მცილე და მოდავე ერთი თუინიერისა მღთისა მეტი. თუ ვინმე წამოგედავოს, დიდმან და ან პატარამან ან ჩვენმან ბატონმან პირისა და პასუხის გამცემი ჩვენ ვიყოთ.

რამანც კაცმან ხელი უყოს ამისის შლასა და ქცევასა... წყევა.

არის ამისი შუადამხდომი და მოწამე თავად ღმერთი მერმე მისნი ყველა წმინდანი ხორციანი და უხორცონი, კაცთაგან: ბაგურიძიანთ ნიკოლოზა, მეყონდახთა ყმა სეხნია.

მე, ყალუანთ სუთინას შვილს მწერალს მელქუას, დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წიგნი მარიამობის დამდგქსა, ქორონიკონს ტჟგ. † მოგე და გამოგართვით თქვენგან ფასი, რითაც ჩემს გულს შეჯერდებოდა, აღარა დარჩა რა თქვენზედა არც ერთი იოტის ფასი*.

გქონდეს და გიბედნიერო[ს]. თუ ვინმე მოდავე გამოჩნდეს, თვეში ერთი მარჩილი მოგაცეს შესანახი ფასი. †

841. საყანონოს წიგნი ზაქარია და იესე ჯავახიშვილებისა სვეტიცხოველისადმი

1607 წ.

საქ. ლიტერატურული მუზეუმი. საბ. № 19566. დედანი. ქაღალდი. 34×15 სმ, მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი.

ქ. ღმრთისა და ყოველთა მისთა წმიდათა თაყდებობითა და შუამდგომელობითა, სვეტისა ცხოველისა და კვართისა საუფლოსა და მირონისა ღმერთმყოფელოსათა, ესე უკუნისამდე ყამთა გასათავებე-

[1] + და.

* ბოლო ორი სიტყვა წაშლილია შავი მელნით.

ლი წიგნი მოგახსენეთ ჩვენ, ჯავახიშვილმა ზაქარიამ და ძმამა ჩემმა იესემ და შვილთა და მომავალთა სახლისა ჩვენისთანა ყოველთავე მას ჟამსა, როდესცა საკანონო ცოლი შევირთეთ და რჯულიერის წესით გაგვიწყვრით.

და მოვედით და მოგიდეგით კარსა და შემოგეხვეწენით თქვენ, დიდსა და ცათა მობაძავსა სვეტსა ცხოველსა და კვართსა საუფლოსა და მირონსა ღმერთმყოფელსა და მის[ს]ა საჭეთმპყრობელსა ქართლისა კათალიკოზსა პატრონსა დომენტის და შემოგწირეთ სულისა ჩვენისა საკსარად და ცოდვათა ჩვენთა შესანდობლად ქვენანდრის[ს] ღორიჭედასშვილი ქერობინ და მისი შვილი, მისით მამულითა, რაც მამულის მქონებელი იყო ან მთასა და ან ბარსა — წყლითა, წისქვილითა, ველითა, ვენაჯითა, ჭალითა, სათიბითა, სავენაკითა, საჯმრითა და უჯმრითა და ტატუასშვილი მეჭურჭლე გიორგი, და* შემოგწირეთ თქვენ სვეტსა ღმრთივაღმართებულსა და კვართსა საუფლოსა და მირონს ღმერთმყოფელსა.

ვინცა და რამანცა ჩვენმა მონათესავემა კაცმა ჯელყოს შლად და ქცევად ამისად, გაგებული მისი ღმერთმა მოშალოს, რისხ[ა]ვ[ს]მცა ღმერთი და ყოველნი წმიდანი ღმრთისანი, სვეტიცხოველი და ჯვარი პატიოსანი, კრულმცა არს ცათა შინა და ქვეყანასა ზედა და ჩვენთამცა ცოდვათათვის გაიკითხვის.

დაიწერა წიგნი და სიგელი ესე ქორონიკონსა სჯე ††

ჯიმშერას საქმე ფიცით გარდასწყდა. ამ. სიგელში ჩვენ, ქრისტეფორე კათალიკოზმან, ამოვშალეთ, ნუღრავის რა პასუხი აქვს.

ხელთაა: კათალიკოზი ქრისტეფორე.

842. ძმა-მამულის ნასყიდობის წიგნი შანშე ჯავახიშვილისა გიორგი ცალქალამანიძისადმი

1609 წ. ახლო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3295. დედანი. ქაღალდი. 42,5×21,3 სმ. მხედრული განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი. ამავე ფონდში დაცულია სიგელის პირი (Hd 7567). ღვთისმეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი გამოვტოვეთ. თარიღი არ უზის. შანშე ჯავახიშვილი გვხვდება საბუთებში 1609 წელს (იხილ. საქ. სოც. ისტ.“ I, 1940, გვ. 15).

... ესე ნასყიდობისა წიგნი და სიგელი მოგეცით ჩუენ, ჯავახიშვილმან პატრონმან შანშე, შვილთა ჩუენთა შალვა და

* შემდეგ ეწერა: „მისი ძმა ჯიმშერა“, რაც ქრისტეფორე კათალიკოზს ამოუშლია.

ქაიხოსრო, თქუენ ცალქალამანიძეს გიორგის, შვილთა თქუენთა იოთამს და სვხნიასა.

მას ჟამსა ოდეს ქალაქსა და გორში ვალის გარდამჯდენი შევიქენით. დიდად დაგუეჭირა და მოგუიდეთ სკრას ჩვენი მკუიდრი და ყოვლის ადამის[1] და მის მონათესავეს კაცისაგან უცილებელი გლეხი ბესალაშვილი პა[ა]ტა, მისი ძმა გიორგი და მისი შვილი შოშია და ძმისწული ზუბია და სვიმონა მათის ორის ვენაჯითა და მრთელის მამულითა ყოვლითურ, რისაც მჭონებელი იყოს, მთითა, ბარითა, წყლითა, წისქუილითა, ველითა, ვენაჯითა, სახლ-კარითა, ჯურ-მარნითა, ქალო-საბზლითა, საჯნავითა და უჯნავითა და ყოვლის მისის სამართლიანის სამზღურითა და საქმითა.

და ავიღეთ თქუენგან ფასი მარჩილი ორას ოთხმოცი და შეგჯერდა ჩუენი გული. მოგუებარა უკლებად და აღარა დარჩა რა ჩუენი თქვენს კელთა მოყრობისა და მოსამართლობის მეტი.

გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან სამკუიდროდ და სამამულოდ, რა რიგაცა სხვას ნასყიდსა მართებდეს დღეს და საბოლო[ო]დ უკუნისამდი ყოველის ადამის[2] მონათესავეს კაცისაგან უცილებლად.

აწე ვინცა და რამანცა რჯულმა კაცმა ესე ჩუენგან მოსყიდული გლეხი და მამული შეგიშალოს და ანუ შემოგეცილოს... წყევა.

არიან ამისნი მოწამენი და გარდამწყუეტნი: გოგიბაშვილი გოგიბი, მარტიროზიშვილი ავთანდილი და მისი ძმა ბეჟან, გოდაბრელიძე იესე, ბეჟანიშვილი ადოლა და ჩუენი ყმა ბერუა და გოგია. †††.

verso: „სკრის წიგნი". „სკრის წიგნი ცალქალამანიძისა".
პირშეკცევით: „მ. დ. ჯავახიშვილისა".

843. მამულის ნასყიდობის წიგნი ამილბარაშვილებისა ხახანაშვილებისადმი

1618 წ. მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2966. დედანი. ქაღალდი. 22,5×13 სმ. დაზიანებული. რესტავრირებული მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ჴ. ნებითა [ღუთის]ათა ესე[3] ნასყიდობის წიგნი მოგეცით ჩვენ, ამილბარაშვილებმა ამილბარმა, ქიტუამა, ესტატემა, შვილმან ჩემ[მ]ა ტატიამ და მომავალთა სახლისა ჩვენისამან შენ, ხახანაშვილს ესტატეს, ქიტიას, მწყერას და ბატატას, მომავალთა სახლისა თქვენისათა.

ასრე რომე, დაგვეჭირა და მოგუიდე გორას უკან ორის დღის მიწა, ზევით თავში ჩვენის მიწის მიდგმამდინ, საქვენაქროთ ერთა წმინდის გზამდინ, ქვევით ბოლოს გორამდინ.

ავიღევით ფასი სრული და უკლებელი. არა კაცი არ გედავებოდეს. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან.

არიან ამისი მოწამენი: ჯობიაშვილი ოთარა, ბასილიშვილი ნიშა, კორკოტაშვილი გიორგი, ელიაბედაშვილი ელიე, გედავ[ა]ნიშვილი ივანე, ხუციაშვილი იასე.

მე, გედავ[ა]ნიშვილს ფადიასა, დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა გასულს მარტს, ქორონიკონს ტა †††.

844. საგენაჯოს ნასყიდობის წიგნი ციხუა სულტანაშვილისა ბაჭონ სულხანისადმი

1618 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 528. დედანი. ქაღალდი. 21,5×15 სმ. რესტავრირებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორწერტილი. ღეთისმეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი გამოტოვეთ.

... ესე უკუნისამდე ჟამთა გასათავებელი ნასყიდობისა წიგნი და პირი და ნიშანი მოგეც მე, სულტანაშვილმა ციხუამა და შვილმა ჩემ[მ]ა ავთანდილ, თქუენ ბატონს სულხანს და თანამეცხედრესა თქუენსა ბატონს ქეთევანს.

ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე მოგუიდეთ ატენს საგენაკე მიწა ზედათ დიდს კლდემდი, ქუეშეთ ნეფის ზურამდი მისის ნიგზნარითა, მისის რუთა და საპაროთა. სულა შენთვი[ს] ნასყიდათ მოგვიცემია.

ავიღეთ ფასი სრული, რომლითა ჩუენი გული შეგჯერდებოდა. მოგეცეს და გიბედნიეროს ღმერთმა ესე ვერავინ შეგიშალოს, ვერცა დიდმა და ვერცა მცირემა. ვინცა შეგიშალოს ანუ შემოგეცილოს... წყევა.

და გამთავებელნი ღმერთმან აკურთხნეს.

არიან ამისი მოწამენი კაცნი და გარდამწყვეტნი სრულიად ატენელნი.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონს ტა ††.

სხვა ხელით: „ატენური".

[1] ადამის]და მის. [2] ადამის]ჴ და მის. [3] ესე]სძე.

845. მამულის ნასყიდობის წიგნი გაგუჯანი შიოზ სოლაღაშვილისადმი

1619 წ. 21 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 735. დედანი. ქაღალდი. 42,2×15,3 სმ. დაზიანებული. რესტავრირებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველ სიტყვის წვმდევ ხახმარია სამწერტილი. ა-ნეტი, კრულობითი ნაწილი გამოტოვეთ.

ქ. მ[ღთი]სა და ყოვალთა მისთა წმინდათა თავდებობითა და შუამდგომლობითა ესე მ ო ხ ა ს ყ ი დ ო ბ ი ს წ ი გ ნ ი და სიგელი მოგცეთ ჩუენ. ბაბუჩამ და შუილმან ჩუენმან ყ უ ლ ი ამ და ნ ა მ ა ხ ო შ მ ა და ფ ი ყ ი ნ ა მ[1], საბლის]ა მამავალთა ჩუენისათა ყოველთაე თქუენ, ს ო ლ ა ღ ა შ ვ ი ლ ს ბატონს შ ი ო შ ს და თქუენს შვილთ და შვილისშვილთ, საბლისა მამავალთა თქუენისათა ყოველთაე.

მოგყიდეთ ჩუენი მკუიდრი მამული კ ა ლ ო თ ა ხ ე ვ ჩ ი ს ა ქ უ დ ა შ ი შუიდის დღის მიწა, ერთი მხარი ღელე და ერთი მხარი ა ლ ი ყ უ ლ ა ს მიწამდის.

იცილეთ ფასი სრულად თქუენგან. რითაც ჩუენი გული შეგეჯერდებოდა. არა დარჩა რა ჩუენი თქუენს ხელთა არცა ერთისა ფულისა.

და თუ ვინმე[2] ამისა მცილე და მოდავე ეამორჩნდეს, პირისა და პასუხის გამცემნი ჩუენ — ბაბუჩამ და შუილმან ჩუენმან ყულიამ და ნამახოშმა და ფიყინამ ვიყუენეთ.

და თუ ვინმე ეამთა შლილობისათჳს შემოგესარჩლოს და ან შემოგედავოს... წყევა.

და დამა[მ]ტკიცებელი აკურთხის ღმერთმან.

არიან ამისნი მოწამენი და შუადამდგომნი. მამასახლისი ჰ ა მ ა ზ ა, ხუცესი ტ ე რ-ს ა რ კ ი ს ა, ჭედლის შუილი ს უ ლ ხ ა ნ ა, ასლან[ის] შუილი შ ა ვ ე რ დ ა. ა ბ რ ი ა და შ ე რ მ ა ზ ა ნ ა[ს] შუილი ხ ო ს ი ტ ა და სრულად კუმჯლნი.

მე, ი ბ რ ე ი მ ა ხ დამიწერია და მოწამეცა ვარ. ქორონიკონსა **ტჳ,** მაისის კა. †††††††††† კუმელნიცა იციან † ხატისა თ[ე] მ უ რ ა შ ვ ი ლ ი †.

---

1 ფიყინამა.

2 ვინმა.

846. მინის ნასყიდობის წიგნი იესე მაჩაბლისა დათუნა გაგნიძისადმი

1621 წ. მაისის გასულს

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 529. დედანი. ქაღალდი. 15×20 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ორწერტილი. კრულობითი ნაწილი გამოტოვეთ.

ქ. სახელითა სახიერისა. არსება დაუსაბამოსა, მამისა, ძისა და სულისა წმიდისა, ესე ამიერ უკუნისამდე ყამთა და ხანთა გასათავებელი, დროდაუცემელი, ნიზჳზშემოუღებელი ნ ა ს ყ ი დ ო ბ ი ს წ ი გ ნ ი მოგცეთ ჩუენ, მ ა ჩ ა ბ ე ლ მ ა ნ ი ე ს ე მ, შვილმა ჩემმა პ ა ა პ ტ ა მ (sic), შ ი ო შ, ზ უ რ ა ბ, ფ ა რ ე მ უ ზ, ქ უ ა ბ უ ლ. თ ა ყ ა მ შენ. დ ა თ უ ნ ა ს გ ა გ ნ ი ძ ე ს. გ ი ო რ გ ი ს, პ ა ა [ი]ტას, ნ ი ნ ი ა ს და ხ ა რ ე ბ ა ს. შვილთა და მამავალთა სახლისა შენისათა, ა ხ ე როშე, მოგყიდეთ სამი დღის მიწა მუხასთან წყაროს თავს.

არის ამისი მოწამე ჯერეთ ღმერთი, მერმე მისი წმიდანი ზეციერნი და ქვეყნიერნი, ჯორცელნი და უჯორცონი: კაცთაგან არიან ამისი მოწამენი: დ ა თ უ ა შ ვ ი ლ ი დ ა თ უ ნ ა, რ ა ზ მ ა ძ ე პ ა ა ტ ა. ტ რ ა მ ა კ ი ძ ე თ ა მ ა ზ ა. ფ ა ც ი ნ ა შ ვ ი ლ ი ბ ე რ ი კ ი, ბ ე ქ ი ტ ა შ ვ ი ლ ი პ ა პ უ ნ ა, ქ ე ბ ა ძ ე ბ ე რ ი, პ ა ა ტ ა გ ო რ გ ო მ ე ლ ი ძ ე, ბ ე რ ი ფ უ ტ კ ი რ ა ძ ე.

ვინცა და რამანც კაცმან ესე ჩუენგან მოცემული წიგნი ნოგიშალოს... წყევა.

დაიწერა მაის[ის] გასულს, ქორონიკონს ტთ †††††

847. შეყრილობის წიგნი ზაქარია და იესე ჯავახიშვილებისა გიორგი ბოურავისადმი

1624 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14693. დედანი. ქაღალდი. 54,7×20,5 სმ. ძარჯვენა კიდე ალაგ-ალაგ ჩამოკრეცილია. რესტავრირებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, ესე წ ი გ ნ ი და პირი მოგაროვით ჩუენ ჯ ა ვ ა ხ ი შ ვ ი ლ თ ა ზ ა ქ ა რ ი ა მ და ი ე ს ე მ თქუენ, ბატონს გ ი ო რ გ ი ს ა.

ასრე და ამა პირსა ზედა. რომე ჩუენი სახლი და თქუენი სახლი მისთა დღეშიგ ერთი ყოფილიყო; და ვითაც სამიდღეჩოდ ერთნი ვყოფილვართ, დღეს კიდევ [უ]ფრო ერთნი შევიქენით, ამაღ რომე

ჩუენი სამკუიდრო თავ[ა] მისთა დღეში ჩუენი ყოფილიყო და მერა მე ბედნიერის ყენისაგან არ წაგურთმეოდა და ისრევ ჩუენი იყო.

და შალვა[ს]შვილი შერმაზან თავისის ძმებისა და სახლისა გაყრილი იყო და ჩუენი შემოყრილი იყო; და სოფელმან მისი წესი არ დაიშალა და მოკუდა; და იმისი მამულიცა, რაროგადაც ჩუენი სამკუიდრო, ისრე ჩუენ დაგვრჩა. და ესენი თქუენ მოგაროვით და დაგანებეთ, ამისთვის რომე ერთმანერთის პასუხი და ვალის დადება შეგვეძლო და ამისთვის გაგერთდით, რომე მისთა დღეში ერთნი ვყოფილვიყუენით.

ღმერთმან გაგითაოს და გიბედნიეროს, რაროგადაც შენი მკუიდრი მამული არის, ჩუენი მამული რომე თქუენთვის მოგვირთმევია.

აზნაურშვილი აბულვარდისშვილი მისის სასახლითა და ათის კომლის კაცითა.

შოთაშვილები თაყა სასახლითა და ოთხის კომლის კაცითა და ოთხის საკომოთა.

ბეჟანიანი იესეს შვილები ნასყ[ი]და სასახლითა და ოთხის კომლის კაცითა.

გიორგისშვილები სასახლითა და ხუთის კომლის კაცითა.

იორამისშვილები ბეჟიტა სასახლითა, ორის კომლის კაცითა და ორის საკომოთა.

გლეხები სკრას ორი კომლი კაცი საზუტა და პაპუნა მისის მამულითა, საბსონაური მამული, თიბელაური მამული, ნახევარი სასახლე მისის ქვევრებითა, ზურის ნახევარი და ხოდაბუნები.

ხოვლეს ერთი კომლი კაკნიაშვილი მისის მამულითა და სასახლე.

ხოვლეს ფიროლაყოლი(?) ზვარი საბასოდ*.

ზეს სასახლე მის მარნითა და წამალაშვილი ლუღაურის მამულითა.

ფიცეს[ს] ტატუაშვილები მათის მამულითა და საბასო ხოდაბუნები.

საყავრეს მაგანაშვილი, ვარდანაშვილი მისის მამულითა და ირემა გულიაურის მამულითა და სასახლე მისის ქვევრითა და ხოდაბუნებითა.

ზაქუ[ა]ს დევლინისძე, ნადიმაშვილი და ბახტასძე მათის მამულითა და ტაველიშვილის მამული, და ჩვენი საბასო ყანობირი.

* ეს სიტყვები მიწერილია მარცხენა კიდეზე გასწვრივ და უზის ბეჭედი.

ქუენაძრის საბასო ციხე და სასახლე მისის ქუევრითა და გარეშემოთა, და უსური ჩემ წილად ნახდომი.

რკონს ორი დუღასძე, ორი სთველიაშვილი და ერთი ერთგულა მათის მამულითა.

წოდორეთს სვიმონა, გულია, და ხიმშია მათით მამულითა და გარგლის ნახევარი.

ამისი მოწამენი და შეადამხდომნი არია[ნ]: ერისთავი ბატონი იესე, ხერხაულისძე ბეჟან და აბაშისძე ღონა და ციციშვილი პაპუნა.

დაიწერა წიგნის ესე ქორონიკონს ტიბ □ † □ †

თავში პირშექცევით: „ჭ. ჯავახიანთ მონაცემი. სხვა ხელით: „ზაქარიასა და იასესაგან მოყიდული“.
Verso: „ჯავახიშვილის მამულისა არის“.

848. ᲘᲕᲐᲜᲔᲡ ᲬᲘᲒᲜᲘ ᲒᲘᲝᲠᲒᲘ ᲕᲐᲠᲐᲛᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ ᲭᲐᲘᲮᲝᲡᲠᲝ ᲑᲐᲠᲐᲗᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐᲓᲛᲘ.

1828 წ. 19 თებერვალი

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 12. საბუთი № 117. ბირი. ქაღალდი. მხედრული. ღვთისმეტყველური შესავალი გამოეტოვებათ.

[154v] ... ესე უთუო და უთუმცაო[1], დრომ[ო]უდებელი და მიზეზშემოულებელი, ყოლის ჩხუბისა და ილეთისაგან გამოსული, ტამთა გასათავებელი ფიცი და პირობა მოგეცით ჩვენ, ვარამაშვილმა გიორგიმა და მამა ჩემ[მ]ა წამალამა და ძმამა ჩემ[მ]ა იერემამა და ჩემ[მ]ა განაყოფმა ნადირამა და მამუკამა და ქიტიამა და გოგიამა, და შვილთა და მამავალთა სახლისა ჩვენისათა ყოველთავე თქვენ, სახლისუხუცეს ბატონს ქაიხოსროს და შვილს თქვენს გუგუნას და ნიკოლოზს და ბარათას და შვილს და მამავალთა სახლისა თქვენისათა ყოველთავე.

მას ჟამსა, როდეს დაგვეჭირა და სიღარიბემა[2] და შიმშილმა მიგუაჭირვა და ვეღარა რჩებოდით და მოვედით და თქვენ გეყმევით.

თქვენ დაივალევით და ჩვენ მოგუეცით და პურტკბილობაშიგა[3] შეგუინახეთ[4].

1 უთომცრო. 2 ისიღარიბემა. 3 პურტკბილობაჩიგა. 4 შეგუიხეთ.

და ჩვენი თავი და შვილები ასრე გაყმევით, რომ ერთის ღვთის მეტი ჩვენს [155r] თავს არაკაცი არა გეცილებოდეს.

მოგვიცემია ამისად გასათავებლად პირველად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი ზეცისანი და ქვეყანისანი.

ვინცა და რამაც კაცმა ეს[1] მოგიშალოს, ურიასამც რჯულზედა შეიცვალების და ჯორცი მისი ჯოჯოხეთიდამ ნუ დაიხსნების.

მე, ყორღანაშვილს პა[ა]ტას, დამიწერია და მოწამეცა ვარ[2] ამ საქმისა. დაიწერა ნიშანი [ესე] ქორონიკონს **ტივ**, თებერვალს **ით**. †††

849. ძმობის წიგნი ალაიანელი გიორგასი და ხუციასი ხუმბულიძეებისადმი

1690 წ. 26 დეკემბერი

ცსსა. ფონდი 1448. საბუთი № 1060. დედანი. ქაღალდი. 42,5×16,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახევარია საწერტილი. ა-მეტი.

ნებითა და შეწევნითა ღთისათა, ესე წიგნი მოგეცით ჩვენ, ალაიანელმა გიორგამა და ხუციამა და მომავალმა სახლისა ჩვენისამა თქვენ, სუმბულიძეს შერმაზანს და ფარემუზს და გიუნას.

ასე რომე ქათალიკოზს მემზურეთა ვყუანდით და ქახეთს წავედით. და ავი დრო შეიქნა და ცოლ-შვილი დამიტყვევდა. ალაიანელი მემკვიდრე ვიყავ მოვედით და კათალიკოზს შემოვეხვეწენით, რომ ცოლ-შვილი დამიხსენო, ესე ჯარმეული და კანდელაკი მიუგზავნე.

და ასე მიბძანა კათალიკოზმა, მე ახალი მოსული და ღარიბი კარო და საყდრისა არა მაქ[ვ]ს რაო და ვინც დაგიხსნასო, იმასვე ეყმევიო.

ავდექ და ვალი ავიღე და ცოლ-შვილი დავიხსენ. მანამდი ძმა მიეცი გირაოთ, სანამდი იმის ვალს გარდავწყვეტდი.

მოველ და შემოგეხვეწე. და ჩემი სამკვიდრო მამული თქვენ გქო[ნ]დათ, ორი კვამლი კაცი გესახლათ ჩემს მამულზე. ავდექ და შემოგეხვეწე: «მეცვე მემკვიდრე გირჩევნივარ». სულაშვილი შუა შემოვიყვანე, რომ ის კაცები აჰყარეო და მევე დამისახლეო.

რადგან თქვენი ყმა შევიქენ, პური ორმოთი მამეცი სამოცი კოდი, ფეტვი მოსამკალი მოგვეც, ვენაჯი მოსაკრეფი — ცხრა საბალნე-

1 ესა. 2 ვარა.

ტკბილი გამამიეიდა. ამ შენის მამულითა ძმაც გამოვიხსენ და შენი საქონელი მოგვეც: ცხრამეტი სული მაკე ცხვარი, ცხრა თოხლი, ორი ერკემელი, ჰედილა ერთი, თხა ცხრა. ესენი ასე მოგვეც და დაგვასახლე და ნასყიდათ დაგრჩით. ამ თქვენის წყალობით ცოლ-შვილიც დავიხსენით და ჩვენც დავრჩით.

არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი დაუსაბამო და სვეტიცხოველი, კაცთაგან: ჯარმეული იესე და სვეტიცხოველის კანდელაკი და თამაზა სულუაშვილი და ერთობლივ ალაიანელნი.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონს **ტიშ**, დეკემბერს **კე**. †††

850. უფის ნასყიდობის წიგნი იოვანე აფხაზისა მერაბყორღანაშვილისადმი

1654 წ. 11 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 748. დედანი. ქაღალდი. 73×19,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ღვთისმეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი გამოვტოვეთ.

... ესე საბოლო[ო]დ გასათავებელი, მტკიცე და შეუცვალებელი ნასყიდობის ფიცი, პირი და წიგნი მოგეცით ჩვენ, დედოფლის მესტუმრემ აფხაზმა იოვანემ და შვილთა და მომავალთა სახლისა ჩვენისათა თქვენ, ყორღანაშვილს მდივანს მერაბს და შვილთა[1] თქვენთა შაველის და იარალის და შვილისშვილთა თქვენთა ავთანდილს და ქაიხოსროს.

ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე საგინაშვილი აღათანგი ამოვარდა და ჯელმწიფემ ამღვარდნილის მამული მე მიბოძა; სთონეთიდამა ერთი იმავ აღათანგის გაზრდილი და მკვიდრი ყმა ფირია ამეყარა და თქვენ მოქრის აშენებდით და იქ დაგისახლდათ და სამდივნოთ და სალაპარაკოდ შეგვექნა; და სამართალმი ჩემი ყმა ისევ მე მომცა; გვინდოდა აგვეყარა, აღარ ავჰყარე, რასაც ჩემი გული წეგჯერდებოდა, სრული ფასი აგიღე. ჩემსა და შენს შუა ძმობისა და მოყრობის მეტი არა დარჩა რა.

რაც კაცი ამის მოდავე გამოჩნდეს, პირისა და პასუხის გამცემი მე ვიყო.

აწე ვინცა და რამანც ძემან კაცმან, ანუ დიდმან და ანუ მცირემან, ამა ჩვენგან მოსყიდულს[2] ყმას შლად და ჭცევად ჯელჰყოს და ანუ შემოგეცილოს და ანუ მოგიშალოს. მასმცა რი[ა]ხავს პირველ დაუსაბამო ღმერთი... წყევა.

1 შვილისთა. 2 მოსყიდოლს.

ხოლო გამთავენი ამისნი ღმერთმან და წმინდამა ღმრთისმშობელ-მან აკურთხოს.

არის ამისი მოწამე თავად ძვირუხსენებელი ღმერთი და ყოველი მისი წმინდანი, ზეცისა და ქვეყანისანი, ჯორციელნი და უჯორცონი; კაცთაგან: თუმანიშვილი მდივანი ბირთველი, მოვდარი მანუჩარ, ბატონის დედოფლის მდივანი ავთანდილ და მისი ძმა შალუა.

მე, სულხანს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა მტკიცე და შეუცვალებელი საფიცარი ესე, ქორონიკონსა ტმბ, თვესა მარტს თერთმეტს. იოვანე †

ქ. მე, ავთანდილ ვარ ამისი მოწამე.

ბოლოში: „ქ. ესე წიგნი მოქრელის ფირიასი არის".

851. ნასოფლარის ნასყიდობის წიგნი პაპუნა ბარათაშვილისა მერაბ ჟორღანაშვილისადმი

1661 წ. 15 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1375. დედანი. ეტრატი ორ კეფად. 71×17,5 სმ. პირველი კეფი დაუწერელია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სტრიქონის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. კრულობითი ნაწილი გამოტოვებულია.

ქ. ესე ფიცი, პირი და ნასყიდობისა წიგნი მოგეცით ჩუენ, ბარათაშვილმან პაპუნამან, ძმამან ჩემ[ი]ან ქაიხოსრომ, შვილმან და მამავალმან სახლისა ჩუენისაგან თქუენ, ჯორღანაშვილს მერაბს, შვილსა შენსა შაველის, იარალის და ავთანდილს, ასრე და ამა პირსა ზედა.

ნასოფლარი ზემოშავნი მამა ჩუენს გოსტაშაბს თქუენთჳს მოეყიდა და ნასყიდობის წიგნიც ხელთ გეჭირათ. ჩუენ ზოგი ყმათ გეითხრეს და ზოგი მოყუარეთ გვითხრეს, რ[ო]მე «სრულ არ მიუყიდიაო», და თავს შევიდევით და სამდივნოთ გავხადეთ.

ხელმწიფემ მეფემ პატრონმან შაჰნავაზ სამართალი გეიყო და ჩემი სიძე სააკაძე პაპუნა მოფიცრად მომიდვეს, ასრე უნდა: შემომეფიცებინა, რომე მშავნის მესამედის მეტი არ მოეყიდა; თუ ამ მოფიცრით დამეფიცა, ორს ზომას მე გავიტანდი და მესამედი თქუენს დაგრჩებოდა. თან ბოქოულთუხუცესი ზედგინიძე შიოშ გამოგუატანეს, რომ ფიცში უნდა[1] დაგეხუდომოდა.

[1] უნდოდა.

თქუენ წაგვიძეხით და ლიყურეთს საფიცრად მიგვიძეხით, ვარხუნას მივედით. ჩამოდგეს შუა ზედგინიძე შიოშ, რევიშვილი გივი, ჩაჩიკაშვილი გივი და ერთობილ არეშიანი და ფიცი ჩაარონინეს: «ფიცი მტყუვნისათვინაც ავი არისო და მართლისათვინაც ავი არისო და დამიფიცებლისათვინაც ავი არისო», და ორნივ ერთმანერთს შეგვაჯერეს ჯელაბლად, რაც ჩუენი გული შეგჯერდებოდა, ფასი მოგვეცით. ასრე შემოგირიგდით, რომე თქუენზედ აღარა დარჩა რა ძმობისა და მოყურობის მეტი.

და მოგყიდეთ მთლივ ზემო მშავნი მისის საჯნავითა, სათიბითა, წყლითა, წისქუილითა, მთითა, ბარითა, საძებრითა, უძებრითა, კილოვლის საყდრითა, რასაც იმისი ხევი შეიტანს ზეით სადიღმოს შარამდის, პირდაპირ საარწივის კლდეს ზეით, საქოლაგის ბოლოს რომ დიდი გორა არის, იქიმდის რასაც შარა შეიტანს, მოქრისის სამძღურამდის გზას აქათ ნაკარეგამდის, ქვეშეთის ზემოთ ფიცხისის მჯრისაკენ რასაც ვერის წყალი შეიტანს, კიდევე სადიღმოს შარამდის, მოგყიდეთ და დაგიმტკიცეთ. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან. როგორცა სხვას მონასყიდეს მართებდეს.

აწე ვინცა და რამანცა[1] რჯულმა კაცმან ამ ჩუენგან მოსყიდულის მამულის შეშლა და შემოცილება მოინდომოს... წყევა.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხნეს.

არის ამისნი მოწამენი და წინამდგომელნი თვით დაუსაბამო დაუსრულებელი ღმერთი, მამა, ძე და სული წმინდა და ყოველნი წმინდანი ღმრთისანი, ზეცისა და ქუეყანისანი, ჯორციელნი და უჯორცონი; კაცთაგან: ჩემი განაყოფი მეჯინიბეთუხუცესი პაატა, ქაიხოსრო სოლაღაშვილი, სახლისუხუცესი ზურაბ, ჩემი სიძე დურმიშხან, საგინაშვილი იორამ, ისივ მოფიცარი სააკაძე პაპუნა, მდივანი ბირთველი, მისი ძმისწული ბაინდურა, ჩემი აზნაურშვილი შანშე, არეშიშვილი ფრიდონა და სოლაღა, მახვილაძე მსახური, კაჯაძე გიორგი, ჩანთაძე გურასპა, ჩეკურაშვილი პაპია, თეგასაშვილი ახალშენელი, ალავერდას თუმანა, იშხანაშვილი ვარძიელა.

მე, ბატონის დედოფლის მდივანს ბეგთაბეგს, დამიწერია და მოწაბეცა ვარ ამისი. ქორონიკონს ტმთ, მარტს იე.

Verso-ზე პირშექცევით: „ჟგ. ქ. მშაენის ნასყიდობისა". მარჯვენა კუთხეში: „სიონისა".

[1] რამამაცა.

852. თავნასჯიდოგბის წიგნი აასტა რაზმაძისა დავით კოზმანაშვილისადმი

1664 წ.

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 2338. დედანი. ქაღალდი. 28×15,4 სმ. მხედრული. დაზიანებული. რესტავრირებული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისაჲთა ესე ნას[ყიდობისა წიგნი და ფიცი მოგართვით მე, [რაზ]მაძემ მჭედელმა პაატამ თქუენ, კოზმანი[შვილს] პატრონს დავითს.

ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე თუმანიშვილის გიორგისა და მისის ბიძების ყმად ვიყავ. კახეთს მოველ. მოვიდნენ და ისრევე მიკუყვანდი. და მე თავის დახსნას შევეხვეწე, იმათ, დიაღ, ბევრი მთხოვეს, ვეცადე და ვერას თავს აუველ და ვერცავინ დამიხსნა.

მასუკან თქვენ შემოგეხვეწეთ და თქვენ ჩემში სრული ფასი მიეცით, რითაც იმათი გული შესჯერდებოდა და მიყიდეთ.

დღეს და დღის უკან ჩემზედ თქუენს მეტს კაცს ჯელი აღარა ჰქონდეს და არცავინ თქუენ ჩემი მოდაგე კაცი გამოგიჩნდეს.

არის ამისი მოწამე და დამხდომი თეითან ბატონი ალავერდელი, ბაზიერთუხუცესი დავით, კიდევე ჩემი ცოლის ძმა მჭედელი ხახუტა და სრულ თელაველნი. კიდევე ამისი მოწამე და დამხდომი სრულ ერთობილნი საყდროვანი.

ეს წიგნი მე, ბეჟან, დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა წიგნი ესე ქრონიკონსა ტნბ. †

სხვა ხელით: „ქ. ზ კოზმანიშვილის ნასყიდი კაცი".

853. აზატობის წიგნი გიორგი თუმანიშვილისა აასტა რაზმაძისადმი

1664 წ.

ცსსა. ფ. 1448. საბუთი № 3276. დედანი. ქაღალდი. 26,6×16,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი, სამი ან მეტი წერტილი. ჟთარიღო. თარიღდება წინა საბუთის მიხედვით.

ქ. ესე წიგნი მოგეცით ჩვენ, თუმანიშვილმა მდივანმა გიორგიმ და ზაქარიამ შენ, რაზმაძეს პა[ა]ტას.

ასრე რომე ჩვენ წამოგვიხველ და კახეთს ჩამოხველ. მასუკან შემოგვეხვეწე და ჩვენ ჩვენად სადღეგრძელოდ და ძმის ჩვენის შესანდობრათ, რაც ჩვენი გემართა, ისიც გაპატიეთ და აზატიც ასრე გიყავით: ვისთანაც გინდა მიდი, ღმერთია თავდები, ჩვენ არას მოგედავებით და აზატიც გვექნია.

და ვინც მოგედაოს, ჩვენთან მოდი; და თუ საყმოდ გირჩის, ჩვენ უპასუხებთ. გიორგი ზაქარია

Verso-ზე „რაზმაძეს წიგნია დახსნილობის".

854. გარდაწყვეტილობის წიგნი მაგუკა მაისურაძისა უარშა გამყრელიძისადმი

1666 წ. ახლო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 8925. დედანი. ქაღალდი. 34,5×17 სმ. დაზიანებული, რესტავრირებულია. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-ნ მეტ-ნაკლები. ჟთარიღო. საბუთი თარიღდება პაპუნა ფავნელიშვილისა და ბაადურ მაჩაბლის 1665 წლის მორიგების წიგნის მიხედვით (ქართ. სამართ. ძეგლები, IV, გვ. 692—693).

ქ. ნებითა და შეწევნითა მღთისათა ესე გარდაწყვეტილობის წიგნი და სიგელი მოგეცით ჩვენ, მაისურაძემ მამუკამან, შვილმა ჩვენმა ნასყიდამან, შვილიშვილმან ჩვენმან დათუნამ და პაატამ და ივანეს შვილმან გიორგიმ. შვილთა და მომავალთა ჩვენთა ყოველთავე თქვენ — უარშას გამყრელიძეს და თქვენს შვილს ბეჟანს ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე:

ჩვენი ნაბატონარი ნიკოლოზ და ბაადურ ჩვენი ბატონი აიშალნენ და ძალიანი ჩხუბი იქნა. აწ იმ ჩხუბში ჩვენი ძმა ივანე უარშას შვილს შეაკვდა, შეიქნა საბატონოდ და სამდივნოდ და მრავალი საქმე ჩამოვარდა მაჩაბელსა და ფავნელიშვილს შუა.

იქნა იმათი მდივანი. დაბძანდა იმათ მდივანში მეფეთ-მეფე ბატონი მეფე შანავაზ, ბატონიშვილი ბატონი კათალიკოზი, კიდევ კოსტანტილე ბატონიშვილი, სარდალი ამილახორი ბატონი გივი და ერისთვის შვილი მდივანბეგი ბატონი ედიშერ, სახლთხუცესი სარდარი ბატონი ზაზა, ბოქოულთხუცესი ბატონი ელიაზარ, ბატონი თბილელი და ბატონი ბოლნელი და ბარათაშვილი რევაზ და მდივანი გიორგი თუმანიშვილი.

მეფემა და ამდენმა დარბაისელთ ასრე გაუჩინეს: ჩვენის ძმის სისხლი ჩაარონიეს და ჩვენი თავი ბაადურს სამკვიდროდ და საბოლო-

ეოდ ნასისხრად მისცეს, ამღონს ჩვენი ბატონიც ტყუოდა ბაადურზედა და ჩვენც ვსტყუოდით.

აწ ამ ქელმწიფეთა და დარბაისელთ ნაბრძანებს გარდვიდე და მე ყარშას შვილს ჩვენის ძმის სისხლს და ან სხვარიგად რამ ვემტერო და ან წავედაო რასმე, ან ღალატობითა და ან ჩხუბით, ანუ ჩვენდა ან მთასა ბარს...* ჩვენი ნათესავი ედევოს, ამისდა გასათავებლად მოგვიცემია თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი, სვეტიცხოველი მღთიე-ამაღლებული. საქართველოს ჯვარ-ხატთ დამტერევით გვაკითხოს ქელმწიფეთ და დარბაისელთ თუ ამაში გაუმტყუნდეთ და ჩვენის ქელით ყარშას შვილს უშავდეს რამე.

თუ ამაში გაუმტყუნდეთ, შანავაზ მეფემ მისდა შვილების ისრის სროლად მოგვაკითხოს.

ხუთი ჯვარი-ხელრთვა ††††
თავში

ხელრთვა: კათალიკოზი.
პეჭედი: რომელი განკსნათ ქეყუანასა ზედა, კსნილ იყოს იგი ცათა შინა.

855. თავნასყიდობის წიგნი გეროა ტერტერაშვილისა მამაჯანა ტერზაქარაშვილისადმი

1868 წ. 15 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 2578. დედანი. ქაღალდი. 62,2×21,5 სმ. მხედრული, განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი. ღვთისმეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი გამოკტოვეთ.

...ესე უთუო და უთუმცაო, დროდაუდებელი და მიზეზშემოუღებელი, ყოვლისა ჩხუბისა და ილათისაგან გამოსული ნასყიდობის სიგელი დაგიწერე და მოგეცი მე, [ტერტერაშვილმა]** გეროამა თქუენ, ბატონს ჩემს ტერ-ზაქარა შვილს მამიჯანასა, ძმას თქუენსა პეტროზასა, ბეჟიასა და სახლისა მამავალთა თქუენისა ყოველთავე.

მას ჟამსა, როდესაც სამცხიდამ ქართლით გარდმოვედით და დედმამა დამეხოცა, დავრჩი მარტო, აქა-იქ ვიარებოდი და ვერ დავრჩი.

მოვედი თქვენთან და გეყმევ; თქუენი ნასყიდი მოახლე შევირთევ და ეს ნასყიდობის წიგნიც მოგეცი, რომე სიდამდის ცოცხალი ვიყო და პირში სული მედგას, თქუენს თავს სხვა ბატონი არ ვირჩიო და არც სადმე წავიდე.

თუ ეშმაკმან მაცდინოს და წავიდე სადმე, ვერავინ შემოგეცილოს ჩემს თავს თუნიერ ერთის ღმერთის მეტი.

გყუანდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან ჩემი თავი, როგორც მრავალს ალალს ნასყიდს მართებდეს. ქელგეწიფებოდეს ჩემი თავი თქუენ და ჩემი შვილი თქუენს შვილსა, ვერავინ შეეცილოს.

ვინცა და რამაც გუარმა კაცმა ამისად შლად ქელყოს... წყევა.

დამამტკიცებელი აკურთხოს ღმერთმან. ამინ.

არის ამისი მოწამე მამასახლისი ზალია, ხითარაშვილი როსტომა, გარსევანაშვილი დეკანოზი მამუკა, გოგინაშვილი ესტატე.

და ძე, დავითაშვილს პაპუნას, დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა ესე მტკიცე სიგელი ქორონიკონს **ტნვ,** აპრილის[1] **იე** †

Verso-ზე: „ქ. ტერტერაშვილისა“.

856. ძმის ნასყიდობის წიგნი ციცი ციციშვილისა ოხიაყორჩ როსებისადმი

1869 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1537. დედანი. ქაღალდი. 31,2×19,4 სმ. დაზიანებული. რესტავრირებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ესე წიგნი და პირი მოგეცით ჩუენ, ფანასკერტელმა ციციშვილმა ბატონმა ციც[ი]მ თქუენ, [ო]ხიაყორჩს პატრონს როსებს.

ასე რომე ჩუენი [ყმ]ა ხიმშიაშვილი საგინა აგუეყარა და თქუენს მამულში მოვიდა. რადგან თქუენ მოინდომეთ, ჩუენ თქუენის გულისათვის დავთმევით; და თქუენ მოგვართვით ფეშქაში სრული[2] რითაც ჩუენი გული შეჯერდა.

და მოგართვით ყოვლის კაცის [უ]ცილებლად. იმ კაცთან ქელი აღარავის ჰქონდეს არა ჩუენგან და არა ჩუენს ნათესავისაგან. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან გ[ამარ]ჯვებასა შინა.

არის ამის მოწამე და დამხუდური ბაზიერთუხუცესი დათუნა.

დაიწერა წიგნი [ესე] ქორონიკონს **ტნზ.** ციცი

---

* აქ ქაღალდი წაჭრილია, ჩანს ასოთა ნაშთი, უნდა აკლდეს ერთი სტრიქონი.
** აქ დატოვებულია ცარიელი ადგილი გვარის ჩასაწერად.

1 აპრიელის. 2 სურული.

857. უმა-მამულის გაცვლილობის წიგნი პაპუნა გოსტაშაბისშვილისა ასანბეგის შვილებისადმი

1671 წ. 12 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2236. დედანი. ქაღალდი. 16,7×16,8 სმ. რესტავრირებული. მხედრული. განკუთვილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი, ორი, სამი ან ოთხი წერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა მოგეცით ესე წიგნი ჩვენ, გოსტ[ა]შ[ა]ბისშვილმა პაპუნამ და შვილმა ჩვენმა გოსტ[ა]შ[ა]ბ, ყაფარბეგ, ნიკო[ლო]ზ და თამაზ თქვენ, ასანბეგისშვილს თაყას, ასლამაზს და შვილთა თქვენთა გიორგის, ასლ[ა]ნს და იოსებს.

ასე და ამა პირსა ზე[და]ნ, რომე მოგ[ი]ცვალეთ ენაგეთს ჯანიკასშვილები სამივ კომლი მისის მამულითა და შესავალ-გასავლითა. პაპისგორში ხუთი დღის მიწა. კიდევ ვალი გემართათ, და ცამეტი თუმანი თეთრი მოგეცით და ვალი გარდაგიწყ[ვ]იტე. და ამისი სანუქფო[1] გამოგართვი ტბისში[2] რისაც მქონებელი იყავი. ასე გამიდექით ტბისიდამე[3] ერთმანეთ[თ]ან კელი აღარა გვქონდეს, ძმობისა და ამხანაგობის მეტი.

ამისათ გასათაეებლათ მამიცეშია თავად[4] ღმერთი და ყოველი მისი წმინდანი ზეცისანი და ქვეყნისანი, ხორციელი და უხორცონი.

არის ამისი მოწამე: მეჯინიბეთხუცესი პა[ა]ტა, მისი ძმა ოთარი, სულხან ბარათასშვილი, მისი ძმა იონათამ, რევაზისშვილი შერმაზ[ა]ნ, თამაზისშვილი იესე და დათუნა, აბდარბაში გიორგი; ჩვენი ყმები: არეშისშვილი ფრიდონა და გურგენა, ჩიტიასშვილები მახარა და მისი შვილები.

მე, მოლარე ბეჟანს დამიწერია და მოწამეცა ვარ. ქორონიკონს **ტნთ**, თებერვლის თორმეტს დაიწერა. პაპუნასია

მინაწერი სხვა ხელით: „დავით თაყასშვილმა რომ დაგიგირავა ენაგეთს, ჯანიკაშვილების წიგნია“.

---

1 სანუქოფო. 2 ტაბისში. 3 ტაბისიდამე. 4 დავად.

858. უმა-მამულის გაცვლილობის წიგნი ასანბეგიშვილებისა პაპუნა გოსტაშაბისშვილისადმი

1671 წ. 12 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6777. დედანი. ქაღალდი. 17,5×17,2 სმ. მხედრული. განკუთვილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა მოგეცით ესე წიგნი ჩვენ, ასანბეგისშვილმა თაყამ, ასლამაზ და შვილმა ჩვენმა გიორგიმ, ასლ[ა]ნ და იოსებ თქვენ, გოსტაშ[ა]ბისშვილს პაპუნას, შვილთა თქვენთა გოსტაშაბს, ყაფარბეგს, ნიკოლოზს და თამაზს.

ასე და ამა პირსა ზედან, რომე მოგ[ი]ცვალეთ ტბის[ს] ჩვენი კერძი, რისაც მქონებელი ვიყოთ, სასახლე მისის მარანითა, ქვევრითა და შესავალ-გასავლითა, შენითა და უშენითა.

ჯოგსშვილები მისის მამულითა, რისაც მქონებელი იყონ იმითა. თხვინთვ[ი]ს[ს]ს[1] ვარდისად.

მირზიასშვილის მამული, რისაც მქონებელი იყოს ან სასახლეთა და ან მამულითა: სეულოები არის და ისიც მამიცემია თავისი მიწა-წყლითა და სასახლითა; ჩემი ახალშენი, მისი შენითა და უშენითა, ისიც მამიცემია.

ამისი სანუქფო[2] გამოგართვით ენ[ა]გეთს ჯანიკასშვილები სამივ კომლი მისის მამულითა და შესავალ-გასავლითა, ცამეტი თუმ[ა]ნი თეთრი და ხუთის დღის მიწა პაპისგორში. არღარა დარჩა რა ჩვენზე ერთმანეთისა ძმობისა და მოყვრობის მეტი.

ამისად გასათაეებლათ მოგვიცემია თაეად ღმერთი და ყოველი მისნი წმინდანი ზეცისანი და ქვეყანისანი, ხორციელნი და უხორცონი.

არის ამისი მოწამე: მეჯინიბეთხუცესი პ[ა]ატა, მისი ძმა ოთარი, სულხ[ა]ნ ბარათაშვილი, მისი ძმა იონ[ა]თამ, რევაზისშვილი შერმაზან, თამაზისშვილები იესე და დათუნა, აბდარბაში გიორგი, ჯავახიშვილი ქაიხოსრო, მისი შვილი ბახუტა და დურმიშხან და იასე;* ჩუენ ყმათაგან: პაპუა და უნჯულაშვილი.

მე, მოლარე ბეჟანს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ. ქორონიკონს **ტნთ**, თებერვლის თორმეტს გასულს. †‡†††

მინაწერი: „ჯოგიშვილებისა. ჭ. თაყანთ მოცემულია ტბისისა“.

---

* „ჯავახიშვილი ქაიხოსრო, მისი შვილი ბახუტა და დურმიშხან და იასე“ მიწერილია გასწვრივ მარცხენა კიდეზე.

1 სანუქაფო.

859. ძმის ჩუქების წიგნი იესე ერისთავისა აზოთ ბატონიშვილისადმი

1678 წ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 5. საბუთი № 102. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

[96r] ესე საბოლო[ო]დ გასათავებელი, მტკიცე და შეუცილებელი წიგნი და პირი მოგართვით ჩვენ, ერისთავმან ბატონმა იესემ, ძმამა ჩემ[მ]ა ზა[ა]ლ თქვენ, ბატონიშვილს, ბატონს აშოთანს და შვილთა თქვენთა ქაიხოსროს და იესეს.

ასრე რომე ჩვენს ყმას გორელს კაცს ქოჭილასშვილს ჩვენგან ნასყიდი და ნაწყალობევი ჩვენი ყმის შვილი ყვანდა. ის ბიჭი იორდანეშვილი ბასილა, პაპუნა თქვენ მოინდომეთ და გვთხოვეთ. იმ გორელს კაცს ალიხანას ძმას გოგინას გამოვართვით და იმისი გული შევჯერიეთ და თქვენ მოგართვით.

ასრე უცილებლად მოგვირთმევია. რომე არც იმ გორელს კაცსა, არც სხვას სომეხსა და არც ქართველს კაცსა ამ ჩვენგან მორთმეულს იორდანეშვილს ბასილასთან ხელი არავის ჰქონდეს.

თუ ვინმე ამისი მოდავე და მაცილებელი[1] კაცი გამოჩნდეს, პასუხის [v] გამცემი ჩვენ ვიყოთ. ქორონიკონს ტნი. [ ]

860. მამულის გაცვლილობის წიგნი ელიზბარ ხარატასშვილისა ქალაქის მოურავ მანუჩარისადმი

1678 წ. 1 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1765. დედანი. ქაღალდი. 29×23,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი.

ჭ. ნებითა ღვთისითა ესე წიგნი დაგიწერეთ და მოგეცით ჩუენ ხარატასშვილმა ელიზბარამა და ჩემ[მ]ა ძმამ შერმაზანამა და ჩუენმა ძმისწულმა ზურაბამა თქუენ. ქალაქის მოურავს[2] მანუჩარს და თქუენს შვილს სუფრაჩის იმამყულის და პა[ა]ტა-ბეგს.

ასრე და ამა პირსა ზედა, რომე მამასახლისისაგან ნასყიდი მამული გუჭონდა[3] უმეკაბ სახლების პირდაპირ, ის თქუენ მოგეცით და თქუენ იმ სახლების სანაცულოდ ჩუენს დერეფანში რომ თქუენი საჯინიბო იყო, ის მოგუეცით.

და თუ ამ მამულების მოცილე და ან მოდავე გამოჩნდეს, ერთმანერთს პასუხი გავცეთ.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი[1] და კაცთაგან: მელაქი ენალი და მე, მამასახლისს ასლამაზას, კიდეც მამიყიდია და მოუმეცავარ და ნაცუალი დათინა და გომშატალათ უძეკა და ნარიმანასშვილი ბაღდასარა და ივარგულათ გასპარა და გოგინაშვილი პაპუა.

და მე, მწერალს მარტიროზას, დამიწერია და მოწამეცავარ. დაიწერა ესე წიგნი იანვრის ა, ქორონიკონს ტნია.

მერმე არის იმ საჯინიბოს გუერდი ორი თქუენი ქულბაქის[2] უკანა კედელი და საჯინიბოს სიგრძე რვა ადლი ო[ა] განი ექუსი ადლი და ნახევარი. †††

861. ჭენახის გაცვლილობის წიგნი საამ ბარათაშვილისა პაპუნა გოსტაშაგისშვილისადმი

1678 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6020. დედანი. ქაღალდი. 50×21,5 სმ. დაზიანებული. თავი და ბოლო მოხეულია. რესტავრირებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-მეტნაკლული.

... [წიგ]ნი მოგართვით ჩვენ, ზარათაშვილმა საამ, ძმამ[ა] ჩემ]მა შიომ და ზაქარია[ს] შვილმან ქაიხოსროვ და ზაალ.

ასე და ამან პირსა ზედან, რომე ტბის[ს] თქუენის ზურის გვერდით ჩუენი ვენაჯი იყო: და ვითაც თქუენი სამჯრო იყო, ყოველის კაცის უცილებრად მოგიცვალეთ და მოგეცით მის [სა]წნახლითა თქუენ, გოსტაშაბიშვილს პაპუნასა, შვილთა და თქუენთა გოსტაშაბს, ყაფარბეგს, თამაზს და ნიკოლოზს.

ღა აგიღეთ ენაგეთს ჩუენის ზურის გვერდით თქუენი ვენაჯი იყო მისის წყაროთა და საწნახლითა.

და კიდევ ტბის[ს] აბულფათისშვილის პირდაპირ თქუენს წინა ჰალა და საწისქუილო, მუხას ქუემოთ, ერთი დღისა.

არის ამის მოწამე: მ[ე]ჯინიბეთხუცეს პაატა და ჩუენი მსახუ-

---

[1] მოცილებული. [2] მავრავს. [3] გუაქონდა.

[1] ღ[მრთ]. [2] ქლბაქის.

რები... სომეხი შვილი ამირანა, არე შისშვილი გურგენა, კიდე საქაძე ავთან[დილ].

[და შე გიორგ]ის ლაღაძეს დამიწერია და მოწამეცა ვარ. ქორონიკონს ტ]ნია. †

თავში ლურჯ გადაწებებულ ქაღალდზე: „სამის შვილსა და ჩვენ მამული ვიგაცვლია ენაგეთში და ტბისში".

პირშეკცევით: „თერთმეტი წიგნია ჩაწერილი სიაში ტბისა ია 11".

862. ქალიშვილის მოახლედ მიცემის წიგნი პაატასი მერაბასადმი

1678 წ. 18 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2797. დედანი. ქაღალდი. 20,5×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ესე წიგნი მოგეც მე, ახალდაბელ სულხანის ყმა პაატამა შენ, მერაბას ასე და ამა პირსა ზედან, რომ ჩემი ქალი მარიამ შენ მოგეც ჩემის ნებით მოახლეთ.

გქონდეს და გიბედნიეროს, შენის ნებით ქმარიც შეართო და შენთვინ ყმათ დაასახლო. ამის იქით შენთან ჯელი არავის არა ჰქონდეს. არც ბატონი და არც ყმა, არც ჩემის გუარის კაცი, ერთი ღმერთსა მეტი.

თუ ვინმე მაგასი მოდაკე გამოჩნდეს, პირის და პასუხის გამცემი მე, პაატა[2], ვიყო.

და არის ამისი მოწამე ბერია. და მე, გასპარსა, დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

დაიწერა ქორონიკონს ტნიდ, აპრილის იზ გასულს. †

863. შვილის გირაოდ დადების წიგნი გაინდურა გიძინაშვილისა ხოჯა გულიანთ ნაზარისადმი

1678 წ. 14 ივნისი

ცსსა. ფონდი 1448. საბუთი № 5138. დედანი. ქაღალდი. 29,3×20,8 სმ. ძხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ნებითა და ღთისით[ა], ავიღე მე, ალელი გიაინდურაშვილი გაინდურამა შენ, ხოჯა გულიანთ ნაზარისაგან ოცდა-

1 ჰაქონდეს. 2 პატამა.

ასე და ამა პირსა ზედან, რომე ჩემი შვილი გიძინა ათის წლისა შენთან გირაოდ დავდევი, ამა ერთი წელიწადი ვადა. და თუ ვადას გადასცილდეს და შენი თეთრი არ მოვიტა[ნ]ო, ჩემი შვილი გიძინა შენი იყოს ნასყიდობლით.

არა კაცი შენთან ხელი არა ჰქონდეს, არც გატონი და არცა ყმა და არც ჩემის გვარის კაცი ერთი ღმერთის[1] მეტი. [გ]ქონდეს და გიბედნიეროს.

და თუ ამ პირობაზე გარდაგიდე, გატონის ჩემ-ს შემცოდე ვიყო და სალთხუცესი იასონისა.

არის ამისი მოწამე გოზალათ ანაშვილა და მეშრიბი ჰაზვერდა და დიმიტრა და ჭონი მელქოა.

და მე, გასპარას, დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა ქორონიკონს ტნივ, თიბათვის იდ გასულს. †

864. რუს გასატარებლად მიწის მიცემის წიგნი დავით ერისთავისა თუშანიშვილებისადმი

1678 წ. 18 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1016. დედანი. ქაღალდი. 51,6×19 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შეღეგ ნახმარია სიწერტილი.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისითა ჩუენ, ქსნის ერისთავმან პატრონმან დავით ბამამ ჩვენმა რევაზ ესე ამიერ უკუნისამდი ყამთა და ხანთა ვასათაკებელი მტკიცე და უცვალებელი წიგნი[2] და ნიშანი მოგეცით თქვენ, ჩუენთვის კარგის მდომთა თუშანი-შვილს გიორგის, ზურაბს, ზა[ა]ლს, სულხანს, პაპუასა, გოჯასპის, ესტატეს, ფარსიასა, ბეჟანს, კიდეც ბეჟანს, ყალანდარასა, ბახუტასა, ზა[ა]ლს, დათუნასა, ოთარსა, გივსა, შიოშსა, ბაინდურს, შვილთა და მომავალთა სახლისა თქვენისათა ყოველთაჟე.

მის ჟამსა, ოდეს ამასწინათ კურთხეულის ბატონის ბიძის ჩუენის იასეს ერისთვის ქაჭში პატარას ლიახვის რუვის სათაჟე და წყალი მოგეხდომებინათ და კიდეც მოეცა და დაენებებინა და რუ გამოგეღოთ, დიალ, ჭევმორ დარჩომილიყო წყალი და მძიმედ დიოდა, ბევრს ირჯებოდით.

მოხვედით სრულად თუშანიშვილები. კურთხეულის ბატონის მამის ჩემისა და კურთხეულის ბიძის ჩემის ელიზბარ ერისთა-

1 ღთიერის. 2 ბირობას. 3 + და ნი.

ვის ჟამშია წყალობა ექნათ მარანის გვერდზედ ლიახვისაკენ რუვი დაუნებებინა. და თქვენც იმის სამუქბოდ ჩვენი სოფელი გაგეთარხნებინათ მარანი ჯელმწიფისაგან. აწე მარანას ქვეით სოფლები ვაჟავრებდეს და წყალს გიხეთქდეს.

მოხველით და შემოგვეხვეწებით. ქიწნისაკენ მოინდომეთ და იქივ მარანის თავს რუ[ს] სათავე აგართვით. ჩვენი სათემოს თავი გაგაჭრევინეთ და ქიწნური ზოგ-ზოგი მიწები და იმახზე გაგატარებინეთ.

ყოველის კაცის უცილებლად გჭონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან და არაოდეს არ მოგეშალოს არა ჩვენგან და არა ჩვენთა ხათესავთაგან.

სამი მერუე მარანიდაღმა გვიჩენია გარეჯურის თავამდინ უნდა რომ წყალს გიდენდენ; და რომელიც ჯამაგირი თქვენგან მერუეთ ჰქონებოდეს, ნუ მოუშლით.

ამის გასათავებლად თაიდებად მოგვიცემია თავად ღმერთი და ყოველნი მისი წმინდანი ზეცისა და ქვეყანისანი. კორციელი ღა უკორცონი.

დაიწერა წიგნი ესე ქრისტიშობის იჩ გასულს, ქორონიკონს ტნივ.

ბეჭედი დავით ერისთავი.

865. საპატრონყმო წიგნი არაქელაშვილებისა თუმანიშვილებისადმი

1679 წ. 1 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6355. დეფანი. ქაღალდი. 27,6×15 სმ. რვსტაკრირებული. მხედრული. გახკვეთილობის ხიშვად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი.

ქ. ნებითა ღვთისითა, მამისა, ძისითა, სულისა წმინდითა ესე საპატრონყმო წიგნი მოგართვით ჩუენ, ალიხანაშვილებმა არაქელამ და ასატურამ და ბაინდურამ და ჩუენმა შვილმა თქუენ, ბატონს ჩუენს. ბატონს მდიანს ზურაბს და სულხანს, ყალანდარს, გივს. დავითს, შიოს და თქუენის სახლისა მამავალთ ყოველთაეე.

ესრე რომ, თუ ჩუენ ყმობით სადმე წაგივიდეთ, თუ ყიზილბაშის ქვეყანას წაგივიდეთ. ყენენის მესისხლე ვიყოთ, თუ ურუმის ქვეყანას წაგვიდე, ხოხთრისა და ფაშის მესისხლე ვიყო, თუ ქართლის ქვეყანას წაგვიდე. გიორგი მეფისა და ამილახორის მესისხლე ვიყო.

არის ამისი მოწამე ნაზირი ზა[ა]ლ, ჩელაბაშვილი ბეჟან, თუმანისშვილი ბეჟან.

მე. პაპუას, დამიწერია და მოწამეც ვარ. [მ]კათათვის ა. ტნიზ.

866. ვალისა და გირავნობის წიგნი ჭაიხოსრო ბარათაშვილისა კაკუნა გოსტაშაბისშვილისადმი

1679 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 4156. პირი. გადაწერილი ქიდალდზე მხედრული ხელით XIX ს. დაწერილ.

ქ. ესე წიგნი მოვეც მე, ბარათასშვილმან ჭაიხოსრო. ჩემ[ე]ა ძმისწულმან ბარათასშვილმან სუფრაჯმან ჭაიხოსრო თქვენ, ბარათასშვილს. ჩვენა განაყოფს გოსტაშაბისშვილს პაპუნასა, შენს შვილს გოსტაშაბს და თამაზსა.

ასე რომე ავიღეთ შენგან ოცდათოთხმეტი თუმანი, თვეში თუმნის თავს აბაზი სარგებელი უნდა მოგცე. აპრილს დამდეგს თეთრი აგვიღია.

ამ თეთრის გირაოთ დაგიდეკით:

ენაგეთს სადუნიშვილი პაატი, მიწასა და ვენახისა რისაც მამულის მჭონებელი იყოს. თავის[ის] ყმითა, თავისის ყმოძის რისაც მჭონებელი იყოს.

მისი განაყოფი სამნა. ღუეს რისაც მამულის მჭონებელი იყოს, კიდეე იმის განაყოფი გურგენა, ღუეს რისაც მამულის მჭონებელი იყოს.

ენაგეთს მემშვილდისშვილი, რისაც მამულის მჭონებელი იყოს.

ენაგეთს რაც შენი წილი მინდული იყო და ჩვენ გეუპირა, სრულ ყველა გირაოთ დაგვიდებია.

სადუნიშვილები სადაც აყრილნი იყვნენ და მოიყვანო. ისიც გირაოთ დაგვიდებია.

ტბის[ს] ღილენჯაშვილები ჭიტია და ბერუკა თავის ძმითა, ხეინთბას გარდაის, ტბის[ს]1 ხოდაბუნის ნაჭერ გარდაის, რისაც მამულის მჭონებელი იყვნენ.

ესე[ე]ი ყველა იმ ოცდათოთხმეტის თუმნის გირაოთ დაგვიდებია, ღვინობისთვეს დამდეგამდი ამ სარგებლით გირაოთ იყოს.

თუ ღვინობის[თ]ვეში შენი თეთრი ვერ მოგცე თავის სარგებლით,

1 + რომ.

მასუკან რაც ამ წიგნში ყმა და მამულები გიწერია, შენთვის სამკვიდროდ მოგვიცემია, ხელი აღარა გვაქვს. თუ ამ ბორჯალზედ თეთრი ვერ მოგცეთ, მასუკან ნასყიდობის წიგნი მოგცეთ და კიდეც დაგანებოთ.

არის ამისი მოწამე: ბატონი თბილელი იოსებ, მეჯინიბეთუხუცესი პაატა, მისი მამა ოთარი, ბოქოულთუხუცესი აბაამ, მეჯინიბეთუხუცესი სეხნია, ბოქოულთუხუცესი შიოშ, ქავთარისშვილი სულხან, იონათამ და მანუჩარ, საგინაშვილი ქაიხოსრო, საგინაშვილი ზაალ, ყორღანაშვილი ლამაზა, რევიშვილი შალვა და ადამ, ბლორძელი ოტია და ზურაბა, სარაჯი ჯიმშიტა.

მე, მღუდელ-მონაზონს ელისეს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ, ქორონიკონს ტნიზ [ ] [ ] ხელითვა: ქაიხოსრო.

867. სათავდებო წიგნი ლაზარე გურძენიძისა ქაიხოსრო წერეთლისადმი

1680 წ. ახლო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2670. დედანი. ქაღალდი. 12,5×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი. ა-ნაკლული. საბუთი უთარიღოა. წერეთელი ქაიხოსრო იხსენიება 1680 წლის საბუთში (დოკუმენტები I, ნ. ბერძენიშვილის რედაქციით, 1940, გვ. 433).

ქ. ესე სათავდებო წიგნი მოგართვი მე, ლაზარე ბურძენიძემ თქვენ, ბატონს ქაიხოსრო წერეთელს და ბატონს ამილახორის ქალს.

თუ თქვენ ეს გიორგი ბურძენიძის შვილი პაპუნი სადმე წაგივიდეს, ჩემი თავი და ჩემი ცოლი ღმერთმანვე გიალნოს.

ბატონის ჩემის ფარსადანის მოწმობით, იესე აბდუშენიშვილის და უგემურის მოწმობით †

მე, გომართელს თამაზას, დამიწერია, მოწამეცა ვარ ამისი.

868. შვილად აყვანის წიგნი ლაბეძისა გიორგისადმი

1680 წ. ახლო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 55. დედანი. ქაღალდი. 41×15 სმ. თავში დაზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული. ღვთისმეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი გამოვტოვეთ. თარიღი არ უზის. ჯავახიშვილი გოშფარ, მანუჩარ და ფარსადან იხსენიებიან 1682 წლის საბუთში (Hd 2370). ჩვენი საბუთიც ამის ახლო ხანებში უნდა იყოს შედგენილი.

... მოგეც ესე წიგნი და სიგელი[1] ჟამთა[2] გასათავებლათ მე, მამაშენმა ლამეჭიმ და დედაშენმა ხორაშან შენ, ჩვენს შვილს გიორგის, მითამც შვილი არა გვყავს და შენ გიშვილეთ[3]. სანამდი ცოცხალ[4] ვიყვენეთ, ჩვენ არ გაგვეყარო. ჩვენს უკან სანამდი შენ გინდოდეს ჩემს ძმას და ძმისწულებთან იყო, თუ შენი გული ვერ დასტრო, ვისთანც შენ მიხვიდე, არაკაცი შენი მშვლელი არ იყოს.

ჩემის მამულის წილი დაგვედოს ბარსაც. მთასაც, ტყესაცა. როგორც სხვას შვილს დასდებია წილი მამულისა, ასრე შენ დაგვდვას.

არის ამისი მოწამე მოურავისშვილი ავთანდილ, გოშფარ ჯავახიშვილი, მისი ძმა მანუჩარ. ჩვენ ოთხთავ დაგვიწერია, ფარსადანის მარანში რომ ვიდეგით.

აწე ვინცა, რომელმანცა ძემან კაცისამა... ეს ჩვენგან მოცემული წიგნი და ნიშანი და სიგელი მოგიშალოს... წყევა.

ხოლო დამამტკიცებელი განმთავებელნი ღმერთმან აკურთხნეს.

დაიწერა ესე წიგნი ქორონიკონს...*

სამი ბეჭედი: გოშფარ*, ავთანდილ, მანუჩარ*.

869. თავდებობის წიგნი როსტომა მაზნიშვილისა ზაალ ციციშვილისადმი

1680 წ. ახლო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 945. დედანი. ქაღალდი. 9×12,6 სმ. მხედრული. ტექსტი ალაგ-ალაგ გადასულია. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი. ა-მეტი. საბუთი უთარიღოა. ციციშვილი ზაალ მოხსენიებულია 1679 და 1684 წლების საბუთებში (ქართ. სამართ. ძეგ. IV, გვ. 143; საქართ. სიძვ. II, გვ. 143). ეს საბუთიც ამის ახლო ხანებში უნდა იყოს შედგენილი.

ქ. ესე თავდებობის წიგნი მოგართვი მე, მაზმნიშვილმა როსტომმან და ბეჟუამან თქუენ, ციცი-

---

[1] + მე. [2] ჟამათ. [3] და დედაშენმა ხორაშან... გიშვილეთ] მითამც შვილი არა გვყავს და შენ გიშვილეთ და დედაშენმა ხორაშან შენ ჩვენს შვილს გიორგის. [4] ვსცოცხალ.

* ტექსტი გადასულია და არ იკითხება.

შვილს ბატონს ზაალს. ასრე რომე[1] თუ თქუენ ეს თქუენი ყმა მნათაშვილი ითია და მისი შვილები ლამაზა, ბერი და ეუა წაგივიდნენ სადმე, მე თქუენ ასრე გაგცე პასუხი, რომე თავისათვინ თავი მოგცეთ. ცოლისათვინ – ცოლი, შვილისათვინ – შვილი, საქონელისათვინ საქონელი.

თუ მე თქუენ ამაში გაგომტყუნნე, ჯერ ვიყო მხთისა შემცოდე, მერე ქართლისა კელმწიფის.

არის ამისი მოწამე შოშიტაშვილი გოწერამ(?), სანამაშვილი თარეშიშვილი თამაზა, როსადაშვილი ბერი †

870. ფიცის წიგნი ააუნა გოსტაზაგისშვილისა თავისი ძმების ვახტანგისა და თამაზისადმი

1684 წ. 17 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1928. დედანი. ქაღალდი. 39,8×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნაბმარია ორწერტილი. ღვთისმეტყველური შესავალი გამოვტოვეთ.

... ესე პირი, ფიცი და წიგნი მოგეცით ჩუენ. ბატონმა პაპუხამ და თანამეცხელრემან ჩუენმან ბატონმა ბახგიჯანი თქვენ, ჩემს იმერს მდივანბეგს ვახტანგს და სარდარს თამაზს, ასე და ამა პირსა ზედა.

მოკდა ბრძანება ღმრთისა და შკილი არ მოგეცა, და ჩუენი შვილად ჩვენი ძმისწული ერასტი ვიშვილეთ; და ამ მიზეზით ძმათში სამდურავი ჩამოგვეარდა და ლაპარაკი შეგვექნა.

და რადგან მდივანბეგისა და სარდლის ქართული ერთი იყო, მეც თქვენკენ მოვიზიდე. ჩემს ძმას ასლახს და ძმისწულებს დავეწლაპარაკენით, თუ ამ პირობით ყაბული ქნან, რომ თქვენში საუფროსო და საუმცროსო აღარ იყოს, ჩემს საუფროსოს არაუინ წამოეცილდოს, ძმანი ხართ და ჩემს წილად საუფროსო ყუალა სასწორიო იყოს, ისევ ტკბილად და საყუარლად იყავით და ერთობა ქენით.

თუ ვინ იცის ეშმაკის საბრკვემ არ აქნეუინოს და ამის ყაბული არ ქნას, კიდეც გაეყაროთ, თქვენთანაც მოვიდე, არც თქუენის მეტი სხვა ძმა ვინდომო, ჩემი კერძი მამულიცა და საუფროსოც თქვენს დაგანებო, და არც ამ პირობაზე ზურგი გადრიკო, კიდეც გაგითაო.

[1] რომენ.

ამისად გასათავებლად მომიცემია თავად ღმერთი, ყოველნი მისი წმინდანი, ზეცისანი და ქვეყნისანი, ჯორციელნი და უჯორცონი, და ეს ზემოწერილნი ყოველნი. ქოროწიკონს ტობ, იანვრის იზ.

871. საბაზიეროს ნასყიდობის წიგნი ზაალ ციციშვილისა ორგელ ორგელიშვილისადმი

1684 წ. 1 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 541. დედანი. ქაღალდი. 45,3×23,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნაბმარია ორწერტილი. ღვთისმეტყველური შესავალი გამოვტოვეთ.

... ესე ყამთა და ხანთა გასათავებელი, მტკიცე და უცვალებელი, საბოლოო ნასყიდობის წიგნი მოგეც მე, ციციშვილმა ბატონმა ზაალ და მომაკალია სახლისა ჩემისათა თქუენ, ორბელიშვილს მდივანბეგს ბატონს ორბელს და შვილსა თქუენსა, ბატონს სულხანს, ბატონს ერასტის, ბატონს ვახუშტის, ბატონს ყაფლანს, ზურაბს, დიმიტრის.

ეგე და ამა პირსა ზედა რომე, მოვინებეთ და მოგყიდეთ, ქალაქს ჩვენი საბაზიერო გურგენის ნაკონი, აქათ აჯიშამფურას ყმის ადუას სახლამდისი, უკან გურგენას დარბაზის მიდგომდის, დასავლით ნაზირი ზაალის სახლის კედლამდი და წინ შარამდის. გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან.

ვიხცა და რაძანცა კაცმა ამის ცილებად იწყოს, პირსა და პასუხის გამცემი მე ვიყო.

არის ამისი მოწამე პირველად ღმერთი და ყოველი მისი წმინდანი; კაცთაგან: საკაძე მოურავიშვილი ბატონი ავთანდილ [redacted], ამირეჯიბი ბატონი ქაიხოსრო [redacted], ქალაქის მელიქი ავთანდილ, მამასახლისი გიორგი [redacted]

მე, იესე სიონის დეკანოზს, დამიწერია, მოწამეცა ვარ. ღაიწერა ესე წიგნი გორგობისთვის ერთს, ქოროწიკონს ტობ. [redacted]

Verso-ზე პირშეკვეცილი: „ჯ. ზაალ ციციშვილის ნასყიდობის წიგნი. ხატუას სახლები. მეფემ რომ საკინძებოდ ააშენა, ცალკე არის“.

872. სათავდებო წიგნი იორდანე მჭედლისშვილისა პაატა აბაშიძისადმი

1875—1885 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8914. დედანი. ქაღალდი. 16,2×11,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული. თარიღი არ უზის. თარიღდება პაატა აბაშიძის მიხედვით (დოკუმენტები საქ. სოც. ისტ. I, ნ. ბერძენიშვილის რედაქციით, 1940, № 600).

ესე სათავდებო წ[ი]გნი მოგეცით ჩვენ, მჭედლისშვილმა იორდანემა, მჭედლისშვილმა გოგიამა†,* ბასაძე დათუნ[ა]მა, შარიქაძე ძაღლუამა თქვენ, ბატონს აბაშიძე პაატასა.

ასე რომ, შარიქაძე ხახუტასი და გიგანასი ძეცალი რომ მოგაბარა ბ[ა]ტონის შვილმა არჩილმა, ეს ჩვენ გვითაუდებია. როცა შენი ბძანება იყოს, მძევალი ისე მოგართვა. თუ შენ მძევალი ვერ მოგცეთ, ხუთასი მარჩილი მოგცეთ.

არის ამისი მოწამე ნახუცრიშვილი ბეჟანა, შაბერასშვილი გიორგაი. მე, ბერუკას დამიწერია, მოწამეც ვარ. დაიწერა ქრი[სტი]შობის თვ[ი]ს ი გასულსა. †††

873. საქვრივოსა და გასამყრელოს მირთმევის წიგნი შავლეღიშვილებისა ნიქოზის ეკლესიისადმი

1688 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1504 ვ. კრებული ნიქოზის ეკლესიის საბუთებისა. პირი. საბუთი დაწერილია კრებულის მე-6 ფურცლის recto-ზე. კრულობითი ნაწილი გამოვტოვეთ.

[6] ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, ესე უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა გასათავებელი წიგნი მოგართვით ჩვენ, ფავნელისშვილმა პაპუნამ, თმოგველმა იოთამ და შიოშ თქვენ, ღმრთაებასა[1] და ბატონს ნიქოზელსა მას ჟამსა, ოდეს საქვრივო გლეხისა და გასამყრელო ერთი ჯარი უნდა მოგართვან საყდრის ყმისა. საყდრისა ყოფილიყო, ჟამთა ეითარებისაგან მოეშალათ.

ახლა ისრეთ თქვენთვის მოკვირთმევია. არას კაცს საქვრივოსა და გასამყრელოსთან ჯელი არა აქვს, არც საყდრის ყმას ბეგარასთანა; არც შემოგეცილოთ.

ვინცა და რამანცა ნათესავმან ჩვენმან ანუ სხვამან გვარმან კაცმან ესე ამ ჩვენს მონასტერს მოუშალოს... წყევა.

და დამამტკიცებელნი ღმერთმან აკურთხნეს. არიან ამისნი მოწამენი საბლისუხუცესი ნამორაძე იორამ, ნამორაძე დათუნა, დეკანოზი ბასილი, მოურავი ებიტა და სულ საფავნელისშვილო.

მე, იოსებ მღუდელს ხახულარს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონსა ტპა.

ხელრთვა: პაპუნა ††

874. თამასუჭი იესე და დათუნა გერმანოზიშვილებისა ძალიბი ჯაფარასადმი

1898 წ.

„საქართველოს სიძველენი" ტომი I, ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით 1899, № 426.

ქ. ავიღეთ ჩვენ გერმანოზისშვილმა იასემ, დათუნამა შენ, ქალიბი ჯაფარასაგან ერთი თუმანი ოთხი მარტის დამლევსა. რასაც ხანს ჩვენს ჯელთ დაყოს, თვეში ორი კოპეკი (sic) მოგაბარო.

მაყასშვილი ფარსადანა ამისი მოწამე. ათიწასშვილი ესტატე.

მე, დომენტის, დამიწერია, მოწამეცა ვარ ამისა. ქორონიკონს ტპა. † იასე

875. საფიცრის წიგნი გივი ამილახორისა პაპუნა ორბელიშვილისადმი

1685—1695 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 566. დედანი. ქაღალდი. 37×23,6 სმ. დაზიანებული. თავი აკლია. რესტავრირებული. მხედრული. განკვეთილობის ნაშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ღვთისმეტყველური შინაარსის გამოვტოვეთ. საბუთს თარიღი არ უზის.

...ესე ჟამთა და ხანთა გასათავებელი, მტკიცე და უცვალებელი, უჯერკო, უილათო, პირუტყუარი პირი, ფიცი და საფიცარი მოგეცით

---

* „მჭედლისშვილმა გოგიამა †" მოწერილია მარცხენა კიდეზე.

1 მღვთაებასა.

ჩვენ, ამილახორმა ბატონმა გივმა და ძმამა ჩემ[მ]ა ყორჩიბაშმა პაატამ, ძმისწულმა ჩემ[მ]ა ბოქოულთუხუცესმა იოთამ და ავთანდილ და რევაზ თქვენ, ორბელიშვილს ბატონს პაპუნას, სარდალს თამაზს, სულხანს და ბოქოულთუხუცეს ერასტის და ვახუშტის.

[ასე]რომე, ვიყუნეთ თქვენთვის დღეს და დღეის იქით კარგნი და კარგის მდომნი და უზიანონი, ბატონის ჩვენის უზიანოს საქმით, რაც ან ღეთისაგან და ან კაცისაგან კარგი დაგემართოს, იმისი მდომნი ვ[ი]ყ[უ]ნეთ. ყოველის თქვენის ამხანავისას თქუენი გვერჩიოს და არას კაცს თქვენზედ არ მოუდგეთ.

ამის გათავების თავდებად მოგვიცემია თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმიდანი ზეცისანი და ქუეყანისანი, კორციელნი და უკორცონი და ყელიც ასე ჩაგირთოთ, ამის გათავების მეტი აღარ აღვიაროთ რა.

და თუ ძმა გაგიუარშივდეს, თქვენი ვირჩიოთ. [ამილახორი გიგა]

876. გირაოს დახსნის წიგნი თუმანიშვილებისა ხითარაშვილებისადმი

1696 წ. 28 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 482. დედანი. ქაღალდი. 43,7×20,3 სმ. თაგში დაბრიალებული. რუსტავირებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ჭ. ესე წიგნი მოგეცი მე, თუმანიშვილმან ყალანდარამ, მდივანმან შიოშ, ჩემ[მ]ან ძმამ მანუჩარამ. შენ, ხითა[რას]შვილებს სარქისასა, ამასა შენსა გასპარასა.

ასე რომე [თ]ქუენი ოთხი რასტაბაზრის დუქანი მოქალაქეს [გა]რსუას ყაზახ არაქელასთან, სამი ქულბაქი ოცდაორ თუმნათ, ერთი კიდევ იყო გირაოდ დუქანი ჩორსუში: ნახევარი იყო ყეზანაშვილს ბეჟუასთანა ექვს თუმან[ად] და ნახევარი დუქანი ზარაბ ბერინაშვილთან თათოზასთან შვიდ თუმნათ.

ამ მოქალაქებისაგან ჩვენ დაგვეხსნა და გვეჭირა.

მერმე მოხვედით ერეკლეს მეფესთანა და იჩივლეთ. სა[ა]კა აბგედინაშვილი იასაულათ დაგვაყენეს. რაც თეთრი გაგვეღო, ამ ქეთხუდებით მოსაცემს შეიქენით, ის თეთრი მოგვებარა და დუქნებზედ ჯელი აგვაღებინეს და შენ დაგნებდა.

ამის თეთრი სულ უკლებლად[1] მოგვებარა, არა დარჩომილა რა.

[1] უკლებრადთ.

ყალანდარა აქ არ იყო და იმის ცერძი თეთრიც მე, შიოშს, მომებარა. თუ ამ თეთრის აღება იმან არ იყაბულოს, პასუხი მე გავსცე. შენთან თეთრის საქმეზედ ხელი არა ჰქონდეს.

ამის თამასუქი ამ ორიანობაში დამეკარგა. თუ ის თამასუქები გამოჩნდეს, ამ ჩემგან მოცემულთან წიგნთან გა[ა]ცუდოს.

არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი, და კაცთაგან: ქალაქის მოურავი ფირან [ ], მელიქი ავთანდილ [ ], მამასახლისი პაპუა [ ], სიონთა მღთისმშობლის დეკანოზი იესე [ ], მდივანი ხოსინა [ ], მდივანი დავით [ ], ნაზირი ქაზუმა [ ], უაზუასშვილი მელიქ ავთანდილა [ ], იეზა[ა]ნთ ასლამაზა [ ], ჩითახ[აან]თ არ[უ]თენ† ფითუასშვილი გასპარა [ ], აბესალამასშვილი როსტომა [ ], შაუასშვილი ფარსადანა [ ], მამასახლისი გიორგი [ ], ოქუასშვილი ბეჟუა [ ], ზენალა[ა]ნთ მელიქის შვილი ბეჟან [ ], ნ...ეუანთ ყაზარა*, გემიჩი ზურაბა ხელთვა: ზურაბ, ივანგულა[ა]ნთ მელქუა. [ ], ფირყულა[ა]ნთ გიორგი [ ]

მე, იესეს მემანდარბაშს, ამისი მოწამე და დამწერიცა ვარ† დაიწერა ესე წიგნი ოიბათვის **კმ** გასულსა, ჭორონიკონს **ტპდ**, თუმანის‧შვილმან [ ] ††

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ბეჭდისათვის.

ამა თეთრისა მობარება მე, ყალანდარს, ყაბული მაქვს †† ქ. მე, გოგინას შვილი ნაზარა, ამისი მოწმე ვარ.

ბაბანაშვილი გარქოა

ქიდეზე მე, დინიბეგანთ როსტომა, ამისი მოწამე ვარ.

877. ტაით სარგებლობის წიგნი ფარსადან ციციშვილისა გორელებისადმი

1699 წ. 24 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13151. ღედანი. ქაღალდის გრაგნილი. 77×28 სმ. თავი დაზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ამავე ფონდში დაცულია ამ საბუთის პირიც (Hd 10126). ღვთისმეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი გამოვტოვეთ.

... ესე ამიერით უკუნისამდე ჟამთა და ხანთა გასათავებელი, მტკიცე და მოუშლელი, უკერპო და უმიზეზო პირი და სიგელი მოგეცით ჩვენ, ფანასკერტელმა ციციშვილმა ნოდარის შვილებმა ბატონმა ფარსადან, ბატონმა ვახტანგ, ბატონმა პ[ა]ტამ და ბატონმა ამილღანბარ და შვილმა ჩვენმან ზაზამ, ღომენტიმ, სეხნიამ, ედიშერ, ციციმ და ნოდარ და შვილმა და მამავალმა სახლისა ჩვენისამა ყოველმანვე.

თქვენ ერთობილთ გორელთა: მდივანს დავითს, მამასახლისს ზურაბასა, გორგიჯანაშვილს ავთანდილს, ძველ მამასახლისს გაბრიელასა, როსტევანაშვილს მამუკასა, ტერ-[გრი]ქორას შვილს ს[ა]კასა, შიხიბეგისშვილს ბეჟანს, ფიბინასშვილს გოგიხასა, ოსინაშვილს მერაბასა, ამირალისაშვილს ფარსადანას და გაბრიელასა, ნეფისაშვილს ათაბეგას, დიაკვნიშვილს გიორგის, ჯულაბასშვილს ბაინდურასა, ხუდადასშვილს ბაღდასარასა, ხოჯბეგასშვილს მამულასა და ნაზარასა, სუხინას ძმას გაბუასა, ხითარასა და სულერთობილთ გორელთა – დიდთა და ცოტათა, შვილთა და შვილიშვილთა ყოველთავე, ასე და ამა პირსა ზედა.

ასე რომე, თქვენ ჩვენს მთაში შეშას არ გან[ე]ბებდით და თქვენ ჯელმწიფეს შე[ე]ხვეწნით. ჯ[ე]მწიფეს მოკითხული ექნა და არა ალა-

გიდამ გორსა და ქალაქს შეშაც არ დასჭიროდა; და ჯელმწიფესაც თქვენთვინ წიგნი ებოძებინა და ჩვენზედაც ფეშქაშათ გ[ა]ისარჯენით. ჩვენც ეს წიგნი და პირი მოგეცით და ჯელმწიფე ნაზარალიხანის ბრძანება და წიგნი ასე დავამტკიცეთ, რომე ნარუალას გარდა ზედაველის მთაშია, სანიაღორში და ურიულშია და სადაც ჯელი მიგიწვდეს, შეშა და ვერც საჯმარი ხე-ტყე ვერავინ დაგიშალოს, და არცა ჩვენ და არცა მამავალმა სახლისა ჩვენისამა, მოგეცით და მოგანებეთ, გქონდეს და გიბედნიეროს ღმერთმან.

ვინც და რამაც გ[უა]რმა კაცმა ამისად შლად ჯელყოს... წყევა.

ხოლო დამამტკიცებელი ამისი აკურთხოს ღმერთმან. ამინ.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი; და კაცთაგან: ბატონი ამილახორი ავთანდილ, ბაზიაროუხუცესი ბატონი ბეჟან, თარხნიშვილი მეჯინიბეთუხუცესი ავთანდილ, ჯავახიშვილი სახლთუხუცესი ბატონის შვილისა ფარემუზ, ჯავახისშვილი ნიკოლოზ, ს[ა]კაძე გიორგი, გლურჯიძე შალვა, ჯომარდიძე ავთანდილ, ჩვენი აზნაურიშვილი მეღვინეთხუცისშვილი როსტევან[1], ჩვენი სახლთუხუცესი ალიბეგისშვილი ბერუკა, მუჩიძე ავთანდილ, ხუციშვილი ხოსია.

მე, პარკაძეს ნიკოლაოზს, დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. ქორონიკონს ტპზ, თებერვალს კდ.

878. მამულის გაცვლილობის წიგნი ხოსუა ასლუაშვილისა ნასყიდა დოლმაზაშვილისადმი

1699 წ. 27 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10257. ქაღალდი. პირი. გადაწურილი მხედრული ხელით XIX ს. დამდეგს. ღვთისმეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი გამოვტოვეთ.

... ესე ამიერ უკუნისამდი ჟამთა და ხანთა გასათავებელი, მტკიცე და მიზეზშემოუღებელი, სამკვიდრო და საბოლოო წიგნი და ნიშანი მოგეცით ჩვენ, ასლუაშვილებმა ხოსუამ, ბანდუამ და ფეშაგამ, ჩემი ბიძაშვილმა დავრიშამ, შვილთა და მამავალთა სახლისა ჩვენისათა თქვენ, დოლმაზაშვილებს ნასყიდას, როსტომას, დავითას. მანდენას, ავთანდილას, შვილთა და მამავალთა სახლისა თქვენისათა.

ასე და ამა პირსა ზედა, რომ ჩვენი ქვემო ახალშენი ზოგი

1 როსტევაგან.

უწინ მამა ჩვენს მამის თქვენისათვინ გაეცვალა მამულზედა და ცოტა რამ კიდევა ჩვენ გვეჭირა. თქვენ გემხრობადათ და ჩვენზედა უმხაროთ იყო. ჩვენ ჩვენის ბატონის ბძანებითა და ჩემის მოხელე[ე]ბის შეკითხულობით მისი ორი ზომა მიწა ავიღეთ, რაგვარადაც ჩვენი გული შესჯერდებოდა, იმგვარად წევრიგდით და გარდავწყვიტეთ: და ის ვენახი თქვენ დაგანებეთ, რომ მისი მოცილე და მოდავე არავინ იყოს.

ვინ იცის, ჩემი ბიძაშვილები მოვიდნენ და წამოგედაონ, მისი პასუხის მიმცემნი ჩვენ ვიყვნეთ.

არიან ამისნი დამხდურნი და მოწამენი თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი ზეცისანი და ქვეყანისა, ჯორციელნი და უხორცონი, კაცთაგან: თუმანიშვილი ბახუტა [redacted], ნაცვალი კაცია, დოლანელიშვილი წმიდის დიდის საფლავზედა მყოფი ბერი არსენ, ყორდანაშვილი ბერუა, ქვემო ბოლნისის მამასახლისი პაპუა† მთავარი მარკოზა, ზემობოლნელი მოურავი მახარობელი, მამასახლისი ვართანა† ალავერდაშვილი პეტრუზა† ტერტერაშვილი ავთანდილა† მახარაშვილი† ზალახოთელი მამასახლისი თამაზა და სულ ერთობილნი საყდრის ყმანი ამისი დამხდურნი და მოწამენი არიან.

ვინცა და რამანიც ადამის მონათესავემ კაცმა დიდმა ანუ მცირემა ამისად შლად კელპყოს... წყევა.

ხოლო გამთავენი და დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმა აკურთხნეს.

დაიწერა ენკენისთვის კზ გასულს, ქორონიკონს ტპზ. მე, სიონთა ღვთისშობლის დეკანოზს ოქროპირს დამიწერია და მოწამეცა ვარ. †††† [redacted]

თავში

ჩვენ, ბატონი ასლან, ამისი მოწამე ვარ [redacted]

ჩვენ, ბატონი სარდალი ლუარსაბ, ამისი მოწამე ვარ [redacted],

გიორგიშვილი პაპა.

ყაფლანიშვილი ერასტი [redacted]

სულხან მდივანბეგიშვილი ამისი მოწამე ვარ.

მარცხენა კიდეზე

ასლოა და დოლმაზაშვილს ერთმანერთისათვის ვენახი და მიწა გაეცვალა და ჩვენს ყმას ცოტა კიდეც გამოერთმია. და მოვიდენ ჩვენ, ბოვნელს მაჭსიმეს, მოგვახსენა და ჩვენ დაგვიმტკიცებია, ერთმანერთში სადაო საქმე არა არი რა. ვერ[ც] დოლმაზაშვილი სთხოვს ღალას და არც ვენახს ეთხოება კულუხი [redacted]

ჩვენ, ბოვნელს რევისშვილს იოანეს ჩვენც ასე დაგვიმტკიცებია, რაგვარადაც ეს სიგელი არის. ხელრთვა.

verso მარცხენა კიდეზე

ნაზირი ედიშერ ამისი მოწამე [redacted], ალავერდაშვილი დურმიშხანა [redacted], თუმლიშვილი ბეჟან [redacted], თუმანიშვილი მდივანი ოთარ [redacted], შანშიაშვილი ბეჟან [redacted], არყუთაშვილი ფარსადან†, მდივანი შიოშ [redacted], ამისი მოწამე მდივანი თუმანიშვილი გივი [redacted].

879. ვალის გარდახუვეტილობის წიგნი სულხან გურადიაშვილისა მდივან გივისადმი

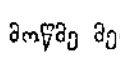
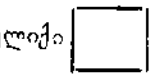
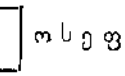
1700 წ. 1 მარტი

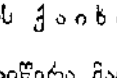
ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 58. დედანი. ქაღალდი. 17,4×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ესე წიგნი მოგეც მე, ბურდიასშვილმა სულხან, თქვენ, მდივანს გივსა. ასე რომე იასეს ჯიღა ზაზას თქვენთვის გიროვოდ დაედო და იასესათვის თეთრი აელო.

ახლა მოვედით, თქვენი თეთრი მოგეცით და ჩვენი გიროვო წავი-

ღვეით და სარდალს მივყიდევით. ჩვენში ერთმანერთ[თ]ან სადავო არა დარჩა. რა.

არის გამრიგე თვითან ზ ა ზ ა და მოწმე მელიქი , მამასახლისი ო ს ე ფ ა და ყ ა რ ა ქ ა მ ზ ა ს შ ვ ი ლ ი გ ა ს პ ა რ ა*, ყ უ ზ [ა] ნ თ რ ო ს ტ ო მ ა

მე, ნაცვალს ქ ა ი ხ ო ს რ ო ვ ს, დამიწერია და მოწმეც ვარ ამისი . დაიწერა მარტის ა დამდეგს, ქორონიკონს ტბბ †

880. თამასუქი იოთამ ფავნელიშვილისა გაბონ მაქსიმესადმი

1708 წ. 1 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 347. დედანი. ქაღალდი. 14,3×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ავიღე მე, ფ ა ვ ნ ე ლ ი შ ვ ი ლ მ ა ი ო თ ა მ და ჩემ[მ]ა შვილმა დ ა ვ ი თ, თქვენ, ბატონი მ ა ქ ს ი მ ე ს ა გ ა ნ, ცამეტი მინალთუნი. რას[ა]ც ხანს ჩემს კელთ დაყოს, თვეში ამ ცამეტი მინალთუნისათვის ერთი აბაზი სარგებელი მოგცე.

არის ამისი მოწამე მ ა ღ ა ლ ა შ ვ ი ლ ი ნ ი კ ო ლ ო ზ, ს ო ლ ა ღ ა შ ვ ი ლ ი ე რ ე კ ლ ე, შ უ ა შ ვ ი ლ ი ფ ა რ ს ა დ ა ნ, მგალობელი ი ა კ ო ბ და მ ა რ კ ო ზ ა

მე, თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ს მ ა მ უ კ ა ს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა იანვარს დამდეგს, ქორონიკონს ტჟა.

ბეჭედი: ფ ა ვ ნ ე ლ ი შ ვ ი ლ ი ი ო თ ა მ.

verso-ზე: „ფავნელიშვილის თამასუქია“.

„ქ. ეს წიგნები ფავლენისშვილის დავითის ვალისა არის“.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ბეჭდისათვის.

881. აზატობის წიგნი ანა დედოფლისა ესტატე ივანესშვილისადმი

1696—1708 წწ.

ცსსა. ფ. 1448. საბუთი № 2290. დედანი. ქაღალდი. 27,3×15,5 სმ. დაზიანებული. რესტავრირებული. ფრაგმენტი. მხედრული. მარცხენა კიდეზე შემორჩენილი მინაწერიდან მხოლოდ ცალკეული სიტყვები და ასოები იკითხება. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი. უთარიღო. საბუთი თარიღდება ანას დედოფლობის წლებით.

ქ. ჩვე[ნ], ღვთისა მ[იერ]...* სამართლად [მ]ონიჭე[ბულმან]...** დ ე დ ო ფ ა ლ თ-დ ე დ ო ფ ა ლ მ ა ნ და თვით კელმწიფემან პატრონმან ა ნ ა მ ეს ე ი ვ ა ნ ე ს შ ვ ი ლ ი [ე ს] ტ ა ტ ე დავიხაენით ყოვლის [ქაცისაგან მოუდევარი]...*** და დროუცემელი, არას ქაცს ამასთან კელი არა ჰ[ქ]ონდეს, არცა კელმწიფეთა, არცა სხვათა დედოფალთა თვინიერ ღვთის მე[ტს]... ** თ ე ი მ უ რ ა ზ ი ს სადღეგრძელოთ ჩვენ კელი ავიღევით. [ვისთ]ანა[ც უნ]დოდეს [მივიდეს].

verso-ზე: „სლზ. ქ. ანნა დედოფლის წიგნი... გათავ[ისუფლებისა]“.

882. ყმობის წიგნი დათუნა ქაღისგულისა ჭაიხოსრო გაგდლიშვილისადმი

1707 წ. 15 მაისი

ცსსა. ფ. 1448. საბ. № 1294. დედანი. ქაღალდი. 30×17,7 სმ. დაზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი, ორი ან სამწერტილი.

ესე წიგნი მ[ო]გართვი მე, ქ ა დ ი ს გ უ ლ მ ა დ ა თ უ ნ ა მ ა და ჩემ[მ]ა შვილმა ბ ა ს ი ლ ა მ ა თქვენ, გ ა მ დ ლ ი ს შ ვ ი ლ ს ჭ ა ი ხ ო ს რ ო ს და თქვენს ძმისწულებს ი ო რ ა მ ს ა და დ ე მ ე ტ რ ე ს.

ასე რომე ქურდობა შემაჩნდა და ხევისთავებმა[1] დამიჭირეს; და სხვა სახსარი ვერა ვიშოვნე და ცოლ-შვილით მყიდ[დ]ენ. მ ა ნ ა ს ჩამიყვანეს, მოურავის სახლოეხუცესს მავაჭრებდენ.

და ადექ და შენ დამიხსენ და ჩემი საზღაურიც შენ გაიღე და შვიდი ჯარი და ერთი მიღიანთუნი თეთრი.

და ახლა მე შენთვის ყ მ ო ბ ი ს წ ი გ ნ ი მომიცია და კიდეც

---

* აკლია ერთი სიტყვა.

** აკლია რამდენიმე სიტყვა.

*** აკლია ორი სიტყვა.

1 ხევისთავებმა.

ყმათ დაგისახლდე და ერთგულად და ერთსულად გ[მ]სახურო, არცა წაგვიდე სადმე.

თუ, ვინ იცის, ან ჩვენის ნებით და ან ჩემს უნებურად ამყაროს ვინმე, თქვენის საქონლის მომცემი ვიყო, სადაც წავიდე.

ამისდა გასათავებლად მომიცემია თავად ღმერთი, ყოველნი მისნი წმინდანი, და კაცთაგან არიან მოწამენი ხელისთავები და მომსყიდველნიც არიან: ქაიხოსრო მაყაშვილი, გურგენ მდივნისშვილი, ზურაბ ჯადიერისშვილი, ჩერქეზისშვილი ჯანასლან.

და მე, იაკობ მგალობელს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა ესე წიგნი მაისის თხუთმეტს, ქორონიკონს **ტჟე**.

Verso-ზე სხვა ხელით: „ქაღისგულას დათუნასაგან მოცემული წიგნი გამდლისშვილის ქაიხოსროსი“.

883. თავდასხნილობის წიგნი პაატა თურქისტანიშვილისა იასე ადუასშვილისადმი

1706—1707 წწ.

ცსსა. ფონდი № 1448. საბუთი № 942. დედანი. ქაღალდი. 24,7×13,2 სმ. დაზიანებული. თავი აკლია.მხედრული.განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი. ა-ნაკლული. უთარიღო. „ყრელიობა გაჩნდა“, გვაფიქრებინებს, რომ საბუთი 1706—1707 წელს არის დაწერილი“ (ნ. ბერძენიშვილი, დოკუმენტები, I, 1940, გვ. 149).

[ესე დახსნილობის წიგნი მოგეც მე, ბატონმა შენმა თუ[რ]ისტანისშვილმ[ა] პაპუამა, ტარიელ, შენ, ადუასშვილს იასეს, ძმასა შენსა ელიობსა, შვილსა და მამავალსა სახლისასა.

ასრე, ყრელიობა გაჩნდა, მოველ და თავი დაიხსენ, ავიღეთ ფასი სრული, რითაც ჩვენი გული შეჯერდებოდა. დღესა და დღეის იქით შენთან ხელი არავის ქონდეს.

არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი, კაცთაგან: ლუარსაბ ყავრიშვილი, სოლაღაშვილი. ელიზბარ, სალთხუცის შვილის აძნურაშვილი(?) ბერი, კიდევ მოწამე დათუნა, მეძ[ე]რისშვილი შალვა, ზაქუტასშვილი შალვა.

მე, გორელი ნაზარასშვილს მანუჩარს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. ††

884. თავდებობის პირობის შესრულების წიგნი ბერი ბოჟორაძისა სახლთუხუცესს რევაზ მაღალაძისადმი

1708 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1882. დედანი. ქაღალდი. 35×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ღვთისმეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი გამოვტოვეთ.

... წიგნი მოგართვი მე, ბოჟორაძემ ბერმა, შვილმა ჩემ[მ]ა ოთარმა და იასემ თქვენ, მაღალაძეს სახლთუხუცეს[ს] რევაზს, ზურაბს და ამილბარს და მომავლითა სახლისა თქვენისათა.

ასრე რომე მერაბაშვილი თქვენი ყმის კარიჭაშვილის თავდები იყო. ახლა რისაც პასუხის მომცემი ვიყავით, ყველა მოგართვი. ერთი ცხენი ჩვენზედ დარჩა და იმისათვის ორის ღღის მიწა მოგართვით ჩოჩეთის ბოლოს რუს ქვეით, თავისის სამართლიანის სამძღურითა.

ესე არა მოგეშალოს, არა ჩვენგან და არა ნათესავისა ჩვენისაგან. ვინცა ესე ჭელყოს შლად... წყევა.

არის ამისი მოწამე მეტეხის მოურავი ივანე, მაღალაშვილი ხუცია, აზნაურიშვილი იასე, ნაცვალაშვილი ბერი და უნებავისშვილი მგელია.

მე, ხოსიას, დამიწერია, მოწამეცა ვა[რ]. ქორონიკონს **ტჟვ**.

†††

885. თავნასაყიდობის წიგნი პაატაშვილებისა გივი თუმანიშვილისადმი

1712 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 86. დედანი. ქაღალდი. 28,6×22,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ღვთისმეტყველური შესავალი გამოვტოვეთ.

... ესე ნასყიდობის წიგნი და ფიცი მოგართვით ჩუენ ქახმა აწყვერელმა პაპუნაშვილმა ბერმა, ჩემ[მ]ა ძმამ ივანემ და შვილმა და მამავალმა სახლისა ჩუენისამან ყოველმანვე თქუენ, თუმანიშვილს მდივანს ბატონს გივს, შვილთა თქუენთა დავითს და ზურაბს.

ასრე რომე ვალი გვემართა და მიცემის ღონე და ილაჯი არა გვქონდა. მოვედით და შემოგეხვეწენით და ვალი გარდაგვიწყვიტეთ და მოვალისაგან გამოგუიხსენით.

ახლა ჩუენც ეს ჩუენის თავის ნასყიდობის წიგნი

მოგართვით და ჩუენი თავი ნასყიდათ მოგეცით. ასრე რომე ერთის ღმერთის მეტი კაცი ჩუენს თავს ვერავინ შემოგეცილოსთ. ერთგულათ და ქარგ[გ]ვარათ გემსახურნეთ.

თუ ვინმე ჩუენს თავს წამოგედაოს, პასუხიც ჩუენ მივცეთ.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი, კაცთაგან: ნაზირი ედიშერ, საკაძე ზურაბ.

მე, თუმანიშვილს ქაიხოსროს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ. ქორონიკონს უ. ††

Verso: „კახი ბერას ნასყიდობის წიგნია".

886. თავნასყიდობის წიგნი კაციას ბურნაძისა მროველ ნიკოლოზ ორბელიშვილისადმი

1715 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1904. დედანი. ქაღალდი. 32,5×17,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ნებითა ღვთისათა ესე ნასყიდობის წიგნი მოგართვი მე, ბურნაძე ქრისტესია[ს]შვილმა კაციამ თქვენ, ორბელაშვილს მროველს ბატონს ნიკოლოზს.

ასე რომე ვალისაგან შეწუხებული ვიყავ და არას ღონით იმისი გარდახდა არ შემეძლო. მოველ შამოგეხვეწენით. თქუენ წყალობა მიყავით და იმ ჩემის ვალებისაგან დამიხსენით.

მე ეს წიგნი მოგართვი თქვენ მე და ჩემი შვილი ადამ და დავით — ეს სამნი მამაშვილნი თქუენი ნასყიდნი ვართ.

თუ ვინმე ჩვენს თავს წამოგედაოს, პასუხის მიმცემი ჩვენ ვიყოთ.

ღმერთმან ჩვენი თავი სამსახურით მოგახმაროსთ, როგორც სხვას მონასყიდეს არას კაცს ჩვენთან ჴელი არა აქუს, ღმერთს გარდა ჩვენს თავს ვერავინ წამოგედაოსთ.

არის ამისი მოწამე ბეგთაბეგისშვილი მდივანი ავთანდილ, მელიქი აშხარბეგა*, მამასახლისი ფარსადანა*, მამათმთავარი ზაალ*, მხატვარი გიორგი*.

მე, მგალობელს ლეუანს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა წიგნი ესე ივნისს ა, ქორონიკონს უგ †††

მარცხენა კიდეზე

ამისი მოწამე მე, სახლთხუცესი თეიმურაზ ბეჭედი: სალთხუცესი თეიმურაზ.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ბეჭდისათვის.

887. შეკრილობის წიგნი დათუნა და პაატა ბარათაშვილებისა იესე ბარათაშვილისადმი

1717 წ. 7 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 8378. პირი. გადაწერილი მხედრული ხელით XVIII ს. ბოლოს. ღვთისმეტყველური შესავალი გამოვტოვეთ.

... ესე ძმობის წიგნი მოგართვით თქვენმა ძმისწულებმა დათუნამ და პაატამ თქვენ, ბიძა ჩვენს იესეს, შვილსა თქვენსა ოთარსა და გერმანოზს ასე და ამა პირსაზედა.

გაჯრილნი ვიყავით და ისევ ერთმანერთის თავი მოვინდომეთ და ისევ ძმათ შევიყარენით. ეს პირობა დავზედევით, რომ მამის მამული და ბიძის და ოთარისაც და რაც ჩვენი მამა-პაპათ მამული იყოს, ნასყიდიცა და უსყიდიცა, ყველა გაგვიერთებია. რაც ერთობაში შევიმატოთ, საერთო იყოს, რაც დაგვეკარგოს, ისიც საერთო იყოს.

თუ ვინ იცის, ჩვენი შვილის შვილი გაიყაროს, ქართლში როგორც რიგი იყოს უფროს-უმცროსობისა, ისრე ვქნათ. სანამდინ ცოცხალი ვიყოთ, არც ჩვენ გაგეყაროთ. როდესაც შვილიშვილნი გაიყარნენ, მე საუფროს[ო] ავიღო და შენ საუმცროსო აიღო. სხვა შუა გავიყოთ.

ვინც ამაში უმტყუნოს და ეს პირობა გატეხოს, თავად იყოს ღვთის შემცოდე და მერმე ქართველის ბატონისა.

ახლა ჩვენ რომ ვალი გუმართებს ოცი თუმანი, საერთოდ გარდავიხადოთ. და სხვა რაც დარჩეს, თავ-თავისთვის გარდავიხადოთ.

თქუენდა უკითხავად არც მამული გავსცე, არც დაგირბიო კაცი, არც გამოვიყვანო მსახური და მხლებელი.

თუ პური და ღვინო გარდაგურჩეს, საერთოთ მოვიხმაროთ, ან მანული ვიქრთამოთ, ან ვიყიდოთ, ყველა საერთოდ იყოს.

არის ამისი დამხდომნი თავად ღმერთი, კაცთაგან: გოსტაშა-ბიშვილი ამილღაბარ, იარალისშვილი ვახტანგ, იოთამისშვილი ორბელი, ციციშვილი ნოდარ [redacted], დოლენჯიშვილი ზაალ, ზაალიშვილი ერასტი.

მე, დეკანოზის შვილს იოსებას დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა ესე წიგნი თებერვლის შვიდსა, ქორონიკონს უე.

ამას იქით რაც წიგნი გამოჩნდეს ან ბარათი, ან ხელმწიფის ნაწყალობევი, ამ წიგნმა გაამტყუნოს. [redacted] [redacted]

რადღან უფროსი ბრძანდებით, რაც პური და ღვინო გარდაგვრჩეს ორი წილი შენა და მესამედი ჩვენა. თუ პური და ღვინო დაგვაკლდეს, საერთოთ აღღე და მამულიდამ მიეცი. [redacted] [redacted]

მარცხენა კიღეზე

ბედნიერის ხელმწიფის შემცოდე ვიყუნეთ მე დათუნა, პაატა, რაც თქვენმა მოყვრებმა გაარიგოთ, თქვენს გარიგებაზედ...*

888. მამულის გაცვლილობის წიგნი ქაიხოსრო თუმანიშვილისა ბიძაშვილ ალხაზასადმი

1717 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6596. დედანი. ქაღალდი. 31,4×14,2 სმ. მხედრული განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ესე წიგნი და პირი მოგეც მე, შენმა ბიძაშვილმა ქ ა ი ხ ო ს რ ო მ, შენ, ჩემს ბიძაშვილს ა ლ ხ ა ზ ს ა.

ასრე რომე, შენი ვ ა რ დ ო ვ ა ნ ა მიწა მე გამოცვალე და მე მოგეც პირდაპირ ზომით ჩემი წილი გ რ ძ ე ლ ა. რაც იმაში დამაკლდა ს ო ბ ი ს ი ს გზაზე შემოთავებია და ორი მხარი ნამეტნავიც მამიცია ამიტომ, რომ მე გ ი ე ს მ დ ი ვ ა ნ ს რომ შევეყარე, საყდართან ორის დღის მიწა მამაშენისაც მიევეც.

თქვენ ჩემთან პასუხი არა გქონდათ რა და ჩემი მიწა მევე მამინდა და ჩემთვინ დამიჭერია ამისთვის.

ეს კიდევ კაის ძმობისათვის მიქნია, რომ ვ ე რ მ ი შ ა შ ვ ი ლ ი ს ე ლ ი ზ ბ ა რ ი ა ნ თ ა გ ან გამოცულილი სენაკის ალაგი რომ მაქუს, წიან გზისაკენ ერთის დუქნის ალაგი ჩემთვის დამიჭერია და სხვა შენთვის გამინახევრებია, რომ სწორეთ ავაშენოთ და სწორეთ დავესაფლაოთ.

კიდევ ეს პირობაც დაგვიდებია: ჩუენი ძმობა ასეთი იყოს, რომ გაუკრელსავით ვიყუნეთ; თუ ყმამ ჩუენში სალაპარაკო ჩამოაგდოს, იმ ყმას ავათ მივეპყრათ და კიდეც გარდავახდევინოთ. წყლის რიგი რომ გაჩნდებოდეს, თუ გვიხდოდეს, რომელიც ჩვენი ნათესავი ჩუენ მოვინდომოთ, ის მოვიყუანოთ. თუ არ მოვინდომოთ და ჩუენი წილი წყალი ერთად ვადინოთ და ყმისაც ერთად გავარიგოთ.

---

* დანარჩენი აკლია. გადამწერის შენიშვნა: „ამ ადგილას არა სჩანს ცხოვლათ ასოები“.

სხვა ჩუენში სალაპარაკო აღარა დარჩომილა რა კაის ძმობისა და ერთობის მეტი.

არის ამისი მოწამე სულ თუმანიანი და სულ ჩუენი ყმანი. მე, თვითონ ქაიხოსროს, დამიწერია და ყაბულიცა მაქუს. ქორონიკონს უე †

Საბაური: „ვარდოვანას გაცვ[ლი]ლობის წიგნია“.

889. ვალისა და გირავნობის წიგნი ზაალ თარხნიშვილისა ამილბარ სახლთუხუცესისადმი

1718 წ. 15 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3784. დედანი. ქაღალდი. 17,4×15,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ავიღე მე, ზ ა [ა] ლ თ ა რ ხ ნ ი ს შ ვ ი ლ მ ა, თქვენ, სახლთუხუცესის ა მ ი ლ ბ ა რ ი ს ა გ ან, თერთმეტი თუმანი თეთრი. რასაც ხანს ჩემს კელთ დაყოს, თვეში თუმნის თავს აბაზი სარგებელი მოგცე.

მომიცია ამის გირაოთ: გ უ დ ა ლ ე თ ს ნ ი კ ო დ ი მ ე თავისის მამულითა, წ ი ნ ა რ ე კ ს ლ ე კ ი შ ვ ი ლ ე ბ ი თავისის მამულითა. ა ხ ა ლ ქ ა ლ ა ქ ს ყ ა ნ დ უ რ ა ლ ა შ ვ ი ლ ი თავის მამულითა.

ამათი გამოსაღები ისევ მევე უნდა ვჭამო და თეთ[რის] სარგებელი გაძლიო.

არის ამისი მო[წამე]: ჩემი ბიძაშვილი მ ა მ უ კ ა*, ო ქ უ ა შ ვ ი ლ ი ბ ე ქ უ ა [redacted], ც ა ლ ქ ა ლ ა მ ა ნ ი ძ ე გ ი ვ ი*, გ ო გ ი ბ ა შ ვ ი ლ ი ბ ე ქ ა ნ*.

მე, ლ უ ა რ ს ა ბ ს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა მაის[ს] ნახევარ გასულსა, ქორონიკონს უვ.

მე, ზა[ა]ლს, ამისი ყაბული მაქ, ამღებიც ვარ.

Verso-ზე „თარხნიშვილის ზაალის თამასუქია“.

---

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ბეჭდისათვის.

890. გირაობის წიგნი გიორგი ჩხეიძისა იესე ჯაბადრიშვილისადმი

1720 წ. 1 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3808. დედანი. ქაღალდი. 20,7×9,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი. ა-ნაკლული.

ქ. ეს გირაობის წიგნ[ი] მოგეცით ჩვენ, ჩხეიძემა გიორგი და სეხნიამა, თეიმურაზმა, როსტომ თქვენ, იესე ჯაბადრიშვილს, შვილსა თქვენს გიორგისა.

დაგეჭირა და დაგიგირავეთ ჩვენი სამკვიდრო ვახუსტის არახჩიაშვილის ვენახი და მიწა, ორის დღის მიწა. გამოგართვით ორი თუმანი თეთრი. ამის გირაოდ [გ]ქონდეს ვენახი და მიწა. როდისაც დაგიგირავეთ იმ დროს ჩვენი[1] ვენახი და მიწა, თეთრი რომ გიშოვნოთ, დაგ[ვა]ხსნევინე.

არის ამისი მოწამე: კოტონაშვილი აკოფა, შემაზა ბოლოკაძე, ზურაბა კობალაძე, შიო წვერიანიშვილი.

მე, სეხნია ჩხეიძეს, დამიწერია ჩემის ძმების ყაბულობით, ყაბულიც მა[ქ]ს ამისი. დაიწერა ეს წიგნი იანვრის დამდეგს, ქორონიკონს უწ. †††

891. შეურილობის წიგნი ბარმა გიორგაშვილებისა მექანარის შვილებისადმი

1720 წ. 10 დეკემბერი

ცსსა. ფონდი 1448, საბუთი № 5490. დედანი. ქაღალდი. 45,3×22,2 სმ. დაზიანებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ნებითა და შეწევნითა მღთისა, ესე უკუნისამდე ჟამთა და დროთა გასათავებელი პირი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგეცით ჩვენ, ბარმა გიორგაშვილებმა ოთარამ და ესტატემ შენ, ჩვენს ძმასა და სახლისკაცს მექანარისშვილს ნასყიდას და ქიტესას.

ასე რომ ძმათ შაგიყარეთ და ჩვენი მამული გაგიერთეთ და საძმოთ დავდევით მინდორში თუ კარზე, მთასა თუ ბარსა.

ასე რომე დაგეჭირდა და გოსტიბეს ხაროში ვეყარენით ორნი ძმანი. ავიღევით შენი მკვიდრი მამული, სარიდანს მაღალაშვილს მივყიდეთ, ჩვენი თავი დავიხსენით.

მოგეცით ჯელმწიფის ნაწყალობევი წისქვილი, დვალისშვილისეული ნაფუძარი ქვევით ბასილისშვილის კარამდი, ზემოთ საჯინიბომდინ. და საცა რომ ჩვენი ან ნასყიდი იყოს, ან ნაწყალობევი, ყველგან წილი გედვას. ამოვწყდეთ, ჩვენი მამული შენ დაგრჩეს. ამისთვის კიდევ უფრო, რომ შენი მამული ჩვენს დაჭირებაში ჩვენ მოვიკმარეთ.

არა ჩვენს ნათესავს, არა ჩვენს სახლისკაცს შენთან და ამ მაშლელთან საქმე არა ქონდეს შენს მეტს.

რამაც ეს პირი და სიგელი კაცმა შლად ჯელყოს, მასამც რისხავს მამა და ძე და ყოველნი მისნი წმიდანი, ზეცისანი და ქვეყნისანი.

ხოლო დამამტკიცებელნი ამისნი ღმერთმან აკურთხოს.

არიან ამისნი მოწამენი და დამხდურნი თავად ღმერთი, კაცთაგან: გიორგი ალფაშვილი, ბეთიაშვილი დათუნა, კურდღელაშვილი დათუნა.

მე, იასეს ნინიაშვილს, დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა ქრისტესშობის თვეს ათს გასულს, ქორონიკონს უწ, ქრისტეს აქეთ ჩღკ ††

Verso-ზე სხვა ხელით: „ქ. შექანარისშვილისა და ბარმა გიორგაშვილების...“

892. ვალისა და გირაოს წიგნი ქაიხოსრო სოლაღაშვილისა ზურაბ რატიშვილისადმი

1721 წ. 6 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14623. დედანი. ქაღალდი. 31,7×24,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ნებითა ჩემითა ავიღე მე, სოლაღაშვილმა ქაიხოსრომ და შვილმა ჩემ[მ]ა ზურაბ და ზაზამა, თქვენ, რატიშვილი ჩემი სიძე ზურაბისაგან და შენი შვილი დავითისაგან, ოცდა[ა]თი თუმანი ახალი თეთრი, რომე ამისი ნახევარი იქს თხუთმეტი თუმანი.

დაგიდევ ამის გირაოთ ასურეთს ჩემი კერძი რაც ალალათ ბარაბში გამამყოლოდეს ან გლეხი, ან ხოდაბუნი, ან ზუარი, ან მიწა-წყალი, ასე და ამა პირსა ზედან, რომე:

სანამ შენს თეთრს მოგცემდე, შენ, ჩემი წილი ასურეთის გამო-

---

1 + ჩვენი.

საღებსა შენ სჭამდე, თეთრ[ი]ს სარგებელს არა მსთხოვდე. არც შენ თეთრის სარგებელს მთხოვდე, არც მე ჩე[მ] მოცემულს სოფლის და მამულის გამოსაღებს გთხოვდე. რახან შენი თეთრი მოგცე ჩემი სოფელი დამანებო.

თუ ამ ჩემგან დადებულს მამულს შემოგეცილოს ვინმე, პირისა და პასუხის გამცემი მე ვიყო.

არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი, ყოველი მისი წმინდანი, კაცთაგან: მდივანი გიორგი [ ], ნაზირი ედიშერ [ ], მდივანი ბერთველი ციციშვილი უთრუთ [ ], ჩემი ძმისწული იესე*, ეშიკაღასბაში დურმიშხან*, მდივანი ბეგთაბეგ*, სოლაღაშვილი ასატურა [ ], ფანდოანთ გრიქორა*, გორგიშვილი შერმაზანა* და ენიბეგანთ ანდრიასა*.

მე, შანშაშვილსა სოიბათიასაულს გიორგის [ ] დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა ესე წიგნი ქრისტიშობის 3 გასულს, ქორონიკონს უთ.** [ ] [ ] [ ]

verso

ქ. ჩვენ მაგიერად ეშიკაღასბაშს დიმიტრის ასე უამბეთ. ამ თამასუქის თეთრი რატი შვილს დავითს და იმის ძმებს თავეთის დისათვის უჩუქებიათ.

თუ სოლაღაშვილმა მანუჩარ და იორამ ენკენისთვემდის ეს თეთრი მისცენ სარიდან მდივანბეგსა, ეს მამული სოლოღაშვილებს დარჩესთ. და თუ წელს ენკენისთვემდის ამ თამასუქის თეთრი ვერ მისცენ, რომელიც მამული ამ თამასუქში გირაოთ უწერია, სარიდან მდივანბეგს დანებდეს.

ხელი ახლავ აუმართე და მოაბარე.

თუ ვადამდის დაიხსნეს, ის არის, თუ არადა მამულად დარჩეს სარიდან მდივანბეგსა და იმის შვილს ბეჟანს. სადაც ამ თამასუქის

---

1 გამოსაღები.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ბეჭდისათჳს.

** მთელი ტექსტი აქამდე ხაზგადასმულია, ალბათ თამასუქის განაღდების ვამო.

კაცნი იყვნენ, ისინიც სარიდან მდივანბეგისა არის. აპრილის კზ, ქორონიკონს უნბ.

ბეჭედი: ქნარს მიცემს, დავით მიჰმობს ძედ ვახეთის მეუფედ ცხებულს. ერეკლე.

ქ. ბედნიერს მეფეს ამისი საქმე ჩვენ, ეშიკაღაბაშის დიმიტრი სათვინ ებრძანებინა: ვადამდინ თუ სოლოღასშვილებმა ეს თავეთი მამული დაიბსნანო, ხომ დაახსნევინეო, თუ არა სარიდანს დარჩესო

ახლა ამ სოლოღაშვილებმა ვეღარ დაიხსნეს. და რაც ამ წიგნში მამული უწერია, სარიდანს და ამის შვილს ბეჟანს დარჩა. [ ]

ქ. ჩვენ, მდივანბეგმა ბეჟან თქვენ, სოლოღასშვილს იასეს, ზაზასა, ნინიას და იოსებს ეს წიგნი მოგეცით, ასე რომე ამ წიგნის ძალით თქვენი მამული ასურეთი, ამ წიგნის თარიღიდამ ამ თარიღამდე, ჩვენ გეპირა და ახლა ისევ თქვენ დაგახსნევინეთ. ამ [მა]მულის კაცებიდამ ჩვენ ჩვენთვის ავიყვანეთ რევაზაშვილები დათია, ნინია და გოგია, რომ ამათში თქვენ საქმე არა გაქვსთ და ამავ მამულის კაცები დათუნასშვილები იასე თავისის ძმით და შვილებით და პაპასშვილები, ესენი თქვენ დაგახსნევინეთ და მოგეცით ეს ორი კომლი.

და თუ ამისი მოდავე ვინმე იყოს, პასუხის გამცემი ჩვენ ვიყვნეთ. იანვრის 3, ქორონიკონს უპ. [ ]

893. ვალისა და გირაოს წიგნი ზაალ თარხნიშვილისა გერმანეს ძმისწულის შიოსადმი

1732 წ. 1 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3812. დედანი. ქაღალდი. 25,3×13,7 სმ. დაზიანებული. აქა-იქ ამოხეული. რესტავრირებული. მზედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ავიღე მე, თარხნისშვილმა ზაალ, შვილმან ჩემმან დავით, როსტომ, ონოფრე, [ე]შთერ შენ, გერმანეს ძმისწულის შიოსაგან, ცამეტი თუმანი ახალი თეთრი. ამის ნახევარი იქს [ე]ქუსი თუმანი და ხუთი მინალთუნი. რაც ხანს ჩემს ჯელთ იყოს, თვეში თუმნის თავს ერთი აბაზი სარგებელი მოგცე.

არის ამისი გირაო. ერთწმიდას ჩემი ყმა მჭედელი თევ-

დორე თავის შვილებითა, გოჩიაშვილი გიორგი, ხუციაშვილი ივანა მისის ძმისწულითა; ნოსტეს...* წილი...* [ოზ]იაშვილი(?) ნიკოლი; ახალქალაქს საბუაშვილი ტე[რ]ტერა.

ესენი თავიანთ მამულითა მიწითა, წყლითა, ვენაჯითა, ნასყიდითა, უსყიდითა თავიანთ მამულითა შენთან გირაოდ არიან. ამათი გამოსავალი რაც იყოს, [თუ პ]ური, თუ ღვინო, თუ ძღვენი, ცხვარი, ძროხა რაც რამ ფერი, ყუელა შენ [სარგე]ბელში მოგცემოდეს.

ამათი გამოსაღები შე[ნს] სარგებელზე თუ მეტი მოვიდეს, შემოგიბრუნე; და თუ დაგაკლდეს, მე შეგითაო. მე ამ კაცებთა[ნ] ჯელი არა მჭონდეს. თუ მე ამათ თავიანთ გამოსაღები ან რამ ბეგარა ვაქნევინო და გამოვართო, ჯერ ღმრთის შემცოდე ვიყო და მერმე მეფის ვახტანგისა და იმის შვილის ბაქარისა.

არის ამისი მოწამე მოლარეთუხუცესი სეხნია*, მდივანი გიორგი [ ] †, ბიძა ჩემი ზურაბ [ ], ჩემი ბიძაშვილი მაშუკა [ ], თარხანი ლუარსაბ†, დეკანოზი გაბრიელ**, ერთაწმიდის დეკანოზი პავლე. [ ]

მე, დეკანოზისშვილს მიქელს, დამიწერია, მოწამეც ვარ. დაიწერა იანვრის დამდეგს, ქორონიკონს **უიბ.** [ ] †††

894. მამულის გაცვლილობის წიგნი გიორგი შანშიაშვილისა ბეროა შანაზარაშვილისადმი

1722 წ. 15 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 1012. დედანი. ქაღალდი. 45×17,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ნებითა და ღვთისითა ესე წიგნი მოგეცი. მე შანშიაშვილმა ბეჟანი[ს]შვილმა გიორგიმ, ძმა ჩემ[მ]ა ავთანდილ და იარალიმ და სა[ა]მ თქუენ, შანაზარაშვილს ყაფიჩიბაშს ბეროას, ძმასა შენსა გიორგის და დავით.

* ბეჭედი ამოხეულია.

** დატოვებულია ადგილი ბეჭდისათვის.

ასე და ამა პირსა ზედან, რომ ჯილიზას მე ქარმიშას ბარათში ნარგები გლეხი და მამული მეყიდა. ჩემი ნასყიდი მოგეც თქვენ, გოგაბაშვილის ბეჟიას წილი ბატონის წყალობა გეჭირათ. შენ შენს ბიძაშვილს გაჰყროდი, ნახევარი იმას გაჰყოლოდა, ნახევარი... შენა. ან ზიკრუტსა,. ან შანშიოფელს, ან ტანძეტს ახ ჰიპექებში, საცა ბეჟიას წილი ჰქონია, იმისი ნახევარი მე მერგებაა[1].

იმ ბეჟიას წილს ნახევარში შენს წილში მე გამოგიცვალე ჯილიზას ჩემი წილი ნასყიდი მიწა-წყალი.

თუ ამ ჩემგანს მოცემულს მამულს წამოგედავოს ვინმე, პირისა და ჯასუხის გაცემი მე ვიყო. თუ ამ შენგანს მოცემულს მამულში წამედაოს, პირისა და პასუხის გამცემი შენ იყო.

არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი, კაცთაგან: შანშაშვილი ქაიხოსრო*, ზავრაშვილი გიორგი*, თუშმალიშვილი გოდერძი. [ ]

მე, გიორგის, დამიწერია და ყაბულიც ვარ ამისი*.

დაიწერა თებერვლის ნახევარს გასულს ქორონიკონს უი.

ბეჭედი: მონა ღვთისა გიორგი.

ორის დღის მიწა ფარემუზს ნამეტნავი უჭირავს, მასთან ხელი არა მაქვს.

ბეჭედი: მონა ღვთისა გიორგი.

895. ყმის გირავნობის წიგნი ავთანდილ ჯავახიშვილისა ომან თარხნიშვილისადმი

1788 წ. 21 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3193. დედანი. ქაღალდი. 24,3×13,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ესე წიგნი მოგეც მე, ჯავახიშვილმა ავთანდილ თქვენ, თარხნიშვილს ომანს.

ასრე რომე, შენი თეთრი რომ მემართა და ისრევ მმართებს, იმ თეთრის საქმეზე ზენადრის[ს] ამირაზაშვილი და ლულს იმერლიშვილი — ესენი შენი კირაოები იყო. ღამეჭირა და ზე-

1 მარგება.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ბეჭდისათვის.

ნადრის[ს] ის ამირაზაშვილი შენათ შეუკითხავათ საბლთხუცესს ამილბარს მივყიდე.

ახლა იმის სამუქბოთ ყარაღაჯს დემეტრაშვილთ თევდორას შენთვის დამიდებია მისის მამულითა და სახლის კაცებითა.

მანამდი შენი თეთრი თავნი და სარგებელი არ მოგაბარო, მანამდინ ვერც გავყიდო ეს კაცები და ვერც სხვას დაუგირაო. როგორც იმ თამასუქში გიწერია, ისრე თუ სარგებელს მე ვერ მოგცემდე თებუთმეტის თუმნისა, იმ კაცებისაგან აიღებდე. თუ ეს კაცები ან სხვის გირაო იყოს და ან სხვას დაუგირაო ვისმე, ჩემის ქელმწიფის შემცოდე ვიყო.

არის ამისი მოწამე შიხაიდარიშვილი როსებ, ჯორაშვილი ზურაბ. მე, თუმანიშვილს ქაიხოსროს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ. ქოროხიკონს უი, აპრილის კა. [ ]

მინაწერი პირშექცევით: „ავთანდილ ჯავახიშვილის თამასუქი".

896. სათავდებო წიგნი დავით ცეცქირიძისა და მგელია ძინძიგაძისა პაპუნა წერეთლისადმი

1724 წ. 10 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 2767. დედანი. ქაღალდი. 21×16,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობას ნიშნად ყოველი სტრიქონის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-მტკ-ნაკლული.

ქ. ნებითა და შეწ[ე]ვნითა მეთისათა. ესე სათავდებო წიგნი მოგართვით ჩვენ, დავით ცეცქირიძემ და ძინძიგაძემ მგელიამა თქვენ, ბატონს წერეთელს პაპუნას.

რომე თქვენი ყმა აბრამიშვილი სეხნია და კვირია აგეყარათ და ქართლს წაეიდა. ახლა ისევ იმოვით ქარავნელს ბატონისაგან და ისეც მოიყვანეთ. უთავდებოთ ვერ ესდეევით.

ახლა თუ ეს აბრამიშვილი სეხნია და კვირია წაგივიდეს სადმე, პასუხის და პირის გამცემი ჩვენ ვიყოთ. ცოლისათვის ცოლი, შვილისათვის შვილი, საქონლისათვის საქონელი, თავ-თავათ ამათთვის თავი.

არის მოწამე თავად ღმერთი და კაცთაგან: მაჭავარიანი ძაღლუა, გოდაბრელიძე ოთია, შალელასშვილი ყობია.

დ[ა]იწერა წიგნი ესე მარტს ათს, ქორონიკონს უიბ. ††

Verso-ზე სათაური სხვა ხელით: „აბრამისშვილის სეხნიას სათაღებო წიგნია". 1822 წლის 8 ივლისს საბუთის ნამღვილობაზე ადასტურებენ: პოლკოვნიკი მდივანბეგი თავადი ქაიხოსრო წერეთელი და მდივანბეგი თავადი დავით ჩხეიძე.

897. ამის ჩუქების წიგნი ავთანდილ სოლოღაშვილისა დავით კაციაშვილისადმი

1724 წ. 22 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1631. დედანი. ქაღალდი. 54,5×25 სმ. თავში ღაჭიანებული. რესტავრირებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სტრიქონის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი. ღვთისმეტყველური შესავალი გამოვტოვეთ. ა-მტკ.

... ესე წიგნი და სიგელი დაგიწერეთ და მოგეცით ჩვენ, სოლაღასშვილმა ავთანდილმა თქუენ, კაციასშვილსა დავითასა.

ასე რომე, ჩვენსა შვილი ბოძინათლე და ჩემის ნებითა და ნებაყოფლობითა გაჩუქე ჩემი ყმა პაპა და მისი ძმა გარსევანა. და ამის მაგიერ თქვენ მაჩუქეთ ერთი ერისთვისეული ქარგი თოფი და ერთი იეზდის ზარბაბის ქაბა და ერთი ლადრის ქათიბა და ერთი თუმანი თეთრი. და თქუენ ესენი მაჩუქეთ და მე ჩემი ორი ბიჭი გაჩუქე.

და გქონდეს და ღმერთმან გიპედნიეროს. არავინ იყოს თქუენი მოცილე და მოდავე, თუნიერი ერთი მლთის მეტი.

და თუ ვინმე წამოგედაოს ან ბატონმა, ან ყმამა, ან ჩვენის ნათესავის კაცმა, პირის და პასუხის გამცემი ჩვენ ვიყოთ.

და არის ამისი მოწამე, თავად ღვერთი და მისი ყველა წმიხდანი; და კაცთაგან: ქალაქის ნელიქ-მამასახლისი აშხარბეგა [ ] და ნაცვალი ის[ა]იმა* და ოსიხათ ნაცვალი ზალიანამა* და ჩითასანთ თაყანა* და სიმოვნასშვილი პალვემა* (sic) და ანაშელანთ ბაღდასარამა [ ]

---

1 + იმის სამკბოდ.

* დატოვებულია ადგილი ბეჭდისათვის.

და მე, მწერალს[1] ფარსადანსა, დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა ესე წიგნი და სიგელი ქრისტესშობისა ოცდაორსა ვასულს, ქორონიკონს უიბ †

ბ. რცხენა კიდეზე

ქ. მე, ამილახვრი შვილი აბდულაბეგ, ამის მოწამე და მომსწრე[2] ვარ.

Verso-ზე „ქ. ალდადანას ყმის გიორგის და გარხეევანისა". პირშექცევით: „პაპასია".

898. ანდერძის წიგნი ქაიხოსრო თუმანიშვილისა თავის ცოდვისშვილის გოდერძასადმი

1711—1724 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 251. დედანი. 10,6×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. უთარიღო. ქაიხოსრო თუმანიშვილი საბუთებში გვხვდება 1711—1724 წლებში („დოკუმენტები საქართ. სოც. ისტორიიდან" I, 1940, გვ. 143).

ქ. ესე ანდერძის წიგნი მოგეც მე, თუმანიშვილმა ქაიხოსრომ შენ, ჩემს ცოდვის შვილს გოდერძას.

ასე რომ, შენ რომ აზატულობის წიგნი მოგეც, ვისთანაც მიხვიდე და ფეხი მოჰკიდო, ჩემის მადლისათვინ ათი მარჩილი თეთრი და ათის მარჩილისა ღირებული მოგეც.

899. ვალისა და გირავნობის წიგნი .ოთარ ჯავახიშვილისა რიონ ჯავახიშვილისადმი

1725 წ. 15 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 8588. დედანი. ქაღალდი. 30×16,3 სმ. დაზიანებული. რესტავრირებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი. ა-ბეტ-ნაკლული.

ავიღე მე, ჯავახის შვილმა ოთ[არა]მა, შენ, ჯავ[ახ]ის შვილი რიონისაგან და ძიქა შერმაზანთა (sic) წერ[მა]ზანასაგან ხუთი თუმანი ახალი თეთრი.

1 მწერალი. 2 მასაწარეგი.

არის ამისი გირავო ყველიჭამასშვილები თამაზა და გულია და გეგელა. რასაც ხანს ესენი შენს ხელთ იყოს, არც შენ თეთრის სარგებელი მთხოვო და არც მე ამ სამი კობლი კაცების გამოსავალი გთხოვო. რაც ფერი გამოსავალი ჰქონდეს ყოველიფერით[1] შენ იმსახურო შენის თეთრის სარგებელში, მე არაფერისთანა იმათ[თ]ან ხელი არა მქონდეს.

და როცა[2] შენი თეთრი მოგეცე, ჩემი ეს სამი კობლი გლეხები მუდამანებო და არც მუ[ში]თა ვიმსახურო.

არის ამისი მოწამე ბატონისშვილი ომან* და ბაზიართხუცესი ბეჟან* და ნაჭირი ადამ [redacted] და თამაზა მგლოველი* და მიმასახლისი ელიზბარა*.

და მე, ხეჩატურას შვილს[3] პაპას, დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი.

დაიწერა ესე წ[ი]გნი აპრილის[4] იე. ქორონიკონს. უიგ.

მე. ოთარას, ამ წიგნის ყაბული ბაქ[ე]ს. †

900. ვალისა და გირავნობის წიგნი ერასტი ფავლენიშვილისა გივი ამილახვრისადმი

1725 წ. 14 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14915. დედანი. ქაღალდი. 21,7×15,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ავიღე მე, ფავლენისშვილმა ერასტიმა და შვილმა ჩემმა შიოშმა თქვენ, ბატონის ამილახვრის გივისაგან ოთხი თუმანი ახალი თეთრი. რასაც ხანს ჩემს ხელთ დაყოს, თვეშიდ თუმნის თავს სამი შაური სარგებელი მოგართვა.

ამის გირაოთ გვრიტიაშვილი პაპუნა, იმისი ძმები ბერი და ოთარი თქვენთვის დაგვიდვია. დღეს რისაც მამულის მჭონებელი არის, ნასყიდითა და ჭსყიდითა. ვინემდინ ოქვენს თეთრს თაეისის სარგებლით მოგართმევდეთ, ეს კაცნი თქვენი გირაო იყოს.

არის ამისი მოწამე: მურადაშვილი შერმაზან, გრიგოლისშვილი იესე, იალღუზისშვილი ოტია, ქრისტესიაშვილი მახარა და ოთარა. მეტრეველი არდაზიანის შვილი გიორგი, ასანასშვილი მღვდელი ბერი.

1 ყველიფერათა. 2 როიც. 3 შვილის. 4 აპრილის.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ბეჭდისათვის.

მე, გარსევან მიწობლიძეს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა მკათათვის თოთხმეტს გასულს, ქორონიკონს **უიგ.**

901. ვალისა და გირავნობის წიგნი ნოდარ ციციშვილისა ბაბრან ციციშვილისადმი

1725 წ. 4 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 129. დედანი. ქაღალდი. 19,7×10 სმ. ბეჭდრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. **ა-მეტ-ნაკლული.**

ქ. ავიღე მე, თქვენმან ბიძაშვილმა ნოდარ თქვენ, ჩემის ბიძაშვილის ბატონის ბაგრატისაგან ოთხი თუმანი და ნახევარი თეთრი.

ამისად გირაოდ მოგეც თქვენგან გამოსყიდული და ჩემგან ნასყიდი გლეხი ხვედურეთს ვაგრიაშვილი ხოსია და ივანა და თამაზას შვილები თავისის მამულითა, დღეს რისაც მქონებელი იყოს.

სანამდი ეს გლეხი თქვენ გ[ე]ჭიროს და თქვენს თეთრს მოგართმევმდე, მე გლეხის გამო[სა]ყალი არა გთხოო და თქვენ თეთრის სარგებელი არა მთხო[ო]თ; და როდისაც თქვ[ე]ნი თეთრი მოგართვა, ჩემი გლეხი ის[ე]ვ უნდა მეკუე დამინებო.

არის ამ[ი]სი მოწამე პაპუნაშვილი ბატონი ცი[ც]*, ედიშერაშვილი ქაიხოსრო*, სალთხუცესი პაატა*.

მე, ძამუაშვილს გიორგის, დამიწერია, მოწამეცა ვარ. დაიწერა ივანობისთვის დ, ქორონიკონს **უიგ.**

სათაური სხვა ხელით: „ქ. ნაზარას თამასუქი“.

902. უმის ჩუქების წიგნი ავთანდილ ერისთვისშვილისა ელიზბარ დავითიშვილისადმი

1703—1728 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2543. დედანი. ქაღალდი. 31×12,9 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. უთარიღო. საბუთის გაძცემი და მიმღები დოკუმენტებში 1705—1723 წლებში იხსენიებიან („დოკუმენტები საქართ. სოც. ისტ.“ I, ნ. ბერძენიშვილის რედ. 1940, გვ. 129).

ქ. ესე წიგნი მოგეცით ჩვენ, ერისთავისშვილმან ბაზიერთხუცესმა ბატონმა ავთანდილ თქუენ, დავითიშვილს ბატონს ელისბარს.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ბეჭდისათვის.

ასე რომე ურიები მომივიდნენ, არაგვისპირს მცხახლნენ. თქუენ მობძანდით აქ თქუენი დის სანახავადა და თქუენ იმ ურიებს დაგვიხუჭვინით.

ჩვენც მოკითხული ვქენით. ვალიც ემართა და შვილიც იმერეთს დაგირაებული ყუანდა, და ჩვენ არა თავს შევიდეთ: და ის შვილიც თქვენ დაუხსენით. ვალიც თქუენ გარდაუჯადეთ და შიშილობა იყო და ალალობითაც თქუენ გამოკუბეთ.

ჩვენც სხვა საჩუქრის მაგიარად გაჩუქეთ ერთი კუამლი ნაცვალაშვილი მოძღვარა, შაბათა და მეორე კუამლი ქონიაშვილი ბერი, ბათის წვილებითა.

ასე მოგვირთმევია, რომ არას კაცს ამითად ხელი არა ქონდეს, არც ჩვენს სახლის კაცსა, არც სხვას ვისმე. თუ ვინმე გეცილოს, ჰასუხი ჩვენ გავსცეთ.

არის ამისი მოწამე მდივანბეგი პაატა. ედიშერ და ვამეყ.

ბოლოში: „ქ. ივთანდილ ჩემა სიძემ რომ ერიების წიგნი მოიცა, ის არის“.

903. მკოვრეთის გაჟის იჯარით აღების წიგნი გაბრიელა ფირალიშვილისა ბაბრან ციციშვილისადმი

1729 წ. 1 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3795. დედანი. ქაღალდი. 14×10,7 სმ. ბეჭდრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ესე წიგნი მოგართვით ჩვენ, ფირალიშვილმა გაბრიელამ თქვენ, ბატონს ბაგრატს.

ასე რომე, მძოვრეთის ბაჟი ბედნიერის ვეზირის ბძანებით და ბუირუთით ჩემის ნებაყოფლობით მამეცით ამ იანვრის დამდეგიდამ იქ იანვრამდის. ექვსი თუმანი თეთრი უნდა მოგართვა, რომ ამაში ჭართული აღარა გვაქვს რა.

დაიწერა იანვარს ა, ქორონიკონს **უიზ.**

ამისი დამხდური და მოწამე ბატონი ამილახორი გივი*. თუ ამაში გავმტყუნდე, ბედნიერის ვეზირის შემცოდე ვყო.

მე, ძამუაშვილს პაპუას, დამიწერია, მოწამეც ვარ †

Verso-ზე: „ფირალიშვილის გაბრიელის ბაჟის წიგნი“.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ბეჭდისათვის.

904. სახლისკაცობისა და ერთობის წიგნი დიმიტრი ორბელიანისა ბიძაშვილისადმი

1782 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 717. დედანი. ქაღალდი. 43,3×10 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-მეტ-ნაკლები.

ქ. ჩუენ, გიორგისშვილმა დიმიტრიმ ესე უმიზეზო და უცვ[ა]ლებელი, ძმობისა და სახლისკაცობის და ერთობის წიგნი და ფიცი მოგართვით თქუენ, ჩუენს ბიძაშვილებს, ორბელ მდივანბეგის შვილებს, ბატონს სალთხუცესს, ბატონს ელისბარს და ვახტანგს.

ასე რომა ჩუენის ოჯახის უზიანოს საქმით რაც რომა ხელიდამ გამიჭირვიდეს და შემეძლოს, თქუენზე სამსახური და სიკეთე არა დავიშურო და რაც რომა კარგი დაგემართოსთ, იმისი მცდელიც ვიყო, მტერზე მტერი ვიყო და მოყუარეზე მოყუარე ვიყო თქუენი და თქუენის შვილის. და თუ თქუენ ჩემზე არა იმტყუნოთ რა, რაც რომა ძნობად პირი დაგიდეთ, არც რა მე თქუენზე ვიმტყუნო, თქუენი სიკეთისა და სიამოუნის მდომი ვიყო. ღუთით[1] და კაცით რაც რომა შეგემატებოდეს, იმისი მდომი და მცდელი ვიყო.

ვინც ეს ფიცები და ძმობა ლა პირობა[2] გატეხოს, მასცა რისხავს ღმერთი დაუსაბამო და მისი წმინდანი, და ჩუენი სასაფლაო ფიტარეთი და დმანისი მა[სამ]ც რისხავს და ქართლის ჯვარ-ხატნი ორთაგეში და სამთავ ძმობაში ვინც ეს ფიცებ[ი] და პირები გატეხოს და ძმობა და პირობა უარყოს.

დაიწერა ესე ფიცი და პირი ქორონიკონს უკ, ქრისტეს აქათ ჩლბ.

1 ხავთითა. 2 პირეობა.

* ... თურქული და სომხური წარწერა.

905. შვილად აყვანის წიგნი ქაიხოსრო ნერეთლისა პაპუნა ნერეთლისადმი

1731—1782 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 10189. დედანი. ქაღალდი. 22×11 სმ. თავი აკლია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი. უთარიღო. საბუთი თარიღდება ალექსანდრე მეფის ზეობის პირველი ათწლეულით.

...ქველი წერ[ე]თელს...* პაპუნას, მე, წერეთელმა ქაიხოსრომ ასე და ამა პირსა ზედა, რომე გიშველე და საფიცარი მოგეცი, სანამდის სული მედგას, არც გაგეყარო და არცარა შენს იქით ვიცოდე რამე. ჩემი მამული და ალაგი შენთვის მომიცემია.

თუ მე ამაშიდ გაგიმტყუნდე, მეფე ალექსანდრემ მისად შეცოდებად მკითხოს, ზურაბ აბაშიძემ მისად სიკუდილით გკითხოს.

ამისი მოწამე ძაღლუა მაჭავარიანი, პა[ა]ტა ფალავანდიშვილი, ოთია გოდაბრელიძე, ფირან ქურციხალი და იესე აბდუშელიშვილი.

თუ შვილი მეყოლოს და, ძმათ იყავით. ††

ბეჭედი: წერეთელი ქაიხოსრო.

906. ამხანაგობის წიგნი ბაამანის, გერმანოზისა და პაპუასი

1788 წ. 1 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7283. დედანი. ქაღალდი. 13,5×10,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი, ორი, სამი ან ოთხი წერტილი.

ქ. ესე წიგნი დავდეთ ჩვენ ბაამან და გერმანოზ და პაპუამ, რომე ოცდათორმეტი ფლური აქ მიმ[ა]ბ[ა]როთ. და თამასუქი დავიხსნათ. და სხუა რაც დარჩეს, ზიანიც და სარგებელიც ერთი იყოს.

არის ამისი მოწამე რამაზა, ებალა აკურელი.

მე, ბეჟანს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა ესე წიგნი ქრისტიშობის დამდეგს. ქორონიკონს უკა. †††

* აკლია ორი-სამი სიტყვა.

907. შეყრილობის წიგნი ბირთველ და პაპუა თუმანიშვილებისა

1735 წ. 15 იულისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 167. პირი, გადაწერილი 1754 წელს. ქაღალდი. 38,3×15,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახნარია ორწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ნებითა მღვთისათა ესე შესამყარელო წიგნი დავდევით ჩვენ, ფარსიას შვილმა ბირთველმა და ელიზბარი[ს] შვილმა პაპუამა.

ასრე რომე ერთმანერთის ნებაყოფლობით ძმობა მოვიდომეთ და ძმათ შევიყარენით; ან მამული, ან ყმა და საქონელი, რისაც მჭონებელი ვიყავით ნასყიდისა თუ უსყიდისა, შეეაერთეთ. ჩვენი ძველი თუ ახალი ვალი რომლისაც გამოჩნდეს, საერთოთ უნდა მიუსცეთ. ასაღები თუ გამოგვიჩნდეს რაჱე, ისიც საერთოთ უნდა ავიღოთ. მე, პაპამ ეს პირობა დაგიდე.

ჩემი ბიძაშვილი მირველა, რომ მოვიდეს, თუ იმან ჩვენი ძმობა ყაბული ქნას, ისიც ჩვენი ძმა იყოს. თუ ჩვენთან ძმობა არ მოიდომოს, რაც ჩემგან წილი ერგებოდეს, თავისი წილი მამულიც მივცე და ვალიცა.

და მე და შენ ისევ ძმანი ვიყვნეთ. ჩვენი მამული თუ ყმა თუ საქონელი, ნასყიდი თუ უსყიდი, სულ გაგვიერთებია. დღესა და დღეისიქით რაც მოვიგოთ, სულ საერთო არის. შინ თუ გარეთ ერთმანერთს მიუტანდეთ და ერთათ დავხარჯვდეთ. ჩვენს ცოლებს თუ სამთავნო ქონდესთ[1], სახლში ნუ შეინახავენ, გარეთ ვისაც უნდა მისცენ და ასაქმონ. ერთის ტანისამოსის მეტი ერთმანერთში გაყოფილი არა უნდა რა ვინდომოთ რა.

ღმერთმა ნუ ქნას, თუ ჩვენმა შვილებმა გაყრა მოინდომონ, ორთავე სწორეთ უნდა გაიყონ. და თუ მირველა ჩვენთან დადგეს, მაშინ სამთ უნდა გაიყონ.

ჩვენში რაც ძველი ბარათები თუ წიგნები იყო, სულ დავხიეთ. რომელმაც ამ ჩვენს ძმობაში ერთმანერთში ღალატი მოინდომოს, ჯერ იყოს ღვთის შემცოდე, მერმე ქართლის ხემწიფის მამულიდამ, ყმიდამ. საქონლიდან ტიტველი გავიდეს.

არის ამისი მოწამე თავათ ღმერთი, კაცთაგან: ყალანდარაშვილი ქრისტეფორე, ბახუტაშვილი გიორგი, მანუჩარაშვილი გორჯასპი, გორელი ოსინაშვილი ქაიხოსრო, ავთანდილაშვილი ზალია, ხითარაშვილი გიორგი, თაყინაშვილი გაბრიელა, ფეშანგიშვილი ანდრია და დავით.

მდივნი[ა] შვილს გიორგას დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა ესე წიგნი მკათათვის ნახევარს. ქრონიკონს უკგ.

მე, თუმანიშვილმა ლიპარიტი[ს] შვილმა გიორგიმ, ამისი სავადი გარდმოვწერე ასლი ჯნახე ბეჭდებითა და ღვთის ქვეშ რაც იმასში ეწერა, ისრე ეს სავადი გარდმოვწერე ქოჩერაშვილის ბერის მოწმობით. იანვრის კბ, ქრონიკონა უმბ.

მარცხენა კიდეზე დედნის ხელითა და მელნით.

ჩვენ, ამილახორი ოთარი, ამისი მოწამე [ვარ] და ბეჭედი ზის.

ქ. მე, ყარაან, ამისი მოწამე ვარ და ბეჭედი ზის.

სხვა ხელითა და მელნით

ქ. მე, ნიკოლოზმა, ამისი ასლი ვნახე, ეს იმისი პირია.

ხელრთვა: ნიკოლოზ.

ქ. მე, თუმანიშვილმა იოსებმა ამის ასლი ვნახე და ეს სავადი სწორედ იმისი პირი იყო. ხელრთვა: იოსებ.

ქ. მე, თუმანიშვილმა მდივნის ეგნატის შვილმა იესემ ამისი ასლი ვნახე, ეს სავადი სწორედ იმისი პირი იყო. ხელრთვა: იესე.

ხელრთვა: იესე.

ამ სავადის ასლი მე, თუმანიშვილს ელიზბარს და იოვანეს გვაქვს.

მე, ცარიელაშვილს გოგიას, ელიზბარის და იოვანეს სიტყვით დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.

ბოლოში: „ქ. შეყრილობის წიგნი“.

908 პირისსანახავად უფის მირთველის წიგნი ივანე ერისთვისშვილისა მერაბ მილახორისადმი

1735 წ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 53. საბუთი № 28. პირი. ქაღალდი. მხედრული. ა-ნაკლული.

ჩვენ[1], ერისთვისშვილმა ივანემ მოგეცით ეს წიგნი შენ[2], ბატონს[3] მილახორს მერაბს.

1 ოქნდეს.

1 ჩვენი. 2 შენი. 3 ბატონის.

ასე რომ, ბატონმან ჩემმან სიძემ ალიხანმა ჩემს დას პირი[ს] სანახაოდ მოგართვა და წამოსვლის დროს ბატონი მამა ჩემი აქ არა პრასანდებოდა და შენც დიაღ გულით მოინდომე და მოგეცით ჩვენი ყმა ბენტერიშვილი გიორგი მეჭურჭლე ცხაოტელი. ქორონიკონს უკგ. [ ]

909. თავდახსნილობის წიგნი იასე სოლაღაშვილისა ოქრუა ამილბარასშვილისადმი

1736 წ. 28 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14277. დედანი. ქაღალდი. 29,5×23 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

...ეს თავდახსნისა და აზატულობის წიგნი მოგეც მე, სოლაღაშვილმა ბატონმა შენმა იასემ, შვილმა ჩემ[მ]ა იოვანემა შენ, მონასტრელს ჩემს ყმას ამილბარასშვილს ოქრუასა. ძმასა შენსა ოთარასა.

ჩემს მამულიდამ ხელი აგაღებინე ნასყი[დ]დამაცა, უსყიდამაცა. მაბულს გარდა თავიც დაგახსნევინე. მე შენთან ხელი აღარა მჭონდეს. შენთან არც ჩემს შვილს ჰქონდეს ხელი, არც ჩემს ნათესავს. თავი დაგახსნევინე. საცა გინდა, იქ წადი და საცა გერჩომლებოდეს, იქ დარჩი. მე შენთან ხელი აღარა მაქ[ვ]ს, ღმერთმან გიშველოს.

ვინც ეს წიგნი შეგიშალოს, მასამც შეშლის ღმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და ყოველნი მისნი წმინდანი, კაცთაგან: პა[ა]ტასშვილი ოთარა, ბანაძეშვილი მღ[ვ]დელი იასე, მოურავი გიორგი, პეტრიასშვილი გიუა, ვარსიმაშვილი პაპა.

და მე, აზარიაშვილს გიუას, დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. დაიწერა ესე წიგნი იანვარს კშ, ქორონიკონს უკდ. ხელთვა: იასე.

Verso-ზე პირშეკცევით: „ქ. მონასტრელის ამილბარასშვილის ოქრუას წიგნი თავდახსნილობისა".

910. სათავდებო წიგნი სეხნია დევიძისა ზალიკა აბდუშენიშვილისადმი

1736 წ. 1 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14752. დედანი. ქაღალდი. 17,9×11,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ნებითა ღვთისითა, ესე სათავდებო წიგნი მოგეცი მე, დევიძე სეხნიამა შენ, აბდუშენიშვილი იესე[ს] შვილს ზალიკას.

ასე რომე, ჩემი დისწული პაპუნიკი თავის მამას მოეყიდა და მერე გასწყრომოდი. და მოვედი და ჩემის ბატონის დასტურითა თავდებათ დაგიდექი, რომე დღეს და დღეის იქით თუ ეს ჩემი დისწული წაგიღეს სადმე, პასუხის გამცემი მე ვიყო.

არის ამისი მოწმანე ცქიტიშვილი იესე, აბდუშენიშვილი ზურაბ და გიგია და გოგატიშვილი მახარიკა, ბატონთანაც მახარიკა არის დამსწრე.

და მე, ტინტოლიზანა[ნ]თა გივინაშვილს ბაინდურას, დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

დაიწერა ქრისტიშობის[1] თეის დამდეგს, ქორონიკონს უკდ [ ] †

911. ამხანაგობის წიგნი დავით, ოთარ და იორამ თარხნიშვილებისა

1736 წ. 8 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd. 2783. დედანი. ქაღალდი. 24,5×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი.

ქ. ჩვენ, დავით და ოთარმა და იორამ ანგარიში გავსწმინდეთ წლევანდელის მირის სურსათისა და ბრინჯის თეთრისა. და თუ რამე სხვა დანახარჯი იცოს, ამაების ანგარიში გავსწმინდეთ.

დღეს აქამდის რაც ერთმანერთში ზარალი მოგვივიდა თუ სარგებელი, ყველა ჩავარონინეთ, ყველამ გაიარა; აღარც მირი. არც სურსათი, არც ბრინჯის ფასი, არც სამაპინძლო აღარა დარჩომილა რა.

დღეის იქით რაც სამსახური მოვიდეს, ჩვენ ჩვენი მამულის ზიანი და სარგებელი გავსწიოთ. თუ ერთმანერთის მოიტაცონ რამე, პასუხი გავსცეთ.

1 ქარიშტიშობის.

არის ამისი მოწამე ეშიკაღადბაში სულხან [□], მორდალი ქაიხ[ო]სრო [□] სვდმონ [□] გაბაშვილი პაპუნა*, ჩვენი ყმა ცალქალამანიძე ფირან*, ქვლივიძე სვიმონ*, ჩივაძე დავით*, ოჰანა.

და მე მგალობელს დამიწერია და მოწამეცა ვარ. ქრისტიშობის გ. ქორონიკონს **უკდ**[1]. [□] [□]

912. ყმის მზითვად მიცემის წიგნი ალხაზ თუმანიშვილისა თაჟა მანდენაშვილისადმი

1732—1736 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 804. დედანი. ქაღალდი. 35,6×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. უთარიღო. ბეჟან თუმანიშვილი საბუთებში გვხვდება 1732—1736 წწ. („დოკუმენტები, საქართ. სოც. ისტ." I, ნ. ბერძენიშვილის რედ., 1940, გვ. 236).

ქ. ნებითა და შეწევნითა მღთისითა, მამისა, ძისა და სულისა წმინდისათა, მარადის ქალწულისა მარიამისითა ესე მზითვის წიგნი დაგიწერეთ და მოგეცით ჩვენ, თუმანის შვილმან ალხაზმან, ჩემმან ძმამ ბეჟანამ თქვენ, ჩვენს მოქალაქეს სიძეს თაყას მანდენაშვილსა.

ჩემი და დუნიახათუნ მოგათხოვე შენდა მეუღლეთა, გაბოლატანე ქონება, რაც ჩემის კელითგან გამოვიდოდა, ჩემი მემკუიდრე ყმის შვილი ხარ[ა]ზისშვილი გიორგი.

ღმერთმან ასე გაგითაოსთ ეს ჩემი ყმის შვილი ჩემგან მზითვად გამოტანებული: გინდოდეს გასასყიდათა, გინდოდეს გასამზითვათა, რათაც ფერად შენდა გამოსადეგათა. არავინ შემოგეცილოს ერთი ღმერთის მეტი. ასრე გაგითაოს, როგორც მრავალს კაცთ ნამზითვი მსახური და მხლებელი გასთვებოდესთ. არ მოგეშალოს ეს ჩემი მზითვის ყმის შვილი ხარ[ა]ზისშვილი გიორგი.

---

[1] + თუ.

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ბეჭდისათვის.

მე, თუმანიშვილს იესეს, დამიწერია ეს წიგნი [□]

თავში: ქ. ამისი მოწამე მე, დავითა სუფრაჩი [□]

მარცხენა კიდეზე:

ქ. ამისი მოწამე მე, მდივ[ა]ნი შერმ[ა]ზ[ა]ნ [□]

ქ. მე, თაბაზ თუმანიშვილი, ამისი მოწ[ა]მე ვარ [□]

ქ. მე, მემანდარბ[ა]ში მამუკა, ამისი მოწამე ვარ [□]

ქ. მე, თუმ[ა]ნიშვილი ზაქ[ა]რია, ამისი მოწამე ვარ [□]

Verso-ზე: ქ. მე, აღმურა[ა]ნთ ესტატე, ამისი მოწამე ვარ [□]

ბოლოში „მანდენაშვილისა".

913. გათილაშის ყიდვის ტოლუხან-გეგისა დავით თარხნიშვილისადმი

1737 წ. 20 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14578. ღედანი, ქაღალდი. 15,5×13 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ესე გათილაშა მოგეც მე, ტოლუხან-ბეგ შენ, თარხნიშვილს დავითს. ასე რომე ჩემი ოთხი თუმანი გემართა და თანასუქი მქონდა. თამასუქი დამკარგოდა და თამასუქის ვეჩი თამამად მომებარა. თუ ის თამასუქი გაბოჩნდეს, ამ წიგნით ბათილი იყოს.

არის ამისი მოწამე ბატონი ერისთავი დემეტრე [□],

როჭიკაშვილი ოთარი [□], და მე, მდივანს გორჯასპის, დამიწერია. დაიწერა მარიამობის კ, ქორონიკონს **უკე**. [□] [□]

914. ხელწერილი იასე სოლოღაშვილისა იოსებ წინამძღვრისშვილისადმი

1741 წ. 31 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 11312. პირი. ქაღალდი. მხედრული.

ქ. მამებარა მე, სოლაღაშვილს იასეს, იოსებ წინამძღვრისშვილისაგან ხუთი მილანთუნი[1] და ათი შაური თეთრი ვახტანგ ყაფლანისშვილის ხანჯლის ფასი. მარტის გასულს, ქორონიკონს უკთ. იქვე

915. მეჯრილობის წიგნი მერალიბეგ ციციშვილისა დავით ციციშვილისადმი

1744—1750 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1306. დედანი. ქაღალდი. 35,5×31,7 სმ. მარჯვენა ზემო კუთხე მოხეულია. ბოლო აკლია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ორი ან სამი წერტილი. საბუთი უთარიღოა, თარიღდება მერალიბეგ ციციშვილის ქალანთარობის წლების მიხედვით (1744—1750).

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისითა ესე ძმო[ბი]ს წიგნი მოგეცით ჩვენ, თქვენმან ბიძაშვილმან ქალანთარმან[2] მერალიბეგ, ძმისწულმან ჩემ[მ]ან ივანემან, შვილმან ჩემ[მ]ან ედიშერ, ძმამან ჩემ[მ]ან თამაზმან თქვენ, ჩვენს ბიძაშვილს დავითს და პაა[ა]ტას და დემეტრეს.

ასე რომ ცოტას ხანს მამა ჩვენები გაყრილიყვნენ. მასუკან ისევ სახლისკაცობა ექნათ. ავი დროს გულისათვის ერთმანერთში ცოტა რამ სამდურავი გამოგვერია. ბატონის მეფის თეიმურაზის ბრძანებით ისევ ძმობაზე შევრიგდით. რაც ერთმანერთზედ დანაშაულობა[3] გვქონდა. ხელი ავიღეთ, ძმობა და სახლისკაცობა მოვინდომეთ და ისევ შევიყარენით ძმათა.

დავითს და პაა[ა]ტას უნდა გახლდეს: „ბუხიათისშვილი ნიკოლოზ თავის ყმითა და მამულითა, ქიმაძე თავის მამულით, ნასყიდასშვილები თავის მამულით, კოპაძე თავის მამულით, ქობულაშვილი თავის მამულითა, აბრამისშვილი თავის მამულით. ამათ არც ეთხოვებოდეს ხემწიფის სათხოვარი, არც ჩვენი, არც ღალა, არც კულუხი.

მსახურად უნდა გახლდეს: გვერდწითელი ჯანიბეგ, უზნაძე ნიკოლოზ, ჩინჩალაძე ქაიხოსრო, ჯაგრაშვილი ბერო, ალიბეგისშვილი გოგია, დალაქი ნასყიდა, ღონღაძე ბერო, ფურცელაძე დათუნა, წინამძღვრისშვილი ივანე. ამ მსახურებს მალი არ ეთხოვოს თავის თავათ.

თქვენ - დავითს და პაა[ა]ტას, დემეტრეს, - საცა მოხვნათ და ვენახი იმუშაოთ, არც გთხოო ღალა, არც კულუხი.

სხვა ამას გარდა ჩვენს საე[ე]რთოს მამულში და ყმაში არც კაცს წაართვათ რამე, არც დაა[ა]რბიოთ, არც ჩვენი უნებური ქნათ რამე, არც ერთის ფულისა სათხო[ო]თ რამე და არც გამოართვათ რაჲე.

დღეს და დღეის იქით რაც ხემწიფედამ შეგოვიმატოთ, ან რაც მამულიდამ ნასყიდობა შემოვიყიდოთ, საერთო იყოს: რაც სათავნოდამ ვიყიდოთ და შემოვიმატოთ, ერთმანერთ[თ]ან ხელი არა გვქონდეს.

ჩვენ სანამ ცოცხალი ვიყვნეთ არ გავიყარნეთ. რომელმაც ერთმანერთზე დავაშაოთ რამე და გაყრა მოვინდომოთ, მამულიდამ ხელი ავიღოთ. თუ ჩვენმან შვილებმან გაყრა მოინდომონ, როგორც ქართლის დასტური იყოს იმ რიგათ გაიყარონ.

ხემწიფის სათხოვარს თქვენთან ხელი არ ეკონდეს. თუ ხემწიფის სათხოვარი არ ეთხოვებოდეს, თქვენ მამულს გამოსავალთან ხელი არა ჰქონდეს, არცარ[ა] მთხოვოთ.

თუ ამაში ვიმტყუნოთ რამე, ჯერ ვიყოთ მლთის შემ[ცო]დე, მერმე ჩვენის ხემწიფისა.

დაიწერა ესე წიგნი კარ[ისა?]...*

მარცხენა კიდეზე

ქ. ჩვენ, ბატონი არჩილ, ამის მოწამე ვართ.
ქ. ჩვენ, სარდალი ქ[ა]იხოსრო, ამის მოწამე ვართ.
ქ. ჩვენ, აბაშიძე ვახუშტი, ამისი მოწამე ვარ.
ქ. მე, ქეშიქჩიბაში რევაზ, ამისი მოწამე ვარ.
ქ. მე, თარხანი ლუარსაბ, ამისი მოწამე ვარ.

---

1 მილან თუმანი. 2 ჭარანთარმან. 3 დანაშაურობა.

* დანარჩენი აკლია.

ქ. მე, ჩხეიძე გორგასალ, ამისი მოწამე ვარ.
ქ. მე, ფარსადან უზბაში, ამისი მოწამე ვარ.

916. უმის ჩუქების წიგნი იოვანე მდივანბეგისა სულხან მამფავაძისადმი

1760 წ.

ცსსა. ფ. 1450. დავთარი № 11. საბუთი № 21. ბირი. ქაღალდი. მხედრული.

[27] ესე წიგნი მოგართვი მდივანბეგმა იოვანემ თქვენ, ჩემს ბებიდაშვილს ეშიკაღასბაშს სულხან.

ასე რომე ჩემი ნასყიდი ყმა სომხითის დეღცნუტელი ახნაზარა და მელქუა, ეს ორი კომლი, თქვენთვის მამიცემია ყოველის კაცისაგან უცილებლად, რომე არას კაცსა იმათთან ჯელი არა აქვს.

ღმერთმან მოგახმაროსთ, როგორც ბატონყმობის რიგია, ისრე იმსახურეთ. არაოდეს ჩემგან არ მოგეშალოს. მტკიცედ თქვენთვის მამიცემია. ჭორონიკონს **ულმ**.

917. ცოლ-ქმრის გაყრის წიგნი გაიდურაშვილებისა შუშან კაკიაშვილისადმი

XVIII ს. შუა წლები

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1233. დედანი. ქაღალდი. 20,8×10,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი ან სამი წერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ესე წიგნი მოგეც ჩვენ, ბაიდურასშვილებმან სიყმიამან, შაჰმაზან და იოსებ შენ, კაკიასშვილს შუშანს.

ასე რომ ჩემი და [გ]ყვანდა. და თქვენ ცოლ-ქმართ ერთმანეთის რაზნი არ იყავით. და ახლა შამოგეხვეწე და გაგაშვებინეთ. არც შვილი ყვანდა ჩემს დას, იმიტომ, თორემ სხვა ერთმანეთ[თ]ან დანაშაული არა რა; გაგაშვებინეთ ჩემი და, რაც მართებელი იყო, ყველა გამოგ[არ]თვით. კაცები დავისხით და ამას იქით შენთან ძმობის და მოყვრობის მეტი აღარა ჯელი გქ[ო]ნდეს რა.

არის ამისი მოწამე: ციხისთვისშვილი იასე, აბრამა სალთხუცის მსახური, თელეველი ირემა ხამხაძე, ცქვიტისშვილი ბერო, გაბიდაური ვარდიასშვილი, მარტყოფელი მიქელისშვილი ლუარსაბ.

მე, დავით, დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი †††

918. ანდერძის წიგნი გელან თუმანიშვილისა გორჯასპი თუმანიშვილისადმი

1755 წ. 12 სექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 227. დედანი. ქაღალდი. 44,5×15,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი, ორი ან სამი წერტილი. ა-მეტ-ნაკლული. საბუთის პირი, გადაწერილი 1797 წ. დაცულია იქვე (IId 14375).

ზე ადიდოს ღმერთმან მეფეთა ნეფე თეიმურაზ და ძე მისი ირაკლი[1] განაძრიელოს ღმერთმან, ისმინოს აჯა და ბოხსენება ჩემი თუმანიშვილი თავილდარი ბეჟან მოვახსენებ ანდერძსა ამას.

რადგან სოფელი წარმავალი არის და მეც უცოლშვილო გახლდი, ჩემს უკან ჩემის პაპის და ბიძის და მამის დანარჩომი სასახლე, ბაღი ადგილი, ყმა-მამული, მიწა-წყალი, შესავალი, გასავალი, რაც რამ ფერი დამრჩა, სულ ხელელობპირ (sic) მდივნის გორჯასპისათვინს ანდერძი მიქნია.

მამის ჩემისაგანც მე ასე მჭონდა ანდერძი და მეც ჩემის მამის ანდერძის გატეხა ვერ შევიძელ. რადგან უცოლშვილო ვიყავი, მამას ჩემსაც მაგისთვის ჯელი მოეკიდა. მეც მაგის კეღლათ ვიყავი ჩემს სიცოცხლეში და ჩემს უკან ანდერძიც მაგას, დაუწერე და მივეცი.

თქვენს სამსახურს და რაც რამ ფერით შეძლება იქნებოდეს ჩემის მამულიდამ, მდივანს გორჯასპის იმსახურებდეთ. რაც მართებელი სამსახური იყოს, ყმასაც ისე იმსახურებდეს და კარგად მოუვლიდეს სამართლიანის საქმით. უსამართლოს ნურც თვითონ უზამს და ნურც სხვას აქნევინებს უსამართლოს, რომ ჩემის მოხსენებით თქვენი უკადრისი არ იქნეს და ჩემის სულის საგინებელი და ღვთის საწყენი არა მოხდეს რა.

ეს ჩემი მოხსენება და ანდერძი დასრულდეს. და მამშლელს ქრისტეს სამართალში პასუხს ვთხოვ და სამართალს ღვთისგან მოველი და მოგახსენებ.

დავსწერე ეს ანდერძი ენკენისთვის იბ გასულს, ჭორონიკონს **უმგ**. ეს ჩემი ხელია.

---

1 ირეკლე.

919. შეწირულების წიგნი დარეჯან აბაშიძისა გერმანე კათალიკოსისადმი

1756 წ. 27 ნოემბერი

ცსსა. ფონდი 1448. საბუთი № 3339. დედანი. ქაღალდი. 31×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი. საბუთი რეგისტრირებულია 1822 წლის 15 ივნისს № 32-ით იმერეთის დროებითი მართებლობის მიერ, რომელსაც ხელა აწერენ: „პოლკოვნიკი მდივანბეგი თავადი ქაიხოსრო წერეთელი და მდივანბეგი თავადი დავით ჩხეიძე", და 1844 წელს № 540-ით ქუთაისის საეკლესიო კომიტეტის მიერ.

ქ. ნებითა და შეწევნითა ღმრთისათა, ესე სწორი და უტყუელი აღთქმა და ფიცი და პირობა მოგართვით ჩვენ, დედა თქვენმა, აბაშიძის ასულმან დარეჯან შენ, ჩვენს შვილს ბატონს კათალიკოზს გერმანეს ასე და ამა პირსა ზედა, ოომე უხუცესი და საყვარელი შვილი ბძანდები ჩემი და ხორცითაც და სულითაც მისანდო და მისამართი იყაო.

და აწ თუ შენ ჩემთვის სწორისა და ჰეშმარიტის გულით კარგი და რაც შეგეძლოს ორისავ სოფლის შემწე და ნუგეში იქნე, როგორც დელაშვილობის მარებული არის, ღმრთის უწყინარის საქმით სიამის, მორჩილების და სამსახურის მღომი იქნე, არც სიტყვით და არც საქმით შენ ჩემზე ზაკვა და ტყუველი არ გამოიყვანო, მეც ავრე შენთვის მონდობილი, უხერხო, უტრელო (sic), უზაკვო, ჰეშმარიტის გულითა და საქმით ვიქნე; არც რაგინდარას ტყუეილს სიტყვით შენი ჩხუბი დავიყვირო, სანამდი არ გაგიკითხო და ტყუველი და მართალი არ შევიტყო.

რაც ჩემი სათავისთავო მამული და ადგილი მაქვს, იმაში არას ადამიანს ხელი არა აქვს, არც შვილებს, არც სხვას კაცს ხელი არა აქვს რა. კურთხეულის მამის ჩემის გიორგის აბაშიძის წყალობი იარაღებით შოშიტა ერისთავისაგან ვიყიდე.

სხვა შვილებიც დამეყენ, მარა ჩემის სულისთვის ამის მეტი საგძალი არა მქონდა რა; ნასამართლის ქონებით ნაშოვნი იყო და ჩემის სულისათვის შენს ღმინდას ეკლესიას — ნიკოლაოზ მღვდელთმთავრისას შევსწირე ჩემის სულის საოხად.

ასე რომე სანამ სული შედგას, სიყვარულსა და მოვლასა და მართებულს საქმეს ჩემზე ნუ შეორგულდები. და რა მოვჰკუდე, თუღა ცოცხალი დამრჩე, ჩემი გვამი იღვაწე და რიგით დამ[შ]ვარხვე. მერმე სანამდისაც იცოცხლო, სულის საქმესა და წესსა და რიგსა და მის დროს ჩემთვის აღასრულებდე.

ეს ჩემი სათავისთავო მამული უკუნისამდე შენს ღმინდას ეკლესიას ჩენდა საოხად ეპყრას. ამაში მცილე არავინ აუჩნდეს.

ვინც ეს წიგნი შენს საყდარსა და შენ გაგიტეხოს და ამაზე შეცილება დაიწყოს, მე ამის მეტი არა მქონდა რა და ჩემმა ცოდვის სასახსროთ იესო ქრისტესთვის მიმირთმეკია და წმინდის ნიკოლოზისათვის შემიწირავს.

და თუ ვინმე ეს მას გამოახვას, ჩემის ცოდვის პასუხი ღიდს მეორედ მოსვლას იესო ქრისტეს მან მისცეს და ჯერ ღმრთისაგან და მერმე შვიდის კრებისაგან და ოთხის პატრიარქისაგან შეჩვენებული იყოს.

ამას გევედრები, შენ, ჩემო შვილო გერმანე, რომე ამ კაცებს ძალა და უსამართლოთ მიპყრობა არ დაემართოს და არც საეროთ გახდეს, როგორც ღვთის სამართალი იყოს, საყდარსაც ისე ამსახურე; და ჩემს სიცოცხლეში — მე, და მერმე შენ, ღმერთო.

დაიწერა წიგნი ესე ქორონიკონს ქრისტეს აქეთ **ჩლნვ**. თუესა ნოემბერსა **კზ**, დღესა შაბათსა.

მარცხენა კიდეზე

რა სწორეთ ეს საქმე დამტკიცდეს, რომ სათუოთ აღარ იქნეს, რომელიც ჩვენის მიცემის დაპირება მქონდეს, ისიც გვიბოძეთ.

920. ამანათად მიბარების წიგნი ანანანუმისა ელიზბარ თაქთაქიშვილისადმი

1782 წ. ხექტემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 13008. დედანი. ქაღალდი. 37,8×16,8 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ესე ვექილამა წიგნი მოგართვით ჩვენ, ცხილეანელმა გედე[ო]ნას ქალმა ან[ა]ნანუმ, ზაქარია ჭონის ქვრივმა, თქვენ ელიზბარ თაქთაქიშვილს.

ასე რომ, ჩვენი სამკვიდრო სასახლე არის ჭალაქსა, თქვენს სასახლეს და ბეზიტანთ ბაინდურას სასახლეს შუა არის, თქვენთვის ამანათათ მოგვიბარებია, სანამ ჩვენ მოვებატრონებოდეთ ჩვენს სასახლესა, მანამდი თქვენ გებაროსთ. ამ სასახლის ბატონის წყალობის სიგელიც თქვენ მოგართვით. სიგელიც და სასახლეც — ორივ თქვენ გებაროსთ.

დაიწერა ენკენისთვის ნახევარს გასულს, ქორონიკონს **უნ**.

ქ. მე, ცხინვალის მამასახლისი ბ ე ჟ ა ნ, ამ ზაქარია ჭონის ქვრივის ილრალით, ამ წიგნის მოწამე ვარ.

ქ. ჩვენ, ბატონი სალთხუცესი დ ი მ ი ტ რ ი, ამ ვექილამის მოწამე ვართ

ქ. მე, ი ე ს ე უზბაში, ამ ვექილამის მოწამე ვარ ზაქარია ჭონის ილრარითა.

Verso-ზე: პირწექცევით: „ქალაქის სასახლის არის".

921. ᲥᲛᲘᲡ ᲛᲖᲘᲗᲕᲐᲓ ᲛᲘᲪᲔᲛᲘᲡ ᲬᲘᲜᲐᲓᲠᲘ ᲘᲝᲠᲐᲛ ᲗᲐᲠᲮᲜᲘᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ ᲗᲐᲕᲘᲡᲔ ᲨᲕᲘᲚᲘᲡ ᲛᲐᲠᲘᲐᲛᲘᲡᲐᲓᲛᲘ

1765 წ. 15 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2575. დედანი. ქაღალდი. 26×16,3 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორწერტილი. ა-მეტი.

ქ. ესე წიგნი მოგართვი მე, მამა თქვენმა თ ა რ ხ ნ ი ს შ ვ ი ლ მ ა ი ო რ ა მ შენ, ჩემს შვილს მ ა რ ი ა მ ს.

ასე რომე, ჩემი ყმა თ ა მ ა ზ ა ნოსტელი, ქვეყანა რომ აიყარა, ჩვენს სოფელში აღარავინ დადგა, ის თამაზა ს ა ხ ი რ ე თ ს ჩამოვიდა. იქიდამ დაიკარგა, ლეკმა წაიყვანა. ყ ი ზ ლ ა რ ი დ ა მ მამავალებულიყო, გზაზე მომკდარიყო. იმას ორი პატარა ობოლი დარჩა ბიჭები.

რაღგან შენც ჩემი შესანახავი იყავ და დასარჩენი, ის ობლები თქვენ ზითვათ მამიცია ყოვლის კაცის უცილებელი, იმათთან არას კაცს ხელი არა ქონა თქვენს მეტს.

ამისი მოწამე: ჩვენი წმიდის ეპტატის დეკანოზი ს ვ ი მ ო ნ, ბ ე ჟ ა ნ ა ს შ ვ ი ლ ი ო თ ა რ ი, ლ ა ფ ე რ ა შ ვ ი ლ ი მღდელი ზ ა ქ ა რ ი ა, მ გ ე ლ ი ტ ა ს შ ვ ი ლ ი ბ ე რ უ ა, ატენელი მამასახლისი და სულ სასირელი.

მე, ი ო რ ა მ ს, დამიწერია და ყაბულიც მაქვს. დაიწერა ქრისტიშობის თვის **იე**, ქორონიკონს **უნგ**.

922. ᲙᲘᲠᲝᲜᲘᲡ ᲬᲘᲜᲐᲓᲠᲘ ᲛᲐᲠᲘᲐᲛᲐ ᲛᲘᲗᲮᲝᲕᲘᲡ ᲜᲐᲙᲠᲔᲡᲔᲚᲘᲡᲐᲓᲛᲘ

1767 წ. 11 აპრილი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 531. დედანი. ქაღალდი. 16,3×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორი წერტილი.

ესე წიგნი მოგართვი მე, მ კ ი თ ხ ა ვ მ ა რ ი ა მ ა მ, თქვენ ბატონს ნ ე კ რ ე ს ე ლ ს. ასე რომე მკითხავი ვიყავ და ჩვენის ვართაპეტისაგანაც საკანონო დამედო და ხელი ავიღე [მ]კითხაობაზე. და ეს წიგნიც თქვენთვინ მა[მ]ირთმევია: ამას იქით თუ ჩემი მკითხაობა კიდევ მოგხსნდეს, ცეცხლში დამწვით.

არის ამისი მოწამე სულ ერთო[ბ]ლივ ლომისციხელნი, და აქ: ფეიქარი კ ი რ ა კ ო ზ ა, მეწისქვილე ე ი ვ ა ზ ა.

და მე, ა ნ ტ ო ნ ა ს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ. დაიწერა აპრილს **ია**, ქორონიკონს **უნე**.

923. ᲣᲔᲧᲠᲘᲚᲝᲑᲘᲡ ᲬᲘᲜᲐᲓᲠᲘ ᲒᲘᲝᲠᲒᲘ ᲬᲔᲠᲔᲗᲚᲘᲡᲐ ᲥᲐᲘᲮᲝᲡᲠᲝᲗ ᲬᲔᲠᲔᲗᲚᲘᲡᲐᲓᲛᲘ

1768 წ. 31 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1212. დედანი. ქაღალდი. 31,3×15 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ერთი ან ორწერტილი. ა-ნაკლული.

ქ. ესე უტყუვული ე რ თ ო ბ ი ს და სიყუარულის წ ი გ ნ ი და პირი დავიწერე და მოგართვი თქვენ, ჩემს ძმას წ ე რ ე თ ე ლ ს ქ ა ი ხ ო ს რ ო ს და თქვენს შვილებს პ ა პ უ ნ ა ს და ზ უ რ ა ბ ს მე, შენმა ძმამ წ ე რ ე თ ე ლ მ ა გ ი ო რ გ ი მ, შვილმა და მომავალმა ჩემ[მ]ა.

ასე რომ გავერთდით. დღეის ამას იქით მამულიც, ალაგიც, ყმაც, ყოფაც ერთი იყოს. რაც ან ახლა მაქვ[ს] ღ[ვ]თის და ბატონის წყალობა, ან ამას იქით ვიშოვნო, ყოველისფერი ერთი იყოს. რაც ბატონის სამსახურს და ხარჯს გადაერჩინ[ო]თ, ძმურებ გავიყოთ. მტრის მტერი ვიყო[თ] და მოყუარის მოყუარე.

აგრევე შენ ამის[1] გასათავებლად მომიცემია თავათ[2] ღმერთი, ყველანი მისი წმინდანი ზეცისანი და ქუეყანისანი, ხორციელნი და უხორცონი.

---

1 ამისთ. 2 დავათ.

არც გიხერხო, არც გიტრულო, კიდეც წმინდის გულით შენი ერთგული და სიკეთის მდომი ვიყო, თუ შენ ხერხობა და ტრულობა ჩემს და ჩემს შვილზე არა გამოგივიდეს რა, ან ჩემს სიცოცხლეში არ გამეყარო.

არის ამისი მოწამე: დედოფლის კარის მწირველი სვიმონ იშხნელი, პეტრე მღდელი, კიდევ ამის მოწამე ზაალ აბდუშელიშვილი და ბექიკ გოდაბრელიძე*. მე, დავით მდივანს, დამიწერია, მოწამეცა ვარ. დაიწერა მაისის გასულს, ქორონიკონს **ჩლაწ** †

Verso-ზე პირშეკვეთით: „გიორგი წერეთლის ერთობის მიცემული წიგნი".

924. უმის მიბარების წიგნი დავით სახლთუხუცესისა გიორგი თუმანიშვილისადმი

1708 წ. 6 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 236. დედანი. ქაღალდი. 21,5×12 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-მეტი.

ქ. დავით სახლთუხუცესის სიკეთით სახსენებელო თუმანიშვილო გიორგი!

მერე ეა ჩვენი ყმა სკრელი თამაზა მანდ ხელთუბანს ხიზნათ დგას. სანამ ჩვენ ავყრიდეთ და წავიყვანდეთ შენთვის მოგვიბარებია. უბრალოთ ნურავის ამსახურებ და ნურავის გა[ა]გლეჯინებ. ამასთან ან თქვენ რა საქმე გაქვსთ, ან სხვასა რომ გასარჯოს ვინმე. შენი მოპარებულია, როგორც აქამდინ შენს ბიძაშვილს გიორგის ებარა, ახლა შენ თვალყური დაიჭირე ამაზე. მთიბათვის **ვ**, ქორონიკონს **უნვ**.

ამას ერთი თოფი ჩითი დაჰკარგვია. ვისაც ედავებოდეს, სამართლით თუ შეუვიდოდეს, გამოურთვი, მოეც, ნუ აჩივლებ.

* ეს წინადადება მიწერილია მარცხენა კიდეზე.

925. უმეგის მზითვად მიცემის წიგნი ამირინდო ამილახვარისა თავისი ქალიშვილის თამარისადმი

1774 წ. 19 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1237. დედანი. ქაღალდი. 17,3×14,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. საბუთის პირი დაცულია იქვე (Sd 2043ა).

ქ. მამიშვილის დამტირებელო შვილო ბატონო თამარ, მარტილოზა, სარუხანა და გიგუა ასათაშვილები შენთვის მიმიცია. ხელი არავის აქვს იმასთან.

ბატონმა რომ მამადხანზე გაიბარჯვა, მაშინ ერევნიდამ მომიყვანია ასათა თავისის შვილებით. ის ასათა მოკულა, ობლები მე დამისდია, შენთვის მომიცია, შენ იმსახურე, მზითევში მომიცია.

არას კაცს ამათთან ჯელი არ აქვს. ვინც ეს ჩემი სიტყვა და წიგნი მოგიშალოს, იესომ ის მოუშალოს ორისავ სოფლის ცხოვრებისამ და დასწყევლოს. იანვრის **ით**, ქორონიკონს **უიბ**.

ბეჭედი: მონა ღთისა ამილახვარი ამირინდო.

926. წიგნი გიორგი მურუზიძისა დოსითეოს ნეკრესელისადმი ცოლის გაშვების შესახებ

1775წ. 1 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Ad 562. დედანი. ქაღალდი. 17,6×13,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობას ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი.

ქ. ესე წიგნი მოგართვი მე, გიორგი იმერელმა მურუზიძემ რაჭველმა, თქვენ — ყოვლად სამღვდელოს დოსითეოს ნეკრესელს[1].

თქვენ მოგხსენებ[ი]ათ: თავის ადგილს ცოლი ჰყვანდა, გაუშოო. აქ ცოლს აძლევთ. მართალია, გაუშვი. მაგრამ ბოზობის მიზეზით გაუშვი[2]. თუ სხვას მიზეზით გამეშოს და ბოზობის მიზეზით არ გამეშოს, ქრისტეს წინა შენ პასუხი მოგცე.

მე, არაშელიძე მიქელა იმერელი, ვარ ამისი მოწამე რომე ეს სიტყვა ჭეშმარიტია; და ორმა ამისმა მუზობელმა მე, ჩიტაშვილს პაპა ნაცვალსაც, ასე შემომფიცეს: მართალია, რომე ბოზობის მიზეზით გაუშო.

1 დოსითეოს ნეკრესელს] დოსითეოს ნეკრეს. 2 გაუშვით.

მე, ანტონა სომეხს, დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამათის სიტყვისა. დაიწერა ღვინობისთვის ა, ქორონიკონს უოგ.

927. შეკრილობის წიგნი ზურაბ და ერასტი გოშტაბაშვილებისა

1778 წ. 10 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 1843. დედანი. ქაღალდი. 45×15,5 სმ. რესტაურირებული. მბეჭდრული განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. ამავე ფონდში დაცულია საბუთის მეორე დედანი (Hd 9359).

ქ. ესე საძმო და ერთობის წიგნი მოგე მე, გოშტაშაბისშვილმა ბეჟანის შვილმა ზურაბმა და სახლისა ჩემისა მომავალმა შენ, ჩენს ბიძაშვილს დავითის შვილს ერასტის და სახლისა შენისა მომავალსა.

ასე და ამა პირსა ზედა, რომ ავის დროს მიზეზით მამაჩემი და პაპა შენი ერთმანერთს დაშორებიყვნენ და გაყრილიყვნენ; და მასუკან კიდევ ძმობისა და სახლისკაცობის სიყვარულით ძმათ შეყრილიყვნენ და ერთათ ყოფილიყვნენ, რომ მაშინდელი იმათი შეყრილობის წიგნი დღესაც არის, მასუკან კიდევ გაყრილიყვნენ.

და ახლა ჩვენ ერთმანერთის. სიყვარულით მოვინდომეთ[1] ძმათ შეყრა და ერთად ყოფნა. და მე, ზურაბმა ეს წიგნი და პირი ჩემის ნებით და ნდობით მოგე, რომ რაც მამაჩემს ბეჟანს თავისის საჭირწახულოთი სახლისკაცებიდამ წილი გამოჰყოლია სამკვიდრო, თუ ნასყიდობა და თუ მასუკანდელი შემატებული ყმა და მამული, დღეს რისიც მქონებელი ვარ ამ წიგნის მოცემაში ყმისა თუ მამულისა, ამით ძმათ შეგყრივარ, რომ დღეის უკან ღმრთის მოწყალებით მე ჩემის მამულით და ყმით და შენ შენის მამულით და ყმით ერთათ ძმურებ სიყვარულიან უნდა ვიყვნეთ, და სიკვდილითაც ერთმანერთის ხელში უნდა დავიხოცნეთ.

კურთხეულის ჩემის რძლის, ბებია შენის ნაყიდი რაც მამული არის, რომ იმისი ნასყიდობა წიგნი სახელდობრივ გამოაჩენს, მანამდის ჩვენ ერთათა ვართ და ბებია შენის ნასყიდს მამულს მიუდგებით, იმ მამულის გამოსავალიც ორთავ ერთობაში უნდა მოვიხმაროთ, და სხვა რიგათ სამამულოთ ბებია შენის ნასყიდობასთან მე საქმე არა მაქვს.

ამას გარდა, შენი წილი ნასყიდი, თუ უსყიდი ყმა და მამული, და ასრეთვე ჩემი ნასყიდი, თუ უსყიდი ყმა და მამული ლხინში, თუ ჭირში საძმოთ უნდა მოვიხმაროთ.

[1] მოვიმდომეთ.

ღმერთმან მაშოროს, თუ ჟამთა ვითარებისაგან რომელისამე მიზეზით ან მე და შენი, და ან ჩვენის შვილებისა გაყრა მოხდეს, ამ გზით უნდა დავშორდეთ: რაც შენ შენის საუფროსოთიდან შემატებულით ჩემს ძმობაში მამული [და] ყმა მოგყოლიყოს, ის ისევ სრულებით შენი იყოს; და ასრეთვე რაც მე ჩემის საჭირნახულოთი და ან შემატებულით შენს ძმობაში მომყოლიყოს, ის ისევ სრულებით ჩემი იყოს. და რაც ღვთის მოწყალებით ერთობაში ან ოჯახს და ან მამულს შევმატოთ, ის თანასწორეთ საერთო იყოს.

ღმერთმან გვაშოროს, თუ ამოვსწყდე უძეოთ, ჩემი მამული და ყმა შენ დაგრჩეს; და თუ შენ ამოსწყდე უძეოთ, შენი ყმა და მამული მე დამრჩეს ერთობაში.

არის ამისი მოწამე ქავთარიშვილი ნიკოლოზ [redacted], ნამანგლელავის შვილი სესია [redacted], იოთამის შვილი რევაზ*, და მუსხელასშვილი დავით*.

მე, თუმანისშვილს მდივნის გორჯასპის ძეს მდივანლაშქარნივისს მანუჩარს, ზურაბის სიტყვით დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. ხელრთვა: მანუჩარ.

აღიწერა ქრისტიშობის ი, ქორონიკონს უოვ.

მარცხენა კიდეზე

ქ. მე, ორბელიანი სარდალ-სალთხუცესი დავით, ზურაბის ყაბულობით ამ საძმოს წიგნისა თანამოწამე ვარ. [redacted]

ქ. მე, იოთამის შვილი რევაზ ნაზირი, ზურაბის სიტყვით მოწამე ვარ.

ქ. მე, ზაალ საამი[ს] შვილი, ამ საძმოს წიგნის მოწამე ვარ. ხელრთვა: ზაალ.

ქ. მე, დავით აბაშიშვილი, ზურაბის სიტყვის მოწამე ვარ. ეს ჩემი ხელია.

ქ. მე, ზურაბს, ამ წიგნის ყაბული მაქვს [redacted]

თავში

* დატოვებულია ცარიელი ადგილი ბეჭდისათვის.

ქ. მათის იმპერატორების დიდებულების ნებით სრულიად საქართველოს მ ე მ კ ვ ი დ რ ე და მმართებელი დ ა ვ ი თ შეყრილობის წიგნსა ამას ვამტკიცებთ. ფებერვლის კ, ქორონიკონს უპთ. [დავით]

ბოლოში სხვა ხელით: „ზურაბის წოცემული საძმო წიგნია".

928. შეყრილობის წიგნი ფირან და გორჯასპი თუმანიშვილებისა

1779 წ. 10 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 31. დედანი. ქაღალდი. 44,7×11,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ა-ნაკლული.

ქ. ნებითა და შეწევნითა მღვთისითა, მამისა, ძისა და სულისა წმინდისითა. ესე ამიერით უკუნისამდი ჟამთა და ხანთა მტკიცე და შეუცვალებელი და საბოლოოთ განსათავებელი წიგნი და პირი დავდევით ჩვენ, თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ მ ა ფ ი რ ა ნ და ჩემ[მ]ა შვილმა ბ ე ჟ ა ნ მ ა.

ასე რომე მოვედით და თქვენ ჩემს განაყოფს მ ა ნ უ ჩ ა რ ი ს შვილს გ ო რ ჯ ა ს პ ი ს შემოგეყარეთ, ასე რომ მანამდი ცოცხალი ვიყოლ, შენ არ გაგეყაროთ, ჩვენის სასახლითა და ყმითა და მამულით, თუ რამ გვაქ[ვ]ს ქონებითა და ამ პირობითა, რომ მანამდი ცოცხალი ვიყოთ, არ მოგშორდეთ და ჩვენს უკან ჩვენი მამული და სასახლე და თუ რამ გვაქ[ვ]ს, ისიც სულ შენი იყოს. არა კაცი არ გედ[ა]ვებოდეს და ვერცავინ მოგიშალოს.

ვინცა და რამაც კაცმა ამის შლათ ხელიყოს, მასამც რისხავს თავად ღმერთი და ყოველი მისი წმინდანი ხორციელი და უხორცონი.

არის ამისი მოწამე თავად ღმერთი და ყოველი მისი წმინდანი, კაცთაგან: თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი მდივანი ბ ი რ თ ვ ე ლ ი [ ], ქ რ ი ს ტ ე ფ ო რ ე †, ა ს ა ნ ა † და ს ა ლ მ [ა] ზ ა ნ ა † და პ ა პ უ ა ი ა ს ე შ ვ ი ლ ი, ტ ე რ-გ რ ი გ ო ლ ა †

მე, თვითონ ფ ი რ ა ნ ს, დამიწერია და ყაბულიც ვარ †

მე, პ ა პ უ ა თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ი, ამის მოწამე †

ქ. მე, თ უ მ ა ნ ი შ ვ ი ლ ს ბ ე ჟ ა ნ ი ს შვილს გ ო გ ი ა ს, ამ კურთხეულის პაპის ჩემისაგან და მამის ჩემისაგან მოცემულის შეწყრილობის წიგნის ყაბული მაქვს, ღმერთმა სიცოცხლეც და სიკვდილიც თქვენთან მამცეს. თიბათვი[ს] ი, ქორონიკონს უჲზ, ხელითა: გ ი ო რ გ ი.

მარცხენა კიდეზე

მე, ი ა ს ე ს შვილი პ ა პ უ ა, ამის მოწამე †

929. ანდერძის წიგნი მდივანბეგ იოანე ორგელიანისა

1779 წ. 2 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14311. დედანი. ქაღალდი. 35×21 სმ. რესტავრირებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა. ამინ.

ვინათგან ყოველი კაცი მოკვდავნი ვართ და მიწად მივიქცევით, ვალი არის რომ კაცმა თავის სიცოცხლეში თავისი ანდერძი დაწეროს, და გაარიგოს.

მეც, ი ო ვ ა ნ ე მდივანბეგი ლ უ ა რ ს ა ბ სარდლის შვილი, ვწერ ამ ა ნ დ ე რ ძ ს ა.

ამად რომე ქ ა ი ხ ო ს რ ო სარდალი დ ა ვ ი თ სარდლის პაპა თავის მამის სიკვდილის დროსა ოთხის თვისა თავის დედას მუცელში დარჩომილიყო. რადგან რომ მამიჩემის ძმისწული იყო და დედაც მოჰკდომოდა და ობლათ დარჩომილიყო, მერმე მამაჩემმა ქაიხოსრო სარდალი, დიაღ, დიდის ჭირნახულით და რომელიც მართებული იყო, ისე გაზარდა დაჭორწილებითა, შენახვითა მართებულათ შე[ი]ნახა.

მეც ამიტომ ეს ანდერძი დავწერე. რაც რომ ჩემი ნასყიდი იყოს და უსყიდი — მამული, სახლი, გლეხი ესე[ე]ბი დ ა ვ ი თ სარდალ-სახლთხუცეს[ს] და ნ ი კ ო ლ ო ზ ს უანდერძე და დაუგდევი.

მერმე რადგან ბ ა ტ ო ნ ი შ ვ ი ლ ი თ ა მ ა რ ი მ ე ფ ი ს ე რ ე კ ლ ე ს ასული იყო, ამის გულისათვისაც მართებელი იყო ასე მექნა.

ამას გარდა, ბიძის ჩემის ო თ ა რ ი ს, მ ა ნ უ ჩ ა რ ი ს ა და რ ე ვ ა ზ ი ს ნასყიდი და უსყიდი, ამათი ნასყიდი და უსყიდი, ნახევარი ჩემი იქნებოდა და ნახევარი დავით სარდლისა იქნებოდა. ეს ჩემი წილიც ამათთვის მიანდერძებია ამ პირობითა ღმრთის წინაშე და ყოვლად წმიდის წინაშე, რომ სანამდის ცოცხალი ვიყო, ჩემი ყმა მემსახუროს; ამ ჩემს სიცოცხლეშია ნუგეში და შეწევნა არ დამაკლოს.

ჩემის სიკვდილის სამარხი, რომელიც დავით სარდლის საკადრი იყოს და მე მეკადრებოდეს, ის ჩემს მოძღვარს მისცენ და ისე დამ-

1 ღ თ.

[მ]არხონ. ჩემი ვალიც გარდაიხადონ, რომ ჩემის სულის მოვალე არ დარჩნენ.

მკრძე ჩემი მეუღლე, კახთ სალთხუცის ასული ა ნ ა ხ ა ნ უ მ, სანამდისინ ცოცხალი იყოს, შეინახონ. ორი კომლი კაცი, რომელიც მოინდომოს ჩემი ნასყიდი, თავის სიცოცხლეში მისცენ. სანამდის ცოცხალი იყოს, ცოცხალი შეინახონ, მკვდარი დამარხონ და სიკვდილს უკან სარდალს დარჩნენ. კიდემ ამის სამარხიც ჩემს მოძღვარს მიეცეს. ამ ჩემის მეუღლისა დიდი ვალი მძევს მე, ამიტომ რომ ამის ზითევი სულ ჩემს სახლში არის დახარჯული. ერთი ქალი მყავს და თუ იმასაც მისცემ რასმე კარგი იქნება და და-ძმურათ გამოგადგება.

ტ ა ნ ძ ი [ი]ს ბოლოს რომ თ ო ფ რ ა ყ ა ლ ა არის, იმის ძირში ერთი სოფელი არის რომ ძ ე ძ ვ ნ ა რ ი ა ნ ი ჰქვიან, ჩემის მარგალიტის საყელოთი ნასყიდი არის, მამისჩემისაგან ისი ფ ი ტ ა რ ე თ ი ს ეკლესი[ი]ს შეწირული არის, ის არ მოუშალო რომ ღმრთისმშობლის შეწირული არის.

ი ო ს ე ბ კ ო რ კ ო ტ ა შ ვ ი ლ ი მანგლელი რომ იყო, იმისი ვალი დაგვრჩომია ოთხი-ხუთი თუმანი; ისი, თუ ახლო ნათესავი იყოს ვინმე, იმას მიეცეს, თუ არადა იმის სულისათვის უნდა გაიცეს.

რაც ჩემის კაცებისათვის მამული მიმიცია თუ სახელო, დიდათ გევედრებით, რომ არ მოუშალოთ.

ვეჭობ, თქვენც მოგხსენებოდესთ, რომ ერთის კაცისათვის აზატობის წიგნი მიმიცემია, ამიტომ რომ ჩემის მამისა და დედისათვის მეალაპეთ დამიყენებია; და ის ჩემი მიცემული წიგნი არ მოუშალო და არც წესია.

ერთს ამას გევედრები, რომ ჩემი მსახური და გლეხი დიდის შეღავათით შემინახავს და თქვენც მაღავათით შეინახეთ, რომ ძალი არავინ უყოს. რაც რომ ამ ჩემის ანდერძის წიგნით შემომიცვეთია თქვენთვის, ღმრთის წინაშე ის პირობა გამითაოთ და ერთი პირობის წიგნი თქვენც მომცეთ, ღმრთის წინაშე და ყოვლად წმიდის წინაშე ის პირობა გამითაოთ.

ეს ჩემი ანდერძის წიგნი და თქვენი პირობის მოცემული წიგნი — ორივ ჩემს მოძღვარს ებაროს. ასე არს, რომ პავლე მოციქული იტყვის: ანდერძი სიკვდილისა შემდგომად მტკიცე არისო.

სხვა რაღა მოგახსენოთ. თქვენ იცით და საუკუნო ღმერთმა, თუ ეს ჩემი პირობა არ გამითავოთ.

ჩემის სულიერის საქმის ვექილი პატრი უფროსი დ ო მ ე ნ ი კ ა არის, ჩემი და ჩემის მეუღლის სულიერი სამარხი რაც იქნება, იმას

უნდა მიბარდეს და იმან მოუაროს. დეკენბრის[1] ბ, ქორონიკონს **უიზ**, წელსა **ჩლოთ**.

ბეჭედი: ჭ. სჯის მსჯელი, ტვიფრავს ორბელთაცა, გულის მმბჭობი(?) ღმერთგანცა იოანე 1748.
ნარცხენა კიდეზე

ქ. ღმრთის წინაშე მე, პატრი უფროსი ა ნ დ რ ი ა, ამ იო[ვა]ნეს მდი[ვ]ანბეგისაგან მოცემულის ანდერძის წიგნის მოწამე ვარ. ეს წიგნი სწორეთ იმისი სიტყვით არის დაწერილი, რომ ეს წიგნი ჩვენ გვებარა და ჩვენც ამისი სავადი ავიღეთით. ლათინ.

930. საამხანაგო წიგნი არაქელა ტერ-ასატურას შვილისა და აკოფა აზიზასშვილისა

1788 წ. 29 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1082. დვდანი. ქაღალდი. 22×16,8 სმ. ცხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ღვთის წინაშე შ ე ვ ი ყ ა რ ე ნ ი თ ა მ ხ ა ნ ა კ ა თ ჩვენ, ქალაქის მოსახლე ტ ე რ-ა ს ა ტ უ რ ა ს შ ვ ი ლ ი ა რ ა ქ ე ლ ა მ და დ უ შ ე თ ს მოსახლე ა ზ ი ზ ა ს შ ვ ი ლ ი ა კ ო ფ ა მ.

არის არაქელას მხრივ[1] სამოცდათხუთმეტი თუმანი და არის აკოფას ხრმაე (sic) ორმოცდაათი თუმანი. იქს ორის ჯამი **რკე** ამდენი.

ღმრთით[2] ეს თანხა მ ო ზ დ ო კ ი დ ა მ წავიღო ქალაქს, შენი ურდუნოსთან გავყიდო, თუ მე წამოვიდე, აკოფამა, შენი ურდუნოსთან ხრიდი ვქნა და წამოვიღო, რაც ღმერთმა სარგებელი მოგვცეს, ნახევარი შენი სათავნოთ შენ, არაქელამ, აიღო; და ნახევარი სარგებელი ჩემი სათავნოთი მე, აკოფამ, ავიღო.

და თუ მე, აკოფამ, არ წავიდე, შენი ანგარიში შენს ურდუნს მივაბარო.

ზიანი ღმერთმა გვაშოროს. თუ ზიანიც მოგვივიდეს, ზიანიც სარგებლის კეცათ[3] გავყოთ.

დაიწერა მ ო ზ დ ო კ ს, თარიღი **ჩლპგ**, მარტის **კთ** გასულს.

ზემო ს ა ა მ ხ ა ნ ა კ ო წ ი გ ნ ი ს ა ყაბული მაქვს, ეს ჩემი ხელია. ა რ ა ქ ი ლ ა ძ ე ტ ე რ-ა ს ა ტ უ რ ო ვ.

---

1 დაენკენბრის.
2 ღ[მრ]თი. 3 კეცათ.

ქ. ზემო საამხანაკო წიგნისა ყაბული მაქს, ეს ჩემი ხელია აკოფ ძე აზიზოვ.

ქ. ზემო საამხანაკო წიგნისა არაქილას და აკოფას სიტყვით მოწმე ვარ ავეტიქ ძე ზორაბ †

ქ. ზემო საამხანაკოს წიგნის მოწამე ვარ არაქილას და აკოფას სიტყვით. გურგენ ძე თემოვ †

ქ. ამ საამხანაკო წიგნის მოწმე ვარ არაქილს და აკოფას სიტყვით. არუთინ ძე ტეფანოვ †

ქ. ეს საამხანაკო წიგნი აკოფას და არაქილას სიტყვით დამიწერია და მოწამეცა ვარ მე, ზაქარა ძე საფაროვ.

931. ყმების მიგარების წერილი დავით თუმანიშვილისა თავის ძმისადმი

1783 წ. 5 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 155. დედანი. ქაღალდი. 13,5×13,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი.

ქ. ძმას ბატონს თუმანიშვილს მათი სიკეთის მოწადე ნაზირი დავით მოკითხვას მოვახსენებ.

მერე ეს ჩვენი ყმები ოჰანა და ათუა რომ მანდა სახლობენ, ესენი უნდა თქვენ გებარებოდეთ, მინემ მე მოვიკითხევდე. და ამათზედ ასე თვალყური უნდა მიუგდოთ, რომ არავინ არა გაგლიჯონ რა.

და შენის ძმობისაგან ამას ველი, რომ როდესაც ჩემი ყმები მოვიკითხო, ესენი ისევ თქვენვე მამაბაროთ.

და აბაზას მცხვართან, მინემ არ გაიყოფა, არცერთს ველი არა აქვს. დეკემბერს ე, პორონიკონს უოა.

აბაზაც ამათ[თ]ან უნდა მოვიდეს, მატყლსა და ყველს ამათ[თ]ან მოიტანდეს, მაგრამ რიგიანათვე უნდა დახარჯონ.

932. ანდერძის წიგნი შიოშ ბარათაშვილისა იულონ ბატონიშვილისადმი

1788 წ. 29 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2935. პირი. ქაღალდი. მხედრული. ქაღალდის ჰვირნიშანია „1835“.

ქ. ნებითა და ჯერჩინებითა ღვთისათა, მამისა და ძისა და წმიდისა სულისათა ეს მტკიცე და უცვალებელი წიგნი მოგართვი თქვენ ბეფის

ძეს ბატონიშვილს იულონს მე, ბარათაშვილმან[1] შიოშ.

ასრე რომე მე დავბერდი, უშვილო კაცი გახლდი და არცავინ შემწახავი და პატრონი მყვანდა. მოველ ჩემის მონდომებითა და ნებითა და ჩემი თავი შენ შემოგავედრე, და ჩემი ყმა და მამული თქვენ გიანდერძე.

და თქვენც ეს მოწყალება მოიღვეთ ჩემზედა, რომ მინამ ცოცხალი ვიყო, თქვენ შემინახოთ და როცა მოვკუდე, თქვენ უნდა დამმარხოთ.

და ჩემის ანდერძის წიგნი ეს არის. და ვინც ეს მოშალოს, ჩემსამც ბრალისა და ცოდვის მტვირთველი ის იქნება.

და რაც ჩემი ყმა და მამულია, იმისი სიაც ეს არის.

ქ. ბობნავს კოშკი თავისის სასახლითა და გარეშემოთი.

ქ. აქვე ბობნავს თოთხმეტი საკომბლო.

ქ. ციციშვილისაგან მოსყიდული სოფელი ნიგოზეთი მთლათა.

ქ. ამათგანვე მოსყიდული სოფელი გარმუდეთი მთლათა.

ქ. სამკვიდრო სოფელი ასიჭალეთის ნახევარი საუფროსოთი.

ქ. თრიალეთზე სამკვიდრო სოფელი ფარეხას ნახევარი საუფროსოთი.

ქ. აქავ თრიალეთზე სამკვიდრო სოფელი მეორე კარუშეთის ნახევარი საუფროსოთი.

ქ. რუისს ნასყიდასშვილები ოთხი კომლი კაცი და კიდევ მამულები.

ქ. კიდევ ბობნავს ზვარი ორის საწნახლითა.

ამას გარდა, კიდევ თუ სადმე ჩვენი მამული არის ნასყიდი თუ უსყიდი, სამკვიდრო თუ ბატონის წყალობა ყველასი ანდერძი თქვენთვის მომიხსენებია. და როგორც ზემოთ მომიხსენებია ჩემი მოწყალება, თქვენც ისე უნდა აღმისრულოთ და ცოცხალიც შემინახოთ და მკუდარიც დამმარხოთ.

არიან ამ ჩემის ანდერძის მოწამე და დამსწრე: ხერხეულიძე ლაშქარნივისი მდივანი ომან, როჭიკასშვილი ბეცია, მამაცაშვილი მროველის სალთხუცესი იოსებ.

და მე, დეკანოზს მიხაილს, ამ შიოშის პირითა და ნებართვითა დამიწერია და მოწამეცა ვარ.

---

1 ბაბათასშვილმან.

დაიწერა დეკე[მ]ბრის კთ, ქორონიკონს უოა, ქრისტეს აქეთსა ჩლბგ.

მარცხენა კიდეზე

ქ. მე, გლახა ციცისშვილი, ამ ბარათაშვილის[1] შიოშის სიტყვით ჰეშმარიტად მოწამე ვარ. იანვრის ვ, ქორონიკონს უობ.

ქ. მე, როჭიკაშვილი ნაზარი იოანე ამ შიოშ ბარათაშვილის[1] მიცემულის წერილის მოწამე ვარ. იანვრის ვ, ქორონიკონს უობ.

მინაწერი: „ასლიდამ თანასწორებით გარდავსწერე უმეტნაკლებოთ მე თავადმა ანტონ ფალავანდოვმა".

933. საძლებროს იჯარის წიგნი უცნობი პირისა გოგია ციციშვილისადმი

1784 წ. 10 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3835. დედანი. ქაღალდი. 21,8×7,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილა.

ქ. ესე წიგნი მოგართვი შენ, გოგიას ციციშვილსა, ასე რომა შენი სამღებრო მიბოძე ექ[ვ]ს თუმნათ და ორ მინალთუნათ.

ასე უნდა იჯარა მოგართვა, რომა ექ[ვ]სის თვის თავს მოგართვა; და ექ[ვ]სი თვე რომ გამოვიდეს, იმას გარდა რამთენი თვე გამოვიდეს, თვის და თვის თავს მოგართვ ხო[ლ]მე ხუთ-ხუთი მილანთუნი.

არის ამისი მოწამე უთრუთიშვილი ნიკოლოზ, ზაალ მელვინეთხუცისშვილი.

დაიწერა ეს წიგნი მარტის ათს იმა მარტის ათამდი ი, ქორონიკონს უობ.

Verso-ზე: „შართლამის. მამებარა გოგიას ციცისშვილსა სრულათ".

934. თავდებობის წიგნი ბარძიმ მაჩაბლისა ზურაბ ფალავანდიშვილისადმი

1785 წ. 12 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 650. დედანი. ქაღალდი. 14,5×10 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი. ა-ნაკლული.

ქ. ესე წიგნი მოგეცი მე, მაჩაბელმა ბარძიმ[მ]ა შენ, ფალავანდიშვილს ზურაბსა.

[1] ბაბათაშვილის.

ასე რომა ბაძია სანაყოშვილი დაჭერილი გვყვანდა. ის ბაძია ექვსმა თავდებმა აგვაშვებინეთ. რაც იმ ბაძიას დ[ა]ედვას, ამ ექვსმა კაცმა მოგცეთ.

არის ამისი მოწამე გრიქოლაშვილი ფარსადან.

და მე, უნაძე მამუკას, დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა ივნის[ის] თვის იბ, ქორონიკონს უოგ.

ბეჭედი: მონა ღთისა ბარძიმ.

935. ამანათის მიბარების წიგნი ალა ტერ-შიმონაშვილისა საამ შიხინაშვილისადმი

1785 წ. 22 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Qd 703 დედანი. ქაღალდი. 14,5×14,6 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის. ა-ნაკლული.

ქ. მამებარა ტერ-შიმონაშვილს ალას შენ, სა[ა]მა, გორ[გ]ლი შიხინაშვილისაგან თავისი ხელწერილით კრიანოსანი მარგალიტ[ი]სა და სამი თით[ა] ალმასისა, ორიც კიდევ იაღუთ ზურმუხტ[1] ნარევი, ოცდათხი ოქროს ბეჭედი, ექ[ვ]სი ალმასისა, თორმეტი იაღუთისა, წვიდიც ლალია, ორიც ყულაბა იაყუთ ზურმუხტ ნარევი გულებიც ალმასია, თორმეტი შალი, ოთხი თავის, რვა წელისა.

მამბარდა ესენი მე ისპანს, ჯულფას, — სა[ა]მისაგან. აღიწერა [თიბათვის] კბ, ქორონიკონს უოგ.

სხვა ხელითა და შენით: ნიკოლოზ საგინოვი.

936. იხტიაროგის წიგნი ხადაანთ კარაპიტასი თავის სიძის დემეტრესადმი

1790 წ. 21 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 7752. დედანი. ქაღალდი. 18×24 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია წერტილი ან ორწერტილი.

ქ. ესე იხტიაროგის წიგნი მოგეცი მე, ხანდაკანთ გასპარასშვილმა კარაპიტამ, შენ, ჩემი სიძე დემეტრესა.

ასე რომ, მე ინდოეთს მივდიოდი, მოგეცი ჩემი ყოველი სახლის, კარის, ცოლისა, შვილის, ასაღების და მისაცემის ყოვლის-

[1] სურმუხტ.

ფრით იხტიარობა. შენთან არავისა ქონდეს საქმე არც ჩემიანი, არც ჩემი სიმამრიანი ჩემი მოს[ვ]ლამდინ. როცა მშვიდობით მოვა[ლ], ჩემი უმცროსი ძმა შენ იქნები.

და თუ უბედურობა მეწვია და ვერ მოველ, ისევ შენ იქნები ჩემი ყოველი სარჩოს იხტიარი.

წე; კარაპიტას, დამიწერია და ყაბულიცა მაქვს. დაიწერა მარტის კა, ქორონიკონს უოშ. ხელრთა კარაპიტ.

მე, სუფიშინის კადელაკმა, კარაპიტას მოძღვარმა ტერ-სტეფან, კარაპიტას სიტყვით ამ იხტიარობის წიგნის მოწმე ვარ. ხელრთა სტეფან †

ქ. ავეტიქ ოჰ[ა]ნეზა ბატონი კარაპიტას ყაბულობით ამ იხტიარობის მოწმე ვარ. [ ]

ქ. ამ იხლორის (sic) დამსწრე ღუკასამ [ ]

937. შვილად აყვანის წიგნი გიორგი ჩხეიძისა როსტომ ჩხეიძისადმი

1790 წ. 8 აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 6355. დედანი. ქაღალდი. 34×22 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია ერთი ან სამი წერტილი.

ქ. წყალობითა და შეწევნითა მღთისათა, ესე მტკიცე და შეუცვალებელი წიგნი და სიგელი დაგიმტკიცეთ და მოგეცი მე, ჩხეიძე გიორგიმ თქვენ, ჩემს ძმისწულს ჩხეიძეს როსტომს და იესეს.

ასე·რომ, მე შენი გაყოფილი ბიძა ვიყავი და შვილი არ მყავდა. ახლა თქვენ გიშვილე და მოგეცი, რისიც მქონებელი ვარ.

გლეხი, რომელიც მყავს, მათის ცოლ-შვილით და ყოფით და საძებარით და უძებრით.

ადგილ-მამული, რაც მაქვს, მისის საზღვრით, საძებრით და უძებრით, სამართლიანის გზისათა; საფლავი სამარხით, ტყით და წყლით. რასიც მქონებელი ვარ.

ერთი სამოსახლო ზეით ღელეს გაღმა სახორე და სახარდნე და გვერდზე კარანაძის საზღვარს აქეთ, დაბლა ჭალა საყანე კარანაძისა და სომხის საზღვრამდის. ქვედეთ წყლის პირზე კიდევ სამოსახლო. ზეთისხილები — ისიც ზედეთ სოფების საზღვრამდის და კალამიანი და წითლიანი შეშოურას ღელემდინ, იმ ღელის შიგნიე სწორათ ჯაშიაშვილისეულის საზღვრამდის.

კოშკი სამ წილათ გაიყოფა: ერთი წილი ჩემი არის და თქვენთვის მომიცემია და მეორე წილი მაინც თქვენი არის და მესამე წილი ლევან ჩხეიძისეულია.

ეს წიგნი ასე დამიმტკიცებია და ხომ ამაში მოდევე მე არავინ მყავს.

არის ამისი მოწამე და გამრიგე მაჭავარიანი ბერი და მისი შვილი გოგია, ბუჭუა და დავით და ერთობით ჩვენი კაცები.

მე, ჯაფარიძეს დიაკონს, დამიწერია ჩხეიძე გიორგის სიტყვითა და მოწამეცა ვარ ამ წიგნის.

აღიწერა აგვისტოს ჱ, წელთა უფლისათა ზღუ †

მარცხენა კიდეზე

ქ. ჩვენ, სრულიად იმერეთა მეფეთ-მეფე სოლომონ, ვამტკიცებ წიგნსა ამას ნებითა ღვთისათა[1].

ბეჭედი: სალთხუცესი თეიმურაზ.

938. ანდერძის წიგნი გიორგი თუმანიშვილისა

1790 წ. 22 დეკემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3685. ქაღალდის ორადგაკეცილი ფურცელი. 31×21 სმ. პირი გადაწერილი მხედრული ხელით 1797 წელს.

ქ. სახელითა წინაშე უფლისათა. როდესაც მუხთალმან სოფელმა არა აჯად უმართებლად გამხადა, ჟამმა სიკვდილისამ მისწრა, დავატყე თავსა ჩემს, რომ ამიერის სოფლიდამ სალმობა ვიწყე წუთის სოფლის გაუხარელმან თუმანიანთ ბეჟანის შვილმან გიორგიმა. უწინ ვახსენე სახელი სამებისა დამსწრეთ და მერმე ვთქვი ანდერძი ჩემი ყოვლის შესაბრალისად ქრისტიშობის კბ, ქორონიკონს უოშ.

გორას ავად გავხდი. ჩემს თავს შევატყევ, რომ ჩემი მორჩომისაგან იმედი გადავიწყვიტე. ჩემს მოძღვარს ავაქერეცს, დეკანოზს ტერ-ყაზარას, დაუძახე, ახსარება ვქენ და ეს ანდერძი წიგნათ დავაწერინე. ვინც ამ ანდერძის წიგნზე ხელი მოვაწერინე, ამათი. დამსწრეობით ეს დავაწერინე.

---

1 მხვთისათა.

ასე რომე, მე ოთარ მდივნისა და ზაქარიას შვილების შონახევრე ვარ, სულ თუმანიშვილებმა იციან. ესეც ყველამ იცის, დიდი ხანია გაყრილნი ვართ და მოშორებული, რომ ჩემთან საქმე არავისა აქვს, არც საძმოთ და არც საღათ.

ჩვენი წილი მამულიდამ ან პაპისაგან, ან მამისაგან გაყიდულა, ხომ სიგელი ექნებათ და იმ გასყიდულს გარდა ჩვენი მამული მიწა, თუ ენახი, თუ წისქვილი, თუ ყმა, რისაც მქონებელი ვართ, ჩემი წილი გორჯასპის შვილების სულხანის და მანუჩარისათვის მიანდერძებია. ვეც ამიტომ უანდერძე, ობოლი ვიყავ და ღარიბი, მამობაც და ძმობაც ამათ მიყვეს და ამათ გამზარდეს და მიპატრონეს, ამათით მიცხოვრია, რომ სხვა ილაჯი და პატრონი არავინა მყოლია. დღესაც მკვდარს სულხან და მანუჩარმა უნდა მიპატრონოს. ვისთვისაც მისაცემი დამიწერია, მისცეს, და მკვდარიც უნდა დამმარხონ. ჩემი სული ებრალებოდესთ.

ბატონო სულხან მდივანო და ბატონო მანუჩარ მდივანო. ეს მომიხსენებია, საცა თქვენთვის საფლავი გინდოდესთ, მეც თქვენს ფეხთით დამმარხეთ.

თუ თქვენი ნება იქნებოდეს, ჩემი ვალიც თქვენ უნდა მისცეთ. იოსებ მდივნისა რაც მმართებს, თამასუქი აქვსთ, მისცემთ. ჩემი რძლისა მმართებს და თამასუქი გაქვსთ, იმის გარდა არაფისი არა მმართებს რა.

ბატონო მდივნებო, დედა ჩემს ჩემზე დიდი ამაგი აქვს. მამაჩემ[მ]ა პატარა მოიყვანა, ღარიბი იყო მამაჩემი და კარგად ვერ შეინახა. მრავალი წვა და დაგვა გამოიარა, დაჭირიანდა. ჩემზე მრავალი ამაგი ქნა, ახლაც დიდი ღარიბი არის. ათი თუმანი დედაჩემს უნდა მისცეთ. ღვთის მოყვარულნი ხართ და თქვენთვის სამადლო არის, თქვენი შვილების სადღეგრძელო იქნება.

ჭ. ჩემს მოძღვარს ტერ-დავითას საორმოცე უნდა მისცეთ.

ქ. ჩვენის ეკლესიის დეკანოზს ტერ-ყაზარას საორმოცე უნდა მისცეთ.

ქ. სურფ-სტეფანოს დეკანოზს საორმოცე უნდა მისცეთ.

ქ. ორი ცხენი მყავს: ერთი ბაძის ჩემის იოსეფისათვის მიმიცია, იმისიც მემართა რამე; და მეორე ცხენს ხომ ვართაპეტს მიართმევთ და ის წაიყვანს.

სხვა დამარხვისა ეხტიბარი თქვენია. ვიცი ცოცხალი გებრალებოდით და გიყვარდით, მკვდარსაც ვიცი არ დამივიწყებთ. ჩემზე ეს თქვენი დანახარჯი, თქვენი შვილი ჯიმშიტის დანახარჯი იქნება.

ჩემი ხმალი ბოლნისელი მარიამასთან არის ერთის თუმანის გირაოთ. უნდა უბოძოთ და ხმალი თქვენ მოგერთვასთ. თქვენ იცით და ღმერთმაცა, რომ მე არაფერი მაქვს.

ქ. ეს ჩვენი ანდერძი რომ დავწერე, ყოველს გეხვეწებით ბატონსაც. თავადსაც და აზნაურსაც, ყველამ მომიწონეთ, ნუ მომიშლით.

ვინც ამ ანდერძის შლად ხელი ყოს, ქრისტეს სამართალში პასუხი გამცეს.

დამამტკიცებელნი ამისნი აკურთხოს ღმერთმა. პატარა ვიყავ და ასე მაგონა ღმერთმა.

ქ. ეს ანდერძის წიგნი მე, თუმანიშვილმა ბეჟანის შვილმა, ჩემის სიტყვით და ჩემის ნებით დავაწერინე და ყაბულიც მაქვს.

ღა მამის ჩემისაგანაც გქონდათ ერთად შეყრილობის წიგნი და შეც თქვენ ჩემს მაცხოვრებელს ბიძებს სულხან მდივანს და მანუჩარ მდივანს გიანდერძებთ.

რამაც ხორციელმა ადამიანმა ეს ანდერძი მოგიშალოსთ, ღმერთმა ის შეშალოს.

მაინც ყოვლის გზით ამ ქვეყნიდამ გაუხარელი მოვკვდი და ჩემი სული გებრალებოდეთ. ღმერთმა თქვენი სულიც შეიბრალოს.

ქებაძის თამასუქით თორმეტი მინალთუნი მართებს, მაგრამ რაც ავი თუ კარგი ღალა იყოს იმაზედ, ის თამაზა გოგებაშვილმა იცის, ის კი ჩაუგდეთ.

ხელრთვა: გიორგი†

ქ. მე, დეკანოზი ახალი საყდრისა ტერ-ყაზარა გიორგის მოძღვარი, ამ ანდერძის დამხდური ვარ. დაწერაზედაც მე ვიყავი და მოწამეცა ვარ. ეს ჩემი ბეჭედია. [ ]

ქ. მე, თუთუნაშვილი დავითა, ამ ანდერძის მოწამე ვარ. ეს ჩემი ხელია. ამის დაწერაზედაც დამისწრო.

ქ. მე, ზალიაშვილი იოსეფა, ამ ანდერძის მოწამე ვარ. და დაწერაზედაც დამ[ს]წრე ვარ. ეს ჩემი ხელია. ხელრთვა იოსეფ.

ქ. მე, ომან ლაშქარნიანისმა, ამისი ასლი ვნახე და წინაშე ღთისა უმეტნაკლებოდ გადავწერე. ეს ჩემი ხელია და ბეჭედი [ ]

ქ. ამისი ასლი ვნახე ამა საავადზე და მოვაწერე ხელი მე, ბაბალასაშვილი ავთანდილი. ხელრთვა: ავთანდილ.

ქ. ჩვენ, ამილახვარმა ოთარმა, ამისი ასლი ვნახეთ და ეს სავადი დავბეჭდეთ.

ქ. მე, ნიკოლოზ ორბელიანი, ამისი ასლი ვნახე და ამ სავადს ვბეჭდავ.

ქ. მე, ამილახორის შვილმა გიორგიმ, ამისი ასლი ვნახე და ჯელი მოვაწერე და დავბეჭდე.

მარცხენა კიდეზე

ქ. ჩვენ, ბატონიშვილმა იულონ, ამის ასლი ვნახეთ და ეს სავადი დავბეჭდეთ. მაისის თ, ქორონიკონს უპე

ბეჭედი: ღთისმშობლის სასოიანი იულონ დავითიანი.

939. ანდერძის წიგნი ქაიხოსრო აბაშიძისა თავისი ძმებისადმი

1798 წ. 30 ოქტომბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 9473. დედანი. ქაღალდი. 33,3×21.7 სმ. ხეხერული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია მძიმე, წერტილი და ორწერტილი. საბუთს უზის ორი თარიღი „ჩლუბ" (1792) და „ქ'ას უპბ" (1794). მეორე თარიღი კალმის შეცდომა უნდა იყოს, რადგან ერეკლე მეორისადმი 1794 წ. 15 ნოემბერს შედგენილ დაწვრილებით ანდერძში (იხ. იქვე, № 941) „მძიმე და გრძელი სნეულებით" შეპყრობილი ქაიხოსრო აბაშიძე იხსენიებს წინამდებარე ანდერძს.

ქ. ყოველთა მოკვდავთა კაცთა შემდგომად ცთომისა საჭირო ექნა წერილი მით, რამეთუ წერილი შემდგომად მრავალთა საუკუნეთა ცხოვლად წარმოადგენს პირსა მას, რომლისა არს წერილი იგი და აუწყებს ყოველსა მნებელობასა მწერლისასა და სრულსა ჯერჩინებასა.

და აწ შედგომილი სჯულისა ამის ვჰსწერ ჰაზრსა ჩემსა ყოვლითა ნებითა და ჯერჩინებითა ჩემითა მე, აბაშიძე ქაიხოსრო ჯელითა მოძღვრისა ჩემისათა, რომელსაც უწოდებ მე ანდერძად ჩემდა.

შე სახლისა ჩემისა და ოჯახისა, ვიტყვი მინდობითა და ღვთისათა, არა ვარ უმსახურო; და რაც მამული, ან ყმა თუთ ჯელით ჩემით, ან მიწოვნიან, ან მიყიდიან, როგორც ჩემია, ეგრეთვე საყვარელთა ძმათა ჩემთა ევგენისა და დავითისია. და როგორც შვილთა ჩემთათვს მინდან, ეგრევე შვილთა მათთათვს.

ჩემმან კელმწიფემ შეფემ ერეკლემ მიბოძა ხვითი და კუსირეთი, თუმცა თქმი მარტო ჩემს სახელზედ არის, მაგრამ საძმო არის.

კიდევ ბატონის წყალობა ტაშისკარს სამი საკომლო წიგნი ბატონიშვილის დარეჯანის სახელზედ არის, მაგრამ ესეც საძმო არის.

ამას გარდა, ბატონიშვილმა ალმასხანმა მიბოძა ორი კომლი ბაღდინასშვილი, ერთი კომლი კოკმანასშვილი და ერთი კომლი ურია, ეს ურია ამოსწყდა და ესენი არიან. ამათი წიგნიც ბატონიშვილის დარეჯანის სახელზედ არის, მაგრამ ესენიც საძმო არის.

ჩხეიძისაგან ვიყიდე, წვერიანასშვილის მამული, ამაში ცამეტი თუმანი ბატონიშვილის დარეჯანის მზითვის თეთრი მივეც, ბატონიშვილს თავისი თეთრი ოჯახიდამ უნდა მიეცეს. და ესეც საოჯახო დამიძს.

ქალაქს სასახლე ვიყიდე, ესეც საძმო არის და საოჯახო არის. ჩვენ რაც გვიყიდნია და ან რაც გვიშოვნია. ყოველივე საძმოდ დამიდგია, ბატონიშვილის დარეჯანის ზითვის გარდა.

ჩვენ ასეთი ძმობა და ერთობა გვქონია, რომ თუ არ საერთო, სათავისთაო არა გვნდომებია, რა. თუ ღმერთმან მაცადა მე სიცოცხლე, ამას იქითაც ამისთანა ძმობა და ერთობა მინდა.

და თუ ღმერთმან აღარ მაცადოს, თქვენ* იცით და ღმერთმან, ჩემო საყვარელო ძმაო ევგენ და დავით**, როგორც ამ ჩემს სიტყვას აღასრულებთ.

ჩემის შვილებისა და თქვენთვის ერთად მნდომებია და მინდა, და თქვენც ასე გინდოდეს ყოველი თქვენი საქმე. თუ ღმერთმან მოგცესთ რამე, თქვენც ასე უნდა ჰქნათ.

თუ ღმერთმან მაცადა, თუ თქვენს ცოლსა და შვილზედ ვიმტყუვნო. ღმერთმან გამიკითხოს; და თუ თქვენ იმტყუვნოთ თქვენც ასევე.

ქ. მე, აბაშიძე ქაიხოსრომ ეს ანდერძის წიგნი ჩემის ნებით და სიყვარულით, სიკვდილს შინა მყოფმა, ჩემს მოძღვარს დავაწერინე, უაბულიც მაქვს[2] და მოწმეც არის[1]***.

ოქტომბერს **ლ**, წელსა **ჩლუბ**, ქორონიკონს **უაბ**.

---

* „თქვენ" ჩაწერილია სტრიქონთშუა ხაზგადასმულ „შენ"ის ნაცვლად.
** „და დავით" ჩამატებულია იმავე ხელით.
*** მიწერილია ქაიხოსრო აბაშიძის ხელით.
1 ადაერძის. 2 მაქვს.

მარცხენა კიდეზე

ქ. მე, უღირსი იოანე იკონომოს დეკანოსი სიონისა ვწერ წიგნსა ამას ყოველითა ნებითა სულიერისა მოწაფისა ჩემისა აბაშიძის ქაიხოსრისათა[1] (sic) და ამ წიგნში ორს ადგილას რომ ჩამატებული არის, აბაშიძის სიტყვით მომიშლია და ჩამიმატებია ორთავე ძმებთან ერთად. ჴელწმარიტებით ვწერ ამას. იოანე

940. განწესება მაჯამანგ გატმანიშვილისა ხევში სოვდაგართა საქონლის გადაზიდვის ქირის თაობაზე

1798 წ. 18 მარტი

საქ. ლიტერატურული მუზეუმი. საბ. № 16572. დედანი. ქაღალდი. 36×17 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ბატონიშვილი ვახტანგ გიბრძანებ ერთობით ჯევის მოხელეებო და ერთობით მოხევენო!

მერე ამ სოვდაგრის თაობაზე და გზაზე ამათ შეწუხებაზე, დიაღ, დიდი ყოფა არის და მრავალი საყვედური გვაქვს: თქვენ კი არ გესმისთ და ჩვენ მუდამ გვაწუხებენ.

ჩვენ, ღმრთის მოწყალებით, ახლა ასე განვაწესეთ და ასე დავსდევით ბინა:

აქედამ რომ სოვდაგარი ამოვიდეს და სტეფანწმიდას მოვა, ამისი ქირა გადავკვეთეთ ზაფხულისა, რომ ჯადელთ უნდა მოიტანონ მანდამდი და ქირას ესენი აიღებენ. და სტეფანწმიდიდამ ნიშამდი სტეფანელთა და გერგეტელთ უნდა წაიღონ და ქირა ცხრა აბაზი მიეცემათ, მაგრამ ცხენი, რომელიც სოვდაგარს უნდა, იმის ცხენს აკიდებს, ვერავინ დაუშლის.

და იქიდამ მომავალი ქარავანი რომ მოვიდეს, კიდევ ნიშიდამ სტეფანწმიდამდი კიდევ უნდა ამათვე მოიტანონ. და სტეფანწმიდიდამ მოხევეთ აკიდონ, ვისაც სოვდაგარი შეჯერდეს, და კაიშაურთ კარს მოიტანონ ზაფხულისა. და ქირა სამი მანალთუნი გამოართონ, მეტის გემორთმევა არ იქნება. და ზამთარს სტეფანწმიდიდამ კოპამდი და კოპიდამ სტეფანწმიდამდი ქირა ექუსი აბაზი არის მისაცა და მოსაცა.

ამას გარდა, რომელიც მეტს მოინდომებს და სოვდაგარს შეაწუხებს რასმე, თუ იმ სოვდაგარმა ჩვენ მოგვახსენა და ან წიგნით შეგვატყობინა, ჩვენ იმის მოხელეს მოვკითხავთ, ან უნდა მჭნელი მოგვცეს ჯელში და ან იმას გარდაეხდევინებთ.

და ჩოფიკაანთ და ჭიალაშვილი რომ საყონაღოს იღებენ და ან კიდევ ჯიდებზე რომ პერანგებს ართმევენ, აღარც იმისი აღება იქნება.

რომელიც ჩვენი მორჩილია, ამ განწესებაზე დადგება. და თუ ვინმე წინააღმდგომი იქნება, ჩვენად მესისხლედ მოვიკითხავთ იცოდეთ. მარტის იგ. ქორონიკონს უპა.

რომელნიც პერანგებს იღებენ, თუ ვისგანმე წყალობა სჭირსთ, წიგნები გვაჩვენონ და ჩვენც დაგვამტკიცებინონ, თუ არა ჯელი აიღონ.

ბეჭედი: რტოდ ვარ დავითის, მგელ-ლომად ვით ეს, ვახტანგ ვამტკიცებ მეფის ძეობით.

941. სახლისკაცობის რიგი ზურაბ და ჟაიხოსრო წერეთლებისა

1798 წ. 6 ივნისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1216. დედანი. ქაღალდი. 45,5×15,7 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი. ხოლო ყოველი მუხლის პოლოს ორწერტილი ხაზით (:—).

მე სა[ხ]ლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ და ჩემი ძმა ბერი, ჩემს ძმისწულს სარდალს ქაიხოსრო წერეთელს თუმც ჩვენი მტკიცე შეერთება უნდა, ეს აზრები უნდა სრულყოს.

1. ჩვენს ოჯახშიდ რომელიც ჩვენი კაცი ან უცხო კაცი ვინმე რომლისამე საქმისათვის წავიდეს თუ მოვიდეს, ჩემი უკითხავი არ იქნეს: რომელს საქმეზედ წავა და მოვა, სრულებით უნდა ვსცნა.

2. რომელსაც ჩვენის ჯელმწიფის ყმას ჩვენი ჯელი მისწვთება და ან ჩვენი მახლობელნი მეზობელნი არიან, ჩვენგან და ჩვენის ყმისაგან ძრ შესწუხდენ, ძალა და უსამართლობა არ დაემართოს, ამისთვის რომ ჩვენის ჯელმწიფის საწინა[ა]ღმდეგო იქმნება.

3. რაჭას თუ იმერეთს რომელიც მგზავრი ჩვენს გზაზედ დაიარება, ცალიერს კაცს ბაჟი სულ არ ეთხოვოს, არც გამვლელს არც გამომვლელს. და საპალნიანს კაცს, რომელიც განწესებული არ არის, მისგან მეტი ბაჟი არ გამოერთვას.

4. რომელიც შენი შინაყმა ჩვენი აზნაურიშვილი არის, რომლისამე საქმისათვის რომ დამეჭიროს და მოგახსენო, შინიდამ წამომყვეს; და კარზედ კიდევ საქმისათვის დამეჭიროს, ვიხმო კარზედ, მოვიდეს, შენ არ დაუშალო, უარი არ მითხრას. თუმც უარი მითხრას, რომ გა-

[1] + ვწერ წიგნსა ამას.

უწყრე თქვენც მწყრომიალეთ იყავი მასზედ. ეს სიტყვა მტკიცე უნდა იქმნეს.

5. მოგეხსენება, ჩემი გიორგი მარტო დაიარება; და რომელსაც შეელიო და თქვენ ინებო, ოთხი ყმარწვილი აზნაურიშვილები უნდა აახლო.

6. რაჭას თუ იმერეთს რომელიც მამული გვაქვს ან ვაჭარი გვყავს, თუმც არ გაგვიჭირდეს, რომელიც განწესებული ბეგარა არის, მეტი ძალა და უსამართლობა არა დაემართოს. და თუმც გაგვჭირდეს, სამივემ ერთმანეთის დასტურით განვაწესოთ და ისე ავაღებინოთ; ერთმანეთის უკითხავათ არ იქმნეს.

7. იქნება ბატონმა ორიე თავის საქმეზე გაგვგზავნოს და როგორათაც რიგი იყოს, ყმა ზოგი შენ იახელი და ზოგი მე მაახელი.

8. სასახლის მოხელეს[1] ხარჯის საქმეზედ გარეთულმა მოხელ[ე]მ რო[მ] სიტყვა არ გაუგონოს[2], იმას რომ ავათ მოვემყრო, თქვენი საწყენი ნუ იქმნება.

9. რომელსაც ჩემს კაცს რომლისამე საქმისათვის ჩემი წიგნი მ[ი]უვიდეს და მაგიერი პასუხი არ მომცეს, იმის გაწყრომა თქვენი საწინააღმდეგო ნუ იქმნება.

10. ვინც ჩვენმა კაცმან თავის მეზობელს უსამართლობა და მძლავრება უყოს, იმას ავათ მოვემყრო, დანაშაული გარდაეახდევინო, თქვენც მისი წყრომიალე ბრძანდებოდეთ.

11. ჩვენს მამულშიდ ქურდი და ავი კაცი თუ სადმე გამოჩნდეს, რომლისაც ჩვენის ყმის სახელო იყოს, და იმისი ავათ მომყრობა შეუთვალო და იმას ავათ არ მოემყროს, იმ მოხელეს რომ ავათ მოვემყრო, თქვენი საწინააღმდეგო ნუ იქმნება.

12. რაჭას თუ იმერეთს სამკვიდრო თუ ნაშოვნი მამული თუ ციხე, რომელიც გვაქვს, სადეო თუ უდეო, შესავალი თუ გამოსავალი, ერთი იყოს. ასე, რომ საჩხერის ბაჟი მესამედი ჩვენს ძმას ბერს ქონდეს; წელიწადში ასი მარჩილი რაჭიდამ ბერს ეკოს; ნახევარი ჩვენი გამოსავალი სასახლის მოხელეს მიებაროს; და სხვა მე და შენ სწორეთ გავიყოთ. და მამულსა და ციხე[ე]ბშიდ ასე გაერთებული[3] უნდა ვიყოთ, ჩვენშიდ ეჯვი აღარ იყოს.

13. გლეხი, მამული, მიწა უჩემოთ არ გაიცეს; და არც კაცი აიყაროს უჩემოთ.

14. შემდგომად ამ ჟამისა ჩვენმა საერთო კაცმან იმერეთშიდ

[1] მოხელემს. [2] გაუგოვნოს.
[3] გააერთებული.

თუ სხვაგან რაც იშოვნოს, ფანჯიაკი, როგორათაც ძმობის რიგი არის, ისე გავიყოთ.

15. ახალო (sic) ციხის მოურაობისაგან უნდა გამოდგეს.

16. მათის უმაღლესობის მეფის სოლომონის, ყოვლად სამღვდელ[ო]ების მღვდელთ-მთავრების და ერთობით ჩვენის ყმებისაგან ეს პირობა უნდა მომეცეს: ჩვენსობას ან შემდგომად ჩვენსა გაყოფა მოხდეს, სამკვიდრო თუ ნაშოვნი მამული, თუ ციხე, რომელიც გვაქვს, ძმობის სამართლით ჩემს შვილებს და ჩემს ძმას თავ-თავისი წილი მიეცეს.

წელთა უფლისათა **ჩლჳგ**, ივნისის **3**.

ორი ბეჭედი: 1. ზურაბ.
2. სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო.

942. საბლისკაცობის რიგი ზურაბ და ქაიხოსრო წერეთლებისა

1788 წ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 1209. დედანი. ქაღალდი. 36,6×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. უთარიღო. საბუთი თარიღდება ზურაბ და ქაიხოსრო წერეთლების 1793 წლის 6 ივნისის სახლისკაცობის წიგნის მიხედვით.

ჭ. ღვთით, ესე წიგ[ნი] და პირობა მოგართვით ჩვენ, სარდალ წერეთელმა ქაიხოსრომ, თქვენ, ბიძაჩემს სახლთხუცესს წერეთელს ზურაბს, ასე და ამა პირსა ზედა, რომ: უმფროსობა და ბატონობა დაგვანებეთ ჩვენის ქვეყნისა და ჩვენის ოჯახისა, ციხისა, ქალაქისა, აზნაურისა, მოურავისა. გლეხისა, რაც რომ ჩვენ გვაქ[ვს]. ყოვლის უმფროსობა და ბატონობა დაგვანებეთ. როგორც ბატონობის რიგი იყოს, ისე იუმფროსოთ, იბატონოთ და იუფლოთ.

თუ შენ ჩვენი დასამადლებელი არა ქნათ რა, ჩვენ თქვენი მორჩილი ვიქმნეთ. და ვინც ჩვენი ან მოურავი, ან მოხელე, ან მეციხოვანი, ან აზნაური, ან გლეხი შენს ბრძანებას გარდახდეს[1] და არ გემორჩილოს, როგორც უბრძანოთ, ყველასთან გამომიცხადებია, რომ გამოსცვალო, თუ გაუწყრე[2], თუ გადა[ა]ხდევინო, ჩვენც თქვენი შემწე ვიყოთ და რისხვაც მივაგოთ, თორემ არც მოვეხმარო და არც ნუგეშინი ვცე; და არც ღმერთთან და არც კაცთან არ გისაყვედურო.

[1] გადახტეს. [2] გაუწყარე.

ეს ასე გამომიცხადებია ყველასათვის — მოურავისთვის, მოხელისთვის, მეციხოვნისთვის, აზნაურისთვის, ვაჭრისთვის და გლეხისთვის — ყველასათვის ერთობით.

ბეჭედი: სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო:

943. სამღებროს იჯარით აღების წიგნი მიქირტუმა სურგუნოვისა და ფლებარ ოხეფასი

1784 წ. 1 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3541. დედანი. ქაღალდის დაზთარი. შეიცავს 14 ფურცელს. 33,3×10,7 სმ. ჩვენ ტექსტს, რომელიც დაზთრის მე-10 ფურცლის verso-ზეა, წინ და ბოლოს დართული აქვს ხარჯის ვრცელი სახელობითი ნუსხა. ფურცლის მარჯვენა ზედა კიდე ჩამოცრეცილია.

[10v] ქორონიკონს უპბ. ამ წელს იანვრის ა, მე [და] მღებარი ოსეფამ დუშეთის სამღებრო, ბაჟი და იქაური ბეჭედი იჯარით ავიღეთ მეფის ძე ვახტანგის სარჩრიდამ ო (სამოცდაათ თუმნად). ამაში მღებარი უჯამაგიროდ უნდა იყოს. რაც ლილა მიყიდნია და გამიგზავნია, ამას ქვეით სახელობით სწერია. ვისაც წაუღია.

944. ანდერძის წიგნი ქაიხოსრო აბაშიძისა ერეკლე II-სადმი

1784 წ. 15 ნოემბერი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 9474. დედანი. ქაღალდის ორადგილაკეცილი ფურცელი. 34×22,7 სმ. პირველი ფურცელი შუაში დაზიანებულია. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი, ხოლო ჭაწნილიანი აბზაცებას ბოლოს ორწერტილი.

[1] ქ. უბრძანებს ღმერთი მეფესა ეზეკიას პირითა ესაია წინასწარმეტყველისათა, ოდეს იგი დასნეულდა — ეზეკია მეფე: „ბრძანე სახლისა შენისათვის და განაწესე, რამეთუ მოჰკვდები და არა ჰსცხოვნდე“. და ესრეთ სჯულ უდვა ჟამსა სიკვდილისასა დაწერა ანდერძისა.

მე, ქაიხოსრო, ყოელად უბადრუკი კაცი და უფროს ეზეკიასასა შეცოდებული, რადგან მართლმსაჯულმან ღმერთმან სამართლად საქმეთა ჩემთათვის მიმცა მძიმესა ამას და გრძელსა სნეულებასა და ვხედავ, რომ ვკვდები, ამისთვის ვწერ სახლისა ჩემისათვის ანდერძსა ამას.

მისი უმაღლესობა ჩემი ჯელმწიფე მეფე რომ მობძანდა ღმრთის მოსამადლებლად და ჩემის სნეულების ნუგეშინის საცემლად, ჩემი

სულიერო მამაო და მოძღვარო, დეკანოზო იოანე, შენისა და ჩემის ძმის ევგენის თანდასწრებით, მაშინ ჩემი ანდერძი ხომ პირად მოვაკვლინე ჩემს ჯელმწიფეს და წერილითა ამით იმასვე სიტყვით თქმულს ანდერძსა ჩემსა ვამტკიცებ და შენცა და ჩემს ძმას ევგენსაც: ამას გაბარებთ.

მე ეს არის მივალ დიდს მოსამართლესთან, რომ იქ ვერც ძმა, ვერც ცოლი და შვილნი, ვერცალა მამული და ყმა ვეღარას გამომადგებიან. მე რომ ჩემს ქრისტესთან ჩემი ურიცხვი და მძიმე ცოდვები მიმდევს, ამათის პასუხისა და ანგარიშის მიცემა ნეტავი შევიძლო და საკბაოც არის, თვარემ მე სხვა უსამართლობა და ნატაცები გაკიტანო რამე რაში მიჯობს.

ქ. მოწყალეო ჯელმწიფევ, ქართლისა და კახეთისა მეკვიდრეო, მეფეო კეთილმსახურო, ჯელმწიფევ და მეფობას გარდა ჩემო მამავ და ორისავ სოფელში მჯსნელო, ჩემის პირითაც მომიკსენებია ჩემი ანდერძი და ამ წერილითაც ამას მოგაკსენებ. ჩემმა საშინელმა ცოდვაებმა, არც ღმრთის სამსახური დამაცალა და არც თქვენი. რადგანაც ღმრთის ნება ასე იყო, ჩემს ძმებსა და ჩემს შვილებს ქრისტეს წინაშე თქვენ გაბარებ.

ჩემის ჯელმწიფის დედოფლის თამარისა და თქვენის დედის დის ანდერძსაც მოგაგონებ, რადგანც ჩვენც პაატას შვილები ვართ, ქრისტესთვის ჩემს ბიძაშვილებს ჩენს ოჯახს მძლავრობით ხუ დააჩაგ[v]ვრინებთ და ნურც ერთმანერთში უსამართლოს აქნევინებთ, ერთი სისხლი არა მოუკდესთ რა. ჩვენს ოჯახში სისხლი მოჩანს და ნუ მოაკდენინებთ.

ვფიცავ ჩემს სასოებას ღმრთისმშობელსა და ჩემის სულისა და ყორცის გაყრის დღესა, რომ რაც პაპის ჩემისაგან და მამის ჩემისაგან და ჩვენთან მოსწრებულს კაცთაგან რაც გამიგონია და რაც მინახავს, იმას ვწერ. და არც ჩემის ბიძაშვილებისა მინდა რამე, ჩემის მამის წილის მეტი.

ქ. ჩემო ჯელმწიფევ, წიქარაულის დავა ჩემის ბიძაშვილებისა და ჩვენი ეს არის: პაპაჩემს ვახუშტი აბაშიძეს რომ წიქარაული უშოვნია, რამდენსამე წელიწადს შოვნას წინათ ჰსჭერია პაპაჩემს, მანამდის სეხნია ჩხეიძე მოლარეთხუცესი იმ ჭალას იშოვნიდა. ხაშურის ჭალა, სურამიდამ რომ შარა გამოვა, ფონი რომ არის, ის არის, რომელსაც წერილშიაც აცხადებს. ბედიანის შვილისა და ბოლოკაძის მიწა შარას გვერდზედ აქვს, ფონს გაღმა.

იმას ქვემოთ ჩვენი და ბიძის ჩვენისა ორისავ არის: რასაც ის ფონი მტკვრამდის გადასჭრის, არც სეხნია მოლარეთხუცესსა, გორგა-

სალს, როსტომს, ქაიხოსროს და მის შვილებს, არც პაპაჩვენს, მამაჩვენსა და ჩვენ ერთმანეთში არც დავა გვქონდეს და არც ამის მეტად გაგონილ იყოს. იმას ქვემოთ ჩვენია და იმას ზევით იმათი ცხრამუხის სამზღვრამდინ.

როდესაც ბიძაჩემი და ჩვენ თქვენის უმაღლესობის წინ რომ ვიყრებოდით, იმ ბიძის ჩემის ცოდვის მზიდველი ვიყო თუ თქვენთვისაც და ბდივანბეგისათვისაც ასე არ მოეკსენებინოს: „ჩემმან ძმამ ეს ზაკვით მიყოო, ჩემს ნასყიდს მიწაში კოდის წყაროზედ ვაკეთებდიო სიმაგრესა, მაგრამ საერთოს მიწაში გამაკეთებინაო“. იმ ბიძის ჩემის მაგიერ ქრისტესთან სამართალში იმის ცოდვის მზიდველი მე ვიყო, თუ ეს იმის ნათქვამი არ იყოს. და რასაც უსამართლობით და მძლავრობით არ ართმევს ჩემს ძმებსა.

ჩემი მოკსენება ეს არის და ნება სამართლისა არის.

ქ. ცხრამუხის სამზღვარი სამზიარო და საბადური რომ სწერია, მთელმა სოფელმა იცის, იმასთან ძველი ნაწისქვილარი არის. ომარ-ხანის მოსვლამდინ ჩემმა ბიძაშვილმა გიორგიმ ჩხეიძის კაცის ქურდაძისაგან მიწა იყიდა. იმას ზევით საცხრამუხო არის, ქვემოთ საჩხეიძო არის, არც ჩვენს მამასა და პაპას და არც ჩხეიძეების პაპასა [2] და მამას ერთმანეთში დავა არა ჰქონიათ. ქვევით იმათი არის და იმ მიწას ზევით ჩვენი არის.

ჩემო კელმწიფეე, თუ ჩემი ბიძაშვილები ჩემის ძმებისაგან სამართალს მოინდომებენ, ჩემი ძმები სამართალს მისცემენ. ჩემი ძმებო, ევგენ და დავით, ეს სამართალი მიეცით, რომელიც ამ ჩემს ანდერძის წიგნში სწერია. ქრისტესთან თქვენი მოვალე მე ვიყო, თუ სწორე და ჭეშმარიტი ეს არ იყოს; და თუ ტყუილად მსჯიდენ, ქრისტესთან იმათ მე მომცენ სამართალი.

ქ. ბეკამს რომ მედავებიან ალეწიძე და ბეჟან მათიაშვილი, დედის ჩემის მიცემულია. სხვა ოთხი საკომლო საერთო არის.

ქ. ამისს სამაგიეროდ იმათ უჭირავს ნაძალადევად მონასტერს ქიკო ბასილაშვილი, ჰერეკაშვილი დალაქი, სვიმონ, თაბაგრის შვილები, მხიარულ თაბაგრის შვილები. პაპას ჩემსა და ბებიაჩემს პირშავი შევეყარო, თუ ძალუა ჩემისათვის უწრლოდ იმათ ესენი მიეცეს და საერთო გასაყოფი [არ იყოს. და ნება]* სამართლისა არის.

ქ. კმალი, სახარება და სადღესასწაულო საერთო არის, რომ ძალის მეტი სიტყვა არა აქვსთ რა. იმ წმიდის სახარების მადლმან, რომ ანდერძში პაპას ჩემს თავს ვადეგ, კმალი სამარხად დააგდო: ამით დამ-

* ამოხეულია ორი-სამი სიტყვის ადგილი.

მარხეთ, ბატონი და ჩემი ამხანაგებიც შემომეწევიანო. სახარება და სადღესასწაულო ოჯახს საერთოდ დაუგდო და სხვარიგად ჩემ დამარხვაზედ ქვეყანას ნუ შეაწუხებთო.

კმალი ალარ დამიალეს, საოჯახოდ იყო. ხოხონა რიყ[ა]მაძეს და ხიზანა ლალაშვილს წამოაღებინა, ტერ-ყაზარას შვილის სახლებში რომ ცოლ-შვილით იდგა, კმალი დამიალა. სახარება თორმეტს თუმნად მთავარეპისკოპოსისაგან სარდალმა იყიდა. და სადღესასწაულო შინ უძეს. თუ ეს ასე არ იყოს, ქრისტესთან მოვალე მე ვიყო. თუ მოსაჩართლეებმა ჩემს ძმებს უსამართლო უყონ, ქრისტესთან პასუხი იმათ მომცენ.

ქ. ნაოლისმცენელის მონასტრის ეკლესიაზედ რომ ლაპარაკობენ, იმ ნაოლისმცენელის მადლმან და ნუნისია ღმრთისმშობლის მადლმან, ამათ ორთაგანვე შეჩვენებული ვიყო. თუ თავისის შეწირულობით, ან დედის ჩე[ვ]მისათვის მიეცეს ან ძალუა ჩემისათვის. თუ ის მონასტერი თავის შეწირულობით ორისავ საერთო არ იყოს. როგორც ნუნისი არის საერთო, ისე ეს მონასტერი არის საერთო.

ქ. ჩემო კელმწიფეე, და არათუ მხოლოდ კელმწიფეე, გავბედავ, ტკბილო მამაო, ბუნებითად კელმწიფეო და მადლითად მამაო. მე დღეს ჩემის მოძღვრის კელით წმიდის ზიარების საიდუმლო მივიღე და იმისს მადლებას უკან ჩენი ანდერძი დავწერინე. პირითაც ასე მოწიკსენებია და წერილითაც ეს არის მოკსენება. მოსამართლემ თუნდა დაიჯეროს, თუ უნდა არა. რომელმაც მოსამართლემ უსამართლო მიყოს, ქრისტესთან რომ წარვდგეთ, იქ მომცენ პასუხი.

ახლა სემი ძმები და ჩემი ბიძაშვილები ერთნი არიან ჩემთვის. მე ცოდვილი კაცი ვარ, მეშინიან ჩემს ოჯახში სისხლი არ მოკლეს და ჩემი სული უფრო არ დამძიმდეს, თვარამ ყმისა და ბაღულისა და საქონლის [რა]მე არა გამირევია რა. რაც ჩემის მამისა და პაპისაგან გამიგონია და თვალით მინახავს, იმას ვამბობ და ვწერ. და თუ ვტყუოდე და ნაწილი რამ დამეწეროს, რაც ალსარებაში ცოდვა მითქვამს, ნუმც მომეტევება.

დაიწერა ოქტომბერს, წელსა ქრისტეს აქეთ **ჩლვდ**, ქორონიკონს **უკბ**.

ქაიხოსროს ხელით.

ქ. მე, აბაშიძე ქაიხოსრო, ვსწერ ჩემის საშინელის ცოდვილის პირით, რომ ორჯელ ჩემს ხემწიფისთვის პირით მამიხსენებია, ერთხელ — ეს ჩენი მოძღვარი და ეს ჩენი ძმა ევგენისთან დასწრებით; და ესევ ის მოხსენება და ჩენ[ი] ვედრება ჩემს ხემწიფეს-

1 სიტყვიცათ.

თან რომ სიტყვითაც[1] ასე მამიხსენებია და ჩემის მოძღვრისთვინც ასე დამიწერინებია. ყოველივე ჩემი სიტყვა არის, რაც ამ წერილში წერია. მართლმსაჯულო ხემწიფევ, რაც მენახა და გამეგონა, მამიხსენებია და ნება და ბძანება[2] თქვენია.

აღწერეა გიორგობისთვის იე, ქორონიკონს უპბ.

ვინც დაიჯერებთ, ეს არის სწორე მოხსენებ[ა]: ვინც არ დაიჯეროს[3]? ქრისტე რომ იმ საშინელს სამართალში დაბძანდეს, მე და იმან მივსცეთ ერთმანეთ[ს სამართალი]* იმ გა[ნ]კითხვის დღეს.

სხვა ხელით

ქ. მე ეს ამოთვის ჩემის ხელით დავსწერე, რომ არავინ გამოსცვალოს.

945. თავდებობის წიგნი იოვანე თედორაძისა და აბრაამელა მეძმარიაშვილისა მაქსიმე კათალიკოსისადმი

1776—1795 წწ.

ცსსა. ფონდი 1448. საბუთი № 2404. დედანი. ქაღალდი. 22,5×10,3. ბეჭდრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის. უთარიღო, საბუთი თარიღდება მაქსიმე აბაშიძის კათალიკოსობის წლებით.

ქ. მაქსიმე კათალიკოსმა თედორაძის შვილი ამოიყვანე, აბრაამელასი შვილი ზალიკა ივანიანისაგან ამოიყვანე.

აწ ისევე მამას მიეცი გასათხოვრათ, აწ ამისი თავმდებელი მომცა, რომ სასხვისშვილოთ არ გახდეს და კიდეც გათხოვდეს.

არის ამისი თავმდებელი: მე, იოვანე თედორაძე, ოთხმოცი მარჩილის წევნი მომცემი ვიყო. ამას კიდემ აბრაამელა მეძმარიაშვილი თავმდებელი ვარ, ოთხმოცი მარჩილის მომცემი ვიყო. თუ სასხვისშვილოთ გახდეს ან გაიყიდოს.

არის ამისი მოწამე: ივანე მარდალეიშვილი და მაქარიკა მეძმარიაშვილი; ამისი მოწამეცა ვარ და მდივანიც მე, მანუჩარ ნიქარაძე. ††

[1] ბძანებება. [2] + და. [3] დაიქდაით.

* ამოხეულია.

946. შართლამის წიგნი თარხნიშვილებისა მღებრების გასპარა და შაქარასადმი

1796 წ. 1 იანვარი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 3859. დედანი. ქაღალდი. 21×13.5 სმ. რვსტავრირებული. ბეჭდრული. განკვეთილობის ნიშნად ნახმარია წერტილი.

ქ. ესე შართლამის წიგნი გიბოძეთ ჩვენ, თარხნიშვილმა მეითარმა სოლომონ, ძმამა ჩემმა ღავით, დიმიტრიმ, ლუარსაბ და ბესარიონმა, თქვენ — მღებრებს გასპარასა და შაქარას.

ასე რომ, ბედნიერის დედოფლის ბრძანებით ახალქალაქის სამღებრო ჩვენ გვებოძა და ჩვენ თქვენთვის გვიბოძებია წელიწადში თორმეტ თუმნათ, რომ იქს ამის ნახევარი 3 (6 თუმანი) ამოგვნს.

ორს წელიწადს თქვენს ხელში უნდა იყოს, რომ ამისი თქვენი მცილე არავინ იყოს და მას უკანაც როგორც თქვენი ეზტიბარი ვნახოთ. კიდევ თქვენვე მოგაბაროთ.

მაგრამ, თუ კინ იცის, ღმერთმა ნუ ქნას, და ერთი ბაგრასტობა მოხდეს რამე, ჩვენგანაც სამართალი დაეემართოსთ. იანვრის ა, ქორონიკონს უპბ. სოლომონ

ხელრთვა: ღავით, დიმიტრი, ლუარსაბ, ბესარიონ.

947. ანდერძის წიგნი ავთანდილ ბეგთაბეგიშვილისა

1796 წ. 25 ივლისი

„საქართველოს სძველნი", ტ. I, ვ ქ. თაყაიშვილის რედაქტორობით, 1899, საბუთი № 261.

თთუჱსა იულისსა კბ, ქორონიკონს უპდ.

მე, ცოდვილი ბეგთაბეგიშვილი მდივანი ავთანდილ, უქანასკნელისა მიმყოფანებისა და სიბერისა ჩემისა ჟამსა ვსთქვი ვსწერ წინაშე ღვთისა და წინაშე სულიერის მ. მისა და მოძღურისა ჩემისა, გორის ეკლესიის წმიდის სტეფანეს კრებულთაგანისა, ტერ-მეორჭასამებრ უქანასკნელისა ანდერძისა.

ოდეს უსჯულო აღამამადხან მოადგა ტფილისს და აღაოხრა და მოწვა სრულიად, მაშინ იავარ-ვიქმენ ყოვლითა საცხოვრებელითა ჩემითა მათგან და დაიწვა სახლიცა ჩემი, და მეცა მათგან ტყვე ვიქმენ, და გაკურვებულითა რკინითა წყლულებსა მძვინვარედ დადებულ, კნინლა ცოცხალ მპოვეს თვისთა და შვილმან ჩემმან.

გორის ქალაქს მოვაწიე და მუნ სნეულებას მივეცი. მოუწოდე

მოძღვარსა ჩემსა ზემოხსენებულს ტერ-გიორგის და აღვაწერინე პეშმარიტებით, რომელი წიგნები მამულისა და ან სხვა მეფეთაგან წყალობა გვქონდა, რომელიც მახსოვდა, ზედახედვითა ღვთისათა აღვიწერე ესენი.

კ. უწყევს ხერხეულიძებისაგან ნასყიდი ვრთი საკომლო, რომ ოთარა საყვარელიძის შვილი ესახლა, რს მამული მამის ჩემისაგან ნასყიდი იყო და ჩვენი კაცი დავასახლეთ.

ქ. დუმაცხოს თეიმურაზ ხერხეულიძისაგან მოსყიდული ერთი საკომლო კობერიძისა ვენაჯით, სასახლით და სახნავის მიწით.

ქ. აქავ დუმაცხოს კიდევ ხერხეულიძეებისაგან მოსყიდული ნინიაშვილი თავრის მამულით, ქენახით, სასახლით და სახნავით.

ქ. აქავ დუმაცხოს კიდევ ხერხეულიძეებისაგან მოსყიდული ბასილა და ადამა თაღიანთის მამულით, ვენაჯით, სასახლით და სახნავით და ეკლესიაშიც ისინი ხელიაბდენ, გვართა კოპაძენები.

ქ. ნაბახტევს დავით თარხნის, ზაალის მამისაგან, მოსყიდული ზემოუბანში ვენახების ღვთისმშობლის ჩამოსწვრივ, კაცი კი არ ესახლა და მამული იყო ერთი საკომლო, ქენახით. სასახლით და სახნავით და იმ მამულზედ მამაჩემმა ოსმალობას ჩვენი კაცი ლომაშვილი დაასახლა.

ქ. კიდევ დავით თარხნის მამის ზაალისაგან მოსყიდული იშხანაშვილი თავის ქენახით, სასახლით და სანავით ქედმოუბანს აკოფაშვილის წინ ესახლა, იქავ ნაბახტევს.

ქ. რამაზიანთაგან მოსყიდული გუგულის ქედზედ საირმე ხოდაბუნი, რომ მამა ჩემმა ორჯერ კიდეც მოახვნევინა.

ქ. ვაყას ჩვენი განაყოფის ზაქარიასა და სულხანისაგან მოსყიდული ღამბარაშვილი გიორგი თავის მამულით და წისქვილით.

ქ. აქავ ვაყას ჩვენის განაყოფის ზაქარიასაგან ნოსყიდული ჩვენის ბაღის გვერდზედ საქვენაქროდ ორის ღლის ხარა-ზისშვილის ნაჭონი.

ქ. მოხისს რამაზას შვილის ლევანისაგან მოსყიდული ქლიბაძის მამული.

ქ. თარხნიშვილს ზაალს და იმის შვილს დავითს ჩვენი ოცი თუმანი ემართათ თამასუქითი და ნაბახტევს იმათი წილი მამული გვეწერა გირაოთ, მამული იმათვე უნდა სჭეროდათ, და ჩვენთვის თუმანზედ ორი შაური სარგებელი უნდა ეძლიათ. იმ ჟამიდამ ამ ჟამამდე არც სარგებელი მოგვცემია და არც თავნი.

ამას წინათ კურთხეული ჩემი ძმა სულხან რომ ცოცხალი იყო მე და იმან მოციქულად ნახუცრის შვილი ქაიხოსრო მიუგზავნეთ თარხნის შვილს სოლომონ მეითარს, თამასუქიც ვიცნეთ და ის თეთრი ვთხოვეთ. სოლომონს ერთი სრული პასუხი არ მოეცა რა.

იმ ხანებში ჩემი ძმა სულხან მოიცვალა და მცირეს ხანს უკან ქალაქი ბოხტრდა და თამასუქი იქ დამეკარგა.

ქ. სხვა ჩვენის ჩამომავლის საოჯახო წიგნები მეფეთგან, დედოფალთა და უფლისწულთაგან მოძებული წყალობის წიგნები სახელოებისა, ყმისა და ნამოლის სიგლები — ესენი ჩემს ბიძაშვილს სოლომონსა აქვს იმ პირობით, რომ ყიზილბაშობას არეულობა რომ გაქრა, მაშინ მამაჩემმა ჩამოიტანა ის წიგნები, რომ სოფელში არ დამეკარგოსო და თავის ძმას ყარან მდივანს მოაბარა.

მას დღეს უკან ის წიგნები იმასთან დარჩა და აქვს დღესაც. მაგრამ რადგან წესდებულება და კანონი ძველი არის. რომ ძმას უნდა ჰქონდეს, მამა ჩემმა, უფროსმა ძმამ მოაბარა უმცროს ძმასა და მობარებულ ისევ უნდა ჩემს შვილებს მოაბარონ სანართლით.

ქ. ჩვენის განაყოფის ზურაბის, დავითისა და ფარსადანის წილი მამული ჩემმა ძმამ სულხანმა რომ იყიდა, იმ მამულის სყიდვა არც მკითხა და არც კაცი მოუგზავნია და ნიკოლოზ აბაშიძე მოეგზავნა და როგორც შეეთვალა იმ მამულის საქმე, მისს სიმაღლეს ჩენ ჯელწიფე დეფთოფალთან ლაპარაკი გაეცილია ჩემის ბიძაშვილის სოლომონის ღასწრებით.

ქ. მე და ჩემმა ძმამ სულხანმა ქ. ცხინვალს და რუისს მამულები რომ გავიყავით, იმ მამულების საუფროსო უნდა მოეცა და ჩემს ძმის სულხანის ჯელწერილიც ნეჭირა და დაეკარგე.

ქ. მე ალექსისძემან დეკანოზმან სოლომონ აღვწერე გორის პირი ესე და ანდერძებრი წერილი. ავთანდილ მდივნის მოძღვარი ზემოხსენებული ტერ-გიორგი მოვიდა, თითონ დაუწერა ავთანდილ მდივნის სიტყვითა და მე გადამიწერინა. თთუშსა იულისსა კე, ქორონიკონს უპდ.

სხვა ხელით

ქ. მე, ცოდვილი ბეგთაბეგიშვილი ავთანდილ, ჰეშმარიტებით მღთის წინაშენ ვწერ ამას ჩემის ხელითა. და ეს ზემო წერილიც ჩემის სიტყვით დავაწერინე. ხელრთვა ავთანდილ.

კიდევ სხვა ხელით

ქ. მე, ულირსი ცოდვილი მონა ტერ-გეორგა, ღვთის წინაშენ

(ესწერ), რომ ეს წერილი ბატონი ავთანდილ მდივნის სიტყვით დავაწერინე და მეც ჭეშმარიტებით ხელს ვაწერ.

948. ანდრეძის წიგნი ანახანუმისა თავისი შვილის მარიამისადმი

XVIII ს. II ნახ.

ცსსა. ფონდი 1448. საბ. № 5715. დედანი. ქაღალდი. 43×32 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია ორწერტილი. ღვთისმეტყველური შესავალი და კრულობითი ნაწილი გამოვტოვეთ.

...ესე წიგნი მოგაწოდი მე, დედაშენმა ანახანუნ*, შენ, ჩემს შვილს მარიამს და შენს შვილს.

ასე რომე, რა მამაშენი მამიკუდა, დიაღ, ბევრი გარჯილობა და ხარჯი დაგემართა მამაშენზედ და ჩემზედა. მამაშენი რომ მოკუდა, ფაშამ თიმასუქი გამოაჩინა მამიშენისი რვის ქისისა. ამაში ქვრივი ვიყავ და უშვილო და მატყეეებდნენ, ჩემს სახლს დაედებოდა.

აზდეგ შენ, ეს რვა ქისა თეთრი აბაშიძის კელით, ამილახვარის გივის კელით, ბაგრატ ციციშვილის კელით, სარდლის ქაიხოსროს კელით. შენის ძმის ეახტანგის კელით, მელიქ აშხარბეგის კელით, ეს რვა ქისა თეთრი ამათის კელით ფაშას მიართვი და მე დამიხსენ ტყეეობისაგან.

კიდევ ჩითახაშვილმა იასაული დამაყენა, ოცდაათი თუმანი იმას მიეც, ეს დარბაზისელნი ამისი მოწამენი, და მე შემინახე.

ოცდაათი წელიწადი გლახათ ვიჯე, ჩემის სახლისა არ მისიამს, არ მიჭამია, არ ჩამცმია და არ დამცხუნვია. ქვეყნის წყალობით მითხოვნია და ისე დავრჩომილვარ. შენ მომიარე და შემინახე, ბოლოს დამმარხე.

აღარა მჭონდა და შენის გარჯის პასუხი მექნა. ამის პასუხათ ჩემის დედაკაცობით ნასყიდი, ჩემი ზითვის ნასყიდი ქალაქს სახლები შენთვის მომიცია, ჩემის მამამთილის ნასყიდს გარდა. რაც ჩემი მიყიდია, დღეს შენა გდგანართ, შენთვის და შენის შვილისთვის მომიცია.

არის ამისი მოწამე ღმერთი. რომ ჩემი ალალი თეთრია, რომ სიკუდილის დღეს მე ტყუილს არ ვიტყუი და ჩემს სულს არ დაუმძიმებ. შვილო, ღმერთმან შენ მოგახსაროს და შენს შვილს.

რამაც მეპატრონეთან მეფემ, უფლისწულთან, პატრიაქმან, ეფისკოპოზმან მოსამართლემ, მსაჯულმა ან ჩემ[მ]ა სახლის შვილმა შენ ეს გამოგართოს და ამას წამოგედავოს... წყევა.

არის ამისი მოწამე ჩემი მოძღვარი ალექსი დეკანოზი, ჩემი მაზლისწული ვახტანგ, მღდელი პავლე.

---

* მდივანბეგ ერასტი ორბელიანის ქვრივი.

ღმერთმან ხომ იცის, ჩემს სახლში შვიდასის თუმნის ზითვით მოვსულვარ. სულ ჩემს მაზლებზე და მათ შვილებზე დამიხარჯავს. დიდროანი ნასყიდი სოფლები მე მიყიდია და ჩემის სახლისათვის მიმიცია ჩემი წილი და კერძი. მდიდარს ღედაკაცს გლახათ კარი გამომივლია, ამაში სიტყუა არავის აქვს.

ანახანუმის ხელით

მე, დედაშენს ანახანუმს, ბომიცია ეს ჩემი ნასყიდი სახლკარი. ღმერთმან მოგახსაროს. რამანც სულმან, ადამის ძემა ეს მოშალოს ჩემი და დიანბეგის ცოდვის პასუხის განცემი იყოს, ყველა წმინდანი რისხევდეს.

ხელთვა ანახანუმ.

949. ზემკრილობის წიგნი ზოშიტა მეტრეველის შვილებისა

XVIII ს. II ნახ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Sd 5129. დედანი. ქაღალდი. 9×42 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ყოველი სიტყვის შემდეგ ნახმარია სამწერტილი.

ჩ. ჩვენ, შოშიტა მეტრე[ვე]ლის შვილები, გავიყავით შოყ[ვ]რით იქნა თუ ჩვენით, ისევე შევიყარენით. რაც რომ გაყოფილი [გვ]ქონდა, ისევი შევ[ა]ე[რ]თეთ[1]. პირობა მივეცით ჩვენ ძმებმა ერთმანეთა[2]: ვინემდი[3] სული გვედგას, არც ერთმ[ა]ნეთის უნებელი ვიყოთ, არცარა ერთმ[ა]ნეთის საწყენი სახ[ლ]ში ვინდომოთ, თუ ვინ იცის. ვერ მოვიაროთ ე[რ]თმანეთთან, მოწმე[ე]ბს ეკითხოთ, ძმურებ სიყვარულით[4] გავიყოთ.

ამისი მოწაბე: ფარემოზ ჯაშიაშვილი, სეხნიტა გაკოშვილი, ალიხანა ონდინიძე. ბუბუკა ჯიბრიაშვილი, ბუბია ჯელაძე, თაზიკა არჩვაძე. პაპუნა მეტრეველიᲐ

---

1 + არც. 2 ერთმანეთს. 3 ვინენდი.
4 საყვლათ.

950. წისქვილის იჯარით აღების წიგნი

1801 წ. 5 თებერვალი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2046. დედანი. ქაღალდი. 16,5×14,5 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშანი ნახმარი არ არის.

ქ. ავიღევით ჩვენ სარდლის ყმამ ეივაზამ და მეკოკიშვილმა დავითამ თქვენ, გოსტაშაბისშვილის დავითისა და ნიკოლოზისაგან ქოთიშს თქვენი წისქვილი ამ წელს იჯარით. ამ თარიღიდამ წლამდის ჩვენ უნდა გეეჭიროს და უნდა მოგცეთ წლამდის შვიდი ურემი წმინდა პური, თვე და თვე გაძლიოთ.

ღმერთმან ნუ ქნას, თუ მტრისაგან მოსცდეს. ის თქვენ უნდა ჩაიგდოთ.

თუ წყალმა სათავე წაახდინოს, ათი მუშის სამუშაო ჩვენ უნდა გავაკეთოთ. და რაც მეტი სამუშაო იყოს, ის თქვენ უნდა გააკეთოთ.

არის ამისი მოწმე ჩვენი მოურავი ოვანა.

მე, ფარსადან ესიტაშვილს დამიწერია ამათის სიტყვით და მოწამეცა ვარ. დაიწერა თებერვლის ე, ქორონიკონს უპთ.

Verso-ზე პირწეჭდვით: „ქ-ას უპთ ამ წლის იჯარის წიგნია".

951. ანდერძის წიგნი უცნობი პირისა იოსებ მღვდლისადმი

1801 წ. აგვისტო

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 883. დედანი. ორადგაკეცილი ქაღალდის ფურცელი. 22×17,2 სმ. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია წერტილი ან ძძიმე.

ქ. აღასრულოს ყამისათვის შემდგომად აღმოფშვინვისა წელსა 1801 აგვისტოს.

ქ. მღუდელო, იოსებ, გარწმუნებ ვითარც მღუდელთა შვენის ეგრეთ, ოდეს სული ჯორცთაგან განმეყოს, თუ რამ დარჩეს, ათანასე ჯვარის მამას მიაბარე ასე რიგიანათ, როგორც ან ღმერთი გიყვარდეს, და ან ჩემი სული, ისე რიგიანათ; და ჩემი სული ებრალებოდეს.

მამა ათანასე, ეს მღუდელი იოსებ მე მმსახურებდა, მაგრამ ეკლესიისა და შენი ნამსახურიც არის, გეეჭდრები ამას გააძლებინოთ, როგორც მე გიყვარდე, იმ მოწყალებით იმყოფებოდე ამაზედ.

მე ამას ორმოცი დღის საწირავი მიეცეც, სხვა არა მიმიცია რა და სამი თუმანი, თუნდა ათი ბაჯაღლუ ამას უბოძეთ — იოსებ მღდელსა; და ათი სტამბოლის ოქრო თურალო თამარს უბოძეთ, რომ დიდათ მემსახურა.

და რაც ვეღარ დავსწერე იოსებ მღუდელი მოგახსენებს.

952. ამხანაგობის წიგნი ზაქარია არხიმანდრიტისა გიორგი პაიჭაძისადმი

1808 წ. 8 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 14409 დედანი. ქაღალდი. 33,5×16 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად აქა-იქ ნახმარია ერთი ან ორი წერტილი.

ქ. ნებითა ღვთისათა ესე ამხანაგობის წიგნი მოგეც მე, მდაბალმან არხიმანდრიტმან ზაქარია, თქვენ, პაიჭაძე გიორგი მესტამბეს.

ასე რომ სტამბაში ღვთის ნებით და ჩვენის სიყვარულით ამხანაგად შევიერთე[თ]. რაც სტამბის ხარჯი მოუნდეს, ჩვენ უნდა ვიქარსაზედ როგორც შეგვეძლოს. სტამბაშიაც ჩვენის შეძლებისამებრ ვიმუშაოთ.

იქნება ცოტა რამე გარეშე საქმე გვქონდეს და მცირეს ხანს მუშაობას ვერ ვეწიოთ, ერთმანერთს ვერ დავაყვედრებთ.

სარგებელი და ზიანი[1], ღმერთმა გვაშოროს, ორივე ერთი იყოს. და როდესაც ღმერთი ინებებს და წარმოდგება რამე წიგნები, იქიდამ პირველად ხარჯი და სამუშაოები უნდა გამოვიდეთ და მერეთ. ღვთით, რაც დარჩება, როგორც ბატონის მოცემულს შენს შართლამის წიგნში სწერია, ერთი წილი ნახევარი ბატონისა იქნება და ნახევარი ჩვენი ორივესი იქნება სწორედ. სარგებელიც და ზიანიც[2] სწორე საშუალი იქნება.

მეორე ეს, რომ ანოზს შუადამ ჯამაგირი უნდა მიესცეთ და სიყვარულით შევიტკბოთ. თუ ჩვენი სიყვარული მან არა განაგდოს და ჩვენი მტერობამ[3] და ორგულობა არ ქნას, ჩვენც გავაძლებინოთ.

თუ ჩვენი წინააღმდეგობა და ორგულობა დაიწყოს და ჩვენი სიყვარული და სამსახური განაგდოს, მეც მის ძმობასა და სიყვარულზედ ჯელი ავიღო[4]. და შენს ძმობას, ამხანაგობას და სიყვარულს უმეტესად შევიტკბო და შევეთვისო.

---

1 ზნიანი. 2 ზნიანიც. 3 მტრელობა.

4 ავიღოთ.

მანამ ერთად ვიყოთ, ყოველივე სტამბის საქმე, შემოსავალ-გასავალი ერთი იქნება.

და როდესაც ერთმანეთთან სიყვარულით მყოფობა აღარ გვინდოდეს, შენი ღმერთმა ისევ შენ მოგახმაროს, რაც ჩემს შემოსავლამდი გქონია. და ჩემი, რაც შემოვიტანო და გავაკეთო რამე ჩემის ხარჯით უამხანაგოდ, ისევე ჩემი მე უნდა წავიღო.

ეს პირობა მომიცემია, ღვთის წინაშე, შენს მაძაშვილობას, ამხანაგობას და სიყვარულს ყოველთვის ვეცადო. თვესა მარტსა **გ**, წელსა **ჩყგ**.

მეორე ესე, ღვთის პირობით, ჩემის საქმობით, რათაც მიზეზით, არც ბატონთან, არც ყმათან, არც სიტყვით, არც საქმით შენი სტამბის გამორთმევა არ მოვინდომო.

ბეჭედი: არხიმანდრიტი ზაქარია.

953. აბანოს იჯარის წიგნი მამადასი იოვანე სუმბათოვისადმი

1805 წ. 10 მარტი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 5484. დედანი. ქაღალდი. 22,8×17,2 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნები ნახმარი არ არის. ა-მეტ-ნაკლული.

ქ. ავიღე მე, მამადამ, შენ, ბატონი დიანბეგი თავადი იოვანე სუმბათოვისაგან, თქვენი აბანო ამ ნაიროზიდან შემავალს ნაიროზამდინ სამოცდაცამეტ თუმნათ. აქედამ სამი თუმანი ჩემი ხალათი[1] და სამოცდაათი თუმანი თვე-და-თვე გინდა ღღე-და-ღღე თაბა[უ]თით მოგართო.

ღმერთმან ნუ ქნას, ბარგაშტობა მოხდეს, რაც სხვა იჯარადარს სამართალი მიეცეს, მეც ის სამართალი მამეცეს.

თუ აბანოს შენობა რამ მოუნდეს, მე ავაშენო და თქვენ იჯარაში მიანგარიშოთ.

ეს სამოცდაათი თუმანი თქვენი იჯარა უნდა წლამდინ შეგისრულო და სამი თუმანი ჩემი ხალათია, რომ სრულათ ჩემი ხალათით ჯამი იქნება სამოცდაცამეტი თუმანი.

დაიწერა მარტის ი, წელსა **ჩყე**, ქორონიკონს **უჟგ**.

[1] ხალთა.

954. ვაჭრობის ნიჩრდებულობა სოლომონ მეორისა

1808 წ. 25 მაისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 2176. დედანი. ორადგაკეცილი ქაღალდი. 30,3×20,5 სმ. რესტავრირებული. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალაგ-ალაგ ნახმარია წერტილი. თავში ლამაზი ხელით: „სოსიკო ნ. მერკვილაძისა". საბუთის ნაკლული პირი დაცულია იქვე (Qd 9906).

ქ. ჩვენ მეფემან სრულიად ივერთაშან და ერთობით ყოვლად სამღვდელოთა და თავადთა ივერეთისათა დავსდევით განწესება ესე მტკიცე უცვალებელად.

რამეთუ სჯული სამოქალაქო და სამართალი მეფობრივი გვაიძულებს ჩვენ თანამდებობითა[1] კეთილმზრუნველობითა ერისათვის სამეფოსა ჩვენსა, რათამცა საკლთარისათვის სარგებლისა თითოეულისა არა აქვნდეს საზოგადო[ე]ბასა მწუხარება.

ვინადგან ცხოვრება სიტყვიერი წარემარ[თ]ების საჭიროთა და საჩმართა ნივთთაგან და, სადაც არს დამჭირნეობა მათი, მუნ არს გა-[მ]წარება ქვრივთა, ობოლთა და გლახაკთა, რომელიცა თვინიერ სჯულთა მეფობრივთა ითხოვს სჯულიცა ბუნებითი და უმეტეს სჯულთაცა[2] ბუნებითთა გვიბრძანებს სჯულიადება ქრისტიანებრი, რათა შეჭირვებულთა და გლახაკთა ერთა თანა საზოგადოთა აქვნდეს ნუგეშინისცემა ნივთთა შინის საჭიროთა და სახმართასა ამისა, ღაღაყენეთ და წესი აღშლი[ლი] უკანანოსა ვაჭრობისა მოაზრეთაგან საკუთარის სარგებლისა ბეისისათა და პირველსავე ფასსა ზედა გარდაყკეთეთ ყოველნი საჭირონი და სახმარნი ნივთნი საზრდელთა ანუ ამოსაღებანი, რომელიც იპოვებიან შინაგან სამეფოსა.

და განვაწესეთ, რათა შემდგომად დღეთა ამათთა განვაჭრდებოდეს გამსყიდველთა და მსყიდველთაგან ფასითა ქვემო აღწერილითა.

ქ. ღვინო საბანე სამ მარჩილათ და სამი დოქი ერთ რუბათ.

ქ. პური ორი ბათმანი ერთი ქილა ორ რუბათ.

ქ. ღომი ორი ბათმანი ორ რუბათ.

ქ. ქერი ორი ბათმანი თუთხმეტ ფარათ.

ქ. ლობიო და ცერცვი ორი ბათმანი თუთხმეტ ფარათ.

ქ. ხარი დიდი და მსუქანი ოც მარჩილათ, მაზე ნაკლები თუთხმეტ მარჩილათ. გახედნილი ხარი თორმეტ მარჩილათ და უნცროსი თერთმეტად, სამის წლის ხარი ათ მარჩილათ, იმაზე ნაკლები რვათ, შვიდთ და ექვსათ და წლის ოთხად.

[1] ჩვენ თანამდებობითა] ჩვენთანა მდებობითა.

[2] + მნებითა და უმეტესად სჯულთაცა.

[ქ.] ძროხა დიდი და მსუქანი ხფოიანი თორმეტ მარჩილათ და უჯფოო ძროხა დიდი და მსუქანი ათად, მაზე ნაკლები ცხრად, რვად, შვიდათ და უშობელი ექვსად და წლის ხფო ოთხათ. მსუქანი და ნაკლე ათ რუბათ.

და ცხვარი ორის წლის მსუქანი ას ფარად და ნაკლე ორ ყურუშათ. და კრაველი ოთხისა და სამის თვისა მარჩილათ.

ქ. თხა კაცი დიდი და მსუქანი ათ რუბათ, ნეზვი დიდი და მსუქანი ფრულათ, მაზე ნაკლე ორ ყურუშათ და წლის მარჩილათ.

ქ. ღორი დიდი და მსუქანი ათ რუბათ, გოჭი ორის და სამის თვის რუბათ და ნაკლე ათ ფარად.

ქ. ქათამი ყველი დიდი ათ ფარათ და დედალი რვათ[2], ვარია ხუთ ფარათ და წიწილი ორ ფარად და ერთ ფარათ.

[ქ.] კვერცხი ხუთი ერთ ფარათ.

[ქ.] ყველი ჩარექი უმარილო რვა ფარათ და მარილიანი ათ ფარათ.

ქ. კარგი ტყავი ფრულათ და ნაკლე ორ ყურუშათ.

[ქ.] ქალაბანი კარგი რუბათ.

ქერბო ჩარექი სოფლის კაცისაგან ორ რუბათ და ვაჭრის აგან ყურუშათ.

ქ. გამორჩეული რწყვილი ღორი ყურუშათ და ნაკლე ორ რუბათ. გამორჩეული ზურგიელი ყურუშათ და ნაკლე ორ რუბათ; ბოლო ზურგიელი რუბათ, რწყვილი წკნელა ოც ფარათ და ნაკლე ამაზათ.

ქ. გამორჩეული დიდი ზუთხი სამ მარჩილათ და ნაკლე ფრულათ, კიდევ ნაკლე მარჩილათ, მეოთხე მომცრო ყურუშათ.

ქ. გამორჩეული ფარგა ათ ფარათ და ნაკლე ხუთ ფარათ.

ქ. ფიჩხული ჩარექი რუბათ და კალმახი ჩარექი ამაზათ.

ქ. მენახევრე კოკა ექვს ფარათ. ხარა სამ ფარათ, დოქი ორ ფარათ. და ნიტრა ფარათ, სული დიდი ქოთანი ერთი ერთ ფარათ, მონცრო ორი ერთ ფარათ.

ქ. დიდი გობი ექვს ფარათ, თებში სამ ფარათ და ჯამი ოთხი ერთ ფარათ.

ქ. აბხაზური ბაწარი შაურათ და ისე მომცრო ბაწარი ერთი ერთ ფარათ.

---

1 წილის. 2 რვათათ.

ქ. ჰილოფი დიდი და სრული ათ ფარად და მაზედ ნაკლე **ექვს ფარად.**

ქ. ოყა ხორცი ძროხის და ხარის შაურათ და ისე თხისა და ისე ღორის ოყა შაურათ.

ქ. ჩაფეჩი ხიზილალა რუბათ.

ქ. ქონის სამთელი კარგი დიდი რწყვილი ერთ ფარათ.

ქ. სულ კარგი განორჩეული ქართული ლაფჩინი ორ ყურუშათ და მდარე მარჩილათ, ანერული ლაფჩინი ყურუშათ. კარგი გამორჩეული ლანჩა რუბათ.

ქ. ქალაქის გამომცხვარი პური ოყა სამ ფარათ.

ქ. კარგი დიდი სახნისი ხუთ რუბათ, კარგი დიდი ცული ხუთ რუბათ, კარგი თოხი ორ რუბათ, წალდი ერთ რუბათ, გაუკეთებელი ჩარექი რკინა ერთ რუბათ.

ქ. ერთი ცხენის ჭედა ნალი და ლუსპანი ყურუშათ.

ქ. ამ ზემოწერილის ნივთებზე განწესებულს ფასზე რომელიც მეტად გაყიდის, როგორც მეფისა და ქვეყნის ორგულს, ისე უნდა მოეკითხოს და ასი მარჩილი ჯარიმა გარდახდეს.

და კიდევ, რომელიც ამ ფასგარდაკეთილს ნივთებს აქედამ სხვა ქვეყანაში გასაყიდლათ წაიყვანოს[1] და ან წაიღოს, საქონელი რაც იყოს — დაეშვიბა და ასი მარჩილი ჯარიმა ბატონს მეფეს მიერთვას.

აღიწერა ხიხრდებულობა ესე მაისის კა, ქორონიკონს ქრისტეს აქეთ **ჩყმ.**

ორი მეჭედი: 1. მეფე იმერთა სოლომონ
2. ყოვლად სამღვდელო ნიკოლოწმიდელი სოფრონ.

955. ქირავნობის წიგნი მანუჩარ თუმანიშვილისა სტეფანე კალატოზისადმი

1810 წ. 18 ივლისი

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. Hd 382B. დედანი. ორადგაკეცილი ქაღალდი. 17.3×11 სმ. მხედრული. განკვეთილობის ნიშნად ალგ-ალგ ნახმარია წერტილი.

ქ. მე, თაყადმა მანუჩარ მდივან თუმანოვმა, ეს წიგნი მოგეცი შენ, სტეფანა კალატოზს.

ასე რომ შენ წმინდის დავით გარეჯის უდაბნოში სამუშაოთ გაგისტუმრე, რომ იქ კოშკზე და გალავანზე იმუშაო შენის შაგირდით და სამუშაოთ შენ შენის შაგირდით ღღეში რვა აბაზი თეთრი ფული მოგცე და შენი სმა-ჭამაც უდაბნოში ჩვენი იყოს.

რამთენი დღეც რომ იქ დაჰყო, კვირესა და უქმს გარდა, თუნდა ან უმასალოს მიზეზით და ან სხვას მიზეზით მოგიცდინონ მუშაობას, მაშინც შენი სამუშაო მთლივ მოგცე და თუმანნახევარიც ხალათათ მოგცე.

და ახლა ამ თავით მოგეცი შენის ჩილფაის ანგარიშში ორი თუმანი ათასი ფული. ღვთით, იქიდამ რომ მოხვალ, რამთენის დღის სამუშაოსაც მოსაცემს ეიქნება, იმ ორის თუმნით შეგისრულებ და მოგცემ

ღმერთმან გაშოროს, თუ წასვლა-მოსვლაზედ მტრისაგან შენ დასტყვევდე, შე დაგიხსნა. ეს არის ჩვენი პირობა. მკათათვის **იზ**. ქორონიყონს **უუშ**. ხელოწა: მანუჩარ.

ქ. ამ რიცხვში წასული ქალატოზი სტეფანემ დაჰყო უღაბნოში ენკენისთვის **ბ** გაბედამდინ. იქ ყოფნის უქმეს და კვირის და ავდრისაგან მოცდენის გამოველ. ემუშაკნა დღე ოცდათურამეტი. ამის სამუშაოთ მიღე ხუთი თუმანი. ხალათი პირე თუმანნახევარი. იქნებ[ა] ორივე ეჭვს თუმანნახევარი.

953. სახლისკაცობის რიგი ზურაბ და ქაიხოსრო წერეთლებისა

1816—1823 წწ.

ხელნაწერთა ინსტიტუტი. IId 14129. ბინი. ორად გაკეცილი დიდი ფორმატის ცურკი ქაღალდი. 41×31 სმ. ძველრული. განკვეთილობის ნიშნად მუხლების ბოლოს ნახმარია ორწერტილი. სიბუთი უთარიღოა. სიბუთიდან ჩანს, რომ ქაიხოსრო, როსტომ და სვიმონ წერეთლები იმყოფებოდნენ „გარეგან სამზღურებსა". ისინი ოსმალეთიდან დაბრუნდნენ 1816 წ. 20 აგვისტოს, ხოლო ზურაბ წერეთელი 1823 წელს გარდაიცვალა. ამიტომ სიბუთის პირველი გამომცემლის პროფესორ ო. სოსელიას აზრით, იგი შედგენილი უნდა იყოს 1816—1823 წლებში („მასალები დასავლეთ საქართველოს სათავადოების მმართველობის ისტორიისათვის", ნასალები საქართველოს და კავკასიის ისტორიისათვის, ნაკვ. 31, 1954, გვ. 193).

ეს ქაიხოსროსი და როსტომისაგან მოსაცემი

ნებითა მღთისათა, უთანხმოება რვასა წელსა შინა განგრძელებული. მადლობა ყოველად უზენაესსა, აწ დასრულდა ბედნიერებით და გარე მისაქცეველი იგი ხდომა წარსრული თვით საკუთრითა წადილითა და აღრჩევითა ჩვენვე მოვიყვანეთ სანატრელსა მას მყუდროებასა შინა, და ყოველითურთ ყოვლისა იჭვისა და ცილობისა განსაგდებელად მოგეცათ წერილი და შეგიერთდით ჩვენ, ჭვემო ამისსა დამამტკიცებელნი, თავადნი ქაიხოსრო და როსტომ პაპუნას ძენი წერეთელნი თქვენ, ბიძაჩვენსა თავადს სახლთუხუცესს წერეთელს ზურაბს და ძესა თქვენსა სვიმონს და გრიგოლს.

და შეიცილრით შემდგომითა ეჭვსითა მუხლითა, რათა დავიცვათ ჩვენ კვრცო წემდგომნი ეგე პირობანი დაურღვეველად და გაუტეხელად.

1. გავიერთებთ თავსა ჩვენსა და ყოველსა მოძრავსა და უძრავსა შემძლებელობასა და შესახვედრსა ჩვენსა, ვითარცა უნდა ჭეშმარიტი უზიკელი სიყვარულიანი თანაშეკვრა.

2. ამიერიდგან იქნას უქმობასა და დავიწყებასა შინა აქამომდე ქმნილნი ურთიერთისადმი წინააღმდგომობანი და შური, მოკლულ ითქმოდედ წარსულნი უთანხმოებისა საქმენი, ყოველნივე მიეცეს დავიწყებასა.

3. ვინადგან თქვენ, ვითარცა გონიერმან მამაკაცმან, დაამტკიცეთ სახლი ჩვენი და შეიმაგრეთ საერთო ოჯახი ჩვენი დაქცევისაგან, ოდეს ჩვენ ვყოფოდით გარეგან სამზღურე[ბ]სა. და გამოზარდეთ ცოლნი და შვილნი და დედა, და ჩვენი საშინელსა მას დროსა სრვისა და სიცვდილისა და აქამომდე ქმნილნი წინააღმდგომობანი მოგვიტევენ ჩვენ, აწ ამისთვის შემდგომად ამისსა, არც ცხადად და არც საიდუმლოდ, თქვენგან გაყოფა და გაშოვრება არარ მოვინდომოთ; და ყოველითურთ მორჩილი და მცნებისა თქვენისა აღმასრულებელნი ძმანი ვიქნეთ, თქვენი მტრის მტერი და მეგობრის მეგობარი; და არც ჩვენგან თქვენი დაკლება და წინააღმდგომობა იქნეს.

4. მოგვიცემიეს უფროსობა ოჯახისა და ყმათა და მამულთა ზედა. ეგრეთვე ყოველნი შემოსავალნი, როგორც ქალაქებიდამ, ეგრეთვე ყმიდან და მამულიდამ, ნახევარი საოჯახოთ ოჯახის წარმატებისათვის ხარჯოთ თქვენ, ვითარცა უფროსმან; და ნახევარიდან, რაც ვეერგოს ჩვენი წილი, ჩვენ მოგვეცეს.

5. ყოველნი თქვენგან აღსრულებულნი და ქმნილნი საქმენი ოჯახისა და ყმისა და ძიმულისანი დაგვიმტკიცებიეს და შემდგომნიცა დავამტკიცოთ, ვითარცა ერთგულმან და თანახმაზიან ძმამან.

6. აწ დაამტკიცოს ღმერთმან ზემოთქმულნი ესე თქვენი და ჩვენი სიყვარული, და ჩვენ დავიცვათ ეს აღთქმა. და თუ ვერ დავიცვათ, ჩვენ ვიქმნებით ბრალეულ და დამნაშავე; და თქვენ უბრალოცა ხართ და უვალო.

[3] ეს მეექვსე პუნქტის დაცვა თქვენთვის შეინახეთ, განძი არის*.

---

1 + და.

* ეს წინადადება მიწერილია სხვა ხელითა და მელნით.

ამას ჩვენ გვთხოვენ

ნებამან ღუთისამან სათნო იჩინა ჩემ უძლურისა მოცემად ძალი და აღმიღო მე მდაბალთა და ვლახაკთა ქვეყანისათა და მომცა მოწყალება, რათა მე გამოვზარდნე სახლეულნი ჩვენი და მივცე აღრჩეულისა და წადილისა მათისამებრ მშვიდობა მახლობელთა ჩემთა.

ამისთვის აღვირჩევ მშვიდობასა და დავივიწყებ წარსულსა მას და მოგცემ სიყვარულისათვის წერილსა ამას წემდგომითა ექვსითა მუხლითა თავადს ქაიხოსროს და როსტომს პაპუნას ძეს მე, ბიძა თქვენი სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ ძე ჩემი სვიმონ და გრიგოლ.

1. ვინადგან მოიქეცით ჩემდა და წერილისა ჩემისა მინდობილნი[1] მოხვედით შორით და აწ მოინდომეთ მორჩილება და სიყვარული, ჩვენცა ყოველისა შინაურისა ყმათა, მამულთა, მოძრავთა და უძრავთა ქონებათაგან და ეგრეთვე ჩვენისა ყოველად მოწყალის ხელმწიფისა და მთავართა მისთაგან ვეცადნეთ შემწეობასა, გაძლებასა და ცხოვრებასა თქვენსა ვითარცა შინ, ეგრეთვე გარეთ, ესრეთს გაგიერთებთ თავსა ჩვენსა.

2. რადგან ჩვენ განუხეთქელობისათვის და დაუმდაბლებლობისათვის ამის ოჯახისა ჩვენისა ვეცადე და ვიგულსმოდგინე, რათა თქვენის წინაალმდგომობისათვის არა მიმეცა მომრიელთა თქვენთათვის თქვენი კერძი ყმა და მამული და მე, მოწყალებითა ჩემის ყოველად მოწყალის ხელმწიფისათა, ვიშოვნე მათის მაღალაღმატებულების საქართველოს მთავართმართებელთაგან წერილით: აწ რადგან -ნებეთ და მოინდომეთ მოცემად ჩვენდა უფროსობა, ეგრეთვე ერთობა, მორჩილება და სიყვარული ჩვენი და აწ ჩვენცა ამ თქვენის ერთობის და მორჩილებისათვის მოგეცით ის თქვენის მამულის შოვნის წიგნი. და წარსულნი უთანხმოება დავივიწყეთ.

3. რადგან თქვენ ინებეთ მოცემად ჩვენდა უფროსობაჲ, ამისთვის ყოველნი მღუთისაგან მოცემულნი ყმანი და მამულისა ჩვენისა საოჯახოსა და საერთოსაგან შემოსავალნი როგორც ქალაქებიდამ, ეგრეთვე ყმიდან და მამულიდამ. ნახევარი საოჯახოთ უნდა ვხარჯოთ ჩვენ. დანაშთენის ნახევარიდამ თქვენი წილი სრულად მოგართოთ. და თუ ამ საოჯახოთ დადებულს ნახევარს მორჩეს რამე, ოჯახზედ იქიდამაც ანგარიშით თქვენი წილი მოგერთვასთ.

4. გვაქვნდეს სიყვარული თქვენი მოუკლებლად თავით თავთა

[1] მინდობილნი.

შინა ჩვენთა ურთიერთსა[1] სიყვარულით შიშსა შინა მღთისა და ჩვენის ყოველად მოწყალის ხელმწიფისასა. და უკეთუ სარწმუნოდ არა ვსცნათ თქვენგან მტერობა და წინააღმდგომობა, ჩვენ არავისაგან ვირწმუნოთ განშორება და გაყოფა თქვენი და არ მოგიძულოთ.

5. არც ცხადად და არც საიდუმლოთ უკეთუ თქვენ არ გასტეხოთ პირობა თქვენგან მოცემული მტკიცე წერილით, ჩვენგან სიყვარულის მეტი სიძულვილი თქვენზედ არ იქნეს; და ვიყოთ მტრის მტური და მოყვრის მოყვარე.

6. აწ დაამტკიცოს ღმერთმან ზემოთწმულნი ესე პირობანი ჩვენ კერძოცა და თქვენ კერძოცა და ნუ მოგვაკლოს მშვიდობა. და უკეთუ ამაში ჩვენ ვიმტყუნოთ, ჩვენ ვიქმნებით ბრალეულ და დამნაშავე და თქვენ უბრალოცა ხართ.

მეორე ფურცლის verso-ზე: „მის ბრწყინვალებას მოწყალეს ხელმწიფეს კნიაზ დავით თარხანოვს უფალს მაიორს და კავალერს. ნოსტეს*.

[1] ურთიერთარას.

* როგორც ჩანს, ამ საბუთის ეს პირი წერეთლებს თავის სიძეს დავით თარხნიშვილისათვის გაუგზავნიათ ნოსტეს.

** გათვალისწინებული დანართი მოცულობის გამო წიგნში არ შევიდა.

VII ტომის საძიებლები*

ა. პირთა სახელები

ა

აბაზა უაიყურლელი 121
აბაზაძე 173
აბაზაძე დავით 356, 627
[აბაზაძე] დავით 260, 390, 579, 762
აბაზაძეები 391, 571
აბაზაძე ზედგინ 127, 172
[აბაზაძე] ზურაბ 324
აბაზაძე ლევან 760, 761
აბაზაძე სოლომონ 130, 172, 177, 179, 280, 324, 356, 390, 576, 627, 779, 780
აბაშიშვილი დავით 190
აბაშიძე 57, 130, 155, 217, 632, 661, 703
აბაშიძე გოგია 671, 772
აბაშიძეები 433, 434
აბაშიძე ივანე 230, 342, 632
აბაშიძე იოვანე 341, 366, 521
აბაშიძე ლევან — ჩამუკაშვილი 347
აბაშიძე ნიკოლოზ 68, 347, 387, 395, 441, 619, 624, 757, 768, 788
აბაშიძე ჭაიბოსრო 218, 219, 553, 632, 811
აბდულა 15
აბდულა ბეგი 26, 50, 123, 125, 581
აბდულასშვილი 102
აბდუშერიშვილი ბუჭუა 769
აბელისშვილი 114
აბელ მოურავი 486
აბესალომანთ ჰასრათა 506
აბიათარ 543, 544, 563
აბიათარ უმიათუოფილის შვილი 499
აბრამ 675
აბრამა 249
აბრამიშვილი 54
აბრამ მღვდელი 443, 452
აბულა 183
აგათოშვილი ზაალ 201, 202
ადამ 166, 288, 398, 496, 694
ადამ ნაზირი 131
ადამისშვილები 167
ადიბეგა 709
ავალიანნი 735
ავალისშვილი 134
ავალისშვილი ედია 175
ავალისშვილი ზურაბ 639, 690
ავალისშვილი ივანე 48
ავალისშვილი პეტრე 435
ავალისშვილი ფარსადან 780
ავალიშვილები 92
ავალიშვილი 57, 133
ავალიშვილი ანტონი 760
ავალიშვილი გიო 187, 332
ავალიშვილი გოგია 148
ავალიშვილი ედია 135, 147, 148, 176, 259, 553
ავალიშვილი ზაალ 553
ავალიშვილი პეტრე 72, 364, 365, 700, 828, 829
ავალიშვილი როსტომ 760
ავალიშვილი ჭაიბოსრო 553
[ავალიშვილი] ჭაიბოსრო 148
ავაკა 339
ავაკასშვილი გიორგი 339
ავეტიქა 108, 152, 154, 185, 267, 283, 284, 336, 346, 576
ავეტიქა მოქალაქე 480
ავეტიქა ქცხიწვალელი 388
ავეტიქ მელიქი 310, 325, 326, 403, 500, 573, 606, 617, 707, 708, 803
ავთანდილ 36, 87, 88, 272, 340, 603, 708
ავთანდილ ბოქოლოსხუცესი 410, 411, 435, 459, 496, 497, 604
ავთანდილ მეგობარე 420
ავთანდილ ნიმბაში 681
ავთანდილ ჩაბიქარი 286, 290
აზარია უაიყურლელი 121
აზატა 122
აზატა ყაიყურლელი 121
აზატხანი 103
ათაბეგა 532
ათანასე არქიმანდრიტი 684
აიდემურ 158, 201, 202, 288, 524
აკოფა 503
აკოფასშვილი აკოფა სპასახუცესი 282
ალადათაშვილი ბაბახან 720
„ —— „ იოანე 720
„ —— „ როსტევან 720
„ —— „ სტეფანე 720
ალადაშვილი გოგია 563
ალაპაპაშვილი პაპა 514
„ —— „ სტეფანა 306
ალდემურ 254
ალექსანდრე 22, 50, 52, 105
ალექსანდრე ექიმი 460
ალექსანდრე მეუფის ძე 802
ალექსანდრე სარდალი 72, 73, 136, 145, 173, 189, 190, 260
ალექსი სარკანელი 143
ალექსიშვილი ომანი 298, 299
ალექსიძე რამაზი 59
ალთიბასმაღ 195
ალია ფარეში 383
ალიხანა 50, 296, 313
ალიყულიბეგი 17
ალმასხან 415, 538, 564, 566, 608, 610, 611, 635, 671, 800
ალხაზისშვილი 68
ალხაზიშვილი ივანე 71, 630
ამაშუკლები 58
ამბაკომ წინამძღვარი 312
ამილახვარი 189, 209, 212, 245, 266, 308, 451, 480, 511, 559, 566, 567, 609, 618, 665, 673, 687, 701, 737, 769, 813, 814
„ — „ ამირინდო 156, 298, 365, 516, 527
„ —— „ ბაბანა 381
„ — „ გივი 44, 57, 155, 432, 522, 545
„ —— „ გიორგი 522
„ — „ ერასტი 793
„ — „ იესე 613, 630, 812
„ —— „ ოთარ 758, 775, 793, 814, 819, 826
„ — „ რევაზ 114, 218, 277, 228, 237, 263, 276, 283, 284, 295, 337, 346, 631, 775, 776, 828
ამილახვარისშვილი დემეტრე 110
ამილახვარისშვილი იოანე 584
ამილახვარიშვილი 466
ამილახვარიშვილი ბეჟან 303
„ — „ ვიო 736
„ — „ დემეტრე 819
„ —— „ ნიკოლოზ 387
ამილახვრიანი 219, 224, 225, 388, 638
ამილახვრისშვილი 448
ამილახვრისშვილი დავით 533
„ — „ დემეტრე 133, 439, 522

---

* VII და VIII ტომების საძიებლები შეადგინა დარეჯან მეგრელაძემ.

საძიებლებში არაა გაცალკევებული მეფისა და მეფის ოჯახის იმ წევრების სახელები, რომლებიც მონაწილეობენ საბუთების გაფორმებაში. მათი ნახვა შეიძლება წიგნისათვის დართულ „სარჩევში".

ტერმინთა საძიებელში განტვირთვის მიზნით გატანილი არაა აგრეთვე სიტყვები, რომელთა რიცხვი ზოგჯერ 500 აჭარბებს. ასეთი სიტყვებია: არზა, ოქმი, სამართალი, განაწესი, ყმა, მამული, ნასაყდი და ა. შ. გატანილი არაა საეკლესიო მოხელეთა აღმნიშვნელი ტერმინებიც.

ეთნიკურ და სადაურობის აღმნიშვნელი სიტყვებიდან კი გამოტანილი გვაქვს სადაურობის აღმნიშვნელი მხოლოდ კრებითი სახელები (დ. მ.).

ამილახვრისშვილი ერასტი 272
„——„ იესე 219
„——„ ოთარ 688, 702
„——„ ქაიხოსრო 273
ამილახვრიშვილი დავით 532
„——„ ოთარ 701
ამილახორი 70, 117, 118, 226, 237, 267, 306, 369, 471, 490
ამილახორი იასე 347, 375, 780, 809, 810
„——„ ოთარ 753. 809, 810
„——„ რამაზ 70, 89, 100, 118, 137, 224, 252, 266, 267, 279, 285, 638, 722, 758
ამილახორისშვილი 677
ამილახორისშვილი ამირინდო 299
ამილახორისშვილი ბეჟან 110, 137, 169, 370
„——„ დიმიტრი 279, 354, 360
„——„ ერასტი 285
„——„ ნიკოლოზ 267, 394
ამილახორიშვილი ერასტი 665
„——„ იოანე 638
„——„ ქაიხოსრო 809
ამილახუარი 465
ამილახუარი გივი 479
„——„ გიორგი 479
ამილბარასშვილი ერასტი 273
ამილბარაშვილი ბერუკა 28
ამილბარ სახლთუხუცესი 421
ამირანა 313
ამირანაშვილი პეტრე 787
ამირალანთ დავითა 197
ამირალასშვილი 513
ამირალაშვილი 812
ამირალაშვილი თამაზი 251, 753
ამირალაშვილი ღვთისავარა 721, 723
ამირახორისშვილი ოთარ 336
ამირეჯიბები 736
ამირეჯიბი 92, 93, 171
ამირეჯიბი დავით 413, 414, 820
[ამირეჯიბი] დავით 735
ამირეჯიბი ზაზა 144, 300, 375, 376, 633, 735, 819
„——„ ოტია 91, 92
„——„ რამინ 439, 737
„——„ სვიმონ 93, 103, 240, 628
„——„ სიმონ 277
[ამირეჯიბი] ქაიხოსრო 91, 92, 661
ამირინდო 111, 300
ამირინდო იასაული 142
ამირხანა 532
ამისულაშვილები 239
ამონაშვილი 474
ამონაშვილი ივანე 475
ამხარჭისასშვილი 47, 233
ანა 155
ანა დედოფალი 666
ანა გოჯის ქვრივი 654
ანამზეშვილი სიხარულო 43
ანანიასშვილი, ანანიაშვილი ადამ 28, 47
ანახანუმ 124
ანახანუმ დედოფალი 570, 721, 817
ანდრია რევაზის შვილი 284
ანდრიაშვილი თომა 514
ანეზასშვილი გელია 121
„——„ ხიზანა 121
ანეხაშვილი შერმაზანა 724
ანნა ბატონიშვილი 79
ანტონი კათალიკოზ-პატრიარქი 52, 117, 390, 508, 519, 654, 656, 778, 781, 782, 807
ანტონი მღუდელი 824
[ანტონ] პატრიარქი, პატრიაქი 724, 750
ანტონ I 389, 443
ანტონი ქვათახევის არქიმანდრიტი 710, 711
ანტონი ჯვარის მამა 785
არდაზიანი 258, 259
[არეშიშვილი] პაპა 652
არეშიშვილი შავერდა 652
არსენიოს ეკსარხოზი 340
არუთენა ოფრეთელი 737
არუთინა კვარხელი 143
არუთინა მამასახლისი 119, 388
არუთინა ფოჩი 54
არუჭამიასშვილი 549
არღუთასშვილი 696
არღუთაშვილი 96
არღუთაშვილი ალიხანა 96
„——„ თამაზ 95
„——„ იარალი 95
„——„ პაპა 657
არჩილ 413
არჩილ მეფე 15, 18
არჯევან 502, 672
ასათა 546, 547, 548
ასატურაშვილი ნიკოლოზა 538, 540
ასლანა 153
ასლანბეგი 89
ასლანთბეგიანნი 88
ასლანისშვილი 620
ასლანან 222
ასპანი 103
ატიკასშვილი კაცურა 479
აფხაზი დავით 222, 288. 290, 291, 325, 412
აფხაზი ოთარ 288
აფხაზისშვილი 222
აფხაზისშვილი დავით 223, 322, 366, 412
„——„ ოთარ 148, 234
აფხაზიშვილი ბერი 615
„ —„ დავით 601
აღა 539
აღა ბაბა 250, 264
აღაბეგაშვილები 390
აღაბეგაშვილი 324, 391
აღა მელიქა 155
აღა მოქალაქე 86
აღათაგიშვილი 576
აღალო 326, 739
აღალო ნაცვალი 461
აღასია 353
აღვსიაშვილები 42
აღდგომელა 111
აშხარბეგ 153, 576
ახალქაციშვილები 543
ახალქაციშვილი ბეჟია 124
ახმეტელასშვილი დიმიტრი 649
აჯიასშვილი ბაადურ 632
აჯიაშვილი 83
აჯი იოანე ექიმი 596
აჰმად აღა 191

ბ

ბაადურისშვილი 104
ბაბათასშვილი 292
ბაბათაშვილი 272
ბაბალასშვილი ავთანდილ 512, 513, 722
ბაბალაშვილი 182
ბაბალაშვილი ავთანდილა 721, 810, 811
„——„ გიორგი 233
[ბაბალაშვილი] დავით 810
ბაბანა 604
ბაბანი 418, 419, 436
[ბაბლიძე] ივანე 347
„——„ მამუკა 347
ბაბლიძე მამუკელა 347
ბაგრატისშვილი 433
ბადრიშვილი დათუა 552
ბადურასშვილი ზურაბა 76
ბაიწაშვილი დათუნა 201
ბათიაშვილი 607
ბაინდურასშვილები 503
ბაინდურასშვილი 116
ბალაშვილი ივანე 502
ბალიაშვილი 811
ბანგუა 155, 219
ბანკანაშვილი 53
ბანძუა 454
ბარათაშვილი 101, 334
ბარათაშვილი ზაზა 133
„——„ იესე 42
ბარამ 663
ბარამასშვილი რევაზ 145
ბარამაშვილი 180
ბარამისშვილი იოანე 186
ბარამიშვილი ედიშერ 186
ბარბარე 133
ბარბარ თათარი 731
ბარბაჭაძე ბერი
ბარნაბე არქიმანდრიტი 263
ბარჩაკოზასშვილი 54
ბასანიძე 820
ბასილასშვილი ბერი 110
„——„ ზურაბა 67
ბასილაშვილი იოსებ 688
ბასილისშვილი ნიკოლოზ 30
ბასილიშვილი შერმაზან 369
ბასილიძე ბერი 68
[ბასილიძე] გიორგი 59
ბასილიძეები 308
ბასოშვილები 224
ბასოშვილი 223, 377
ბატიაშვილები 204
ბაჭარ მეფე 13, 488

ბაქრაძე 300, 301
ბალაშვილი ათანასი 599
ბალათარ 623
ბახუტაშვილი იოსებ 660
ბებეშიძე 23
ბებურ 79, 234, 291, 599, 600
ბებურიანნი 412
ბებურისშვილი აიდემურ 323
„——„ **ალდემურ** 272
„——„ **ასლან** 222
[ბებურისშვილი] იოვანე 323
ბებურისშვილი პაპა 222
„——„ **ქაიხოსრო** 365
ბებურიშვილი ბებურ 325, 681
[ბებურიშვილი] ბებურ 210, 682
ბებურიშვილი თამაზ 423
„——„ **ქაიხოსრო** 365
„——„ **ნინია** 383, 747
„——„ **ომან** 79, 201, 202, 210
ბეგთაბეგ 602, 604
ბეგთაბეგიშვილი სულხან 271, 547, 602
ბეგიასშვილი შიო 753
ბეგიჭანაშვილი ოძანა 497
ბედანაშვილი 601
ბერი 108, 109, 111, 363, 427
ბერიკაშვილი გლახა 59
ბეროა 243, 369
ბეროზაშვილი 234
ბერუა 174, 699
ბერუაშვილი 56, 62
ბერუკა 253, 801
ბერძნიანი 268
ბერძნისშვილი იოანე 584
„——„ **ნინია** 435, 674
ბერძნიშვილები 268
ბესაბ 118
ბეხარიონ 495, 721, 722, 575
ბელელაშვილი 366
ბელელაშვილი ავთანდილ 453
ბელაშვილი შაქარა 211
ბეუან 49, 273, 504, 689, 776
ბეუანა ალული 30
ბეუანა [ღილოელი] 16
ბეუანა მოქალაქე 31
ბეუანა მჭედელი 575
ბეუანაშვილი გოგია 389
„——„ **ბეუან ბეგი** 497
[ბეუანაშვილი] ნინია 389
ბეუან ერისთავი 371
ბეუან თავიღდარი 18, 29
ბეუან იასაულ ყორჩიბაშისშვილი 639
ბეუანისშვილი იოსებ 779
ბეუანიშვილი იოსებ 698
„——„ მარტყოფელი 621
ბეუან კალატოზი 716
ბეუან მდივანბეგი 547, 648, 712, 730, 787
ბეუან მინბაში 775
ბეუან მსაჯული 624
ბეუან ქცხნელაანის მამასახლისი 232
ბეუან ყორჩიბაშისშვილი 497
ბეუტაშვილი სერგოა 44
ბეუუასშვილი 216
ბეუუა სონები 54
ბებესაბი 708
ბეჭმან ხანი 539
ბეცია 213, 418, 574, 789
ბეციაშვილი დათუნა 217
ბითაძე გიორგი 72
ბილან 290
ბინია 349, 350
ბიძინაშვილი ათანა 252
ბიჭიკაშვილები 550
ბლიაძე 179, 324
ბოლაქაძე 177
ბოლოყაძე 627
ბოლოყაძეები 357
ბორტაშვილი 687
ბუაჩიძე შიო 242
ბუდაღა 21
ბუზიაშვილი გიორგი 302
ბულალაური, იგივე ბულალაშვილი 712
ბუნაძე შიო 607
ბუნიათიშვილი 53
ბუნიათიშვილი იასე 58
ბურდული 287
ბუუიაშვილი იოანე 478, 479

გ

გაბაშვილები 429, 459
გაბაშვილი 60
[გაბაშვილი] გაბა 458
[გაბაშვილი] გოგია 284
გაბაშვილი ვახუსტი 458
„——„ **ნინია** 759
„——„ **ტეტია** 292, 459
„——„ **ქაიხოსროვი** 284
გაბიტასშვილი ბერი 378
„——„ **მამუკა** 378
გაბრიელ 344
გაბრიელა 659, 702
გაბრიელ ბერი 334
გაბრიელ ბერძენი 498
გაბრიელ ღიღმის მამასახლისი 443, 725
გაბრიელ თირის მონასტრის დეკანოზი 650
გაბრიელიშვილები 211
გაბრიელ მოურავი 275
გაბრიელ მღვდელი 602
გაბრიელ სარდალი 421, 574, 595
გაგუნაშვილები 692, 693
გალატოზისშვილი 73
გარსევან 204, 205, 727
გარსევან ერშიკადაბაში 162, 203, 272, 291, 315, 344, 402, 430, 446, 462, 529, 562, 589, 801
გარსევანიშვილები 665, 666, 721
გარსევანიშვილი გარსევან 215
გასპარა 405, 605, 606
გედავანისშვილი პეტრე 789
გედევანიანნი 139, 168
გედევანისშვილი 168
გედევანისშვილი ბეცია 421
„——„ **გლახა** 139
„——„ **იოსებ** 573
[გედევანისშვილი] პეტრე 213
გედევანისშვილი როსტომ 212
გედევანიშვილი ბეცია 324, 573
„——„ **პეტრე** 212
„——„ **რევაზ** 438
„——„ **შოშია** 789
გედეონისშვილები 472, 774
გედეონისშვილი ბეცია 179
[გედეონისშვილი] გაბრიელ 595
გედეონისშვილი იოანე 594
„——„ **პეტრე** 574
გელასშვილი მამუკელა 571
გელია ხიზანა 248
გერიძე 247
გერმანე მრეველი 476, 579, 609
გერმანე წინამძღვარი 238
გერმანოზისშვილები 14
გერმანოზისშვილი გიორგი 160
„——„ **გოგია** 278
„——„ **დავით** 750
„——„ **თამაზ** 13
„——„ **ნიკოლოზ** 647
გერმანოზიშვილი ოთარ 26
გვარამაძე 105
[გვარამაძე] ბეუან 104
გვარამაძე ლომი 104
გველესიანი 256
გვერდწითელი 51, 53, 55, 58
გვერდწითელი ამირან 51
„——„ **გივი** 347
„——„ **გიორგი** 51, 52
„——„ **დათუა** 780
„——„ **დათუნა** 55
[გვერდწითელი] რამაზ 53
გვილიკაშვილი ბერო 437
გვრიტისშვილი 502
გვრიტუა 73
გია 146
გიგოლაშვილი 495
გიგოლაშვილი გოგია 494
გივი 228, 331, 469, 486
გივი ბანდა 162
გივი მიშკარბაში 22
გივი სალთხუცისშვილი 334
გივი სუფრაჯი 149
გივი ფარეშოხუცესი 32, 90, 197, 819
გივი ხანი 183
გილასშვილი თამაზა 593
გილაური პეტრე 725
გილდასშვილი საჩინო 378
[გილდასშვილი] პაპუნა 378
გილდაშვილები 315
გილდაშვილი გიორგი 373, 378
„——„ **დავით** 378
გიორგი აზნაურშვილი 65
გიორგი 39, 42, 88, 105, 181, 227, 228, 362, 418, 595, 599, 602, 604, 605, 806
გიორგი დეკანოზი 498
გიორგი თარხანი 42, 765
გიორგი კბილა 28

გიორგი ლეკი 134, 135
გიორგი მამასახლისისშვილი 243
გიორგი მეფე 419, 604, 698
გიორგი მიმბაში, მინბაში 279, 765
გიორგი მორდალი 663
გიორგი ნაოსარი 768, 769
გიორგი ტერ-ყაზარასშვილი 149
გიორგი ფეიქარი 197
გიორგი ღვდელი 204
გიორგი ხარაზი 302
გიორგი ხუროთ-ფეიქარი 242
გიორგი ჯილავდარი 372, 417, 418
გიუმყრელი რევაზ 448, 450
„——„ ქაიხოსრო 448, 492, 493
გიუნაშვილი ტატია 438
„— —„ შედანა 593
გიუტაშვილი ზურაბა 99
გლახა 54, 112, 113, 204, 205, 214, 243, 471, 572
გლახა ქალატოზი 716
გლახა ქალანთარი 104
გლახაშვილი გიორგი 207
გლურჯიძე 727
გლურჯიძეები 23, 697
გლურჯიძე ელისბარ 23
„——„ იოვანე 699
„— —„ იოსებ 41, 42, 187, 229, 269, 386, 408, 464, 698
გობრონათ იოსება 514
გოგია 147, 397, 655, 699, 814
გოგია ბიჭი 481
გოგია იასაული 248, 523
გოგია ქალატოზი 716
გოგია მეჯურჭლე 797
გოგია მინბაში 283, 284, 329, 330
გოგია მკერვალი 480
გოგია მოლარე 539
გოგია მორდალი 475
გოგია ნასახჩიბაში 702
გოგია ნასახჩიბაშის ნაბი 817, 818
გოგია უხბაში 525, 561
გოგიაშვილი 54
გოგია ციხის ნაცვალი 821
გოგიბასშვილი დავით 818
გოგიბედაშვილი დავით 468, 634, 805, 806
[გოგიბედაშვილი] დავით 676
გოგიბედაშვილი ნიკოლოზ 676
გოგილაშვილი 32
გოგლიძე ნინია 56
გოგნიაშვილები 751
გოგნიაშვილი 692
გოგნიაშვილი გიორგი 71, 664
„— —„ თევდორე 750
„ — „ წესიერა 750
გოგოლაშვილი გიტა 378
გოგოცაშვილი 76
გოდერძაშვილი ბერი 206
გოვბარ, გოჰარ მდივანი 153, 154, 327, 555
გონგლიაშვილი გიორგი 141
გორჯასპი 99, 271
გორჯასპი მდივანი 22, 46, 65, 144, 145, 153, 154, 327, 403
გოსტაშაბისშვილები 592, 773
გოსტაშაბისშვილი 449, 544, 608, 610, 620, 640, 772
გოსტაშაბისშვილი ერასტი 572
გოსტაშაბისშვილი, [გოსტაშაბისშვილი] ზაზა 571, 640
[გოსტაშაბისშვილი] კიკოლა 772
გოშტაშაბიშვილი ერასტი 428
„——„ ზაზა 523, 524
გოშუარ მოურავი 366
გოჩიტაშვილი ხეხნია 28
გოჭიშვილი 359
გრიგოლ 601
გრიგოლ დაქცეული 316
გრიგოლაშვილი 520
გრიგოლისშვილი 496
გრიგოლ მოურავი 97, 98
გრიგოლ ენისყლთ მოურავის შვილი 336
გრიგოლ მღვდელი 78
გრიგოლ სალთხუცესი 162, 184, 194, 206, 228, 229, 231, 288, 311, 314, 322, 361, 362, 381, 486
გრიგორა 702
გრძელაშვილი გიორგი 275
გუგუნაშვილები 600, 601
გუგუტაშვილი ბეჟანა 207
გულასშვილი იოსებ 99
გულაშვილი 210
გულაშვილი დემეტრე 234
გულბადისშვილი ზაქარია 142
გულბადიშვილი ხოსია 51
გულგულასშვილი მამუკა 645
გულია 174
გულიაშვილი 291
გულოშვილი 579
გუპარასშვილები 531
გურგენ 326
გურგენა 605, 606, 659
გურამისშვილი 462
გურამისშვილი გოგია 525
გურამისშვილი ზაალ 149, 233, 436, 461
გურამიშვილი ზაალ 196, 232, 430, 462, 508, 509, 525
„——„ ნიკოლოზ 31
„——„ ფილიპე 811
გურჯი რევაზი 404, 405
გუტაშვილი მამუკა 561
გუჯა 628

დ

დაბრუნდაშვილი 59
დადაშანთ გასპარა 605
დავით 13, 51, 58, 69, 181, 288, 289, 373, 623, 801
დავითა 16
დავით აბდულაბეგის შვილი 123
დავით ალექსანდრეს ძმა 50
დავითა მკერვალი 17
დავითასშვილი 126
დავითასშვილი მანუხა 110
„——„ პაპუა 335
დავითაშვილი ელიზბარ 564
დავით ბატონიშვილი 818, 820
დავით ბეთანიის დეკანოზი 36
დავით ბოდბელი 376, 804, 817
დავით გავაზის მოურავი 202, 235, 366
დავით ერისთავი 121, 191, 598
დავითისშვილები 150
დავითისშვილი 216, 217, 266
დავითისშვილი ასლამაზ 587
[დავითისშვილი] გიორგი 516
დავითისშვილი დავით 149, 549, 763
„——„ ელიზბარ 163, 216, 217, 354, 527, 552
დავითისშვილი ზაალ 106, 119, 149, 273, 373, 330, 331, 354, 425, 513, 527, 552, 556, 564
„— —„ ივანე 77
დავითიშვილი 274, 415, 503, 632
დავითიშვილი ასლამაზ 564
[დავითიშვილი] ბაღათარ 590
დავითიშვილი ბერი 69
[დავითიშვილი] გიორგი 181
„——„ დავით 180, 516
დავითიშვილი, [დავითიშვილი] ედიშერ 516, 632
„— —„ „——„ ელიზბარ 123, 180, 215, 216, 490, 513, 516, 564, 590, 623, 629, 631
დავითიშვილი ზაალ 43, 62, 106, 180, 238, 265, 274, 356, 391, 467, 470, 503, 507, 511, 516, 559, 583 590, 623 629, 630, 631, 632, 700, 714, 717, 769, 770, 774, 799, 806, 807, 815
„——„ შანშე 541
დავით ნიჭობელი 674
დავით ხელოზიანი 17
დავრეშასშვილი 151, 152
დათა 781
დათება ალელი 37
დათეფა 824
დათვიაშვილი 267
დათიაშვილი 120
დათიკა 471
დათიკა დალაქი 827
დათუა 204
დათუკასშვილი 637
დათუნა 547
დათუნა ნაცვალი 534
დათუნაშვილი გიორგი 542
დათუნკაშვილი 786
დათუნი მადანჩი 491
დანელა 822
დარეჯანა 531
დარბაისლისშვილი პეტრე 824
დარჩაშვილი 53
დარჩია მკერვალი 822
დარჩიაშვილი 286
დარჩიაშვილი გიორგი
დაფქვიასშვილი ივანე 171

დაფქვიაშვილი 38
დაფქვიაშვილი ივანე 37
დედაბრიშვილი გოგია 193
დედანაშვილი შოშია 263
დემეტრე აბდარი 200
დემეტრე ეშიკაღასბაში 277, 404, 405, 549, 637, 685, 814
დემეტრე აბდარი 200
დემეტრე ეშიკაღასბაში 277, 404, 405, 469
დემურაშვილი გოგია 308
დიდებაანნი 348
დიდებასშვილი 371
დიდებაშვილი 235, 398
დიასამიძე იასე, იესე 177, 357, 697, 735
„——" ივანე 92, 376, 435
„——" იოანე 375, 514, 583, 613
„——" ტეტია 719
დიმიტრი 207, 231
დიმიტრი ბაზიაროხუცესი 373, 378
დიმიტრი ერისკელო მოურავი 697
დიმიტრი ეშიკაღასი, ეშიკაღასბაში 65, 93, 274, 279, 284, 299, 321, 323, 328, 338, 364, 400, 429, 431, 434, 436, 438, 445, 473, 488, 509, 510, 518, 519, 532, 570, 574, 578, 595
დიმიტრი კალაურის მოურავი
დიმიტრი ნაზირი 83
დიმიტრი სალთხუცესი 47
დოვთარაშვილი ბიძინა 557, 558
დოლენჯისშვილი იოანე 659
დოლენჯიშვილი იოანე 677
დოლმაზაშვილი 164
დომენტი კათალიკოზი 17, 155
დონგურაშვილები 698
დონდარია 313
დონდარაშვილი 771
დორღოთაშვილი ბეჟან 426
დოსითეოს ნეკრესელი 342, 614
დუდაური 257
დულური 499
დურმიშხან 96
დურმიშხან თუშთ მოურავი 720
დურსუნ ბეგი 186
ღურხან ბეგი 183
დუჩიძე 242

ე

ებალა 128
ებალაშვილი 129
ევნატე მოახილი 389
ევნატი მდივანი 719
ედია 113
ედია ნაზირი 116
ედიშაშვილი ასათ 201, 202
ედიშერ 21
ედიშერ მდივანი 65
ედიშერ ნაზირი 109, 115, 227, 271
ედიშერაშვილი 120
ევთიმი ბერი 357
ევთიმი წინამძღვარი 334, 652
ევსტათი მღდელი 764, 769
ეივაზა 326
ეკალაძე 299
ელბაქიძე ოთარ 366
ელენე 486, 667, 681
ელენე დიდოფალი 131, 391
ელიაროსშვილი 663
ელიაროსშვილი პაპა 662
ელიზბარ 187, 229, 263, 352, 353, 386, 504, 562, 624
ელიოზისშვილი იოსებ 177
ელიოზიშვილი გოგია 328
ელისაბედ ბატონისშვილი 351
ელისაბედაშვილი მახარებელ 465
ელისაშვილი 44
ელიხბარ 62
ენაკოლოფოვი მირზა აბრაამ 19
ენდრონიკაანი 107, 490
ენდრონიკაშვილი დავით 402
ენდრონიკაშვილი ზაალ 287, 290
[ენდრონიკაშვილი] ოტია 402
ერასტი 25, 486, 592
ერასტი იასაული 23
ერასტი ურბაში 610, 640
ერასტისშვილი ოტია 71
ერასტიშვილი დავით 777
ერეკლე იასაული 115
ერისბარ 581
ერისთავები 359
ერისთავი 69, 91, 113, 121, 159, 186, 247, 254, 255, 299, 502
ერისთავიანნი 271, 298, 514
ერისთავი ბეჟან 495
ერისთავი გიორგი 247, 251, 265, 337
ერისთავი გრიგოლ 155
ერისთავი დავით 69, 89, 178, 264, 336, 337, 502, 789
ერისთავი იესე 251
ერისთავი როსტომ 399
ერისთავი ჯიმშერ 556
ერისთავიანი 238
ერისთავისშვილი როსტომ 537
ესიტაშვილი ფარსადან 469, 762
ეფემია 168
ეფთვიმი 536
ეფთვიმე წინამძღვარი 634, 677, 733

ვ

ვარამაშვილი ბეჟან 368
ვარდიაშვილი 49, 56, 71
ვარდუასშვილი ოჰანეზ 779
[ვარდუაშვილი] ბერუა 792
ვარდუაშვილი იაკოფ 792
ვართანასშვილები 531
ვაიწაშვილი პაპა 76
ვარძელაშვილი თუადორე 397
ვარძიელიშვილი 43
[ვარძიელიშვილი] ხიზანა 43
ვარჯანი 262
ვაშაქაშვილი ნინია 689
ვაჩნაძიანნი 107, 157, 288
ვახტანგ გორგასალი 374
ვახტანგისშვილი ოთარა 50
ვახტანგი 50, 66
ვახტანგ VI 13
ვახტანგ მეფე 81, 82, 98, 99, 111, 112, 117, 147, 278, 292, 374, 499, 603
ვახუშტი 321
ველაძე დემეტრე 796
ვისარიონ კათალიკოზი 635

ზ

ზაალ 64, 84, 175, 247, 272, 288, 456, 471, 504, 544, 597, 624
ზაალ ეშიკაღათბაში, ეშიკაღასბაში 161, 315, 379, 409
ზაალ ზეგნის მოურავი 333
ზაალ იასაული 225
ზაალისშვილი ნინია 271
ზაალ მეითარი 171
ზაალ შოშიას მამა 483, 484
ზაალ ყორიასაულბაში 593
ზაალ ჯიმითის მოურავი 219
ზაზა 301, 377, 581, 582
ზაზა არაგვრის დეკანოზის შვილი 368
ზაზა იასაული 216
ზაზა მილახორი 25
ზაზა ნაიბ-ეშიკაღასბაში 542
ზაზა სარდლისშვილი 15
ზაზა ჯუბაში 576, 650
ზაზა ყორიასაულბაში 215, 230, 241, 338, 340, 386, 401, 408, 416, 449, 466, 481, 506, 571, 608, 631
ზაზა ყორიასაულბაშ-ნაიბეშიკაღასი 545, 551, 552
ზაზა ხუთასისთავი 687
ზაზიაშვილი პაპუნა 98
ზაზუაშვილი ოთარი 628
ზალოა 633, 634
ზალუა 626
ზანდარასშვილი აბრაამა 724, 725
ზანდუკელი ბეჟან 504, 728, 799
„——" გიორგი 435
ზარდიაშვილი 150, 192, 238, 239, 774
ზაქარასშვილი 501
ზაქარაშვილი დემეტრე 321
ზაქარია 95, 195, 235, 289, 346, 366, 412, 777
ზაქარია მამასახლისი 461
ზაქარია მდივანბეგი 505
ზაქარია მინბაში 602
ზაქარია მოურავი 234, 804
ზაქარია სალთხუცესი 346, 347, 370
ზაქარია ჭისიყის მოურავის შვილი 485, 486
ზედგინ 280
ზედგინიძე 566, 567

ზედგინიძე ბეჟან 427
„——“ გლახა 512
„——“ იობ 592
„——“ მერაბ 594, 595
ზეიდალი 63
ზეიკიძე იორდანე 174
ზენონ არქიეპისკოპოზი 262
ზირკინაანთ ზურაბა 108
ზირკინაანნი 429
ზირკინაშვილი 109, 429
ზოდიკე 605
ზუმბულიძე გოგია 561
ზურაბ 28, 344, 478, 651
ზურაბა გორელი 389
ზურაბა გორის მამასახლისი 721
ზურაბა გორის მელიქი 304
ზურაბა იასაული 597
ზურაბასშვილი სვიმონ 31
ზურაბაშვილი დოლენჯი 53
„——“ ზაალ 253
ზურაბ გორის მამასახლისი 422, 722
ზურაბისშვილი ზაალ 161, 234, 290, 305, 683
„——“ დავით 107, 288
ზურაბიშვილი დავით 107, 288
ზურაბ მამასახლისი 776
ზურაბ მუშრიბის შვილი 784
ზურაბ სუფრაჯი 200, 404, 405

თ

თაბა მონაზონი 88
თადია 201
თადია უზბაში 200
თადია ნაცვალი
თადინაშვილი ბიძინა 42
თავქალაძსშვილი 33
თავქალახსშვილი გოგილა 32
თავყელისშვილი 425
თათანასშვილი 189
თათარასშვილი 210
თათარაშვილი 709
თათრისშვილი ხვთისია 533
თათრიშვილი 79*)
თათრიშვილი ღთისია 532
თათუზა 512
თალალა 446
თამაზ 57
თამაზა 103, 305, 363, 424, 460
თამაზაშვილი დათუნა
თამაზ ეწიკალაბაში 685, 773
თამაზ მილახორბაში 13
თამაზ მოურავი 486, 601
თამაზ ქეშიქჩიბაშის ნაიბი 638
თამაზ-უული-ბეგი 190
თამარ 313
თამარ ღედოფალი 460
თამასხანი 286, 632
თანგუაშვილი 334, 335
თანდილა 40
თანიაშვილი დიმიტრი 262
თარიმან იასაული 165
თარიმან ქცეხა 599
თარყუელასშვილი არუთინა 67
თარხნები 763
თარხანი 90, 647, 764
თარხანი გიორგი 733
„——“ ლუარსაბ 750, 751
თარხნისშვილები 703
თარხნისშვილი ბეცია 422, 488, 658
„——“ გლახა 282, 463
„——“ ზაზა 23, 480, 481, 515
„——“ იოანე 651
„——“ ლუარსაბ 752, 755
თარხნიშვილი 87, 551
თარხნიშვილი ბეცია 269, 550, 662, 651, 771
„——“ გლახა 464, 468, 757
„——“ ზაზა 22, 632
„——“ ზურაბ 423, 684, 764
„——“ იოვანე 576
„——“ იორამ 407, 441
„——“ მამუკა 393, 465, 477, 478, 676, 683, 684, 733, 764
„——“ სოლომონ 684
თაქთაქი ივანე 125
თაქთაქისშვილი 242, 281, 375

*) დაბეჭდილია თაირიშვილი.

თაქთაქისშვილი იასე 308, 378
„——“ იესე 382
„——“ იოანე 346, 347, 656
„——“ იოვანე 115
თაქთაქიშვილი 62
თაქთაქიშვილი ელიზბარ 39
„——“ ელისბარ 68, 72
„——“ ივანე 276
თაყა 255, 256, 257
თაყასშვილები 198
თაყაშვილი ვახტანგ 86
„——“ თემურ 66
„——“ რევაზ 502
თაყინასშვილი 626
თაყინაშვილები 619
თაყინაშვილი გიორგი 169
„——“ ზაალ 597, 634
[თაყინაშვილი] ზურაბა 169
თაყინაშვილი მანუჩარ 304
თაყუაშვილი მიკირტუმა 323
თედისესშვილი ლაზარე 170
თეთრაძე გიორგი 99
თეთრაძე დავით 725
თეთრაძეები 98
თეთრაძე ზაზა 99
თეიმურაზი 88, 321, 440, 478, 497, 624, 661, 755
თეიმურაზ დივანბეგი, მდივანბეგი 230 270, 306, 307, 338, 356, 433, 515, 542, 569, 590, 666, 682
თეიმურაზ მდივანბეგ-ეწიკალათბაში 666, 690
თეკლიაშვილი ბეჟუა 54
[თეკლიაშვილი] პაპუა 54
თეოდოსი წინამძღვარი 653, 669, 679, 682, 796, 816
თინათინ 438
თომა 427, 800
თომა ნაცვალი 568, 659
თომა წინამძღვარი 751, 797, 817
თუთუნასშვილი 633
თუთუნასშვილი დავით 637, 638
თულასშვილი 219
თულაშვილი 183
თულაშვილი ბერი 426
„——“ გოგია 258
„——“ იოსებ 698, 699, 734, 735
თულაშვილი შანშე 734, 735
თუმანიანთ გიორგი 228
„——“ პაპუა 59
თუმანიანნი 597, 666, 765
თუმანისშვილები 765
თუმანისშვილი ბეჟან 18, 46, 64, 242
„——“ გიორგი 586, 741
„——“ გოგია 93
„——“ ეგნატი 718, 743, 746, 767, 768
„——“ ზურაბ 690
„——“ იოსებ 766
[თუმანისშვილი] კაცია 526
თუმანისშვილი კიკოლა 618
[თუმანისშვილი] მანუჩარ 766
თუმანისშვილი ნიკოლოზ 188, 619, 769
[თუმანისშვილი] ოთარ 526
თუმანისშვილი პაპოა 40
თუმანისშვილი პაპუა 34, 35
[თუმანისშვილი] პაპუა 718, 743, 768, 769
თუმანისშვილი ფარემუზ 93
„——“ ღვთისავარა 144
„——“ ყარდაშა 18
თუმანიშვილები 75, 665
თუმანიშვილი 292, 662
თუმანიშვილი ბეჟან 27
„——“ გიორგი 227, 695, 765
„——“ გოგია 780, 781, 825, 826
[თუმანიშვილი] ეგნატი 769
თუმანიშვილი ზურაბ 691
[თუმანიშვილი] ზურაბ 695
თუმანიშვილი იოსებ 291
[თუმანიშვილი] ზურაბ 695
[თუმანიშვილი] კაცია 781
თუმანიშვილი ნიკოლოზ 768
„——“ პაპოა 60, 180
„——“ სულხან 277, 547
თუნია 406
თურაზა 473
თურქისტანისშვილი 790
თურქისტანიშვილი ბეცია 484
[თურქისტანისშვილი] გიორგი 484
თურქისტანისშვილი დავით 126, 484
[თურქისტანისშვილი] ზაზა 484
თურქისტანისშვილი თამაზა 26, 75, 713
თურქისტანიშვილები 484

თურქისტანიშვილი იოანე 500
თუშისშვილი 65
თუხარელი გოგია 89, 139, 451, 493, 544, 575, 577, 636
»——« **ნიკოლოზ** 88

ი

იაგულაანთ თამაზი 531
იაგულაშვილი ზაალ 663
იაგუნდა 711
იადიგარა 406
იაკობა 651
იანტბელიძე 163
იანტბელიძე ხუნელი 217
იარალი ეშიქათბაში(!) 249
იარანალი 247, 695
იასე 662
იასე ამილახვარ-მდივანბეგი 379, 463
იასე ერისთვისშვილი 247
იასე მდივანი 754
იასე მდივანბეგი 124, 224, 309
იასე მორდალი 792
იასე მსაჯული 573
იასე მღვდელი 120, 314, 648
იასე ნაიბ-უშიკაღაბაში 95
იასე ხარებილი 654, 824
იასე ოსეს-ძე 72
იასე უხბაში 343
იასონისშვილი პაატა 344
იასშვილი თამაზა 34
იბრაიმ ბეგი 345
იბრაიმ თუშპალი 151, 278
იბრაიმხან 539, 540
იბრაიმხან სპასალარი 71
იგრიაშვილი 595, 597
იედიგარასშვილი სადუნა 284
იესე 55, 344, 432, 444, 454, 515, 578, 814
იესე ამილახორ-მდივანბეგი 132, 375, 397, 400, 401, 420, 427, 470, 480, 516, 542, 564, 610, 612, 631, 639, 715, 716, 737
იესე ამილახვრისშვილი 356
იესე ენისელთ მოურავი 207
იესე ერისთვის ძმა 247
იესე დივანბეგი 233, 237, 259, 276, 309, 455
იესე მდივანი 270, 515
იესე მეფე 82
იესე მდივანბეგი 383
იესე მორდალი 723, 811
იესე მოურავი 151, 270
იესე მსაჯული 434, 441, 442, 445, 460, 580, 582, 790
იესე [ოსეს-ძე] 71
ივანე 62, 174, 187, 243
ივანე ანაგური 290
ივანე ბუში 483
ივანე ეკვთიერა 574
ივანე მღვდელი 344
ივანე ნაზირი 548
ივანე ტკვეტიბიდან მოსული 507
ივანე უაფარიდარი 378
ილაური აბრამ 824
იმამა ქითხუდა 21
იმამყული 25
იმან-ყული-ხანი 57, 58, 159
იმედა 76, 380, 760
იმნაძე ბერი 90
იოაკიმ 732, 759
იოანე 99, 133, 134, 151, 204, 205, 230, 270, 356, 484
იოანე არხიმანდრიტი 711
იოანე ბერიძენი 498
იოანე ეშიკაღაბაში 549
იოანე მდივანბეგი 338, 404, 405
იოანე მღვდელი 402, 404, 499, 500, 501, 604
იოანე ნიშკარბაში 500
იოანე მოძღუარი 204
იოანე მუხრან-ბატონი 142, 384, 385, 595, 667, 684, 726, 794
იოანე მღვდელი 73, 86, 344
იოანე ნაზირი 645
იოანე ნინოწმიდელი 817
იოანე სარდალი 595
იოანე წინამძღვარი 74
იოანე ციხისთავისშვილი 381
იოანიკოს იგივე **იოფანიკოს** წინამძღვარი 40, 41
იობ მღვდელი
იოვანე 600
იოვანე არქიმანდრიტი 660, 784
იოვანე ბოდბელი 594
იოვანე მდივანბეგი 28, 176, 491
იოვანე მუხრან-ბატონი 295, 427, 645
იოვანე მღვდელი 86
იოთამ ბოქოულთხუცესი 495
იოთამისშვილები 115, 404
[იოთამისშვილი] გოგია 115
»——« **დათუა** 115
იორამ 87, 515, 581, 582
იორდანისშვილი 566
იორდანიშვილი 567
იორდანე მეჯინიბე 730
ირემასშვილი 295
ირემაშვილი 228
ირემაშვილები 573
ირემაშვილი ადამა 661
»——« **გიორგი** 227
იოსაფ მთავარეპისკოპოსი 717
იოსებ 132, 271, 576, 609, 739, 802
იოსებაშვილი ხახი 545
იოსებ კათალიკოზი 84
იოსებ მღვდელი 271, 452, 529, 573, 576, 617, 798
იოსებ მეფის ნათლული 553, 554
იოსებ მიშკარბაში 803
იოსებ მროველი 105
იოსებ მუშრაბი 722
იოსებ მღუდელი 675
იოსებ ურბნელი 189
იოსებ ციხისთვისშვილი 311, 381, 802
ხახვლაშვილი 672
ისაია 390, 531
ისაკ ბეგ 553
ისმეილა 195
იულიოს· იგივე **იულიოს, იულიუს** ნიქოზელი 591, 592, 612, 613, 673
იუსტინე ურბნელი 188, 686, 811
იჩქითი 809, 810

კ

კავახიაშვილი 324
კაკალა 482
კაკაშვილი 58
კაკნიაშვილი 53
კაკოზასშვილი პეტრე 749
კალატოზიშვილი აბელ 135
კალატოზიშვილი გიორგი 74, 104
კალატოზიშვილი დავით 434
კალმახელიძე ზაქარია 798
კანდელაკი დავით 196, 318
კაპანაძე ბერი 413, 414
კარაპეტ არაჯნუართ 598
კატახაშვილი(?) ბეუან 133
კაცუა 586
კახისშვილი ივანე 810, 811
კბილაშვილი 43
კბილაძე 54, 56, 57, 58, 259
კემხუტაშვილი 392
კვანჭახაძე 62, 133
კვანჭახაძე პეტრე 420, 594
[კვანჭახიძე] გაბრიელ 637
კვანჭახიძე სვიმონ 637
კვაღნიძე 146
კვაზიაშვილები 390, 391, 627
კვეტინაშვილი 69
კვირია 737
კიკვილაშვილი 731, 732, 749
კიკვილაშვილი ტეტია 748
კიკნაძეები 50, 51, 53, 55, 58, 770
კიკოლა 386, 408
კიკოლასშვილი 423
[კილაძე] აღდგომელა 29
კილაძე გიორგი 29
კირილე მთავარეპისკოპოსი 721
კლიმიაშვილი ოტია 478
კლიმიაშვილი როინ 569
კობალაძე 44
კობერიძე 427
კობიასშვილები 712
კობიაშვილი 644
კობიაშვილი ნინია 677
კოვზიაშვილი 569
კოზაკოშვილი ზაზა 201
კოზიან 204
კოზიან ბერი 184, 732
კოზიან ბერძენი 517
კოზიან მღდელ-მონაზონი 41
კოკოლაშვილი ბერი 661
კოლიაშვილი 508
კონსტანტინე 460
კონსტანტინე მუხრანის ბატონი 52, 594
კორკოტაშვილი 210

კორკოტი 361, 362
კორკოტაშვილები 13
კოშკაძე 661
კოშორიძე გიორგი 666
კოჩუაშვილი 59
კოჭლატაძე 43
კოხტაშვილი იორამ 824
კუპრაძე 53
კუპრიაშვილი 215
კურდღელაშვილი დავით 376
კურტანიძე გოგია 301
„——“ ზაქრო 43
[კუჭიასშვილი] ღთეხია 74
კუჭიასშვილი ხოსია 74

ლ

ლაგურაშვილი 54
ლავარსაბ 103
ლავრენტი ბერძენი 595
ლაზარე იასაული 174
ლაზარე ნაცვალი 622
ლალაშვილი გოგია 419
ლამაზიხახარი სანდო 78
ლაპინაშვილი ქაიხოსრო 640
ლაშხი ლევან 427
ლევან 133, 362, 762
ლევან ბატონი 146
ლელუაშვილი გარეკვრელი 669
ლოლაძე 54
ლოლაძე ადამა 742
ლოლაშვილი მეულუფე
ლომაურიძე 537
ლომაურიძე თამაზა 594
ლომინასშვილი ავთანდილ 251
ლომინაშვილი 54
ლომიძე 571
ლომიძე ადამა 44
ლუარსაბ 222, 323, 454, 578, 589
ლუარსაბ თარხანი 679
ლუარსაბისშვილი ბეუანა 67
ლუარსაბ მეფე 666
ლუარსაბ ყორიასაულბაში
ლუკასშვილი 56

მ

მადათა 18
მათე მღუდელი 691
მაია თარხნიშვილის ქალი 407
მაია ომანის დედა 600
მალხაზ ეშიკაღაბაში 775
მამაგულაშვილი 183, 204
მამაგულისშვილი 210
მამადა იასაული 215
მამადა ბორჩალუელი 194
მამად შარიფი 284
მამად უცლი ხანი 159, 625, 664
მამაიაშვილი 335
მამაცაშვილი 240
მამაცაშვილი დათუა 590
„——“ იოანე 131
მამაცაშვილი იოსებ 164, 416, 553, 580, 609, 610, 812
„——“ ნიკოლოზ 225
„——“ პაატა 762
„——“ სარიდან 416, 609
„——“ ქაიხოსრო 117, 118
მამუკა 142, 553, 642
მამუკასშვილი თევდორე 378
„——“ პატარა 378
მამულაშვილები 492
მამულაშვილი ათა 143
მამუჩისშვილი ზურაბ 123, 204, 244.
მამუჩიშვილი იოვანე, იგივე ნინია 528, 529, 600, 630
მანანაშვილი 77
მანველიშვილი ზურაბ 53
„——“ პეტრე 53
მანსურ ოღლი მამმადა 21
მანუჩარ 16, 23, 373, 378, 581, 582, 626, 634, 636, 766.
მანუჩარ ლაქარნიისი 643, 658, 752 828
მანუჩარ მღივარი 635, 790, 791
მანუჩარ მღივან-ლამქარნივისი 827, 828 829
მანუჩარ მღივნის შვილი 318
მანუჩარ მეითარი 254
მარაქაშვილი 677
მარგველაშვილი რევლელი 125
მარდახა 29
მარიამ 758
მარიამ ბატონიშვილი 698
მარიამ, იულონ ბატონიშვილის სიდედრი 775
მარიამ ჯავახიშვილის ქვრივი 180
მარინდაშვილი 36
მარკოზ 301
მარკოზისშვილი პეტრე 452
მარტიროზ ვარდაპეტი 766
მარღიშვილები 695
[მარღიშვილი] ბერი 690
„——“ გოგია 691
„——“ იასე 691
მარღიშვილი ივანე 690
მასიტაშვილი 54
მატიაშვილი 577
მაქსიმე 369
მაღალაანნი 805
მაღალასშვილი დათუა 409
მაღალაშვილი 805
მაღალაშვილი დავით 435, 774
„——“ ზაზა 472
„——“ ივანე 519, 520
[მაღალაშვილი] იორამ 472
მაღალაშვილი იოსებ 750, 751
მაღალაშვილი სახლთხუცესი 805
მაღრაძე 278, 292
მაღრაძე ყოყია 55
მაყაანნი 824
მაყაშვილები 822
მაყაშვილი გოჩია 648
[მაყაშვილი] გოშფარ 621
მაყაშვილი დავით 706, 731
„——“ ლუარსაბ 101, 102, 621
„——“ მარიამჯვარელი 101
„——“ სვიმონ 585
მაჩაბელაშვილი 23
მაჩაბელი 258, 355, 438, 469, 470, 481, 487, 545, 548, 703
მაჩაბელი ამილბარ 330
„——“ ბარძიმ 440, 441, 583, 650, 653, 687
„——“ გოგია 357, 470
„——“ დათუა 559, 565
„——“ ზაზა 99, 250, 703
„——“ იახე, იესე 147, 151, 356
მაჩაბელი ლევან, ლუა 146, 560, 798 798
„——“ ფარსადან 414, 438, 466, 467, 560, 565, 641, 798, 819
მაჩაბლები 415
მაჭავარიანები 256, 257
მაჭავარიანი 172, 661, 671
მაჭავარიანი ბერი 670
„——“ როსტია 213
„——“ ქაიხოსრო 208, 255, 257
მაჩხანელი ზურაბა 773, 774
მახარა ოსიაურელი 293
მახარაშვილი 812
მახარე 221
მახარეშვილი პეტრე 624
მახვილაძე 103
მახვილაძე ზაალ 438, 736
მახარობელი 42
მგალობლისშვილი 782, 787
მგალობლიშვილები 457
მგალობლიშვილი დავით 786
მგლიშვილი გოგია 824
„— —“ იოსებ 824
მგლოველი გიორგი 522
მდივნისშვილი პეტრე 721, 723
მებურ 288
მეზვრისშვილი საბა 824
მეთეფშისშვილი 95
მეთოდი 616, 617, 768, 788
მეთოდი მდივანბეგი 818
მეითრისშვილები 444
მეითრიხშვილი პაატა 108, 120, 121
მეითრიშვილები 821
[მელაძე] დემეტრე 146
მელაძე მადინა 146
მელიქა 406, 431
მელიქისშვილი ავთანდილ 317, 339, 340, 681, 748
მელქისადეგ ეშიკაღაბაში 780
მენაბდიშვილი შარმაზან 693
მერაბ ნაცვალი 648
მესხიშვილი გიორგი 28
მეტრეველი 482
მეუნაგრისშვილი გიორგი 216
მეფურისშვილი დავით 555
„——“ იესე 456

მელვანეთხუცისშვილი 52
მელვინეთხუცისშვილი თომა 646, 647, 680, 770
„——„ პაატა 646, 680
მზექალიშვილი 259
მზეჭაბუკ 64, 88, 431, 440, 449, 478, 497, 504, 590, 624, 661, 752
მზეჭაბუკ მდივანბეგი 435, 542, 713, 740, 822
მთიული 54
მიკირტუმ 708
მიკირტუმასშვილი იხეფ 501
მიკირტუმ მელიქის წაიბი 461
მირზა აფრასიობა 636
მირზა გურგინა 539, 540
მირზა იბრეიმა 510
მირზა მეითი ხანი 19
მირზაშვილი 48, 49, 413
მირზაშვილი გოგია 711
„——„ დავით 77, 303, 545, 546
„——„ ნიკოლოზ 303, 537, 587, 715
მირზახანაშვილი ალავერდა 64
მირზა ხუსეინ ვეზირი 52
მირიშქარა აღა 40
მისაელ, იგივე მიხაილა მელიქი 558, 560, 561, 635, 636
მიქელაძე 488
მიქელისშვილი 436, 437
მიქელიძე 237
მიქელ მორიზონი 312
მიქელ მღვდელი 328
მიქუაშვილი პაპა 24
მიღდიხა 126
[მიღდისაშვილი] ომანეზა 409
მიღდისაშვილი სტეფანე 409
„——„ შაქარა 409, 410
მიღილაშვილი ფარსადანა 213
მიღრიჭანაშვილი 174
მიშელაშვილი 495
მიწობლიძე 801
მიხეილ მელიქი 643, 663
მხითარ მელიქი 643
მკერვალისშვილი ბეჟანა 17
„——„ ხაჩე 100
მოკვერაშვილი მახარობელი 124
მონაწო ხატია 501
მორჩი 486
მოხე 686
მოხე ბერი 334
მოხია 786
მოხესა 95
მოურავისშვილი გოგია 521
მოურავიშვილი ნინია 547
მოურავიშვილი სოლომონ 282, 282
მურადასშვილი 119
მურადასშვილი საკა 532
მურადაშვილი ბეჟან 118
„——„ გოგია 93
„——„ თედია 65
მურაძე 55, 59
მურვანისშვილი იახე 127, 172, 178, 259, 275
მურვანიშვილები 577, 578, 589
მურვანიშვილი 214, 336, 413
მურვანიშვილი ზურაბ 130
„——„ იესე 220, 350, 391
მურვანიშვილი ლუარსაბ 360, 772
მუსა 79
მუსალიბიშვილი 286
მუსინასშვილები 532
მურსაყული აღა 518, 519
მუსხალისშვილი დათუნა 98
მუსხელასშვილები 99
[მუსხელასშვილი] დათუნა 99
მუქა აქიმი 485
მუჩაიძე 53
მუჩაიძე ფირან 300
მუცალი 228
მჭედლისშვილი გიუა 63
„——„ სიხარული 672
მჭედლიძეები 612
მხითარ მელიქი 353

ნ

ნაბიჭვრისშვილი ფარსადან 253
ნაგლაძე ლუა 447
ნადირაძე 369
ნადირშა, ნადირშაბი 19, 487, 510, 578
ნადირ ყეენი 325
ნავაძე გიორგი 277
ნაზარალიხანი 503
ნაზარბეგისშვილი 153, 271
ნაზარბეგისშვილი ოსეფა 605, 606
ნაზირისშვილი 609
ნაზირისშვილი ქაიხოსრო 42
ნათლის ძე იგივე ნათისშვილი, **ნათიშვილი გლახა** 44, 45, 249, 351, 553
ნათლისშვილი გივი 462
ნათლიშვილი 126
ნამორაძე ბეჟია 453
„ „ გოგია 420, 453
„ —„ ერასტი 611
ნანიტაშვილი 44
ნანობაშვილი ადო 335
ნარიაშვილი თევდორე 627
ნარიმანშვილი სტეფანე 501
ნასრანიშვილი დათუნა 141
[ნასრანიშვილი] მახარე 141
ნასრიაშვილი დათუნა 141
ნასუიდა 243
ნასუიდა ჟურიაყოფილი 276
ნაცვლისშვილი ბეცეცა 76
„——„ დავით 824
„——„ ზაალ 76
ნახუცრიშვილი, იგივე **ნახუცვრიშვილი ზურაბ** 28, 488
ნახუცრიშვილი ქაიხოსრო 510
ნემსაძე გიორგი 130
ნებიერიძე პავლე 578
ნიკოლოზ, ნიკოლაოზ 99, 110, 111, 170, 288, 433, 444, 827, 828, 829
ნიკოლოზ ალავერდელი 537, 614, 648
ნიკოლოზ ბოქოლისშვილი 404
ნიკოლოზ მანგლელი 557, 558
ნიკოლოზ დეკანოზი 70, 81, 433, 484
ნიკოლოზ მდივანბეგი 702
ნიკოლოზ ნოლარეთხუცესი 408, 577, 771
ნიკოლოზ მოურავი 99
ნიკოლოზ მოძღვართ-მოძღვარი 457, 458, 474, 712, 782, 784
ნიკოლოზ სალთხუცესი 51
ნიკოლოზ ურბნელი 14, 15
ნინია 202, 331, 332, 386, 771
ნინია მდივანი 730
ნინიასშვილი ბერი 320, 321
ნინიაშვილები 211
ნინიაშვილი ოტია 321
ნინოაშვილი პავლე 120
ნოდარისშვილები 210, 260, 489
[ნოდარისშვილი] ამილახარ 170
ნოდარისშვილი გიორგი 209
„——„ გრიგოლ 209
„——„ კიკოლა იგივე **ნიკოლოზ** 170, 370, 371
ნოდარიშვილები 476
ნოდარიშვილი [ზაალ] 286
[ნოდარიშვილი] ზაალ 286, 287
ნოზაძე 54, 512
ნონაშვილი 54
ნონიაშვილი გაბრიელ 522

ო

ოდიშა 255
ოდიშელი ივანე 266
ოდიშელიძე დათუნა 266
ოთანაშვილი თამაზა 540, 541
ოთარ 219
ოთარა 53, 65
ოთარა იასაული 640
ოთარაშვილი დათუნა 755
ოთარ მდივანი 40, 59, 60, 72, 125, 205, 208, 255, 256, 262, 312, 314, 322, 334, 335
ოთარ ნიმბაში 345, 781
ოთაშვილი ბერა 230
ოთია მეზვრე 769
ოთიაშვილი ბერი 683
„ „ პეტრე 683
ომან 210, 223, 377, 775
ომან კალაურის მოურავი 600, 601, 692
ომან ციხისთავი 311
ომან ჭიაურთ მოურავი 317
ომარაშვილი ხიზანა 495
ონანა 728, 749
ონანასშვილი 322
ონანაშვილი 234
ონანაშვილი ლუარსაბ 201, 221, 239, 244, 245, 592, 593, 325, 365, 524, 588, 626, 760, 776
ონოფრე მღდელი 556, 557
ონოფრი ბოდბელი 804

ორბელიანი თამაზ 273, 625, 704
„——„ მზეჰაბუკ 547
ორბელიშვილები 294
ორომასშვილი 542
ორფონიკიძე 455, 456
ორფონიკიძე პაპუნა 455
ორუჯა ქაფანაჩი 720
ორჯონიკიძეები 53
ორჯონიკიძე ძაღლუა 359, 360
„——„ პაპუა 103
ოსეხშვილი იესე 42
ოსეფა 199, 384, 643
ოსეფა ბოვნელი 385
ოსეფა ექიმი 403
ოსეფა ჭინას შვილი 501
ოსეფა სტეფანას შვილი 86
ოსეფ მიკირტუმას შვილი 501
ოსეფ ნაზარბეგის შვილი 606
ოსმანაშვილი თევდორე 15, 16
ოსმანჯანა 436
ოტია 71, 288, 289, 633, 648, 683
ოტია მდივანბეგი 366, 504, 528, 547, 600, 624, 730, 787, 802
ოქრიაშვილები 599
ოქრომჭედლისშვილები 212
ოქრომჭედლისშვილი დავით 636, 637
„——„ დათუა 527, 562, 563, 615
„——„ შერმაზან 211
ოქრომჭედლიშვილი 415, 511, 512, 543, 544, 616
ოლიანისშვილი პაატა 107
ოლიანიშვილი 221, 222, 239, 240, 244, 245
ოპანეზ 233
ოპანა დარეჯანას შვილი 531
ოპანეზა თაყილდარი 500, 501

პ

პაატა 45, 51, 367, 442, 568, 569
პაატა ოოფხიბაში 487, 701
პაატა იმერული 413
პაატა მეითარი 255
პაატა მეითრის შვილი 248, 301, 302, 668, 820
პაატა მოღარეთხუცესი 33
პაატა მოურავი 562
პაატა მოურავის შვილი 396
პაატა ქიზიყის მოურავის შვილი 485, 486
პავლე 502
პავლე მღვდელი 363, 443
პაისიოსი, ივერიელ პაისიოს სამთავნელი 473, 696, 723
პაისიოს მთავარეპისკოპოსი 777
პაპავალასშვილი გიორგი 337
[პაპავალასშვილი] ღთისია 337
პაპა 45, 202, 222
პაპა დათუნას შვილი 380
პაპა მეშვრიბი 357, 706, 738
პაპა მეშვრალი 421, 514
პაპა მჭედელი 353
პაპა ყული 143
პაპალა 135
პაპლიკაშვილი 577
პაპნი 378
პაპუა 103, 161
პაპუა ბოქოლთხუცესი 677, 793
პაპუა მოურავი 195
პაპუა ქიზიყია (ხიზიყის) მოურაკი 94, 158
პაპუნა 140, 274, 416, 442, 455, 611
[პაპუასშვილი] ბერუა 121
პაპუასშვილი ქიტესა 121
პაპუნასშვილი 116, 189, 569
პაპუნასშვილი გოგია 371
პაპუნასშვილი დავით 50, 52
[პაპუნასშვილი] დავით 51
„——„ პაატა 50, 51, 52
პაპუნაშვილი 786
პაპუნაშვილი ბერი 225
პარკაძე გიორგი 809, 810
პატარკაცი 496, 603
პატარკაცი, ივერიელ პაკაცო ასისთავი 201, 202
პატარქალიშვილი 596, 597
პანტელაშვილი იოანე 368, 369, 514
პეტრე 73, 175, 242, 461, 760
პეტრე ღუკაბოზი 28, 154, 642
პეტრე ეშიკაღაბაში 632, 816
პეტრე მოლარე
პეტრე მღვდელი 234
პეტრე ნალეკარი 618
პეტრე ჩილინდარი 363
პეტრიანი 158
პეტრიაშვილი იახე 158
პოლოზა 213
პოლოზაშვილი 54

რ

რაზია 221
რაზმანაშვილი 53
რაზმაშვილი 44
რამაზ 151, 683
რამაზა 111, 286
რამაზასშვილი 286, 288
რამაზასშვილი ივანე 272
რამაზა ფარეში 725
რამაზაშვილი ივანე 287
რამაზ მდივანბეგი 79, 159, 196, 204, 206, 238, 262, 683
რამინი 661
რატიშვილი 299
რატიშვილი ბეუან 106, 405, 406, 725, 726, 794, 795
[რატიშვილი] ზურაბ 794
რატიშვილი რევაზ 298
[რატიშვილი] შალვა 725, 726, 794, 795
რვაპუული 21
რევაზ 204, 205, 344, 427
რევაზა 659, 811
რევაზა მეზვრე 769
რევაზ გავაზის მოურავი 747
რევაზ ეშიკალასი 44, 76
რევაზი 424
რევაზი გურჯი 404, 405
რევაზისშვილი 664
რევაზ მინბაში 94
რევაზ მოურავი 289, 678
რევაზ ნაზირი 294, 433
რევაზ სარდლის შვილი 26
რევაზ ყულარაღასის შვილი 399
რიჰა მოჰმადა 407
როინაშვილი პაპუნა 86, 396
როსებაშვილი 238
როსტომ 136, 337, 344, 438
როსტომ ერისთვის შვილი 698, 699
როსტომ მეფე 90, 666
როსტომ უზბაში
როშაქიშვილი ქაიხოსრო 524
როჭიკასშვილი გლახა 112
როჭიკაშვილი 111
რუსიანნი 208
რუსისშვილები 320
რუსისშვილი 221, 664
რუსისშვილი ქაიხოსრო 663
რჩეულიშვილი

ს

საკა 435
საკაძე 666
საკაძე ბეუან 193
„——„ ქაიხოსრო 174, 175, 182
საამ 604, 605
საამისშვილები 198
საამისშვილი 433, 434
საამისშვილი ბეცია 422, 434
„— —„ ედიშერ 34, 400, 628
საამისშვილი ზაალ 407, 455
საამ უზბაში 20
საბა კურწიკამელი 380
საბა ნინოწმიდელი 116, 127
საგინასშვილი მამუკა 197
საგინაშვილი ბეუან 228
„——„ გიო 660
„——„ გოგია 81
„——„ დიმიტრი 630
„——„ ზუა ივერიელ ზურაბ 704, 705, 799, 806, 807
„——„ ზურაბ 128, 129, 717
„——„ მეითარი 81
„——„ პაპუა 671
„——„ როსტომ 49
სადებაშვილი 53
სადაღაშვილი დავითა 817, 818
სალუქასშვილი ოთარა 76
სამარაღისშვილი ავთანდილ 528
სამთლიკუდასშვილი 175
სამთლიკუდასშვილი პაპალა 639
სამნახშვილი ხამნა 101
სამნიაშვილი 152
სანდაძე 577

სანდო ლამაზისახარი 78
სანთლიყუდაშვილი პაპალა 134, 167
სარიდან 87
სარიდან მდივანბეგი 88
სარიძე 54, 58
სარმაული 358*)
სარუხანა 121
სარუხანაშვილი გიორგი 200
სარჭისა 121, 124, 531
ხარჭის მულიქი 716
ხაქუახშვილი სეხნია 652
საყვარელიძე 522, 523, 546, 479, 482
საყვარელიძეები 467, 480
საყვარელიძე გიორგი 150
„——" გოგია
„ —" ზაალ 379, 447, 641
[საყვარელიძე] იასე 263
„——" მალხაზ 686
სახვარელიძენი 466
საყვარელიძე შიოშ 44, 45, 109, 132, 232, 237, 309, 329, 354, 380, 452, 481, 521, 566, 567
[საყვარელიძე] შიოშ 686
საყვარელიძე შოშია 262, 299, 348, 360, 367, 420, 464, 545, 549, 583
[საყვარელიძე] შოშია 330, 465
საყუარელიძე იასე 685
სახნიაშვილი 124
სერგია 94
სერგია ქევხა 85
სეხნია 471
სეფაშვილი იასე 521
სვიადაძე 32, 33
სვიმონ 53, 648
სვიმონა 177
სვიმონა ბესაადი 665
ხვიმონ ღუკანოზი 137, 245, 393, 423
სვიმონ ეზიტალაობაში 428, 554
სვიმონ ჩიარელი 32
სვიმონ მოურავი 693, 710, 796
სვიმონიშვილი 255
სვიმონლი 256
ხვიმონ მდივანი 504, 600, 601, 692, 730, 787
სვიმონ მეფე 637
სვიმონ მოურავი 282, 643, 710, 796
სვიმონ წინამძღვარი 80
სიამართლისშვილი ავთანდილ 338
სიდამონიძე 233
სიმანგულაშვილი იოსებ 268
სიმონ ღუკანოზი 301
სიმონ მღუდელი 756
სინჯიკაშვილი ბასილა 622
სირბილაძე 745
სიღარაძე 418
სიღირიშვილი კიკოლა 605
სიძიმა 282
სოლთანაშვილი ნახუცა 65
სოლაღაშვილი 254
სოლომან, იგივე სოლომონ 60, 99, 487, 575, 576, 603, 757
სოლომონ ბატონიშვილი 710
სოლომონ მგალობელი 819
სოლომონ მდივანი 441, 456, 602
სოლომონ მდივანბეგი 507
სოლომონ მორდალი 71, 220, 319
სოლომონ მსაჯული 740, 768
სოლომონ მსაჯულ-მდივანი 821
სოლოდაშვილი იასე 581
სოლოდაშვილი ტარიელა 32
სომხიშვილი მგელია 34, 35
ხოსება 725
სპარსიაშვილი 528, 529
სრესელები 192
სტეფანაშვილი 51, 54
სტეფანე არქიმანდრიტი 639
სტეფანე ფრანგი 790
სულთან 618, 619
სულთანიშვილი, იგივე სულთნისშვილი შანუჩარ 624, 626, 633
სულეიმანიშვილი 53
სულიკაშვილი 359
სულხან 271, 801
სულხან მდივანი 296
სულხანაშვილი მამაჯანა 317
სულხან ბეგთაბეგის ძე 544, 602
სულხან ეშიგალასი 31
სულხან ქდივანი 271, 306, 515, 603, 718, 724
სურგუჩი 21
სხიტლაძე 305, 744, 745

*) ღაბეჭდილია: სარემაული.

ტ

ტაბუცაძე 427
ტატიანაშვილები 717, 718, 722
ტატისშვილები 624
ტატისშვილი ტეტია 399
„——" შიოშ 549
ტატიშვილი 715
ტატიშვილი ბაღათარ 163, 217, 467, 516, 527
„——" ოთარ 753
„ —" იოთამ 714, 715
„——" ჭაიხოსრო 178
ტატუაშვილი 773, 774
ტატუნაშვილები 794
ტევრისშვილი ზაალ 258
ტენტერაშვილი 53
ტერ-არაქელა 429, 708
ტერ-გაფრიელა 596
ტერისშვილი ზაალ 525, 526, 556
ტერ-მელქისედეგ 785
ტერ-მელქისეთა 33
ტერ-მოსესა 306, 389
ტერნაკანაშვილი მოსესა 112
ტერ-საბაკა პატარა 597, 765
ტერტერაშვილი დავით 108
ტერტერაშვილი ზურაბა 390, 829
ტერ-უანზარა 149, 390, 430, 739
ტეტია 223
ტეტია გიორგის შვილი 39
ტეტია ცგალობელი 721
ტლაშაძე იოანე 771
ტრანკაშვილი 690
ტულაშვილი ბაღდასარა 409
ტულოიანი გურგენა 326
ტურა 231
ტურასშვილი 54
ტურაშვილები 189
ტურაშვილი 53
ტურიაშვილი ხრაპია 222
ტუსიშვილი ჭაიხოსროვ 790
ტუშური ჩელხია 207

უ

უდარე 23
უზნაძე გიორგი 55
„——" ელიზბარ 58
უთენელიშვილი გიორგი 398
უთიაშვილი 54
უმიკანთ სტეფანა 86
უმიკანთ ოსეფა 129
უნაძე მამუკა 379
უნდილაშვილი ჭიტესა 420
ურუმბეხაშვილი გიორგი 643
ურჯომელაშვილი 250
უსუფა 720, 804
უძილაური პაპანა 534

ფ

ფაველენიანნი 591
ფავლენისშვილები 463, 592
ფავლენისშვილი 462, 543, 637
ფავლენისშვილი ბიძინა 528, 566, 584
„——" გლახა 424, 425
[ფავლენისშვილი] ზაზა 566, 584
ფავლენისშვილი თეიმურაზ 463, 512, 673, 674
„——" იასე 463, 594, 674, 689
„——" პაპუნა 211
„— " რევაზ 294, 673
ფავლენიშვილები 212, 274, 690
ფავლენიშვილი 415
ფავლენიშვილი ბერი 589
[ფავლენიშვილი] ბიძინა 731, 732
ფავლენიშვილი დათუა 453
ფავლენიშვილი თეიმურაზ 537, 731
[ფავლენიშვილი] იორამ 731
ფავლენიშვილი პაპუნა 140, 181
ფავნელიშვილი ჭაიხოსრო 91
ფალავანდიშვილები 583
ფალავანდიშვილი 70, 217
[ფალავანდიშვილი] ბეჟან 483
ფალავანდიშვილი ბერი 385, 447, 453
ფალავანდიშვილი გიორგი 447
„——" გლახა 414
„——" გოგია 343, 344, 388, 558, 559, 592
„——" დავით 70
„——" ერეკლე 351, 427, 437
„——" ზურაბ 343, 388, 558, 559, 808
[ფალავანდიშვილი] იაკობ 385
„——" ირაკლი 351

ფალავანდისშვილი ფეშანგი 427
ფალავანდიშვილი 471, 552
[ფალავანდიშვილი] ბეჟან 483
„——“ ბერი 386, 401, 511
ფალავანდიშვილი გიორგი 400, 401, 438, 807
ფალავანდიშვილი გლახა 399, 400, 401, 447
[ფალავანდიშვილი] გოგი 401
ფალავანდიშვილი ერეკლე 338, 385, 386, 403, 484, 661
[ფალავანდიშვილი] ვახტანგ 39
ფალავანდიშვილი ზურაბ 522, 572, 807
„——“ თეიმურაზ 39, 401
„——“ იაკობ იგივე იაკოფ 386, 511
„——“ იესე 211
[ფალავანდიშვილი] მზეჭაბუკ 447
ფალავანდიშვილი ნინია 661
„——“ როსტომ 661
„——“ უზბაში 401
ფალვენისშვილი ბეჟან 772
„——“ ბერი
„——“ ბიძინა 277, 567
[ფალვენისშვილი] ზაზა 567
„——“ თეიმურაზ 241, 274, 343
ფალვენისშვილი იასე, იესე 241, 274, 343, 549, 748
„——“ ნინია 522
„——“ პაპუნა 374
„——“ შოშ 44, 522
ფალვენიშვილი დავით 479
„——“ თეიმურაზ 498
„——“ იასე 593
„——“ იორამ 498
[ფალვენიშვილი] ნინია 772
ფალვენიშვილი პაპუნა 135
ფანველისშვილი პაპუნა 140, 329
ფანველიშვილები 674
[ფანველიშვილი] თეიმურაზ 416
ფანველიშვილი იესე 416
„——“ იორამ 498
ფანიაშვილი 193, 405, 406
ფანიაშვილი ხოლომონ 688
[ფანიაშვილი] ტარიელ 688
ფარემუზა 541
ფარემუზა ბეშის შვილი 579
ფარემუზაშვილი როსტომ 70, 71
ფარემუზ ბეში 620
ფარეშიშვილი თევდორა 28
ფარსადან 16, 22, 65, 99, 133, 151, 270, 603, 625
ფარსადან თავლიდარი 86, 295, 500, 505
ფარსადან მდივანბეგი 104
ფასუაშვილი როსტომა 578
ფარუაშვილი 337
ფეიქრიშვილი 786
ფეშანგი 427, 561
ფერია 706
ფერშანგიშვილი ზურაბ 560
ფეშანგი 427, 561
ფეშანგიშვილი თომა 776
ფილიპე მღვდელი 309
ფილიპე ურბნელი 28
ფისაძე გიორგი 789
ფირადასშვილი სტეფანა 66
ფიტარიძე 56, 57
ფიცხელაური არჭევან 554
„——“ თადო 786
„——“ ხაამ 671
ფორაქაშვილი ტურა 320
ფოცხვერაშვილი ლაზარე 331
ფრიდონ 23
ფრიდონაშვილი 599
ფრიდონაშვილი რაზია 244, 245
ფურცელაძე 192, 424
ფურცელაძე ნიკოლოზ 423
ფხაკაძე იასე 54

ქ

ქავთარა თუში 802
ქავთარაშვილი 341
ქავთარისშვილები 198, 404
ქაიხოსრო 16, 55, 56, 58, 95, 133, 147, 151, 195, 278, 285, 301, 315, 356, 371, 433, 440, 450, 808, 809
ქაიხოსრო არაგვის მოურავი 166, 209, 257
ქაიხოსრო [ბანდა] 162
ქაიხოსრო თარხანი 17
ქაიხოსრო მდივანბეგი 486, 678
ქაიხოსრო მოურავი 66, 166, 209, 235, 257, 267, 317, 378, 389, 446, 534, 647
ქაიხოსრო მსაჯული 661, 757
ქაიხოსრო ნაზირი 71, 76
ქაიხოსრო სალთხუცესი 241, 706
ქალბი 824
ქალანთრისშვილი ედია 109
ქართველისშვილი მარია 478
ქარუმიძე 702
ქარუმიძეები 333, 351, 365
ქარუმიძე ზაალ 333, 360, 471, 479, 482
„——“ ლუარსაბ 482
[ქარუმიძე] ნინია 364
ქარუმიძე პაატა 350, 364
ქარსიძე გიორგი 240
ქებაძე 526, 611
ქეთევან დედოფალი 128
[ქესანაშვილი] გლახა 382
ქესანაშვილი შიო 382
ქეშელაშვილი ივანე 479
ქვარიანი ზურაბ 347
ქველაძე ოტია 29
ქვლივიძე 357, 358, 653
ქვრივისშვილი 59
[ქვრივისშვილი] ზურაბა 506
ქვრივიშვილი 53, 506*)
[ქინასშვილი] ოსეფა
ქინასშვილი ტატოა
[ქიტასშვილი] ბეჟანა 121
ქიტასშვილი მანუჩარა 121
ქიტაშვილი 56
ქიტესა 42
ქორიანი 611
ქორქაზისშვილი 258
ქოქიანები 804, 805
ქოჩორაძე 172
ქოჩორიძე 130
ქურდაძე ბერუა 670
ქურდევანიძე 53, 56, 58
ქურუხული დავით 824
ქურცაძე თაშაზა 333, 425

*) დაბეჭდილია: ქვრიშვილი.

ღ

ღაზნელი იასაული 219
ღვთისავარა 145, 751
ღთიხავარა 145
ღვინია 243
ღონენა 801
ღოლაძე 54
ღრაფი (ტოტლებენი დ.მ.) 807

ყ

ყავარდელი 462, 463
ყაზმაშვილი 365
ყაზიბეგიშვილი გაბრიელ 795
ყაიბულა 39, 735
ყაითმაზა 491
ყალუაშვილი ბაღდახარ 573, 576
„——“ გიორგი 117
„——“ გოგია 795
[ყალუაშვილი] მიღდისა 117
ყამაზაშვილი 611
ყამაზაშვილი ტეტია 285
ყანდარელი ზაზა 824
ყანდიანაშვილი 259
ყანდუაშვილი გივი 355, 356
ყარაბუდაღისშვილი 442
[ყარაბუდახისშვილი] ბეცია 396
ყარაბუდახისშვილი ლოარხან, იგივე ლუარხან 85, 86, 94, 396
ყარაგოზ ალია 713
ყარაგოზისშვილი ადამ 235, 287, 352, 358, 520
ყარანგოზისშვილი 495, 496
„——“ ადამ 349, 371, 372
ყარაგოზიშვილი გრიგოლ 166
ყარან მდივანი 155, 581
ყარაულა 111
ყარაჯა ოსი 438
ყარლაანი 19
ყასუმა 195
ყაფლანი 608
ყაფლანიანნი 76, 122, 268
ყაფლანისშვილი 433, 499

უფლანისშვილი ზაალ 40, 426, 428, 571, 610, 740, 772, 779
„——" ზურაბ 426
„—— —" ქსენებაუკ 63, 339, 340, 380, 381
„——" პაპუნა 339
უფლანიშვილი ზაალ 52, 64, 122, 126, 449, 523, 607, 608, 611, 773, 791
„——" ზურაბ 438
„——" სულხან 24
უფანდარისშვილი შიო 378
უბია ურია*) 124
უვავიანი 305
უვავიანისშვილი 305
უობია 220
უობიაშვილი 167
უობიაშვილი დემეტრე 166
უოინიძე დავით 125
უორღანაანი 503
უორღანაანთ შვილი ადიბეგა, იგივე უორღანაშვილი ადიბეგ 67, 68, 709
უორღანასშვილი გრიქორა 500, 501
უორღანაშვილები 622
უორღანაშვილი ავთანდილ 86, 152
„——" ამბარდანი 419
[უორღანაშვილი] ზაზა 152
უორღანაშვილი თარხანა 151, 152, 414, 415, 671, 672
„—— —" ნასყიდა 152
„——" ოსეფა 643
„——" როსტომა 152
„——" ფარსადანა 152
„——" ფრიდონ 623
უორჩიბაშიანთ-რუსიანი 208
უორჩიბაშისშვილი 225
უორჩიბაშისშვილი დავით 689
უორჩიბაშიშვილი ბეუან 238
უორჩისშვილი იასე 33
უორჩიშვილი 728, 749
უურბან ალია 204
ულიხან 112

*) დაბეჭდილია ურია.

შ

შაბაანი 381
შაბელიქიშვილი 351, 352
შაბურისშვილი იოთამ 281
„——" ფირან 410, 411, 426, 427, 604, 743
[შაბურისშვილი] ქაიხოსრო 726, 727
შაბურიშვილები 728
შაბურიშვილი 663
შაბურიშვილი გლახა 174
შადინაათ სტეფანა 539
შაეერდი მუშრიბი 153
შავტრაკაშვილი 569
შალაბარასშვილი თამაზა 42
შალამბარაშვილი თამაზა 71
შალვა 264
შალიკასშვილი 512, 537, 549
შალომ 54
შალულაძე 213
შალულაძე გლახა 212
შამფურაშვილი ზაალ 266
შანაშასშვილი გოგია 663
შანფურაშვილი 265
შანშე 698
შანშე კრისთესშვილი 699
შანშე ნილაბორი 660, 661, 678, 679, 737, 744, 746
შანშიაშვილი სიმონ 663
შარმაზან 382
შაროაშვილი 503
შაქარა 153
შაქარასშვილი ავეტიქა 695
შაქროა 406, 431
შალუბათასშვილი რამაზ 102
შაყულაშვილი 54
შაჰაბაზ 804
შაჰნავაზ მეფე 14
შაჰპარუნ 539
შედანაშვილი გაგია 763
„——" კაცია 699
[შედანაშვილი] მარდან 763
შედანაშვილი ნონე 763
შერმაზანა 546, 547
შიო 183, 491, 495
შიოშვილი თამაზა 290
შიოშ იასაული 115
შიოშ მოლარეთხუცესი 255, 256, 672
შიოშ სარდალი 421
შირინა 625
შიხინაანთ გიორგი 702
შიხინაშვილი 265
შიხმაჰმადა 129
შოშია 267, 798
შუქურული ქალბალი იმან ოღლი 21
შუღარაშვილი გოდერძი 350

ჩ

ჩაჩანიძე 103
ჩაჩანიძე გოგია 301
ჩარუხაშვილი როსტომ 727
ჩეკური დარჩია 220
ჩელტია 397
ჩერქეზიანნი 823, 824
ჩერქეზისშვილი 264
ჩერქეზისშვილი გოგია 505
ჩერქეზიშვილი ფირან 467
„——" ჯანასლან 536
ჩითახაშვილი ნაზარა
ჩიკვაიძე საამ 632
ჩიკოიძე ბეცია 365
ჩიკორიძეები 332
ჩიკოტიძე თომა 724
ჩიკრიკაშვილი მოსე 221
[ჩიკრიკაშვილი] პაატა 221
ჩილინგდრისშვილები(!) 364
ჩინჩალაძე 53, 55, 56
ჩასრაშვილი 113
ჩიტაიშვილი 232
ჩიხაშვილი 334
ჩობახური 238, 797
ჩოკაშვილი ნოდარ 207
ჩოლაყაშვილები 316
ჩოლაყაშვილი გარსევან 206
„—— —" დიმიტრი 231
„—— —" ომან 315
[ჩოლაყაშვილი] ქაიხოსრო 315
ჩოლოყაშვილი გრიგოლ 183
ჩრდილელი 231
ჩურხაული 498
ჩხეიძეები 671
ჩხეიძე 30, 178, 258, 360
ჩხეიძე თეიმურაზ 359

ც

ცალქალამანიძეები 453
ცალქალამანიძე ერასტი 28
„——" ქიკოლა 453, 454
[ცალქალამანიძე] საბა 453, 454
ცერაძე 232
ცეცხლაშვილი 123
ციგურაშვილი გოდერძი 555
ციმაკურიძე ზურაბ 226
ციცი (დიდი) 354
ციციანი 580
ციცისშვილი 22, 320, 393
ციცისშვილი ამილღაბარ 677
„——" გიორგი 392, 562
„——" გლახა 182, 563, 571
[ციცისშვილი] დავით 563
ციცისშვილი ევსტათი 476
„——" ზაზა 15, 16
[ციცისშვილი] ზაზა 106
[ციცისშვილი] ივანე 530, 535, 585, 589
ციცისშვილი იოანე 335
„—— —" მანუჩარ 15, 563
„——" ნინია 601, 692
„——" პაატა 157, 173, 368, 370, 475, 535, 587
[ციცისშვილი] პაატა 371
[ციცისშვილი] ფარსადან 17
„—— —" ქაიხოსრო 17
ციციშვილები 170
ციციშვილი ალექსანდრე 174
„—— —" ამილღაბარ 367, 646, 647, 822
[ციციშვილი] ამილღაბარ 368
„——" ბაგრატ 588
„——" ბეუან 395
ციციშვილი გივი 88
„——" გლახა 274, 523, 524, 572, 646, 647, 677
„——" დავით 55, 57, 58, 563

ციციშვილი დიმიტრი 116
„——„ დემეტრე 171
„——„ ზაზა 104, 237, 757, 781, 782
„——„ ზაქარია 141, 335
„——„ თეიმურაზ 62
„——„ ნიკოლოზ 143, 367, 368
„——„ პაატა 55, 530, 585
[ციციშვილი] პაპუნა 55
ციციშვილი ფარსადან 23, 392
[ციციშვილი] ციცი 144
ცოფიკასშვილი 505
ცუციშვილი 54
ცუცუბნელი 477
ცხადიასშვილი 640

ძ

ძამიაშვილი მურადა 721
ძამუკაშვილი 219
ძაღლიბანაშვილი 37
ძულიაშვილი 17

წ

წეკია 512
წვიმეტიძე ფარსადან 347
წითლიაშვილი 114
წინამძღვრიშვილი ზაალ 53
„——„ შიო, შიოშ 51, 53
წიქარაშვილი 60
წნორიაშვილი გიორგი 678
წრიალასშვილი 427

ჭ

ჭავჭავაძე გიორგი 43
ჭავჭავაძე გლახა 391
ჭანასშვილი ბეროა 33
ჭანიაშვილი ივანა 33
ჭილაშვილი გივი 459
ჭიჭიკაშვილი გიორგი 495
ჭოპიაშვილი ბერძენა 269
ჭულუხაშვილი თათუნა 54
ჭულუხაძე 54

ხ

ხაზუა 196
ხალილა 190
ხალუასშვილი ივანე 76
ხანჯალხანი, იგივე ხანჯანხანი 55, 112
ხარაზისშვილი ბერი 737
„——„ დათუა 737
ხარიტონ მღდელი 207
ხატია მიღდისი
ხატიანი თუშთ მოღრავი 462
ხატიასშვილი 369
ხატისკაცი მღვდელი 616
ხატუნაშვილი ოვანეზა 56
ხაჩიური 334
ხაჩიური მამუკა 276
ხახანასშვილი თევდორე 477, 493, 642, 703, 733, 764
ხახანაშვილი 29, 478
ხახანაშვილი თეოდორე 478
„—— „ ივანე 28, 393
„——„ ოსეფა 146
„——„ შიო 423
ხელაანნი 141
ხელაშვილი 49, 335
ხელაშვილი დემეტრე 141
[ხელაშვილი] იოსება 141
ხერკაშვილი ტერ-ყაზარა 753
ხერხაულიძე 70
ხერხაულიძე ბეჟან 48
[ხერხაულიძე] ელიზბარ 48
ხერხეულიძეები 303
ხერხეულიძე 62
ხერხეულიძე ავთანდილ 151, 329, 331, 425, 559, 563, 590, 611, 624, 641
[ხერხეულიძე] აღათანგი 396
ხერხეულიძე ბეჟან 106
„——„ გიორგი 395
„——„ დავით 188, 283, 285, 763, 769
„——„ ელიხბარ 49
„——„ ზაზა 379
„——„ ივანე 593, 594
„——„ იოანე 251, 522
„——„ ქაიხოსრო 270, 395, 396, 571
„——„ ჯამახში 584
ხვარაშან ბატონიშვილი 315
ხიდირხეგ 102, 552
ხიდირხეგისშვილი 173, 671
ხიდირხეგიშვილი 266
ხიზანა 321
ხიზანა გელია 248
ხითარასშვილი ზურაბა 389, 646, 723, 778, 779
ხითარაშვილი ზურაბა 697
„——„ დავით 792
ხითარიშვილი ზურაბა 514
ხიმშიაშვილი 263
ხიმშიაშვილი დავით 692
„——„ სულხან 742, 800
ხმიადაშვილი გიორგი 345
ხნაოესაშვილი 460
ხორეშან მოურავია ჯალაბი 668
ხოხინაშვილი გივი 297
ხოხრო 686, 687
ხოტარიშვილი ღთისია 43
ხუდადაშვილი ზურაბა
ხუზაური გიორგი 490
ხუნაანნი 804
ხუნაშვილები 492
ხუციახშვილი 459
ხუციასშვილი იესე 28
ხუციასშვილი 54, 259
ხუციასშვილი გაბრიელ 363
„——„ გიორგი 824
„——„ გრიგოლ 459
„——„ იოსება 76
ხუციშვილი 44
ხუციშვილი ბიძა გიორგი 44, 799
ხუციშვილი გიორგი 799, 806

ჯ

ჯელაშვილი იოსებ 730
ჯერკეულიძე აღათანგი 395
ჯმალაძე რამაზ 192
ჯმალაძე საამ 159

ჰ

ჰაბიასშვილი ქიტესა 197
ჰადუგისშვილი 524
ჰავარა 736
ჰავახიანნი 451, 634, 805
ჰავახისშვილი ვახტანგ 270
[ჰავახისშვილი] ვახუშტი 394
ჰავახისშვილი ზაალ 297, 451
[ჰავახისშვილი] ზაალ 298
ჰავახისშვილი თეიმურაზ 120, 270, 752, 755
„——„ ივანე 749
„——„ იოანე 506, 658
„——„ მზეკაბუკ 34, 106, 394
„——„ ნინია 728
„——„ ქაიხოსრო 120
ჰავახიშვილები 246, 432, 634, 825
ჰავახიშვილი 17, 80, 179, 189, 468, 577, 618, 676, 805, 806
ჰავახიშვილი ავთანდილ 35, 36
[ჰავახიშვილი] გოგია 180
ჰავახიშვილი დავით 138, 139
„——„ დათუა 42
[ჰავახიშვილი] დიმიტრი 297
ჰავახიშვილი ვახუშტი 190, 320, 394, 651, 658, 752
„——„ ზაალ 394, 550, 570, 644
[ჰავახიშვილი] ზაალ 298
ჰავახიშვილი თეიმურაზ 570, 576, 752
[ჰავახიშვილი] თეიმურაზ 394
ჰავახიშვილი მზეკაბუკ 88
„——„ როინ 297
„——„ სვიმონ 577
ჰაზდან მოურავი 314
ჰამას მოურავი 358, 445, 823, 824
ჰანალდი 795
ჰანალდისშვილი 795
ჰანასლან მოურავი 535
[ჰანასშვილი] ბინია 29
ჰანასშვილი იოსებ 29
ჰანაღანთ ანტონი 500
ჰანდაგისშვილი 792
ჰანდაგისშვილი ღვთისავარა 633
ჰანთუაშვილი 52
ჰანიბეგაშვილი 728
ჰანიბეგაშვილი ზაზა 727
ჰარდან 382
ჰარდან ეშიაღასბაში 544, 616, 622, 802
ჰარდან მღივანი 381

ჯარდან მოურავი 311
ჯაშიტაშვილი 780
ჯაჭისშვილი ელისბარა 541
ჯაჭიშვილი ელისბარა 687
ჯანდიარ 66
ჯანდიერ 222
ჯანდიერიანნი 568
ჯანდიერიშვილი დავით 805, 806, 825
„——“ მამუკა 28
ჯანდიერნი 729, 730
ჯიგრანაშვილი დათუნა 215
[ჯიყარტაშვილი] მოსია 769
ჯიყარტაშვილი ოთარა 769
ჯიმშერი 371, 496, 524
ჯიმშერ ნაზირი 281
ჯიმშერიშვილი იოანე 818
ჯინჯიხაშვილი 54
ჯობაძე ადამა 578
„——“ თომა 258
ჯობინაშვილი 541, 749
[ჯობინაშვილი] იესე 748
„——“ შიო 748
ჯონგა ვარდია 321
ჯორაშვილი ბაგრატ 28
ჯოხაძეები 486, 487
ჯოხაძე თევდორე 43
ჯულაბახშვილი 241
ჯღერიაშვილი ბეჟან 756

ჰ

ჰაჯი ჩალაბი 190
ჰერაპეტაშვილი ქრისტესია 254
ჰუსეინბეგ, იგივე უსეინბეგი 39

ბ. გეოგრაფიული სახელები

ა

აბისი 420, 439
ავლაბარი 542, 456, 767
ავნევი 737
ავჭალა 31, 149, 444, 461
აივაზალუ 247, 248
ალავერდი 194, 660, 806
ალაზანი 107
ალათუბანი (კავახეთს) 57
ალგეთი 518, 519, 622
ალგეთის პირი 25
ალი 103, 413
ალის ხეობა 56
ანაგა 131, 166, 272, 290, 368, 681
ანანური 373, 418, 428
ანდრი 134
ანდრია 186
არაგვი 78, 194, 209, 231, 232, 235, 271, 341, 520, 538, 605, 727
არაგვის ხეერისთო 606
არადეთი 92, 93, 216, 700
არაშენდა 171, 208, 821
არბო 413
ართანა 80
არტვაზანი 783
არტოზანი 474, 534
არცევი 192
ასანური 808
ასპანა 30
ასპინძა 243, 721
ახურეთი 582
ატენი 22, 146, 182
ატოცი 92
აღაიანი 773
აშრომანი 705
აძვისი 633
აწუკერი 220, 351
აწყური 44, 717, 799
ახალგორი 554, 779, 792
ახალდაბა 119, 454, 586, 624, 665, 705, 714, 780, 827
ახალკვარი 666
ახალსოფელი 780
ახალუბანი 174
ახალუბანი (მეკერასხევის) 391
ახალქალაქი 14, 422, 574
ახალციხე 267, 293, 305, 339, 346, 413, 571, 698, 731
ახატელი 783, 784

ახაშანი 705
ახაშენი 208
ახთალა, ახტალა 204
ახმეტა 41, 183, 194, 206, 316, 373, 378, 519, 520, 534, 614
ახმეჯო 316

ბ

ბადანი 705
ბაზალეთი 359
ბაიდარი 418, 419, 436
ბაკანი 705
ბაკომიწა 14
ბაკურციხე 288
ბალსაგომი 205
ბარალეთი 243
ბახტრიონი 315, 644, 727
ბებნისი 240
ბეთანია 36
ბეკამი 553
ბელაქანი 249
ბერდიკი 643
ბერთუბანი 318
ბოდავი 614
ბოდბე 376, 599, 804
ბოდბისკევი 599, 804
ბოდორმა 174
ბოდორნა 78
ბოკოწინი*) 430
ბოლნისხევი 473
ბოლნისი 384, 385, 473, 558, 643, 662, 663; ქვემო 18
ბორჩალო 21, 492
ბოჭორმა 361
ბრეთი 92, 133, 147, 148, 700, 735
ბროწლეთი 181
ბულაჩაური 800, 801
ბუღაქარელნი 96
ბუჩუკურა 410
ბეინვალი 455

* დაბეჭდილია ბოკიწინი.

გ

გავაზი 42, 43, 71, 72, 235, 424, 461
განჯა 362
გარეთუბანი 39, 89, 429, 608, 654, 655, 738, 822
გარეჯვარი 65, 228
გაურახი 76, 77
გაღმა ქართლი 392
გელიას ციხე 622
გვერდისძირი 192
გვერძინეთი 58
გიორგიწმინდა 823, 824
გოგასა 507
გომარეთი 103
გომი 105, 657, 805
გორი 41, 48, 104, 114, 139, 192, 193, 211, 229, 233, 237, 259, 266, 271, 274, 304, 306, 421, 422, 440, 462, 514, 587, 597, 721, 731, 765, 779, 813, 814, 815, 818, 827
გორისკვარი 637, 638
გოროვანი 594
გრაკალი 168
გრემი 43, 66, 335
გრემისხევი 525
გრემისკევი 556
გუდალეთი 481
გუდამაყარი 288
გულგულა 317, 458, 461, 783
გურჯაანი 476, 477, 486
გუჯარეთი 55, 56, 57

დ

დაბახმელა 582
დამბლუტი 339
დამპალა 142
დარბაზი 662, 663
დარბანდი 539
დაღისტანი 135, 143, 181, 192, 197, 346, 530

დარჩიეთი 286
დედრალა 111, 112
დვანი 70, 499, 512, 616, 689, 690
დიდი ტუემლოანა 705
დირბი 81, 226, 463, 785
დიღომი 36, 98, 725, 754
დიცი 192, 807
დოესი 173, 189, 260, 190, 528
დუშეთი 183, 859

ე

ეივაზლუ 492
ენაგეთი 151, 152, 622
ენისელი 614, 335
ერგნეთი 251
ერედვი 229
ერევანი 103, 346, 424, 455, 707
ერთაწმინდა 28, 31
ერტელი 467
ერტისი*) 27, 484
ერწო 614

ვ

ვანთა 679, 729
ვართაშენი 675
ვარიანი 250, 338, 819
ვაჭირი 49, 71, 630
ვაშლოვანი 77, 705
ვახანი 453, 671, 758
ველისციხე 42, 43, 44, 65, 76, 222, 236, 282, 305, 332, 693
ვერა 368
ვეფხისციხე 647, 648
ვეძისხევი 97, 664
ვეჯინი 43, 289

ზ

ზეგამი 744
ზემო ნიქოზი 299
ზემო ქართლი 22, 52, 181, 326, 527
ზემო წერაქვი 592
ზემო ხოდაშენი 41, 244
ზენადირი 87
ზიარი 71, 286, 630, 683
ზურულეთის სოფელი 20

თ

თავჭართალა 316
თამარაშენი 466, 479, 545, 641
თელავი 43, 49, 76, 102, 126, 171, 319, 377, 443, 486, 534, 600, 692, 712, 727, 757, 779, 792
თელეთი 666
თვალი 128, 823
თიანეთი 149, 162, 207, 208, 287, 389, 430, 459, 614, 683, 684, 706
თიღვა 820
თორმანეული 549
თრიალეთი 67, 430, 435, 745
თურქმანის ჭევანა 579
თუშეთი 158, 197, 648

ი

იალდო 705
იფალა 705
იკორთა 192
ილტაკანი 316
ილტო 316
იმერეთი 50, 51, 52, 127, 131, 163, 280, 301, 332, 346, 354, 397, 398, 413, 414, 427, 456, 457, 483, 571, 593, 671, 744, 748, 757, 782
ინდოეთი 72
იორი 119, 195
ირაკლის ციხე 249
იყალთო 630

კ

კავთისხევი 33, 488, 644, 684
კაკაბეთი 536
კალაური 76, 223, 224, 600
კარალეთი 68, 514
კარბი 179, 351, 369, 397
კარდანახი, კარდანეხი, კარდენაჯი 72, 78, 454, 625
კასპი 273, 757
კატაგეთი 531
კახეთი 19, 26, 41, 42, 43, 59, 63, 65, 72, 75, 85, 96, 101, 102, 103, 109, 131, 141, 161, 191, 225, 229, 244, 256, 259, 286, 289, 290, 317, 318, 319, 325, 339, 340, 367, 369, 370, 402, 431, 446, 458, 461, 475, 485, 487, 491, 497, 498, 520, 546, 550, 575, 581, 590, 621, 674, 689, 712, 777, 784, 804
კეხვი 113, 687
კვიტერა 316
კისისხევი 203
კოდა 531
კოდმანი 561
კოლაგი 454
კონდოლი 59, 742
კრცხინვალი 225
კუდარო 499
კუკია 767
კუმისი 254
კუსირეთი 380
კუჭატანი 323

ლ

ლამისყანა 174
ლეთეთი 170
ლიახვი 700
ლილო 17, 686
ლიხი 671
ლომის ციხე 323

მ

მანავი 331, 334
მაშხუტი 532
მარაბდა 160, 161, 640
მარვაანი 255, 256
მარიამჯვარი 101, 823
მარილისი 229
მარტყოფი 73, 506
მატანი 229, 316, 317
მატნის ქევი 229
მალარო 166
მაღრანი 158
მახატლის მიწა 229
მეკვდური 705
მელაანი 86, 252, 397
მერეთი 179, 467
მეტეხი 243, 245, 386, 555, 803
მეჯვრისხევი, მეჯვრისკევი 159, 191, 192, 391
მირზაანი 253
მისირი, მისრი 622, 691
მიჩმიხი(ს) 32
მიწობი 58
მთიულეთი 287, 288
მოზდოგი 759
მოხისი 508
მუხრანი 143, 384, 385, 657
მულანლო 518, 519
მშვიდობაური 569.
მშრალი ოლე 289
მცხეთა 274, 561, 636, 676, 774
მძივლეთი 629
მძოვრეთი, მძორეთი 50, 56, 157, 370, 535
მჭადისჯვარი 274
მწყანეთი 456

ნ

ნადაბური 571
ნავთლუღი 821
ნასახლარი 705
ნასომხარი 524
ნაფარეული 462, 614, 638
ნაფეტვარა 705
ნაშალთველი 705
ნაშაროში ძველი 229
ნახიდური 737
ნახშირისგორი 20
ნახჩივანი 480, 539
ნიახური 588, 589
ნინოწმიდა 332
ნიქოზი 479, 567, 613, 653
ნიქოზი ქვემო 137, 245, 309
ნუკრიანი 131, 166

* დაბეჭდილია ერტისი.

ნული 516, 629
ნუხა 652

ო

ოგრანი ბალხეთისკენ 58
ოთხთვალი 158, 159
ომალო 52
ოფიო 806
ორანაკელი 96
ორპოშანი, ორპოშენი 793
ოსეთი 186, 233, 686
ოსიაური 293, 619, 817
ოფრეთი 507

პ

პატარა ტყემლოანა 705
პატარძეული 128, 333, 705, 751

რ

რატევანი 404
რაჭა 192, 741
რეხა 40, 658, 699, 735
რუისი 15, 37, 38, 124, 131, 171, 188, 215, 278, 291, 302, 363, 562, 580, 616, 811, 812, 829
რუისი გუჯარეთის 56
რუისპირი 486
რუსეთი 82, 146, 151, 200, 242, 274, 372, 541, 695, 788, 910
რხვითი 146

ს

საავალიშვილო 52, 632
საამილახორო 193
საამილახრო 111
საბარათაშვილო 101
საბუე 316
საგარეჯო 42, 44, 49, 116, 223, 358, 823, 824
საგარეჯო უკანა 224
საგარეჯო წინა 224
საგურამო 430
საერისთაო 90
საერისთო 146, 166, 228, 264, 266, 277, 369, 495, 590, 820; არაგვის 606
სავაჩნაძო 158
საკახეთო 18, 27, 821
საკვერე 705
სამთავისი 212, 279, 471
სამთავრო 48, 274, 777
სამშვილდე 716
სანებელი 569
სანავარდო 796
სარბიელი — გუჯარეთის 56
სართიჭალა 819
სარუისო 736
სახირეთი 23, 243, 269
სატივე 83, 113, 631, 632, 633, 700
საქართველო 137, 141, 143, 164, 181, 346, 473, 515, 564, 759, 779
საქვაბო 76
საღოლაშენი 91*, 171, 736
საღორისი 582
საყდრიონი 49, 648
საჩხეიძე 671
საციციანო 22, 313
საციციშვილო 189
საჭავახიანო 87, 246
საჭიმშიტიანო 706
სველნეთი 74
სვერი 440
ხილნალი 79, 307
სკრა 236
სომხითი 384, 507, 662**
სომხით — საბარათაშვილო 404
სოლანლუღი, სოლალუღი, სოლალუხი 406, 436, 678, 775, 776
სრის სოფელი 532
სტამბოლი 810
სურამი 42, 44, 57, 124, 127, 177, 178, 179, 213, 214, 218, 220, 258, 259, 275, 336, 350, 391, 413, 439, 455, 522, 632, 671, 761

* დაბეჭდილია: სოღალაშენი.
** დაბეჭდილია: სომხეთი.

ტ

ტაგნაგეთი 581
ტამალია 14
ტანიხპირი 22
ტარშეთი, ტყაშეთი 166, 167
ტახტის სოფელი 783
ტბა 55
ტბეთი 44, 140, 360, 420, 453, 479, 522, 549, 567
ტინისხიდი 348, 813
ტირიფონა 793
ტირძნისი 179
ტოლნიანი 742
ტურისციხე 42
ტფილისი 19
ტყუიავი 264

უ

უდაბნო 652; ნაოლისმცემლის 369
უთხვი 177
უკანა საგარეჯო 224
ურბნისი 812
ურიათუბანი 43
უტო 315, 712
უფლისციხე 242, 253

ფ

ფალუტტულოი(?) 519
ფანაკი 476
ფასანაური 341
ფარცხისი 25
ფაშაანი 750, 751
ფაშანი 647
ფახანი 705
ფირბეპაული 586
ფრცა 425
ფშაველი 228, 314, 382
ფშავი 228, 647
ფცა 490, 629
ფცისწყალი 700
ფხვენისი 336
ფხოველი 286

ქ

ქაზაჯი 64
ქალაქი 16, 17, 52, 58, 86, 95, 108, 122, 141, 155, 183, 196, 197, 199, 213, 270, 271, 323, 344, 363, 387, 398, 403, 432, 454, 455, 461, 485, 500, 508, 531, 533, 539, 540, 546, 555, 564, 574, 605, 616, 617, 654, 655, 665, 707, 722, 744, 748, 755, 776
ქარელი 52, 157, 171, 264, 370, 588
ქართლი 22, 24, 51, 52, 59, 67, 96, 99, 101, 104, 119, 161, 171, 179, 181, 186, 191, 193, 209, 229, 244, 274, 279, 305, 324, 325, 392, 395, 399, 400, 431, 439, 486, 510, 512, 546, 550, 575, 584, 631, 670, 671, 721, 731, 741, 768, 770, 807, 808, 813, 820
ქაფანაქჩი 194
ქაშოეთი 309, 310
ქეფნისხევი (sic) 127
ქეხამანი 165
ქვაბთახევი 74
ქვათახევი 618, 628
ქვაფთი 607
ქვაცრილი 342
ქვაჩვრელი, ქვახრელი 696, 779
ქვემო ბოლნისი 18
ქვემო თელეთი 531
ქვემო მეიდანი 296
ქვემო ნიქოზი 137, 245, 309
ქვემო ქართლი 179
ქვენადირი 87
ქვეში 532
ქიზიყი, ჭიხიყი 30, 94, 201, 203, 204, 207, 290, 325, 376, 485, 486, 487, 518, 578
ქისტაური 497
ქოდალა, ქოდალო 76, 200, 253, 272, 521
ქოთაკევი 75
ქოთოში 25, 610, 772, 773
ქოლაგირი*) 738

*) დაბეჭდილია: ქოლათგირი.

ქოლოთები* 192
ქორდი, ქორთი 251, 316, 774
ქრცხინვალი, ქცხილვანი, ქცხინვალი 135, 139, 232, 296, 302, 305, 306, 329, 338, 339, 355, 388, 522, 687
ქხანი 271
ქუდური 647

ღ

ღართისკარი 533
ღოლოვნა 428, 449**, 608, 609, 610, 772
ღომელაურის ხევი 821

ყ

ყაზახი 45, 112, 271, 323, 497, 532
ყაიუული 122
ყარაბაღი 195, 539, 540
ყარაიაზი 720
ყარხი 325
ყარადაჯი 87, 424
ყვარელი 323
ყელქცეული 303
ყიზლარი 571
ყიზილბაში 104, 581
ყირიმი 164, 216, 810
ყორელი 630
ყუავილი 358

შ

შამახია 655
შამშადილო 510
შანქორი 815
შაშვები 809
შენდიანი 316
შერთული 241
შვინდიანი 229
შიბლიანი 254
შილდა 97, 123, 664
შინდარა 627
შინდისი 77, 268, 330, 425, 582
შიომღვიმე 792
შუაკარი 654, 655
შუბლა 705
შულავერი 353
შუშა 346, 539, 719

ჩ

ჩალაუბანი 103, 157, 584
ჩერქეზები 450
ჩერქეზი 759
ჩელდირი 325
ჩუმლაყი 43, 44, 233, 234, 313
ჩრდილი 705
ჩხიქვთა 66

ც

ციხედიდი 34
ცხრამუხა 218
ცხილვანი 336, 512, 567
ცხინვალი 138, 283, 330, 439, 528, 566, 584, 699, 700, 758

ძ

ძამა 50, 51, 52, 55
ძაღინა 140***, 438, 808
ძეგამი 305
ძველი ნაშრომი 229

წ

წავკისი 249, 781
წაღვლი 103
წედისი 22, 680
წვიმეთი 58, 59
წიაბეთი 207
წინანდალი 49
წინხაგარეჯო 224
წროში 363

ჭ

ჭალა 387, 809, 814
ჭანდარი 21
ჭანდრისხევი 477
ჭართალა 316 იქვე: თავჭართალა
ჭაპალა 509, 510
ჭარი 71
ჭიაური 614
ჭონთიო 197

ხ

ხალნაწის გორა 158
ხანდაგი 634
ხანდაკი 120, 243, 468, 666, 805, 225
ხაშმი 781
ხაჩირი 705
ხევი 167
ხელთუბანი 60, 769, 827
ხეობა 363
ხეფინისხევი 455*), 571
ხვედურეთი 569
ხველიანდო 705
ხვითები 512
ხვითი 342, 653
ხიდისთავი 171, 243, 680, 770
ხიზიყი 158, 225, 254
ხირსა 546
ხოდაშენი 184, 204, 497, 517, 705; ზემო 41, 244
ხოვლე 87, 570
ხორასანი 122
ხორხელი 42, 497
ხრამი მდ. 518, 519
ხცისი 58

კევი 599
კელთუბანი 295, 531
კეობა 57
კიდისთავი 174, 182, 680
კიზიყი 228, 292
კიხიყი 571

ჯ

ჯავახეთი 56, 103, 164, 233, 325, 337, 346, 363, 475, 481, 599, 628, 755
ჯიმითი 65, 66, 255
ჯანჯახანი 158

ჰ

ჰავჰალა 430
ჰალავარი 190, 191
ჰაშტარახანი 531, 539
ჰახპატი 766
ჰუსეინზეგლო 190

ტერმინთა საძიებელი

ა

აბაზი 93, 129, 133, 154, 170, 226, 500, 596, 642, 736, 796
აგური 709
ადგილები 494; ქოხების 654, 655
ადგილი 146, 216, 364, 396, 445, 456, 492, 555, 680; ოთახის 310; სასახლის 222, 466; სახლის 232, 542
ადლი 133, 138, 342, 458, 654, 766

---

* დაბეჭდილია: ქალითები.
** დაბეჭდილია: ლოლოვნა.
*** დაბეჭდილია: ძაღონა.

* დაბეჭდილია: სეფინისხევი.

ავალა 155
ავეჯი 69
ავეჯეულობა 55, 58, 59, 337
აზადობა 197
აზატი 35, 102, 206, 305, 474
აზირი 57
ალაგები 536
ალაგი 104, 190, 204, 325, 413, 446, 474, 497, 532, 614, 775; სადუქნე 310; საქონლის 825; სასახლის 491, 522, 523, 545, 725, 802; სახლის 422, 519, 555, 599; წისქვილის 40, 368; ხმელი და უწყალო 203; უხმარი 649
ალამდარი 96
ალო 237; ბანბის 436; თითო დღის 436
ამბარდანი 419, 420
ამბარი 765
ამოვარდნა 586
ამოვარდნილი 611
ამოწუვეტა 55, 245, 811
ამოწუვეტილი 77, 605
ამხანაგები 436, 643
ამხანაგი 94, 226, 402, 676, 679, 743
ამხანაგნი 94
ანდერძი 263, 450, 756
ანეული 228
ანუხხვა 456
ათიხთავი 226, 554, 738, 778
აინახანი 328
აკლება 53, 55, 59, 64, 81, 169, 228, 247, 331, 425, 618, 688
აკლებული 337
აპეური 729, 730
არბაბობა 149, 323*), 430
ასაწერი 271
ასიხთავი 203
ატამი 204
აქიმი 47, 485, 810
აღა 731
აღაჰი 170, 637
აღაჰის გადახდა
აღიღათი 16, 24, 86, 178, 217, 235, 311, 314, 355, 401, 404, 586, 631, 632, 722, 781
აურა 21, 32, 42, 43, 44, 63, 65, 66, 71, 72, 76, 79, 81, 92, 101, 103, 111, 112, 127, 148, 149, 165, 174, 175, 177, 178, 179, 192, 193, 194, 204, 209, 219, 225, 272, 277, 282, 301, 313, 317, 323, 331, 338, 339, 340, 363, 364, 369, 389, 391, 395, 402, 413, 422, 424, 430, 431, 446, 455, 461, 467, 486, 496, 497, 510, 518, 526, 531, 532, 551, 574, 575, 587, 588, 624, 625, 630, 638, 656, 658, 660, 661, 666, 668, 681, 682, 684, 697, 714, 725, 727, 728, 737, 741, 742, 751, 757, 774, 775, 792, 799, 806, 807, 819, 820; იარაღის 359
აურილი 90, 205, 208, 757
აურილნი 191, 192
აშენება 325, 430, 439, 526, 556, 586, 614, 658, 678, 768, 793, 796
აშენებული 322
აშვება 13
აწერა 271
აწუული 69
ახალი დასახლებული 351, 644
ახალმოშენე 350
ახალუხი 51
ახი 623

ბ

ბაგა 234, 235, 329, 366, 601
ბადალი 195, 695
ბაზარი 403
ბათილამა 775, 776
ბაკი 805
ბალახობა 207
ბალიში 155
ბამბა 518, 519
ბანბა 46, 176, 251, 436
ბანი 600
ბაჟი 117, 140, 376, 409, 410, 712; ათისთავის 100; ნიგვზის 813; საგარეჯოს 409; ღვინის 813; ხილის 813
ბაჟის აღება 813
ბარა 142, 383, 465, 512, 566
ბარათები 629, 800
ბარათი 39, 144, 169, 250, 264, 419, 521, 550, 576, 617, 732, 775
ბარათით წარგები 299, 558, 559
ბარათში გამოყოლილი 402
ბარათში გატანილი 329
ბარათში წარგები 178, 250, 264, 265, 298, 441, 451, 820
ბარათში ჩაგდება 156, 526, 548
ბარება 760
ბარვა 813
ბაღები 456, 813
ბაღი 39, 185, 255, 322, 369, 569, 641, 790, 794
ბაღის აკაფვა 69
ბაღჩა 429, 622
ბეგარა 206, 234, 236, 282, 380, 381, 390, 406, 440, 474, 550, 576, 815, 817
ბეგლარბეგი 17
ბეითალმალი 65, 77, 287, 353, 402
ბეითალმანები 234, 264
ბეითალმანი 153, 231, 232, 233, 313, 314, 340, 359, 366, 373, 400, 422, 456, 466, 491, 492, 499, 514, 536, 562, 582, 604, 611, 680, 718, 770, 771, 804
ბელადი 55, 259
ბერები 234, 364
ბერი 387, 521
ბეჭედი 35
ბზე 269
ბინა 165, 216, 231, 398, 413, 644, 815
ბიჭები 253, 254, 313, 455, 475, 546, 624, 659, 742
ბიჭი 32, 35, 45, 47, 64, 70, 71, 103, 123, 124, 156, 164, 183, 184, 194, 196, 205, 210, 219, 245, 263, 270, 286, 289, 297, 304, 319, 331, 346, 361, 362, 384, 415, 431, 434, 442, 446, 454, 461, 471, 541, 542, 585, 590, 656, 660, 671, 674, 681, 713, 727, 728, 759, 763, 772
ბოგანო 689
ბორკილი 34
ბორკილში ჩაგდება 34
ბოსელი 555
ბოქოულთუხუცესი 128, 129, 449, 620, 677, 679, 793
ბოქოულთუხუცესობა 281
ბოძება 156, 198, 314, 448, 692
ბრინჯი 519
ბრძანება 62
ბურჯი 803
ბუში 416
ბძანება 175, 190, 219

გ

გააზადება 377
გააზატება 239, 240
გაბარათებული 560
გაბეგვრა 813
გადაწყვეტა 263
გადაწყვეტილი 144
გადახდევინება 362
გავარდნა 392
გათარხნება 187, 302, 543, 638, 817
გალავანი 430, 498, 632, 738
გალახვა, გალაჭვა 34, 205, 237, 359, 361, 362
გალეწვა 805
გამდელი 160, 278, 344
გამორთმევა 94, 151, 226
გამოსავალი 136, 213, 287, 641, 768, 785; ბაღის 39; მამულის 391
გამოსაღები 16, 20, 22, 78, 125, 138, 155, 468, 520, 533, 646, 652, 669, 683, 754, 815; სახელმწიფო 22; სოფლის 16
გამოხარჩომი 474
გამოტანა 374
გამოფიცვა 235
გამოწირვა 310, 598
განაყარი 101, 144, 223, 375
განაყოფები 117, 161, 350, 364, 385, 386, 416, 451, 472, 535, 559, 581, 588
განაყოფი 69, 95, 118, 139, 161, 192, 222, 343, 516, 578, 582, 586, 595, 599, 602, 605, 606, 610, 621, 622, 626, 722, 725, 760, 781, 794

*) დაბეჭდილია: არაბობა.

განაჩენი 32, 52, 66, 104, 135, 139, 166, 198, 207, 228, 231, 235, 252, 264, 282, 283, 301, 319, 323, 356, 516, 523, 524, 528, 544, 571, 572, 600, 607, 613, 623, 624, 656, 674, 679, 703, 710, 711, 716, 734, 740, 761, 764, 765, 787, 801
განთავისუფლება 669
განთავისუფლებული 288, 447, 580
განჩინება 135, 137
განწესება 138, 191, 224, 236, 377, 402, 592, 602, 623, 778, 785
განწესების დადება 551
განწესებული 97
გარდაკვეთა 551
გარდახდა 144, 145
გარდახდევინება 206, 225, 236, 246, 290, 640
გარიგება 222
გარიგებული 516
გარჩევა 189, 190, 679
გასამართლებული 228, 342
გასამრჯელო 230
გასამურელო 97, 138, 183, 270, 271, 282, 467, 516, 526, 527, 557, 581, 640, 813
გასაღები 184, 282, 302, 453, 676, 689, 709
გასუდვა 153, 221, 277, 294, 339, 486, 677
გასყიდული 132, 535, 550
გასყიდულობა 131
გატეხვა 257, 434
გაუარშიება 194
გაუცხოობა 199
გაუყოფარი 715, 776, 777
გაუყოფელი 264
გაუყრელნი 459
გაფიცება 775
გაქცევა 707, 433, 475
გაღარიბება 297
გაღება 471, 521
გაყიდვა 51, 52, 57, 58, 59, 70, 86, 87, 102, 124, 126, 144, 167, 173, 401, 403, 413, 415, 424, 425, 438, 457, 463, 508, 620, 625, 677, 683, 697, 768, 770, 789, 811, 827, 828, 829
გაყოფა 249, 285, 402, 421, 434, 559, 560, 562, 574, 716, 746, 800
გაყრა 97, 143, 145, 150, 156, 168, 191, 193, 195, 204, 238, 239, 248, 254, 264, 292, 323, 344, 363, 431, 448, 450, 483, 505, 506, 510, 516, 526, 527, 548, 560, 575, 581, 601, 618, 640, 658, 682, 684, 686, 691, 695, 699, 734, 735, 786, 802
გაყრილი 314, 365, 400, 401, 459, 508, 512, 540, 573, 604, 743
გაყრილნი 603
გაყრილობა 106
გაშენება 329
გაჩენილი 521
გაცემა 221, 401, 660
გაცემა 221, 401, 660
გაწილული 560
გაწყრომა 52, 211
გახარაბება 275, 593
გახეიბრება 195
გირაო 44, 73, 80, 133, 147, 148, 153, 154, 185, 264, 266, 327, 407, 500, 504, 516, 527, 582, 605, 606, 609, 661, 696, 702, 707, 708, 744, 790, 791, 792
გლახა 572; კაცი 563
გლახაკი 789
გლახა უბატონო 421
გლეხები 22, 54, 96, 134, 147, 148, 174, 333, 531
გლეხი 50, 52, 55, 67, 82, 92, 96, 156, 157, 163, 175, 256, 286, 324, 391, 426, 495, 504, 550, 557, 558, 578, 608, 692, 700, 701, 828
გლეხი კაცები 340, 515, 826
გლეხი კაცი 55, 83, 91, 94, 226, 244, 569, 586, 640, 651, 676, 693, 741, 755, 757
გლეხი კაცნი 494, 783
გლეხი მსახლობელი 42; სახახო 54, 92
გლეხკაცები 612, 613, 665
გლეხკაცი 516
გლეხკაცნი 490
გლეხნი 18, 67, 121, 287
გოგოები 150
გოგო 33, 62, 266, 772; ნასყიდი 33, 151
გოჯი 124
გუთანზე მოდგომა 286
გუთანი 90, 289, 489, 672, 788, 808, 813
გუთნები 131, 528, 785
გუთნეული 53, 54, 55, 133
გუთნის დედა 780
გუკარი 41, 319, 374, 457, 458, 477, 484, 711, 721, 783
გუკრები 117, 342, 409, 458, 639

დ

დაბმა 52
დაბრუნება [ფრისქვილს] 207, 353
დაგირავება 109, 146, 155, 168, 297, 564, 577, 581, 668, 671, 684, 697, 775
დაგირავებული 741
დაგირაოებული 581
დადება 58, 69, 75, 77, 82, 144, 226, 332, 450, 635
დადებინება 234
დავა 101, 241, 365, 412, 476, 687
დავთრები 116, 191
დავთარი 52, 55, 72, 82, 125, 139, 148, 149, 187, 193, 269, 329, 576, 642, 683, 808, 809; გასყიდული ტყეის 56, 59; გორის 722; ვახტანგ მეფის 45
დაზიარება 65
დათესვა 334, 518, 519, 747
დაკარგვა 42, 62, 72, 83, 84, 86, 130, 144, 165, 192, 193, 195, 197, 199, 209, 214, 219, 220, 242, 245, 246, 247, 249, 252, 260, 266, 327, 348, 349, 355, 384, 436, 462, 473, 509, 519, 571, 589, 627, 728, 747, 749, 756, 792, 797, 800, 820
დაკარგული 181, 266, 293, 346, 725
დამზარი 780
დამალვა 209
დამარხვა 46
დანახარჯი 606, 609
დანებება 35, 147, 148, 182, 214, 215, 218, 235, 236, 241, 308, 309, 355, 494, 537
დაობა 484, 559
დარაიბაბითი 155
დარბაზი 153
დარბაისელები 52
დარბაისელნი 24, 366
დარბევა 35, 236, 264, 300, 407, 763
დარბევინება 237, 325
დარჩენა 43, 224
დასახლება 43, 99, 174, 181, 193, 256, 223, 336, 350, 495, 599, 644, 679, 693, 696
დასეტყვა 150, 192, 253
დასხდომა 583
დატყვევება 55, 85, 94, 101, 102, 181, 539
დაფანტვა 43, 243, 351, 422, 650, 680, 819, 827
დაფანტული 165, 274, 324
დაფიცება 28, 45, 65, 84, 192, 218, 412, 416, 426, 477, 497, 594, 597, 600, 704
დაქცევა 247
დაუენება 76, 92, 247
დაჩოქება 328
დაწერვა 637
დაჭერა 27, 52, 247, 368, 438, 593; ყმათ 206, 231
დახარჯვა 155, 160, 417
დახიზვნა 671
დახსნა 94, 101, 134, 153, 156, 168, 171, 181, 189, 193, 240, 342, 254, 258, 266, 280, 281, 282, 283, 293, 339, 413, 417, 435, 438, 564, 609, 709, 728, 530
დახსნევინება 221, 470
დახსნილი 186, 577, 582, 732
დგომა 32, 76, 83, 84, 149, 244, 398, 436, 442, 445, 476, 550, 556, 619, 664, 814
დებულება, დებულობა 97, 139, 246, 332, 762
დედული 302, 755
დერეფანი 600
დიამბეგები 80, 134, 135, 544, 822
დიამბეგი 528, 547
დიანბეგები 355, 404

დიანბეგი 330
დივანბეგები 108, 122, 159, 172, 173, 237, 249, 355, 361, 478
დივანბეგი 24, 230, 262, 307, 328, 768
დივანბეგობა 544
დიკასტირია 452
დოვთალაბი 201
დუქნები 24, 404
დუქანი 246, 310, 403, 566; ნასყიდი 753
დღის მიწა 141, 158
დღიური 664, 681

ე

ეული 293, 337, 444
ეშიგალასი, ეშიკალახბაში, ეშიკალაბაში 31, 44, 76, 198, 273, 428, 455, 554, 584, 625, 632, 704, 780, 816

ვ

ვაზი 205, 369, 693
ვალები 153, 354, 500, 655, 789
ვალი 49, 73, 86, 96, 136, 145, 167, 181, 183, 185, 199, 229, 253, 259, 260, 294, 303, 305, 306, 327, 334, 372, 395, 396, 411, 434, 456, 461, 471, 512, 532, 533, 546, 550, 564, 576, 602, 644, 657, 670, 671, 675, 677, 685, 686, 692, 712, 728, 732, 744, 758, 788, 790, 791, 797, 798, 802, 810
ვაჭარი 712
ვაჭრობა 376
ვახში, ვახჩი 532, 533, 708
ვენახები 208, 311, 473, 813, 768
ვენახი 23, 110, 124, 205, 212, 213, 226, 283, 289, 329, 336, 340, 366, 390, 493, 561, 562, 569, 593, 596, 597, 600, 611, 615, 662, 663, 674, 678, 698, 702, 712, 741, 769, 786, 789, 800, 805, 811, 825, 829
ვერცხლი 53, 54

ზ

ზაბუთა 685
ზავთი 116, 284, 315, 429
ზარაფხანა 498
ზაქი 787
ზედამდეგი 296
ზედაზე 721
ზეთი 36
ზვარი 204, 205, 211, 231, 256, 257, 291, 316, 334, 569, 608, 689, 813; ერთობის 424; შეწირული 36
ზითვი, ზითევი 87, 88, 313, 456, 486, 487, 742
ზურგი (ზომის ერთეული) 641

თ

თავდახსნილი 442, 454, 727
თავდაუხსნელი 442
თავდახსნილობა 727, 728
თავდები 69, 105
თავილი 420, 500
თავის გამოტანა 354
თავიხ გახუიდვა 461
თავის გატეხვა 228
თავის დაგირავება 421
თავის დახსნა 135, 136, 254, 293, 396, 628, 644, 671, 741, 756
თავის დახსნევინება 453, 454
თავისუფალი 194, 200, 266, 416, 454, 508, 534, 811
თავის შეწირვა 599, 628, 652, 751, 755, 806
თავის წართმევა 481
თავი ხარჯი 670
თავლიდარი 500, 501
თავნი 252, 513, 670, 790
თალიღა, თალიხა 112, 571
თამასუქები 327, 328
თამასუქი 34, 80, 93, 108, 109, 113, 115, 123, 133, 134, 144, 147, 148, 153, 154, 252, 500, 513, 522, 692, 702, 732, 775, 776, 802
თამბიხ ქნა 52, 83, 358
თარხანი 22, 93, 169, 245, 345, 531, 699

თარხნობა 817
თაჯარღა 190
თეთრი 24, 34, 42, 44, 48, 49, 53, 54, 58, 60, 80, 97 105, 108, 109, 110, 133, 135, 144, 146, 147, 148, 158, 169, 173, 178, 180, 196, 260, 263, 264, 275, 276, 277, 283, 294, 297, 328, 329, 396, 421, 433, 434, 444, 468, 469, 470, 500, 501, 504, 513, 522, 529, 553, 566, 575, 577, 581, 582, 590, 602, 606, 632, 635, 655, 672, 674, 675, 701, 702, 719, 732, 739, 743, 746, 756, 759, 769, 770, 775, 783, 788, 790, 791, 792, 811, 813, 815; იმერული 29; რუსის 438
თემი 138, 443
თვალების დათხრა 195
თოფი 52, 53, 54, 58, 60, 62, 69, 110, 111, 113, 201, 269, 289, 304, 337, 359, 392, 414, 415, 468, 520, 541, 656, 665
თოფის კვრა 427
თოფჩიბაში 648
თუმანი 45, 58, 62, 85, 86, 94, 102, 103, 109, 110, 113, 123, 133, 134, 135, 142, 144, 146, 147, 148, 153, 154, 161, 175, 181, 185, 186, 192, 204, 220, 228, 230, 249, 251, 252, 258, 259, 263, 266, 267, 271, 276, 277, 293, 294, 306, 308, 327, 328, 329, 337, 348, 369, 372, 389, 409, 417, 433, 438, 452, 456, 492, 500, 504, 513, 529, 530, 550, 554, 566, 572, 576, 601, 609, 635, 636, 643, 657, 670, 671, 677, 679, 686, 702, 728, 732, 743, 744, 756, 759, 785, 788, 790, 792, 795, 797, 802, 803
თუნგი 138, 768
თხოვნა 245

ი

იათალი 271
იარაღი 53, 58, 60, 110, 111, 269, 280, 304, 306, 541, 656, 717, 776, 810, 877; გუთნის 90
ინთიფა 176
იჯარა 157, 279
იჯარადარი 373, 418

კ

კალატოზები 803
კალატოზი 685
კალო 596, 814
კალო — ხაბაღელი 445, 597, 805
კამბეჩი, კანბეჩი 34, 53, 54, 55, 62, 63, 83, 269, 688, 741
კაცები 21, 42, 44, 62, 74, 76, 80, 95, 96, 131, 132, 156, 183, 226, 264, 289, 321, 324, 351, 357, 390, 395, 396, 450, 451, 573, 600, 601, 608, 630, 637, 646, 757, 764, 779, 790, 791, 794, 798, 808; ახალდაბელი უფროსი 586; ამილახვრიანთ 219; გატანებული 313; თანგამოყოლილი 680; ნამოსახლი 48; სამკვიდრო 357; უფროსი 506; უცხო 569
კაცი 31, 43, 47, 48, 65, 70, 72, 79, 80, 81, 90, 92, 94, 111, 113, 116, 128, 129, 137, 138, 146, 148, 158, 163, 175, 177, 178, 179, 186, 191, 203, 204, 208, 209, 217, 218, 219, 226, 233, 235, 237, 242, 257, 258, 266, 267, 268, 272, 273, 277, 282, 294, 318, 326, 330, 339, 340, 344, 358, 370, 414, 431, 438, 441, 442, 446, 459, 462, 463, 467, 471, 472, 473, 475, 476, 481, 492, 494, 503, 504, 515, 527, 563, 564, 587, 589, 638, 639, 672, 673, 674, 681, 683, 684, 688, 692, 713, 714, 728, 741, 748, 751, 757, 760, 762, 769, 774, 781, 782, 787, 795, 799; ავლაბრელი 555; აზადი 437; აზატნაქნარი 35; ამატელი 175; ამილახორის 285, 355; აშოვარდნილი 151; ამორწყეტილი 59, 211; აყრილი 346, 561; ახალქალაქელი 792; ახალშენი 543; ახალშენელი 435; ბარათის 120, 503; განაყოფი 130; გაქცეული 605; გაყიდული 807; გირაო 294; გომარელი 103; გრე-

მისკეველი 526; დაბალი 146, 191, 479; დათრის 176; დაღელი 123; დიდი 67; ელის 165, 225, 510; ვაკის 193; ზემოქართლელი 192; კახი 76, 362; კეხველი 150; კოხტელი 497; მაჩაბლის 593; მემკვიდრე 83, 177, 338, 644; მთის 192, 193; მოსამსახურე 407; მოსული 112, 656, 661, 741; მოთაბარე 373; მოყუნებული 184; მუხტაბარი 361; მცირე 67; ნასყიდი 42, 71, 189, 193, 248, 421, 475, 588, 589, 624, 670, 756, 759, 818; ნატყვევები 167; ნაყმევი 219; პირველი 191; სახასო 122. 193, 457, 466; სოფლის 745; უბატონო 259, 672, 676, 751; უყმო 424; ფარდი 95; ქართველი 361; ქვეითი 146; ქისიყური 84; ქრცხინვალელი 690; ქოჩარის 195; შეყუნებული 400, წირა 536; ჯავახი 229

კაცის დახსნა 470

კაცის ნყალობა 256

კაცნი 49, 56, 127, 136, 140, 174, 191, 316, 233, 237, 246, 400, 486, 488, 510, 532, 583, 653, 700, 737, 783; აფხაზელი 555; ბარათიანთ 192; გარეშე 327, 561; გრემისკეველი 526; კომლეული, კომლეური 21, 757, 759; ნამსახურნი 14; სახასო 190; სოფლის 184; ხიზანი 380

კიდლად ყოფნა 253

კვერცხი 814

კვიცი 816

კოდი 29, 30, 31, 37, 46, 69, 78, 97, 105, 106, 116, 130, 133. 191, 192, 211, 218, 228, 269, 277, 348, 415, 443, 512, 521, 564, 641, 664, 665, 670, 671, 672, 691, 698, 741, 797, 798; ამენის 37

კოდისპური 192, 193, 239, 225, 709, 710, 747, 796

კოკა 124, 397, 399, 671, 688, 768, 769, 824, 827

კომლი, კომლი, კომბლი 32, 53, 56, 62, 97, 122, 133, 170, 174, 190, 191, 193, 257, 324, 378, 395, 494, 512, 543, 550, 578, 627, 629, 630, 640, 656, 657, 709, 719, 737, 750, 781, 813, 815

კომლი, კომლი, კომბლი კაცი 55, 66, 67, 75 ,78, 80, 96, 108, 116, 126, 137, 139, 171, 178, 179, 184, 187, 226, 228, 245, 287, 294, 307, 318, 320, 323, 334, 341, 357, 368, 369, 385, 386, 402, 406, 418, 419, 421, 427, 445, 459, 469, 489, 492, 510, 526, 537, 541, 568, 572, 573, 574, 577, 586, 628, 659, 700, 748, 750, 767, 782, 790, 811, 819, 820, 827

კომლი უმა 95

კომლნი 364, 687

კომში 205

კონი 317, 778

კოშკები 509; ხის 445

კოშკი 66, 171, 451, 658, 793

კულუხი 225, 239, 243, 566, 796, 812

ლ

ლანგარი 155

ლაშქარი 32, 82, 106, 115, 116, 125, 170, 184, 187, 225, 231, 234, 244, 699, 719, 802, 807, 815

ლაშქარნივიხები 407, 480, 533, 695

ლაშქარნივისი 643, 658, 752, 828

ლაშქრობა 138, 244, 531; დიდი 125

ლაყაფი 236

ლეკში დაკარგვა 389, 579

ლეკებისაგან დახსნა 585

ლეწვა 239

ლიტრა 46, 75, 138, 139, 273, 420, 505, 644, 721, 722, 723, 813

ლობიო 46, 641

მ

მადანჩი 320

მაიორი 294

მათლაბი 91

მალი 16, 17, 27, 109

მალუჯათი 15, 51, 52, 58, 136, 144, 631, 632, 633

მალუჯათობა 128

მამახახლისი 17, 138, 169, 180, 220, 232, 233, 338, 388, 512, 554, 571, 785, 812, 815, 816; გორის 827; დიღმის 36, 98; სურამის 178, 350; ქცხილვანის 139, 700

მანეთი ძველი 252

მარანი 233, 357, 366, 550

მარგალიტი 53

მარილი 46, 414, 415, 787

მარჩილი 29, 69, 175, 266

მახთა, მახტა 15, 554, 716

მდგმური 522

მდევარი 57, 758, 763*)

მდევრობა 138

მდივანბეგები 46, 64, 65, 66, 67, 79, 85, 98, 104, 112, 114, 141, 144, 153, 161, 179, 184, 190, 195, 211, 214, 215. 218, 230, 234, 239, 283, 308, 324, 328, 329, 355, 356, 402, 405, 417, 421, 449, 457, 458, 463, 477, 487, 523, 530, 565, 602, 609, 620, 621, 640, 647, 720, 740, 746, 752, 765, 811

მდივანბეგი 66, 79, 159, 176, 196, 204, 206, 224, 238, 262, 449, 435, 486, 491, 492, 507, 529, 542, 548, 565, 592, 678, 683, 702, 713, 740, 783, 818, 822

მდივანბეგნი 128

მდივნები 74, 75, 114, 128, 171, 191, 192, 193, 195, 338, 402, 487, 564, 609, 621, 712

მდივანი 40, 59, 60, 72, 116, 125. 148, 153, 205, 208, 255, 256, 262, 271, 277, 291, 306, 312, 314, 322, 334, 335, 346, 360, 441, 456, 515, 526, 602, 603, 635, 718, 719, 724, 784, 790, 791

მდივან-ლაშქარნივისი 827, 828, 829

მეაქლემე 45

მებაღე 409, 410

მებაღეები 409, 410

მებეითალმნე 606

მედუქნე 296

მეზვრე 205, 769

*) დაბეჭდილია: მადევარი.

მეითარი 81, 175

მეკოდე 335

მეკომურეები 16, 184, 252, 327, 328, 332, 403, 461, 500, 501, 557

მელიქ-მამახახლისი 153

მელიქ-ქალანთარი 431

მემაზიე 213

მემკვიდრე, მემკუიდრე 72, 83, 129, 177, 223, 269, 338, 472, 574, 693, 765, 786, 805

მემკვიდრეები 520

მენახდე 67, 779

მენახირეობა 302

მეპატრონე 244, 380

მერთლობა 698

მერუე 92, 735, 736

მერუეები 736

მერუენი 38

მესაშოლები 813

მესაფლავობა 516

მესიხსლე 122

მესიხსლეები 52

მესურსათე 775

მეუღუფე 223, 599

მეურმე 414

მეღალე 36, 113, 558, 781, 785

მეღორე 157, 158

მეჩითე 305

მეცხვარე 672

მეხრეები 780

მეხრე ღამის 415

მეჯინიბე 332, 475, 730

მეჯინიბეთუხუცესი 574

მზითევი მზითვი 76, 173, 315, 351, 369, 510, 665, 728

მიბარება 39, 43, 44, 81, 90, 127, 134, 135, 137, 207, 211, 215, 242, 282, 287, 288, 338, 381, 382, 399, 465, 472, 494, 502, 517, 520. 557, 580, 589, 600, 630, 632, 636, 639, 681, 684, 733, 750, 751, 767, 827; კაცების 73; ცხვრის 65

მილახვარი, მილახორი 182, 541, 737, 744

მიმბაში, მინბაში 94, 183, 283, 345, 514, 613, 702, 719, 733, 781, 810
მიმძლავრება 234
მინალთული 32, 35, 60, 86, 93, 104, 106, 112, 153, 180, 249, 252, 270, 271, 277, 280, 305, 331, 332, 348, 373, 383, 407, 410, 418, 464, 468, 523, 529, 530, 642, 674, 679, 688, 696, 716, 792, 798, 811
მინდორი 165, 255, 633; საღალო 664, მირი 16
40, 87, 140, 153, 803
მირშაქარბაში, მისკარბაში, მიშკარბაში 40, 87, 140, 153, 803
მისყიდვა, მიყიდვა 222, 523, 570, 682
მისყიდული 366
მიწა 14, 23, 37, 38, 65, 110, 111, 113, 142, 146, 162, 166, 168, 179, 204, 227, 228, 256, 274, 280, 285, 291, 299, 300, 308, 309, 316, 329, 334, 335, 340, 342, 343, 366, 379, 382, 390, 483, 489, 491, 492, 518, 528, 543, 545, 555, 561, 569, 570, 581, 582, 586, 589, 594, 607, 610, 611, 616, 634, 641, 644, 648, 667, 678, 693, 725, 737, 754, 770, 771, 777, 778, 800, 805, 809, 821, 822, 826; ბეითალმანი 531; გამოჯნული 381; სახნავი 176, 694
მიწის მოხვნა სანახევროდ 674
მიწები 39, 85, 142, 175, 213, 315, 420, 512, 622, 690, 781, 826; ბეითალმანი 680
მიწების შეფარდება 515
მიწებზე დაობა 528
მიხტომა, მიქდომა 110, 228
მიჯნა 107, 772, 773; მაწულის 229
მიჯნები 87, 83, 382, 477, 823
მიჯნების ჩასხმა 256
მიჯნის მოპარვა 264
მიჯნის ჩასხმა 334, 335
მკვიდრი, მკუიდრი 250, 254, 320, 336, 364, 443, 524, 586, 652, 789
მკერვალი 480
მოადი 252, 321, 347, 430, 438, 564, 765
მოადნი 732
მეანგარიშები 420
მოახილები 84
მოახილი, მუახილი 65, 165, 182, 236, 333, 389, 396, 482, 741, 758; ბზის 468
მოახილნი 369, 628, 669, 791
მოახილობა 513, 587, 646
მოაღაჯე 170
მოახლე 52, 161, 205, 386, 408
მოახლეები 124
მობარება 94, 136, 151, 162, 177, 187, 188, 208, 209, 232, 235, 254, 272, 287, 299, 323, 357, 390, 391, 406, 422, 431, 444, 457, 512, 521, 546, 569, 575, 576, 587, 591, 594, 610, 613, 619, 659, 660, 679, 728, 735, 779, 794, 799, 807
მობარებული 518
მოგებული თეთრი 816
მოგვარაჯე 146
მოდავე 449, 454, 488, 495, 496, 532, 542, 563, 565, 566, 574, 620, 661, 751, 755
მოდავეები 650, 740
მოდავენი 551, 664, 714
მოდავობა 781
მოვალე 87, 109, 141, 260, 688, 702, 802
მოვალეები 95, 109, 136, 167, 186, 259, 293, 327, 655, 675, 707, 788
მოვალენი 639, 670
მოთაბარე, მოთაბარი, მოხთაბარი კაცი 373; მემკვიდრე 680; ნასყიდობა 590; მოწმე 227, 772
მოკითხვა 214
მოკითხული 24, 57, 82, 122, 217, 300
მოკითხულის ქნა 70, 91, 98, 111, 114, 122, 166, 240, 348
მოლარე 652, 767
მოლარეთხუცესი 33, 230, 231, 255, 256, 402, 572, 672, 771
მომსახურება 133, 437
მონაგარი 691
მონასყიდობა 327
მონასყიდე 459, 466, 607, 641
მონახევრე 608
მონიშნე 196
მოპარვა 436
მორდლები 505
მორდალი 71, 220, 319, 357, 697, 734, 735
მორიგე 83, 246, 369, 434, 475, 480, 532, 554, 695, 707, 708, 737, 738, 749, 763
მორიგობა 323, 407, 463, 533, 553, 807
მორიგობიდან ამოშვება 407
მოსავალი 26, 36, 113, 173, 192, 257, 301, 461, 545, 552, 589, 734
მოსავლის აკრეფა 519
მოსაკითხავი 246
მოსაკრები 255
მოსამსახურე 16, 196, 281, 407
მოსამსახურეები 52
მოსახლე 178
მოხაჭმე 137, 642
მოხაჭმენი 508
მოხვლა 564
მოხული 112, 318, 565
მოურავი, მოვრავი 38, 66, 94, 95, 97, 99, 122, 138, 158, 166, 184, 195, 204, 209, 214, 225, 234, 235, 257, 259, 267, 282, 287, 288, 289, 292, 317, 356, 363, 378, 389, 446, 455, 476, 487, 504, 518, 530, 534, 562, 589, 596, 600, 601, 605, 638, 647, 656, 678, 692, 693, 700, 706, 710, 730, 747, 758, 774, 785, 787, 796, 802; არაგვის 209, 232, 235; ახალგორის 557; გავაზის 71, 235, 460; ეამბეგარაჯი 223; ციბის 785; ენისელის 335; თიანეთის 287, 683, 684, 706; თუშთ 197, 462; კალაურის 223, 224; პარტოფის 73, 526; მცხეთის 774; რუისის 38; სურამის 214, 218, 220, 259, 275, 350, 391; ფაშაოანის 750, 751; ქიზიყის, ქისიყის 30, 204; შინდი'ის 77; ხოდაშნის 517; ჯიმითის 66, 225
მოურავობა, მოურაობა 77, 162, 219
მოფენილობა 55, 155
მოფიცარი 478
მოფიცარები 496
მოქალაქე 31, 88, 102, 108, 154, 480, 608; გორელი 702
მოქალაქენი 310, 746
მოქირავნეები 444
მოღალენი 824
მოღალობა 785
მოყალნე 16, 239, 437, 699
მოყალნეები 693
მოყუანა 141, 414
მოყუარე 229, 605, 606
მოყიდული 330
მოყრობა 173
მოშლა 359
მოწილეები 389
მოწმე 65, 105
მოწმეები 101; მოსთაბარი, მუთაბარი 588, 607
მოწყალება 249
მოჯრა 644, 645
მოხდომა, მოკდომა 58, 59, 107, 204, 289, 397, 457, 520, 542, 584
მოხელე, მოკელე 18, 162, 210, 244, 267, 287, 301, 311, 345, 415, 420, 422, 471, 495, 554, 646, 782, 795
მოხელეები, მოკელეები 14, 192, 214, 256, 458, 461, 474, 545, 654, 728; მთიულთ 411; მუხრანის 384, 385
მოხელენი 38, 184, 348, 482, 526, 683, 689, 796
მოხელეობა ალავნის 158
მოხვნა, მოკვნა 131, 165, 260, 315, 334, 492, 557, 558, 567, 589, 771, 821
მოხნული 586
მოჯამაგირე 103, 256, 678
მსახლობელი 211, 340
მსახურება, მსახურობა 47, 125, 145, 147, 164, 194, 170, 225, 254, 339, 463, 468, 504, 531, 642, 671, 694, 750, 762
მსახური 20, 42, 53, 54, 83, 103, 207, 223, 224, 236, 273, 318, 319, 332, 362, 392, 437, 456, 485, 586, 608, 645, 779, 809, 817; მზიოვის 569
მუახლე 263, 444
მუნასიბი, მონასიბი 336, 403, 641

მურახასი 407
მურახახობა 197
მუშა 160, 171, 172, 283, 369, 641
მუშაობა 433
მუშის მოჯრა 171
მუშრიბი 357, 722, 738
მუჩალგა 118, 126, 156, 209, 210, 233, 403, 458, 461, 499, 504, 513, 528, 537, 583, 629, 706, 708, 716
მუხლზე კოცნა, მუკლზე კოცნინება 140, 433
მუხრანბატონი 52, 402, 645, 794
მუჯალამა, მუჯალმა 135, 328, 386, 395, 408, 637, 666, 696, 772, 781; ქალაქის 403
მუჯრა 529
მწერალი 421, 514
მჭედელი 575; პატარა 805
მჯერელობა 219; დიდი 344
მჯერელი 150
მძევლები 795
მძლავრება 150, 188
მძლავრობით ჭერა 535, 537, 559, 801
მწერელი 113

ნ

ნაახლები 354
ნაბადი 541
ნაბადვარი 456
ნაბოძები 73, 211, 352, 371, 465
ნადირობა 317
ნავენახარი 215, 466, 545, 637, 641, 662
ნავენახევები 379
ნავენახობები 622
ნავენახობი 216
ნაზვრევი 36, 569, 690
ნაზირი 71, 76, 84, 109, 109, 113, 116, 297, 369, 389, 433
ნაიბ-ეშიკაღასბაში 542
ნაიბი 323, 461, 553
ნაიონჯევი 611
ნალბანდი 310
ნამზითვი 772, 819; მუახლე 579; მზღებელი 47
ნამსახური 415
ნამუახლარი 164
ნაოკრები 457
ნაოკარი ნაწიხქვილარი 456
ნარბევი 763, 764, 815
ნახამზღვრები 495
ნახაღი 126, 272, 742
ნახალიბ ქნა 400, 634
ნახახლარი 366, 637
ნახახლები 379, 496
ნახისხლი 479, 656
ნახყიდათ მიცემა 47
ნახყიდები 43
ნახყიდი 15, 23, 38, 87, 110, 141, 168, 216, 221, 227, 241, 265, 274, 278, 290, 291, 300, 321, 330, 342, 348, 374, 375, 379, 428, 433, 434, 453, 473, 473, 511, 522, 549, 551, 569, 581, 592, 607, 622, 662, 663, 664, 668, 699, 742, 789, 791, 819, 822; მთა 394; ნაზვრევი 569; ნაფუზარი 569
ნასყიდობა 37, 120, 134, 135, 137, 147, 156, 220, 260, 292, 376, 423, 459, 466, 493, 522, 543, 566, 603, 622, 657, 664, 746, 826
ნასყიდობით დაჭერა 544
ნასყიდობით ჭერა 495
ნაფეტვრები 165, 568
ნაფუზარი 285, 543, 741, 787
ნაფუზარი 213
ნაღდი 584, 679
ნაყიდი 127, 690
ნაყმევი 334, 749
ნაშენობა 353
ნაცვალი 50[illegible], 536, 599, 622, 654, 706, 727, 742, 796; ბახტრიონის 644
ნაცვლობა 745; ცხინვალის 138
ნაძითვი (=ნამზითვი) 124
ნაწყალობევი 223; სოფელი 92
ნაჭირნახულევი 329
ნახევარნაცლობა 138
ნახირი 729
ნახნავი 160
ნეკის ნასისხლი 466, 522
ნეკის სისხლი 354, 448, 479
ნიგვზები 622, 623
ნიგვზნარი 569
ნიგოზი 46, 381, 787
ნიშანი 686
ნოქარი 105
ნუსხა 355, 456

ო

ოლარი 51
ორბატონობა 487
ორთუჭი 155
ორმო 301, 550, 600, 747
ორხუა 155
ოსმალობა 47, 81, 144, 217, 219, 225, 265, 278, 291, 317, 319, 487, 613, 781
ოხტატი 64, 716

პ

პალატი 629
პარტახტი 562, 768
პატრები 305
პირუტყვი 228, 691, 709
პური 29, 30, 31, 37, 53, 54, 55, 58, 79, 97, 116, 119, 130, 133, 192, 211, 218, 269, 271, 272, 273, 277, 348, 415, 420, 443, 515, 518, 519, 521, 550, 564, 600, 644, 646, 665, 671, 672, 683, 691, 698, 707, 734, 768, 775, 783, 787, 797, 798, 824, 827, 828

რ

რაიათი 22
რაყაში 15, 19, 22; ნადირშაის 487
რახტი 155
რთველი 226
რიგი 137, 139, 436; კახეთის 402; მოურაეის 236; სამართლის 464; სამოურაოს 509; ღრიების 220
რიგით პურის ჰმევა 138
რუ 92, 160, 248, 251, 317, 626, 647, 735, 736; რუისის 188; საღოლაშენის* 91; სიონის 451; ქვეითი 176; წისქვილის 633
რუს გამოღება 350
რუსხმული 594
რჩენა 47, 119, 158, 243, 622
რჩომა 359, 419, 452, 463, 474**

ს

საბალახე 84, 157, 289, 322, 643, 704, 705, 706
საბახჩე 342
საბენდავი 283, 284, 504
საბოლბლო 376
საბოხტნე 545, 561, 637
საბუთი 87
საბძელი 247, 596
საგანაუოფო 771
სადაოდ დება 559
სადედოფლო 456
საეკიმო 670
სავენახეები 342
სავენაჯე 536
საზრდო 436. 734
სათარხნო 824
სათივე 622
სათხოვარი 22, 83, 106, 116, 137, 144, 181, 184, 245, 475, 531, 543, 642, 676, 699, 728, 753; საქეყნო 170
საიასაულო 18, 94, 142, 230, 307, 513, 523, 688

---

* დაბეჭდილია: სოლალაშენი.
** დაბეჭდილია: რაჩომა.

საკათალიკოსო 256, 801
საკირე 171, 697
საკლავი 97
საკლავის ფასი 796
საკვამლო, საკომბლო, საკომლო 117, 123, 128, 158, 205, 211, 257, 315, 378, 488, 499, 503, 520, 580, 584, 621, 627, 683, 694, 712, 795, 796, 809
საკომლოები 159
სალბაში 394
სალექო 463, 538, 573, 644, 699, 683
სალთხუცესი 51, 52, 81, 82, 88, 194, 207, 307, 314, 346, 381, 398, 403, 426, 456, 486, 595, 657, 712, 785, 805
სამამული 342, 770
სამანი საქვეყნო 514
სამარხი 294, 434, 625
სამარხო 787
სამასპინძლო 82, 170
სამღვიანბეგო 60, 230
სამთხრობლო 464
სამზვრე 342
სამზღვარი 507, 740
სამინბაშო 708
სამკვიდრებელი 21, 367
სამკვიდრო 298, 300, 384, 385, 486, 550, 609, 677, 696, 725, 726, 794; სასახლე 814
სამნები 85, 214
სამორიგე 700
სამოურაო 14, 97, 224, 698, 814
სამოყალნეო საქმე 239
სამრევლო 598, 766
სამროვლო 189
სამსახური 14, 21, 26, 32, 39, 42, 63, 67, 76, 77, 82, 96, 97, 98, 99, 106, 119, 122, 138, 141, 150, 151, 152, 154, 179, 181, 189, 190, 191, 192, 213, 226, 231, 232, 236, 239, 240, 243, 244, 246, 258, 281, 302, 318, 331, 332, 344, 346, 352, 380, 393, 411, 425, 437, 450, 463, 474, 483, 506, 518, 550, 551, 572, 579, 582, 590, 638, 642, 652, 647, 648, 650, 651, 653, 669, 670, 680, 685, 686, 719, 721, 722, 733, 734, 736, 747, 757, 797, 821, 824; ბატონის 97; მძიმე 579
სამსჯავრო 182
სამუშაო 716
სამღებრო 157, 279, 280, 367, 370, 371, 376, 418, 535, 588
სამძღვარი, სამძღუარი 492, 784
სამძღვრები 215, 823
სამწუხრო 614, 766
სანათი 276
სანახევრო 664
სანახევროდ ჭერა 589
სანგარი 248, 445
სანერგე 555*, 708, 738
სანთელი, სამთელი 36, 75, 177, 505 721, 722, 723, 813
სანთელის ფასი 518
სანი 701
სანალნე 18, 60, 185
სარბევი 407
სარბიელი 56
სარგებელი 60, 174, 185, 251, 252, 337, 338, 421, 444, 501, 504, 512, 513, 577, 635, 670, 756, 790, 798
სარგო 100, 224, 258, 474, 554, 778, 813
სარდალი 26, 608
სარდარი 594
სართი 648
სარტყელი 51
სარუსო 644, 647, 683, 694, 699, 700, 728, 749
სარქარდები 20
სარჩარი 118, 276, 296, 429, 519, 576, 583, 798
სარჩო 43, 53, 54, 155, 191, 198, 224, 308, 353, 358, 416, 439, 462, 463, 466, 531, 655, 741, 747, 811
სარწყავი 38
სასარდლო 158

* დაბეჭდილია: სანახვე.

სახახლეები 166
სახლევი 220
სატარუღო 16, 17
სატევარი 276, 423
საუმცროსო 776
საუპატიო 469
საუფლისწულო 170, 285, 471
საუფროსო 147, 148, 150, 195, 365, 434, 435, 506, 581, 689, 776
საუფროსოს ხარჯი 618
საფარდო 801
საფიჩხულე 456
საფიცარი 469
საქვეყნო 463, 576, 647
საქვრივო 65, 69, 71, 130, 183, 811
საქონელი 54, 55, 56, 58, 59, 69, 83, 160, 180, 185, 192, 195, 225, 323, 514, 643, 774, 787, 798, 827; ოთხფეხი 302; წართმეული 148; წანართმევი 414
საქორწილო 56, 637, 638, 811
საღალე 783
საღალო 15, 379
საღალოები 812
საუბეური 625
საუმო 50, 58, 724
საშოვარი 372
საჩექმე 813
საჩინო 373
საძიძაო 270
საძმო 360, 434, 564, 585
საძოვარი 514, 664
საძღაური 421
საწირავი 599
საწიხკვილო 28, 29, 124, 162, 163, 275 353, 368, 569, 647, 648; ბამბელები 648
საწნახელი 805
საწოლი 155
საწყლისპირო 703, 778
საჭირვეულო 634
საჭირნახულო 150, 820
სახელო, საკელო 14, 223, 236, 262, 281, 361, 398, 482, 538, 698, 694; სამკვიდრო 483
სახელოები 472, 699
სახლი 23, 153
სახლკაცი 191, 395, 483, 760
სახლკარი 247
სახლობა 191, 195, 454
სახნავი. საკნავი 176, 220, 256, 514, 518, 519, 664, 712, 787
სახნისი, საკნისი 337, 665, 780
სახსარი 135, 136, 167, 175, 249, 585, 544, 552, 565, 571, 574, 576, 581,
სახახო 44, 45, 48, 54, 67, 77, 90, 129, 141, 151, 184, 189, 208, 216, 225, 230, 231, 259, 267, 338, 349, 358, 384, 410, 445, 446, 485, 497, 498, 509, 652, 721, 771, 773, 774, 813; აზნაურწვილი 268; ახალდაბერი 51; მეითალმანი საკომლო 358; მკვიდრი 348
სახახონი 721
საჯარიმო 307
საჯილდაო 726
სიგელი 23, 32, 72, 81, 88, 110, 137, 154, 159, 161, 181, 204, 227, 274, 324, 330, 356, 369, 381, 391, 416, 429, 461, 465, 466, 479, 492, 522, 602, 609, 632, 641, 649, 665, 699, 704, 740, 742, 743, 753, 790; ჩაუბეჭდავი; თავდახსნილობის 128, 129; ნაბოძები 401; ნასყიდობის 23, 71, 204, 274, 284, 350, 379, 421, 792, 826; ნაწყალობევი 801; ძველი 138
სიგლები 81, 476, 477, 549, 813; ნასყიდობის 484
სითარხნე 333, 556, 793
სიმინდი 589, 641, 736
სისხლი 263, 276, 687, 752; მთელი 469
სისხლის ბოძება 615
სისხლის გაჩენა 115
სისხლის მიცემა 423
სისხლის ფასი 809
სიღარიბე 186, 228, 755
სიღნაღი (სიმაგრე) 518

სპილენძეული 707
სპილენძი 53, 54, 55
სულადი 46, 671, 741
სულთანი 418, 419
სურსათი 16, 78, 82, 83, 116, 170, 187, 225, 244, 253, 419, 471, 609, 776, 798
ხაედვა 154

ტ

ტაცება 473
ტერტერა 33, 111, 429, 786; სომხის 306
ტივი 145, 636, 757
ტივის სალბაში 146
ტივის ხეები 394
ტკბილი 18, 226, 768, 785
ტოლობა 155
ტფილელი 185, 797
ტყე 146, 255, 333, 350, 357, 796
ტყვე 55, 56, 58, 59, 122, 135, 143, 164, 173, 181, 185, 197, 200, 216, 219, 242, 249, 250, 266, 293, 384, 392, 532, 533, 542, 553, 578, 579, 580, 628, 691, 695, 709, 710, 786, 770, 811
ტყვეები 17, 58, 156, 325
ტყვეობა 196, 385, 534, 539, 800
ტყვეობიდამ, ტყვეობიდან მოსული 194, 242, 508, 543, 572
ტყვის გაყიდვა 552
ტყვის დასყიდვა 397
ტყვია 53

უ

უარშოობა 516, 517, 579, 736, 763
უბოსტნობა 474
უდებები 813, 814
უდებების დადება 814
უდები 193
უდების დადება 170, 638
უზბაში 20, 24, 400, 401, 428, 449, 525, 553, 554, 610, 695, 737, 738
უილაჯო 203
უკუმდგარნი 440
ულაყი 138
ულუმბელი 413, 414
ულუფა 223, 377, 452, 645
ულუფის ამოკვეთა 377
უმაშული 127, 131, 181, 459, 475, 520, 533, 642, 644, 728
უმაშულობა 273, 274, 491
უმაშულოდ გასყიდვა 657, 658
უმაშულონი 549, 689
უმართებული 13
უმონახიაო 423
უმორჩილობა 506
უმსახური 194
უპატრონო 447
ურდო[ო]ბა 188
ურემი 113, 205, 272, 414, 453, 600, 676, 813, 827, 828
ურმები 451
ურუმები 141
ურუმობა 19, 33, 112, 348, 361, 488
უსამართლო 62, 70, 141, 143, 150, 169, 174, 176, 187, 199, 237, 240, 243, 265
უსამართლობა 45, 195, 212, 217, 250
უსარჩოვო 231
უსყიდი 135, 321, 822
უფლისწულები 569
უქირაო 153
უღლები 729, 730
უყმო 459
უხმარი ალაგი 649
უჯათი 144, 222, 239; ფაშებას 63

ფ

ფარეში 725, 813
ფარეშთუხუცესი 88, 249
ფარეხი 825
ფარჩა 85, 169, 296, 297, 533
ფასი 201, 241
ფაშა 57, 155, 339
ფაცერი 317, 457, 458, 782, 783
ფეიქარი 518, 779
ფეტვი 64, 105, 106, 176, 436, 595, 729, 736
ფეტვები 729
ფეტვიანები 165
ფეშქაში 813
ფიალა ვერცხლის 155
ფილონი
ფინდიხი 155
ფიცი 32, 52, 140, 196, 198, 234, 268, 322, 404, 427, 456, 469, 504, 635, 666, 759, 761
ფიცით გამოტანა 298
ფიცით გარჩევინება 774
ფიცით გატანა 147, 322, 379, 412
ფიცით მოხსენება 363
ფიცით შემოვლა 477
ფიცის დადება 101, 107, 139, 288, 496, 566, 567, 578, 740
ფიცის მიცემა 475
ფუთკარი 220
ფული 702
ფური 83
ფურ-კამეჩი 787
ფური ხბოიანი, კბოიანი 69, 425
ფურცელი საკაფი 205
ფქვილი 813

ქ

ქათამი 814
ქალამანი 113
ქამარი ვერცხლის 688
ქალანთარი 52, 336, 631, 632, 633
ქარავანი 183, 534, 795
ქარხანა 767, 797
ქევხა, ქეშხა 44, 85, 236, 253, 335, 599
ქეთხუდა 21, 685, 765, 813; გორელი 716
ქეთხუდები, ქევხუდები 16, 108, 153, 310, 328, 403, 421, 500
ქერი 37, 97, 191, 518, 519, 637, 671
ქვაბი ლიტრიანი 787
ქვამარილი 414
ქვევრები 233, 234, 622
ქვევრი 205, 322, 366, 642
ქვეშაგები 53, 54
ქვეშსაგებელი 155
ქინძი 474
ქირა 30, 284, 296, 327, 330, 389, 498, 616, 617, 668, 685; სახლის 129; ფეხის 249
ქირაობა 158
ქრთამინება 581
ქრთამი 267, 433, 543, 544, 789
ქსანი (ზომის ეროვნული) 275
ქუდი 196
ქუდმოხდით მირთმევა 450
ქურდი 720
ქურდობა 421

ღ

ღალა 36, 75, 80, 142, 218, 225, 226, 227, 243, 257, 258, 309, 342, 350, 351, 380, 420, 445, 451, 453, 488, 492, 496, 512, 514, 518, 519, 520, 546, 557, 558, 561, 566, 568, 572, 594, 595, 607, 622, 648, 661, 663, 664, 665, 666, 667, 714, 715, 754, 767, 768, 777, 778, 781, 785, 805, 806, 809, 812, 819, 821, 822, 823, 825, 826
ღალა-კულუხი 15, 607, 612
ღალები 567
ღალის ყური 158
ღარიბები 572
ღარიბი 158, 214, 216, 642, 670
ღვინო 54, 55, 58, 60, 97, 124, 192, 226, 253, 269, 369, 397, 399, 550, 671, 688, 768, 787, 824, 827
ღორები 289
ღორი 46, 53, 84, 125, 157, 158, 205, 272, 321, 322, 423; გოჭებიანი 201

ყ

ყაბზი 46, 250, 420, 498, 500, 529, 530
ყაბული 222
ყადაღა 57, 209, 248, 315, 570, 558, 687, 703, 709, 745
ყადიმი 352
ყაზახობა 55, 56, 57

უათლანი 210
უათლანის ქნა 50, 53
უალათი 236
უალათად მოხსენებული 222
უალათათ გაშინჯვინება 514
უალანი 266, 693
უანა 205, 300, 589, 590, 595, 819; გაუთიბავი 228; მოსამკალი 212
უანები 729
უარაულები 700
უარაული 350, 737, 738
უარიბი 461
უაფიჩი 663, 805, 806, 825
უაწიმები ვერცხლის 58
უაწიმი ოქროსი 113
უვავილი (აცილმყოფობა) 644
უველი 46, 53, 55
უიდვა 66, 71, 123, 133, 141, 213, 327, 446, 557, 558, 602, 603, 608, 812
უიზილბაშები 136
უიზილბაში 141, 439
უიზილბაშობა 47, 128, 278, 291, 430, 488, 646; პირველი 112
უორიახაულბაში 386, 631, 777
უულარაღები 178, 179, 186, 399
უული 104, 105
უულუღჩი, უულუხჩი 528, 529, 780; დედოფლის 660; მირიან მეფის ძის 540, 541
უურძენი 185

შ

შაგირდი 716; ბადნის 302; მადანჩის 319, 320
შარა 601; ბაღის 111
შართლაშა 271
შაური 60, 64, 93, 95, 114, 153, 173, 252, 266, 273, 338, 369, 504, 518, 529, 551, 635, 716, 776
შაქარი 813
შაუვანა (იგივე **შეურა**) 220
შებმევინება 436
შეგდება 28, 42, 478
შეგდებული მოწმეები 496
შევარდნა 307
შეკრებულება 767
შემოსავალი 517, 271
შემოფიცვა 288, 322, 578, 800, 801
შემოწერა 106, 642
შემოწყრომა 163
შემოჯდომა 331
შესავალი 517, 768
შესამყრელო 183
შეფიცება 42, 101, 219, 416
შეფიცვა 140, 206, 234, 235, 364, 412, 432, 522, 596
შეყრა 145, 474, 691, 695, 802; ძმათა 439; სახლისკაცად 183
შეყრილი 400, 401
შეყრილობა 475
შეშა 141, 432, 813
შეწერა 116, 192, 573
შეწერვა 184, 471, 554, 646, 815
შეწირვა 81, 165, 369, 450, 599, 637, 689
შეწირული 117, 347, 376, 393, 409, 616, 638, 712, 811; ეკლესიის 117; ეკლესიის მამული 358; მამულები 579; ხატის 170, 666, 667
შეწირულობა 33, 765; მონასტრის 679
შინ ჩადგომა 99
შიხთლები 423
შოვნა 145
შუა დადება 147
შფოთი 73

ჩ

ჩაგდება 178, 239
ჩადგომა 137, 187, 395, 396, 646, 647
ჩალთუკი 176, 518
ჩამორთმევა 398
ჩამოსაკლები 625
ჩაფარი 57
ჩაფი 60, 97, 253
ჩაქრა 457, 458
ჩივილი 136, 241, 246
ჩითი 296
ჩინური 797
ჩიჭილა 47, 129
ჩოხა 180

ც

ცალი 18
ციხე 136, 174, 322, 510, 570, 658, 687; ალის 103; გელას 622; დაჭერილი 228; [ვახანის] 758; ლომის 323; მაჯნის 229; სურანის 44, 522; ქალაქის 52; ქარელის 52; ქოდალის 253; ყარსის 325; ძამის 50, 51, 52, 55
ციხისთავი 311
ციხის რიგი 55
ცხენები 622, 727, 729, 816
ცხენების გატაცება 813
ცხვრი 32, 60, 62, 83, 84, 85, 94, 113, 133, 142, 155, 205, 230, 277, 280, 304, 414, 415, 434, 486, 502, 504, 541, 542, 623, 632, 656, 674, 685, 717, 720, 734, 748, 787, 795, 802, 810, 817
ცხვარი 53, 54, 65, 111, 201, 228, 272, 273, 289, 399, 824, 825

ძ

ძალა 111, 119, 128, 132
ძალით ჭერა 690
ძალის დატანება 97, 820
ძალის ქნა 813
ძმაფიცნი 438
ძნა 453, 607, 805
ძროხა 53, 54, 55, 111, 201, 220, 228, 272, 337, 348, 399, 564, 688
ძღვენი მკვდრის 813; ქორწილის 813

წ

წამალი 53, 55, 797
წამოჭიდება 254, 471
წართმევა 67, 69, 112, 120, 198, 211, 212, 270, 300, 337, 382, 399, 466, 472, 615, 641, 642, 698
წასახურავი 686
წალა 196
წახდენა 48
წერილი 174
წიგნები 45, 66, 73, 128, 158, 211, 212, 229, 231, 241, 317, 319, 346, 415, 460, 472, 553, 573, 591, 592, 611, 620, 662, 666, 667, 674, 762, 765, 776, 778, 805, 826; ეკლესიის 673; ნასყიდობის 188, 434, 484, 535, 829; ნიკოზლის 673; წყალობის 131, 132, 169, 609
წიგნი 29, 39, 44, 47, 57, 67, 71, 75, 121, 131, 140, 147, 159, 182, 188, 193, 210, 223, 224, 234, 270, 279, 309, 310, 314, 328, 333, 341, 349, 359, 361, 377, 412, 416, 427, 438, 459, 469, 522, 527, 536, 541, 546, 648, 669, 726, 753, 756; აზატულობის 579; ანდერძის 485; ბატონის 348, 371; ბატონ-ყმობის 810; გარდაწყვეტილი 342; გაყრის 802; გირაოს 44, 522, 826; თავდებსნილობის 128, 255, 396, 453, 760; თავდებობის 460; იმან-ყული-ხანის 159; მამად-ყული-ხანის 159; მამულის 66, 591, 611, 717; მიბარებული 255; მოთაბარ-ნასყიდობის 690; მოკითხვის 156; მოწმობის 347; ნასყიდობის 23, 35, 104, 105, 122, 132, 156, 254, 279, 285, 291, 348, 376, 439, 543, 544, 585, 588, 594, 602, 607, 668, 690, 822; ნუგეშის 788; საბუთიანი 826; სადაო 477; სასახლისკაცო 719; სითარხნის 138, 345, 488; ტყვეთათვის დადებული 197; ფაშის 57; ყმობის 47, 210; შეწირულების 393, 733; ძმობის 64; წყალობის 159, 718
წიგნით ბოძება 561
წიგნის გატეხვა 801
წიგნის სწავლა 443
წილი 143, 158, 159, 173, 174, 187, 189, 195, 204, 205, 220, 222, 224, 251, 256, 257, 260, 263, 271, 281, 292, 321, 343, 350, 367, 370, 389, 394, 404, 410, 412, 417, 433, 434, 435, 449, 509, 515, 516, 581, 582, 585, 658, 684, 685, 691, 693, 701, 718, 735, 743, 744, 768, 769, 775, 776, 786, 819; მოსავლის 18

წილის ყრა 562
წილობა 637
წილში ნარგები 441
წილში ჩაგდება 150, 354, 548
წინ დაჩოქება 198, 204
წისქვილები 40, 487, 514
წისქვილი 23, 142, 162, 207, 213, 275, 305, 316, 317, 356, 381, 428, 525, 608, 610, 626, 627, 633, 634, 647, 648, 772, 773, 787, 804, 813; ნასყიდი 159, 355; ნახევარი 355, 356; ქალბის 824; ქვითკირის 353
წისქვილის ქვები 295
წნელი 357, 432
წყალი 37, 92, 106, 176, 248, 251, 303, 316, 317, 327, 429, 618, 658, 735, 736, 783, 804; ნაკადელი 189; ნაბაღვარის 456; რიგის 38; სოფლის 303; წისქვილის 626

ჭ

ჭალა 255, 471, 569, 637
ჭამა 136, 181, 185, 189, 213, 214, 227, 240, 311, 314, 315, 329, 374, 390, 549, 586, 702, 753, 781, 783; მამულის 119, 439; მამულების 289; პურის 119
ჭერა 45, 65, 82, 87, 88, 103, 113, 131, 132, 135, 142, 145, 147, 162, 163, 188, 209, 211, 212, 213, 215, 222, 232, 234, 244, 250, 267, 271, 278, 284, 291, 292, 298, 300, 307, 314, 320, 334, 350, 355, 367, 370, 373, 374, 375, 400, 401, 456, 473, 488, 489, 495, 503, 517, 520, 522, 524, 534, 549, 558, 564, 578, 607, 613, 614, 627, 641, 662, 664, 702, 749, 753, 826; იჯარით 785; მამულებას 391; მამულის 35, 119; ნასყიდობით 181; სამამულეთ 44; უსამართლოდ 105
ჭიგო 357
ჭიდება 473
ჭირიანობა 284
ჭირნახული 64, 346, 747
ჭურჭელი 798, 813

ხ

ხაბაზი 53, 59, 98, 151, 475, 585
ხათრიჯამი 265, 327, 336, 677, 778, 795
ხალვარი, ხარვარი 271, 772
ხალიჩა 787
ხამი 296
ხანი 14, 15, 22
ხანჯალი 200, 273, 337, 579
ხარები 37
ხარი 55, 83, 90, 97, 111, 190, 237, 269, 337, 419, 427, 463, 464, 672, 698, 729, 736, 741, 808
ხარაბა 51, 353, 456, 488, 581; აღგილი 224; ეკლესიის აღგილი 738; საკომლო მამული 48; სოფელი 22, 582
ხარჯი 16, 17, 22, 52, 106, 128, 137, 148, 170, 192, 323, 390, 406, 468, 464, 471, 475, 504, 517, 520, 532, 536, 550, 563, 572, 644, 669, 670, 676, 683, 685, 688, 689, 694, 700, 721, 728, 744, 749, 753, 754, 758, 759, 803, 808, 810, 813, 815, 817, 827; აწერის 116, ბაღების 369; სასოფლო 138; საქვეყნო 669, 680; სახელმწიფო 722; უცხო ქვეყნის ჯარის 170
ხარჯის დადება 116
ხახი 122
ხახვი 46, 474
ხელი 27, 614
ხელის ამართვა 135, 162, 212, 213, 216, 228, 299, 411, 488, 522, 528, 723, 772, 792, 826
ხელისახამართავი 207, 522, 566
ხელის აღება 35, 260, 268, 286, 300, 478, 517, 545, 556, 561, 664, 790
ხელის აღებინება 97, 684
ხელის დადება 59, 804
ხელის ჩართვა 603
ხეები 201
ხელმოკლე 203
ხელობა 461
ხელოხანი 571
ხე-ტყე 247
ხეხილი 474, 622
ხვნა 83, 90, 113, 142, 165, 214, 239, 257, 436, 443, 451, 573, 514, 561, 594, 664, 672, 693, 736, 767, 777, 813, 822
ხიზნები 519
ხიზანი 15, 39, 53, 90, 96, 127, 146, 149, 171, 200, 203, 204, 213, 216, 229, 246, 268, 292, 302, 305, 322, 332, 257, 436, 443, 451, 473, 514, 561, 617, 644, 646, 647, 694, 695, 737, 751, 755, 781, 782, 786, 815; კაცი 406, 686
ხიზნათ დადგომა 584
ხიზნობა 131, 225, 474, 487, 738
ხიზნობით სამსახური 689
ხილი 185
ხლება 82, 229, 246, 318, 319, 399, 437, 486
ხმალი 52, 53, 54, 110, 200, 273, 289, 407, 469, 502, 566, 567, 625
ხოდაბუნი 14, 144, 211, 256, 257, 312, 315, 316, 379, 621, 819
ხუთასიხთავი 703
ხუცესი 263, 443, 494, 591

ჯ

ჯარი 69, 205, 228, 231, 246, 425, 436, 437, 464, 640, 641, 716, 734, 787
ჯელდებული 254
ჯელთ უოფნა 464
ჯელი 112, 166, 242, 249, 432, 441, 454, 634, 640, 642
ჯელის ამართვა 132, 285, 355, 390, 429, 522, 555, 556, 578, 610, 611, 613, 693, 734, 735, 761, 762, 794, 829
ჯელის აპყრობა 730, 808
ჯელის აღება 44, 219, 220, 242, 457, 486, 522, 629, 658, 669, 707, 737, 738, 739, 740, 792
ჯელის აღებინება 231, 437
ჯელის გამართვა 722
ჯელის მოგლეჯვა 734
ჯელის მოკიდება 231, 735, 748
ჯელის შესვლა 570
ჯელობა 64, 213
ჯელფახი 530
ჯელში ჭერა 433
ჯვნა 162, 342, 489
ჯმალი 137, 202, 574, 688
ჯოდაბუნი 595

ჰ

ჰაზაირები 55, 58
ჰაზაირი 58 *
ჰამაგირი 113, 418, 452, 679
ჰამაგირის ბარათი 675
ჰანბარა 729
ჰანდი, ჰანყი 207, 777
ჰარი 84, 197, 363, 364, 424, 671, 758, 808, 815; ავღნის* 325; ერისთვის 69; წეწერილი 763
ჰარიანობა 592
ჰარიმა 92, 118, 120, 127, 138, 139, 183, 210, 223, 224, 279, 306, 343, 358, 499, 537, 512, 532, 570, 583, 634, 709, 735, 745, 778, 783, 813
ჰილავდარი 99, 534
ჰილოვხანა 21
ჰინხი. ჰინში 584, 679
ჰოხის დაკვრა 405, 813, 816
ჰუჭაში 743
ჰულაბი 476
ჰ
ჰასხი 183
ჰაღიდათი 153, 174, 177, 185, 288, 386, 403, 404
ჰუჭათი 279

* დაბეჭდილია: აღვნის.

ა

აღნები 325*
აკურელნი 568
არაგვიანნი 77
არადეთელები 301
არაშენდელნი 214
ატენელები 680
ატოცელები 217
აღაიანელები 773
ახალდაბელები 585, 781
ახურელნი 729, 730

ბ

ბაზრელები 712
ბოდაველნი 614
ბორჩალუელები 193, 492
ბოჭორმელები 497
ბუინეველები 456
ბრეთელები 735

გ

გორელები 169, 513, 636, 638, 721, 722, 775, 812, 826, 827
გორელნი 753
გრემელნი 697
გულგულელები 457, 458, 782
გურჯნელები 889
გუჯარელები 57
გუჯარელნი 57

დ

დგურიხელები 652, 653
დიცელები 251

ე

ეივაზალუელები 491
ელი 165, 643; ბოდბლის 165
ელები 161
ერწოელნი 614

ვ

ვაქირელნი 335
ველისციხელები 234
ვეძისხეველები 97
ვეძისხეველნი 664
ვეჯინელები 107
ვეჯინელნი 289

ზ

ზეგმელები 745
ზიარელნი 284

თ

თაგაურები 795
თათარი 15, 156, 194, 195, 305, 579, 402, 539, 670
თათრები 51, 69, 103, 161, 266, 510, 783
თათრობა 36
თათრობა[ზე] დაპატიჟება 508
თარაქამა* 160, 713
თიანელნი 206
თიღველები 217, 301
თუში 228, 720, 802

ი

იმერელი 414

კ

კალაურელები 236
კალაურელნი 224
კახისუბნელები 476
კახნი 487
კოლაგელები 107
კოლაგელნი 288
კოშაკელები 440
კულბითელები 192

ლ

ლეკები 28, 65, 219, 258, 427, 533, 634, 671, 749, 792
ლეკი 43, 50, 83, 94, 193, 194, 195, 258, 284, 427, 533, 539, 581, 585, 634, 671, 692, 709, 749, 792, 810
ლეკნი 729

მ

მეტეხელები 432, 636
მუხრანელნი 384
მცხეთელები 777, 778

ნ

ნათეთრალი 572
ნახშირგორელები 20
ნუკრიანელნი 157

ო

ოსები 100, 192, 252, 392, 397, 398, 438, 753
ოხი 99, 438, 541
ოხიაურელნი 619, 620
ოსმალო 51, 137, 363, 418, 662, 731
ოსმალოები 21

პ

პატარძეულელნი 342, 343

რ

რაჭველი 711
რუსები 274, 646, 670, 676

ს

სართიჭალელნი 445
საღოლაშნელები 735
საღოლაშნელნი 736
სომეხი 50, 54, 56, 68, 94, 96, 102, 150; განჯელი 249; 267, 323, 376, 424, 474, 518, 539, 637
სომხები 316, 566, 643, 804
სურამელები 177
სურამელნი 350

უ

ულუმბელები 301
ურია 50, 56, 110, 150, 466, 545, 569, 671, 798
ურიები 26

ფ

ფრანგი 305
ფშაველები 229
ფშაველი 802
ფშაველნი 314

ქ

ქართველი 50, 56, 255, 264, 474, 637
ქართველნი 192, 274
ქვემო ნიჭოზელები 329
ქვემო ხოდაშნელები 319

---

* დაბეჭდილია: აღვნები.

* დაბეჭდილია: თარქამი.

ქიმერტელები 652
ქრცხილვანელნი 297

შ

შალაურლები 255
შამშადილელნი 353
შილდელნი 97
შულავრელი 248
შულავრელნი 248
შულავრელები 176, 326

ჩ

ჩალაუბნელები 130, 165
ჩერქეზები 759
ჩიფრანელი ოსები 440

ც

ცხოტელები 341
ცხინვალელები 211, 699, 758

წ

წედელები 646, 680

ჭ

ჭიკაანელნი 746
ჭოტორელნი 157

ხ

ხაშმელები 781, 782
ხვედიანელნი 214
ხოდაშნელნი 208, 704
ხოვლელები 106

ჯ

ჯავახები 819
ჯავახი 164, 229, 230, 336, 564
ჯიმითელები 84
ჯიმითელნი 286

ჰ

ჰავჰალელები 430
ჰურია 349, 350

VIII ტოპის საძიებლები

ა. პირთა სახელები

ა

აბაზა 912
აბაზაძე ლევან 48
„——„ რევაზ 470
აბაშვილი ახა 180
აბაშისშვილი დავით 147, 424, 425, 907
აბაშიძე 31, 625, 692, 922, 934
„——„ ბახუსტი 407
„——„ გიორგი 270, 282, 291
„ —„ გიორგი სალთხუცესი 27, 104, 113, 228, 248
„——„ დავით 660, 746
„——„ დავით ალის მოურავი 479
„ —„ დავით ბორჩალოს მოურავი 685
„——„ დავით ქუნიჩიბაში 685
[აბაშიძე]დავით 920, 921
„ —„ დიმიტრი 746
აბაშიძეები 562
აბაშიძე ევგენ 247, 275, 295, 407, 521, 653, 654, 663
[აბაშიძე] ევგენ 920, 921, 927
აბაშიძე ვახუშტი 927, 897
„ —„ ზურაბ 889
„——„ ივანე 197
„——„ იოვანე 561
„——„ ნიკოლოზ 158, 933
„——„ ნიკოლოზ მღივანბეგი 182, 183, 255
„ —„ პაატა 535, 640, 860
„——„ ქაიხოსრო 182, 183, 196, 247, 920, 921, 929
[აბაშიძე] ქაიხოსრო 926
აბაშიძე ღონანა 839
აბაშიძის ასული დარეჯან 900
აბდულაბეგი 352, 354
აბდულა-ბეგის ქალი 38
აბდუშელიშვილი ზაალ 904
„ —„ იესე 889
[აბდუშენიშვილი] გიგია 893
„——„ ზალიკა 893
აბდუშენიშვილი ზურაბ 893
„— „ იესე 856, 893
აბედინასშვილი საყა იასაული 862
აბელ ვექილბარჯი 161, 162
აბელ ზინბაში 369
აბელ მღვდელი 169
აბელ მუშრიბი 472, 473, 477
აბესალამასშვილი როსტომა 863
აბიათარ 108, 112, 355
აბიათარისშვილი 164, 454
აბიათარიშვილი 356
აბოაშვილი 527
აბრამ დეკანოზი 487
აბრამა თუში 408
აბრამა სალთხუცის მსახური 898
აბრამი 609
აბრამისშვილი 896
[აბრამისშვილი]კვირია 882
აბრამისშვილი სეხნია 882, 883
აბრია 836

აბულაძე 22
აბულვარდისშვილი აზნაურშვილი 838
აბულფათისშვილი 851
აგათოშვილი 399
ადამ 872
ადამ მდივანბეგი 469, 648, 672, 673
ადამ ნაზირი 156, 885
ადუა აჯიშამურას ყმა 859
[ადუასშვილი] ელიბო 870
ადუასშვილი იასე 870
ავალიანი 159, 930
ავალიანნი 121, 122
ავალისშვილი ავალ 191, 671
„——“ ანტონ 197, 308
„——“ გიო 112
„——“ დიმიტრი 612
„——“ პეტრე ეშიკაღაბაში 20, 303, 687
ავალიშვილები 121, 159, 359
ავალიშვილი 508, 509, 688
„——“ ავალი 477
„——“ ანტონ 198, 279, 444, 457, 477, 511
„——“ ბეჟან 58, 173
„——“ გრვი 111, 132
„——“ გიო 133
„——“ გიო ყაფჩიბაში 313
„——“ გლახა 584
„——“ ედია 279
„——“ ზურაბ 148, 149, 171, 240
„——“ პეტრე 19, 371, 597
„——“ პეტრე ხალეათხანის ეშიკაღაბაში 31
ავაჭა 701
ავაჭერეც 917
ავეტაშვილები 709
ავეტაშვილი დავითა 709
„——“ ვართანა 709
ავეტიკა მელიქი 143
ავეტიქ 632
ავეტიქ მელიქი 161
ავეტიქ ოჰანეზა 916
ავეტიქ ქალაქის მელიქი 323
ავეტიქ ძე ზორაბ 912
ავეტიქა 208
ავეტიქა მელიქი 433
ავეტიქა მეჩახმახე 704
ავეტიქა მოქალაქე 631
ავთანდილ 37, 413, 823, 887
ავთანდილ ამილახვრისშვილ ერასტის შვილი
ავთანდილ ბილიანის შვილი 299
ავთანდილ დედოფლის მდივანი 842
ავთანდილ თავილდარი 298
ავთანდილ მდივანი 933, 934
ავთანდილ მელიქი 863
ავთანდილ ქალაქის მელიქი 859
ავთანდილა მოურავის ხაცვალი იგივე თანდილა 578
ავთანდილა ჯაშიანთი 98
ავთანდილაშვილი ზალია 890
„——“ ივანე უფლისციხელი 367
აზარიაშვილი გიუა 892
აზიზასშვილი აკოფა 911
აზმეიფარაშვილი იასე 871
ათანასე ნიქოზელი 110, იგივე ათანასი ნიქოზელი 460, 510
ათანასე იგივე ათანასი ჯვარის მამა 322, 323, 456, 478, 495, 496, 691, 692, 936
ათინასშვილი ესტატე 861
ათოა 197
ათოა ბრმა 704
ათუა 912
აიდემურ 47, 130
აიდემურ ეშიკაღაბაში, ეშიკაღათბაში, ეშიკალასბაში, ეშიკალასი 43, 48, 383, 453
აიდემურ იასაულ ეშიკაღაბაში 134
აიდემურ ხალეათხანის ეშიკალასბაში 323, 361, 400
აკოფა 567, 695
აკოფ აზიზოვ ძე 912
აკოფა კუმელი 299
აკოფა მეჯმანდარი 653
აკოფა ნაცვალი 124
აკოფაშვილი 932
ალადაშვილი 487
ალადაშვილი დავით 575
ალავერანაშვილი გარხუაი 827
ალავერდა 843
ალავერდა აზრუმელი მჭედელი 729
ალავერდაშვილი დურმიშხანა 867
„——“ პეტრუზა 866
ალანბეგი 670
ალაპაპაშვილი იოხებ 462, 463
ალდადანა 884
ალელიშვილი 569
ალექსანდრე 194, 203, 405
ალექსანდრე ბატონიშვილი 80, 124, 470, 538
ალექსანდრე ეშიკალასბაში 152, 199, 200, 455, 464, 467, 469, 547, 612, 725
ალექსანდრე მეფე 79
ალექსანდრე [მეფის შვილი] 88, 440
ალექსანდრე ნეფის ძე 79, 163
ალექსანდრე პავლეს ძე იმპერატორი 738, 740, 742, 744, 745
ალექსანდრე სალთხუცეს-ეშიკალაბაში 665
ალექსანდრე სარდალი 76
ალექსანდრე კელშწიფის ძე 59, 124, 404
ალექსანდროტოვი გეურკ 594
ალექსი დეკანოზი 934
ალექსი მღუდელი 594, 595
ალექსისშვილი დავით 126
ალექსისშვილის ქალი 336
ალექსისძე სოლომონ დეკანოზი 933
ალექსიშვილი ანდრია 385
ალექსიძე 267, 404
ალექსიძე ანდრია 740
„——“ დავით 556
[ალექსიძე] დავითა მღუდელი 282
ალექსიძე ელიხე 266, 282
[ალექსიძე] ზაალ 282
ალეწიძე 928
ალი აღა 55, 56
ალიბეგასშვილი ბერუკა 865
ალიბეგისშვილი გოგია 897
ალიჯულა 836
ალიხან 349, 350, 351, 352, 892
ალიხანა 84, 646, 850
ალიხანაშვილი არაქელა 854
„——“ ასატურა 854
„——“ მაინდურა 854
ალიხანაშვილი ხაქუა 298
ალმასხან [მეფის ძე] 88, 92, 138, 163; 165, 213, 408, 928
ალფაშვილი გიორგი 877
ალხაზ 874
ალხანაშვილი 193, 194
ამაქარა პენტელას შვილი 157
ამბოკაძე ხეხნია 318
ამბრისშვილი იოანე 823
ამბროსი ნეკრესელი 692, 699
ამილახვარი 28, 54, 61, 64, 107, 114, 118, 137, 167, 178, 221, 224, 274, 289, 359, 416, 448, 449, 471, 551, 658, 730, 742
ამილახვარი ამირინდო 905
„——“ ბეჟან 191
„——“ გივი 351, 885, 934, 626
„——“ გიორგი 626, 634, 741, 742
„——“ თეიმურაზ 668
„——“ იასაული 634
„——“ იასე იგივე იესე 436, 481, 156
„——“ ოთარ 33, 55, 62, 63, 64, 100, 107, 119, 121, 131, 167, 178, 183, 222, 274, 279, 356, 380, 449, 530, 551, 600, 743, 920
„——“ რევაზ 245, 373
„——“ ქაიხოსრო 314
ამილახვარისშვილი ბეჟან 374
„——“ დავით 542, 543
„——“ დემეტრე 419
„——“ ერასტი 329, 492, 557
ამილახვარიშვილი აღათონიკე 426
„——“ ბეჟან მინბაში 168, 373, 731
„——“ გოგია 133
„——“ დემეტრე 373
„——“ ერასტი 457
„——“ იოანე ცხინვალის მოურავი 687
ამილახვრიშვილი ბეჟან მინბაში 185, 195, 520, 538
ამილახვრიანნი 126, 152, 439, 547
ამილახვრის ქალი მაია 179, 214; იგივე მარიამ 465

ამილახვრისშვილი 426
„——“ ბარძიმ 680, 714
„——“ ბეუან 359, 378, 681
„——“ ბეუან მინბაში 171, 329, 379
„——“ ბეუანის შვილი 314
„——“ გიორგი 209
„——“ გოგია 425, 426
„——“ დემეტრე 160
„——“ ერასტი 328, 668
„——“ ნინია 539
„——“ შანშე 610
ამილახვრიშვილი 884
„——“ ბარძიმ 702
„——“ ბეუან 472, 556
„——“ გივი 224
„——“ დემეტრე 224
„——“ ქაიხოსრო 491, 588
ამილახორი 86, 109, 378, 854
[ამილახორი] ავთანდილ 862
ამილახორი ავთანდილ 865
„——“ გივი 862, 887
„——“ გივი სარდალი 845
„——“ გიორგი 743
იასე იგივე იუსე 28, 142, 262
„——“ ოთარ 28, 427, 891
[ამილახორი] რევაზ 862
ამილახორიანნი 142
ამილახორის ქალი 856
ამილახორის შვილი გიორგი 133
ამილახორისშვილი გიორგი 378
„——“ დავით 86
„——“ ერახტის შვილი 314
„——“ ივანე 686
ამილახორიშვილი ერასტი 89, 452
[ამილახორიშვილი] ნინია 378
ამილახორიშვილი ქაიხოსრო 142
ამილახოროი ნინია ომანის შვილი 740
ამილახუარი 273
ამილბარ სალთხუცესი, სალღთხუცესი 74, 207, 227, 285, 341, 343, 491, 875, 882
[ამილბარასშვილი] ოთარა 892
ამილბარასშვილი ოქრუა მონასტრელი 892
ამილბარაშვილი ამილბარ 834
[ამილბარაშვილი] ესტატე 834
ამილბარაშვილი ივანე 527
[ამილბარაშვილი] ქიტუა 834
ამილლაბარ 724, 735
ამილლაბარ იასაული 99
ამირაზაშვილი 881, 882
ამირალანთ ოსება 97
ამირალასშვილი გაბრიელა 864
„——“ ფარსადანა 864
ამირალაშვილი თამაზ 98, 99
„——“ იოსებ 728
„——“ ფარხადანი 569
ამირაშვილი 637
ამირაჯიბი დავით 223
ამირეჯიბი დავით 251, 252, 371, 414, 630
„——“ ზაალ 622, 623, 722
„——“ ზაზა მინბაში 121, 123, 159, 160, 184, 215, 216, 232, 259, 232, 306, 325, 371, 446
„——“ მზეჭაბუკ 251
„——“ რამინ 18, 407
„——“ ქაიხოსრო 859
ამირეჯიბისშვილი დავით 493
ამპატაშვილი პაპარ 825
ანა [ნეფის და] 201
ანა დალალი 106
ანა ლეღოფალი 869
ანასტასია ბატონიშვილი 363
ანაშელანთ ბაღდასარა 883
ანახანუმ 934, 935
ანახანუმ გედეონის ქალი ცხილვანელი 901
ანახანუმ ლიდოფალი 481
ანახანუმ კახთ სალთხუცის ასული 910
ანდრია 752
ანდრია დეკ ბოზი 817
ანდრია პატრი უფროსი 911
ანდრონიკაშვილი რევაზ 145
ანდუყაფარ 201, 217
ანდუყაფარ ფარეშთხუცესი 218, 672
ანესაშვილები 181
ანთაკუიხძე ნუგზარ 821
ანისაშვილები 182
ანნა 324
ანნა [მეფის და] 258
ანნა ბატონიშვილი 102
ანტონ 198
ანტონ II [ქათალიკოზ-პატრიარქი, მეფის ირაკლის ძე] 45, 101, 207, 212, 226, 229, 237, 285, 318, 319, 335, 338, 342, 372, 390, 392, 411, 412, 423, 635, 754
ანტონ მეფის იესეს-ძე 393
ანტონა 825, 903
ანტონა სომეხი 906
ანტონე 823
ანტონი 201
ანტონი არხიმანდრიტი 502
არაქელა ყაზახი 862
არაქელასშვილები 705
არაქელაშვილი იოსებ 709
არაშელიძე მიქელა იმერელი 905
არახჩიაშვილი ვახუშტი 876
არდაშერასშვილი გოგიტა 822
[არდაშერასშვილი]ლიგაური 822
„——“ მამაგულა 822
„——“ მამულა 822
„——“ პაპია 822
„——“ შალვა 822
არეშაშვილი პეტროზა 613, 614
არეშიანნი 843
[არეშასშვილი] 848
არეშასშვილი გურგენა 852
[არეშიშვილი] სოლალა 843
არეშიშვილი ფრიდონა 843, 848
არსენ 449
არსენი მანგლელი 254
არსენი ტფილელი 404
არუთინ 435
არუთინ შნოღნელი ქეგხა 588
არუთინ შინიხის ქეგხა 589
არუთინ ძე სტეფანოვ 912
არუთინა 301, 500
არუთინა ვაშლოველი 323
არუთინა თოფსაში 518
არუთინა ჭურჭი 705
არუთინა ყაჯარდუში
არუთინა ჩოლახ შერმაზანახ შვილი 499, 500
არღუთაანთ იარალა 459
არღუთაშვილები 141
არღუთაშვილი 666
არღუთაშვილი ბეუან ალამდარი 563
არღუთაშვილი გოგია 140
„——“ იარალა 460
„——“ მანუჩარ ალამდარბაში 501, 502, 701
„——“ მიქელა 501
[არღუთაშვილი] პაპია 666
არღუთაშვილი რევაზა 140
„——“ სისუა 701
„——“ სოლომონ 709
არღუთოვი სოლომონ 709
არყუთაშვილი ფარსადან 867
არჩვაძე თაზიკა 935
არჩილ 897
არჩილ ბატონიშვილი 860
არჭევან სალთხუცესი 103
ასათიანი მიქელ 625
„——“ ფირანა 764
ასანა 381, 908
ასანასშვილი ბერი მღვდელი 885
ასანბეგ 72
[ასანბეგისშვილი] ასლამაზ 848, 849
„——“ ასლან 848, 849
„——“ გიორგი 848, 849
„——“ თაყა 848, 849
„——“ იოსებ 848, 849
ასატურა 576
ასვატურა მამასახლისი 826
ასლამაზა მამასახლისი 851
ასლან 355, 858, 866
ასლან ეშიკაღაბაში 684, 699, 700
ასლანა 646
ასლანა უსტაბაში 645
ასლანოვი ფარსადან 721
ასლიკა 501
ასლოა 867
ასლუაშვილი ბანდუა 865
[ასლუაშვილი] დავრიშა 865
ასლუაშვილი ფეშაგა 865
„——“ ზოსუა 865
ასრათა 905
ასრათაშვილი გიგუა 905
„——“ მარტიღოზა 905
„——“ სარუხანა 905
აფიღო 825

აფრიამაშვილი ზურაბა 518
აფხაზი დავით 129
„——„ ზურაბ 643
„— „ იოვანე დედოფლის ნესტუმრე 841
„——„ ნიკოლოზ იგივე აფხაზოვი 564, 611, 612
აფხაზისშვილი 400
აფხაზისშვილი ნიკოლოზ იგივე აფხაზი 243
აფხაზიშვილი ივანე 346
„——„ ნინია 562, 563
აქაზ უზბაში 151, 337
ალა მეჩინურე* 163
ალა ფითუანთ ისაიას შვილი 301
ალათანგი 117, 118, 224, 841
ალათონიქე ეშიკალათბაში 304
ალალოა 647
ალამამადხანი, ალამაჰმადხანი 391, 447, 472, 473, 498, 561, 595, 619, 649, 747, 931
ალაპი დეკანოზი 817
ალმურაანთ ესტატე 895
ამოთან ბატონიშვილი 850
ამპაშისშვილი არუთინა 697
ამხარბეგა 567, 569, 665
ამხარბეგა მილიჭი 872, 934
ამხარბეგა ქალაქის მელიქ-მამასახლისი 883
ანნაურაშვილი ბერძი 870
ახალქაცისშვილი შიო 431
ახალო 925
ახალშენაშვილი გიორგი მღუდელი დეშვეთას 824
ახნაზარა დეოღნეტელი 698
აჯიშამფურა 859

ბ

ბაადურ 845, 846, 472
ბაამან 889
ბაბათა 72
ბაბანაშვილი გარჭორა 864
ბაბა ქიმხაჯაშვილი მიქირტიჩა 825
ბაბალასშვილი ავთანდილ 29, 30, 919
ბაბახან 350
ბაბაჯანა მამასახლისი 826
ბაბუა მამასახლისი 359
ბაბულაი გამგებელი 827
ბაბუჩა 836
ბაგრატ 570, 737, 886, 887
ბაგრატ ბატონიშვილი 549, 580, 736
ბაგრატ მეფეთ-მეფე 822
ბაგრატ მეფის შვილი 528, 574, 581, 638, 650, 655, 656, 669
ბაგრატ მეფის ძე 612, 621, 628, 642, 675, 706
ბაგრატ მეჭურჭლეთუხუცესის შვილი 692
ბაგრატ ჩიმშიშვის ძე 531, 635, 665
ბაგურიძეთ ნიკოლოზი 832
ბადრიას შვილი გრიგოლა 823
ბადურაშვილი 338
ბადურისშვილის ცმა 77
ბადურისშვილი გლახა 76
ბათინაშვილი 123
ბათხაძე 727
ბაინდურა 843
ბაინდურასშვილი იოსებ 898
„ —„ სიყმია 898
„——„ შარმაზან 898
ბაინდურაშვილი 338
ბანაძეშვილი იასე მღვდელი 892
ბანვიჯასპი 858
ბარათა 818, 839
ბარათასშვილი რევაზ 289
„——„ სულხან 848
„——„ ქაიხოსრო 855
„——„ ქაიხოსრო სუფრაჩი 855
855
ბარათაშვილი 354
„——„ გოსტაშაბ 842
„——„ დიმიტრი 660
„— —„ პაპუნა 842
„— —„ რევაზ 845
„——„ საამ 851
„——„ საჩინო 830
„——„ სულხან 849
„——„ ქაიხოსრო 842
ბარათაშვილი შიოშ 851
ბარათოვი 743, 745, 746
„——„ ზაალ X, 742, 744
ბარამასშვილი გიორგი 404
ბართლომე გორიჯვრის დეკანოზი 50
ბარჩაკოზაშვილი ბერუა 723
ბარძიმ 321, 915
ბარძიმ ამილახვრისშვილის დავითის შვილი 542, 543
ბარძიმ დავით ამილახორიშვილის ობოლი 86
ბარხუდარაშვილი აბელა 190
[ბარხუდარაშვილი] აბელა 205
ბარხუდარა არუთენა, იგივე არუთინა 190, 205, 209, 303, 516
ბარჯაძე სესია 680
ბახანიძე ზურაბ 307, 446
ბახაძე დათუნა 860
ბახილა 577, 825, 869
ბახილაშვილი კიკო 928
ბახილი დეკანოზი 861
ბახილი მრავდელ-მონაზონი 38
ბახილ მღვდელი 710
ბახილისშვილი 874
ბახილისძე ნაცვალა 817, 818
ბახილიშვილი ნიშა 835
ბახილიძე 295
„— „ ბერი 296
[ბახილიძე] გლახა 296
[ბახილიძე] ივანე 296
„——„ მოსე 296
ბახტამაშვილი სტეფანა 301, 394, 750
ბაკარ ბეგის შვილი 880
ბაღათარ 34
ბაღდასარა ფეიქარი 600
ბაღდინასშვილი 921
ბაღირ ფრიდონ ბეგის ძმა 375
ბაღნაშვილი 74
ბახტახძე 838
ბახუტაშვილი გიორგი 890
ბებიაშვილები 185, 212
ბებიაშვილი გიორგი ღვდელი 397
ბებურ 61, 78, 130, 253
ბებურიანნი 69
ბებურისშვილი 59, 424
ბებურისშვილი აიდემურ 92
[ბებურისშვილი] ბებურ 60
ბებურისშვილი ბებურ 92
„——„ გარსევან ეშიკალათბაში 59
„——„ თამაზა 236, 272
„——„ ნინია 60
„——„ ომან 60
„——„ პაპა 92
„— „ სოლომონ 42, 43, 253
[ბებურისშვილი] ომანის შვილი 61
ბებურიშვილი 92
ბებურიშვილი აიდემურ ხალეთხანის ეშიკალასი 410
„——„ გიორგი 61
„——„ ზაქარია 453
„——„ თამაზა 423
„——„ ნინია 61
„ —„ სოლომონ 717
ბეგთაბეგ ავთანდილის შვილი 413
„——„ დედოფლის მდივანი 843, 878
ბეგთაბეგისშვილი ავთანდილ მდივანი 872
[ბეგთაბეგისშვილი] ბეგთაბეგ 641
[ბეგთაბეგისშვილი] ესავ 641
[ბეგთაბეგისშვილი] იოანე 641
ბეგთაბეგიშვილები 479
ბეგთაბეგიშვილი ავთანდილ მდივანი 931, 933
„——„ ბეგთაბეგ 642
„——„ ესავ 413, 642
„——„ იოანე 642
„— —„ სოლომონ 294, 413
ბეგიაშვილი 576
„——„ გოგია მოურავი 576
ბეგიხშვილი 720
ბეგუში 152
ბეჟიანისშვილი 927
ბედოისძეები 331
ბეზირგნიშვილი ოსეფა 606
ბეზიტანთ ბაინდურა 901
ბეთიაშვილი დათუნა 877

* ტექსტშია: მეჩენურე.

ბენედიქტე 542
ბენედიქტე მღვდელ-მონაზონი 541, 553
ბენტერისშვილი გიორგი მეჭურჭლე ცხოტელი 892
ბეუან 135, 257, 258, 314, 437, 539, 844, 878, 889
ბეუან ალანდარი 501
ბეუან ბაზიართეხუცესი 865, 895
ბეუან ბოქაულთხუცესი 747
ბეუან თელეთელი ბაყალი 105
ბეუან კახეთის მსაჯული 69
ბეუან შდივანბეგი 176, 290, 879
ბეუან მინბაში 184, 440, 441, 557, 714
ბეუან მოლარე 848, 849
ბეუან მოურავი 185
ბეუან სურამის მოურავი მინბაში 216
ბეუან ყორჩიბაშის შვილი 151
ბეუან ცხინვალის მამასახლისი 902
ბეუანა 894
ბეუანა ხახრი 705
ბეუანასშვილი ოთარი 902
ბეუანი 492, 686
ბეუანიანი იესეს შვილი ნასყიდა 838
ბეუანისშვილები 328, 680
ბეუანის შვილი 314, 702
ბეუანისშვილი იოსებ 242, 629
ბეუანიშვილი ადოლა 834
ბეჟია 881, 846
ბეჟიტაშვილი პაპუნა 837
ბეჟუაშვილი 463
ბერი ნაზირი 457, 466
ბერი ნაზირის შვილი 443
ბერი წუნარიახარის ძმისწული 130
ბერიკელა 539
ბერიანასშვილი თათოზა ზარაბი 862
ბერისშვილის ყმა 432
ბერო სერამის მოურავი 26
ბეროა 852
ბეროზაშვილი 43
ბერუა 834
ბერუა ზახორელი 439
ბერუა ჯავახი 137, 569, 570
ბერუკა 862
ბერძენაშვილები 697
ბერძენიძე პაპუნი 856
ბერძნიშვილი იოანე 71
[ბესალაშვილი] გიორგი 834
„——“ ზუბია 834
ბესალაშვილი პაატა 834
[ბესალაშვილი] სვიმონა 834
„——“ შოშია 834
ბესარაშვილი 828
ბესარიონ 157, 432, 433
ბესარიონ მთავარეპისკოპოსი 338
ბეცია 148, 217, 218, 345, 401, 649
ბეცია მცხეთის მოურავი 686
ბეცია ნაკელი 407
ბეცია სამცხეთის სარდალ-მოურავი 754
ბეცია სარდალი 248
ბეშქენ 823
ბითაძე 637
„——“ გოგია 629
ბითაძეები 637
ბითაძე ივანე 371
[ბითაძე] მანძულა 371
ბითაძე ნადირა 371
ბიკტორ ბერი 405
ბიკტორ მოძღვარით-მოძღვარი; 176 იგივე ბიკტორ, ბიქტორ 231, 234, 235
ბირთველ 94, 303, 304, 664
ბირთველ, თუმანიშვილი გიორგის შვილი 516
ბირთველ მდივანი 634, 843, 878
ბილიანი 298
ბილიანის შვილი გოგია 298
ბიძინა 273, 853
ბიძინასშვილი 70
„——“ ბაინდურა ალელი 852
ბიძინაშვილი 237, 278
ბიჭიაშვილი იოსებ 284
ბლორძელი ზურაბა 856
ბლორძელი ოტია 856
ბოლოყაძე 927
„——“ შემაზანა 876
ბოკორაძე ბერი 871
[ბოკორაძე] იასე 871
[ბოკორაძე] ოთარ 871
ბრმაგიორგაშვილები 877
ბუაჩიძე 637
ბუზალაძე ვარიანელი 170
ბუნიათისშვილი ნიკოლოზ 896

ბუჟღულაშვილი თევდორე 819
„——“ ნავროზ 819
ბურდიასშვილი სულხან 867
ბურდული 122
„— —“ აღდგომელი 331
ბურნაძე კაცია ჭრისტესიას შვილი 872
ბურძენიძე გიორგი 856
„— —“ ლაზარე 856
ბუჩარიძე 371
ბუჩაშვილი ნინია 740

გ

გაბაშვილი 547
გაბაშვილი ანდრია 345
„ — “ ზაზა 200, 202, 203, 204, 286, 455, 456
„——“ პაპუნა 894
„— —“ სოლომონ 695
„— —“ ტატია იასაული, ციხის მოურავი 443
გაბედაური 898
გაბედაურნი 280
გაბრიელ დეკანოზი 880
გაბრიელ დიღმის მამასახლისი 571
გაბრიელ მაიორი 340
გაბრიელ მამასახლისი 705
გაბრიელ მოურავი 825
გაბრიელ [პენტელას გიორგის შვილი] 370
გაბრიელა ძველი მამასახლისი 864
გაბრიელი 226
გაბრიელისშვილი ბადრი 822
გაბუა 864
გაბუაშვილი გაბრიელ 753
გაგია 117
[გაგნიძე] გიორგი 837
გაგნიძე დათუნა 837
[გაგნიძე] ნინია 837
„——“ პაპიტა 837
„— —“ ხარება 837
გაკოიშვილი სეხნიტა 935
გალეგაშვილები 658
გამდლისშვილი ჭაიხოსრო 869, 870
გამსახურდა 619
გამსახურდაშვილი 618, 619
„——“ ივანე რუისელი 590
გამსახურდაშვილი იოვანე 619
„— —“ იორდანე 619
[გამყრელიძე] ბეუან 845
გამყრელიძე უარშა 845
გამცემრიშვილი დავით 831
განძიელი ერასტი 31
გარაყანიძე ზურაბ 610
გარაყანიძე თადია 269, 438
გარსევან 44, 581, 827
გარსევანა 883, 884
გარხევანასშვილი 568
გარსევანაშვილი ტატია 262
გარსევან ეწიკალასაში 38, 44, 56, 151, 170, 396, 464, 652
გარსევანიშვილი ივანე 568
„——“ მამუკა დეკანოზი 847
„— —“ პაატა 534
გარსუა მოქალაქე 862
გარსუაშვილი ოსეფა მემანდარი 96
გარშაული 175
გასიტაშვილი 260
„——“ იასე შეწირული ყმა 51
„——“ იასე. იესე. 201, 258, 324, 325
გასპარ 852
გასპარა 853, 931
გასპარასშვილი ხანჯალთან კარაპიტა 915
გასიტასშვილი გოგია 705
გეგელია ბაკიჩია 765
გედევანისშვილი ბეცია მცხეთის მოურავი 582
გედევანიშვილი 98
„——“ ბეცია სარდალი 99
[გედევანიშვილი] დავითი 685
გედევანიშვილი ერასტი 685
„——“ ივანე 835
„— —“ იოვანე სარდალი 207
გედეონიანნი 686
გედეონიშვილი 533
გელა 562
გელაძე 217
გელიაშვილი სესია 318
გელიტაშვილი ღვთისია 577
გენებაშვილი 571
გერასიმე დესპოტი 658

ჯერმანე 383, 879
ჯერმანე კათალიკოზი 900, 901
ჯერმანოზ 819, 873, 889
ჯერმანოზისშვილი გოგია 244
„——“ იასე 861
[ჯერმანოზიშვილი] დათუნა 861
ჯერმანოზიშვილი კაკა 712
„——“ პაპუა 351
ჯერმანოს მიტროპოლიტი 213
[ჯვარამაძე] გრიგოლ 76, 77
ჯვარამაძენი 389
ჯვარამაძე სოლომონ 76, 77, 388, 389
ჯვერდწითელი გიორგი 404
„——“ ჯანიბეგ 897
ჯვრიტი მამასახლისი 49
[ჯვრიტიაშვილი] ბერი 885
„——“ ოთარი 885
ჯვრიტიაშვილი პაპუნა 885
ჭიჭინაშვილი 226
ჭიჭაურები 292
ჭიჭაური ნინია 754
„——“ ნონია 753
ჭიჭოლა 301
ჭიჭოლაშვილები 124
ჭიჭუაშვილი ბერუა 129
ჭიკვი 390, 687, 854
ჭიკვიაშვილი 107
ჭიკვიაშვილი ოქრუა 106
ჭიკვი მღიმანი 530, 874
ჭილდაშვილი 675
ჭიო ყაფიჩიბაში 376
ჭიორგა ალაიანელი 840
ჭიორგახშვილი უთარუთ 436
[ჭიორგაშვილი] ესტატე 876
ჭიორგაშვილი ოთარა 875
ჭიორგი 95, 96, 130, 157, 218, 224, 253, 383, 823, 826, 827, 857, 881, 884, 904, 909, 919, 924, 928
ჭიორგი აბდარბაში 848, 849
ჭიორგი ამილახორის შვილი 920
ჭიორგი ბატირაშვილი 43, 87, 99, 102, 132, 137, 140, 187, 191, 198, 199, 219, 240, 241, 257, 268, 269, 285, 332, 372, 411, 438, 447, 830
ჭიორგი ბეუან ამილახვრისშვილის შვილი 681
ჭიორგი [ბირთველ თუმანიშვილის მამა] 190
ჭიორგი დეკანოზი 154, 650
ჭიორგი [ერეკლეს ძე] 88
ჭიორგი თარხანი 341, 401, 502, 533
ჭიორგი თუმანიანთ ბეუანის შვილი 917
ჭიორგი ივანეს შვილი 845
ჭიორგი ლეკი 82
ჭიორგი მამასახლისი 859, 863
ჭიორგი მდივანი 878, 880
ჭიორგი მღვდლის მოურავის ძმა 689
ჭიორგი მეფე 113, 189, 269, 458, 473, 549, 571, 615, 618, 746, 854
ჭიორგი მეფის შვილი 253, 268, 284, 445
ჭიორგი მეფის ძე 57, 131, 143, 163, 189, 192, 199, 218, 247, 250, 330, 435, 437, 441, 442, 444
ჭიორგი მინბაში 358, 403, 508, 509
ჭიორგი მირზა იბრეიმას შვილი, ნასახჩიბაშის ნაიბი 26, 27, 194, 625, 712
ჭიორგი მოლარეთხუცესი 173
ჭიორგი მოურავი 892
ჭიორგი მღვდელი 95, 123, 412, 735
ჭიორგი მხატვარი 872
ჭიორგი ნაცვალი 558
ჭიორგი საგარეჯოს ნაცვალი 557
ჭიორგი სალთხუცესი 105, 474, 548, 549
ჭიორგი სალთხუცესი და საგარეჯოს მოურავი 326, 483
ჭიორგი სალთხუცესი 642
ჭიორგისშვილები 838, 888
ჭიორგი ჭრია 173
ჭიორგი ჭყვლისუული 432
ჭიორგი ფარეულიანთ ნაზარბეგის შვილი 301
ჭიორგი პაპა 866
ჭიორგი ჭელმწიფის ძე 42, 47, 86, 103, 130, 136, 139, 187, 191, 240, 241, 242, 255, 267, 274, 284, 292, 332, 341, 355, 410, 446
ჭიორგიშვილი ზურაბ 825
ჭიჭიურელი სიმონ იასაული 182
ჭლახა 217, 345, 432.
ჭლახა ბოქოულთხუცის შვილი 430
ჭლახა დედოფლის შეილი 194
ჭლახა მილახორი 604
ჭლახა მჭედელი 364
ჭლახა ნასახჩიბაში 28
ჭლახა სახლთხუცესი 176, 312
ჭლახა ფარეში 571
ჭლახა ქარელი 196
ჭლურჯიძეები 174
ჭლურჯიძე 37. 713
ჭლურჯიძე ლუარსაბ 711, 718
„— —“ ნიკოლოზ მოლარეთხუცესი 174
„ —“ ნინია იასაული 509
„ — “ შალვა 865
ჭლურჯიძის ქალი 37
ჭლონიძე ბეცია 622
ჭობეჩია გიგო 793
ჭოგაბაშვილი ბეუია 881
ჭოგატიშვილი მახარია 893
ჭოგებაშვილი თამაზა 919
ჭოგია 33, 299, 440, 521, 522, 535, 536, 709, 717, 736, 834
ჭოგია ავთანდილ ბილიანის შვილი 300
ჭოგია ალექსანდარი 697
ჭოგია ალექსანდრეს შვილი 494
ჭოგია ბაგრატის შვილი 493
ჭოგია ბერი 318
ჭოგია ბანცველის ყმა 329
ჭოგია ბოლახვარბაში 430
ჭოგია მირზა იბრეიმას შვილი 559, 622
ჭოგია მორდალი 43
ჭოგია მუხრანბატონისშვილის სვიმონის შვილი 93
ჭოგია ნასალჩიბაშის ნაიბი 26, 169, 200, 202, 270, 373, 399, 715
ჭოგია ნაცვალი 616
ჭოგია ნაცვლის შვილი 381
ჭოგია როსროხანთ პაპას შვილი 704
ჭოგია სართიჭალის ნაცვალი 630
ჭოგია სიონის ყმა 584
ჭოგია უზნაში 17, 21
ჭოგია... შვილი 64
ჭოგია ხუცო 751
ჭოგიბაშვილი 31
„— —“ ბეუან 875
„——“ გიორგი 31
„ —“ გოგიბი 834
ჭოგიბაშვილი დავით 30
ჭოგიბედაშვილი იასე 341
„— —“ ნიკოლოზ 586
„——“ სვიმონ 585
ჭოგიბედაშვილი სოლომონ 586
ჭოგიბედაშვილის ქალი მაია 585
ჭოგილაშვილი 398
ჭოგინა 850
ჭოგინაშვილი ნაზარა 864
ჭოგინაშვილი ესტატე 847
ჭოგინაშვილი პაპუა 851
ჭოგიტა 823
ჭოგიტელა იმერელი ივიეე ჭოგია ხუცო 751
ჭოგიძე 321
ჭოდა 680
ჭოლაბრელიძე ბეჭოკა 924
„——“ იესე 834
„— —“ ოთია 883, 889
ჭოდერძა 139, 462
ჭოდერძა თუმანიშვილის ცოდვის შეილი 884
ჭოზალათ ანაშელა 853
ჭოზალაშვილი 432
ჭოზალებეგათ ამირა 825
ჭომართელი თამაზა 856
ჭომშატალათ უშეკა 851
ჭონიაშვილი დიმიტრი 475
ჭორჭოლაძე 730
ჭორგასალი 927, 928
ჭორგიშვილი შერმაზანა 878
ჭორგიჭანაშვილი ავთანდილ 864
ჭორგომელიძე პაატა 837
ჭორელი მოპატარა ქეთხუდა 222
ჭორჭასანი 659, 918
ჭორჭასანი მანუჩარის შვილი 908
„— —“ მდივანი 20, 895, 899
„——“ ცარეშოხუცესი 548
ჭოსალას შვილი 822
ჭოსალას შვილი ნიკოლოზა 823
ჭოსტაშაბიშვილი ამილღაბარ 873
[ჭოსტაშაბიშვილი] ჭოსტაშაბ 848, 849, 851, 855
ჭოსტაშაბიშვილი დავით 572. 936
„ — —“ დათუა 445
„——“ ერასტი 260, 926
„——“ ზაალი 679

[გოხტაშაბისშვილი] თამაზ 848, 849, 851, 855
„ — „ ნიკოლოზ 848, 849, 851, 855, 936
„—— „ პაპუნა 848, 849, 851, 855
„——„ ტეტია 254
„— —„ უფარბეგ 848, 849, 851, 855
გოსშტაშაბისშვილი ზურაბ ბეჟანის შვილი 906
გოშპარი 38, 188, 199
გოჩია 831
გოჩიაშვილი გიორგი 880
გოჩისშვილი ჯარია 604
გოჩიტაშვილი აბრამა 527
„ — —„ ზურაბა 527
„— —„ პაატა 527
გნოლიძე, იგიეი გლონიძე ბეცია 622
გრატიაშვილი პეტრე 83
გრიგოლ 389, 823
გრიგოლ ენისელთ მოურავი 424
გრიგოლ ენისელთ მოურავის შვილი 236, 272, 532
გრიგოლ ხარჭაწნელი 238, 239
გრიგოლა 300, 822, 825
გრიგოლაშვილი პეტროზა 826
გრიგოლისშვილი იესე 885
გრიგოლა ფეიქარი 704
გრიქოლაშვილი ფარსადან 915
გულია 839
გულიაური 838
გულქანა 98
გუგულაშვილები 343
გუგულაშვილი 226
„——„ მოსე 342
გუგუნა 839
გურამ 487
გურამიანნი 412, 579
გურამიშვილი დიმიტრი 78
„——„ ზაალ 318, 411, 504, 579, 623, 638
„ — —„ ლევან 580
გურასპაშვილი გიორგი 619
გურგენა 739
გურგენა მოლარე 375
გურგინიშვილი სტეფან 301
გურგინიშვილის შვილი სტეფანე 653
გურგენი 859
გურგენიძე დავით პავკავაძის ნაიბი 746
გურგენ ძე თემოვ 912
გუსი ოსი 430
გუჯია 539
გუჯანასშვილი მურადა 823

დ

დადიანი 625
ლადიანი გიორგი 310, 311
„ ——„ დავით ლეონის ძე 755, 756, 763, 764, 765, 767—781, 783, 786, 788—790
„ —„ დიმიტრი 802
„——„ ლუტუ მანუჩის ძე 801, 802
„ — —„ ეკატერინა 743, 783, 802, 804, 805, 817
„——„ კაცია 309
„— —„ კონსტანტინე 783
„ — —„ პეტრე ნიკოს ძე 801
დადიანოვი ალექსი 772, 773
„——„ ნიკო პომოშნიკი 787
„ —— „ ნიკოლოზ შტაბს კაპიტანი 770
„——„ ტაია 787
„— —„ ტარიელ მაზრის მდივანბეგი 787
დადუნაშვილი სულმამა 829*
დავით 217, 228, 351, 395, 400, 421, 425, 433, 446, 466, 572, 607, 714, 818, 854, 872, 893, 896, 897, 898, 928
დავით აბაში 254
დავით ალექსის ძე რეჟისორი 393
დავით ბაზიერთუხუცესი 844
დავით ბატონიშვილი 126, 159, 344, 582, 612, 619, 623, 625, 631, 636
დავით [ბატონიშვილი] 650
დავით ბოდბელი 230
დავით ბოქოლთხუცესი 176, 754
დავით დიაკონი 82, 483
დავით ერისთავი 288
დავით კათალიკოზი 820
დავით კონდოლის მოურავის მდივანი 662
დავით კორკოტა 534
დავით მდივანი 198, 199, 312, 483, 583, 666, 863, 864, 904
დავით მემკვიდრე 465, 703, 706, 708, 709, 710—713, 715—722, 724, 726, 908
დავით მეფე 195, 824
დავით მეფის შვილი 610, 648, 657, 668, 679, 685, 689, 703
დავით მეფის ძე 513, 539, 559, 574, 607, 617, 618, 622, 626, 627, 629, 630, 633, 639, 643, 652, 663, 675, 693
დავით მმართებელი 473, 573, 576, 615, 634, 652, 690, 715, 723, 788; საჭათუელოს მმართებელი 625
დავით მოლარეთხუცესი 45, 46
დავით მოურავი 203
დავით მცხეთის მოურავი 94
დავით ნაზირი 484, 638, 912
დავით პატარა 258
დავით სარდალი 150, 245, 260, 347, 392, 600, 909,
დავით სახლთხუცესი 60, 904
დავით სალთხუცისშვილი 141
დავით ქალაქის მოურავი 115, 295
დავით ქსნის ერისთავი 853
დავით შალვაურის მოურავი 68
დავითა დალალი 703
დავითა მზარეული 571
დავითა ოზანთ კერძი 704
დავითა ოსი 110
დავითა სუფრაჩი 895
დავითაშვილი 141
„— —„ ლომიტი 828
„— —„ პაპუნა 847
დავითელა 668
დავითი 190, 258, 323, 449, 583, 638, 933
დავითისშვილი 590, 619
„——„ ბერი 507
„——„ გოგია 432
„ — —„ დავითელა 730
[დავითისშვილი] 389
დავითისშვილი ელისბარ 712
„—— „ ზაალ 24, 28, 32, 33, 55, 62, 143, 389, 392, 443, 524, 623, 626, 671, 730, 742
„— —„ როსტომ 723
დავითისშვილის ყმა 619
დავითიშვილი 286, 555
დავითიშვილი ასლამაზ 53, 74
„— —„ ბერი 582
„——„ ბეცია 191
„——„ გლახა 356, 369, 633
„—— „ დიმიტრი 682
„ ——„ ელიზბარ, ელისბარ 54, 55, 222, 223, 297, 712, 886
„— —„ ზაალ 28, 32, 33, 54, 55, 62, 63, 75, 108, 110, 148, 149, 167, 169, 170, 171, 178, 224, 225, 240, 245, 306, 337, 470, 471, 481, 482, 610, 716, 722
„— —„ იასე ჩელტია 633
დავითიშვილის კაცი 555
დავრეშაშვილი პეტრე 261, 540, 552
დავრიშაშვილი გორელი 106, 306
დათინა ჩაცუალი 851
დათუა 534, 665
დათუა გლახას შვილი 458
დათუა ხვიმონის შვილი 37
დათუაშვილი დათუნა 837
დათულაშვილი დათუა 177
დათუნა 293, 870, 873, 874
დათუნა ბაზიერთხუცესი 847
დათუნა ქალისგული 869, 870
დათუნასშვილი 124
დათუნასშვილი იასე 879
დალალაშვილი 664
დამღაწაშვილი 185
დანდურაშვილი აბელა 518
დანელა ბაყალბაში 704
დანიელა 123
დარეჯან ბატონიშვილი 921
დარეჯან დედოფალი 16, 17, 49, 50, 53, 54, 58, 60, 61, 62, 80, 81, 85, 86, 90, 91, 97, 98, 99, 100, 105 147,

* დაბეჭდილია: დადუნშვილი.

166, 194, 211, 219, 220, 228, 231, 261, 262, 265, 283. 287, 302, 303, 309
დარეჯან დადიანის ასული საქართველოს დედოფალი 310, 333, 334, 338, 377, 378, 385, 386, 388, 392, 405, 406, 419, 440, 441, 443, 444, 445, 447, 49. 571, 521, 522, 673
[დარიბეგაშვილი] ბარლი (sic) 818
დარიბეგაშვილი დავით 818
„——„ ზაჭარია 818 .
დარჩაშვილი გიორგი მღვდელი 467
დარჩია 449
დარჩია ბელიქი 540. 546, 568, 602, 611, 632, 645, 670, 697. 721, 745
დარჩია ქალაქის მღვიმე 505
დარჩიასშვილები 637
დარჩიაშვილი 731
„ „ გოგია ეელისციხელი 91
დარჩიბეგის შვილი დავით 823
დარჩინაშვილი პაპუა იკიე პაპა 577
დგებუაძე ბეჟან 775, 781
„——„ კოსთა 775, 776
[დედაბრიშვილი] გიორგი 823
„——„ გრიგოლ 823
„——„ ელიოზ 823
„——„ იოანე 823
„——„ ლონგინოზ 823
„——„ ნაცვალა 823
„——„ ნადირა 818
„——„ ნაცვალა 823
დეკვარი 824
დევიძე სტენია 893
დევლინისძე 838
დეკანოზისშვილი იოსებ
„——„ მღუდელი 487, 633
დეკანოზისშვილი მიქელ 880
„——„ სოლომონ 382
დეკანოზისშვილი ონისიმე 827
„——„ ფარნაოზ 827
„——„ ფილარიოზ 827
დემეტრა 853
დემეტრაშვილი თევდორა 882
დემეტრე 224, 266, 417, 418, 823, 829, 869, 896, 897, 915
დემეტრე ეშიკაღასბაში 102, 347, 348, 354
დიაკვნიშვილი გიორგი 864
დიამბეგისშვილები 351
დიასამიძე 159, 511, 744
„——„ დიმიტრი მინბაში 140, 253, 422, 530
„——„ იესე მორდალი 262, 441, 478, 529, 552, 744
„——„ ტეტია 116, 139
დიასამიძეები 159
დიმიტრი 189, 293, 603, 624, 666, 705, 714, 736, 818
დიმიტრი ედია ციციშვილის თბოლი 699
დიმიტრი ენისელთ მოურავი 272, 667
დიმიტრი ეშიკაღასი, ეშიკაღასბაში, ეშიკაღასბაში 635, 878, 879
დიმიტრი თიანეთის მოურავი 607, 736
დიმიტრი თიანეთის მოურავის შვილი 280, 398
დიმიტრი მარტყოფის მოურავის შვილი 673
დიმიტრი მდივანი 634. 710
დიმიტრი მეფე, – მეფე ალექსანდრეს ძე 818
დიმიტრი მინბაში 156, 493, 675, 736
დიმიტრი მღუდელი 631
დიმიტრი სალთხუცესი 902
დიმიტრი ყორიასაულბაში 512, 637
დოლანელიშვილი არსენ ბერი 866
დოლენჯაშვილი ბერუკა 853
„——„ ქიტია 855
დოლენჯიშვილი ზაალ 873
„——„ იოანე 740
დოლმაზაშვილი 867
დოლმაზაშვილი ავთანდილა 865
„——„ დავითა 865
დოლმაზაშვილი მანდენა 865
დოლმაზაშვილი ნასყიდა 865
„——„ როსტომა 865
დომენიკა პატრი უფროსი 910
დომენტი 861
დომენტი ქართლის კათალიკოზი 833
დონაძე 422
დოსითეოს ნეკრესელი 905
დრეიძე 86
„——„ პაპუა 80, 83, 85
დუნიახათუნ 894
დურმიშხან 843
დურმიშხან ეშიკაღასბაში 878
დურმიშხან თუშთ მოურავი 519, 669
დუღახძე 839

ე

ებალა აკურელი 889
ებიტა მოურავი 861
ებიტასშვილი ოთარ 199
ეგაძე 328, 373, 556
ეგაძეები 378
ეგნატაშვილი ჭრისტესია 619
ეგნატე 372
ეგნატე. ეგნატი მდივანი 117, 119, 154, 168, 482, 507, 534, 654
ედია 276
ედიშერ 243, 544. 887, 896
ედიშერ მდივანბეგი 845
ედიშერ მუხრან ბატონის შვილი 523
ედიშერ ნაზირი 867, 872, 878
ედიშერაშვილი ქაიხოსრო 886
ედიშერი 328
ედიშერიშვილი სვიმონ 31
ევგენ 928. 929
ევდემოზ კათალიკოზი 399
ევსტათი თეიმურაზ ჯავახიშვილის შვილი 548
ევსტათი ქალაქის მოურავი 358, 379, 632
ევვაზა 926
ევვაზა ბერწისქვილე 903
ელენე ოშან ბებურიშვილის ქვრივი 68
ელეფთერ 818
ელიაშვილი სესია 318
ელიბოშვილი 117
ელიზბარ 33, 33– 34, 351, 352
ელიზბარ ბოქოლთხუცესი 845
ელიზბარ ერისთავი 853
ელიზბარ ერისთავის შვილი 542
ელიზბარ სალთხუცესი სურამის მოურავი 490
ელიზბარა შამასახლისი 885
ელიზბარისშვილი პაპუა 890
ელიოზ მღვდელი 40
ელიოზისშვილი 285
ელიოზისშვილი დავით 335, 449, 595, 596
ელიოზისშვილი ნინია 445
ელიოზის ძე დავით 447
ელიოზიძე გედევან 830
„——„ დავით 334
ელისაბედაშვილი ელისე 835
ელისაბეთაშვილი 261
ელისაბედ მილახვრის მეუღლე 747, 748
ელისე მღუდელ-მონაზონი 856
ელისენთ მოურავიანი 692
ელოაშვილი დემეტრე 620
ელუაშვილი ტეტია 510
ენალა მელიქი 851
ენდრონიკაანი 94
ენდრონიკაშვილი იოანე 414
ენდრონიკაშვილი დავით 149, 150, 724
ენიბეგანთ ანდრიასა 878
ენისელთ მოურავიანნი 268, 683
ენისელთ მოურავიშვილები 525
ერასტი 188, 239. 293, 294. 323, 542, 556, 730, 858
ერასტი ბოქოლთხუცესი 862
ერასტი მდივანბეგი 347
ერასტი ჯიმშერის შვილი 238
ერასტის შვილები 374
ერასტის შვილი ადამ 469
ერასტიშვილი დიმიტრი 573, 683
ერასტიშვილი ნინია 657
ერასტიშვილი ნინია ეშიკაღასბაში 643
ერეკლე მეფე 37. 376, 468. 743, 749, 862, 920
ერთგულა 839
ერისთავიანნი 195
ერისთავი გიორგი 331
ერისთავი დემეტრე 895
[ერისთავი] ზაალ 850
ერისთავნი 471
ერისთვიანნი 742
ერისთვისშვილები 190
ერისთვისშვილი ავთანდილ ბაზიერთუხუცესი 886
ერისთვისშვილი შანშე 724
ესავ მდივანი 384
ესავ სულხან მდივნის შვილი 384, 677
ესემბულასშვილი 821

ესიტაშვილი 709
ესიტაშვილი ფარსადან 708, 936
ესტატე 826
ეფემია 355, 687
ეფემიაშვილი მამუკა 356, 369
ეფთვიმე წინამძღვარი 151
ეფიფანე 16

ვ

ვამეყ 887
ვარამაშვილი გიორგი 839
[ვარამაშვილი] გოგია 839
„— —„ იერემა 839
„ —„ მამუკა 839
„——„ ნადირა 839
„——„ ქიტია 839
„— —„ წამალა 839
ვარდანაშვილი 838
ვარდიასშვილი 898
ვარდიაშვილი გრიგოლა 824
ვართანა მამახახლისი 866
ვარლაამ ეგსარხოსი საქართველოსი 319
ვარსიმაშვილი პაპა 892
ვარძიელასშვილი ლაზარე ქისყელი 633
ვარჯან მდივანბეგი 257
ვარჯან მსაჯული 176
ვახილი 150
ვაჩნაძიანნი 78, 366
ვახტანგ 351, 934
ვახტანგ ბატონიშვილი 40, 72, 122, 133, 153, 180, 181, 197, 221, 225, 243, 331, 372, 455, 544, 655, 922
ვახტანგ მდივანბეგი 858
ვახტანგ მეფე 264, 389, 391, 392, 615, 766, 769, 771, 814, 880
ვახტანგ მეფის ძე 41, 70, 116, 154, 205, 292, 303, 304, 311, 329, 330, 331, 332, 393, 456, 526, 543, 608, 654, 709, 926
ვახტანგ ხელმწიფის ძე 69, 71—75
ვახნტაგ ქელმწიფის ძე 39, 122, 133, 153, 196, 224, 243, 255, 417
ვახუშტი მდივანბეგი 504, 516, 615
ვეზირისშვილი გიორგი (გოგია) ნასახჩაბაშის ნაიბი 517, 524
ველაშვილი, ველიაშვილი დავით 577
ვერმიშაშვილი ელიზბარიანი 874
ვეცია 825
[ვიგრიაშვილი] თამაზა 886
„— —„ ივანა 888
ვიგრიაშვილი ხოსია 886

ზ

ზაალ 33, 34, 64, 106, 109, 110, 144, 168, 172, 222, 223, 350, 351, 352, 354, 355, 412, 514, 712, 823
ზაალ ანაგის ქეშხა 284
ზაალ, დავით თარხნის მამა 932
ზაალ იასაული 72
ზაალ მამამთავარი 872
ზაალ პარტყოფის მოურავი 585
ზაალ მთიულეთის მოურავი 331
ზაალ მორდალი 641
ზაალ ნაზირი 859
ზაალ ქეცხა 366
ზაალ ყორიასაულბაში 96, 277
ზაალასშვილი იოსებ 708
ზაალიშვილი ერასტი 873
„——„ ნიკოლოზ 318
„——„ ნინია 673
ზაალ ნაზირი 854
ზავრაშვილები 390
ზავრაშვილი გიორგი 881
ზაზა 233, 321, 400, 452, 544, 867, 868
ზაზა იასე მდივნის შვილი 631
ზაზა იეხე მსაჯულის შვილი 442, 719
ზაზა მანუჩისშვილი 590
ზაზა მდივნის შვილი 443
ზაზა მოლარეთხუცესი 285
ზაზა მსაჯულის შვილი 147
ზაზა სახლთხუცესი სარდარი 845
ზაზიაშვილი უანდუაი 827
ზათიასშვილი მამუკა 82
ზალდასტანიშვილი ტუტია 603
ზალია მაშასახლისი 847
ზალიაშვილი იოხეფა 919
ზალიკა თედორაძე აბრამელახ შვილი 930
ზალინა ოსინათ ნაცვალი 883
ზანდრისშვილი 150
ზანდუკელი ოტია 446, 447, 746
ზარდიაშვილი 62, 63, 108, 109, 110, 111, 167, 178, 286, 471, 742, 743
ზარდუკიტაშვილი ისაია 370
ზაქარაია ბერიკე 765
ზაქარაშვილები 720
ზაქარია 68, 194, 201, 258, 324, 554, 560, 574, 653, 657, 672, 684, 747, 820, 821, 826, 839, 918, 932
ზაქარია არხიმანდრიტი 937, 938
ზაქარია ციხისელი 58
ზაქარია მოურავი 193
ზაქარია საგარეჯოს მოურავი 702
ზაქარია ქიზიყის, ქისიყის მოურავი 87, 192, 193, 295, 361, 369, 458, 603
ზაქარია ძე საფაროვ 912
ზაქარია ჭონი 901, 902
[ზაქარიასშვილი]ზაალ 851
ზაქარიასშვილი ქაიხოხროვ 851
ზაქარიაშვილები 699
ზაქუტასშვილი შალვა 870
ზებედაშვილი ბახილ 384
[ზებედაშვილი] რამაზა 384
ზებედე მღვდელი 110
ზედგინიძე 71, 133, 134
ზედგინიძე შიოშ 842, 843
ზენალაანთ ბეგან მეღიქის შვილი 863
ზენონ ალავერდელი 311, 488
ზოზიასშვილი 294
ზოზიაშვილი გაბრიელ 295, 321, 322, 355, 356, 369
ზოიკაშვილი ბერი 318
ზოტიკისშვილი ბარნაბე მოურავი 243
„— —„ იაკობ 243
ზუა ნიკოლოზ ნაცვლისშვილის შვილი 229
ზუმბულიძე იოსებ 285
ზურაბ 111, 132, 172, 373, 466, 467, 880 908, 933
ზურაბ გორის მამასახლისი 94
ზურაბ ელისეთ, ელისელთ, ენისელთ მოურავის შვილი 255, 257, 665, 666
ზურაბ ერისთავი 293
ზურაბ მდივანი 854
ზურაბ სახლისუხუცესი 831, 843
ზურაბა 148, 287
ზურაბა გეშიჩი 863
ზურაბა მამასახლისი 864
ზურაბი 186

თ

თაბაგარი მხიარული 928
„——„ სვიმონ 928
თადია 437
თადია სუფრაჯის შვილი 428
თაზისშვილი მოსე 659
თათანაშვილი 631
თათარასშვილი დათუა 828
თათრისშვილი ღთისია 274
თათრიშვილი მეკეპნავე 86
თათულა 703
თალიფხან ოღლი ალია 365
თამაზ 102, 256, 525, 896
თამაზ ენისელთ მოურავის შვილი 529
თამაზ ეშიკაღაბაში 32, 102, 152, 227, 282, 323, 605
თამაზ ეშიკაღაბაში იასაული 450
თამაზ სარდალი 858, 862
თამაზა 98
თამაზა ამირალას შვილი 97
თამაზა ზალახოელი მამასახლისი 866
თამაზა ნოსტელი 902
თამაზა სკრელი 904
თამაზაშვილი გიორგი ორბელიანი თამაზის ყმა 745
თამაზაშვილი გოგია 601
თამაზი 528
[თამაზისშვილი] დათუნა 848
თამაზისშვილი დათუნა 849
„——„ იეხე 848, 849
თამარ 937
„— „ ამილახვრის ქალი 905
„——„ ბატონიშვილი ერეკლეს ასული 909
„— —„ დედოფალი 927
„——„ მეფე 115
„——„ ჩერქეზისშვილის ავთანდილის დედა 241, 267
თარიმან ნაცვალი 467
თარხან 218
თარხანალა 105, 208, 209
თარხანი 217, 704

[თარხანი] ბეცია 400
თარხანი გიორგი 400
„——“ დავით 932
„——“ ლუარსაბ 400, 880
თარხანიანნი 45, 345, 361, 586
თარხანოვი დავით მაიორი და კაპალერი 945
თარხანოვი დიმიტრი 637
თარხნისშვილი 528
თარხნისშვილი ბეცია 452, 453
„——“ გლახა 237, 402
„——“ დავით 329, 330, 895
„——“ დავით ჩიმბაში 712
„——“ დათუა 263, 329, 527, 716
„——“ დათუკა 327
„——“ დიმიტრი 320
„——“ ზაალ 879
„——“ ზურაბ 458
„——“ იოანე 189
„——“ იორამ 902
„——“ ლუარსაბ 242
[თარხნისშვილი] მარიამ 902
თარხნისშვილი სოლომონ 673, 933
თარხნისშვილი ტეტია 527, 617
თარხნიშვილი 360, 361
თარხნიშვილი ბეცია 39, 57, 189
[თარხნიშვილი] ბეცია 98
თარხნიშვილი ბეუან 865
„——“ გლახა 158
„——“ ბეროს ოპოლი ბეცია 98
„——“ ბესარიონ 599
[თარხნიშვილი] ბესარიონ 931
თარხნიშვილი გლახა 459
„——“ დავით 261, 432, 690
[თარხნიშვილი] დავით 879, 931, 932
თარხნიშვილი დავით იგივე დათუა 519
„——“ დიმიტრი 585
[თარხნიშვილი] დიმიტრი 931
თარხნიშვილი ზაალ 875, 932
„——“ ზაზა 345
„——“ ზურაბ 519
„——“ ივანე 189
„——“ ლუარსაბ 433
[თარხნიშვილი] ლუარსაბ 931
თარხნიშვილი მამუკა 261, 398, 399
„——“ ომან 881
[თარხნიშვილი] ონოფრე 879
[თარხნიშვილი] ჯუშთერ 879
[თარხნიშვილი] როსტომ 879
თარხნიშვილი სოლომონ 211, 345, 503, 720
თარხნიშვილი სოლომონ მეითარი 673, 931
თაქთაქიანნი 296
თაქთაქისშვილები 629
თაქთაქისშვილი 295, 748
თაქთაქისშვილი არდაშელ 294, 295
„——“ ელიზბარ 31
„——“ იოანე 91
თაქთაქისშვილი სულხან 211, 223, 250, 252, 385, 386, 523
თაქთაქიშვილები 451
თაქთაქიშვილი 558
თაქთაქიშვილი არდაშელ 726
„——“ ელიზბარ 104, 522, 636, 901
თაქთაქიშვილი იახე, იეხე 104, 221, 371
თაქთაქიშვილი ლუა 726, 749
თაქთაქიძე ელიზბარ 558
თაყასშვილი დავით 693, 848
თაყაშვილი დავით 298, 299
„——“ რევაზ 288
თაყინაშვილი გაბრიელა 891
„——“ გორელი 514
„——“ ზაალ 50
თაყოსშვილი, თაყოსშვილი იხაი, იხაია 697, 698, 750
თეგვასშვილი ახალშენელი 843
თედეული გალეგა 72
თედორაძე იოვანე 930
თევდორე ჩქენელი 879, 880
თევდორეს შვილი ბასილი 823
თეთრაძე გაბრიელ 301
თეიმურაზ 38, 148, 658, 663, 716
თეიმურაზ მდივანბეგი 204, 462
თეიმურაზ მდივანბეგ ქშიალაბაში 83, 85, 336
თეიმურაზ მეფე 38, 115, 266, 368, 381, 468, 591, 896
თეიმურაზ მეფის შვილი 658, 679
„——“ მეფის ძე 707, 708, 716
„——“ სახლთხუცესი 872, 917
„——“ სიღნაღის ქეჯა 703
თეიმურაზ ფარეშთხუცესი 112, 113, 122, 273, 291, 460, 461
„——“ ქელმწიფის ძე 649
თეიმურაზა 646
თეიმურაზი 869
თეიმურაშვილი ხატისა 835
თეოდოსი 592
თეოდოსი დავით გარეჯის არქიმანდრიტი, წინამძღვარი 245, 338, 335, 423, 484, 566
თვალმიხილაშვილი ნინია 210, 211
თინათინ 451, 818
თოთაძე ოთარ 661, 662
თომა 47
თომა შემაწყარი 567
„ „ [მეღვინეთხუცისშვილი] 201
თომაშვილი გიორგი 126
[თომაშვილი] ვახტანგ 126
„——“ ღვთისხია 126
თოროზასშვილები 427
თოროზასშვილი 428
„——“ გოგია 241
„——“ იოსებ 241
თოროზაშვილი გოგია 267
„——“ იოსებ 267
თოფურია ბესარიონ ლეკიანოზი 787
თოფურია დათიკა ამირანის ძე 787
თოფურია ოქროპირა 782
თოფურია ფილიპია 782
თოთარაული გოგია 35
თუთასშვილი 118
თუთუნაშვილი დავითა 919
თულათ საკა 301
თულაშვილი 279, 415
თულაშვილი ბახუტა 230
„——“ იოსებ 301
„——“ იოსებ ჩახარი 127, 191
„——“ ნინია 278, 289, 647
ოუმანა 157
თუმანა ალავერდაში 843
თუმანბეგასშვილი სადათიერ 823
თუმანიანთ ბეჟანი 917
თუმანიანნი 683, 875
თუმანისშვილი ალხაზ 894
„——“ ბეჟან 854
„——“ ბეჟანიხ შვილი 919
თუმანისშვილი ბირთველ 189, 205, 517, 842
„——“ გოგია
„——“ ბეჟანის შვილი 908
„——“ ეგნატი 482
„——“ ზურაბ 644
[თუმანისშვილი] მანუჩარ მდივან-ლაშქარნევისი 907
თუმანისშვილი ნიკოლოზ, ნიკოლაოზ, ნიკოლოოზ 181, 182, 338, 387, 587, 600, 634, 656, 658
„——“ პაპუა 210, 908
„——“ ყაალანდარა 862
თუმანიშვილები 449, 683, 912, 918
[თუმანიშვილი] ბაინდურ 853
„——“ ბახუტა 853, 866
„——“ ბეჟან 853, 908
თუმანიშვილი ბეჟან ოაულიდარი 899
„——“ ბირთველ მდივანი 908
[თუმანიშვილი] გივი 853, 867
თუმანიშვილი გივი მდივანი 871
„ „ გიორგი 420, 516, 844, 853, 904
„——“ გიორგი ლიპარიტის შვილი 891
თუმანიშვილი გიორგი მდივანი 844, 845
„——“ გოგია 209
„——“ გორჯასპი მდივანი 907
[თუმანიშვილი] გორჯასპი 853
„——“ დავით 871
„——“ დათუნა 853
თუმანიშვილი ეგნატი 168, 210, 420, 664
„——“ ელიზბარ 420, 891
[თუმანიშვილი] ესტატე 850
„——“ ზაალ 853
„——“ ზაქარია 844, 895
თუმანიშვილი ზურაბ 90, 197, 420, 530, 537
[თუმანიშვილი] ზურაბ 853, 871
თუმანიშვილი თამაზ 895
„——“ თბილელი 338
„——“ იესე 895
„——“ იესე მდივნის ეგნატის შვილი 891
„——“ იოვანე 891
„——“ იოსებ 891

თუმანიშვილი კიკოლა 338
„——„ მამუკა 868
[თუმანიშვილი] მანუჩარა 862
თუმანიშვილი ნიკოლაოზ, ნიკოლოზ, ნიკოლოს 19, 20, 54, 168, 242, 291, 386, 420, 515
[თუმანიშვილი] ოთარ 853
„——„ პაპუა 168, 338, 853
თუმანიშვილი სულხან მღვიმე 393
[თუმანიშვილი] სულხან 853
[თუმანიშვილი] ფარსია 853
თუმანიშვილი ფიროზ 908
„——„ ქაიხოსრო 872, 882, 884
[თუმანიშვილი] ყალანდარ 853, 863, 864
„——„ შიოშ 853
თუმანოვი ევგენატი 739, 741, 742, 743, 744, 745, 746
თუმანოვი მანუჩარ 941
თუმანოვი სულხან 739, 740, 745, 746, 749
თუმანოვი შიოშ 745, 746
თურმანიძე სულხან 830
თურქისტან 826
თურქისტანიშვილები 281
თურქისტანიშვილი 174
[თურქისტანიშვილი] თამაზ 174
თურქისტანიშვილი იოანე 301, 302, 642
თურქისტანიშვილი პაპუა 870
[თურქისტანიშვილი] ტარიელ 870
თურქისტანიშვილი ტეტია თამაზის შვილი 174
თუშმალიშვილი ბეჟან 867
თუშმალიშვილი გოდერძი 881
თუხარელი 141
თუხარელი დავით 412

ი

იაკობა 181, 182
იაკობ მგალობელი 868, 870
იაკოფ 227, 562
იალღუზისშვილი ოტია 885
იარალაჰშვილი ტერ-მელქისეთ ცხინვალელი 155
იარალისშვილი ვახტანგ 873
იახა, იასე მეთორის შვილი 668, 669
იასე 324, 437, 839, 867
იასე ერისთავი 853
იასე მორდალი 152, 179, 516, 602
„—„ მოხევე 604
„—„ ნაცვალი 85
იასესშვილი პაპუა 909
იასეშვილი პაპუა 908
იახონ სალთხუცესი 853
იაშვილი ვახუშტი 628, 629
იაჰიაბეგ 349, 350
იბრეიმ ბეგი 393
იბრეიმა 836
იედიგარაშვილი მაჰმად უსეინბეგ 350
იეზაანთ ასლამაზა 863
იესე 83, 826, 850, 873, 878
იესე ერისთავი 839, 850
„—„ მემანდარბაში 863
იესე მორდალი 240, 262, 515, 529, 573
„—„ მსაჯული 442, 719
„—„ სვეტისცხოვლის დეკანოზი 828
„—„ სოხთა მღთიმშობლის დეკანოზი 863
„—„ სიონის დეკანოზი 859
„—„ სპაფაჩი 436
„—„ უზბაში 902
ივანაშვილი 371, 637
ივანგულაანთ მელქუა 863
ივანე 163, 238, 440, 556, 823, 826, 831, 896
ივანე ალანდარი 547
„—„ ბატონისშვილი 24
„—„ ბოგველი 696
„—„ ერისთავისშვილი 891
„—„ ვეღისციხის ნაცვალი 219
„—„ თრუსოს მოურავი 122
„—„ კარის ხუცესი 473
„—„ მეტეხის მოურავი 871
„—„ ნაზარი 666
„—„ ნაცვალი 18
„—„ ღვდელი 218
„—„ ზაზარი 666
„—„ ხუთასის თავი 424
„—„ ჯუვაანის ქეშხა 575
ივანესშვილი ეხტატე 869
ივარგულათ გასპარა 851
ილარიონ 717
ილარიონ დავით გარეჯელი არხიმანდრიტი 734
ილაური აბრამა 83
ილია ბერძენი 315, 316
იმამყული სუფრაჩი 850
იმამყულიხან 349
იმამყულიხან 352
[იმერლიხშვილი] ანდრია 288
იმერლისშვილი ხოსრო 288
იმერლიშვილი 881
ინანიკაშვილი თევდორე 31
იოაკიმ არხიმანდრიტი 57, 120, 146
„—„ დავით გარეჯის მონასტრის წინამძღვარი 119
„—„ წინამძღვარი 57, 135
იოანე 133, 157, 238, 302, 317, 638, 821
იოანე ბატონიშვილი 15, 509, 519, 523, 530, 543, 555, 556, 605, 627
„—„ [ბატონიშვილი] 136
„—„ ბოდბელი 396
„—„ ბოქოლოთხუცის შვილი 655
„—„ დეკანოზი 174, 927
„—„ ეშიკაღაბაში 625, 630
„—„ ეშიკაღაბაში 652
„—„ თარხანი 227
„—„ იკონომოს დეკანოზი 210
„—„ მდივანბეგი 626, 639, 669
„—„ მდივანბეგი ლუარსაბ სარღლისშვილი 909
„—„ მდივანი 316, 650, 655, 656, 669
„—„ მეითარი 390
„—„ მეფის შვილი 409, 482, 592, 556, 650, 659, 601, 693, 694
„—„ მეფის ძე 430, 514, 518, 524, 542, 544, 545, 555, 562, 583, 592, 615, 649, 662, 667
„—„ მუხრანბატონი 604
„—„ მუხრანბატონის შვილი 243
„—„ მუხრანბატონი სარღალ-სალთხუცესი 173
„—„ მუხრანის ბატონი 480
„—„ მუხრანის ბატონის შვილი 43
„—„ მუხრანის ბატონი სალთხუცესი 620
„—„ მუხრანის ბატონი სარდალ-სალთხუცესი 481, 508, 528, 529, 531, 534, 568, 596, 601, 629
იოანე წინაწინამღვარი 246
„—„ სარდალი 207
„—„ სარდალ-სალთხუცესი 377
„—„ სარღლის შვილი 29
„—„ სიონის დეკანოზი 173
„—„ სიონის იკონომოს დეკანოზი 210, 921
„—„ ხულხან მდივნის შვილი 384
„—„ ხუთასისთავი 236, 272, 423
„—„ კელმწიფის ძე 509, 522
„—„ ჯიმშერიხ შვილი 239, 330
იობა 825
იობ ბღვიელი 34
იოელ 741
იოვანე 817
„—„ ბატონისშვილი 23, 494, 541
„—„ ბეჟან ამილახვრის შვილის შვილი 681
„—„ მდივანბეგი 898, 911
„—„ მდივანი 534, 679
„—„ მდივნის შვილი 409
„—„ მეტეხის მოურავი 743
„—„ მეფის შვილი 558, 559
„—„ მეფის შვილიშვილი 23
„—„ მეფის ძე 493, 515, 561, 624
„—„ მუხრანის ბატონისშვილი 93
„—„ მუხრანის სალთხუცესი 44
„—„ მღვდელი 737
„—„ ნოთაჯეკის წინამძღვარი 830
„—„ ხუცი 822
„—„ კელმწიფის ძე 446
იოთამ ბოქაულთუხუცესი 862
„—„ თმოგველი 860
იოთამისშვილი ორბელი 873
„—„ რევაზ 147
„—„ რევაზ ნაზირი 907
იონათამ 848, 849
იორამ 859, 893
„—„ ცხირეთის მოურავი 831
იორამასშვილი ბეჟიტა 838
იორდანაი 827
იორდანასშვილი 419
იორდანე დეკანოზი 821
„—„ კეხელი 605
იორდანეს შვილი 70
იორდანეშვილი ბასილა ბიჭი 850

იოსებ 82, 204, 210, 449, 458, 463, 465, 467, 477, 569, 711, 714
იოსები დეკანოზის შვილი 873
იოსებ ბოქაულის შვილი 544
„—„ თბილელი 856
„—„ იასაული 487, 649
„ „ მდივანი 22, 94, 131, 712, 918
„ „ მღილახვარი 393, 752
„—„ მისკარბაში 654
„—„ მოურავი 292
„ „ მუშრიბი 372, 390, 392
„ „ მღდელი, მღუდელი 85, 936, 937
„—„ მღდელი ნეკრესელის სიძე 539
„—„ მღუდელი ხახულარი 861
„ „ ნაზირი 458
„—„ ნაზირის შვილი 444, 568
„—„ პაპა მწერლის ძმა 204
„—„ ციხისთავის შვილი 81
„ „ ხალვათხანის ეშიკაღაბაში 475, 504, 538, 554, 574, 580, 638
იოსებ 918
იოსები 139
იოსებ ბოლნელი 564
იოჩი შარბაბი 593
იობანესა 248
ირაკლი მეფე 710
ირემა 838
ისაი გორის მამასახლისი 728
ისაია ნაცვალი 883
„—„ ოქრომჭედელი 357
ისაკი ნამამასახლისარი 705
ისაკ ფაშა 348
ისმეილ აღა 681
იულიოს, იულიოს ურბნელი 220, 593, 608
იულონ 56, 165, 300, 313, 449, 541, 454, 658, 715
იულონ ბატონისშვილი 123, 191, 195, 212, 278, 288, 356, 368, 275, 392, 456, 532, 742, 743, 744, 920
„—„ ბატონიშვილი 15, 23, 56, 93, 108, 114, 125, 127, 128, 195, 212, 246, 387, 388, 403, 421, 422, 424, 432, 440, 452, 471, 547, 556, 625, 647, 913
იულონ [ბატონიშვილი] 216, 121, 372
„ „ [მეფის შვილი] 196, 359, 374, 378, 379, 401, 407, 416, 419, 429, 449
„ „ მეფის შვილი 381, 440, 441
„—„ მეფის ძე 61, 68, 89, 92, 127, 179, 180, 190, 215, 250, 302, 355, 363, 374, 402, 431, 439, 451, 452, 500, 522, 587, 594, 612, 646, 707
იულონ [მეფის ძე] 163, 356, 360
„ „ [მეფის ძმა] 454, 457
„— „ მეფის ძმა 668
„—„ ხელმწიფის ძე 55, 113, 128, 245, 272, 346, 386, 425
„—„ ჯელმწიფის ძე 107, 123, 125, 242, 278, 288, 298, 327, 367, 369, 547
იუსტინე მრეველი 159, 185, 196, 197, 212, 229, 258, 265, 279, 298, 324, 389
იუსტინე ურბნელი 100, 101, 608
იშხანაშვილი 932
იშხანაშვილი ვარძიელა 843
იშხნელი იორამ 287
იშხნელი სვიმონ დედოფლის კარის მწერალი 904
იჩქითი 373

კ

კაკაბლიაშვილი გოგია 332
„ —„ ივანე 332
კაკალა 568, 596, 599, 721
კაკალა ბაზაზბაში 622
კაკალო 550
კაკალუა ხადყუაძა 97
კაკასშვილი უმცროსის შვილი 82
კაკიასშვილი შუშან 898
კაკნაშვილი 720, 838
კაკონაშვილი ტარტარა 270, 271
კაკუტა 438
კალატოზიენთ იოანე მღვდელი 477
კალატოზისშვილი გაბრიელ 116
„ —„ ტეტია 51
კალატოზიშვილი აბელ მუშრიბი 511
„——„ დიმიტრი 156
[კალატოზიშვილი] იოსებ 511
კალატოზიშვილი-კაკაბაძე წვერელი 444
კანდელაკი 594
კაპანაძე 336
კაპანაძე დათუა იმერელი 539
კაპარჭაძე 321
კარანაძე 916
კარაპეტა 916
კარგალეთელი დეკანოზი 341
კარიჭაშვილი 871
კარჭაული 580, 581
კატარინე მოანაზონი **სარჭისა ალას** ასული 435
კაცია ნაცვალი 866
კაციასშვილი დავით 883
კაჭკაჭიშვილი მიქელ გორის მამასახლისი 307
კახაბრისშვილი დავით ენახელთ მოურავის ყმა 682
კახაშვილები 667
კახის შვილი 382 383
კახიშვილი სოლომონ 447
„——„ სოლომონ იასაული 548
კაჯაძე გიორგი 843
კბილაძე 597
კეზელი 585, 586
კეზელი მღვდელი 732
კელასრიძე შოშია 469
კენკიშვილი 231
კეპერაშვილი ნიკოლოზ 585
კერჩხუაშვილი ივანე 715
„ —„ პავლე 715
კვალიაშვილები 319
კვალიაშვილი 115, 318
კვალიაშვილი ივანე 317
„ „ სოლომონ 364
„ „ ფარსადან 660
კვანჭახაძე გაბრიელ 73
კვანჭახაძეები 164
კვეზერელი 594
კვეზერელი დავით 500, 518, 576
„——„ დათუა 585
კვეზერელისშვილები 704
კიკლაშიძე 22
კიკოაშვილი მოსესა 570
კიკოლა 448, 449
კიკოლა აბიათარის შვილი 113
კიკოლა დირმის დეკანოზიშვილი 61
კიკოლა ჩხეიძის ბეში 663
კილარაძე ბერო ზაქარიას შვილი 68
კირაკოზა ფეიქარი 903
კირაკოზაშვილი 390, 392
კირილე ბოდბელი მიტროპოლიტი 230
კიტრისშვილი პაჭაშუნი 654
კიტრიშვილი 655
კლიმიასშვილი 89, 304, 451
კლიმიაშვილი 691
კლიმიაშვილი აზნაურშვილი 451, 452
„ ——„ იოანე 500
„— „ იოსებ 618
„— „ ტეტია 619
კობალაძე ზურაბა 876
კობახიძე გაბრიელ აზნაურაშვილი, მღვდელი 250
კობახიძე გაბრიელ საბასო აზნაურაშვილი 249
[კობახიძე] ვასილ 249
„ —„ ვასილი 250
კობერაული მოსე 110
კობერიძე 932
კობერიძე ივანე 21
კობიანთ ქალი 466
კობიაშვილი 18
კოეზიაშვილი გოდერძი 110
„——„ ივანე 318
კოზალაშვილი შანშე 826
კოზმანიშვილი დავით 844
კოკმანასშვილი 921
კოკობასშვილი 468
კოკოზაშვილი 118
„ —„ ქრისტესია 831
კოკოლაშვილი ქიტესა 590
კოკორიერიძე 527
კოკორაშვილი მღდელი 170
კოკრიკიძე 21
კონიაშვილი 723
კონჭახაძე გაბრიელ 73
კონჭახაძე სიმონ იასაული 639
კოპაძე 291, 896
[კოპაძე] ადამა 932
„ —„ ბახილა 932
კოპაძეები 932
კორინ[illegible] 103

კორინთელი თადია 269
„——„ კაკუტა 269
„——„ ნინია 490
კორინთლები 126
კორინთლიანი 126
კორკოტაშვილი გიორგი 835
კორკოტაშვილი იოსებ მანგლელი 910
კორკოტაშვილი ლუარსაბ 534
კოსტანაძეშვილი არუთინა 705
კოსტანტა 208
კოსტანტილე ბატონიშვილი 845
კოსტანტილეშვილი იოსებ 509
კოსტანტინე მეფე 35
კოტონაშვილი აკოფა 876
კოტოშაშვილი 95
კოშაძე 26, 587
კოშაძე იახე 521
კოჩაძე 26
კოჩაძე იესე 559
კოჩერაშვილი ბერი 891
კუირილეშვილი დიმიტრი 821
კურდღელაშვილი დათუნა 877
კურცხალი ფირან 889
კუსრაძე ნადირა 382

ლ

ლაბარიშვილი ბასილა 134
[ლაბარიშვილი] გოგია 134
„——„ ნასყიდა 134, 135
ლაგრასძე ღვინიაი 831
ლაზარე იასაული 647
„—„ კანდელაკი 828
„—„ ოქრომჭედელი 704
Лазарев генерал-майор 739, 740, 712, 743, 744, 745, 746
ლათიხია ფათარი 187
ლამჭჭი 857
ლანჩავაშვილი ივანე თიღველი 184
ლარაძე 545
ლარაძე გიორგი 105
ლარაძის შვილი პეტრე 344
ლაფაჩი 111
ლაფერაშვილი ზაქარია მღდელი 902
ლაღაშვილი ხიზანა 929
ლაღაძე გიორგი 852
ლაჩაჩაშვილი პეტრე 198
ლევან 722
ლევან [მეფის ძე] 220, 696
ლევანი ნეტარხსენებული [ბატონიშვილი] 43, 70
ლევანიკა 507
ლეკიშვილები 875
ლეონ [მეფის შვილი] 408
ლეუან [ბატონიშვილი] 872
ლიპატიანი ბეუან 707
ლიპოთაშვილი ახალქალაქელი 45
ლიტრა 822, 823
ლოლაძე მოურავი 289
ლომაშვილი 932
ლომაშვილი გიორგი 28
ლომი 827
ლომიტაშვილი ნადირა 832
ლომიძე 716
ლომსაძე გოგია 110
ლუა კაკა 748
ლუარსაბ 377, 399, 432, 433, 643, 653, 875
ლუარსაბ თარხანი 897
„—„ იასაული 124
„—„ მღლახვარი 273
„ „ მიმმანი 533
„ „ სარდალი 866, 909
„—„ ყორიასაულბაში 60, 234, 361, 400
ლულაური 838

მ

მაგნაშვილი 838
მაგია 627
მაზმნიშვილი ბეუუა 857
„——„ როსტომ 857
მათე მოძღვარი 82
„—„ მღვდელი 710
მათეს შვილი მახარებელ 823
მათიაშვილი ბეუან 928
მაია 152
მაია ნაზირ იოვანეს ღა 53
მაისურაძე 231, 234
„ — „ გიორგი 230
[მაისურაძე] გოგია 91, 527
„— —„ მამუკა 845
მაისურაძე დათუნა 845
მაისურაძეები 91
მაისურაძე ივანე 91
მაისურაძე ნასყიდა 845
მაისურაძე ნინია 230
მაისურაძე პაატა 845
მაისურაძე სესია ქრცხილავანელი 91
მაკრინა ერისთავის ქალი 776
მალაჩია 452, 713
მალხაზ ეშიკაღასბაში 243
მამადა 938
მამად უხეინბეგი 351
მამადხანი 905
მამატალი ალიაბაოელი ასისთავისშვილი 405
მამაცაშვილი გლახა 725
მამაცაშვილი გლახა აღამ ნაზირის შვილი ლომშვილი 156
„——„ დათუა იგივე დავით 501, 597, 619, სახლთხუცესი 598
„——„ დავით იასაული 584
„——„ ელისბარ 518
„——„ იოსებ 20, 265; მრავლის სახლთხუცესი 84, 913
„——„ ხოლომონ 619
მამესწრახშვილი 76
მამისა 824
მამისა მეჯინიბეთუხუცესი 820
მამისაშვილი ესტატე მღუდელი 226
მამნიაშვილი 231
მამუკა 875, 880
მამუკა ეფემიას შვილი 355
„—„ მემანდარბაში 895
მამუკაშვილები 468
მამუკაშვილი 242, 243, 387
მამუკაშვილი გაბრიელა 753
მამუკელა 539
მამუკელაშვილი ზურაბა 278
მამულასშვილი 105
მამულაშვილები 752
მამულაშვილი გოგია 737, 751
მამუჩისშვილი იოანე 466
„——„ ნინია 650
მ. მუჩიშვილი ივანე 40
მამუჩიშვილი იოანე 39, 465
მანდენაანი 499
მანდენაშვილი თაყა 894
მანდენაშვილი 895
მანუკა დურგალი* 233, 593
მანუჩარ 530, 634, 659, 909, 942
მანუჩარ მდივანი 19, 20, 41, 66, 161, 162, 213, 356, 359, 360, 388, 455, 462, 463, 919
მანუჩარ მდივანი გორჯასპის შვილი 918
მანუჩარ ლაშქარნიესი 40, 65, 66, 67, 84, 227, 356
მანუჩარ მორიარი* 842
„ -„ ქალაქის მოურავი 850
მანუჩარაშვილი გორჯასპი 893
მანუჩარის შვილი ზაზა 590
მარგველაშვილი 637
მარგველაშვილი შიო 37
მარდალეიშვილი ივანე 930
მარდახა 627
მარვანოზ ეშიკაღაბაში 735
მართა ყორღანაშვილის მანშეს ქალი 499
მარიამ 237, 934
„—„ (გიორგი XII-ის ნათლული) 545
მარიამ დედოფალი 389, 392
მარიამ (ერეკლე II-ის დისწული) 496, 705
მარიამ თამაზა ბაბორისშვილის იოანე ხუთასისთავის მეუღლე 236, 272, 423
მარიამ თოშთა მოურავის და 531
მარიამ (მეფის ძის დავითის მამიდა) 735
მარიამ (პაატას ქალი) 852
მარიამა ბოლნისელი 918

---

* დაბეჭდილია: მოვდარი.

მარიამა პეროხაი 903
მარიამისშვილი პაპუნა 49
მარკოზა 868
მარკოზა მთავარი 866
მარტიროზ ვარდაპეტი 427
მარტიროზა მწერალი 851
„——„ ხარაზი 745
მარტიროზისშვილი ავთანდილ 834
„——„ ბეჟან 834
მარქარაშვილი მამუკა 362
„——„ სოლომონ 362
„——„ ქიტესა 362
მარღისშვილი გოგია 90
მასხულია 773
მასხულია დიმიტრი აზნაური 772
მაქხიშე 495, 868
„—„ ბოგნელი 867
„—„ დირბის მოურავი 291
„—„ კათალიკოსი 930
მალალაანი 95, 96
მალალაშვილი 115
მალალაშვილი ამილბარ 277
„ —„ ანდრია 753
„——„ გაბრიელ ზაზას შვილი
„——„ დავით ბოლქვაი 609
„ — „ დათუა 400, 401
„——„ ზაზა 114, 237, 490, 752, 752
„—— „ იაკობ 342, 689
მალალაშვილი იოანე მღვდელი 739
„——„ იოსებ მდივანი 689
„——„ მღვდელი 740
„——„ ნიკოლოზ 868
„——„ სარიდან 877
„—— „ სვიმონ 226, 237, 238, 373, 404
„——„ ხუცია 871
[მალალაძე] ამილბარ 871
მალალაძე დავით სალხუცის შვილი 45
[მალალაძე] ზურაბ 871
მალალაძე პაპუნა მედარაკეთხუცესი 829
„—— „ რევაზ სალთხუცესი 871
მალაქელაშვილი იოსებ 711
მალრაძე 676, 691, 735
მალრაძე ავთანდილ 472, 473
„—— „ დათუა 520
„—— „ ზურაბა 472
მალრაძე მღვდელი 674
„——„ ხუცი 690
მალრაძეები 472, 473
მაყა 512
მაყაანი 56, 137, 138, 480
მაყასშვილი ფარსადანა 861
მაყაშვილები 56, 57
[მაყაშვილი] გოგია 511
მაყაშვილი გოშპარ 236, 624, 650
„——„ დავით 56
„——„ დავით ნაზირი 512
„——„ დათუა 55, 138, 272, 424, 511, 532, 624; კალაურის მოურავი 236
„——„ დიმიტრი 532
[მაყაშვილი] დიმიტრი 637, 650
მაყაშვილი ზაქარია 198, 199
„——„ როსებ 637
„——„ როსეფ ბინაბაში 124
„——„ ქაიხოსრო 870
მაჩაბელი 104, 426, 845
მაჩაბელი ალექსანდრე დავითის ძე 141
„——„ ბარძიმ 914
„——„ დათუა 320
„——„ ელიზბარ 214, 224, 225, 451
„——„ ზაზა 514, 726
„——„ ზაზა მიმბაში 615
[მაჩაბელი] ზურაბ 837
„——„ თაყა 837
მაჩაბელი თეიმურაზ 321
„——„ იესე 837
„——„ ლუარსაბ 279
„——„ ლუარსაბ მილახვარი 369, 479
[მაჩაბელი] პაატა 837
მაჩაბელი რევაზ 114, 471
[მაჩაბელი] ფარემუზ 837
მაჩაბელი ფარხადან 101, 335
[მაჩაბელი] ქუაბულ 837
მაჩური 654, 655
მაჩუტაძე 95
მაჩხიძე თევდორე 103
მაცაცაშვილი 46
მაჭავარიანი 32
მაჭავარიანი ბერი 32, 917
[მაჭავარიანი] ბუჭუა 917
„——„ გიორგი 438
[მაჭავარიანი] გოგია 917
მაჭავარიანი იოსებ 275
„——„ პაატა 40
„— —„ ძაღლუა 882, 883, 889
მახარა 417
მახარაშვილი 566
მახარე ხახუზი ბეგბეგის შვილი 363
მახარებელი 821, 823, 479
მახარობელი მღვდელი 513
მახარობელი ხეშო ბოლნელი მოურავი 866
მახვილაძე მსახური 843
მახია ივანე დოლენჯისშვილის სიდედრი 740
მახუილახძე ითოთამ 831
მახუმაშვილი ალიყულა 550
მაჰმადბეგ 347, 348
მაჰმად ეშიქ ბეგი 375
მგალობლისშვილები 138, 311
მგალობლისშვილი 137
[მგალობლისშვილი] დავით დიდი 252
მგალობლიშვილი დავით პატარა 251, 253, 257
„— „ დავით კონდოლას მოურავი 661
„— —„ დავით მდივანი 176
[მგალობლიშვილი] როსებ 257
მგალობლიშვილი ტეტია 496
მგელიტასშვილი ბერუა 902
მგლოველი თამაზა 885
მდივნისშვილი გიორგა 891
მდივნისშვილი გურგენ 870
მედავითნიშვილი ფადიხა 835
მეთიხან 351
მეთოდი 25, 106, 537
მეთოფეშვილი ალბაბა 825
მეითრიშვილები 111
მეფარისშვილი მღვდელი 291
მექარისშვილი ხატიხა 827
მეკოკიშვილი დავითა 936
მელიქისშვილები 141
მელიქისშვილი ფრიდონ 601
მელიქიშვილი ბაღირ 376
მელქუა დეღტნუტელი 898
მელქოა მესანთლე 704
„——„ მიდიხი 390
„——„ ჯონი 853
მელქუაშვილი 245
მემშვილდისშვილი 855
მერაბ 463
მერაბა 852
მერაბაშვილი 871
მერაბ მილახორი 891
მერალიბეგ ქალანთარი 896
მეტივისშვილი 26
მეტრეველი გიორგი არდაზიანის შვილი 885
„ ——„ პაპუნა 935
„— —„ შოშიტა 935
მეტეხლიშვილი ერაჯ 827
მექანარისშვილი 877
მექანარისშვილი ხასიდა 876
[მექანარისშვილი] ქიტესა 876
მექვევრისშვილი შალვა 870
მელვინეთხუცესი რევაზ 266
მელვინეთხუცესშვილი 137
„——„ ზაალი 914
„——„ თომა 46, 136, 200, 313, 319, 320, 434, 473, 567, 733
[მელვინეთხუცესისშვილი] მირზა 567
„——„ პაატა 136, 319, 630
მელვინეთხუცესშვილი როსტევან 865
[მელვინეთხუცესისშვილი] ღვთისია 567
მემძარიაშვილი აბრამელა 930
„— —„ შაქარია 930
მზეჭაბუკ 158, 348
მზეჭაბუკ მდივანბეგი 148, 295, 296
„—— „ მსაჯული 307
მთვარაძე ამირინდი 821
მკერვალისშვილი ზაალ 354
მიმინოშვილი ითამა 787
მირვანოზ 719
მირვანოზ ეროსთავისშვილი 725
მირველა 890
მირზა 567
მირზა გურგინა 105, 433, 434
„— „ გურგინას შვილი აფრიამა 395
„—„ გურგინას შვილი ყარამანა 395
„—„ იბრაიმასშვილი 522
„—„ მეთიხანი 350
მირზარაბა 503
მირზა რაბია 567
მირზაყული მირზა

მირზასშვილი 118
მირზაშვილები 386, 849
მირზაშვილი 77, 222, 363
მირზაშვილი ბეჟანა 385
„ —„ გოგია 558
„——„ დავით 76, 221
„——„ თამაზა 71
„ —„ თამაზ მოურავი 72, 363
„——„ ნიკოლოზ მღვდელი 119
„— „ ომან 221
„— „ სოლომონ 385
მირიან მეფის ძე 519
„—„ მეფის შვილი 650
მირიანაშვილი 618
„——„ გიორგი 619
მირიმანოვები 647
მირმანოზ ეწიკალაბაში 715, 725
მირმანოს ერისთვის შვილი 539
მიროა 647
მიქელ პენტელანთ გიორგის შვილი 370
მიქელა 40
მიქელისშვილი ლუარსაბ მარტყოფელი 898
„— „ მერებ 525, 526, 527
მიღდისასშვილი 705
მიღდისისშვილი სტეფანა 653
მიწობლიძე 736
მიწობლიძე გარსევან 886
„——„ გიორგი 830
მიხაილ 258
მიხაილ ბერძენი 816
„——„ უეანოზი 913
„——„ ჩიროწმიდელი 484, 521, 546
მიხითარასშვილი 821
[მნათაშვილი] ბერი 858
[მნათაშვილი] ეუა 858
მნათაშვილი ოთია 858
[მნათაშვილი] ლამაზა 858
მოზარებელი(?) 828
მონეხელიძე 817
მონეხელიძე გიორგი 817
მოხე ნაცვალი 41
მოხესაშვილი სტეფანა 505, 646
მოხესი კრწანისის მოურავი 592
მოხეშვილი მოლარე 539
მოხია 709
მოხია ნეღორე 705
„—„ ნაცვალი 377
მოურავი [გ. საყაძე] 837
მოურავისშვილი ავთანდილ 857
„— „ ნიკოლოზ 303
მოძღვრისშვილი ზაქარია 614
[მოძღვრისშვილი] ქაიხოსრო 614
მოძღვრიშვილი არტემ მღიანი 564
მრევლის ქალი ელისაბედ 749
მრევლისშვილი ელისაბედ 748
მუნჯისშვილი ივანე 649
მურადასშვილი 461
მურადაშვილი შერმაზან 885
მურაჩაშვილი მურადა 826
მურვან რესტველის შვილი 831
მურვანისშვილები 185, 215, 441
მურვანისშვილი 49, 216, 490
მურვანიშვილი იასე, იესე 32, 333, 334, 397, 450, 489
„——„ ლუარსაბ 123, 212, 397, 640
[მურვანიშვილი] ლუარსაბ 450
მურვანიშვილი რევაზ ნაზირი 255
[მურვანიშვილი] რევაზ 450
მურვანიშვილი ქაიხოსრო 333, 334, 450
მურმანიშვილი იესე 169
მურუზიძე გიორგი იმერელი რაქველი 905
მუსაბეგ 350
მუსეელასშვილი მოსესა 356
მუსხალაშვილები 590
მუსხელასშვილი დავით 907
მულუმა 361
მუხიძე ავთანდილ 865
[ღლებრისშვილი] გლახა მეჯვრისხვეული 127
მღებრისშვილი გურგენა მამახახლისი 619
„——„ თამაზ მეჯვრისხვეული 127
მწუნესელაშვილი ბედიანა 824
მჭედლისშვილი 616
მჭედლისშვილი ბერუა 327
„— —„ გოგია 860
„——„ იორდანე 860
მხარგრძელი 647

ნ

ნაბერლიშვილი 188
ნაბიჭვრიშვილი 126
ნაგლაძე აზნაურშვილი 206
ნადიმაშვილი 838
ნადირაანი 643
ნადირშა 349, 351, 352, 353
ნავროზაშვილი გოგია 527
ნაზარა 886
ნაზარალი ხანი 865
ნაზარასშვილი მანუჩარ გორელი 870
ნაზარაშვილი ფარსადან 57
ნაზარბეგაშვილი 426
ნაზარბეგასშვილი გიორგი 367
ნაზარბეგაშვილი ოსეფა 390, 392, 393, 394, 540
„——„ ოსეფა 392, 394
ნათელაშვილები 552
ნამანგლელაოსშვილი სესია 907
ნამახოში 836
ნამორაძე დათუნა 861
„— —„ იორამ სახლისუხუცესი 861
ნამურაძე ბეჟია 160
„——„ რევაზ შალვას შვილი 832
ნარიმანაანი 394
ნარიმანასშვილი ბაღდასარა 851
ნარიმან ნაცვალი 192
ნასიფ ჯაფარ უზიაშის შვილი 651
ნასრულა მირზა 350, 351
ნასყიდა 134, 135
ნასყიდა დალაქი 897
„—„ ტაბახმელელი 543
ნასყიდასშვილი 896
ნასყიდაშვილები 913
ნასყიდაშვილი ბერუა 619
„——„ ივანე 619
ნატროშვილი გოგია 672
ნაცვალაშვილი ბერი 871
„——„ მოძღვარა 887
[ნაცვალაშვილი] შაბათა 887
ნაცვლისშვილები 381
ნაცვლისშვილი ნიკოლოზ ბოდბისხეური 229
ნაცვლიშვილი დავით 135, 484
ნახუცრისშვილი იოსებ 294
„——„ ქაიხოსრო 933
ნახუცრიშვილი ბეჟანა 860
„——„ იოსებ 495
ნებიერიძე პავლე სურამელი 229
„——„ პეტრე სურამელი 212
ნესტან-დარეჯან დედოფალი 368
ნეფისაშვილი ათაბეგა 864
ნექინა 825
ნიკოდიმე 875
ნიკოლაოზ 635
ნიკოლაოზ მღვდელი 476
ნიკოლოვოზ 823
ნიკოლოზ 20, 21, 202, 243, 486, 530, 839, 845, 891, 909
ნიკოლოზ ალაგერდელი 311
„——„ არხიმანდრიტი 95
„——„ აფხაზი 243
„——„ იობ მღვდლის შვილი, ელისაციხელი 34
„— —„ მღვდელი 267
„— —„ სვეტიცხოველის და კარის დეკანოზი 213
ნიკოლოსა 825
ნინია 72, 92, 493, 717
ნინია ამილახვრისშვილი 740
„—„ ეწოყალაბაში 597, 710
ნინიაშვილები 158
ნინიაშვილი 932
„——„ იასე 877
ნინო (გიორგი XII-ის ქალი) 472
„— —„ (პაპიოაშვილის მხევალი) 713
ნიჟარაძე მანუჩარ მღიანი 930
ნიშნიანიძე მუქიდი 829
ნოდარ 886
ნოდარისშვილები 268, 525
ნოდარიშვილი 528
ნოდარიშვილი გიორგი 186
„——„ გიორგი სალთხუცი 525, 528
„——„ გრიგოლ ნეკრესელი 577
„——„ გრიგოლ 580, 581, 583
[ნოდარიშვილი] დავით 580, 581, 583
„——„ იოსებ 186
„——„ როსტომ 186, 219
ნოზაძე 744

ნოზაძეები ფონდები 264
ნონეშვილი შერმაზან 520
ნონია მეჩითე 557
ნუკრიდინ 823

ო

ოანეზა 380, 704
ოანეზა ბრმა 705
ოდიშასშვილი 150
ოზიაშვილი ნიკოლოზ 880
ოთარ 848, 856, 873, 893
ოთარა 885
ოთარი 27, 376, 849, 909
ოთარ მდივანი 918, 232, 449
ოთარ ციმბაში 436
„—„ სალთხუცესი 418
ომან ამილახორი 378
„—„ ბატონისშვილი 885
„— „ ბებერაშვილი 68
„— „ კალაურის მოურავი 424, 532, 476
„—„ ლაშქარნიისი 36, 919
ომან მდივანი 36, 372, 642
ომანი 78
ომანისშვილები 714
ომანის შვილი 702
ომანის შვილი ზურაბ 91
ომარხანი 95, 535, 928
ონანაშვილი 562
ონანაშვილი ბებურაანთი 643
[ონანაშვილი] ზაქარია 673
ონანაშვილი ლუარსაბ 553, 559, 652, 672
„— —„ „— —„ ყორიასაულბაში 560, 574, 657, 673
ონაშვილი 135
ონდინიძე ალიხანა 935
ონოფრე მღვდელი 619
ორბელ მდივანბეგი 888
ორბელაშვილი ნიკოლოზ მბრძოველი 872
ორბელი 340
ორბელიანი ასლან ეშიკაღაბაში 600
ორბელიანი დავით სარდალ-სალთხუცესი 907
ორბელიანი ვახტანგ მოურავი 546; საგარეჯოს მოურავი 616, 702
ორბელიანი ზურაბ 741, 745
ორბელიანი იოანე მიხბაში 30, 93; სარდალ-სალთხუცესი 442, 701
„— —„ ნიკოლოზ 920
ორბელიანი თამაზ 314, 745; ეშიკაღასბაში 204, 218, 275, 450
ორბელიანის ქვრივი 586
ორბელისშვილი 340
ორბელისშვილი ორბელ მდივანბეგი 859
ორბელიშვილები 339
[ორბელიშვილი] ერასტი 859
„——„ ვახუშტი 859, 862
„— —„ დიმიტრი 859
„— —„ ზურაბ 859
ორბელიშვილი პაპუნა 862
[ორბელიშვილი] სულხან 859, 862
„——„ ყაფლან 859
ორეხტიშვილი ათანასე 829
ოსეფა 97, 504, 540
„—„ აქიმი 393
„—„ მამასახლისი 868
„— „ მილახვარი 278, 395
„—„ მღებარი 926
„—„ პაპაანთი 140
„—„ ფეიქარი 180
„—„ ღორღანაშვილი (!) 705
ოსეფაშვილი დაბაღი 705
ოსინაშვილი მერაბა 864
ოსინაშვილი ქაიხოსრო გორელი 890
ოსიყმეშვილი 268
ოქანთ სტეფანა 704
ოქინათ ოჰანეზა 704
ოქოსნაშვილები 704
ოქროსაშვილი უსეინა 827
ოქრომჭედლიშვილი 554
ოქრომჭედლიშვილი დავით 98, 164, 228, 402, 403, 421, 454, 555, 662
ოქროპარი სიონის ღვთისმშობლის დეკანოზი 866
ოქუასშვილი ბეჟუა 863, 875
ოხერა 673
ოჰანა 894, 912
ოჰანა მოურავი 936
ოჰანეზა აქიმი 644
ოჰანესა აქულისელი 390
ოჰანეზა მდივანი 569
ოჰანჯანასშვილი ისაია 359
ოტია 78
„—„ კახეთის მსაჯული 69
„—„ მდივანბეგი 132, 150, 151, 176, 290, 234

პ

პაატა 873, 874, 896, 897, 927
„—„ ახალდაბელი 852
პაატა-ბეგ 850
„——„ თოფჩიბაში 47
„— „ მდივანბეგი 887
„— „ მეჯინიბეთუხუცესი 843, 848, 849, 851, 856
პაატა სალთხუცესი 886
„— „ ყორჩიბაში 862
„—„ ციხელი 703
პაატასშვილი ოთარა 892
პავლე გრენის ყარის ეკლესიის მღვდელი 698
„— „ ირთწმინდის დეკანოზი 860
„—„ მღვდელი 442, 699, 934
„—„ ღორღელი დეკანოზის შვილი 79
პაისიოსი მოვარებისკოპოსი 16, 406 514, 581, 582
პაიჭაძე გიორგი მესტამბე 937
პალატისშვილი ავთანდილ 822
„— —„ ბეშქენ 822
„—„ დემეტრე 822
„——„ ზაალ 822
[პალატისშვილი] ზავრონ 822
პალატისშვილი ნიკოლოზ 822
„——„ ერანგი 822
[პალატისშვილი] რამინ 822
„ — „ ჯანგიშერ 822
პანტელეიმონ 326
პანტელეიმონ (!) 598
პაპა 883
პაპა ბაზაზი თელაველი 487
„— „ მწერალი 204
„—„ შამძლებელი 704
პაპალაშვილი 242
პაპასშვილები 879
პაპაშვილი 653
პაპინა 838
პაპუა 83, 849, 855, 889
პაპუა მამასახლისი 863, 866
პაპუნა 348, 426, 427, 850, 858, 861, 889
პაპუნასშვილი გოგია 108
პაპუნაშვილი ბერი 871
[პაპუნაშვილი] ივანე 871
პაპუნაშვილი ცისი 886
პაპუნიკი 893
პარავართას შვილები 704
პართენ ბერი 111, 112
პარკაძე გიორგი 154; მღვდელი 142, 153
„——„ დათუა 547
„— —„ იასე 154
„— —„ ნიკოლოზ 865
პართემ 728
პატარიძე 505
პატარკაც ასისთავი 717
პატარკაცი გივი მღვიმის შვილიშვილი 530
პატიაშვილი 268
პახუმაშვილი იოანე მღვდელი 318
პანტელაშვილი იოანე 358, 550, 611
პენტელანთ გიორგი 370
პენტელასშვილი იოანე 157
პეტრასშვილი გიუა 892
პეტრაშვილი მიხაილ 251
პეტრე 342, 771
პეტრე ავალიშვილი ედიას შვილი 279
„—„ მებაღნეთუხუცესი 540
„—„ აღიკარი 602
„—„ ბიერელი 616
„— —„ მღვდელი 83, 480, 481, 718, 719, 904
„—„ ფრანგი 704
„— —„ ჭაბუკია 704
„— —„ წმ. ევსტათის დეკანოზი 398
პეტრეწმიდელისშვილი გოგია 667
პეტრეშვილები 292
პეტრაშვილები 455
პეტროზა 846
პეტროზ ვართაპეტი 485
პირიბნელაშვილი 22
პოვნია 31

უ

უამიარაშვილი დავით 824
ეურული როსტომი

რ

რაზმაძე პაატა 837; მწყდელი 844
რაზმიაშვილი ბერი 297
„— —„ ბერუა 619
რამაზ 46, 77, 493, 832, 889
რამაზიანნი 932
რამაზისშვილი 626
რამაზისშვილი ლევანი 932
რამინიშვილი გაბრიელ 605
რატიხშვილი ბეჟან 265, 619, 620
„— „ გაბრიელ 269
„— — „ დავით 877, 878
რატიშვილი ბეჟან 134, 437, 438, 693,
„— —„ ზურაბ 877
რაფიახშვილი 150
რევაზ 289, 349, 352, 353, 519, 909
„—„ გავაზის მოურავი 18, 35, 61, 283
„—„ ერისთვის შვილი 555, 640, 716
„— „ ეშიაღასბაში 151, 376, 466
„—„ მოურავი 746
„—„ ნაზირი 339, 655
„— „ სარდალი 351, 353
„—„ სარდალი ქისიღია მოურავი 703
„—„ ქვეშქიბაში 897
„—„ ქსნის ერისთავის ძმა 853
რევაზაშვილები 319, 660
რევაზაშვილები მუხისცლი 317
რევაზაშვილი გოგია 879
„— —„ დათია 879
„——„ ნინია 879
რევაზისშვილი შერმაზინ 848, 849
რევია სოკო 755
რევისშვილი ივანე ბოცნელი 867
რევიშვილი ადამ 856
„——„ გივი 843
„— —„ შალვა 856
რიზაეული მირზა 349
რიზაეული ყასაბაში 316
რიკაძე 95
რიყამაძე ხოხონა 929
რობიტაშვილი იოსებ 210
„——„ ჯანია 210
რომანოზ 937
როსადაშვილი ბერი 858
როსებ 431, 624, 638
როსებ მინბაში 512
„—„ ოხიაყორში 947
„—„ ჯიმითის მოურავი 234
როხეფაშვილი გიორგი 134
როსტევანა 545
როსტევანაშვილი ივანე 536
„— —„ მამუკა 864
როსტომ 33, 311, 459, 722, 928
როსტომ დავით ამირეჯიბის შვილი 630
„—„ მდივანბეგი 776
„—„ შანშე მილახვრის შვილი 429
როსტომა დანიბეგანთ 864
როსტომი 497
როსტომაშვილი არუთინა 703
როშაკიანი 675
როჭიკასშვილი ბეცია 216, 913
„— —„ გლახა 271, 749, 750; ნაზირი 367, 468
„——„ ოთანე ნაზირი 914
როჭიკაშვილი ოთარი 895
როჭიკოვი 749
რუხროხაშვილი 377
რუხიშვილი ბარამ 475

ს

საათაშვილი ბეჟანა 619
სააკა 299, 307
სააკასშვილი გრიგოლ 298
სააკაშვილი გაბრიელა 517
სააკაშვილი ივანე 362
სააკაძე ავთანდილი მოურავის შვილი 859
სააკაძე ავთანდილ [მსახური] 852
სააკაძე გიორგი 865
სააკაძე ზურაბ 639, 872
სააკაძე პაპუნა 842, 843
საამაშვილი თარეშიშვილი თამაზა 858
საამ ბოქოლთუხუცესი
საამისშვილი ბეცია 208
საამისშვილი ზაალ 907; მდივანბეგი 302; ყორიასაულბაში 102
საბა 157, 435
საბა დეკანოზი 411, 412
„—„ ნაცვლის შვილი 381
საბანაძე 321
საბა ქეჩხის ძმა 717
საბანაძე 321
საბუაშვილი ტერტერა 880
საგინა 847
საგინაშვილი აღათანგი 841
„— —„ ბაგრატ 332, 455, 617; იასაული 613
„——„ დიმიტრი 88, 661, 737
„— —„ ზაალ 856
„— —„ ოთრამ 843
„——„ ისაკ 281
„— —„ ჭაიხსარო 856
საგინოვი ნიკოლოზ 915
სადაღაშვილი ნონია 517
[სადუნიშვილი] გურგენა 855
სადუნიშვილი პაატი 855
[სადუნიშვილი] სამნა 855
სავანელი 295, 475
სავანელი გოგია 474
„—„ დავითა 282, 283
„— —„ რამაზ 446, 474
საზუტა 838
საითას ძე შიოშ მღუდელი 824
ხვიფაშვილები 664
საკარული 527
საკაშვილი გრიგოლ 300
სალამაძე 637
სამგლახშვილი ივანე 17
სამთვრალაშვილი ბესარიონ 687
სამისშვილი 852
სამნაშვილი დავითა 484
სანახარა 825
სანაკოშვილი ბაძია 915
სარიდან 879
სარიდან მდივანბეგი 878, 879
სარუაშვილი ესტატე 824
სარჭისა აღა 435
საქოა 300, 301
საქუა 302
საქუაშვილი ალხანა 299
საყვარელიძე გოგია 656, 659
„— —„ იასე 69, 72, 73, 419
ხაყვარელიძე ოთარა 932
საძაგლიხშვილი 727
სახნია 292
საჯაკაშვილი მანუჩარა 362
სეხია 717
სეხიას შვილები 717
სეფეთა ანანია ჯაყარის მტკვრთველი 829
სეფი მირზა 351
სეფიხან სარღალი 349
სეხნია 539
სეხნია ვეყონდახთა ყმა 832
„—„ მეჯინიბეთუხუცესი 856
„—„ მოლარეთხუცესი 880
სვიმეონ მუფე 831
სვიმონ 37, 188, 894
სვიმონ ბატონიშვილი 95
„—„ დეკანოზი
„—„ ველისციხის მოურავი 34
„—„ მდივანი 176, 233, 474, 548, 650
„— —„ მეფე 701
„— —„ მოურავი 283, 572
„—„ მუხრანბატონი 93
სვიმონა 839
სვიმონიკა ფიქრარი ნატყვევარი 187
სთველიაშვილი 839
სთუელიაშვილი შიო 831
სიგუა 789
სიგუა ზოსიკია 788
სიდამონძე სტეფანე 404
სიმონასშვილი პალე (I) 883
სიმონ 157; მღივანი იასაული 459
სიმონა 828
სიმონიკა 788
Симоновичь подполковникъ 743
სირბილაძე მირზა 346
სისველაშვილი 746
სისოური 654
სისუა 501, 534
სისარულაშვილი გაბრიელა 696
[სისარულაშვილი] რევაზა 696
სოლაღა 29
სოლაღასშვილები 879
სოლაღაშვილები 677
სოლაღაშვილი ავთანდილ 390, 394, 395, 883
„——„ ახატურა 878
[სოლაღაშვილი] გიორგი 879

სოლაღაშვილი ელიზბარ, ელისბარ 829, 870
„ „ ერეკლე 868
„——„ ზაზა 719, 720
[სოლაღაშვილი] ზაზა 877, 879
სოლაღაშვილი ზალდასტან 827
[სოლაღაშვილი] ზურაბ 877
სოლაღაშვილი იასე 676, 879, 892, 896
[სოლაღაშვილი] იოვანე 892
სოლაღაშვილი იორამ 878
[სოლაღაშვილი] იოსებ 676, 879
სოლაღაშვილი მანუჩარ 719, 878
[სოლაღაშვილი] ნინია 879
სოლაღაშვილი ქაიხოსრო 943, 877
„———„ ყაფარბეგი 390
[სოლაღაშვილი] შალვა 829
სოლაღაშვილი შიოშ 836
სოლაღიანნი 826
სოლომან 263, 383, 401, 410, 497
სოლომონ 400, 534, 718
სოლომონასშვილნი 821
სოლომონ თავლიდრის შვილი 676
„——„ მდივანი 95, 113, 256, 395, 413
„—— „ მდივანბეგი 245, 302, 711
„—— „ მეითარი 87, 93, 217, 218, 345, 398, 458, 459, 504, 513, 552, 553, 720
„ „ მეფე 58, 173, 385, 438, 925
„ —„ მეფეთ-მეფე 917
„ — „ მეფე იმერთა 941
„— „ [მოურავის ძმა] 283
„ „ მსაჯული 106
„ —„ ნაცვალის ძმა 577
„— „ შანშე მილახვრის შვილი 439
„— „ ომან ბებურიშვილის ობოლი 68
„——„ ჯავახი ივანე ჯავახიშვილი 741
სომეხიშვილი ამირანა მსახური 852
სოსია 737
სოსია მდივნის ეგნატის ყმა 507
სოფიო ღუდუშელ დარეჯანის შვილიშვილი 673, 674
სოფრონ ნიკოლოწმიდელი 941
სტეფან 362
სტეფანა გურგინ ბეგის შვილი 499
„—— „ კალატოზი 941
სტეფანე კალატოზი 942
„ —„ ნაცვალ აკოფის ძმა 124
„ —„ პაპაანთი 139, 204
„——„ სარაიდარი 305
„—— „ ფრანგი 390, 393
სუთიანაშვილი მელქუა უალუანთ მწერალი 832
სულაშვილი 840
სულთნიშვილი ივანე 508
„ —„ მამადუსეინა 498
სულიაშვილი 387
სულიკაშვილი ელიბო 117
[სულტახასშვილი] ავთანდილ 835
სულტახასშვილი ციხუა 835
სულუაშვილი თამაზა 841
სულხან 551, 523, 659, 835, 842, 852, 854, 932, 933
სულხან გრიგოლას ოსტატი 301
„ „ ეშაალდბაში 894, 898
„—„ მდივანბეგიშვილი 867
„ „ მდივანი 41, 54, 57, 213 276, 361, 413, 610, 642, 677, 678, 919
„—„ მდივანი გორჯასპის შვილი 918
„ „ მდივნის ყმა 66
„ „ მოურავი 361
„ „ მსახური 737
„— „ ფიქარი 704
„ „ ჭედლის შვილი 836
სულხანოვი პაატა 754
სუმბათოვი იოვანე 938
სუმბასძე მისრია 823
„ „ როინ 823
[სუმბულიძე] გიუნა 840
[სუმბულიძე] ფარემუზ 840
სუმბულიძე შერმაზან 840
სუქანაშვილი 704
სუხინა 864
სუხოშვილი 255
სხირტლაძე 597

ტ

ტაველიშვილი 838
ტარიელისშვილი ფარსადან 325
ტარიელიშვილი პანტელეიმონ 326
ტარუაშვილი ადამა 493
„—— „ ნინია 515
ტატანაშვილი გოგია 141
ტატაშვილი იოთამ 125
ტატია 834
ტატიშვილი 63, 412
ტატიშვილი ბალათარ 33
„——„ იოანე მღუდელი 412
„—— „ იოთამ 27, 222
ტატუაშვილი გიორგი მეჭურჭლე 833
ტატუაშვილები 838
ტატუაშვილი დათუა 754
ტერ-აკოფა 500
ტერ-არაქელ ციხის დიდის ეკლესიის დეკანოზი 645
ტერ-არაქელა ციხის ეკლესიის დეკანოზი 499
ტერ-არუთინ ციხის დიდის ეკლესიის კანდელაკი 594
ტერ-არუთინა 192
ტერ-არუთინა მუხრანის დეკანოზი 155
„ — „ ყაზახელი 193
ტერ-ასატურას შვილი იგივე ტერ-ასატუროვ არაქელა 911
ტერ-ბარსელა კარალელი 155
ტერ-გეურჭა იგივე ტერ-გიურჭა, ტერ-გეორგა 931, 932, 933
ტერ-გრიქოლა 155, 908
ტერ-გრიქორასშვილი სააკა 864
ტერ-დავით ღეკანოზი 301, 427, 918
ტერ-ვარდანოვი 594
ტერ-ზაქარაშვილი მამიკანა 846
ტერისშვილი 526
„——„ ზაალ 527
ტერ-პეტრუზა 370
ტერ-სააკა 155
ტერ-ხარპისა ხეცესი 836
ტერ-სტეფანა 155, 916
ტერტერაშვილები დუელები 403
ტერტერაშვილი 243, 404, 847
ტერტერაშვილი ავთანდილა 866
„——„ ბეროა 846
ტერ-უაზარა 155, 299, 918
ტერ-უაზარა დეკანოზი 917, 919
ტერ-შემონას შვილი, ტერ-შიმოვანაშვილი აბელ 545, 546
„——„ ალა 915
ტერ-შიმშონაშვილი ბოხესა 348
ტეტია 71
ტეტია ედიას შვილი 481
„ „ მგალობელი 262
„ —„ მინბაში 122
ტინტოლიზანაანთ ბაინდურა გივინაშვილი 893
ტიღაშვილები 542
ტლაშაძე იახე 174
„——„ იოსებ 174
ტოლუბან-ბეგ 895
ტოპეშაშვილი აღდგომელი 83
ტოტიკაშვილი 526, 527
[ტოხვაძე] აბრამა 829
ტოხვაძე გიორგი 829
[ტოხვაძე] მამისბედა 829
„——„ ნასუიდა 829
ტრამაკიძე თამაზა 837
ტრიფილე მწიგნობარ არხიმანდრიტი 213
ტურფოაშვილი 357
ტუსისშვილი ზაალ 411
„ —„ ივანე 621
„ —„ ქაიხოსრო 44
ტუსიშვილი ივანე 548
ტუსიშვილი ქაიხოსრო უზბაში 398

უ

უგემური 856
უვრთულისშვილი გოგია 129
უზბაშისშვილები 704
უზნაძე მამუკა 565
„ „ ნიკოლოზ 897
უთრუთ 494, 670, 694
უთრუთისშვილები 494
უთრუთიშვილები 493
უთრუთიშვილი ნიკოლოზ 914
უკანბერიძე 95
ულუბეგა 823
ულუპიაშვილი ზურაბა თოფჩი 306
უმეკა 850
უმეკასშვილი 191
უმიკაანნი 157
უმიკაშვილი გივი 190
უნაძე მამუკა 915
უნებავისშვილი მგელია 871

ფხიკულაშვილი 849
ფურუმბეხაშვილი გოჩაი 831
ფხუფბეგი 348
ფტიახშვილი 150
„ —„ დათო 149

ფ

ფავლენიანნი 70
ფავლენისშვილები 419
ფავლენისშვილი ზაქარია 402
„——„ თეთუზა 421, 662
„——„ თეიმურაზ 432, 228*
„——„ თეიმურაზ ფარეშთუხუცესი 421
„——„ ივანე 620
„——„ კაცია 196
„——„ ნინია 108
„——„ რევაზ 338, 339, 454
[ფავლენისშვილი] შიოშ 885
ფავლენიშვილები 160, 426, 542
ფავლენიშვილი 478
„——„ არჩილი 425
„——„ ბერი სურამის მოურავი 49
„——„ ბეჟან 639
„——„ ერასტი 885
„——„ ზაქარია 403
„——„ თეიმურაზ 425, 431
„——„ თეიმურაზ ფარეშთუხუცესი 160
„——„ იოანე 107
„——„ ნინია 93, 425
„——„ ნინია ბიძინაშვილი 419
„——„ რევაზ 425, 555
ფავლენიანი 460
ფავნელისშვილი თეიმურაზ ფარეშთხუცესი 461
„— „ პაპუნა 860
ფავნელიშვილი 845
[ფავნელიშვილი] დავით 868
ფავნელიშვილი იობ 868
ფათალიბეგ 351, 352
ფალავანდიანი, ფალავანდიენი 131, 398, 551, 668
[ფალავანდისშვილი] ბერი 113
ფალავანდისშვილი გიორგი 131
„——„ გლახა 113, 454, 679, 723
„——„ გოგია 723
„——„ დათუა 727
„——„ ერეკლე 53, 70, 113, 221, 291
„——„ ზურაბ 21, 110, 113, 131, 375, 422, 914
„——„ ზურაბ უზბაში 372
„——„ როსტომა 113
ფალავანდიშვილები 173
[ფალავანდიშვილი] ბეჟან 172
„——„ გოგია 206, 727
[ფალავანდიშვილი] დიმიტრი 551
„——„ ელიზბარ 172
ფალავანდიშვილი ერეკლე 74, 177, 214, 222
„——„ ზურაბ 109, 384, 385, 416, 422
[ფალავანდიშვილი] თეიმურაზ 206
ფალავანდიშვილი იაკობ 591
„——„ იაკობ 551
„——„ მზეჭაბუკ 206
„——„ პაატა 889
„——„ როხტომ 172
ფალავანდოვი ანტონ 914
ფალვენიანნი 541
ფალვენისშვილი ბეჟან 92
„——„ თეთუზა 228
„——„ თეიმურაზ 372
„——„ თეიმურაზ ფარეშთხუცესი 286
„——„ რევაზ 340
ფალვენიშვილები 541
ფალვენიშვილი 731
„——„ კაცია 195
ფანასკერტელ-ციციშვილი ციცი 847
„——„ „——„ ფარსადან ნოდარისშვილი 864
ფანდოანთ გრიქორა 878

* იგივე თეთუზა.

ფანველიშვილი თეიმურაზ 556
ფანუელიშვილი რევაზ 554
ფანცერაშვილი ანდუყაფარ 500
ფარემუზ 38
„——„ სახლთუხუცესი ბატონისშვილისა 865
ფარეშიშვილი 654
ფარნავაზ [მეფის ძე] 163, 535
„——„ მეფის ძე 494
ფარნავაზ ქელმწიფის ძე 587
ფარნაოზ 521
„— —„ ბატონიშვილი 360
„——„ მეფის ძე 489, 493
„——„ [მეფის ძე] 142
„——„ ქელმწიფის ძე 154
ფარსადან 16, 82, 299, 326, 362, 390, 856, 857, 933
„——„ თავდადარი 298, 299, 394, 499
„— —„ მამასახლისის შვილი 432
„——„ მოურავი 153
„——„ მწერალი 884
„——„ სარაიდარი 305
„——„ უზბაში 898
ფარსადანა მამასახლისი 872
„——„ ოქრომჭედელი 704
„— —„ ყორღანაანთ თავდადარი 394
ფარსიაშვილი ბირთველი 890
„——„ გიორგი 482
ფარულავა პეტრეია 776
ფარქოსაძე 53
ფასუა მეჩახჩეხე 157
ფაფაკერაშვილები 87
ფაღავა 765, 789
„— ლევან 774
ფაღავები 780
ფაშისშვილი 533
ფაშიშვილი მუკუელი ჩოხელი 547
ფაცინაშვილი ბერიკი 837
ფეშანგიშვილი ანდრია 891
[ფეშანგიშვილი] დავით 891
ფიბინახშვილი გოგინა 864
ფითოანთ აღა 694
ფითოაშვილი აღა 694
ფითუახშვილი გასპარა 863
ფითუაშვილი აღა 647
ფილიპე ხუცესი 823
ფირა 130
ფირალაშვილი 534
„——„ გოგია 533
ფირალიშვილი გაბრიელა 887
ფირან ბოქოულთხუცესი 125, 707
„— „ მოურავი 292
„— „ ქალაქის მოურავი 863
ფირია 841
„— „ მოქრელი 842
ფირუულაანთ გიორგი 863
ფისაძე გიორგი ბელთელი 248
ფიუინა 836
ფიცხელაური მზეჭაბუკ 520
ფოცხუერა 825
ფრიდონ ბეგი 375
ფრიდონ ბელიქი (იგივე მელიქისშვილი) 601
ფრიდონ მოურავი 423
„——„ შაშიანის მოურავი 514
ფურცელაძე 611—12
„——„ დათუნა 897
„——„ დიმიტრი V, VI
„——„ ზურაბ 336, 384
ფურცელაძის ქალი 266
ფუტკარაძე ბერი 837

ქ

ქავთარაძე შალვა 820
[ქავთარისშვილი] იონათამ 856
[ქავთარისშვილი] მანუჩარ 856
ქავთარისშვილი ნიკოლოზ 147, 907
ქავთარისშვილი სულხან 856
ქაზუმა ნაზირი 863
ქაიხოსრო 78, 106, 126, 311, 374, 407, 737, 850, 856, 874, 875
ქაიხოსრო ალანდარბაში 258
ქაიხოსრო ბეგი 348
ქაიხოსრო დიამბეგი 166, 210
ქაიხოსრო ენისელთ მოურავი 236, 424
ქაიხოსრო ენისელთ მოურავის შვილი 272, 532
ქაიხოსრო თიანეთის მოურავი 238, 240, 294

ჭაიხოსრო კახეთის მსაჯული 69
ჭაიხოსრო ლეგანიშვილი 195
ჭაიხოსრო მდივანბეგი 78, 145, 211, 363
ჭაიხოსრო მორდალი 894
ჭაიხოსრო სალთხუცესი 175, 621
ჭაიხოსრო სარდალი 173, 348, 351, 352, 353, 897, 909, 934
ჭაიხოსრო სარდარი 347
ჭაიხოსრო სახლისუხუცესი 839
ჭაიხოსროვ 741
ჭაიხოსროვი ნაცვალი 868
ჭალაბალი ოღლი ჭაზუმ 360
ჭალბი ჯაფარა 861
ჭალიკოასშვილები 704
ჭალოჰანეზა 161, 711
ჭარელი 129
ქარელი გლახა 128
ჭართველისშვილი 468
ჭარმაშა 881
ქარუმიძე 18, 21, 273
ჭარუმიძე გლახა 649
ქარუმიძე იაკობ 625
ქარუმიძე იოანე ქაჯის მოურავი 743
ქარუმიძე მოურავი 72
ქარუმიძე ნინია 238
ქარუმიძე ფარსადან 153, 154, 387, 442
ქაჯაია 776, 789
ჭაჯაია ბეხუ 765, 774, 775, 777, 780, 788
ქებაძე 919
ქებაძე ბერი 837
ქევხისშვილი გლახა ჯუგაანთი 575
ქეთავან 835
ქეთევან ამირეჯიბის სახლობა 307
ქვლივიძე 702
ქვლივიძე ხაამ 701
ქვლივიძე სვიმონ 894
ჭიმაძე 896
ქიტესა 731
ქიტესა ამბარდარი 424
ქიტესა ყასაბი 703
ქიტიაშვილი 715
ქიტიაშვილი ბერუა 28
ქლიბაძე 932
ჭობულაშვილი 896
ჭობულოვები 729
ჭობულოვი სერგი 746
ქონიაშვილი ბერი 887
ქოქილასშვილი გორელი ქაცი 850
ჭოჩაძე იასე 535
ჭოჩიბაშისშვილი ჭაიხოსრო 613
ქრისტესია ამბარდანი 483
ქრისტესიაშვილი მახარა 885
ქრისტესიაშვილი ოთარა 885
ქრისტეფორე 908
ქრისტეფორე ქათალიკოზი 833
ჭურდაშვილი 193, 194
ჭურდაშვილი პაატა მზარეელი 194
ჭურდაძე 928
ქურდღვანიძე 217
ქურდღვანიძე გლახა ტყეობიდან გამოხანილი 216
ჭურხული აბრამ 146
ჭურხული გოდერძი 80, 83, 85
ქურხული იოსებ მღვდელი 484
ქურხული მღვდელი 83

ღ

ღამბარაშვილი გიორგი 932
ღამბარაშვილი ზაქარია 747, 748
ღანბარაშვილი 107
„ „ გორელი 106
ღარიბა მკალავი 705
ღარიბაშვილი მახარა 706
ღარიბაშა 823
ღვანია 782
ღვთისია 567
ღვთისიაშვილი ფარსადან 594, 595
ღვთისავარ შამასახლისი 470
„——„ ნაცვალი 225
ღვთისია მენანდარი 138
ღონანაშვილი ზურაბ
ღონღაძე 110
„——„ ბერო 897
ღორიჭედასშვილი ქერობინ 833
ღოღობერიძე მახარობელი 514
ღრაფი იგივე ტოტლებენი 131, 372
ღუინიასშვილი 821
ღუკასა 916
ღუტა 691

უ

უავრიშვილი ლუარსაბ 870
უაზაზისშვილი 705
უაზარა 863
უაზუასშვილი ავთანდილ ბელიქი 863
უალანდარ 854
უალანდარაშვილი ქრისტეფორე 890
უამაზაანთ ოჰანეზა 499
უანდარელი ზაზა 85
უაითმაზაშვილი სტეფანე 570, 739
უანდურალაშვილი 875
უარადასშვილი რევაზ იასაული 315
უარან 891
უარან მდივანი 295, 534, 933
უარანგოზისშვილი 116
უარაოღლანასშვილი 704
უარაქამზასშვილი გასპარა 868
უარშა 846
უასუმ ოღლი ჯილავდარი 365
უაფლან 349, 351, 352, 353, 354, 355
უაფლანიანნი 348
უაფლანისშვილი 532
„— „ ვახტანგ 142, 143, 347
„ —„ ზაალ 105, 347, 372
„——„ ლუარსაბ 347
„— „ ედიშერ 386
უაფლანიშვილი დიმიტრი 531
„——„ ერასტი 866
„——„ ვახტანგ 896
„ - „ ზაალ 529, 573
„——„ კიკოლა 531
ყაყინა 27
უეზანაშვილი ბექუა 862
უენასშვილი ივანე 404
უველიჭამიაშვილი გეგელა 885
„——„ გულია 885
„— —„ თამაზა 885
ყივლა 72
უიულისშვილი 753
უიფიანი გიორგი 333, 793
„——„ როსტომ 333
„ —„ ჭოჩო 333, 334
უოდალაშვილი მათე მღვდელი 257, 258, 315, 519
უოდალაშვილი რევაზ 410, 411
უორღანაშვილი 298
„— „ ადიბეგ 370
„——„ ავთანდილ 841, 842
„ „ ბერუა 866
„——„ ბიღიანის შვილი გოგია 302
„——„ გიორგი 395
„——„ დავით მოშრიში 394
„——„ ზურაბ 395
„ „ ირაკლი 841, 842
„——„ იოსებ აკლაბრის მოურავი, ნილახვარი 751
„ „ „ ლამაზა 856
„——„ მერაბ ბდივანი 841, 842
„— „ ოსეფა ნილახვარი 391, 394
„——„ პაატა 840
„— —„ ფარსადან 302
„ „ ჭაიხოსრო 841
„——„ შაველ 841, 842
უორღანოვები 647
უორჩიბაშიანნი 124, 655
უორჩიბაშისშვილები 124, 235, 656
უორჩიბაშისშვილი ბეუანი 93
უოჯახან 349
უუზანაშვილი აბელა 658, 679
უუზანთ როსტომ 868
უუზანასშვილები 705
უუთლუაშვილები 322, 323
უულბა, უულაბანი 71, 72
უულია 836

შ

შაბერასშვილი გიორგა 860
შაბურისშვილი ზაზა 544
შადინასშვილები 704
შავდათუაშვილი ივანე 650
შაველი მელიქი 826, 827
შაერდა ასლანის შუილი 836
შავერდაშვილი ნინია 220
შავუულიხანი 223
შალელასშვილი ყობია 883
შალვა 288, 437, 826
შალვასშვილი შერმაზან 838

შალვასშვილნი 821
შალუა 842
შამანდუხ 831
შამირანასშვილი 753
შამინარაშვილი 754
შანავაზ მეფე 845, 846
შანაზარასშვილი ბერია ყაფიჩიბაში 880
[შანაზარაშვილი] გიორგი 880
„——„ დავით 880
[შანშაშვილი] აფთანდილ 880
შანშაშვილი გიორგი 880
„——„ იარალი 880
„——„ სააქ 880
შანშე 828
„—„ აზნაურშვილი 843
„—„ ერისთავი 127, 190, 268, 723
„—„ ერისთავის შვილი 177, 214, 554
„—„ ეშიკაღაბაში 663
„—„ მილახვარი 95, 407, 429, 497
„—„ რაიბ-ეშაყაღაბაში 554
შანშიაშვილები 599
შანშიაშვილი ბეუან 857
„——„ გიორგი 878
„——„ გიორგი ბეუანისშვილი 880
შანშიაშვილი სააქ 596
„——„ ჭაიხოსრო 861
შარიქაძე გიგანა 860
„— —„ ძაღლუა 860
„——„ ხახუტა 860
შაროასშვილები 705
შაროასშვილი გასპარ იკარადარი 59
შარუაშვილი გაბრიელ 747, 748
„——„ გასპარა 59
შატბერაშვილი გრიგოლ 537, 644, 690
შატბერიხშვილი დავით 824
შაუაშვილი 422
„——„ ფარხადანა 863
შაქარა 462
„——„ ბეთეგზე 704
„——„ ნელიქი 611, 644
„——„ მღებარი 911
შაქარაშვილი არუთინა მეჩვაბე 578
შაჰანთ სტეფანა 705
შაჰ-მელიქის შვილი 727
შაჰნავაზ მეფე 842
შაჰულიხანი 543
შერმაზან 38, 382, 826
„——„ აფხაზის შვილი 42
შერმაზანის მამა 38
შერმაზანა 182
შერმაზანასშვილი 73, 248
შერმაზანასშვილი ხოსიტა 836
შერმაზან მდივანი 895
შინგიაშვილი აბრამ 467
შინგიაშვილი გელა 133
შიო 825, 854, 879
„—„ მღვდელი 418
შიოშ 856, 863
შიოშ თმოგველი 860
„—„ მკივანი 20, 862, 867
„—„ ხუცესი 417
შიხაიდარიშვილი როხებ 882
შიხიბეგისშვილი ბეუან 864
შიხინაშვილი საამა გორელი 915
შოთაშვილი თაკა 838
შორღულაშვილი 270, 271
შოშიტა ერისთავი 900
შოშიტაშვილი გოწერამ 858
შუაშვილი ფარხადან 868
შუხო 577

ჩ

ჩანთაძე გურასპა 843
ჩარუხაშვილი ამირანა 600
ჩარჩისშვილი შაქარა 227
ჩაჩიკაშვილი გივი 843
„——„ გოგია 587
„——„ გლახა 80
„——„ იახონ 353, 354
ჩაჩხიბარასშვილი ამირანაჯ დიდებელი 827
ჩეკურიშვილი პაპია 843
ჩელაბაშვილი ბეუან 854
ჩერქეზიანნი 241, 692
ჩერქეზისშვილები 410
ჩერქეზისშვილი ნინია 267
„— „ ფირან ტყვიავის მოურავი 128
ჩერქეზისშვილი ჯანასლან 870
ჩერქეზიშვილი იოანე 268
„— —„ ნიკოლოზ 410, 503
ჩივაძე დავით 894
ჩითახაანთ არუთენ 863
ჩითახაშვილი 934
ჩიკოიძეები 476
[ჩიკოიძე] ზაალი 475
ჩიკოიძე ჭაიხოსრო 118, 475
ჩიკვაიძე თომა 182
„——„ ჭაიხოსრო 119
ჩიკორაძე თომა 669
ჩინჩალაძე ჭაიხოსრო 897
ჩიტაშვილი პაპა რაჭველი 905
ჩიტიასშვილი მახარა 848
ჩიქოვანი ანტონ მდივანბეგი 802
„— —„ დავით როხტომის ძე 800
„——„ დათა 780
„——„ როსტომ 770
„— „ სიკო ჯვარის ბაზრის გამგე 789
ჩიქოვანი გოგი 775
„— —„ ივანე ჯვარის მაზრის მდივანბეგი 776
ჩიქლაძე გოგია ტყვიავის მამასახლისი 196
ჩიქლაძე ზაქარია 128
ჩოკაშვილები 549
[ჩოლაყაშვილი] გიორგი 165
ჩოლაყაშვილი დავით მდივანბეგი 293
„——„ დიმიტრი 650
[ჩოლაყაშვილი] დიმიტრი 165
ჩოლაყაშვილი იოანე 293
„——„ ნიკოლოზ მოურავი 82
„— —„ ომან 165
„——„ ჭაიხოსრო თიანეთის მოურავი 165
ჩოლაყაშვილი 176
ჩოლაყაშვილი გიორგი 675
„——„ გრიგოლ 736
„— —„ დიმიტრი 549, 737
„——„ ერასტი 165, 238, 343
[ჩოლაყაშვილი] ჭაიხოსრო 675
„——„ ჯიმშერ 165
ჩოლოკაევი 746
„——„ იოანე 740
ჩოლოყაევ იოანე 745
ჩოლოყოვი 739
ჩოფიკაანი 923
ჩუთკერაშვილი ნიკოლოზ მღვდელი 266
ჩუთლაშვილი 668
ჩხეიძე 270, 686, 921, 928
„—„ გიორგი 876, 916, 917
„—„ გორგასალი 898
„—„ დავით მდივანბეგი 883
„— „ თეიმურაზ 247
[ჩხეიძე] თეიმურაზ 876
ჩხეიძე იესე 916
„—„ იტრიელი 686
„—„ ლევან 917
„—„ ნინია 680
„— „ როსტომ 247, 916
[ჩხეიძე] როსტომ 876
„—„ სეხნია 876
ჩხეიძე სეხნია მოლარეთხუცესი 927
ჩხეიძეები 147, 169, 264, 687, 744
ჩხეტია ყურუელა 776

ც

ცაბაძე გლახა 61
ცაბაძე დავითა 82
ცალკალამანიძე გივი 873
ცალკალამანიძე გიორგი 834
[ცალკალამანიძე] იოთამ 834
„——„ სეხნია 834
ცალკალამანიძე ფირან 894
ცანკაშვილი 224
ცანკაშვილი გოგია 648
ცანკაშვილი იოთამ 469
ცარიელაშვილი გოგია 891
[ცარიელაშვილი] ელიზბარ 891
[ცარიელაშვილი] იოვანე 891
ცაცანა 517
ცეკვაშვილი 311
ცეკვაშვილი გიორგი 310
ცეკუაშვილი გიორგი 309
[ცირღილაძე] გიორგი 829
ცირღილაძე ივანე 829
[ცირღილაძე] ოქროპირ 829
ცისკარაშვილი პაატა გორჯანელი 368
ციციანნი 194, 200, 202, 261, 304, 511
ციციანნი ქორწი 725
ციციენი 494

ციცისშვილები 217
ციცისშვილი 631, 913
ციცისშვილი ამილღაბარ 89, 723, 729, 730
ციცისშვილი ბაგრატ 934
ციცისშვილი გოგია 250, 252, 363
ციცისშვილი გიორგი ხალვაობანის ეშიკაღასბაში 693
ციცისშვილი გლახა 914
ციცისშვილი გოგია 252, 363
ციცისშვილი გოგია ეშიკაღაბაში 700
ციცისშვილი გოგია მინბაში 247
ციცისშვილი დემეტრე 266
ციცისშვილი დიმიტრი ქალანთრის შვილიშვილი 684
[ციცისშვილი] ვახტანგ 864
ციცისშვილი ზაზა 670, 725
ციცისშვილი ზაზა უჩბაში 738
ციცისშვილი ზაქარია 51, 220 724
ციცისშვილი ივანე 622
ციცისშვილი ნიკოლოზ 676
ციცისშვილი ნიკოლოზ მდივანბეგი 682, 690
ციცისშვილი ნინია 276, 623
ციცისშვილი პაატა 363
ციცისშვილი უთრუთ 878
ციციშვილები 204, 379, 403, 468, 494, 699
ციციშვილი ამილბარ იგივე ამილაბარ 311
ციციშვილი ამილღაბარ (ამილღამბარ) 89, 151, 451, 452, 457, 486, 582, 605, 732, 734, 864
ციციშვილი გივი 452, 453, 548
ციციშვილი გივი ფარეშთხუცესი 713
ციციშვილი გიორგი 202, 203, 379, 486, 724
ციციშვილი გიორგი მინბაში 495
ციციშვილი გლახა 76, 77, 203
ციციშვილი გლახა ნასახლიბაში 30, 202
ციციშვილი გოგია 77, 374, 375, 379, 385, 386, 914
ციციშვილი გოგია მინბაში 486
ციციშვილი გოგია პაატაშვილი 203
[ციციშვილი] დავით 676, 682
ციციშვილი დემეტრე 194, 267
ციციშვილი დიმიტრი 106, 482, 663, 700
ციციშვილი დიმიტრის ჯალაბი 735
[ციციშვილი] დომენტი 864
ციციშვილი ედია 699
[ციციშვილი] ედიშერ 864
ციციშვილი ზაალ 857—8, 859
ციციშვილი ზაზა 731, 864
ციციშვილი ზაქარია 111, 134, 174
[ციციშვილი] ივანე 682
ციციშვილი ივანე იასაული 561
ციციშვილი იოანე 562
[ციციშვილი] იოვანე 676
ციციშვილი იოსებ 457, 463, 540, 732, 734
ციციშვილი კოსტანტინე 584, 713
ციციშვილი მანუჩარ 725
[ციციშვილი] ნიკოლოზ 200, 201, 203, 304, 305
ციციშვილი ნიკოლოზ მდივანბეგი 674, 707—8
[ციციშვილი] ნოდარ 864, 873
ციციშვილი პაატა 385, 864
ციციშვილი პაპუნა 839
ციციშვილი რამაზი 77
[ციციშვილი] რევაზ 676, 682
[ციციშვილი] სეხნია 864
[ციციშვილი] ციცი 864
ციხისთავისშვილი იასე 898
ცოცნა 625
ცოცხას ძე კახა 821
ცუცქირიძე დავით 882
ცქვიტისშვილი ბერო 898
ცქიტიშვილი იესე 893

ძ

ძამუაშვილი გიორგი 886
ძამუაშვილი პაპუა 887
ძეგველასშვილები 704
ძეგველასშვილი პეტრე 705
ძინძიბაძე მგელია 882
ძოქ შერმაზანა 884
ძმათაშვილი 230, 231

წ

წამალაშვილი 838
წერეთელი 287, 511, 538

[წერეთელი] ბერი 923
[წერეთელი] გიორგი 172
წერეთელი გიორგი 903, 904
[წერეთელი] გრიგოლ 943, 944
წერეთელი ვახუშტი 172
წერეთელი ზურაბ 923, 925, 944
წერეთელი ზურაბ სალოხუცესი 173, 943
[წერეთელი] ზურაბ 903
წერეთელი პაპუნა 882
[წერეთელი] პაპუნა 903
წერეთელი როსტომ პაპუნას-ძე 942, 944
[წერეთელი] სვიმონ 943, 944
წერეთელი ფარსადან 680
წერეთელი ქაიხოსრო 856, 889, 903, 923, 925, 926
წერეთელი ქაიხოსრო პოლკოვნიკი მდივანბეგი 883
წერეთელი ქაიხოსრო პაპუნას-ძე 942
[წერეთელი] ქაიხოსრო პაპუნას ძე 944
წერეთელი ქველი 889
წესიარა მეღვინე 162
წვერიანაშვილი 288, 921
წვერიანიშვილი შიო 876
წითლის-ძე დემეტრე 817
[წითლიძე] ვარდუა 817
[წითლიძე] ვაროშა 817
წინამძღვრიშვილი 51
„ — „ ივანე 897
„ — „ იოსებ 896
„ — „ ლეუა 220
„ — „ ლუა 201, 202, 258, 259, 324, 325
წიქარაული 927
წიწაშვილი 724
წიწრიაშვილი გელა 225
წიწუაშვილი 361, 362
[წნორიასშვილი] გიორგი 145
წნორიაშვილი მუსა 145
წრიალაშვილი 547
წრიელაშვილი 153, 154
წუნარისახარი გამდელი 136
წუნარისახარი ნოახლე 130

ჭ

ჭავჭავაძე გარსევან 466
ჭავჭავაძე გლახა 75, 76, 226
ჭავჭავაძე გლახა ნულიდან 623
„ — „ გრიგოლი 489
„ — „ ეშიკაღასბაში 746
„ — „ იოვანე 635
„ — „ ნინია 467
„ — „ პაატა 347
ჭანუოსშვილი ივანე 145
ჭარხეული იესე 840, 841
ჭერეკასშვილი დალაქი 928
ჭიალაშვილი 923
ჭინჭალისშვილი 704
ჭონიაშვილი 22
ჭრელასშვილი გიორგი 455
ჭუაძე 613, 617
ჭყოიძე ხოსიკა

ხ

ხადაკოანთ კაკალო 358
ხადილა ნაცვალი 293
ხამხაძე ირემა თელეველი 898
ხამხაძეები 330, 331
ხანგულოვი ტერ-ოანეს 593
ხაპეისშვილი ბოშალია 782
ხარაზისშვილი 932
„ — „ გიორგი 894
[ხარატასშვილი] ზურაბა 850
ხარატასშვილი ელიზბარ 850
[ხარატასშვილი] შერმაზანა 850
ხარებაშვილი გიორგი მღვდელი 196, 197
ხარიტონ წინამძღვარი 157
ხატია 596, 597, 599, 721
ხატიაშვილი სვიმონ 130
ხატისა მეუნაგრე 823
ხატისშვილი ივანა 826
ხატუა 859
[ხახანაშვილი] ბატატა 835
ხახანაშვილი ესტატე 895
„ — „ თევდორე 261
„ — „ მოკვესა ცხინვალელი 388
[ხახანაშვილი] მწყერა 835
„ — „ ჭიტია 835

ხახვილაძე ესტატე 829
ხახულარი იოსებ მღვდელი 861
ხახუტა მჭედელი 844
ხახუტაშვილი 577
ხევსურისშვილი 526
ხევსურისშვილი ნაღირა გრემისხეველი 525, 527
ხელაშვილი 668
ხერხეულიძეები 221, 440, 932
ხერხეულიძე ავთანდილ 70, 223
„——" აღათანგი 117, 133, 164
„——" ბეჟან 839
„——" გიორგი ეშიკაღაბაში 555, 694
„——" გოგია არმის ეშიკაღაბაში 700
„——" გოგია ეშიკაღაბაში 568
„——" დავით 71
„——" თეიმურაზ 932
„——" ომან 296
„——" ომან ლაშქარნიასი 61, 302, 913
„——" ჯამასპი 440, 606, 607
[ხერხეულიძე] ჯამასპი 555
ხეჩატურასშვილი პაპა 885
ხერუმა 825
ხიდირბეგისშვილი 270, 715, 716
ხიდირბეგიშვილი 450
ხითარა 884
ხითარასშვილი გასპარა 862
„——" სარქისა 862
ხითარაშვილი 658
„——" გიორგი 890, 891
[ხითარაშვილი] გოგია 679
ხითარაშვილი ზაზა 359, 380, 679
„——" ლალია 327
„——" როსტომა 847
„——" ტერ-არსტაკესა 155
ხითირბეგიშვილი 334
ხიმშია 839
ხიმშიაშვილები ქართველი 382
ხიმშიაშვილი 45
„——" ბერი 382
„——" გოგია 280
„——" გოგია 381, 382, 398, 397
„——" დიმიტრი 358, 550, 706
ხიმშიაშვილი დიმიტრი აზნაური 506, 507
„——" სულხან 44
„——" ხადაკოანთა დიმიტრი 549
[ხიხორაშვილი] ბერო ახმეტელი 466
ხიხორაშვილი პაატა ახმეტელი 465
ხმალა [ე. ი. ხმალაძე] 287
ხმალაძე 629
ხმალაძე გოგია 575
„——" ზურაბ გოწარელი 302, 303
ხომასურიძე 289
„——" ბერუა ამილახვრის ყმა 288
ხორაშან 857
ხორხელაშვილები 447
ხოსია 871
ხოხინა მდივანი 863
ხოსრო 381
ხოსრუაშვილი ხოსრო 654
ხოშტარია მეთოდე 782
ხოჯაანთ ნონე 82
ხოჯა ასვატურასშვილი ამირალა 824
ხოჯა ასვატურასშვილი ამასარგის 824
ხოჯა ასვატურასშვილი დოვლათიარი 824
ხოჯა ასვატურასშვილი სადათირ 824
ხოჯა ბულინათ ნაზარა 852
ხოჯა ხანი 389, 593
ხოჯაეგასშვილი მამულა 864
„——" ნაზარა 864
ხუდადასშვილი 705
„——" ბაღდასარა 864
ხუტა 578
ხუტია 739
ხუტლიასშვილი 821
ხუცია 840
ხუციაშვილი იასე 835
„——" ივანა 880
ხუციასშვილი ამირა 825
ხუციშვილი გიორგი 83
„——" გიორგი მღუდელი 375
„——" მახარებელი 827
„——" ხოსია 865

ჳ

ჳმალაძე გომარელი აზნაურშვილი 287

ჯ

ჯაბადარი ნიანია 484
ჯაბადარის შვილი გლახა სანადიროს ნაცვალი 589
[ჯაბადრიშვილი] გიორგი 876
ჯაბადრიშვილი იესე 876
ჯაბაზისშვილი 217
ჯაბაშვილი ფარემუზ 897
ჯაგრაშვილი ბერო 897
ჯადიერისშვილი ზურაბ 870
ჯავარასშვილი 381
ჯავახა იგივე ჯავახაშვილი ხოლომონ 741
ჯავახიანნი 189, 242, 361, 546, 547, 617
[ჯავახისშვილი] ბახუტა 849
ჯავახისშვილი გოგია 277
„——" გოშპარ 37
„——" ვახუშტი 277
„——" ზაქარია 837
„——" თეიმურაზ 277
„——" ნიკოლოზ 865
„——" როთი 884
„——" პეტრე 205
„——" ქაიხოსრო 831
ჯავახიშვილები 124
ჯავახიშვილი 341, 839
ჯავახიშვილი ავთანდილ 881, 882, წეკინიბეთუხუცესი 865
„——" ბერუკა
[ჯავახიშვილი] გაბრიელ 36
ჯავახიშვილი გოშპარ 36
„——" გოშფარ 857
„——" დიმიტრი 188, 282, 720
[ჯავახიშვილი] დურმიშხან 849
ჯავახიშვილი ვახუშტი 359, მდივანბეგი 531
„——" ზაქარია 833
[ჯავახიშვილი] 831
ჯავახიშვილი თეიმურაზ 39, 158, 345, 531
[ჯავახიშვილი] იასე 849
ჯავახიშვილი იესე 833, 837
ჯავახიშვილი ივანე 592
[ჯავახიშვილი] იოსებ მღვდელი 36
ჯავახიშვილი მამუკელ 831
[ჯავახიშვილი] მანუჩარ 36
ჯავახიშვილი მანუჩარ 857
ჯავახიშვილი მ. დ. 834
„——" ნიკოლოზ 188
„——" ნინია 531
„——" ოთარა 884
ჯავახიშვილი სოლომონ 715, 741
[ჯავახიშვილი] ქაიხოსრო 834, 849
[ჯავახიშვილი] შალვა 833
ჯავახიშვილი შანშე 833
[ჯავახიშვილი] შანშერ 831
ჯაკაშვილი გიორგი 129
ჯალაღანიები 787
ჯამალაშვილი გიორგიწმიდელი 484
ჯამასპი მოურავი 57
ჯამასპი საგარეჯოს მოურავი 428
ჯამაძეები 42
ჯამაძე ივანე მალრანელი 41
ჯანბახშა 823
ჯანდიერიანნი 628
ჯანდიერის შვილი დავით 331
ჯანდიერისშვილი* დავით 293
„——" ფრიდონ მოურავი 480, 672
ჯანიბეგა 823
ჯანიკაშვილები 848, 849
ჯანშუანთ გიორგი 518
ჯარდან ეშიკაღაბაში 123
ჯარდან 124
ჯაფარიძე დიაკონი 817
ჯაყელი (ჯანყელი sic) 726
ჯაშიაშვილი 917
ჯაჯანაშვილი გაბრიელ 502
ჯელაძე ბუბუა 935
ჯვარასშვილი (იგივე ჯორაშვილი) 342
ჯიბრიაშვილი ბუბუკა 935
ჯიმშერ 294, 833
ჯიმშერის შვილი იოანე 238, 284, 283
ჯიმშერის შვილი ივანე 331
ჯიმშიტა აარაჯი 856

* ტექსტშია: ჯანდარისშვილი.

ჭიმშიტაშვილები 280
ჭიმშიტაშვილი გიორგი 737
„——“ ქავთარ 466, 736
ჭიმშიტი 918
ჭილაური ზაალ 546
ჭმუხაძე 373
ჭმუხაძე ანდრია 132
ჭობაძეები 215, 216
ჭობიაშვილი ოთარა 835
ჭოესშვილები 849
ჭომარდიძე ავთანდილ 865
„——“ დიმიტრი მღვდელი 630
„——“ ქაიხოსრო ალამბარბაში 428
ჭორახშვილი 341
ჭორაშვილი ზურაბ 882
ჭოხაძეები 178
ჭოხაძე ბეჟან 286
„——“ თამაზ 286
ჭოხაძე ივანე 286
„——“ თიბრეველი 62, 63
ჭუგაშვილი 175, 176
ჭულაბაშვილი ბაინდურა 864
ჭულურა 293
ჭუმშუტ შელიჭი 681

ჰ

ჰაბუხა მოსესა 358
ჰაირაპეტა ჩილდირელი 29
ჰაშაჭარა 40
ჰამაზა მაჭახლისი 836
ჰამაზა ხურო 563
ჰამფალა 347
ჰასრათასშვილები 704
ჰახვერდა მუშრიბი 853

ბ. გეოგრაფიული სახელები

ა

აბაშა 787
აბისი 196, 197, 646, 716, 722
ავნევი 152, 177, 214, 291, 416, 723
ავლაბარი 751, 752
ავჭალა 411, 623; ზემო 411, 412; ქუემო 412
ალავერდი 257, 337, 466, 475
ალაზანი 337, 532
ალი 486, 479, 517, 521, 522, 536, 625, 742
ალის ხეობა 266
ალმასიანი 180, 181
ანაგა 284, 746
ანანური 243, 353, 354
ანდრია 349
არაგვი 545, 709
არაგვისპირი 887
არადეთი 287, 303
არაშენდა 23, 114, 115, 655, 656
ართანა 256, 312
არტოზანი 666
ასიქალეთი 913
ასპინძა 136
ასურეთი 877, 879
ატენი 266, 835
აფხაზეთი 786
აღაიანი 823
აღდანი 604
აღდგომის ხოფელი 576
აწითლობა 428
აწყური 279, 337
ახალგორი 77
ახალდაბა 65, 131, 168, 353, 354
ახალქალაქი 198, 211, 217, 236, 272, 424, 503, 504, 513, 532, 673, 674, 875, 880, 931
ახალშენი ქვემო 865
ახალციხე 105, 204
ახატელი 88, 284, 312, 337
ახმეტა 447, 466, 736
ახპატი 155, 156, 485
ახურა 146
ახტალა 316
ახტანი 821
ახშანი 734
აჰმადანი 351

ბ

ბაიდარი 498
ბაიბო 635
ბალსადგომი 464
ბანძა 794
ბასრა 208
ბაღდადი 351
ბეკაში 597, 928
ბერბუკი 515
ბერშოეთი, ბეშოეთი 538, 637
ბობწავი 913
ბოლნისი ქვემო 390, 366
ბოლნისის წყალი 604
ბოსტანა 739
ბორჩალო 410, 601, 685
ბრეთი 303, 359, 371, 493, 584, 597, 637
ბულახაური 44

გ

გავაზი 60, 283
განჯა 105, 350, 352, 370, 374, 375, 376, 395, 476, 540, 715
გარგალი 839

გარეთუბანი 705
გარეჯული 436, 649
გარეჯული 854
გარმუდეთი 913
გარწმა 321
გაურარხი 102
გალმა მხარი 96, 198, 631
გველეშაპის კვი 120
გვერდიხძირი 268
გოგისოფელი, გოგიასოფელი 389, 392
გოლლისი 235, 236
გომარეთი 287, 303
გომი 226, 732
გორდი 770, 775, 776, 778, 781, 783, 806
გორი 23, 29, 49, 50, 65, 94, 95, 99, 100, 155, 161, 183, 195, 221, 253, 254, 262, 279, 307, 319, 349, 359, 368, 427, 428, 430, 462, 553, 633, 676, 679, 728, 729, 834, 865, 917, 931
გორისპირი 933
გორისჯვარი, გორიჯვარი 28, 29, 50, 51
გოხტიბე 876
გუგულის ქედი 932
გუდალეთი 875
გუდელისი 379, 353
გულგულა 138, 230, 406
გურია 779
გურჯაანი 150, 682, 683
გრაკალი 543
გრდანი 16, 17
გრემი 186, 272, 466, 577, 698, 699
გრძელა 879

დ

დათვისგველეთი 293
დამპალა 367, 825, 830
დარბანდი (=დარუბანდი) 352
დალისტანი 349, 351, 352, 651
დაგოთის ციწა 389
დვანი 164, 291, 554
დიდი წლეპი 819
დირბი 22, 291, 322, 456, 493, 495, 553
დიღომი 79, 80, 162, 506, 507, 571
დიცი 321
დმანისი 348, 349, 351, 352, 353, 354, 888
დმანისის კვი 353
დოესი 174, 676, 729, 735
დორიეთი 556
დრე 390, 394, 395
დუეხი 379
დუშაცხო 932
დუშეთი 561, 821, 911, 926, 310, 455,

ე

ევროპია 425
ელისელი 255
ენაგეთი 391, 851, 852, 848, 849, 855
ენგური 786
ენისელი 381, 405, 497, 665, 666, 667
ერედვი 29
ერევანი 711, 905
ერთაწმინდა 217, 342, 399, 835, 879
ერტახი 174, 827

ვ

ვანთა 309, 335, 423, 479
ვარდოვანა 874, 875
ვარძია 134
ვარხუნა 843
ვაყა 412, 932
ველისციხე 34, 91, 219, 283, 429, 464, 474, 572
ვერის კვი 390
ვეფხვისციხე, ვეფხისციხე 239, 293, 343
ვეჯინი 145, 323

ზ

ზაკუა 838
ზახორი 439
ზე 838
ზედაველის მთა 865
ზევით გუგუნაური 692
ზეითციხე 549
ზემოუბანი 932
ზემო ქართლი 121, 155, 449
ზემომშავნი, ზემოშავნი, 842, 843
ზენადრისი 881, 882
ზიარი 150
ზიკრუტი 881
ზუბი 764, 767, 774, 790
ზუბის მაზრა 802
ზუგდიდი 764, 767, 774, 766, 770, 773, 786, 787, 788, 789, 793, 806

თ

თაურიზი 97, 550
თათრის მეიდანი 507
თამაკონი 765, 774, 775, 777, 780, 788
თამარაშენი 921
თარხაგალავანი 424
თაფანი 354
თაქლა 410
თბილისი 392
თეზი 765
თეთრი ზღვა 187
თეთრისოფელი 749
თეთრობა 819
თელავი 93, 199, 231, 233, 238, 256, 258, 290, 350, 364, 393, 430, 508, 521, 569, 570, 614, 754
თელათგორი, თელეთგორი 673, 674
თვალთუბანი 830
თიანეთი 165, 238, 239, 240, 280, 293, 294, 398, 466, 570, 607, 642, 736, 737
თიბელური 838
თილვა 307, 446
თილო 640
თიხრევი 286
თორდისი 625
თორტიზა 387
თოფრაყალა 910
თუშეთი 408
თრიალეთი 913
თრუსო 122
თხვინთვისი 849

ი

იერუსალიმი 187
ივერი 710
იმერეთი 22, 58, 71, 95, 114, 170, 172, 197, 264, 322, 385, 454, 479, 480, 494, 521, 535, 536, 581, 590, 616, 680, 696, 716, 722, 758, 779, 887, 923, 924
ინდოეთი 358, 382, 915
იორი 206
ისროლისხევი 430
ისპაანი 38, 915

კ

კავთისხევი 217, 238, 401, 829, 830
კავკასია 790
კაიშაურთკარი 922
კაკაბეთი 682
კალაური 236, 335, 424, 476, 532, 628
კარდანახი, კარდენახი 69, 78
კარუშეთი 913
კარსანი 821
კასპი 314, 374, 743
კაჭრეთი 150
კახეთი 22, 69, 88, 89, 92, 138, 175, 176, 183, 239, 290, 304, 311, 317, 330, 335, 429, 445, 464, 474, 488, 488, 496, 511, 549, 560, 564, 586, 628, 638, 677, 705, 708, 840, 844, 927
კვავაუთა 775
კისისკევი 408
კნოლეთი 551
კოდმანი 754
კონდოლი 487, 661, 662
კოპი (=კობი) 922
კოფორი 376
კრწანისი 822, 592, 593
კუმისი 390, 392, 393, 395
კურდღელაური 382, 666
კუსიეთი 921
კუწახტა 411
კუჭატანი 459, 474, 648

ლ

ლაილაში 764, 767, 770, 774, 790, 793
ლალისყური 312, 570
ლასურიანთ წყარო 124
ლელისთავი 115
ლეჩხუმი 769
ლიახვი 544, 854; პატარა 853
ლიხი 217
ლიყურეთი 843
ლიჩი 716
ლული 881

მ

მანავი 869
მარაბდა 826
მარანა 854
მარიამჯვარი 56
მარილისი 607
მარტვილი 764, 767, 774, 790
მარტყოფი 80, 672
მატანი 175, 176, 243, 642, 736
მაღარო 562
მაღნარი 42
მაღრანი 332
მაჩხანი 603
მეგრელია 786, 788, 793
მეგრელიის სამთავრო 793
მეიდანი 357, 507
მერე 137, 138
მერეთი 125, 384
მერედი 266
მეტეხი 226, 343, 503, 617, 689, 729, 871
მეჯვრისხევი 127, 179
მეჯვრისხევი 576
მეჯურისხევი 190
მთიულეთი 331
მიხაჭიელი 518
მიფარეთი 71
მოზდოკი 911
მონასტერი 928
მოსდოგი 310
მოუცოდამდისი(?) 516
მოქრისი 841, 843
მოხისი 319, 932
მსხალტბა 61
მტკვარი 927
მტკვრის პირი 677
მუკუზანი 464, 474
მუმლეთი 431
მური 764, 767, 770, 774, 790
მუხათი 217
მუხანი 826
მუხაური 416, 422
მუხრანი 44, 371, 372, 544, 545, 637, 692, 693
მშავნი 842 იხ. ზემო მშავნი
მცხეთა 94, 581, 582, 686, 754, 821
მძოვრეთი 887
მჭადიჯვარი, მჭადისჯვარი 134, 692

ნ

ნაბახტევი 932
ნაგომარი 703
ნაკარცვი 843
ნამგალა (მამული) 615
ნაოლალევი 793
ნარუალა 865
ნასომხარი 488
ნაფარეული 186, 581, 583
ნაქალაქარი 199
ნაქურდევი 819
ნახუნოე 789
ნახუნოევი 776
ნიახური 682
ნიგოზეთი 913
ნიქოზები 363
ნიქოზი 109, 160, 510; ქვემო 620
ნიშა 922
ნიჩბისი 738
ნორაშენი 500
ნოსტე 217, 880, 945
ნუკრიანი 47
ნული 623
ნუნისი 929

ო

ოდიში 309, 310, 311
ოთხთვალი 332
ორდო 395
ორთაჭალა 390, 392, 393, 593
ორპირი 793
ოსიაური 169, 202, 203, 270, 522, 715
ოსმალი 651
ოფიო 88
ოძისი 217

პ

პანკისი 411
პაპისგორი 848, 849
პატარძეული 538
პეტრეწუხი 310

ჟ

ჟატი 135
ჟალვის(?) 22
ჟინვანი 746

რ

რაჭა 68, 923, 924
რეხა 168, 242, 387
რეჯა 587; ზემო 386, 387
რველი 371
რკონი 839
რორო 331
რუისი 15, 20, 51, 67, 77, 84, 114, 115, 201, 388, 389, 427, 428, 590, 618, 708, 725, 913, 933
რუისპირი 512, 753
რუხეთი 89, 297, 310, 334, 370, 385, 516, 517, 579, 679, 691, 709, 612

ს

საავალიშვილო 148, 688
საამილახვარო 373
საარწივის კლდე 843
საბარათაშვილო 147, 348, 354
საბაწმინდა 321
საბედიანაშვილო 543
საბუე 581, 665
საგარეჯო 57, 428, 483, 484, 520, 557, 616, 701, 702
საგურამო 504
საერისთო 53, 62, 167, 742, 743
საიალღუზაშვილო 543
სათემო 854
საკაფი 519
საკირე 16
საკორინთლო 126
სამანაბლო 425
სამგორი 428
სამთავისი 328
სამთავრო 406
სამეგრელო 755
სამენგრელო 790, 811, 812
სამენგრელოა 802, 804, 810
სამსონაური 838
სამშვილდე 354
სამცხე 846
სამწევრისი 732
სანადირო 589
სანაჰანი 459
სანიაღო 865
სარაჩლო 681
სართიჭალა 630
სასირეთი 617, 902
სატივე 481, 482
საფავნელისშვილო 861
საქართველო 104, 138, 143, 144, 158, 304, 311, 334, 353, 391, 401, 459, 506, 521, 536, 704, 741, 749, 790, 791, 846
საქოლავი 843
საკუდა კალოთა ხევჩი 836
საღალუღი 145
საღოლაშენი 121
საყავრე 838
საყაფლანიშვილო 347, 348
საყდრონი 176, 311
საჩხერე 924
საციციანო 114, 403, 699, 707; გაღმა 183
საცხენისი 708
საჭილაო 764, 767, 774, 790
ხახხორი 207
სენაკი 309, 793
ხვენეთი 690

ხვერი 321, 637
ხთონეთი 841
ხიონი 122, 210
ხიდნაღი 87, 192, 193, 703
ხკრა 468, 834, 838
ხობისი 874
ხომხითი 33, 898
ხომხით-საბარათაშვილო 303, 345, 445
ხოლანლუხი 677
ხტაშხოლი 309, 310, 452, 505, 614, 646
ხტეფანწმიდა 922
ხურაში 32, 49, 183, 185, 216, 264, 270, 364, 490, 517, 521, 663, 927
ხუჯა 823
ხუჯუნა 764, 767, 774, 790, 793
ხუჯუნის მაზრა 773, 787

ტ

ტაბაკანი 513
ტაბახმელა 349, 353
ტანძია 910
ტანძეტი 881
ტაგნაგეთი 826
ტაშისკარი 921
ტბა 430
ტბეთი 70, 160, 419
ტბისი 848, 849, 851, 852, 855
ტფილისი 391, 931
ტყვიავი 108, 128, 129, 195, 196

უ

უდაბნო 616
ურბნისი 598
ურდო 350
ურთხნალი 819
ურიათუბანი 464
ურიული 865
ურუმის ქვეყანა 854
უფლისციხე 368, 600
უწლევი 932
უჯარმა 428

ფ

ფახეთი
ფიტარეთი 888, 910
ფიცეხი 838
ფიცხისი 843
ფონა 264
ფშაველი 475, 519, 706
ფშავი 293, 466
ფშავ-ხევსურეთი 239, 293
ფცა 372, 497, 498, 610
ფხვენისი 133, 224, 329, 556, 702

ქ

ქალაქი 19, 20, 21, 38, 40, 69, 88, 95, 114, 115, 118, 157, 178, 208, 232, 245, 246, 256, 266, 295, 302, 323, 344, 347, 349, 391, 352, 358, 363, 367, 371, 375, 379, 390, 395, 414, 444, 472, 479, 485, 503, 505, 507, 508, 561, 578, 594, 614, 623, 632, 651, 664, 697, 698, 704, 705, 740, 748, 749, 818, 830, 834, 850, 859, 865, 901, 902, 911, 921, 933, 934
ქართლი 37, 89, 117, 172, 183, 195, 264, 311, 330, 336, 351, 353, 372, 420, 424, 429, 445, 449, 465, 472, 478, 488, 507, 511, 560, 586, 633, 659, 680, 695, 727, 833, 846, 873, 882, 888, 927
ქართლის ქვეყანა 854
ქარელი 223, 379, 556, 582, 651
ქედისუბანი მეჯვრისხევს 249
ქვემოუბანი 932
ქვენადრისი 37, 38, 833
ქვემოხვითი 296, 322, 371
ქვეშეთი 843
ქვეშე 349, 352, 354
ქიზიყი 192, 193, 232, 361, 368, 457, 458, 603, 703, 717
ქინძათი 742
ქისიყი 87, 91, 105, 120, 212, 295, 368, 369
ქიწნისი 375, 618, 854
ქოთიში 936
ქოთაკევი 830
ქოლაგირი 365, 504
ქორდი 248
ქრცხინვალი 113
ქრცხინვალის ხეობა 447
ქსანი 544, 545
ქუდური 186
ქუენადრისი 839
ქცხინვალი 183, 543

ღ

ღორისთავი 147
ღოლეთი 493

ყ

ყაზახი 247, 485, 651, 725
ყანდაურა 234, 469, 648, 682
ყანობირი 838
ყარაბაღი 365, 651
ყარადაჯი 882
ყარაჯალა 289
ყარლიანი 648
ყარსი 351
ყელქცეული 221, 558, 561, 562
ყვარელი 170, 225, 312, 429, 443, 460, 535
ყიზილბაშის ქვეყანა 854
ყიზლარი 327, 902
ყირიმი 698
ყორნისი 555
ყორჩაყალა 349

შ

შალაური 438
შალვაური 68
შამლუღი 695
შაშიანი 335, 513, 514
შანშისოფელი 881
შეშოურას ღელე 917
შილდა 312, 346, 429
შინდისი 76, 197
შინისი 685
შირვანი 350
შიხი 410
შორაგელი 453
შუატყე 31
შუშა 96

ჩ

ჩალაბლუ 410
ჩალაუბანი 562, 563
ჩექოლიანი 829
ჩოჩეთი 617, 689, 871

ც

ციხებდავი 739, 740
ცხილვანი 565
ცხინვალი 22, 24, 172, 388, 419, 440, 553, 687, 696, 902, 933
ცხირეთი 217, 831
ცხრამუხა 637, 928
ცხრაძმა 126

ძ

ძაგნაკორნა 821
ძალინა 113, 372
ძეგვი 635
ძევერა 371, 715
ძეძვი 130
ძეძვნარიანი 910
ძვიმლეთი 291

წ

წავკისი 178
წედისი 136
წერაქვები 312
წვერი 444, 511
წინანდალი 463
წინარეჯი 875
წითელხაუდარი 238
წოდორეთი 838

ჰ

ჰალა 371, 542, 556, 637, 668, 680, 730, 740
ჰაჰალა 604
ჰალი 400
ჰიკაანი 283
ჰილურტი 608, 654
ჰიპექები 881
ჰრებალო 793

ხ

ხანდაკი 592
ხატისწობენი 821
ხაშმი 171, 178, 240
ხაშური 927
ხაჩმიანი 459
ხევი 122
ხეთი 321
ხელთუბანი 40, 537, 904
ხეფინისხევი 264
ხვედურეთი 379, 886
ხვითი 104, 160, 536, 384, 413, 677, 921
ხვინთბა 855
ხიდისთავი 130, 174, 319, 385, 733
ხიდისყური 525
ხიზიყი 192
ხოვლე 37, 838
ხორბალა 519
ხორხელი 151, 332
ხრამი 349
ხულუტი 354
ხუნდის უბანი 422

ჯ

ჯელთუბანი 420, 439, 587, 664
ჯორკელი 488

ჯ

ჯავახეთი 76, 90, 134, 487, 488
ჯვარი 764, 767, 774, 786, 790
ჯვარის მაზრა 776, 788
ჯილაზი 881
ჯიმითი 234
ჯიხისჯუარი 516
ჯუარი 821
ჯუგანი 575
ჯულფა 915

ჰ

ჰავლაბარი 637
ჰაცუტი 140

ა

აბაზი 61, 258, 259, 324, 377, 425, 609, 651, 659, 705, 798, 804, 817, 855, 863, 875, 879, 922, 940, 941
აბანო 782, 938
აბდარბაში 848
აბრუშუმი 18, 797, 799, 800
ადგილი 50, 183, 511, 512, 654, 677, 680, 751, 900; ბღდის 899; დუქნის 356, 357, 738, 751, 752; მოუტეხელი 789; მწირი 777; ნახახარი 315; საბოსტნე 569; სამეცრო 780; სასახლის 174, 476, 594, 700; საპრხე 60; სახლის 45, 390, 429, 721; უსმარი 747; ცარიელი 511
ადგილ-მამული 916; სახალო 781
აღლი 192, 270, 549, 550, 746, 851
აველჯეულობა 652; სახლის 582
აზატი 235, 274, 369, 383, 456, 497, 510, 754, 844; კელეხის 393
აზატნი 381
აზატობა 368
აითისთავი 593, 762, 777, 817
აკლება 37, 41, 245, 306, 333, 337, 353, 446, 535, 559, 562, 582, 592, 648, 676, 682 688, 691, 705, 715, 716, 722, 726, 729, 736, 737; კაცის 687; სახლის 393
ლის 233
აკლებული 321, 522, 580, 736
ალაგი 256, 393, 394, 431, 536, 549, 563, 683, 701, 703, 889, 903; მამულის 522; ნაწყალობევი 550; სასახლის 94, 537, 703; სახლის 94, 168, 189, 392, 537, 693, 694; სარწყავი 121; სენაკის 871; უსნარი 47; ჭოხის 208
ალამდარი 501, 563, 428
ალამდარობაში 501
ალანდარი 547
ალანდარობაში 258
ამანათქარი 316
ამბარდანი 19, 483
ამბარდარი 424
ამოწუვეტა 125, 680, 686
ამოწუვეტილობა 528
ამოწუვეტილი 204
ამოშვებულნი 579
ამხანაგები 119, 361
ამხანაგი 533, 567, 862
ამხანაკათ შეყრა 911
ამხანაკი 118
ანგარიში 161, 219, 277, 711
ანდერძი 821, 899, 909, 917, 919, 920, 926, 927, 929, 931
ანდერძის აგება 582
აწეული 166
აოხრება 170
არაყი 312
არბაბობა 42, 707
არხი 604, 605, 617; დიდი 677; პატარა 677
ახისთავი 366, 405, 717
ასნაფი 377
აფიცარი 602
აჭიმი 393, 752
აღაჯი 604
აღიდათი 92, 129, 167, 203, 456, 502, 645
აურა 22, 24, 29, 30, 31, 43, 46, 53, 55, 56, 74, 99, 108, 109, 111, 124, 134, 136, 141, 144, 148, 149, 150, 151, 170, 172, 173, 175, 197, 199, 211, 216, 217, 220, 232, 234, 236, 243, 251, 252, 255, 256, 258, 267, 268,

272, 283, 287, 289, 290, 293, 303, 317, 323, 324, 332, 334, 335, 336, 337, 338, 359, 365, 371, 372, 375, 384, 410, 424, 427, 428, 429, 430, 439, 443, 444, 460, 464, 469, 471, 474, 475, 476, 481, 488, 498, 503, 504, 513, 532, 537, 556, 576, 584, 587, 589, 597, 610, 612, 614, 615, 623, 625, 631, 633, 637, 640, 644, 666, 667, 671, 680, 681, 683, 696, 702, 706, 708, 709, 710, 718, 725, 727, 730, 734, 735, 739, 743, 744, 746, 841, 747, 870, 904, 924; კაცების 88, 471, 545, 610, 840; კაცის 99, 635
აყრილობა 703
აყრევინება 542
აყრილი 371, 452, 510
აყრილნი 371, 855
აშას ქნა 98, 361
აშენება 181, 523; სოფლის 409, 525
აშენებული 104
აშვება 563, 730
აწერვა 573
ახო 331, 476
ახოები 417

ბ

ბაგა 108
ბაზაზები 678
ბაზაში 487, 678
ბაზაზებში 678
ბაზარი 659
ბაზიართუხუცესი, ბაზიერთუხუცესი 847, 885, 886
ბათილობა 895
ბათილი 27, 549, 550
ბათმანი 798, 799, 939
ბამბა 173, 377, 800
ბანება 797, 799
ბანი 703
ბაყი 59, 797, 798, 799, 800, 887, 923, 926; ღვინის 316; საჩხერის 924
ბარა 70, 461, 478, 738
ბარათები 132, 378, 390, 391, 416, 611, 890
ბარათი 23, 42, 59, 69, 111, 112, 150, 154, 161, 162, 163, 332, 375, 396, 424, 425, 437, 483, 523, 537, 565, 622, 648, 662, 717, 797, 873; მელანის 415; მოხელეების 565; სიცრუის 524
ბარათით შეკერა 756
ბარათში გამოყოლილი 877; ნარგები 69, 234, 237, 375, 469, 537, 725, 881; ჩაგდება 466; ჩავარდნილი 33
ბაღები 523, 524, 593
ბაღი 208, 225, 262, 319, 512, 550, 551, 556, 932; ორთაჭალის 330, 392, 393
ბაღჩა 175, 192; ღვრცლისა 512
ბაყალი 105
ბაყალბაში 704
ბახჩა 193
ბაჯაღლუ 937
ბეგარები 780
ბეგარა 43, 57, 68, 231, 465, 476, 480, 514, 538, 596, 607, 636, 661, 667, 683, 765, 775, 781, 787, 861, 880, 924; დებული 766; ზეთის 101; საკმდის 101; საშდლის 101; ხოფლის 297
ბეითალმალი 390, 733
ბეითალმანები 235
ბეითალმანი 50, 69, 80, 108, 125, 126, 150, 234, 249, 298, 304, 319, 320, 393, 418, 461, 464, 608, 691, 746, 747, 752; მამული 654, 753; მამულის მიწები 662; მიწა 733, 746; სახლი 751
ბეითალმანობა 444, 644
ბელადი (ლეკების) 120
ბზე 484
ბილეთები 767
ბილეთი 768, 786, 791, 795
ბიჭები 300, 544
ბიჭი 49, 55, 95, 109, 118, 134, 165, 172, 182, 220, 262, 236, 255, 262, 308, 328, 346, 347, 363, 364, 402, 417, 424, 443, 531, 545, 563, 572, 582, 586, 661, 688, 748, 850, 883; განკვეცილი 563; ნამზითვი 92; ნახყიდი 693; უბინაო 408; უმამული 408
ბოგანო 231
ბორკილი 562
ბორკილის შეყრა 748
ბოსტანი 175, 265, 417, 570
ბოქაულები 765
ბოქაულთხუცი 418, 430
ბოქაულთუხუცესი 176, 707, 754, 783, 784, 785, 786, 808, 809, 812, 816, 830, 845, 856, 862
ბოქაულნი 760
ბუირუთი 884
ბურნუთი 653

გ

გააზატება 35, 65, 498, 508, 531, 627
გაბარება 29
გაბეგვრა 231
გათარხნება 368, 465, 480, 595, 662, 678, 708; სათხოვრისაგან 369
გათარხნებული 22, 191, 588
გალახვა 167, 177, 181, 228, 325, 399, 421, 448, 501, 502, 782, 791
გალახული 737
გამგე ქალაქის 794; ჯვარის მაზრის 789
გამდელი 136
გამორთმევა 33, 34, 404, 415
გამოსავალი 41, 42, 222, 395, 558, 570, 762, 880, 885, 886, 897
გამოსაღები 15, 18, 22, 23, 24, 25, 28, 35, 68, 131, 174, 259, 263, 284, 285, 325, 427, 465, 467, 480, 491, 492, 497, 505, 506, 517, 566, 595, 596, 603, 636, 662, 678, 710, 754, 760, 875, 777, 878, 880
გამოღება 259
გამოწირვა 201, 325, 232, 259
განაყარი 571
განაყოფები 17, 188, 189, 181, 265, 331, 411, 413, 551
განაყოფი 37, 41, 42, 114, 136, 225, 413, **გაქცევა** 28, 198, 346, 410, 582, 725
განთავისუფლება 472, 480
განთავისუფლებული 154
განმგენი ქალაქთანი 793, 795, 801
განმგე ქალაქისა 783, 785, 786, 796, 800
გარდასახადი 539; სამოურაო 761
გარდახდევინება 231, 300, 502
გარდაკდევინება 181, 182
გარდახდენა 202
გარიგება 43, 64, 102, 138, 298, 329, 366, 386, 414, 468, 509, 520, 666, 678
გარიგებული 222
გასამყრელო 33, 860, 861
გასაღები 514, 575, 591, 754
გასყიდვა 26, 27, 124, 452, 472, 482, 756
გასყიდული 331, 460, 461, 536, 629, 918
გაუყოფელი 307
გაუყრელი 451, 453, 562, 728
გაფიცულნი 628
გაქცევა 28, 198, 410, 582, 725
გაყიდვა 76, 77, 84, 89, 123, 207, 278, 309, 400, 480, 481, 517, 523, 524, 609, 647, 665, 735, 736; ვენახის 156; მამულის 244, 466; მიწის 133; სასოფლოთ 156
გაყოფა 44, 166, 292; სოფელის 390, 467, 548, 549, 594, 595, 615, 673
გაყრა 33, 38, 39, 42, 60, 67, 89, 90, 99, 132, 149, 150, 190, 209, 218, 238, 239, 253, 304, 343, 373, 375, 378, 417, 418, 450, 451, 466, 467, 471, 486, 511, 512, 523, 554, 556, 650, 596, 607, 624, 638, 702, 720, 728, 858, 890, 896, 897, 906, 907
გაყრილი 58, 123, 205, 358, 469, 838, 873, 918
გაყრილობა 98
გირავო 853, 867, 885
გირაო 35, 89, 97, 160, 266, 277, 355, 356, 361, 362, 369, 380, 435, 451, 518, 540, 557, 604, 614, 631, 644, 647, 658, 665, 670, 697, 698, 713, 745, 751, 767, 840, 855, 862, 876, 877, 879, 880, 886, 919, 932
გირაოები 104, 346, 539, 606, 881
გლახა 41, 77, 324, 422, 425, 458, 463, 505
გლახაკთ მოწყალება 441
გლახაკი 598
გლახაკობა 470
გლახები 415
გლეხები 15, 22, 65, 66, 94, 361, 564, 565, 838

გლეხი 129, 183, 207, 278, 390, 412, 612, 661, 759, 760, 811, 829, 860, 877, 909, 910, 916, 925, 926; ბარათში ნარგები 881; კარგი 775; მოსყიდული 834; ნასყიდი 886; პირველი 618
გლეხი კაცები 214
გლეხი კაცი 95, 99, 177, 182, 196, 224, 268, 319, 330, 576, 623, 733; მეწყვიდრე 447
გლეხი კაცნი 528, 734, 598, 515
გლეხკაცები 565
გლეხკაცი 27, 68, 305, 330, 735
გლეხნი 77, 128, 502, 573, 619, 742
ეი 92
გობი 940
გოგო 29, 71, 72, 333, 334, 496, 688; ნამზითვი 92
გომურები 17
გომური 124, 429, 512, 751
გორა (საზომი) 764
გოჭი 418, 940
გუბერნატორი 792
გუთანი 226, 228, 289, 529, 654
გუთნები 175, 186, 374, 577
გუთნეული 181
გუთნისდედობა 438
გუკრები 423
გუკარი 127, 138, 176, 213, 229, 235, 312, 502, 637, 669; შეწირულების 259, 324, 325

დ

დაბანჩა 417
დაბალი 96, 705
დაბეჭდვა 123
დაბეჭდვინება 299
დაგირავება 71, 207, 276, 407, 481, 522, 551, 556, 557, 604, 633, 647, 658, 756, 809, 810; კაცების 77; მამულის 616; შვილის 764, 887
დავთარი 22, 43, 65, 117, 142, 153, 174, 286, 340, 420, 579, 583, 592; ბატონის 154; ქალაქის 208; ცხილვახის 565; დავთრიდან ამოშლა 651
დაკარგვა 18, 26, 42, 51, 61, 62, 75, 92, 96, 126, 131, 134, 138, 170, 197, 199, 201, 236, 243, 256, 264, 272, 296, 326, 362, 363, 366, 370, 372, 385, 386, 431, 466, 467, 495, 498, 512, 528, 529, 550, 573, 585, 600, 602, 618, 627, 628, 638, 654, 696, 721, 726, 736, 902
დაკარგვინება 561
დაკარგული 143, 237, 741
დალალი 703
დალაქი 625, 797
დალაქნი 799
დამბაჩა 328
დანახარჯი 308, 893
დანებება 26, 142, 157, 338, 432, 433, 437, 502, 554, 669
დარბაზი 390, 394, 859
დარბაზისელნი 934
დარბაისელნი 56
დარბევა 184, 197, 198, 214, 231, 300, 414, 454, 476, 667, 688, 873, 897
დატყვევება 35, 274, 529, 562, 578, 608, 651, 840, 942
დატყვევებული 380
დაფანტვა 88, 264, 410, 459, 514, 534, 577, 601, 620, 709
დაფანტული 410, 445 ,514, 734, 744
დაფანტულნი 88, 522, 611, 744
დაფიცება 44, 59, 81, 85, 86, 159, 261, 269, 280, 289, 292, 330, 366, 382, 541, 542, 643, 842
დაჭერა 29, 116, 201, 501, 562, 658, 726, 915; სამკვიდროდ 527
დაჭრა 493, 723, 794; ფეხების 367; ხელების 367
დახვნა 226, 474
დახნა 26, 31, 35, 77, 95, 187, 207, 224, 225, 273, 279, 327, 400, 425, 472, 556, 557, 602, 606, 715, 862, 869, 879, 887; ლეკისგან 459
დახსნილი 91, 249; მზითევით 276
დგომა 132, 160, 175, 206, 581, 644; აშაზე 333; კედლად 211
დედალი 940
დედული 221
დეპუტატი 815
დიამბეგები, დიანბეგები 214, 386, 446, 684, 641
დიანბეგი 509
დიამბეგი 166, 210
დოლი (ცხვრის) 544
დოქი 939, 940
დოშა 940
დურგალი 593
დურგლები 128
დუქანი 99, 357, 377, 435, 500, 609, 665, 678, 862, 874
დუქნები 507, 549, 614, 631, 634
დღის 43, 464, 830, 851, 932
დღის მიწა 66, 77, 79, 80, 108, 145, 201, 230, 269, 319, 390, 416, 437, 459, 474, 494, 518, 556, 613, 661, 680, 693, 701, 733, 749, 753, 824, 835, 836, 837, 848, 849, 871, 876
დღის ყანა 480
დღიური 406

ე

ელი 365, 396
ენდრო 35, 351
ელჩი 309, 310
ერბო 23, 25, 317, 940
ერკემელი 841
ეული 704
ექიმები 79
ექიმი 65, 78
ეშიკაღაბაში 31, 32, 43, 48, 123, 151, 134, 199, 218, 354, 396, 450, 469, 504, 538, 554, 574, 597, 600, 630, 638, 643, 684, 699, 700, 710, 715, 725, 735, 746; არმის 700; ხალვათხანის 31
ეშიკაღაბაშობა 349, 350, 637
ეშიკაღაბაში 323, 348, 464, 466, 894
ეშიკაღასბაში 38, 44, 102, 152, 204, 275, 282, 323, 361, 453, 455, 580, 693, 721, 878, 898
ეშიკაღასი 124, 152, 400, 410, 475, 605, 635, 694
ეშიყაბაში 547
ეხტიარი 190
ეხტიბარი 931

ვ

ვაზი 312, 577
ვაზის ჩაყრა 577
ვაზნა 333
ვალები 105, 490
ვალი 18, 24, 26, 34, 35, 37, 54, 96, 97, 105, 106, 130, 131, 133, 139, 140, 141, 152, 163, 183, 200, 205, 211, 219, 244, 264, 266, 276, 278, 279, 295, 298, 310, 312, 315, 326, 390, 391, 399, 407, 415, 426, 448, 451, 452, 485, 499, 505, 520, 548, 551, 569, 595, 596, 597, 602, 611, 614, 627, 644, 645, 647, 688, 728, 737, 750, 752, 809, 834, 840, 848, 871, 872, 873, 887, 890, 910, 918
ვალის გადაწყვეტა 713, 848
ვალის დადება 838
ვარია 940
ვაჭარი 279, 797, 924, 926, 940
ვაჭარნი 799
ვახში 130
ვენახები 104, 172, 519, 548, 570
ვენახი 20, 24, 41, 42, 51, 52, 67, 106, 107, 108, 115, 116, 129, 130, 145, 157, 158, 192, 193, 216, 224, 230, 248, 267, 270, 329, 336, 369, 355, 356, 383, 390, 401, 417, 422, 458, 464, 552, 569, 580, 594, 612, 644, 647, 654, 663, 672, 714, 855, 866, 867, 876, 918; გაყიდული 621; მამული 279; საკომლო 268
ვენახის გამოსავალი 67, 621, 672; გზა 463; მუშაობა 863; რწყვა 624
ვენაკები 26, 47
ვენაკი 20, 817, 822, 829, 834, 851, 932; ბეითლღანი 20; მოსაკრეფი 840; მსხმოიარე 181; საკომლო 829; სულიაური 821
ვეზირი 887
ვეკილი 768, 790, 791
ვეკილობა 902
ვეკი 317, 452, 755

ზ

ზარაბი 862
ზარაფხანა 694
ზეთისხილები 916
ზითევი (იხ. მზითევი) 499, 910
ზითვი 97, 935; ზითვით მიცემა 902
ზროხა 773, 798
ზვარი 244, 624, 229, 838, 913
ზუარი 818, 838, 851, 877; ნეფის 835
ზუთხი 940
ზურგიელი 127, 940

თ

თაბუნი 695
თავდახსნილი 199
თავდახსნილობა 473
თავდები 170, 335, 713, 871, 915
თავილი 161
თავის გამოტანა 95, 373; გამოხსნა 605; გატეხვა 61, 62, 668; გაყიდვა 297; დაკრა 77; დაწერა 131; დახსნა 35, 96, 266, 346, 444, 473, 475, 576, 552, 844, 870, 877; დახსნევინება 95, 307, 579, 892; მოკრა 440
თავის ნახყიდათ მიცემა 31, 872
თავისუფალი 206, 274, 514
თავის შეწირვა 616
თავის წართმევა 580, 742
თავლა 512
თავლიდარი 298, 299, 394
თავმდები 548
თავნი 73, 105, 200, 451, 499, 540, 614, 665, 882
თამასუქი 19, 73, 205, 227, 247, 248, 327, 356, 422, 426, 455, 540, 557, 561, 576, 596, 599, 602, 639, 647, 665, 683, 705, 713, 745, 747, 748, 768, 811, 878, 882, 886, 889, 895, 918, 919, 933; ვახშისა 756; ვახშისანი 810, 811
თარხანი 36, 341, 345, 465, 595, 641, **678, 754**
თაფლი 797, 799, 800
თავის დახსნა 762
თებში 940
თეთრი 26, 27, 35, 67, 98, 104, 118, 123, 127, 134, 136, 141, 156, 191, 197, 198, 199, 200, 207, 208, 211, 227, 245, 247, 248, 256, 266, 276, 277, 294, 308, 327, 339, 340, 346, 356, 370, 375, 377, 380, 393, 395, 398, 425, 426, 433, 434, 450, 451, 453, 456, 458, 473, 487, 499, 500, 518, 520, 539, 540, 549, 552, 561, 576, 578, 579, 612, 614, 616, 631, 632, 634, 647, 658, 665, 670, 678, 691, 693, 697, 711, 713, 717, 718, 721, 750, 848, 849, 853, 855, 856, **861**, 862, 863, 864, 867, 869, 875, 876, 878, 879, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 934, 941, 942; ხბალი 877; ბარათის 751, 751; ბრინჯის 893; გირაოს 71; ზითვის 645; მზითვის **921**; მოსაცემი 46; საქმროს 78; ხატის 718
თერძი 797, 799
თესვა 29, 166, 244, 479, 525
თვალების დათხრა 176, 354
თვალის მოთხრა 367
თივა 128, 181, 484, 591
თიქანი 418
თოფები 109, 120, 167, 743
თოფი 21, 32, 60, 77, 109, 110, 226, 280, 353, 375, 398, 431, 440, 454, 628, 686, 883; სააა 333; სტამბოლის 296; ჩითი 904
თოფ-იარაღი 353, 582
თოფის პირის ჩაკვრა 448
თოფ-ხმალი 417
თოფჩი 262, 282, 306, 627, 715
თოფჩიბაში 47, 48
თოფხანა 436
თოხი 941
თოხნა 431
თოხლი 841
თოხუმი 317
თუმანი 17, 34, 41, 59, 73, 77, 79, **104**, 105, 106, 111, 112, 117, 124, 133, 139, 145, 161, 162, 191, 199, 200, 207, 208, 217, 219, 245, 247, 266, 267, 276, 278, 279, 294, 296, 307, 313, 327, 339, 349, 352, 353, 356, 370, 375, 377, 380, 385, 394, 415, 416, 422, 426, 433, 442, 451, 452, 456, 489, 499, 518, 540, 576, 582, 604, 605, 608, 609, 611, 612, 630, 631 634, 644, 645, 652, 658, 674, 678, 679, 682, 691, 693, 697, 711, 713, 717, 718, 729, 745, 747, 748, 750, 797, 799, 813, 848, 849, 853, 861, 862, 873, 875, 876, 877, 879, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 895, 910, 911, 914, 918, 919, 921, 929, 931, 934, 937, 938, 942
თუთუნი 797, 799
თუნგი 312, 316, 398, 609, 641
თხა 798, 841; ვაცი 940; მამა 765; ნუზვი 940
თხოვება 196

ი

იალაღები 102
იარანალი 743
იარაღი 214, 357, 360, 417, 628, 789; კალოს 484; წელსარტყამი 333
იარაღის აყრა 440, 448
იასპრავნიკი 754
იჭარა 59, 161, 759, 800, 914, 926, 936, 938; ენდროს 653; სპილენჭის 653
იჭარადარი 59, 316, 553, 653, 938; ბეჭდის 59, 553; ბურნუთის 653
იჭარადრები 653, 694
იჭარები 694

კ

კაკალი 128
კალატოზი 941, 942
კალატოზნი 754
კალმახი 940
კალო 80, 383, 431, 461, 689
კალოები 649
კალოობა 221
კალო-სახმელი 432
კალო-სახლკარი 649
კანბეში, კანბეჩი 581, 693, 798
კაპეიკი 798
კარავი 37, 350
კაცები 43, 124, 137, 167, 168, 164, 178, 216, 227, 239, 256, 275, 324, 325, 354, 404, 421, 447, 468, 471, 501, 508, 538, 539, 441, 548, 563, 601, 637, 652, 653, 656, 657, 662, 690, 714, 725, 727, 734, 735, 738, 880, 901, 910; ამოწყვეტილი 527; გორისკვრელი 29; დაფანტული 53; დიმიტრის 603; კედლათ 666; მისული 538; მოფიცარი 643; ნასყიდი 560; პირის სანახავი 38; სადაო 168, 178; ეფროსი 285
კაცების აკლება 328; დაგირავება 340; გაყიდვა 882; დარბევა 398; წართმევა 640
კაცი 30, 108, 110, 118, 130, 137, 144, 148, 149, 153, 159, 170, 171, 179, 189, 190, 191, 195, 198, 207, 209, 211, 222, 223, 232, 237, 240, 242, 243, 251, 252, 279, 283, 299, 307, 308, 323, 337, 338, 340, 359, 372, 384, 388, 399, 400, 411, 414, 424, 444, 447, 448, 450, 455, 458, 463, 464, 497, 508, 509, 517, 521, 522, 523, 528, 534, 535, 555, 561, 587, 588, 596, 610, 620, 621, 627, 628, 654, 658, 662, 671, 687, 692, 695, 701, 703, 706, 716, 719, 743, 746, 789, 932; აზატი 230; ამილახვრის 668; აღრილი 635; ბარათში ნარგები 69, 375, 584; ბერი 119; ბირთვიელი 304; გაყიდული 372; გადმოსული 544; გამორჩეული 643; გირაო 339; გლახა 58, 179, 664; გორელი 451; დავთრის 583; დაკარგული 768; დამდაბლებული 108; დაშვებული 153, 154; ეკლესიის 295, ველისციხელი 572; თოფჩიბაშის 47; იმერელი 173, 680; კარდანახელი 35; მაზრის 760; მდივანბეგის 562; მეკობრი 487; მემკვიდრი 144, 199, 207, 474, 522, 554; მზითვის 151; მთის 569. მორდლის 603; მოსახლე 787; მოსყიდული 534; წოწმობის 753; მუშა 759; მცხეთელი 582; მოხარკე 403; ნაბო-

ძები 498; ნამზეთევი 173; ნასაღნაქნარი 324; ნასისხლი 173; ნასყიდი 422, 554, 560; ნაყმევი 131; ნახევარი 312; რუისპირელი 753; რუსთველის 612; სადაო 178, 379, 671; სამკვიდრო 338; სამღვდელო 249; საუფლისწულო 118; საპალნიანი 923; სახახაო 616; სოფლის 42, 110, 126, 128, 454, 940; სანეული 180; სურნელი 270; ტყეობიდან მოსული 651; ოჩამღლო 324; უნორჩილო 704; ქანისხეველი 265; ღარიბი 35; ყოფიანის 334; ქრცხინვალელი 461; შეუძლებელი 201; შეწირული 220, 224, 539; წამხდარი 21; წართმეული 59; წასული 581; წედელი 136; ხელოსანი 125; ხიზანი 480; ჯმელი 221

კაცის გათარხნება 595; გასყიდვა 339; გატანა 448; დაკარგვა 612; დარბევა 454; მობარება 701, 710; წართმევა 523

კაცნი 53, 89, 185, 186, 189, 201, 214, 270, 299, 330, 354, 359, 362, 375, 387, 406, 564, 586, 617, 683, 691, 693, 735; აკლებულნი 708; ბარათის 321; დაფანტულნი 637; კომლად 176; მახსოვარი 723; რთის 434; საშახურნი 475; რველელი 371; სამკვიდრო 707; სამოურავო 529; სოფლის 111, 649; უბილეთონი 795; უფროსნი 83; შეწირული 342; ხელმარტო 638

კედლად დგომა 654

კედლად ყოფნა 648

კვამლი 24, 62

კვამლი კაცი 118, 602, 627, 661, 717, 718, 840

კვერცხი 940

კვიცი 583

კობლი 410

კობლი კაცი 22, 719

კოდი 19, 22, 23, 28, 29, 52, 65, 73, 80, 86, 117, 118, 196, 233, 244, 259, 324, 383, 406, 418, 425, 840, 447, 456, 483, 487, 573, 583, 584, 587, 634, 636, 733

კოდისპური 18, 34, 87, 457, 458, 483, 514, 575

კოკა 128, 195, 582, 748, 765, 769, 780; მეწაბეგრე 940

კომბლი 23, 24

კომბლი კაცი 18, 725

კომლი 40, 46, 65, 100, 121, 136, 195, 258, 264, 272, 317, 324, 371, 395, 404, 460, 464, 469, 503, 513, 522, 538, 564, 573, 579, 583, 635, 638, 644, 664, 666, 734, 848, 849, 879, 898, 921

კომლი კაცი 22, 25, 40, 56, 112, 125, 150, 151, 158, 170, 172, 175, 180, 186, 223, 225, 237, 244, 245, 268, 289, 295, 304, 320, 323, 333, 334, 339, 345, 359, 373, 376, 386, 395, 430, 431, 445, 445, 447, 466, 475, 486, 492, 498, 499, 501, 502, 517, 523, 529, 531, 556, 561, 565, 584, 588, 589, 592, 608, 625, 635, 636, 638, 640, 648, 656, 657, 680, 682, 692, 693, 701, 706, 707, 708, 738, 741, 838, 885, 910, 913

კომლნი 185

კოშკები 120

კოშკი 75, 121, 188, 189, 313, 407, 640, 677, 678, 748, 913, 917, 941

კრავი 940

კრჩხა 550

კუამლი 887

კულუხი 34, 101, 127, 190, 191, 304, 363, 401, 461, 514, 700, 823, 867, 897; მართებული 461

ლ

ლალა 350

ლანჩა 941

ლაშკარი 131, 340

ლაშკარნივისები, ლაშქარნივისები 50, 51, 180, 271

ლაშქარი 118, 320, 431, 476, 564

ლაშქარნივისი 36, 61, 65, 66, 67, 84, 302, 913, 919

ლაფჩინი იმერული 941

ლაფჩინი ქართული 941

ლეინები 557

ლეკების საქმე 567, 568

ლეკში ყოფნა 466

ლიტრა 22, 25, 66, 316, 317, 377, 388

ლობიო 939

მ

მაბლალი 46, 59, 697

მადანი 141, 589; სპილენძის 140

მაიორი 339, 746

მალუჯათი 391

მამახახლისები 485

მამახახლისი 49, 50, 94, 98, 128, 162, 196, 270, 307, 432, 565, 571, 619, 704, 705, 728, 751, 826, 836, 847, 850, 851, 863, 864, 872, 902; გორის 50, 94, 100; უფლისციხის 368

მანათი 776

მანეთი 770, 756, 759, 762, 772, 788, 791, 796, 797, 798, 799, 800, 811, 815

მარანი 128, 242, 386, 417, 515, 523, 830, 838, 849, 854, 857

მარილი 377, 795

მარჩილი 294, 832, 834, 860, 884, 924, 930, 939, 940

მატყლი 544, 797, 799, 800, 912

მახთა 652

მგალობელი 868, 870, 872, 894

მდივანბეგები 33, 63, 80, 81, 96, 99, 129, 136, 139, 143, 174, 177, 209, 215, 217, 238, 260, 268, 270, 277, 307, 309, 364, 385, 389, 394, 453, 465, 507, 508, 560, 564, 574, 612, 624, 643, 648, 668, 725, 727, 778, 794; კახეთის 138, 335; მაზრის 756; მეორე კლასის 756; მსაჯულთ 45

მდივანბეგ-ეშიკაღაბაში 83, 85

მდივანბეგი 85, 132, 145, 148, 151, 158, 176, 182, 183, 255, 257, 290, 295, 296, 302, 347, 360, 462, 414, 510, 531, 639, 648, 669, 672, 673, 674, 676, 679, 682, 690, 708, 811, 733, 763, 770, 771, 776, 783, 801, 802, 845, 858, 859, 878, 879, 883, 898, 909, 911, 928; მაზრის 773, 774, 780, 784, 785, 786, 787, 793, 795, 808, 809, 813, 816

მდივანბეგნი მაზრის 767, 768, 793, 814, 815

მდივანი 36, 54, 65, 66, 67, 94, 95, 113, 119, 120, 131, 153, 176, 210, 213, 232, 233, 256, 276, 286, 294, 295, 336, 356, 360, 372, 380, 388, 392, 413, 449, 459, 462, 474, 482, 483, 534, 548, 564, 567, 569, 983, 634, 642, 650, 655, 656, 669, 677, 678, 679, 689, 710, 712, 746, 763, 828, 841, 842, 843, 844, 845, 854, 862, 863, 864, 867, 871, 872, 874, 878, 595, 899, 904, 907, 908, 913, 918, 919, 933; დედოფლის 842, 843; სახაზართლო 845; ქარელი 128

მდივნები 316, 529, 531, 574, 579, 596, 620, 639, 662

მდუვარი 591

მეალაპე 910

მებურნუთე 540

მედარაჯეთ უხუცესი 829

მედიატორე 795

მედუქნეები 257

მეზვრე 211

მეთევზე 704

მეითარი 87, 93, 218, 263, 345, 390, 458, 459, 504, 513, 553, 673, 720, 933

მეკარე 550

მეკოდეები 458

მეკომურე 53

მეკომურეები 751

მეკომური 498

მეკომურნი 497

მელიქები 485

მელიქი 143, 152, 208, 256, 322, 323, 358, 390, 448, 505, 540, 545, 546, 568, 611, 632, 643, 670, 678, 681, 694, 697, 721, 745, 851, 863, 868, 872, 834; ჭალაქის 859

მელიქ-მამახახლისი 158

მემანდარი 96, 138, 567, 863, 895

მემანდრეები 568, 569, 695

მემანდრობა 653

მემზურე 840

მემკვიდრე 430, 521, 522, 590, 601, 618, 706, 840

მემცხვარე 360, 361, 544
მენაბდე 564
მერუვე 854
მეხანთლეები 688
მესისხლე 306, 448, 854, 923
მესტამბე 937
მესტუმრე 841
მეუნაგრე 823
მეურმე 367
მეურნეები 375, 376
მეჭვაბე 578
მეღვინე 162
მეღორე 705
მერახმახე 704
მერახჩუხე 157
მერითე 557
მერითები 553
მეციხოვანი 925, 926
მეციხოვნე 253, 665
მეციხოვნეები 666
მეცხვარე 348
მეძროხენი 485
მეწვრიმალე 797
მეწვრილმანეები 645, 646, 688
მეწისქვილე 903
მეწურმალე 798
მეჯოგრალე 833
მეხრეობა 438
მეჯინიბეთუხუცესი 820, 843, 848, 849, 856, 865
მეჯმანდარი 653
მდევარი 664
მზარეული 194
მზითევი 173, 230, 326, 545, 732, 740
მზითეობა 809
მზითევში გამოტანებული 692—3
მზითევში გატანება 696
მზითევში მოცემა 905
მზითვი 172, 308, 323, 644
მიბარება 26, 36, 57, 73, 89, 109, 151, 167, 180, 211, 246, 255, 264, 323, 326, 338, 371, 376, 396, 399, 438, 447, 462, 475, 476, 514, 532, 539, 549, 551, 559, 576, 599, 620, 650, 652, 660, 681, 726, 730, 736, 001; მაწყლის 103; სანახევროდ 196
მიბარებული 170, 405, 746
მიკედლება 76, 618
მილანთუნი (იგივე მინალთუნი) 25, 604, 896
მილახვარი 279, 369, 393, 394, 395, 470, 747
მილახვარბაში 430
მინბაში (იგივე მირბაში) 93, 159, 325, 436, 533, 615, 712
მიმზითვება 756, 810
მინბაში 116, 121, 122, 124, 140, 156, 160, 168, 171, 184, 191, 216, 232, 247, 253, 254, 259, 306, 329, 373, 379, 403, 422, 440, 441, 486, 493, 495, 509, 520, 557, 714
მინალთუნი 23, 118, 119, 162, 196, 208, 232, 233, 328, 358, 377, 415, 416, 422, 425, 443, 455, 456, 459, 501, 578, 579, 622, 634, 636, 639, 693, 705, 718, 726, 852, 868, 869, 879, 914, 919, 922
მისასყიდი 428
მისკარბაში 654
მისყიდული 144
მიშკარბაში 449
მიწა 47, 102, 123, 133, 134, 162, 168, 183, 194, 202, 208, 210, 226, 227, 242, 270, 288, 319, 389, 408, 422, 432, 433, 437, 461, 554, 570, 604, 654, 683, 700, 825, 855, 874, 877, 880, 918, 924; დღენახევრის 288; მკუთრი 824; ნასყიდი 201, 432, 433, 928, ნაფუზარი 130; ნაჩალთუკევი 102; ორი ზომა 866; ორგანაყოფო 319; სადაო 281; საერთო 928; საკენახე 835; სანახევრო 548; სადალო 230; სახნავი 210, 932; შაბათის 604
მიწის დახსნა 604; მიყიდვა 432
მიწები 123, 285, 379, 548, 673, 690, 854, 693; გასაყოფი 672, 673; გაუყოფარი 523; მიხდვრის 477; ნასყიდი 43, 44, 523, 690; სადაო 281; სახნავი 320, 594; საკნავი 467
მიწების დანებება 320
მიყიდვა 356, 398, 402, 829
მიხდომა 161, 167, 178, 221, 384, 448, 577, 687
მიჯნა 157, 175, 311, 577, 703
მიჯნები 56, 130, 542, 669, 704; მამულებს 669; სადაო 159
მიჯნის ამოყრა 130, 280; ჩასმა 280; ჩაყრა 669
მკა 683, 684
მკალავი 705
მოახლეები 402, 416
მოახლი 29, 52, 73, 120, 380, 450, 458, 488, 545, 579, 596, 615, 682; გამოსაღების 638; სათხოვრის 638; სურსათის 15, 22
მოახლენი 21, 25, 131, 245, 259, 286, 324, 325, 381, 414, 465, 508, 517, 575, 589, 691; სურსათის 66, 297
მოახლე 130, 179, 744, 852; ნასყიდი 846
მოხარება 19, 28, 33, 34, 46, 53, 70, 104, 109, 123, 124, 125, 134, 152, 161, 173, 189, 191, 197, 215, 217, 223, 236, 239, 243, 246, 251, 254, 269, 283, 309, 329, 337, 345, 346, 347, 359, 365, 373, 375, 376, 386, 399, 401, 404, 407, 410, 415, 430, 431, 437, 443, 444, 446, 469, 475, 501, 504, 508, 509, 511, 513, 514, 536, 556, 558, 559, 571, 580, 581, 584, 597, 613, 625, 630, 631, 635, 637, 640, 662, 663, 672, 690, 692, 693, 712, 715, 718, 722, 725, 727, 733, 739, 746, 752, 754, 864, 878, 904; ამაწათიო 901; კაცის 661; მაწყლას 669; სანახევროდ 147
მოგება 162
მოდავე 38, 40, 43, 80, 85, 95, 122, 140, 143, 183, 215, 240, 369, 327, 336, 369, 370, 484, 494, 503, 523, 524, 534, 558, 590, 611, 626, 664, 667, 684, 689, 715, 725, 743, 744
მოდავეები 643, 675
მოდავენი 269, 279, 360
მოდი 777
მოდის აღება 778
მოვალე 34, 84, 198, 264, 506, 548, 549, 614
მოვალეები 97, 106, 124, 151, 163, 200, 304, 505, 595, 598, 606, 647, 688, 698
მოთაბარი 144, 240, 463
მოიჯარადრე 800
მოლარე 375, 539, 848, 849
მოლარეთხუცესი 45, 46, 68, 73, 174, 285, 292, 567, 880, 927
მომკვა 739, 379
მონაგები 821
მონახიბი, მუნახიბი 186, 427
მონახყიდე 156, 157, 192
მონახევრე 523
მორდალი 25, 26, 43, 152, 179, 240, 262, 441, 478, 514, 529, 552, 573, 602, 603, 641, 842
მორიგე 50, 51, 131, 180, 184, 263, 271, 588, 589, 627
მორწყვა 115, 242, 689
მოსავალი 214, 219, 238, 428, 432, 436, 437, 552, 590
მოსამსახურე 208, 509, 574, 594, 751, 774
მოსაჭმე 510, 596, 702
მოსაჭმენი 75, 263, 381, 465, 497, 498, 517, 602, 636, 640, 662; კავთისკვეის 830
მოურავი 34, 49, 57, 61, 72, 82, 87, 115, 154, 162, 165, 192, 193, 194, 197, 185, 203, 215, 216, 226, 234, 236, 240, 243, 255, 266, 280, 292, 294, 295, 309, 312, 331, 335, 343, 358, 361, 363, 364, 369, 398, 408, 423, 424, 428, 458, 474, 479, 480, 483, 490, 514, 532, 542, 546, 556, 558, 563, 566, 572, 576, 578, 585, 603, 607, 609, 616, 632, 661, 662, 665, 666, 667, 675, 682, 685, 686, 687, 689, 702, 734, 736, 743, 751, 753, 761, 771, 825, 831, 850, 861, 863, 871, 925, 936; გავაზის 35; ეიდმის 162; ენისელო 272, 355, 529, 682; ილორსკიხის 283; თიანეთის 737; თრშო 519, 531, 650, 669, 706; კალაურის 23; მაღნარის 42; მეტეხის 729; საგარეჯოს 702; სურამის 185; ქალაქის 114; ქიზიყის 368, 703; ციხის 443
მოურაობა 165, 453, 543; ჭიაურელთ 165
მოფიცარი 83, 86, 626, 842, 843
მოხყიდული 725; მამული 843, 932

მოქალაქე 38, 358, 499, 505, 545, 631, 646, 694, 712, 862, 894
მოქალაქენი 546, 694, 705
მოყადაღეები 313
მოყალნე 231, 262, 704
მოყვარე 641
მოყიდვა 407, 893
მოყიდული 839
მოწამე 31, 75, 117, 144, 171, 265, 336, 382, 403, 468, 482, 555, 577, 619, 649
მოწამეები, მოწმეები 30, 32, 82, 85, 232, 240, 473, 599, 610, 654
მოწამენი 98
მოწმობა 31, 111, 147, 228, 291, 384, 495
მოჭრა გამოსაღების 583; წყლის 170, 171
მოხდომა 175, 221, 226, 314, 402, 685, 688, 737, 765, 782
მოხელე 181, 359, 572, 615, 627, 734, 785, 923, 925, 926; გარეთული 924; სასახლის 924; სოფლის 128
მოხელენი, მოხელეები 50, 51, 65, 117, 137, 139, 140, 161, 305, 309, 312, 316, 361, 409, 442, 460, 505, 564, 565, 568, 596, 616, 669, 701, 721, 728, 775, 776, 866
მოხელენი 41, 51, 75, 245, 263, 566, 579, 609, 640, 761, 791, 808; კარის 357, 593
მოხენა 79, 103, 175, 269, 285, 379, 411, 421, 526, 572, 654, 677, 680, 897
მოხვნევინება 70, 332, 932
მოხნა 162, 290, 332
მოჯელე 151
მოჯელენი 36, 83, 483, 669
მოჯელენი 231, 368, 592
მოჯენა 80
მოჯალაბე 787, 788
მოჯამაგირე 199, 417, 501, 582, 583
მოჯანყენი 577
მოპბათის 35ა 350
მოპლათი 219
მსახურად ხლება 723
მსახურება 29, 180, 187, 304, 410, 688, 734, 765, 766
მსახურება 40, 375, 378, 689, 501
მსახური 41, 65, 117, 131, 166, 263, 314, 343, 344, 350, 353, 381, 383, 406, 440, 461, 497, 538, 603, 630, 638, 680, 737, 746, 807, 843, 873, 894, 910
მსახურობა 204, 206, 232, 443, 563, 603
მსაჯულთ-დიამბეგები 446
მსაჯულთუხუცესი 783, 805, 806, 807, 810, 812
მსაჯული 69, 176, 177, 307, 442, 805, 807
მსაჯულნი 28, 106, 174, 268, 806, 810, 812, 814, 815, 817; კახეთის 335
მუახილები (იგივე მოასილები) 372
მუახილნი 667
მუახლე 211, 333, 383
მულათი 19, 140, 259, 324
მუშა 114, 226, 404, 526, 529, 589
მუშაობა 75, 313, 456, 525, 610, 678, 757, 942; არხის 617, 618; მამულების 577; მამულში 578; ციხეზე 313
მუშაობის მოშლა 610
მუშები 37
მუშრები 378, 390, 472, 477, 853; ღვინის ჯარის 569
მუხალგა 22, 218, 219, 290, 394, 448, 454, 529, 563, 602, 621, 731
მუჯალამა 81, 103, 104, 228, 318, 481, 590, 618, 659
მღებარი 926, 931
მცხვარი 360, 912
მწერალი 94, 204, 807, 864; გორას 94
მწერალნი 805, 806, 817
მწერლობა 569
მჭედელი 232, 233, 729, 730, 799, 844, 879
მხარი (ზომის ერთეული) 874
მხატვარი 872
მხევალი 309, 606, 735
მკევალი 451
მხლებელი 95, 373, 897

ნ

ნაბადი 521, 798
ნაბოძები 232, 446, 612
ნავენახობი 84, 279, 654
ნავენაკობი 817
ნაზირები 305
ნაზირი 127, 156, 190, 255, 339, 367, 457, 458, 464, 466, 512, 567, 568, 638, 655, 854, 859, 867, 872, 885, 907, 912
ნაზირობა 165, 653
ნაიბი 26, 169, 194, 200, 202, 254, 270, 379, 517, 524, 625, 715
ნაიბ-ეშიკაღაბაში 554
ნალბანდი 705, 799
ნალეკრები 424
ნალი და ლუსპანი 941
ნამგალი 18
ნარბევი 198, 398, 514, 667
ნასახლარები 386
ნასახლარი 387
ნასაღი 367
ნასაღნაქნარი კაცი 258
ნასაღჩიბაში. ნასახჩიბაში 169, 194, 200, 202, 270, 373, 517, 524, 625, 712, 715
ნასისხლად მიცემა 846
ნასოფლარი 477, 830
ნასყიდი 95, 103, 117, 118, 136, 137, 138, 147, 152, 157, 164, 169, 174, 177, 201, 224, 231, 269, 343, 349, 390, 398, 444, 450, 494, 496, 515, 535, 556, 574, 581, 612, 613, 644, 657, 690, 719, 824, 825, 827, 832, 834, 841, 846, 847, 873, 877, 880, 881, 885, 890, 892, 906, 909, 910, 913, 934, 935
ნასყიდობა 36, 96, 116, 149, 157, 178, 221, 236, 265, 393, 535, 574, 652, 853, 897, 906; მამულის 482, 649; სათაცისთაო 554, 560; ყმის 482
ნატყევარი 86, 111, 187, 296
ნაფეტვრები 290, 474
ნაფუზარი 130, 158, 270
ნაფუძარი 150
ნაფუძვრები 406
ნაღუაწი 821
ნაყიდი 273 (იხ. ნასყიდი)
ნაყმევი 29, 198, 258, 324
ნაყმევნი 134
ნაჩალნიკი მაზრის 764, 791
ნაცვლები 406, 408
ნაცვალი 34, 41, 81, 93, 85, 158, 219; 225, 226, 293, 377, 378, 406, 407, 415, 575, 484, 557, 558, 616, 630, 702, 763, 868, 883; მაღნარის 42; შორაპნის 578
ნაცუალი 851
ნახირი 581
ნეკის სისხლი 419
ნეხვი 644
ნიგზნარი 835
ნიგოზი 317, 336, 582
ნიტრა (იგივე ლიტრა) 940
ნიჩაბი 484
ნიხრდებულობა 941
ნოქარი 349
ნუსხა 142; ასაკრელი 201; მოფიცარის 626; სოფლის 348; ჯვლის 98

ო

ოლე 366
ომარხანობა 709
ორთითი 484
ორიანობა 863
ორმო 80, 840
ორმოცდაათისთავი 816
ოსმალობა 348, 459, 460, 468, 932
ოხტატი 301
ოტკა 795, 797, 798, 800
ოქრო 312, 313; სტამბოლის 937
ოქრომჭედელი 357, 704
ოჯა 799, 941
ოცისთავი 785, 816
ოხიაყორჩი 847

პ

პალატი 202
პანღური 114
პარტახტი 128

პატიება 24, 25, 26, 29, 79, 313
პირველი კაცი შვილი 699
პირის სანახავი 38
პირუტყვი 66, 797, 798, 800
პირუტყვ-საქონელი 788
პომოშნიკი 787
პური 15, 18, 19, 24, 29, 52, 66, 71, 73, 80, 86, 120, 132, 169, 197, 228, 233, 238, 239, 256, 316, 375, 383, 402, 404, 406, 409, 416, 418, 424, 425, 431, 447, 448, 456, 457, 483, 487, 488, 530, 571, 583, 619, 634, 636, 652, 666, 708, 733, 769, 787, 795, 843, 874, 880, 939; გამომცხვარი 941; კოდის 535; მისასყიდი 428; სარუსო 427; ღალის 80, 530; შემოწირული 23; წმიდა 936
პურის ბეგარა 304; პატიება 19; ჯამა 348
პურობა 313

რ

რაზი 307
რაიათი 360, 365
რასათი 245, 420, 436, 517, 528, 579, 596
რასათის თეთრი 436
რასტაბაზარი 862
რაყანი 350, 351
რიგი 209, 461, 462, 778; აზნაურშვილის 250, 603; ბატონყმობის 348, 538, 656, 707, 739, 741, 748, 502; გლეხისაცის 576; სამართლის 657; საფიზულის 685, 686; ძმობის 728; წყლის 874
რკინა 312, 941
როზგის დაკვრა 778
რუ 536, 659, 835, 871
რუვი 853, 854
რუ ლიახვის 853: სარწყავი 170, 683, 684; რღვისის 114, 115; წისქვილის 242, 286, 746
რუს გამოტანა 270; გამოღება 684, 853; გაჭრა 114; გაჭრევინება 115; წახდენა 114, 115, 653

ს

საბაზიერო 859
საბალახე 135, 138, 146, 188, 330, 344, 501, 502, 505; ღორის 254
საბელი 398
საბეჭდავი 553
საბოქაულო 765
საბოქაულო 785
საბრიყვო 785
საბრკო 642
საბუთები 113, 334, 382, 449, 471, 551, 574, 652, 634, 657, 666, 684, 691, 699, 700
საბუთი 54, 56, 70, 106, 117, 145, 148, 169, 171, 172, 179, 193, 205, 208, 260, 326, 362, 367, 375, 390, 414, 475, 477, 493, 609, 613, 621, 688, 696, 722, 770, 743, 810
საბზე-კალო 817
საბძელი 61, 431, 484, 512
საბძელ-კალო 594
საბძლები 18
სადავო 628, 868
სადაო 45, 183, 194, 215, 403, 464, 465
სადივანბეგო 718
სავადი 204, 209, 210, 301, 302, 593, 594, 891, 911, 919, 920; სიგლის 721
სავენახე 230, 818, 823
სავენახეები 594
საზვრე 464
სათავნო 897, 911
სათორნე 394
სათხოვარი 18, 35, 79, 130, 136, 153, 154, 245, 263, 369, 383, 402, 420, 428, 456, 465, 470, 508, 529, 564, 602, 614, 639; სასოფლო 529; ქვეყნის 66; ყმის 517; ხემწიფის 897
საიასაულო 219, 224, 258, 324, 426, 443, 454, 456, 461, 610, 671, 676, 711, 729
საკლავი 228, 483, 666, 780
საკვამლო 419
საკომლო 70, 913
საკომლო 138, 150, 195, 234, 235, 265, 321, 336, 349, 416, 547, 659, 675, 692, 723, 732, 752, 928, 932
საკომო 838
სალარო 567
სალბაში 188, 254, 653
სალეკო 259, 324, 662
სალთხუცი, სალთხუცესი 25, 44, 45, 60, 74, 84, 103, 104, 165, 173, 176, 200, 226, 227, 265, 285, 326 341, 418, 442, 474, 483, 489, 491, 528, 548, 583, 598, 620, 621, 639, 853, 886, 888, 902, 904, 913, 917
სალთხუცები 662
სამანი 332
სამარხი 339, 444, 904, 928
სამარხო 317, 416, 582
სამასპინძლო 24, 25, 587, 619, 636, 893
სამახარებლო 37
სამდივანბეგო 143
სამთხრობლო 515
სამეფანდრო 567, 695
სამთავნო 890
სამთელი (იგივე სანთელი) 941
სამკვდრო 385
სამკვიდრებელი 521
სამკვდრო 445*
სამკვიდრო 140, 177, 178, 217, 264, 268, 501, 538, 556, 677, 718, 856, 906
სამკუიდრო 834, 838
სამნები 116, 649, 692
სამნების ჩასხმა 542
სამოასისლოდ სიარული 111
სამოდავი 789
სამოდო 788
სამოსახლო 916
სამოურაო 175, 363
სამსახური 26, 34, 41, 46, 52, 65, 66, 73, 172, 182, 195, 210, 216, 219, 231, 232, 252, 257, 271, 274, 284, 294, 305, 306, 307, 315, 316, 322, 326, 332, 343, 369, 398, 399, 439, 455, 461, 462, 464, 470, 485, 501, 521, 530, 552, 564, 567, 569, 595, 607, 611, 617, 622, 632, 636, 646, 653, 661, 666, 667, 678, 739, 772, 782, 787, 791, 893, 899, 903, 937; ბატონყმური 718; გლეხკაცობით 564; გლეხური 773; დებულობით 607; ეკლესიის 406, 502; მუშით 885; ურიგო 305; საეკლმწიფო 593; ყმის 530,
სამსაური 304
სამუშაო 456, 782
სამლებრო 673, 674, 797, 799, 914, 926, 931
სანთელი 465, 598, 795; თაფლის 797
სანი 50
სანოვაგე 795
საორმოცე 918
საოფლე 412
საოჩხე 755
საპალნე 81, 118, 173, 181, 312, 313, 351, 549, 601, 705, 711, 798, 799, 840
საპანე 939
საპირიხწამლე 454
სარაჯი 856
სარგებელი 46, 73, 105, 106, 139, 141, 200, 304, 380, 434, 451, 499, 540, 500, 614, 631, 632, 647, 665, 669, 770, 855, 868, 875, 878, 879, 880, 882, 885, 889, 893, 911
სარგო 17, 313, 439, 653, 654, 569, 685; განწესებული 568; სამოურაო 593; სახელოს 359
სარდალი 99, 140, 150, 173, 207, 248, 260, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 392, 395, 600, 695, 703, 845, 862, 868, 867, 909, 910, 929, 934
სარდალ-მოურავი 754
სარდალ-ხალთხუცი (სალთუხუცესი) 173, 393, 481, 508, 528, 529, 531, 568, 534, 596, 629, 701
სარდარი 347, 858
სარი 128
სარუსო 689
სარჩო 41, 88, 197, 228, 244, 336, 360, 385, 409, 444, 445, 459, 480, 593, 674, 708

* დაბეჭდილია: სამკვიდრო.

სარქარი 34, 161, 219, 394, 694
სახარდლო 183
სახარო 835
სახაფლაო 149, 185, 296, 326, 331, 476, 519, 538, 888
სახახლე 47, 61, 113, 130, 145, 149, 230, 268, 276, 390, 392, 503, 511, 512, 523, 553, 563, 580, 693, 787, 827, 830, 838, 839, 849, 899, 901, 902, 908, 913, 921, 932
სახსოარი (ადგილ ყანთარი) 798
სასწრაფო (იარაღი) 333
სასხლავი 230, 231
საუდიერო 780, 781
საუმცროსო, საუნცროსო 39, 537, 556, 650, 858, 873
საუპატიო 247, 804
საუფროსო 39, 149, 150, 373, 512, 556, 650, 727, 858, 873, 907, 913, 933
საფაცრე 311
საფირხულე 195, 755, 685
საფირხულოს ჩადგმა 686
საფიცარი 842, 861, 889
საქვენაქრო 932
საქვეყნო 35, 408
საქვრივო 630, 716, 860
საქონელი 18, 105, 124, 161, 173, 186, 213, 219, 251, 289, 329, 343, 361, 362, 367, 370, 414, 418, 517, 521, 522, 536, 545, 559, 562, 573, 580, 698, 651, 665, 676, 688, 695, 708, 736, 737, 747, 748, 765, 798, 841, 858, 870, 890, 929; მოპარული 757; ნაქსოვი 797; ტრესული 711; წართმეული 535
საქორწილო 294, 296
საყანე 916
საყევარი 493
საყმო 79, 363, 412, 490, 644, 845
საცალოები 487
საძიძო 208
საძნეური 225
საძოვარი 830
საწილო 89, 451, 452
საწირავი 212, 213, 229, 376, 397, 937
საწიხქვილო, საწისქვილე 422, 526, 556, 817, 851
საწნახელი 851, 913
საწყლისპირო 622, 677, 828
საჭირნახულო 39, 150, 359, 906, 907
სახაბაზო 599
სახარდნე 916
სახასო 35, 49, 77, 174, 175, 196, 332, 369, 472, 516, 526, 581, 633, 648, 651, 681, 838
სახახოდ დადება 318
სახელო 186, 284, 306, 317, 350, 353, 359, 490, 544, 569, 632, 910
სახელოები 165, 239, 293, 294, 752, 753
სახლები 139, 186, 344, 345, 370, 441, 433, 434, 500, 518, 550, 644, 713, 721, 745, 850, 851, 934
სახლთუხუცესები 316
სახლთხუცესი, სახლთუხუცესი (იგივე სალთხეცი, სალთხუცესი...) 113, 248, 490, 775, 783, 808, 809, 812, 815, 843, 861, 865, 869, 872, 882, 942
სახლთუხუცესი — სარდარი 845
სახლი 126, 139, 204, 212, 233, 268, 270, 310, 317, 332, 347, 364, 385, 399, 395, 413, 417, 421, 433, 434, 500, 503, 554, 560, 562, 563, 579, 582, 589, 646, 670, 687, 697, 703, 747, 751, 753, 820, 837, 854, 859, 909, 931, 934, 935, 943; ბატონის 300; გეითაღმაღლი 611; მთავრის 759; ნასყიდი 394, 424; სასამართლოსა 806; საეკლესიო 797, 800; ხარაბა 593
სახლების დაქცევა 441
სახლკარი 357, 389, 448
სახნავი 230, 231, 284, 417, 476, 753
სახნავ-სათესი 412, 411
სახნისი 941
სახნის-საჯვეთი 417
სახსნილო 461
სახსარი 208, 216, 472, 731, 745
საჯნავი 146
საჯამაგირო 211, 501, 583
საჯილდო 659
საჯინიბო 851, 859, 877
სთველი 417, 461
სიგელი 45, 64, 137, 138, 144, 147, 157, 202, 221, 248, 255, 266, 334, 353, 380, 390, 391, 393, 395, 435, 541, 580, 613, 677, 721, 732, 753, 756, 811, 825, 827, 833, 836, 845, 864, 867, 876, 877, 901; აწნაურშვილობის 35; თავლახსნილობის 266; მოწმიანი 174; ნასყიდობის 20, 215, 224, 391, 395, 713, 724, 726, 818, 822, 827, 846; საბასყიდო 628; ყმისა და მამულის 933; შეწირულობია 220, 322; შვილად აყვანილობის 586; წყალობის 33, 64, 536, 901
სიგლები 20, 389, 390, 456, 690; მამულების 558; ნასყიდობის 221, 390, 392; სახელოების 390
სიგელნი 810, 811
სითარხნე 16, 36, 65, 336, 508, 615, 640
სიმინდი 19, 115, 522, 577, 722, 769, 788
სისხლი 47, 150, 179, 181, 183, 194, 202, 344, 361, 366, 454, 496, 641, 804, 845, 927, 929; ნეკის 419
სისხლის დაქცევა 561; მიცემა 641
სისხლის ჩაროსნება 845
სოვდაგარი 922, 923
სოიბათიასახული 878
სოლბათიასახული 350
სტამბა 937, 938
სტილი (წონის ერთეული) 305, 333
სულადი 29, 65, 318, 587, 652
სურსათი 14, 19, 29, 40, 41, 66, 244, 259, 263, 297, 324, 435, 431, 492, 552, 553, 573, 575, 583, 592, 619, 620; მიხის 893; შესაწირი 297
სუფრაჩი, სუფრაჯი 428, 850, 895
სუიდვა 66, 67, 83, 404, 756, 809

ტ

ტივი 636
ტიღა 576
ტკბილი 128, 156, 841
ტუხაღი 267
ტყავი ძვერინის 797
„—„ **წავის** 797
ტყვე 18, 19, 192, 267, 337, 353, 354, 415, 434, 466, 505, 518, 555, 605, 606, 644, 715, 745, 931; თავისუფალი 600; ქრისტიანი 695
ტყვედ მიცემა 155
ტყვეები 555, 602
ტყვეთ მისული 646
ტყვეობა 27, 310, 645, 651, 728
ტყვეობიდამ დახსნა 208, 209; **მოსვლა** 75, 296
ტყვეობიდამ მოხული 28, 75, 197, 198, 199
ტყვეობიდგან გამოხსნილი 216
ტყვეობიდან თავდახსნილი 130
ტყვეობიდან მისვლა 267
ტყვის სახსარი 415
ტყვია 163, 666
ტყვია-წამალი 665
ტყე 331, 438, 525, 526, 527, 628, 857
ტყეში დახიზვნა 528
ტყის გატეხვა 192, 193, 438

უ

უდები 127, 765; საქმე 58
უდების დადება 212
უზბაშები 271
უზბაში 151, 337, 416, 738, 898, 902
ულუფა 139, 233, 305, 315, 316, 442, 483, 619, 620, 629, 665
ურემი 225, 253, 456, 484, 561, 590, 592, 624, 644, 677, 722, 936
ურმები 375, 376, 395
უსტაბაში 628
უსტაბაშობა 645, 646
უსყიდი 494, 581, 873, 880, 885, 890, 892, 904
უქმო 346, 506
უჯათი 55, 76, 209, 687, 701, 717

ფ

ფანჯიაკი 925
ფარა 939, 940, 941
ფარგა 940
ფარეშთხუცესი 38, 112, 122, 160, 273, 289, 291, 421, 401, 672, 713
ფარეხი 913
ფარჩა 622, 678, 679

ფარცხვა 461
ფასი 156, 273, 333, 399, 404, 413, 456, 558, 587, 776, 834, 835, 836, 841, 843, 844, 870, 896
ფაშა 347, 348, 651, 854, 934
ფეიქარი 180, 187, 600, 704, 903
ფეტვი 115, 166, 571, 740, 840
ფეიქრები 705
ფეშქაში 50, 608, 847, 865
ფიჩხული 940
ფიცი 40, 49, 83, 85, 98, 102, 106, 200, 201, 202, 203, 217, 218, 288, 289, 366, 426, 449, 480, 541, 592, 626, 674, 839, 888
ფიცით გადაწყვეტა 833; ვამოტანილი 268; გატანა 330, 541; გატანილი მამული 419; გაწმენდა 292, 361; დაჩეშმარიტება 577; კითხვა 577; შემოვლა 330
ფიცის ახსნა 49; დადება 49, 215, 216, 292, 341, 419, 610; შეკდება 288; ჩაროწინება 843
ფიცში დახდომა 842; შეყვანა 382; ჩატანება 70
ფიწალი 484
ფლური 889
ფრული 940
ფული 48, 161, 205, 377, 285, 425, 430, 453, 557, 639, 652, 755, 769, 772, 800, 836, 897, 941, 942
ფქვილი 23, 28, 52, 66, 118, 582

ქ

ქათამი 23, 24, 25, 26, 940
ქალანთარი 76, 194, 481, 896
ქალაქთუხუცესი 783, 793, 794, 795, 796, 800, 801, 808, 809, 814, 816
ქალაქთ განმგე 815
ქალაქის გამგე 794, 513
ქარავანი 181, 922
ქარვასლა 370, 549
ქევხა (იგივე ქემხა) 366, 467, 703, 717, 746
ქევხები 485
ქეთხუდა 100, 160, 222, 279
ქეთხუდები 221, 307, 358, 728, 862
ქემხა 284, 575
ქერი 23, 24, 66, 483, 571, 582, 636, 708, 740, 939
ქეშიკჯანა 352
ქეშიკჩიბაში 254, 685, 897
ქვევრები 128, 315, 386, 387, 838; ნასყიდი 201
ქვევრი 145, 417, 467, 515, 830, 849
ქვევრ-მარანი 224
ქილა (საზომი) 769, 798, 939
ქირა 356, 357, 364, 646, 665; დუქნების 634
ქირაობა 395
ქისა (ფული) 934
ქოხი 97, 238, 593, 611, 697
ქრთამი 347, 459, 479, 641, 684, 691, 694
ქცევა (ზომა) 781

ღ

ღალა 17, 28, 56, 79, 101, 127, 158, 162, 164, 167, 168, 236, 288, 319, 320,
ღალა-კუდუხი 461, 462
ღალები 387
ღალის მოტაცება 168
ღარიბი 24, 34, 41, 98, 136, 200, 201, 480, 629, 831, 918
ღვინო 23, 81, 82, 132, 195, 228, 233, 238, 239, 312, 313, 316, 415, 549, 582, 609, 641, 666, 705, 708, 736, 765, 769, 780, 795, 797, 798, 800, 873, 874, 880, 939
ღომი 769, 788, 795, 939
ღორები 17
ღორი 135, 146, 260, 330, 748, 940

უ

უავრული 703, 704
უადაღა 28, 134, 230, 332, 461, 571, 628, 667
უაზაზი 862
უაზახები 743
უათლანის ქნა 512
უალანი 117, 231
უანთარი (იგივე სასწორი) 797
უანა 225, 428, 590, 688, 740, 777, 782, 788, 789
უანის მუშაობა 775
უარაულები 120, 583
უარაული 353, 581, 789
უასაბი 26, 703
უასაბხანა 653
უაფჩიბაში, უაფჩიბაში 313, 376, 880, 477, 479, 504, 505, 511, 515, 570, 571, 587, 655, 662, 670, 677, 700, 733, 738, 739, 740, 742, 754, 867, 897, 919; მამულის 547, 656, 670; მართებული 461; მიწების 511; მიწის 162, 281, 634; პურის 511, 533; სიმინდის 533; ფეტვის 533; ქერის 533
უევნი 351, 352, 354, 838, 854
უვავილი (დავადება) 212
უველი 317, 544, 912, 940
უიდვა 95, 134, 147, 185, 192, 193, 224 230, 342, 458, 515, 661
უიზილბაშობა 74, 348, 391, 460, 468, 933
უორიასაულბაში 60, 96, 102, 234, 277, 351, 560, 574, 637, 657
უორჩიბაში 862
ურელობა 870
უულარალაზი 288
უულები 350
უულუხჩი 154
უურის მოჭრა 402
უურუში 29, 348, 940, 941
უურძენი 42

შ

შაგირდი 941
შალი 333
შანიშინი 394, 914
შართლამა 914
შაური 61, 303, 377, 452, 487, 538, 567, 569, 798, 799, 885, 896, 932, 941
შაქარი 795
შეთარხნებული 691
შემოსავალი 156, 246, 284, 439, 453, 460, 692, 943; საშუხრანო 692
შემოსაწერი 286
შემოფიცვა 80, 102, 256, 300, 330
შემოურა 908
შემოყრილი 838
შემოწერა 312, 313, 564, 575
შემოწერვა 592
შემოწირული 460
შემოწირულნი 704
შემწერნი 629; პურის 575
შენავალი 200
შეუძლებელი. შაუძლებელი 24, 35, 70, 104, 130, 131, 180, 200, 201, 207, 229, 480, 636, 705
შეუძლებლობა 470, 677
შეფიცება 49
შეფიცვა 216
შეურა 607, 874, 890, 896, 906, 935
შეურილნი 436
შეურილობა 409
შეშა 253, 254, 456, 461, 592, 601, 864, 865; სარუსო 591; რუსის 602
შეწერა 41, 52, 427, 529, 531, 565, 575, 601; სათხოვარის 566
შეწერვა 41, 330, 517, 583, 588, 666, 677, 689
შეწირვა 51, 103, 128, 187, 202, 220, 221, 258, 259, 260, 297, 299, 324, 325, 480, 538, 552, 616, 735, 736, 833, 900
შეწირული 45, 51, 135, 136, 137, 138, 175, 201, 202, 261, 399, 456, 607, 910
შეწირულნი 230
შეწირულობა 929
შეხიზვნა 633
შინაყმა 474, 482, 787, 923
შინაყმათუხუცესი 783, 808, 812
შინაყმაი 765
შინ მოსამსახურე 572
შტაბს-კაპიტანი 770
შტარფი 757
შფოთები 328, 329, 528
შფოთი 33, 60, 64, 67, 69, 103, 113, 139, 155, 214, 226, 240, 253, 257, 285, 290, 308, 311, 312, 374, 379, 421, 436, 449, 471, 492, 529, 541, 568, 577, 598, 599, 608, 624, 628, 638, 641, 672, 681, 687, 714, 737

ჩ

ჩადგომა სახლში 548; შუა 843
ჩალა 186
ჩალთუკი 103
ჩალთუკად მოხვნა 103
ჩალური ფიცრისა 512
ჩაი 795
ჩარექი 940, 941
ჩაფი 81, 82
ჩორხუ 862
ჩუქება 600, 756, 809, 810, 883

ც

ცალი 233
ცეცხლში დაწვა 903
ცერცვი 939
ცვილი 747, 749, 800
ციხე 113, 127, 160, 188, 313, 395, 666, 924, 925; ახალდაბის 353; ბორჩალოს 685; განჯის 375; გორის 94, 253, 349; გორიჯვრის 50; დასაქცევი 313; დმანისის 348; სახასო 839; სალალუღის 145; ქვეშის 349, 352; ხულუტის 354
ციხისთავი 254
ციხის მცველი 254
ცული 398, 417, 941
ცხენები 105, 364, 689
ცხენი 55, 66, 92, 118, 119, 212, 214, 229, 296, 521, 561, 591, 688, 689, 693, 697, 773, 871, 918, 922
ცხვარი 23, 24, 25, 26, 314, 360, 361, 504, 544, 709, 765, 798, 841, 880, 940
ცხვრის დაზიარება 544

ძ

ძევალი 860
ძიძა 208, 377, 383, 631
ძნა 225, 493
ძროხა 23, 24, 25, 26, 167, 178, 179, 214, 219, 247, 270, 372, 476, 533, 559, 690, 743, 776, 780, 880, 940
ძროხები 534
ძღვენი 233, 609, 888

წ

წალდი 417, 941
წანართმევი 215, 559, 703, 714, 726
წართმევა 62, 150, 167, 168, 329, 493, 523, 563, 661, 676, 683, 687, 688, 690, 897
წართმეული 70, 744
წასახურავი 212, 213
წახდენა 50, 181
წერილები 148, 177, 265, 551
წერილი 116, 147, 185, 200, 204, 477, 578, 593, 594, 609, 636, 674; ანდერძების 933; გირაობის 435; მოწმობის 419; მსაჯულთ 47; ნასყიდობის 725; შეყრილობის 752
წიგნები 38, 95, 96, 100, 112, 116, 117, 124, 174, 191, 217, 225, 265, 375, 381, 391, 468, 471, 472, 524, 574, 614, 620, 634, 657, 700, 890; აზატობის 79; ასისთავობის 405; კაცების 216; გამტყუნებული 524; გარდაწყვეტის 99; მამულის 127, 545, 932; ნასყიდობის 30, 107, 177, 317, 652, 653; სამკვიდრო 216, 391; საოჯახო 482, 933; სახლისკაცობის 426; სოთარხნის 79, 80; წილის 482; წყალობის 183, 284, 317, 547
წიგნი 37, 48, 56, 58, 47, 98, 106, 110, 113, 114, 131, 140, 141, 170, 173, 184, 195, 196, 199, 204, 222, 223, 224, 235, 261, 268, 283, 333, 336, 348, 352, 379, 381, 386, 437, 463, 576, 612, 615, 617, 654, 659, 662, 691, 696, 711, 750, 782, 829, 833, 837, 840, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 856, 858, 860, 862, 863, 865, 869, 871, 873, 874, 879, 880, 883, 884, 897, 924, 930; აზატობის 368, 369, 910; აზატულობის 368, 369, 884; ანდერძის 602, 745, 820, 910, 911, 913, 917, 921, 745, 884; ამხანაგობის 937; ბათილამის 327; ბატონყმობის 29; გამოტეცული 268; განთავისუფლების 241; გარდაწყვეტილების 433, 845; გასამყრელო 390; გასყიდულობის 171; გირაობის 422, 876; გაცვლილობის 432; დახსნილობის 873; ერთობის 903, 906; ვექილამა 901; ზითვის 830; თავდახსნილობის 267, 298, 299, 472, 473, 892; თავდებობის 857; თავის ნასყიდობის 871; თავისუფლების 274; იმპერიობის 915, 916; იჯარის 936; მამაშვილობის 585; მამულის 719; მზითვის 894; მიბარების 736; მიყიდულობის 107; მონასყიდობის 836; მოწმობის 495, 619; მუჩალგის 85, 86; ნასყიდობის 94, 106, 177, 144, 148, 157, 164, 236, 265, 281, 390, 422, 432, 464, 534, 536, 824, 826, 828, 830, 832, 833, 834, 835, 837, 841, 842, 844, 846, 856, 859, 871, 872; პირობის 124, 480, 910; საამხანაგო, საამხანაგო 390, 912; სათავდებო 856, 860, 882, 883, 893; საკომლო 921; საპატრონყმო 854; სარწმუნო 732; სახლისკაცობის 888; სოთარხნის 79, 80, 368, 465, 595; სკრას 834; ფიცის 480; ყმობის 869; შართლამაც 931; შესამყრელო 890; შეყრილობის 188, 908, 909, 918; შეწირულების 323, 620; ძმობის 896; წყალობის 190, 225, 298, 300, 368, 383, 569, 696
წიგნის დახევა 300
წიხქვილები 614, 652
წიხქვილი 52, 115, 170, 171, 199, 210, 211, 353, 380, 416, 463, 464, 526, 533, 554, 560, 574, 580, 653, 657, 658, 679, 746, 747, 829, 877, 918, 932, 936; მკვიდრი 242; საერთო 617; სამკვიდრო 386
წიხქვილის გამოსავალი 617; დაბრუნება 170, 171, 463, 464; რუ 270, 387; სათავე 270
წყალი 102, 114, 115, 121, 183, 194, 203, 208, 242, 262, 386, 622, 624, 747, 822, 853, 877, 880
წყალის დანებება 170, 605
წყლიხ მოკრა 170, 171; რიგი 874; წილი 121

ჯ

ჭალა 519, 525, 526, 527, 437, 851, 927
ჭამა 128, 430, 435, 489, 504, 527, 544, 555, 569,6 55, 699, 875, 878; მამულის 103, 245, 248, 274, 444, 571; პურის 606
ჭედელი (იგგე მჭედელი) 836
ჭერა 34, 43, 46, 56, 69, 100, 103, 140, 141, 145, 155, 160, 163, 188, 189, 195, 202, 204, 206, 215, 222, 231, 235, 237, 265, 268, 273, 285, 288, 319, 321, 371, 390, 398, 400, 422, 431, 437, 462, 464, 467, 468, 501, 516, 518, 556, 569, 653, 657, 661, 672, 690, 749, 862, 866; გირაოდ 697; დუქნების 631; ენახის 51, 107; კაცის 117, 167; მამულის 77, 245, 304, 449, 461, 514, 615, 655, 721, 725; მიძძლავრებით 321; მიწის 416; მოპარვით 655; მძლავრობით 107, 326; ნასყიდობით 394; ნაძალადევათ 106; სიგლის 781; უსამართლოთ 183, 422
ჭირნახული 18, 221, 236, 407, 418, 440 526, 552
ჭირნახულობა 466
ჭონი 853, 901, 902

ხ

ხაბაზი 211, 363, 534
ხაბაზობა 256
ხათრიჯამი 133, 298, 395, 439, 717
ხათრიჯამნი 456, 460
ხალათი 350, 694, 938, 942
ხალვათხანა 31, 323, 361, 400, 410, 475, 504, 538, 554, 574, 580, 638, 693
ხანჯალი 181, 257, 258, 314, 333, 440, 454, 680, 737
ხარაზი 745, 797, 799

ხარასხანა 157
ხარვალი, ხარვარი 16, 19, 23, 24, 56, 457, 573, 619, 652
ხარი 62, 214, 247, 318, 329, 330, 333, 351, 363, 372, 385, 493, 507, 529, 559, 580, 581, 657, 683, 690, 693, 772, 773, 777, 798, 939; უღელი 31, 597, 622, 726; ყეყარი 561
ხარო 876
ხარჯი 21, 24, 29, 51, 57, 66, 68, 87, 117, 131, 172, 181, 192, 201, 204, 228, 231, 258, 259, 285, 313, 324, 325, 368, 372, 381, 383, 391, 403, 406, 408, 415, 420, 436, 443, 465, 470, 476, 480, 497, 505, 508, 514, 523, 564, 565, 583, 591, 592, 596, 601, 603, 615, 627, 636, 641, 651, 662, 667, 688, 708, 710, 751, 754, 791, 804, 937; გამოსაღები 322, 565; გლეხკაცური 36; რასათი 436; სასოფლო 470, 514; საქვეყნო 297, 320, 415, 416, 431, 488; სახასო 616; სოფლის 510, 704, 705; ქარხნის 161
ხარჯის გამღები 639
ხარჯის შეწერა 528
ხარჯში ჩაგდება 620
ხბო 18, 418, 775
ხბო 18, 418, 775, 776
ხეზე მიკურა 155
ხელამართულების დაგლეჯვა 585
ხელების დაურეცხვინება 440
ხელის ამართვა 28, 77, 100, 107, 109, 125, 126, 139, 178, 179, 308, 318, 355, 356, 498, 424, 486, 494, 538, 580, 585, 633, 650, 652, 653, 657, 674, 675, 676, 682, 690, 692, 727, 778
ხელის აღება 20, 70, 72, 74, 86, 153, 160, 166, 228, 245, 259, 325, 403, 340, 444, 471, 504, 522, 528, 535, 536, 557, 567, 575, 596, 610, 623, 643, 670, 673, 676, 688, 729, 731, 897
ხელის აღებინება 70, 307, 394, 421, 601, 616
ხელის დადება 667
ხელის მოგლეჯა 28
ხელობა 29
ხელოსანი 29
ხელშეკრა 166
ხელშეკრული 206
ხვადაბუნი (იგივე ხოდაბუნი) 829
ხვნა 29, 166, 228, 406, 439, 244, 461, 479, 516, 525, 528, 577, 578, 628, 669, 683, 684
ხიზანი 39, 40, 57, 88, 130, 179, 235, 237, 259, 266, 287, 297, 298, 303, 322, 376, 408, 424, 425, 427, 423, 431, 521, 488, 497, 498, 521, 522, 535, 537, 557, 599, 611, 618, 628, 633, 651, 656, 707
ხლება 65, 206, 309, 494, 595, 663
ხლმის, ხმალის ცემა 440, 689
ხმალი 32, 77, 226, 314, 333, 493, **685**, 686, 689, 737, 918, 919
ხოდაბუნები 74, 615, 689, 838
ხოდაბუნი 69, 226, 244, 400, 401, 463, 464, 855, 877, 932
ხონთკარი 854
ხრმლის აყრა 778
ხუთასიხთავი 272, 423, 424
ხუთისთავი 442, 792
ხუნდი 562
ხურჯინი 398, 521
ხფო (იგივე ხბო) 940

ჯ

ჯარი 61, 330, 683, 860, 869
ჯილაღება მამულიდამ 38
ჯილი 40, 51, 494
ჯილის ამართვა 20, 107, 168, 195, 279, 288, 319, 320, 342, 356, 373, 398, 399, 400, 401, 418, 437, 438, 458, 559, 547
ჯილის ასამართავი 398
ჯილის აღება 20, 30, 51, 66, 134, 140, 163, 192, 196, 198, 200, 231, 338, 345, 378, 381, 383, 406, 436, 488, 504, 505, 508, 562, 589, 634, 641, 646, 869, 680, 719
ჯილის აღებინება 398, 428, 533, 645, 668, 671, 862
ჯილის მოგლეჯა 320; მოკიდება 436; მოკიდებელნი 588; მოწერა 169; მოჭრა 20; ჩართვა 862
ჯილშეკვრა 195
ჯილშეკრული 300
ჯილხუნდი 349
ჯილვჩო 417
ჯვნა 297
ჯმალი 352, 928, 929
ჯრმალი 328

ჯ

ჯამაგირი 139, 208, 315, 316, 317, 349, 377, 442, 581, 629, 685, 792, 854, 937
ჯანღობა 476
ჯანჯი 270, 271
ჯარი 15, 43, 52, 72, 73, 120, 137, 154, 274, 366, 385, 440, 566, 573, 636, 667, 695, 736, 737; ლეკის 313, 569; ოსის 447; საერევნო 588
ჯარიმა 62, 107, 144, 178, 231, 225, 227, 277, 278, 394, 526, 671, 705, 793, 785, 815, 816; საბრიყვო 784
ჯვარის დასმა 319
ჯილავდარი 365
ჯინჯილი 718
ჯინში 377
ჯიღა 867
ჯორი 66
ჯოხის დაკვრა 109, 209
ჯოხი შინდის 314

ჰ

ჰალალჰაჯი 387
ჰამფალა 347
ჰაღიღათი 208, 257
ჰაჯი 304, 380
ჰახჯი 227
ჰუჯათი

ეთნიკურ და სადაურობის აღმნიშვნელ სიტყვათა საძიებელი

ა

აბელები ერთობლივ 18, 19
ალმატელნი 564
არაგველები 329
არაგველნი 329, 330, 504
არაშენდელები 115
არაშენდელნი 23
ართანელნი 669
არტოზელნი 138
ატენელები 175
ატენელნი 835
ატოცელები 21, 22
აღაიანელნი 824, 841
ახალდაბელები 170
ახალშენელები 166
ახატლელნი 289, 290
ახმეტელები 315, 411
ახმეტელნი 549

ბ

ბაზრელები 233
ბახტრიონელნი 315
ბორჩალელნი 685

გ

განჯელები 415
განჯელნი 591
გერგეტელნი 922
გიორგიწმინდელები 56
გორელები 98, 100, 253, 262, 306, 427
გორელნი 364
გრემელნი 516
გრემისხეველნი 526
გულგულელნი 231, 311

დ

დირბელები 228, 456, 541, 542

ე

ელები 410, 647, 677
ენისელნი 577
ენისლელნი 667

ვ

ვანთელები 423
ვარიანელები 24
ვაშლოვნელნი 281
ველისციხელნი 166
ვეჯინელნი 366

თ

თათარი 55, 150, 365, 414
თათრები 102, 353, 396, 410, 572
თათრობა 37
თელაველნი 844
თუში 198
თიანელნი 736

ი

იმერელი 172- 464, 476, 538, 539, 555
იმერლები 40, 41

კ

კავთისხეველნი 329
კალაურელნი 146

კარდანეხელნი 366
კახელი 489
კახნი 312, 376, 638
კუკიელნი 376
კუშელნი 836

ლ

ლეკები 61, 139, 176, 208, 354, 523, 651, 695
ლეკი 18, 21, 61, 119, 170
ლომისციხელნი 903

მ

მარილელნი 175, 474, 736
მატნელები 175, 315
მერელები 138
მეტეხელები 253
მთიულნი 331
მოხევე 604
მოხევენი 922
მუხისელები 318
მუხისელნი 317
მცხეთელები 504, 582
მცხეთელნი 406

ნ

ნაოსრები 126
ნაფარეულელნი 312

ო

ოსები 160, 313, 317, 321, 334, 363, 447, 555, 629, 679
ოსი 21, 110, 195, 306, 337, 363, 430, 614
ოსმალო 349, 361, 352
ოსმალნი 309
ოსმალი 264

პ

პატარძეულელნი 135

რ

რუისელები 427, 590, 708
რუისელნი 115, 619; ერთობით 114
რუსები 376, 427, 428
რუსი 402

ს

სანადიროელნი 669
სანადიროველნი 669
საყდრიონელნი 176
სიღნაღელნი 193
სომეხი 376, 409, 453, 489, 513, 633, 850, 906, 916; განკელი 413, 503
სომხები 485, 504; ყაზახის 485
სულ სასირელი 902
სტეფანელნი 922
სურამელები 441
სურამელნი 213, 270

ტ

ტყვიავთანი [ტყვიაველები] 129

უ

ურია 104, 123, 172, 173, 724, 921
ურიები 278, 677, 887
ურიანი 794

ფ

ფრანგი 463, 704
ფშაველნი 607
ფშაველები 175
ფშავნი 293
ფშაველნი 607, 669
ფხვენელები 687

ქ

ქარელელები 253
ქართველები 352
ქართველი 354, 363, 365, 463, 489, 538, 850
ქართველნი 312, 481
ქართველობა 288, 468
ქაფანაქჩელნი 289, 290
ქეფინისხეველი 95
ქოლაგირელნი 365
ქრცხინვრალელნი 448

უ

უაბახელები 652
უარაჯალელი 289, 290, 533
უიზილბაშები 218

შ

შალავურელები 233
შაშიანელნი 514

ჩ

ჩალაუბნელები 562

ც

ცხინვალელნი 565

ძ

ძეგველები 635, 636

წ

წიჩოლები* 280

ხ

ხანდოელები 292
ხევსურები 675
ხოდაშნელნი 235

ჯ

ჯადელნი 922

ჯ

ჯავახი 136, 303, 488

* ტექსტშია აგრეთვე ჭიჭველები, ჭიჭოელთ.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

წ ი ნ ა ს ი ტ ყ ვ ა ო ბ ა . . . . . V—XII

1. არზა სამროელო გლეხებისა გამოსაღების თაობაზე იულონ და იოანე ბატონიშვილების ოქმებით 1789 წ. 29 VIII 15
2. არზა მთავარეპისკოპოს ბაისიოსისა სურსათის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 6 IX 16
3. არზა ეფიფანესი და ფარსადანისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1789 წ 9 IX 16
4. არზა ივანე სამგლისშვილისა გამოსაღების თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1789 წ. 12 IX 17
5. არზა რამინ ამირეჯიბის ყმებისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 14 IX 18
6. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 16 IX 19
7. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 17 სექტემბერი 20
8. არზა ივანე კობერიძისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 22 IX 21
9. არზა ატოცელებისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 22 IX 21
10. არზა კარალელი გლეხებისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 28 IX 22
11. არზა არაშენდელთა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 29 IX 23
12. არზა ვარიანელებისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 30 IX 24
13. არზა ჩორდლის ყმებისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 2 X 25
14. არზა გიორგი მირზა იბრაიმას შვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 25 X 26
15. არზა იოთამ ტატოშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 5 XI 27
16. არზა გიორგი ლომაშვილისა და ბერუა ქიტიაშვილისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 6 XI 28
17. არზა ავთანდილ ბაბალაშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 10 XI 29
18. არზა დავით გოგიბაშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 14 XI 30

19. არზა იესე ბურჯანიშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 17 XI . . . 32
20. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 23 XI . . . 32
21. არზა ნიკოლოზ მღვდლისშვილისა გამოსაღების თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1789 წ. 7 XII . . . 34
22. არზა გოგია ფირთიაშვილისა გამოსაღების თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1789 წ. 11 XII . . . 35
23. არზა გოგია თუთარაულისა სითარხნის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1789 წ. 13 XII . . . 35
24. არზა ჯაჯახიშვილებისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 15 I . . . 36
25. არზა თეიმურაზ ჯავახიშვილისა საჭირნახულოს თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 18 I . . . 39
26. არზა ივანე მამუჩიშვილისა ყმის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1790 წ. 21 I . . . 39
27. არზა მანუჩარ ლაშქარნივისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 24 I . . . 40
28. არზა ივანე ჯამძისა მამულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილისა ოქმით 1790 წ. 27 II . . . 41
29. არზა სოლომონ ბებურიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1790 წ. 4 III . . . 42
30. არზა ივანე მუხრანბატონიშვილისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1790 წ. 19 III . . . 43
31. არზა სულხან ხიმშიაშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 1 IV . . . 44
32. არზა ლიპოშვილის ქერიე-ოძლისა მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1790 წ. 18 IV . . . 45
33. არზა დავით მოლარეთხუცესისა ყმა-მამულის თაობაზე ბდივანბეგთა ოქმით 1790 წ. 24 IV . . . 45
34. არზა პაატა თოფჩიბაშიისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1790 წ. 9 V . . . 47
35. არზა ლევან აბაზაძისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1790 წ. 24 V . . . 48
36. არზა პაპუნა ბარათაშვილისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1790 წ. 24 V . . . 49
37. არზა ფეკანოზ ბართლომესი მორიგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 26 V . . . 50
38. არზა იასე გასიტაშვილისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 26 V . . . 51
39. არზა გორელი მეწისქვილეებისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 29 V . . . 52
40. არზა ერეკლე ფალავანდიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 29 V . . . 53
41. არზა მაია ქერიეია ყმა-მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1790 წ. 31 V . . . 53

42. არზა ელიზბარ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 5 VI . . . 54
43. არზა დავით მაყაშვილისა ყმის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1790 წ. 19 VI . . . 55
44. არზა მაყაშვილებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 23 VI 56
45. არზა ფარსადან ნაზარაშვილისა ყმობის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1790 წ. 24 VI . . . 57
46. არზა ქრისტეს საფლავის ყმის ზაქარიასი ბაქის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1790 წ. 15 VII . . . 58
47. არზა გასპარა შარაშიძისა გამოსაღების თაობაზე ალექსანდრე ბატონიშვილის ოქმით 1790 წ. 23 VII . . . 59
48. არზა სოლომონ ბებურიშვილისა მანდილის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1790 წ. 26 VII . . . 60
49. არზა გლახა ცაბაძისა სანართლის ციცემაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1790 წ. 31 VII . . . 61
50. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 8 VIII . . . 62
51. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 8 VIII . . . 63
52. არზა გოგიასი გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 22 VIII 64
53. არზა მანუჩარ ლაშქარნივისასა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 3 IX . . . 65
54. არზა მანუჩარ ლაშქარნივისისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 22 IX . . . 66
55. არზა ბერო კილარიძისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 24 IX . . . 68
56. არზა ელენე ბებურიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 8 X . . . 68
57. არზა იაკე საყვარელიძისა მამულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1790 წ. 16 X . . . 69
58. არზა ერეკლე ფალავანდიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 16 X . . . 70
59. არზა ივანე ბერძნიშვილისა გოგოს თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1790 წ. 18 X . . . 71
60. არზა იასე საყვარელიძისა მორიგის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1790 წ. 23 X . . . 72
61. არზა იასე საყვარელიძისა თამასუქის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1790 წ. 23 X . . . 73
62. არზა ბაღნაშვილისა ყმობის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1790 წ. 23 X . . . 74
63. არზა ამილახარ სალთხუცესისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 24 X . . . 74
64. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1790 წ. 27 X . . . 75
65. არზა გვარამაძეებისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 30 X 76
66. მოხსენება ქაიხოსრო და ოტია მდივანბეგებისა ერეკლე II-სადმი ბებურისა და ომანის შვილის მამულის თაობაზე 1790 წ. 1 XI . . . 78

67. არზა სნეული ქალისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 8 XI 78
68. არზა პაველე მღვდლისა გამოსაღების თაობაზე ალექსანდრე ბატონიშვილის ოქმით 1790 წ. 9 XI 79
69. არზა გოდერძი ქურხულისა მოფიცრის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1790 წ. 18 XI 80
70. არზა იოსებ ციხისთვის შვილისა ნაქურდალის თაობაზე მდივანბეგის ოქმით 1790 წ. 18 XI 81
71. მოხსენება იასე ნაცვალისა პაპუა დრეიძისა და გოდერძი ქურხულის საქმეზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 27 XI 83
72. არზა მანუჩარ ლაშქარნივისისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1790 წ. 4 XII 84
73. არზა გოდერძი ქურხულისა სამართლის ბიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1790 წ. 11 XII 85
74. არზა ბარძიმ ამილახორიშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1790 წ. 18 XII 86
75. არზა სოლომონ შეითარისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 8 I 87
76. არზა დიმიტრი საგინაშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 10 I 88
77. არზა ამილღაბარ ციციშვილისა სამართლის მიცემაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1791 წ. 11 I 89
78. არზა გოგია მარღიშვილის ქალებისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1791 წ. 18 I 90
79. არზა დარჩიაშვილის ქვრივისა ყმობის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1791 წ. 19 I 91
80. არზა მაისურაძეებისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 2 II 91
81. არზა ბეჟან ფაველუნიშვილისა ყმის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1791 წ. 7 II 92
82. არზა იოვანე მუხრანბატონისშვილისა სასისხლო საქმეზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 12 II 93
83. არზა იოსებ და ბირთველ მდივნებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 2 III 94
84. არზა მალალაშვილებისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 15 III 94
85. არზა ოსეფა გარსევანშვილის დედისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 19 III 96
86. არზა ამირაღანთ ოსებას ჯალაბისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1791 წ. 25 III 97
87. არზა ბეცია თარხნიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 8 IV 98
88. არზა თამაზა ამირალაშვილისა ყმა-მამულის საქმეზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1791 წ. 10 IV 99
89. არზა იუსტინე ღრმენელისა ყმა-მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 1 V 100
90. არზა ზაალ საამისშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 12 V 102

91. არზა თევდორე მაჩხიძისა მამულის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1791 წ. 29 V 103
92. არზა ელიზბარ თაქთაქიშვილისა მამულია თაობაზე მდივანბეგთა განჩინებით 1791 წ. 14 VI 104
93. არზა ზაალ ყაფლანისშვილისა ვალის თაობაზე ერეკლე II ის ოქმით 1791 წ. 23 VI 105
94. არზა დიმიტრი ციცეშვილისა ვენახის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 27 VI 105
95. არზა იოანე ფაველუნიშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1791 წ. 1 VII 107
96. არზა ზაალ დავითიშვილისა სასისხლო საქმეზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 12 VII 108
97. არზა პართენ ბერისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 18 VII 111
98. არზა თეიმურაზ ფარეშთხუცესისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 26 VII 112
99. არზა ფალავანდიშვილებისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 28 VII 113
100. არზა რუისელთა წყლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 6 VIII 114
101. არზა გაბრიელ კალატოზიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 8 VIII 116
102. არზა ყარანგოზისშვილის ქვრივისა მაღულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1791 წ. 15 VIII 116
103. არზა მარდახასი ყმის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1791 წ. 20 VIII 117
104. არზა ქაიხოსრო ჩიკოიძისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 3 IX 118
105. არზა წინამძღვარ იოაკიმესი სალაშქრო სამსახურის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 6 IX 119
106. არზა ზაზა ამირეჯიბისა წყლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 7 IX 121
107. არზა ივანე მოურავისა მამულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1791 წ. 10 IX 122
108. არზა ცარია ბაიდანაშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1791 წ. 13 IX 123
109. არზა ზაზა ამირეჯიბისა ყნების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 21 IX 123
110. არზა სტეფანესი შენობის გაყიდვის თაობაზე ალექსანდრე ბატონიშვილის ოქმით 1791 წ. 23 IX 124
111. არზა იოთამ ტატიშვილისა ვალის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1791 წ. 8 X 125
112. არზა თომაშვილებისა მამულის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1791 წ. 11 X 125
113. არზა მღებრიშვილებისა გამოსაღების თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1791 წ. 12 X 127
114. არზა ზაქარია ჩიქლაძისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1791 წ. 13 X 128
115. არზა დავით აფხაზისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 17 X 129

116. არზა ბერისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1791 წ. 23 X 130
117. არზა ზეყრის დალაგანდილელისა ყმის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1791 წ. 27 X 131
118. არზა გიგი ფალიაშვილისა ყმა-ბაღულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1791 წ. 13 XI 132
119. არზა გიორგი აბელაძვარიშვილისა მამულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1791 წ. 17 XII 133
120. არზა გიორგი როსეფაშვილისა ნაშვილების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 8 I 134
121. არზა არხიმანდრიტ იოაკიმისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 30 I 135
122. არზა მელვინეთხუცესიშვილების ყმის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1792 წ. 7 II 136
123. არზა არტოზკოთა და ელისბერელების მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 6 II 137
124. არზა ღუდუშა ჩიმანდრისა ვაჭრობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 15 II 138
125. არზა პაპარა სტეფანესი სახლის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1792 წ. 26 II 139
126. არზა არდოთაშვილებისა სპილენძის წილის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 8 III 140
127. არზა დავითაშვილისა მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1792 წ. 9 III 141
128. არზა გიორგი პარკაძისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 9 III 142
129. არზა ვახტანგ უაფლანიშვილისა სამართლის მოცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 15 III 142
130. არზა ზაალ დავითაშვილისა ყმების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 19 III 143
131. არზა რევაზ ანდრონიკაშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 25 III 145
132. არზა დავით გარეჯის წინამძღვრის იოაკიმისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 29 III 146
133. არზა ზაზა ბარათაშვილისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1792 წ. 2 IV 147
134. არზა ზაალ დავითაშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 9 IV 148
135. არზა დავით ენდრონიკაშვილისა გაყრის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 27 IV 149
136. არზა ამილახვრის ქალის მაიასი მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 22 V 151
137. არზა ამილახვრის ქალის მაიასი მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 27 V 152
138. არზა გიორგი პარკაძისა გამოსაღების თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1792 წ. 6 VI 153
139. არზა გიორგი პარკაძისა ყმის თაობაზე ფარნაოზ ბატონიშვილის ოქმით 1792 წ. 6 VI 154

140. არზა ზენონ-ართლის სამღვდელოთა ახბატის გორგასლობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 16 VI 155
141. არზა ვალიბა მამაცაშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 16 V 156
142. არზა ნათლისმცემლის მონასტრის გრებულისა ნამღვრის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 24 VI 157
143. არზა იეფიმურაშ კოვახიშვილისა ავმარხლის რიცხვაზე მდიდარბეგების ოქმით 1792 წ. 24 VI 158
144. არზა იეფიმურაშ ძროველისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 28 VI 159
145. არზა თეინურაზ ფალავანდიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 7 VII 160
146. არზა კაკალიძეთა აბელი სი გამოსაღებისა თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 9 VII 161
147. არზა მელიქნა წისქილას ქვრივისა ღალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 12 VII 162
148. არზა ალა მეჩიტურესი პორტულისა თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 14 VII 163
149. არზა დავით ოქროპირიძეთა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 17 VII 164
150. არზა ერასტი ჩოლოყაშვილისა სახელოს თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 25 VII 165
151. არზა ახალშენელთა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1792 წ. 3 VIII 166
152. არზა ზაალ დავითაშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 5 VIII 167
153. არზა ევსტატი და პაპუა თუმანიშვილებისა ღალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 9 VIII 168
154. არზა ყოვია ნასალჩიბაშის ნაიბისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 19 VIII 169
155. არზა ზაალ დავითაშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 20 VIII 169
156. არზა ახალდაბელებისა წყლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 23 VIII 170
157. არზა ზაალ დავითაშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 26 VIII 171
158. არზა ფალავანდიშვილებისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 31 VIII 172
159. არზა იოანე დეკანოზისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 7 IX 173
160. არზა ტლაშაძეებისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 14 IX 174
161. არზა მატნეულებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 19 IX 175
162. არზა ერეკლე ფალავანდიშვილისა გალახვისა და მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 25 IX 177
163. არზა ზაალ დავითაშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 1 XI 178

164. არზა ამილახვარის ქალის მაიასი ყმის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1792 წ. 4 XI . . . 179
165. არზა ოსეფა ფეიქრისა მორიგის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1792 წ. 15 XI . . . 180
166. არზა ასა ამაშვილისა მოხელის განწესებისა და წილის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1792 წ. 24 XI . . . 180
167. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა აბანოთლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 9 XII . . . 181
168. არზა სოკოლოზ და ქაიხოსრო აბაშიძეებისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 19 XII . . . 182
169. არზა ივანე ლანჩავაშვილისა მორიგია თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792 წ. 20 XII . . . 184
170. არზა მურავანიშვილებისა სამართლის მიცემაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 7 I . . . 185
171. არზა ნოდარიშვილებისა სოფლის აშენების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 10 I . . . 186
172. არზა სვიმონა ფეიქრისა ყმობის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 16 I . . . 187
173. არზა დიმიტრი ჯავახიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 19 I . . . 188
174. არზა ბერიველ თუმანიშვილისა ყმის გაყრის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1793 წ. 20 I . . . 189
175. არზა გივი უმიკაშვილისა გამოსაღების თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 25 I . . . 190
176. არზა ავალ ავალიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 10 II . . . 191
177. არზა ტერ-არუთინასი მამულის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 12 II . . . 192
178. არზა ტერ-არუთინასი მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 12 II 193
179. არზა გიორგისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1793 წ. 14 II . . . 194
180. არზა კაცია ფავლენიშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 15 II . . . 195
181. არზა იუსტინე მროველისა გამოსაღების თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 16 II . . . 196
182. არზა ზურაბ თუმანიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 19 II . . . 197
183. არზა ზაქარია მაყაშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 25 II . . . 198
184. არზა ოთარ ებიტაშვილისა ყმობის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 2 III . . . 199
185. არზა გოგია ნასახჩიბაშის ნაიბისა ბამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 3 III . . . 200
186. არზა იასე ვასიტაშვილისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 8 III . . . 201
187. არზა ნასახჩიბაშის ნაიბის გოგიასი მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 26 III . . . 202

188. არზა პაპაიანთ სტეფანესი სახლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 26 III . . . 204
189. არზა არუთინა ბარხუდარაშვილისა ვალის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 2 IV . . . 205
190. არზა ფალავანდიშვილებისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 3 IV . . . 206
191. არზა იოვანე გედევანიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 1 V . . . 207
192. არზა მელიქი აღეტაქასი სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 6 V . . . 208
193. არზა არუთინა ბარხუდარაშვილისა გაყრის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 13 V . . . 209
194. არზა ნინია თაღლიტიკაშვილისა ბამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 13 V . . . 210
195. არზა სოლომონ თაქთაქიშვილისა ყმის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1793 წ. 18 V . . . 211
196. არზა პეტრე ნებიერაძისა გამოსაღების თაობაზე დიკასტერიის ოქმით 1793 წ. 18 V . . . 212
197 არზა გიორგი ამილახორისშვილისა საქონლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 24 V . . . 213
198. არზა ამილახვრის ქალის მაიასი პირუტყვის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 28 V . . . 214
199. არზა მურავანიშვილებისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 29 V . . . 215
200. არზა გლახა ქურდეანიძისა ყმების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 7 VI . . . 216
201. არზა სოლომონ მეითარისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 12 VI . . . 217
202. არზა ზაალ გურამიშვილისა სარგოს თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 16 VI . . . 218
203. არზა ივანე ნაცვლისა ვალის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1793 წ. 20 VI . . . 219
204. არზა იულოს ურბნელისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 22 VI . . . 220
205. არზა იასე თაქთაქიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 25 VI . . . 221
206. არზა ელიზბარ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 29 VI . . . 222
207. არზა სულხან თაქთაქიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 2 VII . . . 223
208. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ 5 VII . . . 224
209. არზა გელა წიწრაიშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 17 VII . . . 225
210. არზა სვიმონ მაღალაშვილისა სამართლის მიცემაზე ანტონ II-ის ოქმით 1793 წ. 19 VII . . . 226

211. არზა შანეჩარ თუმანიშვილისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 20 VII . . . 227
212. არზა დავით ოქროპირიძისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1793 წ. 25 VII . . . 228
213. არზა იუსტინე მროველისა გამოსაღების თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1793 წ. 29 VII . . . 229
214. არზა ზეინაბ ნაცვლიშვილის ქვრივ-ობლისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 30 VII . . . 229
215. არზა მაისურაძეებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 9 VIII . . . 230
216. არზა ზაზა ამირეჯიბისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 11 VIII . . . 232
217. არზა ძანუკა დურგლისა სახლისა და ულუფის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 11 VIII . . . 233
218. არზა ოტია მდივანბეგისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 12 VIII . . . 234
219. არზა მოძღვართმოძღვრის ბიტორტისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 12 VIII . . . 234
220. არზა ყორჩიბაშის შვილებისა ღალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 16 VIII . . . 235
221. არზა იოანე ხუთაისთავის ნეტღლის მარიამისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 19 VIII . . . 236
222. არზა სეიმონ მაღალაშვილისა ყმის თაობაზე ანტონ კათალიკოსის ოქმით 1793 წ. 20 VIII . . . 237
223. არზა ერასტი ჩოლაყაშვილისა გაყრის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 21 VIII . . . 238
224. არზა იოახე ჯიმშერის შვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 21 VIII . . . 239
225. არზა ზაალ დავითაშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 3 IX . . . 240
226. არზა თამარ ჩერქეზისშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 12 IX . . . 241
227. არზა იოსებ ბეჟანიშვილისა მორჩყვის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 27 IX . . . 242
228. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 3 X . . . 242
229. არზა ნიკოლოზ აფხაზისა ყმის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 4 X . . . 243
230. არზა ჰუნანბატონის შვილებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 2 X . . . 243
231. არზა გოგია გერმანოზიშვილის ქვრივისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 11 X . . . 244
232. არზა ზაალ დავითაშვილისა ვალის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1793 წ. 23 X . . . 245
233. არზა წინამძღვარ თეოდოსისა შემოსავლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 28 X . . . 246

234. არზა ქაიხოსრო და ევგენი აბაშიძეებისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 3 XI . . . 247
235. არზა გიორგი ფისაძისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 10 XI . . . 248
236. არზა ვაბრიელ და ვასილ კობაჭიძეებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 27 XI . . . 249
237. არზა სულხან თაქთაქიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 3 XII . . . 250
238. არზა ოვით ვალოლობლიშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 6 XII . . . 251
239. არზა სოლომან თაქთაქიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. 10 XII . . . 252
240. არზა სულთან ბებურიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1793 წ. XII . . . 253
241. არზა ეიმიტრი ციასაძისა გორის ციხის განწესების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 10 I . . . 253
242. არზა არაკს მანაგლელისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 23 I . . . 254
243. არზა ნიკოლოზ აბაშიძისა ყმის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1794 წ. 20 II . . . 255
244. არზა ზორაბ ენინელთ მოურავიშვილისა ყმის სამსახურის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1794 წ. 22 II . . . 255
245. არზა ეიგით ბალობლიშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 27 II . . . 257
246. არზა იუსტინე მროველისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 1 III . . . 258
247. არზა ერასტი ბოსტაშაბიშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 4 III . . . 260
248. არზა თევდორე ხახანაშვილისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 12 III . . . 261
249. არზა პეტრე დაჩრაშაშვილისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1794 წ. 20 III . . . 261
250. არზა დათუა თარხნიშვილისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 21 III . . . 263
251. არზა ნიზაძეებისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 24 III . . . 264
252. არზა იოსებ მამაცაშვილისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1794 წ. 24 III . . . 265
253. არზა ნიკოლოზ ჩუთკერაშვილისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 26 III . . . 266
254. არზა თოროზაშვილებისა მამულის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1794 წ. 29 III . . . 267
255. არზა ნოდარიშვილებისა ყმა-მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 4 IV . . . 268
256. არზა გაბრიელ რატიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1794 წ. 13 IV . . . 269
257. არზა გოგია ნასახჩიბაშის ნაბიბისა წისქვილის რუს თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 19 IV . . . 270

258. არზა გლახა როშკაშვილის ყმებისა ბორიგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 1 V 271
259. არზა იოანე ბებურისშვილის ქვრივის მარიამისა ყმის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1794 წ. 11 V 272
260. არზა თეიმურაზ ფარეშთხუცესისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 23 V 273
261. არზა ლთისია თათრიშვილისა ყმობის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1794 წ. 26 V 274
262. არზა იოსებ მაშვარიანისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 30 V 275
263. არზა ერისთვის ქალის მაკრინესი სახლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 2 VI 276
264. არზა ჯავახიშვილებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 7 VI 277
265. არზა ზურაბ მამუკელაშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1794 წ. 11 VI 278
266. არზა პეტრე ავალიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 15 VI 279
267. არზა ფშაველებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 17 VI 280
268. არზა თორქისტანიშვილებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 24 VI 281
269. არზა ალექსიძეებისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 6 VII 282
270. არზა დავითა საყანელისა ყმის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1794 წ. 12 VII 282
271. არზა იოანე ჯომშერას შვილისა შემოსაცლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 17 VII 283
272. არზა იოსებ ბიჭიაშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1794 წ. 17 VII 284
273. არზა იოსებ ზუბულიძისა მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1794 წ. 17 VII 285
274. არზა ჯოხაძეებისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 22 VII 286
275. არზა ხმალაძისა ყმობის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1794 წ. 23 VIII 287
276. არზა ბერუა ხომასურიძისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1794 წ. 7 IX 288
277. არზა ახატელელთა და ყარაჯალელთა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 9 IX 289
278. არზა თეიმურაზ ფარეშთხუცესისა მოწმის აცილების თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1794 წ. 9 IX 291
279. არზა პეტრეშვილებისა მამულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1794 წ. 10 IX 292
280. არზა გიგაურებისა მამულის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1794 წ. 21 IX 292
281. არზა ჩოლაყაშვილებისა წილის დადებაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 26 IX 293

282. არზა სოლომონ ბეგთაბეგისშვილისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 27 IX 294
283. არზა მზეჭაბუკ მდივანბეგის ქვრივისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 11 X 295
284. არზა ბერი ბასილიძისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 29 X 296
285. არზა ბერი რაზმიაშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1794 წ. 30 X 297
286. არზა ყორღანაშვილების ყმების გრიგოლისი და საქუასი ყმობის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის განჩინებით 1794 წ. 11 XI 298
287. არზა ზურაბ ხმალაძისა ყმობის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1794 წ. 18 XI 302
288. არზა არუთენა ბარხუდარაშვილისა ვალის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1794 წ. 24 XI 303
289. არზა კლიმიაშვილის ქვრივ-ობლისა ბეგრის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 26 XI 304
290. არზა ფარსადანისა ულუფის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 27 XI 305
291. არზა ზაალ დავითიშვილისა სასისხლო საქმეზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 28 XI 305
292. არზა ზურაბა ულუპიაშვილისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 1 XII 306
293. არზა ქეთევან ამირეჯიბისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 8 XII 307
294. არზა დავითგარეჯის არქიმანდრიტის თეოდოსისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 9 XII 308
295. არზა გიორგი ცეცუაშვილისა აზნაურობის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1794 წ. 22 XII 309
296. არზა გულგულელთა მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1794 წ. 23 XII 311
297. არზა ნაფარეულელებისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1794 წ. 31 XII 312
298. არზა თომა მეღვინეთხუცესშვილისა სარგოს თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 11 I 313
299. არზა ავთანდილ ამილახვრისშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 11 I 314
300. არზა მათე ყოდალაშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 13 I 315
301. არზა ილია ბერძენისა ულუფის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 23 I 315
302. არზა რევაზაშვილებისა ყმობის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1795 წ. 24 I 317
303. არზა მეღვინეთხუცესშვილებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 6 II 319
304. არზა დათუა მაჩაბლისა ყმა-მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 13 II 320
305. არზა გაბრიელ ზოზიაშვილისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 15 II 321
306. არზა ჯვარისმამის ათანასესა ყმების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 15 II 322

307. არზა თამაზ ეშიკალასბაშისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 19 II . . . 323
308. არზა იესტინე მროველისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 1 III . . . 324
309. არზა ფარსადან ტარიელიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 1 III . . . 325
310. არზა ლალია ხითარიშვილისა ვალის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1795 წ. 2 III . . . 327
311. არზა ერასტი ამილახვრიშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 5 III . . . 328
312. არზა ბანგულის ყმის გოგიასი ხარის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1795 წ. 14 III . . . 329
313. არზა იოანე ჯიმშერის შვილისა მამულის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1795 წ. 16 III . . . 330
314. არზა ალდგომელ ბურდულისა მამულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1795 წ. 5 IV . . . 331
315. არზა კაკაბელიანელებისა აღრის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1795 წ. 10 IV . . . 332
316. არზა ქაიხოსრო მურვანიშვილისა ყმის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1795 წ. 14 IV . . . 333
317. არზა დავით ელიოზიძისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 27 IV 334
318. არზა დავითგარეჯის წინამძღვრის თეოდოსისა მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1795 წ. 4 V . . . 335
319. არზა ზურაბ ფერცელაძისა ყმის თაობაზე დარეჯან დედოფლისა და ერეკლე II-ის ოქმებით 1795 წ. 19 V . . . 336
320. არზა ზალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1795 წ. 30 V 337
321. არზა ნინია ქარუმიძისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 9 VI 338
322. არზა რევაზ ფაღავნიშვილისა ვალის თაობაზე დარეჯან დედოფლისა და ერეკლე II-ის ოქმებით 1795 წ. 12 VI . . . 338
323. არზა გაბრიელ მაიორისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 27 VI . . . 340
324. არზა იასე გოგიბედაშვილისა ღალის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1795 წ. 21 VI . . . 341
325. არზა გიორგი თარხნისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 22 VI . . . 341
326. არზა მოსე გუგუნაშვილისა მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1795 წ. 1 VIII . . . 342
327. არზა ერასტი ჩოლაყაშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 5 XII . . . 343
328. არზა პეტრე ლარაძისა სახლების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 6 XII . . . 344
329. არზა ზაზა თარხნიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 8 XII . . . 345
330. არზა მირზა სირბილაძისა დაგირავების თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1795 წ. 11 XII . . . 346
331. არზა ივანე აფხაზიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 23 XII . . . 346

332. არზა ყაფლანისშვილებისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-სადმი 1793 – 1795 წწ. . . . 347
333. არზა გაბრიელ ზოზიაშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1796 წ. 18 I . . . 355
334. არზა მანუჩარ მდივნისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 31 I 356
335. არზა ოქროჩუქედელ იასაიასი დუქნის აღაგის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 2 II . . . 357
336. არზა ხადაკოანთ კაკალოასი ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 4 II . . . 353
337. არზა ქალაქის მოურავ ევსტათისა და მინბაშ გიორგისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 22 II . . . 359
338. არზა მანუჩარ მდივნისა სარგოს თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 23 II . . . 359
339. არზა თაქლა ქალბალი ოღლი ქაზუმისა გაცარცვის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 4 III . . . 360
340. არზა ქეზიყის მოურავის ზაქარიასი ნაქურდალის საზღაურის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 17 III . . . 361
341. არზა მარქარაშვილებისა ყმობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 28 III . . . 362
342. არზა გოგია ციციშვილისა ყმის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1796 წ. 16 IV . . . 363
343. არზა გლახა მჭედლისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 21 IV . . . 364
344. არზა ალია თალიუჯან ოღლისა ელის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1796 წ. 24 IV . . . 365
345. არზა ვეჯინელთა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 24 IV 366
346. არზა გიორგი ნაზარბეგიშვილისა საქონლის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 29 IV . . . 367
347. არზა ივანე ავთანდილაშვილისა სითარხნის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1796 წ. 10 V . . . 367
348. არზა პაატა ცისკარაშვილისა აზატობის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 10 V . . . 368
349. არზა გაბრიელ ზოზიაშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1796 წ. 18 V . . . 369
350. არზა პეტრეელიანთ მიქელისა და გაბრიელისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 19 V . . . 370
351. არზა იესე თაქთაქიშვილისა ყმების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 7 VI . . . 371
352. არზა ზურაბ ფალავანდისშვილისა ყმის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1796 წ. 9 VI . . . 372
353. არზა ბეჟან ამილახვრიშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1795 წ. 10 VII . . . 373
354. არზა ბეჟან ამილახვრისშვილისა სამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 12 VII . . . 374
355. არზა გოგია ციციშვილისა ყმის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1796 წ. 13 VII . . . 374

356. არზა რევაზ ეშიკაღასბაშისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 13 VII . . . 375
357. არზა ოთარის ქვრივ-ობლისა საწირაოის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 15 VII . . . 376
358. არზა ლუარსაბის ძძისა ვალის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1796 წ. 15 VII . . . 377
359. არზა ამილახორიშვილებისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 29 VII . . . 378
360. არზა ციციშვილებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 15 VIII . . . 379
361. არზა ოანეზისი ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 3 IX . . . 380
362. არზა ენისელთ ნაცვლისშვილებისა განთავისუფლების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 3 IX . . . 381
363. არზა გოგია ხიმშიაშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 7 IX . . . 381
364. არზა ნადირა კუსრაძისა განთავისუფლების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 20 IX . . . 382
365. არზა ესავ და იოანე მდივნიშვილებისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 27 IX . . . 384
366. არზა ანდრია ალექსიშვილისა ოქმის ბოძების თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1796 წ. 3 X . . . 385
367. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა წისქვილის რუს თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1796 წ. 4 X . . . 386
368. არზა მანუჩარ მდივნისა ვალის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1796 წ. 9 X . . . 388
369. არზა სოლომონ გვარამაძისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1796 წ. 9 X . . . 388
370. არზა იოსებ ყორღანაშვილისა დაკარგული საბუთების განახლებაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 13 X . . . 389
371. არზა ყარამან და აფრიამ გურგინაშვილებისა ტყეთა ყმაღ წყალობის ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 19 XI . . . 395
372. არზა იოანე ბოდბელისა გამოსავალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 20 XI . . . 396
373. არზა მურვანისშვილებისა ეკლესიის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 23 XI . . . 397
374. არზა გოგია ხიმშიაშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 27 XI . . . 397
375. არზა პეტრე დეკანოზისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 1 XII . . . 398
376. არზა ლუარსაბ ყორიასაულბაშისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 8 XII . . . 399
377. არზა გიორგი თარხანისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 4 XII . . . 400
378. არზა გლახა თარხნისშვილის ობლისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1796 წ. 8 XII . . . 402
379. არზა დავით ოქროშქედლიშვილისა სამართლის მიცემაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1796 წ. 19 XII . . . 402

380. არზა ტერტერაშვილებისა გამოსაღების თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1796 წ. 21 XII . . . 403
381. არზა არსენ ტფალელისა გამოსაღების თაობაზე ალექსანდრე ბატონიშვილის ოქმით 1796 წ. 30 XII . . . 404
382. არზა მამატალი ასისთავისშვილისა დაკარგული სიგელის განახლების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 25 I . . . 405
383. არზა პიტრო ბერისა გამოსაღების თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1797 წ. 11 II . . . 405
384. არზა მთავარეპისკოპოს პაისიოსისა ღალის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1797 წ. 12 II . . . 406
385. არზა შანშე მილახვრისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 14 II . . . 407
386. არზა თუშ აბრამასი გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ას ოქმით 1797 წ. 23 II . . . 408
387. არზა იოვანე მდივნისშვილისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 6 III . . . 409
388. არზა ჩურქეზიშვილებისა ყმის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 11 III . . . 410
389. არზა რევაზ ყოდალაშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 20 III . . . 410
390. არზა ზაალ გურაძეშვილისა მღუდლის ვანწესებაზე ანტონ II-ის ოქმით 1797 წ. 7 IV . . . 411
391. არზა სოლომონ ბეგთაბეგიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 7 IV . . . 413
392. არზა იოანე ენდრონიკაშვილისა ყმისა და საჭონლის თაობაზე მდივანბეგთა ოქმით 1797 წ. 9 IV . . . 414
393. არზა სიონის ყმათა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 15 IV . . . 415
394. არზა ზურაბ ფალავანდიშვილისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 21 IV . . . 416
395. არზა შიო ხუცესისა გაყრის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 8 V . . . 417
396. არზა იასე საყვარელიძისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1797 წ. 12 V . . . 419
397. არზა თუმანიშვილებისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 20 V . . . 420
398. არზა დავით ოქროშქედლიშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 20 V . . . 421
399. არზა ზურაბ ფალავანდისშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 23 V . . . 422
400. არზა დავით გარეჯის წინამძღვრის თეოდოსისა მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1797 წ. 23 V . . . 423
401. არზა იოანე ბებურიშვილის ქვრივის მარიამისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 25 V . . . 423
402. არზა ნალეკრებისა გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 6 VI . . . 424

403. არზა დავითნიშვილებისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 7 VI . . . 425
404. არზა ტერ-დავითისი გამოსაღების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 17 VI . . . 427
405. არზა თადიანი ღალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 28 VI . . . 428
406. არზა როსტომ და სოლომონ მღალობრის შვილებისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 29 VI . . . 429
407. არზა როსტომ ქორწილისა მამულის თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 1 VII . . . 430
408. არზა შიო ახალციხისშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 9 VII . . . 431
409. არზა დავით თარხნიშვილისა მაჭყლის თაობაზე ვიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 15 VII . . . 432
410. არზა შალვა ეოსტავისა ქვრივისა სახლების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 19 VII . . . 433
411. არზა ეატიარე მოსაზომისა კუქნის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 30 VII . . . 435
412. არზა იესე სპიაქირა ბაქოს თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 30 VII . . . 436
413. არზა ბეგი რაბა ქიეთისა მამულის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 8 VIII . . . 437
414. არზა გიორგი მაჭავარიანისა მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 13 VIII . . . 438
415. არზა ზახორელ ბერეულის ბაღულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 17 VIII . . . 439
416. არზა ბეგან მონბაშისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1797 წ. 1 IX . . . 440
417. არზა მურყანიშვილებისა მაწყლის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 15 IX . . . 441
418. არზა პაულ მღვდლისა სარგოს თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 20 IX . . . 442
419. არზა ზაზა ბარათაშვილისა ამართლის მიცემაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 21 X . . . 442
420. არზა ზაალ დავითისშვილისა ყმის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1797 წ. 4 XI . . . 443
421. არზა კალატოზიშვილ კაკაბაძისა მამულის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 11 XI . . . 444
422. არზა დათუა გოსტაშაბიშვილისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1797 წ. 8 XII . . . 445
423. არზა ზაზა ამირეჯიბისა ყმის თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 10 XII . . . 446
424. არზა ოტია ზანდუკელისა ყმის თაობაზე გიორგი ბატონიშვილის ოქმით 1797 წ. 11 XII . . . 446
425. არზა დავით ელიოზისშვილისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1797 წ. 14 XII . . . 447
426. არზა იოსებ მიშქარაშისა და მელიქ დარჩიასი მამულის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1797 წ. 22 XII . . . 449

427. არზა მურვანიშვილებისა განაჩენის აღსრულების თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით 1792—1797 წწ. . . . 450
428. არზა თინათინისა ვალის თაობაზე ღარეჯან დედოფლის ოქმით 1798 წ. 2 I . . . 451
429. არზა ამილღაბარ ციციშვილისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1798 წ. 11 I . . . 452
430. არზა გივი ციციშვილისა ვალის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1798 წ. 6 II . . . 452
431. არზა ჩაქარია ბებურიშვილისა საქარაულის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 9 II . . . 453
432. არზა დავით ოქროპირიძეშვილისა მამულის თაობაზე ვიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 2 III . . . 454
433. არზა ბაგრატ საგინაშვილისა ყმის გამსახურის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 2 III . . . 455
434. არზა მანუჩარ მდივნისა ვალის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1798 წ. 10 III . . . 455
435. არზა გვარისაშვილა ათანასესი გამოსაღების თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1798 წ. 12 III . . . 456
436. არზა ციციშვილებისა განაჩენის აღსრულების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 16 III . . . 457
437. არზა ბერი ზაზარისა სარგოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 29 III . . . 457
438. არზა სოლომონ მეიორისა მამულის თაობაზე ვიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 6 IV . . . 458
439. არზა არყუთაანთ როსტომისა ყმების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 13 IV . . . 459
440. არზა ნიკოზელისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 23 IV . . . 460
441. არზა იოსებ ალაბაძისშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 23 IV . . . 462
442. არზა იოანე მამუჩიშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 23 IV . . . 463
443. არზა მაია ამილახვაროსა ყმების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 27 IV . . . 465
444. არზა ბიხორაშვილებისა ყმობის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 28 IV . . . 466
445. არზა ღარჩაშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 30 IV . . . 467
446. არზა გლახა როჭიაშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 2 V . . . 468
447. არზა ადამ ბდივანბეგისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 23 V . . . 469
448. არზა შოშია კლასრიძისა გამოსაღების თაობაზე ალექსანდრე ბატონიშვილის ოქმით 1798 წ. 28 V . . . 469
449. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1798 წ. 2 VI . . . 470
450. არზა ზურაბ მაღრაძისა თავდასხმილობის წიგნის განახლების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 3 VI . . . 472

451. არზა მარილელთა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 6 VI 474
452. არზა საეანელებისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 18 VI 474
453. არზა ჩიკოიძეებისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 22 VI 475
454. არზა ნიკოლოზ მღვდლისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 1 VII 476
455. არზა კალატოზიშვილებისა ღალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 12 VII 477
456. არზა ჯვარისმამის ათანასესა ბაჟულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 12 VII 478
457. არზა ბეგთაბეგიშვილებისა ღალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 14 VII 479
458. არზა იმერელ მახარებლისა გათარხნების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 21 VII 479
459. არზა იოანე მუხრანბატონისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 21 VII 480
460. არზა ზაალ დავითიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 22 VII 481
461. არზა ეგნატე თუმანიშვილისა საოჯახო წიგნების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 1 VIII 482
462. არზა დავით დიაკვნისა უღუფის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 10 VIII 483
463. არზა დავითა სამწყვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 18 VIII 484
464. არზა პეტროზა ვართაპეტისა სარგოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 19 VIII 485
465. არზა ამილღბარ ციციშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 23 VIII 486
466. არზა ბაზაზი პაპასი ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 29 VIII 487
467. არზა იოსებ დეკანოზიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 11 IX 487
468. არზა ჭურაბ ღონანაშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 14 IX 488
469. არზა იესე ბურჯანიშვილისა ყმის თაობაზე ფარნავაზ ბატონიშვილის ოქმით 1798 წ. 17 IX 489
470. არზა ზაზა მაღალაშვილის ქვრივისა ყმა-ბაჟის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1798 წ. 17 IX 490
471. არზა ქაიხოსრო ამილახვრიშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 18 IX 491
472. არზა ვრასტი ამილახვარიშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 21 IX 492
473. არზა ადამ ტარუაშვილისა სამართლის მიცემაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით 1798 წ. 29 IX 493
474. არზა უორუთიშვილებისა ყმობის თაობაზე ფარნაოზ ბატონიშვილის ოქმით 1798 წ 30 IX 493
475. არზა იოსებ ნახუცრიშვილისა ყმობის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 3 X 495

476. არზა ტეტია მგალობლიშვილის ქვრივისა მოახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 4 X 496
477. არზა ერეკლე II-ის დისწულის მარიამისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 15 X 495
478. არზა შანშე მილახვრისა ყმათა გაზატების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 16 X 497
479. არზა მამადუსეინ სულთნიშვილისა ყმების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 2 XI 498
480. არზა მართა ყორღანაშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 5 XI 499
481. არზა იოანე კლიმიაშვილისა მსახურის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1798 წ. 21 XI 500
482. არზა არღუთაშივლებისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 27 XI 501
483. არზა გაბრიელ ჯაჯანაშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 4 XII 502
484. არზა ნიკოლოზ ჩერქეზიშვილისა სახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 4 XII 503
485. არზა სოლომონ თარხნიშვილისა ყმების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 7 XII 503
486. არზა ზაალ გურამიშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 23 XII 504
487. არზა სტეფანე მოსესაშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 27 XII 505
488. არზა დიმიტრი ხიწიაშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 30 XII 506
489. არზა ეგნატე მდივნის ყმის სოსიასი სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1798 წ. 30 XII 507
490. არზა ივანე სულთნიშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 1 I 508
491. არზა გიორგი მინბაშისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 7 I 508
492. არზა ვახუშტი მდივანბეგისა სასაფლაოს თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 10 I 509
493. არზა ტეტია ელუაშვილისა გამოსაღების თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 10 I 510
494. არზა კალატოზიშვილისა ღალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 19 I 511
495. არზა დათუა მაჯაშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 21 I 511
496. არზა სოლომონ მეითარისა ყანის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 21 I 513
497. არზა მახარობელ ღოღობერიძისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 21 I 513
498. არზა მთავარეპისკოპოს პაისიოსისა მამულის თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 22 I 514

499. არზა იასე მორდღისა ქვევრის თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 26 I . . . 515
500. არზა გრემელთა მამულის გამიჯვნაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 5 II . . . 516
501. არზა ბირთველ თუმანიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 20 II . . . 516
502. არზა ნასახჩობაშის ნაიბის გიორგი ვეზირიშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 22 II . . . 517
503. არზა არუთინანი სახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 26 II . . . 518
504. არზა აბელა დანდურაშვილისა მამულის თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 6 III . . . 518
505. არზა მათე ყოდალაშვილისა მამულის თაობაზე მირიან ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 14 III . . . 519
506. არზა ბეჟან ამილახვარიშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 14 III . . . 520
507. არზა შერმაზან ნონეშვილისა შვილიშვილის მემკვიდრედ შეყვანის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 15 III . . . 520
508. არზა იასე კოშაძისა სამართლის მიცემაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1799 წ. 18 III . . . 521
509. არზა ელიზბარ თაქთაქიშვილისა ყმის თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 20 III . . . 522
510. არზა მუხრანბატონის შვილის ედიშერისა მამულის გაყოფის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 22 III . . . 523
511. არზა ზაალ დავითიშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 25 III . . . 524
512. არზა გიორგი ნოდარიშვილისა სოფლის აშენების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 29 III . . . 525
513. განჩინება ეახტანგ ბატონიშვილისა ნადირა ხევსურიშვილისა და მიქელიშვილის წისქვილების თაობაზე 1799 წ. 4 IV . . . 525
514. არზა თარხნიშვილებისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 5 IV . . . 527
515. არზა თამაზ ენისელთ მოურავის შვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 7 IV . . . 528
516. არზა იესე დიასამიძისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 10 IV . . . 529
517. არზა ზურაბ თუმანიშვილის ქვრივისა ღალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 11 IV . . . 530
518. არზა ეახუშტი ჯავახიშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 12 IV . . . 531
519. არზა თუშთ მოურავის ძის მარიამისა ყმის თაობაზე ბაგრატ ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 12 IV . . . 531
520. არზა ყარაჯალელთა ღალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 13 IV . . . 533
521. არზა გოგია ფირალაშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 13 IV . . . 533
522. არზა იოვანე მდივნისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 20 IV . . . 534

523. არზა იასე ჭოჭაძისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 22 IV . . . 535
524. არზა ივანე როსტევანიშვილისა ყმობის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 22 IV . . . 536
525. არზა ზურაბ თუმანიშვილის ქვრივ-ობლისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 27 IV . . . 537
526. არზა ბეთოდისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 29 IV . . . 537
527. არზა ბეჟან ამილახვრისშვილისა ყმის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 29 IV . . . 538
528. არზა იოსებ მღვდლისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 7 V . . . 539
529. არზა პეტრე დავრეშაშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 7 V . . . 540
530. არზა მღვდელ-მონაზონ ბენედიქტისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 11 V . . . 541
531. არზა ბარძიმ ამილახვარიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 14 V . . . 542
532. არზა ბარძიმ ამილახვარიშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 16 V . . . 543
533. არზა ნასყიდობი სამართლის მიცემაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 16 V . . . 543
534. არზა ედიშერ მუხრანბატონისა ყმების თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 16 V . . . 544
535. არზა მარიამ ნათლულისა ბზითვის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 16 V . . . 545
536. არზა ზაალ ჯიღაურისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 17 V . . . 546
537. არზა ჯავახიანთა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 18 V . . . 546
538. არზა დათუა პარკაძისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 18 V . . . 547
539. არზა ევსტათი ჯავახიშვილისა თავდებობიდან დახსნის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 19 V . . . 548
540. არზა ივანე ტუსიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 22 V . . . 548
541. არზა დიმიტრი ხიმშიაშვილისა ციხის კარების გაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 24 V . . . 549
542. არზა ალიყულა მახუმაშვილისა ბაღის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 26 V . . . 550
543. არზა ფალავანდიშვილებისა მამულის თაობაზე გიორგი. XII-ის ოქმით 1799 წ. 29 V . . . 551
544. არზა პეტრე დავრეშაშვილისა ყმის სამსახურის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 3 VI . . . 552
545. არზა სოლომონ მეითარისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 7 VI . . . 552
546. არზა მღვდელ-მონაზონ ბენედიქტესი საბეჭდაოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 9 VI . . . 553

547. არზა ლუარსაბ ონანაშვილისა გაყრის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 12 VI 553
548. არზა რევაზ ფავლენიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 13 VI 554
549. არზა ხერხეულიძეებისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 23 VI 555
550. არზა თეიმურაზ ფავლენიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 25 VI 556
551. არზა ბეჟან ამილახვრიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 3 VII 556
552. არზა ნონია ხიზნისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 3 VII 557
553. არზა ელიზბარ თაქთაქიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 6 VII 558
554. არზა იესე კოჩაძისა სამართლის მიცემაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 10 VII 559
555. არზა ლუარსაბ ონანაშვილისა გაყრის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 18 VII 559
556. არზა იოანე აბაშიძის ქვრივისა ყმის თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 25 VII 561
557. არზა იაკობისა და გელასი სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 27 VII 562
558. არზა ზეჟან არღუთაშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 1 VIII 563
559. არზა ალმატელთა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 5 VIII 564
560. არზა ბოლნელი ოსეფასი გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 11 VIII 564
561. არზა მამუკა უზნაძისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 17 VIII 565
562. არზა წინამძღვარ თეოდოსისა ჯარში გაყვანის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 17 VIII 566
563. არზა მეღვინეთხუცესშვილებისა სარგოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 23 VIII 567
564. არზა ქაქალასი სარგოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 23 VIII 568
565. არზა ფარსადან ამირალაშვილისა ღალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 31 VIII 569
566. განჩინება უკანა ჟშაველთ და ღალესყურის ფშაველთ მამულის საქმეზე 1799 წ. 8 IX 570
567. არზა გენებაშვილისა და სხვათა გამოსაღების თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1799 წ. 7 IX 571
568. არზა დავით გოსტაშაბისშვილისა ყმის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1799 წ. 11 IX 572
569. არზა იესე მორდღისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 14 IX 573
570. არზა ლუარსაბ ონანაშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 16 IX 574

571. არზა გლახა ქევხისშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 21 IX 575
572. არზა გოგია ხმალაძისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 25 IX 575
573. არზა აღდგომის სოფლის მსახლობელთა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 14 X 576
574. არზა შაქარას შვილი არუთინასი სახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 22 X 578
575. არზა გურამიშვილის ყმებისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 23 X 579
576. არზა ლევან გურამიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 25 X 580
577. არზა ნოდარიშვილებისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 30 X 580
578. არზა მთავარეპისკოპოს პაისიოსისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 2 XI 581
579. არზა ბერი დავითისშვილისა ყმის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 3 XI 582
580. არზა ნოდარიშვილებისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 3 XI 583
581. არზა კოსტანტინე ციციშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 3 XI 584
582. არზა სიონის ყმის გოგიასი გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 8 XI 584
583. არზა მაია გოგიბედაშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 12 XI 585
584. არზა ორბელიანის ქვრივისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 15 XI 586
585. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა ყმის თაობაზე ფარნაოზ ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 28 XI 587
586. არზა ქაიხოსრო ამილახვრიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 29 XI 588
587. არზა ქეცხა არუთინასი მორიგის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 29 XI 588
588. არზა სანადიროს ნაცელისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 30 XI 589
589. არზა ივანე გამახურდაშვილისა ყმობის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 10 XII 590
590. არზა ქიტესა კოკოლაშვილისა მოსავლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 16 XII 590
591. არზა გარეჯელ ყმათა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 16 XII 591
592. არზა ჯავახიშვილის ქვრივ-ობლისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 19 XII 592
593. არზა მოსესი და თეოდოსისა სარგოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 20 XII 592
594. არზა მანუკა დურგლისა სახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1799 წ. 28 XII 593

595. არზა ალექსი მღვდლისა მამულის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1799 წ. 29 XII 594
596. არზა დავით ელიოზიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 5 I 595
597. არზა საამ შანშიაშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 10 I 596
598. არზა პეტრე ავალიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 12 I 597
599. არზა პანტელეიმონ მღვდლისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 16 I 598
600. არზა ბესარიონ თარხნიშვილისა სახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 17 I 599
601. არზა ხატიასი და კაკალასი ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 18 I 599
602. არზა ამირანა ჩარუხაშვილისა და ფეიქარ ბაღდასარასი ყმობის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 24 I 600
603. არზა ფრიდონ მელიქისა ყმების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 24 I 601
604. არზა გოგია თამაზაშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 27 I 601
605. არზა იასე დიასამიძისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 30 I 602
606. არზა ტეტია ზალდასტანაშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 1 II 603
607. არზა მოხევე იასესი ნიწის დახსნის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 2 II 604
608. არზა იოანე მუხრან ბატონისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 6 II 604
609. არზა გაბრიელ რამინაშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 6 II 605
610. არზა ოსეფა ბეზირგანიშვილის სახლობისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 11 II 606
611. არზა ჯამასპი ხერხეულიძისა გაყრის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 12 II 606
612. არზა ფშაველებისა ბეგრის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 20 II 607
613. არზა იულიოს ურბნელისა სამართლის მიცემაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 25 II 608
614. არზა აბრამის ქვრივისა დუქნის გაყიდვის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1800 წ. 27 II 609
615. არზა ზაალ დავითისშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 1 III 610
616. არზა მელიქი შაქარასი სახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 1 III 611
617. არზა ნიკოლოზ აფხაზისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 9 III 611

618. არზა დიმიტრი ავალიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 12 III 612
619. არზა ქაიხოსრო ყორჩიბაშის შვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 16 III 613
620. არზა პეტროზა არეშაშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 21 III 613
621. არზა მროველისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 22 III 614
622. არზა ვახუშტი მდივანბეგისა მამულის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1800 წ. 23 III 615
623. არზა იმერელ პეტრესი გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 26 III 615
624. არზა გუჯლიშვილის ქვრივ-ობლისა წისქვილის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 26 III 616
625. არზა ჯავახიშვილებისა არხის გამოღების თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 29 III 617
626. არზა მროველისა ყნის თაობაზე გიორგი XII-ისა და დავით ბატონიშვილის ოქმებით 1800 წ. 29 III 618
627. არზა ბეჟან რატისშვილისა ულუფის განწესებაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 30 III 619
628. არზა დემეტრე ელოშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ას ოქმით 1800 წ. 31 III 620
629. არზა ივანე ტუსიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 1 IV 621
630. არზა ბეცია გწოლიძისა ნოწყალების ბოძებაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 2 IV 622
631. არზა ივანე ციციშვილისა გამოსაღების თაობაზე ღაით მემკვიდრის ოქმით 1800 წ. 2 IV 622
632. არზა გლახა ჭავჭავაძესი მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 2 IV 623
633. არზა დათუა მაყაშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 3 IV 624
634. არზა ნასახჩიბაშის ნაიბის გიორგისა ყმის თაობაზე დაით მემკვიდრის ოქმით 1800 წ. 9 IV 625
635. არზა მიქელ ასათიანისა ყმის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 13 IV 625
636. არზა ზაალ დავითიშვილისა ფიცის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 19 IV 626
637. არზა მარდახაი ყმის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 20 IV 627
638. არზა ჯანდიერების მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 21 IV 628
639. არზა ვახუშტი იაშვილისა ულუფისა და ჯამაგირის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 22 IV 628
640. არზა გოგია ბითაძის ცოლისა შვილების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 24 IV 629
641. არზა პაატა მღვიმეთხუცესშვილისა ობლისა და საქვრივოს თაობაზე ღაით ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 26 IV 630

642. არზა დიმიტრი ჯომარდიძისა ყმის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 26 IV . . . 630
643. არზა ზაზა ბარათაშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 26 IV . . . 631
644. არზა ევსტათი ციციშვილისა სახელოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 29 IV . . . 632
645. არზა ლაზარე ვარძიელაშვილისა ყმობის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 30 IV . . . 633
646. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა ღუქნების წილის თაობაზე დავით მეფის ოქმით 1801 წ. 28 IV . . . 634
647. არზა იოვანე ჰაეჰავაძისა ყმის თაობაზე ბაგრატ ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 1 V . . . 635
648. არზა ძეგველებისა გამოსაღების თაობაზე კათალიკოს ანტონ II-ის ოქმით 1800 წ. 2 V . . . 635
649. არზა ელიზბარ თაქთაქიშვილისა ყმების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 2 V . . . 635
650. არზა მაყაშვილებისა გაყრის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 6 V . . . 637
651. არზა ზაალ გურამიშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 10 V . . . 638
652. არზა ბეჟან ფაველენიშვილისა ვალის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 10 V . . . 639
653. არზა ლუარსაბ მურვანიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 17 V . . . 640
654. არზა ლუარსაბ მურვანიშვილისა ყმების გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 17 V . . . 640
655. არზა ესაე და იოანე ბეგთაბეგიშვილებისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 18 V . . . 641
656. არზა გიორგი სალთხუცესა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 22 V . . . 642
657. არზა ნინია აფხაზიშვილისა ოქმის ბოძების თაობაზე ღაეთ მემკვიდრის ოქმით 1800 წ. 23 V . . . 643
658. არზა ზურაბ თუმანიშვილის ქვრივისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 24 V . . . 644
659. არზა ოქანეზას ქვრივისა სახლების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 24 V . . . 644
660. არზა მეწარულმარეგისა უსტაბაშის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 29 V . . . 645
661. არზა სტეფანე მოსესაშვილისა სახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 1 VI . . . 646
662. არზა ალიხანას ქვრივისა ვალის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 3 VI . . . 646
663. არზა აღალოასი ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 4 VI 647
664. არზა გოგია ცანკაშვილისა ყმობის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით და დავით მეფის ძის განჩინებით 1800 წ. 5 VI . . . 648
665. არზა ივანე მუნჯიშვილისა მამულის თაობაზე თეიმურაზ ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 7 VI . . . 649

666. არზა დიმიტრი მაყაშვილისა გაყრის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 8 VI . . . 650
667. არზა ივანე შაედათუაშვილისა ყმობის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 9 VI . . . 650
668. არზა ნასიფ ჯაფარ უზბაშის შვილისა სარგოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 11 VI . . . 651
669. არზა ლუარსაბ ონანაშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 13 VI . . . 652
670. არზა ეგეგენ აბაშიძისა სარგოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 15 VI . . . 653
671. არზა ხოსრო ხოსრუაშვილისა მამულის თაობაზე კახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 15 VI . . . 654
672. არზა ყორჩიბაშიანთა ღალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 16 VI . . . 655
673. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა ყმების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 21 VI . . . 656
674. არზა ლუარსაბ ონანაშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 25 VI . . . 657
675. არზა დესპოტე გერასიმესი ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 26 VI . . . 658
676. არზა ნიკოლოზ თუმანიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 27 VI . . . 658
677. არზა მოსე თაზისშვილისა სარგოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 29 VI . . . 659
678. არზა ფარსადან კვალიაშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 3 VII . . . 660
679. არზა დიმიტრი ბარათაშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 4 VII . . . 660
680. არზა დავით მგალობლიშვილისა ყმის გათარხნების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 8 VII . . . 661
681. არზა დავით ოქრომჭედლიშვილისა მამულის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1800 წ. 11 VII . . . 662
682. არზა დიმიტრი ციციშვილისა მამულის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 13 VII . . . 663
683. არზა ეგნატე თუმანისშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 16 VII . . . 664
684. არზა ბირთველ თუმანიშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 25 VII . . . 664
685. არზა ენისელთმოურავის ჭერაბისა მეციხოვნეთა თაობაზე ბაგრატ ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 29 VII . . . 665
686. არზა არღუთაშვილებისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 6 VIII . . . 666
687. არზა პეტრე მღვდლის შვილის გოგიასი გამოსაღების თაობაზე იოანე ბატონიშვილის ოქმით 1800 წ. 24 VIII . . . 667
688. არზა ერასტი ამილახვრისშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 25 VIII . . . 668

689. არზა იასა მეითრისშვილისა მამულების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 3 IX 666
690. არზა თომა ჩიკორაძისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 15 IX 667
691. არზა ზაზა ციციშვილისა ღალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 17 IX 670
692. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 17 IX 671
693. ფრიდონ ჯანდიერიშვილისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 20 IX 672
694. არზა ლუარსაბ ონანაშვილისა მიწების ვაყოფის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 21 IX 672
695. არზა სოლომონ თარხნიშვილისა სამღებროს თაობაზე ღარეჯან დედოფლის ოქმით 1800 წ. 21 IX 673
696. არზა ნიკოლოზ ციციშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 25 IX 674
697. არზა ჩოლაყაშვილებისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 26 IX 675
698. არზა მდივანბეგ ნიკოლოზ ციციშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 8 X 676
699. არზა სოლაღაშვილებისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 8 X 676
700. არზა სულხან მდივნის შვილის ესაკისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 9 X 677
701. არზა ბაზაზებისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 13 X 678
702. არზა ზაზა ხითარაშვილისა წისქვილის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 14 X 679
703. არზა გლახა ფალავანდიშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 24 X 679
704. არზა ბარძიმ ამილახვრისშვილის დედისა საჩისხლო საქმეზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 26 X 680
705. არზა ისმეილ ალისი ყმობის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 28 X 681
706. არზა ნიკოლოზ ციცისშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 29 X 682
707. არზა დავით ჯაბაბრისშვილისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 30 X 682
708. არზა თუმანიშვილებისა რუს გამოღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 31 X 684
709. არზა დიმიტრი ციციშვილისა ყმა-მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 1 XI 684
710. არზა დავით აბაშიძისა სარგოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 3 XI 685
711. არზა ერასტი და დავით გედევანიშვილებისა საფიჩხელეს ჩადგმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 7 XI 685

712. არზა ივანე ამილახორისშვილისა სასისხლო საქმეზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 8 XI 685
713. არზა ბესარიონ სამოლიკულდაშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 8 XI 687
714. არზა ზაზა მესანთლისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 8 XI 688
715. არზა იოსებ მღვდლაშვილისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 12 XI 689
716. არზა გრიგოლ შატბერაშვილისა მამულის თაობაზე დავით შემკვიდრის ოქმით 1800 წ. 15 XI 690
717. არზა ნიკოლოზ ციცისშვილისა ვალის საქმეზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 16 XI 690
718. არზა ათანასე ჯვარისწამისა მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 18 XI 691
719. არზა მეხრანბატონის შვილის ბაგრატისა ყმა-მამულის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 19 XI 692
720. არზა ბეჟან რატიშვილისა სახლის ალაგის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 23 XI 693
721. არზა ზარაფხანის იჯარადრებისა სამართლის მიცემაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 25 XI 694
722. არზა სოლომონ გაბაშვილისა სამეშანდროს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 27 XI 695
723. არზა სიხარულაშვილებისა ყმობის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 27 XI 696
724. არზა გოგია ალანდრისა სახლის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 30 XI 697
725. არზა ისაია თაყოშვილისა ვალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 2 XII 697
726. არზა პავლე მღვდლისა სამწყსოს თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 5 XII 698
727. არზა დიმიტრი ციციშვილის ბაჟულას თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 11 XII 699
728. არზა გოგია ციციშვილისა ღალის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 11 XII 700
729. არზა მანუჩარ არღუთაშვილისა ყმის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 12 XII 701
730. არზა საად ჭკვიჭავაძისა გამოსაღების თაობაზე გიორგი XII-ისა და დავით მემკვიდრის ოქმებით 1800 წ. 17 XII 701
731. არზა ბარძიმ ამილახვრისშვილის დედისა ყმებისა და წანართმევის თაობაზე გიორგი XII-ის ოქმით 1800 წ. 17 XII 702
732. არზა აილარის ქვეშის თემიშურაზისა ადგილის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1800 წ. 30 XII 703
733. არზა თბილისში მსახლობელ საეკლესიო ყმათა გამოსაღების თაობაზე პატრიარქის ოქმით XVIII ს. II ნახ. 704
734. არზა ერეკლეს დისწულის მარიამისა ვალის თაობაზე ერეკლე II-ის ოქმით XVIII ს. ბოლო 705

735. არზა დიმიტრი ხიმშიაშვილისა ყმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 6 I 705
736. არზა ბეჟან ლიპარტანისა ყმის თაობაზე იულონ ბატონიშვილის ოქმით 1801 წ. 10 I 707
737. არზა რუისელებისა გამოსაღების თაობაზე თეიმურაზ ბატონიშვილს ოქმით 1801 წ. 13 I 707
738. არზა ფარსადან ესიტაშვილისა ყმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 18 I 708
739. არზა სოლომონ არღუთაშვილისა ყმის თაობაზე გახტანგ ბატონიშვილს ოქმით 1801 წ. 8 II 709
740. არზა დიმიტრი მდივნისა ყმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 17 II 710
741. არზა ლუარსაბ გლურჯიძისა ვალის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 17 II 711
742. არზა იოსებ მაღაქელაშვილისა ვალის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 18 II 711
743. არზა გიორგი ნასახჩიბაშისა მამულის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 19 II 712
744. არზა ნინოსი მამულის საქმეზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 20 II 713
745. არზა ბარძიმ ამილახვრის შვილისა წანართმევის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 26 II 714
746. არზა კეჩხუაშვილებისა სამართლის მიცემაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 26 II 715
747. არზა გოგია ნასახჩიბაშის საიბისა ყმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 1 III 715
748. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 3 III 716
749. არზა სოლომონ ბებურიშვილისა ყმების თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 7 III 717
750. არზა ლუარსაბ გლურჯიძისა ვალის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 12 III 718
751. არზა იესე მსაჯულის შვილის ზაზასი ყმა-მამულის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 12 III 719
752. არზა დიმიტრი ჯავახიშვილისა მამულის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 14 III 720
753. არზა ხატიასი და კაკალასი სამართლის მიცემაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 24 III 721
754. არზა ზაალ დავითიშვილისა დარბეული ხუცესის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1801 წ. 28 III 722
755. არზა ფალავანდიშვილებისა მამულის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 28 III 723
756. არზა ამილახვარ ციცისშვილისა სამართლის მიცემაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 30 III 723
757. არზა გიორგი ციციშვილისა ყმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 2 IV 724

758. არზა დავით ენდრონიკაშვილისა ყმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 9 IV 724
759. არზა ბეგთაბეგიშვილებისა სამართლის მიცემაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1801 წ. 20 IV 725
760. არზა ზაზა მაჩაბლისა ყმა-მამულის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 22 IV 726
761. არზა დათუა ფალავანდიშვილისა ყმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 22 IV 727
762. არზა იოსებ ამირალაშვილისა გაყრის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 24 IV 728
763. არზა წმიდის გიორგი კონდოლელებისა მამულების თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 24 IV 728
764. არზა ამილახვარ ციცისშვილისა ყმის მიბარებაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 25 IV 729
765. არზა ზაალ დავითიშვილისა ყმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 26 IV 730
766. არზა ზაზა ციციშვილისა ვალის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 27 IV 731
767. არზა ამილახვარ ციციშვილისა მამულის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 30 IV 732
768. არზა თომა მელვინეთხუცისშვილისა მამულის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1801 წ. 4 V 733
769. არზა არხიმანდრიტ ილარიონისა ყმების თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 5 V 734
770. არზა ამილახვარ ციციშვილისა ყმების თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 7 V 734
771. არზა გიორგი XII-ის ღის ბარიანისა რჩენის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 9 V 735
772. არზა გრიგოლ ჩოლაყაშვილისა სამართლის მიცემაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 14 V 736
773. არზა ზაზა ციციშვილისა ღალის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 18 V 738
774. არზა სტეფანე ყაითმაზაშვილისა ყმის თაობაზე საქართველოს სამოქალაქო მმართებლობის ოქმით 1801 წ. 27 VI 738
775. არზა მღვდელ იოვანე ბაღალაშვილისა ღალის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1801 წ. 11 VII 739
776. არზა ნინია ამილახორის სიდედრის მახიასი მზითვის თაობაზე სამოქალაქო მმართებლობის ოქმით 1801 წ. 18 VIII 740
777. არზა სოლომონ ჯავახაშვილისა ყმის თაობაზე დავით მემკვიდრის ოქმით 1801 წ. 26 VIII 741
778. არზა ზაალ დავითიშვილისა ღალის თაობაზე საქართველოს სამოქალაქო მმართებლობის ოქმით 1801 წ. 13 IX 742
779. არზა ზაალ დავითიშვილისა სამართლის მიცემაზე საქართველოს სამოქალაქო მმართებლობის ოქმით 1801 წ. 14 IX 742
780. არზა ჩხეიძეებისა ყმის თაობაზე სამოქალაქო მმართებელთა ოქმით 1801 წ. 26 IX 744

781. არზა გიორგი თამაზაშვილისა ვალის თაობაზე საქართველოს სამოქალაქო მმართებლობის ოქმით 1802 წ. 3 III . . . 745
782. არზა დავით და დიმიტრი აბაშიძეებისა ყმის თაობაზე საქართველოს სამოქალაქო მმართებლობის ოქმით 1802 წ. 7 III . . . 745
783. არზა ოტია ზანდუკელისა მამულის თაობაზე ვახტანგ ბატონიშვილის ოქმით 1802 წ. 21 III . . . 746
784. არზა ელისაბედ მილახვრის მეუღლისა ვალის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1802 წ. 3 III . . . 747
785. არზა ელისაბედ მრევლიშვილისა ოქმის გახანგრძლივების შესახებ დარეჯან დედოფლის მოწმობით 1802 წ. 12 X . . . 748
786. არზა აულხან თუმანოვისა მამულის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1802 წ. 6 XI . . . 749
787. არზა სტეფანე ბასტამაშვილისა ვალის მოწმობის თაობაზე დავით ბატონიშვილის ოქმით 1803 წ. 17 II . . . 750
788. არზა ხერო გოგიასი სახლის თაობაზე დარეჯან დედოფლის ოქმით 1803 წ. 6 III . . . 751
789. არზა გაბრიელ მადალაშვილისა სახელოს თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1804 წ. 10 III . . . 752
790. არზა ნონია გიგაურისა მამულის თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1807 წ. 16 XII . . . 753
791. არზა დათუა ტატუაშვილისა გამოსაღების თაობაზე ანტონ II-ის ოქმით 1808 წ. 8 IX . . . 754

სამეგრელოს სამთავროს საბუთები (1810—1856 წწ.)

792. ბრძანება დავით დადიანისა ვალში მძევალთა მიცემის აკრძალვის შესახებ 1810 წ. 18 V . . . 755
793. სჯულის დადება დავით დადიანის მიერ 1841 წ. 1 I . . . 755
794. დარიგება დავით დადიანისა ნდიავანშეგდომი მაზრების მმართველობის შესახებ 1841 წ. 26 I . . . 757
795. განკარგულება დავით დადიანისა სამღვდელოთა თავისუფლების შესახებ 1841 წ. 26 I . . . 762
796. ბრძანება დავით დადიანისა ზუგდიდის მაზრის მდივანბეგისადმი [1841] წ. 763
797. ბრძანება დავით დადიანისა აღამიანის დავირავების აკრძალვის შესახებ 1842 წ. 16 XI . . . 764
798. ვედრება ბეხუ ქაჯაიასი გამოსაღების თაობაზე დავით დადიანს ოქმით 1844 წ. 25 IV . . . 765
799. ბრძანება დავით დადიანისა მოპაუხის სასამართლოში დაბარების შესახებ 1844 წ. 4 VI . . . 766
800. ბრძანება დავით დადიანისა ქვრივ-ობოლოათვის ვალის გადახდევინების შესახებ 1845 წ. 17 V . . . 766
801. ბრძანება დავით დადიანისა სამთავროს გარეთ მცხოვრებთა წასვლის წესის შესახებ 1846 წ. 10 III . . . 767
802. ბრძანება დავით დადიანისა შვილის გასყიდვის აკრძალვის შესახებ 1846 წ. 3 VI . . . 768
803. განწესება დავით დადიანისა სესხის სარგებლის შემცირების თაობაზე 1846 წ. 4 V . . . 769
804. განკარგულება დავით დადიანისა სამეგრელოს უმაღლესი სასამართლოს სამართალწარმოების თაობაზე 1847 წ. 5 II . . . 770

805. ვედრება დიმიტრი მასხულიასი ყმების თაობაზე დავით დადიანს 1847 წ. 25 V . . . 772
806. განწესება დავით დადიანისა დაკარგული ნივთისა და პირუტყვის თაობაზე 1847 წ. 30 VI . . . 773
807. ვედრება ბეხუ ქაჯაიასი ბეგრის თაობაზე დავით დადიანის ოქმით 1847 წ. 8 VII . . . 774
808. ვედრება ბეხუ ქაჯაიასი სამაროლის მიცემაზე დავით დადიანისა და მდივანბეგთა ოქმით 1847 წ. 8 VII . . . 775
809. ვედრება ბეხუ ქაჯაიასი წოდის თაობაზე დავით დადიანის ოქმით 1847 წ. 6 IX . . . 777
810. განკარგულება დავით დადიანისა სხეულებრივი სასჯელის თაობაზე 1847 წ. 9 XII . . . 778
811. განწესება დავით დადიანისა მებატონეთათვის ყმა-მამულის დაკავების თაობაზე 1847 წ. 9 XII . . . 779
812. განკარგულება დავით დადიანისა უკანონოდ შობილთა შესახებ 1849 წ. 11 IV . . . 779
813. ვედრება ბეხუ ქაჯაიასი გამოსაღების თაობაზე დავით დადიანის ოქმით 1849 წ. 3 IX . . . 780
814. არზა მათე ღვანიასი მებატონის ძალმომრეობის აღკვეთის თაობაზე დავით დადიანის ოქმით 1850 წ. 26 VII . . . 781
815. დაწესება ბოქაულთუხუცესისათვის 1851 წ. XII . . . 783
816. ბრძანება დავით დადიანისა სამეგრელოდან აფხაზეთში უნებართვოდ წასვლის თაობაზე 1853 წ. 13 III . . . 785
817. არზა დათიკა თოფურიასი ყმის თაობაზე დავით დადიანის ოქმით 1853 წ. 1 IV . . . 785
818. ვედრება ბეხუ ქაჯაიასი საყანის თაობაზე დავით დადიანის ოქმით 1853 წ. 28 IV . . . 788
819. განწესება დავით დადიანისა შეპყრობილ კაცთა ნაცარცვის თაობაზე 1853 წ. 10 XII . . . 789
820. განწესება დავით დადიანისა სამთავროს რწმუნებულთადმი 1840-1853 წწ. 790
821. მიმართვა ეკატერინე დადიანისა სამეგრელოს უზენაეს სასამართლოსადმი ქალაქების ღებულების შესახებ 1854 წ. 20 X . . . 792
822. ბრძანება ეკატერინე დადიანისა ბსაჯულთა განწესების შესახებ 1855 წ. 21 VII . . . 801
823. დარიგება ეკატერინე დადიანისა სამეგრელოს სამთავროს მცხოვრებთადმი 1856 წ. 2 II . . . 802
824. წერილი ეკატერინე დადიანისა სამეგრელოს უზენაეს სასამართლოს წესის შედგენის შესახებ 1856 წ. 20 V . . . 805
825. წესი ზენაესის სამეგრელოს სასამართლოსა 1856 წ. 20 V . . . 805

კერძო-სამართლებრივი აქტები

826. ნავენახობის ხასყიდობის დაწერილი ანდრია დეკანოზისა დემეტრე წითლისძისადმი 1413 წ. 12 V . . . 817
827. სავენახეს ხასყიდობის წიგნი დიმიტრი მეფისა დარიბეგაშვილებისადმი 1445 წ. . . . 818

828. წყალობის წიგნი ბატონ ბარათასი ბუჟღულაშვილებისადმი 1461 წ. 17 I 818
829. ანდერძის წიგნი მამისა მეჯინიბეთუხუცესისა ძმისწულ ზაქარიასადმი 1477 წ. 819
830. მამულის ნასყიდობის წიგნი ნიკოლოზ პალატისშვილისა გოგიტა არდაშელისშვილისადმი 1477 წ. 4 VII 822
831. საეჭვოხეს ნასყიდობის წიგნი სუმბაძეებისა ბარკოზ დედაბრიშვილასადმი 1509 წ. 823
832. მიწის ნასყიდობის წიგნი დავით შატბერისშვილის ხოჯა ასვატურისშვილებისადმი 1546 წ. 824
833. მამულია ნასყიდობის წიგნი სანასარასი ვეციხასადმი 1547 წ. 825
834. მამულის ნაყიდობის წიგნი თურქისტანიშვილებისა პატრონ იესესადმი 1558 წ. 826
835. სასახლის ნასყიდობის წიგნი დეკანოზიშვილებისა მათი განაყოფის ლომისადმი 1558 წ. 827
836. ბაღულის ნასყიდობის წიგნი ბესარაშვილისა დათუა თათარაშვილისადმი 1563 წ. 828
837. მამულია ნასყიდობის წიგნი გიორგა ტოხვაისა ივანე ციორლილაძესადმი 1565 წ. 12 IV 828
838. ყმა-მამული ნასყიდობის წიგნი ელიზბარ სოლოღაშვილისა პაპუნა მალალაძისადმი 1565 წ. 25 IX 829
839. მზითვის წიგნი გამრეკელ ჯავახიშვილისა ბატონ ივანესადმი 1597 წ. 830
840. შვილის ნასყიდობის წიგნი ნადირა ლომიტაშვილისა რუვაზ ნამურაძისადმი 1605 წ. VIII 831
841. საკანონოს წიგნი ზაქარია და იესე ჯავახიშვილებისა სვეტიცხოველისადმი 1607 832
842. ყმა-მამულის ნასყიდობის წიგნი შაშე ჯავახიშვილისა გიორგი ცალქალამნიძისადმი 1609 წ. ახლო 833
843. მამულის ნასყიდობის წიგნი ამილბარაშვილებისა ხახანაშვილებისადმი 1613 წ. III 834
844. სავეჭახეს ნასყიდობის წიგნი ციხუა სულტანაშვილისა ბატონ სულხანისადმი 1613 წ. 835
845. მამულის ნასყიდობის წიგნი ბაბუჩასი შიოშ სოლაღაშვილისადმი 1619 წ. 21 V 836
846. მიწის ნასყიდობის წიგნი იესე მაჩაბლისა დათუნა გაგნიძისადმი 1621 წ. V 837
847. შეცვლილობის წიგნი ზაქარია და იესე ჯავახიშვილებისა გიორგი ჭოტრაისადმი 1624 წ. 837
848. ყმობის წიგნი გიორგი ვარამაშვილისა ქაიხოსრო ბარათაშვილისადმი 1628 წ. 19 II 839
849. ყმობის წიგნი აღაიანელი გიორგისი და ხუციასი სუმბულიძეებისადმი 1630 წ. 25 XII 840
850. ყმის ნასყიდობის წიგნი იოვანე აფხაზისა მერაბ ყორღანაშვილისადმი 1654 წ. II III 841
851. ნასოფლარის ნასყიდობის წიგნი პაპუნა ბარათაშვილისა მერაბ ყორღანაშვილისადმი 1661 წ. 15 III 842
852. თავნასყიდობის წიგნი პაატა რაზმაძისა დავით კოზმანაშვილისადმი 1664 წ. 844
853. აზატობის წიგნი გიორგი თუმანიშვილისა პაატა რაზმაძისადმი 1664 წ. 844

854. გარდაწყვეტილობის წიგნი მამუკა მაისურაძისა ყარშა გამყრელიძისადმი 1666 წ. ახლო 845
855. თავნასყიდობის წიგნი ბეროა ტერტერაშვილისა მამაჯანა ტერ-ზაქარასშვილისადმი 1668 წ. 15 IV 846
856. ყმის ნასყიდობის წიგნი ციცი ციციშვილისა ოხიაყორჩ როსებისადმი 1669 წ. 847
857. ყმა-მამულის გაცვლილობის წიგნი პაპუნა გოსტაშაბისშვილისა ასანბეგისშვილებისადმი 1671 წ. 12 II 849
858. ყმა-მამულის გაცვლილობის წიგნი ასანბეგიშვილებისა პაპუნა გოსტაშაბისშვილისადმი 1671 წ. 12 II 849
859. ყმის ჩუქების წიგნი იესე ერისთავისა აშოთ ბატონიშვილისადმი 1672 წ. 850
860. მამულის გაცვლილობის წიგნი ელიზბარ ხარატასშვილისა ქალაქის მოურავ მანუჩარისადმი 1673 წ. 1 I 850
861. ვენახის გაცვლილობის წიგნი საამ ბარაბაშვილისა პაპუნა გოსტაშაბისშვილისადმი 1673 წ. 851
862. ქალიშვილის ნათხლად მიცემის წიგნი პაატასი მერაბასადმი 1676 წ. 18 IV 852
863. შვილის გირაოდ დადების წიგნი ბაინდურა ბიძინაშვილისა ხოჯა ბულიანათ ნაზარისადმი 1678 წ. 14 VI 852
864. რუს გასატარებლად მიწის მიცემის წიგნი დავით ერისთავისა თუმანიშვილებისადმი 1678 წ. 18 XII 853
865. პაპატროწყმო წიგნი არაქელაშვილებისა თუმანიშვილებისადმი 1679 წ. 1 VII 854
866. ვალისა და გირავნობის წიგნი ქაიხოსრო ბარათაშვილისა პაპუნა გოსტაშაბისშვილისადმი 1679 წ. 855
867. სათავდებო წიგნი ლაზარე ბურძენიძისა ქაიხოსრო წერეთლისადმი 1680 წ. ახლო 856
868. შვილად აყვანის წიგნი ლამექასა გიორგისადმი 1680 წ. ახლო 857
869. თავდებობის წიგნი როსტომა მაზმნიშვილისა ზაალ ციციშვილისადმი 1680 წ. ახლო 857
870. ფიცის წიგნი პაპუნა გოსტაშაბისშვილისა თავისი ძმების ვახტანგისა და თამაზისადმი 1684 წ. 17 I 858
871. საბაზიეროს ნასყიდობის წიგნი ზაალ ციციშვილისა ორბელ ორბელისშვილისადმი 1684 წ. 1 XI 859
872. სათავდებო წიგნი იორდანე მჭედლისშვილისა პაატა აბაშიძისადმი 1675 — 1685 წწ. 860
873. საქვრივოსა და გასამღრელოს მირთმევის წიგნი ფავლენიშვილებისა ნიკოზის ეკლესიისადმი 1693 წ. 860
874. თამასუქი იესე და დათუნა გერმანოზიშვილებისა ქალები ჯაფარასადმი 1693 წ. 861
875. საფიცრის წიგნი გივა ამილახორისა პაპუნა ორბელიშვილისადმი 1685—1695 წწ. 861
876. ვირაოს დახსნის წიგნი თუმანიშვილებისა ხითარაშვილებისადმი 1696 წ. 28 VI 862
877. ტყის სარგებლობის წიგნი ფარსადან ციციშვილისა გორელებისადმი 1699 წ. 24 II 864

878. მამულის გაცვლილობის წიგნი ხოსუა ასლუაშვილისა ნასყიდა დოლმაზაშვილისადმი 1699 წ. 27 IX 865
879. ვალის გარდაწყვეტილობის წიგნი სულხან ბერდიასშვილისა მდივან გივისადმი 1700 წ. 1 III 867
880. თამასტქი იოთამ ფავნელიშვილისა ბატონ მაქსიმესადმი 1703 წ. 1 VI . 868
881. ბატონის წიგნი ანა დედოფლისა ესტატე ივანესშვილისადმი 1695—1703 წწ. 869
882. ყმობის წიგნი დათუნა ქადისგულისა ქაიხოსრო გამდლიშვილისადმი 1707 წ. 15 V 869
883. თავდახსნილობის წიგნი პაპუა თურქისტანიშვილისა იასე აღუასაშვილისადმი 1706—1707 წწ. 870
884. თავმდებობის პირობის შესრულების წიგნი ბერი მოჭორაძისა სახლთუხუცესს რევაზ მაღალაძისადმი 1708 წ. 871
885. თავნასყიდობის წიგნი პაპუნაშვილებისა გივი თუმანიშვილისადმი 1712 წ. 871
886. თავნასყიდობის წიგნი კაცია ბურნაძისა მროველ ნიკოლოზ ორბელიშვილისადმი 1715 წ. 872
887. შეყრილობის წიგნი დათუნა და პაატა ბარათაშვილებისა იესე ბარათაშვილისადმი 1717 წ. 7 II 873
888. მამულის გაცვლილობის წიგნი ქაიხოსრო თუმანიშვილისა ბიძაშვილ ალხაზასადმი 1717 წ. 874
889. ვალისა და გირავნობის წიგნი ზაალ თარხნიშვილისა ამილბარ სახლთუხუცესისადმი 1718 წ. 15 V 875
890. გირაობის წიგნი გიორგი ჩხეიძისა იესე ჯაბადრიშვილისადმი 1720 წ. 1 I 876
891. შეყრილობის წიგნი ბრმა გიორგაშვილებისა მექანარის შვილებისადმი 1720 წ. 10 X 876
892. ვალისა და გირაოს წიგნი ქაიხოსრო სოლაღაშვილისა ზურაბ რატიშვილისადმი 1721 წ. 6 XII 877
893. ვალისა და გირაოს წიგნი ზაალ თარხნიშვილისა გერმანეს ძმისწულის შოთასადმი 1722 წ. 1 I 879
894. მამულის გაცვლილობის წიგნი გიორგი შანშიაშვილისა ბეროა შანაზარაშვილისადმი 1722 წ. 15 II 880
895. ყმის გირავნობის წიგნი ავთანდილ ჯავახიშვილისა ომან თარხნიშვილისადმი 1722 წ. 21 IV 881
896. სათავდებო წიგნი დავით ცუცქირიძისა და ბგელია ძინძიბაძისა პაპუნა წერეთლისადმი 1724 წ. 10 III 882
897. ყმის ჩუქების წიგნი ავთანდილ სოლოღაშვილისა დავით კაციაშვილისადმი 1724 წ. 22 XII 883
898. ანდერძის წიგნი ქაიხოსრო თუმანიშვილისა თაეის ცოდვის შვილის გოდერძასადმი 1711—1724 წწ. 884
899. ვალისა და გირავნობის წიგნი ოთარ ჯავახიშვილისა როინ ჯავახიშვილისადმი 1725 წ. 15 IV 884
900. ვალისა და გირავნობის წიგნი ერასტი ფაღენიშვილისა გივი ამილახვრისადმი 1725 წ. 14 VII 885
901. ვალისა და გირავნობის წიგნი ნოდარ ციციშვილისა ბაგრატ ციციშვილისადმი 1725 წ. 4 X 886
902. ყმის ჩუქების წიგნი ავთანდილ ერისთავიშვილისა ელიზბარ დავითიშვილისადმი 1705—1728 წწ. 886

903. მძოვრეთის ბაეის იჯარით აღების წიგნი გაბრიელა ფირალიშვილისა ბაგრატ ციციშვილისადმი 1729 წ. 1 I 887
904. სახლისკაცობისა და ერთობის წიგნი დიმიტრი ორბელიანისა ბიძაშვილისადმი 1732 წ. 888
905. შვილად აყვანის წიგნი ქაიხოსრო წერეთლისა პაპუნა წერეთლისადმი 1721—1732 წწ. 889
906. ამხანაგობის წიგნი ბაამანის, გერმანოზისა და პაპუაის 1733 წ. 1 XII 889
907. შეცრილობის წიგნი ბირთველ და პაპუა თუმანიშვილებისა 1735 წ. 15 VII 890
908. პირისსანახავად ყმის მირთმევის წიგნი ივანე ერისთავიშვილისა მერაბ ბილახორისადმი 1735 წ. 891
909. თავდახსნილობის წიგნი იასე სოლაღაშვილისა ოქრუა ამილბარაშვილისადმი 1736 წ. 28 I 892
910. სათავდებო წიგნი სეხნია დეკეძისა ზალიკა აბდუშენიშვილისადმი 1736 წ. 1 XII 893
911. ამხანაგობის წიგნი დავით, ოთარ და იორამ თარხნიშვილებისა 1736 წ. 3 XII 893
912. ყმის მზითვად მიცემის წიგნი ალხაზ თუმანიშვილისა თაყა მანდენაშვილისადმი 1732—1736 წწ. 894
913. ბათილაძის წიგნი ტოლუხან ბეგისა დავით თარხნიშვილისადმი 1737 წ. 20 VIII 895
914. ხელწერილი იასე სოლაღაშვილისა იოსებ წიწამძღვრიშვილისადმი 1741 წ. 31 III 896
915. შეყრილობის წიგნი მურალიბეგ ციციშვილისა დავით ციციშვილისადმი 1744—1750 წწ. 896
916. ყმის ჩუქების წიგნი იოვანე მდივანბეგისა სულხან ჭავჭავაძისადმი 1750 წ. 898
917. ცოლ-ქმრის გაყრის წიგნი ბაინდურაშვილებისა შუშან კაციაშვილისადმი XIII ს. შუა წლები 898
918. ანდერძის წიგნი ბეჟან თუმანიშვილისა გორჯასპი თუმანიშვილისადმი 1755 წ. 12 IX 899
919. შეწირულების წიგნი დარეჯან აბაშიძისა გერმანე კათალიკოსისადმი 1756 წ. 27 XI 900
920. ამანათად მიბარების წიგნი ანახანუმისა ელიზბარ თაქთაქიშვილისადმი 1762 წ. IX 901
921. ყმის მზითვად მიცემის წიგნი იორამ თარხნიშვილისა თაეისი შვილის მარიამისადმი 1765 წ. 15 XII 902
922. პირობის წიგნი მარიამ მკითხავისა ნეკრესელისადმი 1767 წ. 11 IV . 903
923. შეყრილობის წიგნი გიორგი წერეთლისა ქაიხოსრო წერეთლისადმი 1768 წ. 31 V 903
924. ყმის მიბარების წიგნი დავით სახლთუხუცესისა გიორგი თუმანიშვილისადმი 1768 წ. 6 VI 904
925. ყმების მზითვად მიცემის წიგნი ამირინდო ამილახვარისა თავისი ქალიშვილის თანარისადმი 1774 წ. 10 I 905
926. წიგნი გიორგი მურუზიძისა დოსითეოს ნეკრესელისადმი ცოლის გაშვების შესახებ 1775 წ. 1 X 905
927. შეყრილობის წიგნი ზურაბ და ერასტი გოშტაშაბისშვილებისა 1778 წ. 10 XII 906
928. შეყრილობის წიგნი ფირან და გორჯასპი თუმანიშვილებისა 1779 წ. 10 VI 908

929. ანდერძის წიგნი მდივანბეგ იოანე ორბელიანისა 1779 წ. 2 XII . . . 909
930. საამხანაგო წიგნი არაქელა ტერ-ასატურისშვილისა და აკოფა აზიზას-შვილისა 1783 წ. 29 III . . . 911
931. ჯვების მიბარების წერილი დავით თუმანიშვილისა თავის ძმისადმი 1783 წ. 5 XII . . . 912
932. ანდერძის წიგნი შიოშ ბარათაშვილისა იულონ ბატონიშვილისადმი 1783 წ. 29 XII . . . 912
933. სამღებროს იჯარის წიგნი უცნობი პირისა გოგია ციციშვილისადმი 1784 წ. 10 III . . . 914
934. თავდებობის წიგნი ბარძიმ მაჩაბლისა ზურაბ ფალავანდიშვილისადმი 1785 წ. 12 VI . . . 914
935. ამანათის მიბარების წიგნი აღა ტერ-შიმონაშვილისა საამ შიხინაშვილისადმი 1785 წ. 22 VI . . . 915
936. იხტიარობის წიგნი ხადაკათ კარაპეტასი თავის სიძის დემეტრესადმი 1790 წ. 21 III . . . 915
937. შვილად აღვანის წიგნი გიორგი ჩხეიძისა როსტომ ჩხეიძისადმი 1790 წ. 8 XIII . . . 916
938. ანდერძის წიგნი გიორგი თუმანიშვილისა 1790 წ. 22 XII . . . 917
939. ანდერძის წიგნი ქაიხოსრო აბაშიძისა თავისი ძმებისადმი 1792 წ. 30 X 920
940. განწესება ვახტანგ ბატონიშვილისა ხევში სოვდაგართა საქონლის გადა-ზიდვის ქირის თაობაზე 1793 წ. 13 III . . . 922
941. სახლისკაცობის რიგი ზურაბ და ქაიხოსრო წერეთლებისა 1793 წ. 6 VI 923
942. სახლისკაცობის რიგი ზურაბ და ქაიხოსრო წერეთლებისა 1793 წ. . . . 925
943. სამღებროს იჯარით აღების წიგნი მაკირტუმა სურგუნოვისა და მღებარ ოსეფასი 1794 წ. 1 I . . . 926
944. ანდერძის წიგნი ქაიხოსრო აბაშიძისა ერეკლე II-სადმი 1794 წ. 15 VI 926
945. თავდებობის წიგნი იოვანე თედორაძისა და აბრამელა მეძმარიაშვილისა მაჭსიმე კათალიკოსისადმი 1776—1795 წწ. . . . 930
946. შართლამის წიგნი თარხნიშვილებისა მღებრების გასპარა და შაქარა-სადმი 1796 წ. 1 I . . . 931
947. ანდერძის წიგნი აღთანდილ ბეგთაბეგიშვილისა 1796 წ. 25 VII . . . 931
948. ანდერძის წიგნი ანახანუმისა თავისი შვილის მარიამისადმი XVIII ს. II ნახ. . . . 934
949. შეყრილობის წიგნი შოშიტა მეტრეველას შვილებისა XVIII ს. II ნახ. 935
950. წისქვილის იჯარით აღების წიგნი 1801 წ. 5 II . . . 936
951. ანდერძის წიგნი უცნობი პირისა იოსებ მღვდლისადმი 1801 წ. VIII . . . 936
952. ამხანაგობის წიგნი ზაქარია არხიმანდრიტისა გიორგი პაიჭაძისადმი 1803 წ. 3 III . . . 937
953. აბანოს იჯარის წიგნი მამადასი იოვანე სუმბათოვისადმი 1805 წ. 10 III 938
954. ვაჭრობის ნიჭრდებულობა სოლომონ მეორისა 1808 წ. 25 V . . . 939
955. ქირავნობის წიგნი მარუჩარ თუმანიშვილისა სტეფანე კალატოზისადმი 1810 წ. 18 VII . . . 941
956. სახლისკაცობის რიგი ზურაბ და ქაიხოსრო წერეთლებისა 1816—1823 წწ. 942

VII ტომის საძიებლები . . . 946
საკუთარ სახელთა საძიებლები
ა. პირთა სახელები . . . 946
ბ. გეოგრაფიული სახელები . . . 974
ტერმინთა საძიებელი . . . 981
ეთნიკურ და სადაურობის აღმნიშვნელ სიტყვათა საძიებელი . . . 1002

VIII ტომის საძიებლები . . . 1005
საკუთარ სახელთა საძიებლები
ა. პირთა სახელები . . . 1005
ბ. გეოგრაფიული სახელები . . . 1052
ტერმინთა საძიებელი . . . 1060
ეთნიკურ და სადაურობის აღმნიშვნელ სიტყვათა საძიებელი . . . 1082

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედაქციო-საგამომცემლო საბჭოს ღიდგებილობით

რეცენზენტი: საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის წ.-კ. მ. დუმბაძე

*

სბ 2846

გამომცემლობის რედაქტორი ლ. კოტრიკაძე
მხატვარი გ. ნადირაძე
მხატვრული რედაქტორი ი. სიხარულიძე
კორექტორი ე. ჩხარტიშვილი

გადაეცა წარმოებას 30. 5. 1984; ხელმოწერილია დასაბეჭდად 19. 4. 1985;
ქაღალდის ზომა 60×90¹/₁₆; ქაღალდი № 1; ბეჭდვა მაღალი;
გარნიტურა ვენური; პირობითი საბეჭდი თაბახი 70,3;
საღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 61,5; პირ. საღ. გატ. 70,5

უე 01519; ტირაჟი 2300; შეკვეთა № 1769;
ფასი 7 მან. 70 კაპ.

გამომცემლობა „მეცნიერება", თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Издательство «Мецниереба», Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის სტამბა, თბილისი, 380060, კუტუზოვის ქ., 19
Типография АН Груз. ССР, Тбилиси, 380060, ул. Кутузова, 19

ПАМЯТНИКИ

ГРУЗИНСКОГО ПРАВА

Том VIII

(на грузинском языке)

«Мецниереба»
Тбилиси
1985

გამომცემლობა „მეცნიერება“ 1985 წლის თემატური გეგმით გამოსცემს შემდეგ წიგნებს:

კვარაცხელია ზ. საქართველოს სსრ მრეწველობის დარგობრივი და ტერიტორიული სტრუქტურის ეკონომიკური ეფექტიანობა.

ავტორთა კოლექტივი, ქართული სამართლის ისტორია.

შათირიშვილი ჯ. პროდუქციის თვითღირებულების კალკულირებისა და რეალიზაციის პროცესების აღრიცხვის სრულყოფის პრობლემური საკითხები სოფლის მეურნეობაში.

გვერდი	სტრიქონი ზემ.	სტრიქონი ქვემ.	დაბეჭდილია	უნდა იყოს
X		9	(№№ 842, 855, 865, 878, 941)	(№№ 841, 854, 864, 877, 940)
XI	16		(იხ. საბ. № 850)	(იხ. საბ. № 849)
XI	18—19		(იხ. საბ. №№ 864, 867, 877, 880)	(იხ. საბ. №№ 863, 866, 876, 879)
42		14	ერეკლე II-ის ოქმით	გიორგი ბატონიშვილის ოქმით
46	7		სომართლით	სამართლით
74		6		1790 წ. 24 ოქტომბერი
101	9		მუჯირის	გუჯრის
117	18		ერეკლე II-ის ოქმით	დარეჯან დედოფლის ოქმით
136	2		ერეკლე II-ის ოქმით	გიორგი ბატონიშვილის ოქმით
139		13	სახელებზედ	სახლებზედ
147		4	მეფე	მეუე
166	6		ერეკლე II-ის ოქმით	დარეჯან დედოფლის ოქმით
185	2		ერეკლე II-ის ოქმით	იულონ ბატონიშვილის ოქმით
187	2		გიორგი XII-ის ოქმით	გიორგი ბატონიშვილის ოქმით
199	10		გიორგი XII-ის ოქძით	გიორგი ბატონიშვილის ოქმით
208		14	სასიძო	საძიძო
234	11		მკედარი	მკვდარი
255		9	ერეკლე II-ის ოქმით	გიორგი ბატონიშვილის ოქმით
267		13	გიორგი XII-ის ოქმით	გიორგი ბატონიშვილის ოქმით
291	2		ერეკლე II-ის ოქმით	ანტონ II-ის ოქმით
313		12	მოყალადღე[ე]ბსაც	მოყადადღე[ე]ბსაც
330	15		გიორგი XII-ის ოქმით	გიორგი ბატონიშვილის ოქმით
334		2	უმრაველსობას	უმაღლესობას
407	16		ევმენ	ევგენ
413	2		გიორგი XII-ის ოქმით	ერეკლე II-ის ოქმით
423		11	გურჯები	გუჯრები
423		6	1797 წ.	1798 წ.
424		12	უპე	უპე
441	11		გიორგი XII-ის ოქმით	გიორგი ბატონიშვილის ოქმით
444	15		გიორგი XII-ის ოქმით	გიორგი ბატონიშვილის ოქმით
445	2		სამკვიდრო	სამკვდრო
581		4	ყარულად	ყარაულად
686		13	დიმს	ღ[ა] ძ[ი]ს
723		10	20 მარტი	30 მარტი
745	3		1801 წ.	1802 წ.
771	13		ღერძით	ღერძიო